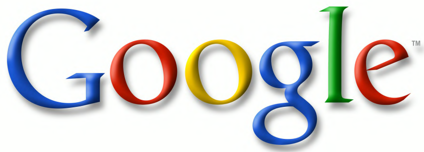
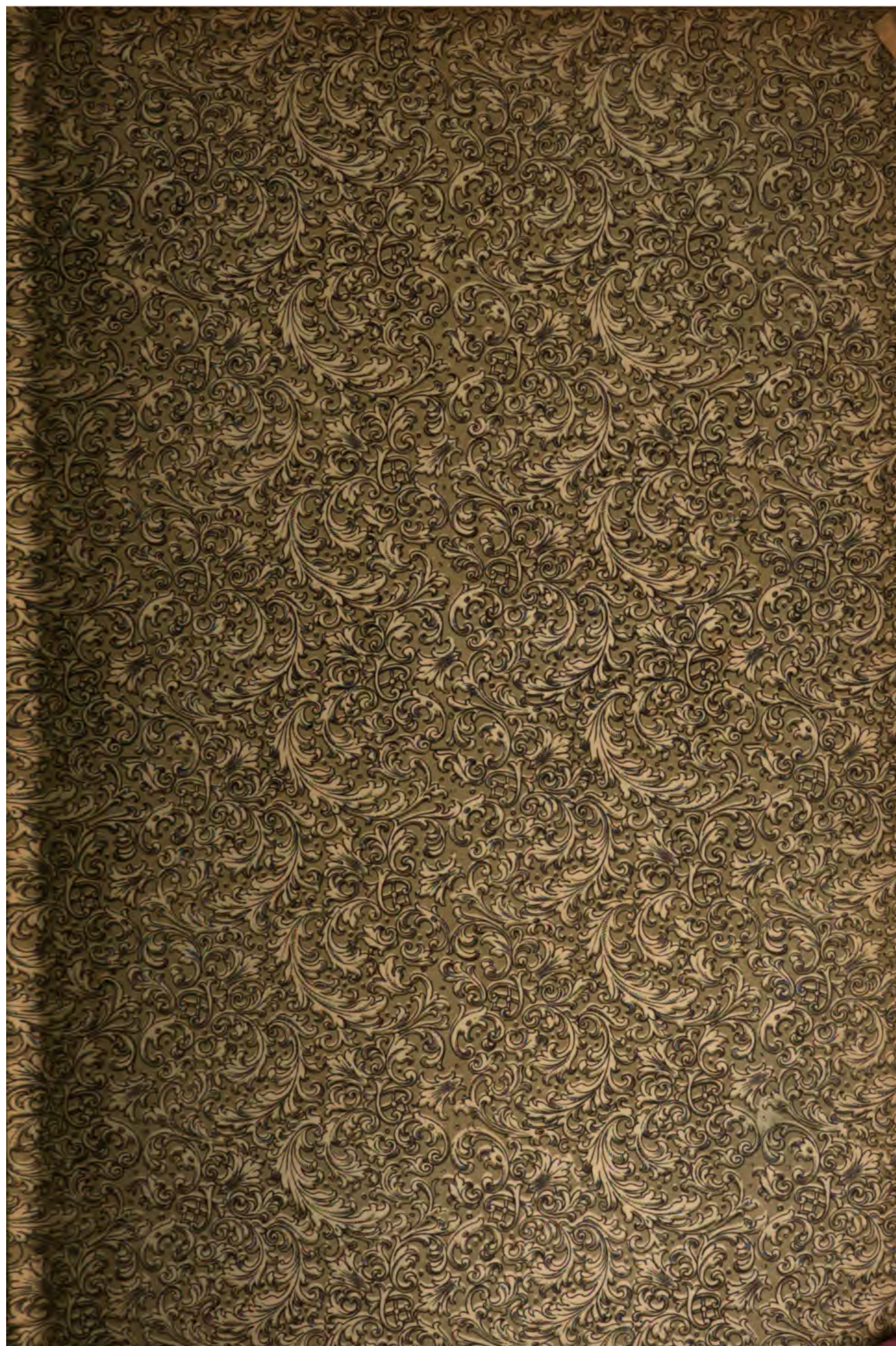

VE
RI
TAS

KÖZIGAZGATÁSI

ELVI HATÁROZATOK

EGYETEMES GYÜJTEMÉNYE

ÖSSZEÁLLITOTTA ÉS KIADJA

A «MAGYAR KÖZIGAZGATÁS» SZERKESZTŐSÉGE

MÁSODIK KÖTET

GYÁMÜGY. KÖZRENDÉSZET. NÉPOKTATÁS. KATONAÜGY. KÖZGAZDASÁG.

BUDAPEST

PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA

1895

Tájékozásul.

Ezen gyüjteményt időközönként pótfüzetekkel fogjuk kiegésziteni, melyekben a gyüjtemény megjelenése után hozott közigazgatási elvi határozatokat adjuk ki. A pótfüzetek összeállításánál különös figyelemmel leszünk azon ujabb határozatokra, a melyek által a gyüjteményben közöltek módositást szenvedtek vagy hatályukat vesztették.

I

GYÁMÜGY.

1. Általános határozatok.

Nagykorusitáshoz nem elégséges annak beigazolása, hogy a kiskoru saját ügyeinek vitelére elegendő képességgel és érettséggel bir (1877. évi XX. t.-cz. 4. §. 3.); ezek csak elengedhetetlen személyi kellékek, melyek mellett megkivántatik annak igazolása is, hogy a kért nagykorusitás a kiskorura szükséges vagy hasznos.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 76,338. sz. határozata:

K. György és anyja mint gyám folyamodtak S. vármegye árvaszékéhez, hogy a kiskorut, kit saját ügyeinek vitelére elegendő képességgel és érettséggel birónak községi bizonyitványnyal is igazoltak, nagykorunak nyilvánitsa a végből, hogy gyámpénztárilag kezelt tömegét kézhez vehesse, azon birtokot vásárolhasson és azt, valamint már létező ingatlanait saját maga kezelhesse. Az árvaszék a kérelmet megtagadta s felebbezés folytán a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége következőleg határozott: Az 1877. évi XX. t.-cz. 4. §-ának 3. bekezdése csak akként értelmezhető, hogy a kiskorunak saját ügyei vitelére elegendő képessége és érettsége, mint személyi kellékek a nagykorusitásnak oly elengedhetetlen feltételét képezik, mely nélkül annak egyáltalán nincs helye; mivel pedig ezen szakasz egyuttal nem tartalmaz a gyámhatóságra nézve oly kötelező rendelkezést, melynél fogva az, csupán az emlitett személyi kellékek beigazolásával, a nagykorusitást egyedül azért, mert kérelmeztetik, meg is adni köteles volna, ebből következik, hogy a gyámhatóság joggal kutatja azon körülményeket, melyek az emlitett személyi kellékek mellett a nagykorusitásra a szükségesség, vagy hasznosság tekintetéből kellő indokul szolgálnak s ilyenek hiányában a nagykorusitást meg is tagadhatja. Mivel pedig a birtokvételnek a kiskoruság csakugyan nem állja utját, sőt legtöbb esetben a hatóság ellenőrzése mellett történő vásárlás csak előnyére szolgál a kiskorunak; valamint a megveendő birtoknak az anyagyám felügyelete alatt leendő kezelésében sem akadályozza a kiskoruság K. Györgyöt, ennélfogva az árvaszék panaszlott végzése felebbezett részében helyben-, nem felebbezett részében pedig érintetlenül hagyatik. További felebbezés folytán a belügyminiszter fenti számu határozatával a felebbviteli küldöttség határozatát helybenhagyta.

A kiskoruság meghosszabbitásának nincs helye, ha az illető egyén a pazarlásokat évek előtt követte el, ujabban azonban a vagyont veszélyeztető életmódját megváltoztatta.

A m. kir. Curia 1885. évi 5329. sz. határozata.

Habár a közigazgatási hatóság a kiskoru gyermek testi épségének, erkölcsi és szellemi érdekeinek veszélyben forgása esetén rendészeti szempontból ideiglenesen tehet is oly intézkedéseket, sőt azt tennie kötelessége, melyeknél fogva a gyermeke életét vagy testi épségét veszélyeztető szülőnek hatalma alul a gyermek elvonattassék; de ily intézkedés csak rövid idő tartamára hozathatván hatálylyal: erre azonnal kell következnie az illetékes gyámhatóság törvényszerü intézkedésének.

A m. kir. Curia 1889. évi 7519. sz. határozata:

A szigetvári szolgabiróság Gy. Rózát törvénytelen gyermeke feletti törvényes hatalom gyakorlásától, a gyermek életbiztonsága megóvása czéljából eltiltotta és azt B. Annára ruházta. Később Gy. Róza egy társával B. Annától a gyermeket erőszakkal elvitte. Ezen cselekményekért Gy. Róza és társa ellen gyermekrablás büntette czimén a kaposvári királyi törvényszék előtt vád emeltetett. Az első biróság a gyermekrablásban vádlottakat bünöseknek mondta ki; a kir. tábla és a kir. Curia fenti számu határozatával az első biróság itéletét megváltoztatta és vádlottakat a gyermekrablás büntettének vádja alól a fenti elv alapján felmentette.

A kiskorunak azon ügyeiben, melyekre a törvény a gyámoltat cselekvési képességgel felruházza, a gyámot annak egyébként a törvényben gyökerező képviseleti joga meg nem illeti, s a kiskoru az ilyen ügyekben, ha nem akar személyesen eljárni, őt megillető törvényes jogát meghatalmazott által is gyakoroltathatja.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1336. sz. határozata:

A közig. bizottságnak másodfoku határozata, mely szerint a vármegyei árvaszék által hozott elsőfoku határozat helybenhagyásával Sz. T. M. ügyvéd hatósághoz intézett beadványban hatóságot sértőleg használt kifejezések miatt A. D. község szegény alapja javára az 1877. évi XX. t.-cz. 281. §-a alapján 200 frt pénzbirság megfizetésében marasztaltatott el; továbbá ezen határozatnak jogerőre emelkedése után a beadvány hiteles másolata a fegyelmi eljárás meginditása végett az ügyvédi kamarának megküldetni rendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőfoku határozattal együtt illetékesség hiányából megsemmisittetik és a nevezett ügyvéd ellen folyamatba teendő fegyelmi és illetékes további eljárás végett a sértő kifejezéseket tartalmazó kérdéses beadványnak a K.-i ügyvédi kamarához leendő áttétele elrendeltetik; mert az 1877. évi XX. t.-cz. 87. §-a szerint a gyám képviseli a kiskorut minden peres és azon nem peres ügyekben, melyekben a képviselet nincs kizárva. A gyámnak ezen képviseleti joga kiterjed a gyámoltját érdeklő mindazon jogügyletekre, melyekre nézve a kiskorunak cselekvési képessége a fenálló jogszabályok szerint korlátozva van. Ezen, a törvényben gyökerező képviseleti jog nem illeti meg azonban a gyámot a kiskorunak azon ügyeire nézve, melyekre a törvény a gyámoltat cselekvési képességgel felruházza s a mennyiben ezen ügyeket a kiskoru nem akarja személyesen elvégezni, az e tekintetben őt megillető törvényes jogát meghatalmazott által is gyakorolhatja s képviselőjének választásánál a gyám személyéhez kötve nincs, hanem ezt az arra jogosultak közül szabadon választhatja. Ily cselekvési képességgel ruházzák fel az 1877. évi XX. t.-cz. 26. és 91. §-ai a 16 évet meghaladott kiskorut arra nézve, hogy ha az iskoláztatása, vagy tartása, nevelése, kiképzése stb. iránti gyámi megállapodással egyet nem ért, a gyámhatóság határozatát kérhesse ki, a mely esetben nem szükséges, hogy a gyámolt a gyám megállapodása elleni kifogását személyesen jelentse be, hanem azt meghatalmazott által is teljesitheti.

Minthogy pedig a fenforgó esetben az iratok szerint G. P. már életének 20-ik évében van és éppen az iskoláztatása s tartása iránt hozott gyámi megállapodások ellenében kérte ki a vármegyei árvaszéknek mint gyámhatóságnak határozatát, az erre nézve Sz. T. M. ügyvédnek adott meghatalmazás törvényszerüen jött létre s ennélfogva a nevezett ügyvéd ezen ügyre vonatkozólag G. P. jogérvényesen meghatalmazott képviselőjének tekintendő; továbbá, habár a sértő kifejezéseket tartalmazó kérdéses beadványt — annak szövegezése szerint — a nevezett ügyvéd csupán saját nevében s a maga érdekében szerkesztette és azt a kk. G. P.jvel is aláiratta, mégis, miután ezen beadványt azon meghatalmazási viszonyból kifolyólag és azon ügyre vonatkozólag nyujtotta be, a melyre nézve a törvényszerü meghatalmazást az erre jogositott G. P.-től nyerte és benne a birság által sujtott félnek minősége s a meghatalmazottnak minősége egyesül, ezen beadvány meghatalmazotti minőségben irottnak veendő. Minthogy pedig az 1887. évi XXXIII. t.-cz. 3. §-a azon ügyvéd ellen, ki a meghatalmazotti minőségében a közig. hatósághoz intézett beadványában sértő kifejezéseket használ a fegyelmi eljárást és a fegyelmi biróság illetékességét állapitja meg, az előadottaknál fogva Sz. T. M. ügyvédnek felebbezése folytán az alsóbb foku határozatok megsemmisitendők és a nevezett ügyvéd ellen folyamatba teendő fegyelmi eljárás meginditása végett a kérdéses beadványnak az illetékes ügyvédi kamarához leendő áttétele elrendelendő volt.

Az atya a fennálló házasság tartama alatt született s igy törvényesnek vélelmezendő vagyontalan kiskoru gyermeke tartására gyámhatóságilag mindaddig kötelezendő, mig a kiskoru gyermek törvénytelen születése biróilag kimondva nincs.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 111,985/93. sz. határozata:

Kiskoru T. Pál tartási ügyében a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által másodfokon hozott határozatot T. Pálné, született K. Lidia felebbezése folytán felülvizsgálat alá vevén, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozat felebbezés tárgyává nem tett intézkedését, melylyel megváltoztatott a Cz. város árvaszéke által hozott határozat azon része, melyben köteleztetett T. Pálné, szül. K. Lidia, hogy kiskoru fia T. Pál törvénytelenitése iránt a birói eljárást inditsa meg, érintetlenül hagyom. A fentebbi határozatok azon egybehangzó intézkedését, mely szerint T. Pálné, szül. K. Lidia azon kérelmével, hogy tőle külön váltan élő férje T. Pál ellen kiskoru Pál nevü fia részére tartásdij fejében havi 5 frt fizetésére köteleztessék, elutasittatott, feloldom és annak kijelentése mellett, hogy vagyontalan kiskoru T. Pál részére T. Páltól mint a kiskorunak anyakönyvi bejegyzés szerinti törvényes atyjától az 1877. évi XX. t.-cz. 11. §-a alapján tartás követelhető, utasitom Cz. árvaszékét, hogy a tartásdij mennyiségének T. Pál ellen leendő megállapitása tárgyában az érdekelt felek meghallgatása után határozzon. Indokok: A K. Lidia által Cs. Bálint mint kiskoru T. Pálnak K. Lidia állitása szerint természetes atyja ellen tartás iránt inditott sommás kereset a n.-k—i királyi járásbiróság 1891. évi szeptember hó 17-én 4488. sz. alatt kelt jogerős itéletével oly megokolással utasittatott el, mert a nevezett kiskoru a T. Pál és K. Lidia között fennálló házasság tartama alatt születvén, mindaddig törvényes származásunak tekintendő, mig törvénytelen születése rendes peruton biróilag kimondva nincs. Minthogy ily itélet a felek részéről fel nem mutattatott, a fentebb idézett tövényszakasz alapján a vagyontalan kiskoru részére törvényesnek vélelmezendő atya T. Páltól tar-

tás igényelhető mindaddig, mig az, hogy a kiskoru nem tőle származik és igy törvénytelen, birói itélettel meg nem állapittatik. Ehhez képest T. Pál tartási kötelezettsége megállapitandó s Cz. város árvaszéke a fentebbi irányban utasitandó volt.

Vagyontalan kiskoruakat az 1877. évi XX. t.-cz. 11. §-a rendelkezéséhez képest atya nem létében az anya tartozik eltartani és neveltetni és csak ha az anya erre nem képes, terheli az emlitett kötelezettség a nagyszülőket. Ha azonban a kiskoruak javára az árvapénztárban készpénz kezeltetik és ha az anya vagyonnal bir, a nagyszülők a tartásra és neveltetésre nem kötelezhetők.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 71,132. sz. határozata:

Az özvegy ifj. F. Mihályné szül. S. Sára czeglédi lakos által a kiskoru gyermekei F. Mihály és F. Pál tartási költségeinek nagyanyjuk özv. id. F. Mihályné czeglédi lakos ellenében megállapitása, illetve a kiskoru gyermekei tulajdonát képező és nevezett nagyanyjuk özvegyi haszonélvezetével terhelt ingatlanok jövedelme egy harmad részének a kiskoruak részbeni tartására forditása iránt előterjesztett kérelem tárgyában, Cz. város árvaszéke által és a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által hozott határozatot, az ez ellen özvegy ifj. F. Mihályné született S. Sára czeglédi lakos részéről közbetett felfolyamodvány folytán felülvizsgálván, következőleg határozok: A másodfoku határozatot, mely szerint Cz. város árvaszékének özvegy ifj. F. Mihályné született S. Sára czeglédi lakost fentebbi kérelmével elutasitó határozata helyeseltetett, helybenhagyom. Mert az 1877. évi XX. t.-cz. 11. §-a rendelkezéséhez képest vagyontalan kiskoruakat, atya nem létében, az anya tartozik eltartani és neveltetni és csak ha erre nem képes, terheli az emlitett kötelezettség a nagyszülőket; már pedig a fenforgó ügyben tartott tárgyalás során beigazoltatott, hogy a nevezett kiskoruak javára az árvapénztárban készpénz kezeltetik, s hogy édes anyjuk vagyonnal bir.

A szülők a kiskoru gyermekek életkorához a szülők társadalmi állása és vagyoni viszonyaihoz mért eltartása iránt megegyezhetnek, de ezen egyezség a szülőknek vagyontalan gyermekeik irányában törvényszerüleg megállapitott tartási kötelezettségét meg nem változtathatja.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 17,776. sz. határozata:

B. I. Sz. városi lakos által különváltan élő férje, J. M., H. városi lakos ellen kiskoru leánya J. F. tartási költségeinek megállapitása iránt előterjesztett kérelem tárgyában, a városi árvaszék és a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének határozatait ugyancsak B. I. felebbezése folytán felülvizsgálat alá vevén, következőleg határoztam. Az idézett egymással egyező határozatokat, melyekkel B. I. fenti kérelmével elutasittatott, feloldom és az árvaszéket utasitom, hogy a kérelmet a felek meghallgatása mellett ujból tárgyalván, B. I. vagyoni viszonyait deritse ki és a legközelebbi rokonok meghallgatása után, a kifejlendőkhöz képest a kérelem felett uj határozatot hozzon. Indokok: Tartósan különválva élő szülők kiskoru gyermekeinek tartása és a tartási költségek megállapitása tekintetében, ha ez iránt a szülők kellőleg nem gondoskodtak, a gyámhatóság van hivatva az 1877. évi XX. t.-cz. 13. §. 3. bekezdése alapján határozni. Annak megállapitása, hogy tartás és ellátásra szorult gyermekekről e tekintetben nem gon-

doskodó szülők mily sorrendben kötelezendők a gyermekek eltartására a gyámhatóságnak a törvény 11. §-a szolgál zsinórmértékül. A törvény idézett rendelkezésének értelmében a szülők a kiskoru gyermekek kellő, azaz a gyermekek életkorához, a szülők társadalmi állása és vagyoni viszonyaihoz mért eltartása iránt tehát megegyezhetnek, de ezen egyezség a szülőknek a vagyontalan gyermekeik irányában törvényszerüleg megállapitott tartási kötelezettségét meg nem változtathatja. Habár a fenforgó esetben arra történt hivatkozás, hogy kiskoru F. Teréz eltartását az anya magára vállalta, de minthogy az felebbezésében azt állitja, hogy megrongált egészségénél fogva keresetképtelen és szerény jövedelméből kiskoru leányát tartani és neveltetni nem képes, a gyámhatóság hivatása a tartási költség megállapitása iránt folyamodó anya kérelmére a való tényállást a fennebb jelzett irányban kideriteni és a kifejlendőkhöz képest határozni. Minthogy pedig az ügy tárgyalásánál a fennebbi szempontok mellőztettek, a határozatok feloldása mellett az árvaszék uj tárgyalásra és határozathozatalra volt utasitandó.

Ha törvényes házasságból származott kiskoru gyermekeik eltartására a szülők vagyontalanságuk miatt képtelenek, a tartásdijat a nagyszülők kötelesek viselni.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 84,686 sz. határozata:

B. István és Cz. Etelka külön váltan élő hitvesek házasságából született kiskoru B. Vilma tartásdija megállapitása tárgyában a vármegyei árvaszéknek és a közig. biz. gyámügyi felebbviteli küldöttségének határozatát B. István, B. Imre és neje, B. Katalin felebbezése folytán felülvizsgálat alá vevén, következőleg határoztam: Az idézett, érdemükben egyező alsófoku határozatokat, azon megfelebbezett részükben, melyek szerint B. István, továbbá B. Imre és neje B. Katalin atyai nagyszülők egyetemlegesen köteleztettek kiskoru B. Vilma tartásdija fejében 1892. évi november hó 1-től kezdődőleg havonként 20 frtot, és pedig a már lejárt részleteket 15 nap alatt egyszerre, az ez után esedékes havi részleteket pedig havonként előlegesen B. Istvánné, szül. Cz. Etelka kezeihez különbeni végrehajtás terhe alatt lefizetni, oly változtatással hagyom helyben, hogy miután a nevezett kiskoru eltartására az 1877. évi XX. t.-cz. 11. §-a rendelkezésénél fogva első sorban hivatott atya és illetve anya a kiskoru eltartására vagyontalanságuk miatt képtelenek, az összegére nézve helyesen kiszabott fennebbi tartásdij-fizetési kötelezettséget az idézett törvényszakasz értelmében a fenn megnevezett nagyszülők ellenében állapitom meg, a kiknek azonban jogukban álland kiskoru unokájuk avagy ennek eltartására első sorban hivatott szülők vagyoni viszonyai megváltozása esetén ezen tartásdij fizetési kötelezettségtől való felmentésüket a vármegyei árvaszéknél kérelmezni.

A nagyatya, illetve nagyanya kiskoru unokájuk tartására csak akkor kötelezhetők, ha a szülők annyira vagyontalanok, hogy gyermeküket társadalmi állásukhoz mérten eltartani képtelenek.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 74,405. sz. határozata:

A néh. Cs. Imre és neje K. Erzsébet házasságából származó vagyontalan kiskoru Cs. Mária tartási dijának az atyai nagyatya öreg Cs. István ellen megállapitása tárgyában a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének másodfoku határozatát öreg Cs. István sz—i lakos feleb-

bezése folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idezett másodfoku határozatot, melylyel a vármegyei árvaszék öreg Cs. István szücsi lakost a vagyontalan kiskoru Cs. Mária unokájának tartási dija fejében havi 4 frtnak lefizetésére kötelező határozata ezen dijnak 2 frtra való leszállitásával helybenhagyatott, az árvaszéki határozattal együtt feloldom s utasitom a vármegyei árvaszéket, hogy az ügynek ujból való tárgyalása mellett deritse ki, vajjon özv. Cs. Imréné sz. K. Erzsébet munkakeresményéből kiskoru leánygyermekének tartására nem képes-e és a kifejlendőkhöz képest hozzon ujabb elsőfoku határozatot. Indokok: Kiskoru Cs. Mária tartásdija az atyai nagyatya öreg Cs. István ellen a felebbezett határozatok szerint azon okból állapittatott meg, mert a kiskorunak anyja teljesen vagyontalan és mint napszámosnő vagy mint cseléd keresi keresményét. Tekintve, hogy az 1877. évi XX. t.-cz. 11. §-a a nagyszülőt vagyontalan kiskoru unokája neveléséről és tartásáról gondoskodni csak másodsorban az esetre kötelezi, ha a szülők a kiskoru gyermek tartására képtelenek, tehát ha az atya, illetve az anya kiskoru gyermekét társadalmi állásához mérten tartani képes, a nagyszülő tartásra nem kötelezhető; tekintve, hogy jelen ügyben a tárgyalás folyamán az, hogy mennyi a kiskoru Cs. Mária anyjának munkakeresménye s vajjon e keresményből az anya nem tarthatja-e kiskoru gyermekét, nem nyomoztatott ki, holott az árvaszék a való tényállás kideritése iránt az idézett törvény 278. §-a rendelkezéséhez képest intézkedni tartozik: ezeknél fogva kellett a felebbezett határozatokat feloldani s az árvaszéket az ujabbi tárgyalás és határozat hozatalára utasitni.

A vagyontalan kiskoruak eltartására és neveltetésére a szülők képtelensége esetén a nagyszülők közül elsősorban az apai nagyszülők kötelezendők, az anyai nagyszülők pedig csak akkor, ha az apai nagyszülők életben nincsenek, vagy fizetésre képtelenek.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 2538. sz. határozata:

A közigazgatási bizottságnak azon határozatát, melylyel a Budapest főváros által közhatósági ápolás alá vett kiskoru K. Albina után felmerült 122 frt 40 krnyi tápköltség megtéritésére az e részben Ny. r. t. város tanácsa által hozott határozat helybenhagyásával a gyermek anyjának örökbefogadója T. szül. Cz. Anna köteleztetett, most nevezettnek közvetlenül hozzám beadott felfolyamodványa folytán felülvizsgálat alá vevén, ennek eredményéhez képest értesitem a közigazgatási bizottságot, hogy habár nem vonható kétségbe az, miszerint özv. T.-né szül. Cz. Anna, ki az ápolt gyermeknek anyját M. Annát az örökbefogadási szerződésből kitetszőleg mint szülőtlen, s azért a közgyám által képviselt árvát örökbe fogadott leánya irányában törvénynél fogva, de szerződésileg is kifejezetten az anya kötelességeit elvállalta, a felmerült tápdijak megtéritésére csakugyan kötelezhető; mindazonáltal mégis, miután az 1877. évi XX. t.-cz. 11. §-a értelmében a vagyontalan kiskoruak eltartására és neveltetésére a szülők képtelensége esetén a nagyszülők közül első sorban az apai nagy szülők kötelezendők, az anyai nagyszülők pedig csak utolsó sorban, vagyis csak akkor kötelezhetők, ha az apai nagyszülők életben nincsenek, vagy fizetésre képtelenek; a jelen esetben pedig a tárgyalás azon körülmény kideritésére, hogy vajjon a kiskoru K. Albina atyjának K. Ferencznek szülői életben vannak-e? és vajjon a felmerült költségek megfizetésére képesek-e? kiterjesztve nem lett, ennélfogva a szóban levő tápköltségek megtéritése ügyében hozott s fennebb emlitett

határozatok feloldásával az eljárásnak a jelzett irányban vagyis az apai nagyszülők életbeléténeк és fizető képességének kideritésére való kiegészitését is ahhoz képest ujabb határozat hozatalát rendelem el.

Ha a szülők a gyermektartásra képtelenek, akkor a tartásdij a nagyszülők ellenében a szülők életében is megállapitható.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 66.940. sz. határozata:

Özv. D. Sándorné, szül. Sz. Lidia sz—i lakos által a kiskoru fia D. Lajos tartásdijának, atyai nagyanyja, özv. D. Jánosné, szül. H. Katalin ellen megállapitása iránt előterjesztett kérelem tárgyában a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének másodfokon hozott határozatát, özv. D. Jánosné felebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozatnak nem felebbezett részét érintetlenül hagyom. Özv. D. Jánosné által felebbezett azon részét, a mely szerint Sz. város árvaszékének özv. D. Sándornét, fentebbi kérelmével elutasitó határozata megváltoztatásával, özv. D. Jánosné atyai nagyanyja, a nevezett kiskoru unokája részére 1892. évi nov. 10-től kezdőleg, havi 5 frt tartásdij fizetésére végrehajtás terhe alatt köteleztetett, oda módositom, hogy özv. D. Jánosné köteles a nevezett kiskoru tartásához való hozzájárulásként, a fentebbi időponttól kezdőleg a kiskoru életkora 14. évének betöltéseig havi 3 frtot özv. D. Sándorné kezéhez végrehajtás terhe alatt fizetni. Indokok: Az 1877. évi XX. t.-cz. 11. §-a értelmében vagyontalan kiskoruakat tartani, ha az atya vagy anya erre képtelen, a nagyszülők kötelesek; minthogy pedig kiskoru D. Lajosnak özvegységben lévő és vagyontalan édesanyja a még ápolásra szorult kiskoru fia gondozása mellett, a saját és gyermeke fentartására szükségelt jövedelmet állandóan megszerezni nem képes: özv. D. Jánosné nagyanya a vagyoni viszonyaihoz arányositott fentebbi tartásdijban elmarasztalandó volt

A kiskoruak tartásdijának kérdésében az 1877. évi XX. t.-cz. 11. §-a alapján hozott marasztaló határozatok nem terjesztendők fel hivatalból a felsőbb hatósághoz, a hivatalból való felterjesztésnek csak oly esetekben van helye, a melyekben kiskoruak marasztaltatnak el tartásdij fizetésében, a szülők vagy nagyszülők javára.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 46.063. sz. határozata:

Ifj. Sz. Sámuel és K. Zsuzsánna által, különválva élő házastársak kiskoru Sz. Eszter nevü gyermekük tartása iránt folyamatba tett ügyben, a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének másodfokon hozott határozatát idősb Sz. Sámuel felebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozatot, mely szerint Cz. város árvaszékének idősb Sz. Sámuel és nejét L. Juditot, mint kiskoru Sz. Eszter nagyszüleit, kiskoru unokájuk tartásdijában havi 3 frt fizetésére kötelező határozata azon módositással hagyatott helyben, hogy a tartásdij 1888. évi április hó 24-től, mint az ez iránti kérvény benyujtása napjától kezdőleg számitandó, indokaiból helybenhagyom. Erről a közigazgatási bizottságot további eljárás végett értesitem s egyszersmind a fennebbi másodfoku határozatban Cz. város árvaszékéhez intézett azon utasitás alkalmából, hogy az 1877. évi XX. t.-cz. 11. §-a alapján hozott elmarasztaló határozatát jövőben a felebbezési határidő lejárta után, ha felebbezés nem adatott be, hivatalból terjeszsze fel a felsőbb gyámhatósághoz, figyelmeztetem a közigazgatási

bizottságot, hogy az idézett szakasz alapján hozott csak oly határozatok terjesztendők fel hivatalból ugyanezen szakasz utolsó bekezdése értelmében a felsőbb gyámhatósághoz, a melyekkel kiskoruak marasztaltatnak el tartásdij fizetésében a szülők vagy nagyszülők javára. Az 1877. XX. t.-cz. 11. §-a utolsó bekezdésében foglalt azon rendelkezés ugyanis, mely szerint a tartásdijt megállapitó határozat hivatalból terjesztendő fel, csak is a kiskoruakat tartásdijban marasztaló határozatokra vonatkozik. Érintett rendelkezés czélja kétségtelenül az, hogy a felsőbb gyámhatóságnak alkalom adassék arra, hogy a kiskoruakat elmarasztaló határozatokat a kiskoruak érdekében hivatalból felülvizsgálhassa és a kiskoruaknak netán igazságtalan anyagi megterheltetése esetén, a fenforgó körülmények teljes mérlegelésével határozatot hozhasson. A szülőket vagy nagyszülőket a kiskoruak javára kötelező határozatok hivatalból való felülvizsgálásának helye, de értelme sincs; mert a szülők vagy nagyszülők mint önképviseletre jogositott felek, gyámhatósági felügyelet alatt nem lévén, a sérelmesnek vélt határozatok ellen ugyanők felebbezéssel élhetnek.

Az 1877. évi XX. t.-cz. 11. §-a a mostoha gyermekekre nem vonatkozik. Kiskoru mostoha gyermekek tartása iránt létrejött egyezség nem gyámhatósági, hanem birói uton érvényesitendő.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 25,781. sz. határozata:

Kiskoru T. S. elhelyezése és tartásdija megállapitása iránt folyamatba tett ügyben Cz. város árvaszékének és a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének határozatát özv. T. J.-né szül. Sz. Zs., ugy L. L., mint kk. T. S. gyámja részéről közbetett felebbezések folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az első foku határozat nem felebbezett azon részét, mely szerint L. I. utasittatott, hogy gyámoltja kiskoru T. S. elhelyezése iránt gyámi tisztéből kifolyólag gondoskodjék, érintetlenül hagyom. Ugyanazon elsőfoku határozatnak azon részét, mely szerint kiskoru T. S. tartásdija özv. T. J.-né ellenében évi 25 frtban állapittatott meg és özv. T. J.-néra nézve azon általa tett ajánlat, hogy a nevezett kiskorunak nagykorusága elértekor atyai örökrészét az özvegyi haszonélvezeti jog fentartása nélkül kiadni fogja, feltétlenül kötelező erejünek kimondatott, feloldom. Ugy feloldom a másodfoku határozat azon részét, mely kiskoru T. S. tartásdiját az elsőfoku határozat eziránti része megváltoztatásával évi 50 frtban állapitotta meg. A másodfoku határozat azon rendelkezését, mely szerint kimondatott, hogy azon esetre, ha özv. T. J.-né az évi 50 frt tartásdijat a megállapitott határidőkben le nem fizetné, L. I. gyám kérelmére az árvaszék kötelessége lesz özv. T. J.-né ellen a néhai T. J. hagyatéka tárgyalása alkalmával kiskoru T. S. tartása iránt egyezségileg elvállalt kötelezettségnek peres uton érvényt szerezni, oda módositom, hogy az 1877. évi XX. t.-cz. 87. §-a értelmében gyám L. I. feladata a nevezett özvegy ellenében kiskoru T. S. tartása tekintetében elvállalt kötelezettség teljesitése iránti lépéseket haladéktalanul megtennie. Indokok: Özv. T. J.-né néhai férje hagyatéka tárgyalása alkalmával létesült, gyámhatóságilag jóváhagyott egyezségben arra kötelezte magát, hogy néhai férjének első és második házasságából származó kiskoru gyermekeit neveli, ruházza, gondozza és kiházasitásaikat eszközli. Tekintve, hogy kiskoru T. S., a ki néhai T. J. első házasságából származott özv. T. J.-né szül. Sz. Zs.-nak mostoha fia és ezen viszonynál fogva a nevezett özvegynek ezen kiskoru irányában való tartási kötelezettsége

nem az 1877. évi XX. t.-cz. 11. §-a alapján, a mely a szülők és gyermekek közötti tartási kötelezettséget szabályozza, hanem a fennebb érintett tisztán magánjogi jellegü egyezmény értelmében birálandó el, a melynek tehát a nevezett özvegy ellenében a kiskoru érdekéből érvényesitése nem gyámhatósági, hanem birói uton eszközölhető; tekintve, hogy a nevezett özvegy az emlitett egyezségnek kiskoru T. S.-ra nézve módositásaképen tett azon ajánlatot, hogy a kiskorunak évi 25 frtot fizet és nagykorusága elértekor atyai örökrészét kiadja, a nevezett kiskoru részéről adandó visszteher engedélyezéséhez kötötte, a nevezett kiskoru gyámja L. I. nem fogadta el, a nevezett gyám által érintett egyezség módositása fejében tett készpénzbeli követelést teljesiteni pedig az özvegy nem hajlandó; tekintve, hogy a gyámhatóság a fenn emlitett egyezséget a kiskoru nevében módositani az érdekelt felek, u. m. özv. T. J.-né és a kiskoru gyámja egyetértő megállapodása folytán ugyan jogosult, de ezen egyezséget gyámhatósága alatt nem álló özv. ellenében hozzájárulása nélkül rá nézve kötelezőleg kiskoru T. S. érdekéből megváltoztatni nem illetékes: mindezeknél fogva a felebbezett határozatoknak a néhai T. J. hagyatéka tárgyalásánál alkalmával létrejött egyezségnek módositásakép tett fentebbi rendelkezéseit feloldanom kellett. A fentebbiekből kifolyólag kellett megváltoztatnom a másodfoku határozat azon intézkedését, mely szerint kimondatott, hogy az ezen határozatban özv. T. J.-né ellen megállapitott fizetési kötelezettség nem teljesitése esetén az árvaszék lesz köteles özv. T. J.-né elleni joglépéseket megtenni és kijelentem, hogy ezen kötelesség az 1887. évi XX. t.-cz. 87. §-a rendelkezéséhez képest a gyámnak feladata, ki az özvegy ellen meginditandó perben képviseltetése végett a t. ügyészt meghatalmazni jogosult.

Ha különválva élő hitestársak között kiskoru gyermekeik tartása és melyik szülőnél elhelyezése iránt vita támad, a való tényállás kideritése és a legközelebbi rokonok meghallgatása után ideiglenesen a gyámhatóság határoz.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 34,820. sz. határozata:

P. F. és K. A. különválva élő hitestársak között a kiskoru gyermekeik tartása és melyik szülőnél leendő elhelyezésük iránt, a nevezett szülők között felmerült vitás ügyben, a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének másodfokon hozott határozatát P. F. j—i lakos felebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozatot, melylyel helybenhagyatott a vármegyei árvaszék határozatának felebbezett azon része, a mely szerint P. F. abbeli kérelmével, hogy a kiskoru gyermekei: P., J., A. és T. az ő gondozása alá helyeztessenek és tartásdijuknak egy része édes anyjuk K. A. ellen megállapittassék, elutasittatott és a nevezett a kiskoruaknak az édes anya részére leendő átadására és az átadás napjától kezdődőleg évenként 200 forint tartási és neveltetési költségeknek 1/4 évi részletekben leendő megfizetésére végrehajtás terhe alatt köteleztetett, az idézett árvaszéki határozattal együtt feloldom és az árvaszéket utasitom, hogy a szóban forgó ügyben a legközelebbi rokonok meghallgatása és a való tényállásnak az 1877. évi XX. t.-cz. 278. §-ához képest leendő kideritése után, uj érdemleges határozatot hozzon. Indokok: Az 1877. évi XX. t.-cz. 13. §-a harmadik bekezdése szerint a tartósan külön válva élő szülők kiskoru gyermekeinek tartása és melyik szülőnél leendő elhelyezése iránt a szülők között fölmerült vitás ügyben, a mennyiben arra nézve a szülők meg nem egyeztek, a való tényállás kideritése és a legközelebbi roko-

nok meghallgatása után, ideiglenesen a gyámhatóság határoz. Tekintve, hogy a jelen ügyben a vármegyei árvaszéknél 1893. évi deczember 16-án tartott tárgyalás alkalmával a legközelebbi rokonok meghallgatva nem lettek; tekintve továbbá, hogy a P. F. által a neje erkölcsi élete ellen felhozott vádakra nézve a való tényállásnak kideritése iránt, az árvaszék részéről az idézett törvényszakasz rendelkezéséhez képest intézkedés nem tétetett; az eljárás ezen hiányai miatt felebbezett határozatokat feloldanom és az árvaszéket a jelen határozatom intézkedő részében jelzett eljárásra kellett utasitanom.

Midőn a gyámhatóság különváltan élő szülők kiskoru gyermekeinek tartásdiját ideiglenesen megállapitja, a tartásdij a kérvénynek beadása napjától számitva állapitandó meg.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 39,751. sz. határozata:

K. Ignácz és Sch. Ilona különváltan élő házastársak kiskoru gyermekei, az 1883. évi február hó 26-án született Sch. Ilona s. 1885. évi julius hó 2-án született Sch. Ida ideiglenes tartása iránt az édes anya által B. város árvaszéke előtt folyamatba tett ügyben a városi árvaszéknek az 1877. évi XX. t.-cz. 201. §-ára való hivatkozással kelt első foku s K. Ignáczot kiskoru leányai ideiglenes tartására 1888. évi szeptember hó 6-tól számitva havonként és fejenként 7 frt 50 krnak, összesen havonként 15 frtnak az édes anya kezeihez fizetésére kötelező határozata ellen, a nevezett atya felebbezésére a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által másodfokozatban hozott határozatot, melylyel a városi árvaszék végzése helyeseltetett, a másodfoku határozat ellen ugyancsak K. Ignácz részéről közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván, következőleg határozok:

Az idézett egybehangzó alsóbb foku határozatokat a felebbezés félretételével indokainál fogva azzal hagyom helyben, hogy a tartásdij 1888. évi szeptember hó 27-től fizetendő, vagyis azon naptól fogva, melyen Sch. Ilona ez iránti kérvényét a városi árvaszéknél benyujtotta.

A gyámhatóságnak elvált házasfelek között folyamatban levő gyermektartási vitás kérdésekben az anya által megnevezett rokonok meghallgatása előtt határozatot hoznia nem lehet.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 10,500. sz. határozata:

Gróf Z. Julia n—i lakos által tőle különváltan élő férje, herczeg O. Arthur n—i lakos ellen, házasságukból származott Aydna és Alinka nevü kk. leánygyermekeinek anyai gondozásba adása, azok tartási és neveltetési költségeinek havi 400 frtban való megállapitása, továbbá ezen kk. gyermekeivel az ügy eldöntéséig is leendő, ugy kk. O. Zuard és Gyalma nevü gyermekeivel való érintkezés módjának szabályozása iránt a vm. árvaszéke előtt folyamatba tett, ezáltal elintézett és herczeg O. Arturné Z. Julia gr. felebbezésére a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által II. fokon megvizsgált ügyben, mind a két fél részéről közbetett felebbezés folytán következőleg határoztam: Az id. II. foku határozat azon részét, melylyel az I. foku határozatnak gr. Z. Juliát kk. gyermekei Aydna és Alinkának kiadására tartási s neveltetési költségüknek az atya ellen megállapitására irányzott kérelmével elutasitó intézkedése helyben hagyatott, az I. foku határozat ebbeli intéz-

kedésével együtt feloldom. A másodfoku határozat azon részét, mely az elsőfoku határozatnak a gyermekeivel érintkezni óhajtó anya ebbeli kérelmének helyt nem adható intézkedése feloldása mellett O. Arthur hg.-et a nála levő kk. Alinka és Gyalma gyermekeknek anyjukkal leendő érintkezhetésök végett az anya által előzetesen jelzendő időben N. városba az árvaszéki elnök hiv. helyiségébe leendő beküldésére kötelezte; továbbá kimondotta, hogy az anya Zuard és Aydna nevü kk. gyermekeivel azon intézetben, hol vannak, az intézeti szabályokhoz képest érintkezhetik, a vmegyei árvasz. által az alább következő utasitás folytán hozandó határozat jogerőre emelkedéséig, tehát ideiglenesen érvényben fentartom. A vmegyei árvaszéket utasitom, hogy nevezett kk.-ak kiadása, illetve a velök való érintkezhetés iránt az anya által előterjesztett kérelmet az általa az 1590/93. sz. a. beadványban megnevezett legközelebbi rokonok meghallgatásával, esetleg nyilatkozatuk bekivánásával sürgősen ujból tárgyalja és a kifejlendőkhöz képest a kérelem érdemében az 1877. évi XX. t.-cz. 13. §-a rendelkezéseinek figyelembe vételével uj határozatot hozzon. Indokok: Válóperben levő vagy különváltan élő szülők kk. gyermekének a szülők között vitás tartása, tartási és neveltetési költségük megállapitása iránt a biróság ebbeli jogerős itéletéig az 1877. évi XX. t.-cz. 13. §-a értelmében a gyámhatóság van hivatva, a tényállás kinyomozása és a legközelebbi rokonok meghallgatása után intézkedni. A fenforgó gyermektartási vitás ügyben azonban az anya által megnevezett legközelebbi rokonok id. t.-cz. világos rendelkezése ellenére meghallgatva nem voltak. Az eljárás ezen hiánya szolgáltatott okot arra, hogy a megfelebbezett határozatoknak a kk. leánygyermekeknek az anya által kérelmezett kiadására és tartására vonatkozó intézkedéseit feloldva, a vmegyei árvaszéket az ügynek törvényszerü uj tárgyalására és ezen tárgyaláson kifejlendőkhöz képest uj érdemleges határozatra utasitsam. Annak, hogy a II. foku határozatnak az anya és gyermekei közötti érintkezésre vonatkozó, az ügy jelen állásához képest megokolt, czélszerünek tekinthető intézkedését ideigl. tartottam fenn, indokát az képezi, hogy addig is, mig az árvaszék szabályszerü tárgyalás alapján hozandó ezen kérdésre is kiterjedő határozata jogerőre emelkedik, az anyának gyermekei láthatására és azokkal való érintkezhetésére alkalom adassék.

Ha különváltan élő házastársak kiskoru gyermekét az anya ismételten elhagyja, akkor a törvény azon rendelkezése, hogy a kiskoru gyermekek életük 7-ik évéig rendszerint az anyánál hagyandók — mellőzendő s a kiskoru az atyához adandó.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 69,997. sz. határozata:

Válóperben álló dr. K. E. és neje, P. J. kiskoru gyermekének E.-nek, melyik szülőnél tartása iránt az E. városi árvaszék előtt folyamatba tett, ez által elintézett s dr. K. E. felebbezésére a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által megvizsgált ügyet, dr. K. E. további felebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozatot, mely helybenhagyta az elsőfoku határozat azon intézkedését, hogy dr. K. E. tartozik nevezett kiskoru fiát anyjának P. J. 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett átadni, megváltoztatom s akkép intézkedem, hogy a nevezett kiskorut az atya dr. K. E. tartsa magánál. Indokolás: Az iratokból kétségtelenül kitünik, hogy P. J. kiskoru gyermekét ismételten elhagyta. E tette mentségére nemcsak oly okokat, melyek annak erkölcsi beszámitását enyhitenék, föl nem hozott, de egyáltalában tettének védelmét

meg sem kisérelte. Ily körülmények közt e tettét oly fontos oknak tekintem, melynél fogva az 1877. évi XX. t.-cz. 13. §-ában foglalt azon rendelkezéstől, hogy a kiskoru gyermekek életük 7-ik éveig rendszerint anyjuknál hagyandók, eltérő intézkedés szükségét láttam fenforogni. Mert oly anyára, ki alig két éves gyermekét ismételten elhagyni képes, ennek tartását a kiskoru anyagi s szellemi érdekeinek megóvása szempontjából — mely megóvás pedig a gyámhatóság legfőbb feladata — annyival kevésbé bizhatom, mert az elhagyás tényével szemben föltétlenül bizonyitandó azon ténykörülmény igazolására, hogy az anya kiskoru gyermeke nevelésére képes-e? az anya, illetve jogvédője részéről pusztán az hozatott föl a f. évi ápril 14-én fölvett jegyzőkönyvben, hogy «a természet rendje szerint minden anya igenis képes erre.» A másodfoku határozat pótindokolására megjegyzem, miként az, hogy az atya kiskoru gyermekét atyai nagynénjénél helyezte el, a dolog lényegére mi befolyással sincs. A gyermeke tartására jogosult atya, atyai hatalmából kifolyólag, e rendelkezést tehette. A gyámhatóság ez elhelyezést csak akkor kifogásolhatná, ha az tényleg a kiskoru anyagi, szellemi érdekeire károsnak bizonyult volna.

A szülők tartósan különválva élése esetében az iránt, hogy a házasságból született kiskoru gyermeket melyik szülő van jogositva ideiglenesen magánál tartani, tekintet nélkül arra, hogy történt-e erre nézve a szülők között szerződésszerü megállapodás vagy nem? mindig a gyámhatóság határoz s az ennek határozatával meg nem elégedő fél annak kimondását, hogy a kiskoru gyermeket magánál tartani ő van jogositva, a biróság előtt szerződés teljesitése czimén sem követelheti.

A m. kir. Curia 1891. évi 54. sz. döntvénye:

Az 1887. évi XX. t.-cz. 13. §-ának negyedik bekezdéséből bizonyos, hogy a szülők tartósan különválva élése esetében a felett, hogy a házasságból született kiskoru gyermeket melyik szülő van jogositva ideiglenesen, addig t. i., mig a különválva élés megszünik, esetleg a törvényes elválás bekövetkeztéig magánál tartani, a rendelkezési jog a gyámhatóságot illeti. A gyámhatóság e rendelkezési jogából, a dolog természeténél fogva, önként következik, hogy annak megbirálása is, hogy a szülők közt bármikor, tehát a gyermek születése előtt is létrejött szerződés megfelel-e a kiskoru gyermek érdekének, s ebből folyólag van-e vagy nincs intézkedésre szükség? mint a kiskoru gyermek ideiglenes elhelyezése tárgyában teendő intézkedéssel elválaszthatatlan kapcsolatban álló kérdés, szintén a gyámhatóság hatáskörébe tartozik. Ha tehát a szülők szerződésileg megállapitották is, hogy a házasságukból született kiskoru gyermeküket különválásuk esetében közülök melyik lesz jogositva magánál tartani, a kiskoru gyermek ideiglenes elhelyezése kérdésében az emlitett szerződésből kifolyó jogok csakis a gyámhatóság előtt érvényesithetők, mint a mely hatóság egyedül van hivatva az ideiglenes elhelyezés kérdésében intézkedni. Minthogy pedig az 1869. évi IV. t.-cz. 1. §-a szerint a biróságok a közigazgatási hatóságok hatáskörébe nem avatkozhatnak: a gyámhatóság mint közigazgatási hatóság által törvényes hatáskörében elintézett ügy felett a biróság rendszerint nem határozhat. Ez általános szabály alól kivételt egyedül azok az esetek képeznek, melyekben a gyámhatóság határozatában meg nem nyugvó félnek a birósági ut igénybe vehetését a törvény világosan megengedi, a gyámhatóságnak az 1877. évi XX. t.-cz. 13. §-a alapján tett intézkedései azonban ez esetek közé nem tartozván: annak kimondása, hogy a tartósan különválva

élő szülők közül kiskoru gyermeküket melyik van jogositva ideiglenesen magánál tartani, a biróság előtt épen nem, tehát szerződés teljesitése czimén sem követelhető.

Elvált házastársak házasságából született kiskorunak szülőivel való találkozására semleges hely jelölendő ki.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 19,228. sz. határozata:

P. Károlyné sz. R. Ágnes által első férje B. Kajetán gondozása alatt álló kiskoru leányuk B. Rózával való találkozása módozatainak megállapitása iránt előterjesztett kérelem tárgyában az árvaszék által hozott határozatot s B. Kajetán felebbezésére a közig. bizottság gyámügyi felebbv. küldöttsége által hozott határozatot B. Kajetán felebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozatot, mely helybenhagyta az elsőfoku határozat azon intézkedését, hogy B. Kajetán köteles kiskoru leányát B. Rózát a határozat jogerőre emelkedésétől számitandó első vasárnapon, azután pedig minden vasárnapon az anyja lakására kisérni vagy kisértetni, viszont az anya köteles esti 7 óráig visszakisérni vagy kisértetni, az elsőfoku határozattal együtt feloldom és a közig. biz. utján felhivom az árvaszéket, hogy a nevezett kiskorunak anyja által láthatása czéljából lehetőleg a két szülő megegyezésével oly semleges helyet jelöljön ki, hova a kiskoru apai felügyelet mellett mehet s a hol az anyával való zavartalan érintkezés mellett is az apa által az ezen érintkezés ellen felhozott körülmények előállása lehetőleg gátolva van. Indokok: A határozatokat feloldottam és e fenti rendelkezést tettem, mert az adott viszonyok közt a felette elélesedett és az elvált mindkét házastárs ujra házasodása folytán előállott helyzetben az a kiskoru érdekeinek megóvása szempontjából, — mely az 1877. évi XX. t.-cz. 263. §-a rendelkezésénél fogva a gyámhatóság legfőbb feladata — a legczélszerübb, ha az árvaszék igyekszik lehetőleg mindkét fél megegyezésével semleges helyet kijelölni.

Különválva élő házasfelek kiskoru gyermeke részére ha a kiskoru 15. évét betöltötte s szolgálata által magát fentartani képes, a szerény viszonyok között élő földmüves atya tartásdij fizetésére gyámhatóságilag nem kötelezhető.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 59,095. sz. határozata:

A M. Gábor és M. Mária különválva élő házasfelek kiskoru leánya M. Francziskának atyja ellenében gyámhatóságilag ideiglenesen, évnegyedenként 18 forintnyi összegben megállapitott tartásdij további fizetése alóli felmentése iránt M. Gábor által előterjesztett kérelem tárgyában Szentes város árvaszéke által hozott s a kérelemnek 1884. év október hó 9-től számitottan helyt adott végzését feloldó másodfoku határozatot, M. Gábor felebbezése következtében megváltoztatandónak és a Sz. városi árvaszékek fent idézett végzésének érvényét visszaállitandónak találtam, azonban oly értelemben, hogy az előzőleg megállapitott tartásdij fizetésének ideiglenes kötelezettsége alól az atya az annak beszüntetése iránti kerelem előterjesztésétől, vagyis 1884. évi deczember hó 9-től számitva mentetik fel. Mert igazolva lett, hogy a kiskoru 15. évét betöltötte és szolgálatba állván, önmagát fentartani képes, mely igazolt illetve beismert körülmények, tekintettel a földmüves szülők társadalmi állására és az ehhez mérten támasztható igényekre, a tartási

költség fizetésére ideiglenesen kötelezett atya kiskoru gyermekének körülményeiben beállott oly lényeges változást tanusitanak, mely változás az ideiglenes kötelezettség beszüntetését annak bejelentése idejétől kezdődőleg indokolttá teszik.

A gyermeknek nyomoruságra jutott szülei vagy nagyszülei irányában fennálló tartási kötelezettsége tárgyában határozni a biróság hatáskörébe tartozik. A tartás mértékének megállapitása azonban a gyámhatóság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. Curia 1888. évi 2260. sz. határozata:

Sz. K. ellen pazarlás miatt az árvaszéknél panasz emeltetett, minek folytán oly egyezség jött létre, hogy Sz. K. javainak egyrészét kiskoru fia Sz. János részére tulajdonjogilag átengedte. Sz. K. később megtartott vagyonát elprédálta s teljes vagyontalanságra jutván, Sz. János fia ellen tartási keresettel lépett a kir. járásbiróság elé. Az első biróság és a kir. tábla a tartási kötelezettséget nem állapitotta meg azon okból, mivel felperes önként engedte át vagyona egyrészét tulajdon és használati joggal kiskoru fia részére s ezen vagyon jövedelméből részesülést jog szerint nem igényelhet. A kir. Curia: Tekintve, hogy a törvényes családi jogviszonyból, mely által a szülék jogai és kötelességei megállapittatnak, következik azon viszonos kötelesség is, hogy a gyermek nyomoruságra jutott szülőjét eltartsa; tekintve, hogy az 1887. évi XXII. t.-cz. 11. §-a szerint is a szülők és nagyszülőknek azon jogára nézve, hogy gyermekeiktől tartást követelhessenek, a fennálló jogszabályok érintetlenül maradtak, azonban ugyan e törvényszakasz intézkedésénél fogva a kiskoru gyermek vagy unoka részéről a szülő vagy esetleg nagyszülő részére és viszont fizetendő tartási összeget a gyámhatóság állapitja meg, ennélfogva mindkét alsóbiróság itélete akként változtatik meg, hogy alperes felperes eltartására köteleztetik, azonban a tartásdij megállapítása végett felperes igényével az illetékes gyámhatósághoz utasittatik.

A szülő vagy nagyszülő részére a gyermek vagy unoka részéről és viszont fizetendő tartási összeget a gyámhatóság csak akkor állapitja meg, ha a gyermek vagy unoka kiskoru, ellenben, ha a gyermek vagy unoka nagykoru, az emlitett tartási összeg megállapitása nem a gyámhatóság, hanem a biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügymininiszter 1890. évi 17,296. sz. határozata:

Özv. T. Imréné szül. L. Erzsébet kecskeméti lakosnak nagykoru fia T. Imre ugyanottani lakos ellen tartásdij iránt inditott ügyében az árvaszéket következőkről értesitem:

A szülő vagy nagyszülő részére a gyermek vagy unoka részéről és viszont fizetendő tartási összeget a gyámhatóság az 1877. évi XX. t.-cz. 11. §-ának 5-ik bekezdése alapján csak akkor állapitja meg, ha a gyermek vagy unoka kiskoru, ellenben ha a gyermek vagy unoka nagykoru, az emlitett tartási összeg megállapitása nem a gyámhatóság, hanem a biróság hatáskörébe tartozik.

Jelen ügyben T. Imre, ki ellen a tartásdij megállapitása kéretik, nagykoru levén, a fentebbiek szerint nem a gyámhatóság, hanem a polgári biróság az illetékes.

Egyébiránt a m. kir. igazságügyminiszter ur, kivel ez ügyet közöltem,

azon nézetének adott kifejezést, hogy jelen ügyben illetékességi összeütközés esete fenn nem forog; mert, habár a kir. Curia a budapesti kir. itélő táblának a felperest keresetével elutasitó itéletében foglalt érdemleges indokokhoz még azon további indokot is csatolta, hogy ennek eldöntése, vajjon a gyermek vagyontalan szülőjének eltartásához mennyivel és mi módon tartozik hozzájárulni, az 1877. évi XX. t.-cz. 11. §-a értelmében nem a polgári biróság, hanem az illető árvaszék hatásköréhez tartozik; mégis, miután a kir. Curia a másodbiróság itéletét hatáskör hiányánál fogva meg nem semmisitette, hanem érdemlegesen vizsgálta felül és a kir. itélő táblának a kereset érdemileg elutasitó itéletét helyben hagyva, az érdemleges elutasitás indokait kifejezetten elfogadta, ezen ügyet nem lehet olyannak tekinteni, melynek érdemleges elbirálását a biróság hatáskör hiányánál fogva elutasithatta volna.

Ez eset annál kevésbé képez hatásköri összeütközést, mert csupán a határozat indokaiban foglalt valamely kijelentés hatásköri összeütközés alapjául nem szolgálhat.

Ezek közlése után a felterjesztett iratoknak visszaküldése mellett utasitom az árvaszéket, hogy özv. T. Imréné szül. L. Erzsébet k—i lakost kérelmével a fenti okok megérintése mellett hatáskör hiánya miatt utasitsa el.

A gondnokság alá helyezett tartásdija iránt támasztott követelés felett a gyámhatóság csak az egyezség létrehozása végett tárgyalhat. Az ily követelés érvényesitése birói hatáskörbe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 50,507. sz. határozata:

A tékozlás miatt gondnokság alá helyezett H. S. tartásdija tárgyában, a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének másodfokon hozott határozatát J. V. k—i lakos felebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett keletü és számu másodfoku határozatnak felebbezett azon részét, a melylyel helybenhagyatott a vármegyei árvaszéknek azon határozata, a mely szerint J. V. az 1892. évi január hó 19-én a m—i járási közgyám előtt felvett jegyzőkönyvben foglalt egyezség alapján H. S. részére 1892. évi szeptember hó 8-ától esedékessé vált havi 20 forintban megajánlott tartásdijakból hátralékos 55 frt összegnek 8 nap alatt, az esedékessé válandó tartásdijaknak pedig 5 frtos heti részletekben leendő fizetésére köteleztetett, az idézett árvaszéki határozattal együtt feloldom és az árvaszéket utasitom, hogy J. V.-t a H. S. felvett viselt gondnoki tisztétől az 1877. évi XX. t.-cz. 44. §-a *c)* pontjának fenforgása indokából mentse fel s a n—i kir. törvényszéknek f. évi január hó 30-án 488. sz. a. hozott jogerős itélete alapján, a mely szerint H. S. elmebetegség miatt gondnokság alá helyeztetett, az árvaszék által kirendelendő gondnok, valamint J. V. meghallgatása mellett, az utóbbitól H. S. részére követelésbe vett tartásdij iránt uj tárgyalást tartson s a mennyiben közöttük egyezség nem jönne létre, a gondnokot, a mennyiben a tartásdij iránti követelést fentartja, keresetével a törvény rendes utjára utasitsa. Indokok: a felebbezés tárgyává tett határozatok szerint J. V. az 1892. évi jan. 19-én és folytatólag 1892. évi febr. 16-án a m—i járási közgyám előtt felvett jegyzőkönyvben foglalt egyezség alapján köteleztetett H. S. részére havi tartásdij fizetésére. Tekintve, hogy J. V. a 4445/893. sz. a. hozott árvaszéki határozat ellen közbetett felebbezésben tartásdij fizetésére való köteleztetését azért kifogásolta, mert H. V. ingatlanai, a melyeknek haszonélvezete mint ellenérték fejében magát tartás-

dij fizetésére kötelezte, eladattak és ennélfogva ebbeli kötelezettségének megállapitása gyámhatósági uton csak tárgyalható, de nem dönthető el. Tekintve, hogy a fennebbi egyezségnek be nem tartása folytán J. V. gondnok és H. S. gondnokolt között az 1877. évi XX. t.-cz. 44. §-a *c)* pontjában körülirt vitás viszony forog fenn és ezen okból J. V. gondnoki tisztétől az 1877. évi XX. t.-cz. 45. §-a alapján felmentendő lett volna, végül tekintve, hogy H. S. a n—i kir. törvényszéknek 1890. évi junius hó 10-én 5475. sz. alatt hozott itéletével tékozlás miatt ugyanez a kir. törvényszéknek f. évi január hó 30-án 488. sz. a. kelt jogerős itéletével pedig elmebetegség miatt lett gondnokság alá helyezve és ez alapon részére gondnok rendelendő ki, mindezek alapján a felebbezett határozatokat feloldanom és az árvaszéket a fennebbi irányban utasitanom kellett.

---

2. Atyai hatalom. Gyámság. Gondnokság.

Ha az atya kiskoru gyermekének készpénzéért nem ajánl oly biztositékot, a mely a gyámi törvénynek megfelelne, az tőle bekövetelendő, szükség esetén per utján behajtandó. Rendezett tanácsu város ügyésze nemcsak a rendezett tanácsu városi árvaszék határozatát, hanem az e felett hozott másodfoku határozatot is jogosult megfelebbezni.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 99,615. sz. határozata: A vármegyei közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének határozatát, mely a néhai P. Lipótné, szül. R. Fanni hagyatéki ügyében másodfokon hozott határozat ellen Dr. B. Ferencz N.-K. r. t. városi árvaszéki ügyész által beadott felebbezést visszautasitotta, dr. B. Ferencz N.-K. r. t. város árvaszéke ügyészének felebbezése folytán felülvizsgálván, azt megváltoztatom és a nevezett árvaszéki ügyész felebbezési jogosultságát megállapitva, a II. foku határozat ellen beadott felebbezésének helyt adok. Ehhez képest a N.-K. r. t. városi árvaszék által hozott határozatot, melylyel a kk. P. Dezső, Emil s H. tulajdonát képező 5000 frtnak atyjuk, P. Lipóttól peres uton behajtása elrendeltetett s a per vitelével a gondnokul kirendelt t. ügyész megbizatott; továbbá e határozat ellen P. Lipót és dr. R. Arnold mint a nevezett kiskoruak ügygondnoka részéről közbevetett felebbezés folytán a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által hozott határozatot, melylyel az I. foku határozat annyiban helybenhagyatott, hogy a szóban levő 5000 frtból 2500 frt per uton behajtassék, a fenmaradó 2500 frtra vonatkozó intézkedés azonban megváltoztattatott s ezen összeg az atya, P. Lipót kezelése alatt hagyatott, dr. R. Ferencz t. ügyész felebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett II. foku határozat nem felebbezett részét érintetlenül hagyom. Felebbezett s 2500 frtnak az atya kezelése alatt hagyása iránt tett intézkedést megváltoztatom s az I. foku határozatot hagyom helyben. Indokok: A közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének határozata N.-K. r. t. város árvaszékének határozatát vizsgálta felül. A városi árvaszék határozatát a városi ügyész felebbezni az 1877. évi XX. t.-cz. 179. §-a szerint jogosult lett volna. Ebből következőleg jogosult felebbezni az ezen árvaszéki határozat felett keletkezett II-od foku határozatot is, azon általános elvnél fogva, hogy az, a ki az I-ső foku határozatot felebbezni jogosult, jogosult — ha a határozat egyáltalában felebbezhető — felebbezni az ezen I-ső foku határozat felett keletkezett II-od foku határozatot is. Az, hogy dr. B. Ferencz tiszti ügyészt felebbezése beadására a városi árvaszék utasitotta, a dolog lényegére befolyással nincs, mert habár az árvaszék az ügyészt nem utasithatja is felebbezés beadására, de azzal, hogy e nem törvényes

alapon adott utasitásnak az ügyész eleget tett, a felebbezés mint a városi ügyész saját jogi meggyőződése folytán beadott, tekintendő. Mikre tekintettel, a gyámügyi felebbviteli küldöttségi határozat megváltoztatásával, a felebbezés elfogadandó volt. Az ügy érdemében tett intézkedésem pedig a következőkben találja okait. A II-od foku határozat a szóban levő 2500 frtot azon okból hagyta az atya kezelése alatt, mert az 1877. évi XX. t.-cz. 17. §-a szerint az üzlet folytatásához szükséges ingóságok s készpénz biztositását a gyámhatóság csak az esetben követelheti, ha azt a kiskoruak érdekeinek veszélyeztetése miatt szükségesnek tartja. Tekintve pedig, hogy itt a veszélyeztetés valószinüsége fenn nem forog, nincs ok arra, hogy a 2500 frt az üzletből elvonassék s az atya üzletének folytatásában megakadályoztassék. Az 1877. évi XX. t.-cz. 17. §-ának emlitett intézkedése azonban nem azon esetre vonatkozik, a mikor az atya üzletének saját személyében folytatásáról, hanem azon esetre, a mikor a kiskorura háramlott üzletnek a kiskoru javára folytatásáról van szó. Miután pedig a szóban levő esetben az atya üzletéről s ennek folytatásáról van szó, a II. foku határozatnak intézkedését megváltoztatnom és az árvaszék emlitett intézkedését a határozatban felhozott azon okból helybenhagynom kellett, mert az atya nem ajánlott olyan biztositékot, mely a gyámi törvényben előirt követelményeknek megfelelne.

Addig, mig a kiskoruak az atyának a gyámi törvény 15. §-ában körülirt hatalma alatt állanak, a gyámhatóság azok tartása és neveltetése kérdésében nem hivatott intézkedni.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 48,858. sz. határozata:

N. N. által kiskoru gyermekeinek az anyai nagyszülőktől elvételük és neki átadásuk iránt előterjesztett kérelem felett a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének másodfokon hozott határozatát, kérelmező felebbezése folytán felülvizsgálat alá vévén, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozatot, melylyel helybenhagyatott a vármegyei árvaszék határozatának b. N. N. által felebbezett azon része, mely szerint fennebbi kérelmének elutasitása mellett a kiskoruak továbbra is az anyai nagyszülők gondozása alatt hagyattak: az idézett árvaszéki határozattal együtt megváltoztatom és rendelem, hogy nevezett kiskoruak atyjuknak adassanak át. Indokok. Atyai hatalom alatt álló kiskoruak tartása és neveltetése iránt az 1877. évi XX. t.-cz. 15. és 26. §-ai értelmében az atya jogosult, de egyszersmind köteles intézkedni. Az atya ebbeli intézkedési jogába a gyámhatóság — a kiskoruak érdekéből — csak akkor, ha az atya a kiskoruak tartását és neveltetését teljesen elhanyagolta, avatkozhatik be az 1887. évi XX. t.-cz. 22. §-a alapján olyképen, hogy az e szakaszban emlitett körülményeknek szabályszerü tárgyalás utján beigazolásával az atyának kiskoru gyermekei feletti atyai hatalmát megszünteti. Addig tehát, a mig a kiskoruak az atyának a törvény 15. §-ában körülirott hatalma alatt állanak: a gyámhatóság azok tartása és neveltetése iránt intézkedni nem hivatott. Minthogy az ügyiratok szerint a kiskoruak atyai hatalom alatt állanak, ebből kifolyólag azok tartására nézve önállóan intézkedni az atyának áll jogában. Minthogy továbbá a felebbezett határozatokban azon körülmény, hogy N. N. jelenleg nincs oly helyzetben, hogy kiskoru gyermekei iránti atyai kötelmeit teljesithetné, a gyámhatóságnak a fennebb előadottaknál fogva arra adhat alapot, hogy nevezett ellen az 1877. évi XX. t.-cz. 22. §-a szerinti eljárást

meginditsa, de nem arra, hogy nevezettnek kiskoru gyermekei tartása iránt már most intézkedhessék: a felebbezett határozatok megváltoztatása mellett a fennebbi irányban kellett rendelkeznem.

Oly kiskoruak örökbefogadása iránt, kiknek atyjuk él és kikre nézve a törvényes születés vélelme fennáll, az örökbefogadási szerződés az atyával kötendő meg, még akkor is, ha a kiskoruak az anyakönyvben törvénytelen születésüeknek volnának bejegyezve. Az örökbefogadási szerződés jóváhagyására az atya községi illetősége helyén illetékes gyámhatóság van hivatva.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 100,145. sz. határozata:

K. K. D. G. és M. örökbefogadási ügyében a vármegyei árvaszék által, másodfokon a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által hozott határozatokat D. Zs. bpesti lakos felebbezése folytán felülvizsgálat alá vevén, következőleg határoztam: Az idézett, érdemükben egyező alsófoku határozatokat, melyek szerint D. Zs.-nek D. Gusztáv és Margit feletti atyai hatalma megszüntetett, feloldom és utasitom a vármegye árvaszékét, hogy a jelen ügyre vonatkozó összes iratokat illetékes eljárás végett Budapest fő- és székváros árvaszékéhez tegye át. Indokok: A jelen örökbefogadási ügy az iratokból kitünőleg a fő- és székváros árvaszéke előtt tétetett folyamatba E. G.-nek 30941/892. sz. a. iktatott kérvényével, mely szerint nejének, szül. T. J.-nak házasságukat megelőzőleg szül. törvénytelen gyermekei örökbefogadása iránti szerződést megerősités végett beterjesztette. A most nevezett árvaszék azonban 1892. évi decz. hó 21-én 30941. és 31279. szám a. hozott végzéssel azon indokból, hogy az örökbe fogadni szándékolt kiskoruak anyja, T. A. nagy-abonyi születésü és odavaló illetőségünek vélelmezhető és igy ez ügyben eljárni P. P. S. K. K. vármegye árvaszéke illetékes, az iratokat a vármegye árvaszékéhez tette át. A vármegyei árvaszék az E. G. és T. Julianna között kk. T. Gusztáv és Margit örökbefogadása iránt kötött szerződést jóváhagyta és megerősités végett a m. kir. igazságügyi miniszter urhoz felterjesztette. A m. kir. igazságügyi miniszter ur azonban ezen örökbefogadási szerződést hozzám intézett átirata szerint nem erősitette meg, mert az örökbe fogadni szándékolt kiskoruak T. Juliannának D. Zs.-dal való házasságának tartama alatt születvén, mindaddig, mig törvénytelen születésük biróilag kimondva nincs, törvényes születésüeknek és D. Zsigmondtól származottaknak tekintendők, daczára annak, hogy az anyakönyvbe törvénytelen születésüeknek vannak bejegyezve. Ebből kifolyólag, minthogy D. Zsigmond él s atyai hatalmától megfosztva nem lőn, az örökbefogadási szerződés vele kötendő meg. Midőn erről a vármegye árvaszékét 1893. évi 17,261. sz. a. kelt rendeletemmel értesitettem, egyszersmind megjelöltem az irányt, a mely szerint D. Zsigmond az örökbefogadási szerződésnek záros határidő alatt leendő megkötésére felhivandó. A menynyiben pedig nevezett az örökbefogadási szerződést megkötni nem akarná, atyai hatalma az 1877. évi XX. t.-cz. 22. §-a alapján megszüntetendő. A megyei árvaszéknek, mielőtt a most körülirt intézkedéseket foganatositotta, tekintve, hogy az örökbefogadni szándékolt kiskoruak törvényes származásuaknak vélelmezendők, s igy nem anyjuk T. Julianna, hanem D. Zsigmond illetőségét követik, vizsgálata tárgyává kellett volna tenni, hogy az érdekelt kiskoruak gyámhatósági illetékessége alá tartoznak-e? mert az ügy ezen állásában a gyámhatósági illetékességére vonatkozólag irányadóul többé nem a kiskoruak anyjának illetősége, mely az előbbi eljárás alapjául szolgált,

hanem D. Zsigmond községi illetősége szolgál. A fő- és székváros árvaszéke rendeletem folytán D. Zsigmondot községi illetőségére vonatkozólag kihallgatván, nevezett a vele felvett s az iratokhoz csatolt jegyzőkönyv tanusága szerint felmutatta a fő- és székvárosi tanács 1889. évi ápr. 16-án 25,007. sz. a. kelt illetőségi bizonyitványát, melylyel Budapest fő- és székváros községi kötelékébe tartozónak elismertetett. Minthogy az ügy ezen állásánál fogva a vármegyei árvaszék elől idézett határozata illetéktelennek nyilvánul, ezen határozatnak, valamint a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által hozott határozatnak feloldása mellett, a vmegyei árvaszék utasítandó volt, hogy a vonatkozó iratokat, az ezen ügyben eljárni lletékes fő- és székvárosi árvaszékhez tegye át.

Az atya atyai hatalmából kifolyólag kiskoru gyermekeit képviseli; a születendő és végrendeleti utóörökösödésre hivatott gyermekek érdekeit azonban nem az atya, hanem az 1877. évi XX. t.-cz. 30. §-ának *c*) pontja alapján kirendelendő gondnok van hivatva képviselni.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 86,255. sz. határozata:

Az 558. sz. tjkvben A. r. 4. sorsz. 251. hrsz. a. foglalt és felerészben T. József, másik felerészben ifjabb T. Józsefnek élő és netán még születendő gyermekei tulajdonát képező beltelek és ház eladása iránt W. Samu mint vevővel kötött adásvételi szerződés gyámhatósági jóváhagyása tárgyában, L. r. t. város árvaszékének és a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének hozott határozatát, Cs. Vilmos L. városi ügyész felebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam. Az idézett keletü és számu, érdemükben egybehangzó határozatokat, melyek szerint a szóban levő adásvételi szerződés ifj. T. Józsefnek kiskoru Gyula, Paula és Julia nevü élő és netán még születendő gyermekei nevében gyámhatóságilag jóváhagyatott, feloldom és a városi árvaszék utján utasitom ifj. T. Józsefet, hogy netán még születendő kiskoru gyermekei érdekében a szóban forgó adásvételi ügylet megkötésénél leendő képviseltetésre szükséges gondnok kirendelése iránt az e tekintetben illetékes birósághoz forduljon; a gondnokkirendelés ez uton megtörténte után lehetvén csak helye annak, hogy a fennebb érintett szerződésnek netán születendő gyermekei nevében is jóváhagyását a biróilag kirendelt ügygondnok hozzájárulásával az árvaszéknél kérelmezhesse. Indokok: a fennebb emlitett adásvételi szerződés megkötésével ifj. T. József képviselte élő és netán még születendő, az adásvételi szerződés tárgyát képező ingatlanra örökösödésre határozatlan arányban hivatott gyermekeit s a városi árvaszék azon felfogásban, hogy az ifj. T. József mint atya által képviselt élő kiskoru gyermekek és ugyanő által képviseltetni hivatott netán születendő gyermekek között érdekellentét fenn nem forog, következőleg a netán születendő gyermekek gondnok általi képviseltetése nem szükséges, a szerződést ifj. T. Józsefnek netán születendő gyermekei nevében is jóváhagyta. Tekintve, hogy az atya atyai hatalmából kifolyólag az 1877. évi XX. t.-cz. 15. §-a értelmében kiskoru gyermekeit képviseli; a születendő és végrendeleti utóörökösödésre hivatott gyermekek érdekeit képviselni nem az atya, hanem a mennyiben képviseltetésük szükséges, az erre az 1877. évi XX. t.-cz. 30. §-a *c*) pontja alapján kirendelendő gondnok van hivatva; tekintve, hogy a fenforgó esetben az adásvételi szerződés megkötésénél ifj. T. József netán születendő gyermekei gondnok által képviselve nem levén, ezen szerződés nevökben is megkötöttnek nem vehető;

tekintve, hogy ifj. T. József netán születendő gyermekeinek gondnok általi képviseltetése a fenforgó esetben nem valamely az árvaszék illetékessége alá eső hagyatéki eljárás alkalmából, hanem az adásvételi jogügyletnek létesithetése czéljából vált szükségessé, következőleg a gondnokkirendelés az 1877. évi XX. t.-cz. 31. §-a második bekezdése értelmében a kir. biróság hatásköréhez tartozik; tekintve végül, hogy a netán születendő utóörökösök részére kirendelt gondnok felett a gondnokságot az 1877. évi XX. t.-cz. rendelkezései értelmében az árvaszék gyakorolja és hagyja jóvá a kirendelt gondnok gondnokhatósági jóváhagyást igénylő cselekményeit: mindezeknél fogva a felebbezett határozatok feloldása mellett határozatom rendelkező részében foglaltak szerint intézkednem kellett.

A gyámügyi törvény anyai hatalmat nem ismer, az anyának anyai hatalmától való megfosztása tehát helyet nem foglalhat, csupán annak lehet helye, hogy az anya a gyermeke feletti gyámságtól elmozdittassék.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1666. sz. határozata:

Az árvaszék megerősités végett felterjesztette a m. kir. igazságügyminiszter urhoz azt a szerződést, melyet B. Ignácz és neje szül. Gy. Francziska dunaföldvári lakosok N. Nándor dunaföldvári lakossal mint kiskoru K. József részére árvaszékileg kirendelt gyámmal, a nevezett kiskoru örökbefogadása iránt kötöttek. N. Ádámnak gyámul való kirendelésére az örökbefogadandó törvénytelen születésü kiskoru természetes anyjának, K. Annának a gyámságtóli elmozditása adott okot, mert ez több évvel ezelőtt szóban levő gyermekét elhagyta s állitólag ismeretlen helyre költözvén, gyermekéről egyáltalán nem gondoskodott. Ily körülmények között nevezett nő az 1877. évi XX. t.-cz. 54. §. *a)* pontja és az 57. §. alapján a gyámságtól kétségen kivül elmozditható, mert az, hogy a gyámságtól az anya is elmozditható, kitünik a nevezett törvény 37. §. második bekezdéséből, valamint abból, hogy az 57. §-nak az elmozditásra vonatkozó általános rendelkezése alul a gyámságot viselő anya kivéve nincsen.

A mint a m. kir. igazságügyminiszter ur által velem közölt iratokból kivettem, az árvaszék ezen tárgyban más alapon intézkedett, a mennyiben az anyát nem a gyámságtól mozditotta el, hanem az anyai hatalom megszüntetését mondotta ki.

Az árvaszéknek e tárgybeli eljárása és határozata kétségtelenül helytelen, mert a kiskoru anyjának ismeretlen tartózkodása hatósági bizonyitványnyal megállapitva nincs s e részben az örökbefogadandó kiskoru legközelebbi férfi rokonaiul jelzett K. Istvánnak és D. Andrásnak nyilatkozata, kiknek egyébiránt a vérségi összeköttetésen alapuló rokonsági foka sem emlittetik, elégséges bizonyitékul nem szolgál és mert az 1877. évi XX. t.-cz. anyai hatalmat az atyai hatalommal egyező értelemben nem ismer. E törvény rendelkezései szerint az anya csak gyámságra van hivatva s az atyai hatalom gyakorlására vonatkozó egyes intézkedések vannak csupán a kiskoru vagyonát kezelő anyára kiterjesztve; minélfogva az anyát a nem létező anyai hatalomtól megfosztani s e végből a 22. §-ra hivatkozni sem lehet, miután ez a szakasz csak az atyai hatalom megszüntetéséről rendelkezik. Az igazságügyminiszter ur kijelentette, hogy saját szempontjából a a helytelenül hozott árvaszéki határozat daczára az örökbefogadott kiskoru törvényes képviselőjének ma is annak anyját tekinti, mint a ki a gyámságtól szabályszerüen elmozditva nem lett és ennélfogva az ujabban ki-

nevezett gyám hozzájárulásával kötött örökbefogadási szerződést meg sem erősitheti.

Ezek előrebocsátásával a tárgyiratok csatolása mellett az árvaszéket felhivom, hogy az anyának a gyámságtól leendő elmozditása tárgyában szabályszerüen járjon el, s hozandó határozatot, ha az az anyának kézbesithető nem lenne, a részére kinevezendő ügygondnoknak kézbesittesse. Ha az anya a gyámságtól elmozdittatik és ennek a határozatnak jogerőre emelkedése után az örökbefogadandó kiskoru részére gyám neveztetik, szükséges lesz, hogy ez a gyám, mint a kiskoru törvényes képviselője az örökbefogadási szerződésre irandó nyilatkozatával a szerződéshez hozzájáruljon, minthogy e nélkül az örökbefogadási szerződés a m. kir. igazságügyminiszter ur részéről érdemleges intézkedés tárgyává nem tehető.

Az anyát, mint természetes és törvényes gyámot, kiskoru gyermekeinek neveltetése és magánál tartásának joga törvény szerint megilletvén, ezen jogától csak az esetben zárható el, ha a gyámhatóság az 1877. évi XX. t.-cz. 57. §-a alapján őt a gyámhatóságtól elmozditja, s a kiskoruak részére más gyámot rendel, s ezután megállapitja, hogy a gyámságtól elmozditott anyának kiskoru gyermekének magánál tarthatása iránt az 1877. évi XX. t.-cz. 37. §-ára alapitott kérelme sem teljesithető.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 14,662. sz. határozata:

Kiskoru B. Ilona tartása és nevelése tárgyában E. város árvaszékének és a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének határozatait P. Kázmérné, előbb özv. B. Alajosné e—i lakos részéről közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett határozatokat, meg nem felebbezett részük érintetlenül hagyása mellett, azon részükben, mely szerint P. Kázmérné, született H. Anna, azelőtt özv. B. Alajosné, mint kiskoru B. Ilona nevü gyermekének term. és törv. gyámja azon kérelmével, hogy leánya neki tartás és neveltetés végett átadassék, elutasittatott, feloldom, és utasitom az árvaszéket, hogy a szóban forgó kérelmet az 1877. évi XX. t.-cz.-nek az alább következő indokolásban idézett szakaszai figyelembe vételével tárgyalja és az ügy érdemében hozzon uj határozatot. Indokok: A felebbezés tárgyává tett határozatok szerint P. Kázmérné kérelmével azért utasittatott el, mert azon körülmények, melyek miatt a kiskoru nevelése az anyától annak idején elvonatott, jelenleg is fennállanak és a kiskoru az anyának nevelésébe leendő átadása esetén helyrehozhatlan kárt szenvedne. Tekintve azonban, hogy a városi árvaszék határozata, melylyel a kiskoru részére M. József vagyonkezelő gondnokká rendeltetett ki, s a melyre a fennebb idézett határozatok indokolása főleg alapittatik, P. Kázmérnét törv. és term. gyámanyai jogában meghagyta s ezen jogát csak annyiban korlátozta, a mennyiben a kiskorunak zárdában leendő neveltetését rendelte el; tekintve, hogy P. Kázmérnét mint kiskoru leánya törv. és term. gyámját gyermeke neveltetésének és magánál tartásának joga a törvény szerint megilleti s ezen jog tőle csak azon esetben vonható el, ha a gyámhatóság az 1877. évi XX. t.-cz. 57. §-a alapján nevezett anyát az ezen szakaszban érintett körülmények fenforgása indokából a gyámságtól elmozditja, a kiskoru részére gyámot rendel s ezek után megállapitja azt, hogy a gyámságtól elmozditott anyának kiskoru gyermekének magánál tarthatása iránt az 1877. évi XX. t.-cz. 37. §-ára alapitott kérelme sem teljesithető az ezen szakaszban felsorolt okok miatt; tekintve, hogy P. Kázmérné kérelme a törvény idézett rendelkezéseinek kellő figyelembe vétele nélkül tárgyaltatott és intézte-

tett el: mindezeknél fogva a felebbezés tárgyává tett határozatokat feloldani s az árvaszéket jelzett irányban uj tárgyalásra és határozathozatalra kellett utasitani.

Az atya csődbejutása az atyai hatalom gyakorlatát fel nem függeszti és az atyának kiskoru gyermeke vagyonára nézve kezelési jogát sem érinti.

A budapesti kir. itélőtábla 1888. évi 525. sz. határozata:

A s.-a.-ujhelyi kir. törvényszék következő határozatot hozott: Minthogy az 1877. évi XX. t.-cz. 43. §. *f*) pontja szerint csőd alatt állók gyámságot és gondnokságot nem viselhetnek s ekként a jelenleg csőd alatt álló P. J. a kk. P. A. törvényszerü képviselőjének nem tekinthető: ennélfogva az 1868. évi LIV. t.-cz. 8. §. *b*) pontja alapján ez eljárás megállittatik és Zemplén vármegye árvaszéke, mint gyámhatóság értesittetik. Felebbezés folytán a budapesti kir. itélő tábla az első biróság végzésének megváltoztatásával a biróságot további törvényszerü eljárásra utasitotta, mert az 1877. évi XX. t.-czikknek az atyai hatalom felfüggesztéséről intézkedő 23. §-a végső bekezdése értelmében, ha az atya csőd alá kerül, a gyámhatóság az atyát a csőd tartama alatt a kiskoru vagyonára nézve számadástételre kötelezheti, vagy ha a csődbejutás körülményei indokolnák, a vagyonkezelést a csőd tartamára tőle elveheti. A törvény emez intézkedéséből szükségképen következik, hogy az atya csődbejutása, valamint az atyai hatalom gyakorlatát fel nem függeszti, azonképen az atyának kiskoru gyermeke vagyonára nézve rendszerint kezelési jogát sem érinti. Minthogy alperes nem is állitja, hogy a kiskoru gyermeke nevében felperesként fellépő közadós P. J. atyai hatalma, melynélfogva az 1877. évi XX. t.-cz. 15. §-ának harmadik bekezdése értelmében kiskoru gyermekeinek törvényes képviselője s azok vagyonának rendszerinti kezelője, megszünt vagy felfüggesztetett volna, vagy hogy tőle a gyámhatóság a vagyonkezelést elvette volna; maga a csődbejutás ténye pedig az előadottak szerint az atya törvényes képviselői és vagyonkezelői minőségét általában nem érinti és e részben eltérő vagy módositó intézkedéseket sem az 1881. évi XVII. t.-czikkbe foglalt csődtörvény, sem az 1885. évi VI. t.-cz. (a gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről) nem tartalmaz; minthogy végül a neheztelt végzésben hivatkozott 43. §., melynek *f*) pontja értelmében gyámságot és gondnokságot a csőd alatt állók nem viselhetnek, az előadottakhoz képest az atyára a dolog természetéből folyólag nem alkalmazható.

A gyermekének vagyonát kezelő, ismét férjhez ment anyát a jövedelemfelesleg meg nem illeti.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 30,908. sz. határozata.

A Dr. M. Pálné, előbb özvegy B. Józsefné, szül. B. Irén által kiskoru gyermekei B. Margit és Eleonora 85,000 frt tőkepénze kamat jövedelmének félévenként az 1877. évi XX. t.-cz. 35. §-a alapján kezeihez kiutalványozása iránt benyujtott kérvény tárgyában elutasitólag hozott alsóbbfoku egybehangzó határozatokat, ugymint a megyei árvaszéknek végzését és a közigazgatási bizottság gyámhatósági küldöttségének határozatát a kiskoru gyermekeknek tartása és neveltetési költségeinek azon kamatjövedelemből fedezésére nézve előirányzat bemutatására utasitott kérvényező anya felebbezésének félre-

tételével helybenhagyandónak találtam. Mert az 1877. évi XX. t.-cz. 35. §-ának világos rendelkezése szerint az özvegy és ismét férjhez ment gyámanya közt lényeges különbség van téve, minthogy még a vagyont kezelő anya is, ha ujabb házasságra lépett, számadástételre köteleztetik, az anya számadási kötelezettségéből pedig okszerüen azon következtetés vonandó le, hogy az ismét férjhez ment anyát a jövedelemfelesleg meg nem illeti, mert a köteles számadásnak éppen az a czélja, hogy az elhalt férjéveli házasságból származó gyermekek vagyona jövedelmének csakis azokra forditása biztosittassék, illetőleg, hogy az utóbbi férj és családjának javára azon jövedelem, az előbbi házasságból származott gyermekek mint tulajdonosoktól egészben vagy részben el ne vonathassék.

A törvény ezen intentiójánál fogva gátolandó minden esetben az, hogy a nő előbbi házasságából származó gyermekei vagyonának jövedelme ne kizárólag ezekre, hanem a mostoha atya és családjára is fordittassék. E végből a fenforgó esetben, midőn a fentebb nevezett kiskoruak tartási és neveltetési költségei tőkepénzük kamatjövedelmét egészben előreláthatólag fel nem emészthetik, a kamatjövedelemnek azon költségekre kiutalványozását megelőzőleg, a tartás és neveltetés módozatainak meg nem állapitott volta indokából, tájékoztató költségelőirányzat bemutatása iránti intézkedésre alapos ok forog fenn.

Kiskorunak kivándorlása iránt gyámja által benyujtott kérvény a gyámhatóság részéről érdemlegesen tárgyalandó és azon körülmény, hogy a kiskoru kivándorlás iránti szándékát jogérvényesen nem nyilvánithatja, a kérelem elutasitására indokul nem szolgálhat.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 49,388. sz. határozata:

T—i illetőségü özvegy L. Józsefné, született L. Leontina, bécsi lakos ugyis mint kiskoru gyermekei: L. Berthold és Elsa t. és t. gyámjának kivándorlási engedély iránti kérelme tárgyában T. szab. kir. város polgármesterét arra hivtam fel, hogy a folyamodónő fent nevezett kiskoru gyermekeinek külföldön való letelepedésére vonatkozólag az 1877. évi XX. t.-cz. 113. §-ának 4. pontja értelmében az illetékes gyámhatóság jóváhagyását kimondó határozatát hivatalból szerezze be és terjeszsze fel. A városi polgármesternek felterjesztéséből s jelesül az árvaszéknek határozatából arról értesültem, hogy az árvaszék a szóban forgó gyermekeknek édes anyjukkal külföldön való letelepedéséhez a gyámhatósági jóváhagyást ez idő szerint azért nem adhatja, mert azok oly korban vannak (12 éven aluliak), hogy cselekvési képességgel, értelem és belátás hiányában nem birnak és a kivándorlás iránti szándékukat jogérvényesen nem nyilvánithatják. Ezt a határozatot az özvegy L. Józsefné, született B. Leontina, által kért kivándorlási engedélynek az ő gyámsága alatt levő kiskoru gyermekei: L. Berthold és Elsa részére való kiterjesztése megtagadására alapul nem vehettem. Az a körülmény, hogy kiskoru L. Berthold és Elsa 14 éven aluli korban lévén, kivándorlás iránti szándékukat jogérvényesen nem nyilvánithatják, magában véve a szóban forgó kérvény azokra vonatkozó részének elutasitására indokul nem szolgálhat. Mert a mint azon esetben, midőn a gyámság alatt álló kiskoru 14-ik éve leteltével személyi és vagyoni fontosabb ügyének rendezésénél az 1877. évi XX. t.-cz. 138. §-ának rendelkezéséhez képest meghallgattatik, nyilatkozata azonban ugyanezen törvényszakasz szerint döntő sulylyal nem bir, tehát az árvaszék jogositva van akkép határozni, a mint azt a kis-

korura nézve törvényesnek és jónak találja, ugy oly esetben is, midőn a kiskoru 14-ik évét még nem töltvén be, az meg nem hallgatandó vagy nyilatkozatra való képtelenség miatt meg sem hallgatható, az árvaszék köteles a kiskoru részéről gyámja által előterjesztett kérelem fölött a rokonok (1877. évi XX. t.-cz. 149. §.), esetleg a közgyám (1877. évi XX. t.-cz. 144. § 2-ik bekezdése) meghallgatásával érdemlegesen határozni. Ezeknek kijelentésével a szóban forgó ügyre vonatkozó iratokat oly felhivással küldöm le az árvaszéknek, hogy özvegy L. Józsefné, született B. Leontina kérelmének azon részét, melyben a kivándorlási engedélyt kiskoru gyermekeire: L. Berthold és Elsára kiterjeszteni kéri, mint olyat, melyre nézve az 1877. évi XX. t.-cz. 143. §. 4. pontja szerint gyámhatósági jóváhagyás szükséges, a fentieknek szem előtt tartásával ujból tárgyalja s a mennyiben a nevezett gyámanya által kiskoru gyermekeinek vele együtt való kivándorlásához a gyámhatósági jóváhagyás megadását elhatározta, ezen határozatát az ügyiratokkal együtt haladéktalanul terjeszsze fel, ellenkező esetben pedig, vagyis ha a szóban forgó kérelemnek többször érintett részét teljesithetőnek nem találná, határozatáról a folyamodónőt mint kiskoru gyermekei természetes és törvényes gyámanyját azzal értesitse, hogy a mennyiben abban meg nem nyugodnék, az ellen felebbezéssel élhet, a felebbezés azonban a felsőbb foku gyámhatósághoz való felterjesztés végett a törvényes határidő alatt az árvaszéknél nyujtandó be.

A kiskoru által szándékolt névváltoztatásra irányzott kérelem szabályszerü elintézhetése czéljából a kiskoru községi illetősége megállapitásának kieszközlése nem az árvaszéknek, mint gyámhatóságnak, hanem a kiskoru részére kirendelt gyámnak áll feladatában.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 80,255. sz. határozata:

Kiskoru E. Emánuel nevének «Vesztróczy»-ra leendő átváltoztatása iránt V. István mint a nevezett kiskoru részére kirendelt gyám által folyamatba tett ügyben a vármegye árvaszékének és V. István felebbezésére a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének határozatát ugyancsak nevezettnek felebbezése folytán felülvizsgálat alá vevén, következőleg határoztam: Az idézett számu és keletü határozatokat, melyek szerint V. István által czélbavett névváltoztatáshoz kért gyámhatósági hozzájárulás megtagadtatott, feloldom és utasitom a vármegyei árvaszéket, hogy a gyámot a kiskoru E. Emánuel községi illetőségének megállapitása iránti lépések megtételére s ezen kiskorunak illetősége felől kiállitott községi elismerő nyilatkozat, esetleg e tekintetben hozott illetékes határozat bemutatására hivja fel, a melynek beérkeztével, a mennyiben a közigazgatási bizottság a nevezett kiskoru feletti gyámhatósági illetékességét továbbra is fentartandónak véli, a kérelem felett a nevezett kiskorunak is meghallgatásával uj határozatot hozzon. Indokok: A házasságon kivüli viszonyból Ujpesten 1875. évi január 17-én született kiskoru E. Emánuel községi illetősége a gyámhatósági uton tett puhatolózásokra kinyomozható nem lévén: a kiskoru névváltoztatására irányzott kérelem szabályszerü elintézhetése czéljából a kiskoru részére kirendelt gyámnak áll feladatában, hogy a kiskoru községi illetőségének az e tekintetben az 1886. évi XXII. t.-cz. rendelkezéséhez képest illetékes hatóság által leendő megállapitását eszközölje. A községi illetőség ekkénti megállapitása után veheti az árvaszék, a mennyiben a kiskoru feletti gyámhatósági illetékességet fentartja, a szóban levő kérelmet gyám

előirt jogorvoslatra az 1877. évi XX. t.-cz. 73. §-a következményének terhe alatt utasittatott, oda módositom, hogy özv. B. Lajosnénak, mint kiskoru fia B. József f. és t. gyámjának jogában áll az 1877. évi XX. t.-cz. 87. §-a rendelkezése alapján a kiskoru érdekében szükséges jogi lépések iránt intézkedni.

A kisbirtokos atyák és a kisbirtokosok árván maradt gyermekeinek gyámjai hathatósan figyelmeztetendők, hogy gyermekeiket, illetőleg gyámoltjaikat földmivesiskolába járassák.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 62,834. sz. határozata:

A kisbirtokosok gazdasági kimüvelése az általános gazdasági cultura emelkedésének egyik alap föltétele lévén, a magán- és közvagyonosodás szempontjából elsőrangu fontossággal bir az, hogy a kisbirtokosok gyermekei minél nagyob számban látogassák a földmives iskolákat.

Az e czélra való közremüködés okából a vármegye közönsége utján felhivom a területén levő árvaszékeket (vármegyei, rendezett tanácsu városi árvaszékeket, a gyámhatósági joggal felruházott községek árvaszékeit), figyelmeztessék a kisbirtokosok árván maradt gyermekeinek gyámjait, továbbá az oly kisbirtokos atyákat, akiknek gyermekei saját vagyonnal birnak, hogy gyámoltjaikat, illetve gyermekeiket földmivesiskolákba küldjék.

Elvárom az árvaszékektől, hogy áthatva a czél fontosságától, az 1877. évi XX. t.-cz. 263. §-ában előirt kötelességükhöz hiven a gyámok és atyákhoz ne csak általános figyelmeztetést intézzenek, hanem különösen a gyámokat az 1877. évi XX. t.-cz. 96. §-a alapján teendő jelentéseik alkalmával, amennyiben czélszerünek tartják, esetenként is figyelmeztessék, hogy gyámoltjaiknak földmivesiskolába küldésével ezek szellemi és anyagi érdekeit hathatósan előmozditják.

A gyámoknak és gondnokoknak az árvaszékhez intézett mindazon beadványai, melyeket azok az 1877. évi XX. t.-czikkben körülirt kötelességükből folyólag benyujtani kötelezvék s amely beadványok az árvaszék által saját hatáskörében érdemileg el is intéztetnek, bélyegmentesek.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 107,388. sz. határozata:

A sz. kir. város árvaszékének felterjesztését, melyben a gyámok és gondnokoknak gyámoltjaik és gondnokoltjaik ügyében benyujtott kérvényei bélyegmentességére vonatkozólag az illetéki dijjegyzék 14. tétele *x*) pontjának értelmezéséről felvilágositást kért, a kir. pénzügyminiszter urral közöltem. A nevezett miniszter ur arról tudósitott, hogy a bélyeg és illetékek iránti törvények és szabályok kiegészitő részét képező illeték dijjegyzék 14. tétele *x*) pontja értelmében a gyámok és gondnoknak az árvaszékhez intézett mindazon beadványai, a melyeket azok az 1877. évi XX. t.-cz.-ben körülirt kötelességükből kifolyólag benyujtani kötelezvék, s a mely beadványok az árvaszék által saját hatáskörében érdemileg el is intéztetnek, bélyegmentesek. A bélyegmentes beadványok fogalma alá azonban nem sorozhatók azok a beadványok, a melyek az árvaszéknél nyujtatnak ugyan be, de melyek felebbvitel természetével birván, érdemileg a felsőbb hatóság által intéztetnek el, mert az ilyen beadványok, irányuljanak azok az árvaszéknek bármely határozata ellen, az illeték dijjegyzék 13. tétel IV. fejezet 14. pontjának határozmányai alá esnek.

A számadó gyám az általa felvett gyámi jutalomdijról szabályszerü nyugtát köteles kiállitani. A gyám a bevételeknél mutatkozó felesleget, a mennyiben arra a szerzett tapasztalatok szerint hónapokon át a kiadások fedezésére szüksége nincs, köteles takarékpénztárilag gyümölcsöztetni.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 99,812. sz. határozata:

B. János, mint kiskoru B. Jenő gyámjának az 1891. évre terjedő számadása tárgyában a N. városi árvaszéknek s a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének határozatát özv. B. Györgyné felebbezése folyán felülvizsgálat alá vevén, következőleg határoztam: Az idézett egybehangzó határozatokat azon részükben, melylyel a gyám az általa felvett gyámi jutalomdijról nyugta kiállitására vonatkozó kötelezettség alól felmentetett, megváltoztatom és a számadó gyámot a nyugtának kiállitására kötelezem. A határozatokat azon részükben, mely szerint a gyám az évközben befolyt jövedelmek után időközi kamatok fizetésére nem köteleztetett, helybenhagyom. A jövőre nézve azonban felhivom az árvaszéket, hogy utasitsa a gyámot, hogy a bevételeknél évközben mutatkozó felesleget, a mennyiben arra, a szerzett tapasztalatok szerint, hónapokon át a kiadások fedezésére szüksége nincsen, takarékpénztári elhelyezés által kamatoztassa és az időközi kamatokat bevételképen számolja el. Indokok: A felebbezett határozatok a gyámi jutalom nyugtázását tárgyazó részükben a jelzett irányban megváltoztatandók voltak, mert az 1877. évi XX. t.-czikk 119. §-a értelmében minden kiadás rendszerint okmányokkal bizonyitandó; és mert a gyám nem önmagának, hanem a gyámhatóságnak s ez által a kiskorunak ad számot a vagyon kezeléséről. Az évközben befolyt bevételi összegek után időközi kamat fizetése tárgyában tett kijelentést az alsófoku határozatoknak indokaiból hagytam helyben. Minthogy azonban az évközben befolyó jövedelem, a mennyiben arra a szerzett tapasztalatok szerint szükség nincsen, a kiskoru gyámolt érdekében gyümölcsöztetendő: a jövőre nézve a jelzett módon intézkednem kellett.

Magyar állampolgárra külföldön elrendelt gondnokság Magyarországon joghatálylyal nem bir. Gyámnak vagy gondnoknak pedig rendszerint csak a magyar állam területén állandó lakhelylyel biró egyén rendelhető ki s kivételnek csak belügyminiszteri jóváhagyás mellett van helye.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 9710. sz határozata:

Azon eset alkalmából, hogy a bécsi cs. kir. országos törvényszék által elmebetegség miatt gondnokság alá helyezett báró X. M. magyar honosnak a hainburgi cs. kir. járásbiróság által kirendelt gondnoka az árvaszékhez előterjesztést tett, az árvaszék hozzám tett felterjesztésében annak eldöntését kérte, vajjon az osztrák biróságoknak a gondnokság alá helyezés s gondnokrendelésre vonatkozó intézkedései kiterjednek-e a Magyarországban létező vagyonra is, avagy szükséges volna-e, hogy a magyar gondnok-hatóság külön gondnokot rendeljen? E felterjesztésére csatolmányainak visszarekesztése mellett a következőket jelentem ki: Nagykoru báró X. M. magyar honosra a bécsi cs. kir. országos törvényszék által elrendelt gondnokság Magyarországon joghatálylyal nem bir. Az 1881. évi LX. t.-cz. 5. §-a szerint ugyanis valamely magyar honosnak személyállapotát (status) tárgyazó kérdésekben külföldi biróságok által hozott birói határozatok a magyar honos ellen belföldön végre nem hajthatók.» A mennyiben azonban ily, külföldön gondnokság alá helyezett magyar honos oly ok miatt helyeztetett gondnokság alá, mely miatt hazai törvényeink szerint joga van az árvaszéknek a

gondnokság alá helyezés iránt a szükséges lépéseket megtenni, kötelességében áll az árvaszéknek az illető magyar honosnak gondnokság alá helyezése iránt azonnal intézkedni, s addig is, mig példának okáért elmebetegség esetén a gondnokság alá helyezés a biróság által kimondatnék, az 1877. évi XX. t.-cz. 25. §-a alapján intézkedni. A mi báró X. M.-nek hazai törvényeink szerint gondnokság alá helyezése esetén dr. F. V.-nak az árvaszék által gondnokul kirendelését illeti, megjegyzem, hogy az 1877. évi XX. t.-cz. 60. §-a szerint gyámnak vagy gondnoknak rendszerint csak az rendelhető ki, ki a magyar állam területén állandó lakhelylyel bir, kivételnek azonban belügyminszteri jóváhagyás mellett helye van.

A gyámi jutalom iránti igény felett, önjogusságát elért gyámolttal szemben, már nem az árvaszék, hanem a kir. biróság illetékes határozni.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 34,504. sz. határozata:

B. M. s—i lakos, mint L. K. volt gyámja által gyámi jutalomdij megállapitása iránt előterjesztett kérelem tárgyában a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének határozatát L. K. s—i lakos részéről közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozatot, mely helybenhagyta a városi árvaszék határozatának megfelebbezett azon intézkedését, mely szerint B. M. volt gyám részére L. K. volt gyámoltja ellen 100 frt gyámi jutalomdij megállapittatott és L. K. ezen összeg megfizetésére utasittatott, az árvaszéki intézkedéssel együtt feloldom és B. M. volt gyámot a gyámi jutalom megállapitása iránti igénye érvényesithetése végett a birói utra utasitom; mert a gyám által gyámoltja vagyona jövedelméből az 1877. évi XX. t.-cz. 79. §-a szerint igényelhető gyámi jutalmat a gyámhatóság a gyám által tett számadás érdemleges vizsgálat során állapithatja meg; minthogy pedig a fenforgó esetben a B. M. volt gyám részéről beterjesztett végszámadás birálatába az árvaszék a volt gyámolt önjogusságának elérte indokából nem bocsátkozhatott, hanem az idézett t.-cz. 130. §-a és következő szakaszaiban körülirt tárgyalást inditotta meg, az ügy ezen állásában, a gyámi jutalmat megállapitani illetékes nem volt.

Ha a gondnokolt, mint elmebeteg tébolydában van, az ápolási költségek a gondnokolt vagyona állagának csonkitásával is fedezhetők.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 26,803. sz. határozata:

Elmebetegség miatt gondnokság alá helyezett G. T. személyi és vagyoni viszonyainak rendezése tárgyában a vármegyei árvaszéknek s a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének határozatát a gondnokolt elmebeteg kiskoru gyermeke, Zs. M. édes atyja, Zs. M. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vevén, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozatot, melylyel helybenhagyattak az árvaszéknek határozatában foglalt azon intézkedések, melyek szerint egyrészről G. K. és neje kérelmére megengedtetett, hogy a gondnokolt irányában fennálló 5801 frt 73 kr. tartozásból kellőképen nem biztositott 2430 frt 73 krból, 1629 frt törlesztési összeget 1893. évi ápril hó 1-ig befizethessék, a még felülmaradandó 801 frt 73 krt pedig 1894. évi január hó 1-én fizethessék le; és kimondatott, hogy a nevezett elmebeteg a lipótmezei orsz. tébolydában ezután is a II. osztály szerinti ellátásban részesitendő és az évenként fel-

merülő ápolási és ellátási dijaknak a gondnokolt évi jövedelméből nem fedezhető része erejéig a gondnokolt tőkevagyona időnként igénybe vehető: helybenhagytam. Indokok: A felebbezett határozatokat a gondnokolt követelésének biztositása tárgyában, indokaikból annyival is inkább helybenhagytam, mert G. K. a folyó évi ápril hó 1-ére tőle követelt 1629 frtból, a vármegyei árvaszéknek végzése szerint 1416 frt 23 krt már befizetett. A felebbezett határozatokat azon részükben, mely a gondnokolt tartási szükségleteinek fedezhetése czéljából a törzsvagyon igénybevételére is ad engedélyt — ténybeli és czélszerüségi indokaikon kivül azért is helybenhagyom, mert az 1877. évi XX. t.-cz. 261. §-ánál fogva a gyámhatóság a gondnokolt személyi és vagyoni ügyeiben ezen most idézett törvény szabályai szerint köteles eljárni s ezen törvényczikk 265. §-a a vagyon állagának csonkitását a kiskoru, a jelen esetben a gondnokolt érdekében megengedi.

A gyámgondnoksági ügyek rendezéséről szóló 1877. évi XX. t.-cz. életbelépte óta tékozlás eseteiben, a törvényes osztályrész biztositása már nem az 1861. évi országbirói értekezleti szabályok 4. §-a szerint birói zárlat által, hanem a pazarlónak gondnokság alá helyezésével eszközlendő.

A tékozlás miatt gondnokság alatt álló egyén nemcsak vagyona, hanem személye tekintetében is az árvaszék gondoskodása alá tartozik s vagyonának még gyermekeire, mint különben is törvényes osztályrészre igénynyel biró örököseire történt átruházása sem kötelező reá, habár gyámhatósági jóváhagyást nyert is.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 86,326. sz. határozata:

P. János pazarlás miatt neje és fia ifj. P. János kérelmére gondnokság alá helyeztetett s felette a törvényes gondnokságban neje, született M. Terézia erősittetett meg. Gondnokolt, gondnoka hozzájárulásával, illetve részvétele mellett kir. közjegyző előtt gyermekeivel osztályos egyezséget kötött, mely szerint összes ingatlanainak vázrajzilag elkülönitett felét fiára, ifj. P. Jánosra, másik felét pedig leánya P. Juli, férj. Sz. Józsefnére ruházza át tulajdonjogilag, a holtiglani haszonélvezetet és birtokjogot pedig saját maga részére a fia tulajdonjogába átmenő ingatlanokra, neje (a gondnok) részére pedig a leánya tulajdonába átmenő ingatlanokra fentartja. Ezen osztályegyezségtől a jóváhagyást S. vármegye árvaszéke megtagadta, mert nem látta a gondnokolt érdekében lévőnek, hogy tulajdonáról már életében lemondjon gyermekei javára, továbbá, mert a kikötött feltételek mellett a gondnokolt zavartalan megélhetését biztositva nem látta, ügygondnok pedig a gondnok és gondnokoltja érdekei összeütközése daczára sem alkalmaztatott. E végzést a gondnokolt neje ugy is, mint gondnok és leánya megfelebbezvén, felebbezésükben különösen vitatták, hogy a gondnokság első sorban a lemenő örökösök öröklési jogának megvédelmezése, és semmi más személyes képességeitől sem fosztja meg az egyént és a gondnokság soha sem foghat helyet az illetőnek személyes érdekeiben, hanem egyedül az öröklésre hivatott leszármazók érdekében és csak annyit jelent, hogy a gondnokolt vagyonával nem rendelkezhetik az öröklésre hivatottak megröviditésével, de ezek örökségét annál inkább joga van vagyona átadásával biztositani; az árvaszék sincs hivatva azt birálni, mennyiben áll érdekükben a szülő- és gyermekeknek a vagyonátruházás, és hatáskörébe csak annak elbirálása tartozik, hogy okoztatik-e másnak a törvény által tiltott jogsérelem vagy sem; itt pedig ez az eset nem forog fenn, mert a vagyonátruházás által épen eléretik azon czél, t. i. a lemenők örökségének biztositása, melyért a

gondnokság kieszközölve lett. Nincs hivatva az árvaszék a gondnokolt személye felett aggódni, személyi viszonyaiba beavatkozni s ha ezt teszi, összetéveszti gondnokhatósági hivatását gyámhatósági hivatásával. E felebbezésre S. vármegye közigazgatási bizottságának gyámügyi felebbviteli küldöttsége határozatában következőket jelentette ki: A gyámgondnoksági ügyek rendezéséről szóló 1877. évi XX. t.-cz. életbelépte óta tékozlás eseteiben a törvényes osztályrész biztositása már nem az 1861. évi országbirói értekezleti szabályok 4. §-a szerint birói zárlat által történik, mely zárlat a czélhoz képest csupán a vagyon felének lezárolásából állana, hanem a törvényes osztályrész biztositásának ma már egyedül törvényes módja a pazarlónak gondnokság alá helyezése, mit a törvényes osztályrészre jogositott fel- és lemenő örökösökön kivül ma már a gyámgondnoksági törvény módositásáról alkotott 1885. évi VI. t.-cz. 3. és 4. §-ai szerint a házastárs és a község is jogositva vannak saját érdekükben kieszközölni. Minthogy pedig a gondnokolt a gondnokság alá helyezés által nemcsak a vagyon feletti rendelkezésében van korlátozva, miként azt az 1877. évi XX. t.-cz. 33. §-a *a)* pontja határozottan kifejezi, hanem a gondnokság még egyéb személyes, polgári és politikai jogok gyakorlatában is korlátozza, e szerint a gondnokság alá helyezett nemcsak vagyona, hanem személye tekintetében is az árvaszék gondoskodása alá tartozván, az árvaszék joggal, sőt kötelességszerüleg kutatja, ha vajjon a gondnokoltnak valamely czélba vett cselekménye első sorban neki a gondnokoltnak szolgál-e javára vagy sem; s ezt annál is inkább, mert a többször idézett gyámgondnoksági törvény 263. §-a szerint a gondnokolt anyagi érdekeinek megóvása és előmozditása a gyámhatóságnak egyik legfőbb feladata. Mivel pedig a 265. §. szerint már egyedül a vagyon állagának megváltoztatása is sürgős szükség nélkül mellőzendő, fenforgó esetben pedig sokkal több, t. i. a vagyonnak átadása czéloztatik, mire a gondnokoltnak szüksége egyáltalán nincs, ennélfogva a felebbezés indokolásának mellőzésével a panaszlott árvaszéki végzés az abban foglalt s a fentebb már felsorolt indokokból helybenhagyatik. További felebbezés folytán a belügyminiszter a közigazgatási bizottság határozatát indokainál fogva annyival is inkább helybenhagyta, mert a szóban levő jogügylet az 1877. évi XX. t.-cz. 113. §-ának végpontja értelmében a gondnokság alatt állóra nézve még gyámhatósági jóváhagyás esetében sem volna kötelező.

Osztrák biróság által magyar honos ellen kimondott gondnokság alá helyezés belföldön végre nem hajtható, ezen alapon tehát az árvaszék nem rendelhet gondnokot.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 77,951. sz. határozata:

Dr. T. Józsefné illetékes gondnokhatóságának megállapitása iránt tett fölterjesztésére az árvaszéket következőkről értesitem: Dr. T. Józsefné illetékes gondnokhatósága az árvaszék volna. Ugyanis az iratokból kitetszőleg, dr. T. József az árvaszék területén bir községi illetőséggel. Már pedig az 1886. évi XXII. t.-cz. 7. §-a azon rendelkezésénél fogva, hogy a nő férje illetőségét követi, dr. T. Józsefné is az árvaszék területén bir községi illetőséggel. Miután pedig az 1877. évi XX. t.-cz. 198. §-a szerint a gyám és gondnokhatósági illetőséget a községi illetőség állapitja meg: a nevezettnek az árvaszék volna az illetékes gondnokhatósága. Ámde itt a gondnokrendelés esete az árvaszék részéről nem látszik fenforogni, miután az iratokból nem tünik ki az, hogy a nevezettet az arra illetékes magyar királyi törvényszék gondnokság alá helyezte. Ugyanis a bécsi cs. kir. országos

törvényszéknek f. évi január hó 9-én 107,596. sz. a. kelt határozata szerint a nevezettet a bécsi cs. kir. törvényszék helyezte gondnokság alá. Ezen gondnokság alá helyezés azonban nálunk jogérvénynyel nem bir, miután az 1881. évi LX. t.-cz. 5. §-a szerint valamely magyar honosnak személy-állapotát (status) tárgyazó kérdésekben, külföldi biróságok által hozott birói határozatok a magyar honos ellen, belföldön végre nem hajthatók.

Az ideiglenes gondnok hatásköre csupán a gondnokolt személyi ügyeire és vagyonára való felügyeletre terjed ki.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 68,876. sz. határozata:

Az árvaszéknek az 1859. évi február 22-én Pozsonyban született, jelenleg az innersdorfi (Alsó-Ausztria) gyógyintézetben levő budapesti illetőségü elmebeteg M. Matildra nézve hozott határozatát, a melylyel a nevezett elmebeteg részére ideiglenes gondnokul dr. H. Emil ügyvéd bécsi lakost rendelte ki, az 1877. évi XX. t.-cz. 60. §-a alapján jóváhagyom azzal a kijelentéssel, hogy a nevezett ideiglenes gondnok hatásköre az 1877. évi XX. t.-cz. 259. §-a értelmében csupán a gondnokolt személyi ügyeire s vagyonára való felügyeletre terjed ki.

Az a segély, melyet a távollét miatt gondnokság alá helyezettnek vagyonából, ha a gondnokolt legalább öt év óta távol van és tartózkodási helye ismeretlen, leszármazói jövőjük megállapitására követelhetnek, a törvényes osztályrésznél nagyobb nem lehet.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 18,275. sz. határozata:

Az ismeretlen tartózkodásu K. Lőrinczné, szül. R. Mária javára a L. városi gyámpénztárban kezelés alatt levő készpénzbeli vagyonnak a távollevő leánya, R. Lászlóné született M. Róza kiházasitási költségeinek fedezéseül az 1885. évi VI. tötvényczikk 12. §-a alapján kiutalványozása iránti ügyben felterjesztett iratokat hivatalból felülvizsgálván következőleg határoztam: A vármegye közigazgatási bizottságának határozatát, melylyel jóváhagyatott L. város árvaszékének határozata, mely szerint az ismeretlen tartózkodásu K. Lőrinczné született R. Mária gondnokolt javára a városi gyámpénztárban kezelt 103 forint 60 krnyi készpénz kamataival együtt a gondnokolt egyetlen leányának, R. Lászlóné szül. K. Rózának kiházasitási költségül kiadatni rendeltetett, a 103 frt 60 krból 51 frt 80 krra és ezen összeg utáni kamatokra vonatkozólag jóváhagyom, a 103 frt 60 krnyi összeg másik felerészét 51 frt 80 kr és kamatait illetőleg pedig az idézett határozatokat megváltoztatom és R. Lászlóné K. Rózát kérelmének erre vonatkozó részével elutasitom. Indokok: Az 1885. évi VI. t.-cz. 12. §-ához képest az a segély, melyet a távollét miatt gondnokság alá helyezettnek vagyonából, ha a gondnokolt legalább öt év óta távol van és tartózkodási helye ismeretlen, leszármazói az illetékes árvaszéktől ha reá vannak szorulva, jövőjük megállapitására, kiházasitásra követelhetnek, semmi esetre sem lehet nagyobb azon törvényes osztályrésznél, mely a távollevő vagyonának állaga arányában a követelőt megillethetné.

Az 1861. évben kiadott ideiglenes törvénykezési szabályok 7. §-ában a törvényes osztályrész akként van meghatározva, hogy az felét teszi annak, a mit a leszármazó örökösök az örökhagyó után ennek végrendelet nélküli halála esetén örökölnének, az 1885. évi VI. t.-cz. 12. §-a alapján K. Ferenczné,

tehát egyetlen leánya kiházasitási segélyének czimén csak felét igényelheti, a távollét miatt gondnokság alatt álló anyja részére az árvaszék kezelése alatt álló vagyonnak s a mennyiben a felterjesztett alsóbb foku határozatok a törvény megszoritó intézkedésére tekintettel nem voltak, azokat e részben megváltoztatni kellett.

A távollét miatt gondnokság alá helyezettnek vagyonából a gyámhatóság a távollevő házastársa részére nem utalványozhat. Ha a házastárs tartásdij czimén a távollevő vagyonának kamatait igénybe kivánja venni, birói határozatot kell kieszközölnie.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 42,683. sz. határozata:

Távollét miatt gondnokság alá helyezett P. Mihály nejének tartási ügyében tett fölterjesztésére következőkről értesitem a közigazgatási bizottságot. A távollét miatt gondnokság alá helyezettnek vagyonából a gyámhatóság a távollevő házastársa részére nem utalványozhat. Az 1885. évi VI. t.-cz. 11. s 12. §-ai a távollevő vagyonából kiutalásokra csakis a leszármazók érdekében jogositják föl a gyámhatóságot. Ha a házastárs tartásdij czimén a távollevő vagyonának kamatait igénybe kivánja venni, e tekintetben birói határozatot kell kieszközölnie, a melynek alapján azután a gyámhatóság a megállapitott tartásdij erejéig a kamatokat kiadhatja.

A büntető biróságok feladatát képezi, hogy midőn valakit egy évnél hosszabb ideig tartó szabadságvesztés büntetésre itélnek, s az illetőnek vagyona gondnoki kezelést igényel, gondnok kirendelése iránt a gyámhatóságot megkeressék.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 47,238. sz. határozata:

A m. kir. igazságügyminiszter ur f. évi junius 30-án 12,563. sz. a. kelt körrendeletével szükségesnek találta a kir. törvényszékeket utasitani, hogy vagyonnal biró, egy évnél hosszabb ideig tartó szabadságvesztés büntetésre elitéltek vagyonának kezelése végett az 1877. évi XX. t.-cz. 28. §. *e*) pontja értelmében gondnok kirendelése iránt az idézett törvény 32-ik §-ának 3-ik bekezdéséhez képest az illetékes gyámhatóságot megkeressék.

Ezen, a m. kir. igazságügyminiszter ur által velem közölt körrendeletet másolatban a közigazgatási bizottságnak oly felhivással küldöm meg, hogy azt a vármegyei rendezett t. városok és gyámhatósági jog gyakorlatával felruházott községek árvaszékeinek oly utasitással adja ki, hogy mindazon esetekben, midőn az egy évnél hosszabb ideig tartó szabadságvesztés büntetésre elitéltek részére gondnok kirendelésének szüksége merül fel és ez iránt a kir. biróságok által megkerestetnek, a megkeresésnek haladék nélkül eleget tegyenek és intézkedésüket a megkereső birósággal közöljék.

A m. kir. igazságügyminiszter körrendelete az összes kir. törvényszékekhez. Az 1877. évi XX. t.-cz. 28. §-a *e*) pontja értelmében a börtönbüntetésre itéltek részére vagyonkezelő gondnok rendelendő ki akkor, ha az elitélt maga megbizottat nem rendelt, ha a megbizott a vagyonkezelésben akadályozva van vagy érdeke megbizottja érdekével összeütközésbe jő, végre, ha a megbizás megszünt. Az idézett törvénynek ezen rendelkezése az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 25. §-a értelmében hatályos mindazokra, akik egy évnél hosszabb ideig tartó szabadságvesztés büntetésre itéltettek. Ugyancsak az 1877. évi XX. t.-cz. 32. §-a szerint az elitéltek részére gondnok az

illetékes büntető biróság megkeresése alapján a gyámhatóság által rendeltetik ki.

A törvény imént idézett rendelkezéséből kifolyólag a büntető biróságok feladatát képezi az, hogy midőn valakit egy évnél hosszabb ideig tartó szabadságvesztés büntetésre itélnek s az illetőnek vagyona gondnoki kezelést igényel, a gondnok kirendelése iránt a gyámhatóságot megkeressék. A mint azonban a letartóztatási intézetek igazgatóságának ismételt jelentéseiből értesülök, a kir. biróságok ilyen esetekben a gyámhatóságokat értesiteni a legtöbbször elmulasztják, s igy azok nem jövén tudomására annak, hogy gondnok kirendelésének szüksége merült fel, a kirendelés iránt nem intézkedhetnek. Ezen mulasztásnak következménye azután az, hogy az elitéltek részére polgári ügyeikben szóló idézések s határozatok a letartóztatási intézetekben kézbesittetnek ugyan, de az elitéltek az illető hatóságnál vagy biróságnál való személyes megjelenésben, érdekeik védelmére szolgáló intézkedések személyes megtételében akadályozva lévén, sem gondnok részükre ki nem rendeltetvén, vagyoni érdekükben igen gyakran tetemes kárt szenvednek. Utasitom ennélfogva a kir. törvényszéket, hogy mindazon esetekben, midőn valaki egy évnél hosszabb ideig tartó szabadságvesztés büntetésre, habár alsóbb-biróságilag is, de jogerősen elitéltetik, az itélethirdetés alkalmával az illetőt — amennyiben vagyona van — kérdezze meg az iránt, hogy van-e megbizottja a vagyonkezelésre? Ha az adandó felelethez képest a gondnok kirendelésének szüksége fenforog, keresse meg azonnal az illetékes gyámhatóságot a gondnok kirendelése végett azzal, hogy ezen hatóság tett intézkedését a kir. birósággal az elitéltnek értesitése és az intézkedésnek értesitő jegyzékéhez leendő csatoltatása végett közölje.

Gondnoknak számadási kötelezettsége a gondnokolt vagyonáról a felvett leltár alapján a gondnoki kezelés idejétől fogva fennáll.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 41,537. sz. rendelete:

Gróf. E. F. mint elmebetegség miatt gondnokság alá helyezett gr. E. T. gondnokának számadási kötelezettsége tárgyában a közig. bizottság felebbviteli küldöttsége által hozott határozatot, a t. ügyész részéről bejelentett, gr. E. F. részéről pedig benyujtott felebbezések folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozatot, mely a vármegyei árvaszék 1892. évi nov. hó 22-én 31,039. sz. alatt hozott és gróf E. F., mint E. T. gondnokának számadási kötelezettségét — a 3838., 3860/881. sz. alatt kelt árvaszéki határozatnak a gondnokolt vagyona számadásnélküli kezelhetése iránti intézkedése hatályon kivül helyezésével — megállapitó határozatát megsemmisitette, a 3838., 3860/881. sz. a. kelt árvaszéki határozatnak az 1877. évi XX. t.-cz. 115. §-a rendelkezésével ellentétben álló intézkedését, mely szerint gróf E. F. gondnok a számadási kötelezettség alól egyszer s mindenkorra felmentetett, megváltoztatta és gróf E. F. gondnokot az 1877. évi XX. t.-cz. id. szakasza értelmében 1892. évtől, mint a legutolsó számadási évtől kezdve, ugy a hitbizományi, mint a szabadon örökölt vagyon kezelése s az évi törlesztések tekintetében évenkinti pontos okmányolt számadástételre kötelezte, helybenhagyom. Egyszersmind azonban gróf E. F. gondnokot ugyancsak az idézett szakasz rendelkezéséhez képest kötelezem, hogy gondnokoltnak ugy hitbizományi, mint szabadon örökölhető vagyona kezeléséről az 1881. évtől, vagyis a gondnoki kezelés idejétől kezdődőleg 1891. év végeig terjedő időre is, valamint a 23,019/882. sz. a. kelt árvaszéki határo-

zattal engedélyezett 75,000 frt kölcsönösszeg hováforditásáról számoljon el. Indokok: A másodfoku határozatot indokaiból hagytam helyben, de ezen másodfoku határozat azon helyes érvelése tekintetbe vételével, hogy a 3838., 3860/881. sz. a. kelt árvaszéki határozatnak a gondnokot számadás tétel alól felmentő intézkedése a törvény rendelkezésével áll ellentétben és mint ilyen jogerőre nem emelkedhetett, kellett egyszersmind határozatom rendelkező részében gróf E. F. gondnokot köteleznem, hogy gondnokoltja vagyonáról az 1892. számadási évet megelőző időre is elszámoljon. A másodfoku határozatnak abbeli álláspontját, hogy a gondnok számadási kötelezettségét 1892. évre megállapitó másodfoku határozatnak visszaható erőt tulajdonitani annál kevésbé lehet, mivel az ezelőtti évi bevételekről és kiadásokról alapos és okmányolt számadást jogosan és méltányosan követelni nem lehet, nem fogadhattam el, mert a gondnokot számadástételre az 1877. évi XX. t.-cz. 115. §-a kötelezi s ugyan-e t.-czikk 125. §-a kimondja azt, hogy gondnokra nézve a számadási kötelezettség kérdés tárgyát nem képezheti. Nem vehettem figyelembe a felebbező gondnoknak abbeli előterjesztését, hogy az előzmények után rendszeres számadást tenni nem képes, mert a gondnokolt vagyona kezelését leltár mellett vevén át, minthogy az 1877. évi XX. t.-cz. 119. §-a szerint a leltár képezi a számadás alapját, ezen alapon gondnoknak módjában áll számadását az általa kezelt vagyonról elkésziteni.

A vagyonnal biró gyámolt vagy gondnokolt önjogusága elértekor, illetőleg a gondnokság alól felszabadultakor vagyonának átvételében az árvaszék által kellö támogatásban részesitendő.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 21,165. sz. határozata:

Az 1877. évi XX. t.-cz. 284. §-a szerint, ha a gyámhatóság gyakorlata, valamely gyámolt vagy gondnokolt irányában megszünt, a gyámhatóság tartozik az ebből folyó intézkedéseket kérelem bevárása nélkül hivatalból megtenni.

E törvényszakasz alkalmazása tekintetében jelesül az iránt felmerült kérdés alkalmából, hogy az árvaszékek minő eljárást kövessenek a végből, hogy a vagyonnal biró gyámolt, vagy gondnokolt önjogusága elértekor, illetőleg a gondnokság alól felszabadultakor vagyonának átvételében az árvaszék által kellő támogatásban részesüljön, a közigazgatási bizottságot a következőkről értesitem.

Az árvaszék támogatása kiválóan az ingó vagyon átadásánál szükséges, mivel az ingók, az elrejtés, elhasználás veszélyének vannak kitéve. Mindenekelőtt megkülönböztetendő, hogy azon személy, ki a kiskoru ingóságát magánál tartja s azt neki átadni tartozik, kötelezve van-e rendes időszaki számadásra vagy sem? mert ha számadás esete forog fenn, akkor semmi különös intézkedés sem szükséges az árvaszék részéről, mivel a számadásra kötelezett tartozik számadását a nagykoruság beálltával beadni, mely számadás mellé az 1877. évi XX. t.-cz. 119. §-a szerint uj leltár csatolandó, a számadásra nézve pedig a 132—136. §§-ban előirt eljárás lévén követendő, a számadás betekintésére felhivott fél az ingóság mibenlétét a leltárból nemcsak megtudja, de ezen leltár a 134. §. esetében neki ki is adatik. Ha azonban nem forog fenn számadás esete, akkor mindenekelőtt az vizsgálandó, hogy kik azon személyek, kik a kiskoru vagyonát számadás nélkül kezeik közt tarthatják; ezek

1. az atyai hatalmat gyakorló atya, a ki rendszerint nem tartozik számadással (1877. évi XX. t.-cz. 15. §.);

2. az anya mint törvényes és természetes gyám, ki mig ujból férjhez nem megy, kiskoru gyermekének általa kezelt vagyonáról rendszerint nem tartozik számadással, de legtöbb esetben özvegyi joggal is bir a vagyonban (1877. évi XX. t.-cz. 35. §.);

3. az anyától különböző minden más gyám, ki azonban csakis az 1877. XX. t.-cz. 116. és 171. §§. esetében tarthatja kezén a kiskoru vagyonát számadás nélkül, midőn t. i. a vagyon igen csekély s nem annyira számadásról, hanem inkább annak ellenőrzéséről van szó, hogy a jövedelem fejében a kiskoru kellőleg eltartatott.

Ez esetben ismét megkülömböztetendő, hogy az árvaszék a községi elöljáróságot a kiskoru feletti gyámhatósággal; *a)* megbizza, vagy *b)* nem bizza meg;

4. végre előfordulhat azon eset is, hogy a kiskorunak némi ingóságából legtöbbször ágy- és ruhanemüből, butorból álló vagyona a gyámra vagy ennek beleegyezésével valamely rokonra megőrzés végett bizatik, utóbbi esetben is a gyám felelőssége tartatván fenn az árvaszékkel szembem.

Az 1. és 2. alatti esetekben világosan rendeli az 1877. évi XX. t.-cz. 17., illetve 35. §-a, hogy köteles az atya, illetve az anya mint t. és t. gyám a gazdaság, háztartás vagy üzlet folytatásához szükséges ingóságoknak, ugy a drágaságok és ékszereknek kimutatását a gyámhatóságoknak évenként előterjeszteni. A törvény e rendelkezése alkalmazandó az árvaszék által a 3. *b)* és 4. pont eseteiben az anyától különböző gyámmal szemben is. Tehát ha az árvaszék az emlitett törvényszakaszokat szigoruan alkalmazza, módjában fog állani, hogy az ingóságok legutolsó évi kimutatását hivatalos másolatban az önjoguvá lett félnek kiadja, hogy annak alapján atyjától, illetve anyjától vagy gyámjától követelhesse ingóságait, ezek pedig felhivandók az ingók átadására.

A 3. pont *a)* esetében pedig, ha t. i. megbizatott a községi elöljáróság a kiskoru feletti gyámhatósági jogkörrel, a nagykoruságot ért fél az árvaszék által a község elöljáróságához utasitandó, a hol ingóságairól tudomást szerezhet, a községi elöljáróság pedig utasitandó, hogy a kiskoru ingóságait adassa át. Ezen kimutatásokat illetőleg azonban szükséges, hogy azok tartalmának valóságát, vagyis a kiskoru tulajdonaként összeirt ingóságok létezését az elöljáróság és közgyám reá vezetett bizonylattal igazolják.

Ennélfogva szükséges, hogy az árvaszék az örökösödési eljárás során a leltárból és osztályegyezségből, egyéb felmerült eset alkalmából pedig a rendelkezésre álló adatokból külön összeirást készittessen a kiskoruak vagy gondnokoltak ingóságairól, ezt irassa alá azzal, kinél az ingóságok használat vagy megőrzés végett meghagyattak, ezen összeirás egy hitelesitett másolati példányát az illetőnek adja ki oly utasitással, hogy a jegyzékben foglalt ingóságokról évenként uj kimutatást késziteni, ebben a netáni változásokat, szaporodást vagy apadást s az apadás okát kitüntetni, az uj kimutatás tartalmának valódiságát t. i. az összeirt ingóságok létezését a községi elöljáróság és közgyám által reá vezetendő bizonylat alakjában igazoltatni s az uj kimutatást az árvaszékhez az év első hónapjában beterjeszteni tartozik.

Az árvaszék részéről a kimutatások beterjesztése évről-évre az általános sürgetési napló segélyével nyilvántartandó, a kiskoru önjoguvá váltakor, vagy a gondnokoltnak a gondnokság alól felszabadulásakor pedig az árvaszék által az esetleges egyéb intézkedések (mint tőkekiutalványozás, kiskoruság töröltetése, haszonbéri szerződések kiadása stb.) mellett az ingók legutóbbi kimutatása hiteles másolatban a félnek azzal adandó ki, hogy az

abban összeirt ingókat (esetleg azoknak megfelelő hányadát) az atyától, illetőleg az anya mint t. és t. gyámtól esetleg a nevezett vagy rendelt gyámtól vagy a gondnoktól követelheti, ezek pedig felszólitandók a kimutatásban foglalt ingóknak az önjogu kezére leendő átadására.

Ha pedig az 1877. évi XX. t.-cz. 171. §. esetén a község előljárósága bizatott meg a kiskoru feletti gyámhatósági jogkörrel, az önjoguvá vált kiskoru ingóságai átvétele czéljából utasitsa az árvaszék a község előljáróságához, az előljáróságnak viszont hagyja meg, hogy a kiskoru ingóságának átadását eszközölje. A mi a kiskoruak vagy gondnokoltak ingatlanait illeti, az 1877. évi XX. t.-cz. 254. §-ának rendelkezéseit szigoruan szem előtt kell tartani, hogy az ingatlanok lehetőleg mindig a gyámhatóság alól felszabadult nevén álljanak.

Felhivom a közigazgatási bizottságot, hogy a fentiekről a vármegyei és rendezett tanácsu városi árvaszékekkel és az 1877. évi XX. t.-cz. 174. §-a alapján gyámhatósági jog gyakorlatával felruházott községek árvaszékeik tudomás és miheztartás végett értesitse.

A gyámhatóság nem jogosult s igy nem is köteles a gyámság vagy gondnokság alól felszabadult részére ennek a volt gyám vagy gondnok által visszatartott vagyonát közigazgatási uton esetleg karhatalommal is átadatni, hanem az illető önjogu egyén csak a törvény rendes utján kereshet orvoslást.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 91,685. sz. határozata:

Folyó évi 21,165 sz. a. kibocsátott körrendeletemre vonatkozólag tett fölterjesztésében a közigazgatási bizottság annak eldöntését kérte, hogy a gyámhatóság jogosult s köteles-e a gyámság vagy gondnokság alól felszabadult részére, ennek a volt gyám vagy gondnok által visszatartott vagyonát közigazgatási uton esetleg karhatalommal is átadatni? E fölterjesztésére a közigazgatási bizottságot a következőkről értesitem. A gyámhatósági és gondnoksági ügyek rendezéséről szóló 1877. évi XX. t.-cz. értelmében a kiskoru önjoguvá váltával az árvaszék hatósága ugy felette, valamint volt gyámja felett megszünik. Jelesen az 1877. évi XX. t.-cz. 132. s következő §§-ai szerint az esetben, ha a gyámolt a gyámhatóság alól felszabadult, a gyámhatóság az önjoguvá vált egyént a számadásnak a gyámhatóságnál megtekintésére és a gyámnak felmentése iránti nyilatkozat adására felhivja, a számadás elleni kifogás esetén a tett észrevételek felett a kiegyenlitést a volt gyámolt s gyám között megkisérli s egyidejüleg s egyezség hiányában a feleket birói utra utasitja; ha pedig a volt gyámolt záros határidő alatt nem nyilatkozik a számadás iránt, erről a volt gyám részére bizonyitványt állit ki. Az árvaszék tehát oly esetben, midőn a gyámolt a gyámhatóság alól felszabadult, nem vizsgálja maga a számadást, nem maga menti fel a volt gyámot, nem rendeli maga elé a volt gyámoltat, hanem csak felhivja a megjelenésre, csak közben jár a kiegyenlités czéljából, mely ha nem sikerül, nem nyul a kérdés érdemébe, nem határoz a számadás fölött, hanem csak birói utra utasit, vagyis csupán közvetitő szerepet visz, de nem gyakorol többé sem a volt gyámolt, sem a volt gyám felett hatóságot. Attérve már most a felvetett kérdésre, a gyámhatóság nem jogosult s igy nem is köteles a gyámság vagy gondnokság alól felszabadult részére ennek a volt gyám vagy gondnok által visszatartott vagyonát közigazgatási uton esetleg karhatalommal is átadatni, mert ez nem volna egyéb, mint a gyámhatóságnak a gyám felett gyámi tisztének megszünte után is gyakorlása, a mi az

idézett törvényszakaszok, de az egész gyámi törvény szellemével is ellenkezik. A volt gyám az ingók átadására sem utasitható, amennyiben a hatóság megszüntével csakis az átadásra való felhivásnak lehet helye. S itt az egyeztetésnek sincs helye, nem ugy miként a számadási ügyben, melyben az egyezség czéljából számos kérdés, bonyodalom tisztázása, sokféle körülmény latolgatása válhatik szükségessé ; az árvaszéknél őrzött előző évi számadások betekintése, megmagyarázása pedig a czélt csak elősegiti, mig ellenben az ingó vagyon átadása körül tiszta a kérdés, átadni, mit átvett. E körül az árvaszék támogatása sem terjedhet tovább az ingóságok hiteles összeirásának kézbesitésénél, a jogosult félnek az ingók holléte iránti tájékoztatásánál s a kötelezett félnek az átadásra felhivásánál. Mindezekből önként következik, hogy ha az árvaszékhez az iránt érkezik panasza, hogy a volt gyám a vagyont nem adja át, az árvaszék a panaszra csak azt jelentheti ki, hogy a panaszló a törvény rendes utján kereshet orvoslást.

A gondnok, a gondnokolt elhalálozása esetén gondnoksági idejének egész tartamára, még az esetben is köteles számadást tenni, ha nincs is megállapitva, hogy az örökösök között gyámhatóság alatti egyén van.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 28,032. sz. határozata:

N. Gy. született B. J. azon kérelme tárgyában, hogy a néhai T. G. volt gondnoka B. Gy. gondnoki számadásai beadására felhivassék, és azok észrevételei megtehetése végett vele közöltessenek: a városi árvaszék által és a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küdöttsége által hozott határozatokat N. Gy. született B. J. felebbezése folytán felülvizsgálat alá vevén, következőleg határoztam: Az idézett számu és keltü, érdemükben egyező alsófoku határozatokat, melyek szerint N. Gy. született B. J. fennebbi kérelmével elutasittatott, megváltoztatom, és utasitom a városi árvaszéket, hogy B. Gy. mint néhai T. G. volt gondnokát, gondnoksági idejének egész tartamáról szóló számadásai beadására hivja fel és azok tekintetében az 1877. évi XX. t.-cz. 132. és következő szakaszai rendelkezéséhez képest járjon el. Indokok: Az 1877. évi XX. t.-cz. 115. §-a szerint a gondnok, a mennyiben vagyont kezel, számadással tartozik. B. Gy. néhai gondnokoltja T. G. vagyonát kezelte, számadást csupán az általa a gondnokolt vagyonából eszközölt eladásokról s a befolyt vételárból teljesitett fizetésekről adott. Ezen számadása az 1892. évi julius hó 20-án 3071. sz. a. hozott árvaszéki végzéssel, azon indokolás mellett, hogy a gondnokolt elhalálozván, gyámhatósági beavatkozásnak többé helye nincs, neki helytelenül visszaadatott s csak 1894. évi január hó 25-én 98,710/893. sz. a. kelt rendeletem folytán csatoltatott az iratokhoz. A gondnokság egész tartamára vonatkozó számadását azonban a gyámhatósághoz be nem nyujtotta. Az árvaszék által tehát az előidézett törvényszakasz rendelkezéséhez képest számadásai beadására hivatalból felhivandó lett volna, tekintet nélkül arra, hogy néhai gondnokoltjának ki lesz örököse s lesznek-e azok között gyámhatóság alatt álló egyének vagy nem? Ehhez képest az elsőfoku határozatok megváltoztatandók voltak, s az árvaszék a fennebbi irányban utasitandó volt.

---

3. Gyámhatóságok

a) Árvaszék.

A főszolgabiró ellenőrzése és felügyelete a gyámhatósági jogkörrel felruházott községek árvaszékeire ki nem terjed. A gyámhatósági jogkörrel felruházott község árvaszékénél legalább egy ülnöknek jogvégzettnek kell lennie, az elnökre azonban kötelező minősités nincs előirva.

A m. kir. belügyminiszter 1884. évi 44,075. sz. határozata:

A gyámhatósági jog gyakorlatával felruházott J. A. község árvaszékére nézve kérdésbe vont, illetve a járási szolgabiró által gyakorlatba vett és a nevezett község árvaszéke részéről neheztelt felügyeleti jog tárgyában a közigazgatási bizottságot további intézkedés végett következő kijelentésemről értesitem:

Az 1877. évi XX. t.-cz. 174. §-a alapján gyámhatósági jog gyakorlatával felruházott községek, a gyámhatóságot elsőfokulag teljes jogkörrel árvaszékeik által gyakorolják. Az ily községek árvaszékeinek az 1877. évi XX. t.-cz. 176. §-án alapuló teljes jogkörü intézkedései nem ugyanazonosak és össze sem hasonlithatók azon gyámügyi teendőkkel, a melyekre a gyámhatósági jog gyakolatával fel nem ruházott községek is hivatvák s a mely teendők az 1877. évi XX. t.-cz. II-ik rész I-ső fejezetében körvonalazva és a 171., valamint a 175. §§-okban a szolgabiró felügyelete alá rendelve vannak.

A gyámhatósági jog gyakorlatával fel nem ruházott községeknek gyámügyekben a törvény 169. 170. §§-aiban és a 171. §. negyedik bekezdésében jelölt megbizás nélkül elöljáróságaik, illetve egyes tagjai által teljesitendő teendői vannak; ezeken kivül a törvény utóbb idézett §-ának egyéb rendelkezései szerint eljárni tartoznak a községek elöljáróságaik által mindazon gyámügyekben, melyek foganatositásával a gyámhatóság részéről megbizattak.

Mindezen teendőkre és vett megbizás alapján korlátozott gyámhatósági hatáskörben tett intézkedéseikre nézve a községek a törvény 171. és 175. §§-ainak rendelkezéséhez képest a szolgabiró, illetőleg a törvényhatóság egyes megbizottjainak felügyelete alatt állanak; mert teendőik és eljárásaik nem önálló és teljes jogkör gyakorlatán, hanem korlátozott hivatáson és vett megbizáson alapulnak. Ellenben a gyámhatósági jog gyakorlatával felruházott községek árvaszékeik által elsőfokulag teljes jogkörrel gyámhatóságot gyakorolnak és ennek körében minden intézkedésük önálló hatósági teljes jogkörnek kifolyása, miért is azokra nézve a törvény és annak alapján alkotott szabályrendeletben előirt felsőbb hatósági felügyelet és ellenőrzés alatt állanak.

Ennélfogva a törvény 171. és 175. §§-aiban előirt szolgabirói ellenőrzés és felügyelet a gyámhatósági jog gyakorlatával felruházott községek árvaszékeire ki nem terjeszthető. Az ezen tárgy kapcsában felvett azon kérdésre nézve, hogy J. A. községben a bekövetkező tisztujitásnál mily magatartás követtessék a községi birákul jelentkező egyének pályázatra bocsátása körül, megjegyzem, hogy a gyámhatósági jog gyakorlatával felruházott községek árvaszékei az 1877. évi XX. t.-cz. 174. §-ának második bekezdésében foglaltak szerint a rendezett tanácsu városok árvaszéki szervezeteinek megfelelően szervezendők ugyan, de e részben a községekre nézve csak is a most idézett törvény 180. §-ának rendelkezése vehető irányadóul, mely szerint a rendezett tanácsu városok és községek árvaszékeinél legalább egy ülnöknek jogvégzettnek kell lenni. Azon körülmény alapján, hogy a törvény 181. §-a szerint rendezett tanácsu város árvaszéki elnöke a polgármester s a melynél fogva a gyámhatósági joggal felruházott község árvaszékének elnöke a községi biró lehet, nem állitható fel azon elv, hogy az ilyen község birájául csak olyan egyén választható, ki a rendezett tanácsu városok polgármestereire nézve az 1883. I. t.-cz. 3., illetve 5. §§-aiban előirt minősitéssel bir, mert a most idézett törvény nem a községi biróra, ki egyszersmind a községi árvaszék elnöke is lehet, hanem csupán a rendezett tanácsu városok polgármestereire vonatkozik, a nélkül, hogy azoknak árvaszéki elnöki tisztét és azzal járó hivatását akként jelölve érintené, hogy az által az 1877. XX. t.-cz. 181. §-ára a 174. §. tekintetéből a községi birákra nézve is kihatással lenne. A kérdésbe vont elv tehát szigoruan nem állitható fel, azonban a gyámhatósági jog gyakorlatával felruházott községektől s igy J. A. községtől is elvárható, hogy mind a mellett, miként az árvaszék legalább egyik ülnökének mulhatlanul jogvégzettnek kell lenni, a gyámhatósági jog gyakorlatával járó felelőssége tekintetéből saját érdekében községi biróul is lehetőleg minden alkalommal csak olyan egyént választand, ki elméleti és gyakorlati képességét igazoló minősitvénye által megnyugtató garantiát nyujt arra nézve, hogy a községi árvaszék elnöki tisztének, az azzal járó felügyeleti és egyéb nagyfontosságu teendőknek tökéletesen megfelelend.

A tiszteletbeli árvaszéki ülnök is rendes ülnöknek tekintendő és az árvaszéki tanácsülésben teljes joggal részt vehet. A rendes ülnökök akadályoztatása esetén az árvaszéki tanácsülés törvényesen egybeállitható egy tiszteletbeli ülnöknek és a törvényhatóság által az 1877. évi XX. t.-cz. 178. §-a által kiküldött egyénnek megbizása által is.

A m. kir. belügyminszter 1890. évi 44,965. sz. határozata:

A vármegye árvaszéki elnöke alispán urhoz intézett előterjesztésében intezkedést kér azon nehézséggel szemben, mely dr U. Gábor árvaszéki ülnök szabadságoltatása folytán az árvaszéki tanácsülés összeállitása körül fel-felmerül. E részben alispán ur tőlem kér utmutatást.

Miután az árvaszéki elnök előterjesztésében egy konkrét ügy van emlitve. melynek elintézésére a megfelelő tanács egybe nem állitható, csak ezen konkret ügy érdekéből való összeállitás kérdésére terjeszkedem ki.

Szó van a gróf T. Lujza féle hagyatéki vagyon kezelésére vonatkozó gyámi számadások fölött hozott árvaszéki határozat ellen beadott felebbezésnek tanácsülésben való tárgyalásáról (valószinüleg azon kérdésben, hogy nem vehető-e a felebbezés előterjesztésnek.)

Az egyik ülnök szabadságon van, a másik érdekelt, árvaszéki jegyzői állás rendszeresitve nincs.

ban a nevezett árvaszék jogi személynek nem tekinthető, minthogy továbbá az 1877. évi XX. t.-cz. 176., 293. és 298. §-aiban foglalt rendelkezések szerint az árvaszékek mint a törvényhatóságok, illetve a rendezett tanácsu városok hivatalos közegei csak a gyámhatóságot gyakorolják, s az árvapénztárban őrzött értékek felett nem az árvaszékek, hanem a törvényhatóságok, illetve a rendezett tanácsu városok közönsége rendelkeznek: kétségtelen, hogy a Mezőtur város közönsége rendelkezése alatt álló árvapénztár jogi képviseletére az alperesül idézett árvaszék hivatva nincs. Ennélfogva az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával felperes keresetével elutasitandó volt. A kir. Curia a másodbirósági itélet megváltoztatásával a másodbiróságot a per érdemleges megbirálására utasitotta; mert igaz ugyan, hogy a kereset M. Endre mint Mezőtur város árvaszéki elnöke ellen indittatott és az is igaz, hogy az árvaszék önálló hatóságot nem képez és csak a város közege; de minthogy az árvaszék elnöke a város mindenkori polgármestere és az egyuttal a város közönségét is képviseli, az árvaszéki elnök beidézése által a város közönsége is perbevontnak tekintendő és a jelen per annál inkább érdemileg elintézhető, mert a perbevont alperes polgármester minőségében is védekezett, és igy az érdekelt város az arra hivatott közege által képviseltetett.

---

b) Gyámügyi felebbviteli küldöttség

A közgazdasági előadó a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének tagja nem lehet.

A m. kir. belügyminiszter 1884. évi 4297. sz. határozata:

A gyámügyi felebbviteli küldöttség alakitásáról rendelkező 1877. évi XX. t.-cz. 216. §-a értelmében ezen küldöttség a hivatalbóli tagokon kivül a törvényhatósági bizottságnak a közigazgatási bizottság által választott négy tagjából alakitandó, kik közül kettőt egy póttaggal a főispán nevez ki. A gyámügyi felebbviteli küldöttség választandó tagjai tehát a közigazgatási bizottságnak azon tagjai közül választhatók, kik a közigazgatási bizottságnak a törvényhatósági bizottság által választott tagjai. A közgazdasági előadó, ki a közigazgatási bizottságnak nem választott tagja, a fentebbiekből kifolyólag a gyámügyi felebbviteli küldöttségnek tagja nem lehet.

Ha városi közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségében a főispán és a polgármester egyidejüleg akadályozva vannak az elnöklésben, a helyettesités iránt való intézkedés végett a belügyminiszterhez esetről-esetre jelentés teendő.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 37.747. sz. határozata:

Felterjesztésére, melyben utasitást kér az iránt, hogy a gyámügyi felebbviteli küldöttségnél, midőn oly ügyek elintézéséről van szó, melyekbe a sz. kir. városi polgármester mint árvaszéki elnök befolyt, ha az ügyek halasztást nem szenvedhetnek s a sz. kir. város főispánja az elnöki teendők ellátásában betegség vagy más ok miatt akadályozva lenne, a főispánt elnöki tisztében ki helyettesitse? a következőkről értesitem a közigazgatási bizottságot.

A közigazgatási bizottságról szóló 1876. évi VI. t.-cz.-nek a közigazgatási bizottságban az elnöki teendők iránt intézkedő 6. §-a, sem egyéb szakaszai nem foglalnak magukban rendelkezést, hogy az esetben, ha a főispánt elnöki tisztében helyettesiteni hivatott polgármester is érdekeltségnél fogva akadályozva lenne az elnöki tiszt betöltésében, ezt ki helyettesitse. A menynyiben tehát a felterjesztésben emlitett eset felmerül, a közigazgatási bizottság feladatában álland arról intézkedés végett hozzám jelentést tenni.

A közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségébe — eltekintve azoktól, kik a küldöttségnek hivatalból tagjai — a közigazgatási bizottságnak csak váasztott tagjai választhatók be, illetőleg nevezhetők ki. Tehát sem a tanfelügyelő, sem az adófelügyelő a felebbviteli küldöttség tagja nem lehet.

A m. kir. belügyminiszter 1884. évi 11,506. sz. határozata:

A megyei közigazgatási bizottság és annak kebeléből alakitott választmány, küldöttségek, albizottság és kihágási II-od foku biróságnak felterjesztett névjegyzéke szerint a gyámügyi felebbviteli küldöttségbe méltóságod (főispán) rendes tagul H. László kir. tanfelügyelőt. T. Gyula kir. adófelügyelőt pedig póttagul nevezte ki.

A gyámügyi felebbviteli küldöttség az 1877. évi XX. t.-cz. 216. §-a értelmében hivatalbóli tagjain kivül a közigazgatási bizottságnak a törvényhatósági bizottság által választott négy tagjából alakitandó, kik közül kettőt egy póttaggal a közigazgatási bizottság választ, kettőt pedig szintén egy póttaggal a főispán nevez ki. Ennélfogva ezen küldöttségbe méltóságod részéről nem egy, hanem két rendes tag nevezendő ki egy póttaggal és pedig a közigazgatási bizottságnak a törvényhatósági bizottság által az 1876. évi VI. t.-cz. 1. §-a az utolsó bekezdése szerint a törvény 3. §-a értelmében választott tiz tagja közül. A kir. tanfelügyelő és a kir. adófelügyelő a közigazgatási bizottságnak nem választás alapján, hanem mint az 1876. évi VI. t.-cz. 1. és 2. §-ában kijelölt államközegek hivatalból tagjai s e szerint a gyámügyi felebbviteli küldöttség tagjaiul az 1877. évi XX. t.-cz. 216. §-ának határozott rendelkezésénél fogva nem nevezhetők ki. Felkérem tehát méltóságodat, hogy a felebbviteli küldöttség két tagját és egy póttagot a közigazgatási bizottságnak azon tagjai közül nevezze ki, a kiket a közigazgatási bizottságba a törvényhatósági bizottság választott be. Az ehhez képest kinevezett tagok neveit hozzám bejelenteni sziveskedjék.

A gyámhatósági és gondnoksági ügyekben való felebbezések tárgyalására alakitott küldöttségben az árvaszéki elnököt, ki ott az előadói tisztet teljesiti és a tiszti ügyészt, a szavazati jog meg nem illeti.

A m. kir. belügyminiszter 1884. évi 68,805. sz. határozata:

A gyámsági és gondnoksági ügyekben felebbezések tárgyalására alakitott küldöttségben a központi árvaszéki elnök csupán előadói tisztet teljesit és ezen tisztének teljesitése körében a tárgyalás alatt álló felebbezési ügy érdemének eldöntésére nézve javaslatot tesz, s az annak ellenében felmerült észrevételekhez tanácskozólag hozzá szólhat, de a határozathozatal tekintetében szavazattal nem bir. Az 1877. évi XX. t.-cz. 217. §-a erre nézve világos kijelentést foglal magában, mely kijelentést a fentebbitől eltérően értelmezni azon körülménynél fogva sem lehet, hogy az árvaszéki elnök az ügy

előadására magát árvaszéki ülnök által helyettesitheti, mert már a helyettesités fogalmával sem egyeztethető össze, hogy a helyettesitő (árvaszéki elnök) a helyettesités által jogot nyerjen s a helyettesitett (árvaszéki ülnök) ténykedése körében a reáruházott tiszttel járó jognál többet gyakorolhasson. Az 1877. évi XX. t.-cz. 216. §-a az árvaszéki elnököt a felebbezések tárgyalására alakitott küldöttség tagjául jelöli ugyan, de a következő szakasz meghatározza tisztét, illetve teendőjét és helyettesitési jogát azzal, hogy döntő szavazattal nem bir. Az árvaszéki elnök tehát a felebbezések tárgyalására alakitott küldöttségnek az ügy előadására hivatott tagja, a ki szavazati joggal nem bir és a ki akadályoztatása esetében magát az egyik árvaszéki ülnök által helyettesitheti, helyettesitési jogával élhet, de ez által magának szavazati jogosultságot nem szerez. A törvény 216. §-a a felebbezések tárgyalására alakitott küldöttségnek tagjául jelöli a tiszti ügyészt is, azon czélból, hogy a tárgyalások rendén felmerülhető jogi kérdésekben véleményével a küldöttség tagjait támogassa és esetleg felebbezési jogát érvényesithesse, de a törvény 217. §-ának második bekezdése szerint döntő szavazattal a tiszti ügyész sem bir. A küldöttség tagjául a törvény egy tiszti ügyészt jelöl, miből következtethető, hogy a küldöttségnek ezen tagja, ki tiszti ügyészi állásánál fogva az, és annak tárgyalásaiban mint ilyen vesz részt, a 217. § második bekezdésében foglalt kijelentés világos rendezésénél fogva döntő szavazattal nem bir.

Az árvaszéki elnök a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségében akkor sem bir szavazattal, ha kivételesen árvaszéki ülnök teljesiti is az előadást.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 6940. sz. határozata:

A közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének f. évi január hó 13-án tartott üléséből 1. sz. a. hozzám intézett felterjesztésére válaszolólag értesitem a közigazgatási bizottságot, hogy az árvaszéki elnök azon esetben sem bir a felebbviteli küldöttségben döntő szavazattal, ha az előadással kivételesen árvaszéki ülnököt biz is meg, mert ez által az elnök előadói minőségét el nem veszti, következőleg az 1877. évi XX. t.-cz. 217. §-ának ama rendelkezése, mely szerint az előadó döntő szavazattal nem bir, az árvaszéki elnökre akkor is alkalmazandó, ha ülnök teljesiti az előadást. De különben is a közigazgatási bizottságról szóló 1876. évi VI. t.-cz. 20. §-ának második bekezdése akkép rendelkezik, hogy egy bizottsági tag sem vehet részt a tanácskozásban oly tárgyak felett, melyekben már más minőségben, pl. mint biró működött. Ebből az következik, hogy oly bizottsági tag, aki az ügy alsóbb foku eldöntésébe befolyt, a bizottságban azon ügy felett való határozat hozatalánál nem szavazhat és igy az árvaszéki elnök az árvaszék határozatainak felülvizsgálatakor a közigazgatási bizottságban ez okból sem bir szavazati joggal.

A közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének ülésébe, ha a tiszti főügyész akadályozva van, az alügyész hivandó meg.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 65,275. sz. határozata:

I. István tiszti alügyész előterjesztését, melyben annak indokából, hogy néhai M. László hagyatéki ügyében a vármegyei árvaszék által hozott határozatok ellen a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségéhez

felterjesztett felebbezése a vármegyei főügyésznek adatott ki véleménynyilvánitás végett, ezen eljárás jogosultsága, továbbá a tiszti alügyésznek a gyám felebbviteli küldöttségben elfoglalható állása iránt kérdést tesz, a közigazgatási bizottsághoz a következő értesitéssel küldöm le.

Azon eljárást, hogy a fennebb érintett hagyatéki ügyben közbetett felebbezés a kapcsolatos ügyiratokkal együtt a gyámügyi felebbviteli küldöttség ülésében betegség miatt meg nem jelenhetett tiszti főügyésznek áttekintés és nézetének feljegyzése végett elnöki uton kiadatott, kifogásolni annyival kevésbbé kivánom, mert ezen eljárás a jelentés szerint kivételesen történt és nincs gyakorlatban az, hogy a tiszti főügyésztől a küldöttség ülésében elbirálandó ügyben irásbeli vélemény kéressék.

Helyeslem a jelentésben nyilvánitott azon nézetet, hogy a tiszti ügyész neve alatt nemcsak a fő-, hanem az alügyész is értendő, s hogy ennélfogva a gyámügyi felebbviteli küldöttség ülésébe ha a főügyész akadályozva van, az alügyész hivandó meg.

Ugyanazon törvényhatóság területén a gyámhatóság gyakorlatának egy másik gyámhatóságra való átruházása ügyében a közigazgatási bizottság és nem annak gyámügyi felebbviteli küldöttsége illetékes határozni.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 31,023. sz. határozata:

Özv. D. D. született S. R. é—i lakos, mint kiskoru D. Ö és J. gyermekeinek természetes és törvényes gyámja által a nevezett gyermekek feletti gyámhatóságnak a vármegyei árvaszéktől E. város árvaszékére leendő átruháztatása iránt előterjesztett kérelem tárgyában, a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által hozott határozatot özvegy D. D. részéről közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozatot, melylyel helybenhagyatott a vármegyei árvaszék határozatának azon része, mely szerint a nevezett kiskoruak feletti gyámhatóságnak E. város árvaszékére leendő átruháztatása iránti kérelemnek hely nem adatott, feloldom és tekintettel az 1877. évi XX. t.-cz. 203. §-ára, mely szerint a gyámhatósági illetékességnek megállapitása és a rendszerinti gyamhatóság gyakorlatának átruházása egy törvényhatóság területén levő gyámhatóságok közt, ha azok egymás közt ez iránt egyetértésre nem jutnának, a mint ez jelen esetben is történt, a közigazgatási bizottságot és nem annak gyámügyi felebbviteli küldöttségét illeti, felhivom a közig. bizottságot, hogy ezen ügy érdemében saját hatáskörében határozzon.

---

c) Gyámhatósági eljárás.

Az árvaszék tárgyalásainál, ha oly körülmények hozatnak szőnyegre, melyek a családi életet vagy egyéb érdekeket érintve discretiót igényelnek, a közönség kizárása mindenkor elrendelhető. Az 1877. évi XX. t.-cz. 281. §-ában megállapitott fegyelmi hatalom ugy a felek, mint azoknak képviselői irányában is gyakorolható.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 31,820. sz. határozata:

Az árvaszék nyilvános üléseiből a közönség kizárása az 1877. évi XX. t.-cz. 186. §-ának harmadik bekezdésében foglaltak értelmében elrendelhető akkor, ha oly viszonyok érintetnének, melyeknek nyilvánosságra hozatala bárkinek jó hirét vagy érdekét veszélyeztetné. A törvényszakasz ezen rendelkezése azon alapszik, hogy az árvaszéknél gyakran a legnagyobb discretiót igénylő ügyek fordulnak elő és mert a gyámoltak és gondnokoltak érdekében szükséges, hogy minden ügy a lehető legnagyobb bizalommal terjesztessék az árvaszék elé. Ha tehát oly körülmények hozatnak szőnyegre, melyek a családi életet vagy egyéb érdekeket érintenek s ehhez képest discretiót igényelnek, a közönség kizárása azonnal elrendelhető és pedig tekintet nélkül arra, hogy a tárgyalás milyen stadiumban van. A közvetlenül érdekelt felek és képviselők azonban az ügyész egész előadásán jelen lehetnek. A határozat meghozatala végett az árvaszék visszavonulhat, vagy a tárgyalás befejezése után ugy a közönséget mint a feleket a tárgyalási teremből kivonulásra kérheti fel és pedig mielőtt az ügy előadója javaslatát előterjesztette volna, mert a javaslat előterjesztése már a határozathozatal körébe tartozik. Az 1877. évi XX. t.-cz. 281. §-ában megállapitott fegyelmi hatalom, ugy a felek, mint azok képviselői irányában is gyakorolható, mert a meghatalmazott vagy törvényes képviselő meghatalmazottja vagy képviseltje részéről jogainak védelmére bizatik meg, illetőleg arra van hivatva és nem egyszersmind arra is, hogy megbizatása vagy hivatása körében tiszteletlenséget tanusitson, ennélfogva a megbizott tiszteletlen magatartása a megbizó vagy képviselt fél terhére nem számitható be, hanem az fegyelmi hatalom gyakorlása utján a megbizott vagy képviselő irányában torlandó meg.

Ha az apának, mint a kiskoru gyermek természetes és törvényes gyámjának a részbeni kérelme kerül érdemleges elbirálás alá, hogy a kiskoru gondozására elköltött anyai örökség befizetése alól felmentessék, a kérelem érdemére nézve a kiskoru részére kirendelendő ügygondnok és a tiszti ügyész meghallgatandók.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 9447. sz. határozata:

Kiskoru ifj. H. Ferencz anyai öröksége tárgyában hozott alsóbb foku határozatokat, ugymint a városi árvaszéknek végzését, mely szerint idősb H. Ferencz, mint kiskoru ifj. H. Ferencz t. és t. gyámja azon kötelezettség alól, hogy kk. fia 220 frtnyi anyai örökségét a városi gyámpénztárba befizesse, tekintettel arra, hogy az a már 23. életévét betöltött kiskoru ruházati költségei fedezésére fordittatott, felmentetett, továbbá a közig. bizottság kebeléből gyámügyekbeni felebbezések tárgyalására alakitott küldöttségnek határozatát, melyben az árvaszéknek a tiszti ügyész által felebbezett végzése feloldatott s idősebb Horalek Ferencz utasittatott, hogy az 547/85. sz. árvaszéki végzés utasitásához képest kk. fia anyai örökségét 220 frtban a városi gyámpénztárba 15 nap alatt fizesse be, az ezen másodfoku határozat

ellen id. H. Ferencz által közbetett felebbezés folytán vizsgálat alá vevén, kijelentem, hogy mindkét alsóbb foku határozatot feloldandónak és elrendelendőnek találtam, hogy id. H. Ferencznek fentnevezett kk. fia anyai örökségének befizetése alóli felmentése iránt 1885. évi november 3-án 2724. sz. a. előterjesztett kérelme, annak és a kiskoru részére kirendelendő ügygondnok meghallgatásával az árvaszék által ujból tárgyaltassék, a tárgyalási jegyzőkönyv a tiszti ügyésznek véleményezés végett kiadassék és a tiszti ügyész véleményes jelentésének beérkezése után a kérelem fölött az árvaszék által uj határozat hozassék.

A gyámoltak birtokrendezésében résztvevő tiszti ügyésznek uti költsége a közigazgatási uti átalányt nem terhelheti, a tiszti ügyész készkiadásainak megtéritését azon gyámoltak vagyonából igényelheti, akiknek érdekében kiküldetése szükségesnek bizonyult.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 9492. sz. határozata:

A birtokrendezéseknél érdekelt gyámoltak jogainak érvényesitése és megóvása czéljából teendő intézkedésre nézve a megyei árvaszéki elnök és a tiszti ügyésztől bekivánt javaslatnak tárgyi részei ellenében észrevételem nincsen és ezen javaslattal szemben megjegyzendőnek csak azt találom, hogy a közigazgatási uti átalánynak czélba vett megterheltetése indokolatlannak mutatkozik, minthogy a tiszti ügyésznek szegényebb sorsu gyámoltak érdekeinek megvédésére eshetőleges kiküldetése a közigazgatási uti átalány megterheltetésével össze nem köthető, a tiszti ügyész készkiadásainak megtéritését azon gyámoltak vagyonából igényelheti, a kiknek érdekében kiküldetése szükségesnek bizonyult. A közigazgatási uti átalány annyival kevésbé lenne igénybe vehető, minthogy a fölött a gyámhatóság nem is rendelkezhetik. A birtokrendezéseknél érdekelt gyámoltak jogainak megóvása iránti intézkedések végett részemről általános rendelkezést tenni indokoltnak nem találom, mert a helyi viszonyok és szükséghez képest megfelelően intézkedni az árvaszékeknek kötelességszerü feladatát képezi, s e részbeli mulasztások felmerültének esetei tudomásomra hozva nem lettek.

Örökösödési, gyámsági és gondnoksági ügyekben hitelesitett ügyvédi meghatalmazás az esetben szükséges, ha pénz, vagy pénzérték felvételéről van szó.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 27,285. sz. határozata:

A vármegyei árvaszék felterjesztést intézett hozzám, melyben az iránt kér értesitést, vajjon az ügyvédek nem hitelesitett meghatalmazása az esetben is elegendő és feltétlenül elfogadandó-e, midőn örökösödési ügyekben nekik pénz vagy pénzérték kiszolgáltatandó, vagy pedig azon általa eddig követett gyakorlat helyes, hogy a pénz vagy pénzérték átvételének igazolására minden meghatalmazott egyéntől, tehát ügyvédtől is hitelesitést meghatalmazást követelt. Továbbá értesitést kért az iránt is, vajjon nem örökségi, hanem más gyámsági és gondnoksági ügyekben, hol pénzfelvételről nincsen szó, ügyvédektől hitelesitett meghatalmazást követeljen-e, vagy sem. E felterjesztésére az igazságügyi miniszter urral egyetértőleg a következőkben válaszolok. Az 1874. évi XXXIV. t.-cz. 62. §-a *a*) pontja értelmében az ügyvédek csak a beperelt pénzösszeg és pertárgy átvételére és nyugtatványozására vannak a hitelesitést nem igénylő ügyvédi megbizás alapján feljogositva, ellenben oly pénznek vagy pénzértéknek megbizó-

juk részére való átvételére, a mely pénz vagy érték nem az általuk a fél megbizása folytán folytatott perben folyt be, vagy fizettetett be, az 1868. évi LIV. t.-cz. 553. §. értelmében hitelesitett meghatalmazással kell birniok. Az 1868. évi LIV. t.-cz. életbeléptetése idején az árva és gyámhatósági ügyek az id. törvény 23. §-a szerint birói hatáskörbe tartoztak, mihez képest azok ezen törvény 553. §-ának szempontjából törvénykezési ügyleteknek tekintendők. Minthogy pedig az 1868. évi LIV. t.-cz. 553. §-a csak azoknak az ügyvédi megbizásoknak hitelesitését irja elő, a melyek nem törvénykezési ügyletekre s azoknak, a melyek az országon kivüli használatra állittatnak ki, ennélfogva az ügyvédektől oly esetben, midőn pénz vagy pénzérték felvételéről nincs szó, sem örökösödési, sem egyéb gyámsági és gondnoksági ügyben hitelesitett meghatalmazás nem kivánható és ily ügyekben az 1868. évi LIV. t.-cz. 88. §-a értelmében az ügyvédi megbizatás kellőleg igazoltnak tekintendő, ha a meghatalmazási okirat a perrendtartás 167. és 168. §-aiban előirt alakban van kiállitva.

A tiszti ügyész valamely hagyatéknak tárgyalásáért és egyéb kérdések elintézésénél ügygondnoki minőségben teljesitett közremüködésért, munkadijat nem követelhet, ilyenre csakis örökösödési és kártéritési perek viteléért tarthat igényt.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 35,393 sz. határozata:

N. N.-né, szül. X. Mária által néhai N. N. örökösei ellen 2293 frt tőke járulékaiból álló követelés iránt inditott pernél, továbbá néhai N. N. hagyatéka tárgyalásánál s egyéb kérdések elintézésénél ügygondnokként közremüködése indokából G. J. t. ügyész részéről követelésbe vett 80 frt munkadij megállapitására vonatkozólag a vármegyei árvaszék előtt folyamatba tett, ez által elintézett s W. Gy.-né, továbbá S. J., mint kiskoru S. T. gondnok és S. M.-né mint kiskoru S. T. t. és t. gyámja felebbezésére a vármegyei közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által megvizsgált ügyet S. M.-né, mint S. T. t. és t. gyámja és W. Gy.-né felebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozatot, mely helybenhagyta az idézett elsőfoku határozatot, melylyel G. J. részére követelésbe vett 80 frt munkadij megállapittatott, megváltoztatom s G. J.-t szóban levő kérelmével elutasitom. Indokolás: G. J. tiszti ügyész 80 frt munkadijnak megállapitását azon munkálkodásáért kéri, a melyet mint kiskoru S. K. és T. ügygondnoka teljesitett az N. N.-né által 2293 frt tőke és járulékaiból álló követelése iránt inditott perben továbbá néhai N. N. hagyatéka tárgyalásánál s egyéb, de általa tüzetesen meg nem jelölt kérdések elintézésénél. Az alsóbb foku határozatok a 80 frt munkadijat a vármegyei gyámhatósági szabályrendelet 29. §-a *g)* pontjának rendelkezései alapján állapitották meg. Miután azonban e szabályrendeletet most hivatkozott pontjának rendelkezése szerint «ügyvédi jutalom vagy munkadijat kiskoruaktól, gondnokoltaktól és az árvapénztártól az ügyész nem követelhet» és részére csakis örökösödési és kártéritési perek viteléért, ha az különös fáradsággal volt összekötve, állapitható meg a per befejezése után a kiskoru vagy gondnokolt vagyonából mérsékelt munkadij; miután továbbá G. J. a nevezett kiskoruak érdekében sem örökösödési pert, — mert néhai N. N. hagyatéka az 1887. évi XX. t.-cz. 255. §-a alapján csak 1888. évi augusztus hó 10-én, tehát az 1888. évi február 4-én tett felszámitás után tétetett át a pestvidéki kir. járásbirosághoz, s igy abban előbb örökösödési per vihető nem is volt, — sem kártéritési pert nem vitt; miután végül jogerős birói határozatokkal kimondatott, hogy az emli-

tett perben G. J. t. ügyész részére munkadij meg nem állapittatik: a nevezett t. ügyészt a szóban lévő 80 frt munkadij megállapitása iránti kérelmével elutasitanom kellett.

Ha a tiszti ügyész nem saját árvaszéke, hanem idegen tiszti ügyész megbizásából jár el valamely kiskoru ellen inditott sommás perben, készkiadásain kivül munkadijakra is igényt tarthat.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 9275. sz. határozata:

M. Gy. kiskorusága idejében Sch. G. és társa felperesek által kiskoru M. Gy. és társai ellen inditott sommás perben kiskoru M. Gy. képviseletében G. J., S. városi tiszti ügyész által felszámitott ügyvédi dijak és költségek tárgyában V. város árvaszékének és másodfokon a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének határozatait G. J. felebbezése folytán felülvizsgálat alá vevén, következőleg határoztam: Az idézett egymással egyező alsófoku határozatokat, melyek szerint a szóban forgó perben G. J. S. városi tiszi ügyész által felszámitott készkiadásokból még kifizetetlen 8 frt 43 krnak a V. városi gyámpénztári tartalékalapból leendő kiutalása iránt intézkedés tétetik, a nevezett tiszti ügyész azon kérelme pedig, hogy készkiadásain felül felmerült munkadijai is kiutaltassanak, elutasittatott, megváltoztatom és utasitom V. város árvaszékét, hogy G. J. S. városi tiszti ügyész készkiadásain kivül a szóban levő birói itéletekkel nevezett tiszti ügyész részére megitélt perköltségeknek a tartalékalapból leendő kiutalása iránt is tegyen a város képviselőtestületének előterjesztést, mert a fenforgó esetben a kiskoru képviseletével V. város árvaszéke saját ügyészét bizta meg, ez azonban tekintve, hogy a per S-ben tétetett folyamatba, költségkimélés czéljából magát G. J. S. városi tiszti ügyészével helyettesitette; s minthogy igy ez utóbbi a pert nem S. város árvaszékének, melynek ő is tagja, megbizásából, hanem a V. városi tiszti ügyész megbizásából vitte: nemcsak készkiadásai, hanem perköltségei megtéritésére is igénynyel bir. Midőn erről a közig. bizottságot további intézkedés végett értesitem, minthogy ezen ügy elbirálásából azt tapasztaltam, hogy a szóban levő per folyamatba tétele nyilvántartva nem lőn, a minek következése volt, hogy tekintet nélkül az ezen perből felmerülendő költségekre M. Gy. nagykorusága elértekor összes árvaértéke kiszolgáltattatott s a per költségei, minthogy az rajta most már be nem hajtható, a tartalékalap terhére esett, s minthogy a kérdéses per nyilvántartása körül az árvaszék részéről mulasztás látszik fenforogni: utasitom a közig. bizottságot, hogy ez irányban vizsgálatot tartson s annak eredményéhez képest intézkedjék.

Az árvaszék jogerőre emelkedett határozata alapján a végrehajtást ingatlanokra el nem rendelheti, ily esetben a végrehajtás elrendelése a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 26,526. sz. határozata:

A vármegyei árvaszék jogerőre emelkedett marasztaló határozata alapján a végrehajtást ingatlanokra elrendelni nem jogosult s arra az 1877. évi XX. t.-cz. 191. §-ának 3. és 4. bekezdésében, valamint az 1881. évi LX. t.-cz. 1. §. *h*) pontjában foglalt rendelkezések összevont értelme alapján, az utóbb idézett törvény 2. §-ában jelölt kir. biróság illetékes. Ugyanis az 1877. évi XX. t.-cz. 191. §-ának harmadik és negyedik bekező pontjában határo-

zottan kimondatik, hogy a gyámhatóságnak elmarasztaló határozata oly okmány erejével bir, melynek alapján ingatlanra birói végrehajtásnak van helye és hogy ezen végrehajtás a polg. tvk. rendtartásban meghatározott eljárás szerint eszközlendő; a polg. tv. rendtartásnak a végrehajtás eszközlésére vonatkozó részére nézve módositásokat és kiegészitéseket magában foglaló 1881. évi LX. t.-cz. 1. §-ának *h*) pontjában pedig az van világosan kimondva, hogy a közigazgatási hatóságoknak, az érvényben levő jogszabályok szerint birói végrehajtásra utalt határozatai alapján, a kielégitési végrehajtást a biróságok rendelik el, ehhez képest a most idézett törvény 2. §-ában a végrehajtás elrendelésére illetékes biróság is megjelölve van. Ennélfogva, ha a gyámhatóság jogérvényes marasztaló határozata alapján ingatlanokra szándékoltatik az árverés vezettetni, a végből az árvaszéknek feladata csak az, hogy marasztaló határozatának jogerőre emelkedését külön végzésben megállapitja s abban a követelési összeg mennyiségét és járulékait a fizetés időpontjának meghatározása mellett számszerüleg pontosan kitüntetve, azt a végrehajtás elrendelésének a biróságnál leendő kieszközlése végett a tiszti ügyésznek, a gyámnak vagy gondnoknak, illetőleg a végrehajtás kérelmezésére jogosult félnek kiadja.

Ha az elhalálozott közgyám számadásait a gyámhatóságnak be nem terjesztette, az ez által károsultaknak nem szükséges az 1877. évi XX. t.-cz. 135. §-ában körülirt eljárást folyamatba tenni, hanem a közgyám örökösei ellen egyenesen a biróság előtt is felléphetnek.

A m. kir. Curia 1885. évi 794. sz. határozata.

Azon mulasztás, hogy az árvaszék a kiskoru ingatlana után járó haszonbért esedékessége idején be nem hajtotta, fegyelmi vétséget képez.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 100,687. sz. határozata:

A B. Miklós k—i lakos által a vármegyei árvaszék ellen emelt azon panasz tárgyában, hogy az árvaszék a B. Miklós tulajdonát tevő és ennek kiskorusága alatt M. Albert által haszonbérelt ingatlanok után járt haszonbérnek a bérlőtől való behajtását elmulasztotta, a közig. bizottság által hozott határozatot B. Miklós felebbezése folytán felülvizsgálat alá vevén, következőleg határoztam: Az idézett határozatot, mely szerint B. Miklós fennebbi panaszával és ebből folyó azon kérelmével, hogy a volt bérlőtől be nem hajtható haszonbér megtéritése fegyelmi eljárás utján eszközöltessék, elutasittatott, megváltoztatom és T. Gábor árv. elnök, valamint G. Zsiga árv. ülnök ellen a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot elrendelem és annak foganatositására a közig. bizottságot utasitom. Indokok: Az 1882. évi ápril 30-án 2103. szám alatt kelt árv. végzéssel, melylyel B. Miklós tulajdonát képező ingatlan haszonbérbe adásáról felvett árverési jegyzőkönyv, mely szerint a haszonbéri összeget $^1/_2$ évenként köteleztetett a megyei gyámpénztárba lefizetni, gyámhatóságilag jóváhagyatott s felhivatott M. Albert haszonbérlő, hogy a már esedékessé vált haszonbéri összeget 8 nap alatt a gyámpénztárba fizesse be. Ezen árvaszéki végzéssel kitüzött határidő nyilvántartása, mint az a fogalmazványi jegyzőkönyvből látszik, sürgetési naplóba lett utasitva. Az árvaszéki nyilvántartó azonban arról, hogy M. Albert haszonbérlő ezen felhivásnak meg nem felelt, a kitüzött határidő lejártakor az árva-

széknek nem tett jelentést, hanem csak 1885. évi január 20-án, tehát több mint 2 év leforgása után adott be az árvaszékhez emlékeztetést a haszonbér befizetésének tárgyában. A nyilvántartónak ezen sulyos mulasztása azonban csak ugy volt lehetséges, hogy az árvaszék elnöke elmulasztotta az árv. ügyrend 1. §-ában előirt azon kötelességét teljesiteni, mely szerint a kezelő személyzet hivatalos könyveit és jegyzékeit minél gyakrabban megtekinteni, ellenőrizni tartozik. Hogy a lejárt haszonbéri részletek behajtása iránt nem a fizetési kötelezettség beállta időpontjában, azaz félévenként, hanem csak 1885 évi február 19-én tétetett intézkedés az árvaszék részéről, a midőn az már a haszonbérlőn behajtható nem volt, abban a B. Miklós gyámsági ügyének árvaszéki előadója részéről is mulasztás látszik fenforogni; mert az árvaszéki ügyrend 14. §-a rendelkezéséhez képest az előadó kötelessége előadását és határozati javaslatait oda irányozni, hogy nemcsak az utolsó beadványnyal felmerült kérdés, hanem egyszersmind korábbi beadványokból felmerült mindazon kérdések is, melyek még végmegoldást nem nyertek, elintéztessenek. A szóban levő gyámsági ügyben az előlidézett, a haszonbérlőt fizetésre felhivó 1882. évi ápril 30-án 2103. sz. a. kelt végzést követőleg már 1882. évi julius 8-án érkezett a 3286. számu beadvány, a melynek elintézésekor az előadónak kötelességében állott volna oly határozati javaslat előterjesztése, a melyben az M. Albertnél hátralékban levő haszonbér behajtása iránt is intézkedés foglaltatik. Az ügy előadója azonban ezt sem ezen esetben, sem pedig a $2^1/_2$ évi időközben felmerült számos hasonló esetben nem tette. Minthogy ekként az árv. elnök az előadó és nyilvántartó részéről ez ügyben mulasztásból eredő fegyelmi vétség esete látszik fenforogni, a közig. bizottság határozata megváltoztatandó és tekintve, hogy K. Dániel akkori nyilvántartó időközben elhalálozott, a fegyelmi vizsgálat T. Gábor árvaszéki elnök és G. Zsigmond árvaszéki ülnök ellen elrendelendő volt.

A község, mint erkölcsi testület által biztositék nélkül elhelyezett és behajthatlanná váló örökségi készpénz megtéritése esetén a felelősség első sorban a közgyám, másodsorban a községi elöljáróság, illetve képviselőtestület és csak azután a község vagyonával szemben állapitandó meg.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 25,592. sz. határozata:

Z. N. k—i községi árvatári adós behajthatlan tartozása ügyében a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által másodfokon hozott határozatot K. község felebbezése folytán felülvizsgálat alá vevén, következőleg határoztam: Az idézett számu és keltü másodfoku határozatot, melylyel helybenhagyatott a vármegyei árvaszék határozatának megfelebbezett azon intézkedése, mely szerint köteleztetett K. község mint erkölcsi testület, hogy a J., T., P. és T. részére J. N., K. községi lakosnál elhelyezett, azonban nevezettől behajthatlanná vált örökségi készpénzkövetelésük kielégitésére a vármegyei gyámpénztárból kifizetett 90 frt tőkét, 93 frt 15 kr kamatot, összesen 183 frt 15 krt és e tőke után a kifizetésig járó 6% kamatot 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett az árvapénztárba fizesse be, — fenhagyatván nevezett község mint erkölcsi testületnek azon volt elöljárók ellen, kik a kölcsönt minden biztositék nélkül nyujtották, visszkereshetőségi joga, — a most idézett elsőfoku határozattal együtt feloldom és utasitom a vármegye árvaszékét, hogy a szóban levő tőkepénznek kikölcsönzése és biztositása körül mulasztást elkövetett közgyámot nyomozza ki

és a felelősséget elsősorban az ellen, másodsorban a községi elöljáróság, illetve képviselőtestület és harmadsorban a község ellen állapitsa meg, mert az 1877. évi XX. t.-cz. 299. §-a szerint a kölcsönadott pénzekért a felelősség a most emlitettek ellen és sorrendben állapitandó meg.

Az 1877. évi XX. t.-cz. nem ad jogot arra, hogy a község gyámhatósági uton kártéritésben elmarasztaltassék.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 37,548. sz. határozata:

K. J. b—i lakos részére kézbesités végett J. G. b—i körjegyzőhöz küldött s ez által elsikkasztott 30 frt 33 kr megtéritése iránt a vármegyei árvaszék előtt folyamatba tett, ez által elintézett s B. község elöljáróságának felebbezésére a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által megvizsgált ügyet B. község elöljáróságának felebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határozok: Az idézett, érdemükre egyező határozatokat, melyekkel a K. J. b—i lakos részére leendő kézbesités végett J. G. b—i körjegyzőhöz kiküldött, ez által elsikkasztott s vagyontalanságánál fogva tőle be nem hajtható 30 frt 33 kr összeg megtéritése iránt B. község felelőssége kimondatott s a községben helyettesitett jegyző felhivatott, hogy ezen összeg megfizetésére a községet hivja fel, feloldom s a közigazgatási bizottságot utasitom, hogy a szóban forgó összeg kézbesitése körül az árvaszék által követett s a felebbezés során panaszolt eljárást vizsgálja meg, a vizsgálat eredménye alapján határozatilag intézkedjék, s határozatát az érdekelteknek azzal kézbesitse, hogy a mennyiben abban meg nem nyugodnának, ellene a törvény által megállapitott záros határidőn belül felebbezéssel élni joguk van. Indokok: Az alsóbbfoku határozatokat feloldani kellett, mert az 1877. évi XX. t.-cz. nem ad jogot arra, hogy a jelen esetben a község gyámhatósági uton marasztaltassék el. A szóban forgó ügyben, az árvaszék által követett eljárás megvizsgálására, a közigazgatási bizottságot utasitani kellett, mert a felebbezés során az árvaszék eljárása ellen panasz emeltetik és mert az 1877. évi XX. t.-cz. 215. §-ának 2-ik pontja alapján az árvaszék eljárása ellen felmerült panaszok megvizsgálására a közig. bizottság illetékes.

A megyei árvaszék mulasztása folytán károsult fél által a szabályszerü jogorvoslattal el nem háritható kár megtéritése iránti kereset első sorban a sérelmes határozat hozatalában résztvett tisztviselők ellen s csak ha az az elmarasztalt tisztviselők vagyontalansága, vagy a sérelmes határozatra szavazók ki nem derithetése miatt eredményre nem vezet, intézendő a törvényhatóság ellen.

A m. kir. Curia 1893. évi 11,730. sz. határozata:

A kereset tartalma szerint felperes azon az alapon követel kártéritést az alperes törvényhatóságtól, mert ennek közege a megyei árvaszék által a kezelése alatt álló központi árvatárban volt pénze felperes beleegyezése nélkül s tudtán kivül másnak, t. i. K. Károlynak utalványoztatott és adatott ki, a ki a kérdéses összeget elsikkasztotta; a kártétel tehát kizárólag a megyei árvaszék hibájából és mulasztásából esett meg; az árvaszék eme mulasztásáért, illetve törvényellenes cselekményeért pedig az illető törvényhatóság felelős. Kétséget nem szenved ugyan, hogy azon esetben, ha a vármegyei árvaszék törvényellenes határozata által magánfélnek kárt okoz és ez szabályszerü jogorvoslattal elhárítható nem volt, a sértett félnek vagyoni fele-

lősséggel a felettes törvényhatóság is tartozik. Tekintve azonban, hogy a törvényhatóságokról szóló 1886. évi XXI. t.-czikk 89. §-ának a tisztviselők felelősségét megállapitó rendelkezésével kapcsolatos 91. §-ának amaz intézkedéséből, hogy ha a károsult az elmarasztalt tisztviselő vagyontalansága miatt kielégitést nem nyerhet, vagy nem lehetne kideriteni, hogy a sérelmes határozatra kik szavaztak, a kárt viszkereseti jog fenmaradása mellett a törvényhatóság téríti meg, okszerüen következik, hogy a károsult által a kereset első sorban a sérelmes határozat hozatalában résztvett tisztviselők ellen s ha ez a fentebbi ok miatt eredményre nem vezet, másodsorban a törvényhatóság ellen intézendő. Ennélfogva felperes, minthogy sem azt nem bizonyitotta, hogy a sérelmes határozat hozatalában résztvettek ki nem derithetők, sem pedig a mulasztást elkövetett árvaszéki tisztviselőket perbe nem idézte, hanem keresetét mindezeknek mellőzésével egyenesen a törvényhatóság ellen intézte s kereseti kárkövetelésének megfizetésében közvetlenül azt kérte marasztaltatni; eme keresetével, mint időelőttivel, az elsőbirósá , által helyesen utasittatott el.

---

d) Gyámhatósági pénzkezelés.

Annak szüksége, hogy a gyámpénztár részéről a pénzintézeteknél gyümölcsöztetés végett elhelyezendő tőkepénzek kiutalványozása, vagy a pénzintézeteknél elhelyezett és attól felveendő tőkepénzeknek a gyámpénztárba kiutalványozása a számvevőség előzetes meghallgatása mellett történjék, tekintettel az árvaszéknek első fokban való felelősségére, fenn nem forog.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 9413. sz. határozata:

Felterjesztésére, melyben utasitást kér az iránt, vajjon szükséges-e az, hogy a gyámpénztár részéről a pénzintézeteknél gyümölcsöztetés végett elhelyezendő tőkepénzek kiutalványozása vagy a pénzintézetnél elhelyezett és attól felveendő tőkepénzeknek a gyámpénztárba kiutalványozása a számvevőség előleges meghallgatása mellett történjék, következőkben válaszolok az alispán urnak:

Azon kérdés felett adandó előleges számvevői vélemény szüksége, vajjon az árvapénztárnak készlete mely pénzintézetnél s mily összegben helyezendő el, fenn nem forog: mert az 1885. évi november hó 5-én 55,408. szám alatt kibocsátott rendeletemben a ki- vagy beutaló utalványoknak csak láttamozása, illetve m. év szeptember hó 30-án 41,217. sz. a. kelt rendeletemre hivatkozással 37,169/883. sz. a. kelt rendelettel kibocsátott szabályzat 16. §-a szerint ellenjegyzése s nyilvántartása tétetett a számvevőség kötelezettségévé. Adminisztrativ szempontból kétségen kivül helyes, ha az árvaszék a pénzkészlet elhelyezése iránt hozandó határozatai előtt a számvevőt véleményre hivja fel, ki is véleményt adni köteles, de ezen vélemény az árvaszéket hozandó határozatában nem köti, miután a pénzkészlet elhelyezésénél is, ha a törvényes feltételek meg nem tartattak, az 1877. évi XX. t.-czikk 299. §-a szerint első sorban az árvaszék felelős. Ha azonban az árvaszék a készlet elhelyezésénél a számvevőt véleményadásra nem hivta fel, ez nem ad jogot a számvevőnek a be- és kiutaló utalványok láttamozásának megtagadására, miután a törvény értelmében és a megye törvény-

hatósági bizottságának a mult év november 25-én tartott közgyülésében 310. sz. a. hozott határozattal az árvaszék jogává, s kötelezettségévé tétetett a gyámpénztári készletet az 1886. év folyamán a fennálló gyakorlat szerint a Nyitrán székelő takarékpénztár, hitel- s kereskedelmi bank, kereskedelmi bank és népbankba elhelyezni. A szóban forgó számvevői előleges ellenjegyzés, illetve láttamozás, főkép oly czélból szükséges, hogy egyfelől a főszámvevő az árvapénztári tőkék állapota és az azok állományában időközönként bekövetkezett változások tekintetében mindenkoron tájékozva legyen, és hogy másfelől a ki- és beutaló árvaszéki végzésekről általa vezetendő jegyzék alapján az ellenőrzést a törvény értelmében havonként tartandó pénztárvizsgálatok alkalmával kellően érvényesithesse.

Miután azonban a megye törvényhatósági bizottsága az 1883. évi julius 2-án tartott közgyülésében 53. sz. a. elhatározta, hogy az árvatári pénzkészlet a kijelölt pénzintézeteknél egyenlő mennyiségben helyeztessék el; ezen arány megtartását a számvevő ellenőrizni, s ha meg nem tartatnék, erről az alispánt azonnal értesiteni tartozik.

Ugyanigy kötelessége az esetben is, ha az egyes elhelyezésre kijelölt pénzintézetek biztonsága felől időközben kételyei támadnának, ezeket alispán urnak minden késedelem nélkül tudomásra hozni.

Az árvaszék utasitása folytán a gyámpénztár részéről a takarékpénztárnál elhelyezendő pénzösszegek, a pénztárnok által személyesen adandók át a pénzintézetnek.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 12,135. sz. határozata:

A főispáni felterjesztésre a következőkben válaszolok. Az árvaszékek részére 1877. évi november hó 11-én 47,046. sz. alatt kibocsátott ügyrend 92. §-a, mely a postán elküldendő pénzek és pénzértékeknek a postára feladása körül a pénztárnok által követendő eljárást szabályozza, egyszersmind utasitásul szolgál arra, hogy mindazon esetekben, a melyekben az árvaszék a pénztárnokot valamely összegnek a takarékpénztárba betételére utasitja, a pénztárnok kötelessége ily pénzeket a takarékpénztárnak személyesen átadni, követelvén ezt a pénztárnak érdeke ugyanazon okból, a melynélfogva a postán elküldendő pénzeknek a postára feladása a pénztárnok kötelességévé tétetett. Ezeknek előrebocsátásával értesitem, hogy helyeslem abbeli intézkedését, mely oda irányul, hogy az árvaszék utasitása folytán a gyámpénztár részéről a takarékpénztárnál elhelyezendő pénzösszegek a pénztárnok által személyesen adassanak át a pénzintézeteknek.

A gyámpénztárból, ingatlanokra az 1877. évi XX. t.-cz. 289. §-a alapján a becsérték egyharmad részeig adható kölcsönöknél, a jelzálogul szolgáló ingatlan birtok becsértékéből a már létező betáblázott terhek háromszoros értékben leszámitandók.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 5746. sz. határozata:

K. Rudolf és P. Borbála részéről kiskoru fiuk K. Rudolfnak a szegedi 1325. számu telekjegyzőkönyvben 681. hr. sz. a. felvett házára 1400 frtos gyámpénztári kölcsön iránt előterjesztett kérelem tárgyában hozott alsóbb foku határozatokat, ugy mint: a városi árvaszéknek végzését és a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének határozatát, melyek szerint az 1400 forintos árvatári kölcsön megszavaztatott, a tiszti ügyész felebbezése folytán feloldandóknak találtam, mert az 1877. évi XX. t.-czikk

289. §-a szerint a kölcsön földbirtokra és házakra a becsérték egyharmad részéig adható, azonban a jelzálogul szolgáló birtok vagy ház becsértékéből a már létező betáblázott terhek háromszoros összeggel leszámitandók.

A fenforgó esetben pedig, ha a zálogjogi biztositékul felajánlott házat terhelő tartozások — az államkölcsön kivételével — az árvaszék idézett 10,173/85. számu végzése alapján az 1400 frtos gyámpénztári kölcsönből az árvatár által kifizettetnének is, a szóban forgó házon teherül még mindig fenmaradna a 4150 frt államkölcsön. Minthogy pedig a biztositékul lekötendő ház 9254 frt 50 kr becsértékéből annak megitélése szempontjából, vajjon a kérelmezett 1400 frtos kölcsön birna-e árvaszerü fedezettel, a 4150 frtos állami kölcsön az idézett törvénynek világos rendelkezése szerint háromszoros összeggel, azaz 12,450 frttal leszámitandó, — kétséget nem szenved, hogy a gyámpénztárból kölcsönkért 1400 frt a lekötendő ház becsértékében törvényszerü biztositékot nem találna.

Az önjoguvá lett egyén gyámpénztárilag kezelt örökségének készpénzben való kifizetését a gyámpénztárból azon esetben is jogosult követelni, midőn az örökség fedezetéül a gyámpénztárban levő kötelezvény behajthatatlanná vált és az a gyámpénztári tartalékalap terhére leiratott.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 103,800. sz. határozata:

S. Mária r—i lakosnak a néhai édes anyja N. Ferenczné született Sch. Eszti utáni 202 frt 91 krnyi örökségének a megyei gyámpénztárból készpénzben leendő kifizetése iránti kérelme tárgyában a vármegyei árvaszéknek elsőfoku és a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbv. küldöttségének másodfokban hozott határozatát S. N. Mária felebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett, érdemi intézkedéseikben egybehangzó határozatokat, a melyek szerint S. született N. Mária abbeli kérelmével, hogy a néhai édes anyja N. Ferenczné született S. Erzsi után ő reá szállott 202 forint 91 krnyi örökségi követelése a gyámpénztárból részére készpénzbén fizettessék ki, elutasittatott, feloldom és annak kimondása mellett, hogy a nevezett folyamodó örökségének a vármegyei gyámpénztárból készpénzben való kifizetését követelni jogosult, rendelem, hogy a szükséges fedezetnek a vármegyei gyámpénztári tartalékalapból leendő kiutalványozása végett az árvaszék a vármegye törvényhatósági bizottságának előterjesztést tegyen. Indokok: Az ügyiratokból kitünik, hogy a v—i volt cs. és kir. adóhivatal által a volt megyei törvényszéknek, ez által pedig a vármegyei árvaszéknek folyamodó édes anyja N. Ferenczné szül. S. Erzsi javára 202 frt 91 kr számoltatott át, mely követelés a Sz. Mihály és Sz. Péter n.-zs—i lakosok által 1845. évi szeptember hó 29-én S. Anna Mária javára 530 frtról kiállitott kötvény után még fennálló 210 frt árvatári követeléssel fedeztetett és hogy ezen fedezetül szolgáló adóslevél a vármegyei gyámpénztárban összesitett kezelésbe vétetett. N. Ferenczné született S. Erzsi 1861. évi febr. 6-án elhalván, a gyámpénztárilag kezelt 202 frt 91 krnyi követelése örökségképpen leányára S. született N. Máriára szállott és részére a v—i kir. járásbiróságnak 1889. évi decz. 1-én 11,418. sz. a. kelt végzésével be is szavatoltatott. Az S. szül. N. Mária 202 frt 91 krnyi öröksége fedezetéül szolgáló a Sz. Mihály- és Péter-féle kötelezvényen alapuló 210 frtnyi árvatári követelés a nevezett adósoknak vagyontalanul történt elhalálozása folytán behajthatlanná válván, a vármegye törvényhatóságának 1889. évi október 21-én 2328. sz. a. hozott s az 1890. évi junius hó 27-én 43,393. sz.

alatt kelt rendelettel jóváhagyott határozatával az adósokkal szemben a vármegyei gyámpénztári tartalékalap terhére leiratott. Tekintve miként azon körülmény folytán, hogy az S. szül. N. Mária 202 frt 91 krnyi örökségi követelése fedezetéül szolgáló, az Sz. Mihály- és Péter-féle adóslevelén alapuló 210 frtnyi árvatári követelés mint behajthatlan az adósokkal szemben a vármegyei gyámpénztári tartalékalap terhére leiratott, S. szül. N. Máriának örökségi követelése tekintetében a gyámpénztárral szemben fennálló igénye változást nem szenvedett, a felebbezett határozatok feloldása és annak kimondása mellett, hogy a nevezett folyamodó örökségének készpénzbeni kifizetését követelni jogosult, az árvaszéket a jelen rendeletem intézkedő részében jelzett eljárásra kellett utasitanom.

Gyámpénztári ügyekben a tiszti főügyész hozzájárulásával hozott közgyülési határozat ellen a tiszti alügyész, a ki közvetlenül az árvaszéktől arra utasitást nyert, felebbezni jogositva van.

A m. kir. belügyminiszter 1884. évi 31,261. sz. határozata:

N. N. a fenforgó esetben, mint a központi gyámpénztárnak az Y. községi gyámpénztár átvételéből származott követelése behajtására árvaszéki végzéssel közvetlenül megbizást nyert, arra utasitott tiszti ügyész, az ezen követelés felett hozott közgyülési határozat ellen felebbezni jogositva volt, sőt a mennyiben a részére közvetlenül adott megbizás alapján kedvező eredményü per tárgyává tett követelésnek más uton, t. i. az árvatartalék alapból való fedezése iránti határozatot a gyámpénztár vagy annak tartalék alapja iránt sérelmesnek, a vett megbizás alapján részéről kötelességszerüen birói uton is érvényesitett érdekkel és az elért eredménynyel ellentétben állónak találta, az ellen felebbezni kötelességében is állott. Azon körülmény, hogy a tiszti alügyész által megfelebbezett határozathoz a tiszti főügyész hozzájárult, a felebbezés jogosultságát kétségessé nem teszi, mert a határozatban érintett érdek képviselésére a megbizást és utasitást közvetlenül az árvaszéktől vette, azon érdeket a közvetlenül neki adott megbizás alapján és nem a főügyész rendelkezésére, annak helyetteseként képviselte.

Nagykoruakká vált örökösök gyámpénztárilag kezelt pénzét az árvaszék birói kézbe csak akkor teheti le, ha a vonatkozó határozat valamelyik örökösnek nem kézbesithető vagy valamelyikök a neki járó készpénzt a végzés kézbesitésétől számitandó fél év alatt fel nem veszi.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 87,170. sz. határozata:

A néhai S. Emanuel hagyatéki ügyében az árvaszék és a kir. járásbiróság között felmerült illetékességi összeütközés, illetőleg nézeteltérésre vonatkozólag a következőkről értesitem az árvaszéket. D. Keresztély 1858. évi január 30-án kölcsön vett a néhai S. Emanuel árváit illető pénzekből 100 p. frtot (= 105 o. é. frttal) és azt jelzálogilag is biztositotta.

Néhai S. Emanuel utódai közül S. Róbert és S. István kiskorunak képviseletében a vármegyei tiszti ügyész és S. Teréz férj. K. Istvánné felperesek 1888. évi augusztus hó 28-án pert inditottak a kir. járásbiróság előtt D. Péter, mint D. Keresztély törvényes örököse és K. Frigyes a jelzálog tulajdonosa alperesek ellen a fenebbi kölcsön tőkéből őket megillető 30 frt és járulékai iránt. A s. kir. járásbiróság marasztaló itéletet hozott, mely jogerőre

emelkedett. A per folyama alatt a jelzálogul szolgáló fekvőségek egyik tulajdonosának meghatalmazottja a D. Keresztély-féle tartozás tőkéjének és kamatainak törlesztése végett 138 frt 93 krt terjesztett be az árvaszékhez letéti kérvénynyel.

Ezen árvaszéki letétre a fentebb emlitett felperesek birói végrehajtást vezettek, és követelésük s járulékai erejéig kielégitést is nyertek; a fenmaradó készpénzt és D. Keresztély eredeti kötelezvényét az árvaszék átküldötte a s. kir. járásbirósághoz a végett, hogy néhai S. Emanuel többi örököseit, névszerint S. Berta nagymihályi, M. Józsefné sátoraljaujhelyi és S. Antal budapesti lakosokat az átküldött összeg és kötelezvény átvételére hivja fel. Ezen összeg és kötelezvény kiszolgáltatása tárgyában merült fel illetékességi összeütközés, illetőleg nézeteltérés a s. kir. járásbiróság és az árvaszék között s a kir. járásbiróság a vonatkozó birósági iratokat felterjesztette a kir. igazságügyminiszter urhoz, mert az emlitett iratokból azon körülmény, vajjon az árvaszék részéről az 1877. évi XX. t.-cz. 286. §-ában előirtaknak elég tétetett, s a pénz birói kézhez letételének feltételei beállottak-e, meg nem állapitható és mert különben is a néhai S. Emanuel hagyatékára vonatkozó iratok áttételének indokolatlan megtagadása folytán a biróság nincs abban a helyzetben, hogy a pénz felosztását eszközölhesse.

Rendeletem folytán a néhai S. Emanuel hagyatékára, illetve a S. árvák vagyonának megállapitására és felosztására vonatkozó iratok az árvaszék által hozzám felterjesztetvén, azokat a kir. igazságügyminiszter ur rendelkezésére bocsájtottam, ki is azokat a s. kir. járásbiróságnak megküldvén, alkalmat adott a nevezett biróságnak, hogy már most a kivánt iratok figyelembe vételével határozhasson az árvaszék által az 1877. évi XX. t.-cz. 286. §-ára való hivatkozás mellett áttett készpénz és kötelezvény kiszolgáltatásának kérdésében. A s. kir. járásbiróság erre leszállitotta saját tárgyi illetékességét, határozatát azzal indokolván, hogy oly hagyatékoknál, hol nagy és kiskoru örökösök vannak érdekelve, az árvaszék az 1877. évi XX. t.-cz. 286. §. 2-ik bekezdése szerint csak abban az esetben van jogositva a hagyatéki pénzt vagy pénzértéket birói kézbe letenni, ha az érdekelt örökösök közt az örökségi tárgyalás alkalmával egyezség nem jött létre; továbbá, hogy az árvaszék elmulasztotta a jogosultakat felszólitani, hogy a szóban forgó készpénzt az árvaszéktől vegyék át, végre, hogy a 105 frtos kötelezvény az árvaszék mint az S. örökösök hagyatéki vagyonából kölcsönadó, tehát hitelező részére állittatván ki, ezen kötelezvényt az árvaszék köteles az adósoknak, kik az értékét már visszafizették, kiszolgáltatni. Az ügy ezen állásában nem alkalmas arra, hogy az az 1869. évi IV. t.-cz. 25. §-a alapján a minisztertanács elé terjesztessék, mert az s. kir. járásbiróságnak igaza van annyiban, a mennyiben rámutatott arra, hogy első sorban az árvaszék köteles a kezelése alatt állott vagyonból befolyt készpénznek átvételére a nagykoruakká vált jogutódokat, az 1877. évi XX. t.-cz. 286. §-a értelmében felszólitani. A mi pedig a 105 frtos kötelezvényt illeti, az S. árvák tömege javára kiállitott, s az árvaszék kezelése alatt volt ezen kötelezvényt, a mennyiben az abban kikötött tőke járulékaival befizettetett, az árvaszék van hivatva, a nyugtatványozási záradék reá vezetése mellett a fizetőnek visszaszolgáltatni. Ily körülmények között az árvaszék által felterjesztett iratok visszaküldése mellett utasitom az árvaszéket, hogy a szóban forgó készpénzt és kötelezvényt szerezze vissza az s. kir. járásbiróságtól, a kötelezvényt, a mennyiben a tartozás ki van egyenlitve, nyugtatványozási záradékkal ellátva kézbesittesse a fizetőnek, a nagykoruakká vált örökösöket pedig osztályrészeik pontos megjelölése mellett szólitsa fel, hogy a nekik járó készpénzt az árvaszéktől vegyék

fel. Ha a vonatkozó határozat valamelyik örökösnek kézbesithető nem volna, vagy valamelyikük a neki járó készpénzt a végzés kézbesitésétől számitandó fél év alatt fel nem venné, akkor áll be az az eset, melyben az árvaszék az illető nagykoru örökös részét az 1877. évi XX. t.-cz. 286. §-ához képest birói kézbe letenni tartozik.

Ha a biróság ezen előzmények után is leszállitaná saját tárgyi illetőségét, az esetben az iratok az 1869. évi IV. t.-cz. 25. §-ában körülirt eljárás végett az árvaszék által hozzám haladéktalanul felterjesztendők lesznek.

A gyámhatóság alól való felszabadulásra vonatkozó határozat csak akkor tekinthető kézbesithetlennek és ezen alapon a gyámpénztárban kezelt érték birói kézbe csak akkor tehető le, ha előzetesen az illető lakhelyének kipuhatolása és a határozat kézbesitése megkiséreltetett, de a kisérlet eredménytelen maradt.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 28,149. sz. határozata:

Nagykoruságot elért J. Samu gyámpénztári kezelés alatt állott tőkepénze és kamatainak birói letétbe helyezése iránt a budapesti kir. törvényszékkel szemben felmerült kérdés tárgyában a m. kir. igazságügyminiszter urral egyetértőleg a következőket jelentem ki:

Az árvaszék, miután Z. Samu nagykoruságát elérte, kiutalványozta a gyámpénztárban a nevezett javára kezelt tőkepénzt s a nagykoruság elérte napjától járó kamatokat Z. Samunak, a nagykoruság napjáig járó kamatokat pedig Z. Samu anyjának özv. Z. Albertnének mint volt t. és t. gyámnak, de akképen, hogy mindkét összeg Z. Samu és özv. Z. Albertné közös nyugtatványára fizettessék ki. Minthogy azonban Z. Samu Amerikában tartózkodik, a kézbesitő visszamutatta az idézett árvaszéki végzésnek Z. Samu részére kiállitott példányát, özv. Z. Albertné pedig tekintettel fiának távollétére azon kérelemmel járult az árvaszék elé, hogy közös nyugtatvány ne kivántassék, hanem nevezett fia kiskoruságának idejéből származó kamatok neki t. i. özv. Z. Albertnének saját nyugtatványára kifizettessenek.

Az árvaszék erre, abból indulva ki, hogy az özvegynek emlitett kérelme következtében a tulajdonjog az utalványozott összeg egy részére nézve vitássá vált és támaszkodva arra, hogy a gyámhatóság alóli felszabadulásra vonatkozó határozat Z. Samunak kézbesithető nem volt, a kérdéses gyámpénztári tőkét kamatával együtt, hivatkozással az 1877. évi XX. t.-cz. 286. §-ára, átküldte a budapesti kir. törvényszékhez birói letétbe. A budapesti kir. törvényszék az átküldött összeget birói letétül el nem fogadta, kijelentvén, hogy ezen összeg még részben sem vált vitássá és hogy Z. Samu távollétére való tekintettel az árvaszék van hivatva az 1877. évi XX. t.-cz. 257. §-a értelmében a további intézkedéseket megtenni. Miután az 1877. évi XX. t.-cz. 16. és 35. §-ai szerint azon kamatok, melyek Z. Samu kiskorusága alatt lettek esedékesekké, kétségkivül özv. Z. Albertnét illetik; miután továbbá e kamatokat az árvaszék saját hatáskörében eljárva özv. Z. Albertné részére már ki is utalványozta; miután végül özv. Z. Albertné nem kér egyebet, mint azt, hogy az utalványozott kamatok neki saját nyugtatványára kifizettessenek, ennélfogva nem helyes ama felfogás, mintha a kérdéses kamatok felvételére vonatkozó jogosultság vitássá vált volna. Áttérve Z. Samu igényére, e tekintetben nem egészen helyes sem a kir. törvényszéknek, sem az árvaszéknek álláspontja.

A kir. törvényszéké azért nem, mert Z. Samu, bár Amerikában és budapesti hozzátartozói előtt gyakran hosszabb ideig ismeretlen helyen tar-

tózkodik, itteni rokonaival összeköttetésben áll, sőt anyja az árvaszékhez intézett kérvényében kilátásba is helyezte lakhelyének bejelentését és igy nevezett Z. Samu olyan távollevőnek, aki az 1877. évi XX. t.-cz. 28. §-a alá esnék, legalább ez idő szerint nem tekinthető; továbbá, mert az 1877. évi XX. t.-cz. 257. §-a, melyre a kir. törvényszék hivatkozik, csakis a hagyatéki eljárás alatt a beszavatoló végzés meghozatala előtt nyerhet alkalmazást, pedig a jelen esetben a beszavatoló végzés már régen meghozatott. Az árvaszék eljárása viszont azért kifogásolható, mert Z. Samu amerikai lakhelyének kipuhatolását és gyámhatóság alóli felszabadulásra vonatkozó határozatnak részére Amerikában leendő kézbesitését meg sem kisérlette. Ily körülmények között utasitom az árvaszéket, hogy azon kamatokat, melyek Z. Samu gyámpénztári tőkéje után a nevezett nagykoruságának napjáig váltak esedékessé, özv. Z. Albertné nyugtatványára, magát a gyámpénztári tőkét pedig a későbbi kamatokkal együtt Z. Samu nyugtatványára fizettesse ki és intézkedjék, hogy Z. Samu amerikai lakhelye kipuhatoltatván ennek megtörténte után ezen ujabb végzés, ugyszintén a gyámhatóság alóli felszabadulásra vonatkozó határozat a kézbesités eszközlése végett ide felterjesztessék.Ha a végzések Z. Samunak Amerikában kézbesithetők nem volnának, vagy pedig a kézbesitéstől számitandó fél év alatt Z. Samu az utalványozott összeget fel nem venné, az árvaszék jogában álland ezen összeget az 1877. évi XX. t.-cz. 286. §-a értelmében birói kézbe letenni, a mennyiben időközben szükségessé nem válik az, hogy az árvaszék Z. Samut az 1877. évi XX. t.-cz. 28. §-ának *d*) pontja alapján gondnokság alá helyezze és igy vagyonát gyámhatósági kezelés alatt továbbra is megtartsa.

A gyámpénztári tartalékalap fentartása és gyarapitása szükséges a végből, hogy a gyámpénztárban netalán előálló veszteségek pótoltathassanak.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 60,322. sz. határozata:

A Cs. községi gyámpénztári tartalékalapból 5237 frt 64 krnyi összegnek a község által venni szándékolt ház vételárának fedezésére forditása iránt a nevezett község képviselőtestülete által hozott határozatot jóváhagyásra alkalmasnak nem találtam, mert a gyámpénztárban pl. tőke vagy kamat követelések behajthatlansága folytán veszteségek merülhetnek fel, és azok esetleg a község által lévén pótlandók, a gyámpénztári tartalékalap fentartása és gyarapitása szükséges a végből, hogy a község a veszteséget egészben vagy részben a nevezett alapból pótolhassa és ekként a különben reá háramló kártérités terhét kikerülhesse, vagy legalább enyhithesse.

Ismeretlen tartózkodásu egyének javára a gyámpénztárban kezelt összegek a szegény alaphoz nem csatolhatók, hanem azokat birói kézbe kell letenni.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 39,834. sz. határozata:

A város törvényhatósági bizottsága a városi gyámpénztárnál ismeretlen tartózkodásu egyének javára régóta kezelt és kamataival együtt az 1892. évi deczember hó végével 10,059 frt 61 krban kimutatott összegnek a városi szegényalaphoz leendő csatolását azzal rendelte el, hogy az egyes jogositottaknak jelentkezésére ezeknek követeléseit a város 32 éven belül kamat nélkül kifizeti.

A város tanácsa által felterjesztett fenti határozatot jóváhagyásra

alkalmasnak nem találtam. Mert a városi árvaszék 1892. évi deczember hó 31-én 1553, 2834. sz. a. közzétett hirdetményében felsorolt követelők, illetve örököseik jogaik érvényesitésére azzal hivattak fel, hogy a mennyiben a hirdetést követő hat hónap alatt nem jelentkeznek, a javukra kezelt tömeggel az 1877. évi XX. t.-cz. 286. §. szerinti eljárás fog követtetni. Az idézett törvényszakasz második bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy ha a gyámhatóság alóli felszabadulásra vonatkozó határozat az illetőnek kézbesithető nem volna, vagy a kézbesitéstől számitott félév alatt a pénzt, vagy pénzértéket fel nem venné, tartozik az árvaszék azt birói kézbe letenni. Az árvaszéknek tehát kötelességében áll a gyámpénztárban tovább nem kezelhető összegeknek birói kézbe letétele iránt intézkedni a vármegye törvényhatósági bizottságának a törvénynyel ellenkező fenebbi rendelkezése pedig helyt nem foglalhatván, általam jóváhagyható nem volt.

A közigazgatási bizottság a vármegyei gyámpénztári tartalékalap terhére utalványozásokat nem teljesithet. Ez a törvényhatósági bizottság jogkörébe tartozik, mely e részben a belügyminiszter jóváhagyása mellett intézkedik.

A gyámoltak és gondnokoltaknak a gyámpénztárban kezelt tőkepénzeik után járó kamatokra kivetett kamatadó és általános jövedelmi pótadó, a gyámpénztárból az illető gyámoltak és gondnokoltak kamatjövedelméből fizetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 22,988. sz. határozata:

A vármegyei gyámpénztárban kezelt tőkepénzek kamatjövedelme után némely gyámoltakra kirótt tőkekamat- és jövedelmi pótadó kiutalása tárgyában a közig. bizottság gyámügyi felebbv. küldöttsége által másodfokon hozott határozatot a t. ügyész részéről közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván a következőleg határoztam: Az id. határozatot, mely szerint a vármegyei árvaszék azon határozata, melylyel az árvaszék a kiskoru S. Keresztély gyámpénztári kezelés alatt levő tőkepénze után 179 frt 1 kr, P. Blanka gyámpénztári kezelés alatti tőkepénze után 212 frt 80 kr, kiskoru S. Betti gyámpénztári kezelés alatt levő tőkepénze után 140 frt, P. Miksa tőkepénze után 519 frt 47 kr, H. János tőkepénze után 89 frt 61 kr, N. Margit és János tőkepénze után 332 frt 49 kr. tőkekamat és általános jövedelmi pódadót kiutalványozott és az illetékes kir. adóhivataloknak megküldetni rendelte, F. Dezsőnek kötvényben kezelt tőkepénze után pedig ennek gyámját, id. N. Józsefet utasitotta, hogy a kiskoru terhére előirt 170 frt 73 krt az adóhivatalba fizessen be, azzal a fentartott módositással, hogy az árvaszék által kiutalt 1473 frt 38 kr, ugy id. N. József, mint kiskoru F. Dezső gyámja által fizetendő 171 frt 73 kr, helyesebb számitással 170 frt 73 kr nem az illető érdekelt és felsorolt árvák tömegéből, hanem a vármegyei gyámpénztári tartalékalapból fizettessék ki; és egyuttal az árvaszék utasittatott, hogy a szóban levő adóknak a kincstártól leendő visszatéritésére a törvényes lépéseket tegye meg, megváltoztatom és az árvaszék id. határozatát oly módositással emelem érvényre, hogy a p—i kir. pénzügyigazgatóság átiratában megállapitott tőkekamatadók és pótadók, melyeknek az illetők jövedelméből visszatartására a vármegyei pénztári tisztség árvaszéki határozattal utasitva lett, az illetőknek az árvaszék kezelése alatt levő pénzéből azonnal kiutalványozandók; ha pedig az egyik vagy másiknál azért nem volna lehetséges, mivel az illető önjoguságát elérvén, az árvapénztárban részére kezelt pénzbeli vagyona neki már kiadatott, e körülményről további intézkedés végett a p—i kir. pénzügyigazgatóság értesitendő. Indokok: A vármegyei t. ügyész

részéről felebb. másodfoku határozatnak megváltoztatásával az árvaszék határozata volt érvényre emelendő, mert a vármegye közig. bizottsága a vármegyei gyámpénztári tartalékalap terhére utalványozásokat nem teljesithet, minthogy az 1877. évi XX. t.-cz. 298. §-a értelmében a vármegyei gyámpénztári tartalékalap és kamatai iránt csak a vármegyei törvényhatósági bizottság, a belügyminiszter jóváhagyásával rendelkezik és mert a mennyiben a vármegyei árvaszék által készitett kimutatásban megnevezett árváknak kamatjövedelmei meghaladják azon összeget, a mely az 1875. évi XXII. t.-cz. értelmében adómentességgel bir, a kivetett kamatadó és általános jövedelmi pótadó az illetőknek a vármegyei gyámpénztárban kezelt tőkepénzök után járó kamatból fizetendő ki; s mert a felebbező t. ügyész által felhozott az a körülmény, hogy a gyámoltak és a gondnokoltak részére a vármegyei gyámpénztárba befolyt tőkepénzek a vármegye törvényhatósági bizottsága által kijelölt pénzintézeteknél való elhelyezés és földhitelintézeti záloglevelekbe való fektetéssel is gyümölcsöztetnek, a gyámpénztárban összesitve kezelt tőkepénzek után az illetőket terhelő kamatadó és általános jövedelmi pótadónak el nem fogadására indokul nem szolgálhat, miután a gyámpénztárba befolyt és összesitve kezelt tőkepénzek után, habár többféle elhelyezési módozatok szerint befolyó általános kamatjövedelemből, az illető adókötelezett gyámoltakra vagy gondnokoltakra eső és javukra elkönyvelt kamatjövedelemből, a reájuk kivetett kamatadó és általános jövedelmi pótadó megfizetendő.

A közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége a tartalékalap terhére nem rendelheti el a hagyatéki ügyben felmerült és esedékes kamatok kiutalványozását, mert emlitett alap felett a városi képviselőtestület rendelkezik.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 92,592. sz. határozata:

Özv. B. A.-nénak a néhai férje hagyatékához tartozólag a tárgyaló kir. közjegyző által 1892. ápr. 10-én N. K. város árvaszékéhez beszolgáltatott 19,000 frt utáni kamatoknak 1892. május 10-től leendő számitása és kifizetése iránt beadott kérvénye tárgyában, a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének II. fokon hozott határozatát N. K. város ügyészének felebbezése folytán felülvizsgálat alá vevén, következőleg határoztam: Az idézett II. foku határozatot azon részében, melylyel N. K. város árvaszékének határozata megváltoztatása mellett utasittatott a most nevezett város árvaszéke, hogy a B. kiskoruak 19,000 frt tőkéje után a kamatokat 1892. május 10-től irja elő és fizesse ki — indokaiból helybenhagyom. A II. foku határozat azon részét ellenben, melylyel arra utasittatott az árvaszék, hogy az utólag kiszámitandó kamatok a kezelési és őrzési dijak számlájáról utalványoztassanak, feloldom, mert az 1877. évi XX. t.-cz. 298. §-a értelmében a tartalékalappal, hova a gyámügyi szabályrendelet 359. §-a szerint a kezelési és őrzési dijak is tartoznak, a városi képviselőtestület rendelkezik, tehát a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége nem volt illetékes arra, hogy abból valamely összeget kiutalványozzon. Utasitom azonban N. K. város árvaszékét, hogy a szóban levő 19,000 frt tőkepénz 1892. évi máj. hó 10-től kezdve való kamatoztatásának elmulasztása folytán előállott kamathiánynak leendő megtéritése iránt a városi képviselőtestületnek indokolt előterjesztést tegyen.

---

4. Örökösödési eljárás.

A községi jegyzők nem jogosultak a hagyatékokat hivatalból leltározni, ha pusztán nagykoru örökösök vannak s ezek a leltározást nem kérik.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 58,499. sz. határozata:

A t i s a—i kir. járásbiróságok által csupán nagykoru örökösöket érdeklő hagyatéki ügyek körül követett azon eljárás tárgyában, hogy a nevezett kir. járásbiróságok a hagyatéki eljárást csak az azt kérelmező külön folyamodványra inditják meg, az igazságügyminiszter urral egyetértőleg értesitem a közigazgatási bizottságot, hogy a nevezett járásbiróságoknak szóban levő eljárása a fennálló szabályokkal megegyező.

Egyuttal, miután az iratokból az látom, hogy a vármegyében községi jegyzők a hagyatékokat akkor is hivatalból leltározzák, ha pusztán nagykoru örökösök vannak s ha ezek a leltározást nem is kérik: felhivom a közigazgatási bizottságot, intézkedjék az iránt, hogy ezen törvényes alappal nem biró s az érdekelteknek jogtalanul költségeket okozó eljárástól a községi s községjegyzők eltiltassanak.

Holttá nyilvánitás, valamint a közokirattal nem igazolható elhalálozás eseteiben a haláleset felvétele csakis birósági, vagy ezen alapuló gyámhatósági utasitásra eszközölhető. A holttá nyilvánitás kizárólag birói utra tartozik.

A m. kir. beügyminiszter 1885. évi 53,089. sz. határozata.

Ha az 1877. évi XX. t.-cz. 243. §-ában emlitett föltételek fenn nem forognak, az örökösödési eljárás a gyámhatóság által meg nem inditható.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 67,665. sz. határozata:

A néhai id. gróf E. Imre b—i volt lakos hagyatéki ügyében a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által másodfokon hozott határozatot, az ellene gróf E. Imre r—i lakos és K. Kálmán vármegyei tiszti főügyész által közbetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vevén, következőleg határoztam. Az idézett másodfoku határozatot, melylyel a vármegyei árvaszék néhai id. gróf E. Imre hagyatéka ügyében hozott határozatának a hagyaték tárgyalását elrendelő intézkedése megváltoztattatott és utasittatott a vármegyei árvaszék, hogy gróf E. Imre kiskoru gyermekei részére azok rokonai közül gondnokot rendeljen s azt figyelmeztesse, hogy fentnevezett

örökhagyó végrendelete alapján a kiskoruak érdekében atyjuk, mint végrendeleti örökös ellen pert inditani vagy azt mellőzni saját egyéni elhatározásától függ, s hogy a per meginditásából vagy meg nem inditásából származható károkért az anyagi felelősség egyedül őt terhelendi; továbbá, melylyel kimondatott az, hogy ezen gondnokot a per meginditására vagy a már meginditott per abbanhagyására kötelezni az árvaszéknek sem jogában, sem kötelességében nem álland; s végül kimondatott, hogy a további gyámhatósági eljárás az esetleg hozandó birói itélettől tétetik függővé: az elsőfoku határozattal együtt feloldom s rendelem, hogy az árvaszék részéről ezen hagyatéki ügyben hivatalból való minden további intézkedés beszüntettessék. Indokok: Az alsófoku határozatok feloldása mellett a gyámhatósági eljárás beszüntetése elrendelendő volt azon okból, mert a jelen hagyatéki ügyben az 1877. évi XX. t.-cz. 243. §-ában megjelölt, az örökösödési eljárásnak a gyámhatóság által való meginditása alapjául szolgáló feltételek fönn nem forognak; mert továbbá gróf E. Imre kiskoru gyermekeit a végrendelet szerint illető hagyomány iránt az ügyiratokból kitetszőleg intézkedés tétetett és e részben az 1877. évi XX. t.-cz. 256. §-án alapuló további rendelkezésre szükség nincsen.

Midőn az örökség tárgyát ingatlanok vagy telekkönyvileg bejegyzett jogok is képezik, ugy az ingatlanok mint az ingóságok átadása a kir. biróságok hatáskörébe tartozik

A m. kir. minisztertanács 1886. évi decz. 15-én hozott határozata.
(Közölve az I. kötet 149. lapján.)

Az árvaszék mint hagyatéki hatóság illetékességét nem a gyámhatósági illetékesség szabályai, hanem a polgári perrendtartás rendelkezései határozzák meg.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 103,706. sz. határozata:

Özv. P. Viktorné, szül. K. Antónia mint kiskoru gyermekei t. és t. gyámja által a T.-ban 1874. évi márczius 23-án elhalt P. Lajos hagyatéka iránti örökösödési eljárás meginditása iránt fölterjesztett kérelem tárgyában, a vármegyei árvaszék és a közig. bizottság gyamügyi felebbviteli küldöttsége által hozott határozatot, özv. P. Viktorné és özv. K. Gusztávné, szül. P. Eszter által közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett határozatokat feloldom és a vármegyei árvaszéket, illetékességének ez ügyben megállapitása mellett utasitom, hogy néhai P. Lajos hagyatékára nézve, a mennyiben hagyatéki vagyon létezik, az örökösödési eljárásnak az 1877. évi XX. t.-cz. II. része VI. fejezetében foglalt rendelkezések értelmében való meginditása iránt intézkedjék. Indokok: Az özvegy P. Viktorné által a vármegyei árvaszékhez előterjesztett fentebbi kérelem teljesitése a felebbezés tárgyává tett határozatok szerint azért tagadtatott meg, mivel a gyámhatósági illetékesség az 1877. évi XX. t.-cz. 198. §-a értelmében a községi illetőség után állapitandó meg, a jelen ügyben érdekelt kiskoruak azonban T. városban illetőséggel nem birván: a vármegyei árvaszék illetékessége sem volt megállapitható. Tekintve, hogy az 1877. évi XX. t.-cz. 198. §-a szerint az árvaszék a kiskoruak vagy gondnokoltak feletti gyámhatósági illetékessége megállapitásáról rendelkezik, hagyatékok tárgyalására való illetékessége azonban nem az idézett szakasz rendelkezése, hanem az 1868. évi LIV. t.-cz. 562., illetve 37. §-a értelmében állapitandó meg, a mely szaka-

szok szerint az örökösödési eljárásra azon biróság illetékes, a melynek területén az örökhagyónak utolsó rendes lakhelye volt és a mely illetékesség az 1877. évi XX. t.-cz. 233. §-a 1. és 2. pontja eseteiben ugyanazon törvényczikk 236. és 243. §-ai rendelkezésénél fogva az árvaszéket illeti; tekintve, hogy néhai P. Lajos utolsó rendes lakhelye a haláleset-felvételi iv szerint T.-ban volt és hagyatékának tárgyalása kiskoru örökösök érdeke szempontjából kérelmeztetett: a megfelebbezett határozatok feloldása mellett a vármegyei árvaszéket a határozatom rendelkező részében foglaltak szerint utasitani kellett.

Az örökhagyó életében ideiglenes szerződéssel eladott, de véglegesen csak az örökhagyó halála után átruházott ingatlanok vételárának beszavatolása a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1892. évi szept. 15-én hozott határozata.
(Közölve az I. kötet 154. lapján.)

Ha az örökösök ismeretlenek vagy nincsenek, a hagyatéki eljárás nem az árvaszék, hanem a biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1892. évi jan. 4-én hozott határozata.
(Közölve az I. kötet 154. lapján.)

Oly esetekben, midőn az örökség tárgyát ingatlanok vagy telekkönyvileg bejegyzett jogok is képezik és igy, ugy az ingatlanok mint az ingók átadása a biróság hatáskörébe tartozik, ha az átadó végzés meghozatala után tünik ki, hogy a hagyatékhoz előbb kideritve nem volt ingóságok is tartoznak, ezen utolag kideritett ingók átadására vonatkozó eljárás szintén a biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1892. évi decz. 18-án hozott határozata:
(Közölve az I. kötet 150. lapján.)

Mindazon esetekben, melyekben az öröklés megnyiltakor a hagyatékhoz ingatlan vagyon vagy telekkönyvileg bejegyzett jog tartozott, habár az örökségnek tárgya az örökösödési eljárás folyama alatt eladatott is, a további eljárás illetőleg a hagyaték átadása a kir. biróság hatásköréhez tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 43,470. sz. határozata:
(Közölve az I. kötet 149. lapján.)

Hagyatéki ügyben a perreutasitás után felmerült kérdésben az osztály megtétele és a hagyaték átadása a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1894. évi márczius 20-án hozott határozata:

A kir. miniszterium néhai H. János és társai hagyatéki ügyében a szabadkai kir. törvényszék és Zenta város árvaszéke között felmerült hatásköri összeütközés esetét vizsgálat alá vevén, az 1869. évi IV. t.-cz. 25. §-a alapján következőleg határozott: ezen ügyben a további eljárás a biróság hatáskörébe tartozik. Indokok: a Zentán elhalt H. János, H. Ferencz és H. Vik-

tor P. Jánosné egyesitett hagyatéki ügyében 1878. évi deczember 1-én tartott tárgyalás alkalmával a 199—350/1877. közjegyzői sz. a. felvett jegyzőkönyv szerint a hagyaték megállapitása, a közös ingatlanok megosztása s a H. János hagyatékára nézve létesitendő osztály tárgyában az érdekeltek közt megállapodás jött létre, melyben a többi közt megállapittatott, hogy H. János hagyatékából néhai H. Viktor P. Jánosnénak (a törvénynél fogva szintén öröklésre hivatott) leszármazói mit sem kapnak, mert a közös ingatlanok elkülönitése alkalmával oly ingatlanokat kaptak, melyek értékesebbek, mint a többi telekkönyvi tulajdonosok birtokai (az egyezség 5. pontja). Ezen egyezséghez P. Péter, egyik örökös, hozzá nem járult, de midőn ez időközben elhalt, örökösei, illetve képviselőik az 1890. évi november 20-án felvett jegyzőkönyv szerint kijelentették, hogy az 1878. évi deczember 1-én létrejött megállapodásokat fentartani kivánják s azok alapján kérik a hagyatéki ingatlanokat elkülöniteni és biróilag átadni. Zenta város árvaszéke azonban 522/891. sz. határozatával a fennebb jelzett megállapodásoknak a hagyatéki ingatlanok telekkönyvi állásának rendezésére s a közösség megszüntetésére vonatkozó részét jóváhagyta ugyan, azon részétől ellenben, mely szerint megállapittatott, hogy H. Viktor P. Jánosné árvái néhai H. János hagyatékából mitsem kapnak, a gyámhatósági jóváhagyást megtagadta; minek következtében a szabadkai kir. törvényszék 15,901/1892. sz. a. hozott végzésével a most nevezett kiskoru árvák gyámját a többi örökös ellen a per utjára utasitotta. A kiskoru árvák gyámja a kitüzött határidő alatt a pert meg nem inditván, az egyik érdekelt nagykoru örökös, H. Mátyás a törvényszéknél a hagyaték átadását kérte. Erre a szabadkai kir. törvényszék a hagyatéki iratokat azon megkereséssel küldötte át Zenta város árvaszékéhez (3435/1893. sz. alatt), hogy az osztályegyezséget a kiskoru árvák érdekében hagyja jóvá. Zenta város árvaszéke azon indokból, mert a gyámhatóság csupán az összes örökösök beleegyező hozzájárulásával létrejött osztályegyezséget van hivatva elbirálni, az iratokat az 1868. évi LIV. t.-cz. 590. §-a értelmében leendő eljárás végett a szabadkai kir. törvényszékhez visszaküldötte; ezen törvényszék pedig abból indulva ki, hogy a pernek meg nem inditása folytán a hagyaték vitássá lenni megszünt, azt ismét az árvaszékhez áttette (6721/1893. sz. a.). Ezek szerint a fenti hagyatéki ügyben a további eljárásra a szabadkai kir. törvényszék Zenta város árvaszékét, ezen árvaszék ellenben a nevezett törvényszéket tartja illetékesnek. A további eljárás a biróság hatáskörébe volt utalandó; mert az 1868. évi LIV. t.-cz. 590. §-a értelmében, ha a perreutasitott fél a keresetet a kitüzött határidő alatt be nem adja, az osztály megtételét és a hagyaték átadását azon biróság eszközli, mely az örökösödési perben illetékes lett volna; és mert az árvaszék az örökösök között létrejött megállapodásokat egyszer már megbirálás tárgyává tevén s éppen az ő jóváhagyásának megtagadása folytán történvén a perreutasitás, a hagyatéki ügy elintézése az árvaszék részéről sem gyámhatósági, sem örökösödési eljárás czimén további intézkedést nem igényel. (11,267/1894. J. M. sz.)

Ha hagyatéki ügyben az örökhagyónak gyenge elméjü özvegye mint örökös érdekelve nincsen és az érdekelve volt kiskoru nagykoruságát időközben elérte, az eljárás a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1894. évi júl. 17-én hozott határozata.
(Közölve az I. kötet 148. lapján.)

Ha az ismeretlen helyen távol levő örökös nem áll gyámhatóság alatt, sem pedig gyámhatóság alá tartozó örököstársa nincsen, a hirdetményi eljárás s az egész hagyatéki tárgyalás birói utra tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1892. évi május hó 20-án tartott ülésben hozott határozata:

A kir. miniszterium, néhai H. József volt zsadányi lakos hagyatéka ügyében H. vármegye árvaszéke és a h—i kir. járásbiróság között felmerült hatásköri összeütközés esetét 1892. évi május hó 20. napján tartott ülésében vizsgálat alá vevén, az 1869. évi IV. t.-cz. 25. §-a alapján következőleg határozott: Ezen ügy a kir. biróság hatáskörébe tartozik. Indokok: Néhai H. Mihály rendes lakhelyén, Zs. községben végrendelet nélkül két nagykoru leszármazó, névszerint H. Mihály és Antal hátrahagyásával halt meg, kik közül az utóbbi már tizenegy év óta ismeretlen helyen távol van, de az 1877. XX. t.-cz. 28. §-nak *d)* pontja értelmében gondnokság alá helyezve nincsen.

Ha azok közül, kiket az örökség valószinüleg illetni fog, habár azok nagykoruak is, egyik vagy másik ismeretlen helyen távol van, az 1877. évi XX. t.-cz. 233. §-ának 2. pontjánál fogva hivatalos beavatkozásnak, nevezetesen az 1877. évi XX. t.-cz. 257. §-ában idézett 1868. évi LIV. t.-cz. 576. §-ához képest meginditandó hirdetményi és örökösödési eljárásnak van helye.

Ezen hirdetményi és örökösödési eljárás az 1877. évi XX. t.-cz. 243. és 257. §-ának rendelkezései szerint rendesen a biróság hatáskörébe tartozik s a gyámhatóság az eljárásra csak az esetben illetékes, ha az ismeretlen helyen távol levő örökös gyámhatóság alá tartozik, vagy ilyennek örökös társa. Miután pedig a jelen esetben sem a távollevő örökös H. Antal nem áll gyámhatóság alatt, sem pedig gyámhatóság alá tartozó örökös társ nincsen, ennélfogva a jelen ügyben az 1868. évi LIV. t.-cz. 576. §-ában körülirt hirdetményi eljárás s illetőleg az egész hagyatéki tárgyalás birói utra tartozik, annál is inkább, mert a biróságnak nem feladata hivatalból szorgalmazni a gondnokság gyámhatósági elrendelését, hanem e tekintetben az 1877. évi XX. t.-cz. 32. §-a irányadó és mert az ügygondnokot, aki nem a hirdetmény kibocsájtása alatt, hanem csak az esetben nevezhető ki, ha a távollevő a hirdetményi felszólitásra sem személyesen, sem meghatalmazott által meg nem jelennék, az 1868. évi LIV. t.-cz. és az 1877. évi XX. t.-cz. 257. §-a értelmében e hagyatéki eljárásra s a hirdetmény kibocsátására illetékes hatóság, tehát ha gyámhatóság alatt álló személyek érdekelve nincsenek, a biróság nevezi ki.

Törvénybe ütközik általánosságban kimondani azt, hogy egyes járásokban — fontosabb eseteket kivéve a hagyatékok tárgyalása a főszolgabiróra bizandó.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 103,125. sz. határozata:

A vármegye közigazgatási bizottságának N. Antal kir. közjegyző folyamodványa iránt hozott határozatát N. Antal felebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett határozat nem felebbezett részét érintetlenül hagyom. Azon felebbezett részét pedig, melyben az árvaszék azon gyakorlata, hogy a t—i járásban egyes fontosabb eseteket, valamint V. és Sz. községekben tárgyalandó hagyatékokat kivéve, a hagyatékok tárgyalását a járási főszolgabiróra bizza, — helyeseltetett, megsemmisitem: Mert az 1886. évi VII. t.-cz. 30. és 31. §-ai rendelkezéseibe ütközik általánosságban kimondani azt, hogy egyes járásokban fontosabb eseteket kivéve

a hagyatékok tárgyalása főszolgabiróra bizandó, miután a helyszinén eszközlendő hagyaték tárgyalásának vezetésével kivételesen a főszolgabirónak megbizása az 1886. évi VII. t.-cz. 30. § 2-ik bekezdése szerint esetről-esetre történhetik, a gyámhatóság indokolt s a kir. közjegyzőnek is kézbesitendő végzésével, a mennyiben a helyszinén tartandó hagyatéki tárgyalásokat a közjegyzők kellő gyorsasággal el nem végezhetnék, vagy ha a kir. közjegyző, illetve a járásbiróság székhelye az örökhagyó utolsó rendes lakásától 20 kmt. meghaladó távolságra esik és a két hely közt vasut, vagy hajózható folyó a közlekedést nem könnyiti; miután továbbá oly hagyatékoknál, a melyek az idézett 31. § értelmében a közjegyző székhelyén vagy ha a közjegyző hatásköre több járásbiróság területére terjed ki, a járásbiróság székhelyén is tárgyalhatók, ezek tárgyalása a főszolgabiróra csak az esetben bizható, ha az árvaszék örökösödési eljárás vezetésében egyes, concret ügyben a kir. közjegyző részéről indokolatlan késedelmet tapasztal s a miatt attól a megbizást az 1886. évi VII. t.-cz. 34. §-a alapján azon ügyben elvonja.

A községi elöljárók hagyatéki ügyekben a gyámhatósági megbizás alapján eljáró kir. közjegyzők idézvényeinek gyors és dijtalan kézbesitéséről gondoskodni kötelesek. Az ily kézbesitések az 1877. évi XX. t.-cz. 170. §-ának 10. pontjában jelölt gyámügyi teendők lévén, azok teljesitése a közgyám feladatává is tehetők.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 4147. sz. határozata:

A hagyatéki ügyek tárgyalásával megbizott kir. közjegyzők által ezen ügyben kibocsátott idézvényeknek a községi közegek által haladéktalanul eszközlendő kézbesitése iránt kiadott rendelkezését a közigazgatási bizottságnak, mely rendelkezés ellenében Balla Sándor, felső-eőri községbiró felszólamlással élt, a felszólamlás elvetésével helybenhagyandónak, és ehhez képest kijelentendőnek találom, hogy a községi elöljárók, a hagyatéki ügyekben gyámhatósági megbizás alapján eljáró kir. közjegyzők idézvényeinek gyors és dijtalan kézbesitéséről gondoskodni tartoznak éppen ugy, mintha azon idézvény a megyei árvaszék vagy a szolgabiró által közvetlenül bocsáttatott volna ki. Mert a kir. közjegyző gyámhatósági megbizáson alapuló eljárása körében, e megbizó gyámhatóság közegének tekintendő, s a részéről hagyatéktárgyalási ügyekben kibocsátott idézmények kézbesitése a községek megterheltetése nélkül is eszközölhető annálfogva, mert a kézbesités eszközlése az 1877. évi XX. t.-cz. 170. §-ának 10. pontjában jelölt gyámügyi teendők közé sorozottan a községi közgyám feladatává is tehető.

A községi elöljáróság valamely hagyaték tárgyalásával, az 1877. évi XX. t.-cz. 171. s 246. §-aiban foglalt eseteket kivéve, meg nem bizható. Hagyatéki tárgyaláshoz a fél csak személyes vagy meghatalmazással ellátott képviselő általi megjelenésre kötelezhető.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 17,432. sz. határozata:

Néhai P. T. hagyatéki ügyében a k—i kir. járásbiróság és K. város árvaszéke közt felmerült vitás kérdés iránt a következőket jelentem ki: A szóban forgó hagyatéki ügyben a nevezett árvaszék által követett eljárást, mint törvénybe ütközőt, egész terjedelmében hatályon kivül helyezem és rendelem, hogy K. város árvaszéke a szóban forgó hagyatékot az 1886. évi VII. t.-cz. 30. §-a szerint a kir. közjegyző által tárgyaltassa le. Mert a szó-

ban forgó esetben az 1886. évi VII. t.-cz. 30. §-a második bekezdésében foglalt s hagyatéknak közjegyző által leendő tárgyalásától eltérést megengedő kivételek fenn nem forognak. Mert az 1877. évi XX. t.-cz. 171. s 246. §-ai alapján a hagyaték tárgyalásával községi elöljáróság csak akkor bizható meg, midőn csupán leszármazó kiskoru, vagy nagykoru, de gyámhatóság alatti törvényes örökösök vagy ilyenek és nagykoru törvényes örököstársak és csekély vagy csak annyi vagyon marad, melynek jövedelme nem több, mint a mennyi a kiskoruak eltartására okvetlen szükséges. A jelen esetben azonban az örökösökül jelentkezők, az örökhagyónak nem leszármazói. Megsemmisitendő volt a tárgyalás, eltekintve az árvaszék azon alaptévedésétől, hogy a hagyatékot egyik tagja által tárgyaltatta, még azon okból is, mert a feleket hagyatéki tárgyalásra idéző 336. sz. végzés azon intézkedése, hogy a mennyiben a tárgyaláson meg nem jelennének, a közgyám által fognak képviseltetni, törvényes alappal nem bir, miután a 336/886. sz. végzésben a fél csak személyes vágy szabályszerü meghatalmazással ellátott képviselő általi megjelenésre lett volna kötelezhető.

A hagyatéki kimutatás mellékleteinek elkészitése nem tartozik azon munkálatok közé, melyeket mint a tárgyalás- és leltározással szorosan összefüggő cselekményeket a közjegyző dij nélkül teljesiteni tartoznék.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 6191. sz. határozata:

A néhai N. Bálintné, szül. O. Julianna hagyatékának tárgyalásával megbizott Sz. Gyula kir. közjegyző dijai tárgyában a közigazgatási bizottság gyámügyi fölebbviteli küldöttsége által másodfokon hozott határozatot az ez ellen Sz. Gyula részéről közbetett felebbezés folytán vizsgálat alá vevén, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozatot, melylyel a városi árvaszék határozata nem felebbezett részeinek érintetlenül hagyása mellett megfelebbezett azon részében, melylyel a közjegyző által másolási és hitelesitési dijak czimen felszámitott 60 kr. és 1 frt 30 krnak megállapitását mellőzte, megváltoztatom és a nevezett közjegyző által másolás és hitelesités czimén igénybe vett dijakat, azonban mégis a másolási dijat 50 krra, a hitelesitési dijat 1 frt 15 krra mérsékelve megállapitom. Indokok: A kir. közjegyző által a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvnek a hagyatéki kimutatás mellékletéül elkészitett másolatáért, valamint ezen jegyzőkönyv s a hagyatéki leltár másolatának hitelesitéseért felszámitott dijak megállapitását az árvaszék azon indokolással mellőzte, hogy az 1886. évi VII. t.-cz. 33. §-ának hatodik bekezdése értelmében a hagyatéki kimutatás és mellékleteinek elkészitéseért dijazás nem jár. Tekintve azonban, hogy az idézett törvényczikknek a gyámhatóságok ügykörét érintő némely rendelkezései egyöntetü alkalmazása iránt 1889. évi márczius hó 6-án 15,595. sz. alatt kibocsátott belügyminiszteri körrendelet III. rész 5. *a)* pontja értelmében a hagyatéki kimutatás mellékleteinek elkészitése nem tartozik azon munkálatok közé, melyeket mint a tárgyalás- és leltározással szorosan összefüggő cselekményeket a közjegyző dij nélkül teljesiteni tartoznék, a kir. közjegyző által másolás és hitelesités czimén felszámitott dijakat, és pedig a két oldalra terjedő, az első oldalon számadást tartalmazó, a második oldalon pedig 25 sornál többre terjedő hagyatéktárgyalási jegyzőkönyv másolásáért az 1880. évi LI. t.-cz. 16. §-a alapján 40 krban, a hagyatéktárgyalási jegyzőkönyv s a három oldalra terjedő rovatos leltár hitelesitéseért ugyanazon t.-cz. 11. §-ának *b)* pontja alapján 1 frt 15 krban megállapitani kellett.

Oly hagyatéki ügyekben, melyeknek tárgyalása a gyámhatóság hatáskörébe tartozik, joga van a gyámhatóságnak a hagyatéki tárgyalás vezetését kivételesen (1886. évi VII. t.-cz. 30. §-a) a főszolgabiróra, illetőleg a községi elöljáróságra bizni és e tekintetben nem tesz különbséget az, hogy a tárgyalás befejeztével a gyámhatóság vagy a biróság lesz-e hivatva a beszavatoló végzés meghozatalára.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 72,524. sz. határozata:

A néhai F. Iván hagyatéki ügyében a szászsebesi kir. járásbirósággal szemben felmerült kérdés tárgyában a m. kir. igazságügyminiszter urral egyetértőleg a következőket jelentem ki: Ha az 1886. évi VII. t.-cz. 30. §-ának második bekezdésében körülirt előfeltételek fenforognak, joga van az árvaszéknek oly hagyatéki ügyekben, melyeknek tárgyalása a gyámhatóság hatáskörébe tartozik, a hagyatéki tárgyalás vezetését kivételesen a szolgabiróra, illetőleg a községi elöljáróságra bizni és pedig tekintet nélkül arra, vajjon a gyámhatóság által elrendelt tárgyalás befejeztével a gyámhatóság vagy a biróság lesz-e hivatva a beszavatoló végzés meghozatalára. Azon értelmezés, mintha az árvaszék a hagyatéki tárgyalás vezetését az 1886 évi VII. t.-cz. 30. §-ának második bekezdésében körülirt előfeltételek közt csak oly esetekben bizhatná a szolgabiróra, illetőleg a községi elöljáróságra, melyekben nemcsak a hagyatéki tárgyalás elrendelése, hanem a beszavatoló végzés meghozatala is a gyámhatóság hatáskörébe tartozik, azért nem helyes, mert ily megkülönböztetést a törvény nem tesz, és mert a hagyatéki tárgyalás elrendelésekor gyakran nem is lehet előre megállapitani, vajjon a gyámhatóság vagy a biróság lesz-e illetékes a beszavatolásra. Ennélfogva a szászsebesi kir. járásbiróságnak végzésében hivatolt 1886. évi 12881 sz. miniszteri rendeletnek azon intézkedése, hogy mindazon hagyatéki ügyekben, melyek a kir. biróságok hatáskörébe tartoznak, a tárgyalásnak vezetése a kir. biróságok által közjegyzőre bizandó, csakis azokra a hagyatéki ügyekre vonatkozik, a melyekben kiskoruak, vagy más gyámhatóság alatt állók érdekelve nem lévén, a tárgyalás elrendelése és a tárgyaló közeg kiküldése is a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

Az 1886. évi VII. t-cz. 30. §-a taxative állapitja meg azon eseteket, melyekben az örökösödési ügyek tárgyalásánál a kir. közjegyzők mellőzhetők, nem függ tehát a gyámhatóság elhatározásától, hogy a közjegyző mellőztessék-e vagy nem.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 80,897. sz. határozata:

P. Oszkár kir. közjegyzőnek S. A. r. t. város árvaszéke ellen emelt panasza tárgyában hozott s általam a m. kir. igazságügy miniszter urral közölt határozatára,— mely szerint a közigazgatási bizottság a fentnevezett közjegyző által emelt panaszt alaposnak ismervén el, utasitotta Sz. A. város árvaszékét, hogy jövőben az 1886. évi április hó 2-án 18,948. sz. a. kiadott belügyminiszteri körrendelethez alkalmazkodva annak értelmében járjon el és egyuttal megjegyezte, hogy a gyámhatóság a kir. közjegyzőt csak akkor mellőzheti, ha azt az illető felek különös érdekében találja, de akkor is ezen eljárást indokolni tartozik, — a nevezett miniszter ur a következő észrevételt tette. A közigazgatási bizottság határozatához füzött megjegyzés téves értelmezésekre szolgálhat alapul, mert a szerint a gyámhatóság elhatározására látszik bizhatónak azon kérdés: vajjon az illető felek különös érdekében levőnek találja-e a közjegyzőnek mellőzését: holott az 1886. évi VII. t.-cz. 30. §-a taxative, vagyis minden más eset kizárásával állapitja meg azon eseteket, melyekben az örökösödési ügyek tárgyalásánál a kir. közjegyzők

mellőzhetők, az illető feleknek különös érdeke pedig a mellőzés indokául az idézett törvényszakaszban felemlitve nincs. Továbbá, hogy az 1889. évi márczius hóban 15,595 sz. a. kibocsátott belügyminiszteri körrendeletre, melyben részletesen utasittatnak a gyámhatóságok, hogy az 1886. évi VII. t.-cz. 30-ik §-a értelmében miként tartoznak eljárni, a közigazgatási bizottság kérdéses határozatában nem hivatkozott. Az igazságügyminiszter urnak fenti észrevételei és megkeresése folytán felhivom a közigazgatási bizottságot, hogy Sz. O. város árvaszékét az örökösödési tárgyalásoknak a kir. közjegyzőre bizása körüli eljárásra nézve az 1889. évi márczius hó 6-án 15,595. sz. a. kelt itteni körrendeletben foglaltak pontos kitartására is pótlólag utasitsa.

A kir. közjegyző hagyatéki ügyben tanusitott késedelmes eljárásért, az árvaszék által még az esetben is pénzbirsággal sujtható, ha mulasztása a közjegyzői kamarának feljelentetett.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 1731. sz. kelt határozata:

N. S. f—i kir. közjegyzőnek néhai P. A. hagyatéka körül tanusitott késedelmes eljárása miatti birságoltatása ügyében a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által másodfokon hozott határozatot H. D. f—i városi tiszti ügyész részéről közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett határozatot, mely szerint F. város árvaszékének N. S. kir. közjegyzőt a néhai P. A. hagyatéka ügyében tanusitott késedelmes eljárás miatt 20 frt pénzbirságban marasztaló határozata megváltoztatásával a nevezett kir. közjegyző az érintett birság megfizetése alól felmentetett, megváltoztatom és az árvaszék idézett határozatát indokainál fogva helybenhagyom. A közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének azon érvelését, hogy a nevezett kir. közjegyző szóban levő késedelmes eljárása a városi árvaszék által a budapesti kir. közjegyzői kamarának feljelentetvén, ugyanazon vétségeért két uton való megtorlásnak helye nincsen, figyelembe nem vehetem. Az árvaszéki határozat ugyanis csak azon szempontból eshetik felülvizsgálat alá, ha vajjon a kir. közjegyző részéről történt-e oly mulasztás, mely miatt az árvaszék által a törvény alapján megbirságolható. E tekintetben az árvaszéki határozat kellően van indokolva és azon körülmény, hogy F. város árvaszéke a nevezett kir. közjegyzőnek ezen hagyatéki ügyben tanusitott mulasztását az illetékes kir. közjegyzői kamaránál bejelentette, az indokoltan meghozott árvaszéki határozat megváltoztatására okot nem szolgáltathat.

A hagyatéki ügyek tárgyalásának egyik királyi közjegyző hatásköréből elvonására és egy másik közjegyzőre bizására az árvaszékek hivatva nincsenek, hanem, a mennyiben a tényleg fennálló beosztás czélszerütlennek bizonyul, a közjegyzői területeknek a közérdek szempontjából megfelelő beosztása iránt annak utján indokolt előterjesztést tehetnek.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 25,998. sz. határozata:

B. Károly z—i királyi közjegyző panaszos ügyében kelt jelentésére az igazságügyminiszter urral egyetértőleg a következőkben válaszolok az árvaszéknek: A közjegyzői állásoknak 1874-ben történt rendszeresitése alkalmával a sz—i kir. közjegyző hatásköre a még akkor fennállott sz—i kir. törvényszék területére, a z—i kir. közjegyző hatásköre pedig a z—i kir. törvényszék

területére állapittatott meg s a t. kir. járásbiróság területére vonatkozó birói megbizások az 1874. évi 4164. sz. a. kibocsátott igazságügyminiszteri rendelet 2. pontjához képest (lásd Rendeletek Tára 1874. évi 182. sz.) a z—i kir. közjegyzőnek voltak adandók. 1876-ban a sz—i kir. törvényszék feloszlattatott s területe a z—i kir. törvényszék területéhez csatoltatott, ez azonban a járásbiróságok s a kir. közjegyzőségek területi beosztásában s azoknak ebből folyó hatáskörében változást nem idézett elő s miután az 1886. évi VII. t.-cz. 30. §-ának utolsó bekezdése csak az ugyanazon területkörrel biró közjegyzőkre vonatkozik, ezért mindazon hagyatéki ügyek tárgyalása, a melyek a t. kir. járásbiróság területén fordulnak elő, a z—i kir. közjegyzőre bizandók. Az árvaszék jelentésében felhozott méltányossági indokok az általános szabálytól való eltérésre kellő alapul el nem fogadhatók, mert a közjegyzői területek meghatározására, illetve az e részben netán észlelt visszásságnak, az ügyeknek az egyik közjegyző hatásköréből elvonása s egy másik közjegyzőre bizása utján való megszüntetésére az árvaszékek hivatva nincsenek; hanem a mennyiben a tényleg fennálló beosztás czélszerütlennek bizonyul, szabadságukban áll annak helyesbitése, illetve a közjegyzői területeknek a közérdek szempontjából helyesebb beosztása végett annak utján megfelelő indokolt előterjesztést tenni.

Ha a végrendeletben hallgatással mellőzött rokonok egy része kifogásolta a végrendeletet, akkor az összes hallgatással mellőzött rokonok érdekelteknek tekintendők és az örökösödési tárgyalásra megidézendők. Azok, akik az örökhagyó után köteles részre tarthatnak igényt, ha a végrendeletben mellőztetnek is, mindig megidézendők.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 31,701. sz. határozata:

A néhai özvegy C. Ádámné, szül. V. Anna hagyatéki ügyében az árvaszék és a z—i kir. törvényszék között felmerült illetékességi kérdésre nézve a m. kir. igazságügyminiszter urral egyetértőleg az árvaszéket következőkről értesitem: A kérdés sulypontját az képezi, vajjon a végrendeletben hallgatással mellőzött rokonok érdekelteknek tekintendők-e és igy meg kell-e őket idézni az örökösödési tárgyaláshoz az 1877. évi XX. t.-cz. 247. §-a értelmében. Az egyáltalán nem kétséges, hogy azok, kik az örökhagyó után köteles részre tarthatnak igényt, az örökösödési tárgyaláshoz megidézendők akkor is, ha a végrendeletben vagy öröklési szerződésben öröklésre nem hivatvák. De a jelen esetben köteles részre jogosult örökösök nem maradtak és igy a felvetett kérdés csak az oldalági rokonok szempontjából vizsgálandó meg. Az 1877. XX. t.-cz. 247. §-ában előforduló «érdekelt» kifejezés megenged tágabb és szükebb értelmezést. Lehet azt akként magyarázni, hogy a végrendeleti vagy szerződési örökösökön és hagyományosokon kivül a törvényes örökösök is, akik a végrendelet érvényességét megtámadni jogositva vannak s a végrendelet érvénytelenitése esetére öröklési joggal birnak, érdekelteknek tekintendők, tehát megidézendők. De lehet az idézett kifejezésnek szükebb, vagyis olyan értelmezést is adni, hogy az örökösödési tárgyaláshoz csak azok idézendők meg, kik a végrendelet vagy szerződés alapján vannak hivatva az öröklésre, a törvényes örökösök tehát nem. Ha az egész hagyaték iránt kimeritően intézkedő olyan végrendeletről vagy öröklési szerződésről van szó, mely a törvényes kellékeknek minden tekintetben megfelel és a hagytéki eljárás alatt senki részéről kifogás alá nem vétetett: indokoltnak mutatkozhatik a szükebb magyarázat, vagyis annak megállapitása, hogy a végakarati intézkedés szerint hallgatással mellőzött és örökö-

södési igényt nem támasztó oldalági törvényes örökösök az illető hagyatéki ügyben nem érdekeltek.

Ha azonban a végakarati intézkedést a rokonok egy része kifogásolta, a mint az a jelen esetben a hagyatéki tárgyalás alkalmával történt: akkor feltételezendő, hogy esetleg a végakarati intézkedés félretétele következhetik be és igy az örökhagyó részéről hallgatással mellőzött oldalági rokonok a végakarati intézkedés daczára érdekeltek, tehát a hagyatéki eljárás során szintén meghallgatandók. Minthogy pedig az örökhagyónak utóbbi rokonai között kiskoruak is vannak, ennélfogva a jelen ügyben, tekintettel az 1877. évi XX. t.-cz. 233. és 236. §§-aira, a hagyatéki tárgyalás keresztülvitele a gyámhatóság hatáskörébe tartozik: az árvászéket utasitom, hogy a fenti értelemben érdemlegesen járjon el, jelesül a végrendeleti összes és törvényes örökösök, illetve képviselőik meghivásával az ügyet a fentiek szem előtt tartásával ujból tárgyalja s az eredményhez képest az 1877. évi XX. t.-cz. 254., esetleg 255. §§-ai szerint intézkedjék.

A kir. közjegyző dijait a megbizó hatóság állapitja meg. Nincs tehát helye annak, hogy az árvaszék által kiküldött közjegyzőnek az árvaszék által megállapitott dijait a kir. járásbiróság a hagyatéki átadó végzés meghozatala alkalmával ujból megállapitsa.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 52,785. sz. határozata:

Az árvaszék felterjesztését, melyben panaszt emelt a cs—i kir. járásbiróság ellen a miatt, hogy oly hagyatéki ügyekben, melyeknél az örökösödési tárgyalás vezetésével a kir. közjegyzőt az árvaszék bizta meg s annak részére a tárgyalási dijakat már jogérvényesen megállapitotta, a kir. járásbiróság a hagyatékátadó végzés meghozatala alkalmával a kir. közjegyző tárgyalási dijait ismételve megállapitotta, a m. kir. igazságügyminiszter urral közöltem. A m. kir. igazságügyminiszter közölte velem az ezen ügyben a cs–i kir. járásbirósághoz intézett rendeletének másolatát, melyet az árvaszéknek tudomás végett ide zárva leküldöm.

A m. kir. igazságügyminisztertől. A kir. járásbiróságnak. A m. kir. belügyminiszter urtól vett értesülés szerint Z. vármegye árvaszéke panaszt tett a miatt, hogy a cs–i kir. járásbiróság oly hagyatéki ügyekben, melyekben az örökösödési tárgyalás vezetésével a kir. körjegyzőt az árvaszék bizta meg s annak részére az eljárási dijakat már jogérvényesen megállapitotta, a kir. járásbiróság a hagyatéki átadó végzés meghozatala alkalmával a kir. közjegyző eljárási dijait ismét meg szokta állapitani. Figyelmeztetem a kir. járásbiróságot, hogy az emlitett esetekben a kir. közjegyzői dijak megállapitása az árvaszék hatáskörébe tartozik, mert az 1880. LI. t.-cz. 23. §-a szerint, mely csak annyiban módosult, hogy a szövegében idézett 22. §. helyébe az 1886. évi VII. t.-cz. 32. és 33. §-ai léptek, a kir. közjegyző dijait a megbizó hatóság köteles megállapitani.

Az árvaszékek által a kir. közjegyzők czimére postára adott és közjegyzői munkadijakat tartalmazó pénzküldemények portókötelesek.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 52,496. sz. határozata:

T. Jenő tapolczai kir. közjegyzőnek a részére a vármegyei árvaszék által megállapitott s az illető felektől beszedett tárgyalási dijak és költségek portómentesen kézbesitése vagy a postadijnak az illető felektől beszedése

iránti kérvényét, valamint a vármegyei árvaszéknek ezen kérvény tárgyában felterjesztett jelentését a kereskedelemügyi m. kir. miniszter urral közöltem. A nevezett miniszter ur értesitett, hogy a postai tarifák 25. §-ának *B)* 14. pontja értelmében a kir. közjegyzőknek csakis birói és gyámhatósági megbizásból származó levelezése a közhatóságokkal és községi kézbesitőkkel kezeltetik portómentesen, a kocsipostán pedig (pénz- és értékküldemények stb.) portómentességet a kir. közjegyzők egyáltalában nem élveznek; ennélfogva az árvaszékek által a kir. közjegyzők czimére postára adott és közjegyzői munkadijakat tartalmazó pénzküldemények portókötelesek. Ha a szóban forgó küldemények bérmentetlenül adatnak postára, a pótdij nélküli portó a czimzett kir. közjegyzőtől szedetik be, mert a feltétlenül portómentes hatóság (pl. árvaszék) által portóköteles czimzetthez intézett bérmentetlen levelek és egyéb küldemények viteldiját a portóköteles czimzett a postai tarifák 25. §-ának *F)* pontja, illetve 67. §-ának 8. pontja értelmében feltétlenül megfizetni tartozik.

T. Jenő kir. közjegyző kérvényének visszaküldése mellett felhivom az árvaszéket, hogy a m. kir. kereskedelemügyi miniszter urnak fenti kijelentéséről nevezett kir. közjegyzőt értesitse s hivja fel nyilatkozásra az iránt, hogy az árvaszék által az illető felektől beszedett tárgyalási dijak és költségek bérmentetlen levélben vagy postautalványnyal való küldését kivánja-e? magától értetvén, hogy az utóbbi esetben a pénzküldemény a portódij levonásával adandó fel a postára.

A községi közgyám hagyatéki tárgyaláson kiskoruak képviselésére azon esetben jogosult, ha mint ügygondnok kirendeltetett.

A belügyminiszter 1894. évi 36,603. sz. határozata:

Néhai L. E. volt m—i lakos hagyatéki ügyében a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által másodfokon hozott határozatot Ö. J. vármegyei tiszti főügyész felebbezése folytán felülvizsgálat alá vevén, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozatot, mely szerint a vármegyei árvaszék által hozott elsőfoku határozat megváltoztatása mellett a néhai L. E. hagyatéki tárgyalásáról dr. Cs. J. kir. közjegyző előtt 1893. évi november 24-én felvett jegyzőkönyvben foglalt megállapodások kiskoru L. L. nevében gyámhatóságilag jóváhagyattak, megváltoztatom és az előidézett elsőfoku árvaszéki határozatot, mely szerint a most emlitett tárgyalási jegyzőkönyvben foglalt egyezségtől a gyámhatósági jóváhagyás megtagadtatott, uj hagyatéki tárgyalás rendeltetett el s a kiskoru L. L. azon leendő képviseletére ügygondnokul Ö. J. vármegyei tiszti ügyész kirendeltetett, helybenhagyom. Indokok: A megtartott tárgyalás alkalmával felvett jegyzőkönyvben foglalt megállapodások a kiskoruval érdekellentétben álló édes anya és a községi közgyám közt létesültek. A községi közgyámnak ügygondnokul, akár az árvaszék, akár pedig a tárgyaló körjegyző által történt kirendelése azonban az ügyiratokból nem tünik ki, a községi közgyám pedig mint ilyen ezen minőségében nem illetékes a kiskoruakat a hagyatéki tárgyalás alkalmával képviselni, ha csak ügygondnokul ki nem rendeltetik. Minthogy ekként kiskoru L. L. a hagyatéki tárgyaláson törvényszerüen képviselve nem volt, az anya és az erre illetéktelen községi közgyám között kötött egyezség gyámhatóságilag jóváhagyható nem volt, hanem a másodfoku határozat megváltoztatásával a szabályszerü tárgyalást elrendelő árvaszéki határozat volt jóváhagyandó.

Oly esetben, midőn valamely örökös a kiskoru örökhagyó után osztályegyezség czéljából való tárgyaláshoz, az árvaszék előtt, megtörtént idézés daczára sem személyesen meg nem jelenik, sem meghatalmazottat nem küld, az árvaszék ügygondnokot rendel, más esetekben azonban a meg nem jelent félnek meghallgatása nélkül is intézkedhetik.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 30,892. sz. határozata:

F. J. néhai kiskoru F. Teréz egyik örököse Amerikában tartózkodik az árvaszék által ismert helyen. Minthogy a nevezett távoltartózkodó néhai kk. F. Teréz hagyatékának az árvaszék illetékessége alá tartozó tárgyalására kellő idézés daczára sem személyesen meg nem jelent, sem megbizottat nem rendelt, az árvaszék az iránt kér tőlem utasitást, nevezhet-e F. J. részére gondnokot s ennek közbejöttével létesithető s jogerejüleg megköthető-e az osztályos egyezség, avagy annak folytán, hogy az ismert helyen távollevő egyszerü idézés daczára meg nem jelent, az osztályos egyezség létre nem hozhatónak tekintendő-e s ez okból az összes iratok a hagyatéki birósághoz teendők-e át? Minthogy az árvaszék a fennálló jogszabályokat saját hatáskörében függetlenül van hivatva alkalmazni, kötelező utasitást a felvetett kérdésben nem adhatok ugyan, irányadóul azonban a következőket jegyzem meg: Tekintettel arra, hogy F. J. tartózkodási helye ismeretes, sem az 1877. évi XX. t.-cz. 257. §-a szerint való hirdetményi eljárás alkalmazásának nincs helye vele szemben, sem az 1877. évi XX. t.-cz. 28. §-ának *d)* pontja alapján őt gondnokság alá helyezni nem lehet. F. J. ugyanazon tekintetek alá esik, mint esnék bármely belföldi, a ki a gyámhatóság kellő idézésére sem maga meg nem jelenne, sem képviseletről nem gondoskodnék. A gyámhatósági eljárás során ilyenkor rendszerint a meg nem jelent fél meghallgatása nélkül történik intézkedés. Akkor azonban, midőn osztályegyezség létrehozásáról van szó, midőn tehát a megidézettnek, mint egyik osztozkodó félnek, egyenes akaratnyilvánitása szükséges, a meg nem jelentnek okvetlen képviselve kell lennie. E végre az eljáró gyámhatóság azon egy esetre az osztályegyezség létrehozására ügygondnokot nevez a távolmaradt részére, a ki képviseltje nevében teljes jogszerüséggel járhat el. A kellőleg idézett osztályos fél meg nem jelenése indokából azon alapon, mintha ennek folytán az osztályegyezség létrehozható nem volna, az 1877. évi XX. t.-cz. 255. §-a alkalmazásának, azaz az iratoknak a birósághoz való áttételének azért nincs helye, mert egyik fél meg nem jelenése nem gátja az osztályegyezség létrejövetelének, csupán azt teszi szükségessé, hogy a meg nem jelent fél képviselete iránt gondoskodás történjék. Ezt pedig a gyámhatóság saját hatáskörében teheti. Jelen esetben tehát az volna az árvaszék feladata, hogy a kellő idézés daczára sem személyesen meg nem jelent, sem a maga képviseletéről nem gondoskodott F. J.-nek a hagyatéki tárgyaláson való képviselésére ügygondnokot nevezzen és ennek közbejöttével a hagyaték letárgyalását véglegezze.

Az ügygondnokot, aki a távollevőt a hagyatéki tárgyaláson képviselni hivatva van, a hagyatéki eljárásra s a hirdetmény kibocsátására illetékes hatóság nevezi ki.

A m. kir. minisztertanács 1892. évi szeptember 23-án tartott ülésében hozott határozata:

A kir. minisztérium néhai P. szül. K. Mária hagyatéki ügyében a u—i kir. járásbiróság és az árvaszék között felmerült hatásköri összeütközés esetét 1892. évi szeptember hó 23-án tartott ülésében vizsgálat alá vevén, az 1869.

évi IV. t.-cz. 25. §-a alapján következőleg határozott: Az ezen ügyben érdekelt ismeretlen tartózkodásu P. János részére leendő ügygondnok rendelése a kir. járásbiróság hatáskörébe tartozik. Indokok: Néhai P. Jánosné szül. K. Mária Nezsideren 1890. évi junius hó 6-án végrendelet hátrahagyása nélkül elhalt. Hagyatéka ügyében az egyik érdekelt a még életben levő, állitólag törvényesen elvált férje, ki jelenleg ismeretlen helyen tartózkodik, de az 1877. XX. t.-cz. 28. §-ának *d*) pontja értelmében gondnokság alá helyezve nincsen.

Miután jelen ügyben a távollevő érdekelt nem áll gyámhatóság alatt, sem pedig gyámhatóság alá tartozó örökös társ nincsen: a hagyaték tárgyalása az 1868. évi LIV. t.-cz. 37., 576. és az 1877. évi XX. t.-cz. 243. és 257. §-ai rendelkezéseinek megfelelőleg az illetékes kir. járásbiróság előtt van folyamatban, a mely kir. járásbiróság az 1868. évi LIV. t.-cz. 576. §-ában körülirt hirdetményt már ki is bocsátotta.

Tekintve, hogy az ügygondnokot, ki távollevőt a hagyatéki tárgyaláson képviselni hivatva van, az 1868. évi LIV. t.-cz. 576. §-a és az 1877. évi XX. t.-cz. 257. §-a értelmében a hagyatéki eljárásra, s a hirdetmény kibocsátására illetékes hatóság nevezi ki: az ügygondnok kirendelése a biróság hatáskörébe volt utalandó.

Az árvaszékek az előttük folyamatba tett örökösödési ügyekben eljáró ügyvédektől hitelesitett ügyvédi meghatalmazást nem követelhetnek.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 100,233. sz. határozata:

Az örökösödési eljárás a törvénykezési ügyek körébe tartozik, a polgári perrendtartást szabályozó 1868. évi LIV. t.-cz. 553. §-ából pedig az következik, hogy az 1877. évi XX. t.-cz. II. rész VI. fejezete értelmében a gyámhatóságok intézkedése alá tartozó örökösödési ügyekben a felek képviseletében eljáró ügyvédek által az 1868. évi LIV. t.-cz. 167. és 168. §-ainak megfelelően kiállitott meghatalmazások bemutatása és csatolása teljesen elégséges, és az árvaszékeknek nincs joguk az örökösödési eljárás során az eljáró ügyvédektől hitelesitett ügyvédi meghatalmazásokat követelni.

Az a körülmény, hogy ugyanaz a személy két különböző hagyatéki ügyben van örökösi, illetőleg hagyományosi minőségben érdekelve, nem vonhatja maga után azt, hogy a két hagyatéki ügy tárgyalása egyesittessék.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 57,233. sz. határozata:

A néhai D. Kálmán zentai volt lakos és néhai S. D. Augusta hagyatéki ügyében a Z. városi árvaszék és a gyönki kir. járásbiróság között felmerült vitás illetékességi kérdés folytán a kir. igazságügyminiszter urral egyetértőleg a következőkről értesitem a közig. bizottságot.

Néhai D. Kálmán zentai volt lakos hagyatéka ügyében, minthogy örököse D. Ilona még kiskoru, a hagyatéki tárgyalás keresztülvitelére az 1877. évi XX. t.-cz. 233. §-ának 1. pontja és 243. §-a értelmében Z. város árvaszéke van hivatva, ellenben a tárgyalás keresztülvitele után a beszavatoló végzés meghozatala — tekintettel arra, hogy néhai D. Kálmán hagyatékában ingatlanok is vannak, az 1868. évi LIV. t.-cz. 37. §-a és az 1877. évi XX. t.-cz. 254. §-a értelmében a zentai kir. járásbiróság hatáskörébe tartozik. Néhai S. szül. D. Auguszta kétyi volt lakos hagyatékára nézve.

mely csupán ingóságokból áll, ugy a hagyatéki tárgyalás keresztülvitele, mint a beszavatoló végzés meghozatala a gyönki kir. járásbiróság hatás körébe tartozik, mert e hagyatéki ügyben van ugyan kiskoru, jelesül: D. Ilona érdekelt, de nem örökösi, hanem hagyományosi minőségben, ily esetekben pedig az 1877. évi XX. t.-cz. II. rész VI. fejezetében foglalt rendelkezések szerint a hagyománynak biztositására irányuló leltározáson felül a hagyaték tárgyalása és átadása a gyámhatóság hatáskörébe tartozónak nem tekinthető; s mert a kiskoru hagyományos törvényes képviselője a hivatalos beavatkozást a gyönki kir. járásbiróságnál, ennek 1892. évi január hó 20-án 311. szám alatti végzéséből kitetszőleg kérelmezte, és igy az 1868. évi LIV. t.-cz. 560. §-ának *e)* pontja alapján birói eljárásnak van helye.

A fenforgó esetben tehát két különálló hagyatéki ügyről van szó és pedig olyanokról, melyeket egymással egyesiteni nem lehet azért, mert más hagyatéki biróság hatásköréhez tartoznak; s mert különben is az a körülmény, hogy ugyanaz a személy két különböző hagyatéki ügyben van örökösi illetve hagyományosi minőségben érdekelve, nem vonhatja maga után azt, hogy a két hagyatéki ügy tárgyalása egyesittessék. Az ügy ezen állásában felhivom a közigazgatási bizottságot, hogy a fent előadottak közlése mellett utasitsa Z. város árvaszékét, hogy a néhai D. Kálmán hagyatéka tárgyalásánál felvett jegyzőkönyvben foglalt megállapodások gyámhatósági jóváhagyása tárgyában határozzon, s a beszavatoló végzésnek meghozatala végett a zentai kir. járásbiróságot keresse meg. Utasitsa továbbá Z. város árvaszékét, hogy a jelen leiratomban foglalt, a kir. igazságügyminiszter urral egyetértőleg kifejtett okokra való hivatkozással, a néhai S. D. Auguszta hagyatéki iratainak áttétele mellett ezen hagyatéki ügy elintézése végett a gyönki kir. járásbiróságot keresse meg; a mennyiben pedig a nevezett kir. járásbiróság magát ujra illetéktelennek jelentené ki, erről a vonatkozó iratok csatolása mellett a közigazgatási bizottság utján hozzám azonnal jelentést tegyen.

Ha a hagyatéki vagyon haszonélvezetére és kezelésére nézve, az örökhagyó özvegye, mint haszonélvező és a kiskoru örökösök között, a gyámhatósági tárgyalás rendén megegyezés nem jött létre, azon kérdésnek elbirálása, hogy a haszonélvező özvegy a hagyatéki vagyon jövedelméből a kiskoru örökösök tartására és kiképeztetésére mily összeget tartozik hordozni? nem a gyámhatóság, hanem a kir. biróság jogkörébe tartozik.

A. m. kir. belügyminiszter 1886. évi 10,603. sz. határozata:

A néhai dr. Sz. Alajos hagyatéka iránti örökösödési eljárás meginditása czéljából rendelt, és mult évi február hó 10-én és folytatólag m. évi márczius 10-én megtartott tárgyalás alkalmával jegyzőkönyvbe mondottak alapján az örökösödési jogczim és az örökség elfogadásának kérdésében tett nyilatkozat gyámhatósági jóváhagyását, valamint az örökhagyó özvegyének haszonélvezeti jogára, ugy az általa igényelt hitbérre és a kiskoru örökös eltartásának, illetve tartásköltségeink fedeeésére vonatkozó kijelentéseket, illetve a kiskoru tartása módozatainak megállapitása végett külön tárgyalási eljárás iránti rendelkezést tárgyazó alsóbbfoku határozatokat, ugymint a Nagy-Becskerek városi árvaszéknek végzését és a közig. bizottság kebeléből gyámügyekben felebbezések tárgyalására alakitott küldöttségnek határozatát, az örökhagyó özvegye részéről közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván, azokat feloldandóknak és elrendelendőnek találtam, hogy az

előlnevezett örökhagyó hagyatékára nézve az örökösödési eljárás meginditása czéljából ujabb tárgyalás tartassék, s annak rendén az 1877. évi XX. t.-cz. 250. §-ának rendelkezései követtessenek. Mert az elől kitett időben eszközölt tárgyalás rendén az id. törvényszakasz rendelkezései betartva nem lettek; ugyanis véglegesen nem állapittatott meg a kiskoru neveltetése, kiképeztetésének módja és költsége, valamint a vagyonkezelés módozata sem, pedig az idézett törvény rendelkezése szerint mindezek az örökösödési eljárás meginditása czéljából rendelt tárgyalás alkalmával állapitandók meg. Miért is a városi árvaszéknek a tárgyalási jegyzőkönyv beérkezésének póttárgyalás tartása iránt rendelkezni, és nem a gyámhatósági jóváhagyás záradékolásával a hagyaték átadása, illetve a hagyatéki ingatlannak telekkönyvi átirása iránt intézkednie kellett volna, és pedig annyival kevésbé, minthogy ha a hagyatéki leltár végleges megállapitására nézve a tárgyalás rendén megegyezés létre nem jöhetne, és az örökség tárgyát képező vagyon haszonvétele vagy kezelési módozatára nézve az örökös és a haszonélvezetet igénylő özvegy között egyezség létesithető nem volna, az esetben az öröklési nyilatkozat gyámhatósági jóváhagyásával az örökösödési eljárás befejezettnek nem tekintethetnék, hanem azon okból, mert az örökösök, illetve az örökös és az örökhagyó özvegye, mint haszonélvezetet igénylő érdekelt fél között az öröklés tárgyát képező hagyatéki vagyon haszonélvezete és kezelésére nézve megegyezés nem létesült, az összes iratok további intézkedés végett a hagyatéki birósághoz átteendők lennének annyival is inkább, minthogy egyezség létre nem jötte esetében azon kérdésben, hogy a haszonélvező özvegy a hagyatéki vagyon jövedelméből a kiskoru örökös tartására és kiképeztetésére mily összeget tartozik átengedni vagy fizetni? a gyámhatóság örökösödési eljárás körében nem határozhat, fizetésre az özvegyet csakis a biróság kötelezheti, illetve marasztalhatja el, ezenkivül még a hagyatéki eljárás rendén özvegyi jogon támasztott igények felett sem határozhat a gyámhatóság; ezen igények felett szintén a biróság van hivatva dönteni.

Az 1877. évi XX. t.-cz. életbelépte előtt folyamatba tett hagyatéki ügyekben mindaddig, mig a hagyatéki tárgyalás jogérvényesen elintézve nincs, a hagyatéki vagyon biztositásáról és kezeléséről a biróság tartozik gondoskodni.

A m. kir. minisztertanács 1893. évi márczius 30. tartott ülésében hozott határozata:

A m. kir. miniszterium néhai W. Lipót és W. Márton sárszegi volt lakosok hagyatéki ügyeiben néhai W. Lipót özvegyének mint volt gyámanyának és szükség esetén a gyámtársaknak is — megszámoltatására nézve a m. kir. járásbiróság és az árvaszék közt felmerült hatásköri összeütközés esetét 1893. évi márczius hó 30-ik napján tartott tanácsában vizsgálat alá vevén, az 1869. évi IV. törvényczikk 25. §-a alapján következőkép határoztatott: a jelen hagyatéki ügyben néhai W. Lipót özvegyétől mint volt gyámanyától és szükség esetén a gyámtársaktól a hagyatéki számadások bekivánása s az erre vonatkozó további intézkedések a biróság hatáskörébe tartoznak. Indokok: W. Lipót rendes lakhelyén Sárszegen 1873. évi szeptember 11-én végrendelet hátrahagyásával elhalt, özvegy és hat gyermek maradt utána, kik közül az egyik, jelesül W. Márton másnap, vagyis 1873. évi szeptember 13-án szintén elhunyt. — Ezen két hagyaték tárgyalását a m. kir. járásbiróság W. Lipót végrendeletének kihirdetése után 1874. évi január 7-én

tárgyalás alá vette és pedig minthogy néhai W. Lipót gyermekei közt kiskoruak is voltak, W. Lipót özvegyének mint gyámanyának, ugyszintén L. Jeremiás és F. Sámuel gyámtársaknak közrevonása mellett.

Hosszas tárgyalások után a m. kir. járásbiróság 1892. évi január 9-én végzést hozott, melyben egyebek közt megkereste a vármegyei árvaszéket, hogy W. Lipót özvegyét, született F. Lénit, ki rövid idővel első férjének halála után uj házasságra lépett, továbbá szükség esetén Jeremiás és F. Sámuel gyámtársakat is számoltassa meg, s az eredményt közölje a m. kir. járásbirósággal.

Az árvaszék abból az okból, mert a szóban forgó hagyatéki ügy még az 1877. év előtt, helyesebben az 1877. évi XX. t.-cz. hatályba lépte előtt tétetett a m. kir. járásbiróságnál folyamatba, a fentebbi megkeresés teljesitését hatáskörébe nem tartozónak jelentette ki, a minek következtében a m. kir. járásbiróság az ilykép felmerült hatásköri összeütközés eldöntése végett tett felterjesztést. Minthogy az 1877. évi 47,046. sz. belügyminiszteri rendelet (R. T. 654. l.) szerint 1878. évi január 15-én életbe léptetett 1877. évi XX. t.-cz. hatályba léptekor néhai W. Lipót és W. Márton hagyatéki ügye a m—i kir. járásbiróságnál folyamatban volt; minthogy továbbá az 1877. evi XX. t.-cz. 303. §-ához képest az idézett törvény életbeléptetése alkalmával folyamatban volt ügyek az előbb érvényben állott törvények és szabályrendeletek szerint döntendők el, az 1872. évi január 30-án 3091. sz. a. (R. T. 83 l.) kelt rendelet IV. czikke pedig azt a rendelkezést tartalmazza, hogy hagyatéki ügyekben a birói intézkedés megkezdésével mindaddig, mig a hagyatéki tárgyalás, vagy az örökösödési per jogérvényesen nem intéztetett el, a hagyatéki vagyon biztositásáról és kezeléséről a biróság tartozik gondoskodni, és a hagyatékból a gyámoltak vagy gondnokoltaknak jutó részekre vonatkozó számadások bekivánása és megvizsgálása a gyámhatóság hatáskörében az idézett 1872. évi 3091. sz. rendelet VII. czikkéhez képest csak a hagyatéki vagyonnak a biróság részéről történt átadásától fogva veszi kezdetét: mindezeknél fogva a fenforgó ügyben néhai W. Lipót özvegyétől mint volt gyámanyától és szükség esetén L. Jeremias és F. Sámuel gyámtársaktól is a hagyatéki számadások bekivánását és az erre vonatkozó további intézkedéseket, tehát a számadás megvizsgálását a biróság hatáskörébe kellett utalni.

A peressé vált hagyaték biztositásáról a biróság csak addig gondoskodik, mig az örökségátadás jogérvényes birói itélet folytán nem eszközölhető. Az árvaszék hivatása az ekkép átadott hagyatékban érdekelt kiskoruak gyámját a vagyon átvétele, kezelése és a zárgondnoki számadások megvizsgáltatása tekintetében kellő utbaigazitásokkal ellátni.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 3264. sz. határozata:

Özvegy M., született L. K. hagyatéki ügyében a vármegyei árvaszék és az n—i kir. törvényszék közt felmerült vitás kérdés iránt tett felterjesztésére következőket hozom tudomására A szóban forgó ügyben az árvaszéknek a törvényszék végzésével szemben elfoglalt álláspontja nem helyes a törvényszék végzésében felhozott okoknál, de meg az 1868. évi LIV. t.-cz. 588. §-ának azon világos rendelkezésénél fogva sem, hogy a peressé vált hagyaték biztositásáról a biróság csak addig gondoskodik, mig az örökségátadás jogérvényes itélet folytán nem eszközölhető. Az árvaszéknek a biróság sérelmesnek vélt végzésével szemben az a kötelessége: utbaigazitást adni a hagyatékban érdekelt kiskoruak gyámjának a kiskoruak érdekeinek védel-

me és öröklött vagyonuknak az 1877. évi XX. t.-cz. 98—111. §-ai értelmében átvétele, illetve kezelése iránt; utbaigazitást adni a zár alól feloldott ingóságok átadása, illetve átvétele körül követendő eljárás iránt, különösen oly irányban, hogy a gyám ismerje kötelességének ellenőrizni a kiskoruak érdekében, hogy a hagyatékhoz tartozott s zár alól feloldott ingóságok a zárgondnok által pontosan gondoztattak-e? a hagyatékot a zárgondnok kezelése alatt nem érte-e károsodás? szóval utasitani a gyámot, mint az érdekelt kiskoruak képviselőjét, hogy a zárgondnokot a zárlati jegyzőkönyv alapján számoltassa meg, tőle a kiskoruaknak biróilag átadott örökrészt leltár mellett vegye át és ha esetleg ugy szükségesnek találná, a zárgondnok ellen a törvényes lépéseket megtegye.

Ha hagyatéki ügyben a perenkivüli egyezség megkisérlésének elmulasztását a kiskoruak ügygondnoka kifogásolja, egyezkedési tárgyalás rendelendő el.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 22,148. sz. határozata:

Néhai L. Lajosné szül. M. Lidia, Sz. lakos hagyatéka tban Sz. város árvaszékének és a közig. bizottság gyámügyi felebb. küldöttségének határozatát L. Lajos sz.-i lakos részéről közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az id. határozatokat meg nem felebbezett részök érintetlenül hagyása mellett azon részükben, mely szerint a 6202. sz. és 770. sz. tjvekben 8857/a. 2, 8855/5 és 13009/61. sz. a foglalt s L. Lajos által házassága tartama alatt szerzett ingatlanok fele részének mint közszerzeménynek a hagyaték javára leendő megitéltetése iránti per vitelével Dr. P. Albert ügyvéd mint L. Julia, Lidia, Klára, Mária és Eszter nevü kiskoruak részére kirendelt ügygondnok megbizatott, tekintettel arra, hogy L. Lajos felebbezésében érinti s kifogásolja azon körülményt, hogy az árvaszék által ezen ügyben perrendkivüli egyezség meg sem kisértetett, feloldom és utasitom az árvaszéket, hogy a szőnyegen forgó kérdésben az atya és a kiskoruak részére kirendelt ügygondnok közbejöttével egyezkedési tárgyalást tartson s ezen tárgyalás alapján a t. ügyész véleményének meghallgatása után hozzon uj határozatot.

A gyámhatóság a felek között létrejött birói egyezségnek megváltoztatására nem jogosult, azonban kikötheti azon feltételeket, a melyek mellett az egyezséghez a gyámhatósági jóváhagyást a kiskoru érdekében megadja.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 19,148. sz. határozata:

M. T. —i lakos által, E. L., helyesebben L. —i lakos ellen törvénytelen származásu kiskoru M. M. tartási költségei iránt folyamatba tett peres ügyben, az —i kir. járásbiróság előtt 1891. évi május hó 11-én kelt egyezségnek kiskoru M. M. részéről szükségelt gyámhatósági jóváhagyása tárgyában, a vármegyei árvaszéknek első fokban és a vármegye közigazgatási bizottsága gyámügyi felebbviteli küldöttségének másodfokon hozott határozatát, M. T. jelenleg budapesti lakos felebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam: Az idézett határozatok azon részét, mely szerint a törvénytelen származásu kiskoru M. M. tartási ügyében a —i kir. járásbiróság előtt 1891. évi május hó 11-én létrejött egyezség a nevezett kiskoru nevében azon változtatással hagyatott jóvá, hogy az 500 frt tartási összeg nem a felperesi ügyvéd kezéhez, hanem az egyezségileg kikötött lejárat

idejében kérvény mellett az árvaszéknél lesz fizetendő, oda módositom, hogy a kért gyámhatósági jóváhagyás az egyezségnek oly irányban való módositása esetében megadható, ha a fizetni köteles fél az 500 frt összegnek az egyezségben megállapitott részletekben az árvaszéknél való befizetésére magát kötelezi. A felebbezett határozatoknak azon intézkedését, mely szerint a —i kir. járásbiróság annak indokából, hogy a fennebbi peres ügyben perköltségek tekintetében intézkedés nem tétetett, a felperesi ügyvédi költségeknek póttárgyalás során leendő megállapitása iránt megkerestetni rendeltetett, helyben hagyom s egyuttal az árvaszéket utasitom, hogy a szóban lévő birói egyezségre a 10,817/891. sz. alatt hozott határozata folyományául annak jogérvényre emelkedése előtt rávezetett jóváhagyási záradékot törölje és a nevezett királyi járásbiróságot a birósági iratok megküldése mellett az egyezségnek a kiskoru érdekéből a fennebbi értelemben kivánt módositása tekintetében értesitse. Indokok: A felebbezett határozatoknak az egyezség megváltoztatását kimondó intézkedését azért módositottam, mert a gyámhatóság a felek között létrejött birói egyezségnek megváltoztatására nem jogosult, azonban kiköttheti azon feltételeket, a melyek mellett az egyezséghez a gyámhatósági jóváhagyást a kiskoru érdekében megadja. Minthogy pedig kiskoru M. M. érdeke igényli azt, hogy az E. L. részéről megajánlott és a kiskoru édesanyja által elfogadott 500 frt az egyezségileg megállapitott részletekben a kiskoru tartására és nevelésére való felhasználás céljából gyámpénztári kezelésbe adassék, azért jelöltem meg azon feltételt, mely mellett az egyezséghez a gyámhatóság a kiskoru részéről hozzájárulhat.

Azon kérdés, hogy a hagyatékhoz tartozó ingóságok miként adassanak el, a hagyatéki tárgyaláson döntendő el a kiskoruak gyámja és a nem érdekelt rokonok meghallgatása mellett.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 20,964. sz. határozata:

A néhai ifj. F. Ferencz m—i volt lakos hagyatékához tartozó ingóságok eladása tárgyában a közig. bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége által másodfokon hozott határozatot, az az ellen T. Ferencz m—i lakos részéről közbetett felebbezés folytán vizsgálat alá vevén, következőleg határoztam: Az idézett másodfoku határozatot, melylyel a vármegyei árvaszék által hozott a kérdéses hagyatékhoz tartozó ingóságoknak árverésen való eladását elrendelő határozat helybenhagyatott, az árvaszék végzésével együtt feloldom és elrendelem, hogy a hagyatéknak folyamatban levő tárgyalása a kérdéses ingóságokra nézve teendő intézkedéseknek, a kiskoruak gyámja és a kiskoruakkal szemben érdekeltségi viszonyban nem álló rokonok meghallgatása mellett leendő megállapitásával mielőbb fejeztessék be s a mennyiben az örökségi jog vitássá nem vált, miután a hagyatékot képezik az ingatlanok is, az ügyet az 1877. évi XX. t.-cz. 254. §. 2. bekezdése értelmében az illetékes hagyatéki birósághoz tegye át. Indokok: Tekintve, hogy a kérdéses ingóságok a hagyaték részét képező s a községi közgyám kezelése alatt álló szatócsüzlethez tartoznak s a mennyiben részben eltarthatlan természetüek, ugyis rendes elárusitás tárgyát képezik, ennélfogya a vagyonérték megmaradásának biztositása czimén eladásuk iránt az 1877. évi XX. t.-cz. 226. §-a alapján különleges intézkedés szüksége fenn nem forog; tekintve továbbá, hogy ugyanazon t.-cz. 250. §-a értelmében a hagyatéki vagyonkezelés módja, valamint a hagyatéki ingóságok eladhatása és eladási módja megállapitásának

a hagyatéki tárgyalás alkalmával van helye: ezen okokból az első- s azt helybenhagyó másodfoku határozatok feloldásával az eladás kérdésének a hagyatéki tárgyaláson való elintézését elrendelni kellett.

Az a körülmény, hogy a hagyatéki tárgyalás alkalmával az egyik örökös az özvegy haszonélvezeti jogát el nem ismerte, az örökjogot vitássá nem teszi, tehát nem szolgálhat alapul arra, hogy az árvaszék az 1877. évi XX. t.-cz. 255. §-a alapján az iratokat további intézkedés végett a hagyatéki birósághoz áttegye.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 37,270. sz. határozata.

Az árvaszéknek J. György hagyatéki ügyében tett felterjesztésére a következőkben válaszolok: A néhai J. György hagyatékában az egyik örökös V. J. Anna, özv. J. szül. V. Mária özvegyi haszonélvezeti jogát el nem ismerte és a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyv aláirását megtagadta. Ennek folytán az árvaszék az összes iratokat, a perre utasitó végzés meghozatala végett az e—i kir. törvényszékhez áttette. E törvényszék az iratokat a pp. rendtartás 585. §-ában meghatározott eljárás végett az e—i kir. járásbirósághoz tette át, miután a nevezett örökös nyilatkozatait nem találta olyanoknak, hogy azok alapján perre utasitó végzést hozhatott volna. A járásbiróság az iratokat a vármegyei árvaszékhez visszaküldötte, miután a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvben foglalt osztályegyezség az árvaszék részéről jóváhagyva nem lett. Erre az árvaszék az iratokat a járásbirósághoz visszaküldötte azzal, hogy miután egyezség létre nem jött, a jóváhagyás kérdésében nem intézkedhetik. Az e—i kir. járásbiróság a visszaküldött iratokat perre utasitás végett az e—i kir. törvényszékhez küldötte át. E törvényszék erre kijelentette, hogy e hagyaték vitássá nem vált, miután az a körülmény, hogy az egyik örökös az elhalt özvegyének haszonélvezeti jogát el nem ismeri, a hagyatékot vitássá nem teszi. Ezzel a kir. törvényszék az iratokat a kir. járásbirósághoz visszaküldötte. A kir. járásbiróság ismételve felkérte a vármegyei árvaszéket, hogy az osztályegyezséget a gyámhatósága alatt álló J. György érdekében hagyja jóvá. Az árvaszék azonban a biróság megkeresésének a hagyaték vitássá váltát állitva eleget nem tett, hanem az iratokat hozzám felterjeszteni rendelte e kérdés eldöntése végett. A mi az árvaszék álláspontját illeti, az törvényes alappal nem bir. Az a ténykörülmény ugyanis, hogy az egyik örökös az özvegy özvegyi haszonélvezeti jogát el nem ismerte, az 1877. évi XX. t.-cz. 255. §-ában foglalt eljárást nem vonja maga után. Ugyanis a hagyatéki iratok csak akkor teendők át az 1877. évi XX. t.-cz. 255. §-a alapján a hagyatéki birósághoz, ha az örökjog vált vitássá, vagy az örökösök az osztályra nézve nem egyeztek meg. Már pedig az özvegyi haszonélvezeti jognak kétségbevonása az egyik esetet sem állapitja meg. De különben is az özvegynek az örökösök által kétségbevont haszonélvezeti joga felett a hagyatéki biró nem is határozhat.

Ezekre tekintettel a szóban levő ügyben az most az árvaszék kötelessége, hogy a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvben foglalt megállapodásokat felülvizsgálja s esetleg jóváhagyja és ezután az iratokat a kir. járásbirósághoz tegye át.

A szóban levő ügyben tett intézkedései során tévedt az árvaszék abban is, hogy az iratokat perre utasitás végett tette át a törvényszékhez, holott, ha a hagyaték vitássá vált volna is, akkor is csak további intézkedés végett teheti át, s nem perre utasitás végett, miután a biróság a perre utasitás előtt még egyezséget köteles megkisérteni.

Téved az árvaszék abban is, hogy az 1868. évi LIV. t.-cz. 585. §-ában emlitett egyezséget az árvaszékileg tárgyalt hagyatéki ügyekben a gyámhatóság kisérli meg, miután ha egyszer a hagyaték vitássá vált, akkor az iratok a birósághoz haladék nélkül átteendők s az idézett 585. §-ban emlitett egyezséget a biróság jogosult s köteles megkisérleni.

Végül figyelmeztetem az árvaszéket, hogy helytelenül járt el, midőn az egyik nagykoru örökös, jelesül P. Jánosné, J. Mária részére, aki Amerikában ugy látszik ismeretlen helyen távol van, a nélkül rendelt gondnokot, hogy az 1877. évi XX. t.-cz. 257. §-ához képest az 1868. évi LIV. t.-cz. 576. §-ában körülirt hirdetményt előzetesen kibocsátotta volna.

P. Jánosné J. Mária egyik örökös, ha tartózkodási helye Amerikában ismeretes, személyesen, ha pedig ismeretlen, az említett törvényszakaszok értelmében hirdetményileg idézendő a hagyatéki tárgyalásra; s az utóbbi esetben a hagyaték átadása tárgyában az 1868. évi LIV. t.-cz. 576. §-ához képest csak az egyévi hirdetményi határidő letelte után a gondnok közbejöttével megtartandó tárgyalás alapján lehet intézkedni.

Annak megvizsgálása, vajjon a hagyatéki tárgyalásnál a gyámhatóság kiküldötte az 1877. évi XX. t.-cz. 251. §-ában előirt eljárási szabályokat helyesen alkalmazta-e, a kir. biróság hatásköréhez nem tartozik.

Az árvaszék a közötte és a kir. biróság között felmerülő hatásköri összeütközési esetekben az iratokat nem az igazságügyi, hanem a belügyminiszterhez tartozik felterjeszteni.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 95,024. sz. határozata.

A kir. miniszterium néhai V. József és neje hagyatéki ügyében a t—i kir. járásbiróság és a Z. vármegye árvaszéke között felmerült hatásköri összeütközés esetét 1892. évi november hó 22-ik napján tartott tanácsában vizsgálat alá vevén, következőkép határozott: Ezen ügyben annak megvizsgálása, hogy a hagyatéki tárgyalásnál a gyámhatóság kiküldöttje az 1877. évi XX. t.-cz. 251. §-ában előirt eljárási szabályokat helyesen alkalmazta-e, a kir. biróság hatásköréhez nem tartozik. Indokok: Néhai V. József és neje, szül. B. Anna hagyatéka a t—i kir. közjegyző mint gyámhatósági kiküldött által letárgyaltatván, az önjogu örökösök és a kiskoru örökös képviselője között az osztályra nézve egyezség jött létre, mely felvétetett a tárgyalási jegyzőkönyvbe, de erről külön okirat ki nem állittatott.

Az iratok Z. vármegye árvaszéke által a t—i kir. járásbirósághoz átküldetvén, a t—i kir. járásbiróság megbizása folytán a t—i kir. közjegyző 1889. évi január 7-én uj tárgyalást tartott, hogy azon néhai V. József és neje letárgyalt hagyatékának érintetlenül hagyása mellett, de azzal kapcsolatosan V. József időközben elhalt egyik fiának V. Péternek és ez utóbbi elhalt első nejének, szül. S. Máriának és második nejének szül. P. Rozáliának hagyatéka is rendeztessék. Ezen tárgyaláson mind a három hagyatékra nézve az önjogu örökösök és a kiskoru örökösök képviselői közt egyezség jött létre, mely szintén a tárgyalási jegyzőkönyvbe foglaltatott a nélkül, hogy arról külön okirat állittatott volna ki. A vármegye árvaszéke ezen tárgyaláson létrejött egyezséget a kiskoruak nevében jóváhagyta és az iratokat további illetékes intézkedés végett a t—i kir. járásbirósághoz áttette. A t—i kir. járásbiróság az iratokat hiánypótlás végett visszaküldte azon indokolással, hogy ezen hagyatéki ügy letárgyalásánál az 1877. évi XX. t.-cz. 251. §-ában előirt eljárás teljesen figyelmen kivül hagyatott.

Miután az árvaszék az iratokat a kivánt pótlás nélkül még kétszer visszaküldte, a t—i kir. járásbiróság mind a kétszer előbbi álláspontjához ragaszkodva a hagyaték átadásának kérdésében nem határozott, s ennek következtében a közötte és az árvaszék között felmerült hatásköri összeütközés eldöntése végett az iratokat felterjesztette. Minthogy mind a két hagyatéki ügyben az egyébként szabályszerüen megtartott tárgyalás során a létrejött osztályegyezség a tárgyalási jegyzőkönyvbe felvétetett és igy az 1877. évi XX. t.-cz. 251. §-ának rendelkezései közül a hagyatékot tárgyaló hatósági közeg által csak az nem lett megtartva, hogy a létrejött osztályegyezségről még külön okirat is állittassék ki, a t—i kir. járásbiróság által kivánt hiánypótlás másra nem vonatkozhatik mint ezen okirat kiállitására.

Az 1877. évi XX. t.-cz. 251. §-a ép ugy mint a 250 és 252. §-ok a hagyatéki tárgyalásnál a gyámhatóságnak és a gyámhatóság által a hagyaték tárgyalására kirendelt közegnek teendőiről intézkedik, s ennél fogva az idézett szakaszok szerint a gyámhatósághoz tartozik annak megbirálása, vajjon a kérdéses külön okirat kiállitása a törvény értelmében szükséges volt-e; ellenben a biróság hatásköre nem terjed ki ezen §-okban szabályozott eljárásra, valamint nem terjed ki arra sem, hogy felülbirálja azt, vajjon ezen §-ok rendelkezéseit a hagyatékot tárgyaló hatósági közeg és a gyámhatóság pontosan megtartotta-e? A biróság hatásköre csak a 254. §-ban meghatározott teendőkre terjed ki, minélfogva tekintettel arra is, hogy a most idézett 254. § 2-ik bekezdése értelmében a gyámhatóság csak a jegyzőkönyvet (nem egyszersmind az egyezségről felvett külön okiratot is) és az összes iratokat köteles a hagyatéki birósághoz áttenni, ugyanezen § 3-dik bekezdése szerint pedig a biróság a létrejött és a gyámhatóság által jóváhagyott egyezség alapján köteles minden vizsgálat mellőzésével az ingatlannak vagy tkvi jognak az örökös vagy hagyományos nevére leendő átiratását megrendelni, kétségtelen, hogy a biróság hatáskörébe nem tartozik az átadó végzés meghozatalával, illetőleg tkvi átiratás elrendelésével semmi összefüggésben nem levő annak a kérdésnek megvizsgálása, hogy az osztályegyezségről annak a tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalásán felül kellett-e még külön okirat is kiállitva avagy pedig nem?

Mivel mindennek daczára a t—i kir. járásbiróság a vármegye árvaszékétől a jelzett hiány pótlását kivánja; az árvaszék pedig ennek, mint a biróság hatáskörébe nem tartozónak teljesitését megtagadta; az ekként tényleg felmerült hatásköri összeütközés elintézéseül ki kellett mondani, hogy annak megvizsgálása vajjon a hagyatéki tárgyalásnál a gyámhatóság kiküldöttje az 1877. évi XX. t.-cz. 251. §-ában előirt eljárási szabályokat helyesen alkalmazta-e, a kir. biróság hatáskörébe nem tartozik, minek következtében a biróság által a jelen hagyatéki ügyben a jelzett hiány pótlása nélkül hozandó határozat.

Ezen minisztertanácsi határozatnak közlése mellett utasitom az árvaszéket, intézkedjék előlegesen az iránt, hogy a mennyiben esetleg a t—i kir. biróság bármely okból ujabban elutasitó határozatot hozna, ezen elutasitó határozat ellen ugy az érdekelt kiskoruak képviselője, mint a tiszti ügyész is az eljáró kir. járásbirósághoz 8 nap alatt benyujtandó folyamodással éljenek.

Egyidejüleg megküldöm a P. Gábor és társai hagyatékára vonatkozó, az árvaszék által a kir. igazságügyminiszter urhoz felterjesztett iratokat, melyek a szerint a t—i kir. járásbiróság ez ügyben a hagyaték átirását ismét megtagadta. Miután hasonló kérdésben a minisztertanácsi határozat már döntött, utasitom az árvaszéket, hogy a V. József és neje hagyatéki

ügyében hozott, fent közölt minisztertanácsi határozatra való utalással a t—i kir. járásbiróságot hagyatéki átirás eszközlése végett ujra keresse meg és intézkedjék előlegesen az iránt, hogy ha a járásbiróság bármely okból ujabban is elutasitó határozatot hozna: az elutasitó határozat ellen ugy a tiszti ügyész, mint a kiskorunak képviselője 8 nap alatt a járásbirósághoz felfolyamodást nyujtsanak be. A 8 napi határidő mindkét esetben attól a naptól számitandó, amely napon az elutasitó határozat az árvaszékhez érkezik. A felfolyamodásokba esetleg az 1871. évi VIII. t.-cz. 66. §-ának 2-ik bekezdése alapján az a kérelem is előterjeszthető, hogy az eljáró biró a felfolyamodás által okozott költségek megfizetésében elmarasztaltassék. Megjegyzem ez alkalommal, hogy az árvaszék és a kir. biróságok között a jövőben esetleg felmerülendő hatásköri összeütközések esetében az iratok az árvaszék által nem a kir. igazságügyminiszter urhoz, hanem jelentés kiséretében hozzám terjesztendők fel.

Ha kiskoruakat érdeklő hagyatékban a birói átadó végzésbe hibák csusztak be, a biróság e hibák kiigazitására közigazgatási uton nem utasitható, hanem az árvaszék feladata gondoskodni arról, hogy a birói végzés ellen az érdekelt kiskoru törvényes képviselője, illetőleg a tiszti ügyész a törvény által előirt jogorvoslatot vegye igénybe.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 46,460. sz. határozata:

A k—i kir. járásbiróság ellen emelt panasza érdemében tett azon fölterjesztésére, hogy ezen biróság a gyámhatóság alá tartozó személyeket érdeklő hagyatéki ügyekben hozott s az árvaszékkel közölt átadó végzésekbe becsuszott hibákat az árvaszék megkeresésére ki nem igazitja, következőkben válaszolok: Az árvaszék csak kötelességét teljesitette akkor, midőn a gyámhatósága alá tartozó kiskoruak érdekében a hibás határozatok kiigazitását szorgalmazta s a hagyatéki biróság helyesen járt volna el, ha a hibákat az árvaszék megkeresésére kiigazitja és a kiigazitást elrendelő végzéseit a jogorvoslat netáni igénybevehetése végett, az érdekelt feleknek szabályszerüen kézbesitteti; mindazonáltal az 1869. évi IV. t.-cz. 1. §-ánál fogva a k—i kir. járásbiróság az árvaszék által kivánt irányban közigazgatási uton nem utasitható.

Az ügy jelen állásában a fenforgó viszásság megszüntetése céljából tehát szükségesnek mutatkozik, hogy az árvaszék azon hagyatéki ügyekben, melyekben a birói átadó végzésekbe hibák csusztak be, ezen hibák kiigazitását az érdekelt kiskoruak képviselői, esetleg a kiskoruak érdekének védelmével megbizandó tiszti ügyész által ujból szorgalmaztassa és amenynyiben a járásbiróság a kiigazitást ismét megtagadná, ez ellen az illető kiskoru képviselőjével, illetve a t. ügyészszel a törvény által előirt jogorvoslatot vétesse igénybe. A jövőben pedig, ha az árvaszék megkeresésének foganatot szerezni kiván, a megkeresést elutasitó birósági végzés ellenében a tiszti ügyész által beadandó felebbvitel utján keressen orvoslást.

A hagyatéki ingatlanok birói önkéntes árverés utján való eladása esetében a birói önkéntes árverés joghatályát gyámhatósági jóváhagyástól függővé tenni nem lehet

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 60,330. sz. határozata:

A néhai G. Márton, G. Tódor s ennek neje, szül. D. Jozefa hagyatéki ügyében a közigazgatási bizottság gyámügyekbeni felebbviteli küldöttsége

által másodfokban hozott határozatot, mely szerint a városi árvaszéknek végzése, melyben a hagyatéki ingatlanoknak végrehajtási joghatálylyal biró önkéntes birói árverésen czélbavett eladásához való hozzájárulás oly hozzáadással mondatott ki, miszerint az árverés eredményének joghatálya az árvaszék jóváhagyásától függend, G. Antal és P. István mint nagykoru örökösök meghatalmazottja részéről a birói árverés joghatályának gyámhatósági jóváhagyástól függővé tétele miatt közbetett felebbezés ellenében helyeseltetett, a másodfoku határozat ellen ugyancsak a most nevezettek részéről közbetett felebbezés folytán vizsgálat alá vevén, következőleg határozok: A hivatolt alsóbbfoku egybehangzó határozatokat felebbezett azon részeikben, hogy a birói árverés eredményének joghatálya az árvaszék jóváhagyásától függend, feloldom.

Mert igaz ugyan, hogy a kiskoruakat illető ingatlannak eladásához az 1877. évi XX. t.-cz. 113. §. 9-ik pontjaihoz képest gyámhatósági jóváhagyás szükséges, de az 1877. évi XX. t.-cz. 268. §-a szerint az árverés eredményének jóváhagyása a biróságon kivüli önkéntes árverésre vonatkozik. Ellenben midőn a hagyatéki ingatlannak birói önkéntes árverés utján való eladása czéloztatik és a gyámhatóság ennek eszközlése végett a telekkönyvi hatóságot megkeresi, az árverés elrendelése és a további eljárás tekintetében az 1881. évi LX. t.-cz. 204—206. §§. szabályai alkalmazandók, minélfogva a birói önkéntes árverés joghatályát gyámhatósági jóváhagyástól függővé tenni nem lehet.

II.

KÖZRENDÉSZET.

A) Rendőri kihágási ügyekben hozott határozatok.

I. Alaki rész.

1. Az eljárás meginditása.

A közigazgatási hatóságok hatásköréhez utalt kihágások rendszerint hivatalból üldözendők, s az eljárásra hivatott közeg kötelessége az igazság kideritésére szolgáló minden adatot összegyüjteni.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 1589. sz. határozata:

Vonatkozással a vármegye alispánjának jelentésére, melylyel a D. A. és K. I. ellen folyamatba tett kihágási ügyben ujólag hozott elsőfoku határozatot s az azt megelőző eljárást a törvényes követelményeknek meg nem felelőnek tartván, a hozott határozatot felebbezés hiányában főfelügyeleti jogomból kifolyólag hivatalból felülvizsgálni kéri, a felterjesztett ügyiratokat oly értesitéssel küldöm vissza, miszerint tekintettel arra, hogy a tényállás az 1887. évi szeptember hó 19-én 4473/kih. sz. alatt kelt harmadfoku határozat értelmében ki nem fejtetett, azon körülmény, hogy feljelentő panaszát visszavonta, figyelembe nem vehető, minthogy a közigazgatási hatóságok hatásköréhez utalt kihágások, az elj. szab. 1. §-a értelmében, rendszerint hivatalból üldözendők s ehhez képest kötelessége az eljárásra hivatott hatósági személynek az igazság kideritésére szolgáló minden adatot összegyüjteni. (Elj. szab. 73. §.).

A vadászati kihágási ügyekben való eljárásnál az 1880. évi 38,547. sz. belügyminiszteri rendelet irányadó.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3257. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával F. J. tilos területen és tiltott időben való vadászás által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 29. §-ai alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt irásbeli felebbezése következtében felülvizsgáltatván: tekintettel arra, hogy a pénzbüntetés az idézett t.-cz. 35. §-a rendelkezése értelmében nem mindegyik kihágásért külön szabatott ki; tekintve továbbá, hogy a feljelentő mezőrendőrök a hivatkozott törvény 47. §-ánál fogva a

vadászati kihágási ügyekben való eljárásnál is követendő 38,547/80. szám alatt kiadott rendelet 66. §-a ellenére, nem a vádlott jelenlétében lettek kihallgatva, minélfogva a valódi tényállás a vizsgálat eddigi adataival megállapitottnak nem tekinthető: ez okból mindkét alsóbb foku itélet feloldatik s a tényállás teljes kideritése czéljából uj szabályszerü tárgyalás és a kifejlendőkhöz képest uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el.

Kihágás elkövetésével vádolt egyénnek fel nem találása a büntető eljárás megindítását és folytatását kizáró törvényes okot (btk. 105. §-a) nem képezhet.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 4206. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a VII. kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával L. Gy.-né b—i lakos csendháboritás miatt, a 731/883. számu szabályrendelet alapján 3 frt pénzbüntetés megfizetésében, nem fizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási s a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, M. A. ellen pedig az eljárás beszüntettetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, L. Gy.-néra vonatkozó része indokainál fogva helybenhagyatik, mig ellenben M. A.-ra vonatkozó része hatályon kivül helyeztetik; mert az alsóbbfoku hatóságok által felhozott azon ok, hogy vádlott feltalálható nem volt, a büntető eljárás megindítását s illetve folytatását kizáró törvényes okot (btk. 105. §.) annál kevésbé képezhet, mert megtörténhetik az, hogy vádlott feltaláltatik.

A kihágási ügy, a mennyiben a vádlott ellen bünügyi vizsgálat is van folyamatban, az eljárási utasitás 17. §-a értelmében a kir. birósághoz teendő át.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 1115. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a zlaticzai járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával A. Sz., beteg sertésnek leölése és emberi élelemre való elárusitása által elkövetett közegészségi kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-ának 4. pontja alapján 2 napi elzárásban és 100 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében még 10 napi elzárásban, továbbá 5 forint eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az elsőfoku itélettel együtt megsemmisittetik és az összes ügyiratok a kir. birósághoz áttétetni rendeltetnek; mert vádlott ellen bünügyi vizsgálat a kir. biróságnál lévén folyamatban, ezen kih. ügy is az eljárási utasitás 17. §-a értelmében a kir. birósághoz átteendő volt.

Ha két kapcsolatos kihágás közül az egyik a biróság hatáskörébe tartozik mindkét ügyben a biróság illetékes eljárni.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 3419. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint az n—i kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával S. Adolfné E. Sarolta czipész neje, piaczon a közlekedés akadályozása és rendőrsértés miatt a 8011/891. sz. elöljárósági hirdetmény 2. és 3. §-ai és az 1879. évi XL. t.-cz. 119. és 46. §-ai alapján 3 és 10 frt pénzbüntetés megfizetésében,

nemfizethetés esetében 1 és 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, hatáskör hiánya miatt az elsőfoku itélettel együtt megsemmisittetik és a kihágási uton való további eljárás beszüntetése mellett az iratok az illetékes kir. birósághoz áttétetni rendeltetnek; mert a panaszlott nő azon cselekménye, hogy az illető rendőrt megvesztegettetéssel gyanusitotta, a btk. 258. vagy 262. §-aiban körülirt rágalmazás vétségének tényálladékát látszik magában foglalni, melynek elbirálása a kir. biróságok hatáskörébe tartozik.

Az országgyülés tagja ellen inditott kihágási ügyben az elsőfoku hatóság hivatalból tartozik a mentelmi jog felfüggesztése iránt a képviselő-, illetőleg főrendiházhoz fordulni.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 2637. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku határozata, mely szerint a k—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku határozat helybenhagyásával K. J. földbirtokos elutasittatott azon kérelmével, miszerint K. T. gr. és társai, mint az országgyülés tagjai ellen folyamatba tett vadászati kihágási ügyben az eljárás meginditbatása végett az illetők mentelmi joguknak felfüggesztése végett a képviselőház, illetve főrendiház megkerestessék, nevezett panaszos által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az elsőfoku hatóság panaszos kérelmének teljesitésére utasittatik; mert jelen ügyben a mentelmi jog felfüggesztése nélkül hozott itéletek megsemmisitése után, a mennyiben panaszos panaszát továbbra is fentartotta, az eljárt elsőfoku hatóságnak kötelességét képezi a főrendi-, illetőleg képviselőházat az illetők mentelmi jogának felfüggesztése iránt megkeresni, annyival is inkább, mert azon körülmény eldöntése, hogy az egyes konkrét esetben zaklatás forog-e fenn, vagy nem, nem a kihágási ügy elbirálására illetékes hatóság hatáskörébe tartozik, hanem a képviselő-, illetve főrendiházat illeti.

Az 1879. évi XL. t.-cz. 12. §-ánál fogva a btk. 108. §-a értelmében az elévülést félbeszakasztja a biróságnak, az elkövetett büntetendő cselekmény miatt a tettes vagy részes ellen irányzott határozata, vagy intézkedése. A határozat vagy intézkedés napján azonban az elévülés ujra kezdetét veszi.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 3377. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku határozata, mely szerint a v—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku határozat helybenhagyásával id. K. József és ifj. K. József vadászati kihágási ügyében a további büntető eljárás elévülés czimén megszüntettetett, P. H., mint a g—i cs. és kir. udvari vadászhivatal fővezetője (panaszos) részéről közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztatik s a büntető eljárás folytatása elrendeltetik; mert a kbtk. 12-ik §-ánál fogva a btk. 108-ik §-a értelmében az elévülést félbeszakasztja a biróságnak az elkövetett büntetendő cselekmény miatt a tettes vagy részes ellen irányzott határozata vagy intézkedése; a határozat vagy intézkedés napján azonban az elévülés ujra kezdetét veszi. Az egyéb, a királyi biróságok hatásköréhez utalt büntetendő cselekményekkel kapcsolatban vád tárgyává tett vadászati kihágás 1886. évi deczember hóban követtetett el és a feljelentés a g—i cs. és királyi vadászati hivatal

által még ugyanazon hóban megtétetett s ezen idő óta a feljelentett cselekmények tárgyában (a ténykérdés tisztázása körül) az eljárás a biróság részéről a tettes ellen irányitva, a kihágásokra nézve megállapitott elévülési időközökön belül szakadatlanul folyamatban volt s igy az elévülés fenn sem forogván: az alsóbb hatóságok által hozott határozatok megváltoztatásával a büntető eljárás folytatását el kellett rendelnem.

A kihágás elévül akkor is, ha az elévülésre megszabott időtartam a kihágási ügynek a biróságtól a közigazgatási hatósághoz áttétele és az első közigazgatási intézkedés között telt le.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 3487. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az sz—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával M. József kőmüves és N. János asztalos kivándorlásnak hatósági engedély nélkül közvetitése miatt az 1891. évi XXXVIII. t.-cz. 1. és 2. §-ai alapján 1—1 havi elzárásban és 200—200 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 20—20 napi elzárásban, továbbá 7 frt 20 kr eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, az elsőrendü elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a felebbező panaszlottat illetőleg indokainál fogva helybenhagyatik, N. János elmarasztaltra vonatkozólag pedig, a kinek a másodfoku itélet szabályszerüen még kézbesithető nem volt, az eljárás függőben tartatik.

Ha valamely kihágási ügyre nézve, büntett vagy vétség tényálladéka hiányában a biróság saját illetékességét meg nem állapitotta, az ügyet a közigazgatási hatóság érdemileg elbirálni tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6. sz. határozata:

R. V. és F. Gy. ellen fenforgó bün-, illetve kihágási ügyben m. évi deczember hó 24-én 16,940. szám alatt kelt jelentése csatolmányainak visszaküldése mellett felhivom a vármegye alispánját, miszerint D. város rendőrkapitányának az illetékességet leszállitó határozatát másodfokulag megsemmisitvén, a nevezett elsőfoku hatóságot az ügynek az 1879. évi XL. t.-cz. 109. §-a alapján leendő érdemleges elbirálására utasitsa, mert a kir. törvényszék m. évi 1113/b. f. szám alatt hozott jogerőre emelkedett határozatával vádlottak ellen a bünvádi eljárást büntett vagy vétség tényálladéka hiányában szüntetvén meg, ezen határozattal szemben az illetékesség kérdése fel nem vethető.

Jogi személy kihágási eljárás alanyául nem szolgálhat.

A. m. kir. belügyminiszter 1892. évi 2942. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az M. városi rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával M. Vilmos és fia czég, továbbá W. Gyula és E. Eliás fakereskedők, a hatóságilag kibocsátott tüzrendészeti rendszabályok megszegése miatt a vonatkozó városi tüzrendészeti szab.-rend. 2. és 37. §-ai és az 1690/889. sz. hatósági rendelet alapján és pedig I. rendü panaszlott fél és II. rendü panaszlott 20—20 frt,

III. rendü panaszlott pedig 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében I. és II. rendüek 2—2 napi, III. rendü panaszlott 5 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el; végül az idézett 1690/889. számu hatósági rendelet több ki is bővitett intézkedéseinek pontos teljesitésére részletesen köteleztettek, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: szorosan kihágásügyi részében II. és III. rendü panaszlottakra vonatkozólag indokainál fogva azon megjegyzéssel, hogy a pénzbüntetések 15 nap és végrehajtás terhe alatt az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélokra fizetendők, helybenhagyatik, I. rendü panaszlott félre vonatkozólag azonban tekintettel arra, miszerint jogi személy kihágási eljárás alanyául nem szolgálhat, az elsőfoku itélettel együtt megsemmisittetik és e részben az illető czégnek a kérdéses kihágásért felelős tagja ellen intézendő további szabályszerü eljárás folytatása és a kifejlendő eredményhez képest uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el; végül az 1690/89. sz. hatósági rendelet intézkedéseinek a panaszlottakat kötelező elsőfoku és másodfokban nem is érintett rendelkezése törvényszerü fokozatos felülvizsgálat alá veendő.

---

2. Illetékes hatóságok.

Tiszteletbeli járási szolgabirák (most főszolgabirák) ott, a hol önálló járással vagy bizonyos területre nézve önálló s kizárólagos szolgabirói hatáskörrel nem birnak, kihágási ügyekben csak a törvényhatóság különös felhatalmazása mellett biráskodhatnak.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 2322. sz. határozata:

Válaszolva a főispán azon előterjesztésére, melyben felvilágositást kért az iránt, hogy a tiszteletbeli szolgabirák kihágási ügyekben különös felhatalmazás nélkül biráskodhatnak-e vagy sem? értesitem, hogy 1881. évi november hó 1-én 1567/kih. szám alatt kiadott körrendeletemnek azon rendelkezése, melyben kimondatott, hogy a járási segédszolgabirák s rendőri alkapitányok, továbbá más alárendelt rendőri közegek kihágási ügyekben csak az esetben biráskodhatnak, ha ezen biráskodásra a törvényhatóságtól különös felhatalmazást s megbizatást nyertek, a tiszteletbeli járási szolgabirákra nézve szintén érvénynyel bir; mert a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások eseteiben követendőeljárást szabályozó belügyminiszteri rendelet 8-ik §-a, valamint a büntető törvények életbeléptetéséről szóló 1880. évi XXXVII. törvényczikk 42-ik §-a szerint a kihágási ügyeknek első fokon való elbirálása megyékben kizárólag a járási szolgabirákra ruháztatott. A sz—i járás szolgabirája által előadottakra nézve megjegyzem, hogy az 1870. évi XLII. törvényczikk 53-ik §-ának 9. pontja a tiszteletbeli szolgabirákra s egyéb a főispán által kinevezendő hasonló tisztviselőkre nézve általánosságban csupán annyit mond ki, hogy a tiszteletbeli tisztviselőket a mutatkozó szükséghez képest a főispán nevezi ki. A törvényes gyakorlatból kifolyólag azonban ezen főispáni kinevezés csupán csak képesiti az illető tisztviselőket a szolgabirói teendők teljesitésére s ahhoz, hogy az illető tisztviselő e teendőket gyakorolhassa is, mindenkor a megyei hatóság rendelkezése szükségeltetik. Mivel tehát a járási szolgabirák kihágási ügyekben

mint hivatalvezetők járnak el s a tiszteletbeli szolgabirák, habár valamely járásba beosztattak is, a hivatalvezetésre a teendőket a rendes szolgabirák akadályoztatása esetén külön e czélra szóló megyei meghatalmazás nélkül át nem vehetik, igen természetes, hogy a tiszteletbeli szolgabirák különös törvényhatósági felhatalmazás nélkül a kihágási ügyek ellátásába nem bocsátkozhatnak. A sz—i járás tiszteletbeli szolgabirájának azon észrevétele, hogy a minősités a tiszteletbeli tisztviselőket a megválasztott tisztviselőkkel egyenjogusitja, elvileg véve nem kifogásolható; hogy azonban ezen elv minő esetekben s mely módozatok mellett nyerhet a gyakorlatban alkalmazást, az a fentiekben, melyek azon elvben találják indokukat, hogy egy és ugyanazon időben valamely szolgabirói hivatalnak egyszerre két tényleges vezetője nem lehet, kifejtetett.

Az épitkezési kihágási ügy, mint általában a kihágási ügyek elsőfoku elbirálására a városi rendőrkapitány, vagy pedig a tanács által megbizott tisztviselő, de nem a tanács illetékes.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 4535. sz. határozata:

A város tanácsának a vármegye alispánja által felterjesztett előterjesztésére, melyben a nevezett város tanácsa az épitkezési kihágási ügyekben követendő eljárásra nézve az alispán és a közigazgatási bizottság között fenforgó ellentétes felfogás következtében elvi határozatot kér, értesitem a vármegye közönségét, hogy miután az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 42. §-a, valamint az ennek alapján az igazságügyminiszter urral egyetértőleg 1880. évi 38,547. szám alatt kiadott itteni körrendelet ·/. alatti mellékletét képező eljárási utasitás 8. §-a szerint az előbb érintett törvényczikk 41. §-a által a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágási ügyekre nézve, a menynyiben egyes törvények eltérő rendelkezést nem tartalmaznak, a biráskodási jog elsőfokban városokban a kapitányt vagy a tanács által e részben megbizott tisztviselőt illeti; miután továbbá a kihágásokról szóló 1879. évi XL. t.-cz. 7. §-a szerint a szabályrendelet a törvénynyel vagy miniszteri rendelettel összeütköző intézkedést nem állapithat meg, s igy a N. város által alkotott épitkezési szabályrendelet 29. §-ának azon intézkedése, hogy az abba ütköző kihágások elbirálására elsőfokban a városi tanács is illetékesnek van nyilvánitva, mint a fennebb hivatkozott törvényekbe és miniszteri rendeletekbe ütköző intézkedés, semmisnek lévén tekintendő: az épitkezési kihágási ügyek elsőfoku elbirálására is a városi rendőrkapitány vagy a tanács által megbizott tisztviselő (de nem a tanács mint testület) van hivatva.

Kihágási ügyben hozott itéletben azon kifejezés, hogy a «sz. kir. város nevében itéltetett», helyt nem foglalhat.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 193. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint az I. kerületi rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával ifj. F. F. bérkocsis, a bérkocsiiparról szóló 26/177—1885. számu szabályrendelet 21. §-ába ütköző azon kihágás miatt, hogy kocsiját hajtás végett más egyénre bizta, ugyanazon szabályrendelet 31. és 33. §-ai alapján 20 frt pénzbüntetésben,

nem fizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el s ezenfelül a hajtástól 2 évi időtartamra eltiltatott, az elmarasztalt által közbetett fölebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva helybenhagyatik. Az elsőfoku itélet bevezetésében foglalt azon kijelentés azonban, hogy az eljárt rendőrkapitány a város nevében itélt, töröltetik.

Kihágási ügyekben elsőfokulag törvény szerint nem a szolgabirói hivatal, hanem a főszolgabıró biráskodik s igy a határozatok ennek megfelelően szövegezendők.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3521. sz. határozata:

A vármegye alispánjának II. foku végzése szerint a k—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku végzés helybenhagyásával M. K. az ellene mezőrendőri kihágás miatt folyamatba tett ügyben a tárgyalásra való meg nem jelenésének igazolása iránti kérelmével elutasittatott. Ezen végzést a nevezett irásbeli felebbezése folytán felülvizsgálván, tekintve, hogy kihágási ügyekben vádlottnak a tárgyalásra való meg nem jelenése esetén az eljárási szabályok 58. §-a értelmében csak akkor hozható érdemleges itélet, ha a vádlott kellően, vagyis az emlitett szabályok 56. §-ának utolsó bekezdésében foglalt figyelmeztetés mellett idéztetnek meg; minthogy pedig ezen körülmény megtörténte az iratok által nem igazoltatik, ez okból mindkét alsóbbfoku végzés feloldása és az elsőfoku makacssági itélet megsemmisitése mellett uj szabályszerü tárgyalás és uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el. Miről a vármegye közönsége azzal értesittetik, hogy figyelmeztesse a másodfoku hatóságot, hogy kihágási ügyekben elsőfokban törvény szerint nem a szolgabirói hivatal, hanem a főszolgabiró biráskodván, hozandó határozatait ennek megfelelően szövegezze.

Ha kihágási ügyben nem a törvény szerint hivatott hatósági közeg, hanem valamely közgyülési határozattal feljogositott más tisztviselő itél, a jegyzőkönyvben megbizatása szabatosan megjelölendő.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 5736. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az N. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával X. Y. czipészmester, az ember testi épségére veszélyes tulajdonságu kutyájára a szükséges óvintézkedések alkalmazásának elmulasztása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 122. §-a alapján — ezen törvény 21. §-ának alkalmazásával 1 napi elzárást helyettesitő 5 és még 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: tekintettel arra, hogy az eddigiekkel az, miszerint vádlott kutyája az ember testi épségére veszélyes tulajdonságu-e és ha igen, vádlott a szükséges óvintézkedések alkalmazását elmulasztotta-e, ki nem derittetett, az Elj. szab. 58. §-a értelmében pedig a kellő idézés daczára meg nem jelent vádlott ellen a távollétében megtartott tárgyaláson kiderített tények és felhozott bizonyitékok alapján hozandó itélet, az eddigi eljárás megsemmisittetik s a tényállás felderitése végett uj szabályszerü tárgyalás és uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el. Egyszersmind megjegyeztetik, hogy a mennyiben elsőfokban nem a törvény (1880. évi XXXVII. t.-cz. 42. §) értel-

mében rendszerint hivatott rendőrkapitány jár el, az eljáró tisztviselő a tanács által e részben történt megbizatását a tárgyalási jegyzőkönyvben szabatosan (a határozat számára való hivatkozással) jelölje meg.

Szolgabiró által letárgyalt s elbirált kihágási ügyben az, hogy ezen ügyek elbirálására a szolgabiró a kellő jogosultsággal fel van ruházva, határozottan igazolandó

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 775. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a gy—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. P. az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-ában körülirt kihágásban vétkesnek mondatott ki, ennek folytán 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban és az eljárási, valamint a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztaltnak felebbezése folytán felülvizsgáltatván, az elsőfoku itélettel és az eddigi eljárással együtt megsemmisittetik és uj eljárás és szabályszerü uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el; mert az Elj. szabályzat 64. §-ának megfelelően a tárgyalásnál jegyzőkönyvvezető nem alkalmaztatott; mert továbbá az érintett szabályzat 69. §-ának *a*) pontjához képest az elkövetett kihágás a hozott itéletben megnevezve nem lett s mert az egész ügyet nem a főszolgabiró, hanem a szolgabiró tárgyalta s birálta is el, de az ügyiratokból az, hogy e szolgabiró az 1567/881. sz. itteni körrendelet értelmében a közig. hatóságok hatáskörébe utalt kihágási ügyek elbirálására jogositva lenne, ki nem vehető. Ezen alaki hiányoknál fogva az e tárgyban hozott itéletek meg voltak semmisitendők és szabályszerü uj tárgyalás és uj elsőfoku itélet hozatala volt elrendelendő.

Kihágási ügyekben önálló törvényhatósági joggal biró városokban is, községi biró, különös megbizás nélkül (melynek adására nem a közgyülés, hanem a tanács illetékes) nem biráskodhatik és az eljáró tisztviselő megbizotti minősége, neve mellett kitüntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 2712. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával F. M. juhász, nyájőrző ebének nyakára nehezék függesztésének elmulasztása által elkövetett és az 1883. évi XX. t.-cz. 16. §-ába ütköző kihágás miatt a hivatkozott törvény 32. és 36-a alapján 3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében egy napi elzárásban, továbbá a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által bejelentett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az egész eljárással együtt megsemmisittetik és uj elsőfoku szabályszerü itélet hozatala rendeltetik el; mert az elsőfoku itéletet nem az életbeléptetési 1880. évi XXXVII. t.-cz. 42. §-ban, illetve az Elj. utas. 8-ik §-ban megjelölt illetékes hatóság, a városi rendőrkapitány, hanem a községi biró hozta. Továbbá értesitem a város közönségét, hogy a F. M. ellen fenforgó kihágási ügyben folyó évi 2712. k. sz. a. hozott s az alsóbbfoku itéleteket az elsőfokban eljárt hatósági személy illetéktelensége miatt megsemmisitő itteni határozatot hatályában fentartom. Mert a most érintett határozatban hivatkozott 1880. évi XXXVII. t.-cz. 42. §-a és az ennek alapján 1880. évi 38,547. sz. a. kiadott itteni rendelet 8. §-ával szemben, a törvényhatósági közgyülés által alkotott szervezeti szabályrendelet 179. §-ának azon intézkedése, mely sze-

rint a községi biró a kihágási ügyekben való biráskodással megbizatott, jogérvényesnek nem tekinthető, mivel a megbizás adására nem a közgyülés, hanem a tanács illetékes. Egyébiránt a hozott itéletek megsemmisitendők voltak még azért is, mert egyrészről az azok alapját képező tárgyalási jegyzőkönyv fejezetében kihágási biróság helyett községi biróság van irva, másrészről pedig az eljáró tisztviselő megbizotti minőségét neve mellett ki nem tüntette.

Városi alkapitány rendőri kihágási ügyekben eljárni csak akkor jogosult, ha erre az Eljárási utasitás 8. §-a értelmében a városi tanács által külön felhatalmazva lett. E körülmény igazolandó.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1205. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az ny—i rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával Sz. János és P. András tilos helyen való vadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján I. r. vádlott 25 frt, II. r. vádlott 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében I. r. vádlott 3 és II. r. vádlott 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván, megsemmisittetik és uj tárgyalás és szabályszerü itélet hozatala rendeltetik el, mert 1. az elsőfokon eljárt alkapitány rendőri kihágási ügyekben nem bir eljárási jogosultsággal, kivévén, ha erre az Elj. ut. 8. §-a értelmében a városi tanács által külön felhatalmazva lett, mely körülmény azonban a jegyzőkönyvben nincs igazolva; 2. mert a panaszlottak az általános kérdésekre kihallgatva nem lettek s az itélet az Elj. ut. 69. §-a ellenére a panaszlottak személyazonosságára vonatkozó adatokat nem tartalmazza; s mert az Elj. ut. 64. §-a értelmében a jegyzőkönyvvezető aláirása a jegyzőkönyvön hiányzik.

Kihágási ügyekben elsőfokulag csupán főszolgabirói megbizásból, más hatósági személy nem biráskodhatik.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 402. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a nagyatádi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet nem felebbezett részének érintetlenül hagyásával, felebbezett részének módositásával, K. J. molnár és F. J. napszámos, idegen területen éjjeli időben engedély nélkül vadászás, továbbá hatósági engedély nélkül való fegyverviselés miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a és a 224/883. sz. megyei szabályrendelet alapján, egyenkint 200 és 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 20 és 5 napi elzárásban, továbbá az eljárási és felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el; végül az iratok az itélet jogerőre emelkedése után a fenforgó jövedéki kihágás elbirálása végett az illetékes kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltettek, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán s hivatalból is felülvizsgáltatván: — tekintettel arra, miszerint az Elj. ut. 64. §-ának határozott rendelkezése daczára, az eljárásnál jegyzőkönyvvezető egyátalában nem alkalmaztatott, de főleg, mivel a tárgyalásokat bár az illetékes főszolgabiró vezette, az elsőfoku itéletet mégis, már magában véve is az Elj. ut. 68. §-a ellenére és pedig csupán főszolgabirói megbizásból, egy másik hatósági személy hozta meg, holott törvény- és szabály-

szerüleg ily egyszerü megbizásnak kihágási ügyekben való biráskodásra nézve egyátalán helye nem lehet, — mindezeknél fogva az elsőfoku itélettel és az egész eljárással együtt megsemmisittetik és uj szabályszerü eljárás után ujabb elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el.

Rendezett tanácsu város polgármestere által elkövetett kihágás elbirálására a tőle függésben álló kapitány helyett más alkalmas közeg delegálandó.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 816. sz. határozata:

A város polgármestere ellen felmerült kihágási ügy elbirálása tárgyában hozott azon határozatának, mely szerint az érintett ügy elbirálására, a különben illetékes Kőszeg városi kapitány helyett egy más alkalmas tisztviselőt, nevezetesen pedig a szombathelyi járási szolgabirót hozza javaslatba, jóváhagyólag helyt adok s felhivom a vármegye közigazgatási bizottságát, hogy a nevezett járás szolgabiráját haladéktalanul oda utasitsa, hogy ez ügyben vizsgálatot tartson és annak alapján hozzon elsőfoku határozatot.

Kihágási ügyekben másodfoku elbirálásra a vármegyékben csak az alispán vagy ennek törvényszerü helyettese, a főjegyző lévén jogosult, a vármegyei tiszti ügyész által, bár helyettesként hozott másodfoku itélet semmis.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 187. sz. határozata:

A vármegye alispánjának megbizásából a tiszti ügyész által hozott másodfoku itélet, mely szerint az almási járás főszolgabirájának elsőfoku itélete helybenhagyásával, B. J. és társai idegen területen engedély nélkül való vadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26., 36., 37. és 44. §-ai alapján 20—20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében minden 10 frt pénzbüntetés után egy napi elzárásban, továbbá 70 frt kártéritésben, 20 frt 60 kr. eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: tekintettel arra, hogy a közigazgatási hatóságok hatásköréhez utalt kihágási ügyekben másodfoku hatóság az alispán, illetve ennek törvényszerü helyettese a főjegyző, — jelen másodfoku itélet megsemmisittetik és szóban levő ügynek a törvényszerü másodfoku hatóság által leendő felülvizsgálása elrendeltetik.

Vármegyékben kihágási ügyben másodfoku határozat hozatalára egyedül az alispán van feljogositva s őt akadályoztatása esetén ezen biráskodási tisztében csupán a főjegyző helyettesitheti.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 2214. sz. határozata:

A vármegye alispánja helyett az árvaszéki elnöknek másodfoku itélete, mely szerint a Cs. városi rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával H. Móricz szatócs, pálinkamérési üzletében záróra be nem tartása miatt a vonatkozó vármegyei szabályrendelet 12. §-a és az 1879. évi XL. t.-cz. 74. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közvetlenül ide benyujtott felülvizsgálati kérvény folytán s hivatalból is felülvizsgáltatván: törvényszerüség

hiánya miatt megsemmisittetik s utasittatik az alispán, hogy ezen ügyben uj másodfoku itéletet hozzon. Mert árvaszéki elnök kihágási ügyekben biráskodni nem jogosult, miután az eljárás szabályozása tárgyában az igazságügyminiszter urral egyetértőleg kiadott 38,547/80. számu belügyminiszteri rendelet 8. §-a által a másodfokban való biráskodási joggal megyékben egyedül az alispán van felruházva, a kinek ezen jogát, a főjegyzőn, mint az 1886. évi XXI. t.-cz. szerint az alispán akadályoztatása esetén, ennek helyettesén kivül, sem az árvaszéki elnök, sem más hatósági tag nem gyakorolhatja. Minthogy tehát a jelen ügyben a másodfoku itélet illetéktelen hatósági tag által hozatott, azt megsemmisiteni s az ügynek az alispán által leendő elbirálását elrendelni kellett.

---

3. Tárgyalás.

A közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások eseteiben a tárgyalások az eljáró hatóság székhelyén tartandók meg.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 663. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a központi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával M. A. mészáros rothadt és büdös husnak tartása és árulása miatt az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. és 8. §-ai alapján 100 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 20 napi elzárásban és az eljárt szolgabiró részére 11 frt fuvar- és napdij, továbbá J. J. jegyzőkönyvvezető részére 3 frt megfizetésében és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felfolyamodvány folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik azzal, hogy az eljárt szolgabiró napi- és fuvardija, valamint a jegyzőkönyvvezető napidija is töröltetik; mert a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások eseteiben a tárgyalások az eljáró hatóság székhelyén tartandók, s a jelen esetben sem volt helye attól való eltérésnek.

A kihágási ügyekkel más közigazgatási természetü ügyek együtt nem tárgyalhatók. A kihágási itéletben, a mennyiben az hatóságilag alkalmazott egyénnel szemben hozatik is, a kihágási büntetésen felül rendbirságban való elmarasztalásnak helye nincs.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4974. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a tekei járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet részbeni megváltoztatásával: G. M., M. J., K. M., L. M. és K. Gy. tüzvész kiütése esetén az oltásra nézve kiadott hatósági intézkedésnek való nem engedelmeskedés miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 142. §-a alapján K. G. 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, többi vádlottak 35—35 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 4—4 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, a négy első vádlottra, mint felesketett éjjeli őrökre, az 1886. évi XXII. t.-cz. 105. §-a alapján kisza-

bott birság iránt rendelkező rész érintetlenül hagyatván, M. J., K. M. és L. M. által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: kihágási részében indokainál fogva helybenhagyatik, rendbirságoló részében megsemmisittetik, mert kihágási ügyekkel más természetü közigazgatási ügyek együttesen nem tárgyalhatók.

Ugyanazon személy ellen irányuló külön természetü és egymással semmi összefüggésben nem álló kihágási ügyek együttesen nem tárgyalhatók.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 1760. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az alsó-j—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet részbeni megváltoztatásával L. H. épületeinek lebontására — közegészségi és tüzrendőri szempontból — köteleztetett, s egyszersmind azon kihágás miatt, hogy udvarában hatósági tilalom ellenére nagyobb mennyiségü trágyát összegyülni engedett, az 1879. évi XL. t.-cz. 125. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott, ellenben L. S. az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §. 2. pontja alapján elsőfokulag terhére rótt kihágás vádja s következményei alól felmentetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán kihágási részében felülvizsgáltatván: ezen részében, tekintettel arra, hogy külön természetü (mint kihágási és közrendészeti), továbbá egymással semmi összefüggésben nem álló kihágási ügyek együttesen nem tárgyalhatók, jelen másodfoku itélet az elsőfoku itélettel s az azt megelőző eljárással együtt hivatalból megsemmisittetik s a kihágásokra nézve külön az illetékes hatóságok által foganatositandó eljárás elrendeltetik; mig az ügy közrendészeti (épületlebontás iránti rendelkező) része törvényszerü fokozatos intézkedés végett a közigazgatási bizottsághoz utaltatik.

A közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások eseteiben a vádlott bármely indokból személyes megjelenésre idézhető. A személyesen megjelent vádlott tartozik a hozzá intézett kérdésekre válaszolni és ezt képviselője sem közbeszólásaival, sem a vádlottnak eltávolitásával megakadályozni jogositva nincsen, mig ellenben a feleket személyesen kihallgatni akaró birói közeg emlitett törvényes jogát érvényesitheti. Ezzel az eljáró hivatalos közeg az ügyvédi képviselet jogkörét lényegileg meg nem sérti; ha azonban a felek és képviselőik iránt tartozó higgadtság és tisztesség korlátain tul megy, ezért csak fegyelmi uton vonható és vonandó felelősségre.

A m. kir. Curia 1890. évi 5005. sz. határozata:

Dr. P. D. ügyvéd hivatali hatalommal való visszaélés és becsületsértés vétsége miatt a szegedi kir. törvényszék előtt panaszt tett G. E. városi osztályjegyző ellen, azt hozván fel vádképen, hogy G. hivatala gyakorlatában őt, mint a felek képviselőjét becsületsértő kifejezésekkel illette és ügyvédi jogának megvonásával, tettleges erőszak alkalmazása mellett, a hivatali helyiség elhagyására kényszeritette, G. E. pedig viszonvádat emelt azért, mert dr. P. ügyvéd őt hivatalos eljárása közben szintén meggyalázó szavakkal illette és hivatali tekintélyét a felek előtt lealázta. Az erre meginditott vizsgálat következő tényállást deritett ki: G. E. városi osztályjegyző, a kinek hivatali teendőihez tartozott az összes iparügyek ellátása és a ki a fenforgó esetben hivatali főnökétől a városi főkapitánytól erre nézve még külön megbizást is

kapott, a bormérés körül elkövetett iparügyi kihágással terhelt Sz. J. és a vele együtt F. E. ellen a vizsgálatot megejtendő, a most nevezett feleket 1889. évi deczember 23. napjára személyes megjelenésre idézte, mely alkalommal azok dr. P. D. ügyvéd kiséretében meg is jelentek s miután az ügyvédi meghatalmazás felmutattatott, G. E. azt tudomásul vette és hozzáfogott a terheltek kihallgatásához, de a közvetlenül a felekhez intézett kérdésre dr. P. D. ügyvéd adott választ, a melyet azonban G. a feleknek egy korábbi nyilatkozatától eltérőnek talált, s figyelmeztette az ügyvédet, hogy maguktól a felektől kivánja megtudni a köztük fenforgó viszonyt s hogy eme személyes kérdezésnél a feleket az ügyvédi képviselet nem befolyásolhatja. Ennek daczára azonban dr. P. ismét közbeszólt és miként ezt a G. oldala mellett müködő V. S. városi irnok is bizonyitja, dr. P. indulatosan kijelentette, hogy az mind nem ér semmit, a mit a felek mondottak, hanem hogy az vétessék jegyzőkönyvbe, a mit ő diktál s e közben — G. előadása szerint — ügyvédi meghatalmazását ingerülten rázta az ő asztala fölött. G. erre ujolag figyelmeztette dr. P.-t, hogy ne zavarja a kihallgatást, utóbb majd megteheti észrevételeit; de minthogy ezen figyelmeztetésnek sem volt eredménye, G.-nak most már azon kijelentésére, hogy hivatali eljárásának ujabb megzavarása esetén kénytelen lesz őt kiutasitani, esetleg kivezettetni, dr. P. ingerülten kifakadt: «majd megmutatja ő» s az osztályjegyző tiltakozása daczára az ügyfeleket a kihallgatás alól elvonva és magával vive, panaszra ment a városi főkapitányhoz. Sz. A. főkapitány ezen panasz folytán G. E.-t nyomban előhivatta eljárásának igazolása végett, de a mig ez a történteket előterjesztette, dr. P. őt folytonos közbeszólásokkal zavarva, a saját álláspontjának helyességét igyekezett kimutatni, a miből kölcsönös feleselés támadt, ugy hogy ingerültségükben egymást semminek nevezték, mire a főkapitány őket higgadt magaviseletre intvén, kijelentette, hogy G.-nak joga van a fenforgó kihágási ügyben a feleket közvetlenül is kikérdezni, G. az ügyfelekkel nyomban vissza is ment irodájába, mig P. a főkapitánynál visszamaradt, azon kivánságának teljesitését sürgetvén nála, hogy vagy vétessék el a kihágási ügy G. kezelése alul, a kitől ő elfogulatlan eljárást nem várhat, vagy pedig utasittassék G. az ő képviseleti jogának tiszteletben tartására; ámde ezen kérelemmel szemben a főkapitány továbbra is megmaradt a fentebb emlitett kijelentésénél. Dr. P. ügyvéd annak daczára, hogy G. E. a fentiek szerint egyenesen a hivatal főnökétől lett utasitva a feleknek személyes kérdezésére, valamint daczára annak, hogy a főkapitány az iránt is intézkedett, hogy a jegyzőkönyv annak fölvétele után az észrevételek megtehetése végett az ő (az ügyvéd) rendelkezésére bocsáttassék, a főkapitánytól visszatérve G. hivatalszobájába, ott vele ismét összetüzött és ügyfeleit a személyes kikérdezés alul ujabban elvonandó, azokat erővel ki akarta onnan vinni, a mely erőszakos fellépésben aztán G. E. saját hivatali tekintélyének a felek előtt való lealacsonyitását látván, miután P. egymaga a távozásra nem volt hajlandó, e szavakkal · «ez szemtelenség, fiskális», őt hivatalszolgájával kiutasitotta vagy miként az ügyfelek mondják, őt szemtelennek nevezve, gallérjánál fogva az ajtóig tuszkolta és őrt állitott ajtaja elé, hogy általa ujabban meg ne zavartassék, mig a felekkel a kihallgatást be nem végzi; ennek megtörténte után rendelkezésére is bocsátotta P.-nak a felvett jegyzőkönyvet. Ezen tényállásból kitünik, hogy G. E.-nek a panaszlott cselekmény véghezvitelénél nem volt szándéka dr. P. D. ügyvédtől a képviseleti jog gyakorlását megvonni, s igy kétség kivül az ő jelenlétében akarta foganatositani a kihallgatást; a panaszolt sérelemnek tehát az volt tulajdonképen az inditó oka, mert dr. P. többszöri intelem daczára G. E.-t hivatali

müködésében akadályozta, sőt utóbb még a főkapitányi intézkedéssel is ellentétbe helyezkedve, fellépése alkalmas volt arra, hogy a városi hatósággal szemben a feleket is engedetlenségre ösztönözze. Minthogy ezek szerint G. E. nem gonosz indulatból, hanem a panaszos által több izben megzavart hivatali müködésének akadálytalan véghezvitele, ugyszintén a felek jelenlétében megsértett hivatali tekintélynek megvédelmezése czéljából ténykedett, a mely esetben a btkv 473. és 475. §-aiban körülirt hivatali hatalommal való visszaélés vétségének tényelemei fenn nem foroghatnak. Jóllehet a panaszlott ama ténykedésében olyan mértéktelen heveskedésre ragadtatta el magát, a melyért magatartása mindenesetre helytelenitendő, de az adott körülmények között sem ezen cselekménye, sem pedig az ezzel kapcsolatban használt szóbeli sértései miatt bünvád alá nem vonható, ugyanazért e részben, az ügyészi inditványtól eltérően, a további bünvádi eljárást megszüntetni kellett. A főkapitány irodájában történt kölcsönös szóbeli sértegetések pedig egyiküknek becsületét sem érintvén, azok a btkv 261. §-ában meghatározott meggyalázó kifejezés fogalma alá nem vonhatók. De miután a vizsgálat folyamán kifejtettek arra mutatnak, hogy G. E. mint közhivatalnok a felekkel, illetőleg azok képviselőjével való hivatalos érintkezésnél a szolgálati szabályok követelményeit kellő figyelemre nem méltatta s igy terhére fegyelmi vétség esete látszik fenforogni, ennek elbirálása végett az iratoknak az illetékes fegyelmi hatósághoz leendő áttétele elrendelendő volt. A budapesti kir. itélőtábla: a kir. törvényszék itéletét indokolásánál fogva helybenhagyta. A magy. kir. Curia: Tekintve, hogy a dr P. D. feljelentésében és a kir. ügyész vádinditványában hivatolt 2265/880. sz. igazságügyminiszteri szabályrendelet csak a kir. járásbiróságok hatáskörébe utalt vétségek és kihágások eseteiben irányadó s hogy eme rendelet 76. §-nak idézése is téves; tekintve továbbá, hogy a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások eseteiben a belügyminiszterium 3854/880. sz. körrendelete irányadó és ennek 57. §-a szerint a vádlott bármely indokból személyes megjelenésre idézhető; tekintve végre, hogy ily esetben az idézett eljárási szabályok 29. §. értelmében a személyesen megjelent vádlott tartozik a hozzá intézett kérdésekre válaszolni és ezt képviselője sem közbeszólásaival, sem a vádlottnak eltávolitásával megakadályozni jogositva nincsen, mig ellenben a feleket személyesen kihallgatni akaró birói közeg emlitett törvényes jogát érvényesitheti; mindezeknél fogva G. E. a fenforgó esetben az ügyvédi képviselet jogkörét lényegileg meg nem sértette s a hivatali hatalommal való visszaélés és becsületsértés vétségeit el nem követte, annál kevésbé, mert az idézett belügyminiszteri rendelet 63. § értelmében ő tartozott gondoskodni a rend és a hatóság iránt tartozó tisztelet fentartásáról és e tekintetben ama szabályok 72. § szerint diszkreczionális hatalma volt; ha pedig eme hatalmi körén, a felek és képviselőik iránt a szolgálati szabályok szerint tartozó higgadtság és tisztesség korlátainak mellőzésével tul ment: ezért csak fegyelmi uton vonható és vonandó felelősségre.

Kihágásoknál minden felmerülő kérdéses körülmény az eljárás során hivatalból teendő vizsgálat és felderités tárgyává.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1142. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a vaáli járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával A. M. hegymester, tiltott időben vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 29. §-a alapján 50 frt

pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban és egy őznek lövéseért ugyanazon törvényczikk 31. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 2 napi elzárásban, továbbá 8 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőfoku itélettel együtt a vizsgálat hiányossága miatt megsemmisittetik, és szabályszerü uj tárgyalás alapján uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el; mert az elsőfokban eljárt hatóság a tárgyalás folyamán nem terjeszkedett ki a vadászati kihágás elkövetésének beigazolására, sem azon körülmény felderitésére, hogy az állitólag panaszlott lakására szállitott nyuzott őz hogyan és honnét került panaszlott talyigájára, daczára hogy a vármegye alispánjának határozatában erre kifejezetten utasitva lett.

Kihágási ügy tárgyalása a panaszlott képviseleti jogának hátrányára, a kitüzött napnál előbb meg nem tartható.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3245. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a cs—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Sz. Ferencz kereskedő, takonykóros lova betegedésének be nem jelentése miatt az 1888. évi VII. t.-cz. 149. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 10 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az egész eljárással együtt megsemmisittetik és a tényállást tüzetesen felderitő uj tárgyalás után, uj szabályszerü elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el, mert az iratok szerint az eljárt elsőfoku hatóság által a tárgyalás nem az ezen kihágási ügy tárgyalására kitüzött határnapon, hanem ezt megelőzőleg több nappal tartatott meg és ez által panaszlott azon jogától, hogy a tárgyaláson magát meghatalmazott által képviseltesse, megfosztatott.

Kihágással vádolt, de ismeretlen helyen tartózkodó egyén, a terhére rótt kihágásért, előzetes kihallgattatása nélkül nem büntethető. Két forintot felül nem haladó pénzbüntetés helyett pedig 12 óránál hosszabb elzárás meg nem állapitható.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3348. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az M. járási főszolgabiró által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával F. S. és társa, valamint ismeretlen helyen tartózkodó T. Gy. mezőrendőri kihágás miatt a 2357/85. számu bm. szabályrendelet 25. §-a alapján 2—2 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1—1 napi elzárásban, továbbá 2 frt 82 kr. kártéritésben, 40 kr. becsüköltség, 9 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el s a kár, becsüköltség és eljárási költségekért N. T. és társai mint a kárt okozó állatok tulajdonosai felelőssé tétettek, N. F. szóbeli felebbezése folytán felülvizsgáltatván, F. S. és K. M. s ebből folyólag a nevezettek gazdáira vonatkozó nem felebbezett részeiben érintetlenül hagyatik; T. Gy.-re vonatkozó nem felebbezett és N. F.-re vonatkozó felebbezett részében azonban hivatalból megsemmisittetik, mert felebbező N. T.-nek a mezőrendőri kihágást állitólag elkövető T. Gy. nevü volt cselédje, miután ismeretlen helyen tartózkodik, a tárgyalás során ki sem

hallgattatván, reá, valamint N. F.-re, mint a nevezett volt gazdájára az itélet kiterjeszthető nem volt. Miről a vármegye közönsége azzal a megjegyzéssel értesittetik, hogy figyelmeztesse az alattas hatóságokat, mikép 2 frtot felül nem haladó pénzbüntetés helyett — az 1879. évi XL. t.-cz. 22. §-a értelmében 12 óránál hosszabb ideig tartó elzárás nem állapitható meg.

Ha a kihágással vádolt egyén kellő idézés daczára sem személyesen, sem meghatalmazottja által nem jelent meg a tárgyaláson, a tárgyalás még is megtartandó, s az itélet az ekként kideritett tények és bizonyitékok alapján hozandó.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1585. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a v—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet részbeni megváltoztatásával B. Imre róm. kath. lelkész a róm. kath. vallásu St. Ferencz és ev. ref. vallásu F. Julianna szülők Margit nevü leánygyermeke keresztelési bizonylatának az illetékes lelkészi hivatalhoz meg nem küldése miatt, az 1890. évi 10,086. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet 4. pontja alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, egyszersmind a másodfoku hatóság kötelezte B. Imre plébánost, hogy a St. Ferencz és F. Julianna házastársak Margit nevü gyermekük keresztelési anyakönyvi kivonatát, az itélet jogerőre emelkedésétől 8 nap alatt a járási közigazgatási hatóságnak annyival is inkább megküldje, mert ellen esetben panaszló kérelmére ezen kivonat karhatalommal s panaszlott költségére fog tőle beszereztetni, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: tekintettel arra, hogy a megtartott tárgyalás során a tényállás ki nem derittetett, az Elj. Szab. 58. §-a értelmében pedig, ha a kihágással vádlott egyén kellő idézés daczára sem személyesen, sem meghatalmazottja által nem jelent meg a tárgyaláson, a hatóság a tárgyalást megtartja és a kideritett tények és a felhozott bizonyitékok alapján hozza itéletét, jelen másodfoku itélet az elsőfoku itélettel együtt feloldatik s a tényállás kiderítésére uj tárgyalás, melynek során esetleg St. Ferencz és neje is, mint tanuk kihallgatandók lesznek, és a kifejlendőknek megfelelő uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el.

A kihágási ügy tárgyalásához meg nem jelent vádlottak önvedelmi jogukról lemondottak gyanánt nem tekinthetők s igy panaszló fél adatai valóknak még el nem fogadhatók, hanem a hatóság köteles rendszeres tárgyalást tartani s a kideritett tények, valamint a felhozott bizonyitékok alapján itélni.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 182. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az n—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet elsőrendü vádlott S. J. korcsmáros által felebbezett részében helybenhagyatott s nevezett vádlott záróra be nem tartása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 74. §-a alapján 10 forint pénzbüntetésben hatósági engedély nélküli zenéltetés és botrányt okozó részegség miatt az idézett t.-cz. 76. és 84. §-a alapján 5—5 frt pénzbüntetésben vagy nemfizethetés esetén összesen 3 napi saját költségü elzárásban és a 4 frtnyi eljárási költségek egyetemleges megtéritésében marasztaltatott el, nem felebbezett másodrendü vádlott R. J. n—i lakosra vonatkozó részében ellenben, mely szerint a vádlott a kbt. 84-ik §-a alapján botrányt okozó részegség miatt

u. a. t.-cz. 84. §-a alapján 5 frt pénzbüntetésre, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásra, továbbá 4 frt eljárási költségek egyetemleges megtéritésére és a felmerülhető tartásköltségek viselésére itéltetett, az I. rendü vádlott és a mennyiben a másodfoku itélet az elsőfoku itéletet nem felebbező II. rendü vádlottnak is kihirdettetett, az utóbbi által is bejelentett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőfoku itélettel együtt megsemmisittetik és uj eljárás, valamint uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el; mert a mint az elsőfoku itélet indokolásából kitünik, vádlottak kellő idézés daczára a tárgyalásra sem személyesen, sem meghatalmazott által nem jelenvén meg, az Elj. szab. 58. §-a alapján ugy tekintettek, mintha önvédelmi jogukról lemondtak volna s minélfogva a nélkül, hogy tárgyalás tartatott s a feljelentő fél által hivatkozott tanuk kihallgattattak volna, a panaszló fél adatai valóknak fogadtattak el s ezek nyomán vádlottak a kbt. idézett szakaszai alapján marasztaltattak el. Minthogy azonban az Elj. szab. 58. §-a világosan rendeli, miszerint vádlottak meg nem jelenése esetén a tárgyalás megtartandó, mi a jelen ügyben meg nem történt s másrészt az idézett §-ban nem az mondatik, hogy oly esetben az ellenfél adatai minden további bizonyitási eljárás mellőzésével valóknak lennének tartandók, hanem az eljáró hatóságnak kötelességévé tétetik, miszerint az általa kideritett tények és felhozott bizonyitékok alapján hozzon itéletet, de azonfölül az Elj. szab. 63. §-ának végszaka szerint is, az eljáró hatóság az igazság kideritésére szolgáló minden adatot összegyüjteni köteles, annálfogva a jelen ügyben hozott itéletek ezen hiányok miatt meg voltak semmisitendők és uj eljárás, valamint uj elsőfoku itélet hozatala volt elrendelendő.

A 12 és 13 éves életkorban levő gyermekek kihágásért nem büntethetők.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 903. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az n—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet felebbezett részének helybenhagyásával ifj. K. József földmives fiu, K. P. József, K. T. József, N. Samu János földmivesek, T. Antal kanász, K. József és B. József földmivesek, H. Gyura szolga, K. József földmives, ifj. K. József földmives fiu, T. István napszámos, K. János czipész, S. József földmives, P. János kanász, P. János napszámos, Cz. János, M. János és P. Sándor földmivesek, mindannyian k—i lakosok, hasznos vadnak tiltott eszközök általi elejtése, illetve elfogása miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján fejenkint 100 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, továbbá 11 frt 50 kr. eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, M. János és P. Sándorra nézve indokainál fogva helybenhagyatik, egyebekben azonban akkép változtattatik meg, hogy ifj. K. József és ifj. K. József 12 s illetve 13 éves földmives fiuk ellenében a hozott marasztaló határozatok hatályon kivül helyezése mellett az általános büntető törvény és szabályok értelmében a további eljárás ifju koruknál fogva beszüntettetik; továbbá K. P. József földmives az 1883. évi. XX. t.-cz. 27. §-ába ütköző kihágás vádja és következményei alól felmentetik, mert maguk a terhelően valló hiteles erdőőrök vallomása szerint is, a nevezettnél hurkok vagy tőrök lakókelye területén sem találtattak és igy bizonyiték hiányában és a nevezett tagadásával szemben, megczáfolatlanul állván azon védekezése, hogy a nála talált foglyokat tilos eszköz nélkül puszta kézzel fogta el, ellene az idézett tör-

vényszakaszba ütköző kihágás vádja elejtendő s ő annak következményei alól felmentendő volt; végül pedig a többi 13 panaszlott, valamint a már emlitett K. P. József irányában a hozott alsóbb foku marasztaló határozatok hatályon kivül helyezése és a kihágási uton való további eljárásnak illetékesség hiányából beszüntetése mellett, az ügyiratok az illető kir. birósághoz áttétetni rendeltettek, mert ellenükben, tagadásukkal szemben, másfelől saját beismerésük alapján ugyan még is csak annyi lett bebizonyitható, hogy vadászat jogosultságuk hiánya daczára, nyulbőröket adtak el, melyeket állitásaik szerint már döglött állapotban talált nyulakról huztak le, részben ezen ilykép talált nyulakat is saját czéljaikra felhasználván, s illetve K. P. József ellen pedig csak az bizonyult be, hogy a kérdéses foglyokat elfogta és sem ezt fel nem jelentette, sem a vadászati jog tulajdonosának azokat át nem adta; de nevezetesen az, hogy az illető panaszlottak a kérdéses nyulakat vadászva ejtették, avagy életben találva fogták volna is el, tagadásaikkal szemben beigazolható nem volt és még az emlitett két hiteles erdőőr vallomása sem szolgáltatott e részben elegendő bizonyitékot s még kellő támpontot sem; minélfogva a nevezetteknek emlitett cselekményeik, bár vadászati kihágássá nem minősithetők, de az 1878. évi V. t.-cz. 365. §-ában körülirt, idegen dolog jogtalan elsajátitása vétségének tényálladékát látszanak szolgáltatni, a minek elbirálására pedig a kir. biróságok lévén illetékesek, e részben az ügyiratoknak oda való áttétele elrendelendő volt.

Atyai hatalom alatt álló kiskoruak kihágási ügyében a szülők is kihallgatandók, a kiszabott pénzbüntetésekért felelősekké teendők s az itélet velük is közlendő.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1567. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a nagy-atádi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet felebbezett részének megváltoztatásával, Kovács György földmives, tiltott eszközökkel való vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán hivatalból is felülvizsgáltatván, többrendü szabálytalanság és hiányok miatt az elsőfoku itélettel együtt megsemmisittetik és uj szabályszerü eljárás és uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el. Nevezetesen megsemmisitendő volt a másodfoku itélet, mivel az elsőfoku itéletben több kiskoru s ezek között 12 és 13 évesek is lettek elmarasztalva s ezen itélet csak velük közöltetett, a jegyzőkönyv szerint azon hozzáadással, hogy abban megnyugodtak, sőt a jegyzőkönyvet bár aláirt 12 éves Szabó Józsefről ott még ez utóbbi körülmény, vagyis az, hogy felebbezett volna, nincs kitüntetve, — az innen kelt figyelmeztető rendelet folytán pedig ezen elsőfoku itélet az illető szülőkkel közöltetvén, azok elmarasztalt kiskoru gyermekeik nevében és érdekében utólag felebbeztek, s miután pedig a másodfoku itélet az elsőfoku itéletnek csak Kovács György által felebbezettként jelzett része felett intézkedett, az illető kiskoruak tekintetében ekkép másodfoku határozat hozva még nincsen. Megjegyeztetik még az is, hogy a másodfoku itélet még az egyedül felebbezőként jelzett Kovács Györgyre nézve is bár megváltoztatólag, de a tényállásra ki nem terjedő indokolással és az eljárási költséget nem is érintőleg intézkedett. De megsemmisitendő volt az elsőfoku itélet is, mert nevezetesen Gubicsár Péter és Virovecz Imre kiskoruak az engedély nélküli fegyvertartás miatt az elitélési alapul hivatott vármegyei szakasz intézkedése daczára

olykép marasztaltattak el, hogy az eljárás során annak idején ki sem hallgatott szüleik az itélet keretébe, a kiskoru gyermekeikre kirótt pénzbüntetésekért felelősekként be sem vonattak, továbbá a kiskoru 13 éves Kovács János a nélkül marasztaltatott el, hogy öcscse, a ki védekezése szerint a nála talált foglyot fogta, kihallgattatott volna; valamint az a körülmény sem derittetett fel, mely szerint ugyancsak Kovács János szerint «tőrökkel» fogván állitólag öcscse a foglyot, tulajdonkép kié volt ezen tőr, nem-e talán szüleiké és tán ezek utasitására követték el a kihágást, mely esetben a vizsgálat alá e részben azok is bevonandók. Azután Péntek Péter védekezése és a feljelentésileg nem is vádolt, de elmarasztalt Szabó József 12 éves fiunak egyezőleg elismerő vallomása daczára elmarasztalva lett a nélkül, hogy elmarasztalására elegendő bizonyitékok további beszerzése megkiséreltetett volna; végül pedig mivel a fenforgó jövedéki kihágás daczára az iratoknak az itélet jogerőre emelkedése után az illető m. kir. pénzügyigazgatósághoz leendő áttétele sem rendeltetett el, sőt az elvett s letétbe helyezett bünjelek felől sem tétetett itéletileg semminemü intézkedés.

Miután életkoruk tizenkettedik évét már tulhaladt kiskoruak, ha cselekményük bünösségének felismerésére szükséges belátással birnak, bünvádi eljárás alá vonhatók, elkövetett vétségükért nem szüleik, hanem ők büntetendők.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 1483. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a Gy. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával K. J., Cs. M. és B. J. a gyermekeik által elkövetett kihágás vádja és következményei alól felmentettek, panaszos által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva helybenhagyatik; ellenben Cs. S., K. J. és B. J. gy—i lakosok azért, mert panaszos B. J. házának keritésére és ablakaiba köveket dobáltak, az 1879. évi XL. t.-cz. 118. §-a alapján 3—3 frt pénzbüntetésben, behajthatatlanság esetén 1—1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatnak el. A pénzbüntetés 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett fizetendő és az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §. pontjában megjelölt czélokra forditandó. Vádlottak ellen beigazoltatott, hogy ők a btk. 118. §-ába ütköző kihágást elkövették; a mellékelt keresztlevelekből kitünőleg mindhárman életkorának 13., illetve 12. évét betöltvén, cselekményük bünösségét felismerni képesek voltak, miért is a B. T. K. 83. és 84. és a K. B. T. 32. §§-ai alapján ellenök a büntető eljárás folyamatba vehető volt és cselekedeteikért nem szüleik, hanem ők büntetendők.

Ha az apa meghatalmazás nélkül önmaga helyett fiát küldi el a tárgyalásra, előbbi el nem marasztalható.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2826. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a szobi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, V. P. és M. G. földmivesek, idegen területen engedély nélkül tiltott időben vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 29. §-ai alapján egyenkint 30 és 20 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetén 3 és 2 napi elzárásban, továbbá egyetemleg 12 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasz-

taltattak el, végül az itélet a fenforgó jövedéki kihágás elbirálása végett az illetékes m. kir. pénzügyigazgatósággal közöltetni rendeltetett, — csupán M. G. elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a nem felebbező V. P.-re nézve érintetlenül hagyatik, M. G.-t illetőleg azonban az elsőfoku itélettel együtt megsemmisittetik és e részben uj szabályszerü eljárás s ujabb elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el: mert most nevezett panaszlott az ügy tárgyalására, akadályoztatása miatt fiát elküldötte, s pedig állitólag azon kérelemmel, hogy a tárgyalás ő reá nézve halasztassék el, s ennek daczára a kellő meghatalmazással nem is biró fiuval az ügy letárgyaltatott, noha észrevehető volt, hogy ez utóbbi az ügy felől elégséges tudomással sem bir, majd pedig innen vett felvilágositást kivánó rendelet folytán tett jelentés szerint, a nevezett panaszlott, egyáltalán a tárgyalásra meg nem jelentként tekintetve, makacsságból marasztaltatott el, — azután továbbá az elsőfoku itélet annak idején csak a tárgyaláskor a nevezett fiu előtt kihirdetve, magával az érdeklett panaszlottal közöltetve sem lett, és mégis a másodfoku itélet, csak a másik vádlott felebbezése folytán, az képp nem is felebbezett panaszlottra is kiterjeszkedett, és csak a másodfoku itélettel együtt lett az utóbbival az elsőfoku itélet is utólagosan közöltetve. Ily szabálytalan eljárás miatt, s mert kérdésben levő panaszlott az általában követett eljárási gyakorlat ellenére, védekezhetési jogától meg nem fosztható, reá nézve az egész eljárás a hozott alsóbbfoku itéletekkel együtt megsemmisitendő és e tekintetben uj szabályszerü eljárás s ujabb elsőfoku itélet hozatala volt elrendelendő.

A kihágások felett itélő közigazgatási hatóságok, a kihallgatott tanukat vallomásaikra meghiteltethetik.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 1091. sz. határozata:

A vármegye alispánja jelentésében az iránt kért felvilágositást, vajjon a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágási ügyekben az eskü az eljárásra hivatott elsőfoku közigazgatási hatóságok előtt letehető-e? Ezen jelentésre, tudomásvétel és miheztartás végett, a következőkben kivántam a megye közönségének válaszolni. A közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások eseteiben követendő eljárás szabályozása tárgyában az igazságügyminiszterrel egyetértőleg kibocsátott 38,547. ex 1880. sz. belügyminiszteri rendelet 66. §-ának szövegezéséből kétségtelen, hogy az 1880. évi XXXVII. t.-cz. által a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágási ügyekben «a tárgyaló hatósági személy» a felektől, tanuktól és szakértőktől az esküt kiveheti. Az eljáró közigazgatási hatóság által kivett eskünél a biróságok által használt esküminta alkalmazandó.

Kihágási ügyben a panaszlott előéletére vonatkozó adat, mint a mely a büntetés kiszabásánál figyelmen kivül nem hagyható, szintén beszerzendő.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1145. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a korponai járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával Ny. Pál, tilos időben vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 31. §-a alapján 40 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 4 napi elzárásban marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az

egész eljárással együtt megsemmisittetik és az ügyiratok az illetékes kir. birósághoz illetékes elbirálás végett áttétetni rendeltetnek; mert a tárgyalást nem az erre illetékes főszolgabiró, hanem a szolgabiró vezette és itéletet is ez hozott, a nélkül, hogy az 1881. évi 1567. számu itteni rendelet értelmében a rendőrbiráskodásra a törvényhatóság részéről forma szerint történt feljogosittatását igazolta volna; továbbá, mert a panaszlott előéletére vonatkozó adat hiányzik, holott az a büntetés kiszabásánál figyelmen kivül nem hagyható. A másodfoku itélet pedig szabálytalan, mert rendelkező részében nem tartalmazza sem a kihágás megnevezését és hivatkozást a büntetés alapjául vett törvényszakaszra, sem a panaszlott személyazonosságának megállapitására vonatkozó adatokat, sőt az iratok közt mindenütt N. név alatt szereplő panaszlott Ny. név alatt lett marasztalva, továbbá nem tartalmaz intézkedést a büntetés hovaforditása, sértett fél követelésére és az eljárási és tartási költségek megtéritésére nézve; végre, mert az eljárás folyamán panaszlott ellen valamely a vadászati törvény alapján büntetendő cselekmény tényálladéka bebizonyitva nem lett. A mennyiben pedig azt vallotta, hogy egy idegen területen talált döglött őzet saját czéljaira felhasznált, ezen ténye a bt. 365. §-ába ütköző vétséget képezvén, annak elbirálása a kir. biróság hatáskörébe tartozik. Mindezeknél fogva az egész eljárás megsemmisitendő és az ügyiratoknak a kir. birósághoz leendő áttétele elrendelendő volt.

Valamely kihágásnak vádlott által való tagadása esetén a tanuk a vádlott jelenlétében hallgatandók ki.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 1784. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a s—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. S. p—i lakos hivatalos eljárásban levő hatósági közegnek sértő kifejezésekkel illetése által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 1 frt 40 kr. eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el; köteleztetett továbbá a reá kirótt kavics-prizma teljes kihordására, az elmarasztalt által beadott felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megsemmisittetik és az eljárási utasitás 66. §-ának tekintetbevételével szabályszerü uj tárgyalás és uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el. Mert vádlott a kihágást tagadván, a tanuk az előljáró hatósági személy által vádlott jelenlétében lettek volna kihallgatandók.

Kihágási ügy tárgyalására meg nem jelenő panaszos fél elmaradása az eljárást magában véve meg nem szünteti, hanem panaszos ugy tekintendő, mintha kárkövetelésének a kihágási eljárás folyamán való érvényesitéséről lemondott volna.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 2059. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, B. A. hivatását teljesitő hatósági közegnek szóbeli megsértése által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 1 frt 20 kr. eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva helybenhagyatik. Miről

a város közönségét a kellő szabatosság érdekében oly megjegyzéssel értesitem, hogy az idéző végzésnek a rendőrkapitány által használt ürlapjában foglalt azon kifejezés, hogy panaszos meg nem jelenése esetén ugy fog tekintetni, mintha panaszától elállott volna, nem felel meg az eljárási szabályok 56. §-ában foglalt azon rendelkezésnek, mely szerint a tárgyalást rendelő végzésben figyelmeztetendő a sértett fél, hogy meg nem jelenése esetén ugy fog tekintetni, mintha kárkövetelésének a kihágás iránti eljárás folyama alatt leendő érvényesitéséről lemondott volna.

Kihágási eljárás rendén panaszlott az előéletére vonatkozó s a valóságnak meg nem felelő vallomásért nem büntethető.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 1764. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával F. J. bérkocsis, fuvardij tulkövetelés miatt a városi bérkocsi szab. rend. 47. és 48. §-ai alapján 20 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetén 2 napi elzárásban, továbbá az eljáró kihágási biró kérdésére valótlanság bemondása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 43. §-a alapján még 5 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében még 1 napi elzárásban, valamint panaszos Sz. L. részére az általa tulfizetett 2 frt 20 krral visszafizetésében, az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőrendü kihágásra vonatkozó része indokainál fogva helybenhagyatik; a másodrendü kihágásra vonatkozó része azonban megváltoztatik és panaszlott ezen kihágás vádja és jogkövetkezményei alól felmentetik; mert panaszlott azon cselekménye, hogy a kihágási biró által előélete iránt hozzáintézett kérdésre a valóságnak meg nem felelő feleletet adott, fenti törvényszakasz által kihágásnak minősitve nincsen és igy törvényes alap hiányában elmarasztalható nem volt.

---

4. Minősités.

Az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 3. §-a szerint a szokásjog megállapitásai hatályukat vesztették, minélfogva az oly rendkihágások, melyeket sem törvény, sem m. kir. miniszteri rendeletek, sem végül jogérvényes törvényhatósági szabályrendeletek kihágásokká nem minősitenek s azokra büntetést nem szabnak — törvényes jogalap hiányából büntetés alá nem vonhatók.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 1049. sz. határozata:

A vármegye alispánjának II-foku itélete, melylyel a sz—i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet, mely szerint T. Gy. bérkocsitulajdonos goromba eljárásáért rendőri uton 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban marasztaltatott el — feloldatott s vádlott felmentetett, panaszló Sz. Lajos által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, helybenhagyatik, mert a megyének oly irányu törvényesen megerősitett szabályrendelete, mely a panasz tárgyává tett eljárást kihágássá minősitvén büntetni rendelné, nem létezik; a mennyiben pedig az ily s ehhez

hasonló eljárás büntetése ezelőtt szokásban volt, a szokásjog ezen megállapitása a büntető törvénykönyvek életbeléptekor, az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 3. §-a által hatályon kivül helyeztetett, minélfogva vádlottat törvényes jogalap hiányában felmenteni kellett.

Oly cselekmény, melyet valamely szabályrendelet tilalmaz ugyan, de arra büntetést nem szab, egyéb törvényes rendelkezés hiányában kihágás gyanánt nem büntethető.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 1/70. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. F. bérkocsis, az engedélyezettnél több jármü tartása által elkövetett hihágás miatt a bérkocsi iparról alkotott törvényhatósági szabályrendelet 1., illetve 24. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el; az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik és panaszlott a terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetik: mert az idézett szabályrendelet 24. §-a az 1. § rendelkezésének áthágására büntetést nem szab és vádlott cselekménye egyéb törvény vagy rendelet alapján sem büntethető.

Hatósági közeg hivatalos kötelességének elmulasztása kihágási eljárás során nem birálható el, hanem fegyelmi utra tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2061. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a pétervásári járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, M. A. erdőkerülő, a vadászati kihágásnak és N. L. községi jegyző, hivatalos kötelessége elmulasztásának vádja alól felmentettek, a panaszló által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: M. A.-ra vonatkozó része indokainál fogva helybenhagyatik; N. L. községi jegyzőre vonatkozó része pedig, miután ellene a hivatalos kötelesség elmulasztásának vádja emeltetett, mint a kihágási ügykörbe nem tartozó, megsemmisittetik.

Szolgabirói rendelet valamely cselekményt kihágásnak nem minősithet, azonban az elrendelt intézkedést az illető félnek költségére érvényesitheti.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 265. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az n—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Sz. Gy. őr Cs. M. s társai a 4910/88. sz. szolgabirói rendeletbe ütköző azon kihágás miatt, hogy kutjaikat be nem keritették, illetve korláttal el nem látták, ugyanazon rendelet alapján 50—50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10—10 napi elzárásban, továbbá 6 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik, büntető részében megváltoztatik és vádlottak a terhükre rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetnek. Mert a kbtk. 1. §-a értelmé-

ben kihágást csak azon cselekmény képezhet, melyet törvény, miniszteri rendelet, törvényhatósági vagy ezen joggal fel nem ruházott szabad kir. város vagy rend. tanácscsal biró város által kiadott szabályrendelet kihágásnak nyilvánit. Miután ezek szerint főszolgabirói rendelet valamely cselekményt kihágásnak nem minősithet, vádlottak büntetendő cselekmény hiánya miatt felmentendők voltak. Miről oly felhivással értesittetik, miszerint az eljárt főszolgabirót utasitsa, hogy az itélet alapjául szolgáló rendeletének akként szerezzen érvényt, hogy azt az illetők költségén hajtsa végre.

Szabályszerüleg ki nem hirdetett hatósági intézkedés be nem tartása kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 5321. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a k—i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. J. birtokos a hivatalos eljárásban levő csendőrök irányában használt sértő kifejezések és az ugyanakkor K. községben tartott népünnepély alkalmából tett hatósági intézkedésnek megszegése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. és 78. §-ai alapján 50 és 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 és 5 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt felebbezése folytán felülvizsgáltatván, a hatósági közeg megsértése miatt kiszabott büntetésre vonatkozó része indokainál fogva helybenhagyatik, ellenben a hatósági intézkedés megszegéseért történt elmarasztaltatására vonatkozó részében megváltoztattatik és panaszlott az e miatt kiszabott büntetés alól felmentetik, mert az iratok közt foglalt szolgabirói jelentés szerint a pünkösdi ünnepen tartott népünnepély alkalmából a korcsmai záróra iránt tett hatósági intézkedés szabályszerüleg nem hirdettetett ki, miért is panaszlott arról kötelességszerüen tudomást nem is szerezhetett.

Ha valamely megyei kihágási szabályrendeletben az, hogy azon szabályrendelet büntető határozatai a rendezett tanácsu városokra is érvénynyel birnak, határozottan kimondva nincs, az ilyen megyei kihágási szabályrendelet az ugyanazon vármegyebeli rendezett tanácsu városokban alkalmazást nem nyerhet.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 4518. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a Cz. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itéletben kiszabott büntetés felemelésével N. N.-né korcsmáros, záróra be nem tartása által elkövetett s az 1888. évi 207. sz. a. alkotott megyei szabályrendelet 39. §-ába ütköző kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 74. §-a alapján 60 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 6 napi elzárásban és a felmerülhető tartási s végrehajtási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett irásbeli felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s panaszlott N. N.-né a terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetik. Mert az elmarasztalás jogalapjául vett, a mult évi 207/kgy. sz. a. alkotott megyei szabályrendelet 37. §-a, melyben a zárórák meg vannak állapitva, a rendezett tanácsu városokra ki nem terjedvén, Cz. városának pedig zárórákat megállapitó, miniszterileg jóváhagyott szabályrendelete nem lévén, panaszlott cselekménye törvényes jogalap hiányában nem büntethető.

5. Az itélet kellékei.

Kihágási ügyben az elsőfoku itéletet ugyanazon tisztviselő köteles meghozni ki a targyalást vezette.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 2272. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a k—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával Sch. Jakab korcsmáros, az ellene G. János által emelt kihágási vád és annak jogkövetkezményei terhe alól felmentetett, panaszos pedig a felmerült eljárási költségek megfizetésében marasztaltatott el, a panaszos által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: szabálytalanság okából az elsőfoku itélettel együtt feloldatik és uj szabályszerü eljárás s ujabb elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el; mert az iratokból kitünőleg csakis az elsőfoku itéletet hozta meg az illetékes főszolgabiró és az egész tárgyalást és eljárást M. Ferencz t. főszolgabiró vezette; már pedig az «Elj. Utasitás» 68. §-a értelmében az itéletet a tárgyaló hatósági személynek kell meghoznia.

A kihágási ügyekben a törvény szakaszára vagy szabályrendeletre vonatkozó oly hivatkozásnak, melynek alapján a mindenkori cselekmény elbirálandó, mindig az itélet rendelkező részében van helye.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 1331. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a makoviczai járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Magurányi János zborói lakos éjjeli őrszolgálat nem teljesitése miatt a 6141/77. sz. megyei szabályrendelet 7. §-a és az 1879. évi XL. t.-cz. 141. §-a alapján 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá 90 kr. eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik. Miről azzal értesittetik, hogy a törvényszakaszra vagy szabályrendeletre való hivatkozásnak, amelynek alapján a mindenkori cselekmény elbirálandó, mindig az itélet rendelkező részében, nem pedig indokolásában van helye.

Kihágási ügyekben hozott itéletekből az eljárási szabályok 69. §-a ellenére a törvény vagy törvényes rendeletre való hivatkozás el nem maradhat.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 166. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kaposvári járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. J. erdő- és mezőőr erdőőri eskületéti bizonylatának elvétele és kettős csövü lőfegyverének elkobzása rendeltetett el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, tekintettel arra, hogy az itéletekben az elj. szab. 69. §-ának ellenére a törvény vagy törvényes rendeletre való hivatkozás nem történik; tekintettel továbbá arra, hogy valakitől a lőfegyvertarthatás csak valamely elmarasztalás következményeképp vonható meg, vádlott pedig elmarasztalva nem lett; de különben is a tényállás az eddigiekkel kifejtve nincs: jelen másodfoku itélet az elsőfoku itélettel együtt feloldatik,

s a valódi tényállásnak felderitése végett, hogy t. i. vádlott mily büntetendő cselekvényt követett el, melynek következményekép tőle a lőfegyver is elkobzandó; továbbá, miszerint való-e, hogy H. községben erdőterület nincs-e? uj tárgyalás és az elj. szab. 69. §-ának szem előtt tartásával uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el.

Kihágási ügyekben hozott itéletet az illető elöljáró hatóság főnöke, a felebbezésre vonatkozó feljegyzést pedig az itéletet kihirdető hatósági személy köteles aláirni.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 5676. sz. határozata:

A kihágási tárgyalások alkalmával tapasztaltatott, hogy az elsőfokban eljáró ker. kapitányok az itéletet tartalmazó iven némely esetekben az itéletet irják alá és alább azon feljegyzés, hogy az itélet felebbeztetett, nem iratik alá; ugyanazért elrendelem, hogy ugy az itélet, mint a felebbezésre vonatkozó feljegyzés is, és pedig első az itéletet hozó ker. kapitány, a felebbezésre vonatkozó rész az által, a ki az itéletet kihirdeti, mindenkor aláirassék. Ugyanezen eljárás követendő másodfokban a főkapitányi hivatal által is, egyszersmind az elsőfoku hatóság e részbeni eljárása általa legpontosabban ellenőrzendő. Ezen rendeletem érdekeltekkel azzal közlendő, hogy annak pontos megtartásáért személyesen tétetnek felelőssé.

Az elkövetett kihágás, a marasztaló itéletben, az alkalmazott törvény vagy rendelet illető szakaszára való hivatkozáson kivül, mindig meg is nevezendő és tüzetesen körülirandó.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1201. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kecskeméti felső járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. S. kókai lakos, hivatkozással az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-ára, 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban marasztaltatott el, az elmarasztalt által bejelentett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva, tekintettel az Eljárási szabályzat 69. §-ának *a)* pontjára, mely szerint az elkövetett kihágás az itéletben az alkalmazott törvény vagy rendelet illető szakaszára való hivatkozással mindig megnevezendő, — azon kiegészitéssel hagyatik helyben, hogy vádlott tiltott eszközökkel való orvvadászás miatt marasztaltatik el a fennebbi büntetésben és hogy a netán felmerülő tartási költségeket is megtériteni köteles.

A kihágás minősége tüzetesen felderitendő, az elmarasztaló itélet alapjául vett törvényszakasz alkalmazása pedig kellően indokolandó.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1476. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a pilisi alsó járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet nem felebbezett részében érintetlenül, felebbezett részében helybenhagyásával Z. v. Cz. J. napszámos, tiltott eszközzel való orvvadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 23. és 27. §-ai alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgál-

tatván: megsemmisittetik és uj szabályszerü eljárás s ujabb elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el; mert sem a kihágás minősége kideritve, sem a hivatolt 23. törvényszakasz alkalmazása indokolva nem lett.

Kihágási ügyekben hozott itélet vagy büntető vagy felmentő. Dorgáló itéletnek helye nincs.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 5537. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a járás főszolgabirósága által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával N. N. gyógyszerész, gyógyszerárak tulszámitása miatt az 1884. évi 150. sz. a. kiadott belügyminiszteri rendelet 12. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 2 napi elzárásban és a felmerülhető tartás-költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: tekintettel arra, hogy vádlott az első itélettel eltérőleg az Elj. szabály 69. §-tól, mely szerint az itélet büntető vagy felmentő, dorgálásra itéltetett, a másodfoku itélettel pedig minden különös indokolás, a rendkivüli enyhitő jog alkalmazásának megemlitése s az ide vonatkozó törvényszakaszokra való hivatkozás nélkül 15 frt pénzbüntetéssel büntettetett, holott az elmarasztalás alapjául vett rendelet alapján rendszerint 100 frt pénzbüntetés szabandó ki: a hozott itéletek megsemmisittetnek s uj törvényszerü elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el.

Ha valamely cselekmény a büntető törvény vagy rendelet több intézkedését sérti, ezek közül csak az alkalmazandó, mely a legsulyosabb büntetést illetőleg büntetésnemet állapitja meg.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 813. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a dombovári járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával, P. J. fegyverbirhatási tilalom megszegése miatt, az 1878. évi XL. t.-cz. 61. §-a alapján 19 napi elzárásban és 100 frt pénzbüntetésben, továbbá lőfegyvernek engedély nélkül való tartása miatt, a 344/885. kgy. számu törvényhatósági szabályrendelet alapján 4 napi elzárásban és 50 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében még 5 napi elzárásban, továbbá 3 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el; mig ellenben ugynevezett P. J., mint P. V. az első fokulag terhükre rótt vadászati kihágás vádja s ennek jogkövetkezményeképp reájuk kiszabott pénzbüntetés alól felmentettek, — végül a P. J.-tól lefoglalt lőfegyver elkobzása s az ügyiratoknak a fenforogni látszó jövedéki kihágás megtorlása végett a kir. pénzügyigazgatósághoz leendő áttétele elrendeltetett, — P. J. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: P. V.-re vonatkozó részében érintetlenül hagyatik, P. J.-ra vonatkozó részében azon változtatással hagyatik helyben, hogy nevezett vádlott az engedély nélkül való fegyvertartás miatt terhére rótt kihágás vádja s ennek jogkövetkezményeképp kiszabott 4 napi elzárás és 50 frt pénzbüntetés alól felmentetik s idegen területen engedély nélkül és tiltott időben való vadászat által elkövetett kihágásokban vétkesnek nyilvánittatik s ezekért az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 29. §§-ai alapján 30—30 frt, fele részben feljelentőt, fele részben az illető község szegényalapját megillető pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 3—3 napi elzá-

rásban marasztaltatik el, s az elkobzott lőfegyvernek az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélokra, — a 63,477/884. számu körrendelet szem előtt tartásával leendő értékesitése elrendeltetik. Az itéletet a fentiek szerint megváltoztatni s első sorban is P. J.-t az engedély nélkül való fegyvertartás miatt ellene emelt kihágás vádja és következményei alól felmenteni kellett, mert nevezett vádlott az 1885. évi május hó 16-án 89/884. kih. sz. a. kelt szolgabirói jogerős határozattal a fegyverbirhatástól a k. b. t. k. 61. §-ában megállapitott büntetés terhe alatt eltiltatván, ő az elől idézett szabályrendelet rendelkezését ha megszegte, azzal egyidejüleg a k. b. t. k. 61. §-ában körülirt kihágást is elkövette, — a k. b. t. k. 12. §-ánál fogva a B. T. K. 95. §-a értelmében pedig, ha valamely cselekmény a büntető törvény több rendeletét sérti, ezek közül az alkalmazandó, mely a legsulyosabb büntetést, illetőleg büntetésnemet állapitja meg; jelen esetben a k. b. t. k. 61. §-a sulyosabb lévén, ez volt alkalmazandó. — Nevezett vádlottat, mint azt az első foku itélet is tette, vadászati kihágásban is vétkesnek kellett nyilvánitani, mert a három felesketett erdőőr egybehangzóan vallja, hogy vádlottat az idegen vadászterületen töltött fegyverrel találták a feljelentésben kitett, az általános vadászati tilalomba eső időben. Büntetése mérvének megállapitásánál tekintetbe volt veendő, hogy a jelen esetet megelőzőleg vadászati kihágás miatt, több mint három évvel ezelőtt büntettetett.

Ha ugyanazon kihágási cselekmény folytán több tettes marasztaltatik pénzbüntetésben, a pénzbüntetés nem egyetemlegesen, hanem egyénenként szabandó ki.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 1660. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott első foku itélet helybenhagyásával S. Hugó és K. Gusztáv épitőmesternek szabálytalan épitkezés miatt a belügyminiszterium által megerősitett szabályrendelet 9. §-a alapján egyetemleges 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3—3 napi elzárásban, továbbá eljárási és felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokaiból oly módositással hagyatik helyben, hogy miután a törvény szerint egyetemleges pénzbüntetés ki nem szabható, a nevezettek egyenkint 25 forint pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében egyenkint 3 napi elzárásban marasztaltatnak el.

Kihágási ügyekben, a vádlottat s illetve panaszlottat a neki megitélt eskü levagy le nem tételétől függőleg, feltételesen marasztaló itélet nem hozható.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 342. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a tenkei járás főszolgabirája által hozott elsőfoku feltételesen büntető itélet megváltoztatásával: O. B. tenkei lakos, a G. P. panasza következtében, az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján ellene emelt kihágás vádja s következményei alól felmentetett, panaszos G. P. 2 frt orvosi látleleti és 1 frt tanudij megfizetésében marasztaltatott el, panaszos és vádlott felebbezése folytán felülvizsgáltatván: tekintettel arra, hogy az 1883. évi XX. t.-cz. 40. §-a értelmében a vadászati területre való felvigyázattal megbizott személyeknek hit alatt teendő vallomása teljes bizonyitó erővel bir, mig annak ellenkezője be nem

bizonyittatik, az eddigiek szerint pedig S. M. erdővéd törvényszerüen ki nem hallgattatott, vallomására esküt nem tett, s az ok, mely miatt ez nem történt, ki nem fejtetett, az elsőfoku — vádlottat feltételesen marasztaló itéletben neki megitélt eskü, — büntető ügyekben az eskü által való bizonyitásnak helye nem lévén, — merőben szabályellenes; másrészről nevezett erdővéd vallomásának ellenkezője az eddigiekkel törvényszerüen be nem bizonyittatott, mert ugyanis, özv. J. B.-né hit alatt tett vallomása ellenmondást látszik magában foglalni, állitván, hogy vádlott egész nap otthon volt a kérdéses időben, másrészt pedig lovainak patkoltatása végett hazulról eltávozott, eltávozásának ideje azonban eddig meg nem állapittatott; tekintettel tehát arra, hogy szóban levő ügy az eddigiekkel annyira, hogy az alaposan elbirálható volna, ki nem fejtetett, az itélet feloldatik s uj tárgyalás és a kifejlendőknek megfelelő uj elsőfoku érdemleges határozat hozatala elrendeltetik.

Kihágások halmazata esetében, ha pénzbüntetés egyedül vagy elzárással együttesen alkalmaztatik, az a pénzbüntetéssel büntetendő mindenik kihágás miatt, külön-külön állapitandó meg.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 1412. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku határozata, mely szerint a fogarasi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, P. Simon és S. Nikolae nyilvános helyen való verekedés és botrányos részegség miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 75. és 84. §§-ai alapján 8—8 napi elzárásban és 50—50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 5—5 napi elzárásban, továbbá 5 frt eljárási költség megfizetésében marasztaltattak el, s panaszló R. János kártéritési követelésével polgári perutra utasittatott, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, oly változtatással hagyattak helyben, hogy vádlottak a verekedés miatt 4—4 napi elzárásban és 15—15 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2—2 napi elzárásban, a részegség miatt pedig 15—15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2—2 napi elzárásban s a netán felmerülhető végrehajtási és tartási költségek megfizetésében marasztaltatnak el; mert az id. tv. 29. §-a szerint, kihágások halmazata esetében, ha pénzbüntetés alkalmaztatik egyedül, vagy elzárással együttesen, az a pénzbüntetéssel büntetendő mindenik kihágás miatt külön-külön állapitandó meg. A büntetések, — minthogy oly sulyositó körülmények, melyek a legmagasabb mérvben való kiszabást szükségessé tennék, fenn nem forogtak, a fentebbi mértékben találtattak megállapitandóknak.

Oly kihágási itéletek, melyekben az illető kihágásra megszabott büntetés legkisebb mértékén is alól álló büntetés állapittatik meg, feloldandó és a kihágási hatóság ujabb tárgyalásra utasitandó.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6695. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az x—i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. N. mészáros egy borjunak s két birkának megvizsgálás nélkül emberi eledelre történt levágatása miatt az 1888. évi VII. t.-cz. 154. §. *c)* pontja alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban és a felmerül-

hető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, tekintve, hogy a panaszlott által elkövetett, elől érintett cselekmény az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §., illetve az 1888. évi VII. t.-cz. 151. §-ának 1. pontja értelmében büntetendő kihágást képez, ezen szakasz szerint pedig az ott emlitett cselekményre az állandó büntetésť tételt képező 100 frt pénzbüntetésen felül elzárás is van megállapitva büntetés gyanánt s igy tekintve, hogy a jelen ügyben kiszabott büntetés az elkövetett kihágásra meghatározott büntetés legkisebb mértékén is alul áll: ez okból mindkét alsóbb foku itélet feloldatik s szabályszerü uj tárgyalás és a kifejlendőkhöz képest, esetleg az 1878. évi XL. t.-cz. 21. és ezen törvény 12. §-a alapján az 1878. évi V. t.-cz. 92. §-ának alkalmazása mellett az enyhitő körülmények részletes felsorolásával, uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el.

Üzlettársak által elkövetett kihágásért a büntetés nem egyetemlegesen, hanem mindenik tettesre külön szabandó ki.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 1171. sz. határozata:

A vármegye alispánjának II. foku itélete, mely szerint M. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itéletnek megváltoztatásával, M. J. és R. J. mészáros-üzlettárstulajdonosok, egészségellenes hus árusitása miatt, az 1876. évi XIV. t.-cz. 13. és 7. §§. alapján egyetemlegesen fizetendő 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében a megfelelő elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, s ezenkivül I. rendü vádlott hivatalos eljárásban levő hatósági közegnek megsértése miatt a K. B. T. 46. §-a alapján 30 frtban, esetleg 3 napi elzárásban marasztaltatott el, a nevezett által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztatik, s az elsőfoku itélet, mely szerint vádlott az emlitett egészségügyi kihágás miatt, az idézett alapon külön 50—50 frtban, nemfizethetés esetében 10—10 napi elzárásban s I. rendü vádlott ezenkivül a K. T. K. 46. §-ába ütköző kihágás miatt a másodfokulag is érintetlenül hagyott büntetésben marasztaltattak el, helyes indokainál fogva fentartatik; annál is inkább, mert az egészségellenes hus lefoglalásakor mind a két üzlettárs jelen volt s a másodfoku itélet azon indokolása, hogy mint üzlettársak ugyanazon kihágás miatt egy összbüntetéssel sujtandók, helytelen, mert büntető törvényeink egyetemleges büntetéseket nem ismernek.

Iskolai igazgató-választmány, mint jogi személy, kihágási eljárás és ez uton való elmarasztalás alanya nem lehet.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2324. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az r—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával, az N. vidéki iskola és ösztöndijalapok képviseletében az igazgató-választmány, árnyékszék hatóságilag meghagyott eltávolitásának nem eszközöltetése miatt az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a és a 154. §. *b*) pontja alapján 25 frt pénzbüntetésben marasztaltatott el, továbbá 50 frt ujabbi birság terhe alatt a kérdésben lévő emésztő gödör betöltése elrendeltetett, az elmarasztalt fél által közbetett felebbezés folytán s hivatalból is felülvizsgáltatván: az ezen másodfoku itélet ellen beadott felebbezés az 1876. évi XIV. t.-cz. 5. §-ának első bekez-

dése értelmében visszautasitó 69/891. kih. számu alispáni végzéssel és az érdembe hozott elsőfoku itélettel együtt megsemmisittetik és megfelelő uj szabályszerü eljárás és uj elsőfoku itélet hozatal rendeltetik el, mert igazgató-választmány, tehát jogi személy kihágási ügyi eljárás és ez uton elmarasztalás alanya nem lehet.

Valamely czég terhére rótt kihágásért nem a czég, hanem annak képviselője marasztalandó el.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 3481. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával a «Z. és D». czég képviselve Z. József által pöczegödör ki nem tisztitása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 125. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 3 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el; az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván; indokainál fogva azzal a kiigazitással hagyatik helyben, hogy a kihágásért nem a czég, hanem képviselője marasztaltatik el.

Ha valaki valamely kihágás miatt, a hatóság félrevezetése czéljából felvett álnév alatt itéltetett el, igazi nevére szóló uj elsőfoku határozattal ujból elmarasztalandó.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 3000. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet P. Juli egri lakosra vonatkozó részének érintetlenül a felebbezett részének helybenhagyásával S. Bernát a mértékekre nézve kiadott szabályok megszegése miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 136. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: nem felebbezett részének érintetlenül hagyásával, felebbezett részében az elsőfoku itélet vonatkozó részével együtt megsemmisittetik s elmarasztalt igazi nevére szóló uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el. Mert az eljárás folyamán kiderült, hogy K. Ignácz t.-bábolnai lakos az általa — a hatóság félrevezetésére — bemondott S. Bernát álnév alatt itéltetett el.

Ha valamely büntető cselekmény elkövetésétől az itélet hozásáig terjedő időközben egymástól különböző törvények, gyakorlat vagy szabályok léptek hatályba, ezek közül a legenyhébb intézkedés alkalmazandó.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 1859. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. J. sirkőkereskedő, vasárnapi munkaszünet megszegése miatt az 1891. évi XIII. t.-cz. 3. és 6. §-ai alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 10 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el; az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztatik és panaszlott az ellene emelt kihágás vádja

és jogkövetkezményei alól felmentetik, mert beigazoltatott ugyan, hogy panaszlott 1891. évi szeptember 27-én egy sirkövet tényleg vasárnap 10 óra után adott el, miután azonban időközben, vagyis 1892. évi márczius 5-én 14,837. sz. a. kiadott kereskedelemügyi miniszteri rendelet II. 4. *e*) pontja értelmében a szóban forgó tárgy elárusitására az engedély déli 12 óráig kiterjesztetett és az 1878. évi V. t.-cz. 2. §-ának azon rendelkezése, hogy a cselekmény elkövetésétől az itélet hozásáig terjedő időközben egymástól különböző törvények, gyakorlat vagy szabályok léptek hatályba, ezek közül a legenyhébb intézkedés alkalmazandó, az 1879. évi XL. t.-cz. 12. §-a szerint a kihágásokra is alkalmazandó, ennélfogva panaszlottat az ellene emelt kihágás vádja és jogkövetkezményei alól felmenteni kellett.

Kihágási ügyben hozott itélet indokainak elő nem sorolása ujabb itélethozatal elrendelését vonja maga után.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 190. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával özv. K. R.-né kéményseprő, a kéményseprésre vonatkozó szabályok áthágása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 141. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban és a felmerülő tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el; az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván, az elsőfoku itélettel együtt feloldatik és a tényállás kideritése után uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el; mert ezen itélet indokai az eljárási szabályok 68. §-a rendelkezése ellenére felsorolva nincsenek, minélfogva ujabb és szabályszerü elsőfoku itélet hozandó.

Kihágási ügyekben hozott itéletben oly rendelkezés, hogy valamely közszolgálatban alkalmazott állásától elmozdittatik, helyt nem foghat.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 395. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a pesti alsó járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával V. Fábián és V. Péter jogtalanul és tiltott időben elkövetett vadászat s a tetten érő vadőr veszélyes fenyegetése miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26., 27., 29. §§-ai alapján fejenként 20, 10 és 120 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén fejenként 2, 1 és 12 napi elzárásban, továbbá 1 frt 50 kr. eljárási és a felmerülhető tartási költségekben marasztaltattak el, egyuttal a fegyvereknek vádlottaktól való elvétele elrendeltetik, V. Péteré, a hegymesteri állástól való elmozditás mellett Törköl község elöljáróságának visszaadatni, V. Fábiánné pedig elkoboztatni, végül az itélet a jövedéki kihágás megtorlása végett a királyi adófelügyelőséggel közöltetni rendeltetik, az elmarasztaltak által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: akkép változtatik meg, hogy vádlottak ellen az id. 26. §. alkalmazása mellőztetik, minthogy az idézett 27. §. szerint a sulyositó körülmények hozzájárulásával elkövetett, minősitett jogtalan vadászat (orvvadászat) van büntetve; vádlottak ennélfogva az id. 27. §. alapján fejenként 140 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén fejenként 14 napi elzárásban marasztaltatnak el; a V. Pétert a hegymesteri állástól elmozditó rész, mint nem az itéletek keretébe, hanem külön eljárás alá tartozó megsemmisittetik; továbbá az elkobzott lőfegyver, figyelemmel

az 1884. évi 63477/22. itteni körrendeletre, eladandó s a vételár a btk. 27. §-ában jelzett czélokra forditandó, végül az ügyiratok, minthogy azok szerint vádlottak a vadőrt veszélyesen fenyegették s igy ellenük az 1879. évi XL. t.-cz. 41. §-ában körülirt kihágás ismérvei fenforogni látszanak, tekintettel a fentebb idézett 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-ának végpontjára, az illetékes kir. birósághoz áttétetni rendeltetnek.

Büntetés csakis valamely elkövetett cselekmény vagy mulasztásért állapitható meg: föltételes büntetés kiszabásának azonban helye nincs.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 6378. sz. határozata:

A város tanácsa másodfoku itéletének azon része, mely szerint a ker. rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet vonatkozó részének helybenhagyásával id. P. J. üveg- és porczellánkereskedő, a kutyája tartása iránt tett hatósági intézkedés nem teljesitése esetére 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 5 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el: az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: mint törvénytelen megsemmisittetik, mert büntetés csakis valamely elkövetett cselekmény vagy mulasztásért állapitható meg, föltételes büntetés kiszabásának azonban helye nincs. A határozatoknak azon része pedig, mely szerint nevezett id. P. J. kutyájának saját udvarán kellő felügyelet alatti tartására köteleztetett, illetékes felülvizsgálás végett a közigazgatási bizottsághoz utaltatik.

Kihágási ügyeknél a tiltott áruk elkobzása iránti rendelkezésnek magában az itéletben, nem pedig csak az indokolásban kell benfoglaltatnia.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 142. sz. határozata:

Budapest főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával B. S. házaló sajtótermékekkel való házalás miatt, az 1852. évi házalási pátens 19. §-ának *a)* pontja alapján 10 forint pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizgáltatván, az elsőfoku itélettel együtt föloldatik és uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el; mert a tiltott áruk elkobzása az itélet rendelkező részében nem rendeltetett el és csak az indokolásban mondatik, hogy az elrendelendő volt.

Hivatalvesztés — az 1879. évi XL. t.-cz. 24. §-a értelmében — a kihagás fölött itélő biróság által nem állapitható meg és e tekintetben az illetékes hatóság előtt külön eljárásnak van helye.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 163. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a csurgói járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával G. P. feleskétett erdőőr, tiltott területen való vadászás által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban, továbbá 9 frt eljárási és a felmerül-

hető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, ezenkivül eskületéti bizonylatának s fegyverének elkobzására és erdőőri állásától leendő elmozdittatására itéltetett, s az itélet a kir. adófelügyelőséggel és elmarasztalt munkaadójával közöltetni rendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva azon módositással hagyatik helyben, hogy az itéletnek azon része, mely szerint panaszlottnak az erdőőri állástól leendő elmozdittatása és az esküt ételi bizonyitványnak elkobzása kimondatott, megsemmisittetik, mert hivatalvesztés — az 1879. évi XL. t.-cz. 24. §-a értelmében — a kihágás fölött itélő biróság által nem állapitható meg, mivel e tekintetben az illetékes hatóság előtt külön eljárásnak van helye.

Kihágási ügyekben hozott itéletekben annak kimondása, hogy a pénzbüntetés azonnal fogságbüntetésre változtattatik át, helyet nem foglalhat, hanem csak meghatározandó az elzárás tartama, mely a pénzbüntetés behajthatlansága esetére ennek helyébe lép.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6345. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával S. P. utczai verekedés miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 75. §-a alapján 3 napi elzárásban és 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén még egy napi elzárásban, továbbá eljárási és a felmerülhető tartási költségek fizetésében marasztaltatott el; azonkivül a pénzbüntetésnek fogságbüntetésre való azonnali átváltoztatása egyben kimondatott, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokaiból helybenhagyatik, azzal, hogy az itéletnek azon része, mely szerint a pénzbüntetés azonnal fogságbüntetésre változtattatott át, batályon kivül helyeztetik. Mert az 1880. évi 38,547. számu körrendeletem 69. §-a és a kbt. 22. és 23. §-ai értelmében csak meghatározandó az eljárás tartama, mely a pénzbüntetés behajthatlansága esetére ennek helyére lép.

Kihágási itéletben indokolt esetekben köz- és vagyonbiztonsági szempontokból az elmarasztaltaknak az országból kiutasitása, illetőleg illetőségi helyükre tolonczoltatása is kimondható.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 477. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az orsovai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával V. Noe és B. Mária fiatal nők Keletre szállitása miatt az 1869. évi 3390. sz. belügyminiszteri rendelet 6. §-a alapján 100—100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 10—10 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, J. J. M. P. és V. J. ellenben felmentettek, végül V. Noe büntetésének kiállása után az országból kiutasittatni, B. Mária pedig illetőségi helyére eltolonczoltatni rendeltetett, B. Mária elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, felebbezett részében indokainál fogva helybenhagyatik oly módositással, hogy nevezett B. Mária kivándorlásnak engedély nélkül közvetitése által elkövetett kihágás miatt büntettetik az 1881. évi XXVII. t.-cz. 2. §-a alapján. Büntetése 5 napi elzárásban és meg nem fizethetés esetén 5 napi elzárásra átváltoztatandó 50 frt pénzbüntetésben állapittatik meg.

Kihágási itéletben másnak tulajdonát képező tárgy, mint bünjelnek elkobzása, az esetben mondható ki, ha annak birtoklása, használása vagy terjesztése tilos.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 1350. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint az X. kapitány által hozott elsőfoku itélet kiigazitásával Sch. J. betüszedő, engedély nélküli kintornázás által elkövetett és az 1884. 239. számu szabályrendelet 1. §-ába ütköző kihágás miatt ugyanazon szabályrendelet 10. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetén 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az általa használt s tulajdonát nem képező kintorna pedig elkoboztatni és elárvereztetni rendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, vétkesség és a büntetés mérve tekintetében indokainál fogva helybenhagyatik, az elkobzott és elárvereztetni rendelt kintorna azonban, tekintettel arra, hogy az másnak tulajdonát képezi, annak birtoklása, használása vagy terjesztése pedig tiltva nincs, a btkv. 61. §-a értelmében igazolt tulajdonosának visszaadatni rendeltetik.

Engedély nélküli épitkezés és utfoglalás czimén inditott kihágási eljárásban az elfoglalt ut helyreállitása iránti rendelkezés, nem a kihágási ügy érdemében hozott itélet keretébe, hanem külön eljárás alá tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 3442. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a k—i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. Antal engedély nélkül épitkezés és utfoglalás miatt, a vonatkozó vármegyei szabályrendelet 24. és 56. §-ai alapján 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, végül köteleztetett a nehezményezett kőkerités lebontására és a kijelölt határig való visszahelyezésére, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, kihágásügyi részében az 1890. évi 2608. elnöki számu itteni körrendelet és az azzal kiadott utasitás értelmében érintetlenül hagyatik, a kőkerités lebontására és visszahelyezésére vonatkozó részében azonban megsemmisittetik, mert az ez iránti rendelkezés és intézkedés nem a kihágási ügy értelmében hozott itélet keretébe, hanem külön eljárásra tartozik.

A kihágási biróságok által az elkobzást megállapitó mellékbüntetés csak akkor alkalmazandó, ha a tárgyak nem olyanok, melyeknek a tettes birtokában való hagyása által a közbiztonság, közegészség vagy közszemérem veszélyeztetnék.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 4698. sz. határozata:

Budapest főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával S. Márkusné gyümölcsárusnő kosaraival a járda elfoglalása miatt a köztisztasági szabályrendelet 12. §-ához képest az 1879. évi XL. t.-cz. 119. §-a alapján 5 forint pénzbüntetés megfizetésében, nem fizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, a lefoglalt gyümölcs elkoboztatni és az 1878. évi V. t.-cz. 61. §-a és a kbt. 12. §-a alapján értékesittetni rendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokaiból azzal a módositással hagyatik

helyben, hogy az elkobzás megsemmisittetik és az árverésen befolyt összeg a panaszlottnak visszaadatni rendeltetik; mert a kbt. 25. §-a értelmében a btk. 60., 61. és 62. §§-aiban meghatározott mellékbüntetések a kihágási biróságok által alkalmazhatók ugyan, de épen ezen szakasznál fogva a biró belátásától és a fenforgó körülményektől függ azoknak alkalmaztatása, hogy t. i. nem olyanok-e a tárgyak, melyek a cselekmény elkövetését elősegithették, melyeknek a tettesek birtokában hagyása által a közbiztonság, közegészség vagy közszemérem veszélyeztetnék; minthogy pedig jelen esetben sem a lefoglalt tárgyak, sem pedig a fenforgott körülmények nem olyanok, melyek a fennebb elősorolt indokoknál fogva a tárgyak elkobzását, illetve a mellékbüntetések alkalmazását kivánatossá tennék: a fennebbi itéletnek az elkobzást illető része megsemmisitendő és az elkobzott tárgyak eladásából befolyt összeg visszaadása elrendelendő volt.

Kihágási cselekmény tárgyalása során fájdalompénz meg nem állapitható.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 2422. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az m—i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, M. J. az ember testi épségére nézve veszélyes kutyára szükséges óvintézkedések nem alkalmazása miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 122. §-a alapján 1 napi elzárásban és 5 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében még 1 napi elzárásban, továbbá 2 frt fájdalompénz és mulasztott munkadij, valamint 60 kr. tanudij megfizetésében marasztaltatott el, s a kérdéses kutya kiirtatni rendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, oly módositással hagyatik helyben, hogy a büntetés, tekintettel vádlott büntetlen előéletére s az idézett törvény 21. §-ának alkalmazásával 1 napi elzárás helyett 3 frt és még 2 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi és 12 órai elzárásban, továbbá a panaszló részére megitélt 2 frt, minthogy a törvény «fájdalompénzt» nem ismer, mulasztott munkadija fejében állapittatik meg. Köteleztetik még vádlott a 60 kr tanudijon kivül a netalán felmerülendő eljárási és tartási költségeket is megfizetni. A kutya agyonüttetése, mint az idézett §-on nem alapuló, s egyéb különös indokokkal nem támogatott intézkedés, hatályon kivül helyeztetik.

Kihágási ügyben hozott itélet kihirdetési záradékában azon körülmény, hogy panaszlott az itéletben megnyugodott vagy pedig ellene felebbezett, mindenkor feljegyzendő.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6551. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a l—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet e részbeni helybenhagyásával K. M. J. és 32 társa a tüzvész szinhelyén fogatukkal késön való megjelenés által elkövetett kihágás miatt a törvényhatósági tüzrendőri szabályrendelet 29. §-a alapján 6—6 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1—1 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltattak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, feloldatik és az elsőfoku itélet ujbóli kihirdetése és felebbezés esetében uj másodfoku itélet hozatala rendeltetik el. Mert az elsőfoku itélet kihirdetése szabálytalanul történt, ugyanis a kihirdetési záradékban azon körülmény, hogy

panaszlottak az itéletben megnyugodtak-e, vagy ellene felebbeztek, fel nem jegyeztetett; nem tünik ki továbbá, vajjon az valamennyi panaszlott jelenlétében hirdettetett-e ki, csak 33 egyén neve lévén aláirva, holott az itéletben 38 panaszlott szerepel. Továbbá, mert a másodfoku itélet hiányos, a mennyiben nem foglal magában valamennyi vádlottra nézve intézkedést, több vádlott helytelenül van megnevezve abban, habár az elsőfoku itélet helybenhagyatik, K. J. szintén elmarasztaltatik, pedig ez az elsőfoku itélettel felmentetett; mindezeknél fogva az elsőfoku itélet ujbóli kihirdetése, esetleg uj másodfoku itélet hozatala volt elrendelendő.

A kihágási ügyekben másodfokban biráskodó hatóságok nincsenek feljogositva arra, hogy az elsőfoku hatóságok itéleteit hivatalból vegyék felülvizsgálat alá.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 3500. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku határozata, mely szerint a St. G. ellen közegészség elleni kihágás miatt folyamatba tett kihágási ügyben az elsőfokulag eljárt szolgabiró az általa hozott és jogerejüvé vált elsőfoku itélet feloldásával uj elsőfoku itélet hozatalára utasittatott azért, mert panaszlottat 1 napi elzáráson fölül a K. T. 104. §-ában megállapitott 100 frt pénzbüntetés helyett a B. T. 92. §-ának alkalmazásával 20 frtban marasztalta el, az elmarasztalt által közbetett felfolyamodvány folytán felülvizsgáltatván, föloldatik és a további eljárás beszüntettetik. Mert a kihágási ügyekben másodfokban biráskodó hatóságok a kihágási eljárást szabályozó szabályrendelet 10. §-ra való tekintettel nem jogosittatnak föl arra, hogy azon eseteket, melyekben szerintük az elsőfoku hatóságok által nem törvényszerü büntetések lettek kiszabva, hivatalból vehessék felülvizsgálat alá.

A kihágási ügyben másodfokulag határozó hatóság az elsőfokulag megállapitott büntetést minden indokolás nélkül leszállitani jogositva nincs.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6202. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint Sz. járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet büntető részének megváltoztatásával T. K. olajmalom-tulajdonos az általa elkövetett ama kihágás miatt, hogy szárazmalmát hatósági meghagyás daczára kapuval el nem látta, az 1879. évi XL. t.-cz. 117. §-a alapján 1 napi elzárásban és 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, tekintve, hogy abban a büntetés leszállitására mi indok sincs felhozva, megsemmisittetik s indokolással ellátott uj másodfoku itélet hozatala rendeltetik el.

Kihágási ügyben hozott másodfoku feloldó itéletnek az ügy ujabb elbirálása iránt valamely határozott rendelkezést, avagy a vádlott felmentését kell tartalmaznia.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 1427. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az x—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet, melyben P. S. mezei kártétel által elkövetett kihágás miatt, az 1885. évi 2357. számu belügyminiszteri rendelet

25. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 20 frt kártérítésben, 12 frt 30 kr hajtópénz, 52 frt 80 kr eljárási költségek megfizetésében marasztaltatott el, feloldatott, Z. község elöljárósága, mint panaszos által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, feloldatik és uj másodfoku itélet hozatala rendeltetik el, mert az idézett másodfoku itélet az elsőfoku itéletet csak egyszerüen feloldja a nélkül, hogy akár az ügy ujabb tárgyalása és elsőfoku elbirálása iránt valamely positiv rendelkezést tenne, akár pedig vádlottat kifejezetten felmentené: minélfogva uj szabályszerü másodfoku itélet hozatala volt elrendelendő.

Kihágás miatt kiszabott büntetés, fokozatos felebbezés esetén, minden indokolás nélkül fel nem emelhető.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 6267. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a marczali járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával T. János földmives, idegen területen s tiltott időben vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 29. §-ai alapján 25–25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3—3 napi elzárásban, továbbá 4 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, fegyvere elkoboztatni rendeltetett, s végül a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett az iratok az itélet jogerőre emelkedése után az illetékes kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni határoztattak, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva oly módositással hagyatik helyben, hogy a másodfokban minden indokolás nélkül felemelt büntetés, tekintettel panaszlott büntetlen előéletére is, az I. fokban megállapitott 15—15 frtra, nemfizethetés esetén 2—2 napi elzárásra leszállittatik.

A kihágási ügyekben másodfokulag itélő biróság e részbeni felügyeleti jogából nem jogosult arra, hogy az elsőfoku biróságot a büntetési tétel kisebb vagy nagyobb mértékének alkalmazására általában utasithassa.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3740. sz. határozata:

A város tanácsának felterjesztésében tett kérdésére értesitem a város közönségét, hogy a másodfoku hatóság az eljárási szabályok 10. §-a értelmében fel van ugyan jogositva arra, hogy a hozzá felterjesztett kimutatások s az esetleg bekivánt tárgyalási iratok alapján esetleges észrevételeit a kihágási ügyekben eljárt elsőfoku közigazgatási hatóságokkal közölhesse s ennélfogva bizonyos mérvben azok biráskodása felett felügyeleti jogot is gyakorol, de ezen felügyeleti jog csakis arra terjedhet ki, hogy az elsőfoku hatóság a kihágási ügyek elbirálásánál és kezelésénél a hatályban levő döntvények és szabályok rendelkezéseit betartja-e? Nyilvánvalóan a törvényekbe vagy szabályokba ütköző vagy feltünően késedelmes vagy felületes eljárást nem tanusitanak-e? Nem terjedhet ki azonban arra, hogy a másodfoku hatóság az elsőfoku biróságként eljáró közigazgatási hatóságot — ha ez a törvény korlátain belül jár el — a büntetési tétel kisebb-nagyobb mértékének alkalmazására általában utasithassa, mert ez már nem felügyeleti, hanem biráskodási jog gyakorlata volna, mely a másodfoku hatóságot csakis akkor illeti meg, ha valamely ügy felülvizsgálat végett perrendszerüleg eléje terjesztetik.

A kihágási ügyekben itélő másodfoku hatóság az elsőfoku hatóságot az észlelt szabálytalanságok iránt utasitással elláthatja, törvényellenes itéleteit hivatalból megsemmisitheti, ellene fegyelmi eljárást indithat, sőt az elsőfoku elintézéssel más tisztviselőt is bizhat meg.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 410. sz. határozata:

A kihágási ügyekben az elsőfoku hatóság által szerkesztendő havi kimutatások felülvizsgálása tárgyában kelt jelentésére értesitem a város tanácsát, hogy az 1880. évi augusztus hó 17-én 38,547. sz. alatt kelt itteni rendelettel közzétett eljárási szabályok 10. §-ában a másodfoku hatóságoknak adott felügyeleti jognál fogva ez az alantas elsőfoku hatóságokkal észrevételeit közli, mely alkalommal az alsófoku hatóságot az észlelt szabálytalanságok és visszásságok tekintetében utasitással is elláthatja, sőt a törvénybe ütköző itéleteket hivatalból meg is semmisitheti és uj eljárást rendelhet el; az alsófoku hatóság pedig ezen észrevételeket és utasitásokat figyelembe venni tartozik; ellenkező esetben ellene fegyelmi eljárás indítható és a kihágási ügyek elsőfoku elintézésével az 1886. évi XXXVII. t.-cz. 42. §-ának 2. pontja értelmében esetleg más tisztviselő bizható meg.

---

6. Költség és kártérités.

Kihágás tárgyalásánál megjelenő tanukat a helyi viszonyokhoz képest tanuzási dij megilleti.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 456. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kaposvári járás főszolgabirája által hozott I. foku itélet helybenhagyásával P. J. községi erdőőr, tilos területen való vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá 20 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el és az iratok a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálhatása végett a kir. pénzügyigazgatósághoz rendeltettek áttétetni, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva azzal hagyatik helyben, hogy a tanukat a helyi viszonyokhoz képest megillető tanuzási dijon kivül a megállapitott eljárási költség azon része, mely az ezen ügyben eljárt ügyvéd munkadija fejében állapittatott meg, töröltetik, mert annak helye kihágási ügyben nincsen; továbbá az itélet panaszlott felettes hatóságával közöltetni rendeltetik.

Eljárási költségek csak az esetben állapithatók meg, ha az arra jogosultak azok iránt igényt támasztanak.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 7202. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a baranyavári járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával R. A. és S. M. h.-szöllősi lakosok, éjjel elkövetett orvvadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján, fejenkint 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés

esetében 10 napi elzárásban, továbbá egyetemlegesen 28 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el s az ügyiratoknak az illetékes kir. pénzügyigazgatósághoz, mint a fenforogni látszó jövedéki kihágás illetékes biróságához leendő áttétele elrendeltetett, — az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: azon módositással, hogy a panaszos főherczegi uradalom ügyésze részére és a csőszök részére megállapitott eljárási költségek, minthogy azok a tárgyalás során szabályszerüen fel nem számittattak, töröltetnek, továbbá a lefoglalt lőfegyver elkobzása és a 63,477/884. számu körrendelet szem előtt tartásával, az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélokra leendő értékesitése elrendeltetik, — indokainál fogva helybenhagyatik.

Ha a kihágási ügyben panaszt emelt egyén feljelentése alaptalannak bizonyul, azon esetben a panaszló a vádlottnak okozott eljárási költségek megtéritésére kötelezendő.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 4292. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a solti felső járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet megsemmisitésével (helyesebben megváltoztatásával) B. Mihály kir. táblai irodatiszt, az ellene hatósági közegnek hivatalos eljárása közben szóbeli megsértése miatt emelt vád alól felmentetett, a felszámitott költségek megtéritése iránti kérelmével azonban elutasittatott, az itélet ezen része ellen vádlott által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: panaszlottat a kihágás vádja alól felmentő nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik, a költségekre vonatkozó felebbezett részében pedig megváltoztattatik, panaszlott B. Mihály költségei panaszló K. Gergely biró ellenében 6 frt 35 krban állapittatnak meg s köteleztetik most nevezett K. Gergely ezen összeget B. Mihály panaszlottnak 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni, — mert panaszló községi birónak az eljárás alapjául szolgáló feljelentése a való tényállásnak meg nem felelvén, őt az alaptalan panasza által vádlottnak okozott eljárási költségek megtéritésére kötelezni kellett.

Boszuvágyból alaptalan kihágási feljelentést tett egyén, az eljárási költségekben elmarasztalandó.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 707. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a veszprémi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával, M. F. községi biró, az ellene emelt vadászati kihágás vádja és következményei alól felmentetett és magánvádló P. A. tanitó 21 frt eljárási költség megfizetésében marasztaltatott el, az utóbbi által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a felhozott indokokon kivül helybenhagyatik még azért is, mivel a panaszos többrendü állitása, mint nevezetesen, hogy panaszlott vadászkutyával volt, hogy találkozásukkor őt a vadászás és a jegy iránt kérdőre felhivta volna, hogy akkor lövéseket is hallottak, maga a panaszos által hivatott s vele az állitólagos kihágás elkövetésekor együtt volt tanuja, Weinhart Ferencz által megczáfoltatott s panaszos feljelentése már ennélfogva is ugy jóhiszemüség mint alaposság tekintetében igen ingataggá és megbizhatlanná vált, mig másfelől szavahihetőségben emelkedett panaszlott-

nak meg sem czáfolt, sőt részben a hivatott tanuja, Scher Márton csősz vallomása által támogatott azon védekezése, miszerint a gyakori erdei falopások és kártételek elkövetésének kipuhatolása és lehető tetten kapása végett ment a kérdéses alkalommal is fegyverrel az erdőbe és hogy panaszos feljelentését merő boszuérzetből s teljesen alaptalanul tette meg.

A kihágás vádja alól felmentett fél az eljárási költségekben nem marasztalható el.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 5412. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az n—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. N. földmives, az ellene a haszonbérlő engedélye nélkül és tiltott időben való vadászás miatt emelt vád és következményei terhe alól felmentetett, ellenben 13 frt 50 kr. eljárási költség megfizetésében elmarasztaltatott, az elmarasztalt által bejelentett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, feloldatik és vádlott az eljárási költségek megfizetésének terhe alól is felmentetik, mert a terhére rótt kihágás vádja alól felmentetvén, annak jogkövetkezményei alól is fel volt mentendő.

Valamely kihágást feljelentő egyén, ha feljelentése nem volt merőben alaptalan, az eljárási költségek megtérítésében el nem marasztalható.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 344. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az n—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával W. S. és R. M. döglött, illetve beteg birkának emberi élelemre való levágatása által elkövetett kihágás vádja és következményei alól felmentettek, mig panaszos K. P. J. 4 frt 30 kr eljárási költség megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva oly módositással hagyatik helyben, hogy K. P. J. községi biró a 4 frt 50 kr költség megfizetése alól felmentetik; mert ő csak kötelességét teljesitette, mikor a feljelentést tette és az nem is volt merőben alaptalan, miután azt K. V. és B. F. előadásai alapján tette, következőleg költségek megtérítésében elmarasztalható nem volt.

Községi elöljárónak bár jóhiszemü, de alaptalan feljelentése folytán felmerült költség megfizetésére nem a községi pénztár, hanem a feljelentő elöljáró köteles, a ki azonban az őt félrevezető egyének ellen, a törvény rendes utján kártéritést kereshet.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 52,964. sz. határozata:

J. B. állitólagos vadászati kihágása tárgyában tett jelentésére a következőket kivántam kijelenteni. A kérdéses kihágási ügyben hozott alispáni itéletnek azt a részét, a mely szerint P. község házi pénztára a felmerült 7 frt 20 kr tanuzási dij megtéritésére köteleztetett, egyáltalán nem tartom indokoltnak; mert bár az 1883. évi XX. t.-cz. 39. §-a a községi elöljáróknak az orvvadászat feljelentését kötelességükké teszi, abból egyáltalán nem következik még az, hogy a községi elöljárók által bár jóhiszemüleg, de eredménytelenül tett feljelentés folytán felmerült eljárási költségek a községi pénztárra volnának háríthatók, miután a községi biró a feljelentést nem a község

megbizása vagy felhatalmazása, hanem saját elhatározása alapján tette. Minthogy a község a pénztárát elmarasztaló itéletet nem felebbezte, az ügy közigazgatási szempontból befejezettnek tekintendő; fenmaradt azonban a vármegye közönségének azon joga, hogy a vonatkozó községi számadás felülvizsgálata alkalmával a kifizetés illetékes volta és esetleg az összeg megtéritése iránt határozzon, jövőben pedig hasonló költségek megfizetésére a bár jóhiszemüleg, de eredménytelenül feljelentő községi biró lesz kötelezendő, fenmaradván azon joga, hogy kártéritésért a törvény rendes utján, az őt félrevezető egyének ellen fordulhasson.

Kihágási eljárásnál nem törvényszerüen eljárt hatósági személy által a felmerült eljárási költségek megtéritendők.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 5885. sz. határozata:

F. G. és társai vadászati kihágási ügyéből kifolyólag felmerült eljárási költségek tárgyában kelt alispáni jelentés csatolmányait oly felhivással küldöm vissza a vármegye közönségének, hogy tekintettel arra, miszerint ezen orvvadászat miatt a kir. csendőrség által tett feljelentésre folyamatba tett vadászati kihágási ügyben, a büntető eljárás — az 1883. évi XX. t.-cz. 39. §-a értelmében — csakis a vadászat-tulajdonos vagy haszonbérbe adó, avagy haszonbérbe vevő panaszára lett volna meginditandó, ezen jogositottak közül azonban senki sem emelt panaszt, a szóban levő ügyben felmerült s az I. számu csendőrkerületi parancsnokságnak már megtéritett 5 frt 74 krnyi tanudijat, az ezen ügyben nem törvényszerüen eljárt főszolgabirótól szedesse be s szabályszerüen számoltassa el.

Indokolatlanul alkalmazott helyszini szemle költségeiben a panaszlott nem marasztalható el.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1141. sz. határozata:

A vármegye alispánjának határozata, melylyel E. Károly elleni vadászati kihágási ügyben a nevezett által a másodfoku itélet ellen beadott felebbezés, mint elkésett, visszautasittatott, az emlitett panaszlott által közvetlenül ide benyujtott felfolyamodvány folytán felülvizsgáltatván, hatályon kivül helyeztetik és az illető felebbezés elfogadásával az alapügy harmadfoku elbirálás alá vétetvén, a vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a v—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával E. Károly állomási főnök, idegen vadászterületen engedély nélkül 2 őzre vadászás s azok lelövése s felhasználása miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 31. §-ai alapján 20 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 24 frt kártéritésben, 11 frt 80 kr. eljárási s még 11 frt 60 kr. helyszini szemlei és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva oly módositással hagyatik helyben, hogy a 24 frt kártérités az idézett törvényczikk 34. §-a alapján itéltetik meg, mig a 11 frt 60 kr. helyszini szemlei költség egészen töröltetik és annak megfizetési kötelezettsége alól panaszlott felmentetik, eljárási költség fejében pedig csak Sch. György részére 1 frt 50 kr., Sz. György részére 80 kr. tanudijnak és T. Frigyes erdész részére 5 frt napi- és fuvardij, összesen 7 frt 30 krnak megfizetésére köteleztetik panaszlott; az alapügybeli másodfoku itélet ellen

a panaszlott által bár elkésetten beadott felebbezés elfogadandó és ehhez képest az ügy harmadfoku elbirálás alá veendő volt, mivel nem bizonyult be az, hogy az illető másodfoku itélet a panaszlottal, a szabályszerüleg előirt kitanitás mellett közöltetett volna; érdemben pedig a helyszini szemle költsége, hozzávéve a feljelentő erdész által azon alkalomból és czimen felszámitott 6 frtot is, törlendő s panaszlott annak megfizetési kötelezettsége alól felmentendő volt, mivel a panaszlott részbeni önbeismerése, a panaszos fél részéről bemutatott haszonbéri szerződés és a két hitelt érdemlő tanu egybehangzó határozott vallomása után, a helyszini szemle megtartása szükséges nem is volt. A kártérités a 31. §. mellőzésével azért volt a 34. §. alapján megitélendő, mert a vadállományban okozott károk megtéritéséről az utóbbi szakasz intézkedik, mig a 31. §. a tiltott időben lőtt hasznos vadak után fizetendő pénzbüntetések összegét határozza meg.

A kihágási eljárás folyamán részletesen fel nem sorolt költségek az itéletben meg nem állapithatók.

A m. kir. belügyminiszter 1880. évi 4617. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint N. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet feloldásával M. Gy. gazdatiszt, az ellene R. F. állami állatorvos szóbeli megsértése miatt emelt s az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-ába ütköző kihágás vádja és következményei alól felmentetett, ugy a panaszos, mint a panaszlott által a költségeket, illetőleg közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva helybenhagyatik, azzal a kijelentéssel, hogy panaszlott M. Gy. részére eljárási költségek azért nem állapittathattak meg, mert azok az eljárás folyamán részletesen felsorolva nem lettek.

A közigazgatásilag letartóztatott egyének élelmezési költségei behajthatlanságuk esetén, külön fedezet hiányában, a vármegyei házipénztárt terhelik.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 4545. sz. határozata:

Kihágásokért elzárásra elitéltek élelmezési költségeinek — ha az elitéltek magukat élelmezni nem képesek — ki által vagy mely pénztár vagy alapból leendő megtéritése tárgyában a vármegye alispánjának felterjesztése folytán értesitem a vármegye közönségét, hogy a közigazgatásilag letartóztatott egyének élelmezési költségei, behajthatlanságuk esetén külön fedezet hiányában a vármegyei házipénztárt terhelik: ennélfogva az alispáni felterjesztésben felemlitett 30 napi rabtartási költség is «az előre nem látott» kiadások rovata alatt a házipénztár terhére kell, hogy kifizettessék és elszámoltassék.

Kihágási ügyekben a szolgabirói hivatal székhelyén eszközölt rendőri vizsgálatért sem a birói kiküldöttet, sem pedig a községi elöljárókat dijazás meg nem illeti.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 22. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a zs—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. K. korcsmáros, hitelesitéssel el nem látott ürmértékek használása miatt, az 1879. évi

XL. t.-cz. 136. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 39 kr. eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva oly hozzáadással hagyatik helyben, hogy a hitelesitetlen ürmértékek elkoboztatni és az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. pontjában megjelölt czélokra értékesittetni rendeltetnek. Az eljárási költségek töröltetnek, mert a szolgabirói hivatal székhelyén eszközölt rendőri vizsgálatért sem a szolgabirói kiküldöttet, sem pedig a községi elöljárókat dijazás nem illeti meg.

Vadászati kihágási ügyben panaszlott felmentése esetén költségei a panaszos ellen megitélendők s ha a panaszt vadásztársulat tette, a költségek megfizetésére nem a vadásztársulat, hanem a feljelentést tevő elnök vagy tag kötelezendő.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 844. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a központi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. B. idegen vadászterületen és tiltott időben vadászás miatt az öcsényi vadásztársulat panaszára ellene folyamatba tett kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetett, a felmerült 11 frt eljárási költség megfizetésében pedig feljelentő vadásztársulat marasztaltatott el, a panaszos által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, felmentő, nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik, felebbezett s az eljárási költségeknek panaszos vadásztársulat terhére történt megitélését illető része pedig indokainál fogva oly kiigazitással hagyatik helyben, hogy a felmerült 11 frt eljárási költség megfizetésére az 1883. évi XX. t.-cz. 45. §-a értelmében feljelentést tett D. P., mint az öcsényi vadásztársulat elnöke, köteleztetik.

Kihágási ügyben jogerős itélettel marasztalt, azonban tényleges hadi szolgálatra behivott egyének után a büntetés foganatositása alkalmából felmerült élelmezési költség a katonai hatóságnak az előre nem látott költségek alapjából téritendő meg.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 4843. sz. határozata:

Vonatkozva hozzám felterjesztett jelentésére felhivom Budapest főkapitányát, hogy kihágási ügyben jogerős itélettel elmarasztalt L. S. után felmerült 94 kr. élelmezési költséget a m. kir. első honvéd gyalog féldandár parancsnokságának az előre nem látott költségek alapjából fizesse ki, aztán ezen összeg behajtása iránt szokott módon intézkedjék és jövőre is hasonló esetekben szintén ezen módon járjon el, de az eredményről ide mindig jelentést tegyen.

Feljelentő panaszos részére a feljelentés szerkesztése czimén kihágási ügyben semminemü költség meg nem állapitható.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3979. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a körmendi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet nem felebbezett részének érintetlenül, felebbezett részének helybenhagyásával T. L. földmives, idegen területen engedély nélkül való vadászat által elkövetett kihágás miatt

az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 50 frt, tiltott időben való vadászat által elkövetett kihágás miatt pedig az idézett törvény 29. §-a alapján szintén 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében összesen 10 napi elzárásban, továbbá vádlott társával egyetemlegesen 12 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el s az iratok a fenforgó jövedéki kihágás elbirálása végett az illetékes m. kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltettek, az elmarasztalt irásbeli felebbezése folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva oly módositással hagyatik helyben, hogy panaszló részére a feljelentés szerkesztése czimén megállapitott 5 frt töröltetik, minélfogva panaszlottak csupán 7 frt eljárási költség megfizetésére köteleztetnek.

Valamely kihágás miatt elmarasztalt egyén, a póteljárások során felmerült költségeket is viselni köteles.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2805. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a szigetvári járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, O. A. idegen vadászterületen a jogositott engedélye nélkül elkövetett vadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá 7 frt 16 kr. eljárási, és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, ellenben Sz. J. felmentetett, végül még O. A. érvényes vadászjegye az 1883. évi XXIII. t.-cz. 36. § c) pontja értelmében tőle bevonatni s ugyanazon § értelmében a vadászjegy láttamozása 3 évre megtagadtatni határoztatott, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: kihágási részében érintetlenül hagyatik azzal, hogy elmarasztalt a pótlólag felmerült eljárási költségeket is viselni köteles; — végül megjegyeztetik, hogy a vadászjegy visszavonása és láttamozás, törvény erejénél fogva közigazgatási uton lévén alkalmazandó, — ily értelmü rendelkezés kihágási büntető eljárás során való megállapitásának szüksége fenn nem forog.

Közigazgatási hatóságok elé tartozó kihágási ügyekben a felek ügyvéd általi képviseletre nem kötelesek; ha a felek mégis ügyvéd által képviseltetik magukat, az ügyvédi dijak közigazgatási uton meg nem állapithatók.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 1372. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az elsőfokulag hozott szolgabirói itélet kiegészitésével N. N. idegen területen való jogtalan vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, engedély nélkül fegyvertartás miatt a törvényhatósági szabályrendelet alapján 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 4 napi elzárásban, továbbá 13 frt 70 kr eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott él, egyidejüleg a vádlottól elvett fegyver elkobozása, eladása s a vételárnak a 38,347/880 sz. b. ü. m. rendelet mellékletét képező Utasitás 11. §. értelmében való kezelése, valamint a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett az itéletnek a kir. adófelügyelőséggel leendő közlése elrendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés fólytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva azzal hagyatik helyben, hogy a 13 frt 70 kr. eljárási költségből az ügyvédi munka s egyéb dij levonat-

ván, összesen 6 frtban állapittatik meg. Mert a közigazgatási hatóságok elé tartozó ügyekben a felek ügyvédet vallani nem kötelezvék, s a mennyiben ezt tették, az ügyvéd által teljesitett munkálatokért e czimen felszámitott dijak kiegyenlitése is a feleknek hagyatik fenn.

A kihágási eljárás során a tartási költségnek számszerinti előzetes megállapitása helyt nem foglalhat.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3631. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet részbeni megváltoztatásával J. B. földmives a tiltott eszközökkel való orvvadászat vádja alól felmentetett, T. G. napszámos azonban a tiltott eszközökkel való vadászat által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján 200 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 20 napi elzárásban, továbbá 3 forint kártéritésben, 2 frt eljárási és 3 frt 40 kr tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt szóbeli felebbezése folytán felülvizsgálván, indokainál fogva azon változtatással hagyatik helyben, hogy a kártérités czimén megállapitott 3 frt az idézett törvény 31. §-a alapján az elfogott egy darab nyulért, mint a 36. §. értelmében megosztandó pénzbüntetés szabatik s helyébe behajthatlanság esetén 1 napi elzárás lép, továbbá, hogy a tartási költségnek szám szerinti előzetes megállapitása mellőztetik, mert az, hogy a vagylagosan kiszabott elzárás büntetés foganatositása esetén mennyi költség merülend fel, csak az itélet végrehajtása után állapitható meg.

Ügyvédi dijak, miután kihágási eljárásnál az ügyvédi képviselet nem kötelező, kihágási itélettel meg nem állapithatók.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 299. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a cs—i járás főszolgabirája helyett delegált közp. járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával W. Urbán mészáros és F. András kőmüves a haszonbérlő engedélye nélkül való vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján egyenkint 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban, továbbá 40 forint ügyvédi dij, 13 frt 88 kr eljárási s a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva azzal hagyatik helyben, hogy a megállapitott ügyvédi dijak, az ügyvédi képviselet kihágási ügyekben nem lévén kötelező, töröltetnek.

A büntető eljárás szabályai szerint a kihágás vádja alól felmentett fél kártéritésben sem marasztalható el.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 740. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a n.-csalomjai járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet részbeni feloldásával és részbeni módositásával H. B. azért, hogy agarai idegen vadászterületen 5 drb nyulat elfogtak, az 1883. évi XX. t.-cz. 17. §-a alapján 10 frt kártéritésben, 3 frt 40 kr. eljárási költségben marasztaltatott el, panaszló M. J. által közbe-

tett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, feloldó részében indokaiból helybenhagyatik, módositó részében azonban megváltoztattatik és panaszló M. J. kártéritési keresetével polgári perre utasittatik; mert a büntető eljárás szabályai szerint a kihágás vádja alól felmentett fél kártéritésben sem marasztalható el.

Kihágási itéletben csakis azon kártéritési követelések dönthetők el, melyek a kihágásból származnak.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 1054. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Ördög Gergely a Tóth András, Sztankó István és Pázmán János ellen az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-ában körülirt vadászati kihágás miatt emelt panaszával, valamint Tóth András által történt agyonlövetése által okozott 20 frtnyi kártérités iránti keresetével elutasittatott, panaszló által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: vadászati kihágás iránt tett panaszra vonatkozó részében indokainál fogva helybenhagyatik, kártéritésre vonatkozó része hatályon kivül helyeztetik s panaszló Ördög Gergely kártérités iránti követelésével a polgári perutra utasittatik; mert az elj. szab. 4. §-a értelmében csak azon (50 frtot meg nem haladó) kártéritési követelések dönthetők el a feljelentés folytán hozott itéletben, melyek a kihágásból származnak. Jelen kártéritési követelés a panasz tárgyává tett vadászati kihágásból nem folyik; de megbüntető itélet nem is hozatott, minélfogva tehát a kártéritési követelés felett érdemben intézkedni: a követelést elutasitani, az eljárt hatóságoknak jogukban nem állott.

Kihágási ügyben, habár a panaszlott elmarasztaltatott is, kártérités meg nem állapitható, ha ez iránt sem a vadászatjogtulajdonos az eljárás során igényt nem emelt sem annak érvényesitésére feljelentő megbizottját külön meg nem bizta.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 4530. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a karánsebesi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, J. M., A. N., S. O., A. Sz., Sz. P., T. J. és Sz. J. idegen területen engedély nélkül vadászat által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 30—30 frt pénzbüntetésben, — tilos időben való vadászat által elkövetett kihágás miatt pedig ugyanezen t.-cz. 29. §-a alapján 15—15 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 6—6 napi elzárásban, — továbbá S. A. kir. erdőigazgató, mint a vadászati jog bérlője részére egyetemleges 50 frt kártéritésben, feljelentő és a tanuk részére pedig 48 frt 48 kr. eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, elkobzott fegyvereik azonban visszaadatni rendeltettek, — az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva a következő módositásokkal hagyatik helyben: 1. a panaszlottakra kiszabott pénzbüntetések helyébe behajthatlanság esetén a 30 frt helyett 3 napi, a 15 frt helyett pedig 2 napi elzárás lép; 2. panaszlottak fegyverei elkoboztatni s az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában megjelölt czélokra értékesittetni rendeltetnek; 3. az itéleteknek a kártéritési összeg megállapitására vonatkozó része azonban megsemmisittetik, — mert a kérdéses terület vadászati

jogot bérlő S. A. panaszlottak ellen az eljárás folyamán kártéritési követeléssel fel nem lépett, azt pedig az iratok nem igazolják, hogy kártéritési igényének a hatóság előtti érvényesitésére vonatkozólag, feljelentőnek megbizást adott volna, minélfogva az ítéleteknek a kártéritésre törvényes jogalap nélkül kiterjeszkedő részét meg kellett semmisiteni.

Kihágásból eredő kártéritési igény, a mennyiben bővebb bizonyitást szükségel, polgári perutra utasitandó.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1901. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a k—i járás főszolgabirója által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával F. Juon, F. Pavel és S. Vasilie idegen területen engedély nélküli vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján egyenkint 10 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 1—1 napi elzárásban, továbbá 30 frt kártéritésben, 1 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva büntető részében helybenhagyatik, a kártéritésre vonatkozó rész azonban megsemmisittetik és panaszos egylet kártéritési igényeivel, miután annak alapos elbirálása bővebb bizonyitást igényel, a vadászati törvény 45. §-ának második bekezdése alapján, polgári perutra utasittatik.

---

7. Felebbezési jog.

Ha a kihágási ügyben hozott itélet közlésekor a vádlott felebbezési jogára s annak miként gyakorlására az eljárási szabályok 68. és 75. §-ainak megfelelőleg a hatóság által ki nem tanittatik: ezen körülmény semmiségi okot képez.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 258. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az é—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet, melylyel D. János róm. kath. lelkész, az N. Ágnes, valamint B. Jolán ev. ref. vallásu leánygyermekek keresztelési bizonylatainak az illetékes lelkészi hivatalhoz meg nem küldése miatt, az 1890. évi 10,086. számu vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet alapján 10 frt pénzbüntetésben marasztaltatott, s egyszersmind nevezett leánygyermekek keresztelési bizonylatainak az illetékes lelkészi hivatalhoz leendő áttételére köteleztetett; a panaszlott által beadott felebbezések figyelmen kivül hagyásával helybenhagyandónak találtatott, a panaszlott által közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván: tekintettel egyrészről arra, hogy az iratok nem tanuskodnak arról, miszerint vádlott az elsőfoku itélet közlésekor felebbezési jogára s főként annak miként gyakorlására az Elj. Szab. 68. és 75. §-ainak megfelelőleg kitanittatott volna, tekintettel továbbá arra, hogy ámbár a másodfoku hatóság az elsőfoku itéletet az elsőfoku hatóság által végzésileg elfogadott felebbezések figyelmen kivül hagyásával helybenhagyandónak találja, de az indokolás szerint világosan kijelenti, hogy az elkésetten beadott felebbezés folytán, mi már a főszolgabiró által is visszautasitandó lett volna, az ügy felül nem vizsgálható, hanem az Elj. Szab.

77. §-a rendelkezéséhez képest a határozat (elsőfoku itélet) felülvizsgálata s érintetlenül hagyásával, a felebbezés visszautasitandó volt: jelen másodfoku határozat megsemmisittetik s a fentieknél fogva az elsőfoku itélet ellen beadott felebbezés elfogadásával, szóban lévő ügynek a másodfoku hatóság által leendő érdemleges felülvizsgálata rendeltetik el.

Kihágási ügyekben hozott itélet kihirdetése alkalmával az érdekelt felek felebbezési joguknak mikénti gyakorlására kitanitandók s azon körülmény az iratokban kitüntetendő. Ennek elmulasztása esetén az elkésve adott felebbezés visszautasitása iránt hozott határozat semmis.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 631. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a nagybecskereki járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet ellen Zs. Koszta pénzügyőri fővigyázó részéről beadott felebbezést, mint elkésetten beadottat visszautasitotta és az elsőfoku itéletet érintetlenül hagyta, a nevezett Zs. Koszta által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megsemmisittetik és a megye alispánja oda utasittatik, hogy a járás szolgabirája által hozott érdemleges elsőfoku határozatot felülvizsgálat alá vevén, az ügy érdemében hozzon másodfoku határozatot; mert azon körülmény, hogy nevezett felebbező felebbezési jogának mikénti gyakorlásáról az eljárási utasitás 68. §-ához képest kellően kitanitva lett volna — ki nem tünik; miért felebbezése elfogadandó és az ügy érdemlegesen felülbirálandó volt.

Kihágási ügyben, ha a felebbezési határidő utolsó napja vasárnapra esik, a következő köznap tekintendő utolsó napnak.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4972. sz. határozata:

A vármegye alispánjának itélete, helyesebben végzése, mely szerint A. K. ny—i lakosnak az ugyanottani rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet ellen beadott felebbezése, mint elkésett visszautasittatott, a nevezett A. K. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik, s a szóban forgó felebbezés elfogadása mellett az ügynek érdemleges másodfoku elbirálása rendeltetik el. Mert az elsőfoku itélet A. K.-nak f. évi junius 16-án kézbesittetvén, a felebbezés határideje junius 19-én telt ugyan le; minthogy azonban ezen nap vasárnapra esett, a vasárnap pedig a felebbezési határidőbe be nem számitandó, panaszlott a junius 20-án beadott felebbezéssel nem késett el, annál kevésbé, mert a felebbezési határidőre kitanitva nem lett, miután egyedül a vonatkozó szakaszra való hivatkozás kitanitásnak nem tekinthető.

A kihágási eljárásban is a vasárnap és ünnepnap a határidőbe csak akkor nem számitandó be, ha a határidőnek utolsó napja esnék vasár- vagy ünnepnapra.

A m. kir. belügyminiszternek a m. kir. földmivelésügyi miniszterhez intézett 1890. évi 1071. sz. átirata:

Nagybecsü átirata, melyben a B. J. r—i lakos ellen állategészségrendőri kihágás miatt folyamatba tett ügyből kifolyólag, a vasárnapnak a felebbezés benyujtására megállapitott határidőbe való be- vagy be nem számitása

iránt méltóztatott kérdést tenni, van szerencsém tisztelettel válaszolni nagyméltóságodnak, hogy a kihágási eljárást szabályozó 1880. évi 38,547. számu rendelet 5. §-ának a törvénykezés általános szabályaival megegyező rendelkezése szerint a vasárnap és ünnepnap a határidőbe csak akkor nem számitandók be, ha a határidőnek utolsó napja esnék vasárnapra vagy ünnepnapra.

Kihágási ügyekben, ha a meghatalmazott kirendelése a hatóság tudomására jutott, a határozatok a meghatalmazottal közlendők.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1025 sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku határozata, mely szerint a temesrékasi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku határozat helybenhagyásával, B. N. és társai az ellenük vadászati kihágás miatt folyamatba tett ügyben hozott — másodfoku alispáni itélet ellen beadott felebbezésükkel elutasittattak, — az ezen határozat ellen fentnevezettek által irásban beadott felebbezés, illetőleg igazolási kérelem következtében és hivatalból felülvizsgáltatván: az elsőfoku határozattal együtt megsemmisittetik; mert a másodfoku itélet panaszlottakkal nem szabályszerüen közöltetett, amennyiben az «Eljárási Utasitás» 25. §-a értelmében azon esetben, ha meghatalmazott kirendelése a hatóság tudomására jutott, a határozatok meghatalmazottal közlendők, jelen esetben pedig az itélet csupán egy panaszlottal lett a kézbesitési iv tanusága szerint közölve.

Városi tiszti ügyésznek nincs joga a kihágási ügyekben hozott határozatok ellen hivatalból felebbezéssel élni.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6598. sz. határozata:

A H. A. kávéházbérlő ellen pinczérnőnek előleges bejelentés nélkül való felfogadás miatt folyamatba tett kihágási ügyre vonatkozó iratokat a városi tiszti ügyésznek a város főispánja által felterjesztett felebbezésének mellőzésével a vármegye alispánjának további eljárás végett megküldöm. Mert az eljárási szabályok 73. §-a szerint a közigazgatási hatóság által kihágás miatt folyamatban levő ügyben hozott határozatok ellen csak az felebbezhet, a ki magát jogaiban sértve érzi. Sértett azonban csak a vádló és vádlott lehet; e szerint a városi tiszti ügyésznek nincs joga a kihágási ügyekben hozott határozatok ellen hivatalból felebbezéssel élni.

Ha a felebbezés, a benyujtási határidő után, postai késedelem miatt elkésve érkezik be a hatósághoz, az a felebbező félre nézve a felebbezési határidő elmulasztásával járó joghátrányokat nem vonja maga után.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 3433. sz. határozata:

A vármegye közigazgatási bizottságának másodfoku határozata, mely szerint a k—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet ellen P. Gergely, M. András és T. Mihály által benyujtott felebbezés, mint elkésett, visszautasittatott, az első helyen nevezett által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, a nem felebbezőkre nézve érintetlenül hagyatik, felebbező P. Gergelyre vonatkozólag azonban feloldatik és őtet illetőleg az ügynek érdemleges másodfoku elbírálása elrendeltetik. Mert nevezett a bemutatott

postavevénynyel hitelesen beigazolta azt, hogy felebbezését a f. évi márczius hó 2-án kézbesitett elsőfoku itélet ellen már a kézbesitést követő napon, azaz márczius hó 3-án, tehát a törvényileg előirt határidőn belül adta fel postára és hogy az mégis elkésetten érkezett be az illető hatósághoz, azért a nevezett fél jogi megröviditést annyival kevésbé szenvedhetett, mivel a törvénynek intencziója is, a midőn a felebbezhetésre mindössze 48 órát ir elő, csakis odáig terjedhet, hogy a felebbezés esetleges elkésése ne az illető egyén saját hibája folytán következzék be.

Kihágási ügyekben hozott közbenszóló határozatok ellen felebbezésn-k helye nincs s az ily határozatokban foglalt esetleges sérelmek ellen jogorvoslattal csupán a véghatározat ellen beadott felebbezésben lehet élni.

A kir. belügyminiszter 1887. évi 2056. sz. határozata:

H. L. és M. G. vadászati kihágási ügye, melyben a vármegye alispánja másodfoku határozatával a kanizsai járás szolgabirája által hozott határozatának M. J.-re vonatkozó része helybenhagyatott, H. Cs. L.-ra vonatkozó része pedig feloldatott s nevezettet illetőleg a tárgyalás kiegészitése és uj elsőfoku határozat hozatala rendeltetett el: a másodfokban hozott ezen alispáni határozat H. L.-ra vonatkozó része ellen a homok-komáromi hegybizottmány által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a most nevezett hegybizottmány felebbezése az eljárási szabályok 74. §-a alapján hivatalból visszautasittatik, mert közbenszóló határozatok ellen felebbezésnek helye nincs s az ilyen határozatokban foglalt esetleges sérelmek ellen jogorvoslattal csupán a véghatározat ellen beadott felebbezésben lehet élni. Miről a vármegye közönsége azon megjegyzéssel értesittetik, hogy a másodfoku határozat ellen beadott s e helyen hivatalból visszautasitott felebbezés az eljárási szabályok hivatkozott szakasza értelmében már az elsőfoku hatóság által lett volna visszautasitandó és hogy a kihágási ügyek érdemileg itéletekkel, nem pedig határozatokkal döntendők el.

Kihágási ügyekben a közvád képviseltetéséről gondoskodva nem lévén, a hozott itéletek ellen csak a vádlottaknak vagy sértetteknek van joguk felebbezéssel élni.

A m. kir. belügyminiszternek 1893. évi 560. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott itélet megváltoztatásával B. Ignáczné bordélyháztulajdonos, üzletében éjjelenkint a vendégeknek szeszes ital kiszolgáltatása miatt az 1884. évi 1461/136. számu városi szabályrendelet 11. és 23. §-ai és az 1879. évi XL. t.-cz. 23. §-a 5-ik bekezdése alapján 3 napi elzárásban és 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és rabtartási költségek fejében napi 17 krnyi összegnek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, törvényszerüség hiánya indokából megsemmisittetik és az elsőfoku itélet intézkedése, mely szerint panaszlott az ellene emelt kihágási vád és annak következményei alól felmentetett, hatályában érintetlenül fentartandónak mondatik ki; mert kihágási ügyekben a közvád képviseletéről gondoskodva nem lévén, az ilyen ügyekben hozott itéletek ellen csak a vádlottaknak vagy sértetteknek van joguk felebbezéssel élni, a most szóban forgó és hivatalból üldözendő rendőri kihágási ügyben pedig a város sér-

tett félnek egyáltalán nem tekinthető, nem volt tehát joga a tárgyaláshoz egy tanácsnokot képviselőül kiküldeni s ennek nem volt joga az elsőfoku itélet ellen felebbezéssel élni s a mennyiben mégis felebbezett, nem volt joga a városi tanácsnak a felebbezést elfogadni s annak alapján az ügyet másodfoku felülvizsgálat alá venni. A város, mint italmérési jogbérlője anyagi érdekeiben meg lehet ugyan sértve az által, hogy a város területén valaki engedély nélkül szeszes italt mér ki, de a most szóban forgó esetben nem az italmérési jog megsértése képezi az elbirálás tárgyát. Az engedély nélkül való italmérés, mint jövedéki kihágási ügy az illetékes pénzügyigazgatóság elbirálása alá esik s ott a város, mint sértett fél szerepelhet is, mig a jelen esetben szeszes italnak rendőri tilalom ellenére bordélyházban való kiszolgáltatása által elkövetett rendőri kihágás miatt lévén a büntető eljárás folyamatba téve, ebben az ügyben a város, mint sértett fél fel nem léphet, s felebbezési jogot sem gyakorolhat.

Kihágási ügyben hozott itélet ellen a tanuk, a mennyiben az itélet reájuk nem vonatkozik, felebbezéssel nem élhetnek.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 1006. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az m—i alsó járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával G. Gábor ellen O. János körjegyző panaszára udvara és árnyékszékének tisztátlanul tartása miatt folyamatba tett kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetett és a megitélt 5 frt eljárási költség megfizetésére N. Ferencz községi biró köteleztetett, a panaszos községi jegyző, a községi biró és panaszos tanui által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, a panaszos tanui által benyujtott felebbezés visszautasitásával, minthogy ők nem tekinthetők olyanoknak, kik az itélet által jogaikban sértve érezhetnék magokat, indokainál fogva helybenhagyatik azzal, hogy az 5 frtban érvényesitett eljárási költség viselésében panaszos O. János körjegyző marasztaltatik el, mert a panaszfeljelentést nem a községi biró, hanem ő tette.

Kihágásügyi eljárásnál az itéletnek a szabályszerüleg előirt kitanitás nélkül közöltetése esetén, a felebbezési határidő elmulasztása miatti igazolási kérelemnek hely adandó.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 6115. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku végzése, mely szerint a Nyiregyháza város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku végzés helybenhagyásával, Sz. J. és P. A. nyiregyházi lakosok, az ellenök folyamatba tett vadászati kihágási ügyben a másodfoku itélet elleni felebbezési határidő elmulasztása miatt beadott igazolási kérelmükkel elutasittattak, a nevezettek irásbeli felebbezése folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és az igazolási kérelemnek hely adatván, a másodfoku itélet elleni felebbezés benyujtására törvényszerü határidő kitüzése rendeltetik el. Mert az iratok szerint panaszlottak a másodfoku itélet kézbesitésekor felebbezési jogukra sem a másodfoku itéletben, sem az annak kézbesitését elrendelő főszolgabirói végzésben ki nem tanittattak, minélfogva a felebbezési határidő elmulasztása iránti igazolási kérelmüknek helyt adni kellett.

Ha a panaszlott a kihágási eljárás során hozott itéletben, annak kihirdetése alkalmával s felebbezési jogára tett figyelmeztetés daczára megnyugszik, az itélet azonnal jogerejüvé válik s ellene felebbezésnek többé helye nincs.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3362. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku határozata, mely szerint a t—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku határozat helybenhagyásával M. B. gazdálkodó, levágott beteg sertés husának, e körülményt tudva élelemre használása és adása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-a alapján történt elmarasztalására vonatkozó elsőfoku itélet ellen közbevetett felebbezése visszautasittatott, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: tekintettel arra, hogy elmarasztalt az itélet kihirdetése alkalmával, bár felebbezési jogára a hirdetési jegyzőkönyv tanusága szerint többszörösen figyelmeztetve lett, abban való megnyugvását kijelentettre, helybenhagyatik.

---

8. Az itélet végrehajtása.

Kihágásügyi eljárásban jogerős itéletek felülvizsgálás tárgyát nem képezhetik.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 4951. sz. határozata:

N. G. felső-diósi és B. L. alsó-diósi lakosok kérvényét, melyben az ellenük lefolytatott vadászati kihágási ügyben hozott III. foku itélet reájuk vonatkozó részének hatályon kivül helyezéseért folyamodnak, az alispáni jelentés kapcsán felterjesztett összes iratokkal együtt oly felhivással küldöm vissza a vármegye közönségének, miszerint értesittesse folyamodókat, hogy kérelmüket — miután jogerős itéletek felülvizsgálás tárgyát nem képezik, további tárgyalásra alkalmasnak nem találtam.

Az eljárás folyamán elhalt panaszlott ellenében, az eljárás egyszerüen beszüntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 7508. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a buziási járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet részbeni megváltoztatásával M. N. és G. C. idegen területen engedély nélkül való vadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján, fele részben az államkincstárt, mint vadászat-tulajdonost, fele részben Hittyiás község szegényalapját illető 25—25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3—3 napi elzárásban, továbbá 6 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el; ellenben az elsőfoku itéletnek P. V. időközben elhalt vádlottra vonatkozó része feloldatott s nevezett ellen a további eljárás beszüntettetett; végül az iratoknak a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett a kir. pénzügyigazgatósággal leendő közlése elrendeltetett, panaszos J. J. vadászatjogbérlő által a P. V. és a pénzbüntetések hovaforditása iránt rendelkező rész ellen közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: nem felebbezett részében érintetlenül, fölebbezett részében indokainál fogva helybenhagyatik, azon módositással, hogy a jelen másodfoku itélet azon része, mely szerint az elsőfoku itélet P. V. időközben elhalt vádlottra vonatkozó

része feloldatott, mint indokolatlan intézkedés, — miután a btk. 105. §. 1. pontja értelmében a büntető eljárást a vádlott halála kizárja s igy csakis az eljárás megszüntetése iránti intézkedésnek van helye, — megsemmisittetik; továbbá, hogy a pénzbüntetés fele része az 1883. évi XX. t.-cz. 36. §-a értelmében, feljelentőt, ki egyszersmind az iratok szerint vadászatjogbérlő is volt, a másik fele része pedig Hittyiás község szegény-alapját illeti.

Kihágás miatt kiszabott pénzbüntetések az eljárt tisztviselő utján hajtandók be s a pénzbüntetések csak behajthatlanság esetén változtatandók át elzárásra, e részben tehát a szerint, mely czélra forditandók azok, különbséget tenni nem lehet.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 2994. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku határozata, mely szerint az elsőfoku határozat helybenhagyásával Gerletz István és Gelencsér Imre azon kérelmének, hogy a vadászati kihágás miatt reájuk jogerős itélettel kiszabott pénzbüntetések megfelelő szabadságvesztés büntetésre változtassanak át, részben hely adatott, amennyiben a Gerletz Istvánra kiszabott 200 frt pénzbüntetés Tarany község szegényalapját illető 100 frtnyi részének megfelelő 10 napi s a Gelencsér Imrére kiszabott 100 frt pénzbüntetés Tarany község szegényalapját illető 50 frtnyi részének 5 napi elzárásra leendő átváltoztatása megengedtetett, elitéltek felebbezése következtében felülvizsgáltatván, tekintettel arra, hogy a pénzbüntetések az azok beszedése és kezelése iránt kiadott «Utasitás» értelmében 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett, az eljárt tisztviselő utján hajtandók be s a pénzbüntetések között a szerint, hogy azok kit illetnek, vagy mely czélra forditandók, különbséget tenni nem lehet: indokainál fogva azon módositással hagyatik helyben, hogy a nevezett elitéltektől még eddig be nem hajtott pénzbüntetések változtattatnak át a törvény szerint megfelelő elzárásra s ehhez képest a Gerletz Istvánra kiszabott pénzbüntetésből panaszos gróf Festetics Tassilót illető azon rész, mely ezen elitélttől még be nem szedetett, megfelelő elzárásra szintén átváltoztatandó.

A kihágási ügyekben foganatositandó végrehajtásoknak a községi elöljáróságok hatásköréből kivétele és közvetlenül a főszolgabirák ügykörébe áthelyezése nem engedhető meg.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 4727. sz. határozata:

A vármegye törvényhatósági bizottságának határozatára, melyben az 1887. évi 51/k. sz. a. kiadott körrendeletemet hatályon kivül helyezni és a kihágási büntetéspénzek behajtása körül az előtt követett eljárást, mely szerint a végrehajtás közvetlenül a járási főszolgabirák által eszközöltetett, ezentul is érvényben hagyni kéri, válaszolólag kijelentem, hogy a közigazgatási hatóságok hatásköréhez utalt kihágásokra kiszabott pénzbüntetéseknek végrehajtás utján való behajtása körül tapasztalt szabályellenességek megszüntetése tárgyában 1887. évi 51/kih. sz. a. kiadott körrendeletemet, mely egyáltalában nem tartalmaz uj szabályokat, hanem a pénzbüntetések behajtása iránt fennálló irányelvek megtartására figyelmeztet, a behajtás körül tapasztalt szabályellenességek megszüntetését követeli, továbbra fentartom. Ezen rendeletem kibocsátása előtt is az ott körvonalozott eljárás szerint kellett volna a fennálló szabályok értelmében a pénzbüntetések

behajtását eszközölni, s éppen annak tapasztalata, hogy a vonatkozó törvényes intézkedések figyelmen kivül hagyatnak, inditott az idézett körrendelet kibocsátására. Csakis ezen körrendelet szem előtt tartásával eszközölhetők a végrehajtások akként, hogy a büntetés törvényes időben foganatosittatván, az általa elérni kivánt czél hatályosságából ne veszitsen s az elmarasztaltaknak indokolatlanul magas végrehajtási költségek ne okoztassanak. A törvényhatósági bizottság által felhozott azon érv, hogy a községi elöljárók az elmarasztaltakkal igen gyakran rokonsági s legtöbb esetben jó barátsági viszonyban állanak, csak azt kivánom megjegyezni, hogy a hatósági közeg hivatali kötelességének teljesitésére a rokonsági s egyéb tekinteteknek befolyással birniok nem szabad; a hivatali kötelesség nem, vagy pontatlan teljesitéseért minden közhivatalnok törvényes következmények terhe mellett felelős.

Kihágás miatt jogerős itélettel elitélt, annak végrehajtása előtt azonban külföldre távozott egyén kiadatásának az 1879. évi XL. t.-cz. 14. §-a szerint nincs ugyan helye, de a mennyiben az elmarasztalt az országba bejönne, az itélet rajta az ugyanazon törvény 31. §-ában meghatározott elévülési időn belül végrehajtható.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 635. sz. határozata:

Sch. Jakab ellen az 1879. évi XL. t.-cz. 76. §-a alapján végérvényesen hozott kihágási itélet végrehajtása körül, nevezettnek Drégelypalánkról időközben Galiczia Chabovka községébe történt költözködése folytán beállott akadály tárgyában kelt alispáni jelentésre válaszolom a vármegye közönségének, hogy kihágás miatt kiadásnak (1879. évi XL. t.-cz. 14. §.) ugyan nincs helye; ez azonban egyáltalában nem zárja ki azt, hogy a mennyiben az elmarasztalt az országba bejönne, az itélet rajta az 1879. évi XL. t.-czikk 31. §-ában meghatározott elévülési időn belül végre ne hajtassék.

A kihágási büntetés elévül, ha a hatósági határozat vagy intézkedés napjától egy év alatt az elévülést megszakitó ujabbi intézkedés nem történt.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 1422. sz. határozata:

A vármegye alispánjának II. foku itélete, mely szerint a lugosi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet részbeni megváltoztatásával B. Sándor 1. nyilvános helyen való verekedés által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 75. §-a alapján 1 napi elzárásban és 20 frt pénzbüntetésben; 2. nyilvános helyen botrányt okozó részeg állapotban való megjelenés által elkövetett kihágás miatt pedig az id. t.-cz. 84. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében összesen még 3 napi elzárásban marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: elévülés miatt az elsőfoku itélettel együtt hatályon kivül helyeztetik, s vádlott ellen a további eljárás az 1878. évi V. t.-cz. 105. §-a és az 1879. évi XL. t.-cz. 31. §-a alapján beszüntettetik; mert a másodfoku itéletnek a szolgabirói hivatalhoz való leérkezésétől 1884. V. évi ápril hó 20-tól 1885. évi julius hó 25-ig, vagyis a másodfoku itélet kihirdetésére vádlottat megidéző végzés keltéig nem történt semmi olyan hatósági intézkedés, mely az elévülést a btk. 108. §-a értelmében félbeszakasztotta volna, a minélfogva a hozott itéletek hatályon kivül helyezése mellett vádlott ellen a további eljárás beszüntetendő volt.

Kihágási eljárás során megállapitott és jogerőre emelkedett elzárási büntetés azonnal foganatositandó és ezt az illetékes hatóság az elitélt egyén vallási ünnepidejére való elhalasztása által önhatalmulag sulyosbitani jogositva nincs.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 4102. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a sz—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával H. I., hivatalos eljárásban lévő hatósági közeg szóbeli megsértése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztatik, és felfolyamodó a fenti kihágás vádja és következményei alól felmentetik. Mert az ügyiratok, nevezetesen a szolgabirói jelentés szerint a sz—i járás szolgabirája az eljárási utasitás 80. §-ával ellenkezőleg járt el, midőn a felfolyamodó fiára, H. L.-ra az 1888. évi deczember hó 5-én 3967. szám alatt kelt és jogerőre emelkedett elsőfoku itélettel kiszabott eljárást nem foganatositotta azonnal, hanem azt önhatalmulag sulyosbitotta az által, hogy azt folyó évi április hó 20-ig elhalasztotta azon czélból, hogy az illetőt a husvéti ünnepekre zárassa el. Ezen eljárással szemben a felfolyamodó terhére rótt alábbi kifakadások: «ilyet egy lelkes ember nem tesz, hogy husvét szombatján, mikor a Krisztus halva fekszik, letartóztasson és elzárasson egy embert» — továbbá «ilyet még a pogány sem tenne» — a kihágási törvény 46. §-ába ütköző hivatalos eljárásban levő hatósági közeget sértő kifejezéseknek tekintendők annál kevésbé lévén, mert utóbbi nem is az eljárt szolgabiróhoz intéztetett, hanem már az ajtón kivül használtatott: folyamodó a kihágás vádja és következményei alól felmentendő volt.

Katonai szolgálatra bevonult elitéltekre közigazgatási uton kiszabott szabadságvesztési büntetések végrehajtása a kir. főügyészek által nem közvetithetők.

A m. kir. igazságügyi miniszter 1894. évi 5624. sz. határozata:

Egyik kir. főügyészhez több közigazgatási hatóság azzal a megkereséssel fordult, hogy az általuk az 1879. évi XL. t.-czikkbe ütköző kihágás miatt kiszabott, illetve átváltoztatott elzárás büntetésnek a cs. és kir. közös hadsereghez tényleges katonai szolgálatra időközben bevonult elitélteken való végrehajtását közvetitse. Minthogy azonban a büntető itéleteknek a tényleges katonai szolgálatban álló egyének elleni végrehajtása tárgyában 1883. évi szeptember 24-én 23,368. I. M. sz. alatt (R. T. 1275. l.) kibocsátott körrendelet értelmében csak a kir. biróságok által megállapitott szabadságvesztésbüntetések végrehajtása végett intézik a főügyészek a megkeresést az illető katonai parancsnoksághoz, a közigazgatási hatóságok által kiszabott büntetések végrehajtásának közvetitésére az illető kir. főügyész nem tartotta magát illetékesnek. Az igazságügyi miniszter ezen felfogást helyesli.

Kihágási itélettel kiszabott pénzbüntetésnek részletekben való lefizetése különös méltánylást érdemlő esetekben kivételesen megengedhető.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 2821. sz. határozata:

B. Sz. ellen jogerős itéletekkel kiszabott pénzbüntetéseknek havi részletekben való lefizetése tárgyában, a vármegye alispánjának másodfoku határozatát, mely szerint a d—i felsőjárás főszolgabirája által hozott első-

foku határozat helybenhagyásával nevezett a reá jogerős itéletekkel kiszabott, összesen 130 frtnyi pénzbüntetésnek havi 5 forintos részletekben leendő lefizethetése iránti kérelmével elutasittatott; folyamodó által közbetett felebbezés folytán — a földmivelésügyi miniszter urral egyetértőleg — felülvizsgálván, a hozott határozatokat feloldom és a kérelem ujólagos tárgyalását s uj elsőfoku határozat hozatalát rendelem el; mert a másodfoku hatóság azon indokolással utasitotta el folyamodó kérelmét, hogy a részletfizetés engedélyezésére elfogadható indokot fel nem hozott. Ez ellen nevezett a másodfoku határozat elleni felebbezésében azon nyomatékos indokot hozta fel, — a mi igazoltatott is — hogy tüz által tetemes kárt szenvedett. Miután egyes különös méltánylást igénylő esetekben — pl. ha a kiszabott pénzbüntetések egy család fentartására szolgáló csekélyebb értékü ingatlannak elárverezésével lennének csak behajthatók, — kivételesen megadható az engedély arra, hogy az elitélt az ellene megállapitott pénzbüntetést részletekben törleszthesse, ez eljárt hatóság a felhozottaknak nevezett vagyoni viszonyai s egyéb körülményei egybevetésével való mérlegelése céljából uj tárgyalás megtartására és uj határozat hozatalára volt utasitandó.

Kihágási ügyekben a pénzbüntetések leirása a kbt. 22. §-a értelmében meg nem engedhető, minthogy azok behajthatlanság esetén elzárásra változtatandók át. Az elzárás végrehajtása az elitélt felgyógyulásáig elhalasztandó.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 2173. sz. határozata:

L. Gy. budapesti lakosra katonai egyenruhának jogtalan viselése miatt kiszabott pénzbüntetés leirása iránt tett felterjesztésére válaszolom, hogy a jogérvényesen megállapitott pénzbüntetések leirása a kbt. 22. §-a értelmében meg nem engedhető, minthogy azok behajthatlanság esetén elzárásra változtatandók át. Az esetben pedig, ha az elitélt beteg, az elzárás végrehajtása az elitélt felgyógyulásáig az eljárási utasitás 84. §-ának *a*) pontja értelmében elhalasztandó.

Ha a kihágási ügyben kiszabott pénzbüntetés behajtása az elmarasztalt anyagi romlását vonná maga után, akkor a kiszabott pénzbüntetés az 1886. évi 4064. sz. belügyminiszteri rendelet alapján megfelelő elzárásra változtatandó át.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 1240. sz. határozata:

A vármegye alispánjának határozata, mely szerint a b—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku határozat helybenhagyásával H. született M. Mária és társai azon kérelmükkel, hogy az ellenük folyamatban volt kihágási ügyben reájuk egyenkint kiszabott 10—10 frt pénzbüntetés megfelelő elzárásra változtattassék át, elutasittattak azon indokolással, hogy felebbezők vagyontalanoknak nem tekinthetők, nevezettek részéről közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megsemmisittetik és az elmarasztaltakra kiszabott pénzbüntetésnek elzárással helyettesitése tárgyában az elsőfokban eljárt közigazgatási hatóság ujabb határozat hozatalára utasittatik; mert az 1886. évi 4064. számu belügyminiszteri körrendelet értelmében a kért kedvezmény nemcsak teljes vagyontalanság esetén adható meg a pénzbüntetésre elitéltnek, hanem abban az esetben is, ha a pénzbüntetés behajtása másként eszközölhető nem volna, mint a szegénysorsu elitélt ingatlanának elárverezése s általán véve az elitéltnek vagy büntetlen családapának anyagi tönkretétele,

vagy további létfentartásának lehetetlenné tétele mellett; miután pedig folyamodók nagyobb részénél, a bemutatott községi bizonyitványban igazolt vagyoni állapotuk folytán, a pénzbüntetés behajtása által anyagi tönkrejutás következhetnék be; miután továbbá az utóbbi szempontoknak az idézett körrendelet határozmányainak figyelembe vételével való fenforgását legalaposabban az elsőfoku hatóság birálhatja el, ennélfogva a ki nem elégitő indokon alapuló határozatok megsemmisitendők és az elmarasztaltak kérelmének ujabb megfontolás tárgyává tételére és ujabb határozat hozatalára volt az illetékes hatóság utasitandó.

Kihágási ügyben elitélt egyén a kiszabott pénzbüntetést az itélet jogerőre emelkedésétől számitva 15 nap alatt tartozik lefizetni, s csak ha ezen határidő alatt le nem fizettetnék, lehet és kell az elitélt ellen a végrehajtást folyamatba tenni.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 2707. sz. határozata:

Az alispáni jelentés elintézéseképp T. S. közvetlenül ide beadott abbeli kérvényének, hogy az ellene folyamatba tett s harmadfoku itélettel végérvényesen elintézett kihágási ügye ujra felvétessék s a további eljárás felfüggesztessék, értesittetik, hogy folyamodó kérelme teljesithetőnek nem találtatott s a vármegye alispánjának elsőfoku határozata helybenhagyásával nevezett T. S. az előbb érintett harmadfoku itélet ellen beadott előterjesztésével elutasittatott, harmadfokban is helybenhagyatik. Egyidejüleg azonban értesittetik, hogy az elsőfoku hatóság az itélet végrehajtása körül szabályellenesen járt el akkor, midőn mult évi junius hó 11-én 75. kih. sz. alatt kelt nyilt rendeletével elmarasztaltat a harmadfoku itélet kézbesitése előtt a pénzbüntetés helyébe megállapitott elzárás kiállására hivta fel. Az 1880. évi 38,547. szám alatt kiadott itteni körrendelet mellékletét képező utasitás 1. pontja szerint ugyanis az elitélt a kiszabott pénzbüntetést az itélet jogerőre emelkedésétől (mely a harmadfoku itéletnél annak kihirdetése vagy kézbesitése napján áll be) számitott 15 nap alatt tartozik fizetni, s csak ha ezen határidő alatt le nem fizettetnék, lehet és kell az elitélt ellen a végrehajtást ugyanazon utasitás 3. pontja értelmében folyamatba tenni, illetőleg ugyanazon utasitás 4. *a*) pontja értelmében, ha az elitélt teljes vagyontalansága már előzetesen, hitelt érdemlőleg igazoltatott, vagy az a végrehajtás folyamán kiderült, a vagylagosan megállapitott szabadságvesztés büntetés foganatba vehető. A fenforgó esetben tehát a pénzbüntetés helyett megállapitott elzárás alkalmazásának csakis a harmadfoku itélet kézbesitésétől számitott 15 nap eredménytelen eltelte után volt helye.

Valamely ügy kegyelmi utra tartozhat, ha az hatósági intézkedés tárgyává többé már nem tehető.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 545. sz. határozata:

Sz. M. b—i lakosnak a kih. elj. szab. 72. §-a alapján reá kiszabott pénzbirság legfelsőbb kegyelem utján leendő elengedése iránt benyujtott felségfolyamodványát, melyet a vármegye alispánja legfelsőbb helyre leendő felterjesztés végett — az összes ügyiratok kiséretében — ide felterjesztett, oly értesitéssel küldöm vissza, hogy nevezett kegyelmi kérvénye a jelen esetben mint rendes beadvány tekintendő s elbirálása a fokozatos hatóság — a vármegye alispánja — elé tartozik. Ugyanis a fokozatos hatóságnak az

alsóbb hatósági határozatot rendszeres jogorvoslat hiányában is jogában áll törvényszerüség szempontjából (például nem forog-e fenn valamely semmisitő ok) vizsgálat tárgyává tenni s a fenforgó körülményekhez képest intézkedni. Valamely ügy kegyelmi utra akkor tartozhat, ha az hatósági intézkedés tárgyává többé már nem tehető.

Kihágási ügyekben az elmarasztaltak ellen addig, mig az itélet jogerejüvé nem vált, — semmiféle, — tehát biztositási végrehajtásnak sincs helye.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 1620. sz. határozata:

D. J. gör. kath. lelkésznek közvetlenül hozzám beadott felfolyamodását, melyben nevezett a megye alispánjának folyó évi márczius hó 22-én 137. kih. szám alatt hozott s a r—i járás szolgabirájának folyamodó ellen kihágási ügyből kifolyólag biztositási végrehajtást elrendelő végzését helybenhagyó határozatát megsemmisiteni kéri, miután azt panaszló közvetlenül beadott kérvényével visszavonta, elintézetlenül a visszavonó kérvénynyel együtt azon megjegyzéssel küldöm meg további szabályszerü eljárás végett, hogy kihágási ügyekben az elmarasztaltak ellen addig, mig az itélet jogerejüvé nem vált, semmiféle végrehajtásnak helye nincs.

A mennyiben kihágás miatt elitélt egyénre jogerős itélettel kiszabott pénzbüntetés csak az illetőnek esetleg csekély ingatlan vagyonára vezetendő végrehajtás utján lenne beszedhető, ezen körülmény nem a legfelsőbb kegyelmi tény gyakorlásának ajánlatba hozásához, hanem a pénzbüntetésnek megfelelő elzárásra leendő változtatásához szolgálhat okul.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 5683. sz. határozata:

Zs. Gy. és S. D. felségfolyamodványát, melylyel a reájuk közegészség elleni kihágás miatt jogerős itélettel kiszabott pénzbüntetésnek legfelsőbb kegyelemből leendő elengedéseért esedeznek, oly értesitéssel küldöm vissza a vármegye közönségének, miszerint nem találtam okot arra nézve, hogy a kérelem tárgyában a legfelsőbb helyre hivatalból felterjesztést tegyek; mert elmarasztalt folyamodók cselekményük tiltott voltának teljes tudatával birtak; azon körülmény pedig, hogy a pénzbüntetés behajtása csakis csekély ingatlan vagyonukra vezetendő végrehajtás utján, s ez által anyagi helyzetük tönkretételével volna eszközölhető, a fenforgó esetben nem a legfelsőbb kegyelmi tény gyakorlásának ajánlatba hozására, hanem a pénzbüntetésnek az 1886. évi 4064. számu belügyminiszteri körrendelet figyelembe vételével megfelelő elzárásra leendő átváltoztatására szolgálhat okul.

---

9. Ujrafelvétel.

A közig. hatóságokhoz utalt kihágási ügyekben az ujrafelvétel lehetősége nincs kizárva. Ily eljárásnál azon esetben, ha az előbbi jogérvényes határozatot felsőbb hatóság hozta, az ujrafelvétel iránti határozat az illető felsőbb hatósághoz felterjesztendő.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 1399. sz. határozata:

B. Gy. elleni harmadfoku itélettel jogérvényesen befejezett a kihágási ügy ujrafelvétele iránt nevezett által benyujtott kérelem folytán a perujitás körül követendő eljárás tárgyában kelt alispáni felterjesztésre, a következőkben válaszolok a megye közönségének: A közigazgatási hatóságok hatásköréhez utalt kihágási ügyekben az elj. szab. 95. §-ánál fogva az ujrafelvétel lehetősége nincs kizárva, s e részben a kir. biróságok által követendő eljárás, jelesül a kir. járásbiróságok hatásköréhez utalt vétségek és kihágások eseteiben követendő eljárást szabályozó 2265/1880. sz. igazságügyminiszteri rendelet 100 — 105. §§-ai veendők irányadóul.

Megjegyezni kivánom még, hogy azon esetben, ha egy másod- vagy harmadfoku itélettel befejezett ügyben az ujrafelvétel iránt tett kérelemnek az elsőfoku, illetve fokozatosan a másodfoku hatóság is helyt adott, az erre vonatkozó határozat, ha az ellen a felek részéről jogorvoslat igénybe nem vétetett is, közvádló alkalmazásának hiányánál, de még arra való tekintetnél fogva, hogy a felsőbb hatóság rendelkezése (határozata) valamely hatóság által az illető, vagy megfelelő hatáskörü felsőbb hatóság hozzájárulása nélkül — a hatósági fokozat és hatáskör fogalmából folyólag — végérvényesen hatályon kivül nem helyezhető, hivatalból az illetékes felsőbb hatóság fokozatos felülvizsgálása alá bocsátandó.

Jogerős marasztaló itéletekkel szemben az ujrafelvételnek csak uj bizonyitékok fenforgása esetén van helye.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 701. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a k—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával E. N. J. ellen éjjel és tiltott időben elkövetett orvvadászás miatt folyamatba tett, és 1893. évi augusztus hó 8-án 2210/kih. sz. a. kelt harmadfoku jogerős itélettel befejezett kihágási ügyben, panaszlott részéről benyujtott ujrafelvételi kérvény folytán megtartott tárgyalás alapján nevezett éjjeli orvvadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján, 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban; tiltott időben vadászás miatt pedig az emlitett t.-cz. 29. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén még 2 napi elzárásban, továbbá 13 frt régi és 6 frt uj, összesen 19 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, panaszos és az elmarasztalt által közbetett felebbezések folytán felülvizsgáltatván, az elsőfoku itélettel együtt törvényszerüség hiánya miatt megsemmisittetik és az idézett harmadfoku belügyminiszteri itélet fentartásával marasztalt ujrafelvételi kérelmével elutasittatik, az utóbbi tárgyalás folyamán felmerült 6 forint eljárási költség viselésének kötelezettsége mellett, mert az E. U. 95. §-a által hatályában fentartott 1880. évi 2265. sz. igazságügyminiszteri rendelet 100. §-a értelmében az eljárás ujrafelvételének azon esetekben van helye, midőn az elitélt igazolja, hogy az ellene fenforgott bizonyitékok hami-

sak, hamisitottak vagy más büntetendő cselekmény által koholtak; illetőleg oly bizonyitékokat hoz fel, melyek alapján az elitélt felmenthető lenne. Miután azonban az elmarasztalt se az ujrafelvétel iránt beadott kérvényében, se az annak folytán megtartott tárgyalás folyamán oly bizonyitékokat fel nem hozott, a harmadfoku és jogerős itélet után nem érdemleges marasztaló itélet lett volna hozandó, hanem ügyének ujrafelvétele iránti kérelmével határozatilag elutasitandó lett volna.

Kihágási perujitás esetén, az uj eljárás csak a perujitóra nézve inditandó meg. Az itéletben megnyugodott felekre nézve a perujitás ki nem terjeszthető.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 593. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint az n. ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, a 760/92. sz. elsőfoku 1054/92. sz. másodfoku és 1045/92. sz. harmadfoku alapügybeli itéletek hatályon kivül helyezése mellett, elsőrendü vádlott R. J. és másodrendü vádlott M. J. mészárosok levágott marha husának a városba behozatala miatt, az utóbbi vádlott mint bünrészes a kbtk. 26. §-ának alkalmazásával, a vonatkozó városi szabályrendelet 10. §-a és az 1879. évi XL. t.-cz. 104. és 21. §-ai alapján 5—5 frttal megváltható 1—1 napi elzárásban és 100 — 100 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében még 10—10 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, másodrendü vádlott M. J.-re vonatkozó részében indokainál fogva helybenhagyatik, ellenben elsőrendü vádlott R. J.-t illető része tekintetében, törvényszerüség hiánya okából megsemmisittetik és ezen panaszlott ellenében a további eljárás beszüntettetik; mert R. J. ezen ügyben az 1892. évi január hó 27-én 760. sz. a hozott alapügybeli elsőfoku itélettel, az ellene emelt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetett és nevezett panaszlott az itéletben megnyugodván, annak sem hivatalból, sem magánpanaszosként felebbezéssel vagy bárminemü jogorvoslattal meg nem támadott része végleg jogerőre emelkedett, a mint ezen körülmény az 1054/92. sz. másodfoku és 1045/92. B. M. sz. harmadfoku határozatokban érintetlenül hagyás által kifejezést is nyert; minek folytán a csupán az alapügyben elmarasztalt M. J. által emelt perujitási kérelem következtében folytatott uj eljárás csakis nevezett perujitó irányában és nem egyuttal a másik alapperbeli volt panaszlott R. J. ellenében is lett volna ismét kiterjesztendő. Minélfogva a perujitási ügyben hozott alsóbbfoku itéleteknek ekképen törvényszerü alap nélkül hozott része megsemmisitendő és R. J. panaszlott ellen a további eljárás beszüntetendő volt.

Ha a jogérvényes harmadfoku kihágási itélet meghozatala után igazoltatik, hogy az illető a kihágás elkövetésekor elmebajban szenvedett, akkor ujra felvételnek van helye.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 611. sz. határozata:

Sebes hajtás miatt elitélt V. Károly bérkocsi-tulajdonos elmezavara tárgyában tett jelentésére válaszolom a főkapitányságnak, hogy jelen ügyben az Elj. szab. 95. §-ánál fogva az 1880. évi 2265. sz. igazságügyminiszteri rendelet 102. §-a alapján, ujra felvételnek van helye, mert a budapest-angyalföldi m. kir. országos elmebetegápoldának f. é. január hó 14-én 112.

szám a. kelt hivatalos értesitése szerint, V. Károly elmezavara hosszabb idő óta, a vádbeli cselekmény idejében pedig mindenesetre már fennállott; tehát oly uj, a befejezett eljárásban nem használtathatott ténykörülmény hozatott fel, melynek tekintetbe vételével V. Károly ellen a btk. 76. §-ának megfelelő rendelkezése értelmében büntető itélet nem hozható.

Jogérvényesen befejezett kihágási ügy ujra felvétele, az alaptárgyalásnál részt nem vett tanukra való hivatkozás esetén elrendelhető.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 5090. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku határozata, mely szerint a csurgói járás főszolgabirája által hozott elsőfoku végzés helybenhagyásával B. István harmadfoku itélettel végérvényesen befejezett vadászati kihágási ügy ujra felvétele iránti kérelmével elutasittatott, a folyamodó által közvetlenül ide benyujtott kérvény folytán, figyelemmel arra, hogy nevezett a másodfoku elutasitó határozat kézbesitésekor felebbezési jogára az iratok tanusága szerint figyelmeztetve nem lett, — felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s B. István kérelmének hely adatván, az érintett kihágási ügy reá vonatkozó részének ujra felvétele s a kérvénynek szabályszerü tárgyalás megtartása után az eredménynek megfelelő határozattal leendő elintézése rendeltetik el. Mert nevezett B. István az ügy ujra felvétele iránti kérvényében két oly tanura hivatkozott alibijének beigazolása czéljából, a kik az alaptárgyaláson kihallgatva nem lettek, minélfogva tekintettel a befejezett eljárásban felmerült bizonyitékokra, az ügy ujra felvételét el kellett rendelni.

A mennyiben valamely kihágási ügy ujra felvétele iránti kérelemnek az elsőfoku hatóság részéről hely adatik, a felsőbb hatóságok további feladatát nem az ujra felvétel iránti kérelem elfogadása, hanem csak a felett való határozás képezi: vajjon a perujitási eljárásban uj bizonyiték felhozatott-e?

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 1901. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az l—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. M. és társai az ellenök folytatott vadászati kihágási ügyben az 1887. évi 3031. kih. sz. alatt hozott harmadfoku itélet ellen beadott perujitás iránti keresetükkel, valamint az elrendelt végrehajtás foganatositásának felfüggesztése iránti kérelmükkel elutasittattak, az ujra felvételt kérők által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, tekintve, hogy a perujitási kérelemnek az eljárt főszolgabiró folyó évi január hó 23-án 198. kihágási szám alatt kelt végzésével már helyt adott, a felett a tárgyalást is megtartotta s igy többé nem a kérelem elfogadása vagy visszautasitása iránti határozatnak, hanem annak van helye, hogy kimondassék, miszerint a harmadfoku jogerős határozat — szemben az ujra felvett eljárás folyamán beszerzett adatokkal — hatályában fentartatik-e vagy sem? Ennélfogva mindkét alsóbbfoku hatóság itéletének tartalma oda módosittatik, hogy a B. M. és társai felfolyamodó ellen, az 1887. évi 3031. kih. szám alatt hozott harmadfoku határozat hatályban fentartatik. Mert az ujra felvett eljárásban semmi uj tény vagy uj bizonyiték nem merült fel, melynek alapján nevezett B. M. és társai, szemben az alapeljárás folyamán beigazolt tényekkel, a vadászati kihágás vádja és következményeinek terhe alól, a jogerős harmadfoku határozat hatályon kivül helyezése mellett, felmenthetők lennének.

II. Anyagi rész.

1. Állam elleni kihágás.

Eltiltott térképeknek tanitásra való használata állam elleni kihágásként büntetendő.

A m. kir. Curia 1891. évi 1028. sz. határozata:

K. Sándor iskolalátogatásra felhatalmazott kir. tanfelügyelőségi tollnok a szászvárosi evangelikus lutheránus népiskolának folyó évi márczius 24-én történt látogatása alkalmával a harmadik osztályban a taneszközök között a földrajz-tanitáshoz elkerülhetetlenül szükséges térképül a még 1888. évi márczius 20-án 2912. sz. a. kelt vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelettel kitiltott «Wandkarte von Europa; entworfen und gezeichnet von R. Hazen, Wien und Olmütz; Verlag von Eduard Hölzer» térképét találta használatban. V. György, mint a kérdéses osztálynak osztálytanitója, valamint az irt felekezeti iskola elöljárója B. Frigyes beismerik, hogy a jelzett térkép az iskolában volt csakugyan, de hogy azt taneszközül használták volna, tagadják. B. Frigyes elöljáró továbbá még azt is beismeri, hogy vele ezen térképet az iskolából kitiltó miniszteri rendelet közölve volt, mikor is az akkori osztálytanitó S. Pállal közölte is, hogy pedig a térkép az osztályból nem volt végkép eltávolitva, mentségül azt hozza fel, hogy nem volt és nincs más helye hová eltennie, V. György osztálytanitó pedig egyszerüen azt állitja, hogy mióta az osztályban ő az osztálytanitó, a térképet nem használta, holott a látogató tanfelügyelőségi tollnok határozottan azt adja fel, miszerint V. György tanitó ezen térkép használatára hozzá intézett kérdésre azt felelte a látogatáskor, hogy használatra az iskolában ez a térkép van, mert más térkép egyáltalában az iskolában nincs. B. Frigyes pedig éppen ezen körülményre nézve, mint az iskolának elöljárója azzal igyekezik védekezni, hogy a kitiltott térkép helyett az iskolának nincs módja, hogy mást vegyen. Mindezekből pedig kitünik, hogy az illető felekezeti iskolában a tanitáshoz szükséges taneszközök között a földrajz és történelem tanitásához egy még 1888-ban kitiltott térkép lett használva. Terheltek azon védekezése, hogy a térkép a kitiltás óta nem lett volna használva, figyelembe nem jöhet különösen akkor, a mikor a többi taneszközök között az osztályban a tanitó keze ügyében volt s annyival kevésbé volt figyelembe vehető ezen mentegetődzés, hogy más térkép e helyett két éven tuli időn keresztül sem volt beszerezve, a mire pedig az iskolai elöljárónak mint ilyennek, első és főgondot kelle vala forditania, hogy a kitiltott térkép helyett mást szerezzen be, mint elkerülhetlen taneszközt; mert hogy az anyagi helyzet nem

engedte egy uj térképnek beszerzését, az szintén figyelembe nem vehető s éppen ezen védekezése is az iskolai elöljárónak azt támogatja, hogy nem lévén módjában mást beszerezni, térképül ezt volt kénytelen a kitiltó rendelet után is használni. Ezek alapján pedig a kir. járásbiróság vádlott B. Frigyes iskolaelöljárót, V. György iskolatanitót az állam ellen elkövetett s a kbtk. 38. §. ütköző kihágásért az 1887. évi VIII. t.-cz. 1. §-ában irt célokra forditandó 20 frt pénz-, mint föbüntetésre és 10 frt pénz-, mint mellékbüntetésre itélte. A marosvásárhelyi kir. tábla az első biróság itéletét B. Frigyesre vonatkozó részben megváltoztatta azzal, hogy a főbüntetést 50 frtban állapitotta meg következő indokokból: a vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszteriumnak 1888. évi márczius 20-án 2922. szám alatt kelt rendeletével eltiltott «Wandkarte von Europa: entworfen und gezeichnet von B. Hazen (Wien und Olmütz, Verlag von Eduard Hölzer)» czimü térkép, a melyen Magyarország politikai önállósága nincsen előtüntetve, a szászvárosi ágostai hitvallásu felekezeti iskolában tanczélokra használva lett, bizonyitja már az a ténykörülmény is, hogy más térkép az iskolában használatra rendelkezésül nem állott; már pedig a hazai földleirás az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 55. §-a szerint a népiskolában kötelezett tantárgy, s hogy az a szászvárosi felekezeti iskolában tanittatott, mindkét vádlott által beismertetett s annak mint kiválóan a szemléleten alapuló oktatása, illetve előadása pedig térkép használata nélkül nem is képzelhető s igy annál az egyedül rendelkezésére álló kitiltott térképet kellett használnia. Vádlottak cselekményei a kbtk. 38. §-a alapján főbüntetésül elzárással lennének büntetendők, de tekintetbe véve az első biróság itélete indokolásában elősorolt enyhitő körülményeket és azt, hogy mindkét vádlottra elfoglalt állásuknál fogva az elzárás felette sulyos körülményeket vonna maga után, a kbtk. 21. §-ának alkalmazásával elzárás helyett pénzbüntetés alkalmazása a kir. itélőtábla részéről is indokoltnak találtatott. Az elsőrendü vádlottra főbüntetésül kimért pénzbüntetés összege azonban 50 frtra fölemelendő volt, mivel ezen vádlottat az állásánál fogva az iskolai oktatás felett megillető felügyeleti jogánál fogva a tiltott térkép használata miatt sulyosabb felelősség terheli. A Curia fenti határozatával, mivel az ügy tovább felebbezhető nem volt, az alsóbb biróságok eljárását érintetlenül hagyta.

A nemzeti szin és czimer minden nemzet saját állami önállóságának külső jelzésére szolgálván, az az állami felsőbbség jelvénye; minélfogva idegen czimer vagy zászló jogositatlan használata, az állam területi épsége és állami fenhatósága elleni merénylet. Az idegen ország szineit feltüntető jelvény használatával elkövetett kihágás elbirálása a közigazgatási hatóság jogkörébe tartozik.

A marosvásárhelyi kir. itélő tábla 1886. évi 4124. sz. határozata:

A brassó kir. járásbiróság Sziobu György és társait a kbtk. 36. §-ában irt kihágásban bünösnek mondotta ki. A brassói kir. törvényszék ezen itéletet helybenhagyta. A kir. ügyészség és vádlottak felebbezése folytán pedig a marosvásárhelyi kir. itélőtábla mint harmadfoku biróság a következő végzést hozta: mindkét alsó biróság itélete a birói hatáskör hiányából hivatalból megsemmisittetik s a bünügyi iratok a közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartozó kihágás esete következtében, áttétetni rendeltetnek az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 42. §-ában megjelölt illetékes hatósághoz további szabályszerü eljárás végett.

Indokok: A kbtk. 36. §-a azt rendeli büntetni, «a ki olyan zászlót, czi-

mert vagy jelvényt tüz ki vagy nyilvánosan használ, árul vagy másként terjeszt, a melynek kitüzése vagy használata, azon okból, mert azok az állam törvényes intézményei iránti ellenséges irányzatok jelzéséül szolgálnak, miniszteri rendelet által tiltva van».

A kihágási büntetőtörvénykönyv ezen szakasza által körülirt kihágás tényálladéka megállapittatásának előfeltétele az, hogy bizonyos egyedileg meghatározott zászló, czimer vagy jelvény miniszteri rendelet által eltiltva legyen azon okból, mert azok az állam és ennek törvényes intézményei iránti ellenséges irányzat jelzéseül szolgálnak.

Idegen jelvény, zászló vagy czimer használata tárgyában a m. kir. belügyminiszterium részéről 1874. évi julius hó 6-án 26.559. sz. a. és 1885. évi november hó 24-én 62,693. sz. a. kiadott rendeletek ily irányban tilalmat nem tartalmaznak.

A 26,559/874. sz. alatt kelt rendelet nyilvános helyeken és összejöveteleknél kizárólag az 1848. évi XXI. t.-cz. által meghatározott nemzeti szinek és czimerek használatát rendeli meg s más idegen zászló, czimer vagy jelvénynek használatát eltiltja ugyan, de a rendeletnek szószerinti értelme szerint, ezen tilalomnak alapja az, hogy a nemzeti szin és czimer minden nemzet saját állami önállóságának külső jelzésére szolgálván, az az állami felsőbbség jelvénye; idegen czimer vagy zászló jogositatlan használata tehát az illető állam területi épsége és állami fenhatósága ellen intézett merényletet képez.

Az utóbb emlitett rendelet által pedig (62,693/885.) csakis az előbbi rendeletben foglalt tilalom van megujitva. Kivétel nélkül minden más, mint az 1848. évi XXI. t.-cz által meghatározott magyar nemzeti zászló, czimer és jelvény használatára vonatkozólag, ezen idézett rendeletek által az ország területi épsége, az állami fenhatóság sérthetetlensége szempontjából elrendelt általános tilalom tehát nem azonositható az állam elleni ellenséges irányzat jelzése czélzatából feltételezett azon tilalommal, a melynek áthágása a kbtk. 36. §-a által van büntetéssel sujtva. Ezen elvi álláspont van érvényre emelve a magy. kir. belügyminiszteriumnak 62,693/885. szám alatt kelt rendeletének azon intézkedésével is, mely a 26.559/74. sz. a. rendeletben foglalt általános tilalom megujitása mellett, eme tilalom áthágását rendeletileg a kbtk. 1. §-ának 2. pontja alapján, önálló kihágásnak minősiti s büntetéssel sujtja. Idegen ország szineit feltüntető jelvény használata tehát egymagában véve nem állapitja még meg a kbtk. 36. §-ában körülirt kihágásnak tényálladékát, hanem az csakis a 62,693/85. sz. a. kelt belügyminiszteri rendelet által megállapitott kihágás tényálladékát képezheti. Miniszteri rendelet által kihágásnak minősitett cselekmény elbirálása pedig az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 41. §-a 4. pontja rendeletéhez képest a közigazgatási hatóságok hatáskörébe van utalva, a mennyiben kifejezetten a járásbiróságok hatáskörébe nem utaltatik. Ezen kivétel a jelenleg elbirálás tárgyát képező esetnél nemcsak hogy fenn nem forog, de e rendeletben egyszersmind az is ki van mondva, hogy az általa kihágásnak minősitett cselekmény az 1880. évi XXXVII. t.-cz. által nyert felhatalmazásnál fogva, a m. kir. igazságügyminiszterrel egyetértőleg kiadott belügyminiszteri rendelet által szabályozott eljárás szerint, az ott megállapitott hatóságok által büntetendő s a közigazgatási hatóság hatáskörét erre nézve kifejezetten fentartja.

Ezek szerint tekintve, hogy az alsó biróságok nem jártak el saját illetékes hatóságuk körében, a midőn vádlottak ellen idegen jelvény használata miatt emelt panasz alapján, a panasz tárgyává tett cselekményt, mint a kbtk. 36. §-ába ütköző kihágás esetét elbirálták; mert a panasz tárgyává tett cse-

lekmény belügyminiszteri rendelet által kihágásnak minősitett cselekményt képezvén, annak illetékes elbirálása a közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartozik; s tekintve végre, hogy a hatáskör hivatalból is figyelembe veendő, mindkét alsó biróság itélete megsemmisitendő s a bünügyi iratok további szabályszerü eljárás végett, a közigazgatási hatósághoz átteendők voltak.

---

2. Hatóságok és közcsend elleni kihágás.

a) *Országos czimer használata.*

Az ország czimerével jogositvány nélkül ellátott árjegyzékeknek nyomatása azon esetben is kihágást képez, ha a czimer az árjegyzékekből azoknak szétosztása előtt kivágatott.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 3567. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itéletnek helybenhagyásával S. József terménykereskedő, az ország czimerének jogosulatlan használata által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XVIII. t.-cz. 9. §-a alapján 3 napi elzárás és még 20 frt pénzbüntetés megfizetésében, nem fizethetés esetében 3 és 2 napi elzárásban, továbbá netán eljárási és felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva helybenhagyatik.

A kereskedő az udvari szállitói czimet csak azon üzletágra nézve használhatja, melyet üzött, midőn e czim részére adományozva lett. Ugyanez áll az ország czimerének használhatására nézve is. Ha tehát a kereskedő más üzletágra térve át, az emlitett czimet és czimert használja, az 1879. évi XL. t.-cz. 45. §-ába és az 1883. évi XVIII. t.-cz. 9. §-ába ütköző kihágásokat követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1094. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával P. Manó, élővirágkereskedő, művirág- és disztollgyáros, őt jogosan meg nem illető czimnek használata miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 45. §-a alapján 25 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el; azonkivül pedig vádlott az «R. Mór cs. és kir. udvari virágcsarnoka» és «cs. és kir. udvari virágszállitó» felirattal ellátott czimtáblák eltávolitására s a nála netán létező hasonló jelzéssel ellátott iratok és nyomtatványok beszolgáltatására utasittatott; mig ellenben az országos czimer törvénytelen használása által elkövetett kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, annak vádlottat a kbtk. 45. §-ába ütköző kihágás miatt marasztaló része helybenhagyatik s helybenhagyatik azon része is, melylyel vádlott a «R. Mór cs. és kir. udvari virágcsarnoka» és «cs. és kir. udvari virágszállitó» felirattal ellátott czimtáblák eltávolitására s a nála netán létező hasonló jelzéssel

ellátott iratok és nyomtatványok beszolgáltatására utasittatott; ellenben vádlottat az országos czimer törvénytelen használásának vádja és annak következményei alól felmentő részében megváltoztatik és vádlott ezen utóbbi kihágás miatt az 1883. évi XVIII. t.-cz. 9. §-a alapján az 1879. évi XL. t.-cz. 21. §-ának alkalmazásával az elsőfokulag reá kiszabott 10 frttal megváltható 1 napi elzárásban és 50 frt pénzbüntetésben, összesen tehát 25 frt erejéig az állampénztár, 60 frt erejéig a helybeli szegényalap javára esedékes, együttesen 85 frt pénzbüntetésnek, az itélet jogerőre emelkedésétől számitott 15 nap s végrehajtás terhe alatti lefizetésében, ennek behajthatlansága esetén a pénzbüntetés egyes tételeinek helyébe lépő 3 és 1 és 5 napi, összesen 9 napi elzárásban s a felmerülhető tartási és egyéb költségek viselésében marasztaltatik el. Mert az ügyiratok és az azokhoz csatolt eredeti adománylevél szerint panaszlott az udvari szállitó czimet csak mint az R. Mór művirág- és disztoll-gyáros czég tulajdonosa kapta, mit maga is beismer és ezzel kapcsolatban az ország czimerének használatára vonatkozó engedélyt is csak ezen czim alapján eszközölte ki és igy fentebbi czimet és az ország czimerét is a jelzett kapcsolatosságnál fogva csakis az adománylevélben foglalt korlátokon belül használhatta. Ennélfogva, midőn ebbeli jogosultságán tulterjeszkedve az udvari szállitó czimet és az ország czimerét az itéletekben felsorolt élővirágüzletekre is alkalmazta, mire az adománylevél szerint nem lett feljogositva, az 1883. évi XVIII. t.-cz. 9. §-a alapján büntetendő kihágást követett el.

A magyar korona czimerének jogtalan használata iránt inditott kihágási ügyben elsőfokulag vármegyékben a főszolgabiró, városokban pedig a rendőrkapitány illetékes eljárni.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 811. sz. határozata:

A vármegye alispánjának egyfelől azon határozata, mely szerint a K. városi tanács, mint elsőfoku iparhatóság által hozott elsőfoku itélet feloldásával az St. E. fia czég s illetve ennek tulajdonosa St. Béla ellen a magyar korona czimerének jogosulatlan használata iránt inditott kihágási ügyben, póttárgyalás és ujabbi elsőfoku határozat hozatala rendeltetett el; továbbá másfelől ugyancsak a vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a K. városi tanács által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, St. Béla a tényleges üzleti viszonyoknak és a valóságnak meg nem felelő jelzőknek a gyártmányain és hirdetési nyomtatványain való jogosulatlan használata által elkövetett ipari kihágás miatt, az 1884. évi XVII. t.-cz. 58. §-a és 157. §-ának *d)* pontja alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségekben marasztaltatott el, egyrészről a panaszlott s illetve az általa közbetett felebbezést harmadfoku elbirálásra bemutató felterjesztés ellen a panaszos fél részéről is benyujtott, és másrészről csupán a panaszlott által közbetett felebbezések folytán felülvizsgálván: az ipari ügyben hozott itélet, a m. kir. kereskedelmi miniszter ur elhatározása szerint, indokainál fogva helybenhagyatik; ellenben a magyar korona czimerének jogosulatlan használata iránt inditott rendőri kihágási ügyben hozott összes alsóbbfoku határozatok megsemmisitésével, e részben uj szabályszerü eljárás és illetékes hatóság által hozandó elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el. Mert ez utóbbi ügyben is az iparhatóság járt el és biráskodott, holott mint rendőri kihágási ügyben, az 1883. évi XVIII. t.-cz. 9. §-ának első bekezdése, valamint az

1880. évi 38,547. sz. belügyminiszteri körrendelettel kiadott elj. utasitás 8. §-a és 16. §-ának első bekezdése értelmében, nevezetesen a fenforgó esetben elsőfokulag K. város rendőrkapitánya lett volna jogosult s illetve kötelezett eljárni és biráskodni.

---

b) *Név- és czimhasználat.*

A doktori czim jogtalan használata bizonyitottnak tekinthető, ha az illető oly czimmel ellátott névjegyeket hoz forgalomba.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 2148. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával: R. M. fogászat jogosulatlan gyakorlása és doktori czim jogtalan használata miatt ellene emelt vád és következményei alól felmentetett, panaszos M. J. nyugalm. őrnagy által a doktori czim használata miatt emelt vád iránt hozott rendelkezésre vonatkozó rész ellen közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik, felebbezett részében ellenben megváltoztattatik s vádlott a doktori czim jogtalan használata miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 45. §-a alapján 25 frt, 15 nap és végrehajtás terhe alatt az 1892. évi XXVII. t.-cz. 3. §-ában megjelölt czélra fizetendő pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi saját költségén töltendő elzárásban elmarasztaltatik, mert maga is elismerte, hogy a panaszos által bemutatott s «Dr. M. R.» felirással ellátott névjegyhez hasonló névjegyekkel rendelkezik s panaszos által azon szemébe mondott állitásra, hogy ezen névjegyet f. évi január 2-án maga vádlott adta által, csakis azzal védekezett, hogy az átadásra nem emlékszik, s ezen névjegyeit itt, Magyarországban nem használja, mely körülmény, illetve vallomások egybevetése által, a vádlott terhére rótt kihágást beigazoltnak venni s ehhez képest a fenti büntetéssel marasztalni kellett.

Izraelita vallást oktató, de tanitói czimet nem használó magánegyének nem az 1879. évi XL. t.-cz. 45. §-a értelmében, hanem a vallás- és közoktatásügyi miniszter által kiadott rendeletek alapján, mint zugtanitók büntetendők.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 7103. sz. átirata a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

A n—i izraelita tanitók megbüntetése ügyében kelt nagybecsü átirata csatolmányainak visszaküldése mellett van szerencsém tisztelettel közölni, hogy az elbirálás alatt álló esetekben S. M. és társai ellen az 1879. évi XL. t.-cz. 45. §-a alkalmazást nem nyerhet; mert az ügyiratok nem igazolják, hogy nevezettek tanitói czimet használtak s ez által a közönséget tévutra vezették volna; azon ténykedésök pedig, hogy az izraelita gyermekeket részint az iskolában, részint magánházakhoz járva a vallásra tanitották, az idézett törvényszakaszba ütköző kihágást nem képez. E szerint tehát a fenforgó esetek csupán az izraelita zugiskolák iránt a czimed vezetése alatt álló miniszterium által kiadott rendeletek alapján és értelmében birálandók el s ezenkivül az illető zugtanitáskodással foglalkozó egyének ellen, a

mennyiben más rendes foglalkozást és jövedelmi forrást kimutatni nem képesek s a mennyiben nem helybeli illetőségüek, esetleg a fennálló toloncz-szabályok vehetők alkalmazásba. Tekintettel azonban arra, hogy X. vármegye alispánja a n—i járás főszolgabirája mint elsőfoku kihágási biróság által az 1888. évi 5235., 6742., 7529. számok alatt hozott s az elől nevezett egyéneket az 1879. évi XL. t.-cz. 45. §-ába ütköző kihágás miatt elmarasztaló határozatai felett formaszerü határozatokat még nem hozott s igy azok jelenleg is hatályban vannak, van szerencsém tisztelettel felkérni, hogy nevemben s velem egyetértőleg az alispánt utasitani méltóztassék, mikép a főszolgabiró fennebb érintett büntető határozatait formaszerü határozatokkal oldja fel, s ennek megtörténte után az iratokat a zugiskolákra nézve eljárni illetékes hatósághoz tegye át.

Valakinek azon cselekménye hogy szinész korában viselt nevét a polgári életben is használta, az 1879. évi XL. t.-cz. 45. §-a szerint minősülő czim használatának nem tekinthető s igy kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 3509. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a k—i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával R. M. M. szinész, az 1879. évi XL. t.-cz. 45. §-ába ütköző kihágás miatt, ugyanezen törvényszakasz alapján 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén egy napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s panaszlott az ellene emelt vád és következményei alól felmentetik mert azon cselekménye vádlottnak, hogy szinészkorában viselt nevét a polgári életben is használta, az 1879. évi XL. t.-cz. 45. §-a szerint minősülő czim használatának nem tekinthető.

Név, lakhely és állás bemondásának megtagadása nem képez büntetendő cselekményt akkor, ha az illetőt kérdőre vont hatósági személy ebbeli minőségét nem igazolta

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 3153. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Sz. I. szobafestő, azon kihágásért, hogy nyilvános helyen botrányt okozó részeg állapotban jelent meg, 10 frt pénzbüntetésben, esetleg 1 napi elzárásban, azért pedig, mert hatósági hivatalnok által történt felszólitásra nevének, állásának és lakhelyének bemondását megtagadta, szintén 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 1 napi elzárásban marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s panaszlott Sz. Imre a terhére rótt mindkét rendü kihágás vádja és következményeinek terhe alól felmentetik. Felmentendő volt vádlott a kbt. 84. §-ába ütköző kihágás miatt emelt vád alól azért, mivel azon körlümény, hogy botrányt okozott, sem az, hogy részeg állapotban lett volna a kérdéses alkalommal, az eljárás folyamán be nem igazoltatott. A név, lakhely és állás bemondásának megtagadása miatt emelt vád alól pedig azért kellett felmenteni vádlottat, mert az őt kérdőre vonó rendőrfogalmazó ebbeli minőségét vádlott előtt mivel sem igazolván, vádlott a felelet megtagadása által büntetendő cselekményt el nem követett.

c) *Hatóság és hatósági közeg megsértése.*

Hatósági közegnek szóbeli megsértése miatt inditott kihágási eljárás rendén a használt sértő kifejezések nem általánosságban, de tüzetesen beigazolandók.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 517. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az n—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. József 1. botrányos részegség miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 84. §-a alapján 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 3 napi elzárásban, 2. községi kisbirónak hivatalos eljárása közben szóbeli sértése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 1 napi elzárásban, 3. az utczán levő akáczfának kitörése miatt az emlitett törvényczikk 80. §-a alapján 3 napi elzárásban és 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, ez elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőrendü kihágásra vonatkozó része vétkesség tekintetében indokainál fogva helybenhagyatik, a büntetés mérvét illetőleg azonban megváltoztatik és panaszlott büntetése — tekintettel büntetlen előéletére — 15 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban állapittatik meg; a másodrendü kihágásra vonatkozó része megváltoztatik és vádlott a hatósági közeg szóbeli megsértése által terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetik; mert sem a feljelentésben nem tétetik arról emlités, sem a tárgyalás folyamán nem állapittatott meg, hogy panaszlott a községi kisbirót, mely sértő kifejezésekkel illette: a mi végre az itéletnek az akáczfa kitörése által elkövetett kihágásra vonatkozó részét illeti, az vétkesség tekintetében indokainál fogva helybenhagyatik, a büntetés mérve tekintetében azonban megváltoztatik és panaszlott büntetése, tekintettel büntetlen előéletére és azon körülményre, hogy utóbbi cselekményét részeg állapotban követte el, a 21. §. alkalmazásával 2 frttal megváltható 12 órai elzárásban és még 3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén további 24 órai elzárásban állapittatik meg.

Hatósági végrehajtó közeggel hivatalos eljárása közben való feleselés sem a b. t. könyv 165. §-ában megjelölt hatóság elleni erőszak büntettét, sem pedig a 262. §-ában megjelölt becsületsértést nem képezi. Elbirálására a közigazgatási hatóság illetékes.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4858. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku határozata, mely szerint a kiskun felső járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet hatósági jogkör hiánya miatt történt megsemmisitésével, a Z. J. és neje ellen Sz. J. végrehajtó és társai panasza következtében — folyamatba tett ügyre vonatkozó iratoknak a btk. 165. §., illetve 262. §-ában körülirt büntett, illetve vétség elbirálására illetékes királyi birósághoz leendő áttétele elrendeltetett, vádlottak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: tekintettel arra, miszerint az iratokból nem tünik ki, hogy vádlottak panaszlókat hivatalos eljárásukban erőszak vagy veszélyes fenyegetés által akadályozták volna; különben is az iratok tanusága szerint e végrehajtási eljárás foganatosittatott; az sem tünik ki legkevésbé sem, hogy vádlottak panaszlókat valamely intézkedésre kény-

szeritették, vagy tettleg bántalmazták volna; másrészről pedig a használt kifejezések becsületsértő természetüeknek nem tekinthetők, és igy sem a btk. 165. §-ában körülirt hatóság elleni erőszak büntettének, sem a btk. 262. §-a szerint minősülő becsületsértés vétségének jelenségei fenn nem forogván, az ügyiratoknak a kir. birósághoz áttételére elegendő támpont nem létezik: jelen másodfoku itélet megsemmisittetik s az ügy fokozatos érdemleges felülvizsgálása elrendeltetik.

Szolgálatban levő rendőr valamely magántermészetü ügy kiegyenlitése czéljából valakit bizonyos követelés kifizetésére felszólitani jogositva nincs, illetve az ily alkalommal ellene netán használt sértő kifejezések hivatalból nem üldözhetők.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 6447. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Sz. G. szolgálatban levő rendőrnek szóval történt megsértése által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el; az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik, és panaszlott a terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetik. Mert a feljelentő rendőr az által, hogy egy magántermészetü vitás ügy kiegyenlitése czéljából éjnek idején panaszlotthoz ment és őt a követelt fuvar kifizetésére egyenesen felszólitotta, hatáskörét tullépte és igy a panaszlott által használt sértő kifejezésekkel nem hivatalos eljárása közben illettetett, minélfogva panaszlott fel volt mentendő.

A biróság részéről kézbesitett idézvény vagy más irat megsemmisitése kihágást nem képez, mert azon irat az illetőnek szabad rendelkezésre bocsáttatott.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 3525. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával, F. M. kézbesitvény és kézbesitő iv széttépése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 47. §-a alapján 2 frt pénzbüntetésben, nem fizetés esetén 1 napi elzárásban marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az elsőfoku itélettel együtt feloldatik s vádlott felmentetik; mert a vádbeli cselekmény az elmarasztalás alapjául vett törvényszakaszba ütköző kihágás tényálladékának nem tekinthető s vádlott pusztán azon cselekménye miatt, hogy a kir. járásbiróság idézvényét, helyesebben egy kisebb polgári peres ügyben hozott itéletről szóló s részére kiadványozott és neki kézbesitett iratot megsemmisitett, különben sem büntethető, mert azon irat a kézbesités által neki szabad rendelkezésére bocsáttatván, azzal tetszése szerint bánhatott el, őt illetvén az annak megsemmisitése miatt netalán támadható hátrány vagy károsodás is; azon cselekményeért pedig, hogy a kézbesitvénynyel együtt a vele csak aláirás végett közlött kézbesitési ivet, mely a birósági iratok kiegészitő részét s a birói hivatal tulajdonát képezi, szintén megsemmisitette, a kézbesitési ivet kiállitott járásbiróságnak állott volna jogában (esetleg megfelelő rendbüntetés alkalmazása mellett annak idején) kérdőre vonni. Az imént felhozottaknál fogva tehát vádlottat felmenteni kellett.

Biróság előtti tárgyalás alkalmával, valamely községi elöljáró ellen használt sértő kifejezés az 1868. évi LIV. t.-cz. 118. §-a értelmében ugyanazon biróság által lévén megtorlandó, ennek az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján közigazgatási hatóság által leendő elbirálása helyt nem foglalhat.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 4826. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a tószigetcsilizközi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. J. ügyvéd, minthogy birósági tárgyalás alkalmával a községi biró ellen sértő kifejezéseket használt, az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztatik és panaszlott az ellene emelt vád és a kiszabott büntetés alól felmentetik; mert az állitólagos sértés a biróság előtti tárgyalás alkalmával történvén, a polgári törvénykezési rendtartásról szóló 1868. évi LIV. t.-cz. 118. §-a értelmében az eljárt biróság lett volna hivatva azt megtorolni.

Hatósági közeg által ugyancsak valamely hatósághoz intézett hivatalos beadványban használt sértő kifejezések nem mint kihágás, hanem mint fegyelmi vétség büntetendők.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 1326. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az N. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, R. F. M. m. kir. állami állatorvos, hatósághoz intézett beadványban a hatóságot sértő kifejezések használata által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt irásbeli felebbezése folytán felülvizsgáltatván, megsemmisittetik. Mert az iratok tanusága szerint nevezett állami állatorvos a beadványt, melyben a megtorolt sértő kifejezések foglaltatnak, hivatalos kötelességéből kifolyólag feljelentett állategészségügyi kihágási ügyben intézvén a hatósághoz, a mennyiben abban a hatóságot s annak tekintélyét sértő kifejezéseket használt s az által a kölcsönös tisztelet ellen, melylyel a hatóságok és hatósági közegek egymás irányában kötelességszerüleg tartoznak, vétett, azoknak megtorlása, a mennyiben sulyosabb beszámitás alá nem esnek, fegyelmi uton eszközlendő.

Az 1885. évi 2466. sz. belügyminiszteri rendelet alapján kiszabott pénzbirság nem változtatható át megfelelő elzárásra.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 989. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a K. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet módositásával Sz. István, hatósági közegeknek hivatalos eljárásuk közben szóbeli sértése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban és hatósághoz intézett beadványban sértő és tiszteletlen kifejezések használata miatt az 1887. évi 2466. sz. alatt kiadott belügym. rendelet alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 1 napi elzárásban marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felül-

vizsgáltatván, indokainál fogva helybenhagyatik oly kiigazitásokkal, hogy a másodrendü kihágásnál elmarasztalás alapjául vett belügyminiszteri rendelet 1885-ben kelt és az annak alapján kiszabott pénzbirság mint ilyen nemfizethetés esetén megfelelő elzárásra nem változtatható át; továbbá a mindkét rendbeli kih. miatt kiszabott pénzbüntetések az 1892. évi XXVII. t.-cz. 3. §-ában megjelölt czélra lesznek forditandók és elmarasztalt ugy az eljárási, mint a felmerülhető tartási költségek megfizetésére is köteleztetik.

Ha a hatósághoz intézett beadványban nem sértő, hanem illetlen kifejezések foglaltatnak, ugy az elmarasztalás alapjául nem a kbtk. 46. §-a, hanem az 1885. évi 2466. számu belügyminiszteri rendelet veendő.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 541. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a Z. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. P., hatósághoz intézett beadványban a hatóságot sértő kifejezések használata miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, vétkesség tekintetében indokainál fogva helybenhagyatik, a kihágás minősitésére és a büntetés mérvére vonatkozó része azonban megváltoztatik és panaszlott azon cselekményeért, hogy Z. város árvaszékéhez intézett beadványában az elsőfoku itéletben megjelölt illetlen kifejezéseket használta, — melyek azonban csak durvaságnak vagy a szenvedélyesség kifolyásának tekinthetők, — az 1885. évi 2466. számu belügyminiszteri rendelet alapján marasztaltatik el az 1892. évi XXVII. t.-cz. 3. §-ában megjelölt czélra forditandó 5 frt pénzbüntetésben.

A postai és távirdai alkalmazottak közhivatalnokoknak tekintendők.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 15,782. sz. határozata:

Az Sz. Miklós községi jegyző ellen inditott kihágási ügyben hozott alispáni másodfoku és a keresk. miniszter ur által velem közölt itéletben, illetőleg annak indokolásában kimondatott, hogy az egyesitett posta- és távirda alkalmazottjai hatósági közegnek csak a távirdai szolgálat közben tekinthetők. Az alispáni itélet ugyan már jogerőre emelkedett, mindazonáltal a jövőben való eljárásoknál leendő szemmeltartás végett figyelmeztetnem kell, hogy idézett kimondás nem felel meg annak a törvényes gyakorlatnak, melyet a királyi biróság, nevezetesen a kir. Curia itéleteiben követ s a mely a vezetésem alatt álló belügyminiszterium kih. tanácsát eljárásában vezeti. Kétségtelen ugyanis, hogy a postai tisztviselők a postának a távirdával történt egyesitése előtt is közhivatalnokok voltak, illetőleg hogy a távirdával nem egyesitett postahivataloknál alkalmazottak is közhivatalnokok. Igazolja ezt az 1878. évi V. t.-cz. 164. §-a, mely szerint közigazgatási hatóság alatt a biróság kivételével minden állami törvényhatósági és községi hatóság értendő; továbbá igazolja ugyanazon törvényczikk X. fejezete, mely a levél- és távirattitoknak közhivatalnok által való megsértését tárgyalja s mely fejezet a postahivatalnokot vagy szolgát határozottan közhivatalnoknak nevezi, végül igazolja a m. kir. Curia többrendbeli, de különösen 1882. évi márczius 15-én 77. szám alatt kelt itélete is, mely szerint a «posta állami

intézményt képez s az annak kezelésével a szolgálati szab. szerint alkalmazott hivatalnokok azon hatáskörben, melyben alkalmaztattak, az államnak hatósági hivatalnokai és közegei.» Ezen felfogásnak megfelelőleg a kir. postahivataloknál a szolg. szab. szerint alkalmazott hivatalnokok hiv. eljárásukban való megsértése esetén a vezetésem alatt álló minisztérium harmadfoku kih. itéleteiben a magyar büntető törvénykönyvnek kihágásokról szóló 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-át szokta alkalmazni.

Ha lelkész, mint iskolaszéki elnök a tanfelügyelőség tagját az iskola helyiségében sértőleg megtámadja, ezen cselekménye nem kihágást, hanem fegyelmi vétséget képez.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 3353. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a sz—i rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával: Y. György lelkész hatósági közegnek hivatalos eljárásban sértő kifejezésekkel illetése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 50 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban, továbbá 31 frt 50 kr. eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az itélet jogerőre emelkedése után pedig a kir. ker. tanfelügyelővel, a nyitrai ev. ágostai esperességgel és a m. kir. 13. honv. ezred parancsnokságával közöltetni rendeltetik, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az egész eljárással együtt megsemmisittetik és az összes iratok az illetékes fegyelmi hatósághoz áttétetni rendeltetnek. Mert a panaszlott Y. György evang. lelkésznek a tanfelügyelői tollnokkal szemben az iskolában tanusitott támadó fellépése, panaszlottnak iskolaszéki elnöki minőségéből kifolyólag történt s ennek következtében nevezett lelkész cselekménye nem kihágási, hanem fegyelmi uton torlandó meg.

Kihágási ügy tárgyalása során a rend és hatóság iránti tisztelet ellen vétő egyének megintés után a tárgyalási teremből kivezettethetők és száz forintig terjedhető pénzbirsággal is sujthatók, minélfogva az ily eljárás kizárja annak lehetőségét, hogy valaki ugyanazon tárgyalás folyamán ismételten megbirságoltathassék.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 245. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a v—i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, id. M. J. és ifj. M. J. községi biró ellen, hivatalos eljárása közben használt sértő kifejezések miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 25—25 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 3—3 napi elzárásban, továbbá az eljárási és felmerülhetési tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva helybenhagyatik. A szolgabirónak a tárgyalás folyamán hozott második határozata, mely szerint id. M. J. azért, mert a rend és hatóság iránti tisztelet ellen, megintés után, ujabban vétett, az eljárási szabályok 72. §-a alapján, ismételten 15 frt pénzbirsággal sujtatott, hivatalból megsemmisittetik. Mert az eljárási szabályok imént idézett szakasza szerint a tárgyaló hatósági személy mindazokat, kik a rend és a hatóság iránti tisztelet ellen, megintés után ujabban vétenek, a tárgyalási teremből kivezettetheti és száz forintig terjedhető pénzbirsággal is sujthatja; tehát a kivezettetés elrendelését a

birságolás csakis követheti, ez pedig kizárja azt, hogy valaki egy és ugyanazon tárgyalás folyamán az idézett § alapján ismételten megbirságoltathassék, minélfogva a szólgabiró fennebb jelzett második határozatát hivatalból megsemmisiteni kellett.

Községi iskolai gondnok nem tartozik a btk. 164. §-ában körülirt azon hatósági személyek sorába, kiknek sértő szavakkal való illetése a btk. 46. §-a alá esnék.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 3536. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kaposi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával H. B., D. M., V. Gy., O. M. és O. Gy. a községi iskolagondnoknak sértő szavakkal illetése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 3—3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1—1 napi elzárásban, továbbá eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőfoku itélettel együtt feloldatik és nevezettek a reájuk kiszabott büntetés alól felmentetnek, mert panaszló iskolai gondnok nem tartozik B. T. K. 164. §-ában körülirt azon hatósági személyek sorába, kiknek sértő szavakkal való illetése miatt a K. B. T. 46. §-a értelmébeni eljárásnak, illetve büntetésnek hely adatik. Amennyiben panaszló becsületsértési esetet lát fenforogni, szabadságában álland ez iránt panaszát a kir. biróságnál érvényesiteni.

A rendbüntetési ügyek a kihágási ügyeknél szigorubb elbánás alá nem eshetnek s igy azok is 6 hónap alatt évülnek el.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 10,057. sz. határozata:

A vármegye közigazgatási bizottságának gyámügyi felebbviteli küldöttsége másodfoku határozatának azon része, mely szerint a vármegyei árvaszék által hozott elsőfoku határozat vonatkozó részének módositásával, G. M., az árvaszékhez intézett beadványában sértő kifejezések használata miatt az 1885. évi 2466. számu belügyminiszteri körrendelet alapján 25 frt pénzbirságban marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, tekintettel arra, hogy a felebbezés beiktatásától a következő év elejéig, tehát jóval több, mint 6 hónapon keresztül az ügy rendbüntetési részét érintő intézkedés nem tétetett; tekintettel arra, hogy az 1879. évi XL. t.-cz. 31. §-a s ezen törvény 12. §-ánál fogva az 1878. évi V. t.cz. 108. §-a értelmében a kihágás büntethetősége 6 hó alatt elévül, a kihágási ügyeknél a rendbüntetési ügyek pedig sulyosabb elbánás alá nem eshethnek: ezen rendbüntetési ügyben a további eljárás elévülés okából beszüntettetik.

A ki hatósági tárgyaláson a hatóság tekintélyét sértő módon viseli magát, nem az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján büntetendő, hanem rendhatósági jogon kivezetetés vagy rendbirság, esetleg mindkettő alkalmazásával.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 5986. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az n—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itéletben kiszabott büntetés leszállitásával N. N. orvostanhallgató, a főszolgabirói hivatalos irodában a főszolgabiró

személye ellen sértő kifejezések használata által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt irásbeli felebbezése folytán felülvizsgáltatván: az elsőfoku itélettel együtt megsemmisittetik. Mert az ügyiratok nem igazolják, hogy nevezett N. N. a főszolgabiró ellen, annak hivatalos helyiségében sértő kifejezéseket használt volna, az pedig, hogy nevezett a tárgyalásnál magát a hatósági tekintélyt sértő módon viselte, a fennálló szabályok szerint nem az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján, hanem rendhatósági jogon kivezettetés vagy rendbirság, esetleg mindkettő alkalmazásával lett volna megtorlandó, minélfogva a kbtk. 46. §-ára alapitott marasztaló itéletek, mint szabálytalanok megsemmisitendők voltak.

A kihágási tárgyalás során, a rend és hatóság iránti tisztelet ellen vétőket, az Eljárási utasitás 72. § alapján csakis a tárgyalást vezető hatósági személy birságolhatja meg. Erre a felebbviteli hatóság joggal nem bir.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1484. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a p—i felső járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával K. Mihály rabbi és anyakönyvvezető, a hatósághoz intézett beadványban sértő kifejezések használata miatt ellene emelt vád és annak jogkövetkezményei alól felmentetett, ellenben az Eljárási utasitás 72. §-a alapján 10 forint pénzbüntetés megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, felmentő részében, indokainál fogva helybenhagyatik, marasztaló részében pedig, törvényszerüség hiányából megsemmisittetik, mert az Eljárási utasitás 72. §-a alapján csak a tárgyalást vezető hatósági személy van feljogositva arra, hogy azokat, a kik a tárgyalás folyamán, a rend és hatóság iránti tisztelet ellen vétenek, pénzbirsággal sujthassa, mig a jelen esetben a birságoló határozatot a felebbviteli, tehát oly hatóság hozta, mely az idézett szakasz szerint az abban megállapitott birságolási joggal felruházva nem lett.

---

d) *Botrány és éjjeli csendzavarás.*

Részeg állapotban nyilvános helyen szemérmet sértő vizelés által elkövetett kihágás nyilvános botrányt képez.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 163. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az u—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Sz. Áron községi biró, a közönség szemléletének kitett nyilvános helyen szemérmet sértő vizelés miatt, az 1879. XL. t.-cz. 80. §-a alapján 3 napi elzárásban és 20 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: panaszlott a kbtk. 80. §-ába ütköző kihágás vádja és annak jogkö-

vetkezményei alól felmentetik, mert szemérmet sértő vizelésért a kbtk. 80. §-a alapján itéltetett el, ezen cselekmény tényálladéka pedig az idézett szakaszban nem foglaltatik; mivel azonban a tárgyalás folyamán kétséget kizáró módon beigazoltatott, hogy panaszlott botrányos részeg állapotban az utczán fetrengett s igy panaszlott azon cselekménye, hogy nyilvános helyen a város piaczán vizelt, szintén részegségének volt következménye, panaszlott Sz. Áron, nyilvános helyen botrányos részeg állapotban megjelenés miatt a kbtk. 84. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 2 napi elzárásban marasztaltatik el.

A járdaközlekedésnek botrányos lárma s ennek alapján okozott népcsődület által bekövetkezett gátolása nem mint járdafoglalás, hanem mint botrány előidézése büntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 71. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint az V. kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával S. V. budapesti lakos járdafoglalás miatt, a köztisztasági szabályrendelet 12. §-a, illetve az 1879. évi XL. 119. §-a alapján 10 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el; az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik és vádlott a járdafoglalás által elkövetett kihágás vádja alól felmentetik; azonban közbotrány előidézése által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi 731. sz. szabályrendelet 1. és 2. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetében 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek viselésében elmarasztaltatik. Mert panaszlott azon cselekménye, hogy népcsődületet okozott és ez által a közlekedés gátoltatott, az 1879. évi XL. t.-cz. 119. §-a 1. pontjában körülirt kihágás tényálladékát nem képezi; ellenben, minthogy a kihallgatott rendőrök vallomása által igazoltatott, hogy panaszlott az utczán nagy lármát csapott és ez által botrányt idézett elő, a miatt a fenti büntetésben volt marasztalandó.

Csendzavarás miatt külön nem büntetendő az, a ki nyilvános helyen botrányos részeg állapotban megjelenés miatt már elmarasztaltatott, mert utóbbi kihágás magában foglalja az előbbinek is tényálladékát.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1700. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, melyszerint Eperjes város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet kiigazitásánál A. Miklós fuvaros és K. István kőmüves nyilvános helyen botrányos részeg állapotban megjelenés miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 84. §-a alapján I. rendü vádlott 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, II. rendü vádlott 13 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 2 napi elzárásban és rendőri zárórán tul csendzavarás miatt a vármegye kihágási szabályrendeletének 24. §-a alapján I. rendü vádlott 20 frt, II. rendü vádlott pedig 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén még 2, illetve 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztalt A. Miklós által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, A. Miklósra vonatkozó felebbezett részében a botrányos

részegséget, illetőleg indokainál fogva helybenhagyatik, mig felebbező a csendzavarás miatt terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetik, mert a közbotrányt okozó részegség a dolog természeténél fogva csendzavarással járván, panaszlott a csendzavarásért külön nem büntethető.

Nyilvános előadás megzavarása miatt nem büntethető az, a ki helyéről gyorsan felemelkedik és a nézőteret szó nélkül elhagyja.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 1579. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával ifj. P. B. kereskedő, szinházi előadás közben helyének gyors elhagyása miatt az 1889. évi 7307. sz. városi szab. rend. 11. §-a és az 1879. évi XL. t.-cz. 78. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 3 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztatik és panaszlott a terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetik. Mert azon vádbeli cselekménye miatt, hogy a szinházban tartott előadás alkalmával annak folyamata közben egyszerre helyéről felkelt, mire a körülötte ülők helyeikről hirtelen felemelkedve a kijárat felé tódultak, annál kevésbbé büntethető, mert nem czáfoltatott meg azon állítása, hogy a nézőteret azért hagyta el gyorsan, mivel különös, intensiv égési szagot érzett.

---

3. Vallás elleni kihágás.

A katholikus pap, ki szertartásos ruhában az utolsó kenethez szükségelt szentséget viszi, bár csak az utczán jár: vallásos szertartást teljesit.

A m. kir. Curia 1890. évi 4373. sz. határozata:

K. Antal római kath. segédlelkész 1888. évi deczember 26-án reggeli 8 és 9 óra között az utolsó kenet kiosztása végett az oltári szentséggel, sekrestyés kiséretében, csengetyüszó mellett az utczán menvén, B. György egy korcsmából kijöve, a következő kifejezéseket használt: «csusszatok bele, essetek az árokba, törjön ki a nyakad, b . . . . . n meg apád, b . . . . . n meg anyád, te hunczut, bitang, gazember pap». Vádlott megengedi, hogy a segédlelkész ellen intézett kifejezéseket használta, azzal védekezik azonban, hogy erről semmit sem tud, mert tökéletesen részeg volt. Az elsőbiróság figyelembe vette azt, hogy a tettes, midőn a lelkészt szidalmazta, szabad akaratának elhatározásával nem birt s ezért a vallás elleni vétség vádja alól felmentette; de azért, hogy vádlott részeg állapotban közbotrányt okozó módon nyilvános helyen megjelent, őt a kbtk. 84. §-ába ütköző közcsend elleni kihágásban bünösnek mondta ki; és tekintve mint sulyosító körülményt, hogy a botrányt hivatalos müködésben levő lelkész ellenében követte el, őt a kbtk. 76. §-ába ütköző közcsend elleni kihágásért 25 frt pénzbüntetésben marasztalta. A budapesti kir. tábla a kir. törvényszék itéletét megváltoztatta s vádlottat a btk. 192. §-ába ütköző vétségben mondta ki vétkesnek és ezért

tizennégy napi fogházra és 5 frt pénzbüntetésre, bahajthatlanság esetén még egy napi fogházra itéli. A kir. Curia, a kir. tábla itéletét oda módositotta, hogy a fenforgó enyhitő körülmények figyelembe vételével vádlottat 25 frt fő és 5 mellékbüntetésben marasztalta.

Isten nevének, mint a vallásos tisztelet tárgyának nyilvános meggyalázása a kbtk. 51. §-ába ütköző kihágást képez.

A m. kir. Curia 1888. évi 7684. sz. határozata:

K. Benedek József 1886. évi junius hó 13-án Zsadányban, midőn egy döglött lovat nyuztak, a nyuzásban segitendő, többek előtt ugy nyilatkozott: «Megnyuznám én az öreg Istent is, ha itt volna előttem dögölve». Ezen cselekményért a nagyváradi kir. törvényszék által a btk. 190. §-ába ütköző vallás elleni vétség czimén vád alá helyeztetett és megtartott tárgyalás után felmentetett. A budapesti kir. itélőtábla azonban az elsőbiróság itéletét megváltoztatta és vádlottat a kihágási btk. 51. §-a alapján a vallás és annak szabad gyakorlata ellen elkövetett kihágásban bünösnek mondotta ki és 3 napi elzárásra itélte azon döntő indokból, mert vádlott az Istenről, mint az állam által elismert hitfelekezetek vallásos tiszteletének tárgyáról nyilvánosan, meggyalázólag nyilatkozott és ez által közbotrányt okozott. A kir. Curia fenti számu határozatával a kir. tábla itéletét helybenhagyta.

A ki nyilvánosan közbotrányt keltő módon a boldogságos szüz Máriát gyalázza és a Jézus Krisztusról becsmérlőleg nyilatkozik, a kbtk. 51. §-ába ütköző kihágást követ el.

A m. kir. Curia 1889. évi 9063. sz. határozata:

K. Gy. plébános a marczali kir. járásbiróság előtt panaszt emelt, hogy P. Ferencz a róm. kath. hitvallás lényeges hittételeire durva megjegyzéseket tett s a szenteket gunyoló kifejezéseivel a hivek között botrányt okozott. A többek között aljasan becsmérelte szüz Máriát s Jézusról azt állitotta, hogy közönséges szédelgő volt. Ezen nyilvánosan tett nyilatkozataiért vádlottat a btk. 51. §-a alapján az elsőbiróság vallás elleni kihágásban vétkesnek mondta ki s 4 napi elzárásra itélte. A budapesti kir. itélőtábla az első biróság itéletét helybenhagyta, melyet a kir. Curia fenti számu itéletével érintetlenül hagyott.

A ki Jézusról és Máriáról, habár magánháznál, de többek jelenlétében meggyalázó kifejezéseket mond: a kbtk. 51. §-ába ütköző kihágást követ el.

A m. kir. Curia 1889. évi 25,962. sz. határozata:

K. László többek jelenlétében egy magánházban oly nyilatkozatot tett, hogy «Jézus hetedik fattya Máriának». Ezért a szikszói kir. járásbiróság előtt bepanaszoltatott, hol azon indokból, mivel magánháznál, tehát nem nyilvánosan és csupán négy ember előtt tette ezen nyilatkozatot s igy közbotrányt nem okozott, a vád alól felmentetett. A bpesti kir. tábla azonban az elsőbiróság itéletét megváltoztatta és vádlottat a vallás elleni kihágásban bünösnek mondta ki és 15 frt pénzbüntetésre itélte következő indokokból: Minthogy a panaszolt kifejezések az eljárás adatai szerint négy, tehát több

személy előtt használtattak, minthogy továbbá azok a tanuk egy része által a lelkésznek elpanaszoltattak: bebizonyitottnak volt elfogadandó, hogy a panaszolt kifejezések, habár azok magánháznál használtattak is, többek előtt, tehát nyilvánosan ejtettek ki és közbotrányt okoztak. Ugyanazért vádlottat bünösnek nyilvánitotta a kir. itélőtábla a jelen itélet szerint, mivel a kérdéses kifejezések Istenre meggyalázó természetüek voltak.

---

4. Családi állás elleni kihágás.

Az izraelita anyakönyvek vezetése tárgyában 1885. évi 1924. elnöki szám alatt kiadott vallás- és közoktatási miniszteri szabályrendelet elleni kihágások harmadfoku elbirálása a belügyminiszter hatáskörébe tartozik.

A. m. kir. belügyminiszter 1888. évi 2342. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a L. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet büntetésre vonatkozó részének megváltoztatásával N. N. izraelita kántor, meghatalmazás nélkül eszközölt esketés és ezen szertartás bejelentésének elmulasztása miatt, az 1885. évi 1924. elnöki szám alatt kelt vallás- és közoktatási miniszteri körrendelettel, az izraelita anyakönyvek vezetése tárgyában kiadott szabályrendelet 10. §-a alapján, 75 forint pénzbüntetésben marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván, indokainál fogva helybenhagyatik, azon hozzáadással, hogy a kiszabott pénzbüntetés helyébe, behajthatlanság esetében 8 napi, saját költségen töltendő elzárás lép (kbtk. 22. §).

Keresztelési bizonylatnak az illetékes lelkészi hivatalhoz meg nem küldése miatt elkövetett kihágás, a keresztelés tényét követő nyolcz nap lejártával lévén befejezve, a kihágás elévülésének kezdete is ezen naptól számitandó.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 555. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a gy—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával: S. Gyula róm. kath. lelkész az ev. ref. vallásu E. Ignácz és róm. kath. vallásu H. Eszter vegyes házasságából származott s nevezett lelkész által 1891. évi márczius 7-én Ignácz névre megkeresztelt figyermek; továbbá az ev. ref. vallásu K. Ferencz és róm. kath. vallásu B. Hermin vegyes házasságából származott s nevezett lelkész által 1891. évi ápril hó 21-én megkeresztelt Béla nevü fiugyermek keresztelési bizonylatának az illetékes ev. ref. lelkészi hivatalhoz meg nem küldése miatt az 1890. évi 10,086. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet alapján, az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában megjelölt czélokra forditandó 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, akkép változtatik meg, hogy vádlott a K. Bélára vonatkozó keresztelési bizonylatnak az ev. ref. lelkészi hivatalhoz meg nem küldése miatt, az 1890. évi 10,086. számu vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban marasztaltatik a felsorolt

indokok alapján; mig ellenben az E. Ignáczra vonatkozó keresztelési bizonylatnak az illetékes lelkészi hivatalhoz meg nem küldése miatt terhére rótt kihágási vád tekintetében vádlott ellen a büntető eljárás az 1879. évi XL. t.-cz 31. §-a értelmében — elévülés okából — beszüntettetik: mert a kbtk. 31. §-a rendelkezésénél fogva kihágások miatt a büntető eljárás megindithatása — a mennyiben külön törvény ellenkezőt nem rendel — 6 hó alatt elévül; a szóban forgó kihágásra vonatkozólag a törvény az általános intézkedés alól kivételt nem állapit meg, ennélfogva tehát, minthogy az E. Ignáczra vonatkozó esetben a keresztelés 1891. évi márczius hó 7-én történt s az ezt követő 8 nap lejártával, vagyis ugyanazon hó 15-én a kihágás befejeztetett, a büntető eljárás meginditása végett pedig a feljelentés csak 1891. évi szeptember hó 25-én tétetett meg, azaz 10 nappal a 6 havi elévülési időn tul, az E. Ignáczra vonatkozó esetet illetőleg vádlott ellen a büntető eljárást be kellett szüntetni.

Az elkeresztelési kihágás, ha a feljelentés csak egy év mulva történt azután, a midőn a keresztelési bizonylat az illetékes lelkészi hivatalhoz átteendő lett volna, elévültnek tekintendő.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 3090. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint g—i járás főszolgabirája által hozott végzés helybenhagyásával, Sz. Pál róm. kath. lelkész, a róm. kath. vallásu H. Gyula és ev. ref. vallásu K. Juliánna vegyes házasságából származott s nevezett lelkész által 1890. évi augusztus hó 7-én megkeresztelt Mária nevü leánygyermek keresztelési bizonylatának az illetékes lelkészi hivatalhoz meg nem küldése miatt ellene folyamatba tett kihágási ügyben hozott másodfoku itélet ellen beadott felebbezésével elutasittatott, panaszlott által beadott felülvizsgálati kérvény folytán, valamint törvényszerüség szempontjából is felülvizsgáltatván: az ezen ügyben hozott érdemleges itéletekkel és az azokat megelőző egész eljárással együtt elévülés indokából megsemmisittetik és panaszlott az ellene emelt kihágás vádja és jogkövetkezményei alól felmentetik; mert az 1890. évi augusztus hó 7-én elkövetett kihágás miatt a feljelentés csak 1891. évi julius hó 22-én tétetvén meg, a kihágás elkövetése és a feljelentés megtétele között közel egy év telt el, holott a büntető eljárás meginditása a kbtk. 31. §-a értelmében — 6 hó alatt elévül.

Vegyes házasságból származott gyermek keresztelési bizonylatának az illető lelkészi hivatalhoz meg nem küldése miatt inditott eljárás esetén a cselekmény elkövetésének ideje határozottan megállapitandó [és vádlott a tárgyalásra szintén a törvényes jogkövetkezmények terhe alatt idézendő meg.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 410. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a t—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával dr. M. J. róm. kath. lelkész a P. J. és R. R. gy—i lakosok vegyes házasságából származott fiugyermek keresztelési bizonylatának az illetékes ev. ref. lelkészi hivatalhoz meg nem küldése miatt az 1890. évi 10.086. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá feljelentő N. S. részére 5 frt fuvar és

3 frt napidij és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el s a kérdéses anyakönyvi kivonat kiadására — különbeni közigazgatási végrehajtás terhe alatt — köteleztetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: tekintettel egy részről arra, hogy a tárgyalás során a vád tárgyává tett cselekmény elkövetésének ideje meg nem állapittatott; tekintettel másrészről arra, hogy az iratokból az, miszerint vádlott a tárgyalásra szabályszerüen a törvényes jogkövetkezmények terhe alatt idéztetett-e? ki nem tünik, és nem is véve figyelembe azon körülményt, hogy az iratokban nincsen kitüntetve, miszerint a szolgabiró a járási főszolgabiró helyett mily törvényes alapon biráskodott, az itéletek az elj. szab. 79. §-a értelmében feloldatnak s a fentiek figyelembevételével uj szabályszerü tárgyalás és a kifejlendőknek megfelelő uj elsőfoku érdemleges határozat hozatala rendeltetik el.

Az ujdonszülött gyermeknek, az izraelita anyakönyvvezetőnél elmulasztott bejelentése által elkövetett kihágás ügyében a harmadfoku intézkedés nem a belügyminiszter, hanem a vallásminiszter jogkörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 3440 sz. átirata a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

B. Abrahám azért, hogy ujdonszülött gyermekét az izr. anyakönyvvezetőnek a Nagyméltóságod által 1875. évi november hó 21-én 28,493. sz. alatt kiadott rendeletben kitelt 14 nap alatt bejelenteni elmulasztotta, Mármarosmegye alispánjának másodfoku határozatával 10 frt pénzbüntetésben marasztaltatott el az emlitett rendelet alapján. Panaszlott ezen másodfoku határozatot megfelebbezvén, a nevezett megye alispánja az ügyiratokat harmadfoku elbirálás végett hozzám terjesztette fel. Tekintve azonban, hogy a fenforgó ügyben végső fokon intézkedni, imént emlitett nagybecsü rendelete szerint Nagyméltóságod hatáskörébe tartozik: van szerencsém az összes ügyiratokat illetékes elintézés végett tiszteletteljesen által tenni.

---

5. Közbiztonság elleni kihágás.

a) *Csavargás, koldulás és tiltott visszatérés.*

Községi képviselőtestületi határozat ellen intézendő felfolyamodás szerkesztéseért való pénzgyüjtés kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 2280. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a P. járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával K. Gy., D. I. és B. P. községi képviselőtestületi határozat ellen intézendő felfolyamodás szerkesztéseért való pénzgyüjtés és e végből a községi elöljáró tilalma daczára a községházba való tolakodás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 42. §-a alapján és pedig a két előbbi 3—3 napi, az utóbbi pedig 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőfoku

itélettel együtt megváltoztattatik és vádlottak felmentetnek, mert a panaszolt cselekmények törvény vagy szabály szerint büntethető cselekményt nem képeznek.

Azon foglalkozás nélküli egyén, a ki szabályszerüen bejelentett lakással bir, csavargás miatt nem büntethető.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 897. sz. határozata:

Budapest főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a IV—V. kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet nem felebbezett részének érintetlenül, felebbezett részének helybenhagyásával W. Erzsébet divatárusnő, csavargás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 62. §-a alapján 4 napi elzárásban, továbbá az eljárási és felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztatik és W. Erzsébet a terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetik. Mert a tárgyalási jegyzőkönyv szerint panaszlott bejelentett lakással birván, a kbtk. 62. §-a alapján, mely szerint csak az marasztalható el, «kinek bizonyos lakhelye nincs», nem büntethető.

Foglalkozás vagy munka nélkül csavargó személy az 1879. évi XL. t.-cz. 62. §-a értelmében elzárással előbb nem büntethető, mig tisztességes keresetmód szerzésére nem utasittatott, kivévén, ha már csavargásért büntetve volt.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 2280. sz. határozata:

A városi tanácsnak másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával P R. csavargás és biztos keresetnek ki nem mutathatása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 62. §-a alapján 5 napi elzárásban eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálván feloldom s panaszlottat az ellene emelt vád és következményei alól felmentem, mert az iratokból nem tünik ki, hogy panaszlott az idézett szakaszhoz képest előbb tisztességes keresetmód szerzésére utasittatott volna, vagy hogy csavargásért már büntetve lett volna.

Siremlékek költségeinek fedezését czélzó önkéntes adományok gyüjtése hatósági engedélyhez nincs kötve s az ily cselekmény kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1882. évi 2223. sz. határozata:

A vármegye alispánjának határozata, mely szerint O. Gyula az ellene könyöradománynak engedély nélkül gyüjtése miatt folyamatba tett kihágási ügyben hozott másodfoku itélet ellen közbetett felebbezésével az 1890. évi 2608/eln. sz. a. kiadott belügyminiszteri rendelet 2. pontja alapján visszautasittatott, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, hatályon kivül helyeztetik, miután az idézett rendelet a felebbezett itéletre nem alkalmazható, a mennyiben az utóbbiban a begyült pénzösszeg elkobzása is elrendeltetett. Ezzel kapcsolatban a másodfoku alispáni itélet, mely szerint a k—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával O. Gyula, könyöradománynak engedély nélkül gyüjtése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 66. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés

esetén 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, megváltoztatik és panaszlott a terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetik, egyuttal az elkobzott 1 frt 25 kr rendeltetési czéljára kiadatni rendeltetik, mert a siremlékek költségeinek fedezésére szolgáló önkéntes adományok gyüjtése, mely miatt ez esetben az eljárás folyamatba tétetett, nem a szánalomkeltésre és az egyéni nyomor enyhitésére szolgálván, mint a kbtk. 66. §-ába ütköző engedélynélküli koldulás sem az erre szükséges engedélyhez nincs kötve, sem az utóbbira vonatkozó szakasz alapján nem büntethető.

Valamely gyermek azon cselekménye, hogy többedmagával az utczán játszott, csavargást nem képez, s a gyermek atyja az 1879. évi XL. t.-cz. 64. §-a szerint minősülő kihágásban vétkesnek nem mondható ki.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 3903. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a borosjenői járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával S. Mihály az 1879. évi XL. t.-cz. 64. §-a szerint minősülő kihágásban vétkesnek mondatott ki s ezért 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s panaszlott Sz. M., az ellene emelt vád és következményei alól felmentetik; mert panaszlott 7—8 éves gyermekeinek azon cselekménye, hogy többedmagával az utczán játszott, csavargást nem képezvén, ez okból panaszlott, mint a gyermek atyja sem volt vétkesnek kimondható a terhére rótt kihágásban.

Ha a koldulás czéljából szerkesztett és felhasznált hamis községi igazolvány oly jogsérelem előidézésére nem irányult, milyen a btk. 391. §-a értelmében a közokirathamisitás tényálladékához kivántatik, akkor ezen cselekmény csakis a kbtk. 71. §-ába ütköző közbiztonság elleni kihágás tényálladékát állapitja meg.

A m. kir. Curia 1884. évi 8929. sz. határozata.

Ha a rendőrség kitiltott valakit saját hatáskörében és az illető visszatér, a kbtk. 70. §-ába ütköző kihágás megállapitandó még akkor is, ha a kitiltás nem helyes alapon történt volna, mert a biróság nincs jogositva vizsgálni: vajjon a kitiltás helyes alapon történt-e vagy sem?

A m. kir. Curia 1892. évi 10,086. sz. határozata:

T. S. házaló f. évi szeptember 1-én az uj vásártéren többed magával pénzfelütőt játszott; midőn is mellette ült vádlott H. J., T. S. észrevette, hogy vádlott kabátja jobb zsebébe nyulkál, s kezét megfogva, abban 14 krt talált, mit Sz. J. is igazol, vallván azt is, hogy figyelemmel kisérvén vádlottat, látta, a mint többször nyult sértett zsebébe. Vádlott ekkor kérdőre vonatván, tagadta, hogy sértett fél pénzét elvette volna s a feltürt nadrágjából kivett pénzét, állitólag sajátját, sértettnek visszaadta, hogy szabadulhasson. Sértett fél ezen pénzt megkapván, avval együtt hiányzó pénze 50 kr megkerült. Miután pedig vádlott ezen cselekménye a btkv 333. §-ába ütközik s tekintettel arra, hogy 1890. évben a budapesti kir. büntető

árásbiróság 5727/90. számu itéletével lopás miatt 7 napi fogházra s ugyancsak 1890. évben a kir. tszék 36,544/90. számu itéletével lopás miatt 2 havi fogságra itélte, mely büntetéseket vádlott ki is állott s miután legutóbbi büntetésének kiállása óta 10 év még le nem telt, a btkv 338. §-a szerint minősülő lopás büntettének tényálladékát megállapitja, őt abban bünösnek kimondani és 8 havi börtönre elitélni kellett. A kbtkv 70. §-ába ütköző közbiztonság elleni kihágás vádja alól a kir. tszék vádlottat felmentette, mert az iratoknál levő keresztlevél tanusága s saját bemondása alapján is budapesti születésü s miután Veszprémmegyében soha nem tartózkodott, itteni illetőségü lévén s igy Budapestről ki sem tiltható, miért is a fővárosi magyar kir. államrendőrség 10,036/91. számu kitiltási határozata nyilván tévedésen alapul, igy tehát Budapestre való visszatérése, a kihágás tényálladékát meg nem állapitja. A budapesti kir. itélőtábla az első biróság itéletét 6 hónapra szállitotta le. A kir. Curia az alsóbb birósági itéleteket olykép változtatta meg, hogy vádlott büntetésének kitöltése után a fővárosi rendőrségnek lesz átadandó. A Curia e határozatának indoka következő: Tekintve, hogy vádlott a fővárosi államrendőrségnek 1891-ben hozott 10,086. sz. határozata szerint mint csavargó a főváros területéről tiz évre jogerejüleg kitiltatott; tekintve, hogy a fővárosi államrendőrség által saját hatáskörében hozott azon határozatának jogszerüsége a biróság részéről felülbirálás tárgyát nem képezheti s igy a biróságnak hatáskörében nem áll azon határozatot tévedésen alapulónak nyilvánitni; tekintve, hogy vádlott jogerejü kitiltása daczára hatósági engedély nélkül a főváros területére visszatért — stb. eszerint kellett határozni.

Ismételt csavargás és nyilvános helyen engedély nélküli koldulás az 1879. évi XL. t.-cz. 63. és 66. §-ai értelmében elzárással s egyszersmind ha a tettes idegen állami illetőségü, az 1879. évi XL. t.-cz. 69. §-a alapján az országból kiutasitással büntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 1344. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a IV—V. kerületi kapitány által hozott elsőfoku itéletnek helybenhagyásával, Z. János helynélküli lakatossegéd, ismételt csavargás és nyilvános helyen engedély nélkül való koldulás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 63. és 66. §-a alapján 38 napi — államköltségen töltendő — elzárásban marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva oly módositással hagyatik helyben, hogy a kiszabott büntetés 15 napra szállittatik le, egyszersmind elmarasztalt a ktk. 69. §-a értelmében az országból kiutasittatni rendeltetik.

---

b) *Bejelentési kötelezettség.*

Bejelentési kötelezettség elmulasztása által elkövetett kihágásnál az elévülés a bejelentési határidő leteltének napjától számitandó.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 2340. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint Z. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával M. J. kárpitos, L. nevü fia születésének anyakönyvelés végett a megszabott időn tul

történt bejelentése miatt az 1885. évi 1924. sz. kultuszminiszteri rendelet 13. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el. az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőfoku itélettel együtt megsemmisittetik és panaszlott ellen a büntető eljárás az 1879. évi XL. t.-cz. 31. §-a értelmében elévülés okából beszüntettetik; mert a kbtk. 31. §-ában foglalt rendelkezésnél fogva kihágások miatt a büntető eljárás megindithatása — a mennyiben külön törvény ellenkezőt nem rendel — hat hó alatt elévül; miután pedig a szóban forgó kihágásra vonatkozólag a törvény az általános intézkedés alól kivételt nem állapit meg és elmarasztaltaknak L. nevü fia 1890. évi decz. 6-án született és igy az ezt követő 8 nap lejártával a születési eset bejelentésének elmulasztása folytán a kihágás befejeztetett, nevezett ellen a kihágás meginditása a vármegye alispánjának folyó évi február 28-án 19. kih. sz. alatt kelt jelentése szerint csak 1892. évi május hó 27-én, tehát majdnem másfél év után rendeltetvén el, vádlott ellen a büntető eljárást be kellett szüntetni.

Ha a lakásbejelentés kötelezettségéről alkotott szabályrendelet az átutazókra ki nem terjed, akkor a városban megrendelések eszközlése végett megjelent idegen a bejelentés elmulasztása által kihágást nem követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6531. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint D. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. D. férfiszabó, a 101/885. szám alatt alkotott szabályrendelet 1. §-ába ütköző azon kihágás miatt, hogy magát a rendőrségnél nem jelentette be, ugyanazon szabályrendelet 3. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s panaszlott K. D. a terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetik. Mert az elmarasztalás jogalapját képező szabályrendelet értelme szerint csak azon egyének tartoznak magukat a kápitányi hivatalnál bejelenteni, a kik a városba hosszabb tartózkodás vagy ottani letelepülés végett mennek, mig az átutazókra a szabályrendelet intézkedései ki nem terjednek. A városban megrendelések eszközlése végett megjelent panaszlott K. D. tehát az által, hogy a rendőrhatóságnál nem jelentkezett, az idezett szabályrendelet intézkedéseit meg nem szegvén, az ellene emelt vád és következményei alól felmentendő volt.

A lakbejelentő czédula lakás hollétére vonatkozó rovatának valótlan kitöltése, nem a btkv 400. §-a alá eső vétséget, hanem az 1879. évi XXVIII. t.-czikkbe ütköző kihágást képez.

A m. kir. Curia 1886. évi 4912. sz. határozata:

Özvegy V. A. budapesti lakos magát és férjét, egy izben pedig S. L.-t oly házban lakoknak jelentette be, melyben a bejelentettek nem laktak, tehát a lakast hamisan jelentette be. Minthogy a rendőri bejelentési sorkönyvek nyilvanos könyvek, s a hamis bejelentési lap folytán ezekbe hamis bejegyzés történt, a btk. 400. §-a alapjan többen panaszt emeltek a budapesti kir.

bünfenyitő járásbiróság előtt. A járásbiróság illetékesség szempontjából a budapesti kir. törvényszékhez tette át a ügyet, hol a feljelentés, mint bünvádi eljárásra alkalmatlan, félretétetett, az ügyet pedig az 1879. évi XXVIII. törvényczikkbe ütköző esetleges kihágás iránti illetékes eljárás végett a fővárosi államrendőrség főkapitányához áttette. A törvényszék határozatát fokozatos felebbezés folytán a kir. Curia is helyben hagyta közetkező indokok alapján. A btk. 400. §-ának tényálladékához szükséges, hogy a nyilvános könyvbe bevezetett valótlan tények, körülmények, valaki jogai vagy jogviszonyai lényegére vonatkozzanak. Minthogy pedig a jogok vagy jogviszonyok szempontjából teljesen közömbös, vajjon azoknak alanya melyik utczában, melyik számu házban lakik, a hamis bejelentés s ez általi kiezközlése annak, hogy a rendőri bejelentési sorkönyvekben valakinek lakása nem a valóságnak megfelelően tüntettetik ki: okirathamisitást nem képez.

6. Közrend és a közszemérem elleni kihágás.

a) *Záróra.*

Kávéházakban a rendőri szabályok megtartásáért a kbt. 74. §-a szerint csak a tulajdonos, nem pedig egyszersmind az üzletvezető is felelős.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 5659. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitánysagának másodfoku itélete, mely szerint a IV.—V. kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával, Sch. M. kavéháztulajdonos és A. L. üzletvezető, a hatóságilag megállapitott záróràn tul való zenéltetés által elkövetett kihágás miatt, az 1884. évi 743. kgy. sz. fővárosi szabályrendelet 37. §-a, illetve az 1879. évi XL. t.-cz. 74. §-a alapján egyenkint 50 forint pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban, továbbá az eljárási és felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, S. M.-ra vonatkozó részében indokainál fogva helybenhagyatik, A. L.-ra nézve azonban megváltoztattatik és ez utóbbi a kihágás vádja alól felmentetik, mert ugy a bent emlitett fővárosi szabályrendelet, mint az 1879. évi XL. t.-cz. 74. §-a értelmében a kávéháztulajdonos felelős a rendőri szabályoknak üzletében való megtartásáért.

Korcsmai zárórák nem a község, hanem a törvényhatóság által állapitandók meg s csak ez esetben büntethető azok be nem tartása.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 3368. sz. határozata:

Vonatkozással a vármegye alispánjának jelentésére, melyben a pilisi felsőjárás főszolgabirájának előterjesztése folytán, utasitást kér arra nézve, hogy községi szabályrendeletben megállapitott korcsmai zárórák be nem tartása esetén, az illető korcsmárosok, az 1879. évi XL, t.-cz. 74. §-a alapján büntethetők-e? az alább következőkben válaszolok tudomás és jövőbeni mihez tartás végett. Nagy- és kisközségek rendőri kihágásokat minősitő és büntetéseket megállapitó szabályrendeleteket az 1879. évi XL. t.-cz. 1. §-ában

foglalt világos határozmány értelmében, nem állapithatnak meg; ez azonban nem zárja ki azt, hogy az idézett törvényczikk 3. §-a alapján, a vármegye törvényhatósági bizottsági közgyülése részéről akár a vármegye egész területére, akár egy vagy több község területére érvénynyel biró szabályrendeletek alkottathassanak; sőt az sincsen kizárva, hogy a korcsmai zárórák, a helyi viszonyok szem előtt tartása mellett, valamely község javaslatához képest állapittathassanak meg a törvényhatóság részéről. Ez ellen nem hozható fel azon érv, hogy a község az 1886. évi XXII. t.-cz. 21. §-ának *g)* pontja értelmében kezeli a közrendőrséget, mert a község csak az erre illetékes hatóság által, de nem önmaga által megállapitott zárórák betartását fogja ellenőrizni és az azokat be nem tartókat az illetékes járási főszolgabirának elsőfoku biráskodás végett fogja bejelenteni.

A korcsmai záróra fogalmának meghatározása nem a szeszes italok kiszolgáltatásától vagy annak megtagadásától függ, hanem az üzleti helyiség bezárásában s az üzlet időleges megszüntetésében áll.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 2498. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. A. záróra megszegése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 74. §-a alapján az ellene emelt kihágás vádja s következményei alól felmentetett, s feljelentő R. J. 17 frt 50 kr. eljárási költség megfizetésében marasztaltatott, feljelentő által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván megváltoztattatik, s vádlott K. A. a törvényhatóságilag megállapitott záróra megszegése által elkövetett kihágásban vétkesnek nyilvánittatik, s ezért az 1879. évi XL. t. cz. 74. §-a alapján 10 frt — 15 nap és végrehajtás terhe alatt az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában megjelölt czélokra forditandó pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi saját költségén töltendő elzárásban, továbbá az eddig felmerült tanu, valamint netán felmerülő végrehajtási költség megfizetésében marasztaltatik; mert a kihallgatott tanuk állitják, hogy a záróra eltelte után is még időztek a korcsmában, maga a községi biró is elismeri, hogy a boros üvegek összeszedése után még többen fekete kávét ittak, s csak ennek elfogyasztása után távoztak, mert továbbá a záróra fogalmának meghatározása, nem mint azt ezen esetben az alsóbb hatóságok értelmezték, a szeszes-italok kiszolgáltatásától vagy annak megtagadásától függ, hanem az üzleti helyiség bezárásában s az üzlet időleges megszüntetésében áll. Ennélfogva tehát a hozott felmentő itéleteket megváltoztatni s vádlottat marasztalni kellett.

Korcsmárosnak azon cselekménye, hogy az előzőleg tőle megvásárolt bort a záróra után a vevőnek kiszolgáltatta, nem képez záróra megszegést.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 1938. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint D. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet kiigazitásával özv. M. J. korcsmáros záróra be nem tartása miatt a városi szabályrendelet és az 1879. évi XL. t.-cz. 74. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztatik és panaszlott a terhére rótt kihágás vádja

és annak jogkövetkezményei alól felmentetik, mert azon cselekménye, hogy a tőle már előzőleg megvett 20 liter borból nála hagyott 5 liter bort a vásárlónak a záróra után kiszolgáltatta, nem foglalja magában az üzleti záróra megszegése által elkövetett kihágás tényálladékát.

Valamely kaszinó italmérőjének azon cselekménye, hogy a nyilvános jellegü italmérő üzletekre megállapitott zárórán tul egyleti tagnak italt szolgáltatott ki, záróra megszegés által elkövetett kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 1378. sz. harározata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a h – i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával ifj. W. J. italmérő, hatóságilag megállapitott záróra be nem tartása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 74. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztatik s panaszlott az ellene emelt vád és következményei terhe alól felmentetik; mert a kbtk. 74. §-a a vendéglősök, korcsmárosok vagy kávéháztulajdonosok részére hatóságilag megállapitott zárórákuak korcsmájukban, vendéglőjükben vagy kávéházakban történt megszegését rendeli büntetni; kaszinóegyletek azonban nyilvános korcsmáknak, vendéglőknek vagy kávéházaknak nem tekinthetők; a mi pedig a záróráknak hatósági megállapitását illeti, ez vagy törvényszerüen megerősitett szabályrendelet. vagy miniszteri szabályrendelet által történt másnemü tilalom, vagy más hatóság által kiadott intézkedés, oly rendelkezésnek, hogy annak megszegése a kbtkv 74. §-a alapján büntetendő kihágást képezne, nem tekinthető. Minthogy panaszlott, mint a h—i «kaszinó- és h—i népkör» italmérője a vádbeli alkalommal, mint ez a tárgyalás alkalmával beigazolást nyert, csupán egyleti tagnak szolgáltatott ki italokat, ezen ténye által a fenti okoknál fogva, kihágást nem követett el, miért is őt a vád és következményei alól felmenteni kellett.

---

b) *Nyilvános helyen verekedés.*

Iparos mühely nem tekinthető oly nyilvános helynek, hogy az abban elkövetett verekedés a kbtk 75. §-ába ütköző kihágást képezhetne.

A. m. kir. belügyminiszter 1892. évi 2016. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a X. ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet részben megváltoztatásával W. János és M. Mihály asztalossegédek, az asztalos mühelyben való verekedés miatt az 1879. évi. XL. t.-cz. 75. §-a alapján 3—3 napi elzárásban és 25—25 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében még 3—3 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltattak el, S. Mátyás azonban az ellene emelt kihágás vádja és annak következményei alól felmentetett, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőfoku itélettel együtt, illetékesség hiánya miatt megsemmisittetik és az ügyiratok az Elj. Utasitás 17. §-a alapján az illetékes kir. birósághoz áttétetni rendeltetnek; mert egy iparos

műhely nem tekinthető oly nyilvános helynek, hogy ott az elkövetett verekedés a btk. 75. §-ába ütköző kihágásnak minősittethetnék; másrészt panaszlottaknak azon cselekménye, hogy panaszlottat ököllel és arczul verték a B. T. 261. §-ába ütköző becsületsértés vétségének tényálladékát tünteti fel, melynek elbirálására a kir. biróság illetékes.

A nyilvános verekedés büntetőjogi ismérvét a kbtk. 75. §-a: utczán, nyilvános téren, korcsmában, vendéglőben és más nyilvános, vagy a közönség használatának nyitva álló helyen elkövetett verekedés állapitja meg. A nem ily minőségü helyen véghezvitt verekedés a btk. 261. §-a alá eső becsületsértés vétségét képezi s elbirálása a kir. biróság hatás körébe tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1886. évi szept. 12-én hozott határozata.
(Közöltetett az I. kötet 115. lapján.)

A verekedésre való buzditás nem bünfenyitő biróság, hanem kihágási biróság utján büntetendő kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4968. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kaposvári járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával N. Istvánné, verekedésre való buzditás vádja alól felmentetett és az iratok az illetékes kir. birósághoz áttétetni rendeltettek, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván megváltoztatik, és panaszlott nő a kbt. 118. §-ában minősülő kihágás elkövetésére való buzditás miatt ugyanazon szakasza alapján tekintettel a bt. 69. §-ára, 10 forint pénzbüntetésben, esetleg 1 napi elzárásban marasztaltatik el; mert vádlottnőnek azon cselekménye, hogy a suhanczokat biztatta, hogy a szabadelvü pártiakat sárgolyókkal dobálják, sem a kbtk. 75. §-ában minősülő verekedés, sem pedig a bt. 261. §-ában minősülő becsületsértés tényálladékát nem képezi, hanem a kbt. 118. §-ába ütköző kihágást.

Kölcsönös testi bántalmazás miatt inditott kihágás elbirálása a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1893. évi ápril 27-én hozott határozata.
(Közöltetett az I. kötet 115. lapján.)

Ha a verekedés által az 1879. évi XL. t.-cz. 75. §-ába ütközőleg elkövetett kihágás folytán nagyobb utczai botrány nem okoztatott, csendzavarásnak nem minősithető

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1986. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint E. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet módositásával G. Gyula magánzó és G. Miklós raktárnok, utczai verekedés miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 75. §-a alapján a 21. § alkalmazásával 10—10 frttal megváltható 1—1 napi elzárásban és 20—20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 2—2 napi elzárásban és csendzavarás miatt a vármegyei szabályrendelet III. fejezeté-

nek 24. §-a alapján egyenkint még 10—10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén még 1—1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőrendü kihágásra vonatkozó részében indokainál fogva helybenhagyatik, mig panaszlottak a csendzavarás miatt terhükre rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetnek, mert a verekedés alkalmával oly nagyobb botrány nem okoztatott, mely a vádlottakra az első kihágásban történt elmarasztalásukon felül csendzavarás miatt ujabb büntetés kiszabását indokolttá tenné.

Ha nyilvános verekedésben résztvevők kést ragadnak, a nélkül, hogy testi sértést okoznának, ezen ténykedésük nem képez önálló büntetendő cselekményt, hanem a nyilvános verekedés által elkövetett kihágásnak sulyosabb nemét s elbirálása a közigazgatási utra tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1893. évi decz. 31-én hozott határozata.
(Közöltetett az I. kötet 116. lapján.)

Imaházban való verekedés nem az 1879. évi XL. t.-cz. 75. §-a alá eső kihágást, hanem a büntető törvénykönyv 191. §-ában körülirt vétség tényálladékát képezvén, elbirálása a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 1594. sz. határozata.
(Közöltetett az I. kötet 174. lapján.)

Közrend elleni kihágást képező verekedés alkotó elemét két vagy több egyénnek egymás irányában való kölcsönös tettleges bántalmazása képezi.

A m. kir. Curia 1893. évi 10,191. sz. határozata:

X. panaszt emelt a pécskai kir. járásbiróság előtt K. István és K. Istvánné ellen, hogy midőn a hetivásáron tojást vett és a tojásért többet igért, őt vádlottak ezért a földre verték. Vádlottak tagadják, hogy magánvádlót bántották volna, csupán elsőrendü vádlott enged annyit meg vallomásában, hogy lehetséges, hogy magánvádló a vele való dulakodás közben, a nagy hóban megbotolva, elesett; azonban tagadásuk ellenében a hit alatt kihallgatott s érdektelen ténytanuk egybehangzó vallomása által beigazolást nyert azon körülmény, hogy vádlottak, mivel magánvádló előttük a tojást megvette, erre megharagudván, őt a földre lökdösték. Minthogy vádlottak eme cselekményüket nyilvános téren heti piacz alkalmával követték el, cselekményük a közrend elleni kihágás tényálladékát képezvén, abban bünösöknek kellett kimondani. A nagyváradi kir. itélőtábla az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával becsületsértés vétségében mondta ki vádlottakat bünösöknek és pedig következő indokokból: A kbtk. 75. §-ában meghatározott közrend elleni kihágás alkotó elemét képező verekedés fogalma két vagy több egyénnek egymás irányában való kölcsönös tettleges bántalmazását tételezvén fel — egyoldalu bántalmazás mint meggyalázó cselekmény — nem a jelzett kihágás, hanem a btk. 261. §-ába ütköző becsületsértés vétségének tényálladékát állapitja meg. Ebből kifolyólag tekintve, hogy ugyanegy vádbeli cselekménynek kétféle minősitése mellett arra vonatkozólag marasz-

taló és felmentő itélet nem hozható; ugy tekintve, hogy az elsőbiróság itélete indokolásában felsorolt terhelő adatokkal vádlottak terhére bizonyitva van, hogy sértettet nyilvános helyen, és pedig elsősorban K. István, utána pedig K. Istvánné külön-külön tettleg bántalmazták, s őt a földhöz vágták, sérelmet azonban nem okoztak, az elsőbiróság itéletének megváltoztatása mellett vádlottak cselekményét, annak kétségtelenül meggyalázó jellegére való tekintettel becsületsértés vétségévé kellett minősiteni. A királyi Curia fenti számu határozatával érintetlenül hagyta a királyi tábla itéletét.

Azon cselekményben, hogy valaki nyilvános helyen valakit feltartóztat, megtámad, megmotoz és megver, nem nyilvános verekedés, hanem a személyes szabadság megsértésének ismérvei forognak fenn és elbirálása a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 5560. sz. határozata.
(Közöltetett az I. kötet 177. lapján.)

A kbtk. 75. §-a nemcsak az esetben alkalmazandó, midőn két vagy több személy kölcsönös bántalmazásáról, hanem akkor is, midőn tettleges bántalmazás által okozott botrány előidézéséről van szó.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 170. sz. határozata:

A vármegye alispánjának határozata, mely szerint az x—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet feloldásával G. A. t—i lakos ellen utczai verekedés miatt folyamatba tett kihágási ügyben való itélethozatalra magát illetéktelennek jelentette ki és ez által közte és a d—i kir. járásbiróság között illetékességi összeütközés konstatáltatott, felülvizsgáltatván, megsemmisittetik és a vármegye alispánja érdemleges másodfoku itélet hozatalára utasittatik; mert az emlitett kir. járásbiróság 1893. évi október hó 9-én 1516. sz. a. hozott végzésében nem illetékességét szállitotta le, hanem kimondotta, hogy az ő hatáskörébe tartozó testi sértés vétségének jelenségeit fenforogni nem látja; továbbá, mert az idézett alispáni határozatnak azon indokolása, mely szerint jelen esetben a verekedés által elkövetett kihágás tényálladékát fenforogni azért nem látja, mert az kölcsönös tettleges bántalmazást tételez fel, ez esetben pedig csakis panaszos lett tettlegesen bántalmazva, meg nem állhat, mert a kbtk. 75. §-a akkor is alkalmazásba veendő, midőn nemcsak két vagy több személy kölcsönös tettleges bántalmazásáról, hanem tettleges bántalmazás által okozott közrend elleni cselekmény elkövetéséről, illetve botrány előidézéséről van szó.

Az egy izbeni ütéssel elkövetett bántalmazás nem nyilvános verekedést, hanem becsületsértést képez és elbirálása a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 1304. sz. határozata.
(Közöltetett az I. kötet 178. lapján.)

---

c) *Tánczmulatság és nyilvános előadások tartása.*

Tánczmulatságokra vonatkozó hatósági szabályrendelet hiányában, a tánczmulatságnak engedély nélkül történt rendezése által elkövetett kihágás nem büntethető.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 2050. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az oklándi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával I. T. Mózesné, II. O. Ferencz és III. F. János tánczmulatságnak engedély nélküli megtartása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján I. r. v. 10 frt pénzbüntetés vagy 1 napi elzárásban, II. és III. r. vádlottak 10—10 napi elzárásban, mindnyájan az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az I. foku itélettel együtt feloldatik és panaszlottak felmentetnek. Mert szabályrendelet hiányában az idézett t.-cz. és § alapján nem büntethetők a terhökre rótt cselekmény miatt, az pedig, hogy az 1875. évi XXV. t.-cz. 7. §-ában körülirt tánczmulatságot rendeztek volna, bebizonyitva semmivel sem lett.

Községekben nem nyilvános helyen, vagyis egyes községi lakosok magánházánál beléptidij nélkül tartott tánczvigalmak, az 1882. évi február 18-án 9495. sz. alatt kelt pénzügyminiszteri körrendelet 1. pontja szerint, nem esnek az 1875. évi XXV. t.-cz. 7—13. §-ainak rendelkezései alá s igy hatósági engedélyt igényelő mulatságoknak nem tekinthetők. Ily mulatságok tartása tehát, eltérő szabályrendelet hiányában, kihágásnak nem minősithető.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 4055. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a ny—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával K. A. N. községi lakos az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-ába ütköző hatóság elleni kihágás vádja alól felmentetett, ellenben tánczmulatságnak engedély nélkül való tartása által elkövetett közrend elleni kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 76. §-a alapján 10 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá 5 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, panaszlottat az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-ába ütköző kihágás vádja alól felmentő részében indokainál fogva helybenhagyatik. Többi részében azonban megváltoztattatik s panaszlott K. A. az idézett törvény 76. §-ába ütköző tánczmulatságnak engedély nélkül tartása által elkövetett közrend elleni kihágás vádja és következményeinek terhe alól is felmentetik. Mert panaszlott azon cselekménye, hogy házánál kaláka-tánczmulatságot tartott, az 1879. évi XL. t.-cz. 76. §-a szerint, büntetendő kihágást nem képez, mivel a m. kir. pénzügyminiszter ur 1882. évi február hó 18-án 9495. szám alatt kibocsátott körrendeletének 1. pontja szerint a községekben, nem nyilvános helyen, vagyis egyes községi lakosok magánházánál beléptidij nélkül tartott tánczvigalmak nem esnek az 1875. évi XXV. t.-cz. 7—13. §-ainak rendelkezései alá, tehát nem tekinthetők oly mulatságoknak, melyek tarthatására a törvény értelmében hatósági engedély szükséges. Minthogy tehát panaszlott fennebb jelzett cselekménye által törvényt meg nem szegett, de nem szegett meg valamely érvényben álló szabályren-

deletet sem, mert a folyó évi augusztus 8-án 316/kih. szám alatt kelt alispáni jelentés szerint a vármegyének nincs oly szabályrendelete, mely által a kaláka-tánczmulatságoknak rendőri felügyelet szempontjából a községi elöljárónál vagy szolgabirónál való bejelentése elő van irva; minthogy továbbá a hivatkozott alispáni jelentésben emlitett azon gyakorlat, mely szerint a vármegye területén a kaláka-tánczmulatságok mindig csak engedély mellett rendezhetők, a törvény által kivánt szabályrendeletet nem pótolja, ez okoknál fogva panaszlott K. A.-t a terhére rótt kihágás vádja és következményeinek terhe alól — törvényes alap hiányában fel kellett menteni.

A kbt. 76. §-a szerint csak azon mulatság rendezése és tartása képezhet büntető cselekményt, melyre a hatóság engedélye szükséges, de ha a korcsmahelyiségben tartatni szokott zene mellett néhány vendég tánczra kerekedik, ez magában véve nem büntethető.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 1652. sz. határozata:

Budapest főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával M. I. korcsmáros bejelentés nélküli tánczmulatság tartása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 76. §-a alapján 20 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 6 frt engedélydij, valamint az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, egyuttal 1 frt bélyegilleték erejéig a hivatalos lelet felvétetni rendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s panaszlott az ellene emelt vád és következményei alól felmentetik. Mert a kbtk. 76. §-a szerint csak azon mulatságnak rendezése, illetve tartása képezhet büntető cselekményt, a melyre a hatóság engedélye szükséges. Minthogy pedig panaszlott korcsmájának kerti helyiségében — a megejtett pótvizsgálat szerint az 1875. évi XXV. t.-cz. 7. §-ában felsorolt s hatósági engedélyhez kötött mulatságoknak vagy ünnepélyeknek egyike sem tartatott; minthogy továbbá az 1884. évi 743. kgy. sz. a. alkotott szabályrendelet 10. §-a szerint korcsmákban, a melyekhez panaszlott korcsmája is számitható; vagy azok udvari és kerthelyiségeiben a zenélés éjjeli 12, illetve 11 óráig meg van engedve: ezeknélfogva a vádlott terhére rótt azon cselekmény, hogy eltürte, mikép a korcsmájának kerti helyiségében éjjeli 11 óráig tartott zene mellett a mulató vendégek közül néhányan tánczoltak, büntethető cselekményt egyáltalában nem képez, annál kevésbé, mert feljelentő rendőr által nem is állittatik, hogy panaszlott korcsmahelyiségeiben bármi rend és csendzavarás történt volna.

Az, hogy valaki nyilvános látogatás czéljaira rendelt, de nem nyilvános helyiségben, családi ünnepély alkalmából a hatóság engedélye és belépti dij nélkül való tánczvigalmat rendez, tánczmulatságnak engedély nélküli rendezése által elkövetett kihágásnak nem minősithető.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 781. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint az elsőfoku itélet olykép lett kiegészitésével, hogy a vádlott ellen bélyegilleték fejében 1 frt erejéig a hivatalos lelet felvétetni rendeltetett. Sch. A. táncz-

mulatságnak engedély nélkül történt rendezése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 76. §-a alapján 5 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási s a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, egyuttal a 9 frtnyi engedélydij utólagos megfizetésére köteleztetett; az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s vádlott a terhére rótt kihágás vádja s következményei alól felmentetik. Mert az idézett törvényszakaszba ütköző kihágást csak azon tánczmulatság rendezése képez, melyre a hatóság engedélye szükségeltetik. Minthogy a panasz tárgyává tett cselekmény, hogy t. i. vádlott, bár nyilvános látogatás czéljaira rendelt, de nem nyilvános helyiségben, a budapesti zenekedvelők egylete helyiségében, leányának lakodalma alkalmával minden belépti dij nélkül, saját költségén, a nélkül, hogy a hatóságnak bejelentette volna, tánczmulatságot rendezett, az 1875. évi XXV. t.-cz. 7. §-ában felsorolt, hatósági engedélyhez kötött mulatságok egyikéhez sem sorozható; minthogy továbbá ez idő szerint oly szabályrendelet, vagy rendőri szabály, mely a vádbeli cselekményt büntetni rendelné, fenn nem áll: vádlottat a terhére rótt kihágás vádja s következményei alól felmenteni kellett. Az állitólagos bélyegröviditési iránti lelet felvételének — a pénzügyminiszter ur kijelentése szerint, — jelen esetben helye nem lehet, mert az illetékszabályok szempontjából megröviditési vagy kihágás fenn nem forog. Vádlott ugyanis a fentebb leirt tánczvigalom engedély nélküli, megtartása miatt sem az illetékdijjegyzék 13. tételének IV. 3. pontja, sem ugyanezen tétel IV. 4. pontja alapján nem kötelezhető az ott megállapitott illetékek lerovására; de az idézett tétel IV. 2. pontja alapján sem követelhető tőle az 1 frtnyi bélyegilleték, mert ő, ha rendőri szabály értelmében köteles lett volna is, a nem nyilvános helyen belépti dij nélkül tartandó tánczvigalom rendezhetése czéljából a hatósági engedély iránt folyamodni — az ebbeli folyamodványt tényleg nem adta be.

Az, ha valakinek korcsmájában, vagy annak udvarában egy hárfás és hegedüs zenélése mellett a mulató vendégek közül néhány tánczra kerekedik, engedély nélküli tánczmulatság tartása által elkövetett kihágásnak nem minősithető.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 4930. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával D. Pál korcsmáros, engedélynélküli tánczmulatság tartása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 76. §-a alapján 10 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, 5 frt városi és 1 frt rendőri engedélydij megfizetésében; 2. nevének be nem mondása miatt pedig az id. t.-cz. 43. §-a alapján 5 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetén 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási s a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, egyuttal ellene 1 frt bélyegilleték fejében a hivatalos lelet felvétetni rendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a kbtk. 43. §-ába ütköző kihágásra vonatkozó részében indokainál fogva helybenhagyatik. Többi részében azonban megváltoztattatik s panaszlott D. Pál a hivatkozott t.-cz. 76. §-ába ütköző kihágás miatt ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetik; mert az, hogy panaszlott udvarában egy hárfás és egy hegedüs zenélése mellett a mulató vendégek közül néhányan tánczoltak, az 1875. évi XXV. t.-cz. 7. §-ában felsorolt mulatságok egyikének sem tekinthető s igy, miután a korcsmákban vagy más mulató

helyeken a közönség nagyobb szórakoztatására és élvezetére szolgáló zene tartására sem miniszteri rendetet, sem szabályrendelet szerint hatósági engedély nem szükséges, a vádlott terhére rótt cselekmény a kbtk. 76. §-ába ütköző kihágást nem képez.

A korcsmáros azon cselekménye, hogy kihirdeti, miszerint bizonyos napon, bizonyos belépti dij befizetése mellett mindenki tetszésszerinti mennyiségü bort ihat, nyilvános mulatság engedély nélküli tartásának, tehát az 1879. évi XL. t.-cz. 76. §-ába ütköző kihágásnak nem minősithető.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1599. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával T. Antal korcsmáros, nyilvános mulatságnak engedély nélkül tartása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 76. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik és panaszlott a terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól, tényálladék hiányában felmentetik; mert panaszlott az által, hogy hatósági engedély nélkül kihirdette, miszerint egy meghatározott napon és a meghatározott időn belül 1 frtért korcsmájában mindenki annyi bort ihatik, a mennyi belefér, nem követett el az elmarasztalás alapjául vett szakaszba ütköző kihágást, miután borának ily feltételek alatti kimérése sem az idézett törvényszakasz, sem a városi szabályrendelet 84. §-a alapján kihágásnak minősitve nem lett, a mennyiben ezek szerint csak nyilvános mutatványok, előadások és tánczvigalmak rendezéséhez kivántatik hatósági engedély.

Hatósági tilalom ellenére a tánczmulatság folytatásának megengedése nem képez külön a kbt. 78. §-ának sulya alá eső kihágást, hanem az idézett törvény 76. §-a által toroltatik meg.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 2500. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az E. járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet F. Jakabra vonatkozó részének érintetlenül hagyásával, H. M. és neje T. községi lakosok, a törvényhatóságilag megállapitott záróra megszegése miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 74. §-a alapján 50 fr. pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban, továbbá E. L. t—i lakos a hatósági engedély megszegésével rendezett tánczmulatság tartása és csoportosulás alkalmával a rend fentartása értelmében tett hatósági intézkedés megszegése miatt, az 1879. évi XL. t.-czikk 76. és 78. §-ai alapján 50—50 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5—5 napi elzárásban s az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, E. A. ellen pedig az elsőfoku itélet reá vonatkozó részének feloldása mellett, uj eljárás rendeltetett el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, nem felebbezett részében érintetlenül, E. L.-t a kbtk. 76. §-a alapján marasztaló rész indokainál fogva helybenhagyatik, H. M. és nejére vonatkozó részében az első itélet megfelelő részével együtt feloldatik s nevezettek kihallgatásával azon körülménynek kideritése végett, hogy ki az üzlet vezetője s igy kit

terhel a záróra megszegéséért a felelősség? uj tárgyalás és uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el; végül az itélet azon része, mely szerint E. L. a kbtk. 78. §-a alapján marasztaltatott, megváltoztatik s ő ezen kihágás vádja és következményei alól felmentetik; mert azon ténye, hogy a hatósági tilalom ellenére a tánczmulatság folytatását megengedte, nem képez külön a kbtk. 78. §-ának sulya alá eső kihágást, hanem az idézett t.-czikk 76. §-a által toroltatik meg.

Ott, hol a tánczmulatságok engedélyezése hatóságilag nincs szabályozva, ha valaki a községi elöljáróság engedélyével tánczmulatságot rendez, kihágásért nem büntethető.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 1783. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a m—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával V. A., N. Sz. és M. T. k—i lakosok hatósági engedély nélkül nyilvános tánczmulatságok rendezése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 76. §-a alapján egyenkint 10 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1—1 napi elzárásban, O. R. o—i lakos gör. kath. lelkész pedig ugyanazon kihágásban való részesség miatt az emlitett törvény 76. és 26. §-ai alapján szintén 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltattak által beadott felülvizsgálati kérvény folytán felülvizsgáltatván, megváltoztatik és panaszlottak a terhükre rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól büntetendő cselekmény hiányában felmentetnek; mert a vármegye alispánjának folyó évi márczius hó 21-én 13/kih. sz. a. kelt jelentése szerint a tánczmulatságok rendezéséhez szükséges hatósági engedély megszerzése tekintetében törvényes intézkedések életbeléptetve nincsenek, panaszlottak pedig a község birája által 1892. évi május 1-én kiállitott tánczengedélylyel birtak és igy azon cselekményük miatt, hogy a szóban levő engedélyt nem a járás szolgabirói hivatalától, hanem a községi birótól eszközölték ki, tekintve, hogy a panaszlottak, mihelyt tudomására jutottak annak, hogy a tánczmulatságok tartásához szükséges engedély iránt a járás főszolgabirájához kell fordulni, ehhez képest jártak el, büntethetők nem voltak.

---

d) *Prostitutio.*

Keresetképen üzött titkos kéjelgés előmozditása miatt panaszlott csak ugy marasztalható el, ha ellene e vád nem általánosságban emeltetik, hanem konkrét eset bizonyittatik be.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 2770. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a körmendi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával özv. F. Józsefné, szül. V. Lujza körmendi lakos, a cselédszerző iparnak engedély nélkül gyakorlása miatt, az 1884. évi XVII. t.-cz. 158. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 10 napi elzárásban, és titkos bordélytelep tartása, illetve keresetképen üzött titkos kéjelgés előmozditása miatt, az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a alapján 150 frt pénzbüntetésben, nemfizet-

hetés esetében még 30 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőrendü kihágásra vonatkozó részében — a kereskedelemügyi miniszter urnak elhatározása értelmében — indokainál fogva helybenhagyatik, a másodrendü kihágást illető részében azonban megváltoztattatik és panaszlott titkos bordélytelep tartása, illetve a keresetképen üzött titkos kéjelgés elősegitése miatt a közegészségügyi törvény alapján reá kirótt büntetés alól felmentetik; mert ámbár — az iratok tanusága szerint — a járási főszolgabiró az 1876. évi XIV. t.-cz. 154. §-ában körülirt jogánál és kötelességénél fogva figyelmeztette vádlottat, hogy a titkos bordélytartástól tartózkodjék, bár továbbá ellene — az iratok szerint — többször merültek fel esetek, hogy lakásán foglalkozás nélküli nőszemélyeket titkos kéjelgésre való felhasználás czéljából rejteget; minthogy azonban az eljárás során ellene titkos bordélytartás miatt adott eset, vagyis, hogy mikor, ki üzte nála, illetve közvetitésével a titkos kéjelgést, el nem hozatott: e részben az alsóbb hatóságok által terhére rótt kihágás vádja s ennek következményekép reá kiszabott büntetés alól fel kellett menteni.

Azon körülmény, hogy valamely cselédszerző egy volt bárczás kéjnőt vendéglőbe szobaleánynak helyez el, kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 631. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a VII. ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával B. A. helyszerző cselédleánynak erkölcstelen életre való csábitása miatt az 1887. évi 1041. számu szabályrendelet 13. és 15. §-ai alapján, tekintettel a kbtkönyv 21-ik §-ára 1 napi elzárás helyett 10 frt és még 10 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében még 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőfoku itélettel együtt megváltoztatik és a vádlott fölmentetik, mert az által, hogy egy volt bárczás kéjnőt vendéglőbe szobaleánynak elhelyezett, kihágást nem követett el.

A keritőnő az 1879. évi XL. t.-cz. 81. §. alá vont kihágásban mint felbujtó vétkes és ezen szakasz alapján büntettetik.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2069. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, — mely szerint a város kapitánya által hozott azon elsőfoku itélet, hogy elsőrendü vádlott S. Rozália keresetképen üzött titkos kéjelgés miatt a m. kir. belügyminiszterium által 62,511 888. szám alatt megerősitett bordélyügyi szabályrendelet 27. §-ába ütköző kihágásban vétkesnek kimondatik és ezért a szabályrendelet 52. §-ának *a)* pontja értelmében az 1879. évi XL. törvényczikk 81. §-a alapján 8 napi elzárásra itéltetik; másodrendü vádlott G. Aronné titkos kéjnő keritése és kéjelgésre való alkalomadás miatt a fentebb hivatkozott szabályrendelet 46. §-ába ütköző kihágásban vétkesnek kimondatik és ezért ugyanazon szabályrendelet 52. §-ának *b)* pontja alapján 5 napi elzárásra és 50 frt pénzbüntetésre itéltetik, I. r. vádlottra vonatkozólag helybenhagytott; ellenben

II. r. vádlottra nézve megváltoztattatott és ez utóbbi vádlott a bordélyügyi szabályrendelet 46. §-a helyett az 1879. évi XL. t.-cz. 12. §., valamint az 1878. évi V. t.-cz. 69. §-a alapján az 1879. évi XL. t.-cz. 81. §-ába ütköző kihágásban mint felbujtó mondatott ki vétkesnek és ugyanezen szakasz alapján tekintettel arra, hogy hasonló kihágás miatt már 7-szer volt büntetve, 30 napi elzárásra itéltetett, — felebbezés folytán a m. kir. belügyminiszter fenti számu határozatával indokainál fogva helybenhagyatott.

Azon körülmény, hogy egy titkos kéjelgés elősegitésével foglalkozó nő lakásán férfi nővel egy szobában találtatik, egyéb terhelő bizonyiték nélkül nem nyujt elegendő támpontot arra, hogy a tiltott kéjelgés keresetképeni üzésének elősegitése bebizonyitottnak vehető legyen.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 898. sz. határozata:

Budapest főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a IV—V. kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Z. Dávidné, szülésznő, titkos bordélytelep tartása, illetve a titkos kéjelgés elősegitése miatt az 1879. XL. t.-cz. 81. és 26. §-ai alapján 10 napi elzárásra, továbbá Cs. Jozefin énekesnő, tiltott kéjelgés keresetképeni üzése miatt a 837/83 sz. kgy. szab. rend. 24. §-a és az 1879. évi XL. t.-cz. 81. §-a alapján 20 frttal megváltható 2 napi elzárásban, továbbá mindketten az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, Z. Dávidné által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, ezen vádlottra vonatkozólag megváltoztattatik és panaszlott a terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól tényálladék hiányában felmentetik, mert azon körülmény, hogy Cs. Jozefin a Z.-től — az iratok közt fekvő bejelentési iv tanusága szerint — bérelt hónapos szobában egy férfivel találtatott, a tiltott kéjelgés keresetképeni üzésének, illetve elősegitésének bebizonyitására ezen vádlott határozott tagadásával szemben minden más bizonyiték hiányában elegendő támpontot nem szolgáltat.

Valamely cselédszerzőnek azon cselekménye, hogy foglalkozás nélküli nőszemélyeknek hosszabb időre szállást ad s ezek az ott tartózkodás ideje alatt szültek, kihágásnak nem minősithető. Közerkölcsiségi és közrendészeti szempontból azonban ellene vizsgálat indítható.

A m. kir. belügyminiszternek 1888. évi 2615. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az I—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. G. cselédelhelyező intézet tulajdonosa, foglalkozás nélküli nőszemélyeknek szállásadás által elkövetett kihágás miatt 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban marasztaltatott el és foglalkozás nélküli nőcselédeknek hosszabb időre való szállás adástól 50 frt büntetés terhe alatt eltiltatott, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, egész terjedelmében megváltoztattatik és a vádlott a terhére rótt kihágás vádja és annak alapján reá szabott büntetés terhe alól felmentetik, nemkülönben a kihágási itéletekben foglalt hatósági tilalom hatályon kivül helyeztetik; mert vádlottnak azon cselekménye, hogy nőszemélyeknek, sem töridőre szállást adott s ezek az ott tartózkodás ideje alatt szültek hosszabb

vény, sem miniszteri rendelet, sem szabályrendelet által kihágássá minősitve nincs, ennélfogva a kbt. 1. §-a értelmében ez esetben kihágási eljárásnak helye nem lehet. A mennyiben azonban az N. G.-nél felmerült tények olybá tünnének fel, hogy azok folytán ő iparának üzhetése tekintetében a közerkölcsiség és közrendészet szempontjából megbizhatlannak volna tekintendő, az illetékes iparhatóság az 1884. évi XVII. t.-cz. 155. §-a alapján jogositva van őt előre bocsátott vizsgálat és tárgyalás után a cselédszerzés jogától határozott, vagy határozatlan időre megfosztani.

Bordélyügyi szabályrendelet hiányában szállodai pinczérnők titkos kéjelgés, illetve a szokásos orvosi vizsgálat figyelmen kivül hagyása mellett másnak betegség okozása miatt egyedül a közegészségügyi törvény alapján nem büntethetők.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1221. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával K. Regina pancsovai lakos, szállodai szobaasszony a szállodai kéjnök orvosi vizsgálatára nézve fennálló szokás figyelmen kivül hagyása által másnak okozott betegség miatt az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik és panaszlott a terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetik; mert a városnak a bordélyügyre vonatkozó büntető szabályrendelete nincs; az elmarasztalás alapjául vett egészségügyi intézkedésben pedig a jelen esetre alkalmazható oly határozat, melynek áthágása az 1876. évi XIV. t.-cz. alapján büntethető volna, nem foglaltatik.

Ki lakásán hatósági engedély nélkül kéjnőket tart s ezeknek ott a kéjelgésre alkalmat szolgáltat, vagy bordélytulajdonosok részére pénzért leányokat szerez, ha nőcsábitás büntette nem forog fenn: e cselekmények kihágás tényálladékát foglalják magukban és elbirálásuk nem birói, hanem közigazgatási hatáskörbe tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1894. márcz. 11-én hozott határozata.
(Közöltetett az I. kötet 99. lapján.)

Engedély nélküli bordélyház tartása miatt inditott ügyben hozott kihágási itéletbe a bordélyüzlet beszüntetése iránt rendelkezés fel nem vehető.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1346. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a duna-földvári járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával E. János, paksi lakos, engedély nélküli bordélyház tartás miatt a szabályrendelet 36. 2. 33. §-ai alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, a bordélyüzlet beszüntetése 3 nap alatt különben kényszer alkalmazása mellett elrendeltetett az elmarasztalt által

közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, a bordélyüzlet beszüntetésére vonatkozó része, mint a kihágási itélet keretébe nem tartozó, megsemmisittetik, egyéb részeiben pedig indokainál fogva helybenhagyatik.

---

e) *Nyilvános helyen botrányos részegség.*

Ha a csendzavarásnak, botrányelőidézésnek részegség az oka, ugy panaszlott az utóbbi miatt büntetendő meg.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 2403. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a zilahi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával M. Márton, K. Cs. Mihály, K. Sándor, K. Cs. Márton nyilvános helyen botrányt okozó részeg állapotban megjelenés miatt terhükre rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentettek, a panaszos körjegyző által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztatik és vádlottak az elsőfoku itélettel egybehangzólag botrányos részegség miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 84. §-a alapján egyenként 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén egyenként 2 napi elzárásban és 7 frt 10 kr eljárási költség megfizetésében marasztaltatnak el; mert az innen elrendelt póttárgyalás folyamán kihallgatott tanuk vallomása által beigazolást nyert az, hogy panaszlottak részegségük miatt lármáztak, vesztek össze az utczán és az ezért őket megintő panaszos jegyzővel szemben illetlen magaviseletet tanusitottak.

A ki az utczán járó nőt ittasan megszólit, hazakisérést ajánl, s a nővel rendetlenkedik, becsületsértést követ el.

A m. kir. Curia 1888. évi 7974. sz. határozata:

P. László és V. László korcsmai mulatozás közben leittasodtak, ez alkalommal haza menve egy kapuban álló nőt megszólitottak és haza kisérték, miközben vele annyira rendetlenkedtek, hogy a nő segélyért volt kénytelen kiáltani, mire két szolgálatban álló rendőr közbelépett és P. Lászlót elfogta s a városházára bekisérte. Ezért a sértett nő becsületsértés vétsége czimén a kecskeméti kir. törvényszék előtt panaszt emelt. Az első biróság vádlottakat a becsületsértés vétsége alól felmentette és a kbtk. 84. §-ába ütköző közrend és csend elleni kihágásban mondta ki vétkeseknek. A kir. tábla az első biróság itéletének megváltoztatásával becsületsértés vétségét állapitotta meg és vádlottakat 15 frt pénzbüntetésben marasztalta, és pedig azon döntő indok alapján, mert vádlottak az éjjeli időben hazatérő nőt ittas fővel feltartóztatták és azzal a női becsületet megtámadó módon bántak. A kir. Curia a kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

Botrányos részegség és magaviselet miatti elmarasztaláshoz egy tanunak terhelő vallomása nem elegendő.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 3301. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a szeniczi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet felebbezett részének helyben-

hagyásával, F. János fáklyásmenet alkalmával tanusitott botrányos magaviselet és nyilvános helyen botrányos részegség miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 78. és 84. §-ai alapján 25 és 10 frt pénzbüntetésben, nemfizéthetés esetén 3 és 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztatik és panaszlott az ellene emelt s terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetik; mert határozott tagadásával szemben csupán csak egy tanu vall ellene terhelőleg, minélfogva a terhére rótt kihágási cselekmény annyival kevésbé vehető beigazoltnak, mivel a kérdéses alkalommal oly sokan voltak együtt jelen, hogy ha panaszlott valóban botrányosan viselkedett, azt okvetlenül többen is észrevették volna.

Részeg állapotban való hazamenetel a kbt. 84. §-ába ütköző kihágást még nem képez s kihágás csak akkor követtetik el, ha a részegséghez a nyilvános botrányokozás is hozzájárult.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 5255. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával P. J. zenész botrányos részegség által elkövetett közrend elleni kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 84. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztatik s P. J. az idézett törvényszakaszba ütköző kihágás vádja és következményeinek terhe alól felmentetik. Mert az emlitett kihágásnak főkellékeit a nyilvánosság és a botrányokozás képezvén, panaszlott azon cselekménye, hogy haza, illetve anyjához részeg állapotba ment, a jelzett kihágásnak nem minősithető, miután nem is állittatik, hogy vádlott nyilvános helyen botrányt okozó részeg állapotban jelent volna meg.

---

f) *Állatkinzás.*

Nagyobb mérvü sántaságban szenvedő lovaknak fuvarozásra való használása, mint állatkinzás, az 1879. évi XL. t.-cz. 86. §-ába ütköző kihágásként büntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 4769. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Zs. M. bérkocsi iparos: 1. a bérkocsi iparról szóló városi szabályrendelet 13. §-ába ütköző azon kihágásért, hogy bérkocsijában sánta lovakat használt és hogy kocsiját ronda, piszkos állapotban tartotta, az idézett szabályrendelet 31. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban; 2. sánta lovainak bérkocsiban való használata által elkövetett állatkinzás miatt pedig az 1879. évi XL. t.-czikk 86. §-a alapján 1 napi elzárás helyett 5 frt és még 10 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetén 1 és 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasz-

talt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva helybenhagyatik azzal, hogy vádlott a bérkocsi iparról szóló szabályrendelet 31. §-a alapján csupán bérkocsijának és a szerszámnak piszkos és ronda volta miatt marasztaltatik el; mert vádlottnak azon cselekménye, hogy nagyobb mérvü sántaságban szenvedő lovakat használt fuvarozásra, a kbtk. 86. §-ába ütköző állatkinzást képez, ezért pedig külön büntetéssel büntettetvén, ugyanazon cselekményért két különböző alapon büntetni nem lehet; és miután vádlott már több izben volt büntetve, a kbt. 86. §-a alapján kiszabott s 5 forinttal helyettesitett 1 napi elzárás pénzbüntetésre át nem változtattatik.

Élő szárnyasegérnek ajtóra való kifeszitése, mint állatkinzás, kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6498. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával F. M. pék neje élő bőregérnek (szárnyasegér) ajtóra való kifeszitése által elkövetett állatkinzás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 86. és 21. §§-ai alapján 1 napi elzárás helyett 3 frt és még 3 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében még 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva helybenhagyatik.

Más tulajdonát képező igavonó állatnak megszurása nem az 1879. évi XL. t.-cz. 86. §-a alá eső botrányos állatkinzás, hanem a btk. 418. §-ába ütköző, más vagyonának szándékos és jogtalan megrongálása iránti vétség ismérveit tünteti fel s elbirálása a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 1669. sz. határozata.

(Közöltetett az I. kötet 179. lapján.)

---

7. Szerencsejáték.

A ferbli a tiltott szerencsejáték fogalma alá esik és a kihágási büntetőtörvény 91. §-a szerint büntetendő.

A m. kir. Curia 1886. évben 4019./885. és 917./886. sz. alatt hozott teljes ülési határozata:

Tekintve, hogy a kbtkönyvnek a szerencsejátékok által elkövetett kihágásokat s azok büntetését tárgyazó VIII. fejezetben a 91. §. értelmében szerencsejátéknak az a játék tekintendő, melyben a nyereség vagy veszteség kizárólag a véletlentől függ, s hogy az 1791. évi XXXI. t.-cz. is a tiltott szerencsejátékok értelmezését s ismérveit egészen hasonlóan állapitotta meg ezen kifejezéssel: «in quibus totum sorti committitur»; tekintve azonban, hogy sem az egyik, sem a másik emlitett törvény névszerint fel nem sorolta azokat a játékfajokat, melyek az adott fogalom szerint szerencsejátéknak

tekintendők, hogy tehát ennek folytán a felmerülő egyes esetekben a büntetendő szerencsejátéknak fenforgását vagy ennek ellenkezőjét egyedül a megelőzött birói gyakorlatból s a közönséges élet tapasztalataiból meritett adatok szerint kell megállapitani; tekintve, hogy a fentebbiek szerint a szerencsejáték fogalmának meghatározásában régibb és ujabb törvényeink felfogása közt általában semmi különbség sem forog fenn, s igy azt a felfogást, mit korábbi törvényeink a birói és rendőri gyakorlatban, s ezek alapján a közönség jogérzetében is ez irányban meghonositottak, mint átöröklött s közéletünkbe átment felfogást lehet és kell méltányolni, az azt ki nem záró s nem változtató ujabb törvény szükségessé vált értelmezésében; tekintve, hogy kevés eltéréssel állandó volt a hazai biróságoknál azon gyakorlat, mely az ugynevezett «ferbli» kártyajátékot, és pedig e játéknak közönségesen tudvalevő minősége — s természeténél fogva a tiltott szerencsejátékok közé sorolta: kimondja a kir. Curia büntető tanácsának teljes ülése, hogy az ugynevezett «ferbli» játék a kih. btk. 91. §-ában meghatározott büntetendő szerencsejátékok fogalma alá esik.

Az 1879. évi XL. t.-cz. 89. §-a alapján azon vendéglős-, szálloda-, kávéháztulajdonos vagy korcsmáros is büntetendő, a ki helyiségét gondatlanságból és nem szándékosan engedi át szerencsejáték üzésére.

A budapesti kir. itélőtábla büntető tanácsainak 1887. évi márczius hó 19-én tartott értekezletén kimondatott, hogy a kbtk. 89. §-a alapján azon vendéglős, szálloda-, kávéháztulajdonos vagy korcsmáros is büntetendő, kinek helyiségében tiltott szerencsejáték folyt, ha a helyiség átengedésében gondatlanság terheli. Mert a kbtk. 28. §-a világosan kimondja, hogy a kihágás akkor is büntetendő, ha az gondatlanságból követtetett el; kivéve ha a törvény csak a szándékos elkövetést rendeli büntetni. Ennek megfelelően a törvény több helyen, pl. a 37. és 80. §§-okban kifejezetten csak a szándékosan elkövetett cselekményt rendeli büntetni, miből következik, hogy mindazon kihágások, melyeknél a szándékos elkövetés kifejezetten nem követeltetik, akkor is büntetendők, ha gondatlanságból elkövettettek. De a kbtk. 89. §-a felesleges is volna, ha az csak a szándékos átengedésre vonatkoznék, mert a ki szándékosan engedi át helyiségét a szerencsejáték üzésére, az mint részes a kbtk. 26. §-a értelmében ugyis büntetendő. A kbtk. 89. §-ának tehát csak ugy van létjoga, ha az a gondatlanságból történt átengedésre is vonatkozik.

Az 1879. évi XL. t.-cz. 88. §-ába ütköző, szerencsejáték által elkövetett kihágás létesüléséhez elég, hogy valaki nyilvános vagy a közönségnek nyitva álló helyen szerencsejátékban részt vegyen. A szerencsejátékban való részvétel üzletszerüsége a szerencsejáték büntethetőségéhez sem nem elég, sem nem szükséges.

A m. kir. Curia 1882. évi 2700. sz. határozata:

R. György 1878. évi október 21-én T. György korcsmájában R. Gyulával és társaival kártyázott és az ugynevezett huszonegyes játékon mintegy 12 frtot veszitett. A szatmárnémeti kir. törvényszék: R. György a szerencsejáték által elkövetett kihágásban vétkesnek mondatik ki, s 20 frt pénzbüntetésre, esetleg 2 napi elzárásra itéltetik. (1881 május 3-án, 5975. sz. a.) A budapesti kir. itélőtábla: A kir. törvényszék itélete megváltoztatik, s R.

György vádlott az ellene emelt vád s következményeinek terhe alól felmentetik. Indokok: Mert az iratok szerint csak az van bizonyitva, hogy nevezett vádlott 1878. évi október 21-én többek társaságában, T. György korcsmájában az ugynevezett 21-es játékot játszotta. Minthogy azonban az, hogy érintett korcsmahelyiségben szerencsejáték vállalat lett volna berendezve, nemcsak hogy bizonyitva nincs, de az senki által sem állittatik, a kbtk. 87. és 88. §-aiban jelzett cselekmény tényálladéka hiányzik, csupán azért pedig, mert vádlott a korcsmában kártyázott, nem büntethető. Jelen eset elbirálásánál a kbtk., mint a tett elkövetésekor hatályban volt bünvádi gyakorlatnál enyhébb, a btk. 2. §. s a kbtk. 12. §-a értelmében vétetett alkalmazásba. (1881 deczember 6-án, 29,518. sz. a.) A kir. Curia: A kir. itélőtáblai itélet megváltoztatik, és a bünösség kérdésében az elsőbiróság itélete hagyatik helyben annak indokaiból; a büntetés tekintetében pedig ezen itélet is megváltoztatik, s vádlott büntetése 5 frtban, esetleg egy napi elzárásban állapittatik meg; mert azon túlnyomó enyhitő körülmények, melyek az elsőbirósági itélet indokaiban vádlott érdekében érvényesittettek, s különösen az, hogy vádlott a vádbeli játék közben viszonylag csekély veszteséget szenvedett, a reá kiszabott pénzbüntetés lejebb szállitását elegendőleg indokolják, és pedig annál inkább, mivel a büntetés tárgyát képező cselekményt a btk. hatályba lépte előtt követ e el.

8. Közegészségi és testi épség elleni kihágás.

a) *Közegészségügyi kihágások.*

Közegészség elleni kihágási ügyben, ha az eljáró hatóság orvosi vagy vegyészi vélemény meghallgatását látja szükségesnek, hatósági orvos, vagy valamely hiteles jellegü tápszervizsgáló állomás véleményét köteles meghallgatni, de magánorvost vagy magángyógyszerészt alkalmazásba nem vehet. A hatósági szakértő közegek mellőzésével hozott ily határozat semmis.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 3857. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a járás főszolgabirója által hozott elsőfoku itélet módositásával G. Salamon kereskedő az emberi egészségre ártalmas lisztnek tartása és árulása miatt ellene emelt vád és annak jogkövetkezményei alól dr. B. Sándor járási orvos pedig a reá kirótt eljárási költségek alól, felmentettek, dr. S. János által bejelentett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, törvényszerüség hiánya miatt az egész eljárással együtt megsemmisittetik és uj szabályszerü tárgyalás és ennek alapján uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el; mert a főszolgabirónak akkor, a midőn a közegészségi ügyben határozatot hoz, törvényes szakközege mindenkor a járásorvos s igy a jelen ügyben eljáró főszolgabiró az 1891. évi 2625. számu határozatának meghozatalánál a dr. B. Sándor járásorvos szakvéleményét tartozott volna meghallgatni, nem pedig dr. B. és S. gyakorló orvosokat; nemkülönben mert a vegyvizsgálat is szabályellenesen eszközöltetett, a mennyiben a jelen ügyben vegyvizsgálatot teljesitett L. kiskőrösi gyógyszerész erre illetékes nem volt, mivel a nevezett gyógyszerész vegyvizsgálatai nincsenek ellátva oly hitelességi jelleggel,

hogy az ő vegyvizsgálati jelentése hatósági eljárás alapját képezhetné, hanem tartozott volna a szolgabiró a kenyérnek vegyi megvizsgáltatását akár valamely hiteles jellegü tápszervizsgáló állomás, akár az országos vegykisérleti állomás által eszközöltetni.

Az 1876. évi XIV. t.-czikkbe ütköző kihágási ügyekben hozott két egybehangzó itélet ellen, mennyiben a kiszabott büntetés 100 frtot meg nem halad, további jogorvoslatnak helye nincs.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 5521. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az N. járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. N., N. N. és N. N. n—i lakosok hivatatlan bábáskodás miatt az 1876. évi XIV. t.-cz. 50. §-a alapján fejenkint 5 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, a harmadfoku elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán s hivatalból is felülvizsgáltatván: az elsőfoku itélettel együtt megsemmisittetik és szabályszerü uj eljárás és uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el; mert egyrészről a felebbező harmadrendü panaszlott, bárha ő is feljelentetett a panaszos körbába által, de más vád miatt lett elmarasztalva, személytévesztésből egy másik hasonló nevü és szintén bejelentett, de el nem marasztalt nő helyett; továbbá az itéleteknek a panaszlottakkal lett közlése sem egészen szabályszerüen eszközöltetett; végül a panaszlottak nevei sem egyformán lettek megjelölve, a mennyiben hol N., hol N. név használtatott. Egyuttal megjegyeztetik, hogy az az 1886. évi XIV. t.-cz. 5. §-ának első bekezdése értelmében 100 frton aluli két egybehangzó itélettel való elmarasztalás ellen további jogorvoslatnak helye nincsen; továbbá, hogy a kihágási ügyek külön kihágási iktató számok alatt vezetendők; — végül, hogyha nem főszolgabiró jár el az itélethozatalnál, az itéletet hozó más hatósági közegnek a kihágási ügyekben való biráskodhatása jogerős törvényhatósági határozaton alapuljon.

Az egészségre ártalmas italok áruba bocsátása, nem az elárusitásra vagy szétosztásra szánt italczikkek tartását illető szabályok megszegését, hanem az 1876. évi XIV. t.-cz. 14. §-ában körülirt kihágás tényálladékát képezi.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 434. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a m—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Sch. M. elárusitásra szánt italczikk (bor) tartására vonatkozó szabályok megszegése miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 107. §-a alapján 4 napi elzárásban, továbbá 19 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el s a zár alá vett bor megsemmisitése elrendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: akként változtattatik meg, hogy vádlott az egészségre ártalmas ital áruba bocsátása által elkövetett, az 1876. évi XIV. t.-cz. 14. §-ába ütköző kihágásban nyilvánittatik vétkesnek s e miatt, ezen törvény 7. §-a alapján 40 forint, 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett fizetendő, közegészségi czélokra forditandó pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 8 napi elzárásban és — az F. Gy. vádlott ügyvédje részére megállapitott 5 frt töröltetvén 6, — összesen 14 frt eljárási költség megfizetésében marasztaltatik; a bor megsemmisitése iránt rendel-

kező rész helybenhagyatik. Az itélet a fentiek szerint megváltoztatandó volt, mert a vád tárgyát képező azon cselekmény, hogy az egészségre ártalmas italok bocsáttattak áruba, nem az elárusitásra vagy szétosztásra szánt italczikkek tartására s az azokkal való bánásmódra vonatkozó szabályok megszegését, hanem az 1876. évi XIV. t.-czikk 14. §-ában körülirt kihágás tényálladékát képezi.

A fővárosban elkövetett egészségrendőri kihágások alapján megitélt büntetéspénzek a főváros közegészségi czéljaira forditandók.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 670. sz. határozata:

Budapest főváros tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a ker. elöljáró által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával W. János rongy- és csontgyüjtésének, valamint osztályozásának az e czélra kijelölt helyen kivül való gyakorlása által elkövetett egészségrendőri kihágás miatt az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a alapján 200 frt 8 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett fizetendő pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 20 napi elzárásban marasztaltatott el, egyszersmind a rongy és csont gyüjtésének máshol mint arra kijelölt helyen való gyakorlásától ujból eltiltatott; az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva helybenhagyatik, azon módositással, hogy a pénzbüntetés, az azok beszedése és kezelése iránt kiadott utasitás 1. §-a értelmében 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe alatt fizetendő, és a főváros közegészségi czéljaira forditandó, és a pénzbüntetés helyébe nemfizetés esetében 40 napi elzárás lép az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a értelmében; végül vádlott a netalán felmerülő végrehajtási, illetve tartási költségeket is megfizetni tartozik.

Közegészségügyi kihágási eljárás folyamán csak azon italt tartalmazó edények foglalhatók le, melyeknek az egészségre veszélyes tartalmát a vizsgálat megállapitotta. Az egész raktári készletre tehát a lefoglalás csak a foganatositott vizsgálat után terjeszthető ki.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 219. sz. határozata:

A B. H. és S. M. ellen az egészségre ártalmas italok áruba bocsátása miatt folyamatba tett ügyben a vármegye alispánja által az ó—i járás főszolgabirája elsőfoku büntető itéletének feloldásával hozott: szabályszerü pótvizsgálatot és ujbóli vegyelemzésre alapitandó ujabb elsőfoku itélet hozatalát elrendelő, továbbá a meg nem csapolt lefoglalt hordóknak a zár alól már most is feltétlenül felmentését kimondó másodfoku határozat ellen B. Hersch és társa által az uj eljárást elrendelő részre irányuló, továbbá F. Sándor, mint annak idején felkért szakértő, St. Simon járásorvos és F. János által a bányamunkások és közfogyasztók érdekében közbetett felebbezések az Elj. Szab. 73. §-a értelmében B. Hersch és társára nézve, tekintettel arra, hogy csakis véghatározat ellen van helye felebbezésnek, F. Sándor és társait illetőleg pedig, tekintettel arra, hogy csakis azok, kik magukat jogaikban sértve érzik, élhetnek felebbezéssel, sértett felekül pedig ezen ügyben ők nem tekinthetők, hivatalból visszautasittatnak; végül a meg nem csapolt lefoglalt hordók zár alóli feloldása iránt hozott rész B. Hersch és társa által a meg nem csapolt lefoglalt hordók szabad használatukba bocsátására és átadására vonatkozólag beadott kérelem folytán felülvizsgáltatván, hiva-

talból megsemmisittetik s annak megállapitására, hogy van-e törvényes ok a lefoglalásra, uj eljárás és a kifejlendőknek megfelelő további szabályszerü intézkedés rendeltetik el, mert a meg nem csapolt, de lefoglalt hordók tartalmára nézve eddig az, hogy valóban forog-e fenn törvényes ok a lefoglalásra, meg nem állapittatott; annak megállapitását, tekintettel arra, hogy az eljárás B. Hersch s társa ellen megindittatott, el kellett a valódi tényállás tüzetes felderitése érdekében rendelni.

Közegészség elleni kihágásoknál, az elkövető orvosi minősége, a büntetés kimérésénél sulyositó körülményt képez.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 3647. sz. határozata:

A városi tanácsnak másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával F. J. nagymennyiségü trágyának szemétgödörrel el nem látott udvarán és telke végén fölhalmozása miatt szabályrendelet, illetve az 1879. évi XL. t.-cz. 125. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: oly módositással hagyatik helyben, hogy miután a panaszlott gyakorló orvos és mint ilyennek teljes tudatával kellett birnia a háza táján fölhalmozott trágya és szemétnek közegészségi hátrányairól, ezen sulyositó körülmény folytán a büntetés 20 frt vagy 2 napi elzárásban állapittatik meg.

Ki betegség esetén 7 éven aluli gyermekét orvosi segélyben nem részesiti, az 1876. évi XIV. t.-cz. 20. §-ába ütköző kihágást követ el, mely a törvény 25. §-a szerint büntetendő. A büntetéspénz az illető község egészségügyi czéljára forditandó.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 2574. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, B. József azért, mivel 7 évnél fiatalabb gyermekét orvosi segélyben nem részesitette, az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a alapján 10 frt penzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban marasztalta el, az elmarasztalt által közbevetett fölebbezés folytán felülvizsgálván, oly módositással hagyatik helyben, hogy vádlott az idézett törvény 20., illetve 21. §-a alapján, tekintettel büntelen előéletére, 1 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 6 órai elzárásban és a netán felmerülő tartási költségek megfizetésében marasztaltatik el. A kiszabott pénzbüntetés a város közegészségi czéljaira forditandó.

Az egészségre ártalmas ital forgalomba hozása által elkövetett kihágás pénzbüntetése az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a szerint közegeszségügyi czélokra forditandó.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3350. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a j—i alsó járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával T. Mihály kereskedő, az egészségre ártalmas borok árulása miatt, az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. és 8. §-ai alapján 70 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 7 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költsé-

gek megfizetésében marasztaltatott el; az elkobozott 162 üveg bor, az üvegeknek tulajdonos részére leendő visszaadása mellett, megsemmisittetni rendeltetett; végül az iratok, az itélet jogerőre emelkedése után, az 1888. évi XXXV. t.-cz. 10. §-a alapján, tekintettel arra, hogy vádlott az egészségre ártalmas italt, mint finom asztali bort hozta forgalomba, további eljárás végett az sz—i kir. pénzügyigazgatósághoz rendeltettek áttétetni, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik, hivatkozással még az 1876. évi XIV. t.-cz. 14. §-ára oly kiigazitással, hogy a pénzbüntetés közegészségi czélokra forditandó s helyébe, nemfizethetés esetére 14 napi elzárás lép az imént idézett törvényczikk 7. §-a értelmében; végül a mennyiben a lefoglalt borból a pénzügyi hatóságnak mustrára szüksége van, az rendelkezésére bocsátandó.

Az egészségre ártalmas péksütemények forgalomba hozatala az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. és 14. §§-aiba ütköző kihágást képez. Ily természetü kihágás elbirálására hozott határozatban oly rendelkezés, hogy az ily kihágás ismétlése esetén a jogositottól az iparengedély elvonatni fog, — helyt nem foghat.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 130. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, melyszerint a Zilah város polgármestere által hozott elsőfoku itélet büntetést megállapitó részének megváltoztatásával id. G. József pékmester, az egészségre ártalmas péksütemény forgalomba hozatala miatt 40 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 4 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, s az elkobzott péksütemény megsemmisitettni rendeltetett; végre ismétlés esetében iparengedélyének megvonása is kimondatni fog, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az 1876. évi XIV. t.-cz. 14. és 7. §§-ai alapján helybenhagyatik, mégis oly módositással, hogy a kiszabott 40 frt helyébe, mely a pénzbüntetések behajtása és kezelése tárgyában kiadott utasitás 1. §-a szerint 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett fizetendő, — s az idézett tv. 7. §-a értelmében városi közegészségi czélokra forditandó — nemfizethetés esetében az imént idézett §. értelmében 8 napi elzárás lépend. Az itélet azon része pedig, hogy ismétlés esetében az iparengedély megvonatni fog, mint illetéktelen rendelkezés, megsemmisittetik.

Egészségre ártalmas szeszes italok, melyek közegészségügyi kihágás rendjén lefoglaltattak, nem kobzandók el, hanem emberi élvezetre alkalmatlanná tételük után a tulajdonosnak visszaadandók.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 903. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az X. járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet részben módositásával B. H. az R. B. regálebérlő-társaság tagja, az egészségre ártalmas ital árulása miatt az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a alapján 100 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 10 napi elzárásban, továbbá 52 frt 36 kr. vegyelemzési és 26 frt 26 kr. eljárási és felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, a lefoglalt borok kellő biztositék nyujtása mellett az iránt, hogy emberi használatra ezen minőségben elfogyasztatni nem fognak, visszaadatni rendeltetnek, biztositék hiányában azonban a község javára fenti értelem-

ben értékesitendők, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az idézett törvényczikk 14. §-a alapján indokaiból helybenhagyatik azzal, hogy a pénzbüntetés helyébe nemfizethetés esetében 20 napi elzárás lép; továbbá, hogy azon esetben, ha kellő biztositék nem szereztetnék is az iránt, hogy a lefoglalt borok emberi használatra nézve alkalmaztatnának, a lefoglalt borok el nem kobzandók, hanem (esetleg konyhasóval) denaturáltatván, vádlottnak kiadandók.

Dajkálás végett elvállalt gyermek ápolója a gyermekkel való rossz bánásmód esetén előbb hatóságilag figyelmeztetendő. Csak annak hatálytalan volta esetén vonható büntetés alá.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 1712. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet G. J.-né, született K. M., napszámos nejére vonatkozó részében helybenhagyatott s most nevezett nő, a dajkaságba vett gyermek elhanyagolt ápolása által elkövetett s az 1876. évi XIV. t.-cz. 25. §-ába ütköző közegészségelleni kihágás miatt az idézett törvényczikk 35. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 20 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, B. I. kassai lakos magánzónőre vonatkozó részében pedig megváltoztattatott s az iratok a most nevezett nő ellenében fenforogni látszó s az 1878. évi V. t.-cz. 254. §-ában körülirt családi állás elleni büntett elbirálása végett a kir. büntető birósághoz áttétetni rendeltetnek, a mindkét vádlott által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az elsőfoku itélettel együtt egész terjedelemben megváltoztattatik s ugy G. J.-né, mint B. I. az ellenük emelt vádak és következményei alól felmentetnek. Mert I. rendü vádlottat illetőleg nem volt megállapitható az 1876. évi XIV. t. cz. 25. §-ba ütköző kihágás tényálladéka, miután a megejtett pótvizsgálat eredménye szerint a szóban levő kisded, illetve I. r. vádlottnak a kisded irányábani bánásmódja a jelen ügy alapját képező orvosi jelentés kelte előtt orvosilag meg nem vizsgáltatván, hatósági intézkedés sem tétetett a gyermeknek gondosabb felügyeletben s jobb bánásmódban és jobb táplálásban való részesitésére nézve. Már pedig tekintve, hogy a hivatkozott törvényczikk hasonló cselekmény, illetve mulasztás megbüntetésére vonatkozólag tételes intézkedést nem tartalmaz, az I. r. vádlott terhére rótt cselekmény illetve mulasztás, — habár emberietlen is — csak azon esetben lenne büntethető, ha előzőleg meghagyatott volna neki a hatóság által, hogy a gyermeket nagyobb gondozásban részesitse. Miután továbbá a megejtett pótvizsgálat alkalmával hatóságilag constatáltatott, hogy I. r. vádlott abbeli szándékát, mikép a kérdéses gyermeket dajkálás végett elvállalni akarja, a hatóságnál bejelentette, s igy terhére az idézett törvényczikk 24. §-ába ütköző kihágás tényálladéka sem forogván fenn, őt büntethető cselekmény illetve mulasztás hiányában fel kellett menteni. II. r. vádlott B. Idára vonatkozólag pedig nevezettnek azon cselekménye, hogy törvénytelen gyermekét ugy a keresztelési anyakönyvbe, mint a hatóság által vezetett törvénytelen gyermekek névjegyzékébe Deszkási név alatt jegyeztette be, nem volt minősithető az elsőfoku itéletben jelzett s az 1879. évi XL. t.-cz. 72. §-ába ütköző kihágásnak, mert ezen törvényszakasz a szállodákban és vendéglőkben az idegenek nyilvántartására vezetett vendégkönyvek vagy jegyzékekbe való névbeirásról szól; de nem találtatott e helyütt II. r. vádlott terhére fenforogni, az 1878. évi V. t.-cz.

254. §-ában körülirt büntett jelensége sem, s ennek elbirálása végett az iratoknak a büntető birósághoz másodfokulag elrendelt áttétele nem volt helybenhagyható, mert a kassai kir. törvényszék, mint büntetőbiróság 1886. évi 2796. sz. a. hozott végzésével vádlottak ellen a fenforgó ügyből kifolyólag a bünvádi eljárást már beszüntette.

A betiltott pinczelakásoknak használata, továbbá a lakásoknak lakókkal való tulzsufolása egészségrendőri kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3649. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint az n—i ker. elöljáró által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával H. Adolf szatócs, mint az L. utcza 5. sz. a. ház főbérlője, a betiltott pinczelakásoknak lakásul használata és nagymérvü tulzsufolása által elkövetett egészségrendőri kihágás miatt, az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a alapján 200 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 20 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, egyszersmind utasittatott, hogy a kérdéses pinczehelyiségeket azonnal kiszállásolván, azokat lakásokul jövőben fel nem használhatja, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, azon változtatással hagyatik helyben, hogy vádlott a betiltott pinczelakások lakásul használata, továbbá tömeges lakások tulzsufolása miatt, az idézett törvényszakasz alapján 100 és 100 frt 15 nap és végrehajtás terhe alatt a (czim) közegészségi czéljaira fizetendő pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 20 és 20 napi saját költségen töltendő elzárásban marasztaltik el; mert ámbár a kérdéses pinczelakások lakásul használata iránti tilalom eredetileg ugyan a háztulajdonosoknak adatott ki, de arra vádlott a tilalom hatályba léptének elhalasztása iránt benyujtott kérvényére 1890. évi deczember hó 4-én 27,264/előlj. sz. a. hozott végzéssel figyelmeztetve lett, a menynyiben kérelmével elutasittatott s daczára ennek a folyó évi május hó 12-én 11,251. sz. a. kelt hivatalos jelentés szerint négy pinczeszoba mindegyikében 18—18 és a pinczefolyósón 22 tót napszámos feküdt esti ¼10 órakor, összesen 94-en, igy tehát a büntetőjogi felelősség őt az 1879. évi XL. t.-cz. 27. §. 2-ik bekezdés értelmében terheli; másrészről vádlottat lakástulzsufolás miatt is büntetni kellett, mert az e részben fennálló szabályokat megszegte a fentebbiekből kitünőleg a büntetés az 1879. évi LX. t.-cz. 29. § *b)* pontja alapján külön-külön volt megállapitandó.

Kut vizének annak folytán bekövetkezett megrontása által elkövetett mulasztás, hogy a közeli szemétdomb hatósági meghagyás ellenére el nem hordatott, nem az 1879. évi XL. t.-cz. 105. §-a, hanem az 1876. évi XIV. t.-cz. 10. §-a értelmében büntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 2073. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az n—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával S. E. kut vizének szándékos megrontása által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 105. §-a alapján 2 napi elzárásban és 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 1 napi elzárásban, továbbá 7 frt 25 kr. eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik és vádlott a terhére rótt kihágás vádja és az ez alapon reá szabott bün-

tetés terhe alól felmentetik, ellenben az 1876. évi XIV. t.-cz. 10. §-a alapján kiadott hatósági meghagyás nem teljesitése által elkövetett kihágásban vétkesnek nyilvánittatik s azért az idézett t.-cz. 7. §-a alapján, Ny. község javára eső közegészségi czélokra forditandó és 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett fizetendő 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá a felmerülhető tartási és végrehajtási költségek megfizetésében marasztaltatik el. Mert a kut vize megrontásánál a marasztaltat szándékosság nem terheli, a viznek megromlása azonban a marasztalt azon mulasztásának következménye, hogy a trágyadombjának és disznóóljának tovább tételét elrendelő hatósági meghagyást nem teljesitette. A marasztalt részéről kért szakértői szemle megtartása elrendelendőnek nem találtatott, mert a tényállás kellően ki van deritve.

Közkutat jókarban tartani nem azon lakosok kötelesek, kiknek szomszédságában van, hanem ezen kötelezettség az illető községet terheli.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 1405. sz. hozott határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a fehértemplomi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával: Th. Sz., O. L. és E. G. közveszélyes állapotban levő kutnak helyre nem állittatása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 113. §-a alapján Th. Sz. 150 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 15 napi elzárásban, O. és E. pedig 85—85 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 9—9 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s vádlottak a terhükre rótt kihágás vádja s következményei alól felmentetnek; mert az ügyiratokból kitünik, hogy a kérdéses kut az országuton van s azt a közelében lakók használják; ezért azonban őket a kut jókarban tartására kötelezni nem lehet, tulajdonukat pedig semmi esetben sem képezheti. Ezen kut kérdésénél irányadóul kizárólag csakis a közérdek szolgálhat; ha a szabad közlekedésnek nincs akadályára és fentartása közrendészeti (különösen egészség- és tüzrendőri) szempontból kivánatos, azt mint közkutat a községnek áll kötelességében megfelelő karban fentartani, nem pedig annak, a kinek szomszédságában a kut van. Ennélfogva tehát a vádlottak felmentendők voltak.

Vizvezetéki vállalkozónak azon eljárása, hogy a vizvezetéki csöveket szerződésszerüleg, hatósági felhivás daczára sem tisztittatta ki, az 1879. évi XL. t.-cz. 105. §-ába ütköző kihágást nem képez, hanem jogában áll a városnak a vállalkozó mulasztását a szerződés határozmányaihoz képest megtorolni.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 5973 sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. E. mint a B. B. fiai czég főnöke vizvezetéki vállalkozó, a vizvezeték szerződésszerü tisztitásának elmulasztása által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 105. §-ának 2. bekezdése alapján elzárás helyett 150 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 15 napi elzárásban marasztaltatott el; az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, feloldatik és panaszlott az emlitett kihágás terhe alól tárgyi tényálladék hiányában felmentetik. Mert

az idézett törvényszakasz 2. bekezdése értelmében a vizvezeték szándékos megrontása büntetendő, ilyen azonban panaszlottra nézve be nem bizonyittatott; azon körülmény, hogy panaszlott a vizvezetéki csöveket szerződése értelmében hatósági felhivás daczára sem tisztitotta ki, a vizvezeték megrontására irányuló szándékot még nem involválja, minélfogva panaszlott fel volt mentendő. Fenmaradt e mellett a városnak azon joga, hogy a vállalkozó czég mulasztásának megtorlása végett a szerződés határozmányaihoz képest esetleg más uton intézkedjék.

Tó vizébe nem fertőző betegségben elhullott marha hullájának bedobása nem az 1885. évi XXIII. t.-cz. 24. §-ába ütköző vizrendőri, hanem az 1876. évi XIV. t.-cz. 10. és 7. §§-aiba ütköző közegészségügyi kihágást képez. A jelölt cselekmény vizrendőri kihágásnak csak akkor minősithető, ha a viz mikroszkopikus vizsgálat folytán tényleg fertőzöttnek bizonyulna.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3650. sz. határozata:

A vármegye alispánjának határozata, mely szerint a H. Antal mészáros és társai ellen közegészség elleni viz- és állategészségrendőri kihágások miatt folyamatba tett ügyre vonatkozó iratok, a panaszlottak által H. Antal kivételével az itélet kihirdetése alkalmával szóval bejelentett felebbezés folytán harmadfoku elbirálás végett a földmivelésügyi miniszteriumhoz felterjesztetni rendeltettek, ellenben a Cs. Károly és társai által a másodfoku itélet ellen benyujtott felebbezési indokok, mint elkésetten beadottak, a sz—i elöljáróság által szóval bejelentett felebbezés pedig, mint illetéktelenül bejelentett, visszautasittattak, Cs. Károly és társai által irásban beadott, az sz—i elöljáróság által pedig szóval bejelentett felfolyamodvány következtében felülvizsgáltatván, utóbbi az Sz. városi elöljáróság által bejelentett felebbezést visszautasitó részében helybenhagyatik, ellenben a Cs. Károly és társai felebbezésének visszautasitása iránt rendelkező részében megváltoztatik és nevezettek felfolyamodási indokai elfogadtatnak; mert a folyamodók által felebbezésükben az elkésés indokolásául felhozott azon állitás, hogy az itélethirdetés m. évi november hó 13-án történt és a felebbezési határidő utolsó napja ünnepnapra esett s igy az az Elj. Ut. 5. §-a értelmében csupán a következő azon napon járt le, melyen a felebbezési indokok iktatva lettek, az iratok közt fekvő itélethirdetési jegyzőkönyv tanusága szerint a valóságnak megfelel. Az elülidézett alispáni határozatnak az sz—i elöljáróság felfolyamodását visszautasitó része ellenben indokainál fogva annál is inkább helybenhagyatik, mert a büntetés mérve ellen még a feljelentő félnek sincsen felfolyamodási joga. Ennek kapcsán a vármegye alispánjának 1890. évi október hó 7-én 337. sz. a. kelt másodfoku itélete, mely szerint a központi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával: I. H. Antal mészáros az ellene elhullott marha husának, ezen körülményt tudva, emberi élelemre elárusitása miatt elsőfokulag emelt vád és annak jogkövetkezményei alól felmentetett; ellenben viznek ártalmas anyagokkal megfertőztetése miatt az 1885. évi XXIII. t.-cz. 185. §-a 1. pontja alapján 100 frt, az egészségre nem veszélyes állatbetegedési eset be nem jelentése miatt az 1888. évi VII. t.-cz. 154. §. *g)* pontja alapján ismét 100 frt pénzbüntetésben, igazolt vagyontalanság esetén megfelelő 10 és 10 napi elzárásban, II. Cs. Károly mészárossegéd egy darab marhának előzetes állatorvosi szemle nélkül leszurása, és beteg marha husának — e körülményt tudva — emberi élelemre adása miatt, az 1888. évi VII. t.-cz. 151. §. 1. és 4. pontjai alap-

ján 15 és 15 napi elzárásban és 100 és 100 frt pénzbüntetésben és végre a Cs. tó vizének, ártalmas anyagokkal megfertőztetése miatt az 1885. évi XXIII. t.-cz. 185. §. 1. pontja alapján 20 forint pénzbüntetésben, igazolt vagyontalanság esetén a behajthatatlan pénzbüntetések helyett megfelelő 10 és 10 és 2 napi elzárásban, továbbá 5 forint eljárási költség megfizetésében; III. D. József mészárossegéd, 1 drb marhának a közvágóhidon kivül történt levágása miatt az 1888. évi VII. t.-cz. 151. §. 2. pontja alapján 10 napi elzárásban és 100 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 10 napi elzárásban, végre IV. H. Sándor béres beteg marha husának, e körülményt tudva, emberi élelemre használása miatt, az 1888. évi VII. t.-cz. 151. §. 4. pontja alapján 15 napi elzárásban és 100 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén még 10 napi elzárásban, valamennyien a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el és H. Antal az elsőfoku itélet ellen beadott felebbezésében az elsőfoku hatóság által követett eljárás törvényszerüsége ellen emelt kifogásaival elutasittatott, az elmarasztalt Cs. Károly és társai által bejelentett felebbezés folytán és H. Antalra vonatkozó nem felebbezett részében, hivatalból felülvizsgáltatván, a földmivelésügyi miniszter ur elhatározásához képest a H. Antal által elkövetett állategészségrendőri kihágásra vonatkozó nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik, egyéb részeiben azonban megváltoztattatik és ugyancsak H. Antal, valamint Cs. Antal I. és II. rendü panaszlottak az alsófoku hatóságok által terhükre rótt vizrendőri kihágás vádja és annak jogkövetkezményei terhe alól felmentetnek, mert az 1885. évi XXIII. t.-cz. 24. §-a szerint minősülő kihágás esete nem forog fenn; miután az, hogy a Cs. tó vize megfertőztetett volna, kellő támpontok hiján egész határozottsággal annál kevésbé volt eldönthető, minthogy az iratokból sem az nem tünik ki, hogy a tó vize az emberek használatára szolgált, sem pedig nem lett megállapitva, vajjon a tó vizébe dobott és elhullott marha fertőző betegségben szenvedett-e és végre mert a fertőzés megállapitására legmegbizhatóbb: a viznek mikroszkópikus és vegyi vizsgálata nem eszközöltetett. Minthogy azonban másodrendü panaszlott azon cselekménye, hogy egy elhullott beteg marha testrészét a Cs tó vizébe dobta, valamint elsőrendü panaszlottnak azon cselekménye, hogy ezen állati hulla eltakaritása iránt nem megfelelőleg intézkedett, a légkör, talaj és viz tisztátalanná tevésének megakadályozása iránt kiadott hatósági rendelkezések megszegését képezi, panaszlottak ezen az 1876. évi XIV. törvény-czikk 10. §-ába ütköző kihágás miatt ugyanazon törvény 7. §-a alapján egyenkint az Sz. mezőváros pénztárába fizetendő és közegészségügyi czélokra forditandó, igazolt vagyontalanság esetén 4 napi önköltségü elzárásra átváltoztatandó 20 frt pénzbüntetésben marasztaltatnak el. Mig Cs. Károly másodrendü panaszlott az 1888. évi VII. t.-cz. 151. §-ának 1. és 2. pontjába ütköző kihágások vádja és azok jogkövetkezményei alól felmentetik és csupán ezen szakasz 4. pontja alapján marasztaltatik el 5 frttal megváltható 1 napi elzárásban és 100 frt pénzbüntetésben, behajthatatlanság esetén még 10 napi elzárásban és 5 frt eljárási költség megfizetésében, büntetlen előéletének és fiatal korának enyhitő körülményekül beszámitásával. Mert azon cselekménye, hogy a helyszinére érkezésekor már leszurt állatot feldarabolta és husát a mészárszékbe vitte, továbbá, hogy abból később H. Sándornak is adott, csupán azon pontba ütköző kihágás tényálladékát képezi. Harmadrendü panaszlott D. József, tekintve, hogy akkor, mikor a kihágást elkövette, még 16. életévét be nem töltötte és ezen cselekménye bünösségének felismerésére a szükséges belátással minden valószinüség szerint nem birt; tekintve továbbá azt, hogy őt

rosszakarat nem terheli, mert a terhére rótt cselekményt csupán azért követte el, hogy gazdáját az anyagi kártól lehetőleg megóvja, a reá kiszabott büntetés alól a btk. 84. §-a alapján felmentetik. Negyedrendü H. Sándor büntetése pedig, figyelembe véve büntetlen előéletét, 1 napi elzárásban és 100 forint pénzbüntetésben állapittatik meg; megjegyeztetvén, hogy az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-a alapján kiszabott pénzbüntetések az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában megjelölt czélra lesznek forditandók. A másodfoku itéletnek azon része, mely a H. Antal által az eljárás törvényszerüsége ellen emelt panaszt visszautasitja, érintetlenül hagyatik, mindazonáltal oly kijelentéssel, hogy a jelen ügyben a tárgyalásnak az 1881. évi 1567. számu itteni rendelet ellenére a szolgabiró által történt vezetése és a helyszini szemlének ugyancsak a szolgabiró által történt megtartása a járási főszolgabiró távollétében az ügynek sürgősségében leli kivételesen indokát.

Vásártér tisztitásának a hatóság meghagyása daczára való elmulasztása nem az 1879. évi XL. t.-cz. 125., hanem az 1876. évi XIV. t.-cz. 141. §-ába ütköző kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6281. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a m—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával G. L. vásárvámbérlő a vásártér tisztitásának elmulasztása által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 125. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt felebbezése folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva azon változtatással hagyatik helyben, hogy a 20 frt pénzbüntetés az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a alapján szabatik ki, a község pénztárába fizetendő és közegészségügyi czélokra forditandó. Mert panaszlott G. L. azon mulasztása, hogy a vásártért a hatóság meghagyása daczára sem tisztittatta, mint a köztisztaság érdekében az idézett t.-cz. 141. §-a alapján tett hatósági intézkedés megszegése, a hivatkozott törvény értelmében büntetendő kihágást képez.

Temetkezési egyletnek a temetkezés körüli eljárásáért annak elnöke felelős. Ha ily egylet holttestet idegen helyről engedély nélkül elszállit, az ez által elkövetett kihágásért annak elnöke büntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1041. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a t—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával L. Fülöp, mint az ottani izraelita temetkezési egylet elnöke, holttestnek idegen helyről engedély nélkül eszközölt szállitása miatt az 1876. évi XIV. t.-cz. 113. §-a és az 1879. évi XL. t.-cz. 123. §-a alapján elsőfokulag terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetett s T. község elöljárósága, mint panaszos 19 frt eljárási költség megfizetésében elmarasztaltatott, a panaszos elöljáróság által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztatik és L. Fülöp, holttestnek engedély nélkül való szállitása által elkövetett s az 1875. évi 25,194. sz. a. kiadott belügyminiszteri körrendeletbe ütköző kihágásban vétkesnek nyilvánittatik s e miatt az 1875. évi XL. t.-cz. 123. §-a alapján 5 forint, 15 nap és végrehajtás terhe alatt az 1887. évi

VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélokra fizetendő pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi — saját költségen töltendő — elzárásban elmarasztaltatik, ellenben panaszos községi elöljáróság a 19 frt eljárási költség megfizetésének kötelezettsége alól felmentetik. A másodfoku itélet megváltoztatandó és L. Fülöp mint a t—i «Chewra Kadischa» temetkezési egylet elnöke vétkesnek nyilvánitandó s ehhez képest elmarasztalandó volt; mert saját beismerése szerint az egyletnek, melynek ő elnöke, kötelessége a hitközségben előforduló halálozások alkalmával a holttestet eltakarittatni, az egylet D. Mór holttestének eltemettetésére vállalkozott, de mikor ezt tette, egyszersmind kötelességévé vált az eltemetésnél követendő szabályok megtartásáról is gondoskodni. Beigazoltatott, hogy a R. község területén elhalt D. Mór holtteste, a nélkül, hogy arra az 1875. évi 25,194. sz. belügyminiszteri körrendelet értelmében hatósági engedély kéretett, illetve kieszközöltetett volna, T. község területére szállittatott. Ezek szerint tehát a szóban levő kihágás beigazolva lévén, ezért vádlott L. Fülöpöt, mint a fentebb megnevezett egylet intézőjét, felelőssé kellett tenni; büntetése kiméréséné1 enyhitőül vétettek azonban az ügyiratokból kitünő helyi körülmények.

Holttestnek családi temetőbe hatósági engedély nélkül való eltemetése az 1876 évi XIV. t.-cz. 121. §-ába ütköző közegészség elleni kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 30. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az x—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, illetve a pénzbüntetés helyébe esetleg lépő elzárás időtartamának felemelésével K. F. elhalt gyermekének a rendes temetőn kivül levő családi temetőbe hatósági engedély nélkül történt eltemetése által elkövetett, s 1876. évi XIV. t.-cz. 121. §-ába ütköző közegészség elleni kihágás miatt az idézett t.-cz. 7. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 10 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva oly változással hagyatik helyben, hogy panaszlott büntetése — tekintettel a fenforgó enyhitő körülményekre — 10 frt pénzbüntetésben, esetleg 2 napi elzárásban állapittatik meg.

Holttest eltemetésének a lelkész részéről való megtagadása az 1876. évi XIV. t.-czikkben foglalt és az 1879. évi XL. t.-cz. 123. §-a szerint büntetendő intézkedésekbe ütköző kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 2430. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a k—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. M. görög keleti lelkész egy gyermekhulla eltemetésének megtagadása miatt az 1876. évi XIV. t.-cz. 115. és 7. §-ai alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá 5 frt 50 kr. eljárási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva azon változtatással hagyatik helyben, hogy panaszlott cselekménye az 1879. évi XL. t.-cz. 123. §-ába ütköző kihágásnak minősittetik s ennélfogva a büntetés ugyanezen törvényszakasz alapján az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra forditandó

50 frtban, behajthatlanság esetére 5 napi elzárásban állapittatik meg s tartozik elmarasztalt az esetleg felmerülendő tartási költségeket is viselni. Mert panaszlott az által, hogy a szóban levő gyermekhulla eltemetését megtagadta, a holttest eltemetésére vonatkozólag az 1876. évi XIV. t.-czikkben foglalt intézkedéseket szegvén meg, ezen cselekménye az 1879. évi XL. t.-cz. 123. §-ába ütköző kihágást képez.

Gyermeknek egyházi szertartás nélkül való eltemettetése közegészség elleni kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 2476. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a r—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával M. A. uj r—i lakos gyermekének egyházi szertartás nélkül eltemetése által elkövetett közegészség elleni kihágás vádja és következményei alól felmentetett, a panaszos lelkész által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva helybenhagyom.

Kihágási ügyben hozott határozatban oly rendelkezés, hogy bujakórban szenvedő kéjhölgy kórházba szállittassék — helyt nem foghat. Korcsmáros, ha házában ragályos betegségben levő nőt tart, s arról sem a hatóságnak nem tesz jelentést, sem pedig orvosi segélyben nem részesiti, az 1879. évi XL. t.-cz. 99. §-ába ütköző kihágást követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 238. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával V. H. Mária korcsmárosnő, tilos bordélyüzlet tartása miatt 15 napi elzárásban és 50 frt pénzbüntetésben, — ipar-engedély nélküli korcsmatartás miatt az 1872. évi VIII. t.-cz. 86. §-ának *a)* pontja alapján 50 frt pénzbüntetésben, — V. Cz. Báré pedig gyógykezelés végett a városi kórházba szállittatott és türelmi engedély nélküli fajtalankodás, illetve a kéjnőkre vonatkozó szabályok meg nem tartása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 81. §-a alapján 30 napi, felgyógyulása után kitöltendő elzárásban marasztaltatott el; továbbá V. H. Mária korcsmája közerkölcsiségi szempontból való megbizhatlanság miatt az 1884. évi XVII. t.-cz. 185. §-a alapján bezáratni rendeltetett s egyuttal megjegyeztetett, hogy a reá kiszabott pénzbüntetések behajthatlanság esetén naponkinti 5 frttal számitott elzárással lesznek helyettesitendők, az elmarasztalt V. H. Mária által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: V. Cz. Baréra vonatkozó nem felebbezett részében, — az itélet szövegéből elmarasztaltnak a kórházba szállitására vonatkozó intézkedésnek mint oda nem tartozóknak törlésével, — érintetlenül, V. H. Máriára vonatkozó azon részében, mely szerint ennek korcsmája bezáratni rendeltetett, indokainál fogva helybenhagyatik; többi részében azonban a II. foku itélet megváltoztatik, s elmarasztalt V. H. Mária a titkos bordélyház tartása által elkövetett kihágás helyett az 1879. évi XL. t.-cz. 99. §-ába ütköző azon kihágásban, hogy házában ragályos betegségben levő nőt tartott s erről sem a hatóságnak jelentést nem tett, sem pedig azt orvosi segélyben nem részesitette, vétkesnek kimondatik s ezért ugyanezen törvényszakasz alapján 200 frt pénzbüntetésre, behajthatlanság esetén 20 napi elzárásra s a netalán felmerülendő végrehajtási és tartási költségek megfizetésére itéltetik. Ellenben nevezett V. H. Mária az

ipar-engedély nélküli korcsmáltatás miatt az 1872. évi VIII. t.-cz. 86. § *a)* pontja alapján reá kiszabott 50 frt pénzbüntetés alól felmentetik, mert regale-jogon gyakorlandó korcsmáltatáshoz az 1884. évi XVII. t.-cz. 123. §-ának *f)* pontja értelmében iparengedély nem kívántatik meg.

Ki a felügyelete alatti lovon takonykórt észlel s arról a hatóságnak jelentést nem tesz, a kbt. 102. §-ába ütköző kihágást követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 1386. sz. határozata:

A vármegye alispánjának II. foku itélete, mely szerint az elsőfoku szolgabirói itélet megváltoztatásával N. A. és R. V. azon kihágás miatt, hogy a felügyeletök alatt levő lovon észlelt takonykórságról a hatóságnak jelentést nem tettek, az 1879. évi XL. t.-cz 102. §-a alapján 50, illetve 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5, illetve 10 napi elzárásban marasztaltattak el, közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva oly módositással hagyatik helyben, hogy tekintettel a fenforgó sulyosbitó körülményekre, elsőrendű vádlott 100 frt, másodrendű vádlott pedig 200 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 10, illetve 20 napi elzárásban, valamint az esetleg felmerülő költségekben marasztaltatnak el.

Takonykórban elhullott ló bőrének elárusitása a kbt. 102. §-ába ütköző kihágást képez s arra, az abból származható sulyosabbkövetkezményekre való tekintettel magasabb foku büntetés alkalmazandó.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 1217. sz. határozata:

A vármegye alispánjának II. foku itélete, mely szerint a gy—i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itéletnek helybenhagyásával ifj. Sz. István gy—i lakos azon kihágás miatt, hogy takonykórban elhullott lova bőrét elárusitotta, a kbt. 102. §-a alapján 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, oly változtatással hagyatik helyben, hogy a kiszabott 25 frt pénzbüntetés, tekintettel az elkövetett kihágásból származható sulyos következményekre, 100 frt pénzbüntetésre, esetleg 10 napi elzárásra fölemeltetik.

Takonykóros ló bejelentésének elmulasztásánál az, hogy a ló tulajdonosa nem szakértő, mentségül nem szolgálhat, mivel a takonykór azon állati betegségek közé tartozik, melynek külső tünete az orrfolyás — még a nem szakértő előtt is gyanut kelt, a lótartó egyén előtt pedig ismeretlen nem lehet.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 3351. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. J. takonykóros lova bejelentésének elmulasztása és el nem különitése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 102. §-a alapján ellene emelt kihágás vádja és következményei alól felmentetett, M. P. kerületi állatorvos által közbetett felebbezés következtében felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s vádlott N. I. az 1879. évi XL. t.-cz. 102. §-ában körülirt kihágásban vétkesnek nyilvánittatik s ezért ezen szakasz alapján 100 frt, 15 nap és végrehajtás terhe alatt az 1887. évi VIII. t.-cz.

2. §-ában jelzett czélokra forditandó pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban s felmerülhető végrehajtási, illetve tartási költségek megfizetésében marasztaltatik. Mert az alsóbb hatósági felmentő ítéletek azon indoka, hogy az illető, mint nem szakértő a betegséget fel nem ismerte, el nem fogadható, minthogy ép a takonykór azon állati betegségek közé tartozik, melynek külső tünete az orrfolyás — még a nem szakértő előtt is gyanut kelt, a lótartó ember előtt pedig ismeretlen nem lehet. A büntetés kiméréséniél sulyositó körülményül vétetett a kihágás sulyos beszámitás alá eső természetén kivül az, hogy vádlott takonykóros lovát kiállitotta a vásárba is, hol a vész szétterjedése könnyen megtörténhetett.

Veszélyesen kóros lónak elkülönitése nem menti fel a gazdát az 1879. évi XL. t.-cz. 102. §-ában megjelölt kihágás alól, ha az észlelt betegséget egyszersmind a hatóságnak be nem jelentette.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 2336. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint X. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet büntető részének hivatalból történt megváltoztatásával T. J. azon kihágás miatt, hogy a takonykóros lovát a hatóság közbejötte nélkül irtatta ki s azt a hatóságnak be nem jelentette, az 1879. évi XL. t.-cz. 102. §-a alapján 300 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 30 napi elzárásban marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva és még azért is helybenhagyatik, mert panaszlott önmaga beismeri, hogy a kérdéses ló már a p—i birtokról az x—i tanyára történt vitele alkalmával beteg lévén, azt mint általa meg nem határozható bajban szenvedőt többi lovaitól hónapokon keresztül elkülönitve tartotta s ennek daczára az észlelt gyanus betegségről a hatóságnak jelentést nem tett. Az itélet azonban kiegészittetik azzal, hogy tartozik elmarasztalt az esetleg felmerülhető tartási költségeket is viselni.

A ragadós száj- és körömfájás oly állati betegség, mely ragadós voltánál fogva nemcsak más egészséges állatok egészségi állapotát, hanem azon emberek egészségét is veszélyezteti, kik az ily beteg állatok terményeit felhasználják. Ezen betegség bejelentésének elmulasztása az 1879. évi XL. t.-czikknek az 1888. évi VII. t.-cz. 149. §-a által fentartott 102 §-a alapján büntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 5369. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az N. járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával N. N. földmives, ragadós száj- és körömfájásban szenvedő marhája megbetegedésnek be nem jelentése miatt az 1888. évi VII. t.-cz. 23. és 154. §-a *g)* pontja alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében egy napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által irásban beadott felebbezés folytán és hivatalból felülvizsgáltatván: törvényszerüség hiánya miatt az egész eljárással együtt megsemmisittetik és uj eljárás és szabályszerü elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el; mert az alsóbbfoku itéletekben a szóban forgó kihágás az 1888. évi VII. t.-cz. 154. § *g)* pontja alapján toroltatik meg, holott, miután a ragadós száj- és körömfájás oly állati betegség, mely ragadós voltánál fogva nem-

csak más egészséges állatok egészségi állapotát, hanem azon emberek egészségét is veszélyezteti, kik az ily beteg állatok terményeit felhasználják: a fellépett száj- és körömfájás bejelentésének vádlott által történt elmulasztása nem az itéletekben hivatkozott, hanem az 1879. évi XL. t.-czikknek az 1888. évi VII. t.-cz. 149. §-a által kifejezetten fentartott 102. §-a alapján lett volna minősitendő és büntetendő.

A marha-tüdőgümőkórnak be nem jelentése, miután az ugy emberekre, mint az állatokra egyaránt veszélyes betegség, közegészségügyi kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 760. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az sz—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával L. A. tüdőlobos üszőjének be nem jelentése miatt az 1888. évi VII. t.-cz. 154. §-ának *g)* pontja alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, vétkesség tekintetében indokainál fogva helybenhagyatik, a minősités tekintetében azonban megváltoztatik s tekintettel azon körülményre, hogy a ragadós tüdőlob gyanuja miatt hatóságilag levágott üszőn bonczolás utján tüdőgümókór, tehát oly betegség állapittatott meg, a mely az emberekre és állatokra nézve egyaránt veszélyes, panaszlott nem az idézett szakasz, hanem az 1879. évi XL. t.-cz. 102. §-a, illetve az 1888. évi VII. t.-cz. 149. §-a alapján marasztaltatik el az alsófokulag kiszabott 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 2 napi elzárásban. A befolyandó pénzbüntetés az 1888. évi 40,000. sz. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteri rendelet 322. §-a értelmében az 1887. évi VIII. t.-czikket hatályon kivül helyező 1892. évi XXVII. t.-cz. 3. §-ában megjelölt czélra forditandó.

Szarvasmarhának felfuvódása magában véve nem olyan betegség, hogy feltéve a levágásnak idejekorán eszközlését — az állat husát a közfogyasztástól el kellene vonni, a levágás előtt azonban egészségi szempontból szintén megvizsgálandó.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 3366. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a b—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet részbeni megváltoztatásával G. Gy. s társai levágott beteg állat husának emberi élelemre használása és adása miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-a alapján, egyetemlegesen 100 forint pénzbüntetésben, ezenkivül G. Gy. 2 napi, G. Sz. 1 napi elzárásban, továbbá Z. J. s társai a beteg állatok iránt kiadott szabályok megszegése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 103. §-a alapján 1—1 napi elzárásban és 5—5 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 1—1 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak, G. Gy. által közbetett felebbezés folytán felebbezett részében rendszerint, nem felebbezett részében hivatalból felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s elsőrendü vádlott G. Gy. az 1879. évi XL. t.-cz. 104. § 4. pontja alapján a terhére rótt kihágás vádja alól felmentetvén, az emberi élelemre levágandó marhák megvizsgálására vonatkozó szabályok megszegése által elkövetett, az idézett t.-cz. 104. § 1. pontja szerint minősülő kihágásban nyilvánittatik vétkesnek

s e miatt az idézett törvényszakasz alapján 2 napi elzárásban és 100 forint 15 nap és végrehajtás terhe alatt az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában jelzett czélokra fizetendő pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 10 napi elzárásban s a felmerülő végrehajtási, illetve tartási költségek megfizetésében marasztaltatik; mig ellenben a többi vádlottak a terhökre rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetnek. Mert G. Gy.-nek a tárgyalás során meg nem czáfolt állitása szerint a marha, mihelyt rosszul lett, azonnal levágatott s vádlott épen a sürgős levágást hozza fel védelméül arra nézve, hogy a kérdéses marhát levágás előtt egészségi szempontból meg nem vizsgáltatta. Minthogy pedig szakértők véleménye szerint a felfuvódás magában véve nem olyan betegség, hogy feltéve, miszerint a levágás idejekorán eszközöltetik, — mint az a fenforgó esetben történt, — miatta az állat husát a közfogyasztástól el kellene vonni: vádlottat s társait az alsóbb hatóságilag terhükre rótt kihágás vádja s következményei alól felmenteni kellett; elmarasztalni kellett azonban vádlott G. Gy.-t a fennebb irott módon, mivel a közfogyasztási c élra forditott marháját az 1876. évi XIV. t.-cz. 13. § 1. pontja értelmében a levágás előtt meg nem vizsgáltatta.

Az 1879. évi XL. t.-czikk 104. §. 1. pontjának határozmányai csupán az élő, tehát emberi élelemre még le nem vágott állatok megvizsgálását s az azokkal mint élőkkel való bánásmódot tárgyazó szabályok megszegésére vonatkoznak; ellenben az idegen helyről behozott husnak megvizsgáltatás nélkül való áruba bocsátása az 1876. évi XIV. t.-cz. 13. §-ának harmadik pontjába ütköző kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 3303. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a n—i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával I. Sz. J., II. S. J., III. D. A. és IV. P. J. eladásra szánt hus megvizsgáltatásának elmulasztása által elkövetett közegészség elleni kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-a alapján egyenként 1 napi elzárásban és 100 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében még 10 napi elzárásban II., III. és IV. rendü vádlottak pedig még mészárosiparnak engedély nélküli üzése miatt az 1884. évi XVII. t.-cz. 156. §-a *a)* pontja alapján egyenként 20 frt pénzbüntetésben behajthatlanság esetén 2—2 napi elzárásban, továbbá mindnyájan a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak; V. D., N. F. azonban a terhökre rótt kihágás vádja és következményei alól felmentettek, az elmarasztalt II., III. és IV. rendü vádlottak által közbetett felebbezés folytán és hivatalból is felülvizsgáltatván, földmivelés-, ipar- kereskedelemügyi m. kir. miniszter urral egyetértőleg a következő itélet hozatik: Az itéletnek D. N. J.-ra vonatkozó s nevezettet a terhére rótt kihágás vádja és következményeinek terhe alól felmentő nem felebbezett része indokainál fogva, S. J., D. A. és P. J.-ra vonatkozó azon része pedig, mely szerint nevezettek a mészárosiparnak jogosulatlan folytatása miatt az 1884. évi XVII. t.-cz. 156. §-a *a)* pontja alapján fejenként 20 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetére szintén fejenként 2 napi elzárásban és az esetleg felmerülendő tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, a felhozott indokokon kivül még azért is helybenhagyatik, mert az iratok közt levő iparigazolvány, mely Sz. J. és társai részére szól, csakis N.-ben és egy közös mészárosüzlet felállitására adott jogot, a panaszlottak pedig a tárgyalás során maguk beismerték, hogy a mészárosságot N—n kivül más községben is, és pedig külön-külön üzletben gyakorolták s ez által tehát a jogosulatlan iparüzés kihágását követték el.

Többi része azonban az itéletnek megváltoztattatik s Sz. J., S. J., D. A. és P. J. a terhökre eső s az 1876. évi XIV. t.-cz. 13. §-ának harmadik pontjába ütköző azon mulasztás miatt, hogy a más községekből hozott nyilvánosan áruba bocsátott hust előzetesen meg nem vizsgáltatták, az idézett törvényczikk 7. §-a alapján egyenként 15 nap alatt lefizetendő, és közegészségügyi czélokra forditandó 100 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetében 20—20 napi elzárásban és a felmerülendő végrehajtási és tartási költségek megfizetésében marasztaltatnak el. Mert tekintve, hogy az 1879. évi XV. t.-cz. 104. §. 1. pontjának határozmányai csupán az élő, tehát emberi élelemre még le nem vágott állatok megvizsgálását s az azokkal, mint élőkkel való bánásmódot tárgyazó szabályok megszegésére vonatkoznak, a vádlottak által elkövetett azon cselekmény, illetve mulasztás, hogy az idegen községekben, más mészárosok által levágott s ezek által előzetesen bizonyára vizsgálat alá is bocsátott állatok husát azon községben, a hol áruba bocsátották, az ottani illetékes közeg által meg nem vizsgáltatták, nem a kbt. 104. §-ának *a)* pontjába ütköző kihágást, hanem az 1876. évi XIV. t.-cz. 13. §-a harmadik pontjának áthágását képezi, a minélfogva az alsóbb foku hatóság itéletének e része, a jelen itélet vonatkozó rendelkezése szerint volt megállapitandó.

A ki rendes marhalevél nélkül vásárolt tehénnek husát, előleges orvosi vizsgálat nélkül emberi élelemre elárusitja, az kettős kihágást követett el, melyek mindenike az itéletben külön-külön megállapitandó büntetés alá esik.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 384. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a III. kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával F. A. mészáros, rendes marhalevél és állatorvosi megvizsgálás nélkül, egy tehénnek vásárlása és emberi élelemre történt kimérése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-a 1. pontja alapján 40 frttal megváltható 4 napi elzárásban és 40 frt pénzbüntetés megfizetésében, s behajthatlanság esetében még négy napi elzárásban, s a felmerülendő költségek megtéritésében marasztaltatott el, a marasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik, s nevezett F. A. azért, hogy szarvasmarhát szabályszerü marhalevél nélkül vásárolt, az 1874. évi XX. t.-cz. 17. és 59. §§-ai alapján 10 forint pénzbüntetésben, s behajthatlanság esetében 1 napi elzárásban, azért pedig, hogy a kérdéses tehén husát, előleges orvosi vizsgálat nélkül emberi élelemre elárusitotta, az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-a 1. pontja alapján 40 frttal megváltható 4 napi elzárásban és 100 frt pénzbüntetésben s behajthatlanság esetén további 10 napi elzárásban marasztaltatik el.

Emberi egészségre ártalmas hasi borju árulása által elkövetett kihágás az 1888. évi VII. t.-cz. 151. §-a alapján 100 frt pénzbüntetéssel büntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1882. évi 1096. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az M. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Sz. Sándor, mészáros és P. Adolf, mészárszék üzletvezető emberi egészségre ártalmas hasi borju árulása miatt az 1888. évi VII. t.-cz. 151. §-ának 4. pontja alapján I. r. vádlott 20 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 2 napi elzá-

rásban, II. rendü panaszlott pedig 40 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetén 4 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva oly módositással hagyatik helyben, hogy tekintettel az idézett törvényszakaszra, mely hasonló kihágások elkövetése esetén egy hónapig terjedhető elzárás és 100 frt pénzbüntetés kiszabását rendeli el, I. rendü panaszlott büntetése, tekintve büntetlen előéletét, a ktbk. 21. §-ának alkalmazásával 10 frttal megváltható 1 napi elzárásban és 100 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetén még 10 napi elzárásban, II. rendü panaszlott büntetése pedig, tekintettel többször büntetett előéletére 10 napi elzárásban és 100 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetén még 10 napi elzárásban állapittatik meg.

Ha a mészáros által kimért hus elárusitása napján hatósági orvos által megvizsgáltatott s az a szemle alkalmával elárusithatónak találta, a jogvélelem az, hogy a közfogyasztásra szánt hus közegészségre nem ártalmas. A ki ennek ellenében az ily ellenőrzéssel kimért hus egészségre ártalmas volta miatt panaszt emel, a jogos vélelemmel szemben igazolni köteles, hogy az elárusitott hus már kiméréseкor egészségellenes volt.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 1403. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az enyingi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával M. Simon mészáros egészségtelen husnak kimérése miatt az 1876. évi XIV. t.-cz. 13., 8. és 7. §§-ai alapján 30 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá 4 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, feloldatik és nevezett panaszlott a reá kiszabott büntetés alól felmentetik; mert az iratok mellett fekvő körorvosi bizonyitvány szerint beigazoltatott, hogy panaszlott az nap reggel 7 órakor az eladásra szánt hust orvosilag megvizsgáltatta és ennélfogva az id. t.-cz. 13. §-ának 3. bekezdéséhez képest kötelességének eleget tett; hogy a T. József által vett hus egy részén petelerakodások voltak észlelhetők, — mely magában véve az egészségre ártalmas ugyan — ebből azonban azt, hogy a hust ilyen állapotban vette volna, biztosan következtetni annál kevésbé lehet, mert a hus csak másnap délelőtt vizsgáltatott meg, addig ide s tova hányatott, és igy történhetett a petelerakodás.

A juhoknak közvágóhidon vágását az 1888. évi VII. t.-cz. nem rendeli s az csakis akkor eszközlendő, ha azt szabályrendelet vagy hatósági rendelet teszi kötelezővé.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 1728. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a zs—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával G. E. mészáros, juhoknak közvágóhidon kivül eszközölt leölése miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-a 2. pontja, illetve az 1888. évi VII. t.-cz. 151. §-a alapján 2 hónapi elzárásban és 200 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében még 20 napi elzárásban, továbbá 1 frt 50 kr. eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, tekintettel arra, hogy a juhoknak közvágóhidon

vágását a törvény nem rendeli s az csakis akkor eszközlendő, ha azt szabályrendelet vagy rendelet teszi kötelezővé és ha törvényszerüen megerősitett szabályrendelettel van a juhoknak közvágóhidon vágása elrendelve, ez esetben annak megszegése az 1880. évi VII. t.-cz. 151. §-a által kifejezetten fentartott kbtk. 104. §-a alapján, ha pedig a juhoknak közvágóhidon való vágása valamely közegészség érdekében tett hatósági intézkedéssel van elrendelve, ezen rendelet megszegése az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a alapján büntetendő, a fenforgó esetben az, hogy a közfogyasztásra szánt juhok törvényes tilalom ellenére ölettek-e le vágóhidon kivül, illetve kihágásról lehet-e szó? kellően ki nem fejtetett, jelen másodfoku itélet az elsőfoku itélettel együtt feloldatik s a fentiek figyelembe vételével uj tárgyalás és uj elsőfoku érdemleges határozat hozatala elrendeltetik.

A kihágási büntetőtörvény 104. §-ának I. pontjában foglalt azon rendelkezés, hogy az emberi élelemre levágandó marhák vagy más állatok megvizsgálására s az ezekkel való bánásmódra vonatkozó egészségügyi szabályokat megszegő egyén egy hónapig terjedhető elzárással és száz forint pénzbüntetéssel büntetendő, az állategészségügyi törvény 151. §-a által kifejezetten fentartatott.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 5850. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. N. czinczár, egy darab marhának az előirt állategészségügyi szemle mellőzésével és közvágóhidon kivül való levágása miatt az 1888. évi VII. t.-cz. 151. §-a *a*) pontja alapján 1 napi elzárásban és 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 3 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által bejelentett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és minthogy az iratokból kitetszőleg jelen esetben nem forognak fenn olyan kiváló méltánylást érdemlő mellékkörülmények, melyek a büntetés alapjául vett törv. §-ban állandó tételként szereplő pénzbüntetésnek az elsőfoku itéletekben kirótt mérvü leszállitását indokolttá tennék, panaszlott azon kihágás miatt, hogy egy darab marháját az előirt állatorvosi szemle mellőzésével levágta, az 1878. évi XL. t.-cz.-nek az 1888. évi VII. t.-cz. 151. §-ával kifejezetten fentartott 104. §. 1. pontja értelmében — sulyositó körülményt képezvén azon tény, hogy nevezett egy darab marhának a közvágóhidon kivül való levágása által az idézett törvényszakasz 2. pontjába ütköző kihágást is elkövette, — 1 napi elzárásban és 100 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén még 10 napi elzárásban marasztaltatik el.

Magánvágóhid birtokában levő mészáros részéről szarvasmarhának vágóhidon kivül való levágatása által elkövetett kihágás elbirálásánál előzetesen megállapitandó, vajjon a vágóhidon való vágás a kbt. 104. §-ának 3. pontja értelmében kötelezővé van-e téve?

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 2500. számu határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az l—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. J. mészáros, szarvasmarhának vágóhidon kivül eszközölt levágása által elkövetett, az 1888. évi VII. t.-cz. 14. §-aba ütköző kihágás miatt, az 1888. évi VII. t.-cz. 154.

§-a *c)* pontja alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, 2 frt 50 kr eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az elsőfoku itélettel együtt feloldatik s azon körülménynek megállapitása végett, hogy vádlottra nézve O. községben a szarvasmarháknak vágohidon vágása kötelezővé van-e téve s igy vádlott ellen a kbtk. 104. §-a szerint minősülő kihágás fenforog-e? uj tárgyalás és a találtaknak megfelelő uj elsőfokú itélet hozatala elrendeltetik; mert egyrészről a szóban levő ügy az 1888. évi VII. t.-cz alapján semmi körülmény között sem bírálható el, egyébtől eltekintve, már azon oknál fogva sem, miután ezen törvény a cselekmény elkövetésekor még hatályban nem volt, másrészről O. községben közvágóhid nincs ugyan, de van vádlottnak magán vágóhidja, az azonban, hogy az ezen való vágás az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §. 3. pontja értelmében kötelezővé van-e téve, az eddigiekkel ki nem derittetett, ennélfogva tehát uj eljárást kellett elrendelni.

Mételyes juhmáj, a beteg állat testének alkatrészét képezi s igy annak elárusitója nem az 1876. évi XIV. t.-cz. 14. §-a, hanem a kbt. 104. §-ának 4. bekezdésében körülirt közegészségi kihágást követi el.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 2678. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Cz. N. mészáros, mételyes juhmájnak árulása által elkövetett s az 1876. évi XIV. t.-cz. 14. §-a szerint minősülő egészségrendőri kihágás miatt az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a alapján 300 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 60 napi elzárásban, továbbá a felmerülő tartási és végrehajtási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és a vádlott az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-ának 4. bekezdésében körülirt közegészség elleni kihágásban nyilvánittatik hibásnak s ezért az idézett t.-cz. és szakasz alapján husz napi elzárásban és 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén még 10 napi elzárásban, továbbá a tartási és az esetleg felmerülő végrehajtási költségek megfizetésében marasztaltatik el. A marasztalt által elkövetett kihágásnak az alsóbbfoku itéletekben foglalttól eltérő minősitése abban leli indokát, mert a mételyes juhmáj beteg állat testének alkatrésze; annak elárusitója tehát az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-ának 4. bekezdésében jelzett kihágást követi el. A büntetés sulyosabb kiszabását azon körülmény indokolja, hogy a vádlott hason kihágásokért már többször volt marasztalva.

A kihágási büntető-törvénykönyvből az állategészségügyi törvénybe átvett közegészségügyi kihágások (102., 103., 104. §.) után kiszabott pénzbüntetések a «büntetéspénzek országos alapja» javára forditandók.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 1723. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az m—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával V. M. mészáros juhnak marhalevél és egészségügyi szemle nélküli levágása miatt a vármegyei husvágási szabályrendelet 1. §-ának második bekezdése és az 1888. évi VII. t.-cz. 14. §-a és 151. §-ának 2. pontja alapján 1 napi elzárásban és 100 frt pénz-

büntetésben, nem fizethetés esetén még 10 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, minősitő részében azon módositással hagyatik helyben, hogy panaszlott cselekménye s az utóbb emlitett törvényszakasz 1. és 2. pontjába ütközik; büntető része pedig oda módosittatik, hogy a kiszabott pénzbüntetésen kivül kirótt 1 napi elzárásbüntetése — tekintettel arra, hogy vádlott hason kihágás miatt többször büntetve volt, — 5 napi elzárásban állapittatik meg; végre a pénzbüntetés hovaforditása iránt intézkedő része akként igazittatik ki, hogy a kiszabott 100 frt pénzbüntetés az állategészségügyi törvény végrehajtása tárgyában kiadott 1888. évi 40,000. sz. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteri rendelet 322. §-a értelmében az 1887. évi VIII. t.-cz.-et hatályon kivül helyező 1892. évi XXVII. t.-cz. 3. §-ában megjelölt czélra forditandó.

Az állategészségügyi törvény 151. §. alapján kiszabot elzárás a kihágási büntető törvény 21. §-ának alkalmazásával megfelelő pénzbüntetésre átváltoztatható; ezon rendelkezés azonban az itéletben kifejezendő.

A. m. kir. belügyminiszter 1892. évi 3402. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az m—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Sp. Jakab és Sp. Lipót mészárosok, borjuknak közvágóhidon kivül levágatása miatt az 1888. évi VII. t.-cz. 151. §-a 2. pontja alapján 50—50 frttal megváltható 5—5 napi elzárásban és 100—100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 10—10 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el; az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva oly hozzáadással hagyatik helyben, hogy az 5—5 napi elzárási büntetésnek 50—50 frttal való megválthatósága, tekintettel a panaszlottak büntetlen előéletére, az 1879. évi XL. t.-cz. 21. §-án alapul és hogy a pénzbüntetések, behajthatóság esetén az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában megjelölt czélokra lesznek forditandók.

---

b) *Közlekedés akadályozása.*

Ebnek kocsival való elgázolása kihágást nem képezhet.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3410. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az r—i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával V. János azért, mert M. Bertalan egy ebét elgázolta, az 1879. évi LX. t.-cz. 120. §-a alapján 2 napi elzárásban és 20 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 8 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el és panaszos kártéritési követelésének jogosultsága is megállapittatott, annak érvényesitésével azonban a törvény rendes utjára utasittatott, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván: megváltoztattatik és panaszlott a terhére rótt ezen kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól — törvényes jogalap hijján — felmentetik.

Mert az alsóbb foku itéletekben alapul vett törvényszakasz a városok és községek belterületén az ember vagyonát veszélyeztető hajtásra állapitván meg büntetést, panaszlott azon cselekménye, hogy nyilt országuton panaszos ebét terhes kocsijával elgázolta, ezen törvényszakaszba ütköző kihágást nem képez és a jelzett alapon büntethető sem volt.

Az utczai közlekedést akadályozó lerakodás által elkövetett kihágás nem az 1890. évi I. t.-cz. 130. §-a, hanem az 1879. évi XL. t.-cz. 119. §-a szerint büntetendő.

A magy. kir. belügyminiszter 1891. évi 3849. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a p—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával L. Kóbi és L. Antal kereskedők, kereskedésükhöz tartozó fenyőszálaknak a közlekedést akadályozólag az utczán elhelyezése miatt, az 1890. évi I. t.-cz. 130. §-a és az 1889. évi XL. t.-cz. 119. §-a alapján 30—30 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3—3 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva oly módositással hagyatik helyben, hogy miután a panaszlott cselekmény R. község belterületén követtetett el, a mennyiben vádlottak a kérdéses fákat az utczán és nem a közuton helyezték el, cselekményük nem az 1890. évi I. t.-cz. 130. §-ába, hanem csupán az 1879. évi XL. t.-cz. 119. §-ába ütközik s ehhez képest a kiszabott pénzbüntetések, behajthatóság esetén, az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában körülirt czélokra lesznek forditandók.

Sebes hajtással okozott könnyü testi sértés miatt inditott ügy elbirálása a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1891. évi ápril 4-én hozott határozata.

(Közöltetett az I. kötet 107. lapján.)

Bérkocsisnak hajtás közben dohányzása akkor képez kihágást, ha vendéget fuvaroz.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 1033. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával V. István bérkocsi iparos 1. hajtásnak átengedése; 2. hajtás közben szivarozás által elkövetett és az 593/86. kgy. sz. szab. rend. 11., 13. és 48. §-ai alapján 5 és 2 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi és 12 órai elzárásban; 3. rendőrnek szóbeli megsértése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 10 forint pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik oly változtatással, hogy vádlott a másodfokban emlitett kihágás vádja és következményei alól felmentetik, mert bár vádlott állitólag egy barátjával együtt a bakon ülve hajtás közben szivarozott, de miután beigazolást nem nyert, hogy vádlott vendég fuvarozása közben szivarozott volna, ezen kih. vádja és következményei alól felmentendő volt.

Kocsinak szolgálat közben felügyelet nélküli hagyása, mint az ember testi épségére veszélyessé válható cselekmény kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 1889. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, Sz. L. társaskocsi vezető és P. V. társaskocsis szolgálatközbeni társaskocsi elhagyása miatt az 1884. évi 523/ky. szab. rend. 46. és 63. §§-ai alapján 5—5 forint pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 1—1 napi elzárásban, továbbá az eljárási s a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és vádlottak — az érintett szabályrendelet 46. §-ába ütköző kihágás miatt — az 1879. évi XL. t.-cz. 120. §-a alapján a 21. §-nak tekintetbe vételével 2—2 frttal megváltandó 12—12 órai elzárásban és még 3—3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében további egy napi elzárásban és netalán felmerülendő eljárási és tartási költségek megtéritésében marasztaltatnak el; mert a kocsi felügyelet nélküli hagyása az ember testi épségére veszélyessé válhat, ennélfogva ezen cselekmény az 1879. évi XL. t.-cz. 120. §-a szerint büntetendő.

---

c) *Közveszélyes állat tartása.*

A kutya tulajdonosa, a hatóság különös intézkedése vagy rendelete nélkül is tartozik kutyájára ügyelni; ha tehát ezen felügyeletet elmulasztja s kutyája valakit megmart, büntetőjogilag felelős.

A m. kir. Curia 1889. évi 6310. sz. határozata:

J. Ferencz tanyáján kutyáinak kötve tartását elmulasztotta, minek következtében egyik kutyája egy arra járó embert megmart. A kir. Curia ez ügyben következőleg itélt: Tekintve, hogy az, vajjon a közigazgatási hatóság által kiadatott-e vagy sem oly rendelet, mely szerint a tanyákon a kutyák kötve tartandók: a jelen esetben teljesen közömbös, minthogy nem a kutyák tartásának tilalmáról, nem is azokkal való szabályszerü, illetőleg a hatóság által kiadott szabálylyal ellenkező bánásról, hanem egyenesen arról van szó, és az képezi a megitélés tárgyát, hogy alkalmazta-e vádlott azon elővigyázati és óvintézkedéseket, melyeket saját oly cselekvései vagy mulasztásaival szemben, a melyekből — a tapasztalás szerint másokra jogsértő és azoknak személy- vagy vagyonbiztosságát veszélyező eredmény származhatik, mely cselekvései vagy mulasztásai jogsértő eredményének bekövetkezését tehát előre láthatta, — különös hatósági rendelet vagy szabály nélkül is mindenki alkalmazni tartozik; tekintve, hogy kutyáinak mások biztonságára nézve veszélyes vagy nem veszélyes tulajdonságát az — a ki azokat oly helyiségében tartja, a mely vagy a közönségnek nyitva áll, vagy a honnan azok a nyilt térre szabadon eljuthatnak, a kutyák gazdája ismerni köteles; tekintve ugyanis, hogy sértett a rendes országuton haladt, midőn vádlott kutyái az udvarból kirohantak s egyik közülök, mely a tanuk által tarkának jeleztetik, sértettnek lábát megharapta, azt feldöntötte, a minek folytán sértett lábán csonttörést szenvedett, mely sérelem orvoslására két hét volt szükséges; tekintve e szerint, hogy sértett fényes nappal, nem is

vádlott udvarában, de nem is vádlott földjén, hanem a közönség közlekedésére rendelt, tehát mindenképen biztosnak lenni kellő nyilvános uton támadtatott meg vádlott kutyai által, mi be nem következett volna, ha vádlott kutyái lelánczolva lettek volna, vagy szájkosarral, vagy legalább is kölönczczel lettek volna ellátva; tekintve, hogy a mulasztás és a bekövetkezett testi sértés között az ok és okozati összefüggés minden kétségen kivüli lévén, a felelősség — a büntetőjogi gondatlanságnak meghatározásából önként — s a nélkül is következik, hogy a kétségtelenül létező büntetőjogi gondatlanság még külön hatósági rendelet intézkedését is megsértené. Mindezeknél fogva vádlott J. Ferencz a btk. 310. §-ába ütköző, gondatlanság által okozott sulyos testi sértés vétségében bünösnek kimondatik s ezért két heti fogházra és tiz forint pénzbüntetésre, mely behajthatlanság esetében egy napi fogházra változtatik át, itéltetik.

Az állatot vagy kutyát tartó egyén a vagyona biztositására tartott ebének természetét biztonság tekintetében is kitudni köteles lévén, gondoskodni tartozik arról is, hogy általa esetleg valakinek ártalmára ne lehessen, s igy ha kutyáját sem kötve nem tartja, sem pedig szájkosárral el nem látja, beszámitás alá eső gondatlanságot követ el. E gondatlanság következményeiért büntetőjogilag felelős.

A m. kir. Curia 1889. évi 9546. sz. határozata.

Ha a bika tulajdonosának tudomása volt arról, hogy bikája vad természetü s a közbiztonságra veszélyes s ennek daczára a bikát őrizetlenül hagyta ide-oda járni: a történt szerencsétlenség következményeiért büntetőjogilag felelős.

A m. kir. Curia 1894. évi 5717. sz. határozata:

K. K. sértett 1891. évi október 20-án délelőtt P.-ről T.-re menvén, a mint az utjába esett O. községi legelő melletti gyalog ösvényen haladott, P. J. vádlottnak ezen legelőn a sértettől körülbelül 20 ölnyi távolságban legelészett bikája a sértetthez rohant, őt szarvaira kapta, megöklelte és rajta az ügyiratoknál levő orvosi látleletben körülirt s három heti gyógytartamot igényelt, tehát a btkv. 301. § értelmében, sulyos testi sértést ejtett, miközben a sértettnek hit alatti vallomása szerint a kezében tartott kendő, melyben 12 frt 20 krnyi készpénze volt beletekerve, a bika szarván lógva maradt s a bika azzal eliramodott a nélkül, hogy a kendőt és pénzt a sértett eddig is visszakapta volna. A tárgyalás folyamán több tanu igazolja, hogy vádlott bikája veszélyes állat volt, a mennyiben 1891. őszszel sértett K. K. megsérülése előtt több különböző alkalmakkor a tanukat is megtámadta; minthogy továbbá a nevezett tanuk azt is vallják, hogy ők a vádlottat bikájának ezen ártalmas s a testi épséget veszélyeztető természetéről értesitették s az utóbbi tanu a községi biró előtt is figyelmeztette vádlottat, hogy bikáját szorgosabban őrizze, mert az a közbiztonságra veszélyes állat; minthogy végül a történt szerencsétlenség napján is a vádlott több darab marháját s a bikát egy 12 éves, testileg és lelkileg fejletlen gyermekének őrizetére bizta s igy nyilvánvalólag előre láthatta, hogy ezen gyermek a bika veszélyes természete következtében beállható veszélyt megakadályozni képtelen: mindezekből kétségtelen, hogy vádlott P. J. a bekövetkezhető veszély megelőzésére s megakadályozására szükséges intézkedésnek meg nem tétele körül gondatlanul járt el s oly mulasztást követett el, melynek következményeiért

büntetőjogilag felelős. Tekintve pedig, hogy a vádlottnak ezen mulasztása folytán K. K. a bika által megökleltetvén, a fentiekben körülirt sulyos testi sértést szenvedte, ennélfogva vádlott ezen cselekménye a btkv. 316. §-ába ütköző s a szerint minősülő gondatlanság által okozott sulyos testi sértés vétségének tényálladékát megállapitván, őt ezen vétségben vétkesnek kimondani s e miatt a hivatkozott szakasz alapján, de tekintettel vádlottnak büntetlen előéletére, alacsony müveltségi fokára, továbbá arra, hogy az O. községben divó szokás szerint a marhákat őszszel őrizetlenül hagyják a mezőn és legelőn; valamint, hogy a vádlott bikája a kérdéses esetet megelőzőleg senkin testi sértést nem ejtett és hogy vádlott ezen cselekménye folytán felmerült nagyobb költség és kárösszegeknek megfizetése által érzékenyen van sujtva; tekintettel tehát mindezekre, mint tulnyomó és nyomatékos enyhitő körülményekre, a rózsahegyi kir. törvényszék vádlottat gondatlanság által okozott sulyos testi sértés vétségében bünösnek mondta ki s 6 frt fő- és 2 frt mellékpénzbüntetésre itélte. A kir. itélőtábla és azután a kir. Curia az elsőbiróseg itéletét azzal hagyta helyben, hogy vádlottat 20 frt fő- és 10 frt mellékbüntetésre itélte.

Veszélyes kutyára szükséges óvintézkedések elmulasztása miatt a felelősség első sorban a férjet mint családfőt terheli.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 1068. sz. határozata:

A megye alispánjának másodfoku itélete, melylyel a balmazujvárosi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itéletet helybenhagyta, az elmarasztaltak felebbezése folytán megváltoztatom, s P. Sándort, mivel kutyájára akkor, midőn a veszettség jelei mutatkoztak, az óvintézkedéseket nem alkalmaztaa ktb. 102. §-a alapján 40 frt, a btk. 27. §-ában jelzett czélokra fizetendő pénzbüntetésben, stb. marasztaltam; P. Sándornét azonban az ellene emelt vád és következményei alól felmentem. P. Sándornét felmentenem kellett, mert — habár beismerte, hogy a kutya dühösségéről tudomással birt, mégis az előirt óvintézkedések elmulasztásáért elsősorban a férj, mint családfő felelős s a szükséges gondosság elmulasztásáért ő büntetendő.

Kutyák támadásától megbokrosodott lovak által felforditott szekérbőli esés következtében támadt könnyü testi sértés elbirálása a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1893. évi január 7-én hozott határozata.

(Közöltetett az I. kötet 136. lapján.)

Az ember életére vagy testi épségére veszélyes tulajdonságu kutyának tartása által elkövetett kihágás esetében, az elzárással való büntetés mellett a pénzbüntetés is kiszabandó.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 1646. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a nagylaki járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával D. György az ember testi épségére veszélyes kutyának tartása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 122. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi

elzárásban, továbbá 10 frt orvosi és gyógyköltségek, és a felmerülhető tartási költségék megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik és nevezett, tekintettel büntetlen előéletére 5 frttal megváltható egy napi elzárásban és 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén még egy napi elzárásban és 10 frt orvosi és gyógyitási költségekben marasztaltatik el, mert az idézett § világosan elzárást és pénzbüntetést rendel.

Ki veszélyes kutyája feletti felügyelettel mást bizott meg, a felügyelet elhanyagolásából a kbtk. 122. §-ába ütköző kihágás esetén a megbizott vonható felelősségre.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 3025. sz. a. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával J. Elek és M. Sándor veszélyes kutyára való felügyelet elhanyagolása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 122. §-a alapján 1 napi elzárás helyett 10 frt és még 20 frt, illetve 1 napi elzárás és 5 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3, illetve 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, M. Sándorra vonatkozó részében indokainál fogva helybenhagyatik, J. Elekre vonatkozó része ellenben megváltoztatik s nevezett a fentebb érintett kihágás vádja alól felmentetik. Mert az iratok tanusága szerint J. Elek vádlott tanyáján lévő kutyáját M. Sándor ugyanott lakó majoros felügyeletére bizta, ki is ezen felügyeletet nem teljesitvén, annak elmulasztása miatt a felelősség csak őt terhelheti.

Harapós kutya nappal nemcsak lánczon, hanem bekeritett helyen is tartandó, ugy, hogy az udvarba jövőkhöz ne férhessen. Ellenesetben a tulajdonos az 1879. évi XL. t.-cz. 122. §-ába ütköző kihágást követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 3884. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. József, korcsmáros, harapós kutyának szájkosár nélkül tartása és botrány okozása miatt a 703/82. szabályrendelet 93. §-a, a 731/83. szabályrendelet 1. §-a és az 1879. évi XL. t.-cz. 122. és 21. §-ai alapján 10 frttal megváltható 1 napi elzárásban és 10 frt és 5 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetén még 1 és 1 napi elzárásban, az n—i kórház részére pedig 3 frt kórházi dij megfizetésében, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik és a mennyiben a P. János tanu vallomásával, mely szerint «hogy a nagymérvü szóváltás és lárma minő okból keletkezett, azt nem tudom», az, hogy K. József okozta a botrányt, beigazolva nincs, panaszlott K. József a botrányokozás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetik; továbbá, mivel P. János és K. János tanuk vallomásaival beigazoltatott, hogy a panaszlott kutyája kérdéses alkalommal lánczra kötve tartatott, azonkivül panaszos B. János, K. János tanu által a kutya harapós természetére figyelmeztetve lett és igy a balesetre panaszos B. István egyedül maga adott okot az által, hogy a kutyához közeledett, panaszlott K. Józset a kbtk. 122. §-ába ütköző kihágás vádja és annak

következményei alól szintén felmentetvén, csupán harapós ebének nappal bekeritett helyen nem tartása miatt az 703/82. számu szabályrendelet 9. és 23. §-ai alapján 5 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban marasztaltatik el.

Közveszélyes kutyának kötetlen tartása miatt inditott kihágási ügyben hozott marasztaló itéletben a kutya kiirtása nem rendelhető el, hanem az külön közigazgatási eljárás tárgyát képezi.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 1808. sz. határozata.

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a l—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. L. korcsmáros a testi épségre veszélyes kutyának tartása és a köteles elővigyázat elmulasztása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 122. §-a alapján 1 napi elzárásban és 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még egy napi elzárásban, továbbá 3 frt 50 kr. kártéritésben, 9 frt 60 kr. eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, és a kutyának kiirtása elrendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik oly változtatással, hogy az itéletnek a kutya kiirtása iránt intézkedő része, mint a kihágási itélet keretébe nem tartozó, töröltetik és T. A. 3 frt 50 krnyi kártéritési igényével, miután annak jogosultságát az eljárás folyamán kellőleg nem igazolta, a rendes polgári perutra utasittatik.

A támadó kutyák jogos védelem közben agyonlőhetők.

A m. kir. Curia 1887. évi 5255. sz. határozata:

T. Jánost B. Rokus kutyái megrohanták. A megtámadott minden lehetőt elkövetett, hogy védje magát ellenük. Minthogy senki védelmére nem jött, a támadó ebekre lövéseket tett s azokból egyet agyonlőtt. B. Rokus ellene idegen ingó vagyon megsemmisitéséért bünvádi panaszt emelt. A vád alól a biróság mindhárom foruma felmentette és pedig azon indokból, hogy a fenforgó körülmények között, a támadó ebekre a lövéseket jogos védelemben tette. Azon körülményt, hogy a kutyákon kölöncz volt, azért nem vették figyelembe, mivel a kölöncz a kutyát harapásban nem akadályozza.

A ki másnak állata ellen vagyonát védelmezi, akkor sem büntethető, ha e közben az állat halálát okozta. A mennyiben pedig a vádlottat terhelő gondatlanság által veszély vagy hátrány okoztatott, az ennek folytán felmerült jogsértés polgári peruton érvényesithető.

A m. kir. Curia 1887. évi 7929. sz. határozata:

A P. M. tulajdonát képező ló a M. M. szekerén lévő szénához nyult. M. M. a lovat elkergetni akarván, bottal fejére ütött. A ló ez ütés folytán rövid időn eldöglött. Az első biróság M. M.-et a btk. 418. §-ába ütköző idegen ingó dolog megsemmisitésének vétsége miatt vétkesnek mondotta ki, három havi fogházra s 50 frt pénzbüntetésre itélte. A budapesti kir. itélőtábla az elsőfoku itélet feloldásával vádlottat a vád és következményeinek terhe alól fölmentette. Mert vádlott ezen cselekménye a btk. 418. §-ában jelzett vétség

tényálladékát nem képezi, mert ezen törvény határozott rendelkezése, a bünösség főismérvéül a cselekménynek szándékos és jogtalan elkövetését állapitja meg, már pedig vádlott nem ezen szándékkal ütötte meg a lovat, hogy azt megrongálja vagy megsemmisitse, hanem hogy a tulajdonát képező szénát megóvja. E szerint az idézett törvény alkotó elemét képező lényeges ismérvnek, a vagyonrongálásnak szándékos és jogtalan elkövetése vádlott cselekményében fel nem található s vádlottat legfeljebb a gondatlanságból elkövetett vagyonrongálás terhelheti; azonban a btk. 75. §-a rendelkezése szerint az ugyanezen törvény 418. §-ában körülirt cselekvénynek gondatlanság által való elkövetését a btk. vétségképen büntetendőnek nem rendeli. A mennyiben pedig a vádlottat terhelhető gondatlanság által veszély vagy hátrány okoztatott, az ennek folytán felmerült jogsértés polgári peruton érvényesithető kereset tárgyát képezi. A kir. Curia a budapesti kir. itélőtábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

Valakinek kutyái által másnak aprómarha állományában okozott kár megtéritése iránti igény polgári peruton érvényesitendő és a kutyák birtokosa a kbt. 122. §-ába ütköző kihágás, esetleg a bt. 310. §-ába ütköző vétség miatt csak akkor büntethető, ha azok által valamely ember épsége veszélyeztetett, esetleg testi sértés okoztatott.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 696. sz. határozata:

S. M. panasza tárgyában kelt jelentésére értesitem a vármegye alispánját, hogy miután sem a panaszfolyamodványból, sem a kihallgatott tanuk vallomásából ki nem derül az, hogy panaszlott M. és V. A. kutyái ember testi épségét veszélyeztették volna, következőleg sem a kbt. 122. §-a szerint minősülő kihágás, sem pedig a bt. 310. §-a szerint minősülő vétség fenn nem forog, panaszló kártéritési keresete polgári utra tartozik. Ennélfogva felhivom a vármegye alispánját, miszerint a kutyák által aprómarha állományában kárt szenvedett panaszló S. M.-nét kártéritési keresetével, a polgári per utjára utasitsa.

Ha a közigazgatási hatóság közveszélyes kutyának kötetlen tartása miatt panaszlottat elmarasztalta, az ebmarás által okozott orvosi és gyógydijak iránt inditott kártéritési perben a biróság előtt a kihágás elkövetése ujra nem bizonyitandó be.

A m. kir. Curia 1885. évi 8510. sz. határozata:

Id. L. Gavrilla ellen Z. János pert inditott 109 frt 30 kr kártérités iránt s keresetét arra alapitotta, hogy alperes kutyája felperes nejét megmarta, miáltal a keresetben követelt kárai támadtak. A közigazgatási hatóság e tényt jogerejü itéletében beismerte s felperes kártéritési kereseti jogát is megállapitotta. A tordai kir. járásbiróság uj tanuhallgatásokat eszközölt s minthogy a tanuhallgatás folyamán az alperes által tagadásba vett kutyamarás ténye kellően be nem igazoltatott, felperest keresetével feltétlenül elutasitotta. A maros-vásárhelyi kir. itélőtábla felperesnek a főesküt megitélte s ettől téve függővé, a kereseti követelést megállapitotta. A kir. Curia mindkét alsóbb biróság itéletét megváltoztatta s alperest 64 frt 80 kr megfizetésében marasztalta el következő indokokból: Közigazgatási hatóságnak mellékelt jogérvényes határozata által teljesen be van bizonyitva, hogy a felperes néhai nején ejtett ebmarás alperesnek kutyájától eredt és ugyanezen határozattal alperes kártéritési kötelezettsége is megállapitottnak tekin-

tendő, miből folyólag jelen per során a fennebbi ténykörülményeknek ujabb vitatása helyt nem foghatott, hanem csak a zárkövetelés iránti felperesi jogosultság és a kár mennyiségének megállapitása képezhette birálat és eldöntés tárgyát. Ezekhez képest, tekintve, hogy a becsatolt orvosi bizonyitvány és hivatalos nyugta által bizonyitottnak veendő, hogy az elől kitett összeg felperes néhai nejének jelzett sértésből keletkezett betegsége kórházi gyógykezelése maga a felperes által fizettetett, ennélfogva annak megtéritésére alperest feltétlenül kötelezni kellett stb.

Az 1879. évi XL. t.-cz. 122. §-ába ütköző és a közigazgatási hatóságok elbirálása alá tartozó kihágás tényálladéka forog fenn akkor, ha a veszélyes állat gazdája vagy felügyelője, a veszély elkerülése végett szükséges elővigyázati intézkedéseket megtenni elmulasztotta, de az állat vagy épen nem, vagy csak könnyü testi sértést okozott; sulyos testi sértés esetében azonban az ügy elbirálása a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1880. évi február 2-án hozott határozata.
(Közöltetett az I. kötet 136. lapján.)

---

d) *Épitésrendőri kihágások.*

A szabályellenesen emelt épület átalakitására vonatkozó intézkedés a kihágási itélet keretébe nem tartozik, hanem külön közigazgatási eljárás tárgyát képezi.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 3408. sz. határozata:
A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a m—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával T. Mihály szabályellenes épitkezés miatt az 1884. évi 115. sz. vármegyei szabályrendelet 29. §-a alapján 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban, továbbá 1 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el s az emelt épületnek tervrajz szerinti átalakitására köteleztetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, büntető részében az 1890. évi 2608/eln. sz. a. kiadott belügyminiszteri rendelet 2-ik pontja alapján érintetlenül hagyatik, a szabályellenesen emelt épület átalakitására vonatkozó rész azonban, mint kihágási itélet keretébe nem tartozó és külön közigazgatási uton elrendelendő intézkedés, töröltetik.

Ki roskadozó kéményének kijavitását a hatóság meghagyásához képest a kiszabott időben nem teljesiti, az a kbt. 117. §-ába ütköző kihágást követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 832. sz. határozata:
A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az Sz. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itéletnek helybenhagyásával P. Péterné háztulajdonos, azon kihágás miatt, hogy roskadozó kéményét a hatóság meghagyásához képest megszabott időre ki nem javittatta, az 1879. évi XL.

t.-cz. 117. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban, továbbá az esetleg felmerülő eljárási s tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, a nevezett által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva, tekintettel a kihágás csekélyebb mérvéből kifolyó enyhitő körülményekre, a ktk. 21. § alkalmazásával, oly módositással hagyatik helyben, hogy vádlott az emlitett kihágás miatt 1 napi elzárás helyett 5 frt és még 5 frt pénzbüntetés megfizetésében, nem fizethetés esetében' 1—1 napi elzárásban marasztaltatik el. Az itélet módositandó volt, mert a ktk. 111. §-a elzárást és pénzbüntetést állapit meg.

Épitkezési szabályrendeletbe ütköző szabálytalan épitkezés miatt büntető eljárásnak csak egyszer van helye. A szabálytalanság fenmaradása esetén a hatóságnak nem a büntető, hanem a szabálytalanság megszüntetését, esetleg az épület elbontását czélzó eljárást kell foganatositani.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1031. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. Antalné hatósági engedély nélkül s szabálytalanul eszközölt épités miatt, az épitkezési szabályrendelet 81. §-a alapján 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés következtében felülvizsgáltatván, a felebbezést visszautasitó végzésnek hivatalból való megsemmisitése mellett, ezen ügyben a büntető eljárás, elévülés okából beszüntettetik; mert az iratok tanusága szerint vádlott kérdéses épületét évekkel ezelőtt épittette, a kihágások büntethetősége pedig a kbtk. 31. §-a értelmében hat hó alatt elévül, de ha elévülés esete nem következett volna is be, a hozott itéleteket hatályon kivül kellett volna hivatalból helyezni, mert vádlott hatósági engedély nélkül eszközölt épitkezés miatt megelőzőleg jogerős itélettel büntettetett, a ki pedig az idézett szabályrendelet 81. §-a alapján valamely kihágásért megbüntettetett, ellene ugyanazon cselekmény, illetve mulasztás miatt nem ujabb büntetés alkalmazásának, hanem a kifogásolt épületnek a fennálló szabályokkal való összhangzásba hozatalának, vagy a szabályrendelet 82. §-a értelmében az illető vétkes fél költségén való lebontásának van helye.

Az engedély nélkül való épitkezés által elkövetett kihágás ügyének épitésrendőri részében hozott alispáni határozat harmadfokban való elbirálására nem a belügyminiszter, hanem a közigazgatási bizottság az illetékes.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 684. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a Brassó város tanácsa által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával G. Ignácz predeáli lakos, épitési engedély nélkül eszközölt barak-épités miatt 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban marasztaltatott el, egyszersmind az engedély nélkül épitett barakoknak 15 nap alatt leendő eltávolitására köteleztetett, ellenben B. György az ellene emelt kihágás vádja és következményei alól felmentetett, egyuttal azonban köteleztetett, hogy az általa felállittatni szándékolt, illetve már felállitott barak épitési engedélyeért 15 nap alatt folyamodjék, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: büntető részében megváltoztattatik s vád-

lott G. Ignácz a terhére rótt kihágás és vádja s következményei alól felmentetik; egyszersmind az ügyiratok az épitészetrendőri rész törvényszerü fokozatos elintézése végett a közigazgatási bizottsághoz áttétetni rendeltetnek. G. Ignáczot a terhére rótt büntetés terhe alól felmenteni kellett; mert a folyó évi január hó 24-én 321. sz. a. kelt alispáni jelentés szerint, sem a vármegyének, sem Brassó városnak oly törvényszerüen (1879. évi XL. t.-cz. 5. §.) megerősitett szabályrendelete, melynek értelmében a panasz tárgyává tett cselekmény büntetendő lenne, nincs ; az 1858. évi épitési rendtartás büntető határozmányai pedig az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 3. s következő szakaszok értelmében érvényöket vesztik. Kihágás tehát az 1879. évi XL. t.-cz. 1. §-ánál fogva fenn nem forog; az épitészet rendőri (közigazgatási) intézkedés tekintetében pedig jelen esetben fokozatos hatóság: a közigazgatási bizottság.

Az 1858. évi épitkezési rendtartásnak büntetést megállapitó intézkedése az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 3. §-a szerint az 1880. évi szeptember hó 1-ső napjától kezdve hatályát vesztvén, annak alapján büntetni nem lehet.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 196. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a k—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával id. Zs. J. és társai engedély nélküli épitkezés által elkövetett kihágás miatt az 1858. évi épitkezési rendtartás 128. §-a alapján 5—5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1—1 napi elzárásban marasztaltattak el, az elmarasztalt id. Zs. J. irásbeli felebbezése folytán felülvizsgáltatván, nem felebbezett részeiben érintetlenül hagyatik; id. Zs. Józsefre vonatkozó részében azonban megváltoztattatik s most nevezett a reá kiszabott büntetés alól felmentetik. Mert az idézett épitkezési rendtartás büntetést megállapitó intézkedése az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 3. §-a szerint az 1880. évi szeptember hó 1-ső napjától kezdve hatályát vesztvén, annak alapján büntetni nem lehet.

---

9. Tulajdon elleni kihágás.

a) *Mérték és annak hitelesitése.*

Gyári hitelesitéssel ellátott mérleg a hatósági hitelesités hiányát nem pótolhatja s ily mérlegnek üzleti czélokra való használata az 1879. évi XL. t.-czikk 136. §-ába ütköző kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1880. évi 2305. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az M. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával B. K. kereskedő, kereskedésében hitelesitéssel el nem látott sulymértéknek használata által elkövetett kihágás vádja és következményes terhe alól felmentetett, a feljelentő K. G. mértékhitelesitő által irásban beadott felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik és vádlott az elsőfoku itéletben terhére rótt tulajdon ellen elkövetett kihágásban vétkesnek találtatván ezért, bün-

tetlen előéletének mint enyhitő körülménynek beszámitásával az 1879. évi XL. t.-czikk 136. §-a alapján az 1873. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában megjelölt czélokra forditandó 10 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében egy napi elzárásban s a fermerülhető tartási költségek, továbbá K. G. részére a már elsőfokulag megállapitott 4 frt, a két szakértő részére pedig egyenként két-két forint, összesen 8 frt eljárási költségnek 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetésében marasztaltatik el; mert az ismételten meghallgatott szakértők nyilatkozata szerint a vádlott üzletében talált s jelenleg már kifogástalan mérleg a gyári, s nem a hatósági hitelesitéssel volt ellátva, továbbá, mert az, 100 kilogramnál $1^{1}/_{2}$ kilogramm különbözetet mutatott.

Gabonának köböl szerinti eladása vagy megvétele az 1879. évi XL. t.-cz. 136. §-ába ütköző kihágást képez s a köböl szerinti adásvevés megsemmisitését vonja maga után.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4131. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával D. M. terménykereskedő, a miatt, hogy gabonát köböl számra vásárolt, az 1879. évi XL. t.-cz. 136. §-a alapján 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 3 napi elzárásban, továbbá eljárási és felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, végre kimondatott, hogy a közte és eladó Z. Gy. között köböl szerint kötött alku, illetve adásvevés érvénytelen, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva helybenhagyatik.

Hitelesitetlen mértékek árulása tiltva nincs, miután azok hitelesitésének kényszere csak akkor áll elő, ha tényleg mérésre használtatnak s igy a hitelesités foganatba vétele nem az azokkal kereskedők, hanem az azokat mérésre használóknak kötelessége.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 3313. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. J., Sz. M., Sch. M„ Sz. J. korcsmárosok üzleteikben hitelesitetlen ürmértékek használata, K. E., B. J. és özv. B. A.-né ugyanottani kereskedők pedig hitelesitetlen ürmértékek árulása által elkövetett s az 1874. évi VIII. t.-cz. 19. §-ába, az 1875. évi 58,438. számu belügyminiszteri rendelet 10. §-ába és az 1879. évi XL. t.-cz. 136. §-ába ütköző kihágásban vétkesnek mondattak ki s ezért fejenkint a városi házipénztár javára 5—5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1—1 napi elzárásban marasztaltattak el; ezenfelül a korcsmárosoktól elkobzott üvegek megsemmisittetni, a K. E., P. J. és özv. B. A.-né kereskedésében levő hitelesitetlen üvegek pedig elkoboztatni és szintén megsemmisittetni rendeltettek, az utóbb nevezett elmarasztaltak által közbevetett felebbezés folytán és hivatalból is felülvizsgáltatván: a korcsmárosokra vonatkozó nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik, azon hivatalból eszközölt kiegészitéssel és módositással, hogy a büntetés az 1879. évi XL. t.-cz. 16. szakasza alapján szabatik ki s az, az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában jelzett czélokra forditandó; továbbá tartoznak az elmarasztalt korcsmárosok az esetleg felmerülendő tartási költségeket is viselni, végre az elkobzott üvegek, minthogy használatuk hatósági hitelesités nélkül csakis a közforgalomban

nincs megengedve, a mennyiben magánhasználatra alkalmasak, ugyancsak az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában jelzett czélokra értékesittetni rendeltetnek; ellenben mindkét alsófoku itéletnek K. E., P. J. és özvegy B. A.-néra vonatkozó része megváltoztattatik s most nevezettek az ellenök emelt vád- és következményeinek terhe alól felmentetnek. Mert hitelesitetlen mértékek árulása a törvények és törvényes rendeletek által tiltva nincs, miután azok hitelesitésének kényszere csak akkor áll elő, ha tényleg mérésre használtatnak s igy a hitelesités eszközlése nem az azokkal kereskedők, hanem az azokat mérésre használók kötelessége.

Hibás rudmérleg és ürmérték használata által elkövetett s az 1875. évi 58,438. számu belügyminiszteri körrendeletbe ütköző kihágás, ha vádlott a mértékek hibás voltát tudta, sulyosabb beszámitás alá esik.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4333. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a IV—V. kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. J. pálinkamérő hibás rudmérleg és ürmérték használata által elkövetett és az 1875. évi 58,438. számu itteni rendelet 14. §. 4. és 9. pontjába ütköző kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-czikk 136. §-a alapján 25 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva oly módositással hagyatik helyben, hogy vádlott büntetése, miután a mértékek hibás voltát tudta, és ennek daczára is használta üzletében, 50 frtra, behajthatlanság esetén 5 napi elzárásra felemeltetik.

Az üzleti mértékek hitelesitésének kényszere nem azok árulása, hanem tényleges használatba vétele idején áll be, azokat hitelesittetni tehát nem a kereskedőnek, hanem a használatba vevőnek kötelessége.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 1824. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet részbeni megváltoztatásával M. F. vendéglős, üzletében a jelzettnél csekélyebb ürtartalmu ürmértékek használata által elkövetett kihágás, R. J. pedig mint F. C. fiai kereskedőczég üzletvezetője, hamis jelzésü üvegek forgalomba hozatala által a kihágásban való részesség miatt egyenként az 1879. évi XL. t.-cz. 136. §-a alapján 100 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, továbbá az eljárási s a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltattak el, V. A. kereskedősegéd azonban a terhére rótt kihágás vádja alól felmentetett; végül az M. J. korcsmárosnál és R. J.-nél talált hamis jelzésü ürmértékek elkoboztatni és értékesittetni rendeltettek, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, M. J. vendéglősre vonatkozó részében indokainál fogva helybenhagyatik, R. J. üzletvezetőt illetőleg azonban megváltoztattatik, s most nevezett a terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetik. Mert a mértékek hitelesitésének kényszere nem azok árulása, hanem azoknak tényleges használatbavétele idején állván be, azokat hitelesittetni a használatba vevőnek, nem pedig a kereskedőnek kötelessége. Ezek szerint tehát R. J. üzletvezető terhére azért, mert a veze-

tése alatt levő üvegkereskedésben hitelesitetlen, illetve a jelzettnél kisebb tartalmu ürmértékeket tartott s azokat el is adta, a kihágás tényálladéka fenn nem forogván, őt annak vádja és következményei alól fel kellett menteni. Ez okokból hagyatik helyben a másodfoku itéletnek W. Á.-t felmentő része is.

A fából készült mérőeszközöknél az utánhitelesités kényszere csak akkor indokolt, ha az edényen a dongák kiváltásának nyomai látszanak.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 2594. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a petrozsényi járás szolgabirája által hozott elsőfoku büntetőitélet K. Áron és N. Juon petrozsényi lakosokra vonatkozó nem felebbezett azon részének, mely szerint K. Áron és N. Juon hitelesitetlen mértékek használata miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 156. §-a alapján 2—2 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 12—12 órai elzárásban, továbbá feljelentő B. Károly dévai mértékhitelesitő részére egyetemlegesen 20 frt 20 kr. eljárási költség megfizetésében marasztaltattak el, érintetlenül hagyása mellett, felebbezett részének megváltoztatásával B. Joachim az id. törvényszakasz alapján ellene emelt kihágás vádja s következményei alól felmentetett, feljelentő B. Károly által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: érdemében helyben, illetve nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik, mig ellenben az eljárási költségekre vonatkozó rész megváltoztattatik s B. Károly részére csakis a tárgyaláson való megjelenés folytán felmerült utiköltség és napidij állapittatik meg. Az itélet érdemében helybenhagyandó volt, mert az állami központi mértékhitelesitő bizottság szerint a kérdéses veder szabályszerüen van hitelesitve és a nevezett bizottság által eszközölt utánmérés alkalmával, a megengedett eltérésnél nagyobb hiány annál nem mutatkozott. A fából készült mérő eszközöknél az utánhitelesités kényszere csak akkor van indokolva, ha az edényen dongák kiváltásának nyomai látszanak, a mi a jelen esetben elő nem fordult. A felszámitott költségek közül csakis azok találtattak elmarasztaltakkal szemben megállapitandóknak, melyek feljelentőt a tárgyaláson való megjelenéseért szabályszerüen megilletik.

A hitelesitési kényszer az 1874. évi VIII. t.-cz. 13. §-a és a kereskedelmi ministernek 1875. évi 24,547. sz. rendelete értelmében csak azon hordókra terjed ki, melyekben bor, sör vagy szesz hozatik forgalomba, az eczetes hordók tehát ezen kényszer alá nem esnek.

A m. kir. belügyminiszternek 1888. évi 6175. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku végzése, helyesen itélete, mely szerint a H. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku határozat helybenhagyásával Z. I. eczetgyáros, eczetnek hitelesitetlen hordókban történt eladása által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 136. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá 3 frt 50 kr eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, s a tőle lefoglalt 2 hordó értékesittetni rendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s panaszlott Z. I. az ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetik. Mert a hitelesitési kényszer, az 1874. évi VIII. t.-cz. 13. §-a

értelmében, csak azokra a hordókra terjed ki, melyekben bor, sör vagy szesz hozatik forgalomba s a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter ur által 1875. évi 24,547. sz. a. kibocsátott rendelet is, melyre az elsőfoku határozat indokolásában hivatkozás történik, csak az ily hordókra vonatkozik.

A tej elárusitására szolgáló üvegek és tartályoknak hitelesitése és mértékre való jelzése eddig nem kötelező, mert a mértékjelzési kényszer csak a korcsmai üvegekre és poharakra terjed ki. Hitelesitetlen tejtartályoknak használata kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 1876. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. J. mint a budapesti központi tejcsarnok-szövetkezet igazgatója, hatósági hitelesitéssel el nem látott, hiányos ürmértékeknek tejelárusitásnál használása által elkövetett, az 1875. évi 58,438. számu belügyminiszteri utasitás 1. §-ába ütköző kihágás miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 136. §-a alapján 100 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, továbbá az eljárási s a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, a lefoglalt ürmértékek elkoboztatni s eladatni rendeltettek, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s vádlott a terhére rótt kihágás vádja s következményei alól felmentetik; mert a jelen esetben a mértékhitelesitési szabályok megszegése fenn nem forog. Az által ugyanis, hogy a központi tejcsarnok-szövetkezet által forgalomba hozott üvegek vagy más tartályok nem hitelesittettek, a hitelesitési szabályok meg nem sértettek, mert ezen tartályok hitelesitése nincs eddigelé elrendelve az 1874. évi VIII. t.-cz. 12. §-a alapján. Ily tartályoknak bizonyos mértékre való jelzése sem kötelező ez idő szerint, mert a jelzési kényszer csak a korcsmai üvegekre és poharakra terjed ki az 1876. évi 2162. számu födmivelés-, ipar és kereskedelemügyi miniszteri rendelet által, de nem a tej elárusitására szolgáló tartályokra is. Ennélfogva tehát vádlottat azért, mert hatósági hitelesitéssel el nem látott tartályokat használt, büntetni nem lehetett.

A bortörköly nem képez oly finomitott szeszt, melynek forgalomba hozása hitelesitett üvegedényekben eszközlendő.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 2027. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a IV—V. kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. J. likőr- és rumgyáros, mint a «B. testvérek» czég tagja finomitott szesz-szállitására hitelesitetlen üveg használata által elkövetett és a 28,434/89. sz. kereskedelmi miniszteri rendeletbe ütköző kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 136. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási kölségek megtéritésében marasztaltatott el, a lefoglalt üveg pedig elkoboztatni és értékesittetni rendeltetett, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és panaszlott a terhére rótt kihágás vádja s annak következményei alól fölmentetik: mert az idézett magyar kir. kereskedelmi miniszteri rendelet értelmében csakis azon üvegedények kötelező hitelesitése van kimondva, melyekben finomitott szesz hozatik forgalomba,

vádlott pedig a tárgyalási jegyzőkönyvhöz csatolt könyvkivonat szerint nem finomitott szeszt, hanem bortörkölyt szállitott; az ilyen szeszt tartalmazó s közforgalomba hozott üvegekre pedig a hitelesitési kényszer nem terjed ki.

Kihágási büntetés alapján elkobzott mértékek nem semmisitendők meg, hanem eladandók, a befolyt vételár a btk. 61. §-ában megszabott czélokra forditandó.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 4053. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával B. Dániel a mértékekre nézve kiadott szabályok megszegése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 136. §-a alapján 20 frt, a városi szegényalap javára fizetendő pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban és a felmerülhető eljárási, illetve tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elkobzott mértékek pedig megsemmisittetni rendeltettek, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik, azonban oly módositással, hogy az elkobzott mértékek, minthogy azoknak használata üzleten kivül magánosok részéről tiltva nincs, eladatni s a vételárak a btk. 61. §-ában jelölt czélokra fordittatni rendeltetnek; továbbá a pénzbüntetés is a btk. 27. §-ában jelzett czélokra forditandó.

Kihágásügyi eljárás folytán elkobzott s a kitüntetett ürtartalomnak meg nem felelő korcsmai üvegek, miután magánhasználatból nincsenek kizárva, nem semmisitendők meg, hanem az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában megjelölt czélra értékesitendők.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 4766. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet nem felebbezett részének érintetlenül, felebbezett részének helybenhagyásával Sz. M., R. J., Sz. B., P. J., M. J. és F. Zs. korcsmárosok üzleteikben a rajtok kitüntetett ürtartalomnak meg nem felelő üvegek használása által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 136. §-a alapján az elől emlitett 2 vádlott 5—5 frt, a többiek 10—10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében valamennyien 1—1 napi elzárásban, továbbá eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, az elkobzott üvegeknek pedig megsemmisitése rendeltetett, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva oly hozzáadással hagyatik helyben, hogy az elkobzott üvegek az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában jelölt czélra értékesittetni rendeltetnek, mert magánhasználatból nincsenek kizárva.

Valamely árszabályhoz nem szerződéssel, hanem hatósági meghagyással kötött iparos, hibás mérték használata által nemcsak az 1879. évi XL. t.-cz. 138. §-ába, hanem az ipartörvény 156. §-ának b) pontjába ütköző iparkihágást is követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 3554. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a h—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Cs. L. mészáros, hibás mérték használata által elkövetett tulajdon elleni kihágás miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 138. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizet-

hetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 3 frt 50 kr. eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el s az elkobzott mérleg T. község szegényalapja javára értékesittetni rendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva az idézett t.-cz. 136. §-a alapján azzal hagyatik helyben, hogy az elkobzott mérleg az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában megjelölt czélokra értékesitendő Megjegyeztetvén, hogy a mennyiben vádlott az árszabályhoz hatósági meghagyás és nem szerződés által van kötve: ellene az 1884. évi XVII. t.-cz. 156. §-a *b*) pontjában körülirt kihágás jelenségei is fenforogni látszanak.

Az italmérő üzletekben használt üvegpoharak és palaczkok, a kereskedelmi minisztemek 1876. évi 2162. sz. rendelete értelmében, a valódi űrtartalomnak megfelelőleg, pénzbirság terhe mellett jelzéssel ellátandók ugyan, de azoknak hatósági hitelesités alá vonása kimondva nincs.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 491. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitányi megbizott által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával S. M. italmérő, hatósági hitelesitéssel el nem látott üveg ürmértékeknek üzletében használása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 136. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur meghallgatása és nyilatkozata következtében megváltoztattatik és panaszlott az ellene emelt vád és annak következményei alól felmentetik; mert az italmérő üzletekben használt üvegpoharak és palaczkok ürmértéke tekintetében az 1876. évi 2162. számu földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteri rendelet intézkedik, mely a nevezett ürmértékek valódi ürtartalmának megfelelő jelzését előirja ugyan és az ezt megszegőket pénzbirsággal fenyitni rendeli, de eme ürmértékeknek hatósági hitelesités alá vonatását nem mondja ki; s miután a fenforgó ügyben panaszlott, kérdéses üvegeire nézve, nem azoknak netáni helytelen jelzése, hanem hatósági hitelesitéssel el nem láttatása miatt vonatott felelősségre és marasztaltatott el s ez pedig a fennebbiek szerint kihágás tényálladékát meg nem állapitja, annak vádja és következményei alól felmentendő volt.

Ha a mészáros a vevő által megrendelt hust a megrendeltnél csekélyebb sulyban szolgáltatja ki, a belügyminiszternek 1888. évi november 3-án 70,000. sz. alatt kiadott rendelete alapján kihágást követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 6069. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint N. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával N. N. mészáros, az ellene husnak a megrendeltnél csekélyebb sulyban történt kiszolgáltatása által elkövetett kihágás miatt emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetett, a panaszló N. N. által bejelentett s irásban is indokolt felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s panaszlott N. N. a miatt, hogy mészárszékében panaszló részére a hus csekélyebb sulyban szolgáltattatott ki, az 1888. évi november 3-án 70,000. sz. alatt kiadott b. m. rendeletbe ütköző kihágásban vétkesnek mondatik ki s ezért ugyanazon rende-

let alapján, tekintettel büntetlen előéletére és vagyontalanságára 15 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetén 2 napi elzárásban marasztaltatik el s tartozik az esetleg felmerülendő tartási költségeket is viselni. Mert panaszlott kihallgattatása alkalmával önmaga beismerte, hogy a X. Y. részére 625 gr. gyanánt adott hus csak 566 gr., tehát 50 grammal kevesebb volt; beismerte továbbá, hogy mészárszékében a hus kimérésekor jelen volt, minélfogva őt az idézett b. m. rendeletbe ütköző kihágásban vétkesnek kimondani és a fentiek szerint büntetni kellett.

---

b) *Tüzrendőri kihágás.*

A községekben a kémények tisztitása az 1879. évi XL. t.-cz. 141. §-ában megszabott büntetés terhe alatt az illető szakértő kéményseprők által eszközlendő. A kéményseprői dijak közigazgatási uton hajtandók be.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1886. évi 9120. sz. határozata:

A m. kir. belügyminiszterrel egyetértőleg következők iránt értesitem a közönséget. A felterjesztésben fölvetett három kérdés elseje és harmadika teljes megoldást talál ugy az 1884. évi XVII. t.-cz. 16. §-ának 2. bekezdésében foglalt törvényes rendelkezésben, mint az ezt megelőzőleg az 1883. évi márcz. 17-én 14,803. sz. a. kibocsátott és az 1883. évi «rendeletek tára» 717. lapján olvasható s az előidézett törvény rendelkezésével egybehangzó, itteni körrendeletben, mely szerint a kémények havonkint legalább egyszer, a körülményekhez és a lakosok foglalkozásához képest esetleg többször is, még pedig csakis felelősségre vonható és szakértő kéményseprők által sepertetendők, az 1879. évi XL. t.-cz. 141. § ában megállapitott büntetés terhe alatt. A megtagadott kéményseprési dijak közigazgatási uton hajthatók be

A kéményseprő hanyag kéményseprés miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 141. §-ának első bekezdése értelmében, csak pénzbüntetéssel, nem pedig egyszersmind elzárással is büntethető.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 2267. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a sz—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával M. K. kerületi kéményseprő, hanyag kéményseprés miatt a kéményseprési iparról alkotott törvényhatósági szabályrendelet 10. §-a és az 1879. évi XL. t.-cz. 141. §-a alapján 3 napi elzárásban és 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 3 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: azon változtatással hagyatik helyben, hogy tekintettel arra, miszerint az idézett törvényszakasz első bekezdése, melynek alapján vádlott büntettetik, csakis pénzbüntetést rendel alkalmazni, vádlott büntetése az elzárás mellőzésével csupán 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban állapittatik meg, mely pénzbüntetés az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában megjelölt czélokra forditandó.

Ha valamely szabályrendelet értelmében kéményégetési engedélyt a háztulajdonos tartozik kieszközölni, akkor ennek elmulasztása miatt a kéményseprő nem büntethető.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 2173. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával H. K. kéményseprő azért, mert a kéményégetésre a kapitányságtól engedélyt nem kért, az e helyütt 54,477/82. sz. alatt megerősitett szabályrendelet 24. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és panaszlott az ellene emelt vád és a kiszabott büntetés alól felmentetik; mert az idézett szabályrendelet és szakasz értelmében a kéményégetési bejelentést, illetve az arra szolgáló kapitányi engedélyt a háztulajdonos tartozik megtenni, illetve kieszközölni.

Kéményeknek tisztátlanul tartása az 1879. évi XL. t.-cz. 141. §-a alapján elbirálandó kihágást képez s igy az abban való eljárásra az iparhatóságok nem illetékesek.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 346. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az X. város tanácsa, mint elsőfoku iparhatóság által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával S. J. és neje E. F. e—i lakosok kéményüknek tisztátlanul tartása által elkövetett kihágás miatt, a kéményseprési iparról alkotott szabályrendelet 3., 5. és 10. §-a alapján egyetemlegesen 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban marasztaltattak el; az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán, — miután az iratokat a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur illetékes elintézés végett ide tette át, — felülvizsgáltatván: illetékesség hiánya miatt az elsőfoku itélettel és a megelőző eljárással együtt megsemmisittetik s az iratok az ügy elbirálása végett X. város rendőrkapitányához áttétetni rendeltetnek. Mert a panaszlottak terhére rótt mulasztás az 1879. évi XL. t.-cz. 141. §-a alapján elbirálandó kihágást képezvén, az abban való eljárás nem az iparhatóságok hatáskörébe tartozik.

Kellőleg tisztogatott kéménynek épitkezési tekintetben hiányos állapota folytán beállott tüzveszélyért nem a kéményseprő, hanem a háztulajdonos felelős.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 1691. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a IV—V. kerületi kapitány által hozott elsőfoku itéletben kiszabott büntetés leszállitásával M. D. kéményseprőmester kéménynek hanyag sepretése által elkövetett s a 193/881. számu szabályrendelet 6. §-ába ütköző kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 141. §-a alapján 50 forint pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: tekintve, hogy a tüzvizsgálati jegyzőkönyv szerint a tüz S. V. X. utcza 25. számu házban levő lakásának nem a kéményében, hanem annak kézi kamarájában ütött ki akkép, hogy a kamintól elválasztva nem levő kamarában összehalmozott gyulékony anyag a kéménybe nyuló és el nem falazott, az előtt valamely

cső betorkolhatására szolgált lyukon át kihullt szikrától tüzet fogott; tekintve, hogy a tüzszikra kihullásának nem a kémény tisztátalansága, hanem a kamarának a kamintól tüzbiztos ajtóval való el nem választása és a kaminba szolgáló kémény nyilásának be nem falazása volt az oka; tekintve, hogy a fennebb jelzett állapot megszüntetése nem a kéményseprőmester, hanem a lakó, illetve háztulajdonos kötelessége, a mint ez az érintett tüzvizsgálati jegyzőkönyvben a tapasztalt tüzveszélyes állapot megszüntetése iránt tett javaslatból is kitünik; tekintve végül, hogy a vizsgálat adatai által azon körülmény, hogy panaszlott M. D., S. V. lakásának kéményét nem tisztitotta volna rendesen, beigazolva nincs: ez okoknál fogva mindkét elsőfoku itélet megváltoztatása mellett M. D. az ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetik.

Kéményseprés hanyag teljesitése által elkövetett kihágás elbirálása az iparhatóságok körébe nem tartozik, hanem az 1879. évi XL. t.-cz. 141. §-a alapján birálandó el

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 399. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az X. város tanácsa, mint elsőfoku iparhatóság által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. M. kéményseprő iparos, a kéményseprés hanyag teljesitése által elkövetett s a kéményseprés-iparról alkotott szabályrendelet 3. és 5. §-aiba ütköző kihágás miatt ugyanazon szabályrendelet 10. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán — miután a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur az iratokat illetékes elintézés végett ide tette át — felülvizsgáltatván: illetékesség hiánya miatt az elsőfoku itélettel és a megelőző eljárással együtt megsemmisittetik s az iratok a fenforgó kihágás illetékes elbirálása végett a város rendőrkapitányához áttétetni rendeltetnek. Mert a panaszlott terhére rótt mulasztás, rendőri szempontból, az 1879. évi XL. t.-cz. 141. §-a alapján elbirálandó kihágást képezvén, az abban való eljárás nem az iparhatóságok hatáskörébe tartozik.

A mennyiben a háztulajdonos és a kéményseprő között a kéményseprés iránt irásbeli szerződés köttetett, a kéménynek hanyagul történt tisztitásáért első sorban az illető szakavatott kéményseprő vonható felelősségre.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 4746. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával H. S. háza kéményének kellő időben való nem tisztitása miatt a tüzrendőri szabályokhoz képest az 1879. évi XL. t.-cz. 141. §-a alapján 25 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, D. K. kéményseprő pedig azért, hogy a kémény szükségessé vált tisztitásának elrendelése iránt feljelentést nem tett, ugyanazon szab. rendhez képest és a t.-cz. alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási s a felmerülhető tartási kötség megtéritésében marasztaltattak el; végre a VIII. ker. elöljáróság a kérdéses kéménynek hivatalból megvizsgálása iránt megkerestetett, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: H. S.-ra vonatkozó részében megváltoztatik és nevezett a reá kiszabott büntetés alól felmentetik; tobbi részében ellenben indokaiból hely-

ben hagyatik. Az itéletnek H. S.-ra vonatkozó része megváltoztatandó és nevezett a reá kiszabott büntetés alól felmentendő volt, mert D. K. vallomásával beigazoltatott, hogy köztük a kéményseprés iránt irásbeli szerződés köttetett, ennélfogva az 1883. évi márcz. 17-én 14,803. sz. a. kiadott itteni körrendelet 2-ik pontja értelmében a kéménynek hanyagul történt tisztitása tekintetéből első sorban az illető szakavatott kéményseprő vonható felelősségre.

Ki tüzvész alkalmával a hatósági közeg meghagyásának ellenszegül, a kbtk. 142. §-a alá eső kihágást követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 3886. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a gyulai rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával P. F. hatósági közeg meghagyásával szemben tüzvész alkalmával tanusitott ellenszegülés miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 142. §-a alapján 8 napi elzárásban s 150 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 15 napi elzárásban, továbbá az eljárási és felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik.

Faanyagból álló tüzveszélyes épület épitése a kbt. 141. §-a értelmében csak akkor képez kihágást, ha az ily épületek felállitását tiltó községi szabályrendelet van.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 1449. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az X. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával T. T., X. városi lakos faanyagból álló istálló épitése miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 141. §-a alapján 5 frt pénzbüntetésben marasztaltatott el, és a tüzveszélyes épületnek 15 nap alatti eltávolitására köteleztetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán büntető részében felülvizsgáltatván: megváltoztattatik, és panaszlott a terhére rótt kihágás vádja alól felmentetik; az épület eltávolitását elrendelő részében pedig illetékes harmadfoku intézkedés végett a vármegye közigazgatási bizottságához utasittatik. Vádlott a kihágás alól fel volt mentendő, mert a kérdéses épitkezés létesitése idejében faépületnek a városok területén való létesitése valamely szabály által tiltva nem lévén, ezen cselekmény nem büntetendő, sem az idézett törvényszakasz alapján, sem egyéb alapon.

Ki vizáradás esetén a hatóság által oltalom végett tett intézkedéseknek nem engedelmeskedik, vagy azon esetben, ha másokat a segitéstől visszatart, a kbt. 142. §-ába ütköző kihágást követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 1043. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a sokoróaljai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával T. Sándor, J. Péter és Sz. István, két előbbi azért, mert vizáradás esetén az oltalom szempontjából, a hatóság által tett intézkedéseknek nem engedelmeskedtek; utóbbi azért, mert azon esetben a segitéstől másokat visszatartott,

a kbt. 142. §-a alapján T. Sándor 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében két napi elzárásban, J. Péter 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, Sz. István 6 napi elzárásban és 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 5 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közvetlenül benyujtott felebbezés folytán, — tekintettel arra, miszerint az iratokból ki nem tünik, hogy vádlottak felebbezési jogukra az «Eljárási Szabályok» értelmében kellőleg kitanitva lettek volna, — felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik.

Az, hogy valaki tüzvész alkalmával a hatóság felszólitására vonakodik az oltásban részt venni, habár ezen magatartása másokra nézve rosz példaadásnak tekinthető is, nem minősithető a tüzoltásban való segitségtől másoknak visszatartása által elkövetett kihágásnak.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 732. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a központi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. Jocza és M. Perszida azon kihágás miatt, hogy tüzvész alkalmával a hatóság meghagyásának nem engedelmeskedtek s maguktartása által másokat is az oltás körüli segélynyujtástól való elállásra csábitottak, az 1879. évi XL. t.-cz. 142. §-a utolsó bekezdése alapján 8—8 napi elzárásban és 25—25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 3—3 napi elzárásban marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s panaszlottak azon tények miatt, hogy tüzvész alkalmával a hatóság azon meghagyásának, mikép a tüzvész megszüntetésére személyesen közremüködjenek, nem engedelmeskedtek, az 1879. évi XL. t.-cz. 142. §-ának első pontjába ütköző kihágásban mondatnak vétkeseknek, azért a most idézett törvényszakasz első pontja alapján elsőrendü vádlott B. Jocza, tekintve, hogy neki mint városi képviselőnek a segélynyujtásban elől kellett volna járni, másokat is arra buzditani, 50 frt pénzbüntetésre, behajthatlanság esetében 5 napi elzárásra, másodrendü vádlott M. Perszida pedig, tekintve azon körülményt, hogy később a felszólitásnak engedve, a tüzhöz vizet hordott, 25 frt pénzbüntetésre, behajthatlanság esetén 3 napi elzárásra itéltetik. Az alsóbb foku itéleteket megváltoztatom, mert a panaszfeljelentésben sem állittatott és a tárgyalás folyamán sem bizonyittatott be, hogy nevezettek a tüzoltásban való segitéstől bárkit is visszatartottak, vagy arról lebeszéltek volna.

A hatóságoknak az 1879. évi XL. t.-cz. 142. §-ában a tüzvész vagy vizáradás esetére előir jogai a hófavatag esetére alkalmazást nem nyerhetnek.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 3062. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az sz—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával K. P. hatósági közeg szóbeli megsértése által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében egy napi elzárásban, azért pedig, hogy a hónak a r—i utról való elhányásakor a községi biró rendeletének nem engedelmeskedett, az 1879. évi XL. t.-cz. 142. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetén 1 napi elzá-

rásban marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: panaszlottat az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján elmarasztaló részében indokainál fogva helybenhagyatik azzal, hogy tartozik elmarasztalt az esetleg felmerülendő tartási költségeket is viselni. Többi részében azonban megváltoztatik s panaszlott az idézett törvényczikk 142. §-a alapján kiszabott büntetés alól felmentetik, mert ezen törvényszakasz csupán tüzvész és vizáradás eseteiben alkalmazható.

---

10. Képviselőválasztási kihágás.

Képviselőválasztásra vonatkozó falragasz házról való eltávolitásának követelése egymagában rendőri kihágást nem képezhet.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4113. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az x—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. G. azért, mert a képviselőválasztásra vonatkozó falragasz eltávolitását követelte, rendőri kihágásban vétkesnek mondatott ki, s 35 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 4 napi elzárásban, továbbá 11 frt eljárási költség megfizetésében marasztaltatott el: az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, tekintve, hogy a jogalap, a melyen panaszlott elmarasztaltatott, a hozott itéletekben megnevezve nincs, mindkét alsófoku itélet feloldatik, s az eljárási szabályok 69. §-ának megfelelő tartalmu uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el.

Az országgyülési képviselő által tartandó beszámoló avagy programmbeszéd czéljából összehivott pártgyülés bejelentésének elmulasztása, az 1874. évi XXXIII. t.-cz. 104. §-a alapján mint kihágás büntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4474. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a nezsideri járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet büntetésre vonatkozó részének megváltoztatásával dr. N. K. M. országgyülési képviselő beszámoló, illetve mint jelölt, programmbeszédének elmondása végett összehivott nyilvános pártgyülés szabályszerü bejelentésének elmulasztása miatt az 1874. évi XXXIII. t.-cz. 104. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván; indokainál fogva helybenhagyatik azzal, hogy a 10 frt pénzbüntetés helyébe nemfizethetés esetén 2 napi elzárás lép.

Politikai pártgyülésnek hatósági bejelentés nélkül történt megtartása, mint az 1874. évi 104. §-ába ütköző kihágás, büntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4112. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kubinyi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával D. A. politikai pártgyülésnek hatósági bejelentés nélkül történt megtartása miatt

az 1874. évi XXXIII. t.-cz. 104. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, P. D. kubinyi lakos pedig hatósági közegnek hivatalos eljárásában sértő kifejezésekkel illetése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján szintén 100 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, mindketten egyetemlegesen 17 frt eljárási és egyenkint a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, P. L., M. Gy., G. L. R. Sz. és J. M. pedig felmentettek, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, helybenhagyatik.

Országos képviselőválasztásnál elkövetett és az 1874. évi XXXIII. t.-cz. 103. §-ába ütköző azon kihágás, hogy valaki ellenszegülés által a rendet megzavarja, az 1879. évi XL. t.-cz. 78. §-a szerint büntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4030. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az Eger város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Sch. L. szeszkereskedő, az 1874. évi XXXIII. t.-cz. 103. §-ába ütköző azon kihágás miatt, hogy országos képviselő választásnál, ellenszegülésével a rendet megzavarta, az idézett törvényszakasz alapján 3 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s panaszlott az általa elkövetett cselekmény miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 78. §-a alapján 30 forint pénzbüntetésben, behajthatlanság esetén 3 napi elzárásban marasztaltatik el; a tartási költség viselésére vonatkozó része az itéletnek érintetlenül hagyatik.

Ki az 1874. évi XXXIII. t.-cz. 104. §-a ellenére bejelentés nélkül nyilvános pártgyülést, pártünnepélyt vagy körmenetet rendez, ha ellene valamely kir. törvényszék előtt bünvádi eljárás van folyamatban, a közigazgatási hatóság által az ügy a kir törvényszékhez átteendő.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 1924. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a m. keresztesi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itéletnek helybenhagyásával, K. János nyilvános pártgyülés és az utczán rendezett körmenet megtartása miatt az 1874. évi XXXIII. t.-cz. 104. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 20 napi elzárásban, továbbá 10 frt eljárási költség megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőfoku itélettel együtt feloldatik, s az ügyiratok a n.-váradi kir. törvényszékhez áttétetni rendeltetnek, miután a nevezett törvényszéknek folyó évi 3401. számu értesitése szerint K. János ellen ugyanott bünvádi eljárás van folyamatban.

Az, hogy valamely község lakosai a községen keresztül menő idegen választók nézése végett valakinek háza előtt összegyülnek, az 1874. XXXIII. t.-cz. 104. §-ában emlitett pártgyülés fogalma alá nem esik.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4111. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a f— i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával J. Sz. kereskedő,

pártgyülekezetnek bejelentés nélküli rendelkezése által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 20 napi elzárásban, továbbá 2 frt eljárási költség megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s panaszlott J. S. az ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetik. Mert az, hogy V. község lakosai a községen keresztül menő k—i választók nézése végett panaszlott háza előtt összegyültek, az 1874. évi XXXIII. t.-cz. 104. §-ában emlitett pártgyülés fogalma alá nem esvén, panaszlottat a terhére rótt kihágás vádja alól annál is inkább fel kellett menteni, mert nem is állittatott, hogy a lakosokat a kérdéses alkalommal panaszlott hitta volna össze.

---

11. Kivándorlás és annak közvetitése.

Horvátország és Szlavonia mint a magyar korona országainak egyike, az 1881. évi XXXVIII. t.-czikkben emlitett külföldnek nem tekinthető.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 469. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának II. foku itélete, mely szerint a IV—V. kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával R. Márton, volt budapesti helyszerző azon kihágás miatt, hogy K. Máriát külföldi szállodába leendő kivándorlásra felszólitotta, az 1881. évi XXXVIII. törvényczikk 1. és 2. §-ai alapján 3 napi elzárásban és 50 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében még 5 napi elzárásban, továbbá az eljárási s a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva azon változtatással hagyatik helyben, hogy panaszlott azért, mivel panaszos K. Máriát kéjelgésre leendő felhasználás végett szerződtette el Vukovárra, az 1884. évi 857. kgy. sz. a. alkotott bordélyügyi szabályrendelet 8. és 62. §-ai alapján marasztaltatik el a kiszabott büntetésben, mert Horvátország és Szlavonia, mint a magyar korona országainak egyike az 1881. évi XXXVIII. t.-czikkben emlitett külföldnek nem tekinthető.

Szinészek és zenészeknek valamely külföldi daltársulathoz utlevél mellett való szerződtetése, engedély nélküli kivándorlás közvetitését nem képezi.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 6050. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint az illető ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet özv. N. N.-re vonatkozó részének módositásával: özv. N. N. dalcsarnok-igazgató 10 egyén kivándorlásának közvetitése miatt az 1881. évi XXXVIII. t.-cz. 1. és 2. §-a alapján 1 hónapi elzárásban és 200 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében még 20 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elsőfoku itélet azon része pedig, mely szerint X. X. atyjának átadatott, A. A. és B. B. 8 nap alatt rendes foglalkozás kimutatására utasittatott, érintetlenül lett hagyva; végül az itélet azon része, mely szerint C. C. valamint F. F. hazatolonczoltatni

rendeltettek, hivatalból eszközölt oly igazitással, hogy az eltolonczolás iránti határozat hozatalára a toloncziigy vezetésével megbizott közeg volt illetékes, helybenhagyatott; az itélet csak birtokon kivül lévén felebbezhető, N. N. felebbezése folytán felülvizsgáltatván: a tolonczolás iránt rendelkező rész, tekintettel arra, hogy a tolonczolás felett elsőfokulag nem az arra illetékes hatóság határozott, hivatalból megsemmisittetik, mig az elitéltnek özv. N. N.-re vonatkozó része megváltoztattatik s nevezett a terhére rótt kihágás vádja s következményei alól felmentetik; mert az iratok tanusága szerint vádlott nő külföldi daltársulatához G. G. zenész utján, ennek feloszlott daltársulatából uj tagokkal kiegészitve, zenészeket, egy szinészt és hat nőt, összesen 10 egyént szerződtetett; ezek közül az itteni irattár adatai szerint hét egyén külföldre szóló utlevéllel el vannak látva; ezen tényállás a kivándorlásnak engedély nélkül való közvetitése által elkövetett, az 1881. XXXVIII. t.-cz. 1. §-ában körülirt kihágás alkotó elemeit ki nem meriti, miután meg nem czáfoltatott vádlott azon védekezése, hogy ő a nevezett egyéneket külföldi daltársulatához, dalcsarnokában való szerepeltetés végett szerződtette; igy tehát ellene az, hogy nevezettek kivándorlását közvetitette volna, beigazoltnak nem vehető és pedig annál kevésbbé, mert nevezettek utlevél nélkül utra kelni nem szándékoztak.

Leányoknak külföldre való csempészése oly kihágást képez, mely hivatalból üldözendő és a feljelentés visszavonása által el nem ejthető.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 1271. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kézdi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet S. Józsefre vonatkozó nem felebbezett részének érintetlenül s a felebbezett részének helybenhagyásával: R. Á. (Gy.) a leánycsempészet vádja alól felmentetett ugyan; de kivándorlásnak engedély nélkül való közvetitése miatt az 1881. évi XXXVIII. t.-cz. 2. §-a alapján 2 hónapi elzárásban és 300 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 15 napi elzárásban, az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: felebbezett részében az elsőfoku itélet megfelelő részével együtt feloldatik s a valódi tényállás tüzetes kideritésére uj tárgyalás és uj elsőfoku itélet hozatala elrendeltetik; mert a R. ellen emelt azon vád, hogy egy leányt Romániába csempészett, azon oknál fogva, mivel feljelentő a tárgyaláson nem jelent meg, el nem ejthető, minthogy e kihágás hivatalból üldözendő s igy a hatóság hivatalból köteles a tényállást kideriteni, az adatokat összegyüjteni (elj. szab. 63. §.).

A kivándorlás közvetitése által elkövetett kihágásnál azon körülmény, hogy az oly törvényhatóság területén történt, a hol a kivándorlásokra való csábitások nagyobb mérvben forognak fenn, sulyosabb beszámitás alá esik.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4032. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a sátoraljaujhelyi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával R. J.-né, szül. B. K., egresi születésü, 9 év óta Amerika Pensylvania Mekisport városi lakos, kivándorlásnak engedély nélkül eszközölt közvetitése miatt, az 1881. évi XXXVIII. t.-cz. 2. §-a alapján egy hónapi elzárásban és 100 frt

pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 10 napi elzárásban és a felmerülhető végrehajtási és tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, a bünösségre nézve indokainál fogva helybenhagyatik, a büntetésre nézve azonban megváltoztattatik akként, hogy tekintettel a kihágás felette sulyos beszámitás alá eső természetére, s tekintettel továbbá arra, hogy ép Zemplénvármegyében üzetik az Amerikába való csábitás a legnagyobb mérvben — vádlott büntetése a btk. 90. §-a értelmében, két hónapi elzárásban és 300 frt — az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában jelzett czélokra forditandó pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében az 1879. évi XL. t.-cz. 23. §-ának rendelkezéséhez képest, még tizenöt napi elzárásban állapittatik meg.

A kivándorlás magában véve büncselekményt nem képez és a kivándorlókat ezért büntetni vagy pénzüket elkobozni nem lehet.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 6174. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a g—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával H. Gy. és K. B. J. kivándorlás czéljából való eltávozás által elkövetett kihágás miatt az 1888. évi 34. számu vármegyei szabályrendelet alapján 2—2 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1—1 napi elzárásban marasztaltattak el és a tőlük elvett 36 frt készpénz elkoboztatni rendeltetett, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, feloldatik és panaszlottak ellen a további eljárás beszüntettetik, mert az emlitett szabályrendelet folyó évi 67,743. szám alatt kelt belügyminiszteri rendelettel hatályon kivül helyeztetvén, az elmarasztalás ennek folytán alapját vesztette.

Azok, kik fiatal nőszemélyeket kivándorlás engedély nélkül szállitanak külföldre, nem az 1869. évi 3390. sz. a. belügyminiszteri körrendelet alapján, hanem az 1881. évi XXXVIII. t.-cz. 2. §-a alapján minősülő kihágásban marasztalandók el.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 660. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a Kézdivásárhely város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet nem felebbezett részének érintetlenül s felebbezett részének helybenhagyásával K. István és K. Istvánné fiatal nőszemélyeknek keletre vivése miatt, az 1869. évi 3390 k. belügyminiszteri körrendelet alapján 8—8 napi elzárásban és 20—20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 2—2 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, egyszersmind kimondatott, hogy K. István és neje részére ezentul utlevél egyáltalában ki nem adható, K. István által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az utlevél kiadását megtagadó részt, nem mint azon jelen itélet folyománya, hanem mint külön közigazgatási intézkedés helybenhagyatik, ugyszintén a büntetésre vonatkozó rész is helybenhagyatik, mig ellenben a bünösségre vonatkozó rész megváltoztattatik, s vádlottak az 1881. évi XXXVIII. t.-cz. 2. §-a szerint minősülő, a kivándorlás engedély nélkül való közvetitése által elkövetett kihágásban nyilvánittatnak vétkesnek; mert kivándorlást közvetiteni akár egyes esetekben, akár üzletszerüleg bármi módon csak azoknak szabad, akik erre az 1881. évi XXXVIII. t.-czikkben meghatározott módon a belügyminisztertől engedélyt nyertek, a ki az ily engedély

nélkül a kivándorlást közvetiti, kihágást követ el, vádlottak P. Mária és B. Teréz hajadonoknak Romániába való kiszállitását megfelelő engedély nélkül eszközölték, minélfogva ők a fentiek szerint marasztalandók voltak. Végül megjegyeztetik, hogy a pénzbüntetés az 1887. évi VIII. t.-czikkben jelzett czélokra forditandó.

---

12. Vadászati kihágások.

a) *Panaszemelési jog.*

Az ellen, hogy valamely vadászterületen a vadászati jog haszonbérlőjén kivül más egyén jogosulatlanul vadászott, csak maga a haszonbérlő emelhet panaszt.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1266. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a huszti járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet büntető részének módositásával H. M. vadászati kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-czikk 26. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, a 32. §-a alapján 1 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi, illetve 12 órai elzárásban, továbbá az eljárási költségek megfizetésében marasztaltatott el s azonfelül az ügyiratok a netán fenforgó jövedéki kihágás elbirálása végett az illető kir. pénzügyi igazgatósághoz áttétetni rendeltettek, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: büntető részében megváltoztattatik, és panaszlott az idézett törvényczikk 26. és 32. §-aiba ütköző kihágás vádja és következményei alól felmentetik, a jövedéki kihágásra vonatkozó részében azonban érintetlenül hagyatik. Büntető részeiben az itélet megsemmisitendő volt, mert a mint V. város képviselőtestületi közgyülésének 1884. évi deczember hó 16-án tartott üléséről szóló kivonatból kiderül, az ezen város tulajdonát képező vadászati jog 1885. évi jan. 1-től egész 1890. évi deczember hó 31-ig vagyis 6 évre Sz. György v—i lakosnak adatott ki haszonbérbe, s minthogy a szóban forgó vadászat mult évi augusztus 14-én történt, kétségtelen, miszerint az 1883. évi XX. t.-czikk 39. §-a értelmében sem a feljelentő P. P., sem pedig H. J. m—i kir. járásbirónak panaszjoga nem volt s mert a vadászati jog igazolt haszonbérlője becsatolt jegyzőkönyvi nyilatkozatához képest vádlott H. M. ellen panaszt nem emelt.

Ha a községi vadászterület bérbeadása iránt hozott községi határozat felfolyamodással megtámadtatott, a felfolyamodás joghatályu elintézése előtt, a vadászterület bérlője jogtalan vadászat czimén mások ellen panaszt nem emelhet.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 176. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a főszolgabiró által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. N. gyógyszerész a haszonbérlő engedélye nélkül való vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 2 napi elzárásban, továbbá 4 frt 50 kr kártéritésben, 1 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által irásban beadott felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az egész eljárással

együtt megsemmisitem; mert a panaszlott által az N. községi vadászterület jogtalan bérbeadása iránt a járás főszolgabirói hivatalához beadott panasz az N. N. által beadott feljelentéssel együtt nyert elintézést, holott a vadászati kihágás csupán akkor lett volna szabályszerüen letárgyalható, ha a vadászterület bérbeadása iránt kötött szerződés érvényességére nézve emelt panasz előzőleg érdemileg megoldást nyer.

Az apa helyett, ennek különös megbizása nélkül fia által vadászati kihágás miatt tett panaszfeljelentés, a panaszlott elmarasztalására alapul nem szolgálhat.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 1653. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a hevesi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet feloldásával, E. H. az ellene ifj. D. J. által vadászati kihágás miatt emelt vád és annak következményei alól felmentetett, — a panaszos által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: helybenhagyatik; mert a tárgyalási iratok szerint a panaszolt cselekmény elkövetése idejében a kérdéses birtoknak valamint a vadászatnak jogszerü tulajdonosa nem panaszos, hanem atyja idősebb D. J. volt, az utóbbi pedig E. H. ellen sem panaszt nem tett, sem annak emelésével fiát ifj. D. J.-t meg nem bizta, minélfogva a feljelentés az idézett t.-cz. 39. §-a értelmében panaszlott elmarasztalására törvényszerü alapot nem képezhet.

Volt urbéresek tulajdonát képező és bérbeadott vadászterületen elkövetett vadászati kihágás esetén a községnek panaszemelési joga nincs.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1660. sz. határozata:

A vármegye alispánjának folyó évi junius hó 7-én 44/kih. sz. a. kelt II. foku végzése, mely szerint az N. L. nagy-marosi lakos által beadott igazolási kérelemnek hely adatván, a szobbi járás főszolgabirájának f. é. május 20-án 519. sz. a. hozott azon határozata, melylyel a nevezett panaszlott az ellene vadászati kihágás miatt folyamatba tett ügyben kelt másodfoku itélet ellen benyujtott felebbezésével elutasittatott, — föloldatott és az ezen ügyre vonatkozó iratok harmadfoku elbirálás végett ide felterjesztetni rendeltettek, — felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik. — Egyuttal a vármegye alispánjának f. évi ápril hó 27-én 30/kih. sz. a. kelt másodfoku itélete, mely szerint a szobbi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, D. Sz. ügyvéd nagy-marosi lakos az ellene vadászati kihágás miatt emelt vád és annak jogkövetkezményei terhe alól felmentetett, — ellenben N. L. ref. lelkész nagy-marosi lakos, a tulajdonos engedélye nélkül való vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján, 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban, az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbevetett és a fentebbiek szerint elfogadott felebbezés következtében, nem föllebbezett részében pedig hivatalból felülvizsgáltatván: az egész eljárással együtt megsemmisittetik és panaszos panaszával az 1883. évi XX. t.-cz. 39. §-a értelmében, mint a feljelentésre jogosulatlan, elutasittatik. — Mert panaszlott a nagy-marosi volt urbéreseknek tulajdonát képező és általa közárverésen bérbe vett területen vadászott, mely területre nézve a feljelentő nagy-marosi községi biró mint a község képviselője, nem igazolta, de nem is igazolhatta azt, hogy jelzett területen a jelenleg is vitás

vadászati jogot a feljelentett eset idején az általa képviselt község gyakorolta volna; ennélfogva a feljelentés nem a vadászati törvény idézett szakasza értelmében jogosult fél részéről történvén, a beadott panasz kihágási eljárás alapjául nem vétethetvén, visszautasitandó volt.

Községi urbéri földek kincstári területet nem képezvén, az azokon való vadászat miatt a kincstári erdész panasztételre jogositva nincs.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 4527. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a b—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával P. J. és társai a D. B. m. kir. erdész által ellenük vadászati kihágás miatt emelt vád alól felmentettek s a további eljárás beszüntettetett, a panaszló D. B. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, helybenhagyatik, mert D. B. m. kir. erdésznek P. I. és társai ellen panasztételi joga nincsen, miután a területek, melyen panaszlottak állitólag vadászaton érettek, nem kincstári, hanem községi urbéri földeket képeznek, ez utóbbiakon pedig feljelentő a vadászatra nem jogosult.

Vadászati kihágást feljelentő főerdész részéről a vádjog, vagyis az, kinek nevében tette a feljelentést, kellőleg igazolandó.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1590. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az n—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megfelebbezett részének helybenhagyásával K. József, T. József, K. István földmivesek, T. A. kanász, K. J. szolga s társai különféle vadászati kihágások miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 15. és 26. §-ai alapján fejenként 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá egyetemleg 1 frt 50 kr eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, K. József, B. József, T. Pál, P. Sándor, S. József stb. k—i lakos földmivesek pedig az 1883. évi XX. t.-cz. 15. §-ába ütköző kihágás vétsége alól felmentettek, K. József (fia nevében is), S. Sándor, J. Pál stb. elmarasztaltak által közbevetett felebbezés folytán s hivatalból is felülvizsgáltatván: több szabálytalanság s hiányok miatt, valamennyi panaszlottra kiterjedőleg az elsőfoku itélettel együtt megsemmisittetik s uj szabályszerü eljárás s ujabb elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el. Mert először is a vádjog nincs igazolva, miután a feljelentést tett főerdész legkevésbé sem tüntette ki feljelentésében, hogy kinek nevében tette meg a feljelentést s annál kevésbé azt, hogy arra szabályszerüleg megbizva lett volna s általában az sincs megállapitva, hogy kicsoda az illető területen a jogosult vadászatbérlő vagy tulajdonos s illetve ki volt a kérdéses kihágások elkövetése idejében és mindez a tárgyalás és eljárás során sem lett semmiképen pótolva; de továbbá ezen főerdész is egyáltalában kihallgatva sem lett, annál kevésbé a panaszlottakkal szembesitve; H. Vendel nevü állitólag felesketett erdőőr kihallgattatott ugyan, de ez sem igazolta, sőt nem is kérdeztetett tőle, hogy kinek nevében panaszolkodik s még az sem tünik ki, vajjon a nevezett főerdész panaszához tartozólag s ennek megbizásából jelentkezett-e? De azután meg ezen erdőőr által N. István és G. János ellen, náluk talált tőrök és hurok miatt emelt vád vizsgálat tárgyává nem tétetett, sőt az utóbb nevezett panaszlott az

eljárás keretébe egyáltalán bevonva sem lett; K. József, (ugy látszik K. István fia,) ki se hallgattatott és szintén nem vonatott be az eljárás keretébe, holott a feljelentés egyik kihágás miatt ez ellen is intéztetett; több különböző kihágás (foglyoknak állitólag hurokkal fogása, nyulbőrök eladása, őz elfogása és felhasználása) miatt emelt vádakért történt elmarasztalás is csak azon egy törvényszakaszra alapulólag lett kimondva itéletileg; N. István és K. Józsefnek az 1883. évi XX. t.-cz. 15. §-ába ütköző kihágás vádja alól való felmentése semmivel sincs indokolva, de különben ezen törvényszakasz büntető intézkedést ugy sem tartalmaz, a 26. §. alapján pedig az egyik, t. i. K. József ugy is el lett marasztalva; H. György panaszlottal, az iratokból kitünőleg, elsőfoku itélet sem lett egyáltalában közöltetve; végül az egész tárgyalás és eljárásnál, az iratokból kivehetőleg, a szabályszerü előirás ellenére, jegyzőkönyvvezető alkalmazva nem lett. Mindezeknél fogva az egész eljárás a hozott alsóbbfoku itéletekkel együtt megsemmisitendő és uj szabályszerü eljárás s ujabb elsőfoku itélet hozatala elrendelendő volt, a melynek során az egymással semminemü összefüggésben nem álló egyes esetek, külön tárgyalás és eljárás tárgyát képezve, birálandók el.

Vadászati társulat oly tagja által tett feljelentés, a ki a jogérvényes alapszabályok szerint feljelentési jogosultsággal nem birt, az eljárás alapjául nem szolgálhat.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3734. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a Miskolcz városi rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Sz. A. tilos helyen való vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az iratok pedig a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálhatása céljából a kir. pénzügyigazgatósághoz rendeltettek áttétetni, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a vadászati kihágás iránt rendelkező részében megváltoztattatik, és panaszlott a terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetik, — mert a feljelentést tevő St. Gy. kir. törvényszéki tollnok vadásztársulati tag, a miskolczi vadásztársulat felsőbb hatóságilag megerősitett alapszabályainak 25. §. a) és c) pontjai értelmében a feljelentésre jogosultsággal nem birt, a vadászati törvény 26. §-ába ütköző kihágások miatt pedig az eljárás a hatóságok által, a törvény 39. §-a értelmében csupán a feljelentésre jogosult és ott megnevezettek bemondására tehető folyamatba.

Vadásztársulatnak olyan tagja által emelt panasz-feljelentés, a ki a vadásztársulat alapszabályai értelmében panaszfeljelentési jogosultsággal nem bir, még ha az illető a vadászterület felügyeletével meg is bizatott: nem fogadandó el.

A m. kir. belügyminiszternek 1892. évi 92. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a Rimaszombat város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet módositásával: K. J. molnár, éjjel elkövetett orvvadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján a vádlott által már befizetett 50 frt betudásával 150 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 15, illetve 10 napi elzárásban, továbbá 12 frt 46 kr. eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott

el, egyszersmind az itélet jogerőre emelkedése után, a fenforogni látszó jövedéki kihágási eljárás foganatba vétele végett az ügyiratok az illetékes kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltettek, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: azon részében, mely szerint az ügyiratok a kir. pénzügyigazgatósággal közöltetni rendeltetnek, érintetlenül hagyatván, egyéb részében feloldatik s panaszos H. C. cs. és kir. százados panaszával elutasittatik; mert a kérdéses terület vadászatjogát, hol vádlott tetten éretett, a rimaszombati vadásztársulat birja, melynek H. C. cs. és kir. százados bár tagja s a társulat részéről a kérdéses vadászterület felügyeletével meg is lett bizva: daczára ennek őt a panasz emelésére jogosítottnak tekinteni nem lehetett, mivel az 1883. évi XX. t.-cz. 39. §-a értelmében, az ezen t.-cz. 26. illetve 27. §-ában körülirt kihágás miatt a vadászattulajdonos, vagy haszonbérbe adó, avagy haszonbérbevevő panaszára inditandó meg az eljárás; a rimaszombati vadásztársulat alapszabályai 27. §-a értelmében pedig a társulatot biróságok és harmadik személyek irányában az elnök képviseli s ezzel szemben az, hogy a társulat képviselete a panasz emelési jog tekintetében H. C. társulati tagot megilletné, mivel sincs igazolva.

Vadászati kihágás miatti panasz az 1883. évi XX. t.-cz. 46. §-a értelmében a tett elkövetésétől három hó lefolyása után elévül.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 1857. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a székely-udvarhelyi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet büntetésre vonatkozó részének elévülése miatt lett feloldásával A. M. az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján ellene emelt vádból kifolyólag 4 frt 80 kr. eljárási költség megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az elsőfoku itélettel együtt egész terjedelmében hatályon kivül helyeztetik s vádlott ellen a további eljárás elévülés miatt megszüntettetik; mert — mint a másodfoku itélet helyesen kiemeli — a panasz a vádbeli cselekmény miatt az idézett t.-cz. 46. §-ában megállapitott három havi időn tul emeltetett s igy a kbtk. 12. §-ánál fogva a btk. 105. §-a értelmében, az elévülés által a büntető eljárás kizáratott.

A vadászati jogtulajdonos erdő-, illetve vadőrei által megbizás nélkül tett feljelentés érvényéhez megkivántatik, hogy a panasztételre jogosult három hó alatt a feljelentést magáévá tegye.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 1034. sz. határozata:

A megye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az alsó kubini járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával, I. rendü vádlott idősb D. P. A. községi erdőőr, az általa m. é. február hó 27-én elkövetett s az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 29. §§-aiba ütköző kétrendbeli vadászati kihágás miatt 20 frt, illetőleg 10 frt, fele részben D. G. a vadászati bérlőt s fele részben Zaszkál község szegényalapját megillető pénzbüntetésben, esetleg 3 napi elzárásban marasztaltatott el, ellenben a m. é. január hó első napjaiban elkövetett vadászati kihágás vádja alól felmentetett, — másodrendü vádlott D. P. M. zaszkáli és harmadrendü vádlott ifj. D. P. A. alsó-kubini lakos, a m. é. vadászati idény utolsó napjaiban elkövetett vadászati kihágásban vétkesnek találtattak s az 1883. évi XX. t.-cz.

26. §-a alapján, egyenkint 10—10 frtnyi, de fele részben a nevezett vadászati bérlőt, fele részben pedig Zaszkál községet megillető pénzbüntetésben, esetleg 1—1 napi saját költségen töltendő elzárásban marasztaltatott el s egyuttal a másod és harmadrendü vádlottak fizetésképtelensége esetén, a pénzbüntetések tekintetében elsőrendü vádlott első sorban tétetett felelőssé, továbbá az elsőfoku itéletnek másod és harmadrendü panaszlottakat, az A. S. vadászterületén elkövetett vadászati kihágás alól való felmentő része érintetlenül hagyatott, egyszersmind panaszlottak a 4 frtban megállapitott tanuzási költségek lefizetésére egyetemlegesen köteleztettek, s a mennyiben jövedéki kihágás forogna fenn, az e részbeni eljárás meginditása végett az iratoknak az illetékes m. kir. pénzügyigazgatósághoz leendő áttétele, valamint vádlottak fegyvereinek elkobzása s elsőrendü vádlottnak erdőőri állomásától való elmozditása czéljából a további szabályszerü eljárás elrendeltetett: az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, a vádlottak ellen a további eljárás elévülés folytán ezennel beszüntettetik; mert a M. J. és Z. J. erdőőrök által tett feljelentés szerint a szóban levő vadászati kihágások 1889 január hó első napjaiban, illetőleg ugyanazon évi február hó 27-dikén követtettek el; minthogy azonban az 1883. évi XX. t.-cz. 39. §-a értelmében az e részbeni panasz előterjesztésére csakis a vadászat tulajdonosa, illetőleg bérlője vagy haszonbérbeadója van jogositva s a vadászat haszonbérlői A. S. és D. G. az erdőőreik által tett feljelentést a tárgyalási jegyzőkönyv szerint csak az 1889. november hó 4-én történt hihallgattatásuk alkalmával tették magukévá s ennélfogva a tett elkövetése napjától, vagyis 1889. január havától, illetőleg ugyanazon évi február hó 27-től egész a panasz jogérvényes előterjesztéséig három hónál hosszabb időszak folyt le: az idézett t.-cz. 46, §-a értelmében az emlitett hihágások büntethetősége elévülés folytán megszünt s az e részbeni eljárás vádlottak ellen beszüntetendő volt.

Vadászati kihágásokat illetőleg, a panaszfeljelentésre nézve a tett elkövetésétől 3 hónap, és csak a már meginditott eljárásra nézve 6 hónap az elévülési határidő.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 4512. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mert szerint a baranyavári járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával F. M. M. J. és H. J. idegen területen engedély nélkül elkövetett vadászat miatt, az 1883. évi XX. törvényczikk 26. §-a alapján, 30—30 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3—3 napi elzárásban, továbbá tiltott időben való vadászat miatt, az id. t.-cz 29. §-a alapján 20—20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2—2 napi elzárásban, végül, mert tiltott időben hasznos vadat — szarvast — lőttek, az idézett t.-cz. 31. §-a alapján egyetemlegesen 60 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében egyenkint 2 napi elzárásban, továbbá 26 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, ellenben P. J. felmentetett, az ügyiratok a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett a kir. adófelügyelőséggel közöltetni rendeltettek, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: tekintettel arra, miszerint vádlottaknak az elévülést illetőleg felhozott kifogása figyelembe nem vehető, miután az idézett t.-cz. 46. §-ában a 3 havi elévülési idő csak a panasz vagy feljelentés tételére van megszabva, magára az eljárásra nézve pedig a kbtk. 31. §-ában meghatározott 6 havi elévülési idő az irányadó, vádlottak ellen a panasz a

tett elkövetése után harmadnapon megtétetett, az eljárás pedig a cselekmény elkövetésétőlhat hó lefolyása előtt folyamatba tétetett; — tekintettel másrészről arra, hogy a kihágás a tanuk vallomása által törvényszerüen beigazoltatott, indokainál fogva helybenhagyatik, azonban oly változtatással, hogy miután az iratok tanusága szerint, a lefoglalt vadat H. J. lőtte, nem pedig vádlott társai is, az id. t.-cz. 31. §-a alapján, H. J. 60 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 6 napi elzárásban marasztaltatik, mig ellenben F. M. és M. J. ezen kihágás vádja s következményei alól, minthogy különben is pénzbüntetés egyetemleges kiszabása, a btk. 53. §-a értelmében helyt nem foghat, felmentetnek; végül a panaszos uradalom jogi képviselője részére megállapitott 20 frt dij, tekintettel arra, hogy a tárgyalás helyben, lakóhelyén tartatott, meg nem állapittatik.

---

b) *Vadászterületi őrök.*

Vadászati kihágásoknál tüzetesen megállapitandó az, hogy az illető erdőőrök a kérdéses terület vadászati felügyeletével szabályszerüleg meg voltak-e bizva.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 65. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az aranyosmaróthi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával P. F. a K. J. ellen vadászati kihágás miatt emelt panaszával elutasittatott s 3 frt eljárási költség megfizetésében elmarasztaltatott, panaszos P. J. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az elsőfoku itélettel együtt feloldatik s az általános büntetőjogi elvek szem előtt tartása mellett, figyelemmel az Elj. Szab. 66. §-ára, valamint az 1883. évi XX. t.-cz. 40. és 41. §-aira, a valódi tényállást tüzetesebben felderitő uj szabályszerü tárgyalás és uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el; mert az eddigiekkel a tényállás annyira, hogy ez ügy alaposan elbirálható lett volna, ki nem fejtetett; — ugyanis felek és tanuk az általános kérdésekre ki nem hallgattattak, nem lett megállapitva, hogy az erdőőrök a kérdéses terület vadászati felügyeletével törvényszerüen megbizattak-e, vallomásaikat a vadászat tényét illetőleg nem tették körülményesen s az elkövetés idejére nézve is eltérés mutatkozik P. erdőőr vallomása és a feljelentés között. Minthogy tehát a valódi tényállás az eddigiekkel kellően tisztázva nincs, a fentieket az Elj. Szab. 79. §-a értelmében el kellett rendelni.

A vadak gondozására és a vadászterületek őrzésére alkalmazott cselédek a gondozásukra bizott területeken vadászhatnak.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 30,202. sz. határozata:

Schäffer Dániel vadászati bérlőnek hozzám benyujtott folyamodványait, melyekben felvilágositást kér a felől, hogy szemben az 1883. évi XXIII. t.-cz. 6. §. *c*) pontjában foglalt ama rendelkezéssel, mely szerint a vadászati adó alól a vadak gondozására és a vadászterületek őrzésére alkalmazott cselédek kivétetnek, — köteles-e ő mint a községi vadászterület bérlője, a szóban levő megbizatásban eljáró cselédjeit a fegyveradóigazolványon kivül

még vadászati jegygyel is ellátni: a vármegye alispánja által tett jelentéssel bemutatott ügyiratokkal együtt oly kijelentéssel küldöm meg folyamodó értesitése végett, miszerint az, hogy a vadak gondozására és vadászterületek őrzésére alkalmazott cselédek a fentebb idézett törvényszakasz által vadászatijegy-adómentesnek nyilvánitott fegyverükkel a gondozásukra és őrzésükre bizott vadászterületeken vadászhassanak, a vadászatról szóló 1883. évi XX. t.-cz. határozmányainak szem előtt tartása mellett észrevétel alá nem esik ugyan; de az, hogy az illetők a vadászterület tulajdonosához vagy bérlőjéhez, az 1883. évi XX. t.-cz. 6. §-a *c*) pontjában meghatározott viszonyokban állanak, minden kétséget kizáró módon igazolandó.

Valamely vadászterület fölvigyázatával ugyan megbizott, de nem felesketett egyén vallomása egymagában véve telyes bizonyitékul nem fogadható el.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 407. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az élesdi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával T. J. idegen vadászterületen engedély nélkül elkövetett vadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 13 frt 80 kr. eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, végül az ügyiratok a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett az illetékes kir. pénzügyigazgatósághoz megküldetni rendeltettek,—az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s vádlott a terhére rótt kihágás vádja s következményei alól felmentetik: mert vádlott a vád tárgyává tett cselekményt mereven tagadja, tagadásával szemben ez egyedüli tanu M. G. községi csordás, bár eskü alatt vallja, hogy vádlottat vadászni látta, ezen vallomást teljes bizonyitékul elfogadni s vádlottat marasztalni nem lehetett, mivel M. G.-t illetőleg — a f. é. január hó 28-án 253./kih. sz. a. kelt alispáni jelentés szerint — az 1883. évi XX. t.-cz. 40. és 41. §-ai által kivánt azon kellékeknek, melyek értelmében vallomása teljes bizonyitó erejünek lett volna elfogadandó, elég nem tétetett; ugyanis M. G. a kérdéses vadászterületen való felvigyázattal meg nem bizatott s a felvigyázatra vonatkozólag eskü-bizonyitványnyal sem volt ellátva.

Felesketett s szabályszerüleg bejelentett és megbizott erdőőr mint vadőrnek hit alatt tett vallomása, alapul szolgál a tagadó panaszlott elmarasztalására.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1857. sz. határozata.

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a tenkei járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztásával, O. B. tenkei lakos, a G. P. panasza következtében az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján ellene emelt vadászati kihágás vádja és annak jogkövetkezményei terhe alól felmentetett és panaszos 2 frt orvosi látlelet és 4 frt tanudijnak megfizetésében marasztaltatott el, a panaszos és panaszlott által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és panaszlott az orvvadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján, fele részben a feljelentő uradalmi erdőgondnokságot, fele részben a tenkei szegény-alapot illető száz forint pénzbüntetésben, igazolt vagyontalanság esetén tiz napi elzárásban, az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatik

el. S. M. felesketett uradalmi erdőőrnek esküvel is megerősitett azon vallomása ugyanis, hogy panaszlottat az 1889. évi február hó 8-án délután 2 és 4 óra között a nagyváradi püspökség tulajdonát képező tenkei erdőben fegyverrel találta és őt meg akarván zálogolni, ellene fegyvert fogott, őt veszélyesen fenyegette, sőt ellene, a mennyiben köztük, a panaszlott arczán nyomokat is hagyó dulakodás fejlődött ki, erőszakot használt, nem czáfoltatik meg sem panaszlott tagadásával, sem azon állitásával, hogy a kérdéses napon egész nap házánál foglalatoskodott, miután ezt özv. J. B.-né, B. J. F.-né és B. M. mentő tanuk által szintén hit alatt tett vallomásokkal kellőleg nem igazolta, mert J. B.-né vallomásából kitünőleg is, panaszlott a szóban forgó napon a háztól egy izben eltávozott, mert továbbá B. J. F.-né nem volt állandóan panaszlottal és végre mert B. M. vallomása a tett elkövetésének idejét illetőleg nem elég határozott. Ennélfogva és még különösen azért is, mert az e helyről elrendelt póttárgyalás során kitünvén az, miszerint az uradalmi erdőnek, melyben a kihágás elkövettetett, Tenke felől eső azon része, melyen panaszlottat a feljelentő S. M. uradalmi erdőőr hazatérni látta, panaszlott lakásától csupán 450 méternyire, 10 percz alatt bejárható távolságra fekszik s igy a panaszlottnak elég ideje lévén a kihágást a délutáni megjelölt órákban elkövetni és még azon felül lovait a kovácshoz is elvezetni, S. M. uradalmi erdőőr hit alatt tett vallomása az 1883. évi XX. t.-cz. 40. §-a értelmében teljes bizonyitó erővel birónak volt veendő és minthogy az abban felhozott körülmények az orvvadászat által elkövetett kihágás ismérveit képezik, a panaszlott a fent kitett alapon és mérvben volt marasztalandó.

Oly vadőrnek vallomása, kinek felesketése csak az eljárás folyamán következett be, de a feljelentéskor még nem történt meg, egymagában nem bir a törvényszerü bizonyitó erővel.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 4072. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a novai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet nem felebbezett részének érintetlenül hagyásával, felebbezett részének módositásával, H. L. körjegyző, P. K. malomfelügyelő, S. J. és M. földmivesek a haszonbérlő engedélye nélkül való vadászás által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján egyenként 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá egyetemlegesen 68 frt 90 kr. eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, és az S. M.-ra nézve fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálhatása végett az iratok a kir. adófelügyelőséghez rendeltettek áttétetni, — ugy a feljelentő, mint az elmarasztaltak által bejelentett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és vádlottak az ellenük emelt vadászati kihágás miatt föntebbiekben emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetnek; — mert a kihágás elkövetésének legfőbb bizonyitékára, a tett szinhelyére vonatkozólag H. J. följelentő és egyedüli szemtanunak, a T. J. tanu által bemondottak folytán már amugy is meggyengitett vallomása alapján, vádlottak annál kevésbé voltak elmarasztalhatók, mert H. J. a kihágás elkövetésének és a feljelentésnek idején még felesketett erdőőr nem volt, felesketése az elsőfoku itélet indokolása szerint a fennállott akadályok miatt csupán későbben lévén eszközölhető, bemondása ennek következtében teljes bizonyitéknak nem volt elfogadható.

Előzőleg fel nem esketett mezővédnek, bár hit alatt tett vallomása, panaszlottnak tagadásával szemben teljes bizonyitékot nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 1562. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a k—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet, nem felebbezett részeinek érintetlenül, felebbezett részeinek pedig helybenhagyásával J. G. azon kihágás miatt, hogy nyájőrző ebei a törvényszerü nehezékkel el nem látva, idegen vadászterületen találtattak, az 1883. évi XX. t.-cz. 32. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá J. M. és S. M. egyetemlegesen 3 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el: az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, nem felebbezett részeiben érintetlenül hagyatik, felebbezett részében azonban megváltoztattatik s panaszlott az ellene emelt vád s következményeinek terhe alól felmentetik. Mert azon körülmény, hogy panaszlott nyájőrző ebei a szabályszerü nehezékkel ellátva nem lettek volna, panaszlott tagadásával szemben, pusztán a szolgálatára meg sem hitelt M. J. mezővéd, bár hit alatt tett vallomásával, beigazoltnak nem tekinthető.

A panaszos által alkalmazott oly vadőrnek vallomása, ki sem feleskeive, sem a hatóságnál bejelentve nem volt, egymagában elegendő bizonyitékot nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1016. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a miskolczi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, H. L. uj-hutai lakos czipész, idegen területen engedély nélkül vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az iratok pedig az itélet jogerőre emelkedése után a fenforgó jövedéki kihágás elbirálása végett az illetékes kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltettek, — az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és panaszlott az ellene emelt kihágási vád és annak következményei alól felmentetik; mert az egyetlen terhelő tanu Z. K. a panaszos fél megbizott vadőre, ezen minőségében sem feleskeive, sem hatóságilag szabályszerüen bejelentve nincsen s igy vallomása egymagában véve a vadászati törvényben jelzett bizonyitó erővel nem bir; minélfogva egyéb terhelő bizonyiték fenn nem forogván, a tagadásban levő panaszlott, a kire nézve a marasztaló itéletben kitüntetett büntetett előélet is tévedésnek bizonyult, az ellene emelt kérdéses kihágás vádja és következményei alól felmentendő volt.

Feleskeiett erdőőr vallomása, ha az panaszlott javára szolgál, bizonyitékot képez.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6585. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a marczali járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, éjjeli orvvadászat által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján, 150 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 15 napi elzárásban, engedély nélküli fegyvertartásért az 1883. évi 224. sz. megyei szab. rend. 5. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, ennek nemfizethetése esetében 5 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztal-

tatott el és ezen itélet annak jogerőre emelkedése után a pénzügyi hatósággal közöltetni rendeltetett, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az engedély nélküli fegyvertartásra vonatkozó részében helybenhagyatik, az éjjeli orvvadászatra vonatkozó részében megváltoztatik és vádlott, tekintettel arra, hogy a felesketett erdőőr vallomása szerint a kihágás nem éjjel, hanem augusztus 9-én $^1/_2$8 órakor történt, vádlott engedély nélküli vadászat által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, ennek nemfizethetése esetében 15 napi elzárásban marasztaltatik el.

Oly uradalmi vadászsegédnek vallomása, kinek felvigyázói minősége a hatóság előtt be nem jelentetett, a vádolt egyénnek tagadásával szemben teljes bizonyitó erővel nem bir.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 2411. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az sz—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. I. és társa idegen területen engedély nélküli vadászat által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 20—20 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2—2 napi elzárásban, továbbá 2 frt 50 kr. eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, s az iratok a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett a kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltettek, az elmarasztaltak szóbeli felebbezése folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s panaszlottak a nekik tulajdonitott vadászati kihágás vádja és következményeinek terhe alól felmentetnek. Mert a folyó évi május hó 1-én 50/kih. szám alatt kelt alispáni jelentés szerint a marasztaltakat állitólag tetten érő R. F. uradalmi vadász-segéd felvigyázói minősége az idézett 1883. évi XX. t.-cz. 41. §-a e) pontja értelmében a hatóság előtt bejelentve nem lévén, vallomása vádlottak tagadásával szemben, többször emlitett t.-cz. 40. §-a szerint teljes bizonyitó erővel birónak nem tekinthető, minélfogva panaszlottak ellen a vadászat ténye, más bizonyiték hiányában, beigazolva nem lévén, őket annak vádja és következményei alól fel kellett menteni.

Vadőrnek az eljárás során egymástól eltérő több vallomása közül csak az veendő birói figyelembe, a melyre az illető a tárgyaláskor az esküt letette.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6187. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a keresdi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával P. F. ág. evang. lelkész, idegen vadászterületen engedély nélkül és tiltott időben elkövetett vadászat és egy nyul meglövése miatt, az 1883. évi XX. t.-czikk 26. 29. és 31. §-ai alapján 40, 40 és 3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 4, 4 és 1 napi elzárásban, továbbá 6 frt 76 kr. eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s vádlott a terhére rótt kihágások vádja s következményei alól felmentetik; mert a vadászati kihágás vádlott ellenében, szemben az id. t.-cz. 16. §-ával megállapitottnak nem tekinthető, mivel T. J. tanu, ki — mint panaszos saját erdeire nézve felesketett erdőőre, a bezei ág. ev. egyház erdeje, mint pana-

szos által bérelt vadászterület felügyeletével panaszos által akkor, a mikor a tett elkövetettnek állittatik, megbizva volt ugyan, de a kérdéses vadászterületre nézve, mint felvigyázó bizonyitványnyal ellátva nem volt s a tárgyaláson, kihallgatása idejében a szolgálatból már elbocsáttatott. — eskü alatt csak azt vallja, hogy mikor május hava első felében, a bezei ág. ev. egyház erdejében a borjai számára zöld ágat gyüjteni kint volt, nem messze egy lövést hallott, mire megállott és látta, hogy P. F. ág. ev. lelkész egy meglőtt nyulat vett fel, azt azonban nem látta, hogy nevezett lelkész lőtte-e a nyulat, mert csak a puska dördülését hallotta, látta mikor a nyulat felvette, de puska a kezében akkor nem volt; azt sem látta, hogy valaki ott még járt volna s ezzel szemben ezt megelőzőleg történt kihallgatása alkalmával azt állitja, hogy P. F.-et május hava első felében egy estvefelé lesben, vadászaton találta az ág. ev. egyház erdejében, ki is ott egy nyulat lőtt. — Minthogy tehát tanu két vallomása egymástól lényegesen eltér, azon vallomásból, melyet esküvel megerősitett s mely a jelen ügy elbirálásánál birói figyelmet érdemel, az, hogy vádlott vadászott, megállapitottnak nem vehető; egyéb terhelő adat pedig a tagadásban levő vádlott ellenében fel nem merült, igy tehát őt az alsóbb hatóságok által terhére rótt kihágások vádja s következményei alól fel kellett menteni.

Bünvádi eljárás alatt álló erdőőrnek vallomása, mint aggályos, nem ruházható fel teljes bizonyitó erővel.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2658. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a vágujhelyi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával, B. J. és B. Gy. az ellenök emelt vadászati kihágás vádja és következményei alól felmentettek, a magánpanaszos fél által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván; helybenhagyatik, azon indokolással, hogy miután a határozott tagadásban levő s büntetlen előéletü panaszlottakkal szemben egyedül L. J. volt erdőőr terhelő vallomása áll, nevezett erdőőr pedig egyrészről az illető főszolgabiró jelentése szerint azon területre nézve, melyen az állitólagos kihágás elkövettetett, felügyelői minőségben szabályszerüleg bejelentve nem volt, de másfelől ellene, az illető kir. birósági értesités szerint hamis tanuzás miatt bünvádi eljárás van folyamatban és igy terhelő vallomása egymagában aggály nelkül nem ruházható fel az 1883. évi XX. t.-cz. 40. §-ában kimondott bizonyitó erővel, — ennélfogva panaszlottak ellen kellő terhelő bizonyiték nem forogván fenn, a kérdéses kihágási vád és annak következményei alól felmentendők voltak.

Több kifogástalan tanunak egybehangzó vallomása a csőszöknek egymástól eltérő vallomását lerontja.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 4070. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a letenyei járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, J. A. és B. J. idegen területen engedély nélkül kutyával vadászás által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 32. §§-ai alapján fejenként 20 és 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 és 1 napi elzárásban, továbbá együtt 1 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésé-

ben marasztaltattak el, az eljárás befejezése után pedig az iratok a fenforgó jövedéki kihágás megtorlása végett az illetékes m. kir. pénzügyigazgatósághoz hivatalból áttétetni rendeltettek, az elmarasztalt B. J. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: J. A.-ra vonatkozó nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik, B. J.-t illetőleg pedig megváltoztattatik és nevezett az ellene emelt kihágás vádja és annak következményei alól felmentetik; mert a póttárgyalás során kihallgatott 5 kifogástalan tanu egybehangzó vallomásával beigazolva lett, hogy az emlitett panaszlott a kérdéses időben és alkalommal a kihágás elkövetésének helyétől igen távol, másutt volt, ugy, hogy a fenforgó kihágást akkor el nem követhette, s igy a feljelentő csőszöknek ezen panaszlottra vonatkozó különben is ingatag és határozatlan állitásaik: bizonyitékul elfogadhatók nem voltak.

Erdőkerülő által a tilalmi időben elkövetett vadászati kihágás az erdőőrre nézve sulyosabb beszámitás alá esik.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4359. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a beregszászi rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával Cs. P. erdőkerülő tiltott időbeni vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 29. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében két napi elzárásban marasztaltatott el, P. K., R. K. és M. G. felmentettek, az elmarasztaltak által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálván: indokainál fogva azzal hagyatik helyben, hogy vádlott büntetése, miután az elkövetett cselekmény reá mint erdőőrre sulyosabb beszámitás alá esik, 30 frtra, behajthatlanság esetén 3 napi elzárásra emeltetik fel s tartozik elmarasztalt az esetleg felmerülő tartási költséget is viselni.

Szabályszerüleg felesketett őrnek, ki azonban korábban büntett vagy vétség miatt büntetve volt, vallomása panaszlott tagadásával szemben elegendő bizonyitékul nem szolgál.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3411. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a szigetvári járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, H. J. földmives orvvadászás és tilos időben való vadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. és 29. §§-ai alapján 100 és 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 és 5 napi elzárásban, továbbá 6 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, fegyvertartási engedélye megvonatni és az iratok a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálhatása czéljából a kir. pénzügyigazgatósághoz rendeltettek áttétetni, és végre — az eljárt főszolgabiró utasittatott a feljelentő erdőőr ellen a megfelelő eljárás meginditására, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: akként változtattatik meg, hogy panaszlott az orvvadászat miatt ellene emelt vád és annak jogkövetkezményei terhe alól felmentetik, — ellenben tilos helyben való vadászás miatt büntetlen előéletének mint enyhitő körülménynek tekintetbevételével, a törvény 26. §-a alapján 25 forint pénzbüntetésben, igazolt vagyontalanság esetén 3 napi elzárásban marasztaltatik el, a tilos időben való vadászat miatt reá rótt pénzbüntetés pedig ugyancsak 25 frtban, nemfizethetés esetén 3 napi elzárásban állapittatik

meg, — mig a B. J. feljelentő erdőőrrel szemben követendő eljárás iránt adott utasitás mint nem a kihágási ügy keretébe tartozó, hanem külön eljárás tárgyát képező, — megsemmisittetik. Az alsóbbfoku itéletek egyéb részei érintetlenül hagyatnak. Az alsófoku itéletek megváltoztatásával panaszlott, a 27. §-al büntetendő; mint sulyositó körülmények hozzájárulásával elkövetett minősitett jogtalan vadászati kihágási vád és annak jogkövetkezményei alól felmentendő volt, mert a feljelentő felesketett erdőőr B. J. vallomása, a mennyiben a nevezett lopás miatt büntetett előéleténél fogva a 41. §-ban meghatározott kellékekkel nem bir, — a törvény 40. §-a szerint teljes bizonyitó erővel birónak vehető nem volt és igy vallomásának habár esküvel megerősitett azon része, mely szerint ellene panaszlott fegyvere visszavétele által erőszakot használt, panaszlott tagadásával szemben, egyéb bizonyiték hijján — kellőleg beigazoltnak nem volt vehető. — Ellenben mivel panaszlott, B. J. feljelentő vallomásának azon részét, mely szerint reá nézve idegen vadászterületen engedély nélkül fegyverrel találtatott, önmaga is beismerte, ezen cselekménye miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 25 frt pénzbüntetésben, igazolt vagyontalanság esetén 3 napi elzárásban marasztaltatik el.

Ha felesketett erdőkerülő vadászati kihágás miatt elitéltetik, a fegyelmi vizsgálat elrendelése az itélet keretébe nem tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4295. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az eperjesi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával, B. Gy. és Zs. A. tiltott időbeni vadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 29. §-a alapján 50—50 frt pénzbüntetésben, Zs. A. azonkivül azért, hogy kutyáit reá nézve tilos vadászterületre vitte, az idézett t.-cz. 32. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, 11 frt 60 kr. eljárási költség megfizetésében marasztaltattak, végre mindkettő ellen, miután felesketett erdőkerülők, a fegyelmi eljárás elrendeltetett és az ügyiratok a fenforogni látszó jövedéki kihágás megtorlása végett a kir. adófelügyelőnek megküldetni rendeltettek, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: oly módositással hagyatik helyben, hogy a kiszabott pénzbüntetések nemfizethetés esetén 5—5 napi, illetve 1 napi elzárásra lesznek változtatandók, a fegyelmi eljárás elrendelése, mint az itélet keretébe nem tartozó, oda módosittatik, hogy a jogerős itélet az illetők felettes hatóságával közöltetni rendeltetik.

Községi erdőőr által elkövetett vadászati kihágás illetékes felettes hatóságával közlendő.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 456. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kaposvári járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával P. J. községi erdőőr, tilos területen való vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá 20 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el és az iratok a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálhatása végett a kir. pénzügyigazgatósághoz rendeltettek áttetetni, — az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokai-

nál fogva azzal hagyatik helyben, hogy a tanukat a helyi viszonyokhoz képest megillető tanuzási dijon kivül, a megállapitott eljárási költség azon része, mely az ezen ügyben eljárt ügyvédi munkadijjul állapittatott meg, töröltetik, — mert annak kihágási ügyekben helye nincsen; továbbá, hogy az itélet panaszlott felettes hatóságával közöltetni rendeltetik.

Az erdőőri igazolvány elkoboztatása kihágási itéletben nem mondható ki.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 712. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a lengyeltóti járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet kiegészitő helybenhagyásával, Szinyi János volt uradalmi erdővéd, idegen területen, tiltott időben engedély nélkül vadászás és nyul elejtése miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26., 29. és 31. §-ai alapján 50—50 frt és 3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5—5 és 1 napi elzárásban, továbbá 4 frt 50 kr. eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el; — végül fegyvere és erdőőri bizonyitványa elkoboztatni rendeltetett, az elmarasztalt által közvetlenül ide benyujtott felebbezési kérvény folytán felülvizsgáltatván: a kihágás minősitése és a büntetés kiszabása tekintetében indokainál fogva helybenhagyatik, a fegyver és erdőőri bizonyitvány elkoboztatása iránti rendelkezés azonban hatályon kivül helyeztetik: mert az ezek iránti intézkedések a kihágás megtorlása végett hozott itélet keretébe nem, hanem külön eljárás sorára tartoznak, illetve a fegyver elkoboztatása tekintetében, az 1883. évi XXIII. t.-cz. 38. §-a értelmében a vármegyei közigazgatási bizottság az intézkedésre jogositott másodfoku hatóság; s végül a jogtalan vadászás által elkövetettként fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett az iratok az illetékes m. kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltetnek.

Az erdőőrnek hivatalos kötelessége teljesitésében a mező- és más erdőőrök segédkezni tartoznak ugyan, de ennek elmulasztásáért nem kihágási, hanem fegyelmi eljárás utján büntethetők.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 3103. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a csurgói járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. J. földmives idegen területen való vadászat által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban, T. Gy. és T. J. földmivesek, csurgói lakosok pedig orvvadászat miatt az idézett t.-cz. 27. §-a alapján 100—100 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetén 10—10 napi elzárásban, továbbá egyetemlegesen 1 frt eljárási és külön-külön felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el s az itélet a kir. adófelügyelőséggel — a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett — közöltetni rendeltetett, végre H. J. és F. F. mező- és erdőőrök a szolgálatbóli elbocsátásra itéltettek és eskületételi bizonylataik elkoboztatni rendeltettek, az elmarasztalt B. J. által közbetett felebbezés folytán és hivatalból felülvizsgáltatván: T. Gy. és T. J.-re vonatkozó nem felebbezett részében érintetlenül, felebbezett részében pedig indokainál fogva helybenhagyatik. Azonban az itéletnek H. J. és F. F. mező- és erdőőrökre vonatkozó része megsemmisittetik. Mert eltekintve attól, hogy az 1879. évi XL. t.-cz. 24. §-ának rendelkezése szerint

hivatalvesztés a kihágás fölött itélő biróság által nem állapitható meg, nevezettek kihágás elkövetésével vádolva nem lévén, reájok a kihágás felett hozott itélet sem volt kiterjeszthető, mivel az ellenök emelt azon panasz, hogy a feljelentő erdőőrnek hivatalos kötelessége teljesitésében nem segédkeztek, a kihágási eljárástól elkülönitett külön fegyelmi eljárás utján birálandó el.

Vadászati kihágást elkövetett községi erdőőr, ezen állásától nem a kihágási, hanem külön fegyelmi eljárás utján fosztható meg.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 588. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a szigetvári járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával V. J. és B. J. erdőőr idegen területen s tiltott időben való vadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 29. §-ai alapján 30—30 frt, illetőleg 10—10 frt pénzbüntetésben, azonfölül V. J. a somogymegyei 224/883. sz. szab. rend. értelmében fegyverének elkobzásán kivül 5 frt pénzbüntetésben, esetleg I. r. vádlott 5 napi, II. r. vádlott 4 napi elzárásban, az eljárási s a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, s B. J. erdőőri állásától megfosztatott, egyszersmind a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása czéljából az itélet annak jogerőre emelkedése után a kir. pénzügyi igazgatósággal közöltetni rendeltetett, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva azon változtatással hagyatik helyben, hogy a mennyiben B. J. községi erdőőr ezen állásától nem ezen, hanem külön meginditandó fegyelmi eljárás utján hozandó határozattal mozditható csak el, az iratok a kihágás iránti itélet jogerőssé váltával az illetékes közigazgatási hatósághoz teendők át.

---

c) *Jogosulatlan vadászat (orvvadászat).*

A hatóságilag letiltott vadászterületen való jogtalan vadászás miatt az eljárás hivatalból is meginditható.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 251. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a nagyszombati járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet nem felebbezett részének érintetlenül hagyása mellett, felebbezett részének megváltoztatásával, S. F. földmives az ellene vadászati kihágás miatt emelt vád- és jogkövetkezményei terhe alól felmentetett, — a feljelentő P. J. czifferi lakos által irásban beadott felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és panaszlott éjjel történt orvvadászat által elkövetett kihágásban vétkesnek találtatván, ezért az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett fizetendő 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 10 napi elzárásban, továbbá az eljárási- és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatik el. Mert a kihalgatott tanuk egybehangzó vallomásával beigazoltatott, hogy panaszlott 1889. évi október hó 8-án este 9 és 10 óra között a Halmos község tulajdonához tartozó és

külön hatósági tilalom alatt álló vadászterületen vadászott és nyulat lőtt, minélfogva fentebbiek szerint annyival is inkább meg volt büntetendő, mert a másodfoku felmentő itélet indokolásának azon része, mely szerint jelen esetben illetékes feljelentés híján, a hivatalból történendő eljárásnak helye nincsen, meg nem állhat, miután a hatóságilag letiltott vadászterületen való jogtalan vadászás nem tartozik azon kihágások közé, melyekre nézve az idézett t.-cz. 39. §-a intézkedik és ennélfogva az Eljárási utasitás általános határozatai alkalmazandók ez esetben, melyek szerint az eljárás hivatalból volt meginditandó, mert ellenesetben éppen azon vadászterületek vétetnének ki a törvény oltalma alól, melyeket a fenforgó körülményeknél fogva a hatóság külön rendelettel letiltott, a mi pedig a vadászatról szóló törvény intencziójával merően ellenkeznék.

Idegen területen való vadászat által elkövetett kihágás a hatóság részéről hivatalból nem üldözhető.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 1641. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az sz—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával L. P. idegen területen való vadászat által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban marasztaltatott el és az iratok a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett az illetékes kir. adófelügyelőhöz áttétetni rendeltettek; az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőfoku itélettel együtt büntető részében feloldatik és panaszlott ellen a további eljárás megszüntettetik; az iratoknak a kir. adófelügyelőhöz áttételét elrendelő részében azonban helybenhagyatik. Mert az iratokból, nevezetesen F. S. vadászbérlővel pótlólag felvett jegyzőkönyvből nem derül ki, hogy vádlott ellen a vadásztulajdonos vagy bérlő által annak idejében panasz emeltetett, miután pedig az idézett törvényszakaszba ütköző kihágás ugyanezen t-cz. 39. §-a szerint hivatalból nem üldözhető, a további eljárás be volt szüntetendő.

Hivatalból és nem hivatalból üldözendő vadászati kihágások halmazata esetén, az utóbbiakat illető vádak elejtése mellett, az előbbiek miatt a tettes felelősségre vonandó.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 1176. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a mohácsi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. M. községi erdőőr idegen területen engedély nélkül és tiltott időben elkövetett vadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 29. §§-ai alapján, 50 és 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 és 2 napi elzárásban, továbbá 5 frt 92 kr eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, lefoglalt lőfegyverének elkobzása, végül az ügyiratoknak a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett a kir. pénzügyigazgatósággal leendő közlése elrendeltetett, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: azon változtatással hagyatik helyben, hogy az itéleteknek az idegen területen engedély nélkül elkövetett, az idézett t.-cz. 26. §-ában körülirt kihágásra vonatkozó része feloldatik s e részben vádlott

ellen a további büntető eljárás megszüntettetik, az elkobzott lőfegyver pedig a 63477/84. számu belügyminiszteri körrendelet szem előtt tartásával, az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélokra értékesitendő. Vádlott ellen a 26. § szerinti minősülő kihágási részt feloldani és az eljárást megszüntetni kellett; mert bár az 1889. évi julius hó 25-én elkövetett cselekmény a járási főszolgabirónak u. a. évi augusztus hó 21-én a kir. csendőrség által feljelentetett s az eljárás ennek folytán szeptember hóban folyamatba tétetett, de a 26 §-ban körülirt kihágásra nézve a 39. § értelmében panaszemelésre jogositottak által panasz, a tett elkövetése napjától számitva három hó alatt nem tétetett s igy e részben a kihágás büntethetősége az id. t.-cz. 46. §-a értelmében elévült és a hivatalból kellő időben — inditott eljárás, csak a hivatalból üldözendő kihágásra nézve folyhatott jogérvényesen.

Azon kérdéses körülmény, valjon azon terület, melyen a feljelentett vadászati kihágás elkövettetett, panaszosnak önnálló vadászterületét képezi-e, az eljárás során tüzetesen felderitendő.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6814. sz. határozata:

A vármegye alispánjának f. évi október hó 28-án 243/kih. sz. a. kelt másodfoku itélete, mely szerint a sepsi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet részbeni módositásával, ifj. N. J. és Sz. D. sepsi-szentgyörgyi lakosok, 1) idegen vadászterületen engedély nélkül, — 2) keritett helyen, — 3) vadászebek használásával elkövetett vadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26., 27. és 32. §§-ai alapján, fejenkint 10, 100 és 1 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében összesen 12 napi elzárásban, továbbá panaszos B. D. kálnoki lakos részére 10 frt kártéritésben, 2 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: — tekintettel arra, hogy eddig a tényállás annyira, miszerint ezen ügyben alapos itélet lenne hozható, ki nem fejtetett, az Elj. szab. 79. §-a értelmében jelen másodfoku itélet az elsőfoku itélettel együtt feloldatik s annak tüzetes felderitése végett, hogy azon terület, melyen a panasz tárgyává tett kihágás elkövettetett, panaszosnak az id. t.-cz. 2. §-a értelmében önálló vadászterületét képezi-e, illetve hogy panaszos ezen területre nézve az id. t.-cz. 39. §-a értelmében a panasz emelésére jogositott-e, uj tárgyalás és a kifejlendőknek megfelelő uj elsőfoku érdemleges határozat hozatala rendeltetik el.

Idegen területen való vadászat miatt emelt panasznál az, hogy a vadászat tényleg idegen területen történt, minden kétséget kizárólag beigazolandó.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 1437. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kaposvári járás főszolgabirája által hozott I. foku itélet megváltoztatásával Somogyi Sándor és Berzsenyi Lajos a terhükre rótt vadászati kihágás vádja és következményei alól felmentettek és panaszló Freistädtler Antal a felmerült 1—1 frtnyi tanuzási költségek megfizetésére köteleztetett, a panaszló által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: azon indoknál fogva hagyatik helyben, mert azon körülmény, hogy vádlottak csakugyan panaszló vadászterületéhez tartozó erdőből jöttek-e ki s nem haladtak-e közlekedési uton, tekintve a kihallgatott tanuk vallomását, kétséget kizáró módon bizonyitva

nem lett; mert továbbá a póttárgyalás során az, hogy Somogyi Sándornak azon időben, midőn a panasz tárgyát képező cselekmény felmerült, a töröcskei határban vadászterülete volt, szintén igazoltatott s a megejtett helyszini szemle alkalmával az is megállapittatott, miszerint a Kaposvárt és Szigetvárt összekötő utvonal, melynek keleti oldalán Freistädtler Antal, nyugati részén pedig Somogyi Sándor által Eikl Antallal közösségben birt vadászterülete fekszik, a Somogyi Sándor vadászterületére vezető legrövidebb utat képezi és igy vádlottak ebbeli állitása is valónak bizonyult.

Kir. kincstári tulajdonát képező vadászterületen a kincstári erdészt megilleti a vadászás joga.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2033. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a huszti járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, G. G. kir. kincstári főerdész, a haszonbérlő engedélye nélkül való vadászás által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 20 (husz) frt pénzbüntetésben, igazolt vagyontalanság esetén 2 napi elzárásban, az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, egyszersmind panaszos kártérités és utánjárási költségek iránt emelt igényével a polgári perutra utaltatott és az M. J. ellen, az elmarasztalt által a vadászatnak jogosulatlan akadályozása miatt emelt panasza következtében folyamatba tett kihágási ügyben a további eljárás beszüntettetni rendeltetett, — az elmarasztalt által irásban beadott felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a földmivelési és igazságügyminiszter urakkal egyetértőleg megváltoztattatik és G. G. a terhére rótt vadászati kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól, tényálladék hiján felmentetik. Mert a Máramaros vármegyei «öt korona város» birtokviszonyait az ugynevezett «Instrumentum Normativum» szabályozza, mely mint az öt korona város birtokviszonyainak rendezése végett lefolyt perben hozott itéletek végrehajtására vonatkozó, királyi jóváhagyással ellátott és mai nap is érvényben álló okmány, az öt korona várost és ezek lakosait kötelező szabályzatnak tekintendő.

Ezen, az 1883. évi XX. t.-cz. által nem érintett és a Huszt mezőváros mint az öt korona város egyikének jogviszonyait is szabályozó és megállapitó Instrumentum Normativum 16. §-a értelmében a vadászati jogot a város határabeli erdőkben a kir. kincstár és a városi polgárok együttesen és közösen, egyenlő joggal gyakorolják.

A szóban forgó vadászterületen tehát a vadászati jog felerészben a kir. kincstárt a várossal egyenlő joggal illetvén, a földmivelési-, ipar és kereskedelmi miniszter ur ezt ugyanazon alapon teljes joggal adta bérbe panaszlott főerdésznek, mint Huszt város Mandicsnak és ennélfogva az előbbi ugyanazon joggal gyakorolta a vadászatot, mint ellenfele.

A főerdészt marasztaló itélet meghozatalára indokul, az elsőfoku hatóság részéről vett azon tényleges állapot, mely szerint Huszt mezőváros a városi területen a vadászati jogot jogérvényesen, azaz a nélkül, hogy a bérszerződés jogorvoslattal megtámadtatott volna, 1883. évi XX. t.-cz. 4. §-a alapján panaszosnak adta bérbe és igy annak gyakorlására kizárólag a városi bérlő jogosult, elfogadható azért nem volt, mert a bérszerződés 1-ső pontja szerint nem a városi területre vonatkozó vadászati jog, hanem a város tulajdonát képező vadászati jog adatott bérbe Mandicsnak. Hogy az utóbbi alatt a városnak csak az Instrumentum Normativumon alapuló joga értendő, ki-

tünik azon körülményből, hogy a kérdéses területre vonatkozó vadászati jog a kincstár és a város részére területileg elkülönitve nem lett; sőt a vadászati törvény hivatkozott szakasza alapján a város egyáltalán nem is gyakorolhatná a kérdéses területen a vadászati jogot.

A hivatkozott törvényszakasz szerint ugyanis azon községekben, hol a birtokszabályozás és az urbéri elkülönités még nem eszközöltetett, a vadászati jog azon erdőkben, melyek a korábbi földesur tulajdonát képezik, habár a volt urbéreseket illető faizás vagy egyéb szolgalmakkal vannak terhelve, kizárólag a volt földesurat illeti.

Minthogy pedig a Máramaros vármegyei öt korona városban a birtokrendezési eljárás még folyamatban van és az urbéri elkülönités még nem eszközöltetett; minthogy továbbá a szóban forgó erdőterület, a huszti 1312. számu hiteltelekjegyzőkönyvben mint a kir. kincstár tulajdona van telekkönyvezve, — azon a vadászati jog az 1883. évi XX. t.-cz. 4. §-ának alkalmazása mellett, kizárólag a kir. kincstárt és nem egyszersmind a várost is illetné, mely e szerint a jelzett területen csakis az Instrumentum Normativum alapján gyakorolhat vadászati jogot.

Mindezek alapján tehát, mivel G. G. kincstári főerdész a városi erdőterületen jogosan vadászott, nevezett az ellene tilos helyen való vadászás miatt emelt vád és annak jogkövetkezményei terhe alól, büntethető cselekmény hijján felmentendő volt.

A csupán hajtóként szereplés a vadászati törvény 26. §-ába ütköző kihágás tényálladékát nem állapitja meg.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 4953. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a nagy-bereznai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával, Sz. V., Cs. A., M. M. idegen vadászterületen való vadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján, 10—10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1—1 napi elzárásban, — J. I. Gy. pedig mint hajtó 4 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási- és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el; azonkivül az iratok jelen itélet jogerőre emelkedése után a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett az adófelügyelőséghez áttétetni rendeltettek, — az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: oly módositással hagyatik helyben, hogy IV. r. vádlott a fönti kihágás vádja és következményei alól fölmentetik; mert az id. t.-cz. 26. §-a szerint a vadászat csak lőfegyverrel, vagy lóháton, bárminemü ebek használatával gyakorolható, — panaszló azonban ezek nélkül, csak mint hajtó szerepelt, miért a föntidézett §. alapján büntethető nem volt; — továbbá, hogy az elkobzott fegyverek az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában megjelölt czélokra értékesitendők.

Vadászati kihágás az arra befolyással levő s birói uton érvényesitendő magánjogi kérdés eldöntése előtt nem birálható el.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 1182. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a Szent-Endre város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku büntető itélet megváltoztatásával B. F. fővárosi tanácsjegyző, az M. A. szent-endrei lakos panasza következ-

tében elsőfokulag terhére rótt vadászati kihágás vádja és következményei alól felmentetett s a felszámitott költségek kölcsönösen megszüntettettek, panaszos és vádlott által, utóbbi részéről az eljárási költségek megállapitása iránt, közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az egész eljárás megsemmisittetik; mert jelen esetben az, hogy panaszlottat terhelheti-e az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-ában körülirt kihágás, azon, birói uton érvényesitendő magánjogi kérdés eldöntésétől függ, hogy a felek között létrejött szerződés értelmében 30 frtban megállapitott tagsági dij mellett, panaszos jogositva volt-e a kérdéses területen vadászni akkor is, midőn a részvételi dij 60 frtra emeltetvén, panaszlott a 30 frt többletet, annak fizetésére magát kötelezve nem érezvén, meg nem fizette, — vagyis, hogy a panaszos és többekkel együtt panaszlott között a vadászatjog gyakorlásának engedélyezése iránt létrejött szerződéses viszony, a panaszlott cselekmény idejében fennállott-e s ha igen, miképen állott fenn?

Kertileg müvelt és élő sövénynyel bekeritett belső telken, mely nem is tartozik szororan a jogosult vadászterülethez, a vadászás nem képez tiltott cselekményt.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 84. sz. határozata:

Budapest főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint az I. kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával E. J. kertész és Z. F. majoros, engedély nélkül és tiltott eszközökkel való vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján egyenként 100 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltattak el, az elmarasztaltattak által közbetett felebbezés és közvetlenül ide benyujtott felülvizsgálati kérvény folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és minthogy az e helyről elrendelt póttárgyalás adatai szerint, azon terület, a melyen a tőrök találtattak, kertileg müvelt és élő sövénynyel bekeritett belső telek, mely nem is tartozik a feljelentő vadásztársulat vadászterületéhez, panaszlottak az ellenük emelt vadászati kihágás vádja és annak jogkövetkezményei terhe alól felmentetnek.

Azon cselekmény, mely szerint közösen osztatlanul birt erdőben az egyik tulajdonos megbizottja, a másik tulajdonos tudta nélkül vadászatot rendez, kihágást nem képez; a társtulajdonosnak azonban kártéritési igénye van, melylyel a rendes polgári perutra utasitandó.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 939. sz. határozata.

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a zs—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával M. József, P. László, B. Miklós, L. Vilmos, B. R. Miklós, M. Mór, Sz. B. József, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján elsőfokulag terhükre rótt kihágás vádja és következményei alól felmentettek, de az ügyiratok a P. László, B. R. Miklós és Sz. B. József ellen fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett az illetékes kir. pénzügyigazgatósághoz megküldetni rendeltettek; a menynyiben pedig M. József azon állitása, hogy a vadászat eredményét elszámolta, a valóságnak meg nem felelne, a vadászterület tulajdonosa — kártéritési igényének fentartásával — ellenében a birói utra utasittatott, panaszos báró B. Józsefné B. Ida által közbetett febbezés folytán felülvizsgál-

tatván : felmentő és az iratokat a kir. pénzügyigazgatósággal közölni rendelő részében helybenhagyatik, egyéb részében akként változtattatik meg, hogy panaszos kártéritési követeléseivel, illetve magánjogi igényével, a polgári perutra utasittatik, mert a tárgyalási és az e helyről pótlólag beszerzett kir. birósági iratok tanusága szerint, M. József azon területre nézve, mely biróilag kezelésére bizatott, ellenkező határozott utasitás hiányában, az 1881. évi LX. t.-cz. 245. §-ához képest meghatalmazottnak, tehát oly egyénnek tekintendő, ki a kezelés tekintetében a tulajdonost helyettesiti, s minthogy a kezelésére bizott erdő osztatlan állapotban volt, az ő és báró B. Józsefné B. Ida társtulajdonos kezelése alatt, azon cselekménye, hogy a közös erdőben, báró B. Józsefné beleegyezése nélkül rendezett vadászatot, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-ában körülirt — a tulajdonos engedélye nélkül való vadászati kihágás alkotó elemeit ki nem meriti s igy M. József ezen okokból felmentendő, társai pedig az alsóbb hatóság által felhozott indoknál fogva felmentendők, illetve a felmentő itélet helybenhagyandó volt; s végül, minthogy a közös tulajdonos, a másik tulajdonostárs engedélye és beleegyezése nélkül vadászott a közös vadászterületen, a magát jogaiban sértettnek érzett tulajdonostárs részére a törvény rendes utját fenn kellett hagyni.

Tilos vadászat szándékával vádolt egyén más bizonyiték hiányában nem büntethető.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 4547. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a csurgói járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, T. Sándor földmives, tiltott időben vadászás által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 29. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és panaszlott az ellene emelt vád és annak következményei alól felmentetik; mert a vadászati jegygyel és fegyverengedélylyel biró panaszlottról az, hogy saját vadászterületén bár tiltott időben, de törvény által tilalom alá helyezett vadakra vadászott volna, bizonyitva nem lett, mert feljelentésükben a csendőrök szó szerint csak azt állitják: «valószinü, hogy vadászni volt szándéka», ezen szándékért pedig más bizonyiték hiányában annál kevésbé büntethető, mert feljelentők jegyzőkönyvi kihallgatásuk alkalmával beösmerik, hogy midőn panaszlott fegyverét megvizsgálták, meggyőződtek arról, hogy az általuk hallott lövést nem panaszlott tette, — végül, mert azon állitása sem lett megczáfolva, hogy azért járt fegyverével saját vadászterületén, hogy a csendőrök által hallott lövés tettesét kinyomozza.

Ha valaki engedély nélkül idegen vadászterületen fegyverének kakasát felhuzva lövésre készen tartja oly szándékkal, hogy ha a vad felugrik, arra rálő, vadászati kihágást követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 3028. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az Sz. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával G. Frigyes, G. Lajos, B. Ernő szobafestők és B. Vilmos asztalos, az ellenük idegen

vadászterületen engedély nélkül vadászás, illetve az abban való részesség miatt folyamatba tett kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentettek, a panaszos által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s azzal szemben Sz. város rendőrkapitányának folyó évi január 22-én 4/kih. sz. a. hozott elsőfoku itélete hagyatik helyben, a mely szerint: I. G. Frigyes idegen vadászterületen engedély nélkül vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 40 frt pénzbüntetésben, vadászkutyájának szándékosan idegen vadásztérre vivése miatt ugyanazon törvényczikk 32. §-a alapján még 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 4 + 1 napi elzárásban; II. G. Lajos részben vadászás, részben részesség miatt, az III. B. Ernő és IV. B. Vilmos vadászásban részesség miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján egyenkint 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 3—3 napi elzárásban és az elzárási és felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatnak el, mert ugy a feljelentő, mint a vadászőr, nemkülönben B. Vilmos vallomása által beigazolást nyert, hogy elsőrendü vádlott m. évi deczember hó 29-én a másod- és harmadrendü vádlottak kiséretében az r—i szőllőkben szabadon engedte kutyáját és az — a mint a nyomokból látható volt — az utban levő bokrokat kiszimatolta; továbbá megállapittatott, hogy folyó évi január hó 7-én II., III. és IV. rendü vádlottak a v—i hegy előtti szántóföldön egymástól kisebb távolságban, II. r. vádlott fegyverének kakasát felhuzva lövésre készen oly szándékkal haladtak, hogy ha a vad felugrik, arra lőjjön, mely körülmények mindkét vadászati kihágás fenforgását, illetve az engedély nélküli vadászásban való részességet magukban foglalván, panaszlottak a fenti mértékben büntetendők voltak.

Fegyverrel idegen területre lépés az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a szerint minősülő vadászati kihágás tényálladékát képezi.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3288 sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az ny—i járás főszolgabirája által hozott I. foku itélet megváltoztatásával B. György és B. Elek az ellenük tiltott helyen való vadászás vádja és annak jogkövetkezményei terhe alól felmentettek, a panaszos M. József vadászati jogbérlő által közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván, megváltoztattatik és panaszlottak vadászati kihágásban vétkesnek mondatván ki, azért az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a és az elsőfoku itélet indokolása alapján az ott kitett mérvü büntetésben, azaz egyenkint, fele részben a feljelentőt, fele részben Ny. község szegényalapját illető és 15 nap, különbeni végrehajtás terhe mellett befizetendő 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban, a felmerülhető tartási és 30 kr. eljárási költség megfizetésében marasztaltatnak el, ezenfelül fegyvereik elkoboztatni és megfelelőleg értékesittetni, az iratok pedig, ezen itélet jogerőre emelkedése után, a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálhatása czéljából az illetékes m. kir. pénzügyigazgatósághoz rendeltetnek áttétetni. A másodfoku felmentő itélet megváltoztatandó és panaszlottak elmarasztalandók voltak, mert a tárgyalás során M. János vadászati jogtulajdonos Sz. János, Gy. Antal és Sz. Péter kifogástalan tanuk vallomásával beigazolást nyert azon cselekményük, hogy fegyfegyverrel, reájuk nézve idegen vadászterületre léptek, az elsőfoku itéletben hivatkozott törvényszakasz szerint minősülő vadászati kihágás tényálladékát képezi, mely nincs a vadászat eredménytelenségétől függővé téve.

Idegen vadászterületen engedély nélküli vadászati kihágás megállapitására elegendő bizonyiték az, ha az erdő- és vadőr hit alatt vallja, hogy a tettest orvvadászaton akkor érte, midőn fegyverrel vállán az idegen vadászterületről kijött.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 3530. sz. határozata:

Az alispánnak másodfoku itélete, mely szerint az s—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával F. Pál idegen vadászterületen, a jogbérlő engedélye nélkül vadászás miatt terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetett, a panaszos által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik és azzal szemben az elsőfoku itélet fentartásával panaszlott idegen vadászterületen engedély nélkül vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, 1 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatik el; azonkivül a tőle elvett fegyver, valamint az iratok között levő fegyvertartási igazolvány elkoboztatni és a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett az iratok a p—i kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltetnek. Mert az innen elrendelt póttárgyalás folyamán H. István felesketett erdő- és vadőr, hit alatt tett vallomása szerint vádlottat az orvvadászaton akkor érte tetten, midőn az, fegyverrel vállán az F. Ede vadászbérletét képező, T. község vadászterületéhez tartozó községi erdőből jött ki s igy megczáfoltatván panaszlottnak azon védekezése, hogy ő a saját kertje alatt volt lesben, a terhére rótt kihágás a vadászati törvény 40. §-a alapján beigazoltatván, a fenti büntetésben elmarasztalandó volt.

Idegen vadászterületen, karján töltött puskával találtatás megállapitja az idegen területen elkövetett vadászás tényálladékát.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3863. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával G. A. földmives, az ellene emelt vadászati kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetett, a panaszló által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és a mennyiben a tárgyalások során és a tanuk vallomásával beigazoltatott, hogy panaszlott G. A. idegen területen töltött puskával karján találtatott, az I. foku itélet, mely szerint nevezett idegen területen vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban marasztaltatott el, a pénzbüntetés pedig az 1883. évi XX. t.-cz. 36. §-ában jelzett czélokra fordittatni rendeltetett: egész terjedelmében fentartatik; egyszersmind az ügyiratok jelen itélet jogerőre emelkedése után a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett az illetékes pénzügyi hatósághoz áttétetni rendeltetnek.

Ha panaszlottak a közönség használatától elzárt uradalmi erdőbe hatolnak, s ott lövésre készen különböző irányban felfogott körben haladnak, a tiltott vadászás tényálladéka beigazoltnak veendő.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 1894. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a t—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával R. V. s társai idegen vadászterületen engedély nélkül való vadászat által elkövetett kihá-

gás vádja és az ez alapon terhükre rótt büntetés alól felmentettek, az N. püspökség uradalmának erdésze, mint magánpanaszos részéről közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és vádlottak idegen vadászterületen engedély nélkül való vadászás által elkövetett kihágásban vétkeseknek nyilvánittatnak s ezért az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 15 nap alatt s végrehajtás terhe mellett egyenkint fizetendő és az idézett t.-cz. 36. §-ában jelzett módon megosztandó 10—10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1—1 napi elzárásban, továbbá B. M. erdőőr részére 2 frt eljárási költségnek egyetemleges megfizetésében, valamint a még felmerülhető tartási és eljárási költségek viselésében marasztaltatnak el; végül a tárgyalási iratoknak a fenforogni látszó jövedéki kihágások elbirálása végett az illetékes királyi adófelügyelőhöz leendő áttétele rendeltetik el. Mert azon körülmények, hogy vádlottak a közönség használatától elzárt uradalmi erdőben találtattak, hogy ott fegyvereiket lövésre készen tartva különböző irányban felfogott körben haladtak: kétségtelenül megállapitják a tiltott vadászás tényálladékát és ezt azon körülmény, hogy vad náluk nem találtatott, le nem rontja, mert csak a véletlennek tulajdonitható, hogy az erdőőrrel való találkozás idejéig vadra nem akadtak.

Vadászati jogosultsággal biró egyénnek azon védekezése, hogy az általa bérelt vadászterület határait nem kellően ismerte, mentségül el nem fogadható.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1680. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a pécsi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával J. G. pénzügyigazgatósági számtiszt, az ellene emelt vadászati kihágási vád és annak jogkövetkezményei terhe alól felmentetett, a magánpanaszos által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és panaszlott idegen területen engedély nélkül vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján és pedig tekintettel büntetlen előéletére, 15 nap s különbeni végrehajtás terhe alatt, fele részben a feljelentőt, fele részben Árpád község szegényalapját megillető 15 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetére 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében elmarasztaltatik; mert az eljárás során beigazoltatott, miszerint az a hely, melyen a panaszlott önbeismerése szerint is, a kérdéses kihágást elkövette, a feljelentő által képviselt uradalomnak 200 holdat meghaladó nagyságu, teljesen összefüggő területén fekszik és a panaszlott azon védekezése, hogy az általa bérelt vadászterület határait nem kellően ismerte, elfogadható mentségül nem tekinthető.

Szarvasbikának meglövésénél is tüzetesen kideritendő, hogy a panaszlott az illető vadat jogos védelemből lőtte-e le.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3315. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a zalaegerszegi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával K. A. idegen vadászterületen engedély nélkül való vadászat és tiltott időben egy szarvasbika meglövése miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 31. §§-ai alapján, egészben az illető község szegényalapjára forditandó 10 és 60 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 és 6 napi elzárásban, és a fel-

merülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: feloldatik s vádlott által megnevezett tanuk kihallgatásával azon körülmény tüzetes megállapitása végett, hogy ő a kérdéses vadat a bekövetkezhető szerencsétlenség megelőzése czéljából ejtette-e el? vagyis a valódi tényállás tüzetes felderitése czéljából a k. b. t. k. 12. §-ánál fogva a b. t. k. 79. §-ára való tekintettel, uj tárgyalás és a kifejlendőknek megfelelelő uj elsőfoku érdemleges határozat hozatala rendeltetik el: mert az eddigiekkel, a tényállás annyira, hogy az ügy alaposan elbirálható lett volna, ki nem fejtetett; nem lett ugyanis vizsgálat tárgyává téve vádlottnak azon állitása, melynek igazolására tanukra hivatkozik, hogy ő a kérdéses vadat az uton haladtában — jogos védelemből ejtette el, nehogy kárt tegyen az utjavitással elfoglalva volt gyermekseregben, kik a feléjük villámsebességgel rohanó szarvastól megijedve futásban, sikoltozás közt, igyekeztek menedéket keresni. Ennélfogva tehát a fentieket az Elj. Szab. 79. §-a értelmében el kellett rendelni.

A vadászati jognak jóhiszemü és háboritlan gyakorlása a jogtalan vadászattal vádolt egyén irányában figyelembe veendő.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 2731. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a n—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával O. A. és O. S. idegen területen engedély nélküli vadászás által elkövetett kihágás vádja alól felmentettek, S. V. panaszos pedig 12 frt eljárási költség megfizetésében marasztaltatott el, a panaszos által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, helybenhagyatik. Mert N. J. tanu és vadászatbérlő vallomásában beismeri, hogy vádlottakkal és F. J.-vel még 1884-ben megegyezett, hogy azok U. község területén a vadászatot évi 5 frtért gyakorolhatják; de mivel sincs bizonyitva azon további állitása, hogy nevezettek, ha vadászni akartak, előbb mindig hozzá jönni tartoztak és hogy ő a vadászatot nekik később felmondotta volna; mert U. község elöljárói pótlólag kihallgattatván, állitják, hogy a vadászatért járó bért O. testvérek fizették be a községi pénztárba és hogy ők a szóban forgó esetig a vadászat gyakorlatában háborgatva nem voltak; mert az iratokhoz csatolt nyugta szerint még 1887. évi októben hó 1-én is, tehát azon évre, melyben a följelentés tárgyát képező vadászat történt, szintén nevezett testvérek fizették le a bért a községi pénztárba; végül, mert a fent elősoroltakból az következtetendő, hogy vádlottak a panasz tárgyát képező cselekmény idejében U. község területén a vadászati jognak johiszemü és háboritlan birtokában voltak. Ennélfogva a másodfoku itélet helybenhagyásával vádlottak fel voltak mentendők.

Oly egyén, ki a vadászatban sem részt nem vesz, sem abban nem segédkezik, egyedül azért, hogy vadászati kihágást elkövetők társaságában találtatott, vadászati kihágás elkövetésében részesnek nem mondható.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1006. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a jámi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával G. G., G. J., D. G., N. V., R. J. és G. G. lapusniki lakosok, idegen területen engedély nélkül kutyákkal vadászás miatt, egyenkint az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és

32. §§-ai alapján 25 és 2 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 és fél napi elzárásban, továbbá egyetemleg 16 frt 50 kr. eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: G. J.-re nézve megváltoztattatik és ezen panaszlott a terhéül rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetik; mert maguk a kihallgatott erdőőrök vallomása szerint is a nevezettnél semminemü vadászatra alkalmas eszköz vagy fegyver nem volt és tagadásával szemben az sem volt ellene beigazolható, hogy a kérdéses alkalommal hajtóként szerepelt volna s megczáfolatlanul maradt azon védekezése, hogy egy megszökött ló keresése alkalmával véletlenül keveredett a többi elmarasztalt panaszlottak társaságába; — egyebekben azonban a hozott alsóbbfoku itéletek indokaiknál fogva helybenhagyatnak.

Egyéb bizonyiték hiányában azon körülményből, hogy a tiltott helyen vadászás czéljából lerakott tőröktől a lábnyomok vádlott udvarába vezettek, nem állapitható meg az orvvadászás.

A m. kir. belügyminiszter 1891 évi 1262. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kaposvári járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Tóth János csoknyai lakos vadászati kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván; ezennel az elsőfoku itélettel együtt megváltoztattatik, és vádlott a terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetik; mert a vizsgálat folyamán csak az állapittatott meg, hogy ugy panaszló mint feljelentő kertjében foglyokra tőrök voltak felállitva s hogy a tőröktől a hóban volt lábnyomok vádlott udvarába vezettek; de az, hogy ki rakta le a kérdéses tőröket, a tárgyalás során vádlott tagadásával szemben kétségtelenül igazolva nem lett, már pedig pozitiv bizonyitó adatok hiányában csupán csak valószinüséget megállapitó következtetések nyomán, marasztaló itélet nem hozható.

Hegypásztorok által bár fegyveresen, a tilos vadászterületet képező szőlők bejárása, magában véve vadászati kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 4409. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a csurgói járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, H. Gy. földmives és H. J. és Z. J. hegypásztorok, idegen területen engedély nélkül s tiltott időben vadászás által és I-ső rendü vádlott még engedély nélküli fegyvertartás által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 29. §§-ai és a 224/883. sz. megyei szabályrendelet alapján s pedig I. r. v. 25. és 25. s még 50 frt. — II. és III. r. vádlottak egyenkint 10 és 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében I. r. v. 10. — s II. és III. r. vádlottak 4—4 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, továbbá a fenforogni látszó jövedék-csonkitás elbirálása czéljából az összes iratok az illetékes m. kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltettek, — az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán

felülvizsgáltatván: H. Gy. I-ső rendü vádlottra nézve indokainál fogva helybenhagyatik, — a másik két rendü vádlottat illetőleg azonban megváltoztatik és ezek az ellenük emelt vád és annak következményei alól felmentetnek; mert határozott tagadásukkal szemben semmivel sincs az bebizonyitva, hogy ők vadásztak volna, maga elsőrendü vádlott is megczáfolta még azt is, hogy a nevezettek a kérdéses alkalommal ő vele társaságban lettek volna s e részben a feljelentő s utólag kihallgatott K. M. csendőr is elismeri, hogy ketten együtt és egy tőlük távolabb haladtak, ugy hogy habár a csendőrök felismerték is őket arra menetükben, de sem lövést tőlük, sem más gyanus cselekményt nem látván, elfogadandó volt ama megczáfolatlan védekezésük, hogy ők akkor is csak kötelességüket teljesitették, a midőn mint hegypásztorok a szőlőhegységet bejárták, minélfogva a terhükre rótt kihágási cselekmény ellenük beigazolható nem lévén, — annak vádja és következményei alól felmentendők voltak.

A csupán hallomások után és nem közvetlen tapasztalatból tett panasz, a tagadásban levő panaszlott elmarasztalására elegendő alapul nem szolgálhat.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 634. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a Gyöngyös városi rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával, H. B. J. földmives szőlőpásztor, jogosulatlan vadászat által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik, és panaszlott a terhéül rótt kihágási vád és annak következményei alól felmentetik; mert a feljelentést tevő, ujabbi kihallgatásakor tett beismerése szerint, feljelentését nem közvetlen tapasztalatából, hanem csupán M. L. ki is hallgatott tanu előadása nyomán tette meg; s miután a másik kihallgatott tanu B. M. pedig, vallomása szerint nem látta, hogy a kérdéses kihágást panaszlott követte volna el, ekkép az egyetlen terhelő tanu előadása alapján csupán, az azzal szemben határozott tagadásban levő panaszlott elmarasztalható nem volt.

Azon ténykörülmény, hogy egyik panaszlott, midőn nála a csendőrök megjelentek, fegyverét saját szőlőjében a keritéshez támasztotta, és hogy másik panaszlott ugyanott fegyverrel találtatott, melyet szétszedve szüre alá rejtett volt, magában véve vadászati kihágás megállapitására elégtelen.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3292. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a perjámosi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, Z. G. ház és földtulajdonos és Z. S. egresi lakosok, tiltott helyen való vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 50—50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5—5 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el és az iratok a jövedéki kihágás elbirálhatása végett a kir. pénzügyigazgatósághoz rendeltettek áttétetni, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és panaszlottak a terhükre rótt vadászati kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetnek; mert ellenük a tárgyalás folya-

mán valamely, a vadászati törvény szakaszaiba ütköző kihágás beigazolva nem lett, a mennyiben I. rendü panaszlott azon cselekménye, hogy midőn nála a csendőrök megjelentek, fegyverét saját szőllőjében a keritéshez támasztotta és hogy II. rendü panaszlott ugyanott fegyverrel találtatott és azt szétszedve szüre alá rejtette, a vadászati törvény hivatkozott szakaszába ütköző kihágást nem képez.

Azon ténykörülmény, miszerint panaszlott panaszlóval egyezkedni akart azon czélból, hogy orvvadászat miatt ellene panaszt ne emeljen, magában véve a panaszlottnak elmarasztalására elegendő bizonyitékul nem tekinthető.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1018. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a németujvári járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet büntető részének némi kiigazitásával, P. J. tiltott vadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, jogosulatlan fegyvertartás miatt pedig a 23,531/885. számu megyei szab. rend. 8. §-a alapján 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében összbüntetésképp 3 napi elzárásban, továbbá 16 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el s azonfelül az ügyiratok a fenforgó jövedéki kihágás elbirálása végett az illető m. kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltettek, — az elmarasztalt által bejelentett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a vadászati kihágásra vonatkozó részében megváltoztattatik és vádlott a terhére rótt ezen kihágás vádja és következményei alól felmentetik; mert vádlott azt, hogy a kérdéses időben panaszló által tiltott vadászaton éretett volna, határozottan tagadta, ezen tagadásával szemben pedig a kihallgatott tanuk vallomásával panaszló vádja beigazolást nem nyert; — azon tény pedig, miszerint vádlott a korcsmában panaszlóval egyezkedni akart azon czélból, hogy az orvvadászat miatt ellene hatóságnál panaszt ne emeljen, vádlott elmarasztalására kielégitő bizonyitéknak nem volt tekinthető. Az itélet, többi részében indokainál fogva azzal hagyatik helyben, hogy az idézett szabályrendelet 8. §-ának *e)* pontja értelmében a vádlott birtokában talált lőfegyverek elkobzása is kimondatik.

A vadászati törvény 26. §-ának alkalmazása csak akkor van helyén, ha a 27. §-ban felsorolt körülmények egyike sem forog fenn.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3187. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a perjámosi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet W. A.-ra vonatkozó nem felebbezett részének érintetlenül hagyása mellett, felebbezett részének a büntetés mérvét illető megváltoztatásával, W. J. lovrini lakos, éjnek idején, tiltott helyen és tiltott időben vadászás által elkövetett kihágás miatt és pedig az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 15 frt, a 27. § alapján 150 frt, a 29. § alapján pedig 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 18 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, a panaszló báró L. F. irásbeli felebbezése folytán felülvizsgáltatván: W. A.-ra vonatkozó részében — miután nem felebbeztetett, érintetlenül, W. J.-re vonatkozó felebbezett részében pedig, tekintettel arra, — hogy panaszlottnak orvvadászat miatt az 1881. és 1884. években történt elmarasztalása, a jelen

[illegible] körülményül nem szolgálhat, — oly változtatással [illegible] hogy nevezett W. J. az idézett törvény 26. §-a alapján [illegible] kiszabott 15 frt pénzbüntetés megfizetése alól felmentetik, — mert nevezett azon cselekménye, hogy idegen területen, engedély nélkül a tiltott időben vadászott, mint az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-ában körülirt kihágásnak súlyosabb esete, — egyedül az idézett törvény 27. §-a alapján büntetendő kihágást képezvén, a miatt a 26. §-a alapján is nem büntethető, mivel ezen törvényszakasz alkalmazásának csak akkor van helye, ha a vadászat elkövetésénél a 27. §-ban felsorolt körülmények egyike vagy másika fenn nem forog.

Vadnak kézzel való fogása nem képez vadászati kihágást.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 512. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a nagyszombati járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával Cs. I. [illegible] tilott időben vadászás miatt ellene folyamatba tett kihágás vádja [illegible] tényálladék hiányában felmentetett s az [illegible] idegen ingó dolog jogtalan eltulajdonitása által [illegible] végett az illetékes kir. birósághoz áttétetni rendeltetett, [illegible] által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, [illegible] a másodfoku itélet indokainál fogva, mely szerint vadnak [illegible] nem képez, mindazáltal azonban az említett [illegible] a vonatkozó iratoknak az illetékes [illegible]

A [illegible] kihágások nem tartoznak a törvény 28. §-ában [illegible]

A [illegible] sz. határozata:

[illegible]

tekben rendeli el hivatalos feljelentésre is az illetékes biróságok előtti eljárást s a jelen esetben a jogosult vadászati jogtulajdonos panaszfeljelentést nem tévén, az idézett törvényczikk 27. §-ában körülirt kihágás elkövetése miatt történt elmarasztalás alól panaszlott felmentendő volt; — ugyszintén felmenteni kellett vádlottat a meglőtt és felhasználása folytán el nem kobozhatott őzért kártérités fejében megitélt 8 frt fizetése alól is, mert ez irányban semmiféle törvényes szabály nem intézkedik, — a lőfegyver elkobzása és mi czélra leendő értékesitése pedig a hivatott megyei szabályrendelet a kbtk. megfelelő rendelkezésein alapul.

Idegen vadászterületen kutyával, hajtókkal és vadászfegyverrel engedély nélkül vadászás együttesen, a vadászati törvénynek nem 27. hanem 26. §-a szerint minősülő kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1156. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a csákovai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, N. K. gazdasági ispán, tilos eszközökkel való orvvadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, továbbá 4 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, és a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálhatása végett az iratok a kir. pénzügyigazgatósághoz rendeltettek áttétetni, — az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a kihágást minősitő és büntetést kiszabó részében megváltoztattatik; és minthogy panaszlott azon cselekménye, hogy a B. M. vadászterületén kutyával, hajtókkal és vadászfegyverrel engedély nélkül vadászott, az idézett törvény 26. §-a szerint minősülő kihágást képez, ez alapon marasztaltatik el 10 frt pénzbüntetésben, mely nemfizethetés esetén egy napi elzárásra lesz átváltoztatandó.

Ha valamely cselekmény a vadászati törvény 27. §-ába ütközik, ugyanazon cselekmény egyszersmind nem büntethető a 26. §. alapján is, mivel a 27. §. nem ujabb kihágást, hanem a 26. §-ban meghatározott kihágásnak sulyosabb körülmények közti elkövetését állapitja meg.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 1765. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint N. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, illetve kiegészitésével K. J. cz—i lakos idegen vadászterületen engedély nélkül vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, és orvvadászaton tettenérés alkalmával álnév bemondása miatt ugyanazon törvényczikk 27. §-a alapján 100 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén még 10 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, a lefoglalt fegyver elkoboztatni és az iratok a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett az illetékes kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltettek, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőrendü kihágásra vonatkozó rész töröltetik és panaszlott egyedül a másodfokban terhére rótt kihágás miatt büntettetik meg a kimért 100 frt pénzbüntetéssel; mert, ha valamely cselekmény a vadászati törvény

27. §-ába ütközik, ugyanazon cselekmény nem büntethető egyszersmind a 26. §. alapján is, mivel az előbbi szakasz nem ujabb, hanem a 26. §-ban már körülirt orvvadászásnak sulyosabb körülmények között történt elkövetését és igy sulyosabb mértékben megtorlandó orvvadászásnak kihágását állapitja meg, illetve rendeli büntetendőnek; mely oknál fogva vádlott egyedül a 27. §-a alapján volt elmarasztalandó; az iratoknak a pénzügyigazgatósághoz áttételét kimondó része, miután a feljelentés másolata a fenforogni látszó jövedéki kihágási eljárás meginditása végett a pénzügyigazgatósághoz már áttétetett, mint felesleges töröltetik, ellenben a fegyver elkobzását elrendelő része helybenhagyatik.

A vadászati törvény 27. §-ával már a sulyositó körülmények hozzájárulásával elkövetett orvvadászat büntettetik; ily esetben tehát még a 26. §-ra való hivatkozás elhagyandó.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 508. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a pesti alsójárás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, S. M. juhász, a haszonbérlő engedélye nélkül és tiltott eszközökkel (tőrrel) két izben való orvvadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26., 27., 33. és 34. §§-ai alapján 300 és 300 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 30 és 30 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, a dróthurkok elkoboztatni rendeltetvén, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a büntetést kiszabó részében helybenhagyatik, minősitő részében azonban megváltoztatik és ehhez képest S. M. csak a törvény 27. §-a alapján marasztaltatik el; mert a 27. §-al már a sulyositó körülmények hozzájárulásával elkövetett minősitett jogtalan vadászat (orvvadászat) büntettetik, a 34. §-ra való hivatkozás pedig, minthogy kártérités iránt jogigény bejelentve nem lett és az meg sem is állapittatott, töröltetik.

Az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-ának határozmánya szerint nem csupán a tilos időben való vadászat, hanem az orvvadászat is büntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 3884. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a szobi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. J. tiltott területen és éjjeli orvvadászat, N. P. pedig tiltott területeni vadászat miatt és pedig az előbb nevezett az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 10 frt, a 27. §-a alapján pedig 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1—5 napi elzárásban; az utóbb nevezett pedig az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén [illegible] napi elzárásban, továbbá mindkét vádlott 9 frt tanudijban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el s egyuttal az iratok a jövedéki kihágás miatt az illetékes hatósághoz áttenni rendeltettek, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: K. J.-ra nézve [illegible] orvvadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján az [illegible] pénzbüntetésben, vagyis [illegible] 10 napi elzárásban marasztaltatik el [illegible] kihágás miatt elma-

rasztalandó, mert az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-ának büntető határozmánya által nem csupán a tilos időben való vadászat, hanem már az orvvadászat is fenyitve van.

Idegen területen való vadászat miatt kiszabott pénzbüntetés legkisebb mennyisége az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 10 frtot tesz ki s az le nem szállitható.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4278. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint Sz. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet módositásával Gy. J. idegen területen való vadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 12 órai elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el; az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik és az elsőfoku itélet, mely szerint panaszlott 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban marasztaltatik el, indokaiból és azért is helybenhagyatik, mert ezen büntetés a hivatkozott szakasz szerint a büntetés minimumát képezi.

Fáczánokra tilos eszközökkel engedély nélkül, de nem tiltott időben való vadászás, a vadászati törvénynek csak 27. és nem egyuttal 31. §-ába ütközik.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3006. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a lengyeltóti járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával T. B. földmives, tiltott eszközökkel való vadászás és ennek eredményeként egy fáczántyuk fogása miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. és 31. §-ai alapján, ezen törvény 15. §-ának alkalmazásával 100 és 3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 és 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, a csapda és hurok pedig elkoboztatott, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: azon módositással hagyatik helyben, hogy a panaszlott az 1883. évi XX. t.-cz. 31. §-ában körülirt kihágás vádja s ennek következményekép kirótt 3 frt pénzbüntetés, illetve 1 napi elzárás alól felmentetik; mert a fáczánokra a tilalmi idő az 1883. évi XX. t.-cz. 9. §-a értelmében február hó 1-től augusztus hó 15-ig tart, a kérdéses fáczántyuk elfogása pedig deczember hó 16-án, tehát a fáczánra nézve nem tiltott időben történvén, panaszlott a törvény 31. §-a alapján elmarasztalható nem volt; a törvény 15. §-ában foglalt tiltó rendelkezés megszegése pedig a jelen esetben a 27. §. által megtorolva van.

A vadászati törvény 27. §-ában jelzett éjjeli időnek nem tekinthető a nyári napon reggel 6 óra és 7 óra között történt vadászás.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 52. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a körmendi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, K. J. és Sz. M. földmivesek, idegen területen tiltott időben elkövetett orvvadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. s illetve 27. és 29. §§-ai alapján 150—150-

és 40—40 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 19—19 napi elzárásban, továbbá egyetemleg 16 frt 30 kr. eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, az itélet jogerőre emelkedése után pedig az iratok az illető kir. pénzügyigazgatósághoz, a fenforgó jövedéki kihágás elbirálása végett, áttétetni rendeltettek, — az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik akkép, hogy elsőrendü panaszlott K. J. idegen területen engedély nélkül s tiltott időben vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 29. §§-ai alapján, 25 és 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 3 és 2 napi elzárásban marasztaltatik el, — ellenben másodrendü panaszlott Sz. M. az ellene emelt kihágási vád és annak következményei alól felmentetik. Mert ugyanis csak az R. J. felesketett erdőőr és vadfelügyelő által közvetlenül észrevett s 1890. junius 22-én elkövetett és egyedül feljelentett kihágásról lehet szó, a mely a megtartott tárgyalásokból kivehetőleg, az emlitett nap reggelén 6 és 7 óra között történhetett meg s ez alkalommal a nevezett vadfelügyelőnek a póttárgyaláson tett határozott vallomása szerint, ő csak lövést hallott és csakis K. J.-nél látott lőfegyvert, — mig a T. J. tanu által emlitett s állitólag a kérdéses nap előtti este 9 óra tájban elkövetett s fel sem jelentett és ezen egy tanu vallomásán kivül mivel sem igazolt kihágás esete, tekintetbe nem jöhet. Ily körülmények között Sz. M., kiről az, hogy vadászott volna, semmivel sem lett beigazolva, az ellene emelt vád és annak következményei alól felmentendő volt; — mig K. J., a ki ellenében nevezetesen a R. J. felesketett erdőőr hit alatti vallomásával beigazoltatott az, hogy a kérdéses nyári napon reggel 6 és 7 óra között idegen területen tiltott időben vadászott, e miatt hivatolt törvényczikk 26. és 29. §§-ai alapján — és pedig tekintettel büntetlen előéletére s vagyontalanságára — az itt kiszabott mértékben volt marasztalandó.

Panaszlottaknak a csendőrök elől való elmenekülése magában véve még nem képez elég indokot arra, hogy az elkövetett kihágás a vadászati törvény 27. §-a alapján büntettessék.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2291. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a borosjenői járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával, Sz. M., Sz. T., G. P. és P. A. földészek, idegen területen tiltott időben engedély nélkül, kutyákkal s a három utóbbi panaszlott tilos módon vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. s illetve 27., 29. és 32. §§-ai alapján és pedig I. rendü vádlott 10—5 és 1 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetén 1 és 1 napi s 6 órai elzárásban, a többiek 100, 5 és 1 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 és 1 napi s 6 órai elzárásban, az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: akkép változtatik meg, hogy tekintettel arra, mikép a II., III., és IV. rendü panaszlottak azon ténye, hogy az őket kihágáson ért csendőrök elől menekültek, magábanvéve a vadászati törvény 27. §-ában körülirt kihágás tényálladékát meg nem állapitja, a nevezettek az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a helyett a 26. §-ba ütköző kihágás miatt, ezen §. alapján és pedig menekülésüket sulyosító körülményül tudva be, egyenkint 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban marasztaltatnak el; egyebekben a másodfoku itélet minősitő részében indokainál fogva helyben hagyatik, a büntetések

kiszabása tekintetében azonban, miután semmi különös enyhitő körülmények fenn nem forognak és igy a másodfokulag történt büntetés-leszállitás nem eléggé indokolt, e részben az elsőfoku itéletben megállapitott büntetések érvényre emelésével, I. rendü panaszlott az illető t.-cz. 26. §-a alapján 25 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 3 napi elzárásban, mind a négy vádlott pedig a 29. és 32. §§-ok alapján egyenkint 20 és 5 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetén 2 és 1 napi elzárásban marasztaltatnak el; végül az alsóbbfoku itéletekben egyáltalán nem is érintett elkobzott fegyvereknek az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában jelzett czélokra leendő értékesittetése elrendeltetik.

Az orvvadászat cselekménye a nyári félévben esti hét óráig éjjeli orvvadászatnak nem minősithető, következőleg ily esetben a vadászati törvénynek csupán 26. §-a alkalmazható.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 3504. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a p—i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával M. Ignácz földmüves, idegen vadászterületen éjjel és tiltott időben vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. és 29. §-ai alapján 100 és 20 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 és 2 napi elzárásban és három drb nyul lövéséért u. a. t.-cz. 31. §-a alapjan, még 9 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén még 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, azonkivül elkobzott fegyvere elárvereztetni és a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett az iratok az illetékes kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltetnek, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: egyéb részeiben indokainál fogva helybenhagyatik, az elsőrendü kihágást illető része azonban megváltoztattatik és panaszlott az orvvadászatnak éjjel történt üzése miatt terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetik és e helyett idegen területen engedély nélkül vadászás által elkövetett kihágásban találtatik vétkesnek s a vadászati törvény 26. §-a alapján a miatt 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 2 napi elzárásban marasztaltatik el; mert azon körülmény, hogy vádlott augusztus hó 2-án esteli 7 órakor vadászott, még nem teszi indokolttá a vadászati törvény 27. §-ának alkalmazását, mely az éjjel történt orvvadászatot tiltja, már pedig augusztus hóban nevezett idő éjnek még nem modható.

Alkonyatkor elkövetett orvvadászat nem képezi az orvvadászásnak sulyosabb nemét, hanem csak az éjjel, illetve sötétben véghez vitt.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 782. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a l—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. T. idegen vadászterületen engedély nélkül este elkövetett orvvadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban, 6 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, panaszos gr. Zs. R. részéről és az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, tekintettel arra, hogy az idézett 27. §. többek közt az éjjel elkövetett minősitett orvvadászatot rendeli

büntetni, az pedig, hogy a kihágás éjjel követtetett volna el, nem állittatott, hanem csak este elkövetettnek jeleztetett, indokainál fogva az idézett t.-cz. 26. §-a alapján hagyatik helyben azon hozzáadással, hogy az iratok a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett az illetékes kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltetnek.

Télen délután 6—7 óra között elkövetett orvvadászat a vadászati törvény 27. §-a szerint minősül és büntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 4205. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a gesztesi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet részbeni megváltoztatásával, Sz. P. gépész, idegen területen engedély nélkül való vadászat által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 10 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, kétcsövü fegyvere elkoboztatni, az itélet pedig a fenforgó jövedéki kihágás megtorlása végett a győri m. kir. pénzügyigazgatósággal közöltetni rendeltetett, — a feljelentő W. Gy. irásbeli felebbezése folytán felülvizsgáltatván: oly változtatással és kiegészitéssel hagyatik helyben, hogy vádlott cselekménye az idézett törvényczikk 27. §-ába ütköző kihágásnak minősittetik s a büntetés ugyanezen törvényszakasz alapján, tekintettel vádoltnak büntetlen előéletére, 100 frt pénzbüntetésben, ennek behajthatlansága esetén 10 napi elzárásban állapittatik meg; továbbá a kérdéses elkobzott fegyver az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ába meghatározott czélra értékesittetni rendeltetik. A másodfoku itélet a vádbeli cselekmény minősitése tekintetében megváltoztatandó volt, mert január 5-én a délutáni 6—7 órai időköz az éjjeli időhöz számitandó; minélfogva panaszlott azon cselekménye, hogy a kérdéses időben nyulra lesbe állt és lőtt, — a mint az elsőfoku hatóság helyesen minősitette, — a hivatkozott törvény 27. §-a alapján büntetendő kihágást képez.

Ha az engedély nélkül vadászó az őt tetten kapó egyén ellen fegyvert fog, ezen cselekmény az 1883. évi XX. t.-czikk 27. §-a szerint büntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 3148. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a t—i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Cs. K. idegen területen engedély nélkül (jogtalanul) és tiltott időben elkövetett vadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 29. §-ai alapján 20—20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2—2 napi elzárásban, továbbá 7 frt 92 kr eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: azon részében, mely szerint vádlott a tiltott időben való vadászat miatt a 29. §. alapján 20 frt pénzbüntetésre itéltetett, indokainál fogva helybenhagyatik, mig ellenben a jogtalan vadászatra vonatkozó része ugy a minősités, mint büntetés megállapitása tekintetében megváltoztattatik s vádlott azon kihágás miatt, hogy az általa elkövetett jogtalan vadászat (orvvadászat) alkalmával az ellen, ki tetten kapta, fegyvert fogott, az idézett törvény 27. §-a alapján 100 frt 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett fizetendő pénz-

büntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban marasztaltatik el; mert a tanuk egybehangzó vallomása által beigazoltatott, hogy az orvvadászat miatt őt üldözőbe vett felesketett csősz ellen fegyvert fogott; ennélfogva vádlott cselekménye nem a 26. §., hanem a 27. §. szerint volt minősitendő és büntetendő.

A vadászati törvény 27. §-ában körülirt kihágásokra minimumként kiszabott 100 frt pénzbüntetés rendszerint nem és csak rendkivüli enyhitő körülmények fenforgása esetén szállitható le.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2148. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a zentai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet változtatásával, ifj. Sz. P. földmives, idegen területen tiltott időben engedély nélkül tilos módon vadászás miatt, a kbtk. 12. §-a és a btk. 92. §-a alkalmazásával az 1883. évi XX. t.-czikk 27. és 29. §§-ai alapján 40 és 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 4 és 2 napi elzárásban, továbbá 5 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, a kihágási jelen eljárás befejezte után pedig az iratok a fenforgó jövedéki kihágás megtorlása végett az illető m. kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltettek; — ellenben idősb Sz. P. az elsőfoku itéletben kimondott pénzbüntetés megfizetése iránti szavatos kötelezettség alól felmentetett, — ugy a panaszos fél, mint az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: oly változtatással hagyatik helyben, hogy az elmarasztalt az idézett törvényczikk 27. §-a alapján, minthogy az itt minimumként kiszabott büntetésen alul, a kbtk. 12. §-a és a btk. 92. §-a alkalmazásával leszállitva történt elmarasztalására rendkivül enyhitő körülmények fenn nem forognak, 100 frt pénzbüntetés megfizetésében, behajthatlanság esetén 10 napi elzárásban, — a hivatolt törvényczikk 29. §-a alapján azonban, tekintettel büntetlen előéletére, 5 frtra leszállitott pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban marasztaltatik el.

Az 1883. évi XX. t.-cz. 28. §-ba ütköző kihágás követtetik el, ha a haszonbérbe adott vadászati téren a haszonbérlő szóbelileg megtámadtatott.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4351. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a Karánsebes város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet feloldásával M. M. a vadászati jog haszonbérlőjének, vadászatban való megakadályozása által elkövetett kihágás miatt emelt vád alól felmentetett, a panaszos Sch. F. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s panaszlott M. M. azért, hogy Sch. F.-et az ez által haszonbérelt vadászterületen kérdőre vonta, tehát szóbelileg megtámadta, az elsőfoku itélettel egyezőleg az 1883. évi XX. t.-cz. 28. §-ába ütköző kihágásban vétkesnek mondatik ki s ezért az idézett törvényszakasz alapján 15 nap alatt lefizetendő 10 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetén 1 napi elzárásban marasztaltatik el, és köteles az esetleg felmerülendő tartási költséget is viselni. Mert Karánsebes város polgármesterének f. évi okt. hó 18-án 3787. sz. a. kelt jelentésével beigazoltatott, hogy azon «szőlőhegy»-nek nevezett terület, a melyen panaszos Sch. F. haszonbérlő vadászott és hol őt vádlott megtá-

madta, az 1883. évi XX. t.-cz. 2. §-ában jelzett területek közé nem tartozik, és azon területre vonatkozólag is a vadászati jog panaszosnak haszonbérbe adatott. Ennélfogva panaszlottat tehát azért, hogy a haszonbérlőt a vadászterületen kérdőre vonta, habár tényleg nem is akadályozta meg a vadászatban, a jelzett kihágásban vétkesnek kellett kimondani; mert annak elkövetéséhez nem szükséges a vadászatban való tényleges akadályozás; elkövettetik a kihágás pusztán a szóbeli megtámadás által is. A büntetés kiszabásánál figyelembe vétetett panaszlott müveltségi foka és büntetlen előélete.

Panaszlottnak azon cselekménye, hogy az őt észrevevő erdőőr elől megfutott, magában véve nem állapitja meg a vad. törvény 27. §-ába ütköző kihágást, hanem a 26. §. alapján birálandó el.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 514. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a borosjenői járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, O. P. orvvadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, továbbá 8 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, — az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva oly módositással hagyatik helyben, hogy panaszlott idegen területen engedély nélkül vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján, és pedig tekintettel büntetlen előéletére 20 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetén 2 napi elzárásban marasztaltatik el; mert a panaszlott azon ténye, hogy az őt messziről észrevevő erdőőr elől megfutamodott, egymagában véve még nem szolgáltatja az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-ában körülirt kihágásnak ott felsorolt egyik alkatelemét sem és igy ezen törvényszakasz alapján panaszlott elmarasztalható nem volt.

Egyik vadászati bérlő részéről, a másik bérlőtárs által az előbbi tudta nélkül másokra ruházott vadászati jog gyakorlásának megakadályozása, vadászati kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2537. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a muraszombati járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával gr. E. J. földbirtokos az ellene emelt vadászati kihágás vádja és jogkövetkezményei terhe alól felmentetett, ellenben P. J. földmives csekefai lakos a vadászatnak jogtalan akadályozása miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 28. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 6 frt kártéritésben, 7 frt 50 kr eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik, elmarasztaltra vonatkozó felebbezett részében azonban megváltoztattatik és P. J. az ellene emelt vadászati kihágás vádja és annak jogkövetkezményei terhe alól szintén felmentetik, gr. E. J. pedig kártéritési keresetével polgári perutra utasittatik. Felmentendő volt elmarasztalt a vadászatnak jogtalan akadályozása miatt ellene emelt kihágás vádja alól azért, mert tagadásával szemben mivel sem igazoltatott, miszerint tudomása lett volna a vadászati ognak V. J. társbérlő részéről gr. E.-re történt átruházásáról, és igy a

bérlete területén vadászó — előtte idegen egyéneket a vadászatban annál is inkább jóhiszemüleg akadályozta, — mert a vadászati jog átruházásáról sem gr. E. J., sem K. K. által nem értesült.

Vadászokhoz intézett oly értelmü felszólitás, hogy ne vadászszanak, nem képez vadászatban való akadályozást.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 554. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az n—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával G. Ignácz vadászati téren a haszonbérlőknek vadászásban akadályozása miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 28. §-a alapján 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztatik és panaszlott a terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól tényálladék hiányában felmentetik; mert vádlottnak azon cselekménye, hogy a feljelentőként szereplő vadásztársulati elnököt és annak vadásztársait felszólitotta, hogy az őt megillető vadászterületen ne vadászszanak, a vadászati törvény 28. §-ba ütköző kihágás tényálladékát annál kevésbé állapitja meg, mivel azon kérdés, hogy panaszosokat a cselekmény elkövetésének helyén megilleti-e a vadászati jog, tisztázva nincs és ezen körülmény előbb külön közigazgatási eljárás folyamán kideritendő lett volna.

Ha a haszonbérbe adott vadászati téren a tulajdonosok valamelyike, a haszonbérlőt vagy azt, ki ennek engedélyével vadász, a vadászattól levélben eltiltja, vadászati kihágást még nem követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 2151. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a nagykaposi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával P. V. Gy. az 1883. évi XX. t.-cz. 28. §-a alapján elsőfokulag reá kiszabott 10 frt pénzbüntetés megfizetése alól felmentetett, ellenben 7 frt 20 kr. eljárási költség megfizetésében marasztaltatott el, végre a kérdéses terület önálló vadászterületnek el nem ismertetett, panaszló M. G. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és panaszlott a vadászati kihágás vádja és az annak alapján kiszabott pénzbüntetés és eljárási költségek megfizetése alól felmentetik; mert azon körülmény, hogy panaszlott M. G.-t a vadászattól levélben eltiltotta, az idézett törvényczik 28. §-ában minősült vadászati kihágás tényálladékát még nem állapitja meg. Az itéletnek azon része, hogy a kérdéses terület külön vadászterületnek el nem ismertetett, érintetlenül hagyatik.

Kis őzborju elfogása az 1883. évi XX. t.-cz. 30. §-ába ütköző vadászati kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2875. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a nagyatádi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával R. J. föld-

mives, hatósági engedély nélkül lőfegyver tartás miatt a szabályrendel 5. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, R. F. csizmadia pedig őzborjunak elfogása miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 15. és 27. §-ai alapján 100 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, az R. J.-nél talált lőfegyver pedig elkoboztatni rendeltetett, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és R. J. büntetése, tekintettel büntetlen előéletére 5 frt pénzbüntetésre, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásra leszállittatik; R. F. pedig, a mennyiben ő kis őzborju elfogása által az 1883. évi XX. t.-cz. 30. §-ába ütköző kihágást követte el, ugyanezen §. alapján 2 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében pedig 12 órai elzárásban marasztaltatik el; a másodfoku itéletnek a fegyver elkoboztatására, az eljárási és tartási költségek megfizetésére vonatkozó része helybenhagyatik.

A ragadozó vagy kártékony vadakat saját területén a birtokos is bármikor elpusztithatja, annál inkább jogában áll tehát az emlitett vadak elpusztitása a vadászati jog bérlőjének.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2690. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az M. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet M. Károly, C. Gyula, K. Frigyes, P. János és W. Ignácz vádlottakra vonatkozó nem felebbezett részének érintetlenül s felebbezett részének helybenhagyásával B. Gábor tiltott időben való vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 9. és 29. §-ai alapján 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 12 órai elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és vádlott B. Gábor a terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetik. Mert vádlott P. Gábor önmaga beismerte ugyan, hogy az általános vadászati tilalom idejében, bérelt vadászterületére, vaddisznók pusztitása végett kiment, de ezen cselekménye miatt nem büntethető, miután az idézett törvényczikk 13. §-a értelmében a ragadozó vagy kártékony vadakat saját területén a birtokos is bármikor elpusztithatja, még ha a vadászati jog bérbe is van adva; annál inkább jogában áll tehát a kártékony vagy ragadozó vad elpusztitása a vadászati jog bérlőjének.

Az éneklő madaraknak fegyverrel való vadászása és elejtése egész éven át tiltatik.

A m. kir. belügyminiszter 1883. évi 52,401. sz. határozata:

Budapest város főkapitányának jelentésére, melyben a budapesti állatvédő-egyesület elnöksége részéről tett feljelentés folytán utasitást kér az iránt, hogy a madárkereskedésekben eladásra készletben tartott éneklő madarakkal és foglyokkal szemben, a vadászati törvényben foglalt tilalmazó rendelkezések tekintetéből minő eljárás követtessék, a következőkben válaszolok. A vadászatról szóló 1883. évi XX. t.-cz. 6. §-ának *h)* pontja, mely szerint az éneklő madarakra a vadászás minden időben tilos, ugy értelmezendő, hogy az éneklő madaraknak fegyverrel való vadászása és elejtése, vagyis

okszerütlen és indokolatlan pusztitása egész éven át tilalmaztatik. Az éneklő madaraknak, továbbtartás végett, vagy a madarak énekében való gyönyörködés czéljából történő elfogását tilalmazó rendelkezések azonban a vadászati törvényben nem foglaltatnak. A mi pedig hasznos madaraknak jelesül a foglyoknak tenyésztési czélokra való elfogatását s ebből kifolyólag ugyanazon czélból áruba bocsátását illeti, az a már idézett törvény 9. §-ában az *i)* pont alatt foglalt rendelkezések figyelemmel tartása mellett, törvény által tilalmazva nincs.

Az éneklő madaraknak, különösen a költés idejében való tömeges összefogdosása vadászati kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 2325. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával H. I. madárkereskedő éneklő madarakra való vadászat, illetve ilyeneknek vétele által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 9. §-a *h)* pontja és 31. §-a alapján 150 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 18 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, helybenhagyatik. Az alsófoku itéletekben felhozottakon kivül elmarasztalandó volt vádlott meg azon indokból is, mert az 1883. évi 52,401. szám alatt kelt itteni rendeletben, melyre a felebbezésben is hivatkozás történik, az idézett törvényszakasz ugy értelmeztetik ugyan, hogy az által az éneklő madaraknak továbbtartás és gyönyörködtetés czéljából való elfogása nem tilalmaztatik, azonban ott is hangsulyoztatik, hogy az éneklő madaraknak okszerütlen pusztitása mindenkor tilos. Már pedig az éneklő madaraknak tömeges összefogdosása is, épen a költés idejében, mint ez a szóban forgó esetben is történt, egyértelmü azok czélszerütlen pusztitásával.

Ha vadnak jogtalan eltulajdonitása nem vadászati kihágás, tehát nem az 1883. évi XX. t.-cz.-ben foglalt tilalmak utján vitetett véghez, nem kihágást, hanem idegen ingó dolognak jogtalan elsajátitása vétségét képezi s elbirálása a kir. biróságok hatáskörébe tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1887. évi ápril 2-án hozott határozata.

(Közöltetett az I. kötet 113. lapján.)

Az éneklő madaraknak továbbtartás és énekében való gyönyörködés vagy kereskedés czéljából való elfogását, vételét és eladását a törvény megengedi.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6333. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a N.-Sz. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. H. éneklő madarak megvétele és szállitása által az 1883. évi XX. t.-cz. 9. §-a ellen elkövetett kihágás miatt 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el s kárkövetelésével a polgári perre utasittatott, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a kár-

követelésre vonatkozó intézkedő részében érintetlenül hagyatik, büntető részében azonban megváltoztattatik s panaszlott K. H. a terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetik. Mert a törvény által az éneklő madaraknak csak a vadászat utján való okszerütlen és indokolatlan pusztitása tilalmaztatik, azoknak továbbtartás s énekében való gyönyörködés vagy kereskedés czéljából történő elfogását, vételét és eladását azonban a törvény nem tiltja; minélfogva panaszlott K. H. az által, hogy 13 drb fülemilét vett és Prágába való szállitás végett a postára feladott, büntetendő cselekményt nem követett el.

Az udvaron vagy pajtában téli időben megvonuló foglyoknak befogása és azoknak tovább eltartása vadászati kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1246. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a miavai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával, D. P. földmives, tilos időben foglyokra tiltott módon vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 27. és 29. §-ai alapján 100 és 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 és 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és panaszlott az ellene emelt kihágási vád és annak következményei alól felmentetik; mert minden ellenkező bizonyiték hiányában valóként elfogadandó panaszlott azon védekező előadása, mely szerint ő a nála talált 4 drb foglyot udvarán és pajtájában találta s azután a téli időben elkényszeredett állatoknak egyszerüen tovább enni adott, illetve azokat kitartotta, — ezen cselekmény pedig sem vadászásnak nem minősithető, sem pedig, a mennyiben a nevezett nem árulta az illető foglyokat, sőt állitása szerint (!) a jobb idők beálltával szabadon bocsátani is akarta — 1883. évi XX. t.-cz. 31. §-ába ütköző kihágást nem képez; minélfogva panaszlott büntetendő cselekmény tényálladékának hiányában felmentendő volt.

Sem nem lőtt, sem nem árult, sem nem vett, hanem csak talált őztehénnek hazavitele nem vadászati kihágást képez, hanem csak idegen ingó elsajátitása ismérveit tünteti fel s elbirálása a kir. biróságok hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1513. sz. határozata.

(Közöltetett az I. kötet 189. lapján.)

Mészáros, ki iparigazolvány nélkül tyuk, tojás és vadakkal való kereskedést üz, az 1884. évi XVII. t.-cz. 156. §-ába ütköző kihágást követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 121. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a külső járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet nem felebbezett részének érintetlenül hagyása mellett M. János mészáros, tyuk, tojás és vadakkal ipar-igazolvány nélkül való kereskedés miatt az 1884. évi XVII. t.-cz. 156. §. *a)* pontja alapján 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és felmerülhető tartásköltségek megfizetésében

marasztaltatott el, mig ellenben az 1883. évi XX. t.-cz. 31. §-a alapján ellene emelt kihágás vádja alól felmentetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva, az iparkihágási részt illetőleg a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter ur hozzájárulásával helybenhagyatik.

Állitólag döglött állapotban talált nyulak felhasználása és bőrök eladása, továbbá foglyoknak bár csak puszta kézzel fogása nem vadászati kihágást, hanem idegen dolog jogtalan elsajátitásának vétségét képezi, s elbirálása a kir. biróságok hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 903. sz. határozata.

(Közöltetett az I. kötet 191. lapján.)

Élvezhetlennek talált nyulhus árulása nem vadászati, hanem romlott tápszer forgalomba hozatala által elkövetett közegészségügyi kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1649. sz. határozata:

Budapest főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a VI. kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával L. M.-né kofa, hat darab nyulnak a tiltott időben való árulása miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 31. §-a alapján 18 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 6 napi elzárásban, továbbá 10 kr. eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, és a lefoglalt nyulak mint emberi élvezetre alkalmatlanok, megsemmisittetni rendeltettek, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az egész eljárással együtt megsemmisittetik és uj szabályszerüen megtartott tárgyalás után a valódi tényállás kellő kideritésével uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el; — mert panaszlott azon állitása, hogy a nyulaknak csupán eleit árulta, meg nem czáfoltatott, mig azon körülmény, hogy az elkobzott husnemüek mint élvezhetlenek megsemmisittetni rendeltettek, inkább arra mutat, hogy a panaszlott cselekmény az 1876. évi XIV. t.-cz. 14. §-a szerint minősülő romlott tápszernek forgalomba hozatala által elkövetett kihágást képez; — megjegyeztetvén, hogy az első fokban eljárt hatóság részéről az elsőfoku itélet alá vezetett karczolat, közhivatalnok által közhitelességü okmányra vezetett aláirásnak el nem fogadható.

---

d) *Tiltott időben elkövetett vadászati kihágások.*

Tiltott időben kopóval való vadászás az 1883. évi XX. t.-cz. 29. §-ába ütköző és hivatalból üldözendő kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 5276. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet nem felebbezett részében változatlanul, felebbezett részében pedig helybenhagyásával G. K., W. M. és Sch. V. idegen területen való vadászat által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz.

26. §-a alapján 15—15 frt, tilos időben való vadászás miatt ugyanezen t.-cz. 29. §-a alapján szintén 15—15 frt, kutyájuknak szándékosan idegen területre való vitele által elkövetett kihágás miatt ugyanezen t.-cz. 32. §-a alapján elsőrendü vádlott 10, a II., III. rendü vádlott 5—5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében egyenkint 5 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, W. M. és Sch. V. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: nem felebbezett részében érintetlenül hagyásával, felebbezett részében megváltoztattatik és W. M. és Sch. V. az idegen vadászterületen való vadászás és kutyájuknak idegen vadászterületre való vezetése által elkövetett kihágás vádja alól felmentetnek; azonban tilos időben kopóval való vadászás miatt elkövetett kihágásban vétkesnek találtatván, az 1883. évi XX. t.-cz. 29. §-a alapján 15—15 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetében 2—2 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatnak el. — Indokok: A tárgyalás során tanuként kihallgatott erdőőr vallomása által csak G. K.-ra nézve bizonyittatott be, hogy a panaszos vadászterületére lépett; de különben, minthogy a panaszos a másik két vádlott ellen sem feljelentésében, sem a tárgyalás folyamán panaszt nem emelt, a vadászati törvény 39. §-a szerint pedig hivatalból való eljárásnak csak a 29., 30. és 31. szakaszok eseteiben van helye, W. M. és Sch. V. a 26. és 32. §-okba ütköző kihágások vádja alól fel voltak mentendők. Minthogy azonban a törvény 9. §-a ellenére tiltott időben kopóval közösen vadásztak, ezen cselekmény pedig fentidézett 39. § értelmében hivatalból üldözendő kihágást képez, e miatt a fenti büntetésben el voltak marasztalandók.

Tiltott időben, de nem idegen vadászterülethez tartozó kertben a faiskola megvédése czéljából nyulnak lelövése vadászati kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 7509. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, V. J. szőlőszeti iskolai tanár, tiltott időben való vadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 31. §-a alapján 3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, — az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: — tekintettel arra, hogy vádlott a kérdéses nyulat a pozsonyi vinczellér-társulat tulajdonát képező s a megtartott póttárgyalás szerint, a vadászterülethez nem tartozó kertben, a szőlőszeti és kertészeti szakiskola igazgatójának utasitására, a faiskolának a vadak rongálása ellen való védése szempontjából és nem vadászati czélból ejtette el, — megváltoztattatik s vádlott a terhére rótt kihágás vádja s következményei alól felmentetik.

Tilalmi időszak alatt a szarvasok (általában bárminemü vadak) lövése nyilt vadászterületen nem engedélyezhető.

E kérdésben a belügyminiszter Mosonmegye alispánjához 29743/885. sz. a. intézett következő rendeletében nyilatkozott:

«Sz. község képviselő-testületének és elöljáróságának, továbbá T. J. m. o. községi lakosnak, mint az Sz. községi vadászterület bérlőjének az iránti folyamodványát, hogy a község határában éppen a törvényben megállapitott

tilalmi időszak alatt megjelenő s a vetésekben nagy károkat okozó szarvasoknak, az 1883. évi XX. t.-cz. 9. §-a *a*) és *b*) pontjaiban meghatározott tilalmi időszak alatt lövetését engedje meg, folyamodók szabályszerü értesitése végett oly kijelentés mellett küldöm le, miszerint tekintettel arra, hogy az 1883. évi XX. t.-czikkben, a vadászati tilalmakra vonatkozólag foglalt rendelkezések alól ugyanezen törvény 18. §-a szerint csakis a keritéssel kellőleg elzárt oly területeken van kivételnek helye, melyeken a vad ki vagy be nem szállhat: a kérelemnek helyt nem adhattam».

Elszaporodott és felesleges rőt vadnak a tilalmi időszakban szándékolt befogatása és élve eladása csak tenyésztési czélokra való felhasználás mellett engedélyezhető.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 82,077. sz. határozata:

Az idősb gróf E. M. erdőhivatalának H. H. uradalmi erdőmester által benyujtott ama folyamodása elintézéseül, melyben az erdőgazdasággal össze nem egyező mérvben elszaporodott rőt vadállomány kevesbitése czéljából annak engedélyezését kéri, hogy a felesleges rőt vad a jövő év január és február hónapjaiban, tehát a törvény által tilalmazott időben is befogathassék és élve eladathassék, folyamodó tudomásba helyezése végett méltóságodat kivántam értesiteni, hogy tekintettel a méltóságod által folyó évi november hó 28-án 504. sz. alatt tett jelentésben, valamint a kérelem érdemében általam megkeresett földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter urnak folyó évi deczember hó 10-én 61,523. sz. alatt kelt átiratában foglalt indokokra a felesleges rőt vadnak a tilalmi időszakba eső január és február hónapban szándékolt befogatásához és élve eladásához oly kikötés mellett adom beleegyezésemet, hogy a befogott rőt vad csupán tenyésztési czélokra lesz eladható.

A ki tiltott időben s idegen vadászterületen hasznos vadat lő, kétrendbeli kihágást követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 2210. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a h.-nánási rendőrkapitány által hozott elsőfoku itéletnek megváltoztatásával M. Gábor azon kihágás miatt, hogy tilos időben hasznos vadat lőtt, az 1883. évi XX. t.-cz. 31. §-a alapján 3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban s 3—3 frt kártéritési összegnek megfizetésében marasztaltatott el, elmarasztalt félnek és panaszlóknak közbevetett felebbezése folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s vádlott a fentebb idézett t.-cz. 26. és 29. §-ába ütköző kétrendbeli kihágásban mondatik ki vétkesnek s e miatt első sorban idézett 26. § alapján 10 frt pénzbüntetésben, esetleg 1 napi elzárásban s az okozott kár mérvéhez képest 2 frtnyi kártéritési összegnek megfizetésében, a másodhelyen idézett 29. § alapján pedig 5 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetén 1 napi elzárásban marasztaltatik el, megjegyeztetvén, hogy a kiszabott büntetések 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett fizetendők le s az 1883. évi XX. t.-cz. vonatkozó szakaszaiban meghatározva levő czélra forditandók. Végül felhivatik (a czim), hogy utasitsa az illetékes elsőfoku hatóságot, miszerint az iratokat, a mennyiben vádlottnak vadászjegye nem volt, további intézkedés végett az illetékes adófelügyelőhöz tegye át. Panaszlott ugyanis saját maga beismeri, hogy tiltott

időben s idegen területen vadat lőtt, mely kétrendbeli kihágásnak tényálladékán vádlott foglalkozásának minősége s azon körülmény, hogy lőfegyverét mint csősz, foglalkozásának minőségénél fogva vitte a szóban levő kihágások elkovetése alkalmával magával, a dolog természetéből kifolyólag mit sem változtathat.

A vadnak tenyésztés czéljából való befogása az arra jogositottaknak tilalmi időben is megengedett dolog.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 1866. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a r—i felső járás főszolgabirája által M. M., K. M. és B. J. őznek tiltott időben való befogása miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 9. § *i)* pontja s 30. §-a alapján egyenként 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá 9 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el s a másod- és harmadrendü vádlottak ellenében megállapitott pénzbüntetésre elsőrendü vádlott kezessége is — az idézett t.-cz. 35. §-a értelmében — kimondatott; végül a befogott őz a községi szegényalap javára, a törvény 31. §-a értelmében elkoboztatni rendeltetett, ifj. K. J. vadászatjogbérlő s megnevezett elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s vádlottak a terhükre rótt kihágás vádja és jogkövetkezményei alól felmentetnek s az őz K. J. birtokában hagyatni rendeltetik: mert a kérdéses őz K. J. vadászati jogbérlő vadászterületén, megbizottjának meghagyásából, tenyésztési czélból fogatott el, tenyésztés czéljaira pedig a befogás — az 1883. évi XX. t.-cz. 9. §-a végpontja értelmében — a vadászat tulajdonosai, bérlői vagy azok szakértői megbizottja részére meg van engedve, miből önként következik, hogy az illető jogositott vadállományát és annak fejlesztését nemcsak a vadászati időben és uton, de tilalmi időben is — ekkor azonban a vadászati ut mellőzésével — tetszés szerint szabályozhatja.

Tilalmi időszak alatt elkövetett orvvadászat esetében, a tiltott időszakban való vadászás kihágásának tényálladéka is midenkor fenforog, ha csak vádlott nem igazolja, hogy oly vadra vadászott, melynek elejtése azon időben meg van engedve.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 4432. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a k—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet részben való megváltoztatásával M. I. és társa, idegen vadászterületen engedély nélkül való vadászás által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 50—50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5—5 napi elzárásban, továbbá fegyvernek engedély nélkül való tartása által elkövetett kihágás miatt a 344/885. számu szabályrendelet 5. §-a alapján az elkobzáson felül 10—10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1—1 napi elzárásban marasztaltattak, a tiltott időben való vadászás kihágásának vádja alól azonban felmentettek, végül az iratoknak a fenforogni látszó jövedéki kihágások elbirálása végett illetékes helyre leendő áttétele rendeltetett el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az 1883. évi XX. t.-cz. 24. §-án alapuló részében megváltoztattatik és a vádlottak a tiltott időben való vadászás által elkövetett kihágásban is hibásoknak nyilvánittatnak és azért

az 1883. évi XX. t.-cz. 29. §-a alapján 10—10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1—1 napi elzárásban és a felmerülhető végrehajtási, illetőleg tartási költségek megfizetésében marasztaltatnak. Mert orvvadászat esetében, ha ez az általános tilalmi időszak folyamán történt, mindig a tiltott időszakban való vadászás kihágásának tényálladéka is fenforog, ha csak a vádlott nem igazolja, hogy oly vadra vadászott, melynek elejtése azon időben megengedett; egyéb részeiben az itélet indokainál fogva s még azért is, mert a tartott póttárgyaláson a vadászat ténye szemtanu vallomásával igazoltatott be kétséget kizárólag, helybenhagyatik oly hozzáadással, hogy a vádlottak a felmerülhető tartási, illetőleg végrehajtási költségeknek megfizetésére is köteleztetnek.

Tilalmi időben való vadászat által elkövetett kihágás elbirálásánál a tiltott eszköznek használata sulyositó körülményt képez.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 1737. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával S. S. tiltott időben és tiltott eszközzel való vadászás vádja alól felmentetvén, a tőle lefoglalt csapda részére visszaadatni rendeltetett, a panaszló által közbetett felfolyamodvány folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és panaszlott tiltott időben vadászás miatt a tiltott eszköz használatának, mint sulyositó körülménynek beszámitásával az 1883. évi XX. t.-cz. 9., 15., 29. és 36. §§-ai alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban és a csapda elkobzásában, továbbá az eljárási és tartási költségek megfizetésében marasztaltatik el. Mert panaszlott ellen a tárgyalás folyamán be lett bizonyitva, hogy a 9. § *g)* pontjában meghatározott tilalmi időn belül foglyokra csapdát állitott fel.

Az izraelita metsző azon cselekménye, hogy tiltott időben foglyokat az izraelita vallás szertartása szerint lemetsz, vadászati kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1583. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a v—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával B. Lipót, B. Márton és H. Adolf, tiltott eszközökkel vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján egyenkint 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 10 napi elzárásban, továbbá 3 frt kártéritésben, az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el; ellenben G. Hermanné, W. Miksa, özv. W. Mária, Sz. Lipót, B. Mihály, Sz. Márton, L. Mihály, H. András, W. Mór, B. Ábrahám, P. Náthán és Sz. Lipótné a terhükre rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentettek, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: nemfelebbezett részében érintetlenül hagyatik, felebbezett részében a B. Lipótra vonatkozó rész megsemmisittetik; mert B. Lipót az elsőfoku itélet ellen hagyatik nem felebbezett, első fokban reá kimért pénzbüntetést már le is fizette s ennélfogva reá nézve az elsőfoku itélet jogerőre emelkedett; egyéb részeiben pedig megváltoztatik és H. Adolf és B. Márton panaszlottak a terhükre rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetnek. H. Adolf panaszlott felmentendő volt, mert azon cselekménye, hogy tiltott időben foglyokat az

izraelita vallás szertartása szerint lemetszett, az 1883. évi XX. t.-cz. szerint minősülő kihágást nem képez és annak alapján nem büntethető. B. Márton panaszlott pedig, mivel a kihágást, az iratok tanusága szerint, 14 éves korában követte el, cselekményeért a kbtk. 12. §-ánál fogva az 1878. évi V. t.-cz. 84. §-a alapján büntethető nem volt.

Vadászati jogosultsággal birónak saját vadászterületén tiltott időben való vadászása, ha reá nem bizonyitható, hogy tilalom alá helyezett vadakra vadászott, kihágássá nem minősithető.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 4547. számu határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a csurgói járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, T. S. iharos-berényi lakos földmüves, tiltott időben vadászás által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 29. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban s a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és panaszlott az ellene emelt vád és annak következményei alól felmentetik; mert a vadászati jegygyel és fegyverengedélylyel biró panaszlottról az, hogy saját vadászterületén bár tiltott időben, de törvény által tilalom alá helyezett vadakra vadászott volna, bebizonyitva nem lett, mert följelentésükben a csendőrök szószerint csak azt állitják: «valószinü, hogy vadászás volt szándéka», ezen szándékért pedig, más bizonyiték hiányában annál kevésbé büntethető, mert följelentők jegyzőkönyvi kihallgatásuk alkalmával beösmerik, hogy midőn panaszlott fegyverét megvizsgálták, meggyőződtek arról, hogy az általuk hallott lövést nem panaszlott tette. Végül, mert azon állitása sem lett megczáfolva, hogy azért járt fegyverével saját vadászterületén, hogy a csendőrök által hallott lövés tettesét kinyomozza.

Midőn tilalmi időben idegen területen vadászat utján valamely hasznos vad ejtetik el, a vadászati törvénynek nemcsak 31-dik, hanem a 29-ik §-a is alkalmazandó.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 4574. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a füzéri járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet részbeni megváltoztatásával s illetőleg kiegészitésével, S. K. fürdőszolga és J. I. kincsári kertész idegen területen engedély nélkül való vadászat által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 25—25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3—3 napi elzárásban, R. K. erdőőr pedig, tilos területen való vadászat által elkövetett kihágás miatt az idézett t.-cz. 26. §-a alapján 25 frt, egy őzbaknak tiltott időben történt meglövéseért a t.-cz. 31. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, továbbá mindhárman egyetemlegesen 13 frt 04 kr. eljárási, és külön-külön a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el; utóbb nevezett R. K. azonban a tiltott időben való vadászat miatt az idézett törvény 29. §-a alapján kirótt 25 frt pénzbüntetés alól felmentetett, az iratok pedig a fenforgó jövedéki kihágás elbirálása végett a kassai m. kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltettek, az elmarasztalt J. I. és R. K. szóbeli felebbezése folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva azon változtatással hagyatik helyben, hogy vádlott R. K. az elsőfoku

itélet rendelkezéséhez képest a tiltott időben való vadászat által elkövetett kihágásban vétkesnek mondatik ki s ezért az idézett törvény 29. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben marasztaltatik el, minélfogva a nevezett ellen kiszabott pénzbüntetések helyébe behajthatlanság esetén összesen 6 napi elzárás lép. Mert azon esetben, midőn a tilalmi időben vadászat utján valamely hasznos vad ejtetik el, a törvénynek nemcsak 31-dik, de 29. §-a is alkalmazandó, mivel a 31-dik §. által nem a vadászat ténye, hanem csupán a vad elejtésének és áruba bocsátásának ténye büntettetik a vad minőségéhez képest meghatározott pénzbüntetéssel, mig a 29. §. magát a vadászat tényét rendeli büntetni, tekintet nélkül arra, hogy ejtetett-e el valamely vad vagy sem. Miután tehát a fenforgó esetben tilalmi idő alatt hasznos vad ejtetett el, a törvénynek ugy a 29. mint a 31. §-a alkalmazandó volt.

A törvény által ivar szerint külön-külön határidejü tilalom alá helyezett vadaknál az ivar határozottan megállapitandó.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3953. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az oraviczai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, Cs. Gy. földmüves, a tulajdonos engedélye nélkül és tiltott időben való vadászás által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 29. §-ai alapján, 20 és 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében két és két napi elzárásban, továbbá 15 frt kártéritésben, 4 frt 50 kr eljárási- és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által irásban beadott felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a kártérités- és eljárási költségekre vonatkozó részében indokainál fogva helybenhagyatik, többi részében pedig akként változtatik meg, hogy panaszlott, miután hurkokkal, tehát tiltott eszközökkel vadászott, emiatt az id. t.-cz. 27. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, ennek behajthatlansága esetén 10 napi önköltségü elzárásban marasztaltatik el; a tiltott időben való vadászás vádja és következményei alól azonban felmentetik, mert a birtokában talált őzek egyikéről sem állittatik az, hogy őztehén lett volna és ennélfogva a kihágás elkövetésének időpontja január hó 12-dike, nem esik az őzbakok vadászására tilalmas időre.

Az 1883. évi XX. t.-cz 10. §-ában megszabott 14 napi kedvezményi határidő az őztehenekre — a 9. §. értelmében — január 14-én, az őzbakokra pedig január 29-én telvén le, az azon időben valakinél talált őzök le nem foglalhatók.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 3677. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a bozoviczi járás szolgabirája hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával S. Ignácz azért, hogy tilalmi időben nála 7 drb őz találtatott, az 1883. évi XX. t.-cz. 31. §-a alapján 140 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 14 napi elzárásban, továbbá eljárási és felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és panaszlott a vadászati kihágás vádja és kiszabott büntetés alól felmentetik, továbbá az elkobzott 7 drb őz elárverezéséből befolyt 46 frt 95 kr panaszlott részére leendő visszafizetése elrendeltetik, végre panaszlott kártéritési keresetével birói utra utasittatik; mert az 1883. évi

XX. t.-cz. 10. §-a értelmében panaszlottnak szabadságában állott f. évi január hó 5-én őzeket vásárolni, illetve azokat tartani, miután az idézett szakaszban kiszabott 14 napi kedvezményi határidő az őztehenekre, az idézett t.-cz. 9. §-ának *b)* pontja szerint csak január hó 19-én telik le, az őzek pedig panaszlottnál január 5-én foglaltattak le; miután továbbá fentiek szerint a panaszlottól az őzek jogtalanul foglaltattak le, az ezen őzek elárverezéséből befolyt összeg panaszlott részére visszatéritendőnek volt kimondandó, miért is utasittatik a czim, hogy a szükséges intézkedést arra nézve tegye meg, hogy az őzek elárverezéséből befolyt és a szegények pénztárába befizetett 46 frt 95 kr innét kiutalványoztassék és panaszlottnak visszafizettessék; végre panaszlott a feljelentő erdész iránti kártéritési keresetével birói utra utasitandó, mert az eljárási utasitás 4. §-a értelmében panaszlott ebbeli követelése beigazoltnak nem tekinthető, illetve kárának mennyisége megállapitható nem volt.

Tilalmi időszakban az első 14 napon belül vadat árulni és venni szabad.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 1279. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a Nyitra város főkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával L. F. házaló kereskedő foglyoknak tiltott időbeni vásárlása miatt az 1883 évi XX. t.-cz 15., illetve 31. §-a alapján 54 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 6 napi elzárásban, továbbá a nála talált 18 drb fogoly elkobzásában marasztaltatott el, ez elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s panaszlott az ellene emelt vád és következményei alól felmentetik. Mert vádlott azon cselekménye által, hogy folyó évi január 13-ika előtt foglyokat vásárolt, kihágást nem követett el, miután az 1883. évi XX. t.-cz. 10. §-a szerint tilalmi időszakban az első 14 napon belül vadat árulni és venni szabad, ennélfogva a nevezett a vád alól felmentendő volt.

Annyi darab vad után szabható ki büntetés, a mennyi a vádlottnál megtaláltatott.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 3565. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az adonyi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet nem felebbezett részének érintetlenül, felebbezett részének pedig helybenhagyásával, N. P. M. vasuti váltóőr és neje, Sz. M. tiltott időben tiltott eszközzel való vadelfogás által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján, egyenkint 100 frt és 11 drb fogoly után, darabonkint az idézett törvény 31. §-a értelmében 33 frt pénzbüntetésben, ezen pénzbüntetések nemfizethetése esetében 14 napi elzarásban marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: nem felebbezett részének érintetlenül hagyása mellett, felebbezett részeiben azon változtatással hagyatik helyben, hogy másodrendü vádlott N. P. M.-né az idézett törvényczikk 27. §-ába ütköző kihágás vádja, — elsőrendü vádlott N. P. M. pedig a t.-cz. 31. §-a alapján kiszabott 33 frt pénzbüntetés alól felmentetik; N. P. M.-né szül. Sz. M. pedig az utóbb érintett törvényszakasz alapján csupán 1 drb fogolyért 3 frt pénzbüntetésben marasztaltatik el. Mert azon körülmény, hogy a lószőrhurkokat másodrendü vádlott N. P. M.-né rakta volna ki fogoly fogása végett, a vizsgálat adatai által beigazoltnak nem tekinthető; mert továbbá

a hivatkozott t.-cz. 31. §-a alapján csak annyi darab vad után szabható ki büntetés, a mennyi az illető vádlottnál találtatott, minthogy pedig a jelen esetben, az iratok tanusága szerint, elsőrendü vádlottnál egyetlen fogoly sem találtatott, másodrendü vádlott pedig csak egy darabot adott át a csendőrnek, ezeknél fogva a fenti értelemben kellett határozni, minek folytán a jelen itélettel megállapitott pénzbüntetések behajthatlansága esetén N. P. M.-ra nézve 10 napi, N. P. M.-néra nézve pedig 1 napi elzárás lesz alkalmazandó s ez esetben tartoznak elmarasztaltak a felmerülendő tartási költségeket is viselni. Végül a jelen itélet elsőrendü vádlott N. P. M. felettes hatóságával közöltetni rendeltetik.

Külföldön lőtt vadak tilalmi időben hozzánk be nem hozhatók és nem árusithatók.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 37,784. sz. határozata:

Kérdés merülvén fel az iránt, vajjon a külföldön lőtt vadak behozatala és árulása az 1883. évi XX. t.-cz. szempontjából mennyiben képez kihágást tudomás és illető közegeinek megfelelő értesitése végett, ezennel kijelentem, hogy külföldön elejtett oly vadaknak a vadászati jogról szóló törvény 9. §-ában körülirt tilalmi időben való behozatala és árusitása, melyek az országban honosak, tekintet nélkül arra, vajjon külföldön az ott fennálló szabályok szempontjából tilalmazott időben lövették-e vagy nem, az idézett törvény 31. §-ának hatálya alá eső büntetendő kihágást képez; ellenben oly külföldi vadaknak behozatala és árulása, melyek az országban nem honosak és igy a vadászati jogról szóló törvény rendelkezései által nem érintetnek, tiltott cselekménynek nem minősithető.

Há valaki oly helyen vadász vadkacsákra, hol a vadkacsák költeni nem szoktak, a tiltott időben elkövetett vadászás nem forog fenn.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 248. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kisvárdai járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával S. Zsigmond tiltott időben való vadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 9., 11. és 29. §-ai alapján 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: feloldatik és nevezett a reá kiszabott büntetés alól felmentetik; mert az alispáni jelentés szerint az ajaki határban, hol a nevezett vadkacsára vadászott, vadkacsák költeni nem szoktak; ennélfogva az itélet alapjául szolgált §-ok a kihágás minősitésére és a büntetésre alkalmazhatók nem voltak.

Tilalmi időben nálunk is honos vadnak a külföldről való behozatala tilos.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3166. sz. határozata:

G. F. baromfi- és vadhuskereskedőnek a külföldről hozott vadak, továbbá az ugynevezett kamara-fáczánok és esetleg foglyok elárusitásának a vadászati tilalom ideje alatt való megengedése iránt a kereskedelemügyi m. kir. miniszter urhoz intézett, a nevezett miniszter ur által azonban illetékes elin-

tézés czéljából hozzám áttett kérvénye tárgyában értesitem Budapest főkapitányát, miszerint nevezett folyamodó kérelmét, a mennyiben a kamara-fáczánok s oly külföldről hozott vadak elárusitásának megengedésére vonatkozik, melyek nálunk is honosak, a vadászatról szóló 1883. évi XX. t.-cz. rendelkezéseivel szemben teljesithetőnek nem találtam. A nálunk nem honos vadaknak külföldről a tilalmi időszakban való behozatala és elárusitása ellen azonban törvényes akadály fenn nem forog.

Tiltott eszközzel fogott vadnak elárusitója, ha nincs ellene beigazolva, hogy ő tudomással birt arról, mikép a kezére jutott vad tiltott eszközzel fogatott, kihágást nem követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 2075. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itéletnek megváltoztatásával Cs. P. Józsefné, tiltott eszközzel fogott vadnak árulása miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 15. §-a alapján 3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban marasztaltatott el, az elkobzott nyulak pedig elárvereztettek, elmarasztalt félnek közbevetett felebbezése folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és vádlott a terhére rótt kihágás vádja alól felmentetik, egyszersmind pedig jogtalanul elkobzott nyulainak ára neki visszaadatni rendeltetik; mert amellett, hogy vádlott a fentebb idézett törvényszakaszba ütköző kihágásnak vádjával, nevezetesen azon váddal, hogy tiltott eszközökkel vadakat fogott volna, nem is illettetett, egyáltalában nem lőn ellenében beigazolva az sem, hogy ő tudomással birt volna a felől, mikép az általa megvásárolt és utóbb áruba bocsátott vadak, tiltott eszközökkel fogattak.

Vadnak tiltott időben való árulása csak akkor büntethető, ha a vad az illető vádlottnál találtatott.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 1794. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a brassói rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával F. K. és S. R két őztehénnek tiltott időben árulása miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 31. §-a alapján egyenkint 40 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 4 napi elzárásban marasztaltattak el, az elmarasztalt S. R. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: reá nézve megváltoztattatik és ezen vádlott felmentetik. Mert a hivatkozott törvényszakaszba ütköző kihágás csak akkor büntethető, ha a vad az illető vádlottnál megtaláltatik, már pedig a vad elsőrendü vádlott birtokában találtatott.

Tiltott időben hasznos vadnak vétele miatt csak az marasztalható el, kinél a vad találtatik.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3933. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a dévai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet D. A.-ra vonatkozó nem felebbezett részének érintetlenül hagyása mellett, Sz. F.-re vonatkozó felebbezett részének módositásával, utóbb nevezett Sz. F. lesnyeki lakos, tiltott időben való

vadászat által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 29. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, egy őzbak meglövése miatt pedig az idézett t.-cz. 31. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá vádlott társával egyetemlegesen 9 frt 50 kr. eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az iratok pedig a fenforgó jövedéki kihágás elbirálása végett az illetékes m. kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltettek, a feljelentő Sz. A. irásbeli felebbezése folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva azon változtatással hagyatik helyben, hogy Sz. F. a hivatkozott törvény 31. §-a alapján kiszabott 20 frt pénzbüntetés alól felmentetik. Mert ezen törvényszakasz alapján csak azon egyén büntethető, a kinél a tiltott időben lőtt vad találtatik; minthogy pedig a jelen esetben a kérdéses őz nem panaszlott Sz. F.-nél találtatott, őt az idézett törvényszakasz alapján kiszabott büntetés alól fel kellett menteni.

Tiltott időben nem egész hasznos vadnak, hanem abból egy résznek vétele, a megvett rész mennyiségéhez képest büntetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3297. sz. határozata:

Budapest főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a kerületi kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával özv. L. Antalné, született M. Mária, vadásztilalmi időben szarvasvadnak vétele miatt az 1883. évi XX. t.-cz 9. §-a *a*) és *b*) pontjai és 31. §-a alapján 50 forint pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: akkép módosittatik, hogy miután a vizsgálat adataiból kétségtelenül kitünt, miszerint a panaszlott nő nem egész vadat, hanem csak egy kis részt vett s illetve csak ennyi találtatott birtokában, az egész vadnak birtokában pedig egyáltalán nem volt, mert az eljárás folyamán be lett bizonyitva, hogy a hust kitől vette, ennek mérvéhez és mennyiségéhez képest aránylagosan a törvény által szarvasvadra kiszabott 50 frt 5 frt pénzbüntetésre, behajthatlanság esetére 1 napi elzárásra mérsékelve leszállittatik.

A vadászati törvény 31. §-a alapján egyes vadak elejtése miatt kiszabott pénzbüntetések, ha több tettes van, megoszthatók.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 1758. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. J., M. J., B. J. és G. J. vadak fiának elfogása és tiltott időben őznek vásárlása és eladása miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 30. és 31. §-ai alapján egyenkint 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: minősitő részében oly módositással hagyatik helyben, hogy panaszlottaknak azon cselekménye, mely szerint 10 napos őztehenet május hó 11-én, tehát az 1883. évi XX. t.-cz. 9. §-ának *b*) pontja értelmében tiltott időben vettek, illetve eladtak, az emlitett törvényszakasznak egyedül 31. §-ába ütközik; büntető részében ellenben akként változtattatik meg, hogy miután panaszlottak az eladást közösen

eszközölték, az utóbb idézett törvényszakasz értelmében kiszabandó 20 frtnyi pénzbüntetés a 4 vádlott között megosztatik és személyenkint 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban marasztaltatnak el, mig vadak fiának elfogása által elkövetett és terhükre rótt kihágás vádja alól tényálladék hiányában felmentetnek.

Tiltott időben hasznos vad lövése, árulása vagy megvétele folytán a vadászati törvény 31. §-a alapján kiszabott pénzbüntetés szintén a 36. §-ban előirt módon osztandó meg.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 2250. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az Sz. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet kiegészitésével P. J. napszámos tiltott időben, tiltott eszközökkel való vadászat által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján a t.-cz. 36. §-ában meghatározott czélra forditandó 150 frt pénzbüntetésben, az elfogott két nyulért pedig az idézett t.-cz. 31. §-a alapján a város szegényei javára fordittatni rendelt 6 frt pénzbüntetésben, ez összegek nemfizethetése esetében 16 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elkobzott hurkok pedig megsemmisittetni rendeltettek, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva azon módositással hagyatik helyben, hogy panaszlott a kiszabott 150 frt pénzbüntetésben csupán a tiltott eszközökkel való vadászat miatt marasztaltatik el, továbbá, hogy a hivatkozott törvény 31. §-a alapján kiszabott 6 frt pénzbüntetés a 36. §. értelmében osztandó meg. Ezenkivül pedig panaszlott P. J., tekintve, hogy a terhére rótt cselekményt a vadászati tilalom ideje alatt követte el, tiltott időbeni vadászat miatt az idézett t.-cz. 29. §-a alapján, további 10 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetén 1 napi elzárásban marasztaltatik el.

---

e) *Vadászebek által elkövetett kihágások.*

A mezőre ebeket kivinni tilos.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 69,399. sz. határozata:

A vadászatról szóló 1883. évi XX. t.-cz. 16. §-a értelmében a vadászatra jogosultakon kivül senkinek sem szabad a vadászati területre bármi faju ebeket bocsátani; kivétetnek a nyájőrök, kik azonban kötelesek ebeik nyakára oly nehezéket függeszteni, mely első lábaik térdein alul 3 centiméternyi távolságra lóg alá. A törvény 32. §-a értelmében pedig, a ki ebét szándékosan valamely reá nézve tilos vadászati térre viszi, ugyszintén az is, a ki a nyájőrző ebekre vonatkozó intézkedés ellen vét: 1 frttól 10 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntettetik. Ezen kihágások esetében az illetékes biróság — a törvény 39. §-a szerint — csak a vadászattulajdonosok, vagy haszonbérbe adó avagy haszonbérbe vevő panaszára tartozik eljárni; tehát a közrend fentartására felállitott hatósági közegeknek vagy községi elöljáróknak feljelentése folytán, vagyis pusztán hivatalból nem üldözendők. Tekintettel azonban arra, hogy ezen (az idézett törvény 16. §-ába ütköző s

a 32. § szerint minősülő) kihágások nemcsak a vadászatra jogositottak érdekeit sértik, hanem közérdekből — a vadállománynak a törvény által czélzott védelme szempontjából — is figyelmet, sőt megtorlást igényelnek: felhivandónak találtam a törvényhatóságot, miszerint megfelelőleg intézkedjék, hogy a törvény (47. §-a) értelmében a vadászati kihágások elbirálására illetékes elsőfoku hatóság, a hivatalos jelentésekből tudomására jutott fentebb emlitett kihágási eseteket, a panasz emelésére jogosultaknak kellő időben tudomására hozza és pedig ugy, hogy módjukban álljon ezeknek jogsérelmeik orvoslása végett panaszemelési joguknak — a vadászati kihágások büntethetőségének elévülésére (a törvény 45. §-ában) meghatározott három havi időn belül érvényt szerezni s hogy igy azután a közérdek kivánalmainak is elég tétessék.

Kincstári erdőkben az erdőtiszteknek kopókkal vadászni tilos.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1885. évi 62,321. sz. határozata:

Értésemre jövén, hogy a kincstári erdőtisztek, erdészeti altisztek és szolgák között némelyek még kopókkal vadásznak vagy kopóknak az erdőkben való kóborlását megtürik; ennélfogva a kincstári erdők vadállományának megfelelőbb szaporithatása végett rendelem, hogy a kincstári erdészeti közegeknek az állami erdőkben kopókkal való vadászat, valamint kopóknak az erdőkbe való vitele vagy bebocsátása, a körülmények szerint, sulyos fegyelmi vétség terhe alatt jövőre megtiltatik.

Vadászebek által elkövetett kihágás hivatalból nem üldözhető, hanem csak az illető tulajdonos, illetve a vadászat haszonbérlőjének feljelentésére.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 4151. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a lippai járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, Sch. Antal vadászebek használásával elkövetett jogtalan vadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 32. §-ai alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 5 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az elsőfoku itélettel együtt feloldatik, W. Ignácz pénzügyőr panaszával elutasittatik s vádlott ellen a további eljárás megszüntettetik; mert a vádbeli cselekmény nem hivatalból, hanem az idézett t.-cz. 39. §-a értelmében a vadászattulajdonos vagy haszonbérlő avagy haszonbérbeadó panaszára üldözendő kihágást képez; az iratokból pedig az, hogy panaszló ezen jogositottak közé tartoznék, ki nem tünvén, őt illetéktelen panaszával elutasitani s vádlott ellen a büntető eljárást megszüntetni kellett

Vadászat közben ebnek tilos vadászati térre vitele csak akkor képez kihágást, ha az szándékosan történt.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 2003. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a n—i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet költségekre vonatkozó részének módositásával, Cs. J. ebének rá nézve tilos vadászterületre vitele által elköve-

tett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 32. §-a alapján 3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá 2 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván : megváltoztattatik s vádlott a terhére rótt kihágás vádja s a reá szabott büntetés alól felmentetik; mert őt az 1883. évi XX. t.-cz.-ben minősitett kihágás tényálladékának lényeges alkatelemét tevő szándékosság nem terheli.

Idegen vadászterületen keresztül vezető s használatban levő gyaloguton, megkötött ebekkel és vállra vetett puskával átmenés egymagában véve vadászati kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2337. számu határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az alsó-járai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, L. A. J. és G. S. J. napszámosok, ebeiknek idegen vadászterületre vitele miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 32. §-a alapján, L. A. J. 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban, G. S. J. pedig a 23. §. alkalmazása mellett 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 9 frt 50 kr. eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, ezenkivül az iratok az L. A. J. ellen fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett a m. kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltettek, — az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és miután panaszlottak jóhiszemüsége a tárgyalás során beigazolást nyert, nevezetesen az által, hogy a kihallgatott két tanu, sőt a községi biró is azt állitja, hogy az általuk használt ut emberemlékezet óta használatba van, miután továbbá az is tény, hogy panaszlottak ezen az uton ebeiket megkötve vezették és igy vadászati szándékukra alapos következtetés azon cselekményükből, hogy a közutnak vélt gyalogösvényen, puskával a vállukon hazafelé mentek, — nem vonható, panaszlottak a terhükre rótt vadászati kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetnek, az iratok azonban, minthogy L. A. saját beismerése szerint, nem ugyan a panaszos vadászterületén és nem a panaszolt alkalommal, hanem ezt megelőzőleg, G. S. vadászterületén, ennek engedelmével ugyan, de vadászjegy nélkül vadászott, a jövedéki kihágás elbirálhatása céljából a kir. pénzügyigazgatósághoz rendeltetnek áttétetni.

Ha valakinek kutyája idegen vadászterületen kóborol és az ebet nem a tulajdonos vitte, vagy bocsátotta a vadászterületre, a vadászati törvény 32. §-ába ütköző kihágás tényálladéka beigazoltnak nem vehető.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 927. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, Csernits Pál fegyőr, ebeinek tilos vadászterületre bocsátása által elkövetett vadászati kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 32., 33. és 35. §-ai értelmében 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban, továbbá 15 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, a panaszosok pedig kártéritési követelésükkel a rendes perutra utasittattak, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik

s panaszlott Csernits Pál az ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetik. Mert ha beigazoltnak vétetnék is, miszerint panaszlott kutyája több izben kóborolt a panaszosok által bérelt vadászterületen, mindazonáltal tekintve, hogy panaszosok nem is állitják, de a kihallgatott tanuk vallomásából sem tünt ki, hogy az ebet a vádlott szándékosan maga vitte vagy bocsátotta volna a reá nézve tilos vadászterületre, a jelen esetben a vadászatról szóló t.-cz. 32. §-ába ütköző kihágás tényálladéka vádlott terhére megállapithatónak nem találtatik, a minél fogva őt a kihágás vádja és következményei alól fel kellett menteni.

Vadászkutyával idegen vadászterületen való járás magában véve csak a vadászati törvény 32. §-a alapján büntethető, nem pedig egyuttal a 26. §. alapján is.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 2210. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a csenei járás főszolgabirája által hozott elsőfoku felmentő itélet megváltoztatásával R. J. idegen vadászterületen vadászeb használásával üzött vadászat miatt, az 1883. évi XX t.-cz. 26. és 32. §-ai alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: akkép változtattatik meg, hogy vádlott, vadászebének a reá nézve tilos vadászterületre vitele által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 32. §-a alapján 5 frt, 15 nap és végrehajtás terhe alatt fizetendő pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban elmarasztaltatik; ellenben az id. t.-cz. 26. §-a alapján másodhatóságilag terhére rótt kihágás vádja alól felmentetik; mert vádlottra nézve csakis az nyert törvényszerü beigazolást, hogy ebével panaszos vadászterületén járt; az ellenben, hogy ott vadászott volna, beigazoltnak nem volt vehető S. A. tanu egyedüli vallomásával, miután E. F. tanu azt, hogy vádlott a lövést panaszos területén tette volna, határozottan állitani nem meri, a többi tanuk pedig a vadászat tényére nézve nem tudnak nyilatkozni.

Nyájtulajdonosok, kik nyájőrző kutyáikat szabályszerü koloncczal ellátva adták át juhászaiknak, nem büntethetők azért, ha az illető kutyák mégis szabálytalan koloncczal találtattak idegen vadászterületen, hanem egyedül a juhászok.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1164. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a fehértemplomi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával P. St. és K. D. koloncztalan és szabálytalan koloncczal ellátott nyájőrző kutyáknak idegen vadászterületre bocsátása miatt az 1883. évi XX. t.-czikk 16., 32. és 33. §-ai alapján fejenkint 6 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, B. K. és Zs. Sz. ugyanazon kihágásért és ugyanazon törvényszakasz alapján fejenként 21—21 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban; B. K. és D. J. ugyanazon kihágásért és ugyanazon törvényszakasz alapján fejenként 12 frt pénzbüntetésben nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, a B. K. és R. K. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik, felebbezett részében pedig megváltoztattatik és panasz-

lottak névszerint B. K. és R. K., nyájtulajdonosok, a terhökre rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezménye alól felmentetnek; mert állitásuk szerint ők a nyájőrző kutyákat szabályszerü kolonczczal ellátva adták át juhászaiknak, mit ezek maguk is beösmernek. — ennélfogva azért, hogy a nyájőrző kutyák szabálytalan kolonczczal találtattak idegen vadászterületen, csupán azon juhászok büntethetők, kiknek felügyeletére a kérdéses kutyák bizattak.

Az ebeknek tilos vadászati téren kocsin való átvitele, ha az ebek a vadászati térre ki nem bocsáttatnak, még nem képez az 1883. évi XX. t.-cz. 32. §-ába ütköző kihágást.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 2790. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a zsombolyai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet részbeni megváltoztatásával O. M. és K. N. ebeik idegen vadászterületre vitele miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 32. §-a alapján O. M. 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban és K. N. 3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá 7 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, az idézett törvényczikk 26. és 29. §§-ai alapján ellenük emelt vád és következményei alól fölmentettek, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: K. N.-ra vonatkozó büntető részében megváltoztattatik s ezen vádlott a terhére rótt kihágás vádja s következményei alól — tekintettel arra, hogy vádlott ebét kocsin vitte, az pedig, hogy ebét a vadászterületre bocsátotta volna, mivel sem igazoltatott — felmentetik; egyéb részében indokainál fogva helybenhagyatik.

Kóbor ebnek, a saját vadászterületen való elpusztitása, a más vagyona megrongálása vétségének tényálladékát nem képezi.

A budapesti kir. itélő-tábla 1888. évi 38,873. sz. határozata:

Ő felsége a király nevében a zalaegerszegi kir. törvényszék mint büntető biróság, más vagyona megrongálásának vétségével terhelt L. Ö. elleni vizsgálati ügyben a kir. ügyész inditványa alapján, következőképpen végzett: A folyamatba tett bünvádi eljárás fenyitendő cselekmény hiányában megszüntettetik; mert a vizsgálat adatai megerősitik vádlott L. Ö. abbeli védekezésének valódiságát, hogy nevezett a feljelentő O. L. lovászi lakos kutyáját 1888. évi február hó 11-én, tehát az általános vadászati tilalom idején a saját vadászati területét képező Pincze és Völgyi községek határában a mezőn — s nem pedig mint feljelentő állitja az országuton — s oly körülmények között lőtte le, hogy annak közelében senki, kit a vadászterületen futkozó eb tulajdonosának tarthatott volna — nem tartózkodott; ily körülmények között azonban a panaszolt cselekmény — tekintettel a vadászatról szóló 1883. évi XX. t.-cz. 14. §-ában foglalt azon rendelkezésre, mely szerint a vadászatra jogositott a vadászati területen talált kóbor ebeket elpusztithatja, — a más vagyona megrongálása vétségének tényálladékát nem képezheti és pedig annál kevésbé, mert panaszos O. L. minthogy saját beismerése szerint is vadászatra ő egyáltalán nem jogosult, vadászebének az 1883. évi XX. t.-cz. 17. §. értelmében leendő kiméletére sem tarthatott igényt. A budapesti kir. itélő tábla idegen ingó vagyon szándékos megron-

gálása vétségével vádolt L. Ö. elleni itteni bünügyet, O. L. károsnak indokolt felebbezése folytán vizsgálat alá vévén, következőleg végzett: «A királyi tábla az elsőbiróság megszüntető végzését indokainál fogva helybenhagyja».

Kutyáknak idegen vadászterületre a törvényileg előirt nehezék nélkül vitele nem képez hivatalból üldözendő vadászati kihágást.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3182. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a nyitrai járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Sp. J. földbirtokos, kutyáinak idegen vadászterületre nehezék nélkül vitele által elkövetett vadászati kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 16. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: feloldatik és panaszlott az itéletben jelzett kihágás elkövetése miatt reá kiszabott büntetés alól felmentetik; — mert az 1883. évi XX. t.-cz. 39. §-a csak az ugyanezen törvényczikk 29., 30. és 31. §-aiban jelzett esetekben rendeli el hivatalos feljelentésre is az illetékes biróságok előtti eljárást, s a jelen esetben a jogosult vadászati jogtulajdonos panaszfeljelentést nem tévén, az idézett törvényczikk 16. §-ában körülirt kihágás elkövetése miatt történt elmarasztalás alól panaszlott felmentendő volt.

Vadászebek által elkövetett kihágás hivatalból nem üldözhető, hanem csak a panasztételre jogosultak feljelentésére inditható meg az eljárás.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 4151. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a lippai járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Sch. Antal, vadászebek használásával elkövetett jogtalan vadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 32. §-ai alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá 5 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az elsőfoku itélettel együtt feloldatik. W. Ignácz pénzügyőr panaszával elutasittatik s vádlott ellen a további eljárás megszüntettetik; mert a vádbeli cselekmény nem hivatalból, hanem az id. t.-cz. 39. §-a értelmében a vadászattulajdonos, vagy haszonbérlők, vagy haszonbérbeadók panaszára üldözendő kihágást képez: az iratokból pedig az, hogy panaszló ezen jogositottak közé tartoznék, ki nem tünvén, őt illetéktelen panaszával elutasitani s vádlott ellen a büntető eljárást megszüntetni kellett.

Vadászati kerülőre rábizott agár által egy nyulnak a vezető zsineg elszakitásával történt elfogása, vadászati kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1245. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a Nánás város azndőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, J. B. vadásreti kerülő, tiltott időben való vadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 29.

§-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s vádlott a terhére rótt kihágás vádja s következményei alól felmentetik; mert a terhelő tanuk sem állitják azt, hogy vádlott az általa meghagyás következtében vezetett agárral szándékosan fogatott volna nyulat, sőt D. G. vadászatjogbérlő megerősiteni törekszik vádlott azon védekezését, hogy az agár, a mint egy kis nyulat fölugorni látott, elszakitotta a zsineget s igy futott a nyul után és fogta azt el; vádlottra nézve tehát az, hogy nem véletlenségből, hanem szándékosan fogatott el a nyul, nem volt beigazolható, miért is őt a tilos időben való vadászat czimén terhére rótt kihágás vádja és következményei alól fel kellett menteni. A mi végül terhelő tanuknak — vádlott által tagadásba vett — azon állitását illeti, hogy látták a mint vádlott az elfogott nyulat felvette s magával elvitte, e miatt vádlott ellen az idézett t.-cz. 31. §-át alkalmazni nem lehet, mert még csak nem is állittatik, hogy a kérdéses nyul vádlottnál találtatott volna, a mi pedig a most idézett § alkalmazhatásának elengedhetetlen kelléke.

Azon ténykörülmény, hogy a panaszlottak által üzőbe vett vad és az azt hajtó kopóik nyomai panaszosnak szomszédos vadászterületén kivehetők voltak, egymagában véve kihágás megállapitására nem elégséges.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1106. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az algyógyi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, O. A. bánpataki és B. J. hárvi lakosok, idegen területen vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján I. r. vádlott 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, II. r. vádlott 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban, továbbá 2 frt 50 kr eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik, és panaszlottak a terhükre rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól tényálladék hiányában felmentetnek. Mert azon körülmény, hogy a panaszlottak által üzőbe vett vaddisznó és az azt hajtó kopók nyoma panaszosnak szomszéd erdejében a nagy hóban kivehető volt, a nélkül, hogy az is beigazolást nyert volna, hogy panaszlottak is átmentek panaszos vadászterületére, nem állapitja meg az idegen területen vadászást; de nem volt büntethető panaszlottak cselekménye az idézett törvényczikk 32. §-a alapján se, mert vadászkutyáikat nem szándékosan vitték panaszos vadászati terére, hanem azok az előttük futó vaddisznót üzve mentek át oda.

Azon tény, hogy valakinek az agara gazdája nélkül nyulat fogott s a nyul az agártól ugyanazon gazda cselédje által elvétetett, a gazda terhére vadászati kihágást nem foglal magában.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 1604. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kulai járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Schik János Frigyes idegen területen engedély nélkül és tiltott időben agárral való vadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 29. §-ai alapján 10 és 5 frt

pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében egy-egy napi elzárásban, továbbá Iszakov Atyun, Prekojacz Márku és Szücs Mihálynak 1—1 frt, összesen 3 frt, tanuzási dij megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s vádlott a terhére rótt kihágás alól felmentetik. Mert a puszta-őrök azon vallomásai, hogy egy agár egy nyulat fogott, továbbá egyik tanunak azon vallomása, hogy azon agár a panaszlott tulajdonát képezi és hogy vádlottnak egy cselédje az agár által elfogott nyulat tanuktól követelte, nem állitja helyre a bizonyitást, hogy vádlott agarászott volna, annál kevésbé, mivel panaszlott, két tanu vallomása szerint azon időben, azaz április 14-én Kulán időzött.

Midőn csupán ebekkel történik a tilos területen való vadászat, ezeknek az idegen vadászterületre való vitele, a vadásztörvény 32. §-a alapján külön büntetendő kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3852. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a csákovai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itéletben kiszabott büntetés leszállitásával Cs. A. kutyáinak tiltott vadászterületre vitele által elkövetett vadászati kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 32. §-ai alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében egy napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt szóbeli felebbezése folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva azon módositással hagyatik helyben, hogy a büntetés egyedül a tilos területen való vadászat által elkövetett kihágás miatt, az idézett törvény 26. §-a alapján szabatik ki. Mert midőn a vadászat csupán ebekkel történik, ezeknek a vadászterületre vitele a hivatkozott t.-cz. 32. §-a alapján külön büntetendő kihágást nem képez.

Az 1883. évi XX. t.-cz. szerint a vadászati területen talált kóbor ebek, a vadászatra jogositott által elpusztithatók, minélfogva a vadászterületen szabadon járó idegen kutya a kerülő által büntetlenül lelőhető.

A m. kir. Curia 1892. évi 3551. sz. határozata:

D. Miklós kopó kutyáját K. József kerülő a B. József kizárólagos vadászati területén, a vadászati jog birtokosának egyenes utasitása folytán lelőtte. D. Miklós ezért idegen vagyon rongálásának vétsége miatt büntető pert inditott K. József kerülő ellen a beregszászi kir. törvényszék előtt. A törvényszék a folyamatba tett eljárást megszüntette, azon indokból, mivel K. József jogosan járt el, midőn D. Miklós szabadon járó vadászkutyáját e területen lelőtte. A kassai kir. tábla a törvényszék végzését megváltoztatta s a K. Józsefet vád alá helyezte következő indokokból: panaszlott a kérdéses kopó kutyát szándékosan lőtte meg, mi nyilván kitünik abból, hogy előre kijelentette, miként kutyáját meglövi, hogy pedig eme tettet jogtalanul követte el, nyilvánvaló a vadászatról szóló 1883. évi XX. t.-cz. megfelelő határozmányainak egybevetéséből, mely törvényczikknek 14. §-a csupán a kóbor, tehát a gazdátlanul futkozó ebeket engedi meg elpusztitani, ellenben az olyan ebekre nézve, a melyeket, mint a jelen esetben történt, gazdák visznek valamely tilos vadászati térre, a hivatkozott törvényczikk 32. §-a azt rendeli, hogy az ekként vadászati kihágást elkövető gazda 1—10

forintig terjedő pénzbüntetéssel büntettessék, az ebnek elpusztitása tehát az ilyen esetben nincsen megengedve. De nem menti a nevezett terheltet a szolgálatadó urának B. Józsefnek állitólagos utasitása sem, mert oly utasitást, a mely törvénybe ütközik, a szolga urának parancsára sem köteles teljesiteni; a törvény nem tudásával pedig senki sem védekezhetik. Ezeknél fogva K. József terheltnek a fentebbiek szerint való vád alá helyezése is jogos. A kir. Curia fenti számu határozatával a kir. itélő tábla végzését megváltoztatta és az első biróság végzését hagyta helyben. Indokaiból kiemeljük a következőket: tekintve, hogy az 1883. évi XX. t.-cz. 16. §-a szerint a vadászatra jogositottakon kivül senkinek sem szabad a vadászati területre ebeket bocsátani; tekintve, hogy ugyanezen törvényczikk 14. §-a szerint a vadászati területen talált kóbor ebeket a vadászatra jogositott elpusztithatja; tekintve, hogy midőn a vádlott erdőkerülő a gazdája vadászterületén panaszló kutyáját lelőtte, az ott szabadon járt, minélfogva a másodbirósági végzés megváltoztatásával az elsőbiróság végzése volt helybenhagyandó.

Valakinek azon cselekménye, hogy kutyával nyulat fogatott el, nem képez vadászati kihágást, hanem a kbt. 127. §-ába ütköző és a kir. biróság által elbirálandó vétséget.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 5869. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a holicsi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával, Sch. J. és Cs. P. idegen területen és tiltott időbeni vadászat és egy nyulnak elfogatása miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26., 29. és 32. §-ai alapján 5—5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1—1 napi elzárásban, továbbá 8 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az elsőfoku itélettel együtt feloldatik és az iratok az illetékes kir. birósághoz áttétetni rendeltetnek. Az itéletek feloldandók voltak, mert a vadászatról szóló és fennebb idézett t.-cz. 16. §-a szerint a vadászat csak lőfegyverrel vagy lóháton bárminemü vadászebek használatával gyakorolható; miután pedig a jelen esetben vádlottak egy nyulat fogattak el kutyával, a vadászati kihágás tényálladéka megállapitható nem volt, hanem a kbt. 127. §-ába ütköző vétséget látszik képezni, melynek elbirálása a biróság hatásköréhez tartozik.

Az elfogott vadászeb tartási költségeinek megtéritése csak polgári per utján követelhető.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6589. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az alvinczi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet kiegészitésével id. D. M. czipész-mester, idegen területen engedély nélküli vadászat által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 16. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban, továbbá 11 frt 50 kr. eljárási és elfogott vadászebe után az elfogás napjától kezdődőleg minden napra 15 kr. tartási költség megfizetésében marasztaltatott el: az elmarasztalt felebbezése folytán felülvizsgáltatván. indokainál fogva oly módositással hagyatik helyben, hogy a büntetés, — tekintettel panaszlott vagyontalansá-

gára — 30 frtban, esetleg 3 napi elzárásban állapittatik meg; továbbá, hogy a kiszabott pénzbüntetés, miután az eszközölt póttárgyalás adatai szerint, a kihágás a f.-m.-váradjai határban követtetett el — felerészben Felső-M.-Váradja község szegényei, másik felerészben pedig feljelentő javára esik; továbbá, hogy feljelentő az elfogott kutya tartási költségeire vonatkozó kártéritési követelésével a polgári perre utasittatik, mert annak megállapitása bővebb bizonyitást igényel.

Idegen vadászterületre ment ebek lelövése vadászati kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 5709. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az n—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, N. N. uradalmi erdőgyakornok, a Ny. Ny. panasza következtében az uradalmi vadászterületre ment ebek lelövése miatt ellene emelt vadászati kihágás vádja s következményei alól felmentetett s panaszos Ny. Ny. panaszával és illetékesség hiánya miatt kártéritési követelésével elutasittatott, panaszos által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva azon módositással hagyatik helyben, — hogy tekintettel arra, miszerint az 1883. évi XX. t.-cz. kihágást minősitő 26., 27., 28., 29., 30., 31. és 32. §-aiban oly rendelkezés, mely a vád tárgyává tett cselekményben vadászati kihágás jelenségeit csak mutatná is, nem foglaltatik: a határozat azon része, mely szerint N. N. a vadászati kihágás vádja alól felmentetett, megsemmisittetik.

---

f) *Felelősség.*

Vadászati kihágást elkövető kiskoru fiu büntetéseért az atyja felelőssége ki nem mondható, ha nincs beigazolva, hogy a fiu a kihágásra atyja által használtatott fel.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2932. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a borosjenői járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, Sz. T. idegen területen engedély nélkül vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá Sz. N. a vadak fiainak elfogása miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 30. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, s e mellett a II-odrendü vádlott ellen kiszabott 10 forint pénzbüntetés tekintetében, I-sőrendü vádlott mint másodrendü vádlott atyjának felelőssége az 1883. évi XX. t.-cz. 35. és 44. §-ai alapján megállapitott, végül pedig az itélet jogerőre emelkedése után, a fenforgó jövedéki kihágás megtorlása végett az illetékes m. kir. pénzügyigazgatósággal közöltetni rendeltetett, — az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a II-odrendü vádlottra nézve a 2608/890. Eln. számu itteni körrendelet és azzal kiadott utasitás értelmében érintetlenül hagyatik, I-sőrendü vádlottra nézve pedig indokainál fogva helybenhagyatik, — azonban oly módositással, hogy az atyának, J. T.-nak felelőssége a fia Sz. N.

ellen kiszabott büntetésre nézve, — minthogy Sz. N.-ra nézve az, hogy ő a kihágásra atyja által használtatott volna fel, mivel sem igazoltatott — meg nem állapittatik.

Ha a panaszlott apa ellen az, hogy a vele bár egy háztartásban élő fiát, a vadorzásra üzletszerüen felhasználta, be nem igazolható, mint részes sem marasztalható el vadászati kihágás miatt.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 1658. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a körmendi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, G. J. földmives, orvvadászat által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján a 33. § alkalmazásával (200) kétszáz forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 20 napi elzárásban, továbbá a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el és az iratok a felmerült jövedéki kihágás elbirálása végett a kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltettek; G. J. ugyanottani lakos földmives pedig — vadászati kihágásban részesség miatt — az 1879. évi XL. t.-cz. 26. és az 1883. évi XX. t.-cz. 26. § ai alapján 10 forint pénzbüntetésben. nemfizethetés esetén egy napi elzárásban, továbbá a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el; kimondatván ellene egyuttal az 1883. évi XX. t.-cz. 35. §-a alapján az elsőrendü vádlott pénzbüntetéseért, annak fizetésképtelensége esetén a felelősség, az elmarasztalt G. J. által irásban beadott felebbezés folytán felülvizsgáltatván: nem felebbezett részének érintetlenül hagyása mellett, felebbezett részében megváltoztattatik — és másodrendü vádlott G. J. az ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetik; mert az elsőfoku itélet, indokolásában rölsorolt tények által azon körülmény, hogy vádlott vele egy háztartásban élő fiát a vadorzásra üzletszerüen felhasználta és igy magát a vadászati kihágásban részessé tette volna — beigazolva nincsen.

Azon cselekmény, hogy egy cseléd, vadászó gazdája parancsára, a nélkül, hogy tényleg maga is vadászott vagy hajtott volna, idegen vadászterületekre ment, vadászati kihágássá nem minősithető.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 689. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, melylyel a csabai járás főszolgabirája által hozott I. foku itéletnek azon része, mely szerint W. J. gazdálkodó, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-ába ütköző vadászati kihágás miatt, 10 frt pénzbüntetésben, esetleg 1 napi elzárásban s a felmerülő költségekben marasztaltatott el, s azonkivül lőfegyverének elkobzása mondatott ki, helybenhagyatott, — azon része pedig, mely szerint F. J. I. r. vádlott cselédje a fennebbi kihágásban való részesség miatt, az idézett t.-cz. és § alapján szintén 10 frt pénzbüntetésben, esetleg 1 napi elzárásban lett elmarasztalva az 1878. évi V. t.-cz. 72. és 66. §-ai alapján, a kbt. 12. §-ának alkalmazásával, akként módosittatott, hogy utóbb nevezett büntetése 2 frtban, vagy félnapi elzárásban állapittatott meg, az elmarasztaltak által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: I. r. vádlottra vonatkozó részében indokainál fogva helybenhagyatik, II. r. vádlottra vonatkozó részében azonban megváltoztattatik, s ezen vádlott a terhére rott kikágás vádja és következményei alól felmentetik; mert a midőn II. r. vádlott idegen vadász-

területre ment, ez mint cseléd, gazdája parancsa folytán tette, s mert I. r. vádlottnak, a mennyiben az uradalmi csősz vallomása szerint a saját birtoka s az uradalmi földek közt levő határokban az ottani fákon bujkáló fáczányokat leste, ehhez segédre szüksége nem volt, de különben is azon tény, hogy II. r. vádlott vadászott, vagy hajtott volna, az eljárás folyamán beigazolva nem lett.

A kizárólag napszámban felfogadott hajtókért is felelős az őket felfogadó egyén az ezekre kiszabott pénzbüntetések tekintetében.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 5528. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az almási járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet részbeni módositásával, B. J., Sz. Z., R. A., G. J., P. J. a tyirilli, K. S., K. N., B. N., J. T. és K. K. — idegen területen engedély nélkül vadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-czikk 26. §-a alapján: B. J. 50 frt, — Sz. Z., R. A., K. S., K. N., 40 - 40 frt, — B. N., J. T. és K. K. 30—30 frt, — G. J. és P. J. 20 - 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében minden 10 forint pénzbüntetés után 1 napi elzárásban, továbbá egyetemlegesen 50 frt kártéritésben, 20 frt 60 kr eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el; T. M., M. M., B. J. és K. J. pedig felmentettek, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik oly módositással, hogy a G. J. és P. J. ellen kiszabott pénzbüntetésekért, — tekintettel arra, hogy ők ugy saját vallomásaik, mint B. J. vallomása szerint kizárólag napszámban felfogadott hajtókként vettek részt a vadászatban, — az idézett t.-cz. 35. §-a értelmében B. J. felelős; továbbá az eljárási költség panaszos és tanuk részére összesen 17 frt 50 krban állapittatik meg.

A vadász idegen területen való vadászati kihágást követ el, ha meg nem akadályozza hajtóit abban, hogy a hajtást másnak területén eszközöljék.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 939. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a felsőeőri járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. F., O. M., M. M. puniczi, K. J. és M. F. pusztaszentmihályi és Cs. B. sóskuti lakosok, a Sch. F. várszalónaki lakos által ellenük emelt vadászati kihágás vádja s következményei alól felmentettek ugyan, de K. F., O. M., K. J. és Cs. B. egyetemlegesen 16 frt eljárási költség megfizetésében elmarasztaltattak, M. M. és M. F. hajtók felmentettek, panaszos Sch. F. ügyvédje L. J. részére felszámitott 10 frt napi és 10 frt fuvardij, összesen 20 frt ügyvédi költség saját fele ellenében megállapittatott; a lőfegyverek elkoboztatni s az ügyiratok a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett az illetékes kir. adófelügyelőséghez áttétetni rendeltettek, panaszos által közbetett felebbezés következtében felülvizsgáltatván, megváltoztattatik, K. F., K. J., O. M., Cs. B., M. N. és M. F. idegen vadászterületen való vadászat által elkövetett vadászati kihágásban vétkeseknek nyilvánittatnak s az 1883. évi XX. t.-cz. 26., 35. és 114. §-ai alapján fejenkénti 10 frt 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett, felerészben az illető község szegényei javára, másik felerészben feljelentő részére fizetendő pénzbüntetésben, behajthatlanság ese-

tében egyenként 1 napi elzárásban, továbbá panaszos részére napi és fuvardij fejében összesen 10 frt, az erdőőrök részére pedig 16 frt költség és a netalán még felmerülő eljárási s tartási költségek megfizetésében marasztaltatnak, megyjegyeztetvén, hogy K. F., O. M., K. J. és Cs. B. az M. M. és M. F. mint vadászsegédek ellen kiszabott pénzbüntetésekért az 1883. évi XX. t.-cz. 35. §-a értelmében felelősek; panaszos ügyvédje részére dij meg nem állapittatik; egyébként az itélet helybenhagyatik azzal, hogy az elkobzott lőfegyverek az 1884. évi 63,477. számu belügyminiszteri körrendelet figyelembe vételével, az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában jelzett czélokra értékesitendők. Megváltoztatandók voltak az alsóbb hatósági itéletek, mert a tárgyalások során beigazoltatott, hogy ámbár K. F., O. M., K J. és Cs. B. vadászásuk közben panaszló vadászterületére nem léptek, de az általuk alkalmazott hajtók M. és M. a hajtást, panaszló vadászterületén eszközölték, ott a felesketett erdőőrök által tetten is érettek. A fentebb megnevezett négy vadásznak azon védekezése, hogy ők hajtóikat panaszló vadászterületére hajtani nem küldték, figyelembe nem vétethetett, mert nekik megakadályozniok kellett volna azt, hogy a vadászatot mások jogsérelmével üzzék. Hisz, ha a vádlottak mentsége elfogadtatnék, eljárásuk szerint ugyanis: a vadakat a szomszédos vadászterületre hajtók segélyével átterelve, a legkönnyebb mód volna egyes, esetleg gonddal fejlesztett idegen vadállományban részesülni; ez a törvény egyenes kijátszása volna. Marasztalandók voltak tehát M. M., és M. F., mert idegen vadászterületen hajtottak; K. F., O. M., K. J. és Cs. B. pedig, mert hajtóikat az idegen vadászterületen való hajtástól vissza nem tartották; előbbiek, mint a kihágás tényleges elkövetői (tettesei), utóbbiak, mint a tiltott cselekmény okozói (a kihágás szerzői); mely utóbbiakat az előbbiekre, mint (vadász-) segédekre kiszabott pénzbüntetésekért az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a értelmében felelőssé tenni kellett. Ügyvédi dij, minthogy az ügyvéd által való képviseltetés kötelezve nincs, meg nem állapittatik, az e czimen igényelt dijak kiegyenlitése a szabad egyezkedésnek hagyatik fenn; panaszos részére azonban napi és fuvardij megállapitandónak találtatott, mitsem változtatván a dolgon az, hogy magát a tárgyaláson képviseltette.

A cselédei által elkövetett vadászati kihágásért a gazda nem vonható felelősségre, ha a cselédeket segédekül nem használta s velük nem vadászott.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 38. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a tordai járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával S. A., M. J., G. M., K. L. tiltott időbeni vadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 29. §-a alapján egyenkint 10—10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2—2 napi elzárásban, továbbá K. G. M. egy nyulnak meglövése miatt ugyanazon t.-cz. 31. §-a alapján 3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén még 1 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, végre pedig tekintettel arra, hogy a nevezettek S. A. kivételével báró J—a A—r cselédei voltak, ezeknek fizetésképtelensége esetén a kiszabott pénzbüntetés megfizetésére a nevezett báró köteleztetett, a báró J. A. részéről közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: nem felebbezett részének érintetlenül hagyásával a báró J. A.-ra vonatkozó rész megváltoztattatik és nevezett fölmentetik; mert ő nem vadászott, cselédeit segédekül nem használta, következőleg a cselédeire kiszabott büntetésért az idézett

szakasz értelmében nem tartozik felelősséggel; továbbá megjegyeztetik, hogy az idézett t.-cz. 37. §-a értelmében a 10 frt pénzbüntetés 1 napi elzárásra iesz átváltoztatandó.

Vadászati ügyekben a cseléd által elkövetett kihágásért a gazda felelőssége csak azon esetben állapitható meg, ha a gazda a cselekmény elkövetésére cselédjének világos utasitást adott.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2067. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az ó-becsei járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, L. M. szolga, a haszonbérlő engedélye nélkül való vadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, kimondatván egyszersmind a kirótt pénzbüntetésre nézve a törvény 35. §-a alapján gazdájának M. M.-nek felelőssége, és az iratok az itélet jogerőre emelkedése után a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálhatása végett a kir. pénzügyigazgatósághoz rendeltettek áttétetni, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik azzal, hogy M. M. a pénzbüntetésre vonatkozó felelősség alól felmentetik; mert még az ez irányban innen elrendelt póttárgyalás során sem nyert beigazolást azon körülmény, hogy a kérdéses nyul elfogása az ő parancsára történt és igy ő a cselédje helyett való fizetés kötelezettségében elmarasztalható nem is volt.

---

g) *Mellékbüntetések.*

Vadászati kihágás vádja és következményei alól felmentett egyéntől, lőfegyverének elkoboztatása, külön büncselekmény fenforgása nélkül, itéletileg ki nem mondható.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3373. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az igali járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet kipótló helybenhagyásával, O. J. mezőcsősz és erdőőr, az ellene emelt vadászati kihágás vádja s következményei alól felmentetett, azonban a nála talált lőfegyvere az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ban jelzett czélokra elárvereztetni rendeltetett, a nevezett által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megsemmisittetik, és a panaszlott ellen a további kihágási eljárás beszüntettetik; mert az elsőfoku itéletnek szorosan a vadászati kihágás vádja és következményei alóli felmentő határozata tulajdonkép nem lett felebbezve s igy másodfokon nem is lett volna felülbirálandó; — az elsőfoku itélet ellen felebbező panaszos félnek felebbezésében a panaszlott fegyvere elkobzása iránt előadott kérelme pedig sem a tárgyalásnak, sem az elsőfoku itéletnek tárgyát nem képezte; — de továbbá, ha a panaszlott fegyvertartása a vármegyei szabályrendelet alapján, hivatalból is üldözendő kihágásként minősitve, másodfokon megtoroltatni szándékoltatott is, ugy a hivatott szabályrendelet értelmében, a miatt, a panasz-

lott ellen büntetés is lett volna kiszabandó; — ám végül a hiteles alakban csatolt esküttételi jegyzőkönyvi kivonat igazolása szerint a panaszlott szabályszerüleg felesketett erdőőr, és hogy ilyen minősége az állitólagos kihágás elkövetése idejében már nem állott volna fenn, bebizonyitva nem lett, és igy nevezett az emlitett 277/884. számu megyei szabályrendelet alapján sem lett volna elmarasztalható.

Tilos orvvadászati eszközök, például csapdák, megtalálás esetén elkobzandók.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3286. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kulai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet felebbezett részének módositásával, E. J. és T. J. földmivelők, tilos eszközökkel idegen vadászterületen engedély nélkül nyulakra vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a alapján, továbbá a kbtk. 12. §-a és a btk. 92. §-ának alkalmazása mellett, 5—5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1—1 napi elzárásban, továbbá 11 frt 14 kr. eljárási és felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, végül a talált csapdák elkoboztatni rendeltettek; ugy a magán panaszos, valamint az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva oly módositással hagyatik helyben, hogy a 11 frt 14 kr. költség, miután sem kérve, sem felszámitva nem lett, töröltetik.

Vadászati kihágást elkövetőtől a nála talált lőfegyver mint bünjel, a büntetésnek folyományaképp elkobzandó.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3679. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a Gyula városi rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, Cs. A. napszámos, idegen területen engedély nélkül vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 40 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 4 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, végül tőle elvett lőfegyvere neki visszaadatni, azonban az itélet jogerőre emelkedése után, hivatkozással az 1883. évi XXIII. t.-cz. 36. §-ára Gyula város polgármesterével közöltetni rendeltetett, csupán a magán panaszos fél által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik, — mégis oly módositással, hogy a panaszlottól elvett lőfegyver, az 1879. évi XL. t.-cz. 12. §-a és az 1878. évi V. t,-cz. 61. §-a alapján elkoboztatni, értékesittetni és a pénzbüntetéssel azonos czélra fordittatni rendeltetik.

Vadászati kihágás miatt elmarasztaltaktól a lőfegyver elkobzása az 1879. évi XL. t.-cz. 12. §-ánál fogva az 1878. évi V. t.-cz. 61. §-án alapszik.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 8894. sz. határozata:

Jelentésére, melyben kérdést intéz hozzám az iránt, hogy a vadászás által kihágást elkövetett egyéneknél talált lőfegyverek, tekintettel arra, hogy ez irányban sem az 1879. évi XL. t.-cz., sem az 1883. évi XX. és XXIII. t.-czikkek rendelkezést nem tartalmaznak, minő alapon kobzandók el, vála-

szolom vármegye alispánjának, miszerint a szóban levő intézkedés abban leli indokát, hogy az 1879. évi XL. t.-cz. 12. §-a értelmében a büntettek és vétségekről rendelkező büntetőtörvénykönyv általános határozatai, a mennyiben ezen (a kihágási) törvény ellenkezőt nem állapit meg, a kihágások eseteiben is alkalmazandók, a büntettekről és vétségekről szóló 1878. évi V. törvény általános határozatokat tartalmazó részében pedig a 61. §-ban kimondva van, hogy azon tárgyak, melyek büntett vagy vétség elkövetésére szolgáltak, elkobzandók, ebből tehát az elkobzás ezen esetekben is világosan következik.

A vadászati törvény 31. §-a alapján elkobzott vad, nem bocsátandó árverés alá és értéke sem forditandó az illető szegényalap javára, hanem természetben a helyi szegények közt kiosztandó.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 6173. sz. határozata:

Budapest főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a VI. ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, L. L. vadkereskedő őznek tilalmi időben árulása, illetve nyilvános üzletében áruba bocsátása miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 31. §-a alapján, 40 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 4 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el; ellenben F. B. vadnak tilalmi időben vásárlása miatt ellene emelt vád s következményei alól felmentetett, s egyszersmind F. A. és R. Z. ellen az eljárás beszüntettetett; végül az elkobzott őz vételára a fővárosi szegényalap javára fordittatni rendeltetett, — az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik, — megjegyeztetvén, hogy a tilalmi időben lefoglalt vad, az 1883. évi XX. t.-cz. 31. §-a értelmében, a helyi szegények javára elkobzandó lévén, az elkobzott őz nem lett volna, mint azt az elsőfoku hatóság a jelen esetben tette, nyilvános árverezés alá bocsátandó.

---

h) *Egyéb határozatok.*

A vadak jogos szerzését bizonyitó igazolvány hiánya miatt nem büntetés kiszabásának, hanem más vadászati kihágás hiányában csupán a vadak elkobzásának van helye.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 2877. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az X. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával S. Gy. kereskedő, az 1883. évi XX. t.-cz. 31. §-a ellen elkövetett azon kihágás miatt, hogy tilalmi időben 4 drb császármadarat vásárolt, az idézett törvényczikk alapján 12 frt pénzbüntetésben, továbbá az 1883. évi XX. t.-cz. 38. §-a alapján kiadott 75,857/883. sz. belügyminiszteri rendelet ellen elkövetett azon kihágás miatt, hogy a nála talált vadkészlet jogos szerzését igazoló bizonyitványt előmutatni nem tudta, az emlitett belügyminiszteri rendelet értelmében 25 frt pénzbüntetésben, a kiszabott pénzbüntetések behajthatlansága esetén 4 napi elzárásban marasztaltatott el, s ezen kivül a nála talált összes vadak az X. városi szegényalap javára elkoboztatni és elárvereztetni

rendeltettek, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, a vádlottat a császármadaraknak tiltott időben való vétele miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 31. §-a alapján 12 frt pénzbüntetésben elmarasztaló részében indokainál fogva helybenhagyatik azzal a kiegészitéssel, hogy a kiszabott pénzbüntetés helyébe behajthatlanság esetén 2 napi elzárás lép s tartozik elmarasztalt az esetleg felmerülendő tartási költségeket is viselni. Helybenhagyatik az itéletnek a vadak elkobzását kimondó része is, azzal a megjegyzéssel, hogy azok elárverezése törvény- és szabályellenes volt, mert ugy a vadászatról szóló törvény 31. §-a, mint az 1884. évi 32,759. számu belügyminiszteri rendelet értelmében az elkobzott vadak a szegények élelmezésére természetben forditandók. Az itéleteknek a vádlottak a vadak jogos szerzését bizonyitó igazolvány elő nem mutatása miatt elmarasztaló része azonban megváltoztattatik, s nevezett S. Gy. az e miatt kiszabott 25 frt pénzbüntetés alól felmentetik. Mert sem az 1883. évi XX. t.-cz. 38. §-ának sem az annak alapján kiadott 75,857/83. számu belügyminiszteri rendeletnek büntető sanctiója nem lévén, a vadak jogos szerzését bizonyitó igazolvány miatt nem büntetés kiszabásának, hanem a mint ez a 32,759/84. számu belügyminiszteri rendeletben is kijelentetett, — a mennyiben a vadászatról szóló törvénybe ütköző valamely más kihágás fenn nem forog, — csupán a vadak elkobzásának van helye.

Időszaki őrjöngésben szenvedő panaszlott, az ellene vadászati kihágás miatt emelt vád alól felmentendő ugyan, de a fegyvertartástól eltiltandó és fegyvere elkobzendó s értékesitendő.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 5502. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kiskun felső járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, S. J. kőmüves, az ellene vadászati kihágás miatt emelt vád és következményei alól felmentetett, ellenben a fegyvertartástól eltiltatott,-és fegyvere elkoboztatott, — a panaszlott felebbezése folytán felülvizsgáltatván: a pótlólag elrendelt vizsgálat, illetőleg az iratokhoz becsatolt orvosi jelentés alapján, mely szerint panaszlott időszaki őrjöngésben szenved, helybenhagyatik azzal, hogy az elkobzott lőfegyver az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában megjelölt czélokra értékesitendő.

Azon rendelkezés megszegése, hogy a vadak eladása, szállitása vagy vásárlása a vad jogos szerzését bizonyitó igazolványok előmutatása mellett történjék, magában véve kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 3584. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. F. vadaknak szállitólevél nélkül való behozata által elkövetett helyhatósági szabvány elleni kihágás miatt 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s vádlott felmentetik; mert magában véve azon rendelkezés megszegése, hogy a vadak eladása, szállitása vagy vásárlása a vad jogos szerzését bizonyitó igazolványok előmutatása mellett történjék, büntetendő cselekményt,

kihágást, tekintettel az 1879. évi XL. t.-cz. 1. §-ára, nem képez s igy ezért büntetés kiszabásnak helye nincs; hanem az igazolványnyal el nem látott és igy tiltott módon forgalomba bocsátott vad a helybeli szegények javára első sorban is elkobzandó, azután pedig vizsgálat tárgyává teendő, hogy a felmerült esetben nem forog-e fenn valamely a vadászatról szóló törvény 26—31. §-aiban körülirt kihágás s ha igen, ez megbüntetendő; a fenforgó esetben is a hatóságnak a vadak elkobzásán kivül azt kellett volna, — tekintettel arra, hogy állitólag a vádlottnál talált nyulak nem lövettek, hanem tőrrel fogattak — vizsgálat tárgyává tenni, hogy valóban fenforog-e az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-ában körülirt (orvvadászati) kihágás? Ez idő szerint azonban ezt pótolni az 1883. évi XX. t.-cz. 46. §-ának első pontjában foglalt rendelkezésnél fogva nem lehet.

Ha maga a község a vadászati kihágás jogosult feljelentője, a kiszabott pénzbüntetésnek behajtható törvényszerü fele része nem az eljáró birót és jegyzőt, hanem magát a községet illeti.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1929. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a liptószentmiklósi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, K. J. kereskedő, idegen vadászterületen engedély nélkül vadászeb használásával elkövetett vadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 32. §-ai alapján 25 és 6 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 és 1 napi elzárásban, továbbá 3 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik azon módositással, hogy a pénzbüntetés 15 nap és végrehajtás terhe alatt fizetendő s hogy miután a feljelentő tulajdonkép maga a község, a pénzbüntetés másik felerésze az id. t.-cz. 36. §-a értelmében, nem a községi birót és jegyzőt, hanem magát a községet illeti; végül a tanudijkép megállapitott 3 frt, minthogy ilyen az iratok tanusága szerint nem kéretett, töröltetik.

A vadászati törvény 36. §-ában foglalt azon rendelkezés, hogy a pénzbüntetések fele mindenkor a feljelentőt illeti, kivételt nem állapit meg; tehát nem vonható el a feljelentőtől a javára eső pénzbüntetésrész akkor sem, ha a feljelentés annak egyszersmind hivatali kötelessége.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 3243. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a m—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával S. J. nála talált őznek tilos időben való lövése által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 29. §-a alapján 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, ugyanezen t.-cz. 31. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el olykép, hogy a pénzbüntetés megfizetésének kötelezettsége másod sorban L. V.-t, a marasztalt szolgálat-adóját terheli, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán, nem felebezett részében pedig hivatalból felülvizsgáltatván: indokainál fogva az alább megjelölt változtatásokkal hagyatik helyben. A marasztalt szolgálat-adójára rótt kötelezettség alól felmentetik; mert a kihágás nem az ő meghagyása következ-

tében követtetvén el, őt törvényszerü szavatosság nem terheli; továbbá a pénzbüntetésből befolyó összeg nem csupán a községi szegények javára esik, hanem fele részben a feljelentőket illeti; mert a törvény 36. §-a kivételt nem állapit meg, tehát nem vonja meg a feljelentőtől a javára eső pénzbüntetést, ha mindjárt a feljelentés annak hivatali kötelessége is egyszersmind.

A vadászati kihágás tárgyalása során megállapitott pénzbüntetések fele része nem a tanut, hanem a feljelentőt illeti.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 5796. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku ítélete, mely szerint a kaposvári járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet igazitásával, Kovács Antal napszámos, idegen vadászterületén engedély nélkül való vadászat miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban, továbbá jogosulatlan fegyvertartás miatt az 1883. évi 224. kgy. sz. vármegyei szab. rend. 5. §-a alapján 23 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, a fegyverének elkobzása és értékesitése, végül az ügyiratoknak a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett, az illetékes kir. pénzügyigazgatósággal leendő közlése rendeltetett el, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva — s tekintettel még arra, hogy többszörösen büntetett előéletü vádlott maga sem tagadja azt, miszerint a kérdéses időben a tanu községi mezőcsőszszel (erdőőrrel) a töröcskei erdőben találkozott, — helybenhagyatik oly igazitással, hogy a pénzbüntetések fele része nem tanu Vajda Jánost, hanem Hermann Manó feljelentőt illeti.

Ha vadászati kihágást feljelentő egyén az őt megillető fele büntetéspénz és megitélt költség átvételére nem jelentkezik, vagy fel sem található, az ily összegek a községi szegény-alapnak szolgáltatandók be.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 7677. sz. határozata:

A vármegye alispánjának jelentése nyomán, melyben utbaigazitást kér a részben, hogy ha a vadászati kihágást feljelentő egyénnek az 1883. évi XX. t.-cz. 36. §-a értelmében őt illető büntetéspénz fele s a részére megitélt költség, tartózkodási helyének ismeretlen volta miatt nem kézbesithető, vagy ha a feljelentő a büntetéspénznek őt illető fele részét és a megitélt költséget elfogadni nem akarja, ezen pénzek miként kezeltessenek, és minő czélra fordittassanak, az ezen kérdésben általam meghallgatott igazságügyi és pénzügyminiszter urakkal egyetértőleg a fentebb jelzett esetekben követendő eljárásra vonatkozólag a következőkben értesitem a czimet. A midőn t. i. a pénzbüntetés vagy költség az elitélt által befizettetik, vagy azok tőle behajtattak, a feljelentőhöz felhivás intézendő, hogy az őt megillető pénzbüntetést és költséget 15 napi határidő alatt vegye fel, vagy azoknak hovaforditása iránt nyilatkozzék, mert különben azok a község szegény-alapja javára fognak fordittatni. Ha ezen felhivás a feljelentőnek kézbesittetett, s az a kitüzött határidő alatt a pénzbüntetésnek őt megillető részét fel nem veszi, vagy azok hováforditása iránt nem rendelkezik, a pénzbüntetés és költség, a felhivás értelmében a szegény-alapnak küldendő be. Ha pedig a

a felhívás a bejelentőnek ismeretlen tartózkodása folytán nem kézbesithető, az őt megillető pénzbüntetés vagy költség az illető szegény-alapnak adandó ki azon feltétel alatt, hogy a mennyiben a feljelentő a 3 év alatt a felvétel végett jelentkezik, a szegény-alap a pénzbüntetésnek a feljelentőt megillető részét és a feljelentő részére megitélt költségeket, a feljelentőnek kamat nélkül kiadni tartozik.

Az 1883. évi XXIII. t.-cz. 36. §-ának c) pontja szerint a vadászati törvénybe ütköző kihágásért kirótt itélet joghatálya három éven tul nem terjed.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 1185. sz. határozata:

A megye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a n.-atádi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával P. István, tilalmas területen éjjeli orvvadászat ismételt elkövetése és jogosulatlan fegyvertartás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. §-a, illetve a szabályrendelet alapján 300, illetve 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 30, illetve 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, egyuttal pedig az iratok, miután jövedéki kihágás tényálladéka is merült fel, a kir. adófelügyelőséghez áttétetni rendeltetnek; ellenben a nyilvános helyen részeg állapotban okozott botrány miatt emelt vád alól felmentetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az éjjeli orvvadászatra vonatkozó részében akként változtattatik meg, hogy e miatt panaszlott 100 frt pénzbüntetés vagy 10 napi elzárásban marasztaltatik el. Mert a panaszlott, tekintettel arra, hogy az 1883. évi XXIII. t.-cz. 36. § c) pontja szerint a vadászatról szóló törvénybe ütköző kihágásokért történt elmarasztalás joghatálya 3 éven tul nem terjed, és a panaszlott által elkövetett ily kihágások közt több mint 3 év telt el, sulyositó körülmény gyanánt beszámitandó ismétlést nem követett el, minélfogva az ezen alapon kiszabott büntetés leszállitandó volt.

A vadászati kihágások ismétlése esetében az 1883. évi XX. t.-cz. 33. §-ában előirt sulyosabb büntetés csak akkor alkalmazható, ha az előbbi vadászati kihágásokért lett elitéltetések hitelesen beigazolva lettek.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 3393. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a nagy-atádi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet kiegészitésével ifj. P. Ferencz, idegen területen engedély nélkül üzött vadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 27. és 33. §-ai alapján 300 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 30 napi elzárásban; engedély nélküli fegyvertartás miatt pedig az 1883. évi 224. sz. megyei szabályrendelet 5. §-a alapján 50 forint pénzbüntetésben, behajthatlanság esetén még 5 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, a tett elkövetéséhez használt lőfegyver pedig elkoboztatni s az itélet a fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása czéljából a kir. adófelügyelőséggel közöltetni rendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: tekintve, hogy a megejtett tárgyalás folyamán megállapitva nem lett, sem pedig az iratok közt levő községi bizonyitványból ki nem tünik, hogy mikor, mily büntetésekkel és miféle vadászati kihágások miatt volt büntetve vádlott a községi bizonyitványban kitett két izben, és

tekintve, hogy a vizsgálat nem terjesztetett ki arra sem, vajjon van-e, illetve volt-e vádlottnak fegyvere s ha nem, kié volt ezen fegyver, a mely a terhére rótt vadászati kihágás elkövetésénél nála volt? Ezeknél fogva a másodfoku itélet az elsőfoku itélettel együtt feloldatik s a tárgyalásnak, illetve a bizonyitási eljárásnak az imént jelzett értelemben leendő kiegészitése s a kifejlendőkhöz képest uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el.

Vadászati kihágásnak 3 éven belül elkövetett ismétlése esetén legutóbb kiszabott büntetésnek csak kétszerese szabható ki.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 2773. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a gyöngyösi járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, ifj. Z. J., idegen területen engedély nélkül vadászás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. és 33. §-ai alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva oly módositással hagyatik helyben, hogy a kiszabott büntetés, mivel a panaszlott előzőleg 40 frtra volt büntetve, az 1883. évi XX. t.-cz. 33. §-a értelmében 80 frtra, behajthatlanság esetén 8 napi elzárásra szállittatik le.

Oly kihágások halmazata esetén, midőn tiltott időbeni vadászattal elkövetett kihágás, vadászati jegy nélküli vadászattal, vagy fegyvernek adó alóli elvonásával elkövetett jövedéki kihágás forog fenn, a vadászati kihágás elbirálása után, az ügy a jövedéki kihágások megtorlása végett az illetékes pénzügyi hatósághoz átteendő.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 674. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a keresdi járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, Sch. György, D. János és A. János tiltott időben történt vadászat által elkövetett kihágás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 29. §-a alapján egyenkint 25—25 frt pénzbüntetésben, a haszonbérlő engedélye nélküli vadászatért pedig az idézett törvényczikk 26. §-a alapján egyenkint 15—15 frt pénzbüntetésben, nemfizetés esetében 4—4 napi elzárásban marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett, de az eljáró szolgabiró által a harmadfoku elbirálásra illetéktelen közigazgatási bizottsághoz felterjesztett s ez által visszautasitott, valamint a panaszlottak által 1885. évi november 20-án 3922. sz. a. közvetlenül hozzám benyujtott kérvény folytán, a megyei közigazgatási bizottság 881/885. számu határozatának megsemmisitésével felülvizsgáltatván: a tiltott időben történt vadászat által elkövetett s az 1883. évi XX. t.-cz. 29. §-ába ütköző kihágásra vonatkozó részében, azon kiegészitéssel, hogy a kiszabott 25—25 frt pénzbüntetés behajthatlanság esetére 3—3 napi elzárásra változtatik át, továbbá azon hozzáadással, hogy elmarasztaltak a netalán felmerülendő végrehajtási és tartási költségeket is tartoznak viselni, indokainál fogva helybenhagyatik. Többi részében azonban, a másodfoku itélet megváltoztattatik s panaszlottak az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-ába ütköző vadászati kihágás vádja s az ezért kiszabott pénzbüntetés alól — tekintve, hogy az idézett törvényszakaszba ütköző kihágás miatt az eljárás a vadászati törvény 39. §-a értelmében csakis azon egyén panaszára inditható meg, a ki azon

területre nézve, a melyen a kihágás elkövettetett, a vadászati jogot gyakorolja s ekkép tekintve, hogy a jelen esetben a vadászati jog haszonbérlője elmarasztaltak ellen panaszt nem emelt — felmentetnek. Végre a jelen itélet mindhárom elmarasztaltat illetőleg a vadászati jegy nélküli vadászat által elkövetett jövedéki kihágás, Sch. Györgyre nézve pedig még fegyvernek adó alóli elvonása által elkövett jövedéki kihágás megtorlása végett az illetékes kir. adófelügyelővel közöltetni rendeltetik.

Ha a panaszlott a vadászati kihágás vádja alól fel is mentetik, azért a jövedéki kihágás elbirálása végett az iratok a kir. pénzügyigazgatósághoz átteendők.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 3931. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával L. A. földmives, idegen területen engedély nélküli vadászat által elkövetett kihágás miatt, az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, behajthatlanság esetén 2 napi elzárásban és a felmerülendő tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a jövedéki kihágásra vonatkozó intézkedés érintetlenül hagyása mellett, büntető részében az elsőfoku itélettel együtt megsemmisittetik. Mert az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-ába ütköző kihágás miatt az eljárás — a t.-cz. 39. §-a értelmében — csakis a vadászattulajdonos, haszonbérbe adó, vagy haszonbérbe vevő panaszára inditható meg; minthogy pedig a fenforgó esetben a kérdéses szőlők tulajdonosai vádlott L. A. ellen panaszt nem emeltek, — minthogy továbbá a szóban forgó s az idézett törvényczikk 2. §-ának 2. pontja szerint önálló vadászterületet képező szőlőterület senkinek bérbeadva vagy átengedve nincs s igy azon a vadászati jog gyakorlása, a tulajdonosokon kivül senkit, tehát Sz. városát sem illeti meg, ezeknél fogva az L. A. ellen csupán a városi közeg feljelentése folytán hozott itéleteket — törvényszerü panasz hiányából — meg kellett semmisiteni. Az itéletnek a jövedéki kihágásra vonatkozó része azonban érintetlenül volt hagyandó, mert a vadászás tényét maga panaszlott is beismerte s mert azon körülmény, hogy vadászati kihágás miatt a felhozott okoknál fogva büntethetőnek nem találtatott, a jövedéki kihágás miatt leendő felelősségre vonhatásnak nem praejudikál.

Kihágási itéletben a vadászjegy megvonása és a láttamozás megtagadása iránti intézkedésnek helye nincs.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 3943. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a k—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet részbeni módositásával V. István és ifj. K. András idegen vadászterületen engedély nélkül elkövetett vadászat miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 10—10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1—1 napi elzárásban, V. István ezenkivül még ebnek szándékosan idegen vadászterületre vitele miatt az idézett törvényczikk 32. §-a alapján 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban, továbbá egyetemlegesen 3 frt kártéritésben, 4 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el; végül V. Istvántól a vadászjegy bevonatása s az 1883. évi XXIII. t.-cz. 36. §. c) pontja

értelmében mindkét vádlottra nézve a vadászati jegy láttamozásának megtagadása kimondatott; az ifj. K. András ellen fenforogni látszó jövedéki kihágás elbirálása végett az iratok az illetékes kir. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltettek, panaszos P. Ferencz és ifj. K. András elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: ifj. K. A.-ra vonatkozó részében megváltoztattatik s tekintettel arra, hogy vádlott tagadásával szemben V. Albert tanu vallomásával a kihágás tényálladéka törvényszerüen be nem igazoltatott, nevezett ifj. K. András a terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetik; az itélet többi része azon módositással, hogy a kár és költségek megfizetésében V. István marasztaltatik; továbbá, hogy a vadászjegy bevonása és a láttamozás megtagadása iránti rendelkezés, mint jelen kihágási ügy keretébe nem tartozó, hanem a törvény erejénél fogva külön megteendő intézkedés e helyt törültetik, indokainál fogva helybenhagyatik.

A jogosulatlan fegyvertartás által elkövetett kihágás esetében hozott marasztaló itélet, a jövedéki kihágás elbirálása végett az illetékes pénzügyi hatósággal közlendő.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 797. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a felső-eőri járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, B. M. jogosulatlan fegyvertartás miatt a megerősitett szabályrendelethez képest s annak 7. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban s a fegyver elkobzásában marasztaltatott el, azonkivül az ügyiratok a jövedéki kihágás elbirálása végett a kir. adófelügyelőséghez áttétetni rendeltettek, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokaiból helybenhagyatik.

Függelék.

A tulajdonos által már használni megkezdett vasuti jegy másra át nem ruházható. A ki ily jegyet haszonszerzési czélzattal másra átruház, csalást követ el.

A m. kir. Curia 1892. évi 7696. sz. határozata:

A «zóna» dijszabás életbeléptetése alkalmából a m. kir. államvasutak által csoportositott menetjegy-füzetek is adattak ki. Ilyen füzetek Aradon is kaphatók, melyekkel az arad-budapesti uton az utazás Aradon megkezdhető és akár Budapest, akár Arad felé irányitható; visszaérkezés esetében, a menetjegyfüzet láttamozás végett az aradi állomási főnöknek bemutatandó, ki által az utazás félbeszakitása reávezettetik s igy fenmarad az illető utas azon joga, hogy 45 napi időközben Erdély s illetve Budapest felé és vissza az utat ezen füzettel még egyszer megtegye. Ezen menetjegyfüzetek azonban csakis névre szólnak, másra át nem ruházhatók és az illető utas által sajátkezüleg aláirandók. Mult évi deczember hó végén a m. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségének tudomására jutott, miszerint forgalomba vannak olyan menetjegy füzetek, melyekkel a részleges kihasználás már megtörtént és a másik irányra való elutazásra ujból eladattak. Egy utast, kit azonban feltalálni nem lehetett, de ki magát B. Ignácznak nevezte, F. E. aradi állomásfőnök ért rajta, midőn egy P. I. nevére kiállitott már használt

menetjegygyel akart utazni, ki is előadta, miszerint ezen jegyet F. L. aradi irodájában, annak segédjétől. R. M.-től vette. Eladott továbbá egy ilyen használt menetjegyet F. L. aradi lakos, ily jegyek eladásával előbbi időben megbizva volt államvasuti szállitó, egyet pedig B. A. az aradi «Fehér kereszt» szálloda kapusa. Miután pedig az ilyen már használt, más személyre át nem ruházható jegyeknek eladásával, mely az államvasutak érdekeinek egyenes kijátszását czélozza, a ravasz fondorlattal való tévedésbeejtés meg van állapitva s miután az által a vasut megkárosittatik, az illető eladók pedig azzal maguknak jogtalan vagyoni hasznot szereztek, kétségtelen, hogy nevezett vádlottak azon cselekedete, miszerint ezen jegyek elárusitását eszközölték, a mit mindhárman beismertek, a bevégzett csalás vétségét képezi, mint azt hasonló esetben a m. kir. Curia 5272/881. számu határozatával ki is mondotta. Ezen indokok alapján az aradi kir. törvényszék vádlottakat vád alá helyezte, mely határozatát a nagyváradi kir. itélő tábla és a kir. Curia is helyben hagyta.

Vasuti illeték lefizetése, illetve vasuti jegy nélküli utazás, nem képez kihágást.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 1109. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a topolyai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, Zsáki János és Illés János vasuti üzletrend megszegése miatt az 1879. évi XL. t.-czikk 112. §-a alapján 10—10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 11 napi elzárásban, továbbá a m. kir. államvasutak topolyai állomása részére fejenként 3 frt 50 kr. kár megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik, s vádlottak a terhükre rótt kihágás vádja s következményei alól felmentetnek, mig a kártéritési követelést illetőleg károsult fél a polgári perutra utasittatik. Mert vádlottak az által, hogy a vasuti vonatot a vasuti illeték lefizetése, illetve jegy nélkül használták, biztonságra vonatkozó szabályt meg nem szegtek, hanem csakis a vasuti intézményt akarták bevételeiben megröviditeni, a mi ellen a m. kir. államvasutak igazgatósága, mint károsult fél, polgári peruton léphet fel.

A szinházi belépti jegynek, a bevásárlási áron a vásárló által történt uj eladása, szinházi jegygyel való üzérkedésnek nem tekinthető, s igy az kihágásnak nem minősithető.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 1632. sz. határozata:

Budapest főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával F. Kálmán kereskedősegéd, szinházjegyekkel való üzerkedés által elkövetett kihágás miatt, az 1882. évi 4802. számu főkapitányi rendelet alapján 5 frt pénzbüntetés megfizetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási s a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s panaszlott F. Kálmán a terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetik. Mert az elmarasztalás alapjául az itéletben hivatkozott főkapitányi rendelet azon visszaélések megszüntetésére vonatkozik, a melyek a kedveltebb helyekre szóló szinházi jegyek összevásárlása s ezeknek a napi

áron felül, jóval magasabb árakon való elárusitása által a közönség kizsákmányolása czéljából üzetnek, és ennek megszüntetése érdekében tiltja meg az idézett főkapitányi rendelet az ezen visszaélést üző egyleti és intézeti alkalmazottaknak a szinházi jegyekkel való üzérkedést. Minthogy tehát ezeknél fogva a többször emlitett főkapitányi rendeletben ütköző kihágáshoz különösen kettő szükséges, u. m. először, hogy az azt elkövető az abban emlitett egyének közé tartozzék, másodszor és főleg pedig, hogy a jegyek a napi árnál magasabb árakon kináltassanak vagy adassanak el; s minthogy az állitólagos kihágást elkövető F. Kálmán egyrészt a rendeletben emlitett egyének közé nem sorozható, másrészt pedig a nála visszamaradt, illetőleg a saját és nővére számára vett, de általuk fel nem használhatott szinházi jegyeket csupán olyan összegért kinálta, illetve adta el, a mennyibe neki került s igy nem üzérkedett: ezek alapján vádlottat a terhére rótt kihágás vádja alól annál inkább felmenteni kellett, mert attól senki el nem tiltható, hogy a maga számára vett, de bármi oknál fel nem használhatott szinházi jegyet vagy jegyeket a napi áron el ne adhassa.

Vasuti indóház pénztáránál jegyváltás alkalmával tanusitott rendellenes eljárás az 1879. évi XL. t.-cz. 112. §-ába ütköző kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 641. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. Elek kötszövet gyáros, hatósági közegnek szóbeli sértése miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban; neve bemondásának megtagadása miatt ugyanazon t.-cz. 43. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén még 2 napi elzárásban; és csendzavarás miatt az 1889. évi 58. számu városi szab.-rend. 2., illetve 3. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén még 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az első és másodrendü kihágásokra vonatkozó részében indokainál fogva helybenhagyatik, harmadrendü hihágást illető részében pedig akként módosittatik, hogy panaszlottnak a vasuti indóház pénztáránál a jegyváltás körül okozott rendellenes eljárása nem az elmarasztalás alapjául vett szabályrendelet szerint, hanem a kbtk. 112. §-a szerint minősül.

Kőbányának tiltott időben való művelése által elkövetett kihágás az 1879. évi XL. t.-cz. 110. §-ába ütközik. A kőbánya üzemben tartása iránti tárgyalásra a kir. államépitészeti hivatal képviselője is meghivandó.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 2500. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az U. városi rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával H. H., kőbányának tiltott időben való művelése miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 110. §-a alapján 10 napi elzárásban és 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, egyszersmind pedig a robbantás utján való kőfejtéstől teljesen eltiltatott, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, vétkesség tekintetében, ugyszintén büntető része

indokainál fogva helybenhagyatik, a robbantás utján való kőfejtés eltiltására vonatkozó része ellenben, mint jelen kihágási büntető eljárás keretébe nem tartozó s külön közigazgatási eljárás utján elintézendő rendelkezés, megsemmisittetik, annál is inkább, mert azon kérdés, vajjon a robbanás utján való kőfejtés a városi tanács által kiadott engedélyben megszabott határidőben is veszélylyel jár-e vagy sem? az eddigi tárgyalás során szabályszerü vizsgálat tárgyává nem tétetett; mire nézve még megjegyeztetik, hogy a szóban levő kőbánya üzembentartása kérdésének eldöntése iránt megtartandó tárgyalás során — melyre a kir. államépitészeti hivatal is meghivandó — kisérleti robbanással megállapitandó lesz azon legnagyobb dynamit vagy lőportöltény, melynek alkalmazása a kőbányában nyerendő kövek előállitásához szükséges, továbbá azon távolság is, melyre a robbanás helyéből a kisebb kődarabok szóratnak.

Budapesten a 240/883. számu fővárosi szabályrendelet 2. §-a szerint esti 10 óra előtt kapupénznek házmester részéről való követelése kihágást képez, mely esetleg sulyosabb pénzbirsággal is fenyithető.

A m. kir belügyminiszter 1888. évi 684. sz. határozata:

Budapest főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Meitner Ignácz házmester 10 óra előtt kapupénz követelése által elkövetett s a 240/83. sz. szabályrendelet 2. §-ába ütköző kihágás miatt ugyanazon szabályrendelet 5. §-a alapján 15 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási s a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik.

Hogy a birtokos vagy bérlő a birtokon levő gazdasági magán természetü uton fekvő hidat életbiztonsági szempontból veszélyes állapotban tartja, e gondatlansága miatt a kbtk. 113. §-ába ütköző kihágást követi el.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 3209. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a r—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával Sch. Ede haszonbérlő az általa haszonbérelt földbirtokon levő hidnak életveszélyes állapotban tartása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 113. §-a alapján elsőfokulag terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetett, az S. János panaszos által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és az elsőfoku itélet azon része, mely szerint vádlott a nevezett kihágásban vétkesnek nyilvánittatott, fentartatik, mihez képest vádlott 30 frt, 15 nap és végrehajtás terhe alatt az 1892. évi XXVII. t.-cz. 3. §-ában megjelölt czélra fizetendő pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 3 napi elzárásban elmarasztaltatik, panaszos kártéritési követelésével a polgári perutra utasittatik. A másodfoku itélet megváltoztatandó s illetőleg a vétkesség tekintetében az elsőfoku itélet fentartandó volt, mert vádlott önmaga beismerte, hogy a kérdéses ut, melyen a leszakadt hid van, az általa bérelt birtok gazdasági magán természetü utját képezi; beismeri továbbá, hogy cselédjének megrendelte, miszerint tiltó jelt tegyen az utra; végül a feljelentést, hogy panaszos alatt fogatával együtt a hid leszakadt s a három öl mélységü

gödörbe zuhant, valónak elfogadja. Minthogy tehát vádlott a magán természetü uton levő hidat fentartotta, ez által reá mint a kérdéses hid fentartójára azon általános kötelesség hárult, hogy azt jókarban tartsa, vagy pedig ellenesetben, netán bekövetkezhető veszély megelőzéséről: jelek felállitásával, vagy a hid lebontása által stb. gondoskodjék; vádlott ezen kötelességét ismerte is s daczára ennek a kellő gondosságot elmulasztotta, minélfogva beigazoltnak volt veendő, hogy azon hidat — mint a bekövetkezett s általa is megtörténtnek vallott eset mutatja — életbiztonsági veszélyes állapotban tartotta, miért is gondatlansága miatt a btk. 28. §-a alapján vétkesnek kimondani s elitélni kellett. Büntetése kiszabásánál enyhitő körülményül vétetett büntetlen előélete és az óvintézkedésre irányult rendelkezése. Végül panaszos kárát mivel se igazolván, őt az Elj. Szab. 4. §-a második pontja értelmében a polgári perutra kellett utasitani.

B) Rendőri jog.

1. Közegészségügyi rendészet.

a) *Közegészségügyi intézkedések.*

A falusi házak lakszobáinak földje időnként legalább egy lábnyira fölásandó, illetve más tiszta földdel felfrisitendő.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 34,983. sz. rendelete:

Az utczákon, köztereken és lakházakban a köztisztaság fentartása tárgyában évenkint e helyről kibocsátott rendeletek kapcsán, különösen a falusi házak lakszoba földjének időnkénti fölásatására, illetve felfrissitésére nézve a törvényhatóság figyelmét a következő irányitom: A járványos kóroknak terjedése faluhelyen, köztapasztalat szerint, az által is előmozdittatik, ha a lakószobák tul vannak zsufolva, s e mellett a szoba talapzata, illetőleg földje, valamint falzata hosszu időn át mindenféle tisztátlansággal, fertőzménynyel — és főleg, ha hevenyragályos bajban szenvedő beteg is feküdt a szobában — nagyszámu kórcsirákkal ugyszólva megtelittetik és elárasztatik. Ezen közegészségi ártalomnak, sőt veszélynek az által lehet a legczélszerübben elejét venni, ha a szoba fala gyakrabban kimeszeltetik, a szoba földje pedig időnkint legalább is egy lábnyira felásatik s a felásott hely máshonnét hozott tiszta földdel kitöltetik. Járványos időben s oly házakban, a melyekben hevenyragályos betegek feküdtek, a falaknak levakartatása s ujra való kimeszeltetése, valamint a szoba földjének felásatása s uj, tisztával való kitöltése kötelezőleg elő van irva s az rendszerint meg is történik; de járványmentes időben s rendes viszonyok közt is czélszerü a fenti intézkedés, mivel az által a járványragályos kórok, a melyeknek pedig leginkább a falvak szoktak lenni góczpontjaik, ha esetleg fel is merülnének, nagyobb kiterjedésre rendszerint alig juthatnak. Tekintettel tehát a fent elősoroltakra, valamint különösen azon körülményre, hogy a hatóság az 1876. évi XIV. t.-cz. 10. §-a szerint mindannak létesitését, mi a közegészségügyet előmozdithatja, kényszer utján is eszközölheti: felhivom a törvényhatóságot, hogy alkalmas módon és megfelelő rendelkezés által intézkedjék az iránt, miszerint főleg a ki nem elégitő lakviszonyok közt élő falusi lakosság, a kifejtettek helyes volta és közegészségi előnye iránt kellőképen s akként felvilágosittassék, hogy mindazoknak czélszerüségéről teljes meggyőződést nyerhessen és lehetőleg önként, saját elhatározásából vállalkozzék arra, hogy lakószobájának falait gyakrabban alaposan bemeszelje, a szoba földjét pedig időnként legalább is egy lábnyi mélyre felássa és a felásott helyet ne az

udvarról, a mely igen gyakran szintén szennyezve van, hanem inkább távolabbi helyről, főleg a mezőről hozott tiszta földdel vagy agyaggal kitöltse. A mennyiben pedig a lakosság ezt önként tenni vonakodnék és a törvényhatóság mind ennek eszközöltetését akár a fenforgó viszonyok miatt, akár a községben uralgó járványragályos kórok sikeresebb elfojtása czéljából szakközegeinek véleménye alapján mulhatlanul szükségesnek tartaná: azon esetben a törvényhatóság, a hivatolt törvényszakasz értelmében, kényszer utján is rendelkezzék és e részbeni intézkedéséről jelentést tegyen.

Közegészségügyi intézkedéseket tartalmazó alispáni határozatok fokozatos felülbirálatára nem a belügyminiszter, hanem a közigazgatási bizottság illetékes.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 32,516. sz. rendelete:

Több esetben tapasztaltatott, hogy oly ügyek elintézése körül, melyek az 1876. évi XIV. t.-cz. 2. §-a értelmében közegészségügyi hatósági intézkedés tárgyát képezik, az idézett törvényben előirt hatósági fokozatok sorrendje be nem tartatik; különösen, hogy a törvényhatóság első tisztviselőjének másodfoku határozatai, valamint saját intézkedései is felebbezés esetén nem a mint azt az 1876. évi XIV. t.-czikk 157. §-a előirja, a közigazgatási bizottsághoz, hanem a belügyminiszterhez terjesztetnek fel másodfoku, illetve harmadfoku elbirálás czéljából. Minthogy pedig ilyen eljárás, — mely valószinüleg az idézett törvény 4. §-ában foglalt azon rendelkezés által való megtévesztésből származik, mely szerint rendőri biráskodás tárgyát képező ügyekben harmadfokulag a belügyminiszter biráskodik, — a törvény által előirt ügyvitellel ellenkezik s az által, hogy ily ügyek a közigazgatási bizottság által való tárgyalás végett amugy is visszaküldendők, csakis az ügymenet lassittatik s felesleges munkaszaporulat idéztetik elő, mely a jó és gyors közigazgatás követelményeivel merő ellentétben áll: ennélfogva felhivom a törvényhatóságot, hogy a törvényhatóság első tisztviselőjének közegészségügyi intézkedés tárgyát képező ügyekben hozott másodfoku határozatai, valamint saját intézkedései ellen beadott felebbezéseket még az esetben, ha az illető felebbezések tévesen a belügyminiszterhez volnának intézve, illetékes intézkedés végett közvetlenül a közigazgatási bizottsághoz tegye át.

A tanuló ifjuság szemeit a hatósági orvos ott, hol a trachoma nagyobb mérvben el van terjedve, havonkint köteles megvizsgálni; ott pedig, hol ez a baj csak elvétve fordul elő, ezen vizsgálatokat középiskolákban csak a tanév kezdetén és végén, népiskolákban ezenfelül évközben is meg kell tartani.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 88,219. sz. átirata a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez:

Folyó évi 4,467. sz. a. szives volt Nagyméltóságod a debreczeni kir. tankerületi főigazgatónak felterjesztését hozzám átteuni, melyben az iránt tesz kérdést, vajjon köteles-e hatósági orvos havonként a tanuló ifjuságot arra nézve megvizsgálni, nincsenek-e köztük trachoma-betegek? Erre vonatkozólag van szerencsém Nagyméltóságoddal tiszteletteljesen közölni, hogy a hatósági orvos köteles ezen szemvizsgálatokat végezni, de havonként ez csak oly vidéken szükséges, hol a trachoma nagyobb mérvben el van terjedve; mig ott, hol ezen szembaj csak ritkán, illetőleg csak egyes elszórt esetekben fordul elő, elégséges, ha a középiskolai ifjuság minden tanév kez-

detén és végén, a népiskolai ifjuság pedig a tanév alatt is egy-kétszer megvizsgáltatik. Magától értetik, hogy a tanév közepén belépő tanulók szemvizsgálat végett azonnal az orvos elé vezetendők és hogy az iskolában bármikor felmerülő szemlob az orvosnak azonnal bemutatandó.

A közigazgatási bizottság, az 1876. évi XIV. t.-cz. értelmében, csak a közegészségügy érdeke tekintetéből tett hatósági intézkedésekre nézve képez harmadfoku hatóságot; ellenben ezen törvény áthágása esetén a rendőri biráskodásra illetékes hatóságokat és felebbezési fokozatokat a fenti törvény 4. §-a szabályozza, mely szerint ily esetekben harmadfokulag a belügyminiszter dönt.

A m. kir. belügyminiszternek 1889. évi 1442/kih. számu határozata.

A felekezeti tanintézetek igazgatóságai az intézetnek járványos betegség folytán szándékba vett bezáratását a közigazgatási hatósággal tudatni tartoznak.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1879. évi 7226. sz. határozata:

Azon előfordult eset alkalmából, hogy egy felekezeti tanintézet autonom egyházi főhatóság által a tanulók közt uralgó járványos betegség miatt bezáratott és tanulói szétbocsáttattak, a nélkül, hogy ezen intézkedés a közigazgatási hatóság tudomására hozatott volna, a belügyminiszter urral egyetértőleg következőkre tartom szükségesnek figyelmeztetni főtiszt. Uraságodat: Az 1876. évi XIV. t.-cz. 33. és 34. §-ai, a melyek kimondják, hogy a tanodák járvány alkalmával a közigazg. hatóság által bezárhatók, nem zárják ugyan ki a felek. autonomiával biró iskolák főhatóságainak azon jogát, hogy a közig. hatóság intézkedéseit megelőzőleg is elrendelhessék a szükségeseket; minthogy azonban a közigazgatási hatóság kötelessége nem addig terjed, hogy a tanuló ifjuság közt felmerülő járványnak csupán a tanodában elharapódzása meggátoltassék, hanem hogy az a többi lakosokra is át ne vitessék: utasitandók a főhatósága alatt álló összes tanintézetek igazgatóságai, hogy jövőre szoros kötelességüknek ismerjék előzőleg tudatni az illetékes közig. hatósággal és pedig idejekorán azt, hogy valamely veszélyesen fellépő járvány miatt az iskola bezárását czélozzák; mert csak ezen eljárás mellett juthat a közigazgatási hatóság azon helyzetbe, hogy a járvány továbbterjedésének meggátlására szükséges óvintézkedéseket elrendelhesse.

Az embryonalis hus, vagyis az állat méhéből eltávolitott ébreny az egészségre ártalmas, s igy áruba bocsátása és fogyasztása tilos. Az ujszülött állat husa kizárandó a forgalomból.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 9077. sz. határozata:

«Az ugynevezett embryonalis hus tárgyában kelt felterjesztése folytán értesitem a főváros közönségét, hogy ezen ügyben az országos közegészségi tanácscsal tárgyalást indittattam meg, a melynek eredményét másolatban közlöm. Az országos közegészségi tanács jelentése a belügyminiszterhez. Nagybecsü felhivás folytán a következőkben van szerencsénk véleményünket előterjeszteni: 1. A tudományos értelemben vett embryo, vagyis az állat

méhében tartózkodó, tehát még a világra nem jött s bármely más módon az anyaméhből eltávolitott ébreny az emberi táplálkozásra alkalmatlan s mint ilyen, annak áruba bocsátása s fogyasztása megtiltandó. 2. Az átirat értelmében vett embryonalis hus, vagyis az ujszülött állatnak husa bizonyos korig közegészségi tekintetben a következő okoknál fogva zárandó ki a forgalomból: *a)* Sok vizet tartalmazván, tápértéke a kifejlett állat husáénál sokkal csekélyebb. *b)* Tápláló fehérje (albumen) helyett nagymennyiségü enyves, nyákos és kocsonyás anyaggal bir, melyek hasmenést idéznek elő. *c)* Mindjárt a világrajövetel után a septicus fertőzés lehetősége is fenforog, mely inkább az élő állaton mint a kivágott huson ismerhető fel. *d)* Végre az ujszülött állat az első időben, világrajövetele után, még föcstej — koratej — hatása alatt állván, bélmenésben szokott szenvedni. 3. A budapesti kir. orvosegylet a m. kir. állatorvosi akadémia és a magyar állatorvosi egyletnek a leirathoz csatolt egyhangu véleményéhez járulván: csak azon borju husának kimérését s forgalomba hozatalát véljük megengedendőnek, mely négy hetes korát betöltötte és pedig tekintet nélkül a borjunak eredetére, fajára és akár természetes, akár mesterséges táplálkozására. A négyhetes kornak betöltése előtt pedig a borjunak fogyasztási czélokból levágatása s husának forgalomba hozatala megtiltandó. Tapasztalás szerint ugyanis az egészséges jól táplálkozó borju husa csak a köldöknek beszáradása és a 6 tejmetszőfog megjelenése után lesz élvezhetővé, ez pedig nálunk jól táplálkozott borjuknál a világrajövetelt követő negyedik hét végén s az ötödik hét elején szokott megtörténni, ezen időpontig az állat husa embryonalis sajátsággal bir s az emberi táplálkozásra nem alkalmas. 4. Ezek szerint az embryonalis stadium a 4-ik hét végéig s az 5-ik hét kezdetéig tart s e határidőnek pontosabb megszabása nem eszközölhető, de a gyakorlatban nem is szükséges. 5. A mészárosok ipartestülete beadványában foglaltakat, melyek szerint a borjunak már két hetes korában kimérése, továbbá az kéretik, hogy vitás kérdésekben annak megitélésére, vajjon alkalmas-e a borju a levágatásra és illetőleg kimérésre? mészárosok folyjanak be, nem véljük figyelembe veendőnek azért, mert a legilletékesebb szakértő körök állapitották meg a határidőt, melynek letelte előtt a borjuhus a közfogyasztásra alkalmatlan; mert a tényállásnak megitélésében mészárosi érzék és fogások nem pótolhatják a szakértők tudományát és tudományos alapon szerzett tapasztalását, s mert végre az 1876. évi XIV. t.-cz. s az annak alapján kibocsátott rendeletek világosan megszabják, hogy a husvizsgálatnak, ugy mint az állatok vizsgálatának, szakértő orvosok, illetőleg állatorvosok által kell végrehajtatni».

A maszlag csak droguisták által árusitható és annak elárusitása körül a mérgekre nézve fennálló jogszabályok a mérvadók.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 13,808. sz. rendelete:

Tapasztaltatott, hogy a maszlag, a melynek használata a halászati törvény (1888. évi XIX. t.-cz. 23. §. *e)* pontja) által tiltva van, gyakran orvhalászatra használtatik; továbbá, hogy ugyanezen anyaggal a sert is hamisitani szokták. Tekintettel arra, hogy a maszlag a benne foglalt picrotoxin folytán az erőshatásu mérgekhez tartozik, a mennyiben az heves mérgezési tüneteket, sőt halált is okozhat, a felmerülhető veszélyek és szerencsétlenségek elháritása czéljából szükségesnek mutatkozik, miszerint annak elárusittatása és forgalma, a mely a kereskedésekben különben is csekély, már

csak a halászati törvény tilalmának, valamint a ser meghamisittatása meggátolhatásának eredményesebb ellenőrizhetése végett is korlátozásnak vettessék alá. Ennélfogva a kereskedelemügyi és földmivelésügyi minisztériumokkal egyetértőleg, ugyszintén az orsz. közegészségi tanács szakvéleménye alapján ezennel elrendelem, hogy a maszlagnak csakis a droguisták által való elárusittatása engedtetik meg s annak eltartása, elárusitása, valamint kiszolgáltatása körül a mérgekre fennálló szabályok a mérvadók.

Kenderlének a folyóba bocsátása, miután ez által a viz megfertőztetik tiltva van.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1886. évi 50,718. sz. rendelete:

Felmerült azon eset, hogy a kenderáztatókból a kenderlé a folyóba bocsáttatván, ezen mérges anyag által a folyó nagy szakaszán tartózkodó összes halak elölettek. Minthogy a kenderlé azon ártalmas anyagok közé tartozik, melyekkel a vizet megfertőztetni az 1885. évi XXIII. t.-cz. 24. §-a értelmében tilos s ezen tilalom áthágói ugyanazon törvényczikk 185. §. 1. pontja szerint — a mennyiben az 1879. évi XL. törvényczikk 105. §-ának esete fenn nem forog — száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: felhivom a törvényhatóságot, hogy saját hatáskörében intézkedjék az iránt, miszerint ilyes visszaéléseknek eleje vétessék, az ellenőrzés daczára előfordulható egyes esetek pedig a legszigorubban megtoroltassanak.

A szikviz nem ásványviz, hanem élvezeti czikk.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 52,975. sz. határozata:

A vármegye közönségét hozzám felterjesztett kérdésére nézve értesitem, hogy a szikviz nem ásványviz, hanem élvezeti czikk s közegészségügyi szempontból a belügyminiszter által 1869. évi 649. sz. alatt kibocsátott rendelet alá esik.

A szikviz hüsitő ital és nem mesterséges ásványviz, reá nézve tehát az 1876. évi XIV. t.-cz. 107. és 108. §-ai nem alkalmazhatók.

A m. kir. belügyminiszter 1882. évi 1839. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku határozata, mely szerint a szolnoki rendőrkapitány által hozott elsőfoku határozatnak módositásával G. L. szolnoki lakos szikvizgyártás körül elkövetett közegészség elleni kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 107. §-a alapján 25 frt pénzbüntetésben, behajthatatlanság esetében pedig 3 napi elzárásban marasztaltatott el, egyszersmind pedig a szikvizgyártó gépezetén észlelt hiányok pótlására köteleztetett, elmarasztalt félnek közbetett felebbezése folytán felülvizsgáltatván: a fentebb érintett elsőfoku rendőrkapitányi határozattal együtt feloldatik s utasittatik az illetékes elsőfoku hatóság, hogy a szóban levő ügyet az 1869. évi január hó 27-én 649. sz. a. kiadott itteni körrendeletben foglalt határozmányok szempontjából vegye tárgyalás alá s annak érdemében a találtakhoz képest intézkedjék; mert a szikviz hüsitő ital lévén, nem pedig mesterséges ásványviz, reá nézve az 1879. évi XIV. t.-cz. 107. és 108. §-ai nem alkalmazhatók, hanem igenis az 1869. évi január 27-én 649. sz. a. kibocsátott b. min.

körrendelet, mely az előbb idézett t.-cz. 6. §-a értelmében ma is érvényben van. Minthogy tehát a fenforgó esetben az imént idézett körrendelet figyelmen kivül hagyatott, a szóban levő ügynek az érintett körrendeletben foglalt határozmányok szerint leendő ujolagos megvizsgálása és elbirálása volt elrendelendő. Midőn erről a vármegye közönsége értesittetik, tájékozásul egyszersmind megjegyeztetik, hogy a mennyiben valamely közegészség elleni kihágásnak elbirálása alkalmával közegészségi intézkedéseket tartalmazó határozat hozatalának szüksége merül fel, a kihágás megtorlása s a közegészség érdekében megkivántató intézkedések megtétele iránt külön tárgyalás tartandó s önálló határozat hozandó az illetékes hatóságok által, mert a jelzett két irányban való eljárásra, főleg felsőbb fokozatban, nem mindig ugyanazon hatóságok illetékesek.

A mesterséges ásványvizek gyártására és eladására vonatkozó rendelkezések.

A m. kir. belügyminiszter 1873. évi 24,199. sz. rendelete:

A természetes ásványvizek hitelének és becsének megóvása, ugyszintén a fogyasztó közönség félrevezetésének megakadályozása tekintetéből, a mesterséges ásványvizek gyártása és eladása körül, az országos közegészségi tanács véleménye alapján a következők rendeltetnek: 1. Mesterséges ásványvizek gyártására csak gyógyszerészek és oly egyének nyerhetnek engedélyt, kik vegytani ismereteiknek tanubizonyságát adták. 2. Az e czélra szolgáló gyárak és készülékek használatuk végleges engedélyezése előtt szakértői vizsgálatnak vettetnek alá, ezenkivül pedig folytonos orvos-rendőri felügyelet alatt állanak. 4. Mesterségesen készült ásványvizeket oly nevezésekkel, feliratokkal ellátni, melyek bel- vagy külföldi természetes ásványvizek megjelöléseikkel azonosak, szigoruan tiltatik. 4. Ugyszintén tiltva van mesterséges ásványvizek számára a természetesekéihez hasonló üvegeket, korsókat, dugaszokat, tokokat, bélyegeket, stb. használni. 5. Ellenben minden mesterségesen készült ásványviz ezen olvasható nagy betükkel nyomott felirattal: «Mesterséges ásványviz» és a megfelelő jelzéssel (például: carlsbadi, marienbadi, kereszt-forrás stb.) látandó el; a feliraton ezenkivül a gyártónak neve is olvasható legyen. 6. Jelen szabályrendelet bármely pontjának figyelmen kivül hagyása az engedélynek azonnali elveszitését vonja maga után.

Veszett állatok által megmart egyéneknek a vasuton való szállitására nézve kiadott rendelkezések.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 71,316. sz. rendelete:

A veszett állatok által megmart egyéneknek vasuton való elszállitása tárgyában a kereskedelemügyi miniszter ur, hozzájárulásom mellett, m. é. augusztus 28-án 54,298. sz. a. következő rendeletet bocsátotta ki: 1. Az ebmarás gyógykezelése czéljából vasuton utazók, mielőtt a vonatba felszállanának, tartoznak személyesen vagy kisérőik által utazásuk okát és czélját a vonatvezetőnél bejelenteni, ki viszont köteles a jegyvizsgáló kalauzok által utközben őket állandóan figyelemmel kisértetni. 2. Ezen egyének a többi utasoktól csakis azon esetben különitendők el, ha rajtuk utközben őrjöngési rohamok jelenségei észleltetnek. 3. Ha azonban a beteg utason a viziszony jelei már az utazás megkezdése előtt mutatkoznának, az esetben az ilyen utas külön kocsiban, esetleg betegszállitó kocsiba helyezendő el. 4. Azon

kocsi, melyben már tényleg viziszonyban szenvedő egyén szállittatott, nyolcz napra a forgalomból elvonandó, jól szellőztetendő és carbolsavval hatályosan fertőtlenitendő. 5. Jelen rendelet a hivatalos lapban való közzétételt követő napon lép hatályba.

Veszett eb által megmart és védoltások czéljából a fővárosba utazó vagyontalanok a vasutakon kedvezményesen szállittatnak.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 34,929. sz. határozata:

A veszett eb által megmart s a vidékről, védoltások eszközöltetése czéljából, a fővárosba érkezett vagyontalanoknak elhelyeztetése tárgyában folyó évi május hó 16-án 32,047. sz. a. kelt körrendeletem kapcsán, a megmartaknak és esetleg kisérőiknek a vasuton Budapestre s innen visszautazására vonatkozólag, a kereskedelmi miniszter urnak f. évi május hó 19-én 26,976., ugyszintén junius hó 24-én 37,542. sz. a. kelt ujabb átiratai folytán pótlólag értesitem a törvényhatóságot, hogy a nevezettek részére a kamatbiztositást élvező hazai vasutak, továbbá a gölnitzvölgyi, a nagy-kikinda-becskereki és a torontáli helyi érdekü vasutak a dijmentes, a mohács-pécsi vasut az önkezelési áron és a budapesti helyi érdekü vasut részvény-társaság a féláron való szállitás kedvezményét engedélyezték, és ezen kedvezmény érvényesitésére valamennyien az állomásokat hatalmazták fel. Az osztrák állam-vasuttársaság pedig, — a mely az emlitettek részére 50% menetdij-mérséklést engedélyezett, — szintén hozzájárult a többi vasutak által elfogadott azon módozathoz, hogy a kérdéses egyének részére engedélyezett kedvezmények érvényesitésével az állomások bizattak meg, — de az ellenőrzés érdekében azon intézkedést tette, hogy a teljes vagyontalanság és keresetképtelenségnek kétségtelen beigazolása alapján engedélyezendő szabadjegy kiállitása esetén, az állomás az utastól a teljes vagyontalanságot és keresetképtelenséget igazoló bizonyitványt bevenni és az igazgatósághoz felterjeszteni tartozik. Erről a törvényhatóságot megfelelő tág körben való közzététel végett azzal értesitem, hogy most már a veszettség elleni budapesti védoltó intézetbe utazó szegénysorsu egyének kedvezményes szállitásáról az ország összes nyilvános közlekedési vállalatain gondoskodva van.

---

b) *Orvosi gyakorlat. Gyógyszerészet.*

A községi körorvos rendes egészségi viszonyok között a körbeli községeket hetenként egyszer meglátogatni s rendszeres látogatási naplót vezetni köteles.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 89,933. sz. határozata:

Az l—i körorvos illetményeinek megállapitása tárgyában hozott törvényhatósági bizottsági határozat azon részét, melylyel kimondatott, hogy a körorvos a körhöz tartozó községeket hetenként kétszer tartozik meglátogatni, L. község részéről beadott felebbezés folytán felülvizsgálván, tekintettel arra, hogy a megállapitott 200 frtnyi átalány a megkivánt gyakori látogatások valószinü költségeivel arányban nem áll s hogy a körhöz tartozó községeknek hetenkint egyszer való meglátogatása, közegészségügyi

szempontból, járványmentes időben elegendőnek mutatkozik, a felebbezett határozati részt feloldom s a körorvost a körhöz tartozó községeknek hetenkint egyszeri látogatására kötelezem. Magától értetődvén, hogy ezen rendelkezésem csakis rendes egészségi viszonyok között lesz irányadónak tekintendő, járvány esetében pedig a körorvos a községben a szükséghez mérten mindannyiszor, valahányszor azt a fenálló járványszabályokban előirt teendői igénylik, avagy esetről-esetre kötelességévé tétetik, megjelenni köteles. Végül felhivom a vármegye közönségét, miszerint felügyelettel legyen az iránt, hogy a körorvosok a községek kötelességszerü látogatásainak ellenőrizhetése tekintetéből rendszeres látogatási naplókat vezessenek.

A 7 éven aluli vagyontalan gyermekek, a községi vagy körorvos által, az 1876. évi XIV. t.-cz. 22. §-a értelmében dijtalanul gyógykezelendők. A 7 éven aluli vagyonos gyermekeket a körorvos dijtalanul kezelni nem tartozik. A dijazás mérve különben kölcsönös megegyezéstől függ, mely ha létre nem jön, akkor a biróság állapitja meg olykép, hogy a gyermekek után a felnőttekre nézve megszabott dij legkisebb mértékének fele fizetendő.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 69,581. sz. határozata:

A vármegye törvényhatósági bizottsága határozatának azon része, mely szerint K. község szervezeti szabályrendeletének felülvizsgálata során a szabályrendelet 26. §-át olykép változtatta meg, hogy a körorvos a 7 éven aluliakat, a vagyonosokat, ugy mint a vagyontalanokat dijtalanul tartozik gyógykezelni, dr. K. körorvos által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, a határozat neheztelt részét megváltoztatom s a szabályrendeletből az emlitett intézkedést kihagyatni rendelem. Ekképen kellett rendelkeznem, mert a 7 éven aluli vagyontalan gyermekek az 1876. évi XIV. t.-cz. 22. §-a szerint a községi vagy körorvos által dijtalanul gyógykezelendők. A vagyonnal biró szülők gyermekeinek gyógykezelése után ellenben a kezelő községi vagy körorvost dijazás illeti meg, a fenti törvény 48. § *a*) és a 145. § 1. pontja értelmében. A dijazás mérve pedig kölcsönös megegyezéstől függ; ha létre nem jön, akkor azt a biróság állapitja meg olykép, hogy a gyermekek után a felnőttekre nézve megszabott dij legkisebb mértékének fele fizetendő. A törvény ezen rendelkezésétől való eltérésnek esetleg akkor lenne helye, ha az illető körorvos alkalmaztatása kezdetén a községgel előzetesen oly egyezséget kötött volna, hogy a 7 éven aluliakat, tekintet nélkül azok vagyoni állapotára, dijtalanul fogja kezelni. Minthogy azonban ily egyezség fenforgása az ügyiratokból ki nem derül, annálfogva a szabályrendelet neheztelt intézkedése is törlendő volt.

Körorvosi teendők ideiglenes ellátásával, mig a körorvosi állás betöltetik, kivételesen a járásorvos is megbizható.

A m. kir. belügyminiszter 1880. évi 38,949. sz. határozata:

A vármegyei alispán jelentése kiséretében a mosóczi közegészségi körbe beosztott községek képviselői által Mosóczon felvett jegyzőkönyvet, mely szerint azon megállapodás jött létre, hogy a körorvosi teendők ellátásával a nevezett községben székelő járásorvos évi 200 frtnyi dijazás mellett bizassék meg, a körorvosi évi 400 frtos fizetés második fele pedig a megyei kórházi alap gyarapitására forditassék, jóváhagyás végett felterjesztetvén,

ezen jegyzőkönyvet a vármegye közönségének a következő kijelentéssel küldöm vissza: Tekintettel a fent hivatott alispáni jelentésben felhozott indokokra, kivételesen és minden további következtetés kizárása mellett megengedem, hogy addig is, mig ezen körorvosi állomás betöltése eszközölhető leszen, a kérdéses közegészségi körorvosi teendőinek végzésével ideiglenesen a mosóczi járásorvos bizassék meg s az évi 400 frtnyi körorvosi fizetésből fenmaradó 200 frtnyi összeg ideiglenesen a megyei kórházi alap gyarapitására fordittassék. Felhivom azonban a megye közönségét, hogy a kérdéses körorvosi állomás betöltése czéljából a szükséges pályázatot időről-időre hirdettesse ki s egész erélylyel odahatni igyekezzék, hogy az 1876. évi XIV. t.-cz. ebbeli követelménye is mielőbb foganatosittassék.

Körorvos a járásorvosi teendőkkel csak ideiglenesen bizható meg.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 385. sz. határozata:

A főispáni jelentés folytán, mely szerint dr. K. K. b—i körorvost ideiglenesen a járási orvosi teendők végzésével is megbizta, értesitem, hogy azon intézkedés ellen, miszerint a körorvos ideiglenesen a járásorvos teendőit is teljesithesse, a Méltóságod által jelzett körülményre való tekintettel ezuttal addig, mig akár a járás, akár a kör közegészségügyi ellátásának netán elégtelen volta miatt hozzám panasz nem érkezik, észrevételt nem teszek ugyan, de ezen intézkedés nem czélozhatja azonban azt, hogy a körorvos egyszersmind állandóan járásorvosi minőségben is müködjék, vagy hogy ezen megbizatás állandó jellegünek tekintessék, mivel a körorvosi állás községi, a járásorvosi pedig törvényhatósági intézmény lévén, mindegyiknek ugy az ügyköre, valamint javadalmazási alapja más és azon esetben, ha a körorvos a járásorvosi teendők miatt saját körorvosi teendőit pontosan elvégezni képes nem lenne s a miatt valamely község részéről panasz emeltetnék, a két ügykörnek egy személy által való bár ideiglenes ellátását sem engedhetném meg.

A községi és körorvosok fizetésének pontos kiszolgáltatásáról a közigazgatási tisztviselők gondoskodni tartoznak.

A m. kir. belügyminiszter 1881. évi 56,284—1880. sz. a. kelt rendelete:

A hazai községi s körorvosok anyagi helyzetének megvitatása tárgyában 1879. évi deczember 5-én 53,385. szám alatt kelt körrendeletemre a törvényhatóságok részéről hozzám érkezett jelentésekből sajnosan kellett meggyőződnöm, hogy több törvényhatóság területén a nevezett orvosok fizetésének kiszolgáltatása körül csakugyan fordultak elő késedelmek és visszásságok s hogy igy az e részben fölmerült panaszok alaposok és jogosultak. Minthogy ily visszás körülmények ismétlődése a községi s körorvosi intézmény fennállását veszélyeztethetné s általában az 1876. évi XIV. t.-cz. ez intézményre vonatkozó részének végrehajtását meghiusithatná: ennek elháritása szempontjából szoros miheztartás végett e következőket rendelem:

1. A közigazgatási tisztviselőknek szigoru kötelességévé tétetik arról gondoskodni, hogy a községi orvosok fizetése az illető község pénztárából rendes időben és pontosan kiszolgáltassék; hogy továbbá a körorvosok fizetése czimén a közegészségi kört képező egyes községeket terhelő részletek pontosan s kellő időben beszedetvén, akként gyüjtessenek, hogy a körorvosi

fizetés, az egyszer s mindenkorra meghatározandó községi pénztárnál és rendes időben (havonként, évnegyedenként) az illető kórorvosoknak, azon időre egyszerre, nem pedig apróbb részletekben pontosan kiszolgáltassék. 2. A közigazgatási tisztviselők ennek pontos foganatositásáért személyesen felelősek. Erről a törvényhatóságot haladéktalan intézkedés végett oly felhivással értesitem, hogy jelen rendeletem pontos foganatositását ellenőrizze; intézkedése eredményét pedig hozzám mielőbb jelentse be.

A tiszti főorvos a megyei gyógyszertárakat más szakértők alkalmazása nélkül köteles vizsgálni.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 66,017. sz. határozata:

F. vármegye tiszti főorvosa a megyei gyógyszertárak főorvosi vizsgálatánál azt az eljárást vette szokásba, hogy D. György gyógyszerészt vitte magával szakértőül. A főorvos emez eljárását a közigazgatási bizottság helyben is hagyta; azonban H. Lajos megyei tiszti ügyész a jóváhagyott határozat ellenében felebbezéssel élt, s indokait irásban is beterjesztvén, az ügyet illetékes elbirálás czéljából fölterjesztették a m. kir. belügyminiszterhez, a ki fenti számu leiratában értesité a közigazgatási bizottságot, hogy ennek ama határozatát, melylyel megengedi, hogy a megyei t. főorvos gyógyszertár-vizsgálások alkalmával maga mellé szakértőket alkalmazzon, hatályon kivül helyezi; mert a magyar királyi helytartótanácsnak a gyógyszertárak hivatalos megvizsgálását szabályozó, 1863. évben 66,533. sz. a. kelt intézménye, ugyszintén az 1876. évi II. t.-czikk 162. §-a a tiszti főorvoson kivül, más szakértők alkalmazását nem engedélyezi, minthogy a gyógyszertárak megvizsgálásának technikai részét kizárólag a főorvos, esetleg a járásorvos végzi, s végül, mert oly egyének, a kik törvényes kiküldetéssel nem birnak, s a kik müködésükért felelősséggel nem tartoznak, hivatalos kiküldetésben részt nem vehetnek, s ilyeknek beavatkozási joguk nincsen.

Kisebb községekben, melyek körbába tartására sem képesek, egy-két ajánlkozó nő a hatósági orvosok által a szülésznői teendők végzésére kioktatandó.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 58,687. sz. a. kelt rendelete:

Oly czélból, hogy a szülőnők és ujonszületett gyermekeik a megkivántató szülésznői segédkezésben, ápolásban részesülhessenek, s hogy sem az anya, sem kisdede ama válságos időszakban kellő gondoztatás nélkül ne maradjon, az 1876. évi XIV. t.-cz. a következőképen intézkedik: A 146. §. elrendeli, hogy minden község, a mely legalább 1500 lakost számlál, szülésznőt alkalmazni tartozik; a mely községek pedig ily lélekszámmal nem birnak, közösen alkalmazhatnak szülésznőt. A magánbába gyakorlatára nézve szintén rendelkezik az idézett törvény, kimondván a 49-ik §-ban, hogy mindazok, a kik bármely jogon a jelen törvény kihirdetéséig szülésznői gyakorlatot folytattak, abban továbbra is meghagyatnak; az 50-ik §-ban pedig megszabja a hivatolt törvény, hogy ezentul az folytathat bábagyakorlatot, a ki vagy szülésznői oklevéllel van ellátva, vagy tiszti főorvosi képesitvényt bir felmutatni. A felsoroltak szerint tehát ugy a községekben a bábák alkalmazásáról, valamint a magán szülésznőknek a bábagyakorlat folytatása iránti jogosultsága megállapitásáról a törvény intézkedései által kellőképen s a közélet szükségleteinek megfelelőleg van gondoskodva. Vannak azonban nagy

számu oly kisebb községek is, a melyekben a lakosság csekély száma s nyomasztó anyagi helyzete miatt sem községi, sem körbábák ez idő szerint nem alkalmazhatók, sőt a melyekben semmiféle képesitvénynyel biró bábák sem találtatnak és pedig azon okból, mivel a tiszti főorvosok elegendő számu ugynevezett czédulás bábákat nem képeznek ki, és a mely községben legfeljebb néhány oly nő akad, a kik semmiféle képesitvénynyel nem birnak ugyan, de a legszükségesebb bábateendőket a sürgős szükség folytán felmerült egyes alkalmakkal a gyakorlatból elsajátitották. Ezen nők azonban jelenleg minden szülésznői beavatkozástól, még sürgősségi esetekben is, óvatosan tartózkodnak, nehogy mint a törvény értelmében a bábagyakorlatra jogosulatlanok, kuruzslás, vagy egyéb vétség czimén büntetés alá vonassanak. Ezen helyzetnek az a következménye, hogy a szülők és gyermekeik élete, egészsége ily helyeken állandóan veszedelemben forog, mivel az anyák részére a segélynyujtás, kisdedeik számára pedig az ápolás szülésznők hiányában vagy teljesen elmarad vagy pedig kényszerüségből gyakran olyanok által adatik meg, s pedig hiányosan, szakértelem és jártasság nélkül, tehát életveszélyeztetőleg, a kik az ily teendőkhöz egyáltalán nem értenek, sőt szülési lefolyási esetet talán soha nem is láttak. A dolgok ily állása mellett az ország lakosságának számbeli emelése, valamint a humanitás szempontjából oly intézkedések tétele mutatkozik szükségesnek, a melyek a törvény keretében alkalmazva, a fenforgó sulyos bajok orvoslására alkalmasak. E végből felhivom a törvényhatóságot, hogy ugy a községi bába tartására, a törvény által kötelezett községeknek szülésznők alkalmazása iránt az intézkedést tegye meg, valamint a körbe csoportositandó helységek elöljáróságainál az ügynek első sorban rájuk nézve előnyös oldalának feltüntetése mellett, alkalmas tanács és jóakaró felvilágositás által odahatni igyekezzék, hogy az elöljáróságok a helyes czél üdvös voltát átértve, körbába tartására önként vállalkozzanak, s ezen irányban a törvényhatóság akként járjon el, hogy törekvése a megkivántató sikert legyen képes felmutatni. A mi pedig a fenn hivatolt kisebb helységeket illeti, a hol az emberi élet a fennebb vázolt viszonyoknál fogva kiváló veszélyeknek van kitéve, kötelességévé teszem a törvényhatóságnak, hogy ama helységek mindegyikében, szakközegeinek közbevonása mellett, szemeltessen ki egy-két oly nőt, a kik a szülésznői teendők végzésére hajlandóságot mutatnának és képességgel birnának és gondoskodjék arról, hogy a kiszemelt s önként vállalkozó nők a tiszti főorvos, vagy pedig ha ez az illető községtől igen távol laknék, a megyei járásorvosok által a bábateendőkben elméletileg s gyakorlatilag kitanittassanak, valamint hogy a szülésznői müködéshez megkivántató, a vallás- és közoktatásügyi miniszterium 1879. évi 12,521. sz. a. kibocsátott rendeletéhez csatolt «Utasitás»-sal ellátassanak, ugyszintén oktattassanak arra is, hogy mily szükséges szerekkel, eszközökkel s fertőtlenitő anyagokkal kell ellátva lenniök, s mikép kelljen azon szerekkel és eszközökkel bánniok? Mindez azon czélból eszközlendő, hogy az ekként képesitett bábák mindaddig, mig azon községekben okleveles szülésznő állandóan megtelepszik, a szülésznői müködést az 1876. évi XIV. t.-cz. 50-ik §-a alapján gyakorolhassák, s hogy ez által az előlvázolt visszás helyzet káros következményei elháríthatók legyenek. Azon esetben pedig, ha a kérdéses kisebb helységek valamelyik egyetemtől, vagy bábaképző iskolától az idézett törvény imént emlitett 50-ik §-ában megjelölt 75 kilométert meg nem haladó távolságra feküdnének s igy az illető nők a törvény értelmében az egyetemnek vagy a bábaiskolának látogatására lennének utalva, a minek megfelelni azonban sem a vállalkozó nők, sem az érdekelt községek vagyoni

helyzetüknél fogva képesek nem volnának, felhivom a törvényhatóságot, hogy a helyzet és a meglevő körülmények tüzetes felderitése mellett, az illető községek lakossága számának és vagyoni állásának feltüntetésével, ide esetről-esetre külön indokolt felterjesztést tegyen. Végül tekintettel a szőnyegen forgó ügynek emberbaráti, népszaporodási, valamint közegészségügyi szempontból egyaránt kiváló fontosságára és nagy horderejére, arra is felhivom a törvényhatóságot, hogy ezen rendeletem értelmében az intézkedést késedelem nélkül tegye meg s az eredményt hozzám jelentse fel.

Ha hatósági orvos az állam hivatalos nyelvének, vagy az illető vidék lakossága nyelvének nem tudása miatt kötelességének megfelelni nem képes, ellene fegyelmi eljárás inditandó.

A m. kir. belügyminiszter 1880. évi 57,540. sz. határozata:

A vármegyei alispánnak felterjesztésében foglalt abbeli jelentését, hogy a nagynyulasi közegészségügyi kör orvosa ugy az állam hivatalos nyelvét, mint az emlitett közegészségügyi kör lakosainak egy része által használt román nyelvet, körorvossá lett megválasztása óta annyira elsajátitotta, miszerint hivatalos állásával egybekötött teendőit fennakadás nélkül teljesiti és hogy az e részben felmerült nehézségek elháritása végett további intézkedések szüksége jelenleg nem forog fenn, tudomásul veszem. A mi a felterjesztésben felvetett azon kérdést illeti, hogy jövőre nézve minő eljárás követtessék azon hatósági orvosokkal szemben, kik mind a mellett, hogy sem az állam hivatalos nyelvét, sem pedig az illető vidék lakosságánál divatozó nyelvet nem birják, mégis megválasztatnak: erre nézve kijelentem, hogy azon felmerülhető esetekben, midőn valamely hatósági orvos azon kötelességeknek, melyek az általa elvállalt állomással a fennálló törvények és szabályrendeletekből kifolyólag egybe vannak kötve, bármily okból, tehát a nyelv kérdése végett is, nem képes megfelelni, ellene az 1876-ik évi VII. törvényczikkre* való tekintettel a fegyelmi eljárásnak van helye.

Foggyógyászati gyakorlatra csak azok vannak jogositva, kik a magyar állam területén érvényes orvosi vagy sebésztudori és sebészmesteri oklevéllel birnak. A fogtechnikusok fogorvosnak nem tekinthetők s igy semmiféle műtétet a szájüregben nem végezhetnek, sem pedig fogászati gyakorlatot nem üzhetnek. A «dentiszt» szintén fogtechnikusnak tekintetik.

A m. kir. Curia 1890. évi 5288. sz. határozata:

H. A. szegedi lakos P. Gy.-nének egy frt dijért fogat huzott, K. Gy.-nek pedig 2 frtért fogat plombirozott. Ezért ellene a kbtkv. 92. §-a alapján közegészség elleni kihágásért vád emeltetett a szegedi kir. járásbiróság előtt. A biróság vádlottat ezért 2 napi elzárás fejében 15 frt pénzbüntetésre itélte, mely itéletet fokozatos felebbezés folytán a felsőbb biróságok is helybenhagytak. A biróság főbb indokai: Az 1871. évi 18,644. szám a. kelt belügyminiszteri rendelet szerint foggyógyászati gyakorlatra csak azok vannak jogositva, kik a magyar állam területén érvényes orvosi vagy sebésztudori és sebészmesteri vagy polgári sebészeti oklevéllel birnak. A fogtechnikusok fogorvosnak nem tekinthetők s igy semmiféle műtétet a szájüregben nem végez-

* 1886. évi XXII. t.-cz.

hetnek, sem pedig fogászati gyakorlatot nem üzhetnek. Vádlott a most előadott oklevelek egyikével sem bir, mégis P. Gy.-nének egy frt dijösszegért fogat huzott, K. Gy.-nénak pedig 2 frt dijösszegért fogat plombirozott. Ezzel pedig a kbtkv 92. §-ba ütköző kihágást követett el. Vádlott a kbtkv 45. §-ába ütköző kihágás vádja alól felmentendő volt, mert igazolva van, hogy V. L. könyvnyomdászhoz kinyomás végett átadott hirdetmény fogalmazványában ő a «dentiszt» szót használta, melyet nevezett V. L. forditott le magyarra akként, hogy az «fogorvos». Már pedig a fogtechnikus elnevezésre a dentiszt szó is használható. Nem nyert továbbá igazolást az, hogy vádlott nyilvánosan viselt volna őt meg nem illető rend- vagy diszjelet. A foghuzásra szolgáló eszközök W. L. orvos tulajdonát képezvén, azok elkobzása nem volt eszközölhető. Nem szolgálhatott mentségül vádlottnak az, hogy a fogtömést orvos felügyelete mellett eszközölte, mert segéd is csak az lehet, ki oklevéllel, minősitvénynyel bir.

Tyukszemmetszésre hatósági engedély nem szükséges.

A m. kir. belügyminiszter 1876. évi 32,258. sz. határozata:

R. A.-nak tyukszemmetszési engedély iránti folyamodványa tárgyában kelt jelentése, melyben azon felfogásnak adatik kifejezés, hogy a tyukszemmetszési foglalkozásra hatósági engedély nem szükségeltetik, helyeslő tudomásul vétetvén, a közlemények visszazárása mellett felhivom a város közönségét, hogy a folyamodót erről azon megjegyzéssel tudósitsa, miszerint a tyukszemmetszés alkalmával netán valamely egyénen elkövetett sértésekért, a felelősség őt minden esetben terhelendi.

A foghuzás gyakorlásának folytatása iránti kérelem mint közegészségügyi intézkedés a rendes közegészségügyi hatóságok által intézendő el.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 103,027/92. sz. határozata:

D. B. fogtechnikusnak a foghuzás gyakorolhatásának folytathatása iránti kérvénye tárgyában kelt jelentése folytán, a vonatkozó összes ügyiratokat azzal küldöm vissza a fő- és székváros közönségének, hogy miután a foghuzás gyakorlásának folytathatása iránti kérdés eldöntése közegészségügyi intézkedést képez, a melyre nézve jelen esetben elsőfokulag határozatot hozni az illető fővárosi kerületi elöljáróság, másodfokban a tanács, harmadfokban pedig a közig. bizottság van hivatva; ennélfogva intézkedjék arra nézve, miszerint ezen ügyben fokozatos határozat hozassék.

A fogászat gyakorlásával foglalkozni kivánó e szándékát az elsőfoku iparhatóságnak az iparlajstromba történő bevezetés végett bejelenteni tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 54,731. sz. rendelete:

A fogászat gyakorlása iránt 1871. évi augusztus hó 1-én 18,644. sz. alatt a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi magyar királyi miniszteriummal egyetértőleg kibocsátott itteni szabályrendelet 4. pontja az 1884. évi XVII. t.-czikkbe iktatott ipartörvény folytán megváltozott viszonyokhoz képest a fenti miniszteriummal történt ujabb megállapodás szerint a következőképen módosittatik: «4. §. A ki mesterséges fogak vagy fogsorok készitésével szán-

dékozik foglalkozni, tartozik ebbeli szándékát az ipartörvény végrehajtása iránt a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által 1884. évi augusztus hó 26-án 39,266. sz. alatt kiadott általános rendelet 1. §-a értelmében az illetékes iparhatóságnak bejelenteni és az ott előirt kellékeket igazolni. Az iparigazolvány kiszolgáltatására nézve ezen rendelet 5. §-a az irányadó; az iparigazolvány ezen rendelet 10. §-a értelmében az *E*) iparlajstromban vezetendő». A legelől emlitett 1871. évi 18,644. sz. a. kelt szabályrendelet egyéb pontjai változatlanul meghagyatnak.

Titkos összetételü gyógyszerek és különlegességek tartása és elárusitása sem gyógyszerészeknek, sem kereskedőknek nincs megengedve.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 66,060. sz. határozata:

A magyarországi gyógyszerész-egylet az iránt fordult hozzám, hogy azon titkos összetételü gyógyszerek és különlegességek közül, a melyeknek elárusitása nálunk szokásban van s a melyek tartásával és áruba bocsátásával kereskedők is foglalkozván, erre mintegy a gyógyszerészek is utalva vannak, a mennyiben a kérdéses szereket orvosok is rendelni szokták, az általam kibocsátandó rendeletben jelöltetnének meg azon szerek és különlegességek, a melyeknek tartása és elárusitása a hazai gyógyszerészeknek megengedhető s egyuttal intézkedvén az iránt, miszerint az 1882. évi márczius 30-án 17,368. sz. a. kibocsátott itteni körrendelet értelmében betiltás alá nem eső készitményeknek és különlegességeknek elárusitása a kereskedőknek csak azon esetben engedtessék meg, ha azok nem foglalnak magukban oly szereket, melyek az 1875. évi 26,033. sz. a kibocsátott szabályrendeletekhez csatolt I. táblázatban felsorolvák, vagy ha a II. táblázatban megnevezett szerek közé tartoznának, az ott megállapitott mennyiségnél kisebb sulymennyiséget tartalmaznak és nem gyógyczélokra használni szokott adagokban s állapotban árusittatnak el. Erre nézve az országos közegészségi tanács mérvadó szakvéleménye alapján a következőket jelentem ki. Tekintettel arra, miszerint a jegyzékben elősorolt szereknek és készitményeknek összetétele vagy teljesen ismeretlen, vagy csak egynémely alkatrészeiben ismeretes s igy mindazok a titkos szerek közé tartoznak; tekintettel továbbá arra, hogy még azon esetben is, ha azok valamelyikének összetétele pontosan ismertetnék is, egyáltalán nincs biztositék az iránt, hogy az alkatrészek s azoknak egymáshoz való sulyarányaik mindenkor azonosak; tekintettel végül arrra, hogy sem a jegyzékben megjelölt szerek, sem azon betegségek, a melyek ellen azok használatba vétetni szándékoltatnak, nem olyanok, a melyekre az 1876. évi XIV. t.-cz. 53-ik §-a alkalmazható lenne: mindezeknél fogva a jegyzékben felsorolt titkos szerek és készitmények tartása és elárusitása a fennálló törvény s az ennek alapján kiadott szabályok értelmében senkinek, tehát gyógyszerészeknek sem lévén megengedve, a kérelemnek annál kevésbé volt hely adható, mivel azon állitás, hogy azon szereknek tartására a gyógyszerészek azért lennének mintegy utalva, mert azokat az orvosok is rendelni szokták, el nem fogadható; mert a gyógyszerészek ama szereket csak akkor szolgáltathatnák ki esetről-esetre, ha azokat az orvosok ily összetételben — szabatos orvosi vénynyel — magistraliter — rendelnék, az orvosok azonban nagyobbrészt maguk sem ismerhetvén azoknak alkatrészeit, azokért felelősséget nem is vállalhatnának; figyelmeztetem egyébiránt a gyógyszerész-egylet elnökségét, hogy a szóban levő titkos szereknek gyógyszerészek által való tartása s elárusitása ellentétben állana

nemcsak a fennálló szabályokkal, hanem egyszersmind a gyógyszerésznek felavatásakor tett esküjével, a melynek 7-ik pontja szerint a gyógyszerész eskü alatt kötelezi magát arra, «hogy titkos orvosi szert sem késziteni, sem kiszolgáltatni, valamint ismeretlen név alatt is kiadni nem fog». Miután végül a fennebbiek szerint a jegyzékben foglalt titkos szerek közül egy sincs olyan, a melynek tartása s elárusitása megengedhető volna: ennélfogva oly rendeletnek kiadására — hogy a kereskedők e szereket és készitményeket mily esetekben árulhassák — szemben a mindenkire nézve egyaránt fennálló tiltó rendeletek világos határozmányaival, szükség nem forog fenn.

A titkos összetételü gyógyszerek elárusitásával folytatott üzelmek megszüntetésére a törvényhatóságok figyelme felhivatik.

A m. kir. belügyminiszter 1884. évi 5991. sz. rendelete:

Értésemre esett, hogy ujabb időben a titkos összetételü szerekkel és mindennemü ily különleges gyógyszer-készitményekkel, melyeknek eladása a fennálló törvény s az ennek alapján kiadott kormányrendeletek értelmében az erre kinyert engedélyem nélkül tiltva van, visszaélések sürübben merülnek föl; hogy különösen a külföldről behozott ily szereknek árulása ismét lábra kap s hogy nevezetesen lelketlen ügynökök községről-községre járva, sőt a házakba is bejutva, az ily külföldi szereket rábeszélő ajánlások mellett a néppel megvásároltatják. Hogy az ily üzelmek, a mig egyrészt a közönség jóhiszemüségét kizsákmányolják, addig másrészt a közegészségre mily ártalmas kihatással vannak, azt bővebben fejtegetni felesleges és ezen okból azok ellen teljes szigorral szükséges eljárni. Figyelmeztetem ennélfogva a törvényhatóságot, hogy az ily üzelmek és visszaélések meggátlására az 1875. évi 26,033. számu, továbbá az 1882. évi 17,368. számu belügyminiszteri rendeletek állanak fenn, a melyek pontos megtartására és foganatositásának ellenőrzésére a törvényhatóságot ujból felhivom. Különösen pedig felemlitendőnek tartom a dr. Salamon M. berlini lakos által készitett és különféle nyelven irt füzetben hirdetett, ugynevezett szembalzsamot, a melyről készitője azt állitja, hogy az gyors és biztos sikerü s a melyről tudomásomra jutott, hogy az ügynökök az ország egyes vidékei lakosságának kiválólag ajánlgatják; a mely szernek forgalomba hozatala annál inkább teljes szigorral meggátolandó, mivel az szembetegek számára ajánltatik, a kik elvonatván ez által az okszerü orvosi kezeléstől, kórállapotuk könnyen sulyosabbá válhatnék. Megjegyzem egyszersmind ezen szerről, hogy annak készitésére, tartására s elárusitására e helyről engedély nem adatott. Fölhivom ehhez képest a törvényhatóságot, hogy az ily ügynököket, a kik tiltott gyógyszereket általában, különösen pedig az emlitett szembalzsamot ajánlják és árulják, kiválóan éber szemmel tartsa és tettenérés esetén ellenük haladéktalanul egész szigorral járjon el s annak eredményéről ide jelentést tegyen. Átalában pedig kötelességévé teszem a törvényhatóságnak, hogy azon alkalommal, a midőn a bolti üzletek és kereskedések, a fennálló szabály értelmében, az erre illetékes közegei által váratlanul megvizsgáltatnak, főfigyelem az ily tiltott gyógyszerek készletére fordittassék s hogy a találtakhoz képest a törvényszerü eljárás szigoruan foganatosittassék; puhatolja ki továbbá az ily szereket elárusitó egyéb helyeket is, a melyeknek nyomára a lapok hirdetései utján eljuthatni. Végül még arra is irányzom a törvényhatóság figyelmét, hogy az ily váratlan vizsgálatok száma, eredménye, továbbá az esetleges elkobzások, megsemmisitések és elmarasztalások, az 1882. évi fentebb

emlitett körrendelet végpontja értelmében már a mult évről szerkesztendő s a folyó év márczius végéig ide beterjesztendő évi égészségügyi jelentésben is külön táblán feltüntetendő.

A gyógyszerész czimet csak a gyógyszerészmester, vagyis a gyógyszertár önálló kezelésére jogositott egyén használhatja,

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 2810. sz. határozata:

Sz. sz. kir. város közönségének. A város tanácsának f. évi ápril hó 12-én 81/kih. szám alatt kelt másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet, melylyel E. J. szegedi lakos szikvizgyáros, a «gyógyszerész» czim jogtalan használata által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 45. §-a alapján 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 3 napi elzárásban és felmerülhető tartási, valamint 15 frt ügyvédi dij megfizetésében marasztaltatott; továbbá mindazon tárgyak, nyomtatványok és eszközöknek, melyeken a jogosulatlanul használt gyógyszerészi elnevezés szerepel, elkobzása kimondatott s vádlott a gyógyszerész czim további használatától eltiltatott, megváltoztattatott, E. J. a kihágás vádja és következményei alól felmentetett, panaszos W. A. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik és az ez ügyben hozott elsőfoku itélet azon részében, mely szerint vádlott a kihágásban vétkesnek nyilvánittatván, a kbtk. 45. §-a alapján 25 frt pénzbüntetésre, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásra itéltetett s az elkobzás kimondatott, hatályában fentartatik, illetve helybenhagyatik az ott felhozott indokoknál fogva és még azért is, mert a «gyógyszerész» elnevezést csak «gyógyszerészmester» használhatja, oly egyén, ki az 1876. évi XIV. t.-cz. 129. §-ának első bekezdése értelmében gyógyszertárt kezelhet. Panaszlott pedig, ki az iratokhoz csatolt bizonyitványa alapján csak «gyógyszerész-gyakornoki» czimre tarthat igényt s ki mint «szikvizgyáros» nem gyógyszerészi, hanem szorosb értelemben vett «kereskedői» hivatásának él, a «gyógyszerész» czim használata által, mely nála tényleg a közönség tévutra vezetésére alkalmas, az 1879. évi XL. t.-cz. 45. §-ába ütköző kihágást követte el.

A gyógyszerész által tényleg sajátkezüleg kiszolgáltatott gyógyszerről szóló vény, a mennyiben az a gyógyszertár jelvényével és tulajdonosa nevével ellátott bélyegzővel bélyegeztetett le, a sajátkezüleg aláirt vénynek megfelel.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 3311. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával L. M. gyógyszerész a gyógyszerárszabvány tárgyában kibocsátott 1884. évi 150/VIIIa. számu belügyminiszteri körrendelet 1. és 6. pontjaiba ütköző kihágás miatt az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 10 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik, s vádlott ugy a gyógyszer-ár tulszámitás, mint a gyógyszervénynek — a gyógyszer-ár kiszámitásánál — néválairásával el nem látása miatt ellene emelt vád s következményei alól felmentetik. Egyrészről azért, mert a tiszti főorvosnak, ugyszintén a város rendőrkapitányi hivatala által meghallgatott «magyarországi gyógyszerész-egyletnek»

szakvéleménye elfogadtatván, gyógyszer-ár tulszámitás s illetve az az által elkövetett kihágás megállapitandó nem volt; másrészről azért, mert vádlott a kérdéses vényre nem irta ugyan nevét alá, de ezen a tényleg önmaga által kiszolgáltatva lett gyógyszerről szóló vényt a fennebb idézett körrendelet 6. §-ának 2. pontja értelmében nemcsak gyógyszertára jelvényével, hanem egyszersmind nevével is ellátott bélyegzővel bélyegezte le; vádlott tehát a miatt, hogy a tényleg sajátkezüleg kiszolgáltatott gyógyszerről szóló vényre nevét még külön is alá nem irta, büntetendőnek nem találtatott.

Ha az orvos az általa irt vényben foglaltaktól eltérő módon kivánja később a gyógyszer kiszolgáltatását, a gyógyszer árának felszámitásánál, illetve a felszámitás helyességének ellenőrzésénél a vény alapul nem vehető.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 4003. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a kubini járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával H. J. kubini lakos gyógyszerész gyógyszer-árak tulszámitása miatt az 1888. évi 70,690. sz. belügymin. rendelet 12. §-a alapján 100 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 20 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik éspanaszlott a terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetik. Mert a póttárgyalás folyamán kihallgatott dr. Z. B. járásorvos vallomása szerint a kérdéses karbolsav utóbb az ő szóbeli rendelkezése alapján két üvegben és pedig fehér üvegekben szolgáltattatott ki, mely körülménynél fogva panaszlott által felszámitott ár helyes lévén, őt a kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmenteni kellett.

Orvos csak veszély esetén adhat el gyógyszereket.

A budapesti kir. itélőtábla 1889. évi 26,226. sz. határozata:

B. M. községi körorvos a községben levő beteg páczienseinek több alkalommal pénzért gyógyszereket adott el, még pedig oly körülmények között, melyek rendkivüli veszélyt, az azzal járó sürgősséget nem indokolták. A bpesti kir. itélőtábla fenti határozatával a kbt. 92. §-ába ütköző közegészség elleni kihágásban mondta ki bünösnek s ezért az 1887. évi VIII t.-cz.-ben meghatározott czélokra 20 frt pénzbüntetésben marasztaltatott.

---

c) *Betegápolás.*

Kórházi ápoltak illetőségi bizonyitványain mindig kitüntetendő a jogczim, melyre az illetőség elismerése állapittatott.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 10,086. sz. határozata:

A kórházi ápolási költségek beszedése miatt időnkint felmerülő illetőségi tárgyalások sok esetben még akkor is hosszasan elhuzódnak, ha az illető kórházi ápolt községi illetőségi bizonyitvány alapján kiállitott igazol-

ványnak van is birtokában. Ennek oka a szerzett tapasztalások szerint leginkább abban rejlik, hogy az érintett bizonyitványokban a községi elöljáróság (városi hatóság) minden bővebb okadatolás nélkül, nem ritkán általánosságban, csak az illetőség egyszerü jelzésére szoritkozik, minek rendesen az a következménye, hogy midőn később, gyakran évek mulva, a kérdéses egyénre nézve a községi illetőség előforduló concret esetekben kérdésessé válik, a községek (városok) az illetőséget nem egyszer vonakodnak elismerni azért, mert az illető közegek a bizonyitvány kiállitása alkalmával nem emlitették fel kifejezetten, hogy az illető egyén illetőségét az 1886. évi XXII. t.-cz. 5—18. §-aiban részletesen meghatározott szempontok melyikére alapitották; sőtmég az is megtörténik, hogy az illetőség elismerése minden tekintetben helyes feltevésekhez füzetett; az illetőség tisztába hozatalát azon körülmény nehezíti meg, hogy az illető egyén viszonyai időközben feledékenységbe mennek. Hogy az illetőségi ügy szabatos kezelését gátló eme nehézségek elhárittassanak, felhivom alispán urat, hogy a községi illetőségi bizonyitványok kiállitására hivatott községi (városi) közegeket oda utasitsa, miszerint a jövőre általuk kiállitandó ilynemü bizonyitványokban minden egyes esetben a jogczimet, melyre az illetőség elismerését alapitják, határozottan fejezzék ki. Ily jogczimet képezhetnek például, hogy az illető közigazgatási jogerős határozattal a község (város) kötelékébe utaltatott, hogy a község (város) az illetőt kötelékébe felvette, hogy a község (város) területén 4 év óta lakik, a községi (városi) terhekhez járul; kiskoruaknál, hogy törvényes atyja a községben (városban) eredeti illetőséggel birt, vagy törvénytelen anyja a gyermek születése idején a községben (városban) birt illetőséggel stb. Egyuttal a cselédkönyvek, igazolványok, munkakönyvek stb. kiállitására hivatott járási tisztviselőknek hagyja meg, hogy minden oly községi (városi) illetőségi bizonyitványt, mely a most érintett kellékekkel nem bir, visszautasitsanak, a jogczimet magukban foglaló bizonyitványok tartalmát pedig a tekintetben, vajjon azok megfelelnek-e a törvényben előirt érintett feltételeknek, szorosan ellenőrizzék s észrevételek felmerülése esetében mindenekelőtt a község (város) képviselőtestületét, mint a melynek egyedül áll jogában oly egyénnek, kit a törvény, illetőleg az annak alapján keletkezett jogerős hatósági határozat a község (város) illetőségi körébe nem utal, községi illetőségünek elismerni, hallgassák meg, és általában az illetőségi ügy azonnali tisztázása iránti további törvényszerü intézkedéseket haladéktalanul, minden egyes esetben megtenni, szigoru felelősség terhe alatt kötelességüknek ismerjék

Az 1875. évi III. t.-cz. 1. § *a)* pontjának azon rendelkezése, hogy a gyógyköltségeket «szülők gyermekeikért» fizetni tartoznak, csak a szülőkre vonatkozik, a nagyszülőkre azonban nem.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 39.038 sz. határozata:

Folyó évi junius hó 6-án 18.454. szám alatt kelt felterjesztésében czimed azon körülményre való tekintetből, hogy az 1875. évi III. t.-cz. 1. §-ának *a)* pontja ama vitás kérdés felmerülésére szolgáltatna alkalmat: vajjon a «szülők gyermekeikért» kifejezésben a szülők alatt miként az osztrák polgári törvénykönyv megjelöli, értendők-e a nagyszülők is vagy nem? a mennyiben tételes magánjogunk e tekintetben világosan nem intézkedik, határozatomat kéri arra nézve, vajjon e kifejezés «szülők» csak az édes atya, illetve anyára, avagy a nagyszülőkre is alkalmazható-e? E kérdésre válaszolólag kellő tájékozás czéljából a következőkről értesitem: A nyilvános betegápo-

lás költségei fedezéséről szóló 1875. évi III. t.-cz. megalkotásának az volt egyik főindoka s illetőleg a törvénynek egyik főczélja is az, hogy a betegápolási költségek kik által és mily sorrendben történő megtéritésének kötelezettsége pontosan körvonaloztassék és ez által a betegápolási költségek gyorsabb és biztosabb beszedése eléressék. S a törvényben épen ezen szempontból lettek azon esetre nézve, midőn maga az ápolt a gyógyköltségeket vagyontalanság miatt megtériteni nem képes, e költségek viselésére kötelezettekül a legtermészetesebbnek, legigazságosabbnak ismert elv alkalmazásával és az addig is fennállott gyakorlatnak megfelelőleg a szülők gyermekeikért, a gyermekek szülőikért és hitvestársak egymásért kijelölve; tehát a fizetés kötelezettségének a felsoroltakon kivül álló többi rokonokra való kiterjesztését a törvényhozás méltányosnak nem találta. Ezen az idézett törvény helyes értelmeztetésére irányadóul szolgáló szempontoknál fogva tehát az 1875. évi III. t.-cz. 1. § *a)* pontja különben eléggé világos forgalom szerinti kitételének azon értelmezése, hogy szülők alatt nemcsak az apa és anya, hanem egyáltalában a felmenő ágbeli rokonság benne értendő, nem lehet helyes és igazolt.

Cseléd után felmerült gyógyköltség illető részének megtéritése alól a gazda azért, mivel cselédje a szolgálatba lépés előtt ugyanazon betegségben szenvedett, fel nem menthető, ha csak azon betegség erkölcstelen életmód folytán nem keletkezett.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 18,707. sz. határozata:

A vármegye alispánja határozathozatalát kérte a p—i közkórházban ápolt Sz. R. nevü cseléd után felmerült gyógyköltség fedezése kérdésében, miután a város tanácsa a szóban levő cseléd után felmerült gyógyköltség 30 napra esedékes részét a kórházbajutás előtt közvetlen volt szolgálatadó gazdától azon alapon vonakodik behajtani, mert a cseléd betegségét állitólag erkölcstelen életmód folytán szerezte s azon betegségben szolgálatba lépése előtt is szenvedett volna. Miután a nevezett cselédnek a kórházi iratokon kimutatott s a gyógykezelés tárgyát képezett betegsége nem tekinthető olyannak, a melyre az 1876. évi XIII. t.-cz. 34. §-a alkalmazható lenne, azon körülmény, illetve állitás pedig, hogy a nevezett cseléd azon betegségben szolgálatba lépése előtt is szenvedett, a dolog elbirálására befolyással nem lehet: a S. megye alispánja által felterjesztett e tárgyra vonatkozó iratokat ide csatolva oly felhivással küldöm meg a város közönségének, hogy a nevezett cseléd után fölmerült gyógyköltség 30 napra esedékes s az 1875. évi III. t.-cz. 1. §-ának *d)* pontja értelmében a cselédtartó gazdát terhelő részletét, ápoltnak közvetlenül a kórházba jutása előtt volt munkaadó gazdájától — Sz. J. vendéglőstől — késedelem nélkül szedesse be és S. megye közönségének jelen rendeletemre való hivatkozással közvetlenül küldje meg.

Azon általános elv, hogy polgári kórházakban senki akarata ellenére nem gyógykezelhető, nem alkalmazható azon hadkötelesekre, kik a sorozó vagy vegyes felülvizsgálati bizottság által utasittatnak oda.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 64,962. sz. határozata:

A m. kir. honvédelmi miniszter urnak átirata szerint az idei ujonczállitás alkalmával szem-lob miatt gyógyitás végett polgári kórházba küldött Béder Mihály, minthogy a nevezett hadköteles a gyógykezelésnek magát alá

vetni nem akarta, a kórházba fel nem vétetett. Erre nézve kijelentem, miszerint azon általános elv, hogy polgári kórházakban senki akarata ellenére nem gyógykezeltethető, nem alkalmazható azon hadkötelesekre, kik a sorozó vagy vegyes felülvizsgálati bizottság által utasittatnak oda. Ezek akaratuk ellenére is gyógykezelendők. Ugyanis az 1868. évi védtörvény végrehajtása tárgyában kibocsátott utasitás 60, illetőleg az ujabb utasitás 62. szakasza értelmében első sorban a sorozó, esetleg a vegyes felülvizsgáló bizottság határoz a felett, vajjon a valamely testi fogyatkozásban szenvedőnek talált hadköteles gyógyitás, illetőleg megfigyelés végett polgári, avagy katonai kórházba küldendő-e; minthogy a sorozó bizottság részéről a fennálló szabályok értelmében hozott és a polgári kórházba való küldést kimondó határozatoknak végrehajtása az illető hadkötelesek beleegyezésétől nem tétethetik függővé, ennélfogva a sorozó bizottság fenti határozata végrehajtandó, nevezett hadköteles kórházi ápolásba veendő és annak megtörténtéről ide jelentés teendő.

A nyilvános gyógy- és betegápolási, ugyszintén a szülházi költségek megállapitása közigazgatási utra tartozik. Az ily követelések iránt ingó vagyonra, a végrehajtást az illetékes közigazgatási hatóságok rendelik és foganatositják. Lefoglalható ingóságok nem létében vagy azok elégtelensége esetén, az ingatlanokra vezetendő végrehajtás az illetékes polgári biróságok által rendelendők el s ez esetben a törvényhatósági közigazgatási bizottságnak azon végzése alapján, melyben kimondatott a fizetni köteles ingatlan vagyonára vezetendő végrehajtás, a tiszti ügyész az illetékes polgári biróságnál köteles a végrehajtás elrendelését kérelmezni.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 82,131. sz. határozata:

Ujabb időben ismételten merültek fel esetek, midőn a gyógy- és betegápolási, valamint a szülházi költségek behajtása czéljából lefoglalható ingó vagyon nem létében vagy elégtelensége miatt a fizetésre kötelezettnek ingatlanára vezetendő végrehajtás iránt a közigazgatási hatóságok által hozott határozatok foganatositása a kir. biróságok részéről megtagadtatott azon indokból, mert az ily határozatok nem az arra illetékes közigazgatási hatóságok által hozattak és a határozatok foganatositása nem az annak elrendelésére az 1881. évi LX. t.-cz. 2. §-ának második és harmadik bekezdése értelmében illetékes polgári biróságnál kérelmeztetett. A gyógy- és betegápolási, valamint a szülházi költségek behajtásánál felmerült ezen nehézségek elháritása és teljesen egyöntetü eljárás czéljából a szóban levő költségek behajtása körül követendő eljárás tekintetében, az ujabban hozott törvények rendelkezéseinek figyelembe vételével az igazságügyi miniszter urral egyetértőleg a következőket rendelem: A nyilvános gyógy- és betegápolási, ugyszintén szülházi költségek megállapitása közigazgatási utra tartozik. Ha a felmerült költségek az ápoltnak vagy fizetni kötelesnek ingó vagyonából hajtandó be, a közigazgatásilag megállapitott költségek behajtása iránt az 1875. évi III. t.-cz. és az annak alapján 1876. évi 51,661. szám alatt kelt belügyminiszteri rendelettel kibocsátott szabályrendelet 66. §-a értelmében a törvényhatóságuk saját hatáskörükben intézkednek. A közigazgatási uton hozott határozatok alapján tehát ingó vagyonra a közigazgatási hatóságok rendelik el a végrehajtást és azt ugyanazoknak közegei foganatositják. Lefoglalható ingóságok nem léte vagy elégtelensége esetében, a nyilvános gyógy-, betegápolási és szülházi költségek behajtása végett, az ingatlanra vezetendő végrehajtás elrendelésére, tekintettel az 1876. évi VI. t.-cz. 24. §-ának *b)*

pontjára, melynek értelmében a közadók módjára beszedendő követelések körüli eljárás a törvényhatóság kebelében felállitott közigazgatási bizottság hatáskörébe utaltatott; továbbá tekintettel a közadók kezeléséről és a közadók módjára behajtandó tartozásokról is intézkedő 1883. évi XLIV. t.-cz. 77. §-ának 4-ik bekezdésében foglalt azon rendelkezésre, mely szerint az ingatlanra vezetendő biztositási és kielégitési végrehajtás szintén ezen bizottság által rendeltetik el, kizárólag a közigazgatási bizottság van hivatva. Ehhez képest csak a törvényhatósági közigazgatási bizottság által hozott és a nyilvános gyógy- és betegápolási, valamint szülházi költségek behajtása tekintetéből a végrehajtásnak az ingatlanra elrendelő végzései tekinthetők oly közigazgatási határozatoknak, melyek alapján az 1881. évi LX. t.-cz. 1. §-ának *h)* pontja értelmében a kielégitési végrehajtás a fizetésre kötelezettnek ingatlan vagyonára, a most idézett törvény 2. §-ának második és harmadik bekezdéseiben kijelölt polgári biróság részéről elrendelendő. Ha tehát a szóban levő költségek a fizetni kötelesnek ingatlan vagyonából hajtandók be, azon esetre a tiszti ügyész a törvényhatósági közigazgatási bizottságnak e tárgyban hozott azon végzése alapján, a melylyel kimondatott, hogy a végrehajtás az illető fizetni kötelesnek ingatlan vagyonára vezetendő, az 1881. évi LX. t.-cz. 2. §-ának második és harmadik bekezdéséhez képest az illetékes polgári biróságnál tartozik a végrehajtás elrendelése iránti kérvényét benyujtani s ezen kérvényhez a közigazgatási bizottság vonatkozó végzését mellékelni. A végrehajtás elrendelése iránti kérvény felszerelése tekintetében az 1881. évi LX. t.-cz. rendelkezései szolgálnak irányadóul. Erről a törvényhatóságot tudomás és alkalmazkodás végett értesitem.

Az 1891. évi XIV. t.-cz. rendelkezése alá eső ipari és gyári alkalmazottak után felmerült kórházi és gyógyintézeti ápolási költségeket a segélypénztár csak akkor köteles legfeljebb husz héten át sajátjából megfizetni, ha ő helyezte el tagját a kórházba. A kórházba felvétel végett jelentkező beteg csak ugy vehető fel, ha a pénztár igazgatóságának, illetve orvosának engedélyét felmutatja. Kivételnek csak az esetben lehet helye, ha a beteg baleset vagy sulyos betegség következtében az utalványt be nem szerezheti.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 78,035. sz. határozata:

Az 1891. évi XIV. t.-cz. rendelkezései alá tartozó ipari és gyári alkalmazottak után felmerült kórházi és gyógyintézeti ápolási költségeknek honnan és miként való érvényesitése iránt ujabb időben ismételten kérdések merültek fel. Az e tekintetben követendő eljárásra nézve az idézett törvény értelmében alakult betegsegélyzőpénztárak fölött főfelügyeletet gyakorló kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak velem közlött kijelentései alapján, a kórházak és gyógyintézetek anyagi érdekeinek megóvása indokából miheztartás és különösen a kórházak és gyógyintézetek részéről szigoru alkalmazkodás végett a következőket rendelem: A segélypénztár csak akkor köteles a kórházi és ápolási költségeket legfeljebb husz héten át sajátjából megfizetni, ha ő helyezte el tagját a kórházba, mire nézve a kórházban felvétel végett jelentkező betegnek a pénztár igazgatóságának, illetve orvosának engedélyét kell felmutatnia. Ilyen nélkül a beteg nem veendő fel. Kivételnek csak azon esetben van helye, midőn előre nem látott vagy véletlen baleset vagy rögtön beállott sulyos betegedés bekövetkezte miatt a beteg a pénztári igazgatóság vagy orvos utalványát be nem szerezheti s a beteg tagnak azonnali ápolás alá vétele elodázhatlan, a midőn a beteg bármely

köz- vagy magánkórház utolsó osztályába felvehető; — ily esetben azonban a fizetési kötelezettség elismerése czéljából a kórházi gondnokság köteles az illetékes betegsegélyző pénztárt azonnal értesiteni. Szükségesnek tartom a törvényhatóság figyelmét egyszersmind az 1891. évi XIV. t.-cz. 26. és következő szakaszainak ama rendelkezéseire is irányozni, melyek szerint minden munkaadó köteles a törvény 2. §-ának rendelkezései alá eső alkalmazottjait betegsegélyezés végett, pénzbüntetés terhe alatt bejelenteni és mulasztás esetében a büntetésen kivül még a felmerülő költségeket is megtériteni tartozik.

A hivatalnokok fizetése és nyugdija, nemkülönben a hivatalnok özvegyének nyugdija a betegápolási gyógydijak fejében korlátlanul igénybe vehetők, méltányos esetekben azonban megengedhető a gyógydijak havi részletekben való törlesztése, sőt a czélból az illető hivatalnoknak fizetési előleg is utalványozható.

A m. kir. belügyminiszter 1882. évi 36,862. sz. határozata:

Tapasztaltatván, hogy kisebb évi fizetéssel biró hivatalnokoktól a gyógydijak többször azon oknál fogva nem voltak beszedhetők, mert ezen dijaknak az illetők fizetéseiből való behajtását, illetőleg levonását egyes törvényhatóságok és hivatalfőnökök, hivatkozva az 1876. évi XXXI. t.-cz. 1. §-ára megtagadták, e kérdést illetőleg a minisztertanács f. évi junius 12-én 57. sz. a. kelt határozatában kimondotta, hogy a hivatalnokok fizetése és nyugdija, valamint az özvegyek nyugdija a betegápolási gyógydijak fejében, közigazgatási uton, tekintet nélkül az 1876. évi XXXI. és 1881. évi X. t.-czikkek határozmányaira és az ott megállapitott minimumokra, mindig igénybe vehetők, megengedtetvén azonban, hogy egyes figyelmet érdemlő esetekben a gyógydijjal tartozó hivatalnokok és nyugdijasok a dijak levonását megfelelő havi részletekben teljesithessék, esetleg pedig nekik e czélra azon hivatal részéről, melyhez tartoznak, fizetési előleg utalványoztassék.

Az agyrázkódtatás (commotio cerebri) magában véve nem elmekór, hanem a rendes betegségek közé tartozik s igy az ezen bántalom után felmerült gyógyköltség az államkincstárt nem terheli. A három hónapon tul belügyminiszteri engedély nélkül ápolt egyén kórházi költségei pedig egyáltalában meg nem térittetnek.

A m. kir. belügyminiszter 1884. évi 18,239. sz. átirata a horvát-szlavonországi kormányhoz:

A varasdi kórházban 1881. évi május hó 27-étől 1882. évi junis 18-áig ápolt K., született F. A. illetőségének megállapitása és az utána felmerült 232 frt 20 krnyi gyógyköltségek megtéritése tárgyában f. évi február hó 3-án 11,648. sz. a. kelt becses átiratára van szerencsém következőleg válaszolni: Z. megye alispánja a s—i járás szolgabirája által felvett, idecsatolt jegyzőkönyvet terjesztette fel, mely szerint Cs. község elöljárói szóban levő kórházi ápoltat Cs. községi illetőségünek elfogadják és egyszersmind az ő, valamint hozzátartozóinak vagyontalanságát szabályszerüleg beigazolják. E szerint a felmerült gyógyköltség rendes betegség fenforgása esetén Z. vármegye betegápolási alapját, elmebántalom vagy bujakór esetében pedig a m. kir. államkincstárt terhelné. Miután a fejlapon és a számlán a betegség commotio cerebrinek (agyrázkódtatásnak) jeleztetik, ezen bántalom pedig magában véve nem elmekór, hanem a rendes betegségek közé tartozik,

ennek folytán a fent számitott gyógyköltség a magyar királyi államkincstárból nem téritheto meg. De bármily betegségben ápoltatott volna is K. született F. A. a varasdi kórházban, az igénybevett gyógyköltségnek a rendes 3 hónapon tul terjedő időszakra eső része nem lenne kiutalványozható, mert a tovább tartásra a szükséges engedély e miniszteriumtól ki nem kéretett. Ennek következtében van szerencsém az összes átküldött iratokat oly felkéréssel visszaküldeni, hogy rendes betegségben ápolt szóban levő egyén után, ápoltatásának első három hónapjában felmerült gyógyköltségek megtéritése végett az érvényben levő szabályok értelmében közvetlenül Z. vármegye közönségéhez fordulni, esetleg a kórházat e részben megfelelőleg utasitani sziveskedjék; a jelzett időn tul felmerült gyógyköltségek megtéritésére pedig a továbbtartási engedély kikérésének elmulasztása miatt, a törvényhatóság betegápolási alapja nem lesz kötelezhető.

A törvényhatóság az 1876. évi XIV. t.-cz. 60. §-ának 3. bekezdése értelmében a köz- és magánkórházak feletti felügyeletet a közigazgatási bizottság utján gyakorolja s ebből kifolyólag minden oly ügy, mely a kórház pénzügyi megterheltetését vonja maga után, a közigazgatási bizottság által előzetesen tárgyalandó.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 37,173. sz. határozata:

Özvegy N. N. megyei kórházi igazgató főorvos özvegyének a kórházi pénztár terhére évi 200 frt kegydijban való részesitése tárgyában kelt alispáni felterjesztés folytán, tekintettel nevezett igazgató főorvosnak a kórház körül szerzett kiváló érdemeire és az ott fenforgó különleges viszonyokra, kivételesen és minden abból levonható következtetés teljes kizárásával ez uttal megengedem, hogy özvegy N. N.-né a kórházalapból évi 200 frt kegydijban részesittessék; feltételül szabván azonban, hogy ezen több költség a kórházi költségvetés keretén belül elérendő évi megtakaritásokban találja fedezetét, mivel annak, hogy e czimen az ápolási költség terhére vétessék fel, helye egyáltalában nem lehet. Ezen alkalommal figyelmeztetem a vármegye közönségét, hogy miután az 1876. évi XIV. t.-czikk 60. §-ának 3. bekezdése értelmében minden kórház felett a törvényhatóság a közvetlen felügyeletet a közigazgatási bizottság utján gyakorolja, jövőben minden oly ügyet, mely a kórház megterheltetését vonja maga után, mint a rendszeresitett kegydij, előbb a közigazgatási bizottság által tárgyaltasson.

A bujakóros és trachomás betegek, továbbá az elmekórosak, illetve azok rokonainak vagyoni viszonyait feltüntető községi bizonyitványok a községi biró, jegyző és a lelkész által aláirandók és a járási főszolgabiró által is igazolandók.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 16,601. sz. rendelete:

A kórházakban ápoltak után a fennálló törvények alapján az államkincstárból fedezendő gyógyköltségek czimén a kórházak részéről ujabb időben folytonosan emelkedő összegek vétetnek igénybe. Ezen körülménynek egyik főoka abban rejlik, hogy a bujakór vagy szemcsés köthártyalob miatt ápolt egyének vagyontalanságáról, az elmebetegségből ápoltaknál pedig még a törvény szerint fizetni kötelezett rokonoknál is a szegénységről szerkesztett községi bizonyitványok, az arra hivatott közegek által sok esetben hiányosan és nem mindig a valósággal teljesen megegyezőleg (a tényleg fennálló vagyoni viszonyok hü megjelölésével) állittatnak ki. Sőt ezen bizonyit-

ványok számos esetben nincsenek is mindazon közegeknek az aláirásaival ellátva, a melyek erre az 1872. évi augusztus hó 30-án 23,144. sz. a. kibocsátott belügyminiszteri körrendelet XIII. pontjában kijelöltettek. Ily községi bizonyitványok alapján az államkincstár illetéktelen megterheltetését a jövőre elháritandó: ezennel kijelentem, hogy a f. évi április hó 1-től kezdődőleg a kórházakban ápoltak után a fennálló törvények alapján a belügyi tárczából igénybe vett kórházi gyógyköltségeket csak akkor utalványozom ki, ha a szegénységi bizonyitványok kis- és nagyközségekben illetőséggel biróknál a községi biró, jegyző és lelkész által aláirattak s e mellett, ha a járási szolgabirák által is igazolvák, törvényhatósági joggal felruházott, valamint rendezett tanácsu városoknál, ha a polgármester és lelkész által irattak alá, a fővárosi illetőségüeknél pedig, ha az 1872. évi XXXVI. t.-czikk 83. §-ának *e)* pontja szerint, a kerületi elöljáróság által állittattak ki. Ebből folyólag felhivom a törvényhatóságot, hogy jelen rendeletemet ehhez való alkalmazkodás végett a hatósága területén létező kórházaknak is tudomására hozza, a szegénységi bizonyitványok kiállitására hivatott közegeket pedig szigoruan utasitsa, hogy a kórházi ápoltak és pedig a bujakóros és trachomás betegeknek maguknak az ápoltaknak, az elmekórosaknál pedig az illetőkön kivül még a fizetni köteles rokonok vagyoni viszonyainak is az igazolására kivánt községi bizonyitványokat, — figyelemmel az azok tartalmának hitelességeért rájuk háramló felelősségre, mindenkor a tényleges vagyoni viszonyok hű feltüntetésével állitsák ki, azokat nevük aláirásával lássák el.

Szegények számára rendelt orvosi vényeken a szegénység bizonyitása tekintet nélkül a hitfelekezetre, melyhez az illető tartozik, mindenkor az elsőfoku közigazgatási hatóság ügykörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1880. évi 1596. sz. határozata:

A vármegyei alispán felterjesztésében azon kérdéssel fordult hozzám, hogy az izraelita szegények számára közpénztár terhére rendelt orvosi vényeken a helybeli rabbi akadályoztatása esetén ki van hivatva a szegénységet igazolni. Erre kijelentem, hogy a szegénységnek bizonyitása oly irányban, hogy annak alapján az illető valamely közpénztár terhére ápoltassék vagy gyógykezeltessék, tekintet nélkül a hitfelekezetre, a melyhez az illető tartozik, mindenkor azon elsőfoku közigazgatási bizottság ügykörét képezi, a melynek illetékességi területén az illető egyén lakik, mely hatóság a bizonyitás helyességeért felelős is.

A szegények számára rendelt orvosi vényeken a szegénység bizonyitása első sorban a községi elöljáróság és az illető hitfelekezet lelkésze, utólag az illetékes főszolgabiró által teljesitendő.

A m. kir. belügyminiszter 1882. évi 19,779/1880. sz. határozata:

A megyei szegények részére szükséges gyógyszerek rendelése alkalmával a szegénységnek mily módon és ki által való bizonyitása tárgyában a vármegye közönsége előadván az ott fenforgó helyi viszonyokat, azon kérdéssel fordult hozzám, vajjon ily esetekben a szegénység bizonyitása az 1880. évi 1596. számu rendeletem szerint a szolgabirák által eszközöltessék-e, vagy pedig, mint ez eddig szokásban volt, az illető lelkész vagy helyettese által. Erre nézve a módozatot a következőkben állapitom meg:

A szegénységet első sorban a községi elöljáróság és vele együtt az illető hitfelekezet lelkésze, vagy pedig ennek törvényes helyettese bizonyitja, és pedig magán az orvosi vényen. Mielőtt pedig a megyei szegények részére rendelt gyógyszerekre vonatkozó számlák a vényekkel együtt az 1876. évi 12,831. sz. a. kelt itteni körrendelet értelmében az egész megye területéről érvényesités végett ide egyszerre felterjesztetnek, a szegénységi bizonyitásokat az illető szolgabiró utólag hitelesiti és hivatalos pecsétjét vagy bélyegét rányomja. Ekként értelmezendő tehát 1880. évi április 5-én 1596. sz. a. kiadott rendeletem. A midőn a vármegye közönségét erről értesitem, egyuttal figyelmeztetni kivánom, hogy teljes erélylyel hasson oda, miszerint a szegénység bizonyitásánál az 1868. évi 21,740. sz. a. kelt itteni körrendelet értelmében az illető közegek szigoruan és lelkiismeretesen járjanak el; az orvosok pedig a gyógyszerek rendelésénél a fennálló szabályok szerint a lehető takarékosságot szem előtt tartsák.

A szegények, közalapok, szegődményesek és kórházak részére kiszolgáltatott gyógyszerek vényei és számlái évnegyedenkint terjesztendők fel a belügyminiszteriumhoz.

A m. kir. belügyminiszter 1893. márczius hó 11-én 18,036. sz. a. kelt rendelete:

A közalapok, szegények, szegődményesek és kórházak részére kiszolgáltatott gyógyszerek számláinak és vényeinek felterjesztése tárgyában 1889. évi május hó 9-én 30,192. sz. a. kelt rendeletemet némely vármegye törvényhatósága tévesen értelmezte, de különben is czélszerütlennek bizonyulván azon intézkedés, hogy az emlitett czimeken kiszolgáltatott gyógyszerek számláit és vényeit a vármegye területén levő minden egyes gyógyszerész részéről külön-külön terjeszsze fel, mert e körülmény az itteni kezelést nagy mérvben megneheziti és a vármegyék törvényhatóságának is terhes és felesleges munkát okoz; az emlitettem rendeletet hatályon kivül helyezve, ezennel elrendelem, hogy a törvényhatóság a szegények, közalapok, szegődményesek és kórházak részére kiszolgáltatott gyógyszerekről kiállitott számlákat és vényeket külön a szegények, a közalapok, a szegődmények és kórházakról, azonban az egynemüeket együtt, rovatos kimutatás kiséretében az egész vármegye területéről minden negyedévet követő hóban hozzám egyszerre terjeszsze fel.

---

d) *Közegészségügyi vétségek és kihágások.*

Közegészség és testi épség elleni kihágást nem követ el az, a ki felhivásra, fizetés és jutalom nélkül a felhivón eret vág.

A m. kir. Curia 1885. évi 7547. sz. határozata:

K. György B. Mátyásnak felhivására kezén eret vágott, mely tettet a csáktornyai kir. járásbiróság a kbtk. 92. §-ába ütköző közegészség elleni kihágásnak minősitette és minthogy érvágás miatt már többször volt büntetve, ugyanazért tettest egy hónapi elzárás büntetésére s a btk. 27. §-ában előirt czélokra forditandó 100 frt pénzbüntetésre itélte. A budapesti kir. tábla a büntetést 50 frtra leszállitotta. A kir. Curia azonban mindkét alsóbb biróság itéletének megváltoztatásával vádlottat a vád alól felmentette, mert vádlott-

nak azon cselekedete, hogy B. Mátyásnak felhivására kezén eret vágott, magában véve büntetendő cselekményt nem képez, mivel a kih. btk. 92. §-ának I. pontjában meghatározott közegészség elleni kihágás tényálladékának alkateleme a fizetés vagy jutalom; hogy pedig nevezett vádlott, fizetésért vagy jutalomért ama sebészi teendőt végezte volna, az a tárgyalás adatából nem tünik ki.

A műfogász, ha fogat huz, a kbt. 92. §-ába ütköző közegészség és testi épség elleni kihágást követ el.

A budapesti kir. itélőtábla 1887. évi 25,408. sz. határozata:

P. Ignácz műfogász Pinkafőn tartózkodása alatt, jutalomért több egyén fogát kihuzta. Az első biróság s további felebbezés folytán a budapesti kir. itélő tábla fenti számu határozatával azon elv alapján, hogy a műfogász, ha fogat huz, közegészség és testi épség elleni kihágást követ el, a kbtk. 92. §-a alkalmazásával 50 frt pénzbüntetésre itélte.

Fogorvosi teendőknek jogositvány nélküli végzése nem az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-ába, hanem a kbtk. 92. §-ába ütköző kihágást képez s elbirálása a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 4638. sz. határozata:

(Közölve az I. kötet 183. lapján.)

Ha valamely községben több hasonló ragályos betegségi eset fordul elő s a községi hatóság a ragályos betegek elszállitását megtiltja, ezen tilalom megszegése a btk. 318. §-ába ütköző vétséget képez.

A m. kir. Curia 1887. évi 5822. sz. határozata:

K. István vádlott beismerte, hogy 1886. évi április hó 4-én délutáni órákban, távolléte idején, gazdasszonya U. Johanna fiát, U. Józsefet, beteg állapotban házába hozta, kit azonban vádlott, midőn a községi biró által tudomására hozatott, hogy himlős beteg, daczára azon határozott tilalomnak, hogy a beteget házában visszatartani tartozik, Cs. György házába elszállitotta, s igy a ragályos betégség tovább terjedését nemcsak lehetővé tette, de a ragályos betegség terjesztésének megakadályozására tett intézkedéseket megszegte. A kir. járásbiróság figyelembe véve azt, hogy vádlott, ha háza szoros zár alá vétetik, iparának jövedelmezőségétől elesik; továbbá, hogy a járási szolgabirónak abbeli nyilatkozatát, hogy a himlő Privigyén járványosnak kimondva nem lett, vádlottat a btk. 316. §-a alapján közegészség elleni vétségben marasztalta s egy napi fogházra itélte. A kir. tábla vádlott büntetését 15 frt pénzbüntetésre változtatta át a következő indokokból: A tárgyalás adatai által bebizonyittatott, hogy a kérdésben forgó időben Privigye község környékén himlőjárvány uralkodott, sőt hogy magában Privigye községben is egyes himlőbetegedések fordultak elő, miért is nem merülhet fel kétség az iránt, hogy az óvintézkedések elrendelésének szüksége már beállott, és hogy a vádlott házánál előfordult himlőbetegség a hatóság beavatkozását tette szükségessé. Ha tehát ilyen körülmények között K. István vádlott a községi elöljáróságnak ama rendeletét, hogy a beteget bázából

eltávolitani ne merje, és az elöljáróságnak ama intézkedését, hogy a közönséget kidoboltatás utján arról értesitette, hogy a vádlott péküzletében ne vásároljon, magára nézve sérelmesnek találta, ő az illető felsőbbségnél kereshetett volna orvos'ást; arra azonban, hogy az elöljáróság rendeletét önhatalmu intézkedése által kijátsza, feljogositva egyáltalában nem volt. De mentőkörülményul el nem fogadható vádlott ama védekezése sem, hogy ő a himlőben fekvő U. Józsefet lakásából a város végén levő házba főleg a közönség érdekében szállittatta el, mert hiszen az illető orvos és a községi biró állitása szerint épen ezen elszállitás által veszélyeztette a vádlott a közönséget és igy nyilvánvaló, hogy ő ilyképen cselekedve, csakis saját érdekét tartotta szeme előtt; mihez képest a kir. járásbiróság itéletét a bünösségre nézve ezen és az abban felhozott indokok alapján helybenhagyni kellett. A mi azonban a büntetést illeti, a vádlott javára oly számos és rendkivül enyhitő körülmény forog fenn, a mint ezt a kir. járásbiróság is itéletében kiemelte, hogy azoknak tekintetbe vétele mellett a kir. itélő tábla a vádbeli cselekményre megállapitott szabadságvesztés-büntetés feltétlen alkalmazását tulságosnak találta, és azért a vádlottat a btk. 92. §-ának alkalmazása mellett első sorban pénzbüntetésre és ennek behajthatlansága esetén fogházra itélte. A kir. Curia a további felebbezést fenti szám alatti határozatával, mint hozzá nem felebbezhetőt visszautasitotta.

Emberi egészségre ártalmas anyagokkal kevert pót-bor gyártása és elárusitása a btk. XXI. fejezetében foglalt közegészségügyi vétséget képez.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 1890. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 184. lapján.)

Ki fuchsinnal festett paprikát áruba bocsát vagy szétosztás czéljából raktárban, vagy más áruhelyen tart: közegészség elleni vétséget követ el.

A m. kir. Curia 1891. évi 1973. sz. határozata.

Cs. Pálnétól 1888. évi február hó 4-én Szegeden a piaczon 20 font paprika koboztatott el, mely az iratoknál elfekvő vegyészi vélemény tanusága szerint $^1/_{5000}$ rész fuchsin festanyagot tartalmazott. Vádlott tagadja ugyan, hogy a bünjelt képező paprika közé a fuchsin festanyagot ő maga keverte volna, állitván, miként az, a malomban előbb őrölt és fuchsinnal kevert paprikától nyerte ezen tartalmát. Ha mindazonáltal figyelembe vétetik egyrészt az, hogy vádlott ezen körülményről a vizsgálat során emlitést egyáltalában nem tett; hogy másrészt D. Antal tanu arról, hogy éppen a lefoglalt paprika az ő malmában őröltetett volna, mit sem tud; végül, hogy kizártnak látszik annak a lehetősége, hogy oly mennyiségü fuchsin, a milyen a bünjelt képező paprikában találtatott, abba a malomkőről keveredett volna: ugy beigazoltnak veendő az, hogy vádlott a tőle lefoglalt és a bünjelt képező paprikába a fuchsint saját maga vegyitette. De ha vádlott védekezése valónak fogadtatnék is el, mégis tekintve, hogy saját beismerése szerint paprikatermeléssel és árulással önmaga is foglalkozik, kétségtelen, hogy előtte a paprikának rendkivüli élénk szine és ezzel annak festett volta azonnal feltünt. Ha ezentul tekintetbe vétetik az, hogy a fuchsin a miniszteri rendeletek értelmében, valamint a szakértő orvos véleménye szerint is, az egészségre ártalmas festőanyagok közé tartozik, és hogy vádlottnak ezen festő-

anyaggal kevert paprikája éppen elárusitás közben foglaltatott le, ugy ellenében a btk. 314. §-ába ütköző közegészség elleni vétség tényálladéka teljesen helyreállitva van; miért is őt a szegedi kir. törvényszék a btk. 314. §-ába ütköző közegészség elleni vétségben bünösnek mondta ki s egy havi fogházra és 100 frt pénzbüntetésre itélte. A bpesti kir. itélőtábla, valamint a Curia az elsőbiróság határozatát helybenhagyta.

Köztudomásu, hogy a «fuchsin» festék italba keverve az egészségre ártalmas szer, minélfogva fuchsinnal pirositott bornak forgalomba hozása közegészség elleni vétséget képez.

A m. kir. Curia 1888. évi 4177. sz. határozata:

P. Joszim és társai boraikat, hogy előnyösebben eladhassák, fuchsinnal pirosra festették. A közigazgatási hatóságok által tetten éretve, a büntető biróság elé lettek állitva. Ugy a két alsóbbfoku biróság, valamint a Curia ezen cselekményüket a btk. 314. §-ába ütköző közegészség elleni vétségnek minősitette és mindeniket azon döntő indokból, miszerint általánosan ismeretes, hogy a «fuchsin» az italba keverve az egészségre felette ártalmas szer, vádlottakat 8—8 napi fogház és 100—100 frt pénzbüntetésre itélte.

Sulfofuchsinnal festett vörös bornak áruba bocsátása a btk. 314. §-a szerint büntetendő közegészség elleni vétséget képez s elbirálása a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 81. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 182. lapján.)

Közegészség elleni kihágást követ el azon gyógyszerész, a ki az orvosságot — daczára, hogy a vényen a sürgős veszélyt feltüntető jelzés foglaltatik — hitelbe ki nem szolgáltatja.

A m. kir. Curia 1893. évi 6971. sz. határozata:

H. J. gyógyszertári főnök és dr. St. N. mint a gyógyszertártulajdonos helyettese ellen a zombori kir. járásbiróság előtt a kihágási büntetőtörvény 93. §-a alapján közegészség elleni kihágásért panaszt emeltetett azért, mivel sürgős veszély esetén, az orvos által rendelt orvosságok hitelbeni kiszolgáltatását megtagadta. Az eljaró biróság s fokozatosan a felsőbb biróságok is dr. St. N.-t bünösnek mondták ki s őt 20 frt pénzbüntetésre itélték: H. N.-t pedig a közegeszseg elleni kihagas vadja alól felmentették következő indokok alapján: dr. St. N. vadlott B. J. beteg gyermekenek a teljelentő orvos altal irt venyre az orvossagot, daczara elobb nevezett kétszeri megjelenésének s daczara annak, hogy az orvosi vényre «periculum in mora», tehát a sürgős veszelyt feltüntető jelzes feljegyeztetett, ki nem szolgáltatta, és nevezettet a gyogyszertarbol elutasitotta azon indokolassal, hogy hozzon pénzt. Minthogy pedig az 1876. evi XIV. t.-ez. 127. §-a a gyogyszeresznek sürgős veszely esetében kötelességevé teszi, hogy a gyogyszereket hitelben is adja ki; minthogy tovabba a sürgos veszelyt jelen esetben az orvosi vényre vezetett azon jelzes «periculum in mora» eleggé igazolja, nem valtoztatván a dolgon semmit, hogy a rendelo orvos azt csak az orvosi vénynek másod-

izbeni küldésével vezette rá, mert annak elmaradását a tárgyalás során tett vallomásával eléggé indokolta; s minthogy végül a fentieket tekintetbe véve, dr. St. N. okleveles gyógyszerésznek, mint a gyógyszertártulajdonos helyettesének az orvosilag rendelt gyógyszer kiszolgáltatását megtagadni jogában nem állott s evvel ellenkező cselekménye a kihág. btkv. 93. §-ának utolsó bekezdésében meghatározott kihágás tényálladékát képezi: őt ebben bünösnek kellett kimondani s figyelemmel rovatlannak állitott előéletére, mint enyhitő körülményre, az itéletben kiszabott büntetéssel sujtani. H. J. vádlott az ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmentendő volt, mert a tárgyalás során kiderült, hogy ő, mint főnök, a kérdéses éjjel a gyógyszertárban nem volt, s a gyógyszer kiszolgáltatásának megtagadásáról tudomással nem birt, s igy az okleveles gyógyszerészsegéd cselekményeiért őtet büntetőjogilag felelősségre vonni nem lehet.

Gyógyszereknek és gyógyfüveknek engedély nélküli árulása által elkövetett kihágás elbirálása a kir. biróságok hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 834. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 185. lapján.)

Gyógyszereknek jogositvány nélküli árulása nem az 1876. évi XIV. t.-cz. értelmében mint kuruzslás, hanem az 1879. évi XL. t.-cz. 92. §-ába ütköző kihágás gyanánt büntetendő s elbirálása a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 3274. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 183. lapján.)

Higanynak hatósági engedély nélküli árulása a kbt. 108. §-a alapján büntetendő kihágást képez s elbirálása a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 264. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 181. lapján.)

A gyógyszerek késedelmes kiszolgáltatása és egyáltalán a gyógyszertár hanyag kezelése által elkövetett kihágások elbirálása közigazgatási utra tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1894. évi november hó 20-án hozott határozata:

A m. kir. miniszterium gyógyszerek késedelmes kiszolgáltatásával terhelt W. Márton z—i lakos gyógyszerész elleni ügyben, a bonyhádi kir. járásbiróság és Tolnavármegye völgységi járásának főszolgabirája közt felmerült hatásköri összeütközési esetet megvizsgálván, következőleg határozott: jelen ügyben az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. Indokok: W. Márton z—i gyógyszerész azzal terheltetik, hogy több izben gyógyszertárából néhány órára eltávozott s helyettesitéséről nem gondoskodván, a beteg feleknek a gyógyszerek kiszolgáltatása késedelemmel történt. A kihágási büntetőtörvénykönyv 93. §-ának második bekezdésében körülirt kihágás ismérvei a jelen esetben fenn nem forognak, mert ezen kihágást azon gyógy-

szerész követi el, a ki az orvosilag rendelt gyógyszer kiszolgáltatását alapos ok nélkül megtagadja, vagy elhalasztja. W. Márton azonban a szóban forgó esetben a gyógyszerek kiszolgáltatását sem meg nem tagadta, sem el nem halasztotta. Tekintve pedig, hogy W. Márton mulasztásában egyéb a büntető törvénykönyvekben körülirt s birói hatáskörbe tartozó büntetendő cselekmény ismérvei sem lelhetők fel, nincs törvényes alap, melyen az ügy birói hatáskörbe lenne utalható s a gyógyszertár kezelése körüli hanyagság csakis közigazgatási uton látszik megtorolhatónak, minek folytán az ügyet közigazgatási hatáskörbe kellett utalni.

A nem szakértő nő, oly községben, hol sem orvos, sem szülésznő nincs, a szüléshez segédkezésre hiva, szabályszerü jogositvány nélkül szülésznői teendőket végez, a nyujtott segély miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 92. §-ába ütköző közegészség elleni kihágásban bünössé nem válik.

A m. kir. Curia 1894. évi 11.751. sz. határozata:

B. Mária Varra-Sur községben, hol sem orvos, sem szülésznő nem volt, B. Mihálynéhoz a szülésnél segédkezésre hivatott. B. Mária, daczára, hogy szülésznői oklevéllel és jogosultsággal nem bir, a meghivásra rögtön megjelent és ott a szülésznői teendőket végezte. A szülés megtörtént ugyan, de a méhlepény a szokásos időben nem távozott el, mégis B. Mária csak a két óra mulva hazajött B. Mihályt küldte orvosért, addig azonban egy okleveles szülésznőt keríttetett. Mig az orvos megérkezett, B. Mihályné meghalt. B. Mária ellen a pozsonyi kir. törvényszék előtt gondatlanságból okozott emberölés vétsége miatt vád emeltetett s a törvényszék őt vád alá helyezte. A pozsonyi kir. itélőtábla az első biróság végzését megváltoztatta s a bünvádi eljárást B. Mária ellen megszüntette a következő indokokból: A közegészségügy rendezéséről szóló 1876. évi XIV. t.-cz. 49., 50. §-ai által mindazok, kik bármily módon eddigelé szülésznői gyakorlatot folytattak, abban továbbra is meghagyattak ugyan, de kimondatott, hogy a jogczim nélkül tényleg babaskodó nők egy év alatt vagy szülésznői oklevelet, vagy a tiszti főorvostól képesitvényt tartoznak szerezni. A törvény azonban nem tilalmazza és okszerüen nem is tilalmazhatja azt, hogy oly helyen, a hol szülész vagy szülésznő nincs, a szülés körül esetleg oly egyén is segédkezet nyujthasson, a ki szülésznői képesitéssel nem bir. Azoktól, a kik szülésznői oklevéllel birnak, vagy teendőikre a tiszti főorvos által kellően kitaníttatván, képesitvényt szereztek, a szakismeret jogosan megkövetelhető, és ennélfogva az ily szülésznők nemcsak ténykedéseik miatt, hanem szakmájukhoz tartozó valamely kötelességszerü intézkedés megtételének elmulasztása miatt is felelősségre vonhatók. Ellenben önként értetik, hogy azok, a kik nem szakavatott bábák, a gyermekágyas nők vagy a magzat elhalálozása avagy testi épségének megsértése miatt bünügyi uton szintén felelősségre vonhatók ugyan, a mennyiben az az ő ténykedésüktől vagy a kötelességszerü [illegible] elmulasztásából baleset származott, de még ha a bekövetkezett baleset, mely nem származott az ő ténykedésükből, orvosi segélynyujtás mellett elháritható lett volna is, kötelességmulasztás által előidézett gondatlanság vádjával nem terhelhetők azon az alapon, hogy egy szakavatott szülésznőnek a veszélyt fel kellett volna ismernie, mert ez eset azok közé tartozott, a melyek esetekre nézve a szakavatott szülésznőnek kötelességévé van téve, hogy orvos igénybevétele [illegible]. A jelen esetben a gyermekágyas nő rendesen szült, de a [illegible] a szülés után [illegible] benn-

lás lépett fel és a nőt a gyors orvosi segély is csak esetleg menthette volna meg. Ezek szerint a jelen esetben, eltekintve attól, hogy a gyermekágyas nő megmentése még gyors orvosi segély mellett is kétséges lett volna; eltekintve attól is, hogy a szüléskor és közvetlenül azután a gyermekágyas nő férje a háztól távol és a háznál oly rendelkező nem volt, a kit a vádlott felszólithatott volna, és hogy mihelyt a gyermekágyas nő férje haza érkezett, azt vádlott a nő állapotának veszélyességére és arra, hogy orvost hivasson, figyelmeztette, de az egyelőre csak bábáért küldött a szomszéd faluba s lovai nem lévén, csak ezután üzent K. János nevü sógorának, hogy fogasson be és hozza ki az orvost Szeredről; sőt igazolva van, hogy K. János egy óra hosszat késett az elindulással s a Szeredre és onnan az orvossal visszautazás ismét egy órát vett igénybe, ugy, hogy a megérkezett orvos a nőt már halva találta: a gyermekágyas nő elhalálozása a vádlottnak sem valamely tényében, sem valamely kötelességében állott gondosság elmulasztásából származtatható nem lévén, a btk. 290. §-ába ütköző vétség miatt őt biróilag vád alá helyezni nem lehet. De az 1879. évi XL. t.-cz. 92. §-a szerint csak akkor képez már magában véve is büntetendő cselekményt az, ha valaki szabályszerü jogositvány nélkül szülésznői teendőket végez, ha ott helyben szülész vagy szülésznő van és ezek akadályozva nincsenek; már pedig kitünik a vizsgálati adatokból, hogy Varra-Sur községben, hol az eset történt, sem orvos, sem szülész, sem szülésznő nincs és ennélfogva a nem szakértő által valamely szülésnél nyujtott segély addig, mig szakértő bába nincs jelen, a törvénynél fogva nem büntethető. A kir. Curia fenti számu határozatával a kir. tábla végzését indokainál fogva helyben hagyta.

Ha a szülésznő betegeinek jutalomért cseppeket, labdacsokat, vasfürdőket rendel: közegészség és testi épség elleni kihágást követ el.

A m. kir. Curia 1891. évi 8237 sz. határozata:

R. Antalné okleveles szülésznő H. J.-nénak és K. J.-nénak orvosi rendelvény nélkül Hoffmann-féle cseppeket, F. F.-nénak pedig Erzsébet-féle labdacsokat adott be; továbbá orvosi rendelvény nélkül ápolta, nekik vasfürdőket adott s mindezeket különböző összegü jutalmakért teljesitette, miért a muraszombati kir. járásbiróság őt a kbtk. 92. §-ába ütköző közegészségi és testi épség elleni kihágásban bünösnek mondta ki s 15 frt pénzbüntetésre itélte. A győri kir. tábla, valamint a kir. Curia fenti számu határozatával a kir. járásbiróság itéletét helybenhagyta.

A szülésznő, ki a szülés alkalmával a vajudó nő veszélyes állapotát látja és orvos után csak akkor küld, mikor az orvosi segély már késő, és e mulasztás folytán a segély nélkül hagyott nő halála bekövetkezik, a gondatlanság által okozott emberölés vétségét követi el.

A m. kir. Curia 1887. évi 342. sz. határozata:

Tekintve, hogy Cs.-né halála az által okoztatott, mert az orvosi vélemény szerint, keresztfekvésü szülés esete állván elő, vádlottnő, kinek mint szülésznőnek a helyzet veszélyes voltát tudnia kellett, a bábák számára kiadott 1882. évi 8824. sz. miniszteri utasitásban meghagyott kötelessége ellenére orvos után nemcsak nem küldött, hanem a vajudó nőt, a kiből a gyermek keze kilátszott, 36 órán át szenvedni hagyta, mig végre orvos után

akkor küldött, midőn az orvosi segély későn érkezvén, az annyi időn át segély nélkül hagyott nő halála e mulasztás következtében nemsokára beállott: tekintve, hogy vádlott nő az orvos után küldés elmulasztásával kötelességét sértette meg, őt a gondatlanság által okozott emberölés vétségében bünösnek kellett kimondani s a miatt 6 havi fogházra és 100 frt pénzbüntetésre itélni.

Jogositatlan szüléaznői gyakorlat a kbtk. 92. §-a alapján büntetendő s az eljárás a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 1738. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 182. lapján.)

A szülők, ha sulyosan sérült kis gyermeküket orvosi segélyben nem részesitik, az 1876. évi XIV. t.-cz. 20. §-ába ütköző közegészség elleni kihágást követnek el.

A m. kir. Curia 1894. évi 125. sz. határozata:

H. György és neje György nevü 5 éves fia 1892. évi januárban égési sebeket szenvedett s ugyanazon év márczius 5-én elhalt. A boncz-jegyzőkönyv s az erre alapitott orvosi vélemény szerint nevezett gyermek ezen égési sebek következtében halt meg. Mikor a gyermek megsebesült, anyja felügyelete alatt volt, a tüzhöz ment s meggyult ruhája által kapta az égési sebeket. A szülők sulyosan megsérült gyermeküket elmulasztották orvoshoz vinni, holott az orvosi vélemény szerint a gyermek orvosi gyógykezelés mellett megmenthető lett volna. Minthogy vádlottaknak az orvosi gyógykezelés szükségét belátniok kellett volna, de arra, tekintve a gyermek 7 év alatti korát, törvényileg is kötelezve voltak: e mulasztásuk közegészség elleni kihágást képez minélfogva a nagyváradi kir. törvényszék, valamint a nagyváradi kir. itélő tábla és fenti szám alatt a kir. Curia vádlott H. György és nejét az 1876. évi XIV. t.-cz. 20. §-ába ütköző közegészség elleni kihágásban bünösnek mondta ki s őket öt frt pénzbüntetésre stb. itélte.

A ki a dajkaságba vett csecsemőt kellő táplálkozás és gondozásban nem részesiti, és ez által a csecsemő 8 napnál tovább tartó elsatnyulását idézi elő: a szándékosan elkövetett sulyos testi sértés vétségét követi el.

A m. kir. Curia 1893. évi 742. sz. határozata:

Vádlott Z. Bertalanné D. Teréznek 1891. évi ápril hó 19-én született fiu gyermekét tartás és gondviselés végett havi 5 frt lefizetés mellett magához vette, azonban annak gondozását az 5 hét és 7 napi nálla léte alatt teljesen elhanyagolta, a minek következtében a csecsemő az orvosi vélemények szerint annyira el volt gyengülve az ehség és a nem kellő tisztántartástól, hogy a kisded elhalálozása is bekövetkezhetett volna, ha utána jobb és gondosabb ápolásban nem részesitik. Miután pedig vádlott a koránál fogva önsegélyre képtelen és gondozás végett magához vett kis gyermeket a tanuk hit alatti bemondása szerint heteken át naponkint magara, illetve az önfentartásra képtelen 7 éves kis leánykájára hagyta, anélkül, hogy az élet fentartására szükséges táplálékról és tisztántartásról gondoskodott volna s igy oly körülmények közt hagyta el a kis gyermeket, hogy megmentése csak

a szomszédok irgalmasságától függött és attól, hogy a gyermeket még idejében gondozása alól elvették: ezért a n.-kanizsai kir. törvényszék vádlott Z. Bertalannét a btkv 287. §-ának 2. bekezdésében meghatározott gyermekkitétel vétségében bünösnek mondta ki és egy havi fogházra itélte. A pécsi kir. tábla az első biróság itéletének megváltoztatásával vádlott Z. Bertalannét a btkv 310. §-ába ütköző, gondatlanságból elkövetett sulyos testi sértés vétségében mondta ki bünösnek, és három heti fogházra itélte. A kir. Curia vádlott Z. Bertalannét, azon döntő indokból, mivel az általa dajkaságba vett csecsemőt heteken át, — s igy világos, hogy kötelezettsége ellenére, tehát nemcsak gondatlanságból, hanem szándékosan,— nem részesitette kellő táplálásban, a btkv 310. §-a alapján szándékos sulyos testi sértés vétségében marasztalta el.

A csecsemő ápolása körül tanusitott gondatlanság, mely a csecsemő halálát idézte elő, emberölés vétségét képezi.

A m. kir. Curia 1888. évi 3767. sz. határozata:

S. Jánosné a hozzá dajkaságra adott csecsemőt kellőleg nem ápolta, bölcsőről nem gondoskodott, betegségében nem gondozta, orvosi gyógykezelésben nem részesitette, tisztán nem tartotta, betegségében nem táplálta, ugy, hogy bekövetkezett halálát, a bonczolaton alapuló orvosi vélemény szerint, táplálkozás hiánya okozta. Ezen vétkes mulasztásért emberölés vétsége czimén vád alá helyeztetett. Az alsóbb biróságok — bizonyitékok elégtelensége folytán — a vád és következményei alól felmentették; a kir. Curia azonban fenti számu itéletével az alsóbb biróságok itéleteinek megváltoztatásával, az emberölés vétségében bünösnek mondta ki és egy évi fogházat mért reá.

A községi szülésznők és községi orvosok az 1876. évi XIV. t.-cz. szerint szolgálatuk és hivatásuknál fogva a község hatósági teendőjének teljesitésére vannak kötelezve, annálfogva azok e hatáskörükben annál is inkább közhivatalnokoknak tekintendők, minthogy az érintett t.-cz. 147. §-a szerint a szülésznők mulasztásai a tisztviselők mulasztásaira megállapitott fegyelmi szabályok alá esnek, a községi orvos pedig azonfelül, hogy a 145. § szerint a község orvosrendőri ügyeit végezni köteles, az 1886. évi XXII. t.-cz. 63. §-a szerint még az elöljáróság tagja is. Ezen hatósági teendővel megbizott közhivatalnokok kötelessége lévén a szakmájukhoz tartozó eljárás alkalmával észlelt törvénybe ütköző cselekményeket az illetékes hatóság vagy biróságnak bejelenteni, e kötelesség megszegésére irányult ajándék, igéret a btk. 470. §-ába ütköző vétséget állapitja meg.

A m. kir. Curia 1890. évi 1534. sz. határozata:

Özv. H. Mária házasságon kivül teherbe esett. Terhes állapotát titkolva 8 hónapra megszült. Gyermekét, ki — állitása szerint halva született — titokban elásta, honnan a hulla később nyomtalanul eltünt. Szomszédja sejtve azt, hogy özv. H. Mária titokban szült s gyermekével valami bünös cselekményt követett el, a községi bábának tudomására hozta, ki vádlottat lakásán legott megvizsgálta s ugy találta, hogy rövid idő előtt szült. Ekkor vádlott a bábaasszonyt mindenféle igéretekkel hallgatásra kérte, a bába azonban őt a községházához vezette, hová rögtön a községi orvos is elhivatott, kinek, midőn vele a szomszéd szobába vonult s vádlottat ott megvizsgálta, 20 frtot vett elő, azt az asztalra tette és még 20 frtot igért adni. Az orvos

azt sejtve. hogy e pénzzel hallgatásra birni akarta, a pénzt visszautasitotta és az esetet feljelentette. Vádlott nő a kihallgatás alkalmával tagadta, hogy a bábaasszonyt és az orvost megvesztegetni akarta volna. A kir. törvényszék vádlott nőt, tekintettel arra, hogy a községi orvost 40 frttal rábirni akarta arra, hogy kötelessége ellenére őt ne vizsgálja meg, illetve a leletet elhallgassa, a btk. 222. §-ába ütköző hamis tanuzásra való rábirás vétségében, ugy a kbtk. 123. §-a alá eső kihágásban vétkesnek mondta ki és az enyhitő körülmények betudásával összbüntetéskép 3 havi fogházra itélte. A kir. tábla a büntetést egy évi börtönre változtatta. A kir. Curia hat hónapi fogházra változtatta a kir. tábla itéletét: Minthogy az 1876. évi XIV. t.-cz. szerint közegészségi ügyben a községi szülésznők és községi orvosok szolgálatuknál és hivataluknál fogva a község hatósági teendőjének teljesitésére vannak kötelezve, ennélfogva azok e hatáskörükben annál is inkább közhivatalnokoknak tekintendők. minthogy az érintett t.-cz. 147. §-a szerint a szülésznők mulasztásai a tisztviselők mulasztásaira megállapitott fegyelmi szabályok alá esnek. a községi orvos pedig azonfelül. hogy a 145. §. szerint a község orvosrendőri ügyeit végezni köteles, az 1876. évi XXII. t.-cz. 63. §-a szerint még az elöljáróság tagja is: minthogy akár rendészeti, vagy megelőzési, akár valamely cselekmény vagy mulasztás megállapitása végett hatósági teendővel megbizott közhivatalnoknak kötelessége a szakmájához tartozó eljárás alkalmával észlelt törvénybe ütköző cselekményeket az illetékes hatóság vagy biróságnak bejelenteni: minthogy e kötelesség megszegésére irányzott ajándék, igéret a btk. 470. §-ába ütköző vétséget állapitja meg: özv. Km., szül. H. Mária pedig H. Julia községi szülésznőnek mindenféle ajándékot, J. János községi orvosnak pedig az asztalára letett 20 frton felül még 20 frtot abból a czelből igért, hogy meg ne vizsgálják s ebből folyólag titkolt szülését fel ne jelentsék: vádlott nőt marasztalni kellett.

Ha a lelkész a halott eltemetésénél közremüködését, hátralékos illetményei lefizetése nélkül megtagadja, a mennyiben ezen cselekményéből a közegészségügyre hátrány nem állott elő, kihágást nem követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 2736. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a m. k. járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itéletnek részben módositásával, részben megváltoztatásával K. J. é.-k —i lakos, gör. kath. lelkész hulla eltemetésének megtagadása miatt az 1876. évi XIV. t.-czikk 115. és 7. §-ai alapján 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban, továbbá 30 frt 32 kr eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el. U. D. és neje szül. F. J. ugyanottani lakosok azonban a hulla eltemetése körüli szabalytalanság miatt terhükre rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentettek, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: felmentő részében érintetlenül hagyatik, K. J. görög katholikus lelkész panaszlottra vonatkozó része azonban megváltoztattatik és nevezett a terhére irt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei alól felmentetik. Mert a megejtett vizsgálatból azon körülmény, hogy a holttestnek kellő időben való eltemetése a panaszlott lelkész által meggátoltatott volna, ki nem tünik, mert a vizsgalati iratok szerint a kérdéses holttest a lelkész közbejövetele nélkül ugyan, de részéről minden gátló intézkedés vagy cselekvény nélkül: még a halalozást követő napon és igy kellő időben, tényleg eltemettetett: valamint, hogy a vádlott lelkész az eltemetést tulajdonképen

nem is tagadta meg, hanem azt csakis a neki járó illetmények megfizetésének feltételéhez kötötte s igy a panaszlott eljárásban sem az 1876. évi XII. t.-cz. 115. §-a, sem pedig az 1878. évi V. t.-cz. 480. §-ában körülirt vétség esete fenn nem forog; végre azért is, mert a lelkésznek panaszolt eljárása a közegészségügyre hátrányos következményekkel nem járt, és igy panaszlott lelkésznek azon viselkedése, melylyel a holttestnek eltemetését az emlitett illetmények előleges le nem fizetése miatt nem teljesitette, kihágást nem képez, hanem egyházfegyelmi uton megtorlandó eljárásnak képezheti tárgyát.

Azon apa, ki beteg gyermekét kuruzslóval kezelteti, a kuruzslás folytán beállott eredményeért büntetőjogilag felelős.

A m. kir. Curia 1894. évi 5576. sz. határozata:

Sch. Jánosnak öt éves fia balkarját véletlenül eltörte. Atyja a helyett, hogy megsérült gyermekét kötelességszerüen szakszerü gyógykezelés végett orvoshoz vitte volna, Sch. Lénárdra bizta, ki a gyermeknek megsérült karját zsindely közé fáslizta és ugy kezelte, hogy a gyermek karja üszkösödésbe ment át, minek következtében a gyermek életének megmentéseért alkarját le kellett vágni. A pestvidéki kir. törvényszék előtt ugy Sch. János, mint Sch. Lénárd ellen gondatlanság által okozott sulyos testi sértés vétsége miatt vád emeltetett; minek alapján az első biróság és a kir. tábla által hozott s a kir. Curia által helyben hagyott itéletekkel Sch. János 8 napi fogházra, Sch. Lénárd pedig két havi fogházra stb. büntettetett.

A vállalkozó azért, mivel az utczai szemét kihordása iránti kötelezettségének kellőleg eleget nem tesz, kihágási eljárás alá nem vonható.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 3856. sz. határozata:

Budapest fő- és székváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a — ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Sz. Károly, vállalkozó, utczai szemétnek el nem hordatása miatt az 1878. évi 9. sz. szab. rend. 19. és 29. §-ai alapján 50 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 4 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el és az utczai szemétnek haladéktalanul leendő eltávolittatása kötelességévé tétetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az egész eljárással együtt megsemmisittetik és az iratok illetékes intézkedés végett a székes főváros közönségéhez áttétetni rendeltetnek. Mert panaszlottnak azon cselekménye, hogy mint vállalkozó az utczán összegyült s épitkezéseknél keletkezett szemetet el nem szállittatta, a székes fővárossal szemben fennálló szerződéses viszonya folytán kihágást nem képez; hanem, a mennyiben szerződésbeli kötelezettségét a kérdéses alkalommal nem teljesitette, a székes főváros közönsége részéről a szerződésben foglalt kötelezettségek nem teljesitése esetére a szerződésben megállapitott eljárás foganatba vételének van helye.

2. Tüz-, épitészeti és közlekedési rendészet.

Az 1888. évben kelt 53,888. sz. belügyminiszteri rendelet a községi tüzoltóságba való belépés kötelezettségét a 20-tól 40 évesekre szabja meg; minélfogva községi szabályrendeletben magasabb korév meg nem állapitható. Közveszélyes tüz esetén a községi tüzoltóság segitségéül a közerő is kirendelhető.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 69,346. sz. határozata:

B. község tüzoltói szabályrendeletének a törvényhatósági bizottsági közgyülésben jóváhagyott azon intézkedését, mely szerint a községi tüzoltóságnak minden 20—50 éves községi lakos tagjává lenni köteleztetett, B. András és érdektársai b—i lakosok által közbevetett felebbezés következtében felülvizsgálván: azt megváltoztatom s a vármegye közönségét oda utasitom, hogy a szóban lévő szabályrendelet 15. §-át akként módositsa, hogy a községi tüzoltóságba a belépés kötelezettsége csak a 20—40 éves községi lakosokra terjesztessék ki. Mert a községi tüzoltóságba való belépés kötelezettségét az 1888. évi tüzrendészeti kormányrendelet 18. §-a és ennek alapján alkotott törvényhatósági szabályrendelet 18. §-a a 20—40 évesekre vonatkozólag állapitja meg. Félreértések kikerülése tekintetéből azonban megjegyzem, miszerint a tüzrendészeti kormányrendelet az 1886. évi XXII. t.-cz. 136. §-át hatályon kivül nem helyezhette, mely szerint minden közmunkára köteles egyén tüzvész oltása körül közremüködni tartozik; vagyis a tervezett községi tüzoltóságba csak a 20—40 éves lakosok kötelesek ugyan belépni, de az 1890. évi I. t.-czikk 49. §-a szerint kézi közmunka-kötelezettség alatt álló egyének, a mennyiben 20 évnél fiatalabbak, vagy 40 évnél idősebbek, s a köteles tüzoltóságnak nem tagjai is, de közmunka-kötelezettek, a tüzoltási terv végrehajtására hivatott tüzoltóság támogatására az elöljáróság által kirendelhetők és ennek rendeletére a tüz elfojtásában segédkezet nyujtani tartoznak.

Tüzrendőri szabályrendeletben a tüzveszélyes anyagok s mezei termények összehalmozódásának az épületektől való tüztávlata nemcsak általánosságban, de részletesen is megállapitandó.

A m. kir. belügyminiszer 1889. évi 3065. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint S. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával, M. K. és M. J. s—i lakosokat az elsőfokulag terhükre rótt kihágás vádja s következményei alól felmentettek, F. K. és Cs. D. a város belterületén nagyobb mennyiségü takarmány és gabona összehalmozása miatt a törvényhatóság tüzrendőri szabályrendelete 7. és 56. §-ai alapján 10—10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1—1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el; egyszersmind az összehalmozott szalma és takarmány eltávolitására 50 frt pénzbüntetés terhe alatt köteleztettek, a Cs. D. által közbetett felebbezés folytán — hivatalból is felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s vádlottak a terhükre rótt kihágás vádja s következményei alól felmentetnek. Mert az elmarasztalás alapjául szolgáló szabályrendelet a tüztávlatokra nézve közelebbi meghatározást nem tartalmaz, csak általánosságban intézkedik, a kérdéses takarmánykazalok pedig, a mennyire ez a bemutatott helyszinrajzból s az ahhoz csatolt

leirásból kivehető, tágas telkeken, a város végén s az épületektől is oly távolságban vannak elhelyezve, hogy az idézett szabályrendeletben körülirt kihágás tényálladéka meg nem állapitható ép ugy, mint az M. K. és J. vádlottaknál történt. Egyszersmind azonban nevezett telektulajdonosok figyelmeztetendők, miszerint nagyobb biztonság szempontjából szalma- vagy gabonakészleteiket ezentul lehetőleg a telek szélén, illetve az ott elvonuló mezei ut közelében s épületektől minél távolabbra helyezzék el.

A tüzrendészeti kormányrendeletben megállapitott tüzoltási kötelezettség a község azon lakosait terheli, a kik a községi törvény 49. §-a szerint községi közmunkát teljesiteni tartoznak.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 82,206. sz. határozata:

K. Mihály számtisztnek folyamodványát, melyben magát a S. község által reá kivetett tüzoltói pótadó alól felmentetni kéri, a közigazgatási bizottságnak az alispáni jelentéssel felterjesztett iratokkalegyütt az 1876. évi VI. t.-cz. 58. §-ának *d)* pontja alapján leendő törvényszerü elintézés végett leküldöm. Egyszersmind tájékozásul megjegyzem, miszerint a tüzrendészeti kormányrendeletben megállapitott tüzoltási kötelezettségnek az 1886. évi XXII. t.-cz. 136. §-ából kifolyólag a közmunkakötelezettség képezvén alapját, e tekintetben is közerő kötelesek csak azok lehetnek, kik az utak és vámokról szóló törvénynek a községi törvény értelmében a tüzesetekkel azonos szempont alá eső, árvizekről intézkedő 123. §-ának analog rendelkezéseire való tekintettel, a most idézett törvény 49. §-a szerint községi közmunkát teljesiteni tartoznak.

Tüzrendőri szempontból tett intézkedések harmadfoku elbirálására a közigazgatási bizottság illetékes.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 5791. sz. határozata:

Sz. I. m—i lakos által, K. M. ugyanottani lakos ellen, a háza közelében lerakott takarmánynemüek eltávolitása iránt folyamatba tett ügyre vonatkozó, s utóbb nevezettnek felfolyamodása következtében az alispán által hozzám felterjesztett iratokat, tekintettel arra, hogy jelen esetben nem kihágási ügyben hozott itéletek, hanem tüzrendőri szempontból tett intézkedések III. fokon való elbirálásáról van szó, a vármegye közig. bizottságának törvényszerü fokozatos intézkedés végett ezennel leküldöm.

A tüzoltói rendszeres szolgálatokat és gyakorlatokat akarata ellenére teljesiteni, senki nem tartozik, mert senki sem kötelezhető arra, hogy bármely üdvös czélu magánegyletben akár tényleg, akár anyagilag általában részt vegyen.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 47,931. sz. határozata:

A törvényhatóságnak azon határozatát, mely szerint Ács községnek a tüzoltó-egylet fennállásának biztositása érdekéből a községi képviselőtestületi közgyülésben hozott határozattal megállapitott, szokott módon közhirré tett, a kitüzött határidő lejárta előtt azonban felfolyamodással vagy felszólalással meg nem támadott szabályrendeletétől a jóváhagyás megtagadtatott, Ács község képviselőtestületének közbevetett felfolyamodása következtében felül-

vizsgálván: a felfolyamodással megtámadott közgyülési határozatot a felfolyamodás félretételével ezennel jóváhagyom, mert a törvény értelmében az ország minden ép, egészséges férfi lakosa kötelezhető ugyan arra, hogy tüzvész esetében az oltásnál vagy a veszély elháritásánál minden rendelkezésre álló eszközeivel és tettleg is segédkezzék, de arra akarata ellenére még se kényszeritheto senki, hogy bármily üdvös czélu magánegyletben akár tényleg, akár anyagilag általában részt vegyen, illetve a fenforgó esetben rendszeres tüzoltói szolgálatokat és gyakorlatokat végezzen.

Községekben kiadott épitkezési engedélytől eltérő épitkezés miatt emelt panasz felett elsőfokban a járás főszolgabirája határoz.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 20,103. sz. határozata;

A P. Alajos, mint a s.-a.-ujhelyi róm. kath. egyház képviselője és özv. H. Salamonné ugyanottani lakos között fenforgó épitkezési ügyre vonatkozó iratokat, előbb nevezettnek felfolyamodása következtében felülvizsgálván, miután P. Alajosnak kérvénye nem tekinthető az épitési engedélyt megadó főszolgabirói határozat elleni felebbezésnek, hanem csakis az ezen határozattal kiadott épitkezési engedélytől eltérő épitkezés miatt emelt panasznak, mert az 1888. évi decz. 20-án felvett helyszini szemle jkv. tanusága szerint a létesiteni szándékolt pincze a szomszédok érdekeinek legkisebb sérelme nélterveztetvén s igy a kiadott épitkezési engedély panaszló érdekeit nem érintvén, ha panaszos attól el nem tér, panasznak helye nem is lett volna; ily panaszok felett pedig elsőfokban eljárni a járási főszolgabiró illetékes, mindezeknél fogva a vármegye alispánjának, valamint a vármegye közig. bizottságának e tárgyban hozott határozatát törvényszerüség hiányából, az 1886. évi XXI. t.-cz. 10. §-a alapján ezennel megsemmisitem, s az emlitett panasznak az illetékes elsőfoku hatóság által való szabályszerü tárgyalását rendelem el.

Az éjjeli örök csupán csak kötelességüknek szabálytalan teljesitése avagy elhanyagolása által okozott károkért tartoznak kártéritéssel, ha pedig mint szolgák fogadtatnak fel, reájuk az 1876. évi XIII. t.-cz. 38. §-a alkalmazandó.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1235. sz. határozata:

Az N. K. községben állandó éjjeli őrök alkalmazása tárgyában kelt alispáni jelentéssel felterjesztett iratok szerint, nevezett község képviselőtestülete által hozott azon határozatot, melylyel hatóságilag feleskatendő és kártéritési felelősséggel tartozó rendes éjjeli őrök alkalmazása mondatott ki, a vármegye bizottsági közgyülése azon indokból oldotta fel, mivel az éjjeli őröknek felelősség mellett való alkalmazása nem engedélyezhető. Ámbár a községnek erre vonatkozólag tett nyilatkozata nem a vármegye közönségének idézett határozata ellen irányitott felebbezésnek, hanem csak a határozat indokai iránti felvilágositás kérésének tekinthető, mégis a vármegye közönségének érintett határozatát az 1886. évi XXI. t.-cz. 10. §-ának első bekezdése alapján ezennel hatályon kivül helyezem, és a község megállapodását azon módositással, — hogy az éjjeli őrök kártéritési felelősséggel csakis kötelességüknek szabálytalan teljesitése avagy elhanyagolása által okozott károkért tartoznak. — érvényre emelem. Mert általanosan fennálló alapelv, hogy minden hatósági alkalmazott az eljárása közben, akár szándékosan, akár vétkes gondatlanság-

ból okozott károkért felelősséggel tartozik. Ezen, a hatósági minőségből kifolyó kötelezettség alól az éjjeli őrök elvileg kivételt éppen nem képezhetnek, és az ily indokolatlan intézkedésnek a közbiztonsági állapotokra a leghátrányosabb visszahatása lenne. Az ily értelemben vett törvényszerü felelősség alatt álló éjjeli őrök lényegesen különböznek az ország déli vidékein divatozott ugynevezett felelős őri intézménytől, mely szerint az illetők mint vállalkozók általában kötelezték magukat a felmerülendő károk megtéritésére. Ezen elfajult és a gyakorlatban képtelen és egyuttal erkölcstelen következményekre vezetett intézményt hivatali elődöm 1884. évi 13,319. szám alatt kibocsátott körrendeletében eltörlendőnek jelentette ki; ugyanakkor azonban rendes éjjeli őrök rendszeresitését is meghagyta, mely hatósági közegek, valamint az azok működésére felügyelni köteles elöljáróság kártéritési felelőssége tekintetében mind az áll. a mi a községi törvénynek a felelősségről intézkedő VII. fejezetében foglaltatik; sőt még azon esetben is, ha az éjjeli őrök a község szervezési szabályrendelete szerint mint szolgák fogadtatnának fel, reájuk az 1876. évi XIII. t.-cz. 38. §-a nyer alkalmazást.

Kisbirói és éjjeli őri szolgálatnak, mely községi lakosok általi teljesitése iránt hozott községi képviselőtestületi határozat elleni felebbezés elbirálására, minthogy ezen kérdés a községnek szervezkedéséből kifolyó közügyét és nem egyesek magán konkrét ügyét képezi, nem a közigazgatási, hanem a törvényhatósági bizottság illetékes.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 56,175. sz. határozata.

A törvényhatósági épitkezési szabályrendelet alkotásánál az épitési engedélyhez kötött épitkezések meghatározása tekintetében első sorban figyelembe veendő azon különbség, mely a vármegye egyes községei között az épitkezések minőségét, valamint a lakosság anyagi helyzetét illetőleg fennáll.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter 1887. évi 296. sz. határozata:

Jelentésére, melyben a vágsellyei járás szolgabirájának előterjesztése alapján utasitást kér. arra nézve, hogy az alkotandó törvényhatósági szabályrendeletben, mely alapelvek szerint tétessék különbség az engedélyhez kötött és az engedélyhez nem kötött épitkezések között, általános tájékozásul a következőkről értesitem az alispán urat: Valamely törvényhatóság egész területén életbe léptetendő épitkezési szabályrendelet alkotásánál az épitési engedélyhez kötött épitkezések meghatározása tekintetében első sorban figyelembe veendő azon különbség, mely a vármegye egyes községei között az épitkezések minőségét, valamint a lakosság anyagi helyzetét illetőleg fennáll; mert például városon mind a tüzrendőri szempont, mind a városrendezési érdekek az épitkezéseknek szigorubb ellenőrzés alá vételét, s igy épitési engedélyhez kötését követelik; továbbá mert ott az emeletes, pincze, bolthajtással ellátott és téglából rakott falakkal biró házak épitése nagyobb szakértelmet igényel, melylyel csak az épitési engedélyhez kötött munkálatok véghezvitelére feljogositott épitő- vagy kőmüves mester bir. Falun ellenben, s főleg egészen kis helységekben, a századok óta követett egyszerü épitkezési mód mellett, melytől a lakosság sokszor már kedvezőtlen anyagi helyzeténél s a tőke hiányánál fogva sem térhet el, az épitkezéseknek engedélyhez kötése szükségtelennek látszik; mert azokat nem qualifikált, mind-

amellett gyakorlati jártassággal biró falusi épitők és kőmüvesek, illetőleg ugynevezett faragók és falverők is elvégezhetik, a kik csupán iparigazolvány alapján folytatják iparokat. Mindazonáltal ily községekben is a középületek, mint templomok, iskolák, valamint nagyobb, a falusi lakóházak formájától lényegesen eltérő épületek kivitele engedélyhez kötendő. E szempontból kiindulva, legczélszerübb az alkotandó szabályrendeletben a megye összes helységeit az ott előforduló épitkezések minősége s a figyelembe veendő tüzrendőri és más követelmények különbsége szerint külön csoportokba osztani. Egyikbe a már teljesen városi jelleget mutató, szabályozott utczákkal biró szabad királyi és rendezett tanácsu városokat; másba viszont a kizárólag földmivelő néptől lakott községeket. Esetleg szükség szerint bizonyos ismérvek alapján a két szélső csoport közé átmenetül egy harmadik állapitható meg, s ezekbe azon helységek sorozandók, melyek épitési viszonyai sem a városok, sem a kisebb falvakéival nem lévén egyezők, eltérő szabályozást kivánnak. E három csoportban fokozatosan kisebbnek jelölendő meg az épitési engedélyhez kötött épitkezések köre, akként, hogy a városokban az épitési engedélyhez nem kötött, a falvakban pedig az épitési engedélyhez kötött munkálatok képezzék a kivételt. Az emlitett csoportok a helyi viszonyok figyelembe vétele mellett kijelöltetvén, ezután az egyes csoportokon belül az előfordulható épitési munkálatok lehető részletességgel felsorolandók, s közülök megjelölendők azok, a melyek terjedelmük, a felhasznált anyagok minősége, az épület beosztása miatt, vagy más, a közellenőrzést szükségessé tevő körülményeknél fogva engedélyhez kötött épitkezéseknek nyilvánittatnak; s velök szemben a jelentéktelen, az épület lényeges átalakitásával nem járó, részleges javitások, bizonyos alkatrészek felállitása, esetleg a város némely részein uj épületek emelése is engedélyhez nem köttetik s a kisebb javitások és tatarozások szintén ez utóbbi osztályba soroztatnak.

Az eltürt épitkezés miatt, annak befejezése után előbbi állapotba való vissza helyezést nem követelhet az, a ki ezen épitkezés ellen annak megkezdésekor vagy tartama alatt az illetékes közigazgatási hatóságnál tiltakozni elmulasztott.

A m. kir. Curia 1893. évi 1164. sz. határozata:

A Curia itéletében kimondja, miszerint a helyszinen foganatositott szemléből kitünik, hogy a panaszolt épitkezés a keresetbeadáskor már befejeztetett s felperes azt, hogy ő ezen épitkezés ellen annak megkezdésekor vagy tartama alatt az illetékes közigazgatási hatóságnál tiltakozott, nem is állitotta; az általa eltürt épitkezés miatt tehát annak befejezése után előbbi állapotba való visszahelyezést nem követelhet.

Szabálytalan épitkezés miatt inditott eljárás során mindenkor azon körülmény is megállapitandó: vajjon az illető épületek lebontás nélkül is nem helyezhetők-e a szabályrendelet követelményeinek megfelelő állapotba?

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 2240. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a cs—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet büntetésre vonatkozó részének módositásával F. J. s társai az épitési szabályrendeletbe ütköző kihágás miatt, ennek 41. §-a értelmében az 1879. évi XL. t.-cz. 117. §-a alapján 20—20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 2—2 napi elzárásban és a tel-

merülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, s épületeik lebontására köteleztettek, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: büntető részében azon módositással, hogy vádlottak az idézett szabályrendele 41. §-a alapján marasztaltatnak s a pénzbüntetések a 45. §. ertelmében Cs. község szegényalapját illetik, helybenhagyatik; az épületek lebontását elrendelő rész feloldatik, s e tekintetben az épitkezésekre nézve illetékes elsőfoku hatóság által tartandó szabályszerü tárgyalás és uj elsőfoku határozat hozatala rendeltetik el. Az itélet megváltoztatandó volt, mert a kbtk. 117. §-ában körülirt testi épség elleni kihágás jelenségei egyáltalán nem igazoltattak; az engedély nélkül való épitkezést pedig a szabályrendelet minősiti kihágásnak. Az épület lebontását elrendelő részt feloldani s uj tárgyalást elrendelni kellett, mert az eddigi tárgyalás során nem állapittatott meg, hogy azon épületek, a nélkül, hogy lebontatnának, nem helyezhetők-e oly állapotba, hogy a szabályrendelet követelményeinek megfeleljenek.

Valamely épület szerkezetének megbirálása vagy esetleg átalakitásának elrendelése, habár tüzbiztonsági szempontból történik is, épitésrendőri ügyet képez. Az épitésrendőri ügyek ellátása elsőfokban a járási főszolgabiró hatáskörébe tartozván, azokban intézkedni a község jogositva nincsen.

A m kir. belügyminiszter 1893. évi 80,677. sz. határozata:

A közig. bizottságnak másodfokban hozott azon határozatát, mely szerint a K. község képviselőtestülete által hozott határozat megváltoztatásával B. Mihály a régi házához épitett épületrész szalmafedelének eltávolitására s ugyanannak zsindely vagy cseréppel való befedésére köteleztetett, nevezettnek felfolyamodása folytán felülvizsgálván: mindkét határozatot feloldom s az iratokat illetékes eljárás végett a járási főszolgabirónak kiadatni rendelem. Mert bár az 1886. évi XXII. t.-czikk 21. §ának *g)* pontja értelmében a tüzrendőrséget a község kezeli, azonban e tekintetben oly intézkedéseket nem tehet, melyek természetük vagy tárgyuknál fogva más felsőbb hatóság hatáskörébe tartoznak. Valamely épület szerkezetének megbirálása vagy esetleg átalakitásának elrendelése pedig, habár ez tüzbiztonsági szempontból történik is, épitésrendőri ügyet képez, vagy legalább is azzal oly szorosan összefügg, hogy külön el nem birálható. Épitésrendőri ügyekben intézkedni pedig a község jogositva nincsen, ez elsőfokban a járási főszolgabiró hatáskörébe tartozván. Ennélfogva a fent idézett határozatokat fel kellett oldani és az ügyet illetékes hatóságához áttétetni.

Keritésemelés által való területfoglalás nem tekinthető birtokháboritásnak, ha a kerités emelésére a közigazgatási hatóság engedélyt adott s az állitólag elfoglalt terület tulajdonosa az épités ellen nem tiltakozott.

A m. kir. Curia 1891. évi 4873. sz. határozata:

X. birtokháboritási keresetet inditott Y. és társa ellen, mert az abrudbányai 328. sz. tjkvben felvett 712. hrsz. ingatlanhoz tartozó kertje körül kőfalat épitve, azt elfoglalták. Az első biróság s a kir. tábla alperest el is marasztalták. A kir. Curia azonban mindkét alsófoku itéletet feloldotta következő indokolással: Felperes perbeli előadása szerint alperesek az által háboritották meg a felperest birtokában, hogy alperesek az abrudbányai 328. sz.

tjkvben felvett 712. hrsz. ingatlanhoz tartozó kertje körül kőfalat épittetve, azt elfoglalták. Minthogy azonban alperesek a kérdéses kőfalat csakis az illetékes közigazgatási hatóság engedélyével épittették, felperes tartozott volna bebizonyitani, hogy ő ezen épitkezés ellen akár személyesen, akár megbizottja által annak idején tiltakozott és hogy alperesek a tiltakozás ellenére folytatták az épitkezést. Tekintve, hogy felperes ezt a per során bebizonyitani meg sem kisérelte, a panaszolt önhatalmu foglalás ténye meg nem állapitható, miért is mindkét alsóbiróság itéletének megváltoztatásával felperest keresetével elutasitani kellett, és pedig annyival inkább, mert a per adataiból, de a felek érveléseiből is az tünik ki, hogy a felek közt felmerült vita tárgyát tulajdonképen az abrudbányai 328. sz. tjkönyvből az 1028. sz. tjkönyvbe átjegyzett, előbb S. Katalin s utóbb alperesek nevére bevezetett 710. hrszámu ingatlan képezi. Felperes ugyanis a per során azt állitja, hogy a jelzett 710. hrsz. ingatlan tévesen lett alperesek nevére telekkönyvbe bevezetve, mivel az alpereseket abból csak a telekkönyvben kitüntetett 50 négyszögöl, a többi pedig a felperest illeti meg. — Felperesnek ezen érvelése azonban jelen perben nem volt figyelembe vehető, mert a felek közt a kérdéses ingatlant illetőleg felmerült vitás kérdésnek, illetve annak megbirálása, vajjon felperest a 710. hrsz. ingatlanból megilleti-e valami s ha igen: mennyi, jelen sommás visszahelyezési per keretén kivül esik.

Csatornaépitésre vonatkozó ügyekben hozott városi tanácsi határozat felülvizsgálatára nem a közgyülés, hanem a közigazgatási bizottság az illetékes.

A m. kir. belügymininiszter 1886. évi 12,285. sz. határozata:

A város törvényhatósági bizottságának határozatát, mely szerint Kayser Lajos ottani háztulajdonos csatornaépitési költség megtéritése czimén tőle követelt összeg ügyében beadott felfolyamodványával elutasittatott, az érdekelt fél által beadott felfolyamodvány folytán felülvizsgálat alá vévén: az idézett határozatot illetékességi szempontból feloldom; mert a fenforgó ügyben az 1876. évi VI. t.-cz. 58. §-ának *a)* és *c)* pontjai értelmében nem a közgyülés, hanem a közigazgatási bizottság van hivatva másodfokulag határozni.

Kis- és nagyközségekben az épitészeti rendészet nem a községek, hanem a járási főszolgabiró hatáskörébe tartozik; minélfogva ily ügyekben elsőfoku határozatot a községek nem hozhatnak.

A. m. kir. belügyminiszter 1894. évi 17,781. sz. határozata:

A vármegye törvényhatósági bizottságának határozatát, melylyel Ettyek község képviselőtestületének azon határozata, mely szerint egy pásztorháznak és bikaistállónak a kalvária mellett leendő épitésére engedély adatott, megsemmisittetett s az épitési engedély megtagadtatott, R. József és társai n—i lakosok felfolyamodása folytán felülvizsgálván, mindkét határozatát megsemmisitem, s jelen ügyet az érdekeltek meghallgatása, esetleg helyszini szemle megtartása és szabályszerü tárgyalás után uj elsőfoku határozat hozatala végett az illetékes járási főszolgabirónak kiadni rendelem. Mert az 1886. évi XXII. t.-cz. 21. §-ának *g)* pontjából, egybevetve ugyanazon t.-cz. 22. §-ának *a)* pontjával kitünik, hogy kis- és nagyközségek az épitészeti rendőrséget nem gyakorolhatják, tehát épitkezési ügyekben határozatot nem hozhatnak; minélfogva kis- és nagyközségekre nézve épitkezési ügyekben

elsőfokulag az elsőfoku közig. hatóság illetékes intézkedni. N. község képviselete, midőn a kérdéses épitkezést megengedte, a fentiek szerint hatáskörét tullépte; miért is erre vonatkozó határozata, valamint az ezt érdemileg felülbiráló, törvényhatósági bizottsági határozat meg volt semmisitendő s az ügynek az illetékes elsőfoku hatósághoz való áttétele elrendelendő.

Épitkezési rendőri kihágási ügyekben határozni a közigazgatási bizottság nem illetékes.

A m. kir. belügyminiszternek 1893. évi 1278. sz. határozata:

A vármegye közigazgatási bizottsága harmadfoku határozatának azon része, mely szerint a vármegye alispánja másodfoku határozata megfelelő részének helybenhagyásával, S. I. s.-szt. gy—i lakos, kereskedő, engedély nélkül épitkezés miatt, az 1858. évi épitési rendtartás 24. §-ába ütköző kihágás miatt, annak 128. §-a alapján 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: tekintettel arra, hogy az elmarasztalás alapjául vett rendtartás büntető határozmányait az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 3. és 4. §-ai hatályon kivül helyezték s igy ezen rendtartás alapján büntetés ki nem szabható; de másrészről, ha büntetés kiszabható lett volna is, e részben az 1880. évi 38,547. sz. belügyminiszteri körrendelettel kiadott Elj. Szab. 8. §-ában megjelölt hatóságok járhattak volna fokozatosan el, az idézett határozatok büntetést megállapitó rendelkezései ezennel megsemmisittetnek.

A községi biró jogositva van a közhasználatban lévő ut akadályait eltávolitani, esetleg az intézkedésével szemben fellépő ellen kényszert alkalmazni.

A m. kir. Curia 1890. évi 4398. sz. határozata:

Több legenyei lakos báró V. Dénestől, mint R. Venczelné meghatalmazottjától, 1879-ben bizonyos réteket állitólag oly kikötéssel vettek meg, hogy ezen rétekhez a nevezett birtokosnő tulajdonát képező malomhoz tartozó réten keresztül közlekedhessenek. A malom és rét később S. Pál legenyei lakos birtokába kerülvén, ez több éven át eltürte, hogy a réten keresztül vezető ut használtassék; azonban 1886. évi junius hó 9-én rendes keresetet inditott a szolgalmi jog megszüntetése végett, s egyszersmind az emlitett hó 22-én a kérdéses átjárást felsánczoltatta, azt tilalmat jelző kereszttel ellátta, maga pedig baltával és revolverrel felfegyverkezve őrködött a malomban. Néhány nap mulva Z. Sámuel egyik rétbirtokos, ki szintén jogot tartott a kérdéses uthoz, jelent meg a sáncznál, hogy azon marháit áthajtsa, s miután ebben S. Pál által megakadályoztatott, az ut eltiltása által érdekeikben és jogaikban megsértett egyének, Z. Sámuel és érdektársai az emlitett nap délutánján felkeresték a réten dolgozó S. Károly községi birót, elpanaszolván neki, hogy az ut eltiltása következtében szénájukat be nem hordhatják. Ez utóbbinak felhivására és vezetése alatt, kapákkal és villákkal ellátva megindultak, hogy a többször emlitett sánczot behányják és az átmenetet kierőszakolják. A sánczhoz érve, S. Károly biró parancsot adott annak behuzására, miközben S. Pál, ki a réten dolgozott, a malomba szaladt, s onnan baltával kezében a csoport felé tartva, tiltakozott a sáncz behányása ellen. S. Károly ekkor a törvény nevében felszólitotta S. Pált, hogy parancsa

végrehajtásának ne szegüljön ellen; ez azonban baltájával hadonázva, káromlások közt mind közelebb jött s a jelenlevőket levágással fenyegette. Ekkor S. Károly biró parancsot adott a S. Pál lefegyverezésére, mire a csoport S. Pált a földre teperte, a földön mindnyájan rángatták, czibálták s tőle baltáját és revolverét elvették s ezután mindnyájan eltávoztak. S. Pál a kapott bántalmazások folytán tizennégy napig tartó beteg volt, s ezért tetteseк ellen panaszt emelt. Vádlottak ellen a btk. 176. §-ában meghatározott magánosok elleni erőszak büntette és a 301. §-ában meghatározott sulyos testi sértés miatt lett a bünvádi eljárás folyamatba téve. Minthogy azonban S. Pálnak, ki a szolgalmi jog megszüntetése végett pert inditott, nem állott jogában a per befejezte előtt, az évek során át használt átjárást önhatalmulag elsánczoltatni, miért is vádlottaknak azon cselekménye, hogy a jogtalanul emelt sánczot bevonták, a btk. 176. §-ában érintett dolgok ellen elkövetett erőszak tényálladékát meg nem állapithatja. A sátoralja-ujhelyi kir. törvényszék vádlottakat az ellenük emelt kétrendbeli vád és következményeinek sulya alól felmentette. A budapesti kir. itélőtábla itélete indokaiban elfogadta az elsőbiróság azon álláspontját, mely szerint vádlottak helyesen jártak el, midőn a községi biróhoz fordultak panaszukkal, s minthogy a községi biró a községi és mezei utak fentartására és megoltalmazására hatáskörénél fogva jogositva és kötelezve van: helyesen járt el a községi biró is, mikor a kérdéses árok behányatását elrendelte. A Curia fenti számu határozatával a kir. tábla itéletét helybenhagyja.

A közlekedés szabaddátétele és az egészségi ártalmak eltávolitása iránt inditott eljárás nem a községi képviselőtestület, hanem a rendőrhatóság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 16,946. sz. határozata:

A vármegye törvényhatósági bizottságának határozatát, mely szerint F. varos képviselőtestületének határozata helybenhagyásával a V. utczabeli házbirtokosok azon kérelmükkel, hogy a vásárra bejáró fuvarosok lovaik ezen utczában való etetésétől eltiltassanak, elutasittattak, K. Leonárd és társai felebbezése folytán felülvizsgálván: mindkét határozatot mint illetéktelent megsemmisitem, s az ügyet szabályszerü eljárás és uj elsőfoku határozathozatal végett a városi rendőrkapitánynak kiadatni rendelem. Mert folyamodók kérelmüket a közlekedés szabaddátétele és az egészségi ártalmak eltávolitása indokából terjesztették be; az erre irányuló intézkedés pedig közrendészeti, illetve közegészségügyi intézkedést képez, melyre az ügy természeténél, illetve az 1876. évi XIV. t.-cz. 141. §-ának utolsó bekezdésénél fogva elsőfokban a rendőrkapitány illetékes.

Községi utcza szabályozásával, a szabályozási vonalba eső magántelek terjedéke vagy békés uton, vagy az 1881. évi XLI. t.-cz. 21. §-a rendelkezéséhez képest kisajátitási eljárással kártalanitandó.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 87,042. sz. határozata:

A város tanácsának azon határozata, melylyel N. N. köteleztetett, hogy N. ...... utczai ... sz. háztelkének a szabályozás vonalán uj keritést épittessen, a közig. bizottság határozatával helybenhagyatott. Ezen közig. bizottsági határozat N. N. részéről beadott felfolyamodvány folytán felülvizsgálván: azt a felebbezés visszautasitása mellett indokainál fogva ezennel jóvá-

hagyom. Minthogy azonban az uj keritésnek a szabályozási vonalon való felállitása folytán a kérdéses háztelek egy része az utczaterülethez lesz csatolandó, ennélfogva a kérdéses terjedék kártalanitása iránt a tulajdonossal egyidejüleg barátságos egyezség kisérlendő meg s annak nem sikerülése esetén az 1881. évi XLI. t.-cz. 21. §-a értelmében a kisajátitási eljárás a város közönsége részéről haladék nélkül meginditandó.

Községi legelőn át valamely magánvállalat érdekében szolgáló ut feltöltése, — ha az egész közönség használatára is nem szolgál, — nem engedélyezhető.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 61,465. sz. határozata:

A törvényhatósági bizottságnak ez évi február hó 22-én és következő napjain tartott közgyülésben 134. szám alatt hozott határozatát, melylyel N.-Teremia község képviselőtestületének 1886. évi szeptember hó 12-én 24. szám alatt hozott azon határozata, mely szerint az ottani keményitő-gyár tulajdonosainak megengedtetett, hogy a községi legelőn át hizlalójukhoz vezető, általuk eddig is használt utat feltölthessék, jóváhagyatott, Mohaupt Péter és érdektársai községbeli lakosoknak felebbezése folytán felülvizsgálat alá vevén: azt az idézett községi határozattal együtt feloldom. Mert a megye alispánjának e hó 14-én 26,853. sz. a. kelt jelentése szerint a kérdéses ut csak a keményitő gyár fenállása óta használtatik és az az egész közönség használatára szolgáló nyilvános közlekedési utnak nem tekinthető, hanem csak a keményitő-gyár tulajdonosai érdekeinek szolgáló magán jellegü utat képez; másrészt a felterjesztett térrajz szerint a közlegelőn át csekély távolságra rendes közlekedési ut vezet, melyben a keményitő-gyár és hizlalója közt a közlekedés némi kerüléssel fentartható, ennélfogva a kérdéses utnak feltöltése vagy tulajdonképen ezen uj közlekedési utnak létesitése indokoltnak nem tekinthető és ez figyelemmel a fentebb idézett alispáni jelentésre, mely szerint azon terület, melyen a töltés emelése, illetve az uj ut létesitése szándékoltatván, tulajdonkép az urbéresek tulajdonát képezi, különben is csak azon esetben volna keresztülvihető, ha annak nyitásába az összes érdekeltek beleegyeznek.

Községekben a ház előtti közkut betömése, az utcza szük volta esetén, közlekedési szempontokból elrendelhető.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 30,562. sz. határozata:

J. vármegye közigazgatási bizottságának. A czimnek mult évi decz. 13-án 2355. sz. a. hozott határozatát, melylyel a vonatkozó első és másodfoku határozat azon része, mely szerint a sz. kir. város N. rózsa-utczában az 1600. sz. ház előtt levő közkut betömetni rendeltetett, érintetlenül hagyatott azon része ellenben, mely szerint a F. Adolf háza előtt levő közkutat továbbra is fentartandónak és szivatytyus szerkezettel ellátandónak mondotra ki, megváltoztattatott és ezen kutnak is betömése rendeltetett el, K. Imle és érdektartásai felfolyamodása következtében felülvizsgálván: azt előbb emitett részében ezennel érintetlenül hagyom, utóbb emlitett részében ellenben az első- és másodfoku határozat vonatkozó részével együtt ezennel megsemmisitem, s e részre vonatkozólag uj eljárást és uj törvényszerü elsőfoku határozat hozatalát rendelem el. A czim határozata utóbb emlitett részében azért volt megsemmisitendő, mert a czim két egybehangzó alsóbbfoku ható-

sági határozat megváltoztatására az 1876. évi VI. t.-cz. értelmében jogositva nincs. Az első- és másodfoku határozatok jelzett része pedig a következő okokból volt megsemmisitendő. A tárgyiratokból kitünik, hogy az R. utcza azon helyen, a hol a kérdéses közkut áll, mindössze csak 12·4 m. széles, és hogy ott azelőtt a szélesség nagyobb volt, a mennyiben a kut előtti régi épület az utcza átlagos vonalától lefelé ugorván, a ház előtt egy kis előtér képződött. F. Adolf a telkén uj épületet emelvén, kényszerittetett, hogy az uj háza külső főfalát az utcza szabályozási vonalába helyezze, mi által az épület alapfala a szóban levő közkut falához 40 czm. távolságra közeledett és az utcza a fent jelzett 12·4 m. szélességre szükittetett. Ha a közkut szivattyuval is láttatnék el, a szivattyu állvány nagy közlekedési akadályt képezne, egy rendes járda létesitését lehetetlenné tenné és a kutat tüzvész alkalmával az utczák szük volta miatt kellőleg megközeliteni nem lehetne, s igy annak betömése szükséges lévén, az ezzel ellentétes határozatok megsemmisitendők voltak.

---

3. Közbiztonsági rendészet.

Csupán pénzbüntetéssel büntetendő kihágás esetén sem elővezetésnek, sem letartóztatásnak nincs helye. A hatósági tag, ki ilyen esetben vádlott elővezettetését avagy letartóztatását elrendeli, a btk. 193. §-a alapján bünös.

A m. kir. Curia 1889. évi 11,766. sz. határozata:

O. Béla keczeli másodjegyző a Solt alsójárási szolgabirói hivatalnál L. Mihály fia keczeli lakos ellen szóbeli bántalmazás miatt feljelentést tett. Ezen kihágási ügyben védőügyvédül T. Sándor jelentkezett, ki a budapesti ügyvédi kamara 1887. évi április 1-én 194. fegyelmi szám alatt kelt határozatával az ügyvédség gyakorlásától felfüggesztve lett, de ugyanazon kamarának 1887. évi julius 29-én 507. fegyelmi szám alatti határozatával az ügyvédség gyakorlatába visszahelyeztetett. A kihágási ügyben eljáró N. N. szolgabiró a kamara utóbbi határozatáról tudomással nem birván, az 1874. évi XXXIV. t.-cz. 39. §-ának szem előtt tartása mellett a jelentkező ügyvédet felhivta Keczel község elöljárósága utján, hogy ügyvédi gyakorlatába való visszahelyeztetését igazolja. Erre nevezett ügyvéd a helyett, hogy a visszahelyezéséről szóló hivatalos hirdetményre hizatkozott volna, egy irattal válaszolt, mely külsőleg is tiszteletlenséget árul el a hatóság iránt, a mely egyebek között «magas» tudomást emlegetve, következőleg kezdődik: «58/kk. 88. szám alatt tett felhivás folytán van szerencsém sajnálkozásomat kifejezni a tekintetes szolgabiró ur eljárása felett, melylyel igazolván gyengeségét». A félivre terjedő irat sem czimmel sem felzettel ellátva nem lévén, N. N. szolgabiró nyilatkozatot kivánt nevezett ügyvédtől arra nézve, hogy az iratot a szolgabirói hivatalhoz intézte-e? Erre T. Sándor ügyvéd egy más nyilatkozatot adott be, mely szerint a feltett kérdésre a választ a budapesti ügyvédi kamara fogja megadni «magas» tudomás végett. A szolgabiró nem kapván meg ily uton a szükséges feleletet, nevezett ügyvédet személyes megjelenésre három egymásutáni időben, utóbb a törvényes következmények sulya alatt idézte, de ez bár az idéző végzéseket kellő időben megkapta, mégis meg nem jelent, hanem e helyett egy kérvényt adott be, melyben az illemszabályokat és kegyes engedélyt emlegetve, az L.

Mihály, József fia elleni kihágási ügy elintézését sürgeti és az ujabbi tárgyalásra pedig R. János ügyvédet küldötte helyetteséül. Az eljáró szolgabiró tehát 1888. évi julius hó 24-én T. Sándor ügyvéd elővezettetését rendelte el, melyet a kis-kőrösi csendőrörs julius 28-án nevezett ügyvéd iránt legnagyobb kimélettel teljesitett, őt a saját kocsiján engedte utazni, a községben nem is kisérte, csakis a községen kivül ült fel kocsijára és a szuronyt is csak a szolgabirói hivatalban tüzte fel fegyverére. A szolgabiró az ügyet még az nap elintézte, s vádlottnak az illetékesség ellen tett kifogása elvetése mellett saját illetékességét megállapitotta, s mert vádlott beismerte, hogy a kérdéses iratot ő a szolgabiróhoz intézettnek tekintette, vádlottat a kbtk. 46. §-ába ütköző hatóság elleni kihágás miatt 50 frt pénzbüntetésre itélte. T. Sándor az elővezettetés és a miatt, mert szolgabiró saját ügyében biráskodott, a kalocsai kir. törvényszéknél és megye főispánjánál feljelentést tett, s nevezett szolgabiró ellen a hivatalos hatalommali visszaélés miatt bünvádi és fegyelmi eljárás megindítását kérte. Ez ügyben az alsóbbfoku biróságok határozata után a kir. Curia a vád alá helyezést következő indokok alapján mondotta ki: Tekintve a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások eseteiben követendő eljárás szabályozása tárgyában 1880. évi augusztus hó 17-én 38,547. sz. alatt kibocsátot rendelett 43. §-át, mely szerint vádlott «elővezetésének» — csupán «szökés esetében», de ekkor is csupán az esetben van helye, ha annak a hatóság előtti személyes jelenléte szükséges; tekintve, hogy az idézett rendelet az elővezetést a «letartóztatástól» ezen intézkedésnek egymástól lényegesen különböző természete szerint megkülönböztetve, a letartóztatásra vonatkozólag változhatatlan sarkelv gyanánt kimondja a 45. §-ban, hogy «oly kihágás esetében, melyre pénzbüntetés van kiszabva, vádlott itélet előtt le nem tartóztatható»; tekintve, hogy e határozatban a törvényt pótló rendeletet kiadott kormánynak az alkotmányos közjogból levont azon felismerése jut kötelező kijelentésre, mely szerint alkotmányos országban nagyobb hátránynak tekintetik a polgár személyes szabadságának — birói itélet nélkül — kényszer alá helyezése, mint a csupán pénzbüntetés alá eső kihágás elkövetőjének esetleg bekövetkezhető egész büntetlensége; tekintve, hogy a szabadságvesztéssel büntethető, tehát sulyosabb kihágások esetében is, az előzetes letartóztatás a 44. § szerint taxative, vagyis minden tágitást kizáró tüzetességgel meghatározva lévén, az — a sulyosabb esetekben is — csupán a csavargókra, a külföldi átutazókra és szökevényekre van korlátolva; tekintve, hogy a 43. §-on kivül csupán az 56. §-ban lévén megemlités téve a vádlott elővezethetéséről: ez utóbbi szakasz utolsó bekezdése szerint tárgyalási határnapot kitüző végzésben vádlott figyelmeztetendő, hogy ha sem személyesen, sem meghatalmazott által nem jelennék meg, a hatóság a tárgyalást távollétében is meg fogja tartani és a fenforgó adatokhoz képest itéletet hozni, «esetleg pedig elővezetését elrendelni»; tekintve, hogy a szakasz ezen pontjának rendelkezésénél fogva az ebben kifejezett valamennyi sanctio, — tehát az elővezettetésnek egyébként is korlátozott elrendelhetése is, — azon egyenesen és határozottan kijelentett feltételtől lévén függővé téve, hogy vádlott sem személyesen, sem meghatalmazottja által nem jelent meg; ebből logikailag következik, hogy, ha a feltételező helyzet tényleg nem az, mint a melyet a rendelet a meghatározott következmények alkalmazására vonatkozólag tüzetesen kijelölt, ez esetben az egyenesen tényleges megvalósultától feltételezett hatály alkalmazhatása is ki van zárva; tekintve: hogy a most kifejezett eszme következtében az imént idézett szakasznak félre nem magyarázható értelme az, hogy az esetben, ha vádlott akár személyesen, akár meg-

hatalmazottja által a tárgyalásra megjelent, — reá vonatkozólag az 56. szakasz utolsó bekezdésének egyetlen sanctiója sem alkalmazható, — tehát az elővezettetés, ha annak egyébként helye lehetne, el nem rendelhető; tekintve azonban az imént idézett szakaszt és összehasonlitva azt az 54. §-szal és a 43. §-szal: azonnal szembeötlik, hogy az 54. §-ban elrendelt megidézés rendszerint ép ugy az első idézés lévén, mint az, a melyről a 43. §. szól, — minthogy kihágási ügyekben az elővizsgálat, illetőleg a vizsgálat, tehát az erre való megidézés is elesik: azon feltételek, a melyek az elővezetésre vonatkozólag a 45. §-ban meg vannak állapitva, az 56. §. szerinti idézésre is egyaránt vonatkoznak; tekintve, hogy a most kiemelt eszme értelmében, az 56. §. alapján sem lehet az elővezettetést más esetben foganatositani, mint csupán abban, ha a vádlott megszökött és ezen esetben is csupán akkor, ha — megszökése daczára is — a hatóság előtt megjelenése szükséges; tekintve, hogy az idézett 56. §. utolsó bekezdésének csupán azon értelme lehet, mely az imént kiemeltetett: ez még kitünik a kérdéses szakasznak összehasonlitásából a járásbiróságok hatáskörébe utalt vétségek és kihágások miatti eljárás tárgyában 1888. évi augusztus 15-én 2265. sz. alatt kibocsátott igazságügyminiszteri rendelet 53. §, és 68. §. utolsó bekezdésének és 70. §-ának összehasonlitásából, a közigazgatási hivatalnokok elé utalt kihágások miatti eljárás 43., 54. és 56. §-aival; tekintve ugyanis, hogy a járásbiróságok hatósági körének fentartott biráskodás kétségtelenül a sulyosabb, ellenben a közigazgatási közegek biráskodása a csekélyebb kihágásokat foglalja át, s e szerint a járásbiróság elé tartozó ilynemü ügyekben a közérdek nagyobb fokban lévén érintve, ezen, a bünvádi eljárás egész rendszerében irányadó szempontnál fogva a nagyobb fontosságu törvénysértések megtorlásának biztositása céljából, . a polgári egyéni jogkörének előzetes korlátozására is nagyobb, tágabb hatalmi kör lévén a birósági tag kezeibe leteendő mint a közigazgazgatási közegek hatósága elé utalt, tehát jelentéktelen ügyekben: ebből egyenesen és szükségszerüen következik, hogy az egyéni szabadság elvonása, a polgár személyének physikai kényszer alá helyezése a közhatalom kezelője által oly esetben, a melyben e korlátozás a sulyosabb törvénysértés miatti eljárásban sincs megengedve, már ezen okoknál fogva is a priori kizártnak tekintendő mindazon esetekben, melyekben a vád és az eljárás alapját, a törvényhozás által is legcsekélyebb fontosságuakuak elismert cselekmények képezik; tekintve ezen szempontból az idézett igazságügyminiszteri rendelet 68. §-ának utolsó bekezdését, ebben világosan és kifejezetten különbség van téve a vétség és a kihágás miatti megidézés között; mig ugyanis a vétség miatti megidézés esetére sanctio gyanánt kitétetni rendeltetik, hogy vádlott «meg nem jelenése esetén elő fog vezettetni», a kihágások miatti megidézésnél — amazzal ellenkezőleg — ezen sanctio hiányzik és csupán az arra való figyelmeztetés képezi az egyedüli sanctiót: hogy a tárgyalás vádlott távollétében is meg fog tartatni és a biróság itéletet fog hozni; tekintve, hogy a fentebb kiemelt indokoknál fogva, összehasonlitva a járásbiróság előtt tárgyalandó cselekményekre, különösen a kihágásokra vonatkozólag fennálló rendelkezéseket, a közigazgatás körébe tartozó biráskodás eseteivel, — az elővezettetés kérdése az igazságügyminiszteri rendelet 53. §-ában az eljárás összes eseteire, tehát a vétségekre és kihágásokra vonatkozólag — szabályozva lévén: az ezen szakaszban megállapitott szabály, az előzetes vizsgálat nélküli tárgyalás esetében a 68. §-ra is kiterjed ép ugy, mint a közigazgatási közegek biráskodására vonatkozó rendelet 43. §-ának rendelkezése kiterjed azon rendelet 56. §-a értelmében elrendelendő tárgyalás eseteire: vagyis az igazságügyi rendelet

53-ik és a belügyminiszteri rendelet 43. §-ai egyaránt taxative megjelölik azon eseteket, a melyekben akár a járásbiróság, akár a közigazgatási hivatal által, ugy az előzetes kihallgatás, valamint a főtárgyalás czéljából vádlott elővezettetése elrendelhetésének minden más eset kizárásával helye lehet; tekintve, hogy a mint a kiemelt sarktételnél fogva a járásbiróság nincs jogositva kihágás miatti közvetlen tárgyalás czéljából vádlott elővezetését más esetben elrendelni, mint a melyben ez a rendelet 53. §-ában meg van engedve: épen oly kevésbé, sőt még kevesebb joggal rendelheti a közigazgatási hivatalnok, a belügyminiszteri rendelet 56. §-a alapján vádlott elővezettetését más esetben, mint a mely azon rendelet 43. §-ában egyenesen és tüzetesen megjelölve van; tekintve, hogy az esetben, ha a bünvádi eljárás feladatából általában, de különösen a törvényt pótló, az idézett rendeletek szószerinti szövegéből egyenesen leszármazó fentebbi alaptétel a gyakorlatban szem elől tévesztetnék: ezzel azon helyzet állana elő, hogy az igazságügyi miniszteri rendelet 68. §-ának értelmében, a legsulyosabb kihágások miatti vád esetében elrendelt tárgyalás megtartása végett, vádlott személye semmi kényszernek nem lenne alávethető; mig a közigazgatási közeg elé tartozó legcsekélyebb fontosságu kihágás miatti vád következtében a vádlott személye sulyos kényszernek, személyes szabadsága a vád tárgyát képező cselekmény jelentéktelenségével semmi arányban nem álló előzetes megtámadásnak lenne kitéve; tekintve, hogy ez utóbbi értelmezés egyenes ellentétét képezi a mindenik bünvádi eljárásban irányadóul elfogadott vezéreszmének, sőt annak legfőbb alapgondolatát, egész rendszerét egyenesen kiforgatja; de megtámadja egyuttal az igazságügyminiszteri rendelet 60. és 69. §-aiban a sulyosabb és az enyhébb esetekre vonatkozólag különkülön sanctiókban nyilvánuló, törvényhozói gondolat eszmei központját, a kifejezett különbségek benső indokául szolgáló, kétségtelen sarkigazságot is; tekintve, hogy az emlitett s a kiemelt eredményre vezető értelmezésnek — mint helyes rendszerrel egyenes ellentétben állónak — már ezen indokoknál fogva is feltétlenül hibásnak kell lennie; tekintve továbbá, hogy a belügyminiszteri rendelet 58. §-a, egyezőleg az igazságügyminiszteri rendelet 70. §-ának utolsó bekezdésével, egyenesen meghatározza azon következményt, mely sem a személyesen, sem a képviselője által meg nem jelent vádlottat terheli; tekintve, hogy ezen szakaszban sincs az elmaradónak elővezettetésről emlités; tekintve, hogy e szerint — a hatóságnak cselekvési köre, az elmaradóval szemben az idézett szakaszban egyenesen kitüzve és az által elhatárolva lévén: minden oly intézkedés, mely a kérdéses szakaszban meghatározotton kivül vádlott terhére elrendeltetik és foganatosittatik, — származzék az bármely indokból, legyen annak bármely, a hatósági közeg által képzelt vagy valódi czélszerüség az indoka, — minden körülmény között — a törvény által meg nem engedett, nem a törvény, hanem a közhatalmat kezelő egyén akaratát, ösztönét megvalósitó, a törvényileg szabályozott jogrenden kivül eső cselekedetet — tehát visszaélést — képez; tekintve, hogy különösen a tárgyalásra meg nem jelenő vádlott elővezettetésének elrendelése, — még ha képviselője által sem jelent volna meg — mint az elmaradás következményeül sem az egyik rendelet 58-ik, sem a másiknak 70. §-ában meg nem emlitett, tehát a törvényt helyettesitő rendelet által nem jogositott intézkedés, feltétlenül és minden körülmény között jogtalan: N. N. szolgabiró azon esetben is törvényellenesen járt volna el, ha T. Sándor ellen csupán elővezettetési parancsot bocsátott volna ki, illetőleg ha ez utóbbinak csupán elővezettetését foganatositotta volna. Tekintve azonban, hogy N. N. szolgabiró panaszosnak nem elővezettetését, hanem

egyenesen «letartóztatását» rendelte el; tekintve, hogy T. Sándor, ezen letartóztatási parancs következtében a fegyveres csendőrök által tényleg letartóztatott s az ezek számára kiadott szabály értelmében azon községből, a melyben lakása van — a szolgabiróság székhelyére — fegyveres őrizet alatt szállittatott; tekintve, hogy azon körülmény, vajjon a letartóztatottat kisérő csendőrnek fegyvere szuronynyal volt-e ellátva vagy nem s vajjon a csendőr már a faluban benn vagy csak azon kivül ült-e fel azon kocsira, a melyen a letartóztatott egyént a letartóztatást elrendelő hatóság elé szállitotta: a letartóztatás lényegét, a polgár személyes szabadságának a közhatalom kényszerintézkedése által való korlátozását nem változtatja meg; tekintve, hogy a T. elleni eljárás alapját, a szolgabirónak saját beismerése, de az iratok szerint is, a kbtk. 46. §-a alá esőnek állitott, tehát csupán pénzbüntetéssel büntetendő kihágás képezte; tekintve, hogy a csupán pénzbüntetéssel büntethető kihágások miatti eljárás esetére a belügyminiszteri rendelet 45. §-a szerint, a letartóztatás elrendelése feltétlenül és minden félreértést vagy tévedést kizáró határozottsággal egyenesen meg van tiltva; tekintve, hogy e szerint T. Sándornak N. N. szolgabiró által elrendelt letartóztatása, a törvényt pótló rendelet egyenes tilalma daczára foganatosittatott; tekintve, hogy a btk. 193. §-a szerint valakinek a közhivatalnok által, hivatali hatáskörében — a törvény vagy a törvényerejü rendelet megsértésével — e szerint hivatali hatalmával való visszaéléssel, elrendelt és foganatositott letartóztatása a személyes szabadságának közhivatalnok általi megsértése vétségét képezi; tekintve, hogy a vizsgálat nyomatékos bizonyitékokat szolgáltatott arra, hogy N. N. a cselekmény elkövetése miatt alaposan vádoltassék: a kir. itélőtábla végzése ezen indokoknál fogva helybenhagyatik.

A rendőrség, megyékben a szolgabiróság fel van jogositva, ha büntetendő cselekmény (csalás s okirathamisitás) jelenségeit észleli, a gyanusitott egyén előzetes letartóztatását elrendelni. A szolgabiró e jogot a szabályszerü formaszerüségek megtartásával gyakorolván s a letartóztatottat haladéktalanul biróságának átadván: ellenében a személyes szabadság megsértésének jogalapja fenn nem forog. A megbilincseltetés indokolt, midőn a panaszlott azzal fenyegetődzik, hogy letartóztatásának tettleg ellenszegülni fog.

A budapesti kir. itélőtábla 1885. évi 39,683. sz. határozata:

A nyitrai kir. törvényszék K. és társa által R. Béla szolgabiró ellen személyes szabadság megsértése miatt tett feljelentésre a kir. ügyészségi inditvány nyomán az elrendelt nyomozást megszüntette a következő indokolással: A feljelentés tárgya az, hogy a panaszlókat a szolgabiró 1883. évi julius 21-én törvényellenesen letartóztatta, megbilincseltette s másnap a járásbirósághoz bekisértette. Az előiratokból azonban kitünik, hogy panaszosok csalás s okmányhamisitás miatt feljelentettek a szolgabirónál, ki tehát ellenük a nyomozást foganatositotta, őket jegyzőkönyvileg kihallgatta s nehogy a vizsgálat sikerét meghiusitsák, szabályszerü végzéssel letartóztatta s a járásbirósághoz bekisértette. Már pedig a rendőrség, tehát megyékben a szolgabiró, fel van jogositva, ha büntetendő cselekmény jelenségét észleli, a gyanusitott egyén előzetes letartóztatását elrendelni. És az, hogy megbilincselték, indokolva van azzal, hogy panaszosok gorombáskodtak, sőt kijelentették, hogy letartóztatásuknak tettleg ellenszegülni fognak. Pana-

szosok felebbezésére a budapesti kir. itélőtábla fenti szám alatt az elsőbiróság itéletét indokaiból helybenhagyta; tekintve, hogy R. Béla, mint közbiztonsági tisztviselő, a nála tett feljelentés folytán tartóztatta le panaszosokat, és másnap az illetékes kir. járásbirósághoz őket átkisértette; tehát a fennálló joggyakorlat szerint törvényesen járt el.

Kihágás miatt rendes lakhelylyel biró egyén a rendőrség által le nem tartóztatható.

A m. kir. Curia 1889. évi 6952. sz. határozata:

B. J. vádlott egy hatósági nyilvánosan közzé tett hirdetményt a falról letépett, s a midőn e miatt őt Sz. J. utczai rendőr bekisérni akarta volna, annak nemcsak ellenszegült, hanem a nála levő favágó fejszét reá emelte, sőt többszörösen feléje vágott, ugy, hogy csak az épen arra menő polgármesternek sikerült vádlottat engedelmességre kényszeriteni. Ezért vádlott ellen a kir. törvényszék előtt panasz emeltetett s megtartott tárgyalás után a btkv. 165. §-a alapján hatóság elleni erőszak büntettében, továbbá a kbtk. 47. §-ába ütköző hatóság elleni kihágásban bünösnek mondatott ki és 7 havi börtönre és 3 évi hivatalvesztésre itéltetett. A budapesti kir. itélőtábla az első biróság itéletét helybenhagyta. A Curia fenti számu határozatával a két alsó biróság itéletét megváltoztatta és vádlottat csupán a kbt. 47. §-ába ütköző kihágás miatt marasztalta el. Itéletének indokai következők: Vádlott a hatósági hirdetménynek letépése által kihágást és igy oly cselekményt követett el, a mely miatt a különben is mint rendes lakhelylyel biró és a rendőrök előtt ismeretes egyén ellenében, annak letartóztatása és személyes szabadságától való megfosztása, sem a büntető törvényekben, sem pedig a bünvádi eljárási gyakorlatban indokát nem találja. A rendőrnek arra nézve, hogy vádlottat a városházához bekisérje, a felettes hatóságától sem utasitása avagy külön megbizatása nem volt és igy az őtet elfogni szándékozó Sz. J. rendőr ez által nemcsak hogy szabályellenesen, hanem szolgálati körét tulhágva, vádlott ellenében jogtalanul járt el.

A közigazgatási tisztviselőnek, mint rendőri közegnek, joga van a közrend megzavarása esetén, az abban tényleg résztvevőket letartóztatni, esetleg az illetékes büntető birósághoz bekisértetni.

A m. kir. Curia 1887. évi 1231. sz. határozata:

Tekintve azt, hogy a másodbirósági végzésben kiemelt körülmények igazolják N. Bertalan járási szolgabiró azon állitását, mely szerint a panaszlók letartóztatását s a vámosmikolai kir. járásbirósághozi átkisértetését azon okból rendelte el, mert P. György képviselőjelölt I.-Pásztón 1884. évi május 21-én a községi biró háza előtt tartott beszéde alkalmával a két ellenfeles képviselőjelölt pártolói között zavar és dulakodás támadván, nevezett szolgabirónak részint saját közvetlen tapasztalata, részint másoktól vett értesitéseknél fogva attól kellett tartania, hogy a versengő dulakodás, ha akadály nem tétetik, a közrend ártalmára veszélyes fordulatot veend; továbbá, hogy a körutjában levő képviselőjelölt ellenében nyilvánitott rendzavaró tüntetéseknek szitói a már éppen nevezett egyének voltak: mint járási szolgabiró a rend fentartása iránt felelős lévén, köteles volt további zavaroknak letartóztatás által is elejét venni; tekintve továbbá, hogy habár a letartóztatás

fentartására az illetékes járásbiróság, hova azok azonnal beszolgáltattak, alapot nem talált, mégis nevezett szolgabirónak a panaszolt eljárásában azon elemek, melyek a btk. 193. §-ában körülirt vétségnek állađékát képezik, fel nem találhatók már azért sem, mert az esemény szinhelyén s annak zajos lefolyása alatt, tüzetesen puhatoló nyomozást ugy sem eszközölhetett; a kir. itélőtábla végzése ezen és az abban felhozott indokoknál fogva helybenhagyatik.

Kétes hirü házakban talált és személyazonosságukat kellőleg nem igazolt egyéneket a rendőrség jogosult letartóztatni.

A m. kir. Curia 1888. évi 8771. sz. határozata:

N. Pója nagybecskereki rendőrőrmester L. Emma titkos bordélyüzletért már büntetve volt lakos házában éjjel szemlét tartott, mely alkalommal ott S. Antalt s annak 16 éves leányát egy ágyban fekve találta. N. Pója, kinek a rendőrhatóság a bordélyházak s más titkos helyek időközönkénti éjjeli vizsgálatát is kötelességéül szabta, az igy talált S. Antalt és annak Erzsébet nevü leányát, kik személyazonosságukat kellőleg igazolni képesek nem voltak, a rendőrség hivatalos helyiségébe bevitette s eljárásáról reggel nyomban jelentést tett. S. Antal kiskoru Erzsébet leánya nevében is, személyes szabadság megsértése czimén panaszt emelt N. Pója ellen a nagybecskereki kir. törvényszék előtt. A törvényszék vádlottat a személyes szabadság ellen elkövetett vétségben bünösnek találta és egy havi fogházra itélte azon lényeges indokokból, mivel vádlottnak a ház asszonya L. Emma, S. Antalt és leányát, mint rokonait és vendégeit bemutatta s igy értük, mint idegenekért felelősséget vállalt; minélfogva midőn ezek daczára is elfogatta, hivatalos hatalmával visszaélt. A budapesti kir. tábla az első biróság itéletét megváltoztatta és vádlottat büntető cselekmény hiányából, a vád alól felmentette. Mert midőn N. Pója a rendőri felügyelet alatt álló L. Emma házában S. Antalt, S. Erzsébetet egy ágyban fekve találta s ők személyazonosságukat kellőképen igazolni nem tudták, azokban gyanus egyéneket, illetve szabadszemélyt vélt felismerni s igy vádlott hivatalos eljárásában jóhiszemüleg járt el, midőn közrendőri tekintetből letartóztatta. A királyi Curia a kir. tábla határozatát fenti szám alatt helybenhagyta.

Nem képezi a személyes szabadság megsértésének vétségét, ha a rendőr az ügyészség megkeresésére, hogy egy bizonyos egyént «berendeljen», az illetőt a rendőrséghez előbb beidézi és azután őt elkiséri az ügyészséghez. Hatósági «megidézés» és «elővezetési» parancs között elvi külömbség létezik, és azért ez utóbbi csak kivételesen és csak különös feltételek fenforgása mellett rendelhető el.

A m. kir. Curia 1887. évi 233. sz. határozata:

Az egri kir. ügyészség azon megkeresést intézte Eger város rendőrkapitányi hivatalához, hogy H. Miksa egri lakost d. u. 3 órára a kir. ügyészséghez rendelje be. U. Károly rendőrhadnagy, ki ezen megkeresés foganatositásával megbizatott, H. Miksát — előadása szerint — 3 órára behivatta a rendőrkapitánysághoz s innen vele beszélgetve elment a kir. ügyészséghez, hol az irodában bevárták, mig a kir. ügyész ugy fél óra mulva hivatalában megjelent s ekkor jelentette neki, hogy H. Miksa jelen van. H. Miksa U. Károly rendőrhadnagy ellen személyes szabadság megsértése czimén az

egri kir. törvényszék előtt vádat emelt. Az előnyomozás megejtése után a kir. törvényszék azon indok alapján, hogy H. Miksa se le nem tartóztattatott, sem személyes szabadságától másként meg nem fosztatott: a további eljárást beszüntette. A kir. tábla s a királyi Curia is az elsőbiróság határozatát jóváhagyta a következő elvi indokolással: Habár a törvény és törvényszerü eljárási gyakorlat szerint a hatósági megidézés és az elővezetési parancs között lényeges különbség létez; tekintve, hogy e különbségnél fogva nem tartható megengedettnek, hogy akár az elrendelést, akár a foganatositást illetőleg egyik a másikkal felcseréltessék; nevezetesen, hogy «elővezetés» rendeltessék vagy foganatosittassék, midőn ennek csakis kivételesen és különös feltételekhez kötött esete nem forog fenn.

A rendőrnek kötelessége minden, a személybiztonságot megtámadó esetekben cselekvőleg fellépni s e kötelesség teljesitését nem akadályozza az, hogy az illető rendőr a tényleges szolgálat alól pihenésben van, minthogy a rendőri kötelesség a szünnapok alatt sem szünik meg, hanem csak nyugszik s feléled azonnal, mihelyt oly cselekmény lép előtérbe, a mely a rendőri beavatkozást igényli.

A m. kir. Curia 1885. évi 8097. sz. határozata.

A fővárosi rendőrségi irnok, ha nincs is hivatalos eljárásban, jogositva van az éjjeli rendzavarókat bekisértetni.

A m. kir. Curia 1888. évi 294. sz. határozata:

A kir. Curia fenti szám alatt hozott határozatában, a fővárosi rendőrség szervezéséről szóló 1881. évi XXI. t.-cz. 16. §-a alapján, mely szerint ha verekedés alkalmával valamely büntett, vagy nagyobb beszámitás alá eső vétség követtetett el, a rendőrségi közeg jogositva van mindazokat bekisérni, kik abban résztvettek vagy a részesség gyanujával alaposan terheltetnek, egy előfordult esetben, midőn egy rendőrségi irnok, több éjjeli verekedőt közrendőr által bekisértetett s ezért az illető irnok ellen személyes szabadság vétsége iránt fenyitő eljárás tétetett folyamatba, ezen elvet mondta ki.

Ha községi rendőr hivatalos eljárása közben hivatalos fegyverének megfogása által képtelenné tétetni czéloztatik, fegyverének visszavétele végett oldalfegyverét jogosan használhatja.

A m. kir. Curia 1888. évi 594. sz. határozata:

V. József szegszárdi községi rendőr az utczán rakonczátlankodó N. Mihályt a községházához akarta bekisérni. Minthogy az illető nemcsak nem engedelmeskedett, hanem vádlottnak puskáját is megfogta, V. József kirántotta oldalfegyverét, s miután a puska eleresztésére többször eredménytelenül fölszólitotta, több ütést mért reá, mely által rajta 24 napi gyógyulást igénylő sebeket ejtett. A kir. törvényszék előtt ezért V. József büntetőperbe fogatott. A törvényszék sulyos testi sértés vétségében vétkesnek mondta ki s az enyhitő körülmények beszámitásával három havi fogházra stb. itélte. A budapesti kir. tábla és a kir. Curia az első biróság itéletét megváltoztatta és vádlottat felmentette; mert N. Mihály V. Józsefet hivatalos eljárása közben

megtámadta és községrendőri kötelességének teljesitésében megakadályozta, midőn puskáját megfogta s többszöri felszólitása daczára el nem bocsátotta. Ily helyzetben vádlott, midőn fegyverétől megfosztatni és hivatalos eljárásában képtelené tétetni czéloztatott, a puska visszavétele miatt oldalfegyverét jogosan használhatta.

Eltolonczolás nem büntetés, hanem csak megelőző rendőri rendszabály.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 1960/kih. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet B. Ágnesre vonatkozó részének módositásával F. Mórné zugkéjnő kezelés miatt a vonatkozó szabályrendelet 52. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokainál fogva helybenhagyatik; B. Ágnes ellen pedig, minthogy ellene a szabályrendelet 27. §-ába ütköző kihágás jelenségei látszanak fenforogni, a büntető eljárás elrendeltetik; mert az eltolonczozás nem büntetés, hanem csak megelőző rendészeti rendszabály.

A községi birónak, mint rendőri közegnek, hatósági körébe tartozik a büntetendő cselekményekkel terhelt egyének letartóztatása.

A m. kir. Curia 1885. évi 4290. sz. határozata:

Mácson 1884. év nyarán eszközlött községi csőszválasztáskor K. Fülöp volt csősz kimaradt; e miatt különösen a községi elöljárókra nagyon megharagudott, s azon reményben, hogy majd uj választást fog kieszközölhetni, a községi lakosoknál maga mellett korteskedett, s e közben egyszer a korcsmában a községi elöljáróságot tiszteletlen kifejezéssel is illette. Az elöljáróság ezért őt kérdőre vonandó, 1884. évi aug. hó 10-én délután községi ülést tartva, maga elé rendelte. K. Fülöp erre meg is jelent, azonban egy csoport állitólagos választó kiséretében, s egyedül a községi tanácsterembe menve, az ott egybegyült elöljáróktól uj csőszválasztást sürgetett s ezen követelésétől akkor sem állott el, midőn az elöljárók s különösen öreg K. József községi biró által tudtára adatott, hogy csőszválasztás nincs napirenden, de a mennyiben annak szüksége forogna fenn, majd a jövő vasárnap fog megtartatni, hanem a künlevő népcsoportra utalva, a választást azonnal követelte. A községi biró eme zaklatás felett megharagudva, őt a tanácsteremből kiutasitotta, s ez alkalommal «terhány»-nak, mi egyértelmü a «haszontalan» kifejezéssel nevezte; erre K. Fülöp nagy dühösen a községi birót nyilvánosan «zsivány»-nak mondva, kiment a tanácsteremből, az előszobában függött s töltve volt kétcsövü fegyverét levéve, s azt derékon fogva a tanácsterem elé állott és «a szentségét annak a birónak, majd kijön még ilyennel az erdőbe» szavakat hallatva, el akart távozni. Eme garázdálkodásaira a községi biró tisztében fellépve, el akarta záratni, s miután más közeggel nem rendelkezett, maga ment utána s az udvaron utolérve megfogta karjánál, hogy a börtönbe kisérje, K. Fülöp azonban parancsának ellenszegült, a biróval dulakodott, sőt azt nyakkendőjénél is megfogta, s igy elzáratását erőszakkal megakadályozta. A pestvidéki kir. törvényszék K. Fülöp vádlottat a btk. 165. §-a alá eső, a 92. §. alkalmazásával hatóság

elleni erőszak vétségében és a btk. 262. §-a alá eső nyilvános becsületsértés vétségében vétkesnek mondta ki s négy hónapi fogház és 20 frt pénzbüntetésre és egy évi hivatalvesztésre itélte. A budapesti kir. tábla a hatóság elleni erőszak miatt emelt vád terhe alól vádlottat felmentette, s csak a hatóság elleni becsületsértés vétségében marasztalta, azon okolással, mivel vádlottnak azon cselekvénye, hogy midőn őt a községi tanácsteremben tanusitott rakonczátlan viselkedéseért a községi biró el akarta zárni és a végett karjánál fogta, ellenszegült, a községi biróval dulakodott és dulakodás közben a birót nyakon fogta, nem képezi a hatóság elleni erőszakot, és pedig azért nem, mert a községi birák nem birván büntető hatósággal, öreg K. József községi birónak fennebb emlitett eljárása nem tekinthető hivatalos eljárásnak. További felebbezés folytán a kir. Curia fenti számu határozatával a kir. tábla határozatának megváltoztatásával elvileg az első biróság határozatát hagyta helyben.

Az «eltolonczoltatás» a rendőrhatóság hatáskörébe tartozó intézkedés lévén, a kir. biróság ez iránt rendelkezni nem jogosult.

A m. kir. Curia 1889. évi 10,407. sz. határozata:

Az alsófoku biróságok egy elitéltre, főbüntetésének kitöltése után az eltolonczolást is kimondották. A kir. Curia fenti szám alatt következőleg határozott: tekintve, hogy a btk. 1. §-a szerint büntett vagy vétség miatt senki sem büntethető más büntetéssel, mint a melyet arra elkövetése előtt a törvény megállapitott; tekintve, hogy a btk.-ban megállapitott büntetések között az «eltolonczoltatás» nem foglaltatik, s ennélfogva a mennyiben valamely belföldi elitéltre nézve főbüntetésének kitöltése után netalán valamely jogszerü rendőri intézkedés, a fennálló törvény vagy kötelező szabályok alapján a rendőrség által elrendelendőnek mutatkoznék, az nem a biróság által és az itéletben, hanem az illetékes közigazgatási, illetőleg rendőri hatóság által más uton lévén elrendelendő: az elsőfoku biróság itéletének azon rendelkezése, melyben vádlottnak büntetése kiállása után leendő eltolonczoltatása végett a sátoralja-ujhelyi járási szolgabirósághoz átkisértetése elrendeltetik, ugy a másodbiróságnak ezt helybenhagyó része is megsemmisittetik.

A községi birónak közrendőri tekintetből jogában, sőt kötelességében áll az utlevél nélküli kéjhölgy letartóztatása.

A m. kir. Curia 1886. évi 2210. sz. határozata:

T. Mátyás M. nagyközségi biró Cz. Mária kéjhölgyet, ki a községben engedély nélkül tartózkodott, a községházához hivatta személyazonosságának igazolása, illetve utlevelének előmutatása végett s egyszersmind a községből illetőségi helyére eltolonczolása foganatositása czéljából esti 4 órától másnap 8 óráig a községi zárkába elzáratta. T. Mátyás községi biró ezen eljárása miatt a kalocsai kir. törvényszék előtt személyes szabadság elleni vétség miatt bünvádi eljárás indittatott. A törvényszék a bünvádi eljárást beszüntette, mert a községi birónak ezen a közrendőrségi szabályokkal nem ellentétes, sőt azokon nyugvó hatósági intézkedésében a btk. 193. §-ába ütköző személyes szabadság elleni vétségnek ismérvei fel nem találhatók; mert a vizsgálat adatai szerint Z. János városi biztosnak kivett vallomásá-

val igazolást nyert, miszerint T. Mátyás a nevezett biztosnak azon irásbeli utasitást adta, hogy a letartóztatott nőt igazolványának bemutatása után bocsássa szabadon, az utlevél másnap reggel N. J. által, ki Cz. Máriát mint kéjhölgyet kitartotta, Z. Jánosnak házánál bemutattatván, Cz. Mária elbocsáttatott. Minthogy T. Mátyásnak mint községi birónak jogában és kötelességében állott közrendőri tekintetből Cz. Máriának, mint utlevél nélküli kéjhölgynek, letartóztatása, annálfogva vádlott ellen a bünvádi további eljárás beszüntetendő volt. További felebbezés folytán a budapesti kir. tábla és a Curia fenti számu határozatával az első biróság itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

A községi biró a hivatalos helyiségben rakonczátlankodó felet kikisértetheti, sőt rendbüntetésképen az őrszobában rövid ideig le is tartóztathatja.

A m. kir. Curia 1887. évi 2752. sz. határozata:

Miután vádlott sértett felet a hivatalos helyiségből csupán kikisértette, de el nem csukatta, a rövid tartamu, még pedig az őrszobában töltött letartóztatást pedig sértett fél goromba és rakonczátlan magaviselete fékezése gyanánt mint rendbüntetést alkalmazta, azt pedig, hogy vádlott mint községi biró hivatalos tekintélyének megóvása végett a közrend érdekében rendbüntetést ne alkalmazhasson, megtagadni nem lehet, mindkét alsóbiróság itélete megváltoztattatik és vádlott a btk. 193. §. szerint meghatározott személyes szabadság megsértése vádja alól — büntetendő cselekmény esete nem forogván fenn, — felmentetik.

A községi biró a községi hatóság tekintélyének fentartása érdekében jogositva van a hivatali eljárása közben botrányos magaviseletet tanusitó felek ellenében rendbüntetésül elzárást alkalmazni, miért is a községi biró ama ténye, hogy a tiszteletlen magaviseletü felet rövid időre elzáratja, a btk. 193. §-ában körülirt személyes szabadság megsértésének vétségét meg nem állapitja.

A m. kir. Curia 1894. évi 6164. sz. határozata:

M. J. községi biró B. Reginát több izben idéztette eredménytelenül személyes megjelenésre. B. Regina végre önként megjelent a községházában és pedig éppen oly alkalommal, midőn ott képviselőtestületi ülés tartatott. Követelte azonnali elővételét. A községi biró várakozásra utasitotta, mire B. Regina az ülésbe behatolt s folyton a csendet zavarta. Miután a községi biró többszöri rendreutasitásai daczára sem hagyott fel a csendzavarással, M. J. községi biró néhány órára a községi zárkába csukatta. B. Regina ezért M. J. községi biró ellen személyes szabadság megsértése czimén bünvádi feljelentést tett s befejezett tárgyalás rendén a pécsi királyi törvényszék M. J. községi birót a személyes szabadság megsértésének büntettében elmarasztalta és egy havi fogságra s három havi hivatalvesztésre itélte. Az itélet döntő indokát az képezte, hogy a panaszos nő semmi olyat nem követett el, mely a községi birót az ő letartóztatására feljogositotta volna. A pécsi kir. tábla s a királyi Curia az első biróság itéletének megváltoztatásával M. J. községi birót felmentette és pedig a következő indokokból: Tekintettel arra, hogy a községi biró a községi hatóság tekintélyének fentartása érdekében jogositva van a hivatali eljárása közben botrányos magaviseletet tanusitó felek ellenében rendbüntetésül elzárást alkalmazni; tekintettel továbbá

arra, hogy a vádbeli eset alkalmával a sértett fél a képviselőtestület tanácskozását zavaró tiszteletlen magaviselete által eme rendbüntetés alkalmazására okot szolgáltatott: ennélfogva a vádlottnak ama ténye, hogy a sértett felet emlitett magaviselete miatt rövid időre elzárta, törvényellenesnek tekinthető nem lévén, a btk. 193. §-ában körülirt személyes szabadság megsértésének vétségét meg nem állapithatja; miért is vádlottat az ellene e czimen emelt vád alól fel kellett menteni.

A községi birónak az a cselekedete, hogy az általa összehivott, nem hivatalos jellegü gyülekezetből valakit községi szolgák segitségével erőszakosan kivezet, csupán a miatt, mert annak mint egyik érdekeltnek ugyanott tett nyilatkozatát sértőnek vélte, a btkv. 475. §-a alá nem foglalható, hanem a btkv. 261. §-ában meghatározott becsületsértés tényálladékát állapitja meg.

A m. kir. Curia 1892. évi 7253. sz. határozata:

Vádlott községi biró Sz. D. panaszost, nem hivatalos jellegü gyülekezetből a községi szolgákk segélyével erőszakosan kivezettette, mert annak egyik nyilatkozatát sértőne vélte. A biróság vádlottat becsületsértés vétségében marasztalta el. A temesvári kir. itélőtábla a kir. törvényszék itéletét megváltoztatta, vádlottat a becsületsértés vétsége helyett a btkv. 475. §. alapján a hivatali hatalommal való visszaélés vétségében mondta ki bünösnek s ezért 1 havi fogházra és a btkv. 484. §. alapján a viselt hivatal elvesztésére is itélte, mert vádlott cselekményének elbirálásánál lényeges körülményt nem az képez, hogy a község házánál összehivott gyülekezet tanácskozásának a tárgya, vádlottnak, mint községbirónak állásával összekapcsolt hivatalos eljárására vonatkozott-e vagy sem? hanem az, vajjon midőn sértettet a gyülekezetből a hivatalos közegekkel kivitette, vádlott az őt csupán hivatali állásánál fogva megillető hivatali hatalmával visszaélt-e vagy sem? minthogy pedig az eljárás adatai szerint a sértett kivezetésénél közreműködött közegekkel vádlott csakis községi biró minőségében rendelkezhetett, nyilvánvaló, hogy a sértett ellen véghezvitt cselekményt ebben a közhivatali minőségben követte el, ezért cselekménye a btk. 475. §-ába ütközvén, ehhez képest minősitendő és a büntetése a btkv.-nek most idézett és a 484. §-a értelmében kimérendő volt. A kir. Curia a kir. tábla itéletének megváltoztatásával, az eljáró elsőfoku biróság itéletét hagyta helyben oly hozzáadással, hogy az itélettel együtt az iratok is a vádlott felettes hatóságával közlendők. Mert habár a vádlottnak az elsőbirósági itélet indokaiban leirt az a cselekedete, hogy az általa összehivott, nemhivatalos jellegü gyülekezetből Sz. D. panaszos felet az előszólitott községi szolgák segitségével erőszakosan kivezette csupán a miatt, mert annak mint egyik érdekeltnek ugyanott tett nyilatkozatát sértőnek vélte, kétségkivül jogtalan és a panaszosra nézve meggyalázó volt, mindazonáltal a jelzett cselekedet a btkv. 475. §-a alá nem foglalható. E törvényszakasz ugyanis megköveteli, hogy a közhivatalnok hivatali hatalmával a végett éljen vissza, hogy valakit jogtalanul valaminek eltürésére vagy elhagyására kényszeritsen, ez az ismérv azonban a jelen esetben nem forog fenn, mert az, hogy a sértett fél magát a meggyalázó cselekményt volt kénytelen eltürni, a fent emlitett fogalommeghatározásnak nem felel meg, s arra nincs adat, hogy a vádlott cselekményének czélja az lett volna, hogy a panaszos fél egyéb valaminek eltürésére vagy elhagyására kényszerittessék. Minthogy ezek szerint a btkv. 475. §-a a vádbeli esetre nem alkalmazható s a vádlott ugyanakkor nyilváni-

tott abbeli szándékától, hogy a panaszost a községi szolgákkal letartóztatta, e szándék végrehajtása előtt elállott s ennélfogva a btkv. 193. §-a sem nyerhet a vádlott ellen alkalmazást; ellenben a panaszos meggyaláztatása a btkv. 261. §-ában meghatározott becsületsértés tényálladékát állapitja meg, minthogy a vádlottnak abbeli eljárásában, hogy a panaszos kivezetésénél a községi szolgákat alkalmazta, fegyelmi vétség jelenségei mutatkoznak: mindezek folytán a kir. tábla itéletének megváltoztatásával, az e.-b. itélete volt helybenhagyandó.

A községi birónak, mint a községben a közrendőrséget kezelő közegnek joga van az elöljáróság hivatalos helyiségében, az elöljáróság tekintélyét sértő magaviseletet tanusitó egyénnel szemben rendbüntetést alkalmazni.

A m. kir. Curia 1888. évi 9333. sz. határozata:

A lugosi kir. törvényszék M. Constantin községi birót a P. Juon ellenében elkövetett és a btk. 193. §-ába ütköző, személyes szabadságnak közhivatalnok általi megsértése vétségében, és ezért a hivatkozott 193. §-a alapján a btk. 91. §-ának alkalmazása mellett egy havi fogházra és két évi hivatalvesztésre itélte, következő indokokból:

Vádlott maga beismerte, hogy ő mint községi biró a községházánál magát illetlenül viselő P. Juont viseleteért a községi fogdába elzáratta; tekintve, hogy neki, mint községi birónak, az ellene elkövetett sértésért, ugy a btk. 262. §-ában, mint a kbtk. 46. §-ában meghatározott cselekmények fenforgása esetén is a törvény rendes utján elégtételt keresni joga van, de olyan törvény vagy törvényes gyakorlat, mely őt rendbüntetés gyanánt elzárás alkalmazására feljogositaná, nem létezik; ezen tényállás ellenében cselekménye a btk. 193. §-ában meghatározott vétség tényálladékát képezi: ugyanazért ő — tekintettel büntetlen előéletére a P. Juon illetlen magaviselete feletti felindult állapotára és a letartóztatás pár órai tartamára mint enyhitő körülményekre, — az itélet értelmében fenyitendő volt. A budapesti kir. itélőtábla ezen első birósági itéletet megváltoztatta és M. Constantint teljesen felmentette. Indokai a következők: a kiderült tényállás szerint sértett P. Juon azon alkalommal, midőn a vádlott községi biró által pár órányi időtartamra elzáratott, a községi elöljáróság hivatali helyiségében illetlen s az elöljáróság tekintélyét sértő magaviseletet tanusitott, a községi birót, mint az 1871. évi XVIII. t.-cz. 22. §-a értelmében kisközségekben a körendőrséget kezelő közeget, az ily rendbüntetés alkalmazása joggal megilleti. A kir. Curia: A budapesti kir. itélő tábla itéletét fenti szám alatt indokolásánál fogva helybenhagyta.

A községi biró jogositva van, ha hatósági eljárásában ellentállásra talál, erőszakot is alkalmazni.

A m. kir. Curia 1885. évi 5155. sz. határozata:

H. János, hogy tőle különválva élő nejét hazatérésre birja, neje tartózkodási helyén megjelent, ott erőszakoskodva kést rántott elő, többeket megszurt, miért is a sértettek a községi biróhoz fordultak védelem s a rend helyreállitásáért. A község birája D. Károly rögtön megjelent. s midőn H. Jánost rendreutasitotta, a garázdálkodó ellene támadt s őt megöléssel fenyegette. A községi biró közbelépett, H. Jánostól a kést erőszakkal el-

vétette, s őt az utczára kitolta, miközben a kezében volt pálczájával néhányszor a garázdálkodó hátára ütött. H. János a btk. 473. §-a alapján D. Károly községi biró ellen hivatalos hatalommali visszaélés czimén a veszprémi m. kir. törvényszék előtt vádat emelt. Az elsőbiróság vádlott D. Károly községi birót főleg azon indokból, mivel eljárásában jogos védelmet használt, a vád alól felmentette. A kir. ügyész további felebbezései folytán a kir. itélőtábla és a kir. Curia a birót következő indokolással mentette fel: mert azon fenforgó körülmények között, miszerint H. János a kezében volt nyitott bicskával, melylyel előzőleg már a községi biró eljárása hivatali hatalommal való visszaélésként be nem számitható, miután tőle, minden köteles higgadtság mellett, sem az nem követelhető, hogy egy késsel felfegyverkezett és a kést letenni vonakodó ember dühöngéseit tétlenül nézze, sem pedig neki az, hogy a késnek kiragadása perczében a történtek által okozott megzavarodás közepette a kezében volt pálczájával rögtön csekély visszatorlást gyakorolt, vétségül fel nem róvható.

Ha a községi biró fegyelmi büntetésül vasra veretést alkalmazott, a btk. 193. §-a alá eső személyes szabadságnak megsértése és a 475. §-ba ütköző hivatali hatalommal való visszaélés vétségét követi el.

A m. kir. Curia 1884. évi 8963. sz. határozata:

A temesvári kir. törvényszék 1884. évi 5405. sz. a. B. György községi törvénybirót az ellene a btk. 193. és 475. §§-ai alapján emelt vád és következményei alól felmentette. A bpesti kir. itélőtábla 1884. évi 10,445. sz. a. az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s kimondotta, hogy vádlott bünös a btk. 193. §-a alá eső személyes szabadságnak megsértése és a 475. §-ba ütköző hivatali hatalommal való visszaélés vétségében és ezért a btk. 96. §-ának alkalmazásával összbüntetésben 6 havi fogházra és ennek kitöltésétől számitandó 3 évi hivatalvesztésre itélte. A m. kir. Curia tekintve, hogy az 1871. évi LII. t.-cz. 3. §-a szerint, mindennemü bilincsnek alkalmazása eltöröltetett s azon törvény 5. §-a értelmében a bilincs, tehát a vasraverés, mint elővigyázati, biztonsági és fegyelmi eszköz, esetleg és csupán fegyenczek vagy vizsgálati fogságban levő személyek ellen alkalmazható miután a községi biró fegyelmi büntetésül bilincset, vasraveretést törvényesen soha sem alkalmazhat: a kir. itélő táblának itéletét indokainál fogva helyben-

Nem büntethető a községi biró, a ki a közmunka teljesitésére a kötelezettet karhatalommal kivezetteti, ha ez tartozását sem pénzzel meg nem váltja, sem felhivására meg nem jelenik.

A m. kir. Curia 1894. évi 10,670. sz. határozata:

N. Mihály mint Sz. József csendbiztos felebbvalója, ifj. B. János községi szolgának azon jelentése következtében, hogy T. Sándor a közmunkát természetben leszolgálni többszöri felszólitás után is vonakodik, utasitotta a nevezett csendbiztost, hogy a községi szolga kiséretében T. Sándor lakására menvén, őt szükség esetén karhatalommal is vezessék ki a dadi utra, hol a közmunkák folytak. Vádlottak azt állitják, hogy T. Sándor felhivásuknak ellenszegült és nekik ellenállott, sőt B. János községi szolgát tettleg bántalmazta is. Mindezekből világos, hogy Sz. József és B. János vádlottak nem-

csak hogy nem jártak el törvényellenesen, hanem épen a felsőbb hatóság utasitásait hajtották végre akkor, midőn a panaszost karhatalommal akarták a közmunka teljesitésére kényszeriteni, s midőn nekik a panaszos e hivatalos működésük teljesitése közben ellenállott, nemcsak joguk, hanem kötelességük is volt őt letartóztatni és bekisérni. Minthogy tehát a vádlottak a panaszossal szemben csak kötelességüket teljesitették, őket sem a hivatali hatalommal való visszaélés, sem a személyes szabadság megsértésének vádja nem terhelheti, miért is a komáromi törvényszék őket felmentendőnek találta. A győri kir. itélőtábla az elsőfoku itéletet indokain kivül még a következő indokokból hagyta helyben: sértett beismerésével igazolva van, hogy közmunka-tartozását pénzben meg nem váltván, annak természetben való ledolgozása kirendeltetett, de a kirendelésnek eleget nem tett, s felhivás daczára a közmunkára való menetelt azon ürügy alatt, hogy elvállalt munkáját abba nem hagyhatja, megtagadta. Minthogy azonban a közmunkatartozás az adótartozás jellegével bir, ennélfogva ellene a kényszerités is jogosultan volt alkalmazható. A kir. Curia az itélő tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

A községi jegyző jogositva van sürgős községi rendőri ügyekben elővezettetést is elrendelni.

A m. kir. Curia 1891. évi 6888. sz. határozata:

Bruckner F. nagy-marosi községi jegyzőnél H. Anna X. gazdája ellen szolgálati viszonyból kifolyólag panaszt emelt. A jegyző X-et, ki akkor Nagy-Maroson volt, az elöljáróság előtt megjelenésre idézte. X. kijelentette, hogy megjelenni nem fog. Bruckner F. ismételve megidézte és pedig azon izenettel, hogy meg nem jelenés esetén kényszereszközökhöz fog nyulni. X. a megjelenést akkor is megtagadta. Bruckner F. jegyző harmadizben W. József és H. Mátyás kisbirókat erre azzal küldte X. után, hogy őt hozzák a hivatalba, mire X. a kisbirák kiséretében a hivatalos helyiségben meg is jelent. X. Bruckner F. jegyző, W. József és H. Mátyás ellen ezért hivatalos hatalommal való visszaélés vétsége czimén az ipolysági kir. törvényszék előtt bünvádi panaszt emelt. Az elsőbiróság vádlottak ellen az eljárást következő indokok alapján megszüntette: Habár Bruckner F. vádlott a kisbiráknak háromszori küldetése s különösen azon utasitása által, hogy a kisbirák panaszló nélkül ne térjenek vissza, a panaszló megjelenésére kényszert gyakorolt, de miután fellépése oly irányban történt, melyben hivatali hatalommal való visszaélés tényálladéka fenn nem forog, a mennyiben eme vétség egyik lényeges alkateleme, hogy a közhivatalnoknak eljárása hivatali hatásköréhez tartozzék, ennélfogva a bünvádi eljárás vádlottak ellen, W. József és H. Mátyás ellen azért is, mert ők fenti eljárásukban Bruckner F. vádlottnak mint törvényes elöljárójuknak meghagyását teljesitették, megszüntetendő volt. A vádbeli cselekmény a btk. 193. és 323. §. első bekezdésébe ütköző személyes szabadság megsértés vétségének sem volt minősithető, mert panaszlónak elfogatása, letartóztatása nem eszközöltetett; a cselekmény csakis kisérlet jellegével bir, a fentebbi szakaszokba ütköző vétségek kisérlete azonban nem büntethető. Panaszos további felebbezése folytán a budapesti kir. itélőtábla az elsőbiróság határozatát Bruckner Ferenczczel szemben megváltoztatta s őt hivatalos hatalommal való visszaélés vétsége miatt vád alá helyezte; mert Bruckner F. beismerte, hogy a panaszos és ennek cselédje közt a szolgálati viszonyból kifolyólag felmerült

ügyben 1890. évi julius 29-én panaszost, ki akkor Nagy-Maroson időzött, W József kisbiró által hivatali helyiségébe hivatta és midőn ez kijelentette, hogy ott megjelenni nem fog, W. József kisbirót ismét panaszoshoz küldötte, még pedig nevezett kisbiró vallomása szerint fenyegető üzenettel, hogy meg nem jelenése esetén kényszereszközhöz fog nyulni; és miután panaszos a megjelenést másodszor is megtagadta, vádlott harmadizben két kisbirót küldött panaszos s pedig nevezett kisbirák vallomása szerint azon utasitással, hogy panaszos nélkül ne menjenek vissza; ezután panaszos a kisbirák kiséretében vádlott hivatali helyiségében meg is jelent. Minthogy tehát Bruckner F. vádlott, ki községi jegyző, a vizsgálat adatai szerint, a hivatali hatásköréhez nem tartozó ügyben jogtalanul hivatta panaszost; minthogy továbbá vádlott azon utasitása által, hogy a kisbirák panaszos nélkül ne térjenek vissza, panaszosra jogtalanul kényszert gyakorolt: vádlott az elsőbiróság végzésének megváltoztatásával a hivatali hatalommal való visszaélés vétsége miatt vád alá helyezendő volt. Vádlott Bruckner Ferencz felebbezésére a kir. Curia a kir. tábla határozatát megváltoztatta és az elsőbiróság határozatát hagyta helyben. A Curia határozatának indokaiból kiemeljük: tekintve, hogy a községi elöljáróság községi rendőri intézkedésekre jogositott; tekintve, hogy vádlott mint községi jegyző s az elöljáróság tagja, a községi elöljáróság nevében eljárni illetékes; tekintve, miszerint nem czáfoltatott meg vádlott azon védekezése, hogy ő nem cselédügyben, melyben a községi elöljáróság eljárni illetéktelen, hanem pusztán községi rendőri szempontból a panaszlónő s illetőleg férje által cselédkönyve, bére és ruházata visszatartásával elbocsátott s a községben szállás és élelem nélkül bolyongó nőcselédnek a községből eltávolithatása céljából kérette a községben idézésekre is alkalmazott kisbiró mint községi hatósági közeg által ismételten a megjelenésre panaszlónőt; tekintve, hogy az ismételt idézésre is sem személyesen, sem képviselője által a községi elöljáróság előtt meg nem jelent panaszlónőnek esetleg elővezettetését is elrendelő intézkedése által a sürgős rendőri ügyben eljárt vádlott hivatali hatalommal vissza nem élt.

A biró saját rendőri hatáskörét általánosságban másra átruházni jogosultsággal nem bir.

A m. kir. Curia 1888. évi 7657. sz. határozata:

B. Mihály szolgálatában álló S. Erzsébet cseléd szolgálatából megszökött és szülőihez, S. Mihályhoz menekült. B. Mihály tudomást szerezvén cselédjének megszökéséről, hogy azt szolgálatába való visszatérésre kényszeritse, K. Károly városi rendőrhöz fordult s ennek segédkezését vette igénybe. K. Károly városi rendőr, miután a városi főbirótól általános megbizása volt arra nézve, hogy a szökésben levő cselédeket távollétében minden különös utasitás nélkül letartóztathatja, B. Mihály felszólitásának engedve, vele együtt S. Mihály lakására ment, hol is a leányt követésére felszólitotta; minthogy pedig a leány nem engedelmeskedett, karhatalommal akarta a városházára bekisérni. Ekkor S. Mihály ellentállott és erőszakkal szabaditotta ki a rendőr kezéből. B. Mihály látván, hogy a rendőr az ellenében kifejtett erőszakkal szemben a leányt be nem kisérheti, a városi főbiróhoz sietett, kinek is felhivására a helyben állomásozó csendőrség közbelépett és ennek folytán a szökevény leány a városi fogdába kisértetett. A hivatalból beszerzett törvényhatósági szabályrendelet szerint Sárospatak város elöljárósága az 1876. évi XIII. t.-cz. 115. §-ában meghatározott, a cseléd és

gazda között felmerülő viták elintézése, ugyszintén ezen törvény rendeletének áthágása esetében való törvényszerü megtorlására nézve elsőfoku bírósággal van felruházva. A végtárgyalás során kihallgatott Sárospatak város főbirája megerősiti K. Károly rendőrnek abbeli állitását, hogy ez utóbbi a szökevény cselédeknek letartóztatására általánosan megbizva volt. Ezen tényállás alapján S. Mihályt a sátoralja-ujhelyi kir. törvényszék hatóság elleni erőszak vétségében bünösnek mondta ki. A kir. tábla az elsőbiróság itéletét helybenhagyta. A kir. Curia fenti számu határozatával a hatóság elleni erőszak vétsége alól felmentette, mert a főbiró saját rendőri hatáskörét általánosságban másra átruházni jogosultsággal nem bir, nem különösen akkor, midőn az eljárás tárgyát a személyes szabadság megfosztásának kérdése képezi.

A községi jegyző, habár közhivatalnoknak tekintendő, mégis hivatali köréből kifolyólag letartóztatás elrendelésére jogositva nincs.*

A m. kir. Curia 1887. évi 8754. sz. határozata:

F. József községi jegyző 1884. évben B. Imrét és W. Ferenczet a községi biróság előtt folyt perekben kiegyeztetni iparkodott. W. Ferencz ezért illetlen lármára fakadt. A jegyző W. Ferenczet illetlen viselkedéséért egy óra hosszáig a községi zárkába záratta. W. F. ezért a törvényszék előtt személyes szabadság megsértése miatt panaszt emelt F. József ellen. A törvényszék vádlott jegyzőt, azon indokból, mivel mint hatósági közeg járt el, felmentette. A kir. tábla és a kir. Curia azonban az első biróság itéletének megváltoztatásával vádlott F. Józsefet a személyes szabadság megsértésének vétségében elmarasztalta és a tulnyomó enyhitő körülmények figyelembe vételével 10 frt pénzbüntetésre itélte, azon indokból, hogy mint községi jegyző fegyelmi hatóság gyakorlására jogositva nem volt.

A községi tanács nincs jogositva rendzavarásért szabadságvesztés-büntetést alkalmazni.

A m. kir. Curia 1889. évi 5521. sz. határozata:

L. Mátyásné, K. Anna és S. Antonia között lakásukon farsang táján czivakodás és nagy zaj keletkezvén, ez által a szomszédos lakosok éji nyugalma is megzavartatott. E miatt K. József községi másodbirónál panasz emeltetett, ki a csendzavarókat másnap vasárnap délelőtt a községházához berendelte, s minthogy a berendelt egyének a község tanácstermében is ildomtalanul viselkedtek, a jelen volt tanácstagok, névszerint V. Menyhért, K. József másodbiró, L. Ferencz és A. Antal, a berendelt nőket az éji csendzavarás és a tanácsházban tanusitott viselkedés miatt egy órai elzárásra elitélték, és K. Józsefet a foganatositással megbizták, ki a végrehajtást akkép foganatositotta, hogy K. Annát egy kamrába, mely zárkául használtatott, S. Antoniát pedig az istállóba elzárta $^{3}/_{4}$10 órakor délelőtt. S. Antónia a fogdából egy óra elteltével kibocsáttatott, K. Anna azonban csak délutáni fél három órakor bocsáttatott ki, s ezen hosszas letartóztatásnak következtében az orvosi bizonylat szerint meghülés következtében 8—10 napig lázas beteg lett. A községi elöljáróság ezen eljárásról jegyzőkönyvet nem vett fel. Letartóz-

* A Curia ezen határozata ellentétben van hason esetekben tett elvi kijelentéseivel.

tatottak a községi elöljáróság ezen eljárása ellen személyes szabadságuk megsértésének vétsége miatt a kir. törvényszék előtt a tanácsban részt vett tagok ellen vádat emeltek, minek következtében a törvényszék K. Józsefet nyolcz napi fogházra, a többieket pedig 50—50 frt pénzbüntetésre itélte. A kir. itélőtábla az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával egyedül K. József másodbirót marasztalta és pedig 50 frt pénzbüntetésben és pedig azon indokokból, mivel vádlott elöljárósági tagok, elöljárói tekintélyök megsértését látták a kérdőre vontak által használt durva kifakadásokkal, s ily körülmények közt a csekély rendbüntetés kiszabására magukat felhatalmazottaknak vélték s habár az itéletmondásnál szabálytalanul jártak is el, ebbeli cselekményük csakis fegyelmi eljárás tárgyát képezheti. A kir. Curia a másodbiróság itéletét megváltoztatta és minthogy a vádlott elöljárók ellen a személyes szabadság elleni vétséget kellőleg bebizonyitottnak találta s vádlottakat három évi hivatalvesztésre s az elsőbiróság által kiszabott büntetésre itélte és pedig azon indokból, mivel mint községi elöljárósági tagok, e minőségükben büntető birói hatalommal nem birtak s csakis törvényes hatáskörük áthágásával követtek el hivatalos hatalommali visszaélést.

A községi jegyzők a rendőrség általános tisztének gyakorlására, különösen a rendőri szolgálat teljesitésére, hivatva nincsenek. A községi jegyzők, mint elöljárósági (hatósági) tagok csak annyiban vehetők a büntetőtörvény oltalma alá, a mennyiben hivatalos eljárásuk a törvény vagy a hatóság meghagyására vezethető vissza.

A m. kir. Curia 1888. évi 3453. sz. határozata:

P. József anyósa házából, a tőle törvényesen el nem vált neje által oda vitt ingóságokat, melyeket nejével együtt szerzett, önhatalmulag, anyósa ellenzése daczára elszállitni akarta, s azok elszállitásában csakis a közbelépő községi jegyző akadályozta meg. Ez alkalommal P. József J. K. községi jegyzőt, ki őt erőszakos eljárása miatt rendre utasitá, mellen ragadta s bitangnak nevezte. P. József ellen ezen cselekvényéért a mármaros-szigeti kir. törvényszék előtt, hatóság elleni erőszak vétségéért vád emeltetett, s megtartott tárgyalás után a biróság egy havi fogházra itélte. A kir. tábla az első biróság itéletét megváltoztatta s vádlottat a hatóság elleni erőszak vétségének vádja alól felmentette s ezen cselekményét a btkv. 261. §-ában meghatározott becsületsértésnek minősitvén, becsületsértés vétségében marasztalta következő okokból: A községi jegyzők, mint a községi hivatal irásbeli ügyeinek ellátására megválasztott tisztviselők, a rendőrség általános tisztének gyakorlására s különösen a rendőri szolgálat teljesitésére hivatva nincsenek. A fenforgó esetben F. K. községi jegyzőnek külön megbizása nem volt, és csak önbuzgalomból, önelhatározásból, meghagyás nélkül ment a Szakács Demeter házához, hogy ott P. József vádlottat, a nejével állitólag közösen szerzett ingó vagyonnak önhatalmu elvitelében megakadályozza. F. K. községi jegyző tehát emez eljárásával hatáskörét tullépte s nem kötelességszerü teendőt teljesitett. Minthogy pedig a községi jegyzők, mint elöljárósági (hatósági) tagok csak annyiban vehetők a büntetőtörvény oltalma alá, a mennyiben hivatalos eljárásuk a törvény vagy a hatósági meghagyásra visszavezethető: P. József vádlottnak az a cselekménye, mely szerint F. K. községi jegyző közbelépésének ellenszegült és azt mellen fogta, nem vonható a btk. 165. §-ának intézkedése alá. Ehhez képest P. József vádlottat a hatóság elleni erőszak vétségének vádja alól fel kellett menteni. Ellenben ugyan P. József vádlott azzal, hogy ez alkalommal nevezett községi jegyzőt

«bitangnak» nevezte, a btk. 261. §-ában meghatározott becsületsértés vétségét követvén el, őt ebben a vétségben vétkesnek kellett kimondani. A kir. Curia a királyi tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

A községi jegyző az elöljáróságnak tagja, minélfogva — sürgős esetben — a megsértett közrend és közcsend helyreállitása érdekében a verekedő egyént rövid ideig letartóztathatja.

A m. kir. Curia 1892. évi 2004. sz. határozata:

T. Sándor községi jegyző, a hozzá véres fejjel panaszra ment M. Láza kérésére, a veszekedésről és a verekedéséről már előbbről ismert M. Gyókát, a közrend és a közcsend helyreállitása érdekében a községházánál letartóztatta és délelőtt 10 órától délutáni 2 óráig, tehát négy órán át elzáratta és pedig azon világos czélzattal, hogy az életveszélyesnek látszó sérülés következtében, a tettest a hatósághoz kisértesse. T. Sándor ellen ezért személyes szabadság megsértésének vétsége miatt a törvényszék előtt panasz emeltetett, hol is ellene a büntető eljárás következő indokokból megszüntettetett: 1886. évi XXII. t.-cz. egyetlenegy szakasza sem köti valamely álláshoz vagy személyhez a község rendőri intézkedés jogát, mint ennek ellenkezője állittatik a kir. ügyészi inditványban, hanem az a hivatkozott törvény 62. §-a értelmében a községi elöljáróság jogköréhez utaltatik. Tekintve pedig, hogy a községi jegyző a községi elöljáróságnak értelmi képesség dolgában rendszerint első tagja, ebből folyólag kétségtelen, hogy őt mint ilyent, a megsértett közrend és közcsend érdekébeni intézkedés joga, legalább is sürgős esetekben, jogszerüleg megilleti; tekintve, hogy T. Sándor községi jegyző tehát akkor, midőn hozzá bevert véres fejjel panaszra ment M. Láza kérése folytán, a veszekedéséről és verekedéséről már előbbről ismert M. Gyókát — a közrend és közcsend érdekében is — a községházánál délelőtti 10 órától délutáni két óráig, tehát nappali 4 órai időre elzáratta, azon szándékkal, hogy a mennyiben a sértés életveszélyes, a tettest a hatósághoz kisértethesse, csak hivatali jogkörén belül járt el, s ezen cselekménye miatt büntetőjogi felelősség annál kevésbé terheli, mert mihelyt M. Láza kijelentette, hogy sebe nem életveszélyes és M. Gyóka megbüntetését nem kivánja, utóbbit a panaszolt községi jegyző azonnal szabadon bocsátotta. A kir. tábla és a kir. Curia az első biróság határozatát indokainál fogva helybenhagyta.

4. Cselédügy.

Ha valaki nem háztartási vagy gazdasági szolgálatra van kötelezve, hanem mint kézmüves van folytonosan alkalmazva, az 1876. évi XIII. t.-cz. 3. §-a *b*) pontja értelmében cselédnek nem tekinthető.

A m. kir. Curia 1887. évi 6560. sz. határozata:

L. Imre kovács St. Albertnél 1882. évi első napjától akképen állott szolgálatba, hogy szolgálati éve a szolgálatba lépés napjától egy évig tart. Szolgálati éve később mindig ily módon hosszabbittatott meg több éven át. St. Albert 1885. év folyamán minden ok nélkül felmondott. L. Imre a szolnoki kir. járásbiróságnál szolgálati éve hátralevő időtartamára járó bérfizetése

iránt beperelte. A biróság a perbeli bizonyitékok alapján az 1876. évi XIII. t.-cz. alkalmazásával alperest azon indokból marasztalta, mert a külső cselédek szolgálati éve, ha a szolgálati szerződésben más ki nem köttetett, a szolgálatba lépés napjától számitandó egy évig tart, az ily cselédnek pedig a szolgálati év lefolyása előtt ok nélkül felmondó gazda, a hátralevő szolgálati évre eső minden bérét tartozik megfizetni. A budapesti kir. itélőtábla az első biróság eljárását hivatalból megsemmisitette és a keresetnek visszaadását rendelte el. Mert a keresetileg érvényesitett követelés szolgálati viszonyból eredő bérkövetelést képez, a gazda és cselédek közt fenforgó bérkövetelés iránti követelések pedig az 1876. évi XIII. t.-cz. 115. §-a szerint első sorban közigazgatási uton érvényesitendők; felperes pedig azt, hogy eme közigazgatási eljárás már megtörtént volna, nem bizonyitja. A kir. Curia fenti számu határozatában a budapesti kir. itélőtábla végzésének megváltoztatásával, az ügyet a polgári biróság hatósága alá tartozónak mondta ki s utasitotta a kir. itélő táblát, hogy a pert érdemileg birálja el és ujabb határozatot hozzon. Mert felperes cselédi minősége az 1876. évi XIII. t.-czikk 1. §-a értelmében meg nem állapitható, minthogy felperes alperesnél mint kovács volt folytonos, de nem háztartási vagy gazdasági szolgálatra lekötelezve és igy mint iparos-munkás az idézett törvény 3. §-a *b)* pontja értelmében cselédnek nem tekinthetik. Ezen okból a felek közti vitás kérdés elintézése az idézett törvény 115. §-a alapján a közigazgatási hatóság alá nem tartozik.

Aki nem bérfizetésért, hanem jutalom igérete ellenében szegődik gazdaság körüli szolgálatok teljesitésére, cselédnek nem tekinthető.

A m. kir. minisztertanács 1888. évi aug. 16-án hozott határozata.
(Közölve az I. kötet 142. lapján.)

Jószágkezelő cselédnek nem tekinthető.

A m. kir. minisztertanács 1884. évi márcz. 8-án hozott határozata.
(Közölve az I. kötet 144. lapján.)

Annak megállapitásánál, hogy valaki gazdatisztnek vagy cselédnek tekintessék-e, csakis maga a szolgálat, melyre alkalmazva lett, nem pedig a feltételezett tudományos előkészültségnek tényleges megszerzése vagy meg nem szerzése irányadó.

A m. kir. Curia 1892. évi 28,687. sz. határozata:

A szombathelyi kir. törvényszék N. Lajosnak Sz. István elleni perében a birói illetőségét leszállitotta következő indokok alapján: Felperes a tárgyalás során maga beismerte, hogy gazdasági intézetbe nem járt, gazdasági képesitési oklevelet nem nyert s mindössze három elemi iskolát végzett. — Tekintve pedig, hogy felperes ezen beismerésével szemben gazdatisztnek nem tekinthető, miután a gazdatiszti minőség magasabb müveltséget feltételez, mint a milyennel felperes rendelkezik, mit meg nem változtat azon tény, hogy alperest ispánnak nevezik, ezeknél fogva alperes nem tartozván ama kivételek közé, melyeket az 1876. évi XIII. t.-cz. 2. § cselédekre nézve megállapitott, a birói illetőséget az 1876. évi XIII. t.-cz. 115. § értelmében.

leszállitani kellett annál is inkább, mert a nagymélt. m. kir. Curia kimondotta, (Dtár XVII. 25.), hogy a cselédnek a gazda ellen hátralékos bér iránti követelése akkor sem tartozik a polgári biróságok illetékessége alá, ha a szolgálati viszony megszünt (1891. évi október hó 6-án 8584. szám alatt). A győri kir. itélőtábla az elsőbiróság végzését megváltoztatta, az eljáró kir. járásbiróságnak illetékességét megállapitotta, a biróságot további szabályszerü eljárásra utasitotta, mert: Az 1876. évi XIII. t.-cz. 3. § *a)* pontjához képest nem tekintethetnek cselédnek azok, kik tudományos előkészültséget s általában magasb müveltséget feltételező szolgálatokat teljesitenek. Alperes nem vonta kétségbe, hogy felperest a bemutatott szerződés szerint ispánnak fogadta fel és ispáni szolgálatra alkalmazta, mely szolgálat a gazdasági szakmában tudományos előkészültséget s magasb müveltséget feltételez; a gazdatiszti, vagy cselédi minőség megállapitásánál pedig csakis maga a szolgálat, melyre valaki alkalmaztatott, nem pedig a feltételezett tudományos előkészültségnek tényleges megszerzése, vagy meg nem szerzése lehet irányadó, s igy habár felperes beismerte, hogy magasabb tanintézetet nem látogatott, az 1876. évi XIII. t.-cz. 1. §-ában jelzett cselédnek nem tekinthető. Ezeknél fogva az 1876. évi XIII. t.-cz. 115. §-ára alapitott alperesi kifogásnak helyt adni nem lehetett s az elsőbiróság illetékességét megállapitani kellett. A m. kir. Curia fenti számu határozatával a másodbiróság végzését indokainál fogva helybenhagyta.

A pinczemester cselédnek nem tekinthető, minthogy az ily minőségben való alkalmazás megfelelő szakismeretet és szakképzettséget feltételez. Ennélfogva főnöke ellene vélt követelésének érvényesitése közigazgatási utra nem tartozik.

A m. kir. Curia 1891. évi 4524. sz. határozata:

S. Bálint pinczemester fizetése iránt gr. Zs. Róbert ellen a kir. járásbiróság előtt pert inditott. Az első biróság érdemben itéletet hozott. A kir. tábla az első biróság itéletét megsemmisitette és felperest, minthogy évi bérfizetés iránt inditotta keresetét, az 1876. évi XIII. t.-cz. 1. és 3. szakaszának egybevetéséből cselédnek minősitette, követelésével közigazgatási utra utasitotta. A kir. Curia fenti határozatával a másodbiróság végzését megváltoztatta és utasitotta, hogy érdemlegesen birálja el a pert, mert felperes alperesnél mint pinczemester volt alkalmazva. Minthogy pedig ezen minőségben való alkalmazás megfelelő szakismeretet és szakképzettsége feltételez, ennélfogva cselédnek nem tekinthető s ehhez képest közigazgatást utra nem utasitható.

A szállodákban alkalmazott szobaleányok, habár bérfizetés nélkül alkalmaztatnak is, figyelemmel az 1876. évi XIII. törvényczikk 1. és 3. §-ára, cselédeknek tekintendők s az utánuk felmerült gyógyköltségek megtéritése a cselédekre nézve fennálló szabályok alá esik.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 16,607. sz. határozata:

A sz. kir. város tanácsának előterjesztésére, a közlött iratok visszaküldése mellett értesitem a sz. kir. város közönségét, hogy a szállodákban alkalmazott szobaleányok, habár bérfizetés nélkül alkalmaztatnak is, tekintettel az 1876. évi XIII. t.-cz. 1. és 3. §-ára, cselédeknek tekintendők, mert a szobaleány háztartási személyes és folytonos szolgálatot teljesit, ezért lakást és

eltartást, valamint azon előrelátott szokásos adományokat kapja, melyeket egyes vendégek nyujtanak, s melyeket a szállodatulajdonosok szokás szerint a bérbe beszámitanak; és mert a 3. §-ban felsoroltak között nem fordul elő; ennélfogva az igy alkalmazott szobaleányok gyógyköltségeinek fedezésére nézve is az 1875. évi III. t.-cz. 1. §-ának *d)* pontjában és az 1876. évi XIII. t.-cz. 32., 33. és 34. §-aiban előirt határozmányok szolgálnak irányadókul.

Ha a fuvaros egyetlen megbizás teljesitésére fogadtatott fel, sem cselédnek, sem mezei munkásnak vagy napszámosnak nem tekinthető.

A m. kir. minisztertanács 1893. évi szept. 25-én hozott határozata.

(Közölve az I. kötet 142. lapján.)

Magántársulat hivatalszolgája és a társulat között szolgálati viszonyból felmerülő kereset elbirálása nem közigazgatási, hanem birói utra tartozik.

A m. kir. Curia 1888. évi 8826. sz. határozata:

Egy budapesti biztositó társulat és annak hivatalszolgája közt szolgálati viszonyból per támadt. A bpesti IV. kerületi járásbiróság az ügy elbirálására magát illetékesnek mondta ki s a bizonylatokhoz képest itéletet hozott. A kir. tábla az elsőbiróság itéletét megsemmisitette s felperest keresetével közigazgatási utra utasitotta; mert a peres felek között az 1876. évi XIII. t.-cz. 1. §-ában szabályozott cseléd és gazda közötti viszony forog fenn; mert ugyanezen törvény 115. §-a szerint a gazda és cseléd között támadható viták elintézésére nem a polgári biróság, hanem az illető közigazgatási hatóság van hivatva; mert az 1868. évi LIV. t.-cz. 8. és 51. §-ai szerint jelen esetben eltérésnek a rendes illetőségtől helye nincsen. A kir. Curia a kir. tábla határozatát megváltoztatta s azt, az ügy érdemleges elbirálására utasitotta. Határozatának indoka következő: A hivatalszolga nem háztartási vagy gazdasági szolgálatra van kötelezve s mint ilyen pedig az 1876. évi XIII. t.-cz. 3. §-ának *b)* pontja szerint nem tekintetik olyan cselédnek, hogy keresetet azon biztositó bank ellenében, melynek szolgálatába állott, az illetékes polgári biróság előtt inditani jogosultsággal nem birna; ez okból a kir. járásbiróság illetékességét megállapitani és az ügy érdeme iránti határozat hozatalára a másodbiróságot utasitani kellett.

Cselédügyben — szolgálatba be nem állás esetén — azon hatóság illetékes eljárni, melynek területén a szerződés megköttetett, illetőleg a szolgálat teljesitendő.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 42,508. sz. határozata:

M. J. k.-v—i lakos panasza folytán Sz. R. ugyanottani lakos ellen a szolgálatba be nem állás miatt inditott ügyben az alispánnak másodfokon hozott határozatát, mely szerint a k—i járás főszolgabirája által elsőfokon hozott határozat helybenhagyásával Sz. R. különben kényszer alkalmazása mellett a panaszos szolgálatába beállani köteleztetett, K. J., a panaszos jelenlegi gazdájának felfolyamodványa folytán az 1886. évi XXI. t.-cz. 10. §-a alapján felülvizsgálván, azt az elsőfoku határozattal együtt megsemmisitem és az ezen ügyben illetékes k—i rendőrkapitányság utján uj eljárást és határozathozatalt rendelek el; mert az iratok szerint ugy panaszos, mint

panaszlott k—i lakosok, s a szerződés megkötésének, valamint a szolgálat teljesitésének helye K. város, minélfogva a k—i járási főszolgabiró ezen ügyben illetékesen nem járhatott el; továbbá, mert az eddigi eljárás az ügy elbirálására befolyással biró azon körülményre, hogy panaszosnak a foglaló mikor küldetett vissza, ki nem terjesztetett.

Hatóságilag felesketett erdőőr erdőőri minőségében töltött szolgálata nem cselédi hanem közbiztonsági szolgálat, melyre az 1876. évi XIII. t.-cz. határozatai nem alkalmazhatók.

A m. kir. minisztertanács 1892. évi 4347. I. M. számu határozata.

(Közölve az I. kötet 147. lapján.)

A cseléd és gazda közti viszonyból szolgálati dij czimén támadt követelés érvényesitése nem tartozik a polgári eljárás alá.

A m. kir. Curia 1887. évi 6658. sz. határozata:

A kir. Curia indokolása: Mindkét alsóbb biróság itélete az egész eljárással hivatalból megsemmisittetik s a kereset felperesnek visszaadatni rendeltetik; mert a gazda és cseléd közti jogviszony az 1876. évi XIII. t.-cz. által szabályoztatván, az érdekelt felek között támadható vitás kérdések elintézésére az idézett törvény 115. és 118. §-ai értelmében arra való tekintet nélkül, vajjon az elintézés a jogviszony tartama alatt, vagy ennek megszünte után vétetik igénybe, általában a közigazgatási hatóságok nyilvánittattak illetékeseknek; tekintve, hogy felperes keresetében az 1885. évre hátralékos bérét követeli, mely követelés tehát oly kártéritést nem tartalmaz, melyet az idézett törvény továbbra is a polgári biróságok hatósága alatt meghagyott; tekintve, hogy a fentebbiek értelmében az ügy nem tartozván a polgári biróság hatósága alá, az alsóbiróságok perbeli eljárása az 1881. évi LIX. t.-cz. 39. §-a *b)* pontjába ütközik: itéleteiket az egész eljárással együtt megsemmisiteni kellett.

Szolgálatban nem töltött felmondási időre követelt cselédbér iránti ügy elbirálása a közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1892. évi nov. 2-án hozott határozata.

(Közölve az I. kötet 158. lapján.)

Cseléd által külön kiérdemelt jutalomdij czimén támasztott követelés elbirálására a közigazgatási hatóságok nem illetékesek.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 85,769. sz. határozata:

N. M. k—i lakosnak P. B. mint R. T. k—i volt birtokos tisztje ellen inditott követelési ügyére vonatkozó iratokat, előbb nevezettnek felfolyamodása következtében felülvizsgálván, nem találtam indokot arra, hogy a közig. bizottságnak e tárgyban a másodfoku határozat helybenhagyásával hozott azon harmadfoku határozatát, mely szerint nevezett N. M. keresetével elutasittatott, megváltoztassam; és pedig annál kevésbé, mert a követelésbe

vett összeg az iratok tanusága szerint nem is cselédbér, hanem külön kiérdemelt jutalomdij czimén követeltetik; ilynemü követelések elbirálására pedig a közigazgatási hatóságok egyáltalán nem illetékesek.

Cselédbérkövetelés iránt inditott ügyekben az ügyvéd általi képviseltetés nem kötelező.

A m. kir. belügyminiszternek 1890. évi 8720. sz. a. kelt határozata:

Az Ö. L. által néhai Cs. F. örökösei ellen 300 frt állitólagos szolgálati bér s járulékai iránt folyamatba tett ügyre vonatkozó iratokat utóbb emlitettek felfolyamodása következtében felülvizsgálván, nem találtam okot arra, hogy a vármegye alispánjának e tárgyban mult évi szeptember 2-án 5047. sz. a. hozott és a perköltségekre vonatkozó megfelebbezett részében a közigazgatási bizottság részéről helybenhagyott azon határozatát, mely szerint az elsőfoku határozat feloldása mellett felperes Ö. L. keresetével el és illetőleg a törvény rendes utjára utasittatott, a perköltségek pedig kölcsönösen megszüntettettek, az 1886. évi XXI. t.-cz. 10. §-a alapján megsemmisitsem, annál kevésbé, mert cselédbérkövetelés iránt inditott ügyekben az ügyvéd általi képviseltetés nincsen törvényileg kötelezőleg előirva.

Az 1876. évi XIII. t.-cz. 115. §-ában emlitett közigazgatási hatóságok előtt tárgyalt cselédügyekben nincs helye esküvel való bizonyitásnak.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 4110. sz. határozata:

A tanácsi előterjesztésre, tudomás és miheztartás végett, az igazságügyi m. kir. miniszter urral egyetértve, ezennel értesitem a sz. kir. város közönségét, hogy az 1876. évi XIII. t.-cz. 115. §-ában emlitett közigazgatási hatóságok előtt tárgyalt cselédügyekben nincs helye esküvel való bizonyitásnak. Mert az eskü közigazgatási hatóságok előtt csak olyan esetekben alkalmazható, a melyekben azt a törvény kifejezetten megengedi; már pedig a cselédügyeket szabályozó 1876. évi XIII. t.-cz.-ben nincs szó arról, hogy a cselédügyekben az esküvel való bizonyitásnak helye lenne. Egyébként megjegyzem, hogy a fölvett kérdés az előterjesztéshez képest csakis az idézett törvényczikk módósitásával törvényhozási uton oldható meg, addig pedig az eddigi gyakorlat követendő.

Jogérvényes közigazgatási határozattal megitélt cselédbérért a követelésnek vétel utján harmadik személyre átszállása esetén, az átengedő fél az adós ellen végrehajtást kérni jogositva nincs.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 33,250. sz. határozata:

Az M. Zakariás b—i lakosnak I. János ugyanottani lakos elleni cselédbér követelési, illetve végrehajtási ügyére vonatkozó iratokat, utóbb nevezettnek felfolyamodása következtében, az igazságügyminiszter ur véleményének meghallgatása után visszaküldöm, és a közigazgatási bizottságot a következőkről értesitem: A jelen esetben a kérdés az, vajjon M. Zakariás b—i lakosnak I. János b—i lakos ellen közigazgatási uton jogérvényesen megitélt 240 frtnyi cselédbérkövetelésre nézve, melyet az 1891. évi augusztus 21-én tartott, bár későbben megsemmisitett birói árverésen R. Dominika 8 frtért meg-

vett, jogositva van-e M. Zakariás a közigazg. hatóságnál I. János ellen végrehajtást kérni? Erre M. Zakariás jogositva nincsen, mert az 1881. évi LX. t.-cz. 110. §-nak 3. bekezdése szerint, a mely a 129. §. 3. bekezdésénél fogva követelések árverésénél is irányadó, a szóban forgó 240 frt követelés birói árverésen történt vétel czimén R. Dominikára szállott át, az árverési eljárás megsemmisitése pedig a vevő által szerzett jogra befolyással nem bir, miért is a vármegye alispánjának e tárgyban hozott és a közigazgatási bizottság által érintetlenül hagyott azon határozatát, mely szerint az elsőfoku határozat helybenhagyásával B. község elöljárósága utasittatott, hogy I. János ellen a végrehajtást folytassa, mint a fentebbiekkel ellentéteset és törvényszerütlent, a vonatkozó elsőfoku határozattal együtt ezennel megsemmisitem.

A cselédszolgálati szerződés érvénye és a szolgálatba való beléphetés a cselédkönyv elhanyagolt állapotától s általában a cselédkönyv hiányától nem függ, mert ezen körülmény csak az 1876. évi XIII. t.-cz. 73. §-ában megjelölt büntető eljárás megindítására s ujabb cselédkönyv beszerzésére szolgálhat okul.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 39,659. sz. határozata:

A közig. bizottságnak határozatát, mely szerint az elsőfoku határozat részbeni megváltoztatásával dr. G. J. az elsőfokulag V. M. részére megitélt 5 frt félhavi cselédbér megfizetésének kötelezettsége alól felmentetett; az elsőfoku határozat azon része pedig, mely szerint V. M. élelmezési illetmények czimén támasztott keresetével elutasittatott, helyben hagyatik, V. M. felebbezése következtében felülvizsgálván: azt ezennel feloldom s azzal szemben a vonatkozó elsőfoku határozatot tartom fenn, oly módositással, hogy panaszlott dr. G. J.-t egyszersmind a 14 napi felmondási időre élelmezési költségek czimén követelt, napi 30 krral számitva, 4 frt 20 krt kitevő összegnek panaszló részére 8 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett leendő megfizetésében is elmarasztalom. Az idézett határozat feloldandó s ezzel szemben az emlitett módositással az elsőfoku határozat volt fentartandó, mert a szolgálati szerződés érvénye s a szolgálatba való beléphetés a cselédkönyv elhanyagolt állapotától s általán a cselédkönyv létezésétől nem függ s annak hiánya vagy elhanyagolt állapota csakis a cselédtörvényben emlitett büntető eljárás meginditására s ujabbi cselédkönyv beszerzésére szolgálhat okul, midőn önként következik, hogy panaszlott a panaszlót az általa is megkötöttnek elismert szerződés értelmében szolgálatába elfogadni köteles lett volna, s a mennyiben ezt törvényes ok nélkül megtagadta, a cselédtörvény 23. és 56. §-ai értelmében megfelelően kártalanitani tartozik.

A szolgálatból kilépett cseléd, kialkudott bérét gazdájától mindaddig nem követelheti, mig a kezére bizott tárgyakkal gazdájának be nem számolt és a gazda által ellene támasztott kártéritési követelés biróilag el nem intéztetett.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 10,352. sz. határozata:

J. Andor h—i lakos ellen P. Ferencz és neje által inditott cselédbér követelési ügyre vonatkozó iratokat, elől nevezettnek felfolyamodása következtében felülvizsgálván, a közig. bizottságot a következőkről értesitem: J. Andor h—i lakos, a ki ellen volt külső cselédei P. Ferencz és neje a szolgálati viszony megszüntével hátralékos bérük kiszolgáltatása végett a közigazgatási hatóságok előtt felléptek, a tárgyalás során és használt jog-

orvoslataiban azzal védekezett, hogy a követelt bérhátralékot azért nem adja ki, mert a panaszosok neki a szolgálat tartama alatt a bérhátralék értékét meghaladó kárt okoztak és a reájuk bizott tárgyakról be nem számoltak. Mivel J. Andornak ezen védekezésével szemben P. Ferencz és neje nem is állitották és annál kevésbé bizonyitották, hogy volt gazdájuknak az állitólagos károk iránt és a reájuk bizott tárgyakra vonatkozólag beszámoltak, vagy e czélból nála jelentkeztek volna, de sőt beismerték azt, hogy szolgálatukat elhagyták a nélkül, hogy gazdájukat felkeresték volna, az 1876. évi XIII. t.-cz. 40. és 58. §-ai értelmében pedig a cseléd által megtéritendő minden kárért a gazda magának a cseléd bérének megfelelő részét visszatarthatja és a cselédnek csak a reábizott tárgyakról való pontos beszámolás után van esedékes bérilletményeire törvényes joga, s igy a szóban levő panasz, habár az a cselédtörvény 115. §-a alá esik, a fenforgó kártéritési kérdések törvényszerü elbirálása előtt a közigazgatási hatóságok részéről el nem intézhető: ennélfogva a tárgy érdemében a fenforgó kártéritési kérdések előtt közigazgatási uton hozott összes határozatokat, mint idő előtti és törvényszerütleneket, az 1886. évi XXI. t.-cz. 10. §-a alapján ezennel megsemmisitem.

Olyan károkért, melyeket a cseléd a gazdával szerződési viszonyban nem álló harmadik személyek tárgyain elkövet, a gazda csak annyiban vonható felelősségre, a mennyiben bebizonyittatik, hogy olyan egyént alkalmazott, a ki föladatának rendszerinti teljesitésére képtelen.

A m. kir. Curia 1892. évi 16,517. sz. határozata:

A V. A. ellen a városi rendőrség IV. és V. kerületi kapitányságánál lefolyt eljárásban megállapittatott, hogy a fővárosi Erzsébettéri 15. sz. ház előtt levő 3765. számu utczai légszeszlámpa 1889. évi szeptember hó 20-án reggel 5¼ órakor megsérült annak folytán, mert az alperes csődtömeg kocsisa V. A. alperes szeméthordó kocsijával ezen lámpának nekihajtott s ezen eljárásban V. A. a vigyázatlan hajtás által elkövetett kihágás miatt 12 órai elzárásra, 5 frt pénzbirságra és az okozott 15 frtnyi kár megfizetésére itéltetett. Igazolják ezen iratok azt is, hogy V. A.-tól, vagyontalansága miatt a rája rótt összegek be nem hajtathattak. Az előrebocsátottaknál fogva, s tekintve, hogy a kár okozása ténye általában véve a hivatkozott eljárással igazolva van, H. A. rendőrnek pedig, ki a kárositás megtörténtéről hivatalos szolgálata alkalmával, tehát hivatalos hatáskörében szerzett közvetlen tudomást, a hivatkozott eljárási iratok mellett fekvő jelentése szerint azon ténykörülmény, hogy a kár alperes szeméthordó kocsijával okoztatott, kétségtelen, a mennyiben ezen rendőr a jelen perben adott tanuvallomása szerint tudomását abból meritette, mert a kárt okozó kocsi oldalán létezett táblán a közadósok nevei voltak olvashatók, sőt a fővárosban másnak ilyen kocsija nincsen is, valamint, hogy ezen kocsira szedték a szemetet házról-házra; tekintve, hogy alperes kocsisa vagyontalansága következményeiért felelős; tekintve azonban, hogy a kifogásolt kárösszeg más alkalmazható bizonyitékok hiányából becslőesküvel állapitandó meg: ezeknél fogva az elsőbiróság felperes ajánlkozásához képest S. L. részére a kereseti kárösszeg megállapitása czéljából a becslőesküt megitélte. A budapesti kir. itélőtábla: tekintve, hogy a gazda cselédje által szolgálatának teljesitése közben vétkes vigyázatlanságból másoknak okozott tényleges és valóságos anyagi kárért az általános jogelveknél fogva felelősséggel tartozik: az elsőbiróság itéletét

az itt és az abban felhozott indokok alapjában helybenhagyta. A m. kir. Curia, mindkét alsóbirósági itélet megváltoztatásával, felperest keresetével elutasitotta, mert: olyan károkért, a melyeket az alkalmazott a vállalkozóval szerződési viszonyban nem álló harmadik személyek tárgyain elkövetett, a vállalkozó csak annyiban volna felelőssé tehető, a mennyiben bebizonyittatnék, hogy olyan egyént alkalmazott, a ki feladatának rendszerinti teljesitésére képtelen, a mit a jelen esetben felperes az alperes kocsisáról nem is állitott. Ilyen körülmények között felperesnek kárának megtéritése iránt csakis a kárt okozott kocsissal szemben van keresete, de nem a kocsis gazdája, az alperes ellen: miért is felperest keresetével elutasitani és mint pervesztest a perköltség fizetésében elmarasztalni kellett.

Ha a gazdát a cselédjét ért baleset körül a gazdai figyelem és gondosság kötelességének vétkes mulasztása nem terheli, a cselédén történt testi sérülésért s annak következményeiért őt felelőssé tenni nem lehet.

A m. kir. Curia 1889. évi 1022. sz. határozata:

K. M. gazda A. M. 15 éves fiut cséplőgépébe fogott lovai hajtására cselédül alkalmazta. A fiu kötelessége teljesitése közben a cséplőgépről leesett és egyik lábát ugy törte el, hogy örökre béna és nagyobb munkára képtelen lett. A kiskoru cseléd gyámja K. M. gazda ellen másfélévi munkamulasztás fejében 150 frt és kórházi költség fejében 23 frt 40 kr. erejéig kártéritési keresetet inditott. Az első biróság alperes gazdát a kereseti öszszegben elmarasztalta azon indokból, mivel alperes a kötelességszerü felügyeletet elmulasztotta, midőn a 15 éves cselédét erejét meghaladó és egészségét veszélyeztető munkára alkalmazta. A két felsőbb biróság az első biróság itéletét megváltoztatta s alperest csupán 23 frt 40 kr. kórházi költségek viselésében marasztalta. A felsőbb biróság döntő indokaiból következőket emeljük ki: Midőn alperes gazda kiskoru A. M.-t, ki felfogadásakor már 15 éves volt, a cséplőgépbe fogott lovak hajtására alkalmazta, azt testi erejét meghaladó vagy egészségét veszélyeztető munkával nem terhelte; e szerint felperest a cselédjét ért baleset körül a gazdai figyelem és gondosság kötelességének vétkes mulasztása nem terhelvén, a cseléden történt testi sérülésért s annak következményeért felperest, mint gazdát felelőssé tenni nem lehet. Alperest azonban az 1876. évi XIII. t.-cz. 32. §-a értelmében a felmerült gyógyitási költségek viselésében marasztalni kellett.

Habár az 1876. évi XIII. t.-cz. 40. §-a szerint a cseléd által megtéritendő mindennemü kárért a gazda magának a cseléd bérének megfelelő részét visszatarthatja, kártéritési követelését a nevezett törvényczikk 119. §-a értelmében csak a királyi biróság előtt érvényesitheti.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 252. sz. határozata:

N. J. cs—i lakosnak F. J. és K. E. cs—i lakosok ellen inditott cselédügyében a megye alispánja által hozott s a közigazgatási bizottság által az 1876. évi VI. t.-cz. 59. §-a értelmében érintetlenül hagyott azon határozatot, mely szerint a cs—i járás szolgabirája elsőfoku határozatának helybenhagyásával, ugy F. J. mint K. E. szolgálatuknak a szerződési idő eltelte előtt törvényes ok nélkül történt elhagyása miatt az 1876. évi XIII. t.-cz. 57. §-a alapján a 107. §. értelmében. 24—24 frtnak megfelelőleg 12—12 napra át-

változtatott — saját költségükön kitöltendő — elzárásban marasztaltattak el, továbbá F. J. 31 frt 50 kr., K. E. pedig 45 frt 90 krnak kártérités fejében panaszló gazda részére leendő megfizetésére az 1876. évi XIII. t.-cz. 31., 41., és 57. §§. értelmében köteleztettek, elmarasztaltak által közbetett felfolyamodvány folytán felülvizsgálván: első részben oda módositom, hogy a kiszabott pénzbüntetés helyébe, az imént idézett t.-cz. 107. §-a, valamint az 1879. évi XL. t.-cz. 23. §-a értelmében nemfizethetés esetében lép a megfelelő elzárás; második részében pedig megsemmisitem és panaszlót, az 1876. évi XIII. t.-cz. 40. §-ának alkalmazása mellett, mely szerint a cseléd által megtéritendő mindennemü kárért a gazda magának, a cseléd bérének megfelelő részét vissztarthatja, kártéritési követelésével, az imént idézett törvény 119. és 120. §-ainak világos rendelkezéséhez képest az illetékes birósághoz utasitom.

A cselédbér iránti követelések, ha azok az 1876. évi XIII. t.-cz. életbelépte előtti időből származnak is, a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartoznak.

A m. kir. minisztertanács 1892. évi szept. 10-én hozott határozata.

(Közölve az I. kötet 147. lapján.)

A gazda jogositva van a tilalma ellenére lakásában erkölcstelen viszonyt folytató cselédjét fegyelmezni. Az ezen jog gyakorlásában elkövetett könnyü testi sértés nem büntethető.

A szegedi kir. itélőtábla 1893. évi 5470. sz. határozata:

Sértett P. Mária gazdájának engedélye nélkül megtürte, hogy szeretője K. Mihály hozzá a gazdája lakásához tartozó konyhába éjjel is bejárjon. Gazdája 1892. évi julius hó 19-én éjjel 10 és 11 óra között K. Mihályt a konyhában ágy alatt rejtőzve találta, ezt onnét a kezében volt ostornyelével kikergette, azután sértettet ostornyéllel megverte, julius 29-én pedig arczulcsapta és elkergette. Minthogy vádlottnak joga volt a tilalma ellenére lakásában erkölcstelen viszonyt folytató cselédjét fegyelmezni; minthogy az orvosi lelet szerint sértett testén puszta véraláfutások, tehát felületes sértések találtattak, melyek 8 napon belül gyógyult sértéseknek tekintendők, annyival is inkább, mert a látleletet kiállitó orvos a 30 napi gyógytartamot nem gyógykezelés folytán, hanem előlegesen véleményezte; minthogy julius 29-én vádlott cselédjét fenyegető magatartása miatt csapta arczul s ez által a fegyelmezési jog határát nem lépte tul; minthogy végül vádlottnak testi sértést okozott cselekménye magánlakának megsértése miatt őt megillető jogos védelem határai között elkövetettnek is bizonyult: ez okból vádlottat a bt. 79. és 313. §-ai alapján az ellene emelt vád alól felmenteni kellett.

A gazda részéről cselédje ellenében támasztott kártéritési kereset elbirálása a cselédtörvény 119. §-a értelmében a kárösszeg mérve szerint vagy a kisebb polgári peres ügyekben eljáró községi biróság. vagy pedig a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 3843. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 185. lapján.)

Ha a cseléd oly cselekményt követ el, melylyel gazdájának készakarva kárt okoz, a gazda által minden felmondás nélkül, szolgálatából azonnal elbocsátható.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 6121. sz. határozata:

A sz. kir. város közigazgatási bizottságának másodfoku határozata, mely szerint a kapitány által hozott elsőfoku határozat megváltoztatásával N. N. köteleztetik panaszlott X. Y. részére, a tényleg megszolgált időre esedékes 1 frt 40 kr. bérösszegen kivül a félhavi felmondási időre esedékes bér fejében, a havi bér arányában 6 frtot 8 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetni; ellenben panaszlott X. Y. az elsőfokulag megállapitott 4 frtnyi pénzbirság megfizetésének illetőleg nemfizethetés esetére 48 órai elzárás elszenvedésének kötelezettsége alól felmentetett, N. N. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: akkép változtattatik meg, hogy panaszos X. Y. részére a tényleg megszolgált időre esedékes 1 frt 40 kr. bérösszegen kivül, a félhavi felmondási időre esedékes bér fejében, a havi bér arányában 6 frt megfizetésének kötelezettsége alól felmentetik, egyebekben pedig indokainál fogva helyben hagyatik; mert a panaszlott részéről is beismert azon saját ténye által, miszerint a mosogató edényben készakarva ételnemüt készitett, az 1876. évi XIII. t.-cz. 52. §-ának *f)* pontjába ütköző cselekményt követett el, minélfogva panaszos a hivatott törv.-szakasz értelmében feljogositva volt őt felmondás nélkül is azonnal elbocsátani s tehát panaszos a félhavi felmondási időre, a tényleg megszolgált összegen kivül járó gyanánt megitélt 6 frtnak panaszlott részére való megfizetése alól felmentendő volt.

Cselédkönyvben a szolgálati bérösszeg meghamisitása kihágást képez.

A budapesti kir. tábla 1894. évi sz. 1854. határozata:

L. Róza cselédkönyvében vakarások fordultak elő s azok nyomán abban a születési évszám és a szolgálati bérösszeg meghamisittatott. A budapesti kir. járásbiróság mint büntető biróság előtt ezért panasz emeltetett s a biróság vádlott L. Rózát, miután tagadásával szemben sem az, hogy cselédkönyvét ő meghamisitotta volna, sem pedig hogy azt tudva használta volna, bebizonyitva nem lett, a vád alól felmentette, cselédkönyvét azonban netán visszaélés meggátlása okából elkobzás végett az illetékes államrendőrséghez áttette. A budapesti kir itélőtábla az elsőbiróságnak a felmentésre vonatkozó határozatát megváltoztatta s vádlottat a kbtk. 71. §-ába ütköző közbiztonság elleni kihágásban bünösnek mondta ki s 3 napi elzárásra itélte következő indokokból: A kbtkv. 71. §-ába ütköző közbiztonság elleni kihágást az követi el, a ki alkalmazás czéljából a cselédkönyvet meghamisitja, vagy az ily hamis vagy hamisitott okiratot használ, mihez képest a kihágást az is elköveti, a ki a más által hamisitott könyvet használja. Az ugyan nincs bizonyitva, hogy vádlott a cselédkönyve 2., 23., 24. lapjain látható, az eredeti bejegyzésekből szemmelláthatólag eltérő igazitásokat maga eszközölte, de kétségtelen, hogy az átalakitott cselédkönyvet használta, mert az a bejelentési hivatalnál vétetett el tőle. A születési évszám meghamisitása egymagában a jelzett kihágást a jelen esetben meg nem állapitja ugyan, mert a vádlott eddigi szolgálati minőségénél fogva alkalmazás nyerése czéljából a vádlott életkora közömbös volt; de alkalmazásnyerést illetőleg lényeges befolyással lehetett a cselédkönyv 23., 24. lapjain a vádlott eddigi szolgálati bérének összegében látható igazitások: minélfogva vádlottat a ktkv. 71. §-ába ütköző közbiztonság elleni kihágásban bünösnek kellett kimon-

dani. Vádlott büntetésének megállapitásánál mint enyhitő körülmények vétettek figyelembe vádlott büntetlen előélete és alacsony miveltségi foka. A cselédkönyv elkobzását s annak a rendőrséghez áttételét illetőleg az elsőbiróság itélete a kbtkv 25. §-a, illetve a btkv 61. §-a rendelkezésénél fogva hagyatott helyben.

Oly kifejezések és cselekvények, melyek a család és háznép keretén kivül más személyek között sértőknek tekinthetnek, a gazda irányában nem támasztják a vélelmet, hogy a cseléd becsületében érinteni szándékozott volna.

A m. kir. Curia 1892. évi 8548. sz. határozata:

L. Józsefné vádlott, F. Józsefné panaszosnak, ki nála bizonyos háztartási személyes és folytonos szolgálatoknak bérért való teljesitésére volt szerződve, azt mondta, hogy a kávéjából és tengerijéből elidegenitett, magánvádlóról tehát oly tényt állitott, mely valódiság esetén, ellene bünvádi eljárás meginditásának okát képezné. Minthogy azonban F. Józsefné, vádlottnak az 1876. évi XIII. t.-cz. 1. §-a értelmében szolgálatában állott, tehát cselédje volt, minthogy továbbá ugyanezen törvény 45. §-a szerint oly kifejezések és cselekmények, melyek a család és házuép keretén kivül más személyek között sértőknek tekintethetnek, a gazda irányában nem támasztják a vélelmet, hogy a cselédet becsületében érinteni szándékozott volna, minthogy végül a tárgyalás során semmi oly körülmény nem merült fel, mely a vádlott mellett fenforgó vélelemmel szemben, mely szerint a cselédjét — a magánvádlót — becsületében érinteni nem szándékozott, ennek ellenkezőjére engedne következtetni: kétségtelen, hogy az érintett törvény 45. §-a értelmében vádlottat fenti cselekményért büntetni nem lehet; ezen indokoknál fogva vádlottat az alsóbb biróságok, valamint a kir. Curia a rágalmazás vádja és következményeinek terhe alól felmentették.

Azon cselekmény, mely szerint vádlott a hozzá elszegődött cselédet, az ez által felvett felpénz visszafizetése végett udvarába vonszolja és meztelenre vetkőztette, sem szeméremsértő cselekményt, sem a személyes szabadság megsértését, hanem a btk. 350. §-ába ütköző zsarolást képez.

A m. kir. Curia 1892. évi 77. sz. határozata:

Vádlott beismerése szerint a panaszost azért fogta el s az udvarára vonszolva azért vetkőztette meztelenre, hogy ekként őt a felpénz visszafizetésére kényszeritse. Ez a cselekmény nemcsak a személyes szabadság megsértését, hanem eredményénél és annálfogva, hogy jogtalanul, sőt (tekintettel a szolgálatbalépés időpontjának vitás kérdésére, s egy kiskoru fiunak cselédkönyv és anya vagy gyám közbejötte nélkül történt felfogadására) jogtalan vagyoni haszonszerzés czéljából erőszakkal való kényszeritést is foglal magában a btk. 95. §-a szerint, ugyanannak 350. §-a alapján minősült s büntetendő. Az utczára meztelenül menetelre való kényszerités és ez által közbotrány okozás panaszolva sem lévén, a btk. 249. §-ába ütköző törvényszegés nem forog fenn ugyan, de minthogy a zsarolás módja, esetleg eme vétség elkövetését is előidézhette volna, abban mint a zsarolás eszköze a személyes szabadság is benfoglaltatik. Tekintettel a btk. 350. §-ában meghatározott büntetésmértékre, a bünösség foka akkora, hogy a különben feddetlen előéletü s (az elkövetés körülményeiből vont következ-

tetés szerint) alantas müveltségü vádlott javára a büntetés enyhitése csak a fenti kisebb mérvben volt megengedhető. Egyéb tekintetben a kir. itélőtábla itélete az elsőfoku biróság itéletéből vonatkozólag elfogadott indokainál fogva hagyatott helyben.

A cselédtörvény által megállapitott büntetendő cselekmények elévülése kérdésében a kbt.-nek az elévülésre vonatkozó határozmányai alkalmazandók.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 5449. sz. határozata:

A cselédügyi kihágások elévülési ideje tárgyában kelt jelentése csatolmányainak visszajuttatása mellett, az igazságügyminiszter meghallgatása után értesitem Budapest főkapitányát, miszerint a kerületi kapitányoknak oly értelmü utasitása ellen, hogy a kihágásokról szóló 1879. évi XL. t.-cz. 31. §-ában foglalt határozmányok a cselédtörvény (1876. évi XIII. törvényczikk) 107—114. §-aiban felsorolt esetekre is alkalmazandók, észrevétel nem forog fenn.

---

5. Függelék.

a) *Hatóságok (hatósági közegek) által elkövetett büncselekmények.*

Ha közhivatalnok hivatalos eljárása közben valakit tettleg bántalmaz, a btk. 473. §-a szerint büntetendő hivatali hatalommal való visszaélés vétségét követi el.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 5795. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 177. lapján.)

A községi előljáróság ellen elkövetett hatóság elleni kihágás elbirálására a községi biró illetékes nem lévén, ha a községi biró ily a kbtk. 46. §-a alá eső kihágás folytán a tettest elzárással bünteti, a btk. 193. §-ába ütköző személyes szabadság megsértésének vétségét követi el.

A m. kir. Curia 1887. évi 488. sz. határozata:

B. V. pészaki községi biró ellen a m. kir. törvényszék előtt panasz tétetett, hogy M. D. pészaki lakost minden jogos indok nélkül elzáratta a községházánál, s ott másnap délután 4 óráig fogva tartatta. Ezzel szemben igazoltatott, miszerint vádlott mint községi biró panaszost egy ügy elbirálása végett a községházához hivatalos helyiségébe maga elé idéztette, s midőn 10 frt megfizetésére itélte, panaszos nagyhangon lármázott, s öklével azon asztalra ütött, melynél vádlott mint községi biró ülvén, hivatalosan müködött. Erre vádlott községi biró, ki hivatalos tekintélyében magát jogosan sértve érezte, panaszost illetlen magaviselete miatt két órai elzárásra itélte. Minthogy vádlott akkor, midőn ily körülmények közt panaszost elzáratta, hatósága jogkörében és igy törvényesen járt el, a személyes szabadság megsértését nem követte el, mert annak criteriumát a közhivatalnok törvényes cselekményében kell keresni, panaszlott a terhére rótt vád alól felmentendő volt. A budapesti kir. itélőtábla indokainál fogva helybenhagyta.

A m. kir. Curia: midőn M. D. vádlottal, mint községi biróval szemben magát kihivólag és sértőleg viselte s ez által a kbt. 46. §-a alá eső hatóság elleni kihágást követte el, vádlottnak mint községi birónak csak az állott jogában, hogy M D. ellen ezen kihágás miatt az illetékes biróságnál inditványt tegyen; de az, hogy M. D.-t sértő magaviselete miatt egyenesen elzárassa vádlottnak hatóságán kivül esett, miért vádlottnak ezen cselekménye a btk. 193. §-a alá eső személyes szabadság megsértésének vétségét képezvén, vádlott ebben mondatik ki bünösnek s azon enyhitő körülménynél fogva, hogy még büntetve nem volt, és sértett félnek illetlen és kihivó magaviselete folytán erős felindulásban követte el a vádbeli cselekményt 14 napi fogházra s hivatala elvesztésére itéltetik.

a a községi biró valakit, a tárgyalás megkezdése előtt tettlegesen bántalmaz, ezen cselekménye a btk. 473. §-a alá tartozó hivatali hatalommal való visszaélést képez.

A m. kir. Curia 1889. évi 2094. sz. határozata:

V. József, K. Mihály községi birót hivatalos helyiségében felkeresvén, midőn ügye előadását megkezdte volna, a községi biró szóhoz nem engedte jutni, hanem bántalmazta és az ajtón kilökte. A községi biró ezen eljárása mentségeül felhozta, hogy V. József kevéssel ez eset előtt őt becsmérlőleg szidalmazta. Sértett V. József a kir. törvényszék előtt K. Mihály biró ellen hivatalos hatalommal való visszaélés czimén panaszt emelt. A tárgyalás folyamán K. Mihály biró szintén V. József ellen becsületsértés czimen viszontkeresettel lépett fel. Az elsőbiróság K. Mihály községi birót a btk. 473. §. alapján 100 frt pénzbüntetésre és hivalának elvesztésére, V. Józsefet pedig becsületsértés alapján 50 frt pénzbüntetésre itélte. A kir. tábla az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával V. Mihály községi birót is csupán becsületsértés vétségében marasztalta, és pedig azon főindokból, mivel a községi biró nem tudva, hogy V. József mi ügyben kereste fel, nem hivatalos ténykedése közben bántalmazta. A kir. Curia a hivatali hatalommal való visszaélés vétségét K. Mihály községi biró ellen megállapitotta, azonban a hivatalvesztés büntetése alól, a btkv 54. §-a alapján, mivel az elmarasztaltra az enyhitő körülmények figyelembe vételével csekélyebb mérvü büntetés szabatott — felmentette.

Ha községi biró közerkölcsiségbe ütköző cselekvény folytán, habár régi szokásokra támaszkodva, valakit a községben dobszó mellett körül hordoztat, személyes szabadság megsértését követi el.

A m. kir. Curia 1889. évi 5869. sz. határozata:

A községi biró R. Zária előtt B. Elena panaszt tett, hogy Sz. György B. Juliával tiltott viszonyt folytat. Minthogy éppen ünnepnap volt, a községi biró panaszlottakat a tánczból maga elé idéztette. Panaszlottak a viszonyt beismerték, mire a községi biró az elöljáróság többi tagjait összehivta és azon itéletet mondotta ki, hogy vagy 24 órára elzáratnak, vagy pedig a két panaszlott együtt a faluban körülhordoztatik. Panaszlottak a körülhordozást választották, minek következtében a két elitélt keze megköttetett s az elöljáróság jelenlétében a határozat végrehajtatott. Sz. György és B. Julia Zaria községi biró és az elöljáróságnak az itélethozásban részt vett tagjai ellen panaszt emeltek. Az illetékes törvényszék vádlott községi birót a személyes

szabadság vétségében bünösnek mondta ki s a fenforgó tulnyomó enyhitő körülmények figyelembevételével 10 frt pénzbüntetésre itélte a következő indokok alapján: Kétségtelen, hogy vádlott hivatalos eljárásban volt, hogy sértettek szabadságuktól hosszabb időre meg voltak fosztva egy olyan itélet alapján, a mely egyenesen törvényellenes, mert megengedve nincsen; tekintve, hogy törvény szerint a határozatok és rendeletek végrehajtója a községekben a községi biró, ténynek tekintendő az, hogy az itéletet a vádlott hajtotta végre. A végtárgyalás rendén beismervén vádlott, hogy a hozott határozatot ők törvényre nem alapitották, hanem alkalmazták azért, mivel hivatali elődei is éltek ily büntetéssel, bizonyitottnak vette a kir. törvényszék, miszerint vádlott, mint a ki még azelőtt is volt községi biró, előadása szerint is, ilyen büntetést addig nem alkalmazott, tehát tudta, hogy törvényellenesen tészen, miből világos, hogy vádlott hivatalos teendőjében szándékosan és jogtalanul vonta el a sértettek szabadságát, s igy cselekménye a btk. 193. §-ába ütközik. Hogy vádlott cselekménye a most hivatkozott szakaszban körvonalozott vétséget alkotja, az kitünik abból is, hogy a viszony, a mely miatt vádlott sértetteket maga elé idézte és azután tanácsbelieivel együtt elitélte, ha erkölcstelen is, de törvény által büntetni nem rendeltetik. Azon igazolt tény, hogy sértettek összekötött kézzel hordoztattak körül a faluban, nem oly minősitő körülmény, a mi a btk. 195. §-a utótételének alkalmazását vonhatná maga után, mivel az csupán a végrehajtás eszközölhetése czéljából vétetett foganatba, a mit pedig az állam is engedélyez a saját közegeinek, mint például a csendőrségnek is s általában a rendőrségnek is ez engedélyezve van. Az alkalmazott büntetés Szilha községében a hajdani időben szokásos volt, s igy annak emléke fenmaradt. Sértettek viszonya, miután S. György nős is, kétségtelenül sértette az erkölcsi érzéket. Tekintve tehát, hogy vádlottat B. Juliának az anyja kérte fel, hogy tegyen valamit a viszony megszüntetésére; hogy vádlott a közerkölcsiség szempontjából és nem valami gonosz szándékból, habár szándékosan cselekedett, de különben is sértett felek választották a vagylagos itélet ezen ágát: a lugosi kir. törvényszék a legcsekélyebb szabadságvesztésbüntetés alkalmazását is tulszigoru büntetésnek találja, s azért a büntetés fokát a hivatkozott szakasz alkalmazásával leszállitania és a büntetést vádlott bünössége csekély mérvéhez képest kellett meghatároznia. A kir. tábla és a Curia az elsőbiróság itéletét indokainál fogva azzal hagyta helyben, hogy vádlottat 20 frt pénzbüntetésben marasztalta.

Ha a községi biró hatáskörének korlatolt ismerete által tévedésbe ejtve tartóztatja le, illetve bünteti meg a garázdálkodókat, a btkv 475. §-ába ütköző hivatali hatalommal való visszaélés vétségének vádja alól felmentendő.

A m. kir. Curia 1892. évi 2823. sz. határozata:

Visontán az 1889. évi márczius hó 25-én éjjel B. István és Z. Bügrög István vádlottak a korcsmában egy nádpálcza miatt összevesztek, s midőn a korcsmáros őket kikergette, veszekedésüket az utczán is folytatták, ott lármáztak, káromkodtak és egymást botokkal ütlegelték, Cs. György és Cs. József éjjeli őrök T. István akkori községi birót költötték fel, hogy rendet tegyen, a ki azonban már a zavargók közül egyedül B. Istvánt találta az utczán, a kit csendzavarása miatt korholni kezdett, majd pedig ujjával felütötte állát, minek következtében ennek a kalap a fejéről leesett. A következő napon délután 4 órakor T. István biró a zavargókat — s ezek között B.

Istvánt is — maga elé rendelte s csendzavarás miatt őket a községi zárkába csukatta s másnap reggeli 9 óráig ott tartotta; egyszersmind B. Istvánt a községi szegényalap javára 2 frt pénzbüntetésre itélte. A községi biró ellen ezért a biróság előtt hivatatalos hatalommal való visszaélés és személyes szabadság megsértése czimén vád emeltetett. A biróság ugy a személyes szabadság megsértése, mint a hivatalos hatalommal való visszaélés vádja alól vádlottat felmentette, következő indokokból: Igaz ugyan, hogy az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 42. §-ának 1. pontja a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások feletti biráskodás jogát nem a községi biróra, hanem a szolgabiróra ruházza, s ezen cselekvénye kétségtelenül jogtalan s törvényellenes volt, annyival inkább, minthogy vádlott a kiszabott birság és szabadságvesztés-büntetést nem rendbüntetésnek, hanem a csendzavarás megtorlásaként kimért büntetésnek tekintette; tekintve azonban, hogy a Visonta község elöljárósága által megelőzőleg követett eljárás szerint ily szabadságvesztés és pénzbüntetésnek kiszabása, bár illetéktelenül, gyakorlatban volt és ezen gyakorlatot követte vádlott jelen esetben is, s igy teljesen jóhiszemüleg járt el, s a gonosz szándék, mely minden delictumnak főtényálladéka nála teljesen hiányzott. A kir. tábla az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával T. István birót a személyes szabadság elleni vétségben is bünösnek mondta ki s azért egy hónapi fogságra és egy évi hivatalvesztésre itélte és pedig azon indok alapján, mivel neki, mint közhivatalnoknak hatáskörét s annak határait ismernie kellett volna. A kir. Curia fenti számu határozatával az elsőbiróság itéletét hagyta helyben és T. István birót a hivatalos hatalommali visszaélés vétségének vádja alól felmentette, és pedig azon döntő indok figyelembevétele mellett, mivel T. István, mint községi biró, nem a büntetőtörvény nem tudása, hanem birói hatáskörének korlátolt ismerete által tartóztatta le az illető zavargókat.

Ha a hivatalos közeg a szószékről lázitó papot, a község közbékéjére és köznyugalmára való tekintettel, csendőrökkel bekisérteti: hivatalos hatalommali visszaélés és személyes szabadság megsértését nem követi el.

A m. kir. Curia 1892. évi 11,319. sz. határozata:

Ó-Paulis községének birája és körjegyzője, több tanu által kiállitott bizonyitvány alapján azon jelentést tették Cs. Sándor járási főszolgabirónak, hogy K. György ottani g. kel. lelkész a templomban a népet következőkép izgatta: «Minden község fellázad és keresi jogait, csak a mi községünk tür meg oly vezetőket, kik mint farkasok, oroszlánok ülnek a nép hátán, a vért szivják ki belőletek, megnyuznak titeket, mig tönkre tettek; kergessétek tehát el ezen oroszlánokat határaitokból, mert eleget nyuztak titeket», mire Cs. Sándor főszolgabiró ezen jelentés alapján, tekintettel a község közbékéjére és köznyugalmára, K. Györgyöt csendőrök által a kir. járásbirósághoz bekisértette. A főszolgabiró ellen, ezen eljárásért hivatalos hatalommali visszaélés és személyes szabadság megsértése czimén az aradi kir. törvényszék előtt bünvádi eljárás indittatott. A törvényszék azonban a főszolgabiró ellen a bünvádi eljárást megszüntette, azon döntő indokból, hogy a főszolgabiró a fenforgó esetben törvényadta jogával élt és csak kötelességét teljesitette. A n.-váradi királyi tábla az elsőbiróság határozatát megváltoztatta és a vád alá helyezést elrendelte a következő indokból: Terhelt Cs. Sándor főszolgabirónak az az eljárása, hogy Ó-Paulis község elöljáróságának puszta jelentésére a rendőri elónyomozatnak saját hatáskörében való megtartása nélkül, valamint a fel-

jelentés áttételével értesitett biróságnak ez irányban való megkeresése nélkül és a községelőljáróság jelentéséből kitünőleg egyedül a btk. 171. §-ának 2. pontja szerint minősülhető izgatás vétségével terhelt jelenlegi sértett szabályszerü idézésének mellőzésével sértettnek, mint tényleges alkalmazásban álló lelkésznek ez ügyben való további eljárásra illetékes más hatósághoz csendőri karhatalommal való elővezetését törvényes indok nélkül, hivatalos hatalmát felhasználva elrendelte, és a csendőrséget rendeletének végrehajtására utasitva, sértett lelkészt személyes szabadságától megfosztotta, a btk. 193. §-ába ütköző személyes szabadság-megsértés vétségének alapos jelenségeit tüntetvén fel, terheltet az elsőbiróság végzésének megváltoztatásával, a terhére rótt büncselekmény miatt vád alá helyezni kellett. További felebbvitel folytán a kir. Curia a kir. tábla végzésének megváltoztatásával az elsőbiróság határozatát hagyta helyben. A Curia határozatának indokaiból következőket emeljük ki: tekintve, hogy Cs. Sándor emez eljárására, figyelemmel az e vidéken előfordult veszélyes és nagyterjedelmü izgatásokra, a fenti jelentés és bizonyitvány elegendő alapot nyujtott és hogy ennélfogva a jelentés gyors elintézését kivánt, ugyanezért K. Györgynek letartóztatása nem tekinthető olyannak, mely akár a hivatali hatalommal való visszaélést, akár pedig a btk. 193. §-ában meghatározott vétséget Cs. Sándor ellen megállapitaná.

A községi biró csupán a törvények által kifejezetten hozzá utalt ügyekben tehet magánjogi intézkedéseket. A hatáskörébe nem tartozó magánjogi intézkedésekért esetleg büntetőjogilag is felelős.

A m. kir. Curia 1894. évi 640. sz. határozata:

W. János mint volt községi biró mesgyeigazitás végett kiment V. Klára földjére s ott kimondotta, hogy a határ nincs helyesen megállapitva, azután kijelölte a határt, ugy, hogy mintegy két holdnyi területet K. Dénes szomszéd földjéhez hasittatott, mit K. Dénes tényleg birtokba is vett. V. Klára tiltakozott az ily módoni határigazitás ellen, mire őt a biró bezárással fenyegette. W. János ellen ezen eljárásért hivatali hatalommali visszaélés czimén a lugosi királyi törvényszék előtt panasz emeltetett, mely őt a tárgyalás rendén, a hivatali hatalommal való visszaélésben bünösnek mondta ki és egy havi fogházra itélte. A határozat lényeges indokát az képezte, hogy a birtokháboritási perek nem tartozván a községi biró hatásköréhez, a községi birónak nem állott jogában hivatalos hatalmának felhasználásával jogtalan intézkedés tételére. A temesvári kir. itélőtábla és a királyi Curia az elsőbiróság határozatát érdemben helybenhagyta, a büntetés kiszabását pedig a fenforgó rendkivül enyhitő körülmények figyelembevételével 50 frt pénzbüntetésre itélte.

Ha a jegyző valakit önhatalmulag letartóztat, ezzel személyes szabadság elleni vétséget követ el. Ha a személyes szabadság megsértésének vétsége bilincsek alkalmazása mellett követtetik el, ez sanyargatásnak veendő és sulyosabban minősitendő.

A m. kir. Curia 1887. évi 9604. sz. határozata:

C. Zoltán községi jegyző özv. B. Józsefnét letartóztatta s őt bilincsekbe verve, zárka hiányában egy bikaólba záratta, honnét azonban sértett néhány óra mulva megszökött s a kezén és lábán lévő bilincsekkel egyenesen Nyiregyházára ment s a rajta elkövetett cselekményt feljelentette. A kir. tör-

vényszék vádlottat, tekintettel arra, hogy őt panaszló nő a vádbeli alkalommal előzőleg sértegette és gyalázta, 100 frtra, esetleg 10 napi fogházra itélte. A kir. tábla a büntetést 40 frtra szállitotta le. A kir. Curia azonban vádlottat a btk. 104. §-ába ütköző és a 195. § végpontja szerint minősülő személyes szabadság elleni vétségben mondta ki vétkesnek és e miatt 6 havi fogházra, továbbá egy évi hivatalvesztésre itélte a következő indokokból: tekintve, hogy vádlottnak, mint községi jegyzőnek tudnia kellett, miszerint nincs jogositva bárkit is törvényellenesen önhatalmulag személyes szabadságától megfosztani, letartóztatni, sem törvényellenesen biztonsági szempontból megbilincseltetni; tekintve, hogy vádlott sértettet törvényellenesen, önhatalmulag nemcsak letartóztatta, de arra még bilincseket is tétetett; tekintve, hogy a bilincsnek, mint büntetésnek alkalmazása a testi fenyitékek megszüntetését tárgyazó 1871. évi LII. t.-cz. által egyáltalában eltöröltetett, s tekintve, hogy a bilincs e törvény szerint is a testi fenyitékül szolgáló eszközök sorába tartozott és igy annak alkalmazása a btk. 195. §-ának utolsó bekezdésében megállapitott erőszakot, esetleg sanyargatást állapitja meg: vádlottat marasztalni kellett.

Személyes szabadság elleni vétség elkövetése, az illető hivatalnok által saját ügyében eszközölt letartóztatás folytán.

A m. kir. Curia 1887. évi 823. sz. határozata:

A vámosmikolai helyettes körjegyző 1884. évi junius 8-án irásbeli jelentésben arról értesitette a hontmegyei szobi szolgabirót N. Bertalant, hogy ugyanaz nap délelőtt E István, M. József és B. Mihály az utczán oly dalt énekeltek, melyben panaszlott szolgabiró kanásznak, egy más egyén bojtárjának, a törvénybiró pedig kutyájának neveztetett. Erre panaszlott szolgabiró felhivta a csendőrséget, hogy E. Istvánt és társait kisérjék be hozzá, mely felhivás folytán a csendőrség junius 11-én E. Istvánt és B. Mihályt éjjeli 10—11 óra tájban elfogta, kezükre bilincset tett s a helyett. hogy őket egyenesen Szobra, a szolgabiró elé kisérte volna, előbb egy más egyén letartóztatása végett Tergenyére vitte s csak junius 12-én, délután 4 órakor adta át Szobon a szolgabirónak. Itt a szolgabiró által mindketten elzárattak, majd jun. 14-én kihallgattattak, kihallgattatásuk után ugyanaz nap szabadlábra helyeztettek, a szolgabiró pedig a felvett jegyzőkönyvet további eljárás végett a v.-mikolai kir. járásbirósághoz tette át. B. Mihály ez okból a személyes szabadság megsértése czimén az ipolysági királyi törvényszék előtt N. Bertalan szolgabiró ellen bünvádi panaszt emelt. A biróság az eljárást megszüntetni határozta, az iratoknak a megyei közigazgatási bizottsággal való közlése mellett. Az elsőbiróság indokolásában kiemeli, hogy ha egy tisztviselő oly ügyben jár el, melyben saját személyénél fogva érdekelve van, egymagában véve ez a btkv sulya alá eső cselekményt nem képez, ugy másrészt arra, hogy a fennálló szabályok szerint a bünvádi eljárás köréhez tartozó előnyomozást a törvényhatósági tisztviselők oly esetben is teljesithetik, midőn csak a sértett fél inditványára inditható meg az eljárás s hogy a szolgabirónak, mint rendőri közegnek, hatósági köréhez tartozik a büntetendő cselekménynyel terhelt egyén letartóztatása; figyelemmel továbbá arra, hogy a körjegyzőnek, mint hatósági közegnek jelentése alapján, N. Bertalan szolgabiró előtt B. Mihály panaszló a btk. 262. §-ába ütköző vétség elkövetésének erős gyanuja alatt állott, a midőn is ezen, a kir. törvényszék hatásköre alá eső vétség esetében a törvény az előzetes letartóz-

tatását nem zárja ki; mindezeknél fogva panaszlott N. Bertalannak azon ténye, hogy B. Mihályt letartóztatta, törvényellenesnek nem tekinthető s igy a btk. 195. §-ában meghatározott vétség alkotó elemének hiányában N. Bertalan panaszlott ezen vétség elkövetésével sem terhelhető. Nem hárul továbbá N. Bertalan panaszlottra bünvádi felelősség azon ténye miatt sem, hogy panaszlót elfogatása után csakis harmadnapra hallgatta ki s bocsátotta szabadon, mert junius 12-én délután és ezt követő napon a képviselőválasztás iránt leendő intézkedések őt székhelyéről elszólitották, ily hivatalos elfoglaltság kimutatása mellett tehát őt mulasztás nem terheli. A budapesti kir. itélő tábla az eljáró kir. törvényszék megszüntető végzését felhozott indokainál fogva helybenhagyta. A m. kir. Curia mindkét alsóbirósági végzésnek megváltoztatása mellett vádlott a személyes szabadság megsértésének a btk. 193. §-ába ütköző vétsége miatt vád alá helyeztetik és ennek kapcsában végtárgyalás tartására az elsőfoku biróság részéről határnap kitüzetni s arra vádlott, továbbá B. Mihály sértett s végre E. Mihály, D. János éji őr, Sz. András községi biró, N. Árpád helyettes körjegyző és B. Mihály csendőrségi vezető, mint tanuk megidéztetni rendeltetnek. Mert vádlott maga beismeri, mikép ő, mint járási szolgabiró, a v.-mikolai helyettes körjegyzőtől érkezett feljelentés folytán B. Mihály peresényi lakost azon okból, mivel az más egyénekkel az ő és a községi elöljárók személyét gyalázó dalt énekelt, a csendőrség által Szobra, a szolgabirói hivataltól bekisértetni rendelte; nevezett egyén ennek folytán B. Mihály csendőrvezetőnek s a vádlottnak e tekintetben egybehangzó vallomása szerint 1884 junius 11-én letartóztatott, csak a következő nap délután szállittatott be a szobi szolgabirói hivatalhoz és vádlott rendeletéből csak azon évi junius 14-én tétetett szabadlábra; miután azonban a v.-mikolai kir. járásbiróságtól beszerzett ezen feljelentésre vonatkozó iratok azt tüntetik elő, hogy B. Mihály nem terheltetett sem hivatalból üldözendő, sem pedig másnemü oly büntetendő cselekménynyel, melynek fenforgása miatt az előzetes letartóztatásnak törvényesen helye lett volna; miután továbbá sem N. Árpád helyettes körjegyzőnek jelentésében, sem a B. Mihály és társai bekisértetése iránt a csendőrőrparancsnokhoz intézett utasitásban, sem pedig a vizsgálati adatokban nem mutatkozik nyoma annak, hogy a B. Mihály személyének rögtöni letartóztatását, valami büntetendő és a közrendre veszélyes cselekmény megelőzése szükségessé, avagy csak igazolhatóvá is tette volna; miután végre ezek szerint jelen esetben vádlottnak B. Mihály részéről panaszolt eljárásában a btk. 193. §-ában körülirt vétségének elemei fenforogni látszanak: mindezeknél fogva az ügy ezen állásában ellene a vád alá helyezés elrendelendő volt.

A községi elöljárónak valamely büntetőtörvénybe ütköző cselekmény elbirálása hatáskörébe nem tartozik, azért, ha a községi elöljáró tyuktolvajlási esetben valakit arra itél, hogy az illető a lopott tyukot a nyakába akasztva a községben meghurczoltassék s ezen itéletét a tettes akarata ellenére végrehajtja: hivatalos hatalommal való visszaélést követ el.

A m. kir. Curia 1889. évi 3249. sz. határozata:

S. E. községi biró és M. P. községi albiró tyuklopással gyanusitott P. Elenkát arra itélték, hogy a tyukot nyakába kötve, pellengérre állittassék és dobszó mellett hurczoltassék végig a községben. Ezen itéletüket a községi őrök által P. Elenka ellenzése daczára erőszakkal végre is hajtatták. P. Elenka a fehértemplomi törvényszék előtt a községi elöljárók ellen hiva-

talos hatalommali visszaélés czimén panaszt emelt. A törvényszék S. E. és M. P. községi elöljárókat a btk. 475. §-a alapján a hivatalos hatalommal való visszaélés vétségében bünösöknek mondta ki s azon enyhitő körülmények figyelembe vételével, mikép hivatalkodásuk tulbuzgalmával követték el ezen jogtalan eljárásukat, és alantas müveltségük miatt a kiszabott büntetés jogtalanságát megitélni képesek nem voltak, tizennégy napi fogságra s viselt hivataluk elvesztésére itélte. A kir. tábla, valamint a Curia az elsőbiróság ezen itéletét helybenhagyta.

Rendőrközeg, ha törvényes felsőbbsége rendelete alapján jár el: bünvádi uton felelősségre nem vonható.

A m. kir. Curia 1891. évi 7673. sz. határozata:

H. István rendőr 1886. évi márczius havában a lopás gyanuja miatt letartóztatott M. Anna 16 éves hajadont beismerő vallomásra birandó, vasra verte és a vasat panaszos leány kezére oly erősen szoritotta, hogy az vérzett is. A kir. törvényszék ezért H. Istvánt a btkv 473. §-a alapján hivatali hatalommal való visszaélés tényálladéka alapján vád alá helyezte. A kir. tábla azonban, tekintettel arra, hogy H. István a vádbeli cselekményt B. Gyula csendőrbiztos határozott parancsára követte el; tekintettel arra. hogy nevezett vádlott ily körülmények között törvényes felsőbbségének jogos hatáskörében kiadott rendeletét teljesitette: az első biróság határozatát megváltoztatta és H. István ellen a további bünvádi eljárást megszüntette. A kir. Curia fenti számu határozatával a kir. tábla határozatát helybenhagyta.

Hivatalos hatalommal elkövetett személyes szabadság megsértésének fogalma «elfogás», «letartóztatás» alatt, valakinek fizikai erővel vagy hatósági tekintélylyel abban való akadályozása értetik, hogy az illető tartózkodási helye fölött saját akarata szerint rendelkezzék, tehát holléte, maradása vagy menetele tekintetében közhatósági kényszer alá van helyezve.

A m. kir. Curia 1886. évi 9417. sz. határozata:

A kecskeméti törvényszék: Sz. Mihály a btk. 193. §-ába ütköző személyes szabadság megsértésének vétségében s a büntetőtörvénykönyv 473. §-ában meghatározott hivatalos hatalommali visszaélés vétségében vétkesnek kimondatik és ezen tettéért a btk. 91. §-ának alkalmazása mellett a btörvénykönyv 96., 97., 202., 193., 473. és 484. §-ai alapján összbüntetésül 8 napi fogházra s viselt rendőri hivatalának elvesztésére itéltetik, stb. Kir. tábla: a kir. törvényszék itéletét annyiban megváltoztatja, a mennyiben vádlottat a btk. 193. §-ába ütköző személyes szabadság megsértésének vádja és következményei alól felmenti és csupán a btk. 473. §-ában meghatározott hivatalos hatalommal való visszaélés vétségében mondja ki bünösnek, büntetését mindazonáltal 14 napi fogházra emeli fel. Indokok: Vádlottnak részben önként beismert, részben V. János, B. József, T. Imre és Sz. Gyula tanuk által bizonyitott abbeli cselekménye ugyanis, hogy mint Cz. városi rendőr ezen szolgálata gyakorlatában 1885. évi nov. 1-én M. János ottani lakos felszólitására M. Ferencz ugyanottani lakost a rendőrkapitányság elé kisérni akarván, azt e czélból mintegy 20 lépésnyire maga előtt hajtotta és e közben kezével és fegyvere agyával lökdöste, mignem Sz. Gyula felszólitására

s illetőleg jótállására azonnal szabadon bocsátotta: a btk. 193. §-ában meghatározott törvényellenes elfogás vagy letartóztatásnak csak megkezdését, vagyis az eme § sulya alá eső vétség kisérletét képezheti; a mi azonban a btk. 65. §-ának második bekezdéséhez képest, minthogy a törvény különös részében büntetendőnek nem mondatik: a jelen esetben szintén nem büntethető. Büntetendő tehát vádlott e cselekményében csupán az emlitett tettleges bántalmazás, a mi tekintettel arra, hogy jelentéktelenebb eredményénél fogva sulyosabb beszámitás alá eső cselekményt nem képez, csakis a btk. 473. §-ában meghatározott hivatali hatalommal való visszaélés vétségét foglalja magában s ezért volt vádlott egyedül az utóbbi vétségben bünösnek kimondandó. Kir. Curia: Téves a kir. tábla itélete indokaiban megállapitott azon felfogás, mely szerint vádlott ellenében azért nem mondható ki a személyes szabadság jogtalan megsértésének vétsége, mert azzal, hogy a nevezett vádlott, mint városi rendőr M. Ferenczet a városi kapitány elé bekisérni akarta s azt e czélból mintegy 20 lépésnyire maga előtt hajtotta, e közben kezével és fegyvere agyával lökdöste és ütötte, azonban később Sz. Gyula felszólitására szabadon bocsátotta, a btk. 193. §-ában meghatározott ismérvek nincsenek kimeritve s a kiemelt tényekkel a megjelölt vétségnek csakis kisérlete van megvalósitva, mely azonban a törvény külön rendelkezésének hiányában nem büntetendő. Téves e megállapitás azért, mert ez azt látszik feltételezni, hogy a kérdéses vétség befejezéséhez M. Ferencznek a kapitányhoz való kisérése, illetőleg ennek a kapitány elé állitása lett volna szükséges, és hogy mindaddig, mig ez nem következett be, a cselekmény a kisérlet stádiumában maradt. Ezen felfogással nyilt ellentétet képez a btk. 193. §-ában meghatározott azon rendelkezés, mely szerint a kérdéses vétség létrejő, tehát befejeztetik, ha «a közhivatalnok hivatali hatalmával visszaélve törvényellenesen valakit elfogat, elfog vagy letartóztat», a mi világosan azt jelenti, hogy maga az «elfogás» ténye, minden további elkisérés, elővezetés, valamely helyre szállitás vagy személy elé állitás nélkül is kimeriti, a többi kellékek fenforgása esetében, a 193. § alá eső vétséget. Minthogy pedig «elfogás», «letartóztatás» alatt valakinek fizikai erővel, vagy illetékes hatósági tekintélylyel abban való akadályozása értetik, hogy tartózkodása helye fölött saját akarata szerint rendelkezzék, tehát holléte, esetleg maradása, vagy menetele, vagy szállitása tekintetében egy másik erő, fizikai vagy közhatósági hatalom kényszere alá helyeztetik, ez pedig a fenforgó esetben tényleg megvalósult: ez okból a személyes szabadság jogtalan megsértéséhez szükséges külcselekvés már az elkisérés megkezdése előtt s akkor be volt fejezve, midőn vádlott M. Ferenczet fogolynak nyilvánitotta, ezt az ő rendőri hatalma alá helyezte s hová-meneteléről, elkisértetéséről mint rendőr rendelkezett. Azon körülmény, hogy vádlott mielőtt még foglyával megérkezett volna a városi kapitányhoz, azt elbocsátotta, ha a cselekmény büntetendő voltának létrejöttéhez szükséges feltételek fenforognak, nem szünteti meg a cselekmény büntetendő voltát; mert a kérdéses vétség folytonossági büncselekmény (delictum continuum) lévén, ez az elfogatástól a szabadság visszaszerzéséig szakadatlanul tart, és ha a bevégző cselekedettől kezdve bármikor megszünik: ezzel csupán a már bevégzett büntetendő cselekmény tartama rövidittetik meg, de a már bevégzett cselekmény be nem végzetté nem válhatik és igy kisérletté többé nem tétethetik. A királyi tábla itéletének indokai alapján tehát vádlott nem lett volna a btk. 193. §-ában meghatározott vétség alól felmentendő, azonban fel volt mentendő az alól azért, mert vádlott cselekményét, vásár-sokadalom alkalmával követte el, a midőn neki a rendre ügyelni s mindannak

megelőzésére és elháritására törekedni, a mi által még nagyobb népcsődület idéztethetnék elő, fokozott mérvben kötelessége lévén, ily rendkivüli körülmények között a fenforgó esetben véghezvitt magatartása törvényellenesnek nem mondható. A 473. §-ba ütköző azon további cselekménye azonban, hogy az általa már letartóztatott városi polgárt, a végből, hogy azt a rendőrkapitánysághoz való menetelre kényszeritse, saját beismerése szerint még kezével, s két tanu eskü alatt tett vallomása szerint még puskatusával is lökdöste s ez által ő maga okozott még nagyobb népcsődületet, sulyos beszámitás alá esvén: fogházbüntetése egy hóra felemeltetik.

Ha a községi elöljárók valamely hamis tartalmu okiratot aláirnak, nem menthetik magukat azzal, hogy ők azt el nem olvasták, hanem jóhiszemüleg aláirták, mert azon már a biró, a jegyző és a plébános alá volt irva. Ellenben, ha az elöljáróság egyik tagja azt állitja, hogy ő a bizonyitványban felhozott tényeket nem ismerte és ezt, valamint egyébként jóhiszemü eljárását valószinüvé teszi, a büntetőjogi felelőség alól menekül, azonban fegyelmi vétség ellene megállapitható.

A m. kir. Curia 1889. évi 4202/888. sz. határozata

M. Vendel és M. József 1885. évi február hó 6-án F. Lajos komáromi ügyvédnél pénzszerzés végett megjelentek és egybehangzólag azt adták elő, hogy az 1886. évi junius hó 1-én végrendelet hátrahagyás nélkül Uj-Gyallán elhalt M. Józsefné született N. Borbálának egyedül leszármazó örököse és jogutóda M. Vendel; ezen előadás folytán F. Lajos ügyvéd 1885. évi február 6-iki kelettel egy községi bizonyitványt fogalmazott és irt, melyet a községi elöljárók által leendő aláirás végett vádlottaknak átadott, mondván, hogy ha előadásuk való és a bizonyitvány alá lesz irva, a hagyatéki eljárást folyamatba teszi és annak befejezte után pénzt fog szerezni. Vádlottak a nekik átadott községi bizonyitványt előbb Szent-Péterre vitték s ott F. Flórián róm. kath. plébánossal, kinek Uj-Gyallán fiókja volt és Fr. József körjegyzővel, ki Szent-Péteren lakik, elhallgatva a valót, aláiratták s ennek megtörténte után a községi bizonyitványt Uj-Gyallán R. János biró és M. István, Sz. Mihály elöljárókkal aláiratták. Az ilykép hiteles alakban kiállitott községi bizonyitvány alapján a hagyatéki eljárás folyamán az ujgyallai 65. számu telekjegyzőkönyvben A. I. 1—4. rendszám alatt felvett ¼ urbéri bel- és kültelek fele része M. Vendelnek biróilag átadatott s tulajdonjoga a telekjegyzőkönyvben bekebeleztetett: ennek megtörténte után vádlottak ezen ingatlanokat 1500 frt erejéig kölcsönökkel megterhelték. Miután az 1886. évben elhalt M. Józsefnének M. Vendelen kivül M. Erzsébet leánya és a már elhalt M. József után hátramaradt kiskoru M. István unokája életben van, kik épugy mint M. Vendel, leszármazó örökösi jogczimen hivatva voltak néhai M. Józsefné után örökösödni, vádlottaknak rosszhiszemü eljárása folytán az örökléstől elestek. Ezen tényállás alapján a komáromi kir. törvényszék előtt a tettesek ellen büntető per tétetett folyamatba. Különösen F. Flórián plébános, Fr. József körjegyző, R. János biró, M. István és Sz. Mihály elöljárók ellen közokirat-hamisitás czimén emeltetett vád. A megtartott tárgyalás után az első biróság itt emlitett vádlottak ellen a fenyitő eljárást megszüntette. A kir. tábla azonban vád alá helyezte. A kir. Curia fenti határozatával a másodbiróság végzését megváltoztatta és az első biróságét hagyta helyben, azzal azonban, hogy a bünügy befejeztével az ügyiratok a Fr. József körjegyző ellen fenforogni látszó fegyelmi vétség elbirálása végett az illetékes hatósághoz áttétessenek. A Curia határozatának

indokai a következők: A vizsgálat adatai szerint bizonyitottnak veendő, hogy a családi értesitőt tartalmazó községi bizonyitványt tartalmára nézve teljesen kiállitva és az uj-gyallai plébános által aláirva és pecsétjével ellátva M. Vendel vádlott hozta Fr. József vádlott körjegyzőhöz aláirás végett. A most nevezett körjegyző szabályellenesen járt ugyan el, hogy a bizonyitványt aláirta a nélkül, hogy tartalma valóságát a községben megtartott tárgyalás utján vagy más módon megállapitotta volna; minthogy azonban a bizonyitványt csak az illetékes plébános által történt aláirása után irta alá, jóhiszemüleg, abban a meggyőződésben, hogy miután azt a plébános aláirta, tartalma a valóságnak megfelel; minthogy továbbá vádlott nem ujgyallai, hanem szentpéteri, tehát más községbeli lakos, ama védelmi előadása, hogy a más községbeli lakosok családi viszonyait nem ismerheti, elfogadhatónak mutatkozik; minthogy végre M. József és Vendel vádlottak sem terhelik ezen vádlottat azzal, hogy ő a bizonyitvány hamis kiállitásánál szándékosan közremüködött volna és a végtárgyalástól sem várható más eredmény az eddig kideritettnél: ezeknél fogva a másodbirósági végzés felebbezett részének megváltoztatásával az elsőbiróság végzésének azt a részét, mely szerint a további büntető eljárás Fr. József vádlott ellen megszüntetendő, helybenhagyni kellett. Minthogy azonban vádlott eljárásában fegyelmi vétségnek jelenségei fenforogni látszanak, az ügyiratok a bünügy befejeztével a fegyelmi hatósághoz átteendők lesznek.

Az elöljáróság, illetve községi biró mint rendészeti hatóságot gyakorló közeg, hatósági jogkörét ismerni tartozik. Az ennek tullépésével elkövetett törvényellenes cselekményekért felelős.

A m. kir. Curia 1887. évi 1721. sz. határozata:

Sz L. falusi biró, képviselőválasztás alkalmával, a választást megelőző este, B. István feljelentése folytán esküdteket véve magához, a neki utközben emlitett M. József lakásához ment megkeresni, hogy van-e nála választási pénz, miután azzal volt gyanusitva, hogy a népet vesztegeti. A helyszinén bebocsáttatást követelt s sértettnek neje a kaput kinyitván, azon bement, s B. Ferenczczel a szobában kutatást tartott, s daczára annak, hogy semmit sem talált, hogy sértett N. József otthonról azon éjjel vesztegetni ne mehessen el, őröket rendelt s reggelig őrizet alatt tartotta. A marosvásárhelyi kir. törvényszék ezért vádlottat házjog megsértése vétségében és személyes szabadságának közhivatalnok általi megsértése vétségében vétkesnek mondta ki s őt az enyhitő körülmények figyelembe vételével pénzbüntetésben marasztalta. A marosvásárhelyi kir. itélőtábla az első biróság által kiszabott büntetést egy havi fogházra és egy évi hivatalvesztésre emelte fel; mert vádlott azon eljárása, hogy mint falusi biró B. Istvánnak szóbelileg tett azon panaszára, hogy N. József a folyamatban levő képviselőválasztási mozgalmak alatt pénzzel veszteget, ennek kivánsága s felszólitása következtében esküdt társait maga mellé véve, késő este N. Józsefet lakásában felkeltette s házánál kutatást foganatositott, s annak daczára, hogy birtokában nem is talált olyast, a mi a vesztegetési vád alaposságát legtávolabbról is megerősitette volna, N. Józsefet lakásában két községi strázsa által reggelig őriztetve, ily módon személyes szabadsága gyakorlatában korlátozta, a házjognak és a személyes szabadság jogának kifejezett törvényellenes megsértése. Vádlottnak azon védekezése, miszerint cselekményeiért büntetőjogi felelősség azért nem terhelheti, minthogy azokat egyedül V.

B. J. István kivánsága és utasitása következtében követte el, figyelembe vehető nem volt; mert eltekintve attól, hogy érvényes utasitás büntetendő cselekmény elkövetésére egyáltalán nem is adható, a rendészeti hatóságot gyakorló közeg hatósági jogkörét ismerni tartozik, s annak tullépése által foganatositott törvényellenes cselekedeteért a felelősséget át nem háríthatja oly magánszemélyre, a kinek hivatali állásában nem lévén alárendelve, kivánságának, illetve utasitásának teljesitése vagy megtagadása felett függetlenül határozhat. A Curia, a királyi tábla itéletét helybenhagyta.

A hivatali titok közlésének vétsége fenforog az esetben is, ha a hivatali titok valakinek hivatali minőségében jutott tudomására és ha ez a tudva hivatali titkot képező tényt vagy körülményt, habár hivatali minőségének megszünte után teszi közzé.

A m. kir. Curia 1889. évi 10,923. sz. határozata.

A birósági kézbesitési vevény közokiratot képez, minélfogva azon községi kézbesitő ki ezen minőségében. már elhalt személyeknek keresztvonását a kézbesitő iven meghamisitotta: közokirathamisitás büntettét követi el.

A m. kir. Curia 1894. évi 5448. sz. határozata:

A királyi Curia mindkét alsóbiróság itéletének megváltoztatásával több rendbeli közokirathamisitás büntettében mondta ki vádlottat bünösnek és nyolcz havi börtönre itélte következő indokokból: H. Lajos beismerte, hogy ő mint községi kézbesitő az 1869. évben elhalt L. Józsefnek és az 1878. évben elhalt L. Józsefnének keresztvonását 1889. évben négy rendbeli kézbesitő iven meghamisitotta. Tekintve, hogy a birósági kézbesitési vevény közokirat; tekintve, hogy vádlott mint községi kézbesitő az általa hivatalos minőségben felvett ezen négy rendbeli közokiratba hamisan vezette be azt a lényeges tényt, hogy ő a kérdéses birósági határozatokat L. Józsefnek és nejének kézbesitette; tekintve, hogy vádlottnak kétségtelenül tudnia kellett, hogy ebből valakire jogsérelem háramolhatik; tekintve, hogy vádlottra mint kézbesitőre nézve a btk. 82. §-a nem alkalmazható, mert ha meggondatlanul is, de mégis azon tudattal cselekedett, hogy birósági határozatok ezen hamis vevények alapján fognak hozatni: ezen cselekvése által a btk. 394. §-ába ütköző közokirathamisitás minden alkateleme megvalósittatott, mihez képest vádlott ezen büntettben bünösnek volt kimondandó. Nem forog fenn a btk. 400. §-ába ütköző közokirathamisitás, mert vádlott maga vezette be a hamis tényt, holott a 400. § csak akkor alkalmazható, ha valaki — és pedig nem közokirat felvételére jogositott hivatalos személy — közremüködik arra, hogy a hivatalos személy jóhiszemüleg vezessen be valótlan tényt valamely közokiratba. Vádlottnak cselekménye ütközik ugyan a btk. 471. §-ába is; de minthogy nemcsak ezen vétséget, hanem egy sokkal sulyosabban büntetendő büntettet is elkövetett eljárása által, a büntettben volt bünösnek kimondandó. Vádlott négy rendbeli vevényre vezette reá a hamis kézjegyet és négy rendbeli vevényen tanusitotta azt a valótlan tényt, hogy a kézbesitést eszközölte, mihez képest terhére négy rendbeli közokirathamisitást kellett megállapitani, mert az akaratelhatározás egysége ki van zárva, miután vádlott előre nem is tudhatta, milyen és hány végzést fog még kapni kézbesités végett. Figyelemmel azonban vádlott rovatlan előéletére; figyelemmel arra, hogy annak a követelésnek kitörlése, melyre a kérdéses biró-

sági határozatok vonatkoznak, már előzőleg előjegyezve volt, következőleg a jogsérelem bekövetkezhetésnek veszélye távol volt; figyelemmel vádlott töredelmes beismerésére; figyelemmel arra, hogy állását veszti: a törvényes fegyházbüntetés legkisebb mérve is tulszigorunak mutatkozik. Ennek folytán vádlott börtönbüntetésre mérsékelt tartamban volt itélendő.

Valamely község egyes lakosai nincsenek jogositva a bünvádi eljárás alatt mint a vád képviselője közremüködni oly vád esetében, melynek tárgyát az előljáróság által nem közvetlenül rajtuk, hanem a községen elkövetett állitólagos jogtalan, illetőleg károsító eljárás képezte. A közvetlen sérülés vagy károsítás fogalma alá nem esik azon valódi vagy állitólagos sérelem, melyet valaki, mint valamely községnek, testületnek vagy egyházközségnek tagja szenved.

A m. kir. Curia 1893. évi 195. sz. határozata:

A kir. Curia csalás és hivatali sikkasztás büntettével terhelt H. János ellen a községi lakosok felebbezését következő indokok alapján utasította vissza: Tekintve, hogy a fennálló törvénykezési gyakorlat szerint a hivatalból üldözendő büntetendő cselekmények miatt inditott bünvádi eljárásban az alsóbb foku biróságok által hozott felmentő itélet vagy megszüntető határozat ellen, ha a királyi ügyész nem felebbezett, a sértettet, illetőleg a magánérdekeltet illeti a felebbezés joga mindazon esetekben, melyekben ez, a büntetendő cselekmény által közvetlenül sértetett, illetőleg károsittatott; tekintve, hogy ezen jog az imént kitüzött határok közt nem csupán a vagyonjogi károsításra, hanem egyáltalán bármely közvetlenül szenvedett sérelemre egyaránt kiterjed; tekintve, hogy a közvetlen sérülés vagy károsítás fogalma alá nem esik azon valódi, vagy állitólagos sérelem, melyet valaki, mint valamely községnek, testületnek vagy egyházközségnek tagja szenved; tekintve, hogy az utóbbi esetben a büntetőjogi sérelem miatti vád képviseletére csakis a királyi ügyészség s ezen kivül még a kérdéses község, testület vagy egyházközség törvényes, illetőleg szervezet szerinti képviselője van jogositva; tekintve, hogy az előre bocsátottaknál fogva valamely község egyes lakosai nincsenek jogositva a bünvádi eljárás alatt mint a vád képviselőjei közremüködni oly vád esetében, melynek tárgyát az előljáróság által nem közvetlenül rajtuk, hanem a községen elkövetett állitólagos jogtalan, illetőleg károsító eljárás képezte; tekintve, hogy panaszlók feljelentésükben maguk is azt adták elő, hogy a sérelem, mely miatt panaszt emelnek, a községen követtetett el; tekintve, hogy feljelentésük azon részében, mely a községi közmunkaváltságdijak kivetésére és kezelésére vonatkozik, panaszlók egyike sem terhelte kifejezetten gyanusitottakat őt illető szándékos megkárosítással vagy sikkasztással, a feljelentés további részében felhozott adatok pedig szintén nem a panaszlók, hanem az államkincstár érdekeit illették; tekintve, hogy e részben az illetékes államkincstár képviselője részéről a bünvádi eljárásnak sem meginditása, sem folytatása iránt inditvány nem tétetett; tekintve, hogy ezek szerint a panaszlók oly károsított magánszemélyeknek, vagy a btk. szerint «sértetteknek» nem tekinthetők, kik akkor, mint az a jelen esetben is fenforog, ha a kir. ügyész az eljárás megszüntetését inditványozta, s ennek folytán a kir. törvényszék az eljárást megszüntette, a kir. ügyész közvádlói jogaiba léphetnének s a megszüntető birói határozat ellen joghatálylyal felebbezhetnének; tekintve, hogy ennélfogva panaszlók felebbezése már a kir. tábla által visszautasitandó lett

volna s hogy e szerint a felebbezést megengedő végzés semmis: a kir. tábla fentebbi végzésének megsemmisitésével a panaszlók felebbezése vissza utasittatik.

b) *Hatóságok (hatósági közegek) ellen elkövetett bűncselekmények.*

A községi biró, mint a mezei rendészettel megbizott hatósági közeg, a mezei rendőri kihágás alapján szerzett zálogjog kiadatása iránt intézkedhet. A ki ily minőségében tett intézkedésének tettlegesen ellenszegül, a btkv 165. §-ába ütköző hatóság elleni erőszakot követ el.

A m. kir. Curia 1894. évi 4717/92. sz. határozata:

V. Pál J. község birójának Mocsi Zsigmond jelentést tesz, hogy V. Ferenczék koholt ürügy alatt 3 darab bárányát befogták s kiadni vonakodnak. A községbiró a kisbiró kiséretében megjelent V. Ferenczéknél s felhivta őket, hogy a bárányokat bocsássák szabadon. Azonban ők megtagadták. A biró a kisbiróval a bárányokat megfogták. Erre V. Ferenczék ellenszegültek s a birókat erőszakkal ellökték s a bárányok elvitelét megakadályozták. A komáromi kir. törvényszék tekintettel arra, hogy V. Ferencz és társa vádlottak a községi biró rendeletének ellenszegültek s őket hatósági eljárásában tettleg megakadályozták, vádlottakat a btkv 165. §-ába ütköző hatóság elleni erőszak vétségében bünösnek mondta ki s 14 napi fogházra itélte. A győri kir. tábla az első biróság itéletét megváltoztatta s vádlottakat az ellenök emelt vád és következményeinek terhe alól felmentette azon indokból, hogy a községi biró nem járt jogos hatáskörében, mert vádlottakat alakilag jogosan szerzett zálogjoguktól akarta megfosztani. A kir. Curia a kir. tábla itéletének megváltoztatásával az első biróság itéletét hagyta helyben azon döntő indok alapján, mert a községi biró, a községi mezei rendészettel megbizott hatósági közeg lévén, mint ilyen az állitólagos mezei rendőri kihágás alapján szerzett zálog kiadatása iránt jogosan intézkedett.

Kisközségekben a közbiztonságra való felügyeletet gyakorolni a községi biró lévén hivatva, ebből önként következik, hogy a nála feljelentett lopások azonnali kinyomozása czéljából tárgyilag szükségesnek mutatkozó intézkedéseket is megteheti. A ki tehát az általa e részben megbizott közegek eljárásának erőszakosan ellen áll, a hatósági közegek elleni erőszak bünte'tét követi el.

A m. kir. Curia 1886. évi 6382. sz. határozata.

A községi biró jogositva van a kárban talált marha kiadatását elrendelni; a ki neki a közben ellenszegül, hatóság elleni erőszak büntettében bünös.

A m. kir. Curia 1890. évi 6701. sz. határozata:

G. L. behajtotta H. T. tehenét, állitólag, mert kertjében kárt okozott, B. I. községi biró H. T. kérelmére fölszólitotta G. L.-t, hogy a tehenet adja ki, miután az állitólagos kár szinhelyét megtekintette, s ott kárt nem talált. A biró kezességet vállalt a kárért s egyszersmind H. T. egy kapát is ajánlott fel zálogul, de ennek daczára vádlott a tehén kiadását megtagadta,

mire a községi biró kijelentette, hogy ő maga ki fogja engedni a tehenet s bement az istállóba, de a mikor a tehenet el akarta oldani, vádlott megfogta őt s az istállóból huzta kifelé. H. T. ekkor vádlottat visszatartotta, mig a kötelet eloldja, a mint ez megtörtént, G. L. bement a szobájába s egy revolverrel jött vissza s a falusi birót összeszidva, ketten összefogóztak s ezen dulakodás közben a revolver elsült. G. L.-et a törvényszék a btk. 165. §-ában előirt s hatóság elleni erőszak bűntettében bünösnek mondotta ki, s hat havi börtönre és 3 évi hivatalvesztésre itélte. A kir. tábla oly indokolással, hogy a községi biró, midőn H. T. tehenét kiadatni ment, nem járt el hivatalos hatáskörében, G. L. cselekményét közcsend elleni kihágásnak minősitette, s tiz napi elzárásra és 20 forint pénzbüntetésre itélte. A kir. Curia, tekintve, hogy a kir. itélőtábla területén (M.-Vásárhely) fennálló polgári törvénykönyv 1321. §-a szerint, az, a ki földjén idegen marhát talál, a megzálogolás jogát az idézett törvénykönyv 1321. és 1322. §-a értelmében gyakorolhatja ugyan; tekintve azonban, hogy azon jognak gyakorlása csak azon esetben van megengedve, ha az illető egyszersmind kárt is vallott; tekintve, és különös figyelemmel arra, hogy az előadottak szerint, a polgári törvénykönyv 1322. §-ának megfelelőleg zálog is volt kinálva, sőt az a hatóság kivánta a zálogba tartott tehén kiadását, a melynél a zálogbavétel bejelentendő volt volna; tekintve, hogy nem áll az idézett törvényszakaszok szerint, mintha magán-zálogoló minden esetben jogositva volna a lefoglalt marhát 8 napig letartóztatni, nem áll pedig különösen jelen esetben, midőn más zálog kinálása mellett hatóságilag a visszatartott tehén kiadására felhivatott, G. L. vádlott nem volt a jogos téren; tekintve végre, hogy a községi biró hivatalos kötelességét teljesitette akkor, mikor a jogtalanul visszatartott tehén kiadatását követelte: a kir. táblai itélet feloldásával az első birósági itéletet hagyta helyben.

A községi biró hivatalosan jár el akkor is, midőn a határbeli csőszök felett a közbiztonság érdekében őrködve s azoknak ebbeli feladatuk teljesitésében segédkezve közreműködik. Ki a községi birót ily minőségü eljárásában erőszakkal megakadályozza: hatóság elleni erőszak bűntettét követi el.

A m. kir. Curia 1887. évi 7927. sz. határozata.

A ki a hatóságnak árviz alkalmával, törvényes hatáskörében kiadott rendelet ellen engedetlenségre egyenes felhivást intéz: hatóság elleni izgatást követ el.

A m. kir. Curia 1890. évi 72. sz. határozata:

1888. év tavaszán az Alföld egy jelentékeny részét árviz boritotta el, katasztrófa fenyegette H. vármegyét is, melynek legkülönösebben Polgár és Csege nagyközségei voltak a végpusztulásnak kitéve. A vész bekövetkeztét lehetőleg megelőzendő, P. Károly mint a szomszédos H.-B. r. t. város polgármestere 1888. évi márczius 3-án a szabolcsi tiszaszabályozási társulat igazgatóságától távirati felhivást, majd H. megye alispánjától azon távirati utasitást kapta, miszerint a beállható katasztrófa elháritása czéljából az árvédelemre az összes igás és kézi erőt a Polgár és Csege közötti töltésre azonnal rendelje ki. A polgármester a vett utasitásokhoz képest rendelkezett is, azt dobszó utján, tehát a nyilvánosságra legalkalmasabb módon közhirré tétette, a mely szerint a vész szinhelyére inditandó összes igás- és kézi-

munka erő másnap márczius 24-én déli 12 órára a városháza előtti téren gyülekezzék. E rendelet foganatositásakor B. Mihály vádlott az összegyült nép közé ment, azokhoz kiabálva s gunyolódva azon egyenes felhivást intézte, hogy «ne menjen senki a Tisza árjához», «bolond a ki megy», «el kell az olyan embernek törni a kezét és lábát», «ingyen nem tartozik senki sem menni», «hunczfut a ki ezen rendeletet tette is», mely felhivás csakugyan azt eredményezte, hogy az ekként félrevezetett nép megtagadván az engedelmességet, katonai karhatalom igénybevétele vált szükségessé; midőn pedig a katonaság a városház-térre felvonult, ezeket is gunyszavakkal illetve, egyenesen arra hivta fel a tömeget, hogy menjenek haza mindnyájan, otthon a katonaság sem parancsol. Ennek szintén az lett a következménye, hogy a tömeg szétoszolván, a mezőre és szőlőkbe elrejtőzvén, akkor nap hét igás kézi munkaerőnél többet előteremteni nem lehetett és csakis másnap, vagyis márczius 25-én sikerült a katonai karhatalom alkalmazása mellett 300 szekeret előállitani s a vészfenyegetett helyekre küldeni. A debreczeni kir. törvényszék vádlottat a hatóság elleni izgatás vétsége miatt vétkesnek mondta ki s egy évi államfogházra és 100 frt pénzbüntetésre itélte. A budapesti kir. tábla és a kir. Curia fenti számu határozatával a fenforgó enyhitő körülményekre való tekintetből vádlottat hat hónapi államfogházra és 20 frt pénzbüntetésre itélte.

Ha valamely város községe, a helypénzszedési jogot, nem mint hatóság, hanem mint tulajdonos gyakorolja, annak kibérlése, az illető bérlőt hivatali hatalommal nem ruházza fel. Ebből kifolyólag sem a bérlő, sem pedig az általa felfogadott helypénzszedők, hatósági közegeknek nem tekinthetők, minélfogva ellenök hatósági közeg elleni erőszak el nem követhető.

A m. kir. Curia 1886. évi 382. sz. határozata.

Ki piaczon, nagy számu közönség előtt, hivatalos szolgálatát teljesitő hatósági közeg ellen, büntett vagy vétség elkövetésére felhivást intéz, izgatást követ el.

A m. kir. Curia 1888. évi 1183. sz. határozata

H. János 1885. évben a nagykikindai piaczon akkor, midőn a szolgálatban levő pénzügyőrök K. Zs.-t dohánycsempészet miatt elfogták s a községházához kisérték, a következő szavakat kiáltotta az összesereglett néphez: «Ne engedjétek a szegényt bekisértetni, üssétek agyon a finánczokat». E felhivás azonban eredménytelen volt. H. J. ellen ezen cselekménye folytán a n.-kikindai kir. törvényszék előtt izgatás czimén vád emeltetett. A törvényszék vádlottat az izgatás vádja alól felmentette és hatósági közegek elleni erőszak büntettében marasztalta el. Az itélet főindokát az képezte, hogy vádlott a fenyegetést, illetve a büntett elkövetésére irányuló felhivást nem a hatóságnak előre bejelentett gyülekezeten, hanem a piaczon, tehát csoportosulásra alkalmas helyen követte el. A királyi tábla és a kir. Curia vádlottat az izgatás vétségében mondotta ki vétkesnek és pedig a következő döntő okokból: Tekintve, hogy a «gyülekezet» büntetőjogi fogalmának meghatározása nemcsak hogy össze nem függ a gyülekezetnek a hatóságnál előre be, vagy be nem jelentésével, sőt teljesen közömbös ama körülmény is, hogy mi okból keletkezett gyülekezet; tekintve, mikép a fenforgó esetben be van bizonyitva, hogy a piaczon nagy számban jelen volt közönség

K. Zs. ellen meginditott hivatalos eljárás alkalmából összecsoportosult s vádlott az izgatásra neki alkalmasnak mutatkozó helyzet felhasználásával intézte az összegyülekezett közönséghez büntettre izgató felhivását: vádlottat az izgatás vétségében kellett bünösnek kimondani.

A hatóság elleni erőszak esetén, midőn a hatósági személy testi épsége meg nem sértetett, nem a hatósági személy a sértett fél, hanem az állam, kinek hatósági intézkedése ellen irányult az erőszak.

A m. kir. Curia 1888. évi 5274. sz. határozata:

A büntető törvénykönyv ötödik fejezete s illetve annak 165. §-a csakis a hatósági rendelkezések biztositására, a közérdek és közrend megóvására lévén alkotva, nem terjed ki ama személy életének vagy testi épségének oltalmára, ki a hatósági cselekmény foganatositása alkalmával, mint a közrend vagy közérdek képviselője jár el; a személy tehát külön tárgya a büntető törvénykönyv által védett jogoknak s igy a fenforgó esetben, tekintve, hogy a vádlottnak tettleges bántalmazása folytán sem S. András törvénybirónak. sem J. András kisbirónak testi épsége meg nem sértetett, az alsó biróságok helytelen kifejezést használtak akkor, a mikor itéleteikben kimondották, hogy a hatóság elleni erőszak S. András törvénybiró s illetve J. András kisbiró sérelmére követtetett el.

A községi másodbiró, illetve esküdt a hatóságnak szintén tagja. A közhivatali helyiség nyilvános helyiség s a hatóság tagjai ellen ott elkövetett becsületsértés nyilvánosan elkövetett becsületsértés vétségét képezi.

A m. kir. Curia 1890. évi 61. sz. határozata:

P. Pál, dunapataji másodbiró, Sz. Sándor vádlottat, K. Jánosné részére 12 frt kereseti összegben elmarasztalta, az itéletben vádlott nem nyugodván meg, az ügy a kalocsai kir. járásbiróság elé került, mely szintén marasztaló itéletet hozott, a végrehajtást elrendelte s annak foganatositására P. Pál másodbirót kiküldte. Midőn ennek következtében P. Pál másodbiró, Sz. Sándort 1876. évi szeptember 25-én a községháza tanácstermében a fizetésre felszólitotta, a tanuk jelenlétében hangosan azt mondta: «betyárok voltak azok, kik az itéletet hozták». Minthogy azonban a btk. 262. §-ába ütköző becsületsértés vétségének megállapitásához megkivántatik, hogy a kijelentés nyilvánosan történjék, a mi pedig egy kis teremben két jelenlevő tanu előtt kimondva, a nyilvánosság kellékét nélkülözi; ennélfogva vádlott a nyilvános becsületsértés vádja és következményei terhe alól felmentendő volt. Ellenben a becsületsértés vétségében bünösnek volt kimondandó. mert a végtárgyalásnál önként beismerte, hogy midőn P. másodbiró a marasztalási összeg lefizetésére felszólitotta, azt mondta: «betyármunkát követtek el irányomban», ezen kifejezés a btk. 261. §-ába ütköző becsületsértés vétségét állapitja meg; miért is figyelemmel rovatlan előéletére, s hogy a végrehajtási eljárás izgatottságba hozta: a törvényszék vádlott Sz. Sándort magán becsületsértés vétségében mondta ki bünösnek és 50 frt pénzbüntetésre itélte. A budapesti kir. itélőtábla az elsőbiróság itéletét helybenhagyta. A kir. Curia ellenben mindkét alsóbiróság itéletét részben megváltoztatta s vádlottat a btkv. 262. §-a alapján hatóság tagja ellen nyilvános helyen elkövetett becsületsértés vétségében mondta ki bünösnek s őt azért kétheti fogházra és

ötven forint pénzbüntetésre itélte következő indokok alapján: Tekintve, hogy a helyiség nyilvános vagy nem nyilvános volta nem annak térfogatától, hanem attól függ, hogy közhivatali helyiséget képez-e, vagy pedig, hogy az rendeltetéséhez képest a közönség mindenkori használatára rendszerint nyitva áll-e vagy nem; tekintve, hogy a községháza, közczélok elérése végett, a törvény által rendelt hatóság, illetőleg hivatal hivatásának gyakorlatára rendelt és e czélból az ügyekre vonatkozólag az érdekelt egyének részére nyitva álló helyiség, — tehát már természeténél és rendeltetésénél fogva — közhelyiség vagy nyilvános helyiség: minélfogva az ott elkövetett becsületsértés a nyilvánosan elkövetett vétség ismérvét képezi.

Ha valaki a községi közgyülésben a községi biróra azt mondja, hogy bizonyos községbe vezető utnak engedélyezése azért történt, mert «talán a birót valaki oldalba lökte», nyilvános becsületsértési vétséget képez.

A m. kir. Curia 1892. évi 506. sz. határozata:

Mindkét alsóbiróság itéletét részben megváltoztatta és a vádlottat a nyilvános rágalmazás vétsége helyett a btk. 261. és 262. §-ai alá eső nyilvános becsületsértés vétségében mondta ki vétkesnek és ezért a btk. 92. §-ának alkalmazásával 60 frt fő- és 20 frt mellékbüntetésre itélte. Indokok: Vádlottnak a község közgyülésében az összes jelenvoltak előtt bizonyos Kovács községbe vezető utnak megtörtént engedélyezésére vonatkozólag panaszos községi biróra irányzott ama szavai, hogy az engedélyezés azért történt, mert talán a birót valaki oldalba lökte, gyanusitó meggyalázó kifejezést képezvén, de meghatározott tényt magában nem foglalván, vádlottat rágalmazás helyett nyilvános becsületsértési vétségben kellett bünösnek kimondani. A fenforgó körülmények mellett azonban, tekintetbe véve vádlottnak községi törvénybirói állását is, a főbüntetésül törvényben meghatározott fogházbüntetés legkisebb mértéke is tulszigoru lévén, a btk. 92. §-ának alkalmazásával megfelelő pénzbüntetés volt reá szabandó.

Ha községi képviselő, közhivatalnok ellen közszájon forgó hireket, konkrét tényekre vonatkozó interpelláczió tárgyává tesz, az interpelláczió alaptalansága esetén rágalmazást követ el.

A m. kir. Curia 1888. évi 4949. sz. határozata:

Sz. P. M. rendezett tanácsu város volt tiszti ügyésze, vádlott N. József ottani városi képviselőtestületi tag ellen azon okon tett bünvádi feljelentést, mert utóbbi M. város képviselőtestületéhez benyujtott interpellátió czimü beadványában három rendbeli esetet hoz fel. Az 1. és 2. pontban foglaltak szerint nevezett, mint árvaszéki ügyész az árvapénztárt megkárositotta az által, hogy a saját, illetve magán ügyvédi minőségben képviselt ügyfele érdekét, az ugyanazon ügyben általa képviselt árvapénztár érdekének elébe helyezte; a 3. pont tartalma szerint pedig, mint városi és közbirtokossági ügyész egy hivatalánál fogva teljesitett munkáért, ügyészi véleményadásért jutalmat fogadott el egy magánféltől, ki ennek következtében a közpénztár hátrányára fizetés leengedésben részesült. Vádlott e tények iránt, midőn kérdést intéz a város polgármesteréhez, egyszersmind bizonyitékokat ajánl azokra s egyszersmind ugyanazon beadványában fegyelmi eljárást és büntetést kért. A tárgyalás rendjén az illetékes kir. törvényszék és a budapesti

kir. törvényszék vádlottat a rágalmazás vádja és következményei alól felmentette azon indokból, mivel több közszájon forgott hirek alapján, melyeket M. városban széltében beszéltek, mint városi képviselőtestületi tagnak joga volt a közérdek szempontjából interpellátiót intézni. A kir. Curia, mely az ügyben előzetesen már vádhatározatot hozott és az alsóbb biróságokat érdemleges határozathozatalra utasította, az alsóbb birósági itéletek megváltoztatásával vádlott X. Józsefet a btk. 260. §-a szerint minősülő rágalmazás vétségében vétkesnek mondotta ki s ezért a btk. 92. §-ának alkalmazásával az 1887. évi VIII. t.-cz.-ben meghatározott czélokra forditandó s tizenöt nap alatt végrehajtás terhe mellett befizetendő 50 frt pénzbüntetésre, behajthatlanság esetén öt napi fogházra itélte: mert a Curia 1828/883. sz. vádhatározatában jogérvényesen kimondotta, hogy vádlottnak 1881. márcz. 1-én a M. városi képviselőtestülethez interpellátió alakjában intézett beadványa, tartalmánál fogva nem interpellátió, hanem vádinditvány, melyben Sz. P. városi ügyész, hatóság előtt büntetendő cselekményekkel vádoltatik s megbüntetése kéretik. Ezen a jogerős eldöntésen csak az változtatott volna, ha a megrendelt további eljárás rendén kitünik, hogy vádlott nem a kérdéses vádakat emelte, nem a kérdéses interpellátiót tette, vagyis a bünvádi feljelentéshez csatolt interpellátió nem azonos a vádlott által tett interpellátióval. Erre nézve azonban kétely nem forog fenn. Az egyes honpolgárok becsületét védő törvények semmi ürügy alatt sem engedik meg azt, hogy valaki ellen alaptalan vád büntetlenül emeltessék, s a jogos közérdeknek az elsőbirósági itélet indokaiban hangsulyozott megóvása épen ugy, mint bármely más plausibilisnek látszó ürügy, nem szolgálhat alapul, az egyéni becsület ellen intézett büntethető cselekmény büntethetlenségére. A közérdek vagy jogos magánérdek megóvása vagy előmozditása czéljából emelt vádnak is büntethetőségét határozottan kimondja a btk. 263. §-a amaz intézkedésében, mikép ily esetekben az emelt vád bebizonyitását megengedi, s ennek eredményéhez köti a büntethetlenség vagy büntethetőséget. Miután pedig a Curia jogerős döntvényei ellen ugyanazon bizonyitékok alapján további jogorvoslatnak helye nincs, s az alsóbb biróságok azokat felülvizsgálat alá venni nincsenek hivatva, ebből önként következik, hogy az alsóbb biróságok által elfogadott indokokban mind az az érvelés, mely minden a további bünvizsgálat rendén ez irányban felmerült bizonyiték s ennek alapján a tényállás változása nélkül a legfelsőbb biróságok által jogérvényesen eldöntött kérdést akarja felbolygatni, perrendszerütlen és semmis. Az alsóbb biróságok feladata csak annak további megvizsgálása volt, hogy a vádlott által hatóság előtt emelt vád foglal-e magában rágalmazást, s ha igen, bizonyitható és bizonyittatott-e a rágalmazó állitás vagy nem? s ehhez képest büntethető-e avagy nem büntethető? Ezen megszabott körön tul terjeszkedni szemben a kir. Curia fentnevezett 1828. sz. végzésével, ma már magának a kir. Curiának sem áll jogában, mert az megitélt dolog, hogy vádlottnak interpellátió alakjában beadott irata hatóság előtt emelt vádinditványt képez, ennek jellegén pedig a további vizsgálat és végtárgyalás mitsem változtatott; minthogy az elrendelt további vizsgálat rendjén ez irányban a bizonyitás nem változott, s a dolog természete szerint épen nem is változhatott. E szerint a kir. Curia most már csakis «stante concluso» határozhatván, a bizonyitékokból ugy találta, hogy vádlott nem emelt tudva hamis vádat, mert a vádbeli esetek egy részében az általa vádoltnak eljárása teljesleg korrektnek nem mondható, s igy helyesen mellőztetett a vád részéről a btk. 227. §-a, s helyesen lett a vád csakis a btk. 260. §-a alapján emelve.

A vizsgálati adatokból kitünik, hogy a vádlott által három pont alatt emelt büntetendő cselekményeket Sz. P. el nem követte; az alsóbb bírósági indokolásban felhozott ama körülmények, hogy közajkon forgó hirek által vádlott tévedésbe ejtethetett, figyelmet érdemelnek ugyan, de csak arra szolgálnak alapul, hogy jelenlegi vádlott csak a btk. 260. §-a alapján volt vád alá helyezhető, miután a vádlottnak interpellatiókép beadott vádinditványára nézve ép ez okból nem állapitható meg az, hogy azt tudva hamisan terjesztette volna a hatóság elé. Miután azonban a vádlott által emelt ama vádak, melyek bebizonyitás esetében alapul szolgáltak volna Sz. P. bünvádi elitéltetésére, alaptalanoknak tüntek fel, elannyira, hogy maga a vádlott is megengedi azt, hogy az emelt vádnak csakis valószinüsége lett bebizonyitva, s miután a valószinüség még nem bizonyiték: vádlott cselekménye a btk. 260. §-ába ütközik s e miatt őt a rágalmazás vétségében vétkesnek kellett kimondani. A büntetés megállapitásánál tekintetbe vétetett az, hogy a vádlott által emelt vádak oly kérdéseket érintettek, a melyek neki mint községi képviselőnek ellenőrzési jogai körébe tartoztak s ezen joga gyakorlatának csak formájában tévedett, mikor alaktalan közhireken megindulva, a helyett hogy általánosb kérdéseket vetett volna fel, concret és határozott vádakat emelt, a felvilágositás helyett büntetést kért, s igy interpellatió helyett vádinditványt tett; tekintetbe vétetett továbbá az, hogy az interpellátiójában emelt vádaira adott feleleten megnyugodott s azokat jelen bünvád folyama alatt csak az önvédelem érdekéből tartotta fenn, miután egyénileg azoknak alaptalanságáról nem volt meggyőződve; tekintetbe vétetett végül vádlottnak büntetlen előélete; eme lényeges enyhitő körülményeknél fogva a btk. 92. §-a alkalmazandónak találtatott.

A megvesztegetés vétsége tényálladékának alkatelemét az képezi, hogy az ajándékozás által a közhivatalnok hivatali kötelességének megszegésére csábittatott legyen; ha tehát az ügy, melyre való vonatkozással a vesztegetés történhetett, már az illető fokon be van fejezve, a megvesztegetés megállapithatása ki van zárva.

A m. kir. Curia 1885. évi 764. sz. határozata.

Ha a jutalom vagy ajándék olyan hivatalos cselekmény abbanhagyásáért igértetett, melynek teljesitésére a fenforgó esetben ok és szükség nincs, a megvesztegetés meg nem állapitható.

A m. kir. Curia 1887. évi 2899. sz. határozata:

K. Sándor fővárosi rendőr B. Jakabné bordélyüzletének ajtaját éjjeli 12 óra után nyitva találta, s midőn erre a tulajdonosnőt figyelmeztette, ez utána ment és egy frtot dugott köpenyege ujjába. A budapesti kir. törvényszék B. Jakabné vádlottat, tekintettel arra, hogy azon tény, miszerint a bordélyüzlet kapuja késő éjjeli időben is nyitva volt, sőt egy kéjnő künn állott, kihágást képez és ezt a rendőr hivatalos állásánál fogva tartozott ellenőrizni, a megvesztegetés vétségében vétkesnek találta és fogház és pénzbüntetésben marasztalta. A budapesti kir. itélőtábla a szabadságvesztés tartamát felemelte, egyebekben az első biróság itéletét jóváhagyta. A kir. Curia mindkét alsó biróság itéletét megváltoztatta s vádlottat felmentette következő okokból: Tekintve, hogy a btk. 470. §-ának rendelkezése szerint az követi el a megvesztegetés vétségét, a ki a közhivatalnoknak a végett

ad vagy igér ajándékot, hogy ez kötelességét megszegje; tekintve, hogy az elsőfokban itélő kir. törvényszéknek a fővárosi rendőri hivatalhoz, az ez irányban fennálló városi szabályrendeletek ismertetése végett intézett felhivására 1884. évi május hó 8-án kelt 3597/884. szám alatti átirata szerint közvetlen az utczára nyiló bordélyüzlet ajtajának el nem zárása csak azon esetben esik rendőri büntetés alá, ha az ajtó befüggönyözve nincs: mi a jelen esetben a hivatalos közeg által nem is állittatván, feljelentésnek ez okból nem volt helye; tekintve, hogy a fővárosi rendőrségnek 1884. évi 38,794. iktató szám alatti átiratából nem állapitható meg, hogy a kéjhölgynek a bordélyház ajtaja előtti tartózkodása büntetendő cselekményt képez, vádlott felmentendő volt.

A törvény által alkotott hatóságok (községi hatóság) ellen nyilvánosan elkövetett meggyalázó cselekmény nyilvános becsületsértést képez és a btk. 262. §-a alapján fogházzal és pénzbüntetéssel büntetendő.

A m. kir. Curia 1891. évi 1822. sz. határozata:

B. József egyik lovát a községi irodába vitte azon szándékkal, hogy a ló a községi biró távollétében hivataloskodjék. Vádlott beismerte a cselekmény elkövetését és csak azzal védekezett, hogy nagyon megharagudott, mert több napi sürgetés daczára a községi birótól leánya számára erkölcsi bizonyitványt nem tudott kapni. A kir. törvényszék s a kir. itélőtábla a kir. Curia is B. Józsefet nyilvános becsületsértés miatt egy havi fogházra és tiz frt pénzbüntetésre itélte, mert a vádbeli cselekmény J. község hatóságára nézve meggyalázó és mert ezt vádlott a község irodájában és többek jelenlétében követte el.

A község által mezőrendőrségi teendők ellátására alkalmazott egyének közhivatalnokoknak tekintendők s e minőségükben megvesztegetésük büntetendő.

A m. kir. Curia 1891. évi 11,002. sz. határozata:

T. A. és M. V., mint mezőrendőri teendők ellátására alkalmazott községi csőszök, több ökröt találtak tilalmasban; noha szerződési kötelezettségük szerint a mezei károk iránt a kártevőkkel kiegyezni jogositva nem voltak, mégis az ökrök tulajdonosaival 8 frtban kiegyeztek és marháikat kiadták. Az illető község megvesztegetés czimén vádat emelt nevezett csőszök ellen. Ez ügyben a kir. tábla és a kir. Curia vádlottakat 6 hónapi fogházra és állásuk elvesztésére stb. itélte és pedig azon döntő indoknál fogva, mivel az 1886. évi XXII. t.-cz. 21. §-ának 9. pontja szerint a község a mezei rendőrséget is kezelvén, az ezen teendők ellátására felfogadott csőszök közhivatalnokoknak tekintendők s e minőségükben elkövetett megvesztegetésért büntetendők.

c) *Közrendet veszélyeztető cselekmények.*

Fecsegés és nevetés a mise alatt, ha botrányt okozott, a btk. 191. §-a alapján büntetendő.

A m. kir. Curia 1893. évi 8206. sz. határozata:

Vádlottak 1891. évi karácsonykor Egyeken a római katholikus templomban tartott éjféli mise alkalmával nyilvánosan botrányt követtek el. Ugyanis vádlottak a templomba jól felpálinkázva mentek be s közvetlen az oltár közelében foglaltak helyet a hajadon leányok mellett s itt a mise alatt egymással és a leányokkal olyan nagy hangon beszélgettek és nevetgéltek, mikép magukviselete a nagy közönségben általános megbotránkozást szült, ugy, hogy e miatt őket nemcsak az egyházgondnok megfenyegette, hanem a misézö lelkész is megintette, azonban eredménytelenül. Vádlottak eme cselekménye a btk. 191. §-ába ütköző vallás és annak szabad gyakorlata ellen elkövetett vétség tényálladékát valósitván meg, a debreczeni kir. törvényszék vádlottakat a btk. 191. §-ába ütköző vallás és annak szabad gyakorlata ellen elkövetett vétségben bünösöknek kimondja s őket, az enyhitő és sulyositó körülmények figyelembe vételével, 3—2 1 hónapi fogházra s fejenkint 10 frt pénzbüntetésre itéli. A debreczeni kir. itélőtábla és a kir. Curia az elsőfoku itéletet helybenhagyta.

Az istenitiszteletre, általában vallásos gyakorlatra felavatott templom s nevezetesen annak belseje, a maga egészében is, minden hitfelekezetnél a közönséges értelemben vett kegyeletet meghaladó vallásos tisztelettel figyelemben tartandó helyet képez, mely meggyalázó cselekvények ellenében, ép ugy a törvény oltalma alatt állónak tekintendő, mint az abban elhelyezett és a szertartásnál legközvetlenebb kezelésre használt tárgyak.

A budapesti kir. itélőtábla 1892. évi 4274. sz. határozata:

S. P. és társai álkulcscsal behatoltak a k—i izraelita templomba s a padlót vizelés és a bélsár kiüritése által beronditották. Az első biróság vádlottak ellen a büntető eljárás meginditását, tekintettel a feljelentésben előterjesztett tényállásra s a btkv 333. § 3. és 4. pontjára, ugy a 66. §-okra, lopás büntettei és lopás büntetteiben kisérlet miatt elrendelte s a vizsgálatnak teljesitésével a kir. járásbiróságot az összes iratoknak kiadása mellett azon megkereséssel bizta meg, hogy vádlottaknak szabályszerü erkölcsi és vagyoni bizonyitványainak, valamint a születési anyakönyvi kivonatoknak beszerzése iránt intézkedjék. A vallás elleni vétség miatt a vizsgálatnak elrendelése iránt tett kir. ügyészi inditványt mellőzte, mert a btkv. 191 §-ában foglalt vétség ismérvét, terhelteknek azon ténye, hogy a templom padlózatát bepiszkolták, nem foglalja magában. A budapesti kir. itélőtábla az első biróság végzését megváltoztatta akként, hogy vádlottak ellenében a btkv 191. §-ába ütköző vallás elleni vétség miatt is elrendelte az előnyomozást. Mert az istenitiszteletre, általában vallásos gyakorlatra felavatott templom s nevezetesen annak belseje, a maga egészében is, minden hitfelekezetnél a közönséges értelemben vett kegyeletet meghaladó vallásos tisztelettel figyelemben tartandó helyet képez, mely meggyalázó cselekvények ellenében ép ugy a törvény oltalma alatt állónak tekintendő, mint az abban elhelyezett és a szertartásnál legközvetlenebb kezelésre használt tárgyak:

feszület, szentség, kehely stb. A kir. itélőtábla tehát nem fogadhatta el a k—i kir. törvényszéknek azon felfogását, mely szerint vádlottak f. évi február hó 7-én a k—i izraelita templomba álkulcscsal való behatolás és a lopás büntettének elkövetése után egyuttal a templom belsejében a padlóra oda vizelvén és bélsár kiüritése által ama helyet még undokabb módon beronditván, ezen utóbbi tettük által a magyar büntetőtörvény alapján megtorlandó cselekvényt nem követtek el. Vádlottak ezen emlitett tette, mint vallásos szertartáshoz berendezett és e czélra már használatban levő hely egyuttal az abban elhelyezett rituális eszközök meggyalázására kiválóan alkalmas tett, nyilván a btkv 191. §-ába ütköző vallás elleni vétség ismérveivel tünik fel. Ezért s tekintettel arra, hogy a vádlottak által saját akaratelhatározásukból teremtett és nem valamely kényszeritő helyzetben elkövetett cselekvény nyilván meggyalázó tettre irányuló szándékossággal is lett végrehajtva, az előnyomozat ez irányban is elrendelendő volt.

Az egyházi körmenetek szintén vallási szertartást képezvén, következőleg az a hely, melyen a körmenet átvonul, abban az időben a vallási szertartásra rendelt helynek jellegét ölti magára. A ki tehát ily alkalommal az ájtatoskodó hiveket istenkáromlásaival megbotránkoztatja, vallás elleni vétséget követ el.

A m. kir. Curia 1885. évi 5855. sz. határozata.

Az elhaltak emlékeül tett fejfa a vallási tiszteletnek tárgyát képezi s ha a lelkész a temetőben végzett szertartás alkalmával a más vallásu fejfára oly botrányos kifejezést használ: «ilyen hegyes karót dögöknek is dugnak», a vallás és annak szabad gyakorlata ellen elkövetett vétségben válik bűnössé.

A m. kir. Curia 1894. évi 8019. sz. határozata:

M. Antalnak 3 hónapos, róm. kath. vallásu fia elhalálozván, a temetési szertartást G. Jenő kath. segédlelkész végezte. G. Jenő segédlelkész a temetőben, midőn a koporsót már beszentelte s a sirt már behantolni kezdették, látván azt, hogy a halott fejéhez nem a katholikusoknál szokásos keresztet, de a reformátusoknál szokásban levő fejfát helyeztek — az elhalt gyermek atyjához — a fejfára mutatva, azt a kérdést tette a még együtt levő gyülekezet hallatára: «Mi az a hegyes karó?», mire a kérdezett azt válaszolta: «Fejfa, a többi elhalt gyermekemnek is olyan van». G. Jenő vádlott erre az elhalt gyermek atyjának a gyászoló gyülekezet előtt a kereszt jelentőségéről vallás-erkölcsi oktatást tartott, melynek végeztével a fejfára mutatva azt a nyilatkozatot tette, hogy «ilyen hegyes karót dögöknek is dugnak». Vádlottnak a református temetőben tett eme nyilatkozata a csaknem kizárólag reformátusokból álló gyülekezetben zugást és nagy megbotránkozást keltett és a jelenvoltak egyike, K. István nyomban ama kérdéssel fordult vádlotthoz: «Hát mi reformátusok dögök vagyunk?», erre aztán vádlott a gyülekezet moraja között — kezével fenyegetőzve — a temetőből eltávozott. Tekintve, hogy a temető a vallás szertartásai gyakorlására rendelt helyiség; tekintve, hogy vádlottnak amaz eljárása, hogy a református temetőben ref. gyülekezet előtt a reformátusoknál szokásos fejfát «hegyes karónak» nevezte s ugy nyilatkozott, hogy «olyan hegyes karót dögök mellé is dugnak», botrány okozására alkalmas; tekintve, hogy vádlott magaviseletével egy 40—50 tagu gyülekezet előtt, tehát nyilvánosan tényleg nagy botrányt okozott;

mindezeknél fogva cselekményében a btkv 191. §-ába ütköző vallás elleni vétség tényálladékának minden ismérve felismerhető lévén, őt a debreczeni kir. törvényszék a btkv. 191. §-ába ütköző vallás és annak szabad gyakorlata ellen elkövetett vétségben bünösnek mondta ki és 14 napi fogházra és 20 frt pénzbüntetésre itélte. A debreczeni kir. tábla az első birósági itéletet megváltoztatta s vádlottat a kihágási btkv 51. §-ába ütköző vallás és annak szabad gyakorlata elleni kihágásban itélte el. Az itélet indokaiból kiemeljük a következőket: A minősités tekintetében az elsőfoku biróság itélete azért nem volt e helyütt helybenhagyható, mert az eljárás adatai szerint a btkv 191. §-ába ütköző vétségnek valamennyi ismérveit a panaszolt cselekmény fel nem öleli és ki nem meriti, a vádbeli büncselekmény ugyanis nem a vallásos szertartás alkalmával követtetett el, hanem akkor, midőn az már be volt végezve és a sir behantolására az utolsó kapavágások eszközöltettek; mikor továbbá vádlott meg nem czáfolt védekezése szerint, már az isteni-tisztelethez előirt ruházatot levetette. Továbbá a temető, a hol a vádbeli büncselekmény elkövettetett, kizárólag és egyedül a vallásos szertartásokra rendelt oly helyiségnek nem tekinthető, hogy az akkor is eme jelleggel birna, midőn abban temetkezési szertartás nem tartatik. A btkv 191. §-ába ütköző vallás elleni vétség eme lényeges ismérveinek hiánya mellett tehát nem volt az elsőfoku biróság itéletében elfogadott minősités helybenhagyható. A kir. Curia a kir. tábla itéletét megváltoztatta és a minősités tekintetében az első biróság határozatát hagyta jóvá a felhozott indokok alapján. A büntetés mérvére nézve azonban a fenforgó enyhitő körülmények figyelembevételével a fogházbüntetést 50 frt fő és 10 frt mellék pénzbüntetésre változtatta át.

A ki részeg állapotban tiszteletlen viselkedéssel templomban botrányt okoz, vagy a vallási tisztelet tárgyát meggyalázza, btk. 191. §-ába ütköző vallás elleni vétséget követ el.

A m. kir. Curia 1885. évi 377. sz. határozata.

Ha valaki a templomban az egybegyült hivek előtt a misézö papra közelről rámutat és hozzá fenhangon, sőt visszautasitólag szól, ez már magában nyilvános botrányt és annálfogva a btkv 191. §-ába ütköző vétséget képez. Az, hogy vajjon a templomban jelenvoltak a jelenetet megbotránkoztatónak tartották-e vagy sem, kérdés tárgya nem lehet.

A m. kir. Curia 1889. évi 5447. sz. határozata:

A szászkabányai gör. keleti lelkész följelentette B. F. szászkabányai gk. néptanitót, hogy az folyó évi május hó 6-án a görög keletiek első husvét napján tartott istenitisztelet alkalmával neki, midőn a zajongást lecsillapitani akarta, ujjal reá mutatva azt mondta: «Gondoljon a maga saját dolgával». A misézö lelkészhez intézett e szavak a templomban jelen levő közönségben megbotránkozást keltettek. A fehértemplomi kir. törvényszék vallás elleni vétségben bünösnek mondta ki s vádlottat 3 napi fogházra és 20 frt pénzbüntetésre itélte. Vádlott felebbezése folytán a kir. itélő tábla és a kir. Curia az első biróság itéletét azon indoknál fogva hagyta helyben, mivel ha valaki, a mint ezt vádlott tette, a templomban az egybegyült hivek előtt a misézö papra közelről rámutat és hozzá fenhangon, sőt visszautasi-

tólag szól. ez már magában nyilvános botrányt és annálfogva a btkv 191. §-ába ütköző vétséget képez; minélfogva további vizsgálása nélkül annak, hogy vajjon a kérdéses alkalommal a templomban jelen volt körülbelül 300 főnyi hallgatók közül a jelenetet hányan találták megbotránkoztatónak, a törvényszegő cselekmény, mint nem egyéni meghatározás alá tartozó, elkövetettnek tekintendő.

Az isteni tisztelet alkalmával a temető is vallási szertartásra rendelt hely s az ott elkövetett vallásos érzelmet sértő cselekmény a vallás szabad gyakorlata elleni vétséget képez.

A m. kir. Curia 1890. évi 8388. sz. határozata:

J. Nikola 1888. évi márczius 9-én a T. Zsófia temetésén kissé ittas állapotban megjelent és sapkáját fején, pipáját pedig szájában tartva, a temetési szertartás folyama alatt a sirásókkal a végtisztességet zavaró, fenhangu beszélgetést kezdett; midőn e miatt a szertartást végző lelkész által rendreutasittatott, az iránt oly tiszteségtelen, botrányos magaviseletet tanusitott, hogy a további kellemetlenségek kikerüléseért a szertartást félbe kellett szakitani. Egyáltalán vádlott ez alkalommal oly botrányosan viselte magát, hogy a jelenvalóknak vallásos érzületét mélyen sértette. A kir. törvényszék ezért vádlottat a btkv. 191. §-ában körülirt vallás szabad gyakorlata elleni vétségben mondta ki bünösnek és négyhavi fogházra itélte. A kir. tábla az elsőbiróság itéletének e pontját megváltoztatta, mivel vádlott e cselekményét nem lehet a btkv. 191. §-a alá vonni; mert, habár a temető a vallási szertartással eszközölt temetés alkalmával szinhelye is a vallási szertartás gyakorlatának, azonban főbb rendeltetésénél fogva még sem tekinthető a vallás szertartásai gyakorlatára rendelt helyiségnek. A kir. Curia azonban fenti számu határozattal kimondotta, hogy nemcsak az egyházi ünnepélyességek czéljára kizárólag szolgáló helyiség tekinthető vallási szertartás gyakorlatára rendelt helyiségnek, és a sirnál végzett isteni tisztelet alkalmából a temető is ily tekintet alá esik, s ezért a másodfoku határozat megváltoztatásával az első biróság határozatát hagyta helyben.

A vallásfelekezet elleni gyülöletre való izgatás tényének megállapitásához gyülekezet s ehhez intézett egyenes felhivás kivántatik.

A m. kir. Curia 1890. évi 3939. sz. határozata:

H. M. lubinai lakos, vádlott 1887. évi junius 9-én a község utczáján mintegy 200 főnyi népcsoport előtt a zsidókról akkép nyilatkozott, hogy azok tolvajok, a keresztények megrontói s oly személyek, kik a hatóságokat megvásárolják. A kir. ügyész a vádlott ezen cselekményében a btk. 172. §. 2. bekezdésébe ütköző vallásfelekezet elleni gyülöletre való izgatás tényálladékát látja fenforogni, a gyalázó szavakat olyanoknak állitván, mint a melyek alkalmasak arra, hogy a népet a zsidók ellen izgassák s ezért vádlottat a jelölt büncselekmény miatt elitélni inditványozza. A tárgyalás folyamán tanuk vallomása által be van igazolva, hogy vádlott a fenti gyalázó szavakat használta s a tanuk egyike D. E. ugy nyilatkozik, hogy vádlott a sértő szavakat oly czélzattal hangoztatta, hogy a népet felizgassa a zsidók ellen. Ezen adatok azonban nem szolgáltatnak elegendő alapot vádlott elitéltetéséhez, minthogy azok által a panaszlott büncselekmény tényálladéka

nincs megállapitva. A vallásfelekezet elleni gyülöletre való izgatás ugyanis a törvény világos szavai szerint csak gyülekezeten, nyilvánosan szóval vagy más módon, büntett vagy vétségre való egyenes felhivás által követhető el, vagyis e büncselekmény tényének megállapitásához gyülekezet s ehhez intézett egyenes felhivás kivántatik, mely alkatelemek a jelen esetben hiányoznak. A népcsoport, melynek egyes tagjai vádlott szavait hallották, nem tekinthető a törvény értelmében vett gyülekezetnek, ilyennek csak akkor volna tekinthető, ha vádlott (mint felszólitó) a vádbeli cselekmény elkövetésekor a jelenvoltakat mint nyilatkozatának hallgatóit tekintette volna. Felhivásnak a törvény értelmében szintén nem tekinthetők vádlott szavai, mert nem voltak egyenesen a gyülekezethez intézve s nem tartalmaztak büncselekmény elkövetésére való felszólitást. De sőt egyáltalán mivel sincs igazolva, hogy vádlott a népcsoportot a zsidók ellenében bármire is felhivta volna. A mi igazolva van — a becsmérlő szavak — ugy jelentkezik, mint vádlottnak szabad és egyéni véleménynyilvánitása, melyből vádlott abbeli intencziója, hogy gyülöltséget akart volna ébreszteni, ki nem magyarázható még az esetben sem, ha a törvény szövegében előforduló «gyülekezet» kifejezés alatt bárminemü csoportositás értetik is. Ezek alapján a nyitrai kir. törvényszék vádlottat a vallásfelekezet elleni gyülöletre izgatás vádja alól felmentette. A budapesti kir. itélőtábla az elsőbiróság itéletét megváltoztatta s kimondta, hogy vádlott bünös a btk. 172. §. 2. bekezdése alá eső izgatás vétségében; ezért elitéli 3 (három) heti államfogházra és 10 (tiz) frt pénzbüntetésre, mely az 1887. évi VIII. t.-czikkben meghatározott czéfokra lesz fizetendő. Indokok: Tekintve, hogy az elsőbirósági itéletben helyesen előadott tényállás szerint bizonyitva van, hogy vádlott az egybegyült nagyszámu keresztény hitfelekezetü tömeg előtt a zsidók ellen oly gyülöletes kifakadásokat hangoztatott, melyek alkalmasak voltak arra, hogy egyik hitfelekezet a másik ellen gyülöletre izgattassék; tekintve, hogy a kérdéses néptömeg megalkotja a btk. 171. §-ában megkivánt gyülekezet fogalmát, mert teljesen közömbös az, hogy a gyülekezetben levőket felszólitotta-e a vádlott kifejezései meghallgatására vagy sem, mert a btk. 172. §. 2. bekezdése alá eső vétség ismérveül nem kivántatik, miszerint a gyülekezethez egyenes felhivás intéztessék, ugyanazért vádlott cselekménye mindazon ismérveket kimeriti, melyek a btk. 172. §. 2. bekezdésében tiltott vétség tényálladékához megkivántattak, minélfogva őt a most emlitett vétségben bünösül kellett kimondani. A kir. Curia fenti számu határozatával a kir. tábla itéletét megváltoztatta s az elsőbiróság itéletét hagyta helyben indokainál fogva.

Büntető törvényünk szerint nem képez tulajdon elleni izgatást az oly cselekmény, midőn valaki a munkásoknak egyenes felhivás nélkül maguktartása iránt tanácsot ad.

A m. kir. Curia 1892. évi 67. sz. határozata:

Tekintve, hogy a btk. 172. §-a 2-ik bekezdésének esetében is az izgatásnak egyenes felhivásban kell nyilvánulni; tekintve, hogy vádlottnak a boltjában összegyült munkások előtt H. Géza tanu állitása szerint tett azon nyilatkozatában: «ha az uradalmak a munkát vidékieknek fogják kiadni s ki lesznek zárva a munkából: ekkor kénytelenek lesznek rátörni az urakra»; továbbá, hogy «nem kell engedni az uraknak, ha összetartanak (a munkások), akkor gyözni fognak», a tulajdon ellen a tulajdon megtámadására

irányzott egyenes felhivás nem foglaltatik; tekintve, hogy vádlottnak D. Mihály tanu vallomása szerint más alkalommal a munkások előtt tett azon nyilalkozatai: «ha összetartanak, mindent kivihetnek, az urak mindent megadnak, a mit tőlük követelnek, csak tartsanak össze, félnek már az urak»; továbbá, hogy «kellett az uraknak szivarra, a mit a szegény ember béréből levontak» s e miatt «persze, hogy hiába mennének panaszra a hatósághoz, mert azok is urak, ők is az urakkal tartanak és a szegény embernek nem fogják pártját» szintén nem képeznek egyenes felhivást, sem a tulajdon, sem pedig gyülöletre a földbirtokos osztály ellen: ennélfogva a fentebbi kifejezések által vádlott az izgatás vétségét nem követte el, minélfogva a kir. tábla itélete helybenhagyandó volt.

Pohárköszöntésben valamely nemzetiség ellen használt lázitó, illetve meggyalázó kifejezések megállapitják a btkv. 172. §-nak 2. bekezdésébe ütköző nemzetiség elleni izgatás vétségét.

A m. kir. Curia 1892. évi 3487. sz. határozata:

M. Gusztáv, a G. szigeten tartott majális alkalmával részeg állapotban a korcsmában tartott felköszöntőjében következőket mondta: «A Duna szláv Duna volt, talán ismét az lesz. Sok füzfa van partján, vajha mindeniken egy-egy magyarón lógna». A tanuk felfogása, de köztudomásilag is e szavak a «magyarón» kifejezés alatt oly szlávokat értenek, kik faj és nemzetüktől elpártolva nem hazafiuság, hanem előny, érdek-keresésből nekik ellenségeik lesznek s őket haszonlelésből a magyarok előtt denuncziálják s igy a magyar és más nemzetiségbeli honpolgárok közt csak egyenetlenséget és gyülöletet szitanak. Tettes ellen ezért az ujvidéki kir. törvényszék előtt nemzetiség elleni izgatás czimén vád emeltetett. A törvényszék azonban a vád alól felmentette következő indokokból: A btkv. 172. §-ának második bekezdése szerint azon egyének, kik nemzetiséget vagy hitfelekezetet másik ellen izgatnak, nemzetiség elleni izgatás büntettét vagy vétségét követik el. Vádlott azon óhaja, hogy a Duna ismét szláv Duna lenne, egy politikai felfogás nélküli idealizmus, de az inkriminált cselekményt nem foglalja magában. Azon további kifejezése, hogy vajha a Dunánál levő füzfáknak mindenikén egy magyarón lógna, a vádbeli törvényszakaszba szintén nem ütközik, mert bármit értett is ez elatt vádlott ittas fejében s bármint érez is a nemzetiségek iránt, a magyar nemzet elleni gyülöletnek és izgatásnak nem qualifikálható, mert ennek nem izgató, hanem legfeljebb nevetséges hatása lenne akkor is, ha nem mint igazolva lett, a magyarónokat, de a magyarokat értette volna alatta. De közvetlen tanuk egybehangzó vallomása szerint magyarónokat, vagyis olyanokat óhajtott a füzfákon lógni látni, kik politikájukból tőkét csinálni törekednek a magyar állam területén levő állampolgárok között denuncziálások és rágalmazások által, s bár csak saját érdekből, egymás elleni gyülöletet szitanak. Különben az összes tanuk által be van bizonyitva, hogy M. Gusztáv valóban nagyon ittas volt s az ily állapotban lévő egyénnél az animus doli meg nem állapitható. Különösen nem, hogy az inkriminált kifejezései csakugyan arra irányoztattak volna, hogy a magyar állam nemzetiségei között gyülöletre izgasson. Mindezeknél fogva a kir. törvényszék nem találván vádlott ellen a btk. 172. §-ába ütköző vétség tényét beigazolva, ennek vádja alól felmentette. A szegedi kir. itélő tábla az első biróság itéletét helybenhagyta. További felebbezés folytán a kir. Curia fenti számu határozatával mindkét alsó biróság itéletét megváltoztatta, s vádlottat

a btk. 172. §. 2. bekezdésébe ütköző nemzetiség elleni izgatás vétségében bünösnek mondta ki, és ezért, ugyanazon törvényszakasz alapján hat havi államfogházra és 60 frt pénzbüntetésre itélte. Indokaiból kiemeljük a következőket: Vádlottnak egy májusi mulatságra kirándult nagy társaságban számos szláv nemzetiségü honpolgár előtt pohárköszöntő közben kifejezett az a reménye, hogy a Duna, mely valaha szláv folyam volt, előbb utóbb ismét az lesz, kapcsolatban azzal a nyomban kijelentett óhajtással, vajha a partján levő sok füzfa mindegyikén egy «magyarón» lógna, a szláv nemzetiségnek a magyar elleni izgatását foglalja magában; mert a magyar nemzetiség elpusztulásának reményét a gyors, erőszakos és meggyalázó kivégzés teljesedésével, mint reá nézve kivánatos eseménynyel hozza összefüggésbe, mely nyilatkozata a magyar nemzetiség elleni legmélyebb gyülöletre vall és nyilván elárulja azt a törekvést, hogy a szláv hallgatókban a magyar nemzetiség ellen ugyanazon gyölöletet keltse. Nem gyengiti eme megállapitást a védelemnek az az állitása, hogy a használt «magyarón» kifejezés alatt csak a testvéreiket üldöző nem magyar ajku honpolgárok értetnek, mert ama kifejezése a Duna elszlávosodására való vonatkozásában a magyar és a magyar állameszméhez hü más nemzetiségü állampolgárok összességét jelenti.

A nyilvános ház tulajdonosa, a ki az onnan megszökött leányt erőhatalommal visszaviszi és ruháinak elzárásával a távozásban megakadályozni törekszik, a btk. 321. §-ába ütköző személyes szabadság mégsértésének büntettét követi el.

A m. kir. Curia 1892. évi 4444. sz. határozata:

A kir. törvényszék: K. Jánosné 1889. évben az akkor még 16 éves K. Máriát cselédjéül felfogadta, de még ugyanezen hónapban azon ürügy alatt, hogy K.-hoz viszi cselédnek, T. Lászlóné bordélyháztulajdonosnéhoz vitte, hol nevezett K. Mária fajtalanságra kényszerittetett, de február 11-én megszökött, azonban T.-né által visszahurczoltatott, s ott tartatott másnapig, a mikor sikerült lábbeli nélkül zord időben könnyen öltözötten ismét megszöknie. K. Mária a végtárgyalás alkalmával maga akként módositja a tényállást, hogy a mikor tapasztalta és tudta, miszerint K.-né őtet bordélyházba vitte, a leányok beszédei folytán, noha K.-né felszólitotta, hogy menjen vele vissza, önként ott maradt, továbbá előadja, hogy K.-né azt is mondá, miszerint ha később nem fog tetszeni az ottlét, menjen vissza hozzá, ugy nemkülönben, hogy vendéggel önként volt szobában, s ezután harmadnapon bánta meg tettét s akart elmenni; beismeri, hogy dr. Sch. által magát megvizsgáltatta s Kr. rendőrnél két izben volt T.-névei, s ott azt nyilvánitotta, hogy kedve van a bordélyházban lenni, ily körülmények között tehát azon vád, hogy a fajtalanságra erőszakkal, fenyegetéssel vagy ravaszsággal vétetett volna, s azon mi által sem támogatott előadása, hogy később verés és az ajtó rázárása által kényszerittetett volna az ottmaradásra és fajtalanságra, beigazolhatónak nem találtatott. E tényállás alapján a kir. törvényszék K. Jánosné és T. Lászlóné vádlottakat a személyes szabadság vétségének vádja alól felmentette; ellenben T. Lászlóné vádlottat a személyes szabadság megsértésének vétségében vétkesnek mondta ki és 1 havi fogházra itélte. A budapesti kir. itélő tábla: Az első biróság itéletét megváltoztatta és K. Jánosnét a btk. 247. § 2-ik bekezdésébe ütköző és a szerint, valamint a btk. 250. § szerint büntetendő csábitás büntettében, T. Lászlóné vádlottat pedig a btk. 321. §-ába ütköző és a szerint, valamint a btk. 326. §-a szerint büntetendő személyes szabadság megsértésének bün-

tettében mondja ki bünösnek és ezért K. Jánosnét 2 évi és 3 havi fogházra, T. Lászlónét pedig 2 évi fegyházra itélte. Indokok: K. Jánosné, kiről önbeismerésével és T. Lászlóné vallomásával bizonyitva van, hogy már máskor is szállitott lányokat a T. Lászlóné török-szentmiklósi bordélyházába, beismeri, hogy 1889. évi január hó 10-én az akkor még nem is egészen 16 éves K. Máriát annak szülőitől oly megállapodás mellett vitte el, hogy magához cselédnek szegődteti 3 frt 50 kr. havi bérért és beismeri, hogy az ilykép az 1876. évi XIII. t.-cz. 30. §-a értelmében is erkölcsi felügyeletére bizott kiskoru lányt, a helyett, hogy az erkölcstelen élettől visszatartani igyekezett volna, január hó 22-én Török-Szent-Miklósra a T. Lászlóné bordélyházába vezette és 7 frtért eladva, ott hagyta, hogy mint kéjnő maradjon. Eme cselekménye a btk. 247. §-ában meghatározott csábitás büntettét teljesen magában foglalja, ugy abban az esetben, ha, miként a vádlott állitja, a szolgálatában egynéhány nap óta állott cselédleány beleegyezett abba, hogy őt egy oly helyre alkalmazza, a hol kedvére kéjeleghet, valamint abban az esetben is, ha, miként a leány állitja, azt igérte neki, hogy H. nevü urasághoz szerzi be cselédnek, a hol jobb fizetése és élelmezése lesz, mint ő nála és csak mikor T.-nénál voltak, akkor vette észre a lány, hogy bordélyházba került, s csak az ott talált többi leányok biztatására, hogy uri dolga lesz és szép ruhákban fog járni, egyezett bele gyermekészszel, hogy mint kéjnő, a bordélyházban maradjon, T. Lászlóné ama beismert ténye, hogy J.-N.-Kunszolnokmegye 21,564/884. sz. szabályrendelete ellenére, mely szerint 17 évnél ifjabb lányt bordélyházba felvenni és türelmi bárcza nélkül bárkit is kéjnőül alkalmazni tilos, a K. Jánosnéval történt levélváltás után 1889. évi január hó 22-én odaszállitott K. Máriát, ki nemcsak hogy 17 éves nem volt, de 16-ik életévét is csak egynéhány nap mulva, január hó 26-án töltötte be, igazoló okmány nélkül mint kéjnőt alkalmazta és mint ilyent akkor is ott tartotta, midőn a rendőrkapitány a leány részére a türelmi bárcza kiadását megtagadta, csak akkor lenne csupán az idézett szabályrendeletbe ütköző kihágásnak tekinthető, ha az ottmaradásba a leány állandóan beleegyezett volna. Ámde K. Mária azt vallja, hogy midőn K.-né azon ürügy alatt, hogy urasághoz szegődteti, a bordélyházba vitte, ő bár sirt és szemrehányásokat tett, hogy beleegyezése nélkül hozták oda és szülőitől is tartott, de mert az ott levő lányok biztatásaira is kedvet kapott az eléje festett könnyü élethez és mert K.-né igérte, hogy a szüleit kiengeszteli és a ruháit — mik nála maradtak — a szüleihez juttatja és igérte, hogy ha nem fog neki tetszeni a bordélyházi élet, szolgálatába visszafogadja; a távozni készülő K.-né kérdésére, hogy ott marad-e? beleegyezőleg válaszolt és igy történt, hogy K.-né őt ott hagyta és T.-né megtartotta; azonban egynehány nap mulva megbánta elhatározását és távozni akart, de T.-né el nem bocsátotta, sőt megverte, ugy, hogy ő csak a szökés utján nyerhette vissza szabadságát; de mikor megszökött, T.-né utána ment és a fegyverneki állomástól visszavitte; ismét megverte, czipőitől és összes felsőruháitól megfosztotta, hogy el ne távozhassék. És K. Mária eme vallomása meg nem czáfoltatott, sőt az igazolt tényekkel összhangzó. Ugyanis vallomásában kijelentette a bünügy folyamán T. Lászlóné, hogy mivel 7 frtot adott érte K. Jánosnénak, el nem engedhette K. Máriát, mig ez összeget le nem szolgálja; azt állitja, hogy ezt K. Mária mindvégig nem szolgálta le, mert összesen csak 3 frtot keresett és midőn K. Mária február hó 11-én szökést kisérlett meg, T. Lászlóné utána ment két kéjnővel és a fegyverneki indóháztól visszavitte, az az állitása pedig, hogy K. Mária tőle ruhákat lopott el, be nem bizonyittatott. De különben is, mivel K.-né magánál tar-

totta a K. Mária ruháit és őt a saját ruháiba öltöztetve szállitotta T. Lászlónéhoz és ott öltöztették ki ujra és igy jó előre gondoskodva volt arról, hogy a leány jobb elhatározásra térés esetén csak ruhátlanul, vagy idegen ruhákban távozhassék; ha K. Mária — a tanuk szerint is kemény téli idő lévén — első izben valóban a T.-nétól vitt ruhákban szökött is meg, e kényszerhelyzetre tekintettel, nem lehet a ruháknak testén elviteléből azt következtetni, hogy azokat menekülése sikerültével visszajuttatni nem szándékozott. Ehhez járul, hogy T. Lászlónénak az az állitása, hogy a leány elfogatását és letartóztatását a rendőrségnek bejelentette, nemcsak hogy igazoltatást nem nyert, de valószinüséggel sem bir. Mindezeket és azt is tekintetve véve, hogy másnap reggel 9—10 óra közt K. Mária, daczára annak, hogy a tanuk bizonyitása szerint az egész télen az volt a leghidegebb nap, felsőruha nélkül, hajadon fővel és mezitláb menekült Török-Szent-Miklósról a kisujszállási 37. számu vasuti őrházba, hol N. Bálint őr és neje könyörületességéből huzódott meg, mig szülei értesittetvén, érte jöttek; a kir. itélőtábla kétségtelen ténynek ismerte fel, hogy T. Lászlóné fajtalanságra irányzott czélból erőszakkal tartotta le K. Máriát és e szerint a btk. 321. §-ába ütköző és e szerint büntetendő büntettet követte el. A m. kir. Curia: A kir. itélőtábla itélete T. Lászlóné vádlottra vonatkozóan azzal a meghatározással, hogy ezen vádlott fegyházbüntetése, foganatba vételétől számitandó, helybenhagyja, K. Jánosné vádlottra vonatkozó részében azonban megváltoztatta s ezen vádlottra nézve a kir. törvényszék itéletét hagyta helyben. Indokok: Az 1876. évi XIII. t.-cz. 30. §-a szerint a gazda ugyan tartozik arra ügyelni, hogy cselédje erkölcsös életet folytatson; azzal a felügyeleti joggal azonban, a mely apai hatalom, vagy gyámság alatt álló cselédekre nézve az apát vagy a gyámot megilleti, a gazda nem bir, mert ez a jog az idézett törvényczikk 7. §-a értelmében a beszegődtetés után is az apánál, illetve gyámnál marad; arra nézve pedig nincs adat, hogy sértett fél beszegődtetése alkalmával apja vagy anyja által K. Jánosné vádlottnak különös felügyelete alá helyeztetett volna. K. Jánosné vádlottnak az a cselekménye tehát, hogy a sértett felet mint cselédjét T. Lászlóné vádlott bordélyházába kéjhölgynek adta be, a btk. 247. §-ának intézkedése alá nem vonható s pedig annál kevésbé, mert beismeri a sértett fél, hogy a mint T. Lászlónéhoz érkeztek, a helyzetet ő rögtön felismerte s bár az neki visszatetszett, ugy hogy sirva is fakadt, mégis a mikor erre K. Jánosné felhivta, hogy ha nem akar ott maradni, menjen vele vissza; ő ott maradt. De a btk. 321. §-ának esete sem állapitható meg K. Jánosné vádlott irányában, mert annál fogva, hogy a sértett fél a helyzet felismerése után a bordélyházban maradt, nem vehető figyelembe az a körülmény, hogy más, jelesül a mint sértett fél állitja, jobb helyre való beszegődtetés ürügye alatt vezettetett oda; továbbá, mert habár vádlott hatalmi körébe is vonta a sértett felet az által, hogy a szülei törvényes felügyelete alól elvonva, szülei tudta nélkül helyezte el a bordélyházban, nem állapitható meg, hogy hatalmába is keritette légyen, mert sértett fél beismerése szerint semmiféle kényszerhelyzetben sem volt akkor, a mikor a bordélyházban maradt. K. Jánosné vádlottra nézve tehát ezért s vonatkozó indokainál fogva a kir. törvényszék itélete, ellenben T. Lászlóné vádlottat illetőleg a kir. tábla itélete volt helybenhagyandó vonatkozásokként helyesbitett indokainál fogva, hogy arra nézve, miszerint vádlott a sértett felet ismételten meg is verte volna, bizonyiték nincs, valamint még azért is. mert T. Lászlóné beismerte, hogy a sértett fél lábbelijét s más oly ruháját, a mely nélkül az a zord téli időben közönséges emberi számitás szerint a házat el nem hagyhatta,

azért zárta el, hogy a sértett fél el ne mehessen s e szerint azt letartóztatta, továbbá mert vizsgálati vallomásából kétségtelen, hogy eme cselekedetének czélja az volt, hogy sértett felet aljas nyerészkedési vágyból tovább is fajtalan nyerészkedési czélokra használja.

A férjnek nejével szemben nincs házi fegyelmi joga.

A m. kir. Curia 1892. évi 11,396. sz. határozata:

P. S.-né azon panaszt emelte, hogy 1892. évi február hó 16-án őt férje, P. S. összeverte és rajta a becsatolt orvosi látlelet és vélemény szerint 14—20 nap alatt gyógyuló testi sérelmet ejtett. P. S. a tárgyalás folyamán bár előbb tagadta, de később beismerte, hogy a panaszbeli időben nejét ő verte meg és rajta a látleleti sérelmeket ejtette, mert midőn a nejét megdorgálta, a nő e miatt fenyegetőzni, gorombáskodni kezdett, ezután a vádlott mint házi fegyelemre jogositott, nejét megfenyitette. Minthogy azonban azon orvosi látlelet és véleménynyel igazolt sulyos testi sértés a nem büntetendő házi fenyiték határát tulhaladta és annak elkövetésével vádlott immár büntetendő cselekményt követett el, annálfogva vádlottat az első biróság a feljelentett sulyos testi sértés vétségében vétkesnek mondta ki és enyhitő körülményül véve büntetlen előéletét, a tettkori felindult állapotát, sulyositó körülményül, hogy sértettet a testi sértések egész tömegével illeti s igy nagyfoku durvaságot tanusitott, őt a P. S.-né irányában elkövetett és a btkv 301. §-ába ütköző, 302. §-a szerint büntetendő sulyos testi sértés vétségért tizenöt napi fogházra és az 1887. évi VIII. t.-cz.-ben foglalt czélra forditandó 10 frt pénzbüntetésre, behajthatlanság esetén a btkv 53. §-ához képest egy napi fogházra itélte. A kassai kir. itélőtábla az elsőbiróság itéletét a házi fegyelem tulhágására vonatkozó indok mellőzésével, egyéb indokai alapján helybenhagyta. A m. kir. Curia minthogy az 1883. évi VI. t.-cz. 7. §-ának egyik esete sem forog fenn, a közbevetett felebbezést visszautasitotta.

Az izgatás cselekményének elkövetéséhez nem okvetlen szükséges az, hogy az izgató szavak, valamely meghatározott komoly czél elérésére, vagy rokonelvek fentartására, illetve terjesztésére összejött gyülekezeten, és pedig nemzetiségi szinezetü gyülekezeten — mondassanak; mert az izgatás elkövethető az esetben is, ha több egyén korcsmában, vagy bárhol minden meghatározott czél és nemzetiségi szinezet nélkül jött is össze.

A m. kir. Curia 1889. évi 860/868. sz. határozata:

K. Emil 1884. évi január 16-án este, Kőrösbányán, «a szarvashoz» czimzett vendéglőben különböző nemzetiségü számosabb vendégek jelenlétében, nyilvánosan, a magyar nemzetet gyalázó s ismételten kiabálva kiejtett kifejezések közt szenvedélyes hangon azt is mondotta, hogy «éljen minden nemzet, csak a magyar nem, nincs gyalázatosabb a magyar nemzetnél, ki kell üzni a magyarokat, a magyarnak még a magvát is ki kell pusztitni». Ugyanazon alkalommal B. György, K. Emil szavait kiegészitve s közbe szólva, azt mondá: «le kell verni mindazokat, kik nemzetünket teherrel elnyomják, rég mondtam a románoknak, hogy verjék le mindazokat, a kik őket elnyomják», s mintegy hozzátéve egy román dal következő szavait, hangosan kiabálta: «fel fiuk, üssétek karóra a magyarokat, verjétek le a magyart», s

folytatva még azt is mondotta: «van 63,000 emberünk, fel, majd elvégezzük mi azokkal a dolgot stb.» Tettesek ellen a dévai kir. törvényszék előtt a btk. alapján izgatás vétsége czimén vád emeltetett. A törvényszék vádlottakat az izgatás vétsége alól felmentette és a kbtk. 84. §-a szerint minősülő kihágásban találta bünösöknek, mivel a kimondott szavak nem voltak a törvény által kifejezett komoly gyülekezeten, hanem korcsmai társaságban, poharazás közben mondva; s ezen szavak az Udvardinak Koszperdával történt összeszólalkozás következtében ejtetvén ki, felhivás senkire nézve nem irányult. Minthogy pedig azon szavak valamely nemzetiség felingerlését a másik nemzetiség ellen sem képezhetik, mert a társaság külön nemzetiségi jelleggel nem birt, következőleg nem forog fenn azon eset, hogy valamely nemzetiséget, s melyiket a másik ellen gyülöletre ingerelte volna, annyival is inkább, hogy a vegyes poharazó társaság nemzeti szinezetü oly gyülést nem képezett, melyet egy más nemzetiség ellen gyülöletre ingerelhetett volna: vádlottakat a btk. 171. §-ának 1. tétele szerint minősülő s ezen szakasz 2. tétele értelmében büntetendő, ugyszintén a btk. 172. §-ának II. tételében körülirt s ugyanezen szakasz értelmében büntetendő izgatás alól fel kellett menteni. Ellenben tényük, a tanuk által igazoltan részeg állapotukban csakis a botrányos magaviseletet képezvén: vádlottakat a kbtk. 84. §-a szerinti kihágásért kellett elitélni. A marosvásárhelyi kir. tábla az első biróság itéletének megváltoztatásával vádlottakat a btk. 172. §-ába ütköző izgatás vétségében vétkeseknek mondta ki és K. Emilt három havi, B. Györgyöt két havi államfogházra stb. itélte. Indokolásából kiemeljük a következőket: E kifakadások értelme semmi kétséget nem hagy fenn arra nézve, hogy vádlottak szándéka határozottan arra volt irányozva, hogy a nem magyar ajku, nevezetesen a román nemzetiségüeket a magyarok ellen gyülöletre izgassák; az ismételten kiejtett szavak pedig mindenképen alkalmasak voltak arra, hogy nem csak a jelenlevő nem magyar ajku nemzetiségbeliekben, de elterjedve, a jelen nem levőkben is, a magyarok ellen a gyülöletet ébreszszék s fokozzák. Sőt tekintettel arra, hogy a vizsgálat adatai, jelesül a kihallgatott tanuk szerint, a kérdéses időben Kőrösbányán, az ott lakó románok a magyarokkal nagyon feszült viszonyban voltak; a fentebbi kifakadásokat különösen a vakmerő modor mellett, melylyel azok kiejtettek, a legnagyobb mértékben veszélyeseknek kell tekinteni. A kir. itélő tábla nem teheti magáévá az első biróság itéletének indokaiban kifejezésre jutott azt az álláspontot, hogy a btk. 172. §-a 2. bekezdésében körülirt izgatás esete csak akkor forog fenn, ha az izgató szavak valamely meghatározott komoly czél elérésére, vagy rokon elvek fentartására, illetőleg terjesztésére összejött gyülekezeten mondatnak, és hogy nemzetiségi izgatások tényálladékához még az is szükséges, hogy ama gyülekezet, melyen az izgatás történik, nemzetiségi szinezetü gyülés legyen. E felfogás sem a törvény szavaiból, sem intencziójából nem indokolható; mert a btk. 172. §-ának 2. bekezdése s következő szakaszai az azokban emlitett felhivásokat, illetőleg nyilatkozatokat csakis akkor nyilvánitják külön büntetendő cselekményeknek, ha azok a btk. 171. §-ában meghatározott, az oltalmazandó állami és társadalmi érdekekre nézve, különösen veszélyes módon tétetnek; miből nyilvánvaló, hogy az összejövetel czélja nem lehet döntő, mert az érintett veszély fenforog akkor is, ha a gyülekezet neve alá vonható több egyén meghatározott czél nélkül jött össze; az pedig éppen nem szükséges, hogy a gyülésnek nemzetiségi szinezete legyen. A kir. itélőtábla a btk. 171. és következő szakaszaiban előforduló gyülekezet kifejezést szélesebb értelemben magyarázza, értvén az alatt számosabb személyeknek, meghatározott czél nélküli ideiglenes együttlétét

is, mely eset ezuttal fenforog, miután a tanuk szerint a vendéglő ivószobájában, valamint a K. Emil által I. számmal jelölt szomszéd szobában több vendégek voltak egybegyülve; az pedig már fent ki lett fejtve, hogy miért tekinti a kir. itélőtábla a többszörösen kiejtett kérdéses nyilatkozatokat jelen esetben nemcsak izgatásra alkalmasaknak, de a helyi viszonyokra való tekintettel, a honpolgárok békés együttlétére különösen veszélyeseknek is. A Curia a kir. tábla itéletét indokolásánál fogva azért is helybenhagyta, mivel azon körülmény, hogy e vendéglőben egybegyült vendégek közül a román nemzetiségek kisebb számban voltak, a tényálladék megállapitására sulylyal nem birhat és pusztán csak szórakozásra is összegyült egyének a törvényben körülirt gyülekezet fogalmát megállapitják.

Az ujszülötteknek az anyakönyvbe való bevezetése végett a szülésnél segédkezett bába a szülést 24 óra alatt bejelenteni tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1882. évi 31,438. sz. rendelete:

Az ujszülötteknek az anyakönyvbe való bevezetése körül több helyen oly visszásságok fordulnak elő, melyek az ügymenet rendes folyamát megakasztani vagy megzavarni képesek. Ennek kikerülése s általában az ujszülöttek haladék nélkül való anyakönyvezésének biztositása czéljából a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur saját részéről ugy intézkedett, hogy az állami bábaképezdék s az egyetemekből kikerülő bábák számára fennálló utasitás IX. pontjába felvétetett, miszerint: «a bábának kötelessége minden szülést, melynél segédkezett, 24 óra alatt az anyakönyv vezetésével megbizott hivatalnak tudomására hozni», és ezen intézkedésről miheztartás végett a budapesti és kolozsvári egyetemet, valamint a pozsonyi, nagyváradi és nagyszebeni bábatanárokat értesitette. Minthogy azonban a szándékolt czél elérésére nézve szükséges, hogy necsak a jelenleg tanfolyamon levő s jövőben kiképezendő bábák nyerjenek e részben utasitást, de feltétlenül megkivántatik, hogy a már tényleg müködő összes bábaszemélyzet ezen értelemben pontosan járjon el; felhivom a törvényhatóságot, hogy a törvényhatóság területén müködő törvényhatósági-, kör-, községi-, valamint magánbábákat szoros alkalmazkodás végett ez irányban szigoruan utasitsa s az utasitás pontos végrehajtását hatóságilag ellenőrizze.

A ki esküt tenni nem akar, annál a fogadalomtétel az eskütétellel egyenlő hatályu. Nazarénus esküre nem kényszerithető.

A m. kir. Curia 1890. évi 8092. sz. határozata:

Tekintve, hogy az alsóbbfoku biróságok által vádlott javára, a büntetés kiszabásánál enyhitőül elfogadott az a körülmény, hogy «az elgázolás oly időben történt, midőn a közlekedés nehézségekkel járt», nem képezhet enyhitő okot; minthogy éppen akkor, mikor a közlekedés nehézségekkel jár, köteles a kocsis különös óvatossággal és lassan hajtani. Ezt az óvatosságot pedig vádlott figyelmen kivül hagyta, minthogy bizonyitva van, hogy a vádbeli cselekmény elkövetésekor, daczára, hogy akkor heti piacz volt s a főutczán igen sok ember járt, vádlott mégis sebesen hajtott. Tekintve, hogy az előadottak folytán vádlottat nagyobb foku gondatlanság terheli: a büntetés kiszabására nézve mindkét alsóbbfoku biróság itélete részben megváltoztattatik s a fogházbüntetés a végrehajtástól számitott három hétre felemel-

tetik. Egyuttal a kir. törvényszék azzal értesittetik, hogy a kir. Curia figyelmét nem kerülte el a végtárgyaláson felmerült azon körülmény, hogy G. Eszter sértett fél, a ki magát a nazarénus valláshoz tartozónak mondotta és vallomására esküdni nem akart: az 1877. évi XXII. t.-cz. 50. §-ában elvileg kifejezett nagyjelentőségü közjogi szabály ellenére az eskü letételére kényszerittetett, holott intézményeink ily kényszernek nem akarják alávetni a polgárokat, és a fogadalomtétel a bizonyitást illetőleg, de hamis tanuzás esetében is, az esküvel megerősitett vallomással egyenlő hatályu.

A községi vagyoni és erkölcsi bizonyitványok az illető lelkész által is aláirandók. Ha a lelkész ezen bizonyitványokat aláirhatóknak nem véli, a járási főszolgabiró van hivatva a tényállást tiszti vizsgálat utján megállapitani.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 29,611. sz. határozata:

Felterjesztésére értesitem a vármegye közönségét, hogy a mi a községek által kiállitott vagyoni bizonyitványokat illeti, ezek az 1872. évi augusztus 30-án 23,144. sz. alatt kibocsátott itteni körrendelet (1872. évi Rend. Tára 418. lap) XIII. szakasza szerint, az idézett szakaszban emlitett köztisztviselőkön, illetve községi közegeken kivül, az illetékes lelkészek által is aláirandók, illetve a községi bizonyitványban foglaltak valósága az illetékes lelkész által is bizonyitandó. Az emlitett körrendelet idézett szakasza gyakran figyelmen kivül hagyatott s számos esetben tapasztaltatott felületes és lelkiismeretlen eljárás, kizárólag a községektől követelt vagyoni bizonyitványok kiállitása körül, oly annyira, hogy az 1887. évben a községi vagyoni bizonyitványok kiállitása iránt ujból körrendeletileg kellett intézkedni. Ekkor bocsáttatott ki az 1887. évi márcz. 17-én 16,601. szám alatt kelt itteni körrendelet (l. 1887. évi Rendeletek Tára 1227. lap). Mindkét rendbeli intézkedés egyaránt kötelezi az illetékes lelkészeket a vagyoni bizonyitványban foglaltaknak aláirás általi hitelesitésére, s a lelkészekre rótt ama kötelezettség a m. kir. vallásminiszterium előleges meghallgatása s hozzájárulásával vétetett fel az idézett körrendeletbe. Az erkölcsi bizonyitványokat illetőleg az eljárás nincsen rendeletileg szabályozva, ezekhez a lelkész aláirása a törvényes gyakorlat alapján követeltetik. Azon esetben, ha a lelkész az érintett községi bizonyitványok valamelyikét részéről aláirhatónak nem véli, a járási főszolgabiró van hivatva a tényállást tiszti vizsgálat utján megállapitani.

Az özvegy nőnek nem kell fejedelmi vagy hatósági engedély ahhoz, hogy kizárólag családi nevét használhassa.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 54,851. sz. határozata:

Özv. K. S. született gróf Z. L. b—i lakos ő cs. és apos. kir. Felséghez benyujtott és a kabineti irodából «ab imperatore» jelzéssel hozzám küldött felségfolyamodványában annak megengedését kérelmezte, hogy férje nevének, vagyis az «özv. K. S.» elnevezésnek elhagyása mellett magát ezentul kizárólag családi nevén mint «gróf Z. L.» irhassa. Ezen kérelmet részemről teljesithetőnek nem tartom, illetőleg a kérelem legkegyelmesebb teljesitése végett előterjesztést tenni nem szándékozom. Mert nem létezik jogalap, melyre ilynemü kérelem teljesitése támasztható lenne, miután egy tényt, azt t. i., hogy folyamodó nő özv. és hogy K. S. özvegye, megváltoztatni, illetőleg meg nem történtté tenni nem lehet. Azonfelül a kérelem tel-

jesitésére a felhozott indokok daczára nincs is szükség. A nőnek ugyanis volt férje nevének viselése inkább jogát, mint kötelességét képezi. Folyamodó nőnek tehát arra, hogy elhalt férje nevét ne viselje, semminemü hatóság vagy fejedelmi engedélyre nincs szüksége, mert férje nevének viselése vagy nem viselése kizárólag saját tetszésétől függ, s mert ő mindaddig, mig magát — mások tévutra vezetésének czélzata nélkül — csupán családnevén nevezi vagy irja, semminemü tilos cselekményt nem követ el, s hatósági beavatkozásra indokot nem szolgáltat.

A cselédkönyvek nem szolgálhatnak ugyan utiigazolvány gyanánt, mind a mellett azok az illető egyének személyazonosságának igazolásául elfogadhatók. Magyar állampolgároknak a belföldön utiigazolványra nincs szükségük.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 12,362. sz. határozata:

Válaszolva becses átiratára, van szerencsém a közlemények visszazárása mellett nagyméltóságodat tisztelettel értesiteni, hogy a cselédkönyvek nem szolgálhatnak ugyan utiigazolványok gyanánt, mind a mellett azok az illető személyazonosságának igazolásául elfogadandók, továbbá, hogy a magyar állampolgároknak a Szent István koronájához tartozó országok területén belül utiigazolványra nincs szükségük.

Ahhoz, hogy magán személy valamely lakházát vagy gazdasági épületét mi néven nevezi, hatósági engedély nem szükséges.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 76,135. sz. határozata:

K. L. z-i lakos s N. T. községbeli birtokosnak a törvényhatósági bizottsági közgyülés határozatával pártólag felterjesztett abbeli folyamodására nézve, mely szerint megengedni kéri, hogy N. T. község határában levő mintegy 400 kat. hold birtokán épült és a nép nyelvén «Bár ne volna» néven nevezett majorját «Rózsa major» néven nevezhessen s hogy ez elnevezésnek az országos helységnévtárba leendő bevezetése rendeltessék el, a vármegye közönségét értesitem, hogy egyrészt a kérdéses elnevezésre, melynek semminemü köz vagy magánjogi következményei nem lehetnek, sem belügyminiszteri, sem bármily hatósági engedély se szükséges.

Jogérvényes alapszabályokon fennálló egyesület csak alapszabályaiban meghatározott irányban és keretben működhetik s mozdithatja élő érdekeit; de arra, hogy községi vagy általános közérdekü s az egyesület akár anyagi, akár erkölcsi érdekét közvetlen nem érintő kérdésekben a hatóságok előtt kérvényezési vagy kereshetőségi jogot gyakoroljon: joga nincsen.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 62,135. sz. határozata:

A közig. bizottság határozatát azon részében, mely szerint egy R. Ferencz ügyvéd és E. János mint a csongrádi községi párt elnöke és jegyzője által a «Csongrádi községi párt» nevében a csongrádi községi pénztárak havonkint való megvizsgálása érdekében beadott panaszos kérvény alkalmából kimondotta, hogy a kérvény csakis mint magán egyének által benyujtott vétethetik tekintetbe, és a jövőben a pártnak minden ilyen beadványait vissza fogja utasitani, az az ellen a fent nevezett két egyén által

közbevetett felebbezés tárgyát képező határozati részt, a felebbezésnek elutasitásával azon okból találtam helybenhagyandónak, mert a «Csongrád városi községi párt» mint az alapszabályok jóváhagyása következtében törvényes alapon fennálló egyesület jogositva van ugyan az egyesület kitüzött czéljának megfelelően községi közügyeknek az egyesület kebelén belül való megbeszélésére, fejlesztésére és előmozditására, arra azonban, hogy községi vagy általánosabb közérdekü s az egyesület akár anyagi, akár erkö csi érdekét közvetlenül nem érintő kérdésekben a hatóságok előtt kérvényezési jogot vagy kereshetőséget gyakoroljon, feljogositva nincs.

Községi elöljáróság oly közhatóságnak, melyhez a végrendeletek az 1876. évi XVI. t.-cz. életbelépte előtt érvényesen letétbe helyezhetők lettek volna, nem tekinthető. A törvény csakis azt a hatóságot tekinti végrendelet letétbe vételére illetékesnek, melynek a hagyaték tárgyalása is hatáskörébe tartozott. Ily hatáskörrel pedig a községi elöljáróság sem nem birt, sem nem bir s az ezzel ellenkező jogszokás irányadóul el nem fogadható.

A m. kir. Curia 1892. évi 4534. sz. határozata:

Elsőfoku biróság: A külkellékek hiánya miatt érvénytelenittetni kért végrendelet Csanád-Palotán 1875. évi junius hó 8-án kelt s azt özv. P. A.-né született B. I. előtte történt fölolvasása után, mint végrendelkező, 5 tanu jelenlétében saját végrendeletének kinyilatkoztatta, kézjegyével ellátta, ezek szerint a kérdéses végrendelet az 1876. évi XVI. t.-cz. hatályba lépte előtti időben fennállott szabályok szerint külkellékek tekintetében érvényesen tétetett. Az eredeti végrendelet küllapján látható következő megjegyzés: «letétetett 1875. évi junius hó 8-án», továbbá az ezen látható Csanád-Palota község pecsétje, de különösen a végrendelet kihirdetésével a nagylaki kir. járásbiróság által Csanád-Palotán 1880. évi augusztus hó 16-án fölvett s a jelen perhez csatolt hagyatéki iratok közt 1996/80. sz. a. elfekvő hirdetési jegyzőkönyv kétségtelenné teszik, hogy a végrendelet 1875. évi junius hó 8-án Csanád-Palota község elöljáróságánál letéteményeztetett, s hogy az onnan kihirdetése előtt visszavétetett volna, azt maguk felperesek sem állitják. Minthogy pedig Csanádmegyében általánosan elfogadott jogszokás szerint a községek elöljáróságai 1876. évi XVI. t.-cz. hatályba lépte előtt s végrendeletek őrizésére jogositott s azok letétbe vételére illetékes közhatóságok voltak, a semmisnek kimondatni kért ezen végrendelet az 1876. évi XVI. t.-cz. 37. §-ának *c)* pontja alapján érvényesnek veendő s ezek alapján felperesek keresetükkel elutasitandók voltak. A budapesti kir. itélő tábla az első biróság itéletét a tekintetben, hogy felperesek keresetüknek a néhai P. A.-né B. I. végrendeletének törvénytelenitésére irányzott részével elutasittattak, megváltoztatja, a nevezett örökhagyónak Csanád-Palotán 1875. évi junius 8-án alkotott végrendeletét érvénytelennek nyilvánitja és hagyatékában a törvényes öröklést állapitja meg, következő indokokból: Özv. P. A.-né B. I. a keresethez *A)* alatt mellékelt hálálesetfelvétel szerint 1880. évi junius hó 29-én halván meg, Csanád-Palotán 1875. évi junius hó 8-án alkotott végrendelete csak az esetben lenne érvényesnek tekinthető, ha az az 1876. évi XVI. t.-cz. rendelkezésének megfelelne, vagy pedig az idézett törvény 37. §-ába fölsorolt eseteknek egyike vagy másika forogna fenn. A hivatolt végrendelet, miután azon az idézett törvény 6. §-ában fölsorolt kijelentések és cselekmények a tanuk által igazolva nincsenek, az 1876. évi XVI. t.-cz. rendelkezésének meg nem felel. De nem alkalmazható arra az idézett törvény

37. §-ának C) pontja sem, mert ha a végrendeletnek Csanád-Palota község előljáróinál letétele minden kétségen felül kimutatva lenne is, miután községi előljáróság oly közhatóságnak, melyhez a végrendeletek érvényesen letétbe helyezhetők lettek volna, nem tekinthető, a kérdéses végrendelet erre illetékes közhatósághoz letéve nem volt. És hogy a községi előljáróság arra, hogy nála végrendelet tétessék le, nem illetékes, kitünik az 1886. évi LIV. t.-cz. 564. és 566. §-ainak egybevetéséből. Ugyanis az idézett törvény 564. §-a szerint, ha a végrendelet valamely hatóságnál van letéve, annak kihirdetését ugyanaz a hatóság teljesiti; az 566. § végpontja szerint pedig a végrendelet kihirdetéséről felvett jegyzőkönyvet mind a biró, mind a jelenlevők aláirják. A törvény tehát csakis azt a hatóságot tekinti illetékesnek arra, hogy nála végrendelet letehető volt, melynek a hagyaték tárgyalása is hatáskörébe tartozott. Ily hatáskörrel pedig a községi előljáróság sem birt, sem nem bir, ennélfogva a Csanádmegyében állitólag követett jogszokás, még ha az hitelesen kimutatható lenne is, irányadóul el nem fogadható. A kir. Curia fenti számu határozatával a kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

Városi levéltárban őrzött végrendeletekre nézve a városi tanács kötelessége a végrendeletek alkotóinak elhalálozását nyilvántartani és a haláleset beálltával a végrendeletet kihirdetés végett a bíróságnak bemutatni.

A m. kir. igazságügyi miniszternek a m. kir. belügyminiszterhez 1887. évi 6654. sz. a. kelt átirata:

A budapesti kir. törvényszék utasitás adás végett felterjesztette hozzám Budapest főváros tanácsának átiratát, melyben a nevezett törvényszék értesittetik, hogy a fővárosi levéltárban a régibb és ujabb időből számos zárt végrendelet őriztetik és melylyel egyuttal ezen végrendeleteknek betüsoros jegyzéke a haláleset beálltával netáni intézkedés végett a törvényszékkel közöltetik. Az átirat ezen kitételéből «a haláleset beálltával netáni intézkedés végett» azt kell következtetnem, hogy a fővárosi tanács a budapesti törvényszék feladatának tekinti azt vizsgálni, vajjon az elhunytnak nincs-e a fővárosi levéltárban végrendelete letéteményezve? és hogy a fővárosi tanács csakugyan ezen felfogásban van, mutatja azon körülmény is, hogy saját átiratának tartalma szerint a végrendelkezők közül már többen elhaltak és mégis az illető végrendeletek kihirdetése iránt nem intézkedett. A budapesti kir. törvényszék a haláleset felvételek beérkezése alkalmával — ha azokban megjegyezve nincsen, hogy az elhunyt végrendeletet hagyott hátra — csupán azt tartozik vizsgálni, hogy az elhunytnak nincs-e a törvényszéki irattárban végrendelete letéve; azt vizsgálni azonban, hogy az elhunytnak a fővárosi levéltárban vagy más hatóságnál van-e végrendelete letéve, ilyen esetekben nem feladata. A fővárosi tanács kötelessége a fővárosi levéltárban őrzött végrendeletek alkotóinak elhalálozását figyelemmel kisértetni és a haláleset beálltával a végrendeletet kihirdetés végett a bíróságnak bemutatni. Ennek alapján van szerencsém nagyméltóságodat tisztelettelјesen felkérni, méltóztassék a fővárosi tanácsot a fenti irányban felvilágositani és egyuttal utasitani, hogy azon végrendeleteket, melyeknek alkotói már elhaltak, kihirdetés végett a budapesti kir. törvényszéknek küldje meg, a többi végrendeletet tartsa továbbra is őrizetben és az őrizetben tartott végrendeletek jegyzékét a hálálesetek felvételével megbizott kerületi előljáróságoknak nyilvántartás végett adja ki. Méltóztassék továbbá a fővárosi

tanácsot arra is figyelmeztetni, hogy az 1874. évi XXXV. t.-cz. 214. és 215. §-ai értelmében a fővárosi levéltárba 1875. évi ápril hó 30. napja után elhelyezett végrendeletek közokirat természetével nem birnak és hogy az 1876. évi XVI. t.-cz. 36. és 37. §-ai értelmében az 1876. évi junius hó 30. napja után a magánvégrendeleteknek őrizetbe vétele is a fővárosi levéltár által megtagadható lett volna.

A nyomdából kikerült falragaszokra a nyomdász neve és lakása feljegyzésének elmulasztása az 1848. évi XVIII. t.-cz. 41. §-ába ütköző sajtóvétséget képez.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3342. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 182. lapján.)

A korcsmahelyiség a vendégek elfogadására szolgáló nyilvános hely, tehát magán lak fogalma alá rendszerint nem vehető.

A m. kir. Curia 1888. évi 8994. sz. határozata:

T. György és M. János a korcsma rendes nyitvatartása idejében G. József korcsmájában mulattak. Mulatozás közben egy poharat eltörtek, miből a mulatók és korcsmáros között czivakodás támadt, melynek a korcsmáros ugy vetett végett, hogy a vendégeit kidobta. Nemsokára H. József és M. János dorongokkal ellátva, erőszakosan a korcsma helyiségébe behatoltak. A korcsmáros ellenök magánlak sértése miatt a törvényszék előtt panaszt emelt. Az alsóbb biróságok a magánlaksértés büntettét megállapitották, a kir. Curia azonban az alsóbb birósági itéletek megváltoztatásával a magánlak megsértésének büntette alól a fenti elv alapján vádlottakat felmentette.

Valamely olvasóegyleti tag által az inditványkönyvben egy más tag kizárása iránt tett inditvány bünvádi eljárásnak tárgyát nem képezi.

A m. kir. Curia 1887. évi 8361. sz. határozata:

K. E. a margittai olvasóegylet inditványkönyvébe azt iktatta be, hogy F. T. egyleti tag a közel mult napokban köztudomás szerint tisztességes emberrel össze nem férő tényt követett el, s azért az egyletből zárassék ki. Az olvasóegylet választmánya részéről az e tekintetben hozandó határozat végett megtartott ülés alkalmával a választmány elnöke magára az általánosságban kifejezett tényre azt a felvilágositást adta, miszerint F. T., B. T. asztalosnak egy segédjét felbiztatta, hogy a korcsmában szenvedett könnyü testi sértés miatt K. B. ellen tegyen bünvádi feljelentést. Az eljárás folyamán ezen tényt maga is beismerte, a miből kitünik, hogy K. E. nem valótlan, hanem valósággal megtörtént dolgot terjesztett a válaszmány elé. Tette pedig ezt vádlott azon jogával élve, mely őt, mint egyleti tagot megilleti, és tette azon egyleti választmány előtt, mely a tagok felvételére és kizáratására hivatva van. A margittai kir. járásbiróság előtt ezért F. T. panaszt emelt, mely K. H. becsületsértési vétségben marasztalta, mivel e tény az emberi méltóságérzetet s az egyén jó hirnevét feltétlenül megtámadja. A kir. tábla azon indokból, mivel K. E. a panasz tárgyát képező czikket az olvasóegylet tekintélyének és érdekének megóvása szempontjából irta be az inditványkönyvbe, és azon beiktatott inditványban oly kifejezés, mely a magán-

vádló becsületét közvetlenül megtámadná, nem foglaltatik, sem a magánvádló ellenében állitott és valónak bizonyult tény nem olyan, mely a bünvádi eljárás meginditásának okát képezné; de különben is K. E. a sértő nyilatkozatot magánosok előtt nem terjesztette: a vád alól felmentette. A kir. Curia fenti sz. a. kelt határozatával, a kir. tábla itéletét érintetlenül hagyta.

A korcsmahelyiségek csak addig tekinthetők nyilvános és a közönség használatának nyitva álló helyiségeknek, a mig azok a közönség számára nyitva vannak; mihelyt azonban ezek a fennálló rendeletek által meghatározott időben bezáratnak, a közönség használatára többé nem szolgálnak és ennélfogva ezen időn tul nem nyilvános, hanem magánhelyiségek.

A m. kir. Curia 1885. évi 1399. sz. határozata.

Az uzsoráról és káros hitelügyletekről szóló törvénynek a korcsmai hitel korlátozását szabályozó intézkedései csak az alsó földmivelő- s iparos-osztályhoz tartozó egyénekkel szemben nyerhetnek alkalmazást.

A m. kir. Curia 1889. évi 576. sz. határozata:

A kir. tábla: Az uzsoráról és káros hitelügyletekről szóló 1883. évi XXV. törvényczikk IV. fejezete, mely a korcsmai hitelt korlátozza, a jelen perben alkalmazást azért nyerhet, mert a törvényhozás e törvény alkotása alkalmából csak az alsó földmivelő s iparos osztályhoz tartozó egyéneket akarta a korcsmai hitelezés utján való károsodástól megóvni, nem pedig az ez osztályhoz nem tartozókat, a kikre nézve az általános magánjogi elvek fennállanak; ennélfogva tekintve azt, hogy az első biróság felperes keresetével csakis az 1883. évi XXV. t.-czikk 22. és 23. §-aira alapitott indok alapján utasittatott el, S. J. földbirtokos alperes irányában azonban a fentebb emlitett indoknál fogva a hivatkozott törvény alkalmazást nem nyerhet, kellett az elsőbirósági itéletet megváltoztatni, felperes kereseti jogának megállapitásával, a jelen pert érdemileg elbirálandónak kimondani s ebből folyólag a kir. járásbiróságot szabályszerü további eljárásra utasitani. A Curia fenti számu határozatával a kir. tábla itéletét az abban felhozott indokoknál fogva, de különösen azért hagyta helyben, mert alperes, — olyan megrendelő, kinek rendeletére más személyek részére lettek a kérdéses italok kiszolgáltatva, — idéztetvén perbe, reá nézve az 1883. évi XXV. t.-cz. IV. fejezete alkalmazást nem nyerhet.

Országos könyöradomány gyüjtésének csupán általános, mintegy országos jelleget öltött nagymérvü elemi csapások eseteiben van helye. Helyi jellegü csapások esetében csakis a törvényhatóság területén való gyüjtés engedélyezhető.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 75,986. sz. határozata:

A vármegye alispánjának azon felterjesztése nyomán, melyben a vihar és jég által károsodott Dráva-Szt.-Márton és Sztára község lakosai számára országos-könyöradomány gyüjthetésére kér engedélyt, értesitem a vármegye közönségét, hogy miután országos könyöradomány-gyüjtés elrendelésének csupán általános s mintegy országos jelleget öltő nagyobb mérvü elemi csapások esetében van helye, ennélfogva valamint tekintettel arra is, hogy

a közjótékonyság a folyó évben előfordult számos elemi csapás által eddig is már nagy mérvben igénybe vétetett: nem vagyok azon helyzetben, hogy nevezett két község részére országos könyöradomány gyüjtését engedélyezzem. Minthogy azonban az ilyetén helyi jellegü elemi csapások enyhitésére a törvényhatóság területén való könyöradomány-gyüjtés vehető igénybe, minek engedélyezésére a törvényhatóság van jogositva: részemről nem forogna fenn észrevétel az ellen, ha a vármegye közönsége nevezett két község lakosainak segélyezésére a vármegye területén könyöradomány-gyüjtést eszközölne.

A hatóságilag bizonyos összegben megállapitott korcsmai hitel azon összegen tul nem terjedhet. Tulhágása s e tulhágás váltó kiállitása általi elpalástolása, tekintet nélkül arra, hogy ezen korcsmai adósság egy része az 1883. évi XXV. t.-cz. életbelépte előtti időből származik-e vagy sem, az 1883. évi XXV. t.-cz. 24. §-a alá eső kihágást képez.

A budapesti kir. itélőtábla 1885. évi 8734. sz. határozata:

P. A. árvamegyei korcsmáros, hol a korcsmai hitel hatóságilag 8 frtban van megállapitva 1884. évben K. G.-től elfogadva korcsmai hitelből kifolyólag egy 17 frtról szóló váltót állittatott ki. — P. A. ellen az 1883. évi XXV. t.-czikk alapján a kubini kir. jbiróság előtt büntető eljárás indittatott. P. A. védekezett, hogy a váltóösszeg egy része az 1883. évi XXV. t.-cz. hatályba lépte előtt származott. Az első biróság ennek alapján vádlottat büntetendő cselekmény hiányából felmentette. A kir. ügyész felebbezése folytán a kir. tábla vádlottat a fenti határozattal a kihágásban vétkesnek mondta ki, a btk. 27. §-ában meghatározott czélra forditandó 30 frt pénzbüntetésre, behajthatlanság esetére három napi elzárásra, ezenfelül pedig a bünjelként csatolt váltóra reá vezettetni rendelte, hogy az csak 8 frt erejéig érvényes.

A ki nem csupán hamis, illetve más nevére kiállitott okiratok felmutatása mellett koldul, hanem siketnémaságot tettetve, ez által ravasz fondorlatot használ az adakozók megtévesztésére, csalást követ el.

A m. kir. Curia 1893. évi 10,951. sz. határozata:

B. József 1892. év nyarán 43 napon keresztül faluról-falura járt, könyöradományokat gyüjtve azon ürügy alatt, hogy ő siketnéma tanár Budapesten vagy Váczon, önmaga is siketnéma és az adományokat a budapesti vagy váczi siketnéma intézet javára gyüjti. A könyöradományok gyüjtése czéljából hamis okiratok segélyével H. megye alispánjától engedélyt eszközölt, melynek használatával a községekben 100 frtot meghaladó összeg erejéig gyüjtött adományokat. Minthogy e szerint vádlott a könyöradományokat ravasz fondorlattal — önmagát állami alkalmazottnak (váczi siketnémaintézeti tanár) adva ki — gyüjtötte, s minthogy vádlott csalás miatt már két izben büntetve volt és utolsó csalása elkövetését megelőző büntetésének kiállása óta tiz év még nem telt el: ugyanazért őt a csalás büntettében bünösnek kimondani s ezért, tekintettel arra, hogy vádlott hasonló módon elkövetett csalásokért már több izben büntetve volt, s hogy ezen büncselekményt nagy apparátussal s hosszas időn keresztül követte el, valamint hogy Budapest fő- és székváros területéről kitiltva lévén, ennek daczára oda visszatért, minélfogva a kbtk. 70. §-ába ütköző közbiztonság elleni kihá-

gást követett el, az egri kir. törvényszék három évi fegyházra itélte. A budapesti kir. itélő tábla az első biróság itéletét helybenhagyta. A kir. Curia, tekintettel vádlott igen rovott életü, javithatlan, a közbiztonságra felette veszélyes voltára, a büntetést négy évi fegyházra emelte.

A talált hullák és hirtelen halálesetek alkalmával rendőri szemle és előnyomozat minden esetben tartandó, s a birói eljárás csak akkor veendő igénybe, ha esetleg bűntett gyanuja forog fenn.

A m. kir. belügyminiszter 1874. évi 2490. sz. határozata:

A törvényhatóságok legnagyobb részében a talált hullákra és hirtelen halálesetekre nézve a legközelebbi évek alatt ama gyakorlat követtetett, hogy tekintetbe vétele nélkül annak, ha vajjon forog-e fenn büntett létezésének gyanuja, vagy sem, a haláleset rendőri szemle és előnyomozat foganatositása helyett, a királyi biróságoknak jelentetvén be, birói szemle és vizsgálat vétetett igénybe. Ez eljárás által öngyilkossági, ugy véletlen haláleseteknél a királyi biróságok oly intézkedések teljesitésére vétettek igénybe, melyek végrehajtása a rendőri hatóságok feladatához tartozik; előidéztetett továbbá ez eljárás által az, hogy a birói szemle, esetleg bünvizsgálat költségei, oly esetekben, midőn büntett létezése fel nem fedeztetett, tehát a biróság tulajdonképeni rendőri teendőket végzett, ez ok miatt, az igazságügyi tárczából nem utalványoztattak, valamint hogy a törvényhatóságok részéről, azon okból, mivel érintett teendők nem alattas közegeik által foganatosittatának, sem térittettek meg, s a költségek ekként fizetetlenül maradtak, mi a birói és közigazgatási hatóságok között, a közügy érdekére károsan visszaható, kölcsönös feszültséget okozott. Tekintve, hogy a talált hullák birói eljárás tárgyát csak akkor képezik, ha gyilkosság vagy emberölés büntettének gyanuja fenforog, ellenesetben rendőri szemle és intézkedésnek van helye, a törvényhatóságok felhivatnak, hogy alantas rendőri közegeiket oda utasitsák, hogy hirtelen haláleseteknél, ugy talált hullák körül a szabályszerü rendőri szemlét és előnyomozatot teljesitsék s azt oly irányban is vezessék, hogy ebbeli eljárásuk netán elkövetett büntettek felderithetésére szolgáljon. a birói eljárást pedig csak akkor és azonnal vegyék igénybe, ha büntett létezésének gyanuja már eleve fenforog vagy nyomozat közben felmerül.

A polgári biróság hatásköre nem terjed ugyan ki arra, hogy a közigazgatási hatóságok által egyes esetekben, saját hatáskörükben hozott határozatokat felülvizsgálja s ez okból az oly miniszteri határozat, mely valamely illetékes városi hatóság által annak idején engedélyeztetett ipartelepnek közegészségügyi szempontból való betiltására vonatkozik, birói uton meg nem támadható; mindazonáltal az ily közigazgatási határozat nem zárhat el senkit attól, hogy az általános jogelvek alapján ezen betiltás által szenvedett káraiért birói uton kártalanitást kereshessen.

A m. kir. Curia 1891. évi 2207. sz. határozata:

W. Lipót K. sz. k. város ellen 44,000 frt kártéritési tőke s jár. iránt a komáromi kir. törvényszék előtt keresetet inditott. Keresetének jogalapját K. város törvényhatóságnak azon intézkedése képezi, hogy felperesnek 1883. évi augusztus hó 27-én 4755. sz. tanácsi határozattal engedélyezett sertéshizlalóját a m. kir. belügyminiszterium, mint harmadfoku közegészségügyi hatóság 3098. 1885. számu határozatában foglalt utasitáshoz képest betiltotta

és eltávolitotta, mi által felperes tényleges kárt szenvedett és üzleti hasznot vesztett. Az idézett belügyminiszteri határozatot, valamint ugyancsak a m. kir. belügyminiszteriumnak 1886. évi 540. sz. határozatát, melylyel felperest kisajátitás iránti kérelmével elutasitotta, felperes törvénybe ütköző rendeleteknek állitván, biróságilag kéri alperest köteleztetni, hogy felperes házát, beltelkét, sertéshizlaló szállását és az üzletet teljes kárpótlás mellett kisajátitsa s a teljes kárpótlást 44,600 frtban kivánja megitéltetni. A törvényszék felperest kártéritési követelésével azon döntő indokból utasitotta el, mert a közegészségügyi legfelsőbb hatóság G. József és társainak felebbezése következtében felperes sertésszállásának eltávolitását saját hatáskörében elrendelte; tekintve, hogy a m. kir belügyminiszterium hatáskörébe a biróság az 1869. évi IV. t.-cz. 1. § értelmében nem avatkozhatik, és az egyes esetben hozott miniszteri határozat törvényességét el nem birálhatja; tekintve, hogy alperes város hatósága a m. kir. belügyminiszterium utasitása folytán tiltotta el felperes üzletének gyakorlását, kétségtelen, hogy alperes szándékosan és jogtalanul felperesnek kárt nem okozott, azért tehát kártéritéssel nem is tartozik. A budapesti kir. itélő tábla, a kir. törvényszék itéletét a kereset főtárgyára nézve helybenhagyta. A m. kir. Curia mindkét alsóbirósági itéletet megváltoztatta s felperesnek kártalanitási jogát alperes város ellenében megállapitotta és utasitotta az első biróságot, hogy ezen kártalanitás összege felett határozzon: Indokok: Felperes kereseti kérelmében a komáromi 1718. sz. tjkvben 1334. és 1435. sz. a. felvett 1022. házszámu telket, az azon berendezett sertésszállást összes tartozékaival és az ezen telken gyakorolt sertéshizlalási üzletet teljes kárpótlás mellett kisajátitani és teljes kárpótlás fejében alperes várost 44,600 frt tőke s kamatai fizetésére kötelezni kéri. Ezen kérelem lényegileg kártalanitásra van intézve, olykép, hogy a jelzett fizetés mellett az ingatlan a város tulajdonába menjen át, és ennélfogva ezen per eldöntésénél a főkérdés az, hogy felperest megilleti-e ezen kártalanitási jog alperes város ellenében. Felperes ezen jogát arra alapitja, hogy ő sertéshizlalóját a városi tanácsnak 1883. évi augusztus hó 24-én 4755. sz. alatt kelt engedélye folytán rendezte be s kezelte a hizlalási üzletet; és midőn a belügyminiszter 1885. évi január hó 30-án a tanács fennebbi határozatát megsemmisitette és üzletét betiltotta, ezt csak közegészségügyi szempontból és a város közérdekéből szüntette meg; azonban ezt az 1884. évi XVII. t.-cz. 36. §-a szerint csakis kisajátitás utján, teljes kárpótlás mellett tehett; és miután mind a város közönsége, mind a miniszter rendeletével a kisajátitás, illetve kártalanitás iránti kérelmét elutasitotta, ezen kártalanitási jogának megállapitását birói uton kéri. Kétségtelen, hogy a biróság hatásköre nem terjed ki arra, hogy a közigazgatási hatóságnak egyes esetekben saját hatáskörükben hozott határozatait felülvizsgálja, és ez okból a fennebbi miniszteri határozatok a tekintetben, mely szerint felperes sertéshizlalási üzlete betiltatott és kimondatott, hogy ezen foglalkozás az 1884. évi XVII. t.-cz. 36. §-a szerinti kisajátitandó üzletek közé nem tartozik, és hogy az 1876. évi XIV. t.-cz. 11. és 12. §-ai nem alkalmazhatók, birói uton meg nem támadhatók. Azonban ezen közigazgatási határozatok nem zárják el felperest attól, hogy az általános jogelvek alapján az ezen betiltás által szenvedett káraiért birói uton kártalanitást kérhessen. Bebizonyittatott, hogy felperes fentebbi telkét megvevén, csak a városi tanácsnak *a)* alatti végzésében az 1883. évi augusztus hó 8-án közgyülésileg megállapitott, felsőbb helyen is jóváhagyott szabályrendelettel egyezőleg megadott engedélye folytán rendezte be ezen telkét sertéshizlaldára; ő tehát az illetékes hatóságnál kieszközölt engedélye folytán ezen beruházásokat jóhiszemüleg tette meg és pedig annál is inkább,

mert ez a fentebbi szabályrendeletnek is megfelelt, és ezen szabályrendelet az engedély kieszközlése iránt semmiféle egyéb feltételeket elő nem szab, és azon körülmény, hogy a törvényes felebbezési határidő lefolyta után a szomszédok felszólalása folytán meginditott közigazgatási eljárás alapján a tanácsi határozat a szomszédok meg nem hallgatása és a közegészségi szempontok figyelmen kivül hagyása miatt megsemmisittetett, és üzlete beszüntettetett, az ő hátrányára annál kevésbé szolgálhat, mert a tanácsi határozatban az engedély épitkezési terv beadásához nem köttetett és felperes ilyennek beadására nem is utasittatott. Minthogy tehát ezek szerint illetékes hatóság engedélyével eszközölte a hizlalda berendezését, és az üzletet a belügyminiszter a város közegészségének veszélyeztetése miatt tiltotta be: felperes mindenesetre kérheti azon kiadásainak megtéritését, melyeket az engedély folytán telkén beruházott és mely beruházások a hizlalási üzletnek a város érdekében való betiltása után ő reá nézve értéküket vesztették, és alperes város mindenesetre köteles neki ezen értéktelenné vált berendezésekért tett valóságos kiadásait, a megmaradt értékeknek levonásával megtériteni.

Életmentésért járó jutalomdijakért, a még érvényben levő 1832. évi 20,689. sz. alatt kibocsátot K. K. rendelet szerint, az illető hatóságnál négy héten belől kell folyamodni.

A m. kir. belügyminiszter 1871. évi 20,177. sz. határozata.

A birói és rendőri hullavizsgálati utasitás szerint a törvényszéki bonczolatoknál felvett jegyzőkönyvet a birósági jegyzőkönyvvezető és a biróság által kiküldendő egyén irja alá, a jegyzőkönyv vezetéséről tehát a községi elöljáróságok gondoskodni nem tartoznak.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 49,140. sz. határozata:

A törvényszéki bonczolatok elrendelése és végrehajtása a biróság, illetőleg a törvénykezés részéről és annak érdekében történvén, a bonczolatok végzésénél felveendő jegyzőkönyvek vezetéséről a községek elöljáróságai gondoskodni nem tartoznak, s erre azok sem törvény, sem szabály által kötelezve nincsenek. Ehhez képest a cs—i törvénybiró, valamint a jegyző azért, mert a törvényszéki bonczolásnál jegyzőkönyvvezető iránt nem intézkedtek, fegyelmi eljárás alá vonható cselekményt annál kevésbé követtek el, mivel a birói és rendőri hullavizsgálat körüli eljárást szabályozó Utasitás 38. §-ának 7. pontja szerint törvényszéki bonczolatoknál a jegyzőkönyvet a birósági jegyzőkönyvvezető, tehát oly egyén, a ki a biróság által lett kiküldve, — irja alá.

III.

NÉPOKTATÁS.

1. Általános határozatok.

A tankötelezettség idejének meghatározása.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1878. évi 7280. sz. határozata: Az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 1. §-ának értelmében minden szülő vagy gyám köteles gyermekeit, illetőleg gyámoltjait nyilvános iskolába járatni életidejük 6-ik évének betöltésétől egész a 12-ik, illetőleg 15-ik év betöltéséig az esetre, ha azok a háznál, vagy magántanintézetben nem oktattatnának. Jóllehet a törvény fentebbi határozata világosan azt czélozza, mikép az állampolgárok gyermekei, a mennyiben magasabb kiképeztetésök nem szándékoltatik, a népoktatási törvény 48. §-ában foglaltakhoz képest legalább az elemi iskola hatévi mindennapi és háromévi ismétlő tanfolyamát teljesen bevégezzék, mindazonáltal tapasztaltam, hogy a jelzett t.-cz. fennebbi §-ának végrehajtása alkalmával több hatóság a tankötelezettséget ugy értelmezi, hogy e miatt a törvény emlitett intentiója nem csekély mérvben illuzóriussá tétetik. Hogy tehát az e tekintetben mutatkozó szabálytalanságoknak eleje vétessék, illetőleg azok orvosoltassanak, szükségesnek látom az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 1. §-a értelmezésére nézve a következők kijelentését: 1. A gyermekek tankötelezettsége idejének megszabásánál mindig az iskolai, és nem a polgári év tartandó szem előtt. 2. A tankötelezettség tartamának első éve az, melyben a növendék élte 7-ik évébe lép, utolsó pedig az, melyben 15-ik évét betölti. 3. A tankötelesek összeirásánál figyelembe veendő, hogy csak azok tekinthetők tanköteleseknek, kik a 6-ik illetőleg a 14-ik évöket az összeirás alkalmával a polg. év szeptember haváig betöltik, önként értetvén a közbeeső évek. 4. Azok, kik a mindennapi iskolában 12-ik s az ismétlő iskolában 15-ik évöket a tanév folyama alatt töltik be, a mindennapi iskolából az ismétlő iskolába a tanév befejezése előtt át nem léphetnek, illetőleg a tanév folyama alatt tartoznak a téli hónapokon át ismétlő iskolába járni.

A gazdasági cselédek bérei, a rájuk tanköteles gyermekeik iskolamulasztásaiért kiszabott pénzbüntetések miatt lefoglalhatók.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1887. évi 4957. sz. határozata: Értesitem tanfelügyelő urat, hogy az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 4. §-a a tanköteles gyermekek iskolamulasztásaiért büntetendő szülők, gyámok vagy gazdák közt, azoknak polgári állása tekintetében különbséget nem tett, hanem reájok a pénzbirságot minden kivétel nélkül rója ki. Az 1881. évi LX. t.-cz.,

mely a polgári törvénykezés terén foganatositandó végrehajtás szabályait állapitja meg és a 62. §-ban a gazdasági cselédek béreit és élelmi járandóságait a foglalás alól felmentetteknek nyilvánitja, csupán a magánjogi követelések és közadóbeli tartozások behajtása módozataival foglalkozik; de az emlitett gazdasági cselédség illetményeit fel nem menti és fel nem mentheti a polgári törvénykezés körébe nem tartozó oly foglalások alól, melyek a reájuk büntetésképen kimért birságok kielégitése czéljából intézendők és pedig annál kevésbé, mert az idézett törvénynek ily értelmezése nem volna egyéb, mint az illető egyéneknek a törvényben világosan kimondott tilalom, illetőleg határozott rendelkezés megszegésére való feljogositása, mely értelmezést a törvénynek adni nem lehet.

Egy-egy iskolai mulasztás nem egy egész, hanem fél napba számitandó a büntetéspénz kiszabásánál is.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1877. évi 9443. sz. határozata:

Hivatkozással a folyó évi február hó 2-án 4437. szám alatt itt kelt rendeletre, nemkülönben az 1876. évi szeptember hó 2-án 20,311. sz. a. kiadott «Utasitás a polgári községi iskolaszékek számára» 55. §-a 3-ik kikezdése értelmében, egy-egy iskola-mulasztás ezentul nem egy egész, hanem fél napba számittatván, eszerint a mulasztásokért netalán fokozatosan kirovandó büntetéspénz megállapitásánál szintén egy félnap tekintendő egy-egy mulasztásnak.

Az iskolamulasztó tankötelesek névjegyzékének beterjesztését elmulasztó községi elöljárókra a járási főszolgabiró rendbirságot szabhat ki.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1890. évi 23,673. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 448. lapján.)

Felekezetnélküliség ürügye alatt nem menthető fel senki a hit- és erkölcstan tanulása alól.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1877. évi 25,801. sz. határozata:

Az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 55. §-a a hit- és erkölcstant a köteles tantárgyak közé sorolja. A törvény eme rendelete alól magát senki sem vonhatván ki, az kötelező erővel bir a magyar korona területén levő minden, habár idegen szülőre nézve is, ki gyermekét valamely állami, községi, felekezeti vagy magániskolában oktatásban részesittetni óhajtja. Azon körülmény, hogy valamely idegen szülő hitfelekezetnélküli, annál kevésbé szolgálhat indokul gyermekének a hit- és erkölcstan tanulása alól leendő felmentésére, minthogy hazai törvényeink a hitfelekezetnélküliséget nem ismerik. Az előadottakból önként következik. hogy a magukat hitfelekezetnélkülieknek valló idegen szülők gyermeke, ki a magyar állam területén lévő valamely állami, községi, felekezeti vagy magániskolát látogat, kötelezve van a hit- és erkölcstan tanulására. A bevett keresztény vallásfelekezetek viszonosságáról szóló 1868. évi LIII. t.-cz. alapján és eme törvény rendelkezéseiből vont következtetés szerint a magát hitfelekezetnélkülinek valló egyén azon hitfelekezethez tartozónak tekintendő, a melyhez tartozott, mi-

előtt magát hitfelekezetnélkülinek nyilvánitotta, mivel törvényeink szerint nálunk valamely felekezet kebeléből való kilépés csak akkor érvényes, ha az illető egyén egy más és pedig bevett vallásfelekezet kebelébe lép át. Ehhez képest a szóban forgó idegen, de a f—i iskolát látogató növendékek csak azon esetben szorithatók a r. kath. hittan hallgatására, ha szüleik s maguk hitfelekezetnélküliségbe lépésök előtt katholikusok voltak; ha pedig protestánsok vagy zsidók voltak: megfelelő (protestáns vagy zsidó) hitoktatásban részesitendők.

Iskolát fenn nem tartó hitfelekezethez tartozó szülők nem korlátozhatók az iránti elhatározásukban, hogy gyermekeiket melyik iskolába járassák.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1887. évi 12,121. sz. határozata:

H. vármegye közigazgatási bizottsága az I. községben levő és iskolát fenn nem tartó orth. izr. hitközséget arra kötelezte, hogy tanköteles gyermekeit, kik eddig a helybeli róm. kath. hitfelekezeti iskolát látogatták, jövőre az ottani statusquo hitközség felekezeti iskolájába járassa. Az orth. izr. hitközség részéről megfelebbezett ezen határozatot a vallás- és közoktatásügyi miniszter feloldotta, mint olyat, a mi az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 6. §-ával ellentétben áll.

Ha a hitfelekezetek a hitoktatásról kellőleg gondoskodnak, akkor a hitoktatási tanórák elmulasztása miatt a szülők, illetőleg gyámok birságolandók.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 284. sz. határozata:

A dunántuli ev. ref. püspök urhoz egyidejüleg intézett leiratom másolatának csatolása mellett, miheztartás végett értesitem tanfelügyelő urat, hogy azon szülők és gyámok ellen, akik tanköteles gyermekeiket valamely más hitfelekezet iskolájának oktatására rendesen járatják, de saját hitfelekezetük hitoktatását elhanyagolják, tekintve, hogy a hit- és erkölcstan az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 11. §-ának értelmében a felekezeti iskolának is rendes tárgyát képezi, tekintve továbbá a törvénynek 45. §-ából kiolvasható elvet, az idézett törvény 4. §á-ban kimondott kényszer alkalmazható, föltéve, hogy saját hitfelekezetük azon kötelezettségének, miszerint a hitoktatásról gondoskodni tartozik, kellőképen eleget tesz.

Sem szülő, sem gyám nem vonhatja ki tanköteles gyermekét illetőleg gyámoltját a hit- és erkölcstan oktatása alól. Felekezetnélküli külföldiek tanköteles gyermekei nyilvános népiskolát csak akkor látogathatnak, ha hit- és erkölcstanoktatásban is részt vesznek.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1875. évi 25,801. sz. határozata:

Felterjesztésére a következőkről értesitem a tanácsot: 1875. évi november hó 27-én 25,801. szám alatt kelt rendeletemben kijelentettem, mikép tekintettel az 1868. évi XXXVIII. és LIII. t.-cz.-ben foglaltakra, egy szülő és gyám sem vonhatja ki tanköteles gyermekét, illetőleg gyámoltját a hit- és erkölcstani oktatás alól. Miután azonban a fönnebb idézett t.-cz.-ben a hit- és erkölcstani oktatás iránt a törvényhozás részéről érvényre jutott intenczió hatályának meggyöngitésére vezetne az, ha külföldi illetőségü egyé-

nek gyermekei a hit- és erkölcstani oktatás kötelezettsége alól felmentetnének, szükségesnek látom kinyilatkoztatni, hogy a törvényhozás további elhatározásáig külföldi illetőségü, vallásfelekezetnélküli, huzamosabb ideig hazánkban tartózkodó egyének tanköteles gyermekeinek a nyilvános népiskolák látogatását csak az esetben engedhetem meg, ha azok szülői, a fönnebbi rendeletemben előirt módozatoknak megfelelőleg gyermekeiket a hazai törvények szerint szabályszerü hit- és erkölcstani oktatásban részesiteni kivánják.

Népiskolákban a nagy szünidő alatt a tanitás meg nem engedhető.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 27,041. sz. határozata:

Az izr. iskolaszék kérvényét oly megjegyzéssel küldöm vissza, hogy az iskola elemi népiskola lévén, abban az 1878. évi szeptember 3-án 20,503. sz. a. kelt körrendelet értelmében a két havi nagy szünidő pontosan megtartandó s ez alatt az iskolában a tanitásnak teljesen és minden tantárgyban szünetelni kell. A kérelem azon részét, hogy nevezett elemi iskolában a nyári nagy szünidő julius és augusztus hónapokról későbbre elhalasztassék, egészségügyi szempontból s a fennálló általános gyakorlattal szemben nem teljesithetem.

Idegen állampolgároknak tanitókul alkalmazása és külföldön nyert tanképesitő oklevelek nostrificálása.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1881. évi 4832. sz. határozata

Az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 133. §-ának a tanitói minőségben müködő illetőleg működni szándékozó idegen állampolgárokra való alkalmazása tekintetéből, a magyar minisztertanács f. évi febr. hó 4-én tartott üléséből hozott határozathoz képest az 1868. évi XXXVIII, az 1879., évi XVIII. és az 1879. évi L. t.-czikkekben foglaltak alapján következőket rendelem: 1-ször. A már alkalmazott nyilvános népiskolai tanitók (igazgató-, vezér-, rendes- és segédtanitók, illetőleg tanitónők), a mennyiben külföldön nyert és általam nostrifikált, illetőleg nostrifikálásra számot tartható tanképesitő okmánynyal birnak, állomásaiknak különbeni elvesztése terhe alatt köteleztetnek, hogy a magyar állampolgárságot előbbeni állampolgári kötelékükből való kilépésük mellett haladéktalanul megszerezzék, s ha az 5 évi itt lakás hiányában ezt nem tehetnék, azonnal nyilatkoztassák ki, hogy mihelyt a törvény által e részben kivánt kellékekkel birni fognak, a magyar állampolgárságot azonnal megszerzik. Ugyszintén állomásaik különbeni elvesztése terhe alatt utasitandók érdekelt tanitók, hogy a magyar nyelvből az 1879. évi XVIII. t.-cz. 3. §-ában előirt módon a hazai történelemből, a hazai földrajzból és a hazai alkotmánytanból — a mennyiben ezen tantárgyakból tanképesitő okmánynyal eddig nem birnának — valamelyik hazai állami tanitó- vagy tanitónő-képezdénél a tanképesitő vizsgálatot az 1881/2. tanév végeig tegyék le. Azon tanitók, kiknek tanképesitő okmánya nostrifikálásra számot nem tarthat, vagy kik tanképesitő okmánynyal nem birnak, ha a tanképesitő vizsgálatot valamelyik hazai állami tanitóképezdénél az 1881/2. tanév végéig sikerrel le nem teendik, állomásaiktól elmozditandók; a tanképesitő vizsgálat sikeres kiállása esetében pedig a honositásuk iránti kötelezettségre nézve a fennebb mondottak tekintendők irányadóul. 2-szor.

Jövőre nézve pedig csak magyar állampolgár alkalmazható népiskolai tanitónak s igy idegen csakis oly feltétel mellett választható meg, illetőleg nevezhető ki népisk. tanitói állomásra, ha igazolja, hogy a magyar állampolgárságot megszerezte s előbbeni állampolgári kötelékéből elbocsáttatott; továbbá, ha bir azon képzettséggel, mely Magyarországban a néptanitóktól megkivántatik. Ennélfogva, ha nem magyarországi illetékes tanitó-képezdénél nyerte volna tanképesitő okmányát, alkalmaztatása előtt tartozik azon tantárgyakra nézve, melyek ezenfelül Magyarországban különösen is kivántatnak, valamelyik m. kir. állami tanitó- vagy tanitónő-képezdében letett vizsgálat utján a képesitvényt megszerezni, s azután néptanitói oklevelét valamelyik m. kir. állami tanitóképezde utján teendő felterjesztéssel általam nostrifikáltatni. 3-szor. Magán népiskolák felállitása és fentartása, a honositás iránt fennebb emlitett kikötések fentartása mellett, csak azon idegen állampolgároknak engedtetik meg, kik ehhez való jogosultságukat a fennebbi 1. és 2. pontban foglaltak alapján igazolni tudják; ugy szintén eme tanintézeteknél a rendes tantárgyak tanitására csak azon idegen állampolgárok birandnak jogosultsággal, kik egyébként a most emlitettekhez képest magánintézet fenntartására is jogositva volnának. Erről a közigazgatási bizottságot tudomás és miheztartás végett azzal értesitem, hogy az érdekelt nyilvános és magán népiskolai tanitókat a fennebbi 1. pontban foglaltakhoz képest megfelelőleg utasitsa és e részbeli eljárásáról a tett intézkedéseit előtüntető kimutatást a f. é. május hó végéig terjeszsze fel hozzám, a 2. pontban foglaltak megtartását pedig szigoruan ellenőrizze.

Érvényes tanitói oklevélnek csak az tekinthető, a mely tanitóképezdében lett kiállitva.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1880. évi 22,183. sz. határozata:

Az U. megyei tanfelügyelő felterjesztéséből arról értesültem, hogy S. K. a f. z—i ev. ref. egyházkerületi esperes vizsgáló-bizottmány által 1879. évi október 1-én kiállitott tanitói oklevél alapján a r—i közs. iskolához helyettes tanitóul alkalmaztatott. Miután azonban a népoktatási törvény 133. §-a értelmében tanitói oklevél csak a tanitó-képezdék által állitható ki, s igy a fennebbi bizottmány által kiállitott tanképesitő okmánynak nem tekinthető, az U. megyei közigazgatási bizottságot felhivtam, hogy érdekelt S. L.-t utasitsa, hogy a tanképesitő vizsgálatot valamelyik állami vagy felekezeti tanitóképezdénél egy év lefolyása alatt annyival inkább tegye le, s ennek megtörténtét nállam igazolja, mivel ellenkező esetben állomásáról el fog mozdittatni.

Okleveles tanitók pályázati próba-, illetőleg verseny-előadások czimén vizsgálatoknak ujból alá nem vethetők.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1877. évi 14,638. sz. határozata:

A törvényhatósági bizottságnak rendes közgyüléséből felterjesztett s az elemi tanitók próba- illetőleg verseny-előadásainál követendő eljárást megállapitó rendszabályzatot azon oknál fogva nem hagyhatom jóvá, mert a belügyminiszter ur által velem egyetértőleg kiadott rendeletben világosan kiemeltetett, hogy a tanitókkal tartandó próbaelődás alatt oly vizsgálat ne értessék, mely által a szabályszerüleg nyert tanitó-képesitési okmány értéke

leszállittatnék, hanem ezen próbaelőadásnak csakis az legyen czélja, hogy a különben képesitett tanitó oktatási módszeréről, a gyermekekkel való bánásmódjáról és általában gyakorlati képzettségéről alapos és biztos tudomás szereztessék. Ennek ellenében a helybenhagyás végett bemutatott rendszabályok II. része az irásbeli próbáról szól, melyben a tanitóktól irásbeli feladat kidolgozása kivántatik és pedig olyképen, hogy a próbaelőadásra meghivott tanitó ezen irásbeli feladat előzetes sikeres elkészitése után bocsáttathatik a szóbeli próbaelőadásra. A tanitóknak a rendszabály szerint oly irásbeli vizsgát kellene kiállaniok, a milyenen oklevelük szerzése idején az államkormány által e végre kirendelt vizsgáló bizottság felügyelete s vizsgálata mellett már átestek; minélfogva ily vizsgálatra a fennálló törvény és szabály értelmében tanitói oklevéllel biró tanitó többé nem kötelezhető.

A tanitók a dijlevelökben megállapitottakon kivül más iskoláknál tanitási teendők ellátására nem kötelezhetők.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1885. évi 44,647. sz. határozata:

H. város törvényhatóságának közgyülése a község által fentartott felső népiskola tantervén saját hatáskörében oly változtatásokat tett, hogy a tanórákat, vagy osztályokat egyes tárgyak tanitásánál összevonta. Eképen a felső népiskolánál alkalmazott tanitók heti óraszáma felszállittatott, és a közgyülés kimondotta, hogy a felső népiskolához már régebbi időben megválasztott tanitók a szabály szerint kötelező heti óraszám keretén belül kötelesek a város által fentartott iparostanoncziskolában és alsófoku kereskedelmi iskolában külön óradij igénye nélkül tanitani. A közgyülés e határozata megfölebbeztetett s ez ügyben hozta a vallás- es közoktatási miniszter fent idézett határozatát, mely igy szól: H. város törvényhatósági bizottságának határozatát, tekintettel arra, hogy a törvényhatósági bizottság közgyülése nem volt illetékes a felső népiskola szervezeti ügyeiben s a tantervre nézve intézkedni, másrészt, mivel nincs megállapitva, hogy a felső népiskola tanitói dijlevelök alapján kötelezhetők-e az iparos és kereskedelmi iskolai teendők ellátására, B. F. felebbezésének figyelembevétele mellett ezennel feloldom.

Lapszerkesztést a tanitó csak az iskolai felsőség előleges engedelmével vállalhat el. Politikai lapszerkesztésre engedély nem adatik.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1890. évi 486. sz. határozata:

A tanügy érdekében szükségesnek tartom további megfelelő eljárás czéljából figyelmeztetni tanfelügyelő urat, hogy a népiskolai közoktatásról szóló 1868. évi XXXVIII. t.-czikk 141. §-ában a tanitók mellékfoglalkozására vonatkozó rendelkezést a legszigorubban kivánom betartatni. Különösen kiemelem, hogy a lapszerkesztést is olyan foglalkozásnak tekintem, amelyet ha nem zár is ki a tanitói állás, de amelyet a tanitók csakis az iskolai felsőség előleges engedelmével vállalhatnak el. Felhivom tehát a tanfelügyelőséget, hogy a felügyeletére bizott iskolák tanitóit a legszigorubban utasitsa, hogy a mindenféle lapszerkesztéshez szükséges engedélyért esetről-esetre hozzám még olyan időben folyamodjanak, mikor a szerkesztés elvállalásra vonatkozólag semminemü kötelezettséget nem vállaltak; mert ha esetleg az engedély megtagadását látnám szükségesnek, azt az illető min-

den kötelezettsége daczára is megteendeném. Szükségesnek tartom végül megjegyezni azt, hogy politikai lap szerkesztéséhez ezentul egyáltalában nem fogok engedélyt adni.

Ha a pályázati hirdetményben az alkalmazás ideiglenessége kikötve nem volt, a tanitó véglegesen alkalmazottnak tekintendő, és állásából csak az illetékes hatóság által hozott fegyelmi itélettel mozditható el.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1890. évi 51,498. sz. határozata:

Az u—i kántor-tanitói állomásra a «Néptanitók Lapja» 1889. évi 54. számában közzétett pályázati hirdetményben nem tétetett emlités arról, hogy az illető tanitó alkalmazása ideiglenes. Minthogy a becsatolt iratok tanusága szerint Sz. J. g—i állomásáról az u—i állomásra a fent hivatkozott pályázati hirdetmény alapján folyamodott; s minthogy nincsen okmányilag beigazolva azon körülmény, hogy nevezett az u—i külutczai iskolában ideiglenesen lett alkalmazva: ennélfogva Sz. J. tanitó mostani állomásáról a népoktatási törvény 138. §-a értelmében csak fegyelmi itélettel mozditható el. Tekintve, hogy nevezett tanitó magaviselete ellen sulyos panaszok merültek fel: utasitom a tanfelügyelő urat, miszerint haladéktalanul intézkedjék az iránt, hogy ellene a szabályszerü fegyelmi vizsgálat meginditassék. E végből forduljon a tanfelügyelő ur az u—i róm. kath. egyházmegyei hatósághoz.

A magánszerződés mellett alkalmazott tanitókra a kölcsönös megállapodások irányadók.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1886. évi 41,874. sz. határozata:

Állomásáról el nem mozditható és az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 138. §-ának védelme alatt áll azon tanitó, ki községi iskolához, az iskolaszék által, a közigazg. bizottság kiküldöttének elnöklete alatt választatott meg, vagy hitfelekezeti iskolához az idézett törvényczikk 11. §-a alapján megválasztatik, és a mennyiben szokásban van, az egyházi főhatóság által megerősittetik, vagy végre állami iskolához kineveztetik. — Azon tanitók, kiknek alkalmazása ezen feltételeknek meg nem felel, az őket alkalmazókkal szemben szerződési viszonyban állanak, alkalmazásuk tartama a kölcsönös megegyezéstől függ, és elmozditásuk esetén netalán létező igényeiket a törvény rendes utján érvényesithetik.

A nem magyar ajku iskolákban a magyar nyelv tanitásánál sikerrel müködő tanitók jutalomban részesülnek.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1880. évi 34,148. sz. határozata:

Az 1879. évi XVIII. t.-cz. minél gyorsabb és teljesebb foganatositását nemcsak erkölcsi, hanem anyagi eszközökkel is óhajtván előmozditani, elhatároztam, hogy országszerte azon, nem magyar ajku iskolákban müködő tanitókat, kik a magyar nyelv tanitása körül az 1880. évben legtöbb sikert mutattak föl, kitüntető jutalmakban részesitem. Ennélfogva felhivom a megye közig. bizottságát, hogy tekintet nélkül az illetőknek felekezetére és vagyoni állapotára, a megye területén nem magyar ajku iskolákban müködő tanitók

közül azon két egyént jelölje meg, kik emlitett jutalomra leginkább igényt tarthatnak. E kijelölésnél vegye a közig. bizottság tekintetbe azt, hogy tisztán nem magyar ajku, avagy vegyes ajku iskolában müködtek-e az illetők? hány gyermek járt fel az iskolába? és csak olvasásra és irásra szoritkozott-e a tanitás, vagy tettek-e a tanulók némi haladást a magyar nyelv megértésében és beszélésében is? Megjegyzem, hogy az ajánlatba hozandó két tanitó közül egyik első, a másik másodrendü jutalomba fog részesittetni.

Az iskolai tanitónak, az iskolás gyermekekkel szemben házi fegyelmi joga van.

A pécsi kir. itélőtábla 1891. évi 1813. sz. határozata:

B. Ferencz tanitó beismerte, hogy folyó évi január havában I. Léna 11 éves iskolás gyermeket, mivel ez több izben tett felszólitása daczára az engedelmességet megtagadta, bottal hátán egy párszor megütötte; beismerte, hogy P. Annára ugyanazon időben és indokokból alfelén, majd más alkalommal hátán szintén bottal kettőt, illetve kettőt-hármat reáhuzott; tagadta azonban, hogy utóbbinak fejét is megütötte; tagadta, hogy a tőle származó ütés következtében oly nagymérvü sérülések jöttek létre, mint a minőket az orvosi látlelet feltüntet. Tekintve, hogy vádlott tanitó még csak valószinüvé sem tudta tenni azon állitását, hogy az orvosi látleletben feltüntetett sérülések nem tőle származnak, a kir. járásbiróság az okozati összefüggést vádlott által beismert cselekménye és az orvosi látleletben feltüntetett sértések között megállapithatónak tartván, az okozott egészségháboritások tartamára való figyelemmel, vádlottat sulyos, illetve könnyü testi sértés vétségében vétkesnek kimondandónak találta. A büntetés kiszabásánál vádlott büntetlen előélete és azon körülmény, hogy sértettek rossz viselete folytán származó felindulásában lépte tul a büntetés, illetve feddés jogos határát, sulyositó körülmény hiányában, mint tulnyomó enyhitő körülmény, a btk. 92. §-ának alkalmazását tette indokolttá; miért a királyi járásbiróság a sulyos, illetve könnyü testi sértés vétségében bünösnek mondta ki s csekélyebb foku pénzbüntetésre itélte. A pécsi kir. itélő tábla, a sulyos testi sértés vétsége iránt ujabb vizsgálatot rendelt el; a könnyü testi sértés vétségére nézve pedig vádlott tanitót a vád és következményeinek terhe alól felmentette, mivel azon könnyü testi sértést vádlott mint tanitó, az iskolában őt kétségen kivül megillető házi fegyelmi jog gyakorlatában követte el s igy eme tette miatt a btkv. 313. §-a szerint bünvádi uton felelősségre nem vonható.

A tanitónak joga van ugyan az iskolába járó tanulók felett házi fenyitéket gyakorolni, de az ily fenyiték oly tulerős nem lehet, hogy abból nagyobb sérülések támadjanak.

A budapesti kir. itélőtábla 1887. évi 24,606. sz. határozata:

K. G. tanitó egy tanitványa sérelmére elkövetett, a btk. 301. §-ába ütköző, a 92. § alkalmazásával azonban kihágássá minősitett könnyü testi sértés miatt vétkesnek nyilvánittatván, ezért az esztergomi kir. járásbiróság által 20 frt fő- és 5 frt pénzbüntetés mint mellékbüntetésre itéltetett. A komáromi kir. törvényszék vádlottat felmentette s a fenforogni látszó fegyelmi vétség tekintetében az iratokat az iskolaszéki elnökséghez áttétetni rendelte; mert a btk. 313. §-a alapján a tanitókat a házi fenyiték megilleti s csupán a netáni fegyelmi vétség birálandó el a tanitó hatósága részéről.

A budapesti kir. itélőtábla a kir. járásbiróság itéletét hagyta helyben indokainál fogva és azért, mert nem tünik ki, hogy vádlottnak oka lett volna a tanitványt megverni; a minősitést illetőleg azonban azzal a változtatással, hogy miután a btk. 92. §-ának alkalmazása jelen esetben nem követeli a minősités megváltoztatását, vádlott a btk. 301. §-a szerint minősülő könnyü testi sértés vétségében mondatik ki bünösnek.

Az állam által kiadott tankönyvek a hivatalból megszabott bolti árnál drágábban nem árusithatók.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1890. évi 47,225. sz. határozata:

Tudomásomra jutott, hogy egy vidéki könyvkereskedő az állam által kiadott és a m. kir. egyetemi nyomdában kapható olvasó- és tankönyveket az általam megszabott bolti árnál 3—4 krral drágábban adja el. Minthogy népiskolai tankönyvek az állam által való kiadásának egyik főczélja az iskolás gyermekeket a lehetőségig olcsó könyvekkel ellátni, kötelességem ezen könyveknek a közvetitők által való megdrágitását megakadályozni. Már f. évi julius hó 20-án 28,078. sz. a. kelt körrendeletemmel intézkedtem, hogy a nevezett nyomda igazgatósága a nála kapható tankönyveket a gondnokságoknak és iskolaszékeknek netto áron portómentesen küldje meg. Ennek kapcsán van szerencsém az egyházi főhatóságot felkérni, hogy az illető iskolai hatóságokat figyelmeztetni méltóztassék, hogy a jelzetthez hasonló eset előfordulása esetén ily visszaélést azzal gátoljanak meg, hogy megrendeléseiket a fenti rendeletem értelmében közvetlenül az egyetemi nyomda igazgatóságához intézzék.

Az alkotmányellenes népiskolai tan- és segédkönyvek csak azon esetben esnek elkobzás alá, ha azok az iskolák tényleges használatában találtatnak.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1872. évi 17,401. sz. határozata:

Felterjesztésére a tanfelügyelő urat értesitem, hogy a V. Gr. által szerkesztett «E. d. G.» czimü tankönyv az iskolai használatból már kivétetett, kitiltásnak szüksége tehát nem forog fenn. Egyuttal értesitem arról is, hogy az 1876. évi XXVIII. t.-cz. illető szabványai csak az iskolák tényleges használatában előtalált, nem pedig netáni házmotozások alkalmával kézrekeritett alkotmányellenes tan- és segédkönyvekre vonatkoznak.

Hazai tanintézetek idegen államoktól, azok uralkodóitól s kormányaitól segélyt el nem fogadhatnak.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1885. évi 559. sz. határozata:

A kormány egy hazai tanintézetnek valamely külföldi kormány és törvényhozás általi segélyezését saját államunk önállóságával összeegyeztethetőnek nem tartván, egy fölmerült eset alkalmából általában kimondotta, hogy az országban létező felekezeti, valamint községek, testületek, egyesületek vagy magánosok által fentartott bármely nemü és foku tanintézetek, ugyszintén a felekezetek és egyházak is, külföldi államoktól és azok uralkodóitól s kormányaitól segélyt és anyagi gyámolitást semmi alakban sem nem kérhetnek, sem el nem fogadhatnak. A kormány ezen határozatáról,

mely a cs. és kir. közös külügyminiszteriummal is közöltetett, az egyházi főhatóságot oly felhivással értesitem, hogy azt a hatósága alatti közegeknek tudtára adni, s azokat ily irányban kellőleg utasitani, az e határozattal ellenkezőleg netalán mégis mutatkozó czélzatok ellenében annak foganatot szerezni, hozzám pedig az ily eseteket a maga idejében bejelenteni el ne mulaszsza.

A kir. tanfelügyelők nem kötelezhetők arra, hogy a közigazgatási bizottság részére a népiskolákról külön törzskönyvet szerkeszszenek.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1877. évi 31,020. sz. határozata: Miután a népnevelési felügyelők számára mult évi szeptember hó 2-án kibocsátott miniszteri utasitás 89. §-a értelmében a tanfelügyelők csupán hivataluk részére tartoznak törzskönyvet vezetni, a közigazgatási bizottságnak pedig utasitása 1. §-ának 1. pontja alapján tiszte felügyelni arra, s intézkedni az iránt, hogy a tanfelügyelő ebbeli kötelezettségének pontosan eleget tegyen, s az illető közegek a törzskönyv összeállitására szükséges adatokat beszolgáltassák: a közigazgatási bizottságnak azon határozatát, melyben a tanfelügyelő a közigazgatási bizottság részére külön törzskönyv vezetésére köteleztetik, a tanfelügyelő által közbevetett felebbezés alapján feloldandónak találtam.

2. Állami iskolák.

Tanitói állás az állami iskolai gondnoksági elnöki tiszttel összeférhetetlen.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1885. évi 5689. sz. határozata:

Felhivom tanfelügyelő urat, hogy R. K. helyett, kinek tanitói állása a gondnoksági elnöki tiszttel összeegyeztethetlen, — elnökké való kinevezésre mást hozzon javaslatba.

Az állami népiskolai gondnokságok és a községi iskolaszékek kötelesek az üléseikről felvett jegyzőkönyveket a hozott határozatok végrehajtása előtt a kir. tanfelügyelőnek bemutatni.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1884. évi 5154. sz. határozata:

Előfordultak esetek, hogy az állami népiskolai gondnokságok és a községi iskolaszékek hatáskörük tullépésével illetéktelenül, sőt a részükre kibocsátott miniszteri «Utasitásban» foglaltak ellenére hoztak határozatot, anélkül, hogy a kir. tanfelügyelő arról értesittetett és a határozat foganatositása ellenében annak idején a szükséges intézkedést megtehette volna. Az 1876. évi szeptember hó 2-án 20,311. szám alatt kelt rendelettel az állami népoktatási tanintézetek gondnoksága számára kibocsátott «Utasitás» 3. és 4. §-ainak és ugyanazon rendelettel a polgári községi iskolaszékek számára kiadott «Utasitás» 6. és 7. §-ainak kiegészitéseül ezennel elrendelem, hogy ezen gondnokságok és iskolaszékek havonként üléseiket pontosan megtartván, az ülésről felvett jegyzőkönyvet, határozataiknak végrehajtása előtt, az ülés napjától számitott 8 nap alatt, sürgős ügyekben pedig 2 nap alatt a kir. tanfelügyelőhöz küldjék be. A kir. tanfelügyelő a beküldött jegyzőkönyvet vizsgálja át és a mennyiben a határozatok végrehajtása ellen kifogása nincs, a jegyzőkönyvet, annak kézhez vételétől számitott 8 nap alatt, sürgős ügyekben lehetőleg előbb is, észrevétel nélkül visszaküldi. Ha azonban a határozatokat a törvények és rendeletekkel ellenkezőnek, vagy a helyi körülmények közt teljesen indokolatlannak találja, a jegyzőkönyvet a megállapitott idő alatt visszaküldi, megjelölvén, hogy mely határozat ellen van kifogása és hogy annak foganatositása a törvényhatósági közigazgatási bizottság intézkedéséig felfüggesztendő és aztán a közigazgatási bizottságnak haladéktalanul jelentést tesz, hogy a bizottság az 1876. évi XXVIII. t.-czikk 7. §-ának 1. pontja értelmében a további intézkedést

megtehesse. A gondnokság vagy az iskolaszék a kir. tanfelügyelő által igy kifogásolt határozat végrehajtását a közigazgatási bizottsági, szükség esetén felsőbb intézkedésig felfüggeszteni tartozik. Miről a közigazgatási bizottságot miheztartás s az állami népoktatási tanintézetek gondnokságainak és a polgári községi iskolaszékek megfelelő utasitása végett oly megjegyzéssel értesitem, hogy a kir. tanfelügyelőt ezen rendelet tartalmáról egyidejüleg tudósitottam.

Állami iskoláknál felmerülő tulkiadásokért, vagy nem engedélyezett kiadásért az iskolai gondnokság anyagi felelősséggel tartozik.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1886. évi 5302. sz. határozata:

Az állami iskoláknál mindennemü kiadásért, mely költségvetésileg nem engedélyeztetett, vagy pedig minden oly tulkiadásért, melyre vonatkozólag az előleges jóváhagyás ki nem eszközöltetett, elsőfokon az illető iskolai gondnokság egyetemlegesen anyagi felelősséggel tartozik.

Egy egyén több községi iskolaszék tagjává nem választható, ez a megszoritás azonban az állami iskolák gondnokságaira nem terjed ki.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1891. évi 18,089. sz. határozata:

Értesitem tanfelügyelő urat, hogy a folyó évi 5113. sz. a. kelt rendeletemben kimondott határozatom, mely szerint egy egyén több községi iskolaszéknek tagjává, sőt elnökévé nem válaszható, az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 9. § 3-ik bekezdéséből oly közvetlenül folyik, hogy annak körrendeletileg a közigazgatási bizottságokkal való közlését feleslegesnek tartom. A kérdéses megszoritásnak az állami iskolák gondnokságaira való kiterjesztését azonban sem a törvény, sem a fennálló utasitás nem vonja maga után s igy azt szabályrendeletileg kimondani sem kivánom. Ha egyes esetekben többféle gondnoksági tagságnak egy egyénben való találkozása károsnak látszanék, módjában áll a kir. tanfelügyelőknek a gondnokságok megalakitásánál a viszonyoknak megfelelő javaslatot tenni.

Az állami és államilag segélyezett községi iskolákban elsősorban az állam kormánya által kiadott tankönyvek használandók.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1891. évi 15,364. sz. határozata:

A hozzám beérkező jelentésekből azt tapasztalom, hogy az állami és államilag segélyezett községi iskolák gondnokságai, illetőleg iskolaszékei nagy része a használandó tankönyvek megállapitásánál az utasitások 34., illetve 44. §-ában foglalt, az engedélyezett tankönyvekről 1888. évi deczember hó 2-án 17,358. sz. a. kelt rendeletemmel kiadott I. jegyzékben 3. pont alatt hatályosságában fentartott világos határozat ellenére, az állam kormánya által kiadott tankönyveket mellőzi. Miután az állam kormánya által kiadott tankönyvek a miniszteri tanterv szellemében irt és a módszeres utasitásokat

pótló vezérkönyvekkel vannak ellátva; miután továbbá ár tekintetében olcsóbbak, mint a magán-kiadók hasonló kiadványai; miután végül a mult évi márczius hó 13-án 12,536. sz. a. kelt körrendelettel a tanfelügyelőséggel közölt és azóta folytatott átdolgozások és javitások által e tankönyvek tartalom és kiállitás tekintetében is minden kivánalomnak megfelelők: annálfogva azoknak mellőzése nemcsak indokolatlan, hanem amennyiben helyettök nagyrészt vezérkönyvek hijjával kiadott tankönyvek használtatnak, a tanitásra hátrányos. Végre a szülőkre nézve, kik jóval drágább könyveket kénytelenek vásárolni, a gyermekek iskoláztatásával járó anyagi terhet sulyosbitja. Ezen okoknál fogva elrendelem, hogy az állami és államilag segélyezett községi iskolákban a jövő tanév elejétől kezdve elsősorban az állam kormánya által kiadott és ujonnan átvizsgált, a szükséghez képest részben kijavitott, részben átdolgozott tankönyvek használtassanak.

---

3. Községi iskolák.

a) Községi iskolák felállitása és fentartása.

A kir. tanfelügyelő kötelességéhez tartozik annak kinyomozása, hogy iskolák felállitása tekintetében mely puszták csatolandók a szomszéd községhez, és melyek tartoznak külön iskolát felállitani; az e feletti rendelkezés azonban a vármegye jogkörébe tartozik.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1871. évi 27310/870. sz. határozata:

Figyelmeztetem tanfelügyelő urat, hogy a törvény a községhez csatolás eszközlését a megye teendőjéül rendeli ugyan, de azt nem mondja, hogy annak kinyomozása is a megye teendője volna, hogy mely puszták csatolandók a szomszéd községhez. Sőt épen a tanfelügyelő feladata kimutatni, hogy mely puszták tartoznak a 44. § szerint külön iskolát állitani, s melyek csatolandók a 37. § értelmében a szomszéd községekhez, ez utóbbiakat azután a megyének benyujtani intézkedés végett. Felhivom tehát tanfelügyelő urat, hogy haladéktalanul eszközölje az emlitett kimutatások megállapitását, s azután szorgalmazza az illető pusztáknak községekhez csatolását, a többieken pedig a külön iskola felállitását.

Községi iskolák felállitása, vagy más nemü népiskoláknak községiekké átalakitása alkalmával csak azon esetben igényelhetni államsegélyt, ha az 5%-os iskolai adóból és ezzel együtt a községnek iskolai alapvagyona jövedelméből, ugyszintén egyéb, eddig iskolára forditott vagy ezután arra fordítható vagyonából és jövedelméből sem képes a község az iskola szükségleteit fedezni.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1869. évi 1162. sz. határozata:

Több oldalról tudomásomra jutott, hogy némely helyeken a nép között azon hiedelem kezd terjedni, mely szerint a községi népiskolák közvetlenül az állampénztárból tartatnak fenn, és igy községi iskolák állitása által a lakosok megmenekülnének az iskolai szükségekre fizetés terhe alól. Nehogy a községek polgárai ezen következményeiben az oktatás ügyére károssá válható téves hiedelemben állitsanak uj iskolákat, és nehogy az iskolára való fizetés alóli megszabadulás reményében szüntessék meg, vagy alakitsák községivé valamely létező tanintézetüket: fölhivom a tanfelügyelő urat, hogy tankerületének mindazon helyiségeiben, hol községi népiskolákat állitani, vagy másnemü népiskolákat községiekké átalakitani akarnak, eleve figyel-

meztesse a község elöljáróságát s lakosait, mikép a népiskolai törvény 43. §-nál fogva, a község «csak azon esetben folyamodhatik az államhoz segélyért, ha kimutatja, hogy szükséges népoktatási tanintézeteinek felállitására és fentartására a kellő anyagi erőt nem képes önmaga egészen előállitani», még az 5%-os iskolai adó kivetése által sem. Különösen világositsa fel az illető községeket az iránt, hogy a törvény értelmében a segélyt-kérhetés esete még nem akkor áll be, ha magából az 5%-os iskolai adóból nem fedezhetők az iskolai szükségletek, hanem akkor, ha az 5%-os adóból és ezzel együtt a községnek iskolai alapvagyona jövedelméből, ugyszintén egyéb eddig iskolára forditott, vagy ezután arra fordítható bármely vagyonából és jövedelméből sem képes a község községi tanintézeteinek törvényszabta szükségeit fedezni. Általában, mig egy felől tőlünk telhetőleg törekednünk kell, hogy hazánkban minden gyermek jó oktatásban részesülve növekedjék fel, másfelől nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy épen ez érdekből a törvénynek és a kormánynak nem az a fő czélja, hogy minél több községi népiskola legyen, hanem hogy mindenütt a törvényes kellékeknek megfelelő, jól felszerelt és kezelt s a lakosság szükségeinek megfelelő iskolák legyenek. Hol e czélt hitfelekezetek által fentartott felekezeti iskolák által is elérve látjuk, örülnünk kell rajta, és csak ott kell a törvényben rendelt s az utasitásokban részletesen megszabott módon községi iskolák felállitásán törekednünk, hol a létező hitfelekezeti iskola, vagy iskolák nem képesek megfelelni azon czélnak, hogy a községbeli tanköteles gyermekek a törvényes kellékeknek megfelelő oktatásban részesüljenek. Egyszersmind ismételve fölkérem minden tankerület tanfelügyelőjét, hogy eljárásában szorosan az utasitásokban kiszabott módozatokhoz ragaszkodjék, s főleg a községekkel és hitfelekezetekkel érintkezésben ügyeljen arra, hogy mindegyik testületet csak oly intézkedésekre hivjon fel, melyek annak a jogkörébe tartoznak, s különösen szem előtt tartsa a tanfelügyelők számára kiadott miniszteri utasitás 13. és 14. §-ait s e két §-nak egymásétól különböző tárgyra irányzott s különböző eljárást elrendelő határozatait.

A hitfelekezeti iskolák községi iskolákká csak az illető egyházi hatóság beleegyezésével változtathatók át.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1869. évi 17,663. sz. határozata:

Azon előterjesztett kérdés folytán, hogy azon esetre, ha valamely község, — mely eddig önálló vagyonából és jövedelméből egyházi segély nélkül tartotta fenn az eddigi rendszer szerinti hitfelekezeti iskoláját, — azt községinek kivánja kinyilatkoztatni, szükséges-e, hogy ezen átváltoztatást illetékes egyházi hatósága utján sürgesse? és hogy lehet-e ily esetekben különbséget tenni képviselőtestülettel biró, s azt nélkülöző községek közt? tudomás és miheztartás végett értesitem a tanfelügyelő urat, miszerint a népiskolának felekezeti minőségét megváltoztatni kizárólag az illető hitfelekezetnek áll jogában. A községeknek a népoktatási törvény 25-ik szakában csak azon jog adatott, hogy szabadságukban áll a hitfelekezeti iskoláknak eddig adott segélyt továbbra is megadni, — de ily esetben a segélyezés a különböző hitfelekezeti iskolák között igazságos arányban osztandó meg, vagy pedig azt határozni, hogy közös vagyon és jövedelemből hitfelekezeti iskolákat nem segélyeznek; s ha ezen esetben a felekezet a törvény rendeleteinek megfelelő népiskolát saját költségén felállitani nem akar, vagy nem képes, a község köteles a szükséges népoktatási tanintézeteket felállitani.

Állithat a község felekezetnélküli iskolát azon esetben is, ha ott egy vagy több felekezet a törvényben kijelölt kellékeknek megfelelő hitfelekezeti iskolát tart fenn; de ez esetben a község azon lakosait, kik a hitfelekezeti iskola fentartásához egyenes adóik öt százalékát kimeritő összeggel járulnak, e czélra iskolaadóval nem terhelheti. Hitfelekezeti iskolának közössé leendő átváltoztatása — eddigelé bármily alapból tartatott fenn, — csak az illető egyházi hatóság beleegyezésével eszközölhető, és igy ily esetekben mindenkor, mindennek előtt, az illető egyházi hatóság fölhivandó.

Ha a közös népiskola állitásának kötelezettsége beáll: a község e kötelességnek egyéb közjövedelem hiján a hitfelekezeteknek adott iskolai segély megvonásával is eleget tenni tartozik.

A m. kir vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 1531. sz. határozata:

H.-M.-V. városban, mely községi elemi iskolát nem tart fenn, hanem a különböző hitelfelekezetek által fentartott iskolákat segélyezi, az ottani unitárius hitközség tagjai a városhoz fordultak községi iskola létesitéséért. A város közönsége azonban a kérelem teljesitését megtagadta azon indokból, mert a város iskolák fentartására egyenes állami adója 10%-ával járul, s az összes iskolafentartó hitfelekezetek is magas százalékkal járulnak iskoláik fentartásához és igy az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 36. és 44. §-ai rendelkezéséhez képest községi közös iskola fentartásához való adóval meg nem róhatók. Saját iskoláikra állami egyenes adójok 5, — illetőleg ennél jóval nagyobb százalékát forditván, a város közönsége pedig oly alappal nem rendelkezik, melyből ezen községi iskola felállitható volna; mert továbbá a többi egyes hitfelekezetek a törvény kivánalmainak mindenben megfelelő számos népiskolát tartanak fenn, melyet az unitárius felekezethez tartozóknak is módjukban áll használni; mert végül a város a községi iskola felállithatása végett nem szállithatja le a felekezeti iskolák javára folyóvá tett községi segélyt, mert a hitfelekezeti iskolák ezen segélyt nagy részben az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. életbelépése előtt élvezték. Ugyanez alkalommal a város az unitárius hitközség azon kérelmét sem vette figyelembe, mely szerint egy unitárius hitfelekezeti iskola fentartása végett 500 frt évi segélyt kértek. E határozatok felfolyamodás utján a vallás- és közoktatásügyi miniszter felülvizsgálata alá kerültek és a miniszter következőleg határozott: A város közönségének kétrendbeli határozatát, melyek egyike az ottani unitárius leány egyházközség által kérelmezett községi elemi iskola felállitását megtagadta, másika ugyanezen kérelmezőnek unitáriusi hitfelekezeti jellegü elemi iskola segélyezése iránt tett kérelmét elutasitotta, Sz. A. községhatósági bizottsági tag felebbezése folytán ezennel feloldom és felhivom a város közönségét, hogy a szó alatti ügyet ujra vegye tárgyalás alá és vagy községi elemi népiskola létesitéséről intézkedjék, vagy pedig az esetleg létesitendő unitárius hitfelekezeti iskola részére megfelelő évi segélyt biztositson. Ugyanis a népoktatási törvény 44. §-a értelmében a fenforgó esetben, a mennyiben az unitárius hitfelekezethez tartozó tankötelesek száma a 30-at eléri, a város köteles községi iskolát állitani, s ha a hivatkozott törvényszakaszban e czélra kijelölt fedezeti források felhasználhatók nem lennének, a községi iskola fentartására a felekezeti iskolák részére forditott községi segély veendő igénybe, mert a népoktatási törvény értelmében a község minden oly esetben, midőn községi iskolát kell létesitenie, mindenekelőtt ezen kötelezettségének tartozik eleget tenni, és csak azon jövedelmet for-

dithatja felekezeti iskola segélyezésére, a mely a törvény által rendelt községi iskolák szükségleteinek fedezésén fölül marad. Másrészről az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 25. §-a határozottan megköveteli, hogy, ha hitfelekezeti iskolák községi jövedelmekből segélyeztettek, a segélyezés a különböző hitfelekezeti iskolák közt igazságos arányban osztassék meg. Ennek folytán, a mennyiben unitárius hitfelekezeti iskola létesittetnék, a város attól törvény szerint meg nem tagadhatja a fennálló többi hitfelekezeti iskolák segélyezése arányában megállapitandó segélyt.

A községi népiskola alapvagyona gyarapitása, a tagositás és legelő-elkülönités keresztülvitele alkalmával.

A m. kir. igazságügyminiszter 1869. évi 16,517. sz. rendelete:

Vonatkozással az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 39. §-ára, mely szerint az iskolai alap-vagyon gyarapitása végett mindenütt, a hol a tagositás és legelőelkülönités még ezentul fog megtörténni, a már fennálló vagy netalán felállitandó községi népiskola számára, a felosztandó közös területnek, mindenki illetményébe aránylag beszámitandó, legalább egyszázadrésze elkülönitendő, felhivatik a megye közönsége, hogy a fent hivatkozott törvényczikk ezen intézkedésének szoros megtartása felett, már a népnevelés érdekében is szigoruan őrködvén, egyszersmind az illető felek kellő miheztartása, s maga a részleltető népiskola nagyobb biztositása végett az iránt intézkedjék, hogy a még folyamatban lévő tagositási s legelő-elkülönitési perekben hozandó itéletek, vagy létesülendő egyességben, a népiskolának a fentebbi törvény értelmében, a felosztandó közös területből járó illetősége egy külön pontban biztosittassék, illetőleg állapittassék meg, és hogy végre minden ilyen perben kelt itélet, vagy létesült egyesség, a megyei tanfelügyelővel mint az iskolatanács elnökével másolatban hivatalból közöltessék.

A m. kir. igazságügyminiszter e rendeletét 1872. évi 6677. sz. a. megujitotta.

Ha a polgári község az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 25. §-a értelmében részére biztositott gyakorlatot felekezeti iskolájának községivé változtatása által már egyszer megszakitotta: a községi iskolát ujra felekezetivé át nem változtathatja.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1884. évi 1430. sz. határozata:

A vármegyei közigazgatási bizottság Sz. község képviselőtestületének azon határozatát, mely szerint a jelenleg fennálló községi iskola róm. kath. felekezeti iskolává lenne átváltoztatandó, feloldotta, s a községi iskolának eddigi jellege melleti további fentartását a következő indokoknál fogva határozatilag kimondotta: A politikai községeknek a felekezeti iskolákhoz való viszonyát az 1868. évi XXXVIII. t.-czikk 25. §-ának második kikezdése határozza meg, mely szerint «azon már fennálló hitelfelekezeti iskolákra nézve, a melyek eddigelé a község vagyonából és jövedelmeiből tartatnak fenn, szabadságában áll az illető községnek az eddigi gyakorlatot továbbra is fentartani». E szerint tehát a községeknek a népoktatási törvény életbelépte után szabadságukban állott a gyakorlatot fentartva, felekezeti iskolákat is tartani fenn. Azon község azonban, mely az általa fentartott felekezeti iskola helyett a népoktatási törvény életbelépése után községi iskolát állitott fel, a hivatolt szakaszban jelölt álláspontról egyszer s mindenkorra lemondottnak tekintendő, s felállitott községi iskoláját ismét vissza

felekezeti iskolává már nem változtathatja. Sz. község képviselőtestülete pedig az 1872. évi julius hó 14-én hozott határozatával az akkori felekezeti iskolák helyett községi iskolát állitván szintén fel, ez által a hivatolt törvényszakaszban kijelölt álláspontról szintén egyszer s mindenkorra lemondott, s igy a mint joga lett volna akkoriban a felekezeti iskolák tovább fentartása mellett nyilatkozni, ugy nincs joga neki a jelzett álláspont feladása után most már községi iskoláját felekezeti jellegüvé átváltoztatni s ismét az előbbeni, akkoriban tökéletlennek bizonyult azon álláspontra helyezkedni, mely miatt kénytelen volt a törvény követelményeinek meg nem felelő felekezeti iskolák helyett községi iskolát állitani fel. A sz—i községi képviselőtestületnek a községi iskola jellege megváltoztatására tehát egyrészt most már joga sem volt, de másrészt ebbeli határozata már azon oknál fogva sem volt helybenhagyható, mert a községi iskolának róm. kath. felekezeti jellegüvé való visszaváltoztatása a községnek nemcsak anyagi, de népnevelési, tehát erkölcsi érdekeibe is ütköznék stb. E határozatot a vall. min. helybenhagyta fent id. számu határozatával, a mely következőleg szól: A közigazgatási bizottságnak határozatát, melylyel feloldotta Sz. községnek azon határozatát, hogy községi elemi iskoláját róm. kath. felekezeti iskolává változtatja, a kir. tanfelügyelő határozati javaslatában foglalt indokok figyelembevétele mellett oly hozzáadással hagyom jóvá, hogy Sz. községe az 1868. évi XXXVIII. t.-czikk 25. §-a értelmében részére biztositott gyakorlatot 1872. évben felekezeti iskolájának községivé nyilvánitása által megszakitván, azon jogot igénybe nem veheti és iskoláját felekezeti jeleggel fentartani, vagy csak a felekezeti iskolát segélyezni is jogositva nincs.

Ha az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. hatályba lépte előtt végrehajtott tagositás alkalmával a birtokosság valamely felekezeti iskola czéljára fekvőséget hasitott ki, az a községi iskola czéljára még az esetben sem foglalható le, ha a községben oly felekezeti iskola nem is létezik.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 37,931. sz. határozata:

A vármegye közigazgatási bizottságának a dunántuli ág. hitv. evangélikus egyházkerület felügyelősége által felebbezett határozatát, melyben a h—i közbirtokosság által beadott folyamodvány folytán kimondatott, hogy a h—i ág. hitv. iskola részére a tagositáskor kimért legelő és rét a k—i ág. hitv. gyülekezettől a h—i községi elöljáróság által át és birtokba vétessék, ezen birtok jövedelme a h—i községi iskola-alap javára kezeltessék, s évről-évre további utasitásig tőkésittessék, és H. községben községi iskola felállitásáig csorbitatlanul fentartassék; ha pedig H.-án ág. ev. hitv. iskola állittatnék fel, az ingatlan s annak összegyüjtött összes jövedelme, az esetben pedig, ha községi iskola felállitása az ág. hitfelekezetü iskola felállitását megelőzné, csupán az ingatlan ezen felekezeti iskola részére visszaadassék: az emlitett felebbezés alapján ezennel oda változtatom, hogy a kérdéses ingatlanok birtoklására és haszonélvezetére nézve addig is, mig ezen vitás ügy az alább jelzett uton és módon végteges elintézést nyer, az eddigi állapot fentartandó, illetőleg visszaállitandó. Mert a kérdéses ingatlan a h—i közbirtokosság és az ottani volt urbéres lakosság közt 1852. évi január hó 15-én létrejött egyezség alkalmával a közbirtokossági legelőből adományoztatott az ottani ág. ev. tanitó részére, és ez alapon vétetett át e czélra leendő használat végett az illető ág. ev. egyház által, mely is azt azon időtől fogva a jelenkorig birja és jövedelmeiről intézkedik; mert ugyanez alapon lett

ezen ingatlan a telekkönyvi intézmény behozatala folytán a h—i ág. hitv. iskola javára az ottani 59. számu telekjegyzőkönyvben tulajdonjogilag bekebelezve; mert ilykép a kérdéses ingatlan a h—i ág. hitv. iskolának magánjogi törvényes alapon szerzett háborithatlan, hosszu birtoklás által megerősitett és telekkönyvi bekeblezés által is biztositott tulajdonát képezi; mert ily törvényes magánjogi alapon nyugvó tulajdon fölött sem annak állagát, sem jövedelmét illetőleg közigazgatási uton intézkedni nem lehet; mert a felebbezett vármegyei határozatban felhivott 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 39. és következő §-aiban foglalt intézkedés csak azon iskola-alapi vagyonra vonatkozik, mely az ezen törvény hozatala utáni urbéri birtokrendezések alkalmával felosztott közös területnek mindenki illetményébe aránylag beszámitott $^1/_{100}$ részéből alakult, a melyhez tehát nemcsak a községbeli birtokos volt földesuraság, hanem az összes volt urbéres lakosság is sajátjából megfelelő arányban hozzájárult; és mert ezen törvény visszahatólag nem alkalmazható oly vagyonra, mely nem ennek alapján keletkezett és nem a községi összes birtokosság, hanem csak annak egy része által és pedig jóval a törvény hozatala előtt adományoztatott, egy már akkoron meghatározott bizonyos czélra; és végre, mert ezen intézkedés az illető ág. ev. egyház törvény biztositotta önkormányzati jogait sértené, a mire pedig a közigazgatási hatóságot a felebbezett bizottsági határozatban idézett törvények fel nem jogositják. De, minthogy másrészt a kérdéses ingatlan annak idején a h—i közbirtokosság által a helybeli ág. ev. tanitó javadalmazására és igy egy bizonyos meghatározott czélra adományoztatott; minthogy az ily rendeltetésü adományozások alapitványszerü jogi természettel birnak és azért, ha a felmerült körülménynél fogva szorosan vett eredeti rendeltetésük szerint fel nem használhatók, annak lehetőleg szem előtt tartása mellett, mily czélra és mi módon leendő forditásuk iránt ujabb és pedig az adományozók vagy azok jogutódai hozzájárultával létesitendő intézkedés teendő; és minthogy arra felügyelni, hogy az oktatási czélokra tett alapványszerü adományozások eredeti rendeltetésük szerint használtassanak fel, a vezetésem alatt álló miniszterium, ugyis mint közoktatási, ugyis mint alapitványi legfőbb hatóságnak nemcsak jogában áll, hanem feladatához is tartozik: annálfogva felhivom egyszersmind a közigazgatási bizottságot, hogy a felebbező dunántuli ágostai evang. egyházmegyei hatósággal egyetértőleg, a szőnyegen lévő ügynek a fentjelzett módon és irányban lehetőleg egyezség utján leendő elintézését eszközölni igyekezzék és az eredményről annak idején jóváhagyás végett hozzám tegyen jelentést.

A telepitvényes községekben eszközlendő birtokrendezéseknél, a községi népiskola alapvagyona gyarapitása tekintetében szintén az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 38. és 41. §-ai irányadók.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1877. évi 13,124. sz. határozata:

Oly végből, hogy a népoktatási törvénynek a községi iskolai alapvagyon biztositására vonatkozó határozmányai az 1873. évi XXII. t.-cz. értelmében a telepitvényes községekben foganatba vett birtokrendezéseknél is kellő figyelemben részesittessenek, szükségesnek láttam minden félreértés kikerülése végett, egyetértőleg a m. kir. igazságügyminiszter urral kijelenteni, mikép az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 39. és 41. §-ai a telepitvényes községekben, a fennebbi törvényczikk értelmében eszközlendő birtokrendezéseknél is zsinórmértékül szolgálnak. Midőn erről a közigazgatási bizottságot tudomás és

miheztartása végett értesitem, egyuttal meghagyom, ügyeljen fel arra, hogy a kérdéses birtokrendezéseknél az illető községi iskolai-alap rövidséget ne szenvedjen.

A tagositás és legelő-elkülönités alkalmával a községi iskolák számára kihasitott fekvőség kezelése, és a jövedelmek felhasználása iránt, a közigazgatási bizottság felügyelete alatt a község intézkedik.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1880. évi 34,361. sz. határozata.
(Közölve az I. kötet 468. lapján.)

Községi iskolai alapvagyont képező fekvőség eladási ára iskolaépületbe beruházható; azonban ily esetben az iskolaépitésre kötelezett község a fekvőség eddigi jövedelmét évenként saját pénztárából az iskola pénztárának megtériteni tartozik.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1893. évi 11,460. sz. határozata.
(Közölve az I. kötet 470. lapján.)

Az iskolai alap alapitása, ugy annak szaporitása, a község kötelessége lévén, valamely dolog tulajdonjogának a községi iskolai alap részére leendő megszerzése iránti perben, a személyes kereseti jog a községet, illetőleg annak képviselőjét és nem az iskolaszéket illeti.

A m. kir. Curia 1876. évi 1186. sz. határozata.
(Közölve az I. kötet 478. lapján.)

Községi iskolának, az iskola alapvagyonából való felállitása ügyében másodfokulag a közigazgatási bizottság illetékes határozni, azonban az iskolához szükséges telkeknek a községi földekből való átengedése esetén, a törvényhatósági bizottság jóváhagyása igényeltetik.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 48,790. sz. határozata.
(Közölve az I. kötet 255. lapján.)

Községi iskola felekezeti iskolává átváltoztatható: azonban az iskolát az illető hitfelekezet ezentul a népoktatási törvény 11. §-ában megjelölt forrásból tartozik fentartani. A községi iskolai vagyon tulajdonjoga felekezetre át nem ruházható, azonban az iskolaépület használata s a fekvőségek és a tőkepénz jövedelme a felekezetnek iskolai czélokra mindaddig átengedendő, mig a község községi jellegü iskolát nem állit.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 9714. sz. határozata: A b—i községi elemi iskolának róm. kath. hitfelekezetü jellegü iskolává átalakitása ügyében, van szerencsém Méltóságodat (püspök) a következő határozatomról értesiteni: Miután az ezen ügyben folytatott tárgyalás során előbbi rendeleteimmel megkivánt kikötéseknek mind az érdekelt polgári község, mind a róm. kath. hitközség részéről elégtétetett, ezennel megengedem, hogy a b—i községi elemi népiskola róm. kath. hitfelekezeti

iskolává átalakittassék. Az iskola jellegváltozása folytán a b—i róm. kath. hitközség köteles, az iskola törvényszerü állapotban való további fentartásáról az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 11. §-ban megjelölt forrás igénybevételével gondoskodni; továbbá a közgyüléséből kelt és Méltóságod által jóváhagyott kötelező nyilatkozatához képest tartozik a nevezett községi iskolánál alkalmazásban lévő tanitókat eddigi teljes illetményeikkel, a hitfelekezeti iskolához átvenni és a községbeli összes tanköteleseket, vallásfelekezeti különbség nélkül, a népoktatási törvény 45. §-ának rendelkezéséhez képest iskolájába befogadni. B. polgári község pedig tartozik a községi iskola épitésére, az 1871. évi 4028. sz. a. kelt rendelettel engedélyezett 2000 frt államsegélyt, az ezen miniszterium irattárában kezelt kötelező nyilatkozata értelmében, az állampénztárnak visszatériteni, nemkülönben visszafizetni az iskolaépitkezés czéljára az állampénztárból felvett s ennek javára zálogjogilag biztositott 6000 forint kamatnélküli kölcsönből még törlesztetlen 2400 frtnyi összeget. A mi továbbá az iskola átalakitásával összefüggő vagyoni kérdéseket illeti: B. község képviselőtestületének azon határozatát, mely szerint a községi iskola épületét, az iskola vagyonához tartozó fekvőségeket és tőkepénzt a róm. kath. hitközség tulajdonául telekkönyvi átiratási joggal átengedte, s mely határozatot a vármegye közönségének közgyülése megerősitett, — jóváhagyhatónak nem találtam s a vármegye közönségének imént hivatkozott helybenhagyó határozatát feloldottam; mert a községi iskolai czélokra szolgáló vagyon tulajdonjoga a népoktatási törvény értelmében a hitfelekezetekre át nem ruházható. Az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 41. §-ához képest azonban, ugy az iskolaépület használata, valamint a fekvőségek és tőkepénz jövedelme a róm. kath. iskola részére átengedendő, s ezeket a b—i róm. kath. hitközség iskolai czélra mindaddig használhatja, a mig a községben utóbb esetleg községi jellegü iskola állittatnék.

Az iskolaépitési czélokra adott állami segély után az országos nyugdijalapot illető 3% fizetése a községet mint jogi személyt, nem pedig annak egyes tagjait terheli. Következőleg ez a község által, egyéb jövedelmi forrás hiányában pótadóban vethető ki.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 14,463. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 572. lapján.)

Az 5%-os községi iskolai adó kivetésének alapját az állami egyenes adók, a földtehermentesitési járulék betudásával képezik.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek a m. kir. belügyminiszterhez intézett 1877. évi 31,461. sz. átirata.

(Közölve az I. kötet 608. lapján.)

A községi iskolai pótadó kivetése ellen az adózók részéről történt felszólamlás alkalmával, az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 35. §-a tekintendő irányadóul, vagyis iskolai pótadó az egyenes államadó 5%-át tul nem haladhatja.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 5711. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 609. lapján.)

Mindazok, a kik egyenes állami adójuk után községi pótadó fizetésére törvényileg kötelezve vannak, iskolai adót is tartoznak fizetni.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1886. évi 48,576. sz. határozata.
(Közölve az I. kötet 610. lapján.)

A községi népiskolák fentartására rendelt iskolai adó, a községen kivül lakó külbirtokosokra is kirovandó. Az iskolai adó az általános jövedelmi pótadó kivitelével minden egyenes állami adónem után fizetendő.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1877. évi 26,065. sz. határozata.
(Közölve az I. kötet 610. lapján.)

Ha az 5%-os iskolai adó a községi iskolai szükségletek fedezésére nem elegendő, jogában áll a községnek iskolai czélra az 5%-on fölül külön községi pótadót kivetni.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1888. évi 51,573. sz. határozata.
(Közölve az I. kötet 610. lapján.)

A hitfelekezeti iskolát fentartó községi lakosok és birtokosok a községi iskolai adó alól nem teljesen, csupán az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 36. §-ának korlátai között mentesithetők.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1879. évi 2947. sz. határozata.
(Közölve az I. kötet 609. lapján.)

A községi iskolai adó czimen kivetett 5% adójövedelemből iskolai alapvagyon nem alkotható; mert a mennyiben az iskola szükséglete az 5%-nyi adót nem igényelné, az adó kisebb %-ban vetendő ki.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1879. évi 2947. sz. határozata.
(Közölve az I. kötet 611. lapján.)

A községi iskolai adó csak népoktatási intézetek czéljaira szedhető és fordítható

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1892. évi 16,875. sz. határozata.
(Közölve az I. kötet 611. lapján.)

---

b) Községi iskolai tanitók.

A községi iskolaszéknek a tanitók és tanitónők választása körül követett eljárása a közigazgatási bizottság által felülvizsgálandó.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1888. évi 19,014. sz. határozata.
(Közölve az I. kötet 248. lapján.)

A községi iskolai tanitók választásának vezetésére a törvényhatósági közigazgatási bizottságok által kiküldött elnökök ilyen minőségükben szavazati joggal nem birnak. Ha az ily kiküldött egyszersmind iskolaszéki tag, ezen minőségében van szavazati joga.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 808. sz. határozata:

A községi iskolai tanitói választások vezetésére a törvényhatósági közigazgatási bizottságok által kiküldött elnökök szavazati jogának mi módon gyakorlása tekintetében kérdés merülvén fel, tudomás és további intézkedés végett következőkről értesitem a közigazgatási bizottságot. Az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 13. §-a községi iskolai tanitók (tanitónők) választásánál a választási jogot kizárólag az iskolaszék tagjainak adja meg, s a közigazgatási bizottság kiküldöttje elnöki minőségében szavazati joggal nem bir; ha pedig a kiküldött választási elnök egyszersmind iskolaszéki tag, akkor csakis ezen utóbbi minőségében őt kétségtelenül megillető szavazati jogot gyakorolhatja; ily esetben is tehát csak egy szavazata lehet. A midőn a tanitói választásnál a jelöltek egyenlő számu szavazatot nyertek, a választás eredménye nem az elnök döntő szavazatától függ, mert ilyennel az elnök nem bir, hanem a két legtöbb szavazatot nyert egyén között azonnal ujabb választásnak van helye és ha ezen választásnál is egyenlő szavazatot nyernének, ugy az elnök által kihuzott sors dönt a választás fölött. Azon esetben, mikor a községi iskolai tanitói választás vezetésére kiküldött elnök egyszersmind a közigazgatási bizottság tagja, ugyanaz a választás jóváhagyásához szükséges közigazgatási bizottsági határozat hozatalában részt vehet, ha a választáson iskolaszéki tag minőségében nem szavazott, és feltéve, hogy csak a választás ténye igényel tárgyalást, nem pedig a választás lefolyásának szabályossága jön szóba; mert a választás elnökének tisztán a választás vezetésére szoritkozó és annak eredményére minden befolyást nélkülöző ténykedése nem képez önmagában oly müködést, melyre nézve az 1876. évi VI. t.-cz. 20. §-ának rendelkezése alkalmazható lenne. Más szempont alá esik azonban az, ha a választási elnök, mint iskolaszéki tag, szavazati jogával élt, mert ily esetben az idézett törvényszakasz értelmében az illető tanitói választásnak közigazgatási bizottsági tárgyalásában nem vehet részt, valamint nem vehet részt a közig. bizottság tárgyalásában akkor sem, ha a választás lefolyásának szabályossága kerülne eldöntés alá, miután azon közig. bizottsági tag, kinek a bizottság megbizásából tagsági minőségében teljesitett eljárása felülbiráltatik, saját tényének helyeslésében vagy helytelenitésében nem dönthet.

A községi iskolai tanitó választásánál a törvényes formák mellőzése nemszolgálhat ürügyül a tanitónak a törvényes eljárás mellőzésével való elmozditására.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 22,278. sz. határozata:

A közigazgatási bizottságnak L. F. k—i községi iskolai tanitó ügyében hozott határozatát, Sch. V. mint a k—i uradalom jogi képviselője részéről közbevetett felfolyamodás elutasitása mellett, ezennel jóváhagyom. Mert a tárgyalás során konstatáltatott ugyan, hogy nevezett tanitó alkalmazásánál az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 13. §-ának 1. pontjában előirt eljárás mellőztetett: mind a mellett beigazolt tény az, hogy nevezett a k—i községi iskolánál 1888. évi szeptember hó 1-től mint tanitó müködik és e minőségben történt alkalmaztatását P. L. volt községi iskolaszéki elnöknek az iratok közt fekvő levele, nemkülönben a község elöljárósága és a k—i községi iskolaszék részéről kiállitott hivatalos bizonyitványok is tanusitják, s ennek folytán L.

F. tanitó az 1868. évi XXXVIII. t.-czikk 138. §-a értelmében állásától csak fegyelmi itélettel mozdítható el. Azon körülmény, hogy a tanitóválasztásra vonatkozó törvényes eljárás az illetékes iskolai hatóság részéről annak idején mellőztetett, nem szolgálhat indokul arra, hogy a népoktatási törvénynek imént hivatkozott s a tanitói állás biztositására czélzó rendelkezése mellőztessék.

A községi népiskolai hitoktatók kinevezése és dijazása körül követendő eljárás

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1878. évi 11,042. sz. határozata: Az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 7. §-a értelmében a községi iskolákba járó tankötelesek hit- és erkölcstani oktatásáról az illető hitfelekezetek tartoznak gondoskodni. A róm. kath. növendékek hit- és erkölcstani oktatása feletti gondoskodás és felügyelet, a kánon-jogban gyökerező s az állam által, a törvényhozás által és a gyakorlati téren folyton elismert és tiszteletben tartott hittanitói hatalomnál fogva, a megyés püspököt (érsek) illeti meg. A kánon-jog értelmében minden községben hitoktató maga a plébános. A plébános mellé segédül az u. n. segédlelkészek adatnak ott, hol a lelkészi teendőket, melyek közé a hitoktatás is tartozik, a plébános egymaga végezni nem képes. A plébános választásában, illetőleg kirendelésében a kánon-jog a kegyuraknak bemutatási jogot ugyan enged, de ily joggal a kegyurak a segédlelkészek irányában nem birnak. A kánon-jogi szabványok megengedik, hogy az esetben, ha a plébános, hivei sokaságánál fogva, segédlelkészei támogatása mellett sem tehet egyéb teendői közepette a hitoktatás iránti kötelezettségének eleget, a hitoktatásra, a segédlelkészi teendők ezen specziális nemére, külön egyén rendeltethessék ki, ki is ily minőségben — ha csak valamely orsz. törvény, avagy az azt egyelőre pótolni hivatott kormányszabályzat másként nem intézkednék — segédlelkésznek lévén tekintendő, csakis az illető megyés püspök (érsek) által küldhető ki, és pedig minden befolyástól menten a kánon-jog korlátai között. Az 1868. évi XXXVIII. t.-czikknek a községi népoktatási tanintézetek növendékeinek hit- és erkölcstani oktatását szabályozó 57. §-a külön hitoktató kirendeléséről nem intézkedik. A fentebbiekből nyilván folyik tehát, hogy azokban a róm. kath. hit- és erkölcstan oktatását első sorban az illető plébános és annak a törvény életbeléptéig alkalmazott segédjei tartoznak teljesiteni, s azon esetben, ha ezek segélyével a hit- és erkölcstani oktatás kellőkép nem teljesittethetnék, a püspök (érsek) joga, illetőleg kötelessége az emlitett korlátok közt a hitoktatás teljesitésére alkalmas egyént kiküldeni. A mi azonban az ily kiküldöttnek a helyi viszonyokhoz mért dijazását illeti, az nem eshetik az egyházmegyei pénztár terhére, mivel az emlitett t.-czikk idézett §-a nyiltan kimondja, hogy a tankötelesek hit- és erkölcstani oktatásáról az illető hitfelekezetek tartoznak gondoskodni, s az e részbeli kötelezettségen ama körülmény, hogy az állam által a törvényhozás és gyakorlati élet terén folyton elismert és tiszteletben tartott egyházi törvények eme kötelezettségnek megfelelő, s a hitelemzők beállitását magában foglaló jog közvetlen gyakorlását akadályozzák, változást nem tehet, és ekként a város közönsége, miután régi idő óta az ottani róm. kath. hitfelekezetet jogai és kötelezettségeire nézve képviseli, a hitelemzők dijazása iránt már a multban is teljesitett kötelességét magától el nem hárithatja csupán azon okból, mivel az alább idézett min. rendeletekkel az egyházmegyei hatóságnak róm. kath. hitoktatók beállitására egyházi törvényen alapuló joga fentartatott. Midőn

tehát ezeknél fogva a város közönségének, mint a róm. kath. hitfelekezetet képviselő hatóságnak, a községi iskolai róm. kath. növendékek hit- és erkölcstani oktatása tárgyában hozott s hozzám felterjesztett határozatát feloldandónak s az 1875. évi november hó 12-én 26,260. sz. a. kelt itteni rendeletet fentartandónak találnám, egyuttal meghagyom a város közönségének, hogy az imént hivatolt s az azzal kapcsolatos 1875. évi 11,829. és 21,899. számu rendeletekben foglaltak késedelem nélküli foganatositását eszközölje, s a szóban forgó községi iskolai róm. kath. növendékek hitoktatására a kalocsai érsek úr által, a rendszeresitett plébánosi és segédlelkészi javadalmakkal ellátottakon kivül kiküldött, illetőleg a szükséghez képest netalán még kiküldendő hitoktatóknak, a m. kir. belügyminiszterium által az 1871. évi május hó 18-án 9839. sz. a. kelt átiratom folytán megállapitott illetményeit ugy a multra, valamint a jövőre nézve pontosan szolgáltassa ki; továbbá ne vonja be a községi iskolai széket, mint ezt a hitoktatás iránt felmerült viszálykor tette, oly kérdések tárgyalásába, melyek az 1868. évi XXXVIII. és az 1876. évi XXVIII. t.-czikk értelmében a községi iskolai székek hatáskörét tulhaladják. Egyuttal szükségesnek látom megjegyezni, mikép a város közönségének fentebbi határozata támogatására felhozott amaz indokolása, hogy a sz—i népiskoláknál ez előtt a hitoktatást a város által fizetett szerzetesek és világiak teljesitették, a dolog érdemére mi befolyással sincsenek, mivel az érsek ur minden e részbeni jogának csorbitása nélkül elnézheti, hogy az egyházhatóságoktól letelepedésök alkalmából az egyházi ténykedésre, s igy a hitoktatásra is a kánon-jog értelmében megkivántató missiót nyert szerzetesek, a város közvetlen megkeresésére is müködhessenek mint hitoktatók, továbbá a világi tanitók felekezeti iskolákban ezelőtt a hitoktatást, mint ismétlők (correpetitorok), az illető lelkész felügyelete alatt teljesithették ugyan, de ők azért lelkészi teendőkre (mint a hitoktatás is) jogositottak nem voltak, a város közönsége pedig ily körülményekből jogokat nem állithat fel.

A községi elemi iskolai tanitó az ismétlő iskolai tanitást külön dij nélkül teljesiteni tartozik, hacsak erre a dijlevél vagy egyéb határozat igényt nem nyujt.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 3251. sz. **határozata:**

A vármegye közigazgatási bizottságának határozatát, melylyel Cs. községet F. F. cs—i községi elemi iskolai tanitó részére az ismétlő iskolások oktatása fejében külön dij fizetésére kötelezte, tekintettel arra, hogy az ismétlő iskolások oktatása a tanitói állás kötelezettségeinek rendes kiegészitő részét képezi, annak helyenként való külön dijazására különös jogalap szükséges, ilyen jogalap pedig sem a tanitói dijlevélből, sem a közigazgatási bizottságnak határozatából ki nem olvasható, — a Cs. község képviseletében P. J. biró által beadott felebbezés figyelembevételével ezennel feloldom.

A hitoktatók a községi iskolaszék fegyelmi hatósága alá nem tartoznak.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 56,754. sz. **határozata:**

Hozzám intézett jelentésére, melyben a T. M. róm. kath. hitoktató ellen, a községi iskolaszék által hozott fegyelmi határozat alkalmából utasitást kér, vajjon a hitoktatókra a községi iskolaszékek fegyelmi hatósága kiterjed-e, — a közlemények visszazárása mellett, tudomás és további eljárás végett értesitem a tanfelügyelő urat, hogy a hitoktatók a községi iskolaszé-

kek fegyelmi hatóság alá nem tartoznak s a községi iskolaszék, midőn T. M. róm. kath. hitoktatót testi fenyiték alkalmazása miatt megintésre itélte, illetékességének körét átlépte. Ezen és ehhez hasonló esetekben a községi iskolaszék által vezetett fegyelmi vizsgálat iratait, ha azokban érdemleges intézkedésre elegendő alapot lát, a községi iskolákban gyakorlandó fegyelemre vonatkozó törvények és szabályok illető szakaszaira való utalással, az illetékes egyházmegyei hatóság elhatározása alá terjeszsze.

A községi iskolai tankötelezeseknek az isteni tiszteletben való részvétele iránt a kirendelt hitoktatók segélyével az illető hitközség tartozik gondoskodni.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1878. évi 17,035. sz. határozata:

Miután a tanköteleseknek az isteni tiszteletben való részvételük, nemkülönben az annál szükséges imák és énekek tanitása, a hit- és erkölcstani oktatással szoros kapcsolatban van, illetőleg annak kiegészitő részét képezi: a szükséges imák és énekek tanitásáról, továbbá a tanköteleseknek az isteni tiszteleten való megjelenéséről, és az illendő magaviseletük feletti őrködésről a közs. iskolai növendékekre nézve is első sorban a kirendelt hitoktatók segélyével az illető hitközség tartozik gondoskodni.

Községi iskolákban a hitoktatás teljesitéséről gondoskodni az illető hitfelekezetek kötelessége, a felekezet tehát a községgel szemben költségigénynyel fel nem léphet.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 75,257. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 551. lapján.)

A községi iskolák hitoktatói a tanulóktól tandijt nem követelhetnek.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1877. évi 18,221. sz. határozata:

A községi iskolába járó növendékek hit- és erkölcstani oktatásáról — a polgári községek számára kibocsátott 1876. évi miniszteri utasitás 12. §-a értelmében — az illető hitfelekezetek tartoznak gondoskodni; minélfogva a hitoktató a növendékektől külön tandijat nem követelhet, hanem ebbeli igényét csakis a hitközségnél érvényesitheti.

Az iskolaszék a tanitók illetményeit az iskolafentartó község hozzájárulása nélkül, egyoldalu határozattal föl nem emelheti, ha a kiadási többlet a község pénztárára nehezednék.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1887. évi 47,637. sz. határozata:

Az államilag segélyezett D. községi iskola belterületi iskolai tanitóknak és tanitónőknek lakbér, fütő- és kert-illetményei felemelését tárgyazó községi iskolaszéki intézkedés jóváhagyása érdemében a vármegyei közigazgatási bizottság által hozott határozatot, az ez ellen közbevetett felebbezés figyelembe vétele mellett, azon okoknál fogva feloldandónak találtam, minthogy D. város községi iskolai tanitóinak dijlevelei, annak idején a törvény kivánalmainak megfelelőleg megállapitva, és illetékes helyről megerősitve lévén, a polgári iskolaszékek részére kiadott utasitás 17. §-a értelmében

a tanitói javadalmazást az iskolaszék azon esetben felemelheti, ha ezt a község vagyoni ereje s iskolai jövedelme megengedik; mivel azonban az iskola pénztára a lakbér és kert-illetményeknek az előbbi 60 frtról évi 100 frtra határozott felemelésére nézve fedezetet nem nyujt, az ekkép felmerülő kiadási többlet a község pénztárára nehezednék, minélfogva a tanitói javadalomnak czélba vett felemelése, — figyelemmel arra, hogy az iskolaszék a községre önhatalmilag terheket róni jogositva nincs, — az idézett utasitás 14. §-a értelmében jogérvényesen csakis a község törvényszerü képviseletével egyetértve lett volna eszközölhető. Mivel pedig D. város képviselőtestülete a tanitói lakbér- és kert-illetménynek az iskolaszék által egyoldalulag 60 frtról 100 frtra felemelhetését megtagadta, a jogosult tényezők egyikének hozzájárulása hiányzik; ennélfogva, és tekintettel arra, hogy D. városban a tanitók illetőleg tanitónők a bemutatott dijlevelek szerint 60 frt lakbér- és kert-illetményen kivül évi 450 frt, illetve 400 frt fizetést, tehát az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 142. §-ában legkevesebbül meghatározott fizetésnél 150, illetve 100 frttal többet élveznek, és hogy az iskolaszék is a megyei közigazgatási bizottsághoz intézett kérvényében D. város kedvezőtlen vagyoni helyzetét beismeri, a szóban forgó határozatot feloldani kellett.

Az iskolafentartó községet arra, hogy a törvényben legkisebb megszabott tanitói fizetést felemelje, saját elhatározása ellenére kötelezni nem lehet.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 88,051. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 493. lapján.)

Államilag segélyezett polgári iskoláknál alkalmazott tanitók, ha illetményeiket nem az állampénztárból, hanem az iskolafentartó községtől nyerik, állami alkalmazottaknak nem tekinthetők.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1893. évi 2050. sz. határozata:

G. J. és társai k—i államilag segélyezett községi, polgári és középkereskedelmi iskolai tanitók folyamodványait további eljárás végett azzal küldöm vissza, hogy nevezettek, az állami felső nép- és polgári iskolai személyzet rangsorozati kimutatásába felvehetők nem voltak, mert illetményeiket a községi iskola-pénztárból huzzák s nem a m. kir. adóhivataltól, vagyis az állampénztárból, következésképen állami alkalmazottaknak nem tekinthetők.

A polgári községek a községi iskolai tanitókat tanitó gyülések alkalmával fuvarral vagy utiköltséggel ellátni tartoznak, ellenben napidij kiszolgáltatására nem kötelezhetők.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 85,510. sz. határozata:

A közigazgatási bizottságnak azon határozata, mely szerint T. község az ottani községi tanitók részére a tanitói gyüléseken részvételük alkalmával, mérsékelt utiköltség és napidij fizetésére köteleztetett, nevezett község képviselőtestülete által közbevetett felfolyamodás folytán felülvizsgálat alá vevén, minthogy az 1868. évi XXXVIII. és 1876. évi XXVIII. t.-czikkek végrehajtása tárgyában a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur által 1876. évi szeptember 2-án 20,311. sz. a. kelt utasitás 26. §-a szerint

a községek a községi tanitókat a tanitói gyülé·ekre való megjelenésük alkalmával legalább is az által tartoznak segélyezni, hogy oda- és visszamenet őket fuvarral ellátják, nekik a fuvarbért megtéritik, — e szerint a községek a tanitói gyülésekre menő községi tanitókat fuvarral vagy utiköltséggel ellátni tartoznak; ellenben arra, hogy ezen fölül azokat még a községi pénztárból napidijakkal is lássák el, sem a fennálló törvény, sem az idevonatkozó szabályok értelmében akaratuk vagy éppen tiltakozásuk ellenére a községek nem kötelezhetők: minélfogva a közigazgatási bizottság határozatának azon részét, mely szerint felfolyamodó község az ottani községi tanitók részére napidijak kiszolgáltatására köteleztetett, feloldom, azon részét pedig, mely szerint a község tanitói részére fuvar, illetőleg utiköltség szolgáltatására köteleztetett, minthogy ez ellen a község felfolyamodás ban kifogást nem emel, sőt azt határozottan magára vállalja, érintetlenül hagyom.

A községi iskolai tanitók részére a községek — ha azt vagyoni viszonyaik megengedik — a tanitói gyülések alkalmával önként napidijakat is megszavazhatnak.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 13,572. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 492. lapján.)

A néptanitók illetményeinek behajtása közigazgatási utra tartozik.

A m. kir. Curia 1876. évi 7685. sz. a. kelt határozata:

R. M. felperesnek T. község alperes ellen 125 frt iránti sommás perét a sz—r—i kir. járásbiróságnak az illetékesség kérdésében hozott végzése ellen felperes semmiségi panaszszal élvén, a m. kir. Curia, mint semmitőszék azt elvetette, mert az 1868. évi XXXVIII. és 1875. évi XXXII. t.-cz., ugy az ezek végrehajtása tárgyában kelt, névszerint 1869. évi május hó 15-én és 26-án, 1872. évi deczember 10-én 32,488. sz. a., 1875. évi január 9-én 95. sz. a., május hó 7-én 6895. sz. a., junius hó 14-én 13,706. sz. alatt kiadott vallás- és közoktatási miniszteri rendeletek, illetve utasitások szerint a néptanitó illetményei megállapitása, azok behajtása s illetve az azok fedezésére szükséges alapok szerzése közigazgatási intézkedések tárgyát képezi; miután eszerint annak eldöntése, hogy panaszló felperest az igényelt fizetés a fennálló szabályok szerint megilleti-e? előzetesen közigazgatási uton eszközlendő s annak behajtása előzőleg ugyanazon uton kisérlendő meg, minek megtörténte kimutatva nincs: a fenforgó követelés az ügy jelen állásában a polgári biróság elé nem tartozik, s a birói eljárás megtagadása miatt emelt semmiségi panasz alaptalan.

A községi népiskolai tanitók állomásukat csak akkor hagyhatják el, ha a szabályszerü felmentvényt a közigazgatási bizottságtól kieszközölték.

A m. kir. vallás és közoktatási miniszter 1878. évi 71. sz. határozata:

Miután a fennálló szolgálati szabályok értelmében a köztisztviselők állomásaikat csakis az állomásaik betöltésére hivatott hatóságtól nyert szabályszerü felmentvény kiszolgáltatása után hagyhatják el, a községi népiskolai tanitók pedig az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 13. §-ának 1. pontjában fog-

laltak folytán a megyei közigazgatási bizottság által alkalmazottaknak tekintendők: tudomás és miheztartás végett értesitem tanfelügyelő urat, hogy a községi népiskolai tanitók, kötelmeik sulyos megsértése, illetőleg fegyelmi vétség elkövetése nélkül, saját jól felfogott érdekükben csupán akkor hagyhatják el állomásukat, ha a szabályszerü felmentvényt az illetékes közigazgatási bizottságtól kieszközölték; magától értetvén, hogy az illetékes közigazgatási bizottság a felmentvény kiszolgáltatását, a helyi viszonyokra való figyelemmel, mindaddig függőben tarthatja, mig nem igazoltatik az, hogy a kiszolgáltatás által a tanügy érdeke érzékeny hátrányt nem szenved.

A tanitók, illetve azok özvegyeinek végellátási kérdésében az 1875. évi XXIII. t.-cz. 44. §-a és az 1891. évi XLIII. t.-cz. 14. §-a alapján az 1879. évi 35,111. szám alatt kibocsátott közoktatásügyi miniszteri utasitásban foglaltak is figyelembe veendők.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 90,808. sz. határozata:

A város törvényhatósági bizottságának közgyülési határozatát, mely szerint özv. B. Pálné volt városi óvoda vezető özvegyének, tekintettel arra, hogy volt férje B. Pál a tanitók nyugdijintézetébe túlkorusága miatt felvéve nem lett, s hogy nyugdij jogosultsága a város irányában sem kormányrendeleten, sem községi szabályrendeleten meg nem állapitható, azon gyakorlatnál togva, hogy nyugdijjogosultsággal nem biró városi alkalmazottak, illetve ezek özvegyei kegydijban szoktak részesittetni, férje állására és szolgálati idejére való tekintettel évi 150 frt kegydij állapittatott meg, az érdeklett özv. B. Pálné felebbezése folytán felülvizsgálat alá vevén: ezen, a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur f. évi január 28-áról 1213. sz. a. kelt rendeletének figyelmen kivül hagyásával hozott közgyülési határozatot megsemmisitem, és utasitom a város közönségét, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur most hivatkozott rendeletének megfelelve, nevezett özvegy rendes nyugdijazása tárgyában az 1879. évi 35,111. sz. a. kiadott vallás- és közoktatásügyi miniszteri utasitások értelmében hozzon határozatot és azt felfolyamodás esetén közvetlenül a nevezett miniszter urhoz terjeszsze fel.

A községi néptanitókra kirótt birságpénzek az országos tanitói nyugdij- és gyámalapot illetik.

A m. kir. belügyminiszter 1878. évi 33,242. sz. rendelete a törvényhatóságokhoz:

A felebbezett fegyelmi ügyek ellátásánál tapasztalván, hogy a törvényhatóságok fegyelmi hatóságai a fegyelmi birságpénzek hovaforditása iránt különféleképen s részben az ez iránt elfogadott elvekkel ellentétben rendelkeznek, — az ügy szabályozhatása tekintetéből az összes törvényhatóságok főispánjait megkerestem, hogy a vezetésük alatt álló törvényhatóságok által ezen pénzek kezelése s mikénti felhasználása iránt követett eljárás módozatairól tegyenek jelentést. A felérkezett jelentésekből arról győződvén meg, hogy a czélt, melyre a fegyelmi birságpénzek sikerrel fordittathatnának, az egyes törvényhatóságok a fennálló különböző érdekek és körülmények tüzetes ismerete alapján legjobban önmaguk határozhatják meg, kivánom, hogy a fegyelmi birságpénzek mikénti kezelésének kérdése mindenütt a törvényhatóság által alkotandó helyi szabályrendelet utján rendeztessék. Miért is felhivom a törvényhatóságot, hogy a törvényhatósági tisztviselők

fegyelmi ügyeiben a határozathozatalra illetékes hatóság által kiszabandó fegyelmi birságok hovafordítása, azok befolyásának biztositása, kezelése, ellenőrzése és mikénti elszámolása iránt, a közigazgatási bizottságok meghallgatása után és az 1870. évi XLII. t.-cz. 5—7. §-ai alatt előirt módozatok megtartása mellett, saját hatáskörében külön szabályrendeletet alkosson és azt a netán benyujtandó felebbezésekkel együtt, megerősités végett hozzám mutassa be. Ez alkalomból szükséges tájékozás végett megjegyzem, hogy amennyiben a községi néptanitók, kikre nézve a közigazgatási bizottság fegyelmi hatósága szintén kiterjed (1876. évi XXVIII. t.-cz. 7. §), állásuk és javadalmazásuk tekintetében a községi tisztviselőkkel ugyanazonos helyzettel birnak, az egyes szabályrendeletek azokra való alkalmaztatása kérdésében a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz fordultam, ki is azon óhajtásnak adott kifejezést, hogy az illető fegyelmi ügyekben kivetendő birságok az orsz. tanitói nyugdij- és gyámalap-intézet javára fordittassanak. A szabályrendeletbe tehát esetleg azon intézkedés is befoglalandó, hogy a községi néptanitók ellen lejárt fegyelmi ügyekben behajtott birságok esetről-esetre a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz, mint a kérdéses alap kezelőjéhez gyümölcsöztetés végett terjesztessenek fel. A fegyelmi vagy egyáltalán a birságpénzek hovafordítása és kezelése iránt netán már létező formaszerü vagy gyakorlati szabályozás a törvényhatóságot nem menti fel azon feladat teljesitésétől, hogy a fentebbi rendelet értelmében járjon el.

---

c) Községi iskolaszékek.

Egy egyén több községi iskolaszék tagjává nem választható.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1892. évi 5113. sz. határozata:

Jelentésére értesitem tanfelügyelő urat, hogy az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 9. §-ának 3. bekezdése értelmében a közs. iskolaszékek a községi lakosság kebeléből lévén választandók, állandó lakással pedig több községben senki sem birhatván, egy egyén több községi iskolaszéknek tagjává, sőt elnökévé törvényesen nem választható.

A községi képviselet a tanitót a községi iskolaszék tagjául nem választhatja. A községi iskolai tanitói állás az iskolaszéki elnöki tiszttel összeférhetlen.

A magyar kir. vallás- és közoktatási miniszter 1885. évi 10,892. számu határozata:

A vármegye közigazgatási bizottságot felterjesztésére értesitem, miszerint a községi iskolaszékek számára az 1868. évi XXXVIII. és 1876. évi XXVIII. t.-czikkek végrehajtása tárgyában kiadott utasitás 4. §-a értelmében községi iskolai tanitókat csak a már megalakult iskolaszék választhat; a megválasztott községi iskolai tanitó (illetőleg azok képviselője) pedig csak akkor vehet részt az iskolaszék működésében, midőn hivatalában a közigazgatási bizottság által megerősittetett. Ebből és a polgári községek számára a népiskolai közoktatást rendező 1868. évi XXXVIII. és 1876. évi XXVIII. t.-cz. végrehajtása tárgyában kibocsátott miniszteri utasitás 13. §-ában foglaltakból önként

következik, hogy a községi képviselet nincsen jogositva a tanitót a községi iskolaszék tagjává megválasztani, a mennyiben a törvény és az annak alapján kiadott utasitások a tanitónak a községi iskolaszék tagjául való megválasztását külön és tüzetesen szabályozván, attól való eltérés ép ugy nem engedhető meg, mint az, hogy valamely tanitó a községi iskolaszék elnöke lehessen, mivel a községi iskolai tanitói állás a községi iskolaszéki elnöki tiszttel, a törvény szellemétől kifolyólag össze nem egyeztethető.

A községi iskolaszék tagjai titkos szavazással is választhatók.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1892. évi 28,120. sz. határozata:

A vármegye törvényhatósági bizottságának azon határozatát, mely szerint a b—i községi képviselőtestületnek a községi iskolaszéki tagok megválasztása tárgyában kelt határozatát, azon indokból, mivel ezen választás titkos szavazás utján történt, — feloldotta, B. K. b—i lakos felfolyamodása alapján ezennel feloldom és az emlitett községi képviselőtestületi határozattal foganatositott községi iskolaszéki választást jóváhagyom. Az 1886. évi XXII. t.-czikk 79. és 80. §-ai ugyanis, melyekre a törvényhatósági bizottság feloldó határozatát alapitja, nem vonatkoznak a községi iskolaszékeknek, hanem csak a községi elöljáróságnak választására; a községi iskolaszékeknek titkos szavazás utján leendő megválasztását pedig törvényes akadály nem gátolja.

Az iskolaszéki tagok eskü helyett ünnepélyes fogadást tehetnek.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1869. évi 17,623. sz. határozata:

Az iskolaszékek tagjai részéről az utasitás 3. §-a értelmében leteendő eskü iránt netalán felmerülendő aggályok s keletkezhető kifogások megelőzése tekintetéből megengedem, hogy azon esetben, ha az illető iskolaszék többsége, vagy csak néhány tagja is a községek számára kiadott utasitás 13. §-ában előirt s községi iskolaszékek számára kiadott utasitás 3-ik §-ában elrendelt esküt letenni vonakodnék, eskü helyett ünnepélyes fogadást tehessenek, miszerint iskolaszéki kötelmeiket a törvény és miniszteri rendeletek értelmében hiven és lelkiismeretesen teljesitendik; magától értetvén, hogy ezen engedély nem mint inditvány, hanem a körülmények szerint alakuló szükséghez képest vehető igénybe.

A három évre megválasztott iskolaszéki tagok száma időközben nem szaporitható

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1877. évi 31,558. sz. határozata:

A vármegye közigazgatási bizottságának határozata ellen H. község lakosságának egy része által beadott felfolyamodvány alapján, tekintettel a fenforgó viszonyokra, kivételesen megengedem, hogy a szóban forgó községben a tanitói választás az 1878. évi január havában ejtessék meg: a kérdéses felfolyamodványban előadott ama kérelmet azonban, miszerint engedtessék meg, hogy a községi iskolaszék a tanitói választás megejtése előtt 4 választott taggal szaporittassék, — figyelemmel arra, hogy az érdeklett község az iskolaszéket a mult évi deczember hó végével választotta meg, — tekintetbe nem vehetem, mivel az 1876. évi XXVIII. t.-czikk 10. §-a értelmében

a községi iskolaszék tagjai három évre választatnak, s a községek számára mult évi szeptember hó 2-án kibocsátott miniszteri utasitás 13. §-a *a)* pontjának értelmében a megválasztott iskolaszéki tagok száma a három évi mandatum letelte előtt csakis ujabb népiskolák felállitása esetében szaporitható, mely körülmény H. községben nem fordul elő.

A ki az iskolaszéki tagok által leteendő esküt letenni vonakodik, iskolaszéki tag nem maradhat.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1885. évi 5235. sz. határozata:

A tanfelügyelő ur jelentésére további eljárás végett értesitem, hogy a községi iskolaszéknek a község által választott azon tagja, aki a polgári községi iskolaszékek számára 1876. évi szeptember hó 2-án 20,311. sz. a. kelt rendelettel kiadott utasitás 3. §-ában megszabott határidőben a polgári községek számára az idézett rendelettel kiadott utasitás 13. §-ának *a)* pontjában megállapitott esküt letenni vonakodik, iskolaszéki tagnak lenni megszünik.

A községi iskolaszék tagjai ellen inditandó fegyelmi eljárásnál az 1886. évi XXII. t.-cz. rendelkezései irányadók.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1889. évi 16,286. sz. határozata:

B. község iskolaszékének alelnökét, az iskolaügyek elhanyagolása miatt a vármegye főispánja az 1886. évi XXII. t.-cz. 93. §-a alkalmazásával iskolaszéki tagságától felfüggesztette és ellene a fegyelmi eljárást elrendelte. Ennek következtében a városi polgármester fegyelmileg dorgálásra itélte. Ez ellen az elmarasztalt felebbezést nyujtott be a vallás- és közoktatási miniszternek. A miniszter határozatában felebbezésével elutasitotta, mert az iskolaszéki tagok elleni fegyelmi eljárásnál az 1886. évi XXII. t.-cz. rendelkezései lévén irányadók, ezen törvény 97. §-a szerint a dorgálást kimondó fegyelmi határozat ellen, az elmarasztaltnak további felebbezési joga nincsen.

Községi iskolaszék tagjai fegyelmi eljárás alá vonhatók.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1887. évi 14,642. sz. határozata:

Hozzám felterjesztett jelentése folytán tudomás és további eljárás végett értesitem méltóságos főispán urat, hogy az 1876. évi XXVIII. t.-czikk határozmányai folytán, a közigazgatási bizottságok és a megyei tanfelügyelő hatósága alatt álló polgári községi iskolaszékek az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 9. §-a értelmében a községek képviselőtestületei által választatván, mint ilyenek, iskolai ügyekben a községi elöljáróságok képviselőiként tekintendők s irányukban fegyelmi eljárás szempontjából a közigazgatási bizottságok számára 1876. évi szeptember hó 2-án kibocsátott miniszteri utasitás 22. §-ának 2. pontja alkalmazandó. Ezen fegyelmi szabályzat érvénye nemcsak a választott, hanem az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 9. §-a értelmében hivatalos állásuk alapján községi iskolaszéki tagokul meghivandó egyénekre is kiterjed, mert a választott és hivatalból községi iskolaszéki tagokat egyenlő jog és kötelesség illetvén meg, szükségkép következik, mikép a jogaik és kötelességeik szabályszerü gyakorlására, illetőleg pontos teljesitésére irányuló fegyelmi

eljárás tekintetében sem lehet választott és hivatalból iskolaszéki tagok közt különbséget tenni. Intézkedjék ennélfogva méltóságod, hogy a b—i községi iskolaszék hanyag tagjai ellen, a felhozottak értelmében fegyelmi eljárás indittassék, mert az 1876. évi XXVIII. t.-czikk 11. §-a csak azon esetre vonatkozik, ha a polgári község nem választana uj iskolaszéket, daczára, hogy az iskolaszék három évi müködési ideje lejárt.

Az iskolaszéki elnöknek az iskolába járó tanulók felett fegyelmi joga van.

A m. kir. Curia 1886. évi 8879. sz. határozata:

Két iskolás fiu templomban az isteni tiszteletet zavarta. Az iskolaszék elnök a gyermekeket ezen rendfenyiték alá eső magaviseletért a község biró által a jogosultság határait tul nem haladó módon megverette. A gyermekek szülői ez ellen a veszprémi kir. törvényszék előtt panaszt emeltek. A törvényszék s fokozatos felebbezés folytán a kir. Curia is a büntenyitő eljárást beszüntette, mert a btk. 313. §-a szerint a házi fegyelemre jogositottnak joga van az ily fegyelmet gyakorolni; az iskolaszéki elnöknek pedig az iskolába járó tanulók felett fegyelmi joga van.

A községi polgári iskolai vizsgálatokon az elnöklés és kikérdezés miként eszközlendő?

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1888. évi 42,004. sz. határozata:

Értesitem tanfelügyelő urat, hogy a községi polgári iskola osztály vizsgálatain az elnöklés a kir. tanfelügyelő jelen nem léte esetében az iskolaszék elnökét vagy annak helyettesét illeti. A tanulókat felelésre az elnöklő szólitja fel s az illető tantárgyak a tanitó vagy tanitónő által kiirandó főbb tételeiből a kérdéseket az elnöklő vagy az iskola igazgató-tanitója intézi, a feltett kérdést azután az illető tanitó vagy tanitónő fejtegeti s adatja elő a tanulóval.

Pusztai népiskolák részére külön iskolaszék nem alakittatik.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1877. évi 18,778. sz. határozata:

A pusztai népiskolák a népoktatási törvény 47. §-a értelmében az illető anyaközség által tartatván fenn, ennek iskolaszéke alatt állanak s részökre külön iskolaszék nem alakittatik.

Községi iskolaszék az ipariskolai bizottság teendőivel fel nem ruházható.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 28,316. sz. határozata:

A sz. kir. város közönségének közgyüléséből kelt határozatát, melylyel a községi iskolaszéket ipariskolai bizottsággá megválasztotta és az ottani iparos tanoncziskolák feletti közvetlen felügyelettel felruházta, a sz—i ipartestület részéről közbevetett felebbezés figyelembevételével ezennel feloldom, és felhivom a sz. kir. város közönségét, hogy az iparos tanonczok iskolái közvetlen felügyeletére rendelt önálló ipariskolai bizottságot az iparos tanulók iskolai szervezete tárgyában 1884. évi 27,496. sz. a. kelt rendelettel kiadott

szabályrendelet vonatkozó szakaszai értelmében alakitsa meg. Az 1876. évi XXVIII. t.-cz. rendelkezései szerint megalakitott községi iskolaszék hatósága alá, csak a népoktatási törvény 8. §-ában felsorolt népoktatási tanintézetek és pedig az elemi, a felsőbb népiskolák és polgári iskolák tartoznak; a később keletkezett 1884. évi XVII. t.-cz. alapján szervezett iparos tanoncziskolák felett, a községi iskolaszék a közvetlen felügyelet gyakorlásával annál kevésbé ruházható fel, mert ezt az utóbb hivatkozott törvény 86. §-a is egyenesen kizárja s mert a községi iskolaszék ugy tagjainak összeállitásánál, valamint a népiskolai hatóságokról szóló törvény 13. §-a által reá ruházott teendőknél fogva az ipariskolai bizottságtól lényegesen különbözik. Ennek folytán, jóllehet készséggel elismerem, hogy a sz—i községi iskolaszék az iparos tanoncziskola fejlesztése körül sikeres tevékenységet fejtett ki: mindamellett azon gyakorlat további fentartását, hogy a községi iskolaszék e minőségében az ipariskolai bizottság teendőit is végezze, a fent jelzett okokból nem találtam megengedhetőnek.

---

4. Hitfelekezeti iskolák.

a) Hitfelekezeti iskolák felállitása és fentartása.

Ismétlő iskolák fentartására a hitfelekezetek is kötelezhetők.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1877. évi 18,241. sz. határozata:

A tanfelügyelő úr által meglátogatott iskolák állapota tárgyában kelt jelentése tartalmát oly megjegyzéssel veszem tudomásul, mikép az ismétlő-iskolák berendezésére az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 6. §-ának 4. pontjában előirt intézkedés terhe alatt a népoktatási törvény 11. és 25. §-ai folytán az illető egyházközségek a politikai községek anyagi támogatásának igénybe vehetése nélkül is kötelezhetők, miután a népoktatási törvény értelmében csakis a szabályszerü 6 évi mindennapi és 3 évi ismétlő tanfolyammal biró iskolák tekinthetők a törvényes kivánalmaknak megfelelő tanintézeteknek.

A hitfelekezeti iskolák épitési ügyében az intézkedés az illető hitfelekezeti hatóságok jogköréhez tartozik, a közigazgatási hatóságok csakis a felekezeti hatóságok által hozott határozatok végrehajtásában segédkezésre vannak utalva.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1889. évi 8483. sz. határozata:

A vármegye közigazgatási bizottságának jelentését oly megjegyzéssel küldöm vissza, hogy a hitfelekezeti iskolai épületek kijavitása, kibővitése vagy átalakitása feletti intézkedés az illető hitfelekezeti hatóságok jogköréhez tartozik s a közigazgatási hatóságok csakis a felekezeti hatóságok által ily ügyekben hozott jogérvényes határozatok végrehajtásában segédkezésre vannak utalva az 1876. évi VI. t.-cz. 32. szakasza értelmében.

Az orth. izr. hitközség által fentartott hitoktatásra szolgáló iskola felügyelete, valamint a tananyag mennyisége feletti rendelkezés az illető hitközség jogkörébe tartozik.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 4910. sz. határozata:

A tanfelügyelő urnak azon intézkedése, melylyel elrendelte, hogy a g—i orth. izr. hitközség által fentartott, hitoktatásra szolgáló iskolát ezután csak a tanköteles korban, vagy azon felül lévő gyermekek látogathatják s a tanköteles korban lévő s iskolába járó növendékek csak is a délutáni órákban 4—6-ig vehetnek részt az ottani vallásos gyakorlatokban, — ellen-

kezésben áll az autonom hittörvényhű izr. hitfelekezet számára felsőbbileg jóváhagyott és az 1871. évi november hó 15-én 26,915. sz. a. kelt miniszteri rendelettel valamennyi törvényhatósággal közlött szervező alapszabályzat 22. §-ával, mely a szó alatti iskolák felügyeletét, valamint a tananyag menynyisége fölötti rendelkezést kizárólag az illető hitközségeknek tartja fenn. Ennek folytán a tanfelügyelő urnak az illető járás főszolgabirájához intézett átiratában foglalt rendelkezését, a g—i orth. izr. hitközség részéről közbevetett folyamodványra, illetékesség hiánya miatt, ezennel feloldom és utasitom tanfelügyelő urat, hogy a jelen ügyben, valamint felmerülő hasonló esetekben szigoruan alkalmazkodjék hivatali elődömnek 1877. évi augusztus hó 24-én 20,521. sz. a. kelt s a törvényhatóságok közigazgatási bizottságaihoz intézett rendeletéhez. Miről megfelelő további eljárás végett, oly hozzáadással értesitem, hogy ha azt tapasztalná, miszerint a g—i izr. hitoktatásra szolgáló iskolában a héber tantárgyakon kivül világi tantárgyak is tanittatnának: az esetben azt, mint zugiskolát, az illetékes politikai hatóság utján zárassa be. A mennyiben pedig a szó alatti iskola ellen közegészségi tekintetben kifogás merülne fel: a szükséges intézkedések megtételére a közegészségi törvény szerint illetékes politikai hatóságot keresse meg.

Azon hitfelekezeti iskoláknál, melyek a népoktatási törvény 25. §-nak 2-dik bekezdése értelmében a polgári község által tartatnak fenn, — az iskolaszék választására a polgári község nincs feljogositva.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 22,959. sz. határozata

Figyelemmel az 1876. évi XXVIII. t.-czikk 9. §-ra, a mely a hitfelekezeti iskolaszékeknek ki által leendő választása felől kétséget kizáróan intézkedik, a vármegye törvényhatósági bizottsága határozatának azon részét, mely szerint M. községben, hol a róm. kath. hitfelekezeti iskolát a polgári község tartja fenn, a róm. kath. iskolaszék továbbra is a községi képviselőtestület által lenne választandó, a váczi püspök és a vármegyei kir. tanfelügyelő részéről közbevetett felfolyamodás alapján ezennel feloldom és a községi képviselőtestület határozatát, mely szerint a róm. kath. iskolaszék tagjait ezentul az illetékes kath. hitközség válaszsza, helybenhagyom.

Iskolát fenn nem tartó hitközség, mint ilyen nem kötelezhető a más hitfelekezet iskolájába járó tankötelesei után az illető iskola költségeihez egyetemlegesen hozzájárulni.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1887. évi 26,237. sz. határozata:

A népoktatási törvény sarkalatos alapelve, hogy a felekezeti iskolát maga a hitfelekezet tartsa fenn; más felekezetet tehát akár a lélekszám, akár a tankötelesek arányában egyetemlegesen az iskola fentartására oly módon kötelezni, hogy az iskola felekezeti jellege megmaradjon, nem lehet, mert az iskola felekezeti jellegének jogalapja és jogczime a javadalmazás, ha tehát ez közössé tétetik, akkor a jogalapnak és ebből folyó jogczimnek is meg kell változnia: egy és ugyanazon iskolát pedig, mely két vagy esetleg több felekezet által tartatik fenn, egy bár többségben lévő felekezet részére mint felekezetit a népoktatási törvény alapelvei szerint fentartani nem lehet, mivel ez esetben az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 26. § intézkedéséhez képest ez többé felekezetinek nem lenne tekinthető. Tartsa tehát

magát a népiskolai hatóság a hivatkozott törvény 45. §-ához, hol világosan meg van mondva, hogy a létező felekezeti iskolába járó más felekezetü gyermekek szülei ugy járulnak az iskola költségeihez, mint azon hitfelekezet tagjai, mely az iskolát fentartja.

A más felekezeti iskola költségeihez való hozzájárulás csak az iskola fentartásával járó rendes kiadásokra terjed, de rendkivüli beruházási költségekre nem terjeszthető ki.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1892 évi 24,959. sz. határozata:

Az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 45. §-ából meritett indok nem áll meg, mert ezen szakasz a más hitfelekezetbelieket pusztán csak arra szoritja, hogy a mennyiben saját gyermekeik oktatásáról más uton nem gondoskodnának, gyermekeiket a létező hitfelekezeti iskolába járassák, s hogy ez esetben szüleik ezen iskola költségeihez is hozzájárulni fognak. Nyilvánvaló ebből először, hogy e törvény 45. szakasza alapján csakis oly szülőnek hozzájárulásáról lehet szó, a ki gyermekét tényleg egy más felekezeti iskolába járatja, a mi a felebbezés szerint ez esetben nem forog fenn; — s másodszor, hogy a hozzájárulás alatt az iskola fentartásával járó rendes kiadásoknak fedezését igen, de egy uj iskola létesitésénél felmerülő rendkivüli költségben vagy szolgáltatásokban való részesedését érteni nem lehet.

Azon már fennálló hitfelekezeti iskolákra nézve, melyek eddig a község vagyonából tartattak fenn, szabadságában áll a községnek az eddigi gyakorlatot továbbra is fentartani.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 55,164. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 540. lapján.)

Ha valamely felekezeti iskolának fentartója maga a politikai község, akkor az iskola költségeinek a községi költségvetésbe való felvétele ellen kifogás nem tehető.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 270. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 540. lapján).

Iskolát fenn nem tartó hitfelekezethez tartozó vagyontalan tanköteleseket a más hitfelekezeti iskolában sem szorithatók tandijfizetésre.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1887. évi 26,288. sz. határozata:

Értesitem tanfelügyelő urat, hogy a felekezeti iskola maga az illető felekezet által lévén fentartandó, a népoktatási törvény sarkalatos alapelvénél fogva, más felekezet az iskola fentartásához való hozzájárulásra semmiféle czimen nem kötelezhető, annál kevésbé, mert a felekezet mint ilyen, egyes tagjai irányában a tankötelezettség ellátásáról gondoskodni nem köteles, lévén az a felekezeti jogviszonytól független és a törvény 1. és 45. §-a szerint egyenesen a szülők kötelessége. A szóban forgó kérdés maga a 45. §. rendelkezése alapján külön rendelet nélkül is elintézhető; mivel a hivatkozott törvény megmondja, hogy a más felekezetü gyermekek szülői ugyan-

azon módon és arányban fognak az iskola fentartásához hozzájárulni, mint azon felekezet tagjai, mely az iskolát fentartja; a mint tehát a mód és arány a hozzájárulásra irányadó, ugy ennek a vagyontalanoknak a fizetés alóli felmentésére nézve is irányadónak kell lenni, vagyis a mely alapon az iskolát fentartó felekezet vagyontalan tagjai a fizetés alól felmentetnek a nélkül, hogy a felmentettekért maga a felekezet mint ilyen fizetésre köteleztetnék: ugyanazon alapon a vagyontalanság czimén, az iskolát használó más felekezetü gyermekek is felmentendők a nélkül, hogy azon felekezet, melyhez a fizetni nem képes tanköteles tartozik, a szülők helyetti fizetésre köteleztetnék. — Egyébként habár a hivatkozott törvényszakasz csak az iskolát használó más felekezetü gyermekek szüleit és nem a felekezetet, melyhez tartozik, kötelezi a fizetésre, tehát a felekezeti iskola és az azt használó más felekezetü gyermekek szülői közt, nem pedig a felekezet közt áll fenn a fizetésre nézve a jogviszony: mindazonáltal ezen jogviszony nem zárja ki azt, hogy az izr. hitközséggel a vagyontalan izr. tanköteles gyermekek tandijára nézve megegyezni nem lehetne, de azt önkéntes elvállalás nélkül arra hatóságilag kötelezni nem lehet. A reform. iskolából pedig a vagyontalan izr. gyermekeket az általános tankötelezettségnél fogva kizárni nemcsak hogy nem szabad, de sőt kötelessége az iskolaszéknek az oktatás igénybe vételére azokat a hatóság utján kötelezni.

A fennálló hitfelekezeti iskolákra nézve, melyek a község vagyonából és jövedelméből tartatnak fenn, a községnek eddigi gyakorlata alapján a kivetett községi pótadóból a községi képviselőtestület által megszavazott összeg mindaddig azon czélra forditandó, mig a fennálló hitfelekezeti iskolák helyébe községi vagy állami népiskola fel nem állittatik.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 42,936. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 541. lapján.)

Egyházi és iskolai szükségletek felveendők a községi költségvetésbe, ha ez az eljárás az 1868. év előtti gyakorlaton alapul s azt a község továbbra is fentartani kivánja. Ily községi hozzájárulásoknak jogosságát meg nem szüntetheti azon körülmény, hogy az illető tételek a községi költségvetésekbe nehány éven át fel nem vétettek.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 53,200. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 542. lapján.)

Ha régebben fennállott oly gyakorlat, hogy a felekezeti iskolák a község vagyonából tartattak fenn, — még a népoktatási törvény életbelépte előtt megszakadt — az később fel nem ujitható.

A m. kir. belügyminiszter 1882. évi 36,188. sz. határozata:

H. község elöljárósága azon megyei határozat folytán, mely szerint az 1881. évi községi költségvetés felülvizsgálata alkalmából a t—i uradalom az emlitett költségvetés ellen felfolyamodásával elkésés miatt elutasittatott, de egyszersmind kimondatott, hogy a h—i iskola, mint felekezetinek fentartási költségeihez az uradalom jövőre hozzájárulni nem tartozik, folyamodványt nyuj-

tott be, melyben felhozza, hogy a kérdéses iskola-költségeket a folyó 1882. évi költségvetésből egyelőre kihagyta ugyan, de kéri kimondatni, hogy a nevezett uradalom a h—i róm. kath. iskola fentartási költségeihez hozzájárulni köteles. Ezen felfolyamodvány következtében a felebbezett határozatrész a vallás- és közoktatási miniszter urral együttes tárgyalás alá vétetvén, azt nevezett miniszter urral egyetértve fentartom; mert az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 25. §-a értelmében az akkor már fennállott oly hitfelekezeti iskolákra nézve, melyek addig a község vagyonából és jövedelméből tartattak fenn, szabadságában állott az illető községnek az eddigi gyakorlatot fentartani; miután azonban H. községe 1867. óta az iskola költségeket a közköltségvetésbe 1881. évig fel nem vette: a régi gyakorlatot nem is akarta fentartani és igy 13 év mulva arra hivatkozni nem lehet. Ennélfogva s miután a kérdés felmerültét megelőző folytonos gyakorlat sem volt igazolható, a kérdéses iskolaköltségekre a hivatkozott t.-czikk 11. §-a alkalmazandó.

A községnek azon joga, hogy a felekezeti népiskolát továbbra is segélyezze, nem a községi szükségleteknek pótadóval való fedezésétől, hanem attól függ, vajjon a segélyezésben részesülendő iskola az 1868. évi népoktatási törvény életbeléptekor már községi jövedelemből tartatott-e fenn.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 82,120. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 541. lapján.)

Az 1868. év előtti gyakorlat alapján adott segélyt a község a hitfelekezeti iskoláktól csak azon esetben vonhatja meg, ha községi iskolát állit.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 17,992. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 543. lapján.)

Ha a község valamely hitfelekezetnek egyszer már pénzbeli segélyt adott, a többi felekezeteket is — ezek kérelmére — igazságos arányban segélyezni köteles.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 27,663. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 545. lapján.)

Az egyes hitfelekezetek részére nyujtandó községi segély megállapitásánál igazságos alapul csakis a hivek lélekszáma, esetleg a tankötelesek száma szolgálhat.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 41,152. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 545. lapján.)

Ha a hitfelekezeti iskola az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. életbelépte előtt nem a község vagyonából és jövedelméből tartatott fenn, a tanitó fizetése a községi költségvetés terhére abba fel nem vehető.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 57,782. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 546. lapján.)

Orth. izraelita hitközségi tagok, ha iskolát nem tartanak, a statusquo izraelita hitközség iskolafentartási költségeit fizetni tartoznak.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1887. évi 12,191. sz. határozata: A közigazgatási bizottság határozatának azon részét, mely szerint J. község orth. izr. lakosai, kik külön iskolát nem tartanak fenn, a statusquo izr. hitközség folyamodványára az ottani statusquo izr. iskola fentartásához a statusquo izr. lakosokkal egyenlő mérvben leendő hozzájárulásra köteleztettek, ezennel jóváhagyom.

A község nem kötelezhető arra, hogy hitfelekezeti kiadások czimén a részbeli szerződési kötelezettség hiányában a költségvetésbe évenkint folytonosan egyenlő nagyságu összeget vegyen fel.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 69,592. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 547. lapján.)

A felekezeti népiskolának az ismétlő tankötelesek oktatásáért való segélyezésére a község csak akkor kötelezhető, ha iskolafentartó; ellenkező esetben a segélyezés s az ez iránti összeg mennyiségének megállapitása a községnek szabadságában áll ugyan, ebben a tekintetben azonban a törvényhatóság által semmire sem kötelezhető.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 35,857. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 548. lapján.)

A hitfelekezeti iskolatanitói állomások után fizetendő országos nyugdijintézeti járulékot még akkor sem tartozik a község fizetni, ha különben a felekezeti iskolát az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 25. §-a alapján rendszeresen segélyezi.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 14,665. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 549. lapján.)

Ha a községet terhelő szerződéses kötelezettség, vagy a régi gyakorlat jogczime fennáll: akkor az egyházi és felekezeti iskolai költségekhez illetőleg az e czélból kivetett községi pótadóhoz a más vallásfelekezethez tartozó községi lakosok is hozzájárulni tartoznak.

A m. kir. belügyminiszter 1881. évi 32,024. sz. határozata: A vármegye törvényhatósági bizottságának azon határozatát, mely szerint K. község 1881. évi költségvetése jóváhagyatván, ez által annak 13. szám alatti tétele is megállapittatott, mely alatt a róm. kath. pap és tanitó számára «egyházi tisztviselők s tanitó» fizetése czimén 390 frt vétetett fel, b. P. L. és társai részéről ez ellen benyujtott felfolyamodvány mellőzésével m. kir. vallás- és közoktatási miniszter urral egyetértőleg ezennel helybenhagyom; mert a kérdéses hitfelekezeti iskola az 1873. évi fennállott gyakorlat értelmében a község vagyonából tartatott fenn és egyáltalán a kifogásolt kiadások régi gyakorlaton alapuló kötelezettség fejében a község által fedeztettek; azon 1873. évben keletkezett megyei rendelkezés, melynek folytán a kérdéses kiadásoknak a községi költségvetésből időnkénti kiha-

gyatása történt, 1874. évi november hó 28-án 47,783. szám alatt kelt itteni rendelettel hatályon kivül helyeztetett, ennélfogva a község képviselőtestülete a felfolyamodók részéről kifogásolt kiadások isméti felvételére annyival inkább fel volt jogosítva, mert a róm. kath. egyszersmind egyetlen népiskolának községi vagyonból való támogatása az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 25. §-ával megegyező s egyáltalában a kérdéses kiadások alapitványszerü kötelezettség gyanánt a községet terhelvén, a községi jövedelmek elégtelensége esetében az azoknak előirányzásával növekedett pénztári hiánylat fedezésére kivetett községi pótadó alóli felmentésre egyesek hitfelekezetre való tekintetből nem tarthatnak igényt.

Felekezeti iskola után tanitói nyugdijjárulékot a község nem tartozik fizetni.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 37,368. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 550. lapján.)

Mig jogerősen el nem döntetik, hogy a községben levő felekezeti iskola fentartási költségei a községet vagy a hitfelekezetet terhelik-e, ezen költségek, mint ez idő szerint gyakorlaton alapulók és más fedezet hiányában nélkülözhetetlenek és halaszthatatlanok, ideiglenesen a községi jövedelmekből fedezendők.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 54,605. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 550. lapján.)

Hitfelekezeti adó, a mennyiben a rendes évi fentartási költségeken felül beruházási czélokra nagyobb összeg szükséges, magasabb összegben is kiróható. Ahol régi gyakorlat alapján a polgári község elöljárósága szedi be a hitfelekezeti iskolai adót, ezen gyakorlat ellen kifogás nem tehető, s az adóteher alól kegyadomány által senki sem mentesitheti magát.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1889. évi 40,896. sz. határozata:

A vármegye közigazgatási bizottságának a b—i róm. kath. iskolai adó kivetési ügyében hozott határozatát, herczeg E. M. javainak zárgondnoksága által közbevetett felebbezés elutasitása mellett, ezennel jóváhagyom. A zárgondnokság felebbezését elutasitani kellett, mert az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 11. §-a alapján a herczegi uradalom a hitfelekezeti iskola szükségleteire megadóztatható. A b—i róm. kath. hitközség főkönyvének hiteles kivonatából kiderült, hogy herczeg E. az előbbi években és nevezetesen nemcsak 1878 előtt, hanem ezután is 1878-tól kezdve évenkint 75 frt rendes iskolai adóval rovatott meg. De azon összeg alacsonysága nem bizonyithat a zárgondnokság felebbezésében foglaltak mellett, mert a törvénynek idézett 11. §-a nem szab korlátot az adótétel nagyságának. A felekezeti iskolák szükségleteinek megállapitásánál rendes fentartási és rendkivüli átalakitási épitési költségek közt különbség nem tehető, mert a törvény ily különbséget nem tesz és az adóval megrovottak mindezen költségeket különbség nélkül viselni kötelesek. Azon körülmény, hogy herczeg E. M. esetről-esetre kegyadománynyal járult az iskola költségeihez, nem menti fel az iskolaadó viselésének kötelezettsége alól; mert törvényben gyökerező fizetési kötelezettség alól kegyadománynyal senki sem mentesitheti magát. Megerősiti ezt

az iratokhoz csatolt iskolalátogatási okmány, melyből kitünik, hogy a hitközségnek a községgel együtt kegyura herczeg E., már pedig kegyuri terheket egy aránylag igen csekély kegyadománynyal elháritani nem lehet. Az adózási kötelezettséget azon körülmény sem szünteti meg, hogy a földbirtokos más helységben lakik. Azon kifogásra, hogy a községi képviselőtestület illetéktelenül folyt be ezen ügyre, megjegyzem, hogy B. községben a róm. kath. hitfelekezet teljesen önálló szervezettel nem birván, a polgári községi szervezettel van kapcsolatban, miért is régi idők óta és folyton a polgári községnek volt elhatározó befolyása a róm. kath. hitközség ügyeire.

Felekezeti iskolák segélyezése tárgyában hozott községi határozatok felülvizsgálatára a közigazgatási bizottság nem illetékes.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 72,775. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 248. lapján.)

Ha valamely felekezeti iskola fentartója a politikai község, akkor az iskola-építés költségei a község összes lakosaira az állami egyenesadó arányában vetendők ki.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 12,945. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 563. lapján.)

A hitfelekezetek iskolai czélokra az állami adó 5%-ánál magasabb adót is kivethetnek.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1886. évi 46,249. sz. határozata:

Értesitem az alispán urat, hogy az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 11. §-a nem állapit meg mértéket, melyen a hitfelekezetek iskoláik fentartására szükséges iskolai adó kiszabásában tul nem mehetnének. Az idézett törvényczikk 35. §-ában emlitett 5%-os adó csak a községi, illetve állami iskolákra vonatkozik. A hitfelekezetek az iskolai adóhátralékok behajtásához szükség esetén a közigazgatási hatóságok segélyét is igénybe vehetik; de a közigazgatási hatóságok nincsenek feljogositva az iskolai adó kivetésének birálatába bocsátkozni. Másrészt azonban már a végrehajtási eljárás folyamán a magukat sértettnek érző felek a hozzájárulás módjára és arányára nézve a törvény alapján tehetni vélt kifogásaikat az illetékes közigazgatási hatóságoknál érvényesithetik.

A róm. kath. iskola fentartásához az egyház hivei az eddigi módon és arányban kötelesek járulni.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1887. évi 51,776. sz. határozata:

A vármegye közigazgatási bizottságának a v—i róm. kath. iskola épitése ügyében hozott határozatát a kath. iskolaszék elnökének felebbezése alapján ezennel feloldom, mert gr. F. T., a v—i róm. kath. iskola fentartásához és épitéséhez azon módon és arányban, mint az emlitett iskolára vonatkozó egyházlátogatási okmány s annak alapján kifejlett gyakorlathoz képest eddig szokásban volt, jövőben is hozzájárulni tartozik. A mennyiben

pedig a már tényleg felmerült szükséglet és annak miként fedezésére nézve az érdekelt felek közt megállapodás nem jönne létre e tekintetben, a felmerülő kérdés azoknak tárgyalásra való meghivása és tüzetes kihallgatása után hozandó ujabb határozat által, mely ellen a felek fokozatos felebbezéssel élhetnek, intéztessék el.

Más községben lakó, de helybeli róm. kath. birtokos, helybeli birtoka után róm. kath. hitfelekezeti iskolaadót fizetni köteles.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1891. évi 29,166. sz. határozata: Általánosságban véve a róm. kath. hivek a községben fekvő földbirtokaik után róm. kath. felekezeti iskolai adóval megróhatók, még ha más községben laknak is. Megjegyzem azonban, hogy ezen általános elv alkalmazását egyes mellékkörülmények módosithatják, a melyekre minden egyes konkrét esetben figyelemmel kell lenni.

Hitfelekezeti iskolai adót katonai személyek és nyugdijasok is tartoznak fizetni.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1889. évi 38,659. számu átirata a közös hadügyminiszterhez:

A m. kir. pénzügyminiszter urhoz intézett átiratára, a csatolmányok visszazárása mellett, van szerencsém Nagyméltóságodat értesiteni, hogy az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 11. §-ához képest azon katonai személyek és nyugdijasok, kik járandóságaik után állami adót fizetnek, ezen állami adójok után saját hitfelekezeti iskoláik fentartására hitfelekezeti képviseletök által reájok rótt iskolai adó viselésére kötelezvék. Van szerencsém egyszersmind megjegyezni, hogy az 1875. évi XXIX. t.-cz. 27. §-a községi adóra vonatkozik, a hitfelekezeti iskolai adó pedig ilyennek nem tekinthető; továbbá, hogy az 1883. évi XLVI. t.-cz. 16. §-ban emlitett iskolai adó alatt az állami és községi iskoláknak az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 35. §-án alapuló 5%-os adója értendő.

Hitfelekezeti iskolai adót az államhivatalnokok is tartoznak fizetni.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1887. évi 23,100. sz. határozata:

W. B. és társai, valamint K. J. k—i lakosok az ottani róm. kath. hitközség által reájok kivetett iskolai adó ügyében K. sz. kir. város tanácsa utján a m. kir belügyminiszteriumhoz benyujtott s onnan hozzám áttett folyamodványára nézve nevezett város tanácsát miheztartás és az érdeklettek felvilágositása czéljából, a folyamodvány mellékleteinek visszazárása mellett, a következőkről értesitem: valamint az 1868. évi XXVI. t.-cz. 8. §-a és az 1871. évi XVIII. t.-cz. 124. §-a csakis a községi és az azzal azonos községi iskolai és nem felekezeti iskolai pótadónak fizetésök utáni lerovása alól menti föl az állami hivatalnokokat, ugy az 1872. évi julius hó 12-én 57. sz. a. hozott minisztertanácsi határozat sem nyujthatott azoknak nagyobb előnyöket. Feltéve azonban, hogy a felekezeti iskolai és egyházi adó csakugyan valamint egymásközt, ugy a községi adóval is azonos volna, — mire nézve azonban semmiféle törvény sem intézkedik, — a k—i róm. kath. hitközségnek állami hivatalnoki minőségü tagjaira sem az idézett törvények,

sem pedig a fent emlitett minisztertanácsi határozat nem vonatkozhatnak. Az emlitett hitközség tagjainak ily természetü ügyei ugyanis egészen azon szempontból itélendők meg, mint bármely egyéb autonom hitközségi adóügyeit önállólag elintéző egyház tagjainak adózási ügyei, minélfogva a k—i katholikusok, saját külön, kormányilag és egyházilag jóváhagyott helyi szervezettel birván, egyházi és iskolai adóügyeiket ezen szervezet keretében önállólag intézhetik el és egyházi s iskolai adójukat nemcsak önállóan vethetik ki, hanem azok behajtásáról az 1886. évi január hó 18-án 1603. sz. a. K. sz. kir. város tanácsához intézett m. kir. belügyminiszteri rendelet utasitása szerint gondoskodni jogositvák is. — Ugyanezen eredmény mutatkozik, ha a k—i autonomiával biró róm. kath. hitközséget, nem mint ilyent, hanem mint egyszerü, jóváhagyott alapszabályokkal biró társulatot tekintjük, mely bizonyos jogokat biztosit, de azoknak megfelelő terheket is ró tagjaira. Amint tehát a társulat minden tagja egyformán részesül annak jogaiban, ép ugy köteles résztvenni annak terheiben is, mindaddig, mig csak meg nem szünt az illető társulat tagjának lenni, mi a kellő formák betartása mellett bárkinek is szabadságában áll. — Hogy végre K.-ban a felekezeti iskolai adó a felebbező államhivatalnokoktól állami adójuk arányában követeltetik, bizonyára abban leli okát, mert a hitközség egyáltalában az állami adót fogadja el a hitközségi adó kulcsául s igy amennyiben felebbezőknek állami fizetésükön kivül más bevallott jövedelmük nincsen, ezt kellett s az alapszabályok értelmében jogosan lehetett is megadóztatni.

A csődtömeget, a közadós hitfelekezete iránti kötelezettségek terhelik s ennélfogva hitfelekezeti iskola-adót is tartozik fizetni.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1889. évi 18,220. sz. határozata:

A vármegye közigazgatási bizottságának azon határozatát, mely szerint a S. L.-féle csődtömeg a d—i róm. kath. iskolai költségekre kivetett 100 forintnyi összegből reá eső rész megfizetésére köteleztetett, a csődtömeg gondnoka felebbezésének elutasitása mellett, ezennel jóváhagyom. Ugyanis nem vehettem tekintetbe azon kifogást, hogy a csődtömeg semmiféle hitfelekezethez sem tartozik, s igy hitfelekezeti czélra meg sem adóztatható; mert mindaddig, mig valamely csődtömeg el nem árusittatik, az más, mint a csőd adós vagyonának nem tekinthető, a csődhitelezőknek csak az annak értékéből kielégitésre lévén joguk; mivel pedig a vagyon eladásáig a közadós a vagyonhozi jogát el nem veszti, az ehhez való jogból önként folyik az is, hogy őt, illetőleg tömegét mindazon kötelezettségek is terhelik, melyek őt, mint valamely felekezethez tartozó birtokost, birtokánál fogva különben terhelik; végre azon körülmény, hogy a kérdéses költségekhez való hozzájárulás eddig nem követeltetett, nem szolgálhat jogos alapul arra, hogy a hozzájárulás a kötelezettség fennállása daczára se követeltethessék.

Részvénytársaságok hitfelekezeti iskola czéljaira meg nem adóztathatók.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 14,705. sz. határozata:

B. községben régi időből fenmaradt gyakorlat szerint a polgári község képviselőtestülete szokta a hitfelekezeti adót kivetni és beszedni a községben fennálló róm. kath. hitfelekezeti iskola czéljaira; de ezen adó csakis a róm. kath. egyház hiveire szokott kivettetni. — A község képviselőtestülete

1888. évre a hitfelekezeti iskolai adót a b—i takarékpénztárra is kivetette, a mi ellen az érdekelt takarékpénztár a vármegye közigazgatási bizottságához feltolyamodott. M. vármegye közigazgatási bizottsága ezen ügyben a következőleg határozott: B. község képviselőtestületének határozatából kifolyólag az előljáróság által tett azon intézkedés, mely szerint a b—i takarékpénztár részvénytársaságra iskolai pótadó fejében 1888. évre 409 frt 64 kr. vettetett ki, — feloldatik s nevezett részvénytársaság az ily czimen reá kivetett pótadó megfizetése alól felmentetik. Feloldandó volt pedig az előljáróság ezen intézkedése nemcsak azért, mert az emlitett ülésében hozott határozatában világosan kimondatott, hogy az iskolai pótadó csakis a róm. hath. lakosokra vettethetik ki, de az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 11. §-a rendelkezéséből folyólag is, mely a hitfelekezetek által fentartott iskolák felállitására és fentartása iránt csakis saját hiveik anyagi hozzájárulását engedi meg igénybe venni; részvénytársaság pedig semmiféle felekezethez nem tartozván, cultus-adóval meg sem is róható. A közigazgatási bizottság ezen határozatát az ellene közbevetett felebbezés elutasitásával a vallás- és közoktatási miniszter indokainál fogva jóváhagyta.

A hitközségi adók jogossága felett határozni nem a polgári biróság, hanem a közigazgatási hatóság bir hatáskörrel.

A m. kir. Curia 1892. évi 8754. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 164. lapján.)

A kegyuri jogok és kötelességek körül felmerülő peres kérdések elbirálására a közigazgatási hatóságok és pedig elsőfokban a járási főszolgabiró, másodfokban pedig az alispán illetékesek.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1888. évi 20,897. sz. határozata:

Minthogy a f—i róm. kath. iskolának a község általi fentartása, ugy a szepesi püspök ur és helynöke, valamint az illető iskolaszék által jogalapjára nézve kegyuri jogczimen nyugvónak állittatik; a kegyuri jogok és kötelességek körül felmerülő peres kérdések elbirálása pedig 1-ső fokban a járási főszolgabiró, 2-od fokban pedig a vármegyei alispán hatáskörébe tartozik: az emlitett iskola fentartása tárgyában határozatának feloldása mellett felhivom a közigazgatási bizottságot, miszerint az ide zárt összes iratok átszolgáltatása mellett utasitsa az illető járás főszolgabiráját, hogy az emlitett ügyben szabályszerü tárgyalást tartson s abban a felek meghallgatásával s bizonyitványaiknak mérlegelésével szabályszerü 1-ső foku határozatot hozzon.

Hitfelekezeti iskolai adó kivetése körül támadt vitás ügyekben másodfoku határozathozatalra a közigazgatási bizottságok illetékesek.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1892. évi 435. sz. határozata:

A v—i róm. hath. iskolaadó ügyében kelt előterjesztésére a közlemények visszazárása mellett van szerencsém a püspökséget tisztelettel értesiteni, miszerint tekintettel arra, hogy a hitfelekezet tagját nem menti fel a hitfelekezeti adó fizetése alól azon körülmény, hogy nem az illető községben

tartja lakását: V. J. és társai, kik bár k—ő—i lakosok, V. községgel vagyoni kapcsolatban vannak az által, hogy annak határában földbirtokkal birnak, a v—i hitfelekezet tagjaiul tekintendők s az ezen felekezet által reájok rótt terhek viselésére kötelezhetők. E szerint érdemileg helyeslem előterjesztésében és az egyházmegyei hatóság jelen ügyben keletkezett elutasitó végzésében kifejezett felfogást. Minthogy azonban felekezeti iskolai adó kivetése körül támadt vitás ügyekben a törvények analógiája és a fennálló gyakorlat szerint a II. foku határozathozatalra a közigazgatási bizottságok illetékesek: V. J. és társainak a reájok kivetett hitfelekezeti iskola-adó ellen irányuló felebbezését II. foku ellátás végett az illetékes megyei közigazgatási bizottságnak adtam ki.

A canonica visitatión alapuló egyházi követelések érvényesitése a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. Curia 1889. évi 2180. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 272. lapján.)

Ha a hitfelekezeti adó vagy segély egyházlátogatási okmányon alapul, a jogorvoslat a rendes közigazgatási hatóságokon át a legfőbb kegyurig, illetőleg az ezen jog gyakorlatával felruházott kormányig megszoritás nélkül felvihető.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 19,358. sz. határozata:

A vármegye közigazgatási bizottságának T. J. p—i róm. kath. kántortanitó javadalmazása ügyében hozott határozatát ezennel feloldom; mert az ezen ügyben hozott főszolgabirói határozat az egyházlátogatási okmányra van alapitva s az ügy a fennálló gyakorlat alapján és a legfőbb kegyuri jogból folyólag e jogi minőségnél fogva nem tartozik azok közé, melyekre az 1876. évi VI. t.-cz. 59. §-a az 58. § intézkedésére hivatkozólag vonatkozik, mivel ezen ügyekben jogsérelem esetére a jogorvoslat a rendes közigazgatási hatóságokon át a legfőbb kegyurnál keresendő, mint a kinek kegyuri hatalmában az egyházlátogatási okmány jogérvénye gyökerezik; a legfőbb kegyuri jogot pedig a kormány gyakorolja. — Felhivom ennélfogva a közigazgatási bizottságot, hogy ezen ügyben érdemleges határozatot hozzon stb.

A hitfelekezetek iskolai ügyei felett, minthogy azok ő felségének legfőbb felügyeleti joga alá tartoznak, a hatóságok, illetve a kormány minden esetben fokozatos felülvizsgálati jogot gyakorolhat. Ezen ügyek kivételt képeznek a közigazgatási bizottságról szóló 1876. évi VI. t.-cz. 58. és 59. §-aiban a felebbezés korlátozása iránt foglalt szabályok alól.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1885. évi 26,801. sz. határozata:

Az e—i róm. kath. iskola és kántorlak helyreállitása iránti ügyben a közigazgatási bizottság azon álláspontját, hogy a jelzett ügyben az alsóbb hatóságok által hozott két egyenlő határozattal szemben nem intézkedhetik, azzal indokolja, hogy sem törvény, sem felsőbb rendelet, sem folytonos gyakorlat nem szól a mellett, hogy a hitfelekezet iskolai ügyei a rendes törvényes eljárás formái és fokozatai alól kivételt képeznének, vagyis, hogy ezen ügyekre nézve az 1876. évi VI. t.-cz. 58. és 59. §§-ai alkalmazandók

nem volnának. A közigazgatási bizottság ezen indokolása téves s a kétségtelen ténykörülményekkel szemben meg nem állhat, mert habár való, hogy az emlitett ügyek ellátására nézve a törvény kivételt nem rendel, de ennek ellenében kétségtelen, hogy az azon ügyek körüli eljárásra nézve a kormánynak, jelesül ezen miniszteriumnak számos esetben hozott döntő határozatai alapján oly gyakorlat fejlődött ki, milyet a szőnyegen levő ügyben kibocsátott, s a közigazgatási bizottság felterjesztése tárgyává tett folyó évi 14,395. sz. a. kelt miniszteri rendelet kijelöl; s mely gyakorlatot az ország törvényhatóságai kötelezőnek és törvényesnek elismerni annál inkább kötelesek, mert ama legfőbb vonalban keletkezett határozatok, s az ezek alapján kifejtett gyakorlat oly ügyekre vonatkoznak, melyeket ugyancsak hazai törvényeink az apostoli királyi felségnek, mint az egyház legfőbb felügyelőjének közvetlen intézkedése alá helyeztek és melyeknek kivételes minőségét ilykép maguk az emlitett törvények állapitották meg. De nem állhat meg a közigazgatási bizottság által felhozott azon további érv sem, hogy ő Felségének legfőbb felügyeleti joga akkor is épségben marad, ha a fentidézett 1876. évi VI. t.-cz. szabványai megtartatnak, s azok épségben hagyásával a két egyenlő határozattal elintézett ügyek harmadfokozatban közvetlenül a miniszterium által döntetnek el; meg nem álhat pedig azért, mert a törvénykezés elvei és szabályai szerint azon ügy, a melyben hozott határozat ellen további felebbezésnek helye nincs, azon határozattal végleg eldöntöttnek és befejezettnek tekintendő, melyben tehát sem a közvetlen fölöttes, sem a legfelsőbb hatóság többé felülvizsgálati joggal nem birhat; és igy világos, hogy a legfőbb felügyeleti jognak a kérdéses ügyek fölötti korlátlan gyakorolhatása mulhatlanul követeli, hogy a fennebb érintett minőségü ügyek a már többször idézett 1876. évi VI. t.-cz. 58. és 59. §§-nak hatálya alól kivétessenek, s hogy azokra nézve a további fokozatos felebbezés minden körülmény közt annál inkább megengedve legyen, mert a szóban levő ügyek a bennök foglalt egyház-politikai közérdeknél fogva rendszerint nagyobb fontosságuak és jobbára kényes természetüek, mely körülménynél fogva ugy az államkormányzat, mint az érdekelt felek érdekében is szükséges, hogy azok minden forumon keresztül vitessenek. Mindezeknél fogva a hivatolt jelentés közleményeinek visszacsatolása mellett, tekintettel az 1876. évi VI. t.-cz. 63. §-ára, felhivom a megye közigazgatási bizottságát, hogy a jelen ügyben 14,395. sz. a. kelt rendeletnek most már haladéktalanul feleljen meg.

Oly községben, hol községi iskola nem létezik, a tagositás alkalmával kihasitandó iskolai vagyon a hitfelekezeti iskolák között miképen osztandó fel?

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1870. évi 21,661. sz. határozata:

Egy hozzám intézett abbeli kérdés folytán, valjon a tagositás alkalmával a már felállitott, vagy netalán felállitandó községi népiskola számára, a népoktatási törv. 39. §. értelmében kihasitandó földterület jövedelmének, községi iskola nem létében, a helységben levő különböző hitfelekezeti iskolák közötti felosztásánál mily kulcs használtassék, miheztartás végett értesitem a tanfelügyelőséget, miszerint az emlitett alkalomnál ugyanazon kulcs használandó, a mely szerint a kérdéses földterület mindenki illetményébe beszámittatott, illetőleg abból kihasittatott. Minthogy azonban fordulhat elő eset, hogy a helységben épp egy oly hitfelekezeti iskola, mint a melyhez az illető földbirtokos, kinek illetményéből a kérdéses terület kihasittatott, tartozik — nem létezik, ezen esetben az ezen rész után kiszámitandó jöve-

delem a községben levő azon iskolára lesz forditandó, melyet az illető használ, vagy ha épp egyet sem használna, ezen jövedelemrész, a többi hitfelekezeti iskolák között, egyenlő arányban lészen felosztandó; magától értetvén, hogy a mint az ily helységben községi iskola állittatik fel, a tagositás alkalmával a kérdéses czélra kihasitott egész földterület, tekintet nélkül a netalán még megmaradt más hitfelekezeti iskolákra, ezen ujonnan felállitott községi iskola részére lészen kiszolgáltatandó.

A felekezeti prestatiók kérdésében a fennálló törvényes gyakorlat szerint a rendes közigazgatási forumok illetékesek intézkedni, minélfogva elsőfokban a járási főszolgabiró, másodfokban az alispán és csak harmadfokban tartoznak ily ügyek a közigazgatási bizottság elé. A közigazgatási hatóságok álláspontja ily természetü ügyekben csak a status quo fentartása lehet.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 92,240. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 254. lapján.)

A protestáns hitfelekezetek a felekezeti adók körül felmerülő vitás kérdésekben önkormányzati hatáskörükben függetlenül intézkednek.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1892. évi 15,869. sz. határozata:

A vármegye közigazgatási bizottságának k—i ág. evang. egyházi és iskolai adó kivetése ügyében kelt határozatát illetékesség hiánya miatt ezennel feloldom és felhivom, miszerint utasitsa L. P. és K. cs..... i lakosokat, hogy a szó alatti ügyben közbevetett felfolyamodásukkal az illetékes egyházi főhatósághoz forduljanak. A protestáns hitfelekezetek részére ugyanis az önkormányzati szervezet a felekezeti adók kivetése körül felmerült vitás kérdésekben független intézkedést biztosit s az állami hatóság beavatkozásának ily ügyeknél csak akkor lehet helye, ha az egyházi hatóság intézkedése által az illető vallásfelekezeten kivül álló egyén vagy érdek érintetnék, vagy ha az illetékes egyházi hatóságok jogérvényes határozataik végrehajtására a közigazgatási közegek segédkezését maguk kérik.

Hitfelekezeti iskolákat, ha azok állapota a törvénynek meg nem felel, a közigazgatási bizottság nem zárathatja be, hanem azok ellen a törvényben előirt megintés veendő alkalmazásba.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1892. évi 23,419. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 249. lapján.)

A hitfelekezeti iskolák megintése egyedül a kormány hatáskörébe tartozik.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1871. évi 11,924. sz. határozata:

A népoktatási törvény 15. szakasza a felekezeti iskolák tekintetében szükségessé válható megintések intézését s alkalmazását a kormány teendőjeül határozta, minélfogva a tanfelügyelő csakis felhivhatja, vagy barátságosan figyelmeztetheti az illető egyházhatóságokat arra, hogy iskoláikat a törvény kivánta állapotba helyezni igyekezzenek. Ennélfogva tanfelügyelő ur

felterjesztésében elősorolt azon hitközségeknek iskolái, melyekre nézve a fennidézett 15. szakasz innen még nem alkalmaztatott, csakis bizalmasan figyelmeztetteknek vagy felhivottaknak tekinthetnek. Jövőben pedig tanfelügyelő ur hivatalos irataiban a megintés kifejezését ne saját eljárására, hanem mindenkor csak törvényes értelemben használja.

Felekezeti népiskolák ügyében a közigazgatási hatóságnak nem a közvetlen egyházközségi előljárósággal, hanem az illető egyházi főhatósággal kell érintkeznie.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1877. évi 29,602 sz. határozata: A hitfelekezeti iskoláknál észlelt hiányok orvoslása nem az illető egyházközségi előljáróság utján eszközlendő, hanem záros határidő mellett az illető egyház főhatósága keresendő meg a közigazgatási hatóság által.

Hitfelekezeti iskolák még az esetben sem minősithetők zugiskoláknak, ha a törvény kivánalmainak nem felelnének meg.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1887. évi 31,400. sz. határozata: A vármegyei kir. tanfelügyelő jelentése szerint a cs—i gör. kel. iskola most már csak közegészségügyi tekintetből hagy fenn kivánni valót, mig a tanitó képesités tekintetében kifogás alá nem vehető. Ehhez képest a tanfelügyelői jelentés csatolmányait oly felhivással küldöm meg, hogy a menynyiben az emlitett iskolánál jövőre jelentékenyebb hiány fogna észleltetni, erről a hiány tüzetes tudatása mellett ide jelentést tegyen. Figyelmeztetem ez alkalommal a vármegyei közigazgatási bizottságot, hogy hitfelekezetek által fentartott iskolák zugiskoláknak még akkor sem minősithetők, ha a törvény kivánalmainak nem felelnének meg.

b) Hitfelekezeti iskolai tanitók.

A hitfelekezeti tanitók választása és elmozditása, valamint a hitfelekezeti iskolai alapvagyon feletti felügyelet gyakorlása.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1877. évi 29,170. sz. rendelete a kir. tanfelügyelőkhöz:

Az 1868. évi XXXVIII. és az 1876. évi XXVIII. t.-cz. végrehajtása tárgyában mult 1876. évi szept. hóban 20,311. sz. a. a kir. tanfelügyelők számára kiadott miniszteri utasitás 64. és 66. §-a felekezeti tanitók választása és hivatalból való elmozditása, valamint a hitfelekezeti iskolai alapvagyon elhelyezése és felhasználása körül teljesitendő felügyeletre vonatkoznak. Ezen felügyelet miként leendő gyakorlása végett, miheztartásul és hogy az utasitás eme §-ainak rendelkezései tul ne lépessenek, a következőkre figyelmeztetem Nagyságodat: A kir. tanfelügyelő az utasitás 64. §-a alapján teljesitendő felügyelet eseteiben rendelkezési, beavatkozási vagy hozzászólási hatáskörrel nem ruháztatván fel, és közvetlen ellenőrzést nem gyakorolván, mint a törvény által a felügyeletre jogositott kormányközeg

arra ügyel, hogy a hitfelekezetek a tanitók választása és elmozditása eseteinél részint a mindenkit egyaránt kötelező országos törvények, részint pedig (s jelesül a helvét és ágostai hitvallásu evangelikusok) saját törvényeik és szabályaik értelmében jártak-e el? A kir. tanfelügyelő e részbeli felügyelete nem terjed tovább, mint oda, hogy ha a törvénytől és szabályoktól való eltéréseket tapasztalna, az ily eltéréseket további intézkedhetés végett a vallás- és közoktatási miniszteriumhoz feljelenti. Az utasitás 66. §-a alapján teljesitendő felügyeletnél sincs a kir. tanfelügyelőnek direct rendelkezésre vagy beavatkozásra jogosultsága s felügyeleti tiszte abból áll, hogy végére járjon és szemmel tartsa: vajjon a felekezeti hatóságok az iskolai vagyon elhelyezése s rendeltetése szerint leendő használása körül megtartják-e a törvényes eljárást és a fennálló szabályokat. Ez alkalommal felhivom Nagyságodat még arra is, hogy a hitfelekezeteknek népoktatási tanintézetei felett a törvények által fenhagyott jogaikat mindenkor szem előtt tartsa s a felekezeti hatóságokkal szükséges érintkezéseinél utasitásai s a törvény keretén belől kellő tapintatossággal járjon el.

Csak azon görög keleti román papnövendékek alkalmazhatók ujonnan tanitókul vagy segédtanitókul, a kik a magyar nyelvet beszédben és irásban annyira elsajátitották, hogy azt népiskolákban tanitani képesek.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1881. évi 31,968. sz. határozata:

A görög keleti román egyház Ő császz. és apost. kir. Felsége által 1869. évi május hó 28-án jóváhagyott szervezési szabályzata 122. §-ának 11. pontja szerint tanitókul oly papnövendékek és nevelők is alkalmazhatók, kik a hittudományi vagy paedagogiai tanfolyamot bevégezték s a paedagogiai tanulmányokból jó sikerrel tették le a vizsgát. Felhivtam ennélfogva a gör. kel. román egyházi főhatóságokat, hogy az 1879. évi XVIII. t.-cz. 1. §-a értelmében a magyar nyelvnek az illető papnöveldékben megfelelő óraszámmal leendő tanitása iránt intézkedni, továbbá pedig előre is gondoskodni sziveskedjenek, hogy az idézett törvény 2. §-a alapján 1882. évi junius 30-tól kezdve oly papjelöltek se alkalmaztassanak ujonnan tanitókul vagy segédtanitókul, kik a magyar nyelv tanitását elrendelő 1879. évi XVIII. t.-cz. végrehajtása tárgyában kibocsátott 1879. évi 17,284. sz. a. kelt utasitás 18. §-a szerint kellően igazolni nem tudják, hogy a magyar nyelvet beszédben és irásban annyira elsajátitották, hogy azt népiskolákban tanitani képesek. Erről tanfelügyelő urat tudomás és miheztartás végett értesitem.

Gör. kel. román papjelöltek tanitói hivatalra is képesitetteknek tekintendők.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1880. évi 13074. sz. határozata:

A görög keleti román egyházban szokásos papjelölt tanitóknak az orsz. tanitói nyugdijintézetbe kötelezett belépésök tárgyában felmerült kételyek folytán, tudomás és alkalmazkodás végett következőkben értesitem Nagyságodat: A gör. kel. román egyház Ő császári és apostoli királyi Felsége által 1869. évi május hó 18-án jóváhagyatott «Szervezési Szabályzatának» 13-ik §-a szerint a tanitói állomásra pályázónak az 1868. évi XXXVIII t.-cz.-ben megállapitott képesitéssel kell birni. Tekintettel azonban az idézett §. abbeli rendelkezésére, mely szerint a gör. keleti román egyházban a papi állomást szorgalmazónak a tanitói hivatásnak is meg kell felelnie, mivégből

a papnöveldékben a neveléstan a rendes tantárgyak közé van felvéve. 122. §-nak 11. pontja megengedi, hogy papjelöltek is lehessenek tanitók, azonban csak oly hittudományi tanfolyamot végzettek, kik a nevelés és tanitásból (paedagogia) jó osztályzattal tettek vizsgát.

A idézettekből kitünik, miként a gör. kel. román egyházmegyékben a theologiát végzettek nem tekinthetők kizárólagosan papjelölteknek, hanem szerzett tanulmányaik alapján ép ugy alkalmazhatók papokká mint tanitókká. A theologiai tanfolyam lévén egyszersmind a tanitói képzettség megszerzésére nem csak alkalmas és kielégitő, hanem tekintve, hogy a legkevesebb gör. kel. román egyházmegyében létezik külön tanitóképezde is — majdnem kizárólag hivatott tanszak. Az előadottakat a nyugdijtörvény határozataival egybevetvén, világos, miként épen kérdéses kathegoriába tartozó tanitók — mint képesitettek — kötelezhetők leginkább az orsz. tanitói nyugdijintézetbe belépni. Ha azonban érintett tanitók idővel a papi pályára lépnek, az ideiglenes tanitókra nézve fennálló szabályok értelmében az országos tanitói nyugdijalap javára befizetett dijaikat kamatok nélkül visszanyerik, nyugdijra való igényöket azonban elvesztik.

A hitfelekezeti iskolai tanitó fizetésének megállapitása az illető hitfelekezet hatáskörébe tartozik s arra a közigazgatási hatóságok nem illetékesek.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1887. évi 20,274. sz. határozata:

A megye alispánjának jelentésére vonatkozólag értesitem a vármegye közönségét, hogy az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 11. §-a alapján a hitfelekezeti iskolai tanitók fizetésének megállapitása és ezen fizetéshez egyes hivek hozzájárulásának meghatározása az illető hitfelekezetek teendői közé tartoznak s ezekre a közigazgatási hatóságok, és pedig sem az alispán, sem pedig a járási főszolgabiró nem illetékesek. Azonban a hitfelekezetek a már kivetett iskolai adó behajtásához szükség esetén a közigazgatási hatóságok segélyét igénybe vehetik.

Az autonom szervezettel biró egyházközségeknél a tanitói javadalmazás ügyében felmerült vitás kérdések eldöntése az iskolaügyet vezető hitfelekezeti főhatóság illetékességéhez tartozik.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 32,157. sz. határozata:

A p—i gör. keleti szerb tanitó javadalmazásának megállapitása és a hitközségi iskolai költségek kezelésének megvizsgálása, s ennek folytán a tanitó számára kiállitott dijlevélben biztositott fizetés kiszolgáltatása iránti panaszos ügyben értesitem a közigazgatási bizottságot, miszerint az 1888. évi május hó 1-én 11,649. szám alatt kelt körrendelet a jogérvényesen megállapitott járandóságnak, a kellő időben való ki nem szolgáltatás esetére követendő behajtási eljárásról szól; az eljárás feltételezi tehát azt, hogy a tanitói fizetés vagy egyéb járandóság már jogérvényesen megállapitott legyen; minthogy pedig a jelen esetben éppen a tanitói javadalmazásnak a tanitói dijlevél intézkedése alapján való megállapitásáról, nem pedig egy már jogérvényesen megállapitottnak a behajtásáról van szó, mivel épen az a kérdés vitás, hogy a tanitó birtokában lévő javadalmak őt a dijlevélnél fogva megilletik-e? Annálfogva első sorban az a kérdés döntendő el, hogy az iskolaszék és a tanitó között vita tárgyát képező javadalmazás jogérvé-

nyes megállapitására a közigazgatási bizottság vagy pedig a felekezeti iskolaügyet vezető illetékes főhatóság illetékes-e? Tekintve, hogy az 1868. évi augusztus hó 10-én kelt királyi rendelet III. alatti intezkedései, s illetőleg ez alapon az 1871. évi junius hó 7-én 768. eln. szám alatt kibocsátott itteni rendelet I. pontja szerint a görög keleti szerb iskolaügyek az autonom közegek által az 1868. évi XXXVIII. t.-cz.-nek megfelelően vezettetnek és felügyeletük alatt állanak és hogy az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 13. §-a 2-ik pontja a felekezeti iskolaszék teendőit és szervezetét a felekezeti iskolaügyet vezető illetékes főhatóság hatáskörébe utalja: ezeknél fogva a szóban forgó javadalmazás jogérvényes megállapitására és az ebből folyó vitás kérdések eldöntésére is, az iskolaügyet vezető hitfelekezeti főhatóság illetékes, minélfogva a vármegye közigazgatási bizottsága által hozott határozatot, a p—i gör. kel. iskolaszék elnöke által az ellen emelt felebbezés folytán azzal helyezem hatályon kivül, hogy az ügy illetékes elintézése végett az illető egyházi hatósághoz teendő át.

Hitfelekezeti iskolai tanitók járandóságainak kiszolgáltatása iránt felmerült vitás ügyben fokozatos határozathozatalra a közigazgatási hatóságok illetékesek és pedig első fokon a járási főszolgabiró, második fokon a megyei alispán, harmadik fokon a közigazgatási bizottság.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1889. évi 46,890. sz. határozata:

A közigazgatási bizottságnak F. J. zs—i róm. kath. kántortanitó illetményeinek kiszolgáltatása ügyében hozott határozatát, melylyel a sz—i járás főszolgabirájának és az alispánnak határozatai illetékesség hiánya miatt megsemmisittettek és a főszolgabiró oda utasittatott, hogy az iratokat illetékes intézkedés végett a v—i egyházmegyei főhatósághoz tegye át, Zs. község birájának közbevetett felebbezése alapján ezennel feloldom, mert a hitfelekezeti tanitók évi járandóságainak kiszolgáltatása iránt felmerült vitás kérdésekben érdemleges határozat hozatalára ily esetekben a politikai hatóságok vannak hivatva. Felhivom ennélfogva a közigazgatási bizottságot, hogy a kérdéses ügyben netalán szükségesnek találandó uj vizsgálat, illetve tárgyalás megtartása után hozzon érdemleges határozatot s azt az érdekelt feleknek szabályszerüen kézbesittesse.

A község jogositva van a lelkészek és tanitók járulékai pontos beszolgáltatásának saját elöljárósága utján való közvetitését, a felekezeti hatósággal egyetértőleg, magára vállalni.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 4369. sz. határozata:

A törvényhatósági bizottság határozatát, melylyel az A. község részéről előterjesztett egyházi párbér számadások felülvizsgálatára magát illetéktelennek jelentette ki, az x—i érsekség panasza következtében a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur meghallgatása mellett felülvizsgálván, azt az 1886. évi XXI. t.-cz. 10. §-a alapján ezennel feloldom és a vármegye közönségét oda utasitom, hogy mindenekelőtt a község és az x—i érsekség között 1863. évi november hó 26-án kötött és törvényhatósági jóváhagyást nélkülöző szerződésnek, mint mely az érintett párbérszámadások alapjául szolgál, jóváhagyása illetőleg annak a községre kiható érvénye kérdésében az 1886. évi XXII. t.-cz. 24. §-ának *e)* pontja értelmében határozzon és ebbeli

határozatát az érdekelteknek szabályszerüen kézbesitse, egyuttal azonban, minthogy az ügy az egyházi alkalmazottak javadalmazását érinti, hivatalból is terjeszsze fel, a többször emlitett párbérszámadások megvizsgálása érdemében pedig az alapügy ekkénti letárgyalásának eredményéhez képest községi vagyon felügyeleti jogköréből kifolyólag uj határozatot hozzon. Egyszersmind a nélkül, hogy az ügynek minő irányban leendő elintézésére nézve mérvadó befolyást venni óhajtanék, tájékozásul általánosságban megjegyezni kivánom, miszerint igaz ugyan, hogy a községnek mint ilyennek ezen jellegétől mi sem áll távolabb, mint az, hogy a község a felekezeti hitközség tagjainak tartozásaival terheltessék, viszont azonban miként azt hivatali elődeim is egyes konkrét esetekben ismételt izekben kijelentették, az sem tekinthető elvileg kizártnak, hogy egyes községek saját önkéntes elhatározásuk nyomán keletkezett alapitványok, avagy szerződésszerü kölcsönös megállapodások czimén ilynemü hozzájárulásokat egy vagy más irányban magukra ne vállalhassanak; a minek jóváhagyhatása mindenkor a fenforgó körülmények szerint esetről-esetre itélendő meg; az ellen pedig, hogy a község — esetleg — minden anyagi hátrány nélkül, a lelkészek és tanitók járulékai pontos beszolgáltatásának és beszédésének, előljárósága utján való közvetitését a felekezeti hatósággal szemben magára vehesse, észrevétel semmi esetre se merülhetne fel. Egyébiránt kijelentem, miszerint a szőnyegen forgó kérdést szorosan és kizárólag a törvény rendelkezéseinek fonalán kivánom megoldatni; ezen kereten belül azonban sulyt helyezek arra is, hogy a községeknek a lakosságuk annyira fontos szellemi érdekeit gondozó egyházi személyek illetményei pontos befolyásának biztositására irányzott törekvései, a hitfelekezet belügyeibe való be nem avatkozás önmagában jogosult elvének egész általánosságban való merev alkalmazásával egyszerüen vissza ne utasittassanak, hanem, hogy ezen alapelv követelményei és a községek intézkedései között mutatkozó, tisztán egy felekezet által lakott községeknél sokszor csak inkább látszólagos ellentétnek kiegyenlitése a felmerülő konkrét ügyek speciális természetéhez képest megkiséreltessék és a községeknek e téren a felekezetekkel egyetértőleg kifejtett kezdeményezései a törvény korlátai között esetről-esetre e lehető támogatásban részesittessenek.

A község a községi iskolai tanitókat tartozik ugyan a tanitói gyülésekre való megjelenésük alkalmából legalább is fuvarral vagy fuvarbérrel ellátni, de ezen kötelezettség a hitfelekezeti iskolák tanitói irányában nem áll fenn.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 10,397. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 491. lapján.)

A kántortanitóknak kántori járandóságai is közigazgatási uton hajtandók be.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1888. évi 11,649. sz. határozata:

Tudatom az egyházhatósággal, miszerint valamennyi közigazgatási bizottságot és kir. tanfelügyelőt, miheztartás végett, egyidejüleg arról értesitettem, hogy a kántortanitóknak nemcsak tanitói, hanem jogérvényesen megállapitott kántori járandóságai is, ha a kötelezettek által kellő időben ki nem szolgáltatnak, a jogositott kérésére a közigazgatási hatóságok (járási közegek) által végrehajtás utján is haladéktalanul behajtandók.

Felekezeti tanitók illetményeinek behajtása a közigazgatási hatóságok illetékességéhez tartozik.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1883. évi 37,858. sz. határozata.
(Közölve az I. kötet 247. lapján.)

Kántortanitók kántori jövedelmük után csak azon esetben nem fizetnek községi pótadót, ha meg nem különböztethető az, hogy mennyi esik az összjavadalomból a kántori s mennyi a tanitói fizetésre.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 41,158. sz. átirata a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.
(Közölve az I. kötet 585. lapján.)

A néptanitói fizetéssel egységesen megállapitott kántori illetményekre községi pótadó ki nem vethető.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 3790. sz. határozata.
(Közölve az I. kötet 586. lapján.)

Hitfelekezeti tanitó által a szolgálati viszony megszünése után a hitfelekezettel szemben támasztott követelés utján érvényesitendő.

A m. kir. minisztertanács 1882. évi junius 12-én hozott határozata.
(Közölve az I. kötet 105. lapján.)

Ha a hitfelekezeti iskola megszüntettetik, az önhibája nélkül állását vesztett tanitó ellátásáról az illető hitfelekezet gondoskodni köteles.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1886. évi 39.455. sz. határozata: A cs—i izraelita hitközségnek a közigazgatási bizottság felterjesztésével bemutatott felfolyamodványa folytán, L. A. és L. B. ottani volt tanitók végellátása kérdésében fenforgó ügyet ujból beható tárgyalás alá vévén, a tárgyiratokból, különösen azonban a hitközség képviselősége által személyesen nyujtott felvilágositások után meritett tájékozásom alapján folyó évi 17298. sz. a. kelt rendeletemet oda módositom, hogy nevezett hitközség felekezeti iskolájának fedezet hiánya miatt történt megszüntetése folytán, elbocsátott tanitóinak teljes fizetését csak is a folyó évi január hó 6-án tartott hitközségi gyülésben hozott határozatnak a tanitókkal történt közlésétől számitandó egy évig tartozik változatlanul kiszolgáltatni, azontul pedig mindaddig, mig az illető tanitók jelenlegi tanitói állomásuknak megfelelő ujabb tanitói állomást nem nyernek, legalább is annyi évi nyugdijat tartozik részükre egyenként fizetni, mint amennyit az érdekelt hitközség folyó évi julius hó 12-én tartott közgyülésében L. B. részére megállapitott, vagyis havi 20 frtot. Megjegyzem azonban, hogy azon esetben, ha a hitközség idő folytán felekezeti iskoláját ujból felállitaná, a szóban forgó tanitóknak elhagyott állomásaikhoz való joga ujból feléled és bárhol volnának is alkalmazva, kivánságukra visszahelyezendők lesznek. A közigazgatási bizottság határozata, valamint azt megerősitő folyó évi 17,290. szám alatt kelt rendeletem

megváltoztatandó volt, mert az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 138. §-ra fektetett indokolás téves felfogásból eredvén, az abból levezetett következtetés sem állhat fenn. Ugyanis az idézett § nem czéloz egyebet, mint azt, hogy a tanitó ok nélkül elmozditható ne legyen és alapos ok nélkül megszerzett igényei — ha csak bűntény vagy egyéb az idézett §-ban felhozott esetek miatt nem vesztette el — meg ne semmisülhessenek. Valamely felekezeti iskolának megszüntetésére a törvény értelmében elégséges az illető felekezetnek elhatározása. Hogy pedig ily esetben sulyosabb következmények nem hárulhatnak e felekezetre, mint akkor, ha iskoláját községivé változtatja, az minden bővebb indokolást szükségtelenné tesz, a tanitókra nézve pedig teljesen közömbös az, hogy a felekezeti iskola mely indokból szüntettetett meg és ők többet sem a méltányosság, sem a törvény alapján nem követelhetnek a volt iskola fentartójától, mint amennyi a polgári iskolaszékek számára kiadott utasitás 22. §-ában foglaltatik. És miután a szóban forgó tanitók az orsz. tanitói nyugdijintézetnek tagjai voltak, az érintett alappal szemben 12 évi szolgálati idejöknek megfelelő végellátási igényt szereztek, melyet ha az 1875. évi XXXII. t.-cz. 6., 7., illetve 10. §§-ban érintett esetek valamelyike forogna fenn, az orsz. tanitói nyugdij- és gyámalap tartoznék fedezni, igy azonban a tanitók szerzett jogát a hitközség, mint a tanitók állomásainak megszüntetője, tartozik biztositani és pedig mindaddig, mig a tanitók megfelelő állomást nem nyernek. Minthogy pedig a tanitók az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 138. §-a értelmében élethossziglan választatnak: annálfogva a megszüntetett tanitói állomásnak ujból való szervezése esetén, megszünvén az elmozditás indoka, szerzett joguk ismét feléled és az esetleg ujonnan szervezett állomásra leendő alkalmaztatásukat tőlük megtagadni nem lehet. Erről a közigazgatási bizottságot további intézkedés végett, azzal értesitem, hogy a fenti határozatommal megállapitott ideiglenes nyugdij nem zárja ki azt, hogy felfolyamodó izr. hitközség L. A. volt tanitójával a folyó évi julius hó 12-én tartott hitközségi ülésben hozott határozatának megfelelőleg, külön alkura ne léphessen.

A község csak a községi és állami tanitókat tartozik a tanitói gyülések alkalmával legalább is a fuvarbér megtéritése által segélyezni, de erre a hitfelekezeti tanitókkal szemben még akkor sem kötelezhető, ha a felekezeti iskola fentartásához évi segélylyel rendszeresen járulna is.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 85,537. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 492. lapján.)

Izraelita felekezeti iskolai tanitók fegyelmi ügyei első fokon a közigazgatási bizottság elé tartoznak.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszt. 1884. évi 18,510. sz. határozata

A magyar és erdélyrészi izraeliták congressusi III. szabályzatának 1. §-a, nemkülönben a congressusi szabályzatok és határozatokra vezetett legfelsőbb jóváhagyási záradék szerint kétségbevonhatlan, mikép az ily izraelita felekezeti iskolai tanitók fegyelmi ügyében az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 7. §-ban foglaltak irányadók, melynél fogva a tanitók fegyelmi ügyeiben mint elsőfoku fegyelmi hatóság a törvényhatósági közigazgatási bizottság jár el, s a közigazgatási bizottságok ezen jogkörét az emlitett congressusi

III. szabályzat 24. §-a sem csorbithatja, mert a jóváhagyás végett felterjesztett határozatok ezen 24. §. értelmében az izraeliták orsz. irodája elnökével közöltetnek s a netalán teendő észrevételek, amennyiben a legfelsőbb jóváhagyási záradékban fentartott köztörvényekkel nem ellenkeznek, mindenkor figyelembe is vétetnek. Miután ezekhez képest kétségtelen, hogy szabályellenes a k—i izr. iskolaszéknek E. M. tanitó ügyében hozott határozata, mely szerint nevezett tanitó az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 7. § 4. pontjának értelmében megintetik, oly megjegyzéssel, hogy hanyagsága, vagy durva bánásmódjának ismétlése esetében hivatalától el fog mozdittatni, — ezen határozatot, mint illetéktelen hatóság intézkedését ezennel feloldom és felhivom tanfelügyelő urat, hogy amennyiben a nevezett tanitó ellen fegyelmi vizsgálat elrendelésének szüksége fennforogna, ez iránt a közigazgatási bizottság utján intézkedjék.

A hitközségek nem kötelezhetők a hitfelekezeti tanitók gyülési költségeinek viselésére.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1891. évi 41,009 sz. határozata: Nagybecsü előterjesztésére, a közlemény visszazárása mellett, van szerencsém tisztelettel értesiteni méltóságodat (püspök). hogy az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. nekem nem ad hatalmat arra, hogy a hitközségeket a törvényben rájok nem rótt költségek viselésére kötelezzem, s igy ezt a róm. kath. tanitó-egyesületi gyülések költségeire nézve sem tehetem.

5. Magánosok és társulatok által felállitott iskolák.

A magánosok és társulatok által felállitott népoktatási tanintézetek, ha mindazon törvényszerü kellékekkel birnak, a melyekkel a megfelelő fokozatu állami és községi tanintézeteknek birni kell és ha csak a nyilvánossági jog megadása a tanintézet felállitásának engedélyezése alkalmával valamely feltételhez nem köttetett, — nyilvánosaknak tekintendők.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1890. évi 9101. sz. határozata: Kérdés merülvén fel az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. IV. fejezete értelmében magánosok és társulatok által fentartott népoktatási tanintézetek nyilvánossági joga iránt, a törvényhatósági közigazgatási bizottságok számára 1876. évi szeptember 2-án 20,311. sz. a. kelt rendelettel kiadott «Utasitás» kiegészitéseül ezennel elrendelem, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendeletekkel megadott engedélyek alapján magánosok és társulatok által felállitott népoktatási tanintézetek nyilvánosaknak tekintendők, ha mind azon törvényszerü kellékekkel birnak, melyekkel a megfelelő fokozatu állami és községi tanintézeteknek birni kell és ha csak a nyilvánossági jog megadása a tanintézet felállitásának engedélyezése alkalmával valamely feltételhez nem köttetett. A magánosok és társulatok által fentartott nyilvános népoktatási tanintézetek jogositva vannak tanulóik részére államérvényes bizonyitványokat kiállitani, de amint az illető tanintézetek az állami és községi iskoláktól követelt feltételeknek teljesen meg nem felelnek, a nyilvánossági jogot azonnal elvesztik és államérvényes bizonyitványok kiadására nincsenek jogositva. Ha ezen eset előfordulna, utasitom a közigazgatási bizottságot, hogy arról tegyen sürgősen részletes jelentést, esetleg az adott engedély megvonása végett. A kir. tanfelügyelőnek egyidejüleg meghagytam, hogy az emlitett jellegü tanintézetek felett a kir. tanfelügyelők számára kiadott «Utasitás» IV. fejezete értelmében legszigorubb felügyeletet gyakoroljon és ügyeljen arra, hogy ha ily tanintézet a nyilvánossági joggal még nem bir, vagy azt elvesztette, államérvényes bizonyitványt többé ki ne adhasson.

Magántársulatok által fentartott népiskolákhoz iskolaszék felállitása nem szükséges.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1877. évi 18,125. sz. határozata: N. községben a vasgyártársulat által fentartott elemi iskola a népoktatási törvény 16—20. §§-ai értelmében szervezendő magán tanintézetnek lévén tekintendő, eltekintve attól, hogy a szóban forgó községben községi iskola s igy a felett álló községi iskolaszék nincs, — a népnevelési tan-

felügyelők számára kibocsátott miniszteri utasitás 53. és 54. §§-ban foglaltakhoz képest iskolaszék alakitásának szüksége már azért sem forog fenn, mivel az iskolát fentartó társulat az intézet anyagi és szellemi ügyeit a tanfelügyelő ellenőrködése mellett még községi iskolaszék fennállása esetében is minden idegen befolyástól menten kezelhetné, a törvény és miniszteri utasitások értelmében a községi iskolaszéknek hatásköre a magániskolákra vonatkozólag ugy sem terjedvén tovább, mint hogy az évi zárvizsgálatokon megjelenhet, illetőleg azokon magát képviseltetheti.

Magántársulatok, melyek egyesek önkéntes egyesülése által jönnek létre, a hitfelekezetek jogait és kötelességeit nem gyakorolhatják s igy hitfelekezeti jellegü iskolákat fel nem állithatnak.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1890. évi 30,819. sz. határozata:

Hitfelekezeti jelleggel azon népoktatási tanintézetek birhatnak, melyeket az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 11. §-a értelmében maga a hitfelekezet állit fel s a melyek azután az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 9. §-a értelmében a hitközség s illetőleg a felekezeti iskolaszék alatt állanak. Az ily iskolák kellékeit az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. III. fejezetében foglaltak állapitják meg. A hitfekezeti iskolával szemben az illető felekezet összes tagjai kötelezve vannak. Magántársulatok, melyek egyesek önkéntes egyesülése által jönnek létre, a hitfelekezetek jogait és kötelezettségeit nem gyakorolhatják s a társulatok által állitott iskoláknak az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. IV. fejezete szerint egészen más feltételekkel kell birni, mint a hitfelekezeti iskoláknak. Az utóbb emlitett törvény IV. fejezete nem ad jogot a társulatoknak arra, hogy iskoláiknak hitfelekezeti jelleget feltüntető czimet adhassanak s az ily czim megengedése csak káros hatásu lenne s a hitfelekezeti iskolát megillető jogok bitorlására vezethetne, amely iskolák fölött pedig az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 15. §-a és az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 6. §-nak 4. pontja értelmében sokkal kevesebb felügyeleti jog illeti meg a közigazgatási hatóságokat, mint a mily rendelkezési joggal az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 22. §-a és az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 6. §-nak 8. pontja értelmében a társulatok által állitott iskolák fölött birnak.

Magániskola fentartási jog más egyénre át nem ruházható.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1892. évi 46,805. sz. határozata:

H. A.-nak egy magán elemi és felső leánynépiskola fentartására megadott engedély a nevezett egyén halálával megszünvén, G. K. okleveles népiskolai tanitó és özv. Cz. Lajosné magán polgári leányiskola-tulajdonos aziránt beadott folyamodványai, miszerint a H. által birt iskolafentartási engedély egyikökre átruháztassék, ily értelemben nem tárgyalhatók. Figyelemmel azonban a közigazgatási bizottságnak szóban forgó ügyben hozott határozatára, egy magán polgári leányiskolának G. bányán való fentartására 1890. évben adott engedély megszüntetése mellett, özv. Cz. Lajosné szül. W. Amáliának ezennel engedélyt adok egy magán elemi és felső leányiskolának P. városban való fentartására. A nevezett köteles iskolájában az állami elemi népiskolák és a felső népiskolák számára fennálló tanterveket és utasitásokat követni, s intézetében kellően, még pedig a felső népiskolai osztályokban felső nép- és polgári iskolákra, avagy középiskolákra képesitett tanerőket alkalmazni.

Nem nyilvános jellegü iskolában alkalmazott tanitókra nézve mem áll azon szabály, hogy járandóságaik iránt támasztott igényeiket elsősorban közigazgatási uton érvényesithetik.

A m. kir. minisztertanács 1887. évi jun. 28-án hozott határozata. (Közölve az I. kötet 162. lapján.)

Nyilvános iskolában alkalmazott tanár egyszersmind magánjellegü iskola fentartója nem lehet.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1892. évi 37,019. sz. határozata: Értesitem a vármegye közigazgatási bizottságát, hogy miután nyilvános iskolánál rendszeres alkalmazásban lévő tanitó egyszersmind magánjellegü iskola fentartója nem lehet: e két minőség összeférhetetlenségénél fogva F. J.-nak az általa Z. városban felállitani szándékolt magánjellegü polgári iskola fentartására az engedély csak azon esetben lenne megadható, ha nevezett az általa viselt állami elemi iskolai igazgató-tanitói állásról lemondana.

6. Kisdedóvás.

A kisdedóvónői képesitő oklevél az állam nyelvén is kiállitandó.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1892. évi 33,973. sz. határozata:

Értesitem tanfelügyelő urat, hogy a jelentésében felvetett kérdések az 1891. évi XV. t.-cz. végrehajtása tárgyában kiadott «Utasitásokban» szabályozást nyertek, ennélfogva ezen «Utasitások» rendelkezéseihez alkalmazkodjék. Figyelmeztetem arra, hogy a képesitő-oklevél bemutatott mintája a követelményeknek meg nem felel. A kisdedóvónőképző intézetek a törvény értelmében minden kisdedóvóda vezetésére képesitenek s ezért nem lehet csak egy hitelfelekezet kisdedóvódáinak vezetésére képesitő-oklevelet kiállitani, de épen azért, hogy a képesités általános, szükséges, hogy a képesitő-oklevél minden kisdedóvódai hatóság számára alkalmas módon: magyarul is, mint az állam nyelvén legyen kiállitva. Azon kivül a képző-intézetnek teljesen önállónak kell lenni, s azért nem szabad azt egy más iskolával kapcsolatos tanfolyam gyanánt megjelölni. Ezen kifogásokra nézve a tanfelügyelői «Utasitás» 95. §-a értelmében járjon el és az eredményről tegyen majd jelentést.

Azon községekben, hol a községi menedékházak igazgatására hivatott felügyelő-bizottságot megalakitani nem sikerült, a közigazgatási bizottság legfeljebb egy év tartamára gondnokot nevezhet ki.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1893. évi 31,090. sz. határozata:

Távirati jelentésére értesitem a közig. bizottságot, hogy megengedem, mikép azon községekben, hol a községi menedékházak igazgatására hivatott felügyelő-bizottságot megalakitani nem sikerült, az 1876. évi XXVIII. t.-cz, 11. §-a rendelkezéséhez hasonlóan a közigazgatási bizottság gondnokot nevezzen ki a menedékház részére. A kinevezés azonban legfeljebb csak egy évre érvényes s a felügyelő-bizottságot azonnal meg kell alakitani, a mint erre alkalom van.

Az 1891. évi XV. t.-cz. értelmében felállitandó községi kisdedóvodák kiadásait a község az italmérési váltságtőke kamataiból fedezni jogosult.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 56,878. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 466. lapján.)

Tanitónők is megválaszthatók a kisdedóvodák és menedékházak felügyelő-bizottságába, a mennyiben ez saját teendőik elhanyagolásával nem jár.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1892. évi 43,297. sz. határozata: Értesitem tanfelügyelő urat, hogy általában véve nem lehet kifogást tenni az ellen, mikép tanitónők a kisdedóvódák és menedék-házak felügyelőbizottságaiba megválasztassanak, mert ezen intézetekben a foglalkozás még oly időben is tart, a mikor az elemi iskolai tanitás szünetel s igy a tanitónők a kisdedóvódákat és menedékházakat kötelességeik elmulasztása nélkül is meglátogathatják; mindenesetre főfeltétel, hogy saját teendőiket a miatt el ne hanyagolják.

A községi kisdedóvódák szükségletei a község rendes vagy pótköltségvetésébe nem illeszthetők, hanem valamint a községi iskolák, ugy a kisdedóvodák fentartási szükségleteiről is külön költségelőirányzat készitendő és ezen iskolai és kisdedóvodai költségirányzatok elbirálása, nemkülönben az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 35. §-a értelmében kivethető 5% iskolai adó és az 1891. évi XV. t.-cz. 18. §-a szerinti 3% kisdedóvodai pótadó ügyében s az ezen adók ellen benyujtott felfolyamodások felett határozni a közigazgatási bizottság illetékes.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1892. évi 17,729. sz. határozata.
(Közölve az I. kötet 496. lapján.)

A községi iskolai alapvagyon jövedelme kivételesen községi kisdedóvoda fentartására is forditható.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1892. évi 47,133. sz. határozata: Értesitem a közigazgatási bizottságot, hogy megengedem, mikép a H. községi iskolai alapvagyon jövedelme mindaddig az ottani községi kisdedóvóda fentartására fordittassék, a mig ezen jövedelemnek az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 40. és 41. §-ai értelmében leendő felhasználására nem lesz szükség. Intézkedjék azonban a közigazgatási bizottság, hogy az emlitett alapvagyonról szerkesztett számadási kivonatok évenkint felterjesztessenek.

Szerzetesrendek által fentartott kisdedóvodákra azok a szabályok irányadók, a melyek a hitfelekezetek s nem azok, a melyek a jogi személyek által fentartott kisdedóvási intézetekre vannak megállapitva.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1892. évi 56,571. sz. határozata: Értesitem tanfelügyelő urat, hogy az 1891. évi XV. t.-cz. végrehajtása tárgyában a kir. tanfelügyelők számára kiadott «Utasitás» 33. §-a felsorolja az emlitett törvényczikk rendelkezései által érintett jogi személyeket s ezek közé nem tartoznak a szerzetes rendek, a melyek által fentartott intézetekre nézve ugyanazon szabályok irányadók, melyek a hitfelekezetek által állitott intézetekre nézve érvényesek.

IV.

KATONAÜGY.

1. Sorozás.

Az ugyanazon vármegye más sorozó járásaiból, az ott befejezett fősorozásról elmaradt állitás-kötelesek a szomszéd járás területén müködő mozgó sorozó bizottság elé állithatók.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1894. évi 19,902. sz. határozata:

Azon esetben, ha egy vármegye területén müködő mozgó sorozó bizottság elé ugyanazon vármegyének más sorozó járásából, az ott befejezett fősorozásról elmaradt állitáskötelesek, az illetékes járásbeli főszolgabiró megkeresésére előállittatnak: ugy azok a vonatkozó és kifogás alá nem eső szabályszerüen kiállitott állitási lajstromkivonatok meglétében és a személyazonosság kétséget kizáró megállapithatása esetében föltétlenül elfogadandók és megvizsgálandók, mert a czél az: hogy a sorozástól távolmaradt egyének alkalomadtán minden lehető és megengedhető eszköz alkalmazása mellett állitáskötelezettségük teljesitésére szorittassanak.

A ki az I. vagy II. korosztályban fegyverképtelennek nyilvánittatott, de az utána következő korosztályban tévesen ismét felhivatott és besoroztatott: annak besorozása érvényben hagyandó, ha az előző évi sorozó bizottsági határozat helyessége ellen alapos kételyek merülnek föl.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1892. évi 39,690. sz. határozata.

Azon külföldiek, a kik a felhivott korosztályokból tett kilépésük után, de még életkoruk 32-ik évének betöltése előtt nyerik meg a magyar állampolgárságot, alkalmas voltuk esetében a honvédség azon évfolyamába sorozandók be, a mely születési évüknek felel meg.

A m. kir. honvédelmi miniszternek 1882. évi 33,101. szám alatt a m. kir. belügyminiszterhez intézett átirata:

Van szerencsém tiszteletteljesen értesiteni Nagyméltóságodat, hogy csáktornyai 1851. évbeli E. Ede és 1852. évbeli születésü E. Lajos jelenleg V.-megyei B. községben tartózkodó angol állampolgároknak azon kérelméhez, hogy a magyar állampolgárságnak elnyerése esetében a hadkötelezettség alól teljesen mentessenek fel, azon okból nem lehet hozzájárulnom, mivel a védtörvényi utasitás 4. §-ának negyedik pontja világosan rendeli, hogy azon külföldiek, kik a felhivott korosztályokból lett kilépésük után, de még élet-

koruk 32. évének betöltése előtt nyerik meg a magyar állampolgárságot, alkalmas voltuk esetén a honvédség azon évfolyamába sorozandók be, mely születési évüknek felel meg, s ezen általános szabály alul, amely különben is csak a 32 éves életkorig terjedő szolgálati kötelezettséget foglalja magában, a nevezett egyénekre nézve sem lehet kivételt tennem.

Az eskór, vagy elmebetegség miatt a tényleges szolgálatból elbocsátott, azonban még állitásköteles korban álló katonák a következő korosztályokban nem sorozhatók ismét be.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1892. évi 14,225. sz. határozata:

A ki eskór, vagy elmebetegség miatt a hadsereg vagy a honvédség kötelékéből felülvizsgálat nelkül elbocsáttatott, de elbocsátása után még állitásköteles korban áll és ismét előállittatik: ha eskórossága vagy elmebetegsége a sorozóbizottság előtt beigazoltatik, be nem sorozható; ha pedig ismét besoroztatott s a betegség fennállása utólag igazoltatik be: mint fegyverképtelen fogyatékba hozandó, vagyis elbocsátandó.

Ha a III-ik korosztályban állitott védkötelesre nézve végérvényes határozat nem hozatott, az illető védköteles ujból előállitandó.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1891. évi 7623. sz. határozata:

Ha valakire a III-ik korosztályban a védtörvényi utasitás I. rész 94. §. 5. pontja értelmében végérvényes határozat nem hozatott, hanem az illető tévesen csak visszahelyezendőnek nyilvánittatott: a visszahelyezésre szóló sorozóbizottsági határozat megsemmisitendő s az illető védköteles ujból ellőállitandó — azon czélból, — hogy ily módon a honvédség képviselőjének módjában álljon, véleménykülönbség folytán netalán besorozásra szóló határozatával, szabályszerü döntő határozati jogát a törvény értelmében érvényesiteni.

Tévedésből két izben vegyes felülvizsgáló bizottság elé vezetett ugyanazon egyénre nézve, két izben meghozott és egymással ellentétes felülvizsgáló bizottsági határozatok közül melyik tekintetik érvényesnek?

A m. kir. honvédelmi miniszter 1892. évi 13,915. sz. határozata:

A ki tévedésből két izben áll vegyes felülvizsgáló bizottság előtt és reá nézve két ellenkező határozat hozatik, nevezetesen: az egyik határozat abban az évben, a melyben felülvizsgálatra rendeltetett és visszahelyezésre szóló, a másik határozat pedig a következő évben a fősorozás vagy rendes előállitása előtt, és ez besorozásra szól: az utóbbi ugy tekintendő, mintha rendes sorozóbizottsági határozat volna és a besorozott azon évi korosztályának megfelelően kezelendő, a melyben utoljára állott vegyes felülvizsgáló bizottság előtt, mert ellenkező esetben az illető ujból a rendes sorozó bizottság elé lenne állitandó, a mely minden valószinüség szerint épen ugy kimondaná besorozását, mint azt másodizben a felülvizsgáló bizottság tette. Igy tehát az eljárás egyszerüsittetik s az illető érdeke meg van óva az által, hogy azon évi korosztályának megfelelőleg kezeltetik, a melyben utóljára állott a felülvizsgáló bizottság előtt.

Tévedésből ugyanazon egyénre nézve két izben meghozott és egymással ellentétes sorozó bizottsági határozatok közül melyik tekintetik érvényesnek?

A m. kir. honvédelmi miniszter 1891. évi 47,874. sz. határozata:

Ha valaki egy évben két izben állott sorozóbizottság előtt és első izben besoroztatott, második izben pedig visszahelyeztetett: a besorozás érvényben hagyandó, mert a besorozott katona ujra nem állitható elő. De ha előbb visszahelyeztetett, és ezután besoroztatott, esetleg felülvizsgálatnak van helye, kivéve: ha a visszahelyezés előtt oly betegségben szenvedett, a mely miatt alkalmatlansága természetesnek látszik, avagy ha más lényeges momentumok a besorozás jóváhagyását akár a véderő érdekében, akár a védkötelesnek saját érdekében indokolják.

Tévesen a honvédség ujonczjutalékába beosztott és ott már tényleg szolgált katona a hadtestparancsnokság megegyezésével a honvédségnél meghagyható.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1891. évi 17,284. sz. határozata:

A ki korosztályának helytelen számitása következtében s rendesen téves besorozás miatt, tévesen a honvédség ujonczjutalékába osztatik be, holott korosztálya és sorsszáma szerint a hadsereghez jutna; de ezen téves beosztás csak akkor derül ki, a mikor az illető honvédségnél már bizonyos ideig tényleg szolgált: a hadtestparancsnokság megegyezésével a honvédségnél meghagyatik s a hadsereg ujonczjutalékába át nem helyeztetik. Indoka. Szorosan véve az ily téves besoroztatást meg kellene semmisiteni, az illető helyett a honvédség ujonczjutaléka javára pótlegény kiállitását elrendelni, őt magát pedig utóállittatni s eddigi szolgálati idejét beszámitani. Az illetőnek bizonytalan eredménynyel ujból sorozó bizottság elé állitása reá nézve, hibáján kivül hátrányos lehetne. Viszont ha a hadsereghez besoroztatnék is, — a mi még mindig kétséges — a hadsereg érdeke szenvedne hátrányt, mivel eddigi tényleges szolgálati idejének a hadseregnél töltendő szolgálati idejéhez leendő beszámitását nem lehetne mellőzni.

A tévedésből a honvédségnél, vagy a hadseregnél kiképzett póttartalékosok ujbóli kiképzés végett be nem hivhatók.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1892. évi 43,276. sz. határozata:

Azon póttartalékos, a ki tévedésből, saját hibáján kivül a honvédségnél részesül kiképzésben, a hadsereghez, és a ki tévesen a hadseregnél képeztetett ki, a honvédséghez ujabb kiképzés végett be nem hivható. Az ilyen a megfelelő vezényszavakat a fegyvergyakorlatok alkalmával fogja majd elsajátitani.

Az állitási kötelezettségének hatósági tévedés vagy mulasztás következtében elkésve eleget tett és ekkor besorozott katona oly elbánás alá esik, mintha a maga idejében soroztatott volna be.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1891. évi 12,602. sz. határozata:

A kiállitási kötelezettségének valamely korosztályban eleget tett, de az utolsó korosztályban még elő nem állott és saját hibáján kivül a hatóságok mulasztása vagy tévedése következtében csak elkésve — pl. 26—30

éves korában — soroztatik be; vagy a ki községi illetőségi ügyének tárgyalása miatt az állitási lajstromokba csak elkésve vétetik föl és ezen, vagy más, nem tőle függő okból soha elő nem állittatott, daczára annak, hogy idejében jelentkezett, az ilyeneknek besorozása érvényben marad ugyan, de a besorozott oly elbánás alá esik, mintha a maga idejében soroztatott volna be s ehez képest esetleg azonnal a 8 heti katonai kiképzés után is, a tartalékba helyezendő, esetleg végképen el is bocsátandó. Indoka ennek az: hogy az ily későbben besorozottakra, önhibájuk nélkül, a hatóságok mulasztása folytán háramló hátrányok, legalább a szolgálati idő tekintetében kiegyenlithetők legyenek.

Ha a törvényellenes besorozás már az illető állitásköteles korában derül ki, kivánatra a törvényellenes besorozás a tényleges szolgálatban eltöltött idő beszámitásával érvényben hagyható.

A. m. kir. honvédelmi miniszter 1891. évi 5480. sz. határozata:

A ki törvényellenesen besoroztatik, azonban azon évben, a mikor besoroztatásának törvényellenessége kiderül, — már állitásköteles korban áll; — továbbá az is, a kinek törvényellenes besoroztatása még az állitásköteles kor elérése előtt, de 17-ik életévének betöltése után derül ki, — a mennyiben ő és szülői kivánják, hogy katonai szolgálatát folytassa: az ilyeneknél a törvényellenes besorozás oka megszüntnek tekintendő s ennélfogva besorozásuk meg nem semmisittetik, hanem a tényleges szolgálatban eltöltött idő beszámitásával érvényben hagyatik. Indok: Az oly egyénre, a kinek téves besoroztatása akkor derül már ki, midőn állitásköteles korban áll, csak hátrányos volna, ha a már megkezdett tényleges szolgálat megszakitásával elbocsáttatnék s nehány hónap mulva ismét besoroztatnék.

2. Szolgálati kedvezmények.

Oly tanulmányi bizonyitványok, melyek csakis a tényleges szolgálatnak kivételes elhalasztása folytán voltak megszerezhetők, semmi esetre sem nyujtanak igényt szolgálatkötelezettség tekintetében megengedhető kedvezményekre s igy az egy évi tényleges szolgálat kedvezményére sem.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3085. sz. határozata:

O. F. n—i gazdasági tanintézeti hallgatónak közvetlen hozzám intézett kérvényét, melyben az n—i járás főszolgabiráját az egy évi tényleges katonai szolgálat kedvezmény iránti folyamodvány felszereléséhez szükséges s a nevezett főszolgabiró által állitólag jogtalanul megtagadott belépési bizonyitvány kiadására s az ugyanezen folyamodványhoz szükséges szegénységi bizonyitvány megerősitésére utasittatni kéri, alispán urnak e tárgyban kelt jelentése alapján s a honvédelmi miniszter ur véleménye és meghallgatása után elutasitandónak találtam. Nevezett egyén ugyanis az egy éves önkéntességi kedvezmény megadásáért benyujtott felebbezésének elutasitása után az 1890. évi fősorozás alkalmával a rendes 3 évi tényleges szolgálatra besoroztatván, neki, mint már besorozott katona részére az egy évi önkéntességi kedvezmény kérelmezhetésére nézve szükséges belépési bizonyitvány többé kiállitható nem volt, minélfogva az n—i járás főszolgabirájának e részbeni eljárása ellen kifogás nem emelhető. Különben is a nevezett egyén a szóban forgó kedvezmény megadására többé igényt nem tarthat, mivel a védtörvényi utasitás II. része 4. §-ának 5. pontja értelmében az oly tanulmányi bizonyitványok, melyek csakis a tényleges szolgálatnak ezen szakasza alapján engedélyezett, kivételes elhalasztása folytán voltak megszerezhetők, semmi esetre sem nyujtanak igényt szolgálatkötelezettség teljesitése tekintetében megengedhető kedvezményekre s igy az egy évi tényleges szolgálat kedvezményére sem.

A póttartalék nyilvántartásában álló papok mentességi jogczimüket évenkint esperesi bizonyitványnyal érvényesen igazolhatják.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1893. évi 3481. sz. határozata:

A védtörvényi utasitás I. rész 49. §-a 1. *a*) és *b*) pontjában emlitett fölszentelt papok, alkalmazott lelkészek, segédlelkészek és papi jelleggel biró tanárok, a kik illető püspökük (rendfőnökük) bizonyitványa alapján a póttartalék nyilvántartásába már fölvétettek, ezen viszonyban való állásukat az illető esperesnek, mint közvetlen egyházi felsőbb hatóságuknak, bizonyit-

ványával is teljesen és érvényesen igazolhatják; miután az utasitás 49. §. 4. pontja nem tartalmaz olyan rendelkezést, mintha az emlitett egyének mentességi jogczimük fennállásának évenkinti igazolásaira kizárólag püspökük bizonyitványát volnának kötelesek beterjeszteni.

Kiskoruak az egyévi önkéntesi kedvezményről le nem mondhatnak.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1890. évi 22,606. sz. határozata:

Egy évi önkéntesi szolgálatban álló kiskoruak az egyévi önkéntességi kedvezményről atyai vagy gyámi beleegyezés nélkül le nem mondhatnak, miután annak idején is atyai vagy gyámi beleegyezés mellett soroztattak be egyévi önkéntesek gyanánt.

A székes-fővárosi «Clotild-szeretetház»-nál alkalmazott tanitók, valamint a «vándor-tanitók» is népiskolai tanitóknak tekintendők s mint ilyenek, — a többi feltételek fenforgása esetén — részesitendők a védtörvény 32. §-ában és a védtörvényi utasitás I. rész 50. §-ában emlitett kedvezményben.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1889. évi 10,013. sz. határozata.

A tanitás terén működő azon egyének, a kik a papjelölteket megillető kedvezményben részesültek, azonban ezt elvesztették, a tanitókat megillető kedvezményben még mindig részesithetők.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1893. évi 4098. sz. határozata:

A Királyhágón tuli ágostai hitvallásu evangelikus egyház valamely pap- és tanitó-képző intézetében (hittani és paedagogiai szemináriumában) kiképzett és eredetileg a papjelölteket megillető kedvezményben részesitett egyének, ha a védtörvényi utasitás 48. §. 2. *b*) pontjában megállapitott 4 év alatt nem nyernek lelkészi, segédlelkészi, vagy papi jelleggel biró tanári alkalmazást, azonban mint tanitók, a tanitás terén tényleg működnek: utólagosan a tanitói kedvezményben részesittetnek, egyuttal azonban a papjelölti kedvezménytől természetesen megfosztatnak, mert a nyert képesités kettős, t. i. papi és tanitói jellege következtében, az ily egyén besoroztatása alkalmával a tanitójelölteket megillető kedvezményre is igénynyel birt, bár akkor nem ezt, hanem az időközben elvesztett papi kedvezményt vette is igénybe.

---

3. Vétségek és kihágások.

A védkötelezettségüknek eleget nem tett ifjak szüleik nélkül még azon esetben sem kaphatnak kivándorlási engedélyt, ha törvényhatósági bizonyitványnyal igazolják, hogy nem a védkötelezettség elkerülése végett szándékoznak kivándorolni.

A m. kir. honvédelmi miniszternek 1891. évi 1003. sz. a. a m. kir. belügyminiszterhez intézett átirata:

A 17. életévüket betöltött, azonban védkötelezettségüknek, vagy tényleges szolgálati kötelezettségüknek eleget nem tett ifjak, a monarchián kivüli külföldre kivándorlási engedélyt csak akkor nyerhetnek, ha szüleikkel együtt vándorolnak ki; különben az a védtörvény 64. §-a alapján megtagadtatik. Ennek ellenében azon körülmény, hogy a kivándorolni szándékozó ifju saját törvényhatóságától bizonyitványt mutat fel az iránt, hogy nem a védkötelezettség elkerülése végett vándorol ki, a véderő magasabb érdekeivel szemben figyelembe nem vehető. Ennek indoka az, hogy a védkötelezettség kijátszásának lehetősége megakadályoztassék. Hasonló intézkedés az 1882. évi osztrák védtörvényi novellába már akkor felvétetett. A magyar törvénybe ez azért nem vétetett föl, mert az 1879. évi L. t.-cz. 22. §. 2. bekezdése értelmében a törvényhatóságok e részbeli bizonyitványainak felülvizsgálata a honvédelmi miniszter által különben is gyakoroltatván, a visszaélések meggátlására ez elégségesnek mutatkozott. Ezen visszaélések különösen az ország román ajku vidékein mutatkoztak. Ezekre való tekintettel az 1889. évi VI. t.-cz. 64. §-ában külön is utalás történik az 1879. évi L. t.-cz.-re. A törvényhatóságok e részbeli bizonyitványai azon okból nem lehetnek egyedül mérvadók, mivel ezen kérdés nemcsak az ő korlátoltabb hatáskörük alapján, hanem országos szempontból birálandó meg.

Az 1889. évi VI. t.-cz. 45. §-ába ütköző véderő elleni vétség tényálladékához határozottan azon czélzat kivántatik meg, hogy a monarchia határainak elhagyása a hadkötelezettség kikerülése czéljából történjék.

A m. kir. Curia 1894. évi 5141. sz. határozata:

M. Illés vádlott 1887. évben az I. korosztályban sorozáson volt, midőn alkalmatlannak nyilvánittatott. Vádlott még ugyanezen évben utlevél nélkül kivándorolt Amerikába, a hol 1891. évig maradt, onnan visszatérve azonnal önként jelentkezett hadkötelezettségének teljesitése végett a moraviczai járás főszolgabirájánál, a ki az eljárást ellene meginditotta s vádlottat alkalmassága esetére egy évi szolgálatmeghosszabbitással sujtotta, egyuttal pedig az

ügyet a büntetés alkalmazása végett a biróságnak beküldötte. Vádlott alkalmasnak találtatván, a póttartalékba osztatott. Ezen tényállás folytán védekezése, hogy ő kereset czéljából vándorolt ki Amerikába, tekintve a megyeszerte ismert viszonyokat, a felette sulyos megélés lehetőségét, de tekintve, hogy a nép előtt az Amerikába való kivándorlás egyértelmü a biztos boldogulással és ezért az Amerikába való kivándorlás a legközönségesebb, legtermészetesebb dolognak tünik a nép szemeiben s arra az egyesek minden meggondolás nélkül vállalkoznak, nagyon valószinü, s ezzel szemben az, mintha vádlott hadkötelezettségének kikerülése czéljából vándorolt volna ki, mivel sem lett igazolva, mert az, hogy vádlott utlevél nélkül indult utnak, nem szolgáltathat ez irányban bizonyitékot, a mennyiben a nép körében az utlevél nélküli kivándorlás általánosan bevett szokás s nagyon szórványos azon esetek száma, a midőn az egyesek utlevelet szereznek maguknak. Ezért a mennyiben az 1889. évi VI. t.-cz. 45. §-ában meghatározott vétség tényálladékához határozottan azon czélzat kivántatik meg, hogy a monarchia határának elhagyása a hadkötelezettség kikerülése czéljából történjék és ezen czélzat vádlott ellenében nem volt megállapitható, ebben bünösnek nem lehet őt kimondani, de miután vádlott a sorozásokon meg nem jelent, az Amerikába való kivándorlás nem fogadható el olyan okul, mely ezen mulasztást igazolni képes volna, miért is vádlottat az 1889. évi VI. t.-cz. 44. §-ának első bekezdésébe ütköző véderő elleni kihágásban vétkesnek kellett kimondani és 10 frt pénzbüntetésre itélni. A kassai kir. itélő tábla vádlottat elévülés indokából, mert ebben az ügyben hat hónapig intézkedés nem történt, felmentette a bünvádi eljárás alól. A kir. Curia a kir. tábla határozatát megváltoztatta s az első biróság itéletének indokaiból bünösnek mondta ki és 10 frt pénzbüntetésen kivül 8 napi fogházra itélte.

Oly egyénnek kivándorlása, aki azon időben, midőn korosztálya az ujonczozásra fel volt hiva, honpolgári minőséggel még nem birt s az 1879. évi L. t.-cz. 48. §-a alapján szerzett magyar honpolgársága csak 32 éves korának betöltése után tünik ki, hadkötelezettségi szempontból nem esik kifogás alá.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1888. évi 4946. sz. a. a m. kir. belügyminiszterhez intézett átirata.

(Közölve az I. kötet 23. lapján.)

A ki azon időben, midőn sorozás alá kerülne, engedély nélkül kivándorlást kisérel meg; még az esetben is, ha szándékában rendőrileg megakadályoztatott, az 1889. évi VI. t.-cz. 45. §-ában meghatározott véderő elleni vétséget követ el.

A m. kir. Curia 1893. évi 11,477. sz. határozata:

Tekintve, hogy vádlott beismerte, hogy ő, mikor Galicziában Vadoviczon azért, mert utlevele nem volt, letartóztatott, már utban volt Amerikába, hogy ott két évig tartózkodjék; tekintve, hogy vádlott éppen azt az időt czélozta külföldön tölteni, a mikor neki mint hadkötelesnek a sorozáshoz meg kellett volna jelenni; és tekintve, hogy az 1889. évi VI. t.-cz. 45. §-ban meghatározott véderő elleni vétségnek alkotó elemét már az a tény képezi, ha valaki a hadkötelezettséget kikerülni törekszik, a minek vádlott világos jelét adta azzal, hogy az osztrák-magyar monarchia területét elhagyni akarta, ezzel szemben pedig vádlottnak az a védekezése, hogy ő nem a hadkötele-

zettség kikerülése, hanem munkakeresés végett akart külföldre távozni, mentő körülményt nem képez, mindezeknél fogva mindkét alsóbiróság itélete megváltoztatásával vádlott az idézett törvényczikkbe ütköző vétségben mondatik ki bünösnek és ezért tizennégy napi fogházra és behajthatlanság esetén 1 napi fogházzal helyettesitendő és az 1889. évi VI. t.-cz. 66. §. 2. bekezdésében kijelölt czélokra forditandó 5 frt pénzbüntetésre itéltetik, valamint a rabtartási költség megtéritésére is köteleztetik.

A közigazgatási hatóság által hadszökevénynek nyilvánitott, azonban hadi szolgálatra alkalmatlannak talált egyénnel szemben a v. t. 44. §-ának második és harmadik bekezdése alapján a biróság tartozik eljárni s csak a biróság esetleges felmentő itélete után lehet helye a közigazgatási hatóság részéről az id. t.-cz. 44. §-a első bekezdésében foglalt büntetés alkalmazásának.

A m. kir. minisztertanács 1890. évi november hó 19-én hozott határozata:

Ha az 1889. évi VI. t.-cz. 68. §-a szerint, a közigazgatási hatóság által hadszökevénynek nyilvánitott, azonban hadi szolgálatra alkalmatlannak talált, vagy a póttartalékba ajánlott hadkötelesekre vonatkozó iratok, a közigazgatási határozat jogerejüvé válta után, a védtörvény 44. §. második, harmadik és negyedik bekezdéseiben foglalt szabadság- és pénzbüntetés alkalmazása végett az illetékes járásbirósághoz áttétetnek: — a biróság ezen határozat vétele után a maga illetékességét sohasem tagadhatja meg, hanem föltétlenül tartozik büntető bióságként szabályszerüleg eljárni és érdemileg felmentő vagy marasztaló itéletet, illetőleg határozatot hozni azon kérdés fölött, hogy terheli-e a vádlottat szándékos és a 44. §. 2-ik, 3-ik és 4-ik bekezdései szerint büntetendő cselekmény vagy sem. Ily érdemleges elintézés nélkül a járásbiróság vissza nem küldheti az ügyet «illetékes eljárás végett» a közigazgatási hatósághoz, mert ez a hatóság a védtörvényi utasitás 80. §-ának 3-ik pontja szerint, csak a kir. biróságok fölmentő itélete után alkalmazhatja az 1889. VI. t.-cz. 44. §-a 1-ső bekezdésében foglalt pénzbüntetést.

A sorozástól való elmaradás kihágásának elévülése nem az elmaradás napjától, hanem a vádlott 36. életévének betöltésétől számitandó.

A m. kir. Curia 1894. évi 2961. sz. határozata:

B. Mátyásnak 1875., 1876. és 1877. években mint védkötelesnek, a sorozó bizottság előtt meg kellett volna jelenni, azonban az ujonczállitásokon nem jelent meg, mire a sz—i kir. törvényszék által a véderőről szóló 1889. évi VI. t.-cz. 47. §. alapján vétségben vétkesnek mondatott ki, s azért egy hónapi fogházra és 10 frt pénzbüntetésre itéltetett. A budapesti kir. itélő tábla a törvényszék itéletét megváltoztatta, s vádlottat felmentette azon indokból, mivel a vád tárgyát képező vétség elévült; mert a vád tárgyát képező, s a véderőről szóló 1889. évi VI. t.-cz. 47. §-ába ütköző véderő elleni vétség tekintetében a büntető eljárás megindithatása a hivatkozott törvény 67. §-ának 1. és 2. bekezdése szerint a cselekmény véghezvitele napjától számitott 3 év alatt elévül. Ebből folyólag, minthogy vádlott a vádbeli cselekményt az 1877. évben fejezte be; minthogy továbbá ellene a büntető eljárás iránt csak 1892. évben történt intézkedés: kétségtelen, hogy a fentebb jelzett elévülés — a mi hivatalból figyelembe veendő — beállott.

A kir. Curia mindkét alsó biróság itéletének megváltoztatásával vádlottat 15 napi elzárásra és 50 frt pénzbüntetésre itélte. A Curia a fenforgó esetben az elévülés kezdetéül a 36. év betöltésének napját mondta ki, minthogy pedig ettől a naptól, vagyis 1892. évi február 21-től kezdve a bünvádi eljárás meginditásáig a három év le nem telt, elévülés nem forog fenn.

Ha a büntetésből szolgálat hosszabbitással besorozott és állományba vett egyén felülvizsgálat utjára mint hadképtelen a hadseregből elbocsáttatik, ujabb büntetéssel nem sujtható.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1888. évi 30,609. sz. határozata:

A hadsereghez korosztály és sorsszám rendjén kivül két évi szolgálathosszabbitással besorozott és állományba vett, azonban felülvizsgálat utján «hadképtelen» gyanánt a hadseregből elbocsátott egyén, ujabb büntetéssel a polgári büntető biróság utján nem sujtható, hanem a közigazgatásilag hozott s őt hadszökevénynek kimondott büntető határozat irányában már végrehajtottnak tekintendő, mert az ily egyén besoroztatása után tényleges szolgálatra büntetésből ugy is azonnal behivatott s egy ideig tényleges szolgálatban tartatott is.

A korosztály és sorsszám rendén kivül állitandó hadszökevényeknek kimondott hadkötelesek oly czélból, hogy az utósorozásra elővezethetők legyenek, letartóztathatók.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1888. évi 30,390. sz. határozata:

Jogérvényes közigazgatási határozattal, a korosztály és sorsszám rendén kivül állitandó hadszökevényeknek kimondott oly hadkötelesek, kik a kiszabott határidőben az utósorozásra meg nem jelennek és a rendőri felügyelet alatti időben a rendőri közegek elől megszöktek: a legutóbbi elfogatás napját követő legközelebbi utósorozás napjáig oly czélból, hogy a legközelebbi utósorozásra elővezethetők legyenek, letartóztathatók, mert büntetendő cselekménynyel terhelt egyének, ha a szökést megkisérlették, az ellenök a közigazgatási hatóságok előtt inditott ügyekben is letartóztathatók; a hadszökevény pedig a védtörvénybe ütköző büntetendő cselekményt követ el, s ennélfogva letartóztatása elrendelendő.

A mennyiben a többé már utó nem állitható hadszökevények ellenében a büntető eljárás megindithatása már elévült, az elévülés folytán a további eljárást a közigazgatási hatóság is megszüntetheti.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1891. évi 2173 sz. határozata:

A 36-ik évüknek betöltése után többé már utó nem állitható állitásköteles szökevényekre vonatkozó állitási lajstromkivonatok, esetleg a többi iratok a védtörvényben megállapitott büntetésnek kiszabása és alkalmazása czéljából, az illető kir. birósághoz még azon esetben is átteendők, ha az illető állitásköteles szökevény kinyomozható, illetőleg annak tartózkodási helye és lakása a büntető bírósággal egyuttal közölhető nem volna is, mert az ismeretlen tartozkodásu vádlottnak kinyomozása, esetleg köröztetése, vagy a kiadatása iránti intézkedések megtétele az illető büntető biróság feladata, s ugyancsak a biróság hivatott a büntető eljárás megindithatásának esetle-

ges elévülése tekintetében határozni. A mennyiben azonban a közigazgatási hatóság által oly állításkötelesek is tartatnának nyilván, a kiknek tartózkodási helyük nem tudatik ugyan, de a kik 39-ik életévüket már betöltötték: az ily esetekben a védtörvény 67. §-ában megállapitott elévülés, ha az hatósági intézkedés által időközben meg nem szakittatott, s igy tényleg beállott, a közigazgatási hatóság által is kimondható, illetőleg a büntethetőség törvényes elévülése folytán a további eljárás ezek irányában általa is beszüntethető.

A kir. biróságok hatáskörébe tartozó védtörvény elleni kihágások, valamint a védtörvénybe ütköző vétségek eseteiben is a biróságok fölmentő itéletei, illetőleg beszüntető határozatai ellen felebbezési joggal élni a kir. ügyészek hatáskörébe tartozik.

A. m. kir. honvédelmi miniszter 1892. évi 2435. sz. határozata.

A katonai kiképzésre vagy fegyvergyakorlatra behivott honvédek ellen az általuk még polgári állásukban elkövetett kihágások miatt kiszabott szabadságvesztés büntetések végrehajtása.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 48,988. sz. körrendelete:

A katonai kiképzésre vagy fegyvergyakorlatra behivott honvédek ellen az általuk még polgári állásukban elkövetett kihágások miatt közigazgatási hatóságok által kiszabott szabadságvesztés büntetések végrehajtása tárgyában a következőket rendelem. A szóban levő szabadságvesztés büntetések végrehajtása az elitéltek szabadságolásáig elhalasztandó; a hosszabb ideig tartó szolgálatra behivott s időközben elitélt honvédek szabadságvesztés büntetésének végrehajtása iránt pedig az illető honvéd kerületi parancsnokság haladéktalanul megkeresendő, nehogy a hosszabb ideig tartó katonai szolgálat alatt a már jogérvényessé vált itélet végrehajtása elévüljön. Magától értetik, hogy a honvédségi fogdákban foganatositott büntetés tartama alatt felmerült tartási költségek az illető vármegye, Budapest fővárosban a rendőrség főkapitánysága által megtéritendők lesznek, s az ekképen megtéritett tartási költségek behajtásánál, esetleg végleges elszámolásánál ugyanazon elv lesz irányadó, mely követendő lenne akkor, ha az illető büntetését nem a honvédség, hanem a közigazgatási hatóság fogdájában ülte volna le.

4. Vegyes.

A hadmentességi dijalapból személyes pótlékban csak a közös hadsereg, haditengerészet és a honvédség egyénei részesithetők.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1892. évi 72,661. sz. határozata:

A hadmentességi dijalapból személyes pótlékok, a hadmentességi dijról szóló 1880. évi XXVII. t.-cz. 8. §-ának 1-ső pontja értelmében, csakis a cs. és kir. közös hadsereg, haditengerészet és a honvédség egyéneinek adományozhatók. A m. kir. csendőrség tagjai tehát ily személyes pótlékokra nem birnak igénynyel, mert a törvény taxative sorolja fel, hogy ily személyes pótlékok kiknek adományozhatók.

A katonai tisztképző intézetek növendékei a népfölkelési lajstromokba fel nem veendők, midőn 19 éves korukat elérve a népfölkelési kötelezettségbe lépnek.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1892. évi 11,806. sz. határozata.

Külföldön tartózkodó magyar állampolgár távollétében az állampolgárság elvesztése szempontjából megszakitást idéz elő az, ha kiskoru fia magyar hatóság felhivása folytán az illetőségi község javára állittatott.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 61,930. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 27. lapján.)

A magyar állampolgárság távollét általi elévülése megszakittatik az által, ha az illető a népfölkelés vagy az állitáskötelesek lajstromába időközben fölvétetik.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1891. évi 16,869. sz. a. a m. kir. belügyminiszterhez intézett átirata:

A ki az országból távol van, de az 1879. L. t.-cz. 31. illetőleg 32. §§-aiban az állampolgárság elvesztésére megkivántató 10 év letelte előtt védkötelessé válik és a népfölkelés vagy az állitáskötelesek lajstromaiba fölvétetik, arra nézve a magyar állampolgárság elévülése megszakad és a 10 évi távollét csak azon időponttól számitható, a melyben védkötelezettségi ideje letelt, vagy a mikor állitási, esetleg katonai vagy honvédségi szolgálati kötelezettségének, vagy a mennyiben hadmentességi dijra kötelezett: ebbeli

kötelezettségének végleg eleget tett. Indokok: Ha az ily kiskorában szüleivel kivándorolt egyén magyar állampolgársága, szüleinek 10 évi távolléte által szintén elveszettnek jelentetvén ki: ez által a véderő érdekei károsittatnának, s megkönnyittetnék a védkötelezettség alóli kibuvás, sőt ezen elv általános alkalmazása által mintegy elismertetnék az, hogy a védkötelezettség megszüntetésére elégséges a huzamos ideig tartó s annak teljesitésétől való következetes vonakodás. Ez pedig különösen az ország azon részeiben, a melyekben a védkötelezettség alóli kivonás, eltávozás utján tömegesen fordul elő — alkalmas eszközül fogna felhasználtatni a védkötelezettség kijátszására.

A hadmentességi dijalapból folyósitandó személyes pótlék folyósitásának időpontja.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1892. évi 16694. sz. határozata:

A hadmentességi dijalapból folyósitandó személyes pótlék azon esetben, ha a nyugállományba helyezett tiszt a felülvizsgálat alkalmával, vagy a nyugállományba helyezés után egy hónap alatt kéri a pótlékot: a nyugállományba helyezés napjától, — különben pedig a személyes pótlékot engedélyező legfelsőbb elhatározás napját követő hó 1-étől folyósitandó.

A népfelkelési lajstromba való felvétel a külföldön tartózkodó magyar állampolgár távollétének folytonosságában megszakitást idéz elő.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 10.340. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 29. lapján.)

Külföldön tartózkodó magyar állampolgár távollétének folytonosságában a hadmentességi dij lerovása, az állampolgárság elvesztése szempontjából megszakitást idéz elő.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 92.429. sz. határozata.

(Közölve az I. kötet 26. lapján.)

A volt cs. kir. csendőrtisztek özvegyeinek nyugdija a hadmentességi dij alap terhére esik.

A m. kir. honvédelmi miniszternek 1893. évi 2709. sz. alatt a m. kir pénzügyminiszterhez intézett átirata:

Az abszolut korszak végén, illetőleg az alkotmány helyreállitásakor (1867-ben) nyugállományba helyezett volt cs. kir. csendőrségi tisztek özvegyeinek nyugdija a hadmentességi dijalap terhére utalványozandó, mert a volt cs. kir. csendőrök közös hadseregbeli katonáknak tekintendők. Indokok. Az 1887. XX. t.-cz. 36. §-a határozottan rendeli: hogy a katonai özvegyeknek stb. nemcsak a közös pénzügyminiszter javadalmazásából fizetett ellátási illetményei és kegydijai, hanem az ezen törvény életbelépte után, de a régi szabályok alapján kiszabandó ellátási illetmények és kegydijak is a hadmentességi dijalapot terhelik. Az 1891. X. t.-cz. épily határozottan rendeli, hogy az ezen törvény alapján megállapitott tiszti özvegyi nyugdijak-

ból fölmerülendő kiadási többlet az 1887. XX. t.-czikk 36. §-a értelmében a hadmentességi dijalapot terheli. A törvények ezen félremagyarázhatatlan határozataival szemben nem lehet jogosan hivatkozni a cs. kir. csendőrparancsnokságok feloszlatása tárgyában a magyar és az osztrák kormány közt 1867. márcz. 8. illetve 14-ikén kötött egyezményre és annak az 1871. évi értelmezése *c)* pontjában foglalt azon határozmányra, hogy az özvegyi nyugdijak azon állam pénzügyeinek számlájára utalványozandók, a melyben az elhalt utóljára tényleg állomásozott, minthogy ezen egyezmény 5 pontja és az 1871-iki interpretatió *a)* pontja bizonyitja, hogy ezen egyezmény addig bir érvénynyel, a mig a nyugdijteher megosztása iránt törvényes uton más intézkedés nem történik.

A ki a katonai szolgálat következtében oly testi fogyatkozásba esik, a mely miatt elbocsátása válik szükségessé: hadmentességi dijat még akkor sem tartozik fizetni, ha különben vagyonos és keresetképes is.

A mi kir. honvédelmi miniszter 1894. évi 30.387. sz. határozata.

A katonai nevelő- és képzőintézetekben alkalmazott tanárok és tanitók részére szolgálati idejük számitása tekintetében biztositott kedvezmény azon tanári vagy tanitói minőségben müködő tiszteket is megilleti, kik az iskolai szünidő alatt csapatszolgálatot teljesitenek.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1892. évi 72,638. sz. határozata:

Az 1875. évi LI. t.-cz. 12. §-a a katonai nevelő és képzőintézeteknél alkalmazott tanárokat és tanitókat a szolgálati idő számitása tekintetében nyugdijkedvezményben részesiti más tisztekkel szemben. A törvény ezen kedvezménye azon tanári vagy tanitói minőségben müködő tiszteket is megilleti, a kik az iskolai szünidők alatt csapatszolgálatot teljesitenek. Indokok: Ellenkező esetben ezen tanárok csupán azért volnának hátrányosabb helyzetben, mert a rendszeresitett szünidőt nem élvezik, hanem más téren tesznek szolgálatot.

Az 1879. évi XXXVI. t.-cz. értelmében a katonaságnak rendelt élelmezés elmulasztásáért kártérités állapitható meg, de büntetés nem szabható.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 1136. sz. határozata:

J. J. és társa b—i lakosok ellen katona elszállásolás körüli ellenszegülés miatt inditott ügyre vonatkozó iratokat a m. kir. honvédelmi miniszter ur felülvizsgálás végett ide tévén át, ezen ügyben a közigazgatási bizottságnak harmadfokban hozott határozata, — tekintettel arra, hogy a közigazgatási bizottság kihágási ügyekben való biráskodásra jogositva nincs — hivatalból megsemmisittetik s ehhez képest a vármegye alispánjának másodfoku határozata, mely szerint az x—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, illetve az abban kirótt 30—30 frt pénzbüntetés leszállitásával J. J. és társai b—i lakosok a katonaságnak rendelt élelmezés megtagadásáért az 1879. évi XXXVI. t.-czikkbe ütköző kihágásban vétkeseknek mondattak ki s egyenként 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1 napi elzárásban s 50 kr. kártéritésben marasztaltattak el, az elmarasztal-

tak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: a kártéritésre vonatkozó részében érintetlenül hagyatik, büntetést megállapitó részében azonban megváltoztattatik s panaszlottak a kiszabott büntetés megfizetése alól felmentetnek. Mert az 1879. évi XL. t.-cz. 1. §-a értelmében csak azon cselekmény képez kihágást, melyet valamely törvény vagy törvényes rendelet kihágásnak nyilvánit. Minthogy pedig az 1879. évi XXXVI. t.-cz. szabványainak megszegése sem azon, sem más törvény, avagy törvényes rendelet által kihágásnak nyilvánitva nincsen, minthogy továbbá büntető határozmányokat az idézett 1879. évi XXXVI. t.-cz. sem tartalmaz, ennélfogva a panaszlottak terhére rótt mulasztás, törvényes alap hiányában, büntethetőnek nem találtatott.

Tényleges katonai szolgálatra bevonuló állami tisztviselők illetményei a tényleges szolgálat idejére beszüntetendők

A m. kir. miniszterelnöknek 1892. évi 1324. sz. a. a miniszterekhez intézett körlevele:

Minisztertanácsi határozattal kimondatott, hogy azon köztisztviselőknek illetményei, a kik tényleges katonai szolgálatra bevonulnak, a tényleges szolgálat idejére beszüntetendők. Ugyanakkor a póttartalékosok 8 heti katonai kiképeztetése e tekintetben a tényleges katonai szolgálattal egyértelmünek mondatott ki.

Rangosztályba nem sorolt honvéd havidijasok, polgári alkalmaztatásra jogositó altiszti igazolványra nem tarthatnak igényt.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1887. évi 57,795/1886. sz. határozata

A rangosztályba (napidij-osztályba) nem sorolt honvéd havidijasok a kiszolgált altisztek számára az 1873. évi II. t.-cz. alapján kiállitandó, polgári alkalmaztatásra jogositó igazolványra igényt nem tarthatnak. Ilyenek a honvédségnél: a főtörzsfoglárok, törzsfoglárok, törzsőrmesterek, a Ludovika Akadémiában alkalmazott havidijas felügyelő altisztek, és a műmesterek. Azon ily havidijasok, kik eddig ily igazolványokkal már elláttattak: jogosultságukat, illetve igazolványukat a törvény által biztositott időre megtartják.

V.

KÖZGAZDASÁG.

A) Iparügyek.

1. Az ipar megkezdése.

Az iparigazolvány kiadásához szükséges föltételek igazolása az iparhatóságok előtt.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 21,933. sz. határozata:

Az országos ipartestületi gyülés központi bizottsága mult évi 424. sz. a. kelt s hozzám intézett felterjesztésében előadja, hogy némely iparhatóság az ipar gyakorlására szóló iparigazolványok kiadásánál nem vizsgálja kellő szigorral, vajjon a bejelentő hogyan és mi módon s mily értékü bizonyitványokkal képes igazolni azt, miszerint az ipartörvény 6. §-ában foglalt feltételeknek tényleg megfelelt; továbbá ugyancsak felterjesztésében azt kéri, hogy az iparhatóságok az igazolványok kiadásáról az illető ipartestületet 8 nap alatt értesitsék, azon okmányokat pedig, melyek az igazolvány kiadásának alapjául szolgáltak, 15 napig tartsák vissza azon czélból, hogy az okmányok az ipartestület megbizottai által betekinthetők legyenek. Habár az iparhatóságok szabadon mérlegelni jogositvák azon bizonylatokat, melyek az ipartörvény 6. §-ában emlitett feltétel beigazolását eredményezhetik, és habár az ipartörvény 177. §-a világosan rendeli, hogy az iparigazolványok, illetőleg iparengedélyek kiadásáról az illető ipartestület is azonnal értesitendő, mégis indittatva érzem magamat az emlitett felterjesztés folytán azon elveket kijelölni, melyek az ipartörvény 4-ik, illetőleg 6-ik §-a alapján kérelmezett iparigazolványok kiadásánál zsinórmérvül követendők. Annak beigazolására ugyanis, hogy a bejelentő szakbavágó munkával az ipartörvény 4. §-a értelmében a tanonczbizonyitványban igazolt tanidőn kivül két, avagy a 6. §. szerint összesen három évig foglalkozott, mindenekelőtt és első sorban a bejelentő munkakönyvének kell szolgálnia; mert az ipartörvény 99. illetőleg 111. §-a szerint a segédnek vagy gyári munkásnak különben is munkakönyvvel kellett ellátva lennie, s igy ezen bizonylati eszköz a legalkalmasabb az ipartörvény 4., illetőleg 6. §-ában foglalt feltétel beigazolására. A mennyiben az iparigazolványt kérő, bármi előre nem látható okokból ily munkakönyvvel nem birt, vagy ilyet előmutatni nem képes, ez esetben az iparigazolvány az iparos vagy iparosok részéről kiállitott magánbizonyitványok alapján is kiadható, ha ezen bizonyitványok tartalmukra nézve, illetőleg a bennök emlitett tények tekintetében az illető ipartestület vagy iparhatóság, vagy községi elöljáróság által igazolási záradékkal vannak ellátva. Magától értetvén, hogy ha a bejelentő által igazoltatni kivánt tényről maga az iparos — elhalálozás folytán vagy más okokból — bizonyitványt már ki nem állithatna, ez esetben az iparigazolvány kiszolgáltatására elegendő alap-

pal birhat az ipartestület, iparhatóság vagy községi elöljáróság o..y bizonylata is, mely által igazoltatik, hogy a bejelentő tényleg két, illetőleg három éven át szakbavágó mühelyben vagy gyárban szakbavágó munkával foglalkozott. Minden előadott esetekben felfolyamodás vagy panasz lehetősége szempontjából czélszerü leend, ha az iparhatóság a képesités igazolására szolgáló okmányokat az iparigazolvány kiszolgáltatásától számitandó 6 hónapig visszatartja, mely idő alatt az okmányok csak különösen figyelemre méltó okokból és ekkor is csak az esetben lesznek kiadhatók, ha a bejelentő azokat megfelelő másolatokkal pótolja. Az országos ipartestületi gyülés központi bizottságának azon kérése, hogy az iparigazolványok kiszolgáltatásáról az ipartestület is azonnal értesittessék, az ipartörvény 177. §-a által lévén indokolva, felhivom a másodfoku iparhatóságot, hogy az elsőfoku iparhatóságot az ezen törvényszakaszban foglalt rendelkezés szem előtt tartására utasitsa.

A képesitéshez kötött ipar gyakorlatához kivánt képesités igazolási módozatai.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 70,335. sz. határozata: Ismételten panaszok fordultak elő a tekintetben, hogy az iparhatóságok az 1884. évi XVII. t.-cz. 4. és 6. §-ai által követelt képesités igazolására szolgáló okmányok elfogadása körül nem járnak el a kellő gondossággal és nevezetesen a szakba vágó munkával eltöltött foglalkozást illetőleg gyakran megelégesznek oly magán jellegü bizonyitványok bemutatásával, s azok alapján a kért iparigazolványt kiszolgáltatják, melyek a hitelesség jellegét nélkülözik. Jóllehet az iparhatóság az ipartörvény rendelkezései értelmében a képesités igazolásának formái tekintetében nincs feltétlenül és kizárólag a bizonyitásnak egyetlen egy módjához kötve, s e tekintetben jogositva vannak a folyamodók által felmutatott bizonyitékokat szabadon mérlegelni, mindamellett szükségesnek látom ujólag kiemelni azt, hogy az ipartörvény 4. és 6. §-aiban emlitett esetekben a szakbavágó munkában eltöltött 2, illetőleg 3 évi gyakorlati foglalkozás igazolására első sorban és rendszerint a bejelentő munkakönyvének kell szolgálnia; a mi a jelen viszonyok közt annál inkább szem előtt tartandó, minthogy az 1884. évi XVII. t.-cz. életbe léptetésétől számitva már hét év telvén el, ezen idő óta minden iparossegédnek és gyári munkásnak az idézett törvény 99. §-a értelmében munkakönyvvel kellett ellátva lennie s ennélfogva természetszerüleg mindazoktól, a kik jelenleg valamely iparágat önállóan üzni szándékoznak, a megállapitott képesités igazolása czéljából rendszerint a munkakönyv előmutatása követelhető, s az ipartörvény 4., illetőleg 6. §-aiban foglalt kellék beigazolására a munkakönyv most már nemcsak a legalkalmasabb, hanem egyszersmind a szabályszerü bizonyitási eszköznek tekintendő. A midőn az iparhatóságot ezekre, a hatósága alatt levő elsőfoku iparhatóságok megfelelő utasitása és ahhoztartás czéljából ujólag figyelmeztetem, egyuttal megjegyzem, hogy arra nézve, vajjon rendkivüli körülmények fenforgása esetén vagy midőn oly iparbejelentőről van szó, a ki a szakbavágó munka által szerzett képesitését az 1884. évi XVII. t.-cz. életbe lépését megelőző időszakra nézve kivánja igazolni, e czélból mennyiben fogadhatók el munkakönyv hiányában egyéb hiteles és alkalmas bizonyitási eszközök, továbbra is a volt földmivelés-, ipar- s kereskedelemügyi miniszter ur által 1889. évi május 5-én 21,933. sz. alatt kiadott körrendeletben foglalt rendelkezések szolgálnak irányadóul.

A lakhatási engedély fel nem mutatása az iparigazolvány kiadásának megtagadására elegendő indokul nem szolgálhat.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 78,405. sz. határozata:

M. A. k—i lakos által szobafestésre kért iparigazolvány tárgyában kelt átirat csatolmányainak visszazárása mellett van szerencsém czimedet tisztelettel értesiteni, hogy K. szab. kir. város tanácsának és S. vármegye alispánjának azon határozatait, melyek szerint a fent emlitett szobafestőnek az iparigazolvány kiszolgáltatását azon oknál fogva tagadták meg, mivel lakhatási engedélyt felmutatni nem volt képes, nem tartom helyesnek; mert a megtagadás indokául a lakhatási engedély nem léte csak azon esetben volna felhozható, ha ez utóbbinak kiadása az 1886. évi XXII. t.-cz. 15. §-ának második bekezdésének végsorai értelmében a folyamodónak erkölcsisége ellen fenforgó alapos gyanu fenforgása miatt előzőleg már kifejezetten megtagadtatott volna; vagy ha az, hogy a lakhatási engedély ugyanily gyanu fenforgása miatt ki nem adható, az iparigazolvány kiadása iránt hozott első- és másodfoku fent idézett elutasitó határozatokban egyidejüleg szintén kimondatott volna; a lakhatási engedély puszta nem léte azonban, az iparigazolvány kiadásának megtagadására azon oknál fogva sem szolgálhat elegendő indokul, mert ilykép megtörténhetnék az, hogy midőn az illető lakhatási engedélyért folyamodna, az idézett törvényszakasz értelmében azon oknál fogva lenne elutasitható, mivel rendes keresete nincsen, s ezért a község terhelése nélkül magát fenn nem tarthatja.

Az oly iparosokra, kik igazolhatják, hogy ipari jogukat még az 1872. évi VIII. t.-cz. életbelépte előtt szerzett jogalapon, például czéhbeli tagság, remeklevél, stb. alapján kezdették gyakorolni, mint régi jogosultakra nézve, iparuk külön bejelentésének kötelezettsége fenn nem áll. Ellenben azok, kik ezen jogosultsággal nem birnak s iparukat az 1872. évi VIII. vagy az 1884. évi XVII. t.-cz. hatálya alatt megkezdvén, iparuk megkezdését be nem jelentették, a hivatkozott törvények 86., illetve 156. §-ába ütköző mulasztás-, illetve kihágásban vétkesek, és iparuk bejelentésére utasitandók.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 39,266. sz. határozata.

Ha a külföldi állampolgártól a község a lakhatási engedélyt az 1886. évi XXII. t.-cz. 15. §-a alapján megtagadta, az iparüzési jog részére még az esetben sem adható meg, ha különben az ipartörvényben meghatározott általános kellékeket igazolja.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 59,951. sz. határozata:

T. J. laschitzi illetőségü, jelenleg Győrött tartózkodó czipészsegéd azon kérelme tárgyában, hogy részére a czipészipar önálló folytatására feljogositó iparigazolvány adassék, a város tanácsának elutasitó határozatát a T. J. részéről törvényes határidőben benyujtott felfolyamodás következtében felülvizsgáltam és ennek eredményéhez képest az idézett és a folyamodót iparbejelentésével elutasitó határozatot ezennel harmadfokban jóváhagyom. Jóllehet ugyanis T. J. mind nagykoruságát, mind az 1884. évi XVII. t.-cz. 9. §-ában körülirt két évi szakbavágó gyakorlatot alkalmas módon igazolta s igy az ipartörvény 1. és 4. §-ában megállapitott feltételeknek eleget tett, mindazonáltal helybenhagyandó volt a város tanácsának szóban levő eluta-

sitó határozata, mert T. J.-tól a lakhatási engedély Győr sz. kir. város területére nézve a város tanácsa részéről folyó évi október hó 21-én 6160. sz. alatt hozott határozattal az 1886. évi XXII. t.-cz. 15. §-a alapján megtagadván, a nevezettnek önálló iparüzés iránt nyilvánitott kérelme tárgytalanná vált.

A ki képesitéshez kötött egyik iparágról a másikra megy át, az 1884. évi XVII. t.-cz. 47. §-a alapján részére az iparigazolvány kiszolgáltatása külön képesitett egyénnek alkalmazásától függővé nem tehető.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 4910. sz. határozata:

A Z. Á. csizmadiamester által füstölt hus készitésére kért iparigazolvány tárgyában a város tanácsának másodfokban hozott ama határozatát, melynél fogva részére az iparigazolvány csak ama feltétel mellett rendeltetett kiadhatónak, ha az üzlet vezetésére képesitett egyént alkalmaz, nevezettnek felebbezése folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vettem és ennek eredményeként eme határozatnak megváltoztatása mellett az eljárt elsőfoku iparhatóságnak határozatát, melynél fogva a kért iparigazolvány kiadatni rendeltetett, helybenhagyandónak találtam. Mert igaz ugyan, hogy a füstölt hus készitése a hentesipar fogalma alá tartozván, képesitéshez kötött iparnak tekintendő; miután mindazonáltal Z. A. a csizmadia-mesterség önálló gyakorlására jogosultsággal bir, az 1884. évi XVII. t.-cz. 47. §-a folytán a kért iparigazolvány kiszolgáltatása külön képesitett egyénnek alkalmazásától függővé nem tehető.

A régi czéhbeli mesterek nem kötelesek iparigazolványt váltani.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 31,183. sz határozata:

Azok, kik iparukat már az 1872. évi VIII. t.-cz. életbeléptetése előtt mint czéhbeli mesterek folytatták és ezt igazolni tudják, uj iparigazolványt váltani nem tartoznak; mert az iparbejelentés csakis azokra az iparüzőkre nézve kötelező, kik az 1884. évi XVII. t.-cz. hatályba lépte előtt már ipar üzési jogositványt nem nyertek.

Az iparigazolvány kiadása azon okból, mert a bejelentett üzletvezető telepedés joggal nem bir, meg nem tagadható. Az 1886. évi XXII. t.-cz. 9. §-a alapján a község a községi illetőség megszerzésére alapul szolgálható települési engedélyt megtagadhatja, de magyar állampolgárral szemben ezen joga nem terjed ki arra is, hogy rendes foglalkozás mellett, a községben való lakást és tartózkodást is megtilthassa. A mennyiben közrendészeti és közbiztonsági tekintetekből az illetőnek a községből való eltávolitása indokoltnak mutatkozik, a kiutasitás kérdésében nem a község, hanem a járási főszolgabiró van hivatva határozni. A szegénység, rendes kereseti foglalkozás kimutatása mellett, még közrendészeti és közbiztonsági szempontokból sem képezhet elegendő indokot a községből való kiutasitásra.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 46,254. sz. határozata:

B. J. n.-a—i csizmadia késes-ipar folytatására kért iparigazolványt, képesitett üzletvezetőül O. J. cs—i iparost jelentvén be. Az iparigazolvány

kiállittatott és abba az üzletvezető neve is feljegyeztetett; azonban időközben N. A. községe az üzletvezetőül bejelentett egyéntől szegénysége miatt a telepedési jogot megtagadta, sőt ennek a községben való tartózkodást sem engedte meg. Az elsőfoku iparhatóság ennek folytán az iparigazolványt visszatartotta és B. J.-t más képesitett üzletvezető bejelentésére utasitotta. A másodfoku iparhatóság az elsőfoku hatóság ezen rendelkezését jóváhagyta. B. J. felebbezvén, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter az alsófoku iparhatóságok határozatait a fent előadott indokokból hatályon kivül helyezte és az iparigazolvány kiadását rendelte el.

Egyes iparok, melyek nem foglaltatnak a képesitéshez kötött iparok jegyzékében, de az ott felsoroltak fogalma alá illenek, ezen jegyzékbe besorozhatók.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1885. évi 34,125. sz. határozata:

A kassai kereskedelmi- és iparkamara ezt a kérdést felvetvén, a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter kimondotta, hogy egyes iparosnak a képesitett ipart üzők közé sorozása a dolog természeténél fogva önként értetik, még akkor is, ha az illető ipar névszerint a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minisztérium 1884. évi 39,266. sz. rendeletében felsorolva nincsen, de természeténél fogva az ott felsoroltak fogalma alá illik; föltéve természetesen mindig azt, hogy az illető ipar oly mesterség, mely kézmives természeténél fogva rendszerint csak hosszabb gyakorlás utján sajátitható el és föltéve, hogy az illető iparág tényleg iparszerüen és nem pusztán mint háziipar üzetik.

Ha egy személy többféle ipart üz, mindegyik iparára külön iparigazolványt kell szereznie, de képesitését képesitéshez kötött több mesterség gyakorlásánál csak ezek egyikében kell kimutatnia.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1886. évi 1158. sz. határozata:

A K. F. gy—i lakos ellen, jogosulatlan iparüzés miatt inditott kihágási ügyet a közbevetett felebbezés következtében harmadfokban vizsgálat alá vettem, s ennek eredménye gyanánt az eljáró iparhatóságok részéről hozott marasztaló itéleteket azzal a módositással hagyom helyben, hogy a kiszabott pénzbüntetés behajthatatlanság esetén az 1879. évi XL. t.-cz. 22. §-a értelmében két napi elzárásra változtatandó át; mert egy személy az ipartörvény 47. §-a értelmében többféle ipart is üzhet ugyan, de mindegyikre külön iparigazolványt tartozik szerezni; képesitését azonban több képesitéshez kötött mesterség közül csak egyben tartozik igazolni.

Fióküzletre szóló iparigazolvány kérése alkalmából az 1884. évi XVII. t.-cz. 46. §-a értelmében a helyben lakó üzletvezető is bejelentendő. Ennek elmulasztása nem képez kihágást, de az üzlet megkezdése a bejelentés pótlásáig elhalasztandó.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 12,327. sz. határozata:

B. J. kereskedő ellen Sz—on fióküzletnek üzletvezető nélküli tartása miatt inditott kihágási ügyben, az eljárt iparhatóságok által hozott itélete-

ket, melyeknél fogva nevezett panaszlott az 1884. évi XVII. t.-cz. 156. §-ának *a)* pontja alapján 20 frt pénzbüntetés megfizetésére marasztaltatott, panaszlott felebbezése folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vevén, ennek eredményeként az emlitett itéletek megváltoztatása mellett elrendelendőnek találom, hogy B. J. fióküzletének megnyitásától mindaddig eltiltandó, mig az ipartörvény 46. §-ában foglalt feltételeknek eleget nem tesz; mert mig panaszlott az emlitett §. ezen rendelkezésének eleget nem tett, fióküzlete törvényszerüen bejelentettnek nem tekinthető, ennek elmulasztása miatt büntetéssel azonban nem sujtható, mert ezen cselekmény törvény által kihágásnak minősitve nincs. Az ipartörvény 156. §-ának *a)* pontja alapján büntetéssel csak akkor volna sujtható, ha a hatóság által a bejelentés törvényes kellékeinek pótlására felhivatván, üzletét ennek eszközlése nélkül nyitná meg, vagy folytatná.

A szabályszerüen kiadott és elfogadott iparigazolványért vagy iparengedélyért befizetett dijak vissza nem követelhetők.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 89,500. sz. határozata:

H. H. budapesti lakos az iránti kérelme ügyében, hogy a részére, tévedésből kiadott «bornagykereskedésre» szóló iparigazolványért befizetett 10 frtnyi ipardij neki visszatérittessék, a székesfőváros tanácsa részéről hozott másodfoku határozatot, mely szerint folyamodó jelzett kérelmével elutasittatott, a törvényes határidőben beadott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági határozatot ezennel harmadfokulag helybenhagyom, mert az iparigazolvány kiszolgáltatásaért járó s a felek által befizetett dij az ipartörvény végrehajtása iránt kiadott rendelet 13. §-ának 2. bekezdése értelmében csak az esetben térittetik vissza a illető félnek, hogy ha az iparigazolvány vagy iparengedély elnyerése iránti kérelmével jogérvényesen elutasittatott; ellenben a szabályszerüen kiszolgáltatott és elfogadott iparigazolványért vagy iparengedélyért az ipartörvény 4., illetve 21. §-ában megállapitott s a kérelmező fél által befizetett dijak többé vissza nem követelhetők, illetőleg többé vissza nem fizettetnek.

Italmérési üzletekben hideg és meleg ételeknek kiszolgáltatására külön iparhatósági engedélyt kieszközölni nem kell.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 1690. sz. határozata:

N. vármegye közönségének. A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a b—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával H. J. b-i lakos szatócs, 1. vendéglői iparnak iparhatósági engedély nélkül üzése miatt az 1884. évi XVII. t.-cz. 158. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 10 napi elzárásban; 2. a hatóságilag megállapitott záróra be nem tartása miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 74. §-a alapján 5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban és 3. ittas állapotban levő egyéneknek szeszesitalok kiszolgáltatása miatt, a hivatkozott t.-cz. 85. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az elsősorban emlitett s vendéglői iparnak iparhatósági engedély nélkül gyakorlására vonatkozó része, a kereskedelemügyi

miniszter ur elhatározásához képest megsemmisittetik s marasztalt az ellene ezen kihágás miatt emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetik; mert a korcsmákban, bormérésekben és egyszerü sörházakban hideg és meleg ételeknek kiszolgáltatása az italmérési üzlet folyományának tekintendő s külön iparengedély nélkül gyakorolható; ennélfogva vádlottra italmérési üzletnek engedély nélkül folytatása miatt kirótt pénzbüntetés már magában foglalja az azzal kapcsolatban eszközölt ételkiszolgáltatás megfenyitését is. A másodfoku alispáni itéletnek a hatóságilag megállapitott záróra be nem tartása és ittas egyéneknek szeszes italok kiszolgáltatására vonatkozó része ellenben indokainál fogva helybenhagyatik.

Árjegyzékkel ellátott hirdetések esetén a tömeges elárusitáshoz iparhatósági engedély nem kivántatik.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 16,791. sz. határozata:

Egy papiros- és játékárukereskedő az 1884. évi XVII. t.-cz. 51. §-ában minősitett árusitásnak iparhatósági engedély nélküli eszközlése miatt 100 frtra, esetleg 10 napi elzárásra büntettetvén, a miniszter a vádlottat fenti számu határozatával felmentette, mert a kereskedő hirdetményén az áruczikkek árai szabott árral vannak feltüntetve, az olcsó árjegyzék szerinti elárusitás pedig az 1884. évi XVII. t.-cz. 51. §-ában minősitett eladást nem állapitja meg.

A mezőgazdasági termelés körébe tartozó cséplési munkák végezhetésére az esetben sem szükséges iparigazolványt váltani, ha a cséplés üzletszerüen mások részére történik.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 15,817. sz. határozata:

F. évi ...... sz. a. kelt felterjesztésére, a melyben az iránt kér utasitást, vajjon azon oknál fogva, mert az iskola tulajdonát képező cséplőgép idegeneknél is végez cséplési munkát, köteles-e iparigazolványt váltani, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter urral folytatott tárgyalás eredményéhez képest, értesitem az igazgatóságot, hogy a mezőgazdasági termelés és a szorosan annak körébe tartozó cséplési munka az 1884. évi XVII. t.-czikk 183. §-ának *a)* pontja értelmében ipari foglalkozásnak nem lévén tekinthető, a cséplésre nézve történjék az akár kizárólag a saját gazdaság keretében, akár üzletszerüen mások részére, az ipartörvény rendelkezései nem alkalmazhatók s e szerint a cséplési munkák végezhetésére iparigazolvány váltása nem szükséges.

A letartóztatási intézetekben teljesitett ipari foglalkozás az ipartörvény 4. s illetve 6. §-ában megállapitott, szakba vágó mühelyben vagy gyárban való munkát nem pótolja.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 24,531. sz. határozata:

T. V. f—i lakos azon kérelme tárgyában, hogy részére a könyvkötőipar önálló gyakorlására iparigazolvány adassék, czimnek másodfoku iparhatósági határozatát, mely szerint a kért iparigazolvány kiadását a törvény-

szerü képesités hiánya miatt megtagadta, a beadott felebbezés következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku határozatot ezennel helybenhagyom: mert a letartóztatási intézetekben teljesitett ipari foglalkozás az ipartörvény 4. s illetve 6. §-ában megállapitott szakbavágó mühelyben vagy gyárban való munkát nem pótolja.

A gyógykovács a patkolást iparszerüen csak iparigazolvány alapján üzheti; a katonai gyógykovács katonalovak patkolását iparigazolvány nélkül is eszközölheti.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 22,881. sz. határozata:

A mennyiben a gyógykovácsság csak a patkolásra vonatkozik, ez esetben ennek iparszerü gyakorlása csak iparigazolványnyal biró iparos, illetőleg kovácsmesternek engedhető meg. A tényleges szolgálatban álló gyógykovács a katonalovak patkolását iparigazolvány nélkül is üzheti, mert ezen üzletgyakorlás az ipartörvény 183. § *c)* pontja szerint itélendő meg; de ez szorosan csak a katonaság körében teljesitendő munkára vonatkozik. Ha tehát a katonai gyógykovács illetékes katonai hatóságának beleegyezésével más polgári egyének részére is iparszerüleg üzi mesterségét, ezt csak az ipartörvény szabványai alapján teheti.

A kőfejtő telep (kőbányák) felállitása iparhatósági telepengedély alá esik.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszrer 1890. évi 7231. sz. határozata.

A donga és talpfa-telep felállitása iparhatósági telepengedély alá esik.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 51,991. sz. határozata.

A fatelepek telepengedélyezésére vonatkozó rendelet, az ideiglenes favágatási vagy fafeldolgozó telepekre nem alkalmazható.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 2596. sz. határozata.

Házasságok kötésének közvetitése nem minősithető ügynöki foglalkozásnak s a házasságszerzés tekintetében az ipartörvény határozmányai nem alkalmazhatók.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 19,249. sz. határozata:

«G. D. budapesti lakos ellen házasság-közvetitésnek, illetve ügynöki iparnak iparjogositvány nélkül gyakorlása miatt inditott iparkihágási ügyben a főváros tanácsa részéről mult évi augusztus hó 2-án 14,834. sz. alatt hozott s az elsőfoku iparhatósági itélettel egybehangzó másodfoku itélet, mely a vádlottat az 1884. évi XVII. t.-cz. 4. §-ába ütköző kihágás miatt ugyanzazon törvény 156. §. *a)* pontja alapján 10 frt pénzbüntetéssel, illetőleg megfelelő elzárással bünteti, a törvényes határidőben beadott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági itéletet ezennel megváltoztatom és vád-

lottat az iparkihágás vádja s a reá kiszabott büntetés alól ezennel fölmentem. Mert ügynöknek csak az tekinthető, a ki kereskedelmi ügyletek közvetitésével iparszerüen foglalkozik; minthogy pedig a házasság jogi és erkölcsi jellegénél fogva kereskedelmi ügylet tárgyát nem képezheti, ennek következtében a házasságok kötésének közvetítése sem minősíthető ügynöki foglalkozásnak s a házasságszerzés tekintetében az ipartörvény határozmányai nem alkalmazhatók.

A bőrszáritó, a csontgyüjtő, az épület és tüzifa, továbbá a nagy ipar körébe tartozó marhahizlaló és sertéshizlaló telepek felállitása telepengedély alá esnek.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1887. évi 12,724 sz. határozata.

A doboz, diszmü és tokkészitő, valamint az ostorkészitő ipar képesitéshez van kötve.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 81,284. sz. határozata.

A takácsipar, a fazekasipar továbbá a szita- és rosta készitő ipar képesitéshez van kötve.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 70,305. sz. határozata.

A guba- és kaptafa készitő ipar, a képesitéshez kötött iparágak közé tartozik.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 33,107. sz. határozata.

A «kis üst» fogalma alá eső szeszfőző-telepek felállitása telepengedélyezési eljáráshoz nincs kötve.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 37,655. sz. határozata:

A. Á. radvánczi lakos azon kérelme tárgyában, hogy kis üstön való szeszfőzés gyakorolhatása czéljából részére iparhatósági engedély adassék, czimnek másodfoku iparhatósági határozatát, mely szerint az elsőfoku iparhatóság az ügynek az 1884. évi XVII. t.-cz. 25. és következő szakaszaiban megállapitott telepengedélyezési eljárás szerint való ujra tárgyalására utasittatott, a törvényes határidőben közbevetett felyfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági határozatot, az annak alapjául szolgáló elsőfoku itélettel s a megelőző és már különben is a telepengedélyezési eljárás szerint tartott elsőfoku tárgyalással együtt ezennel megsemmisitem, mert az 1884. évi XVII. t.-cz. 25. §-ban megállapitott telepengedélyezési eljárásra csakis szeszgyárak, azaz gőzerőre berendezett főzőkészülékkel biró szeszfőzdék felállitásánál van szükség. Azok a szeszfőzőkészülékek, melyek más alkatrészekkel nem birnak, mint egy — a tüz és az abból eredő (tüzes) gázok által közvetlenül érintett — üsttel, keverő-készülékkel, üstsisakkal, hütőpalaczkkal, kigyóalaku vagy egyenes hütőcsövekkel, és az üstsisakot a hütőkészülékkel egybekötő csővel, a kis üst fogalma alá sorolandók, az ily szeszfőzdékben

való pálinkafőzésre szolgáló telepek a szeszgyári telepekkel egy sorba nem állithatók és e szeszfőzdékre nézve az 1884. évi XVII. t.-cz. 25. §-a alkalmazást annál kevésbé találhat, mivel a szeszfőzésnek ily főzőkészülékeken való gyakorlása a szomszéd birtokosokat vagy lakókat, avagy egyáltalában a közönséget nem háborgatják, nem kárositják vagy veszélyeztetik; a jelen esetben pedig a szóban levő szeszfőzőtelep letétjegyzékéből meggyőződtem arról, hogy annak főzőkészüléke a kis üstök fogalma alá esik. A folyó évi szeptember hó 24-én 3964. sz. a. kelt jelentéssel felterjesztett ügyiratokat megfelelő további eljárás czéljából czimnek idezárva leküldöm.

A szuróipar a képesitéshez kötött iparágak közé tartozik.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1884. évi 12,493. sz. határozata:

Szurószéken (vágószék) ellentétben a mészárszékkel, oly állatok husának kimérése gyakorolható, a melyek nem taglóval ejtetnek el, hanem leölésük leszurás által történik. Ily állatok: a sertés, malacz, juh, gödölye stb. A szuróipar tehát lényegileg a hentesség fogalma alá tartozik; valamint ez, ugy a szuróipar is képesitéshez van kötve; s abból hogy a szuróipar az ipartörvényben névszerint megemlitve nincs, nem vonható az a következtetés, mintha a szuróipar ne tartozhatnék a képesitéshez kötött iparágnak sorába. Mert az ipartörvény végrehajtása tárgyában 1884. évi 39,266. sz. a. kelt általános rendeletem 2. §-ában a képesitéshez kötött mesterségek felsorolása nem taxativ; banem egyes iparágaknak a képesitéshez kötött mesterségek körébe való sorozása önmagától következik mindannyiszor, valahányszor a szóban levő iparág a felsoroltak egyike vagy másikának fogalma alá illik s iparszerüleg, nem pusztán mint házi ipar üzetik. Továbbá megjegyzem, hogy valamint a hentes nincs jogositva szarvasmarha vágására, ugy ezzel az sem foglalkozhatik, a kinek szurószékre van iparigazolványa.

A villamos erőt és süritett levegőt előállitó telep, telepengedélyezéshez van kötve.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 4565. sz. határozata.

A kisebb kőmives-, ács- és kőfaragó munkálatok végzésére jogositó iparengedélyek.

A m. kir. kereskedelmügyi miniszter 1891. évi 42,493. sz. határozata:

Az 1884. évi XVII. t.-cz. 10. §-ában foglalt felhatalmazás alapján, a volt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur által 1884. évi október hó 30-án 46,188. sz. a. kiadott rendelet 6. §-ának, valamint az ugyanazon miniszter ur által 1885. évi márczius hó 12-én 10,228. sz. alatt kiadott rendeletemnek hatályon kivül helyezése mellett a kisebb kőmives-, ács- és kőfaragómunkálatok végzése tárgyában a következőket rendelem:

1. §. Az épitőmesterségek bármely ágához tartozó munkálatok ezentul csakis iparengedély alapján végezhetők. A következő munkálatok tekintetében az iparengedély kiadásánál az 1884. évi október hó 30-án 46,188. sz. alatt kelt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszteri rendelet II. és III. fejezetében megállapitott képesités igazolása nem kivántatik: 1. Kőmiveseknél: kis- és nagyközségekben az egyszerü szerkezetü földszin-

tes lakóházak és hasonló gazdasági épületek épitése; továbbá bárhol oly javitások és tatarozások végzése, melyekhez a földszint magasságát meghaladó állványok szerkesztése és felállitása vagy feltüggesztése nem szükséges, mindazonáltal csak akkor, ha a jelen pontban emlitett munkálatok épitési engedély alá nem esnek. 2. Ácsoknál: kis- és nagyközségekben az egyszerü szerkezetü földszintes lakóházaknál előforduló ácsmunkák; azonkivül bárhol az épitési engedélyhez nem kötött javitások és tartozások, valamint az uj munkák közül padlók, keritések, kapuk, ajtó- és ablakfélfák, sertés- és hasonló ólak készitése. 3. Kőfaragóknál: minden oly kőfaragómunka, mely nem az épület szerkezeti részein végeztetik, illetőleg a mely az épületrészekben nem az illető kőfaragó iparos által, hanem az épitkezésért felelős iparos által helyeztetik el.

2. §. A ki az előző szakaszban felsorolt kisebb kőmives-, ács- és kőfaragó munkálatok végzésével önállóan kiván foglalkozni, köteles az elsőfoku iparhatósághoz iparengedélyért folyamodni. Az iparengedély elnyerése iránt az elsőfoku iparhatósághoz intézendő kérvényben a folyamodó annak igazolása mellett, hogy az iparüzés tekintetében az 1884. évi XVII. t.-czikk 1. illetőleg 2. vagy 3. §-ában megállapitott általános kellékekkel bir, tartozik még igazolni azt, hogy azon épitési iparágban, melyet a jelen rendelet korlátai között önállóan gyakorolni kiván, legalább három éven át szakba vágó munkával foglalkozott.

3. §. E kellékek igazolása esetén, és az ipartörvény 21. §-ában megállapitott dij lefizetése után, az elsőfoku iparhatóság a következő bélyegmentes iparengedélyt állitja ki:

......szám.

Iparengedély.

N...... N......i lakos kellően bejelentette, hogy ...... város/község területén a kisebb kőmives- (ács, kőfaragó) munkálatok végzésével önállóan kiván foglalkozni. Miután a nevezett az 1884. évi XVII. t.-czikkben. a kereskedelemügyi m. kir. miniszter által 1891. évi augusztus hó 25-én 42,493. sz. a. kiadott rendelet 2. §-ában megállapitott kellékekkel valóban igazolta azt, hogy a kisebb kőmives-, (ács, kőfaragó) munkálatok végzésére képesitve van N... ... N......t ......szám alatt iparlajstromunkba bejegyeztük, s részére ezen iparengedélyt kiadtuk azon megjegyzéssel, hogy N... .. N...... csakis az idézett 42,493/891. sz. kereskedelemügyi miniszteri rendelet 1. §-ában felsorolt kőmives-, (ács, kőfaragó) munkálatokat van jogositva végezni.

Kelt stb......................

....

mint elsőfoku iparhatóság.

4. §. Ily iparengedélyek, a jelen rendeletben meghatározott kellékek igazolása után, a kisebb épitési munkálatoknak csakis valamelyik ágára, t. i. vagy a kőmives, vagy az ács, vagy a kőfaragó ipar körébe tartozó kisebb munkálatok végzésére külön-külön adhatók csak ki; oly iparengedélyek, melyek az illetőt általánosságban a kisebb épitési munkálatok, vagy épitési engedélyhez nem kötött épitési munkálatok végzésére jogositanák fel, ki nem bocsáthatók.

5. §. A kiadott iparengedély az ipartörvény végrehajtása iránt 1884. évi augusztus hó 26-án 39,266. sz. a. kelt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszteri rendelet 10. §-a értelmében a *B)* betüvel jelölt iparlajstromba (az engedélyhez kötött iparosokról) vezetendő be.

6. §. Minden más lekintetben az 1884. évi XVII. t.-cz. s különösen

annak 59. és 124. §-ai, valamint az idézett t.-czikk végrehajtása iránt 39,266/84. sz. a. kiadott általános rendelet intézkedései a jelen rendelet értelmében kiadott iparengedélyek alapján működő iparosokra is teljes mérvben alkalmazandók.

7. §. Azok, a kik a jelen rendelet kibocsátását megelőzőleg, az 1885. évi 10,228. sz. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszteri rendelet értelmében «épitési engedélyhez nem kötött épitési (kőmives-, ácskőfaragó) munkálatokra» iparigazolványt szereztek, ezen iparigazolványok alapján iparüzési jogukban meghagyatnak; azonban iparukat csakis a jelen rendelet 1. §-ában megállapitott korlátok között, illetve az ott megjelölt munkakörben gyakorolhatják.

8. §. Jelen rendelet azonnal életbe lép, s egyidejüleg a volt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur által 1884. évi október hó 30-án 46,188. szám alatt kiadott rendelet 6. §-a, továbbá az ugyanazon miniszter ur által 1885. évi márczius hó 12-én 10,228. sz. a. kiadott rendelet hatályát veszti.

Ha az üzleti telep tulajdonosa üzletét megszünteti, a telepengedély hatálya megszünik, minélfogva az azon helyen hasonló üzletet nyitónak uj telepengedélyt kell kieszközölnie.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 36,756. sz. határozata:

P. vármegye alispánjának. Az S. A. F. lakos által folytatni szándékolt fatelep ügyében az alispán ur részéről hozott másodfoku határozatot, mely szerint a nevezett által fatelep folytatására kért iparigazolvány részére kiszolgáltatni rendeltetik, egyuttal azonban folyamodó a fakereskedésnek előbbi helyen való gyakorlásától eltiltatik, a törvényes határidőben beadott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági határozatot ezennel harmadfokulag azért is helybenhagyom, mert a mellékelt szerződés szerint S. A. ifj. P. I.-tól csak az eddigi fatelep helyéül szolgált telket, de nem egyuttal magát az üzlettelepet vette bérbe; már pedig a telepengedély nem magához a puszta telekhez, hanem az üzlettelephez lévén kötve, midőn P. a fakereskedést az emlitett telepen megszünteti, ezzel együtt a telep is megszünt s igy a S. A. által felállitani szándékolt fatelep egy ujonnan létesülő telepnek tekintendő; minélfogva csak szabályszerü uton kinyert telepengedély alapján lenne folytatható s a jelen esetben annál is inkább, miután a bérleti szerződés szerint, a bérlett helyiségek és telek rendeltetésére vonatkozó jogviszony, csak a magán-tulajdonos és nem egyuttal az ipartelep-tulajdonos irányában szabályoztatott.

Épitési ipar gyakorlására iparengedély közkereseti társaság czégjére szólólag is kiadható, ha a társaság egyik tagja az épitési ipar üzéséhez képesitettségét igazolja.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 29,573. sz. határozata:

K. K. és T. S. b—i lakosoknak azon kérelmük tárgyában, hogy részükre «K. K. és T. S. czég» alatt az épitőmesterség önálló folytatására jogositó iparengedély K. K. felelős üzletvezetése mellett megadassék, a főváros tanácsának folyó évi április hó 19-én 12,924. sz. a. hozott elutasitó határoza-

tát, a nevezettek felfolyamodása következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági határozatot hatályon kivül helyezve, a főváros IV. kerületi elöljáróságnak, mint elsőfoku iparhatóságnak folyó évi február hó 24-én 1476. sz. a. kelt s az iparengedélyt megadó határozatát ezennel harmadfokulag helybenhagyom. Minthogy ugyanis a folyamodók az épitőmesteri ipart, a kereskedelmi törvény értelmében bejegyzendő czég alatt kivánják folytatni, az iparhatóság részéről csak az vizsgálandó, vajjon ezen közkereseti társaságban egyesült egyének közt van-e olyan, a ki az ipartörvény értelmében az épitészeti ipar üzéséhez qualificált, s ha van, a czégnek, mint ilyennek az épitészeti ipar gyakorlására az engedély megadandó. Már pedig a jelen esetben K. S. czégtagnak képesitése a tanácsi határozatban erre vonatkozólag felhozott helyes indokok szerint, igazolva van, ennélfogva az 1476/88. sz. a. kiadott iparengedély érvénye, az abban foglalt azon záradékkal együtt, mely szerint T. S.-ra ezen engedély a társas viszony feloldásával érvénytelenné válik, fentartandó volt.

Az épitkezési vállalkozás képesitéshez vagy engedélyhez kötött iparnak nem tekinthető.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 17,564. sz. határozata: A másodfoku határozat megváltoztatása mellett az elsőfoku iparhatóság határozata, mely az épitkezési vállalatra szóló iparigazolványt kiadni rendelte, hagyatik helyben, mert az épitkezési vállalkozás képesitéshez vagy engedélyhez kötött iparnak nem tekinthető és ily vállalkozó köteles az épitkezéseket engedélylyel biró iparos által végeztetni.

Az épitőmester s azok, kik valamely képesitéshez kötött iparágat az uj törvény életbelépte előtt szerzett jogositvány alapján gyakoroltak, de az iparjogositvány elévülés, lemondás vagy elköltözés miatt érvényét veszitette, ujabb képesitési igazolványt szerezni, ha az előbb üzött mesterséget ismét folytatni kivánják, nem kötelesek.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 5883. sz. határozata:

K. J. soproni lakos azon kérelme tárgyában, hogy részére az épitőmesterség gyakorlására följogositó iparengedély a 46,188/884. számu rendeletemben megkivánt képesités igazolásának kötelezettsége nélkül kiadassék, az eljáró iparhatóságoknak m. é. október hó 4-én 4714., illetőleg 6850/3602. sz. a. hozott elutasitó határozatait a nevezett K. J. részéről beadott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem s ennek eredménye gyanánt az emlitett iparhatósági határozatokat ezennel harmadfokban megváltoztatom s elrendelem, hogy K. J. részére az épitőmesteri iparengedély a 46,188/884. számu rendeletemben meghatározott képesités igazolása nélkül, azonban az idézett rendelet 32. §-ában körülirt egyéb általános kellékek kimutatásának kötelezettsége mellett kiadassék. Az 1884. évi XVII. t.-cz.-ben foglalt ipartörvénynek ugyanis visszaható ereje nincs s ennélfogva azoktól, a kik valamely képesités igazolásához kötött mesterséget már az uj törvény életbelépte előtt szerzett iparjogositvány alapján gyakoroltak, ezen iparágban a képesités kimutatása többé még oly esetben sem követelhető, ha azon, a régi törvény alatt szerzett iparjogositvány elévülés, lemondás vagy elköltözés miatt érvényét vesztette is, s az uj iparengedély kiállitására elegendő

annak hiteles igazolása, hogy a folyamodó az illető iparág önálló gyakorlására az 1872. évi VIII. t.-cz. hatálya alatt szerzett iparigazolvány, vagy még azelőtt kelt czéhbeli mesterlevél alapján jogositva volt. — Tekintettel tehát arra, hogy K. J. az iratok közt levő s a szegedi városkapitány mint elsőfoku iparhatóság részéről 1880. évi május 29-én 3076. sz. alatt kiadott iparigazolványnál fogva az 1884. évi XVII. t.-czikkben foglalt uj ipartörvény életbelépte előtt föl volt már jogositva, és képesittetnek nyilvánittatott az épitőmesterség önálló gyakorlására, most, miután ez iparigazolvány csakis Szeged városára nézve volt érvényes s különben is szünetelés folytán elévült, K. J. részére, kérelmének figyelmébe vétele mellett, Sopron sz. kir. város területére iparengedély adandó.

•

Az otthon hizlalt sertéseknek bizonyos időszakokban való leszurása, illetőleg az ekként nyert husnak elárusitása nem képez ipari foglalkozást, és az illető jogositva van az igy nyert és a saját háztartásában nem szükségelt hust bárhol elárusithatni, mivel az 1884. évi XVII. t.-cz. 50. §-a értelmében élelmi czikkek bárki által, bárhol áruba bocsáthatók. — Sertéseknek rendszeres foglalkozásként való leszurása és az igy nyert husnak iparszerü elárusitása a hentesipar fogalmát megállapitja, és ehhez iparigazolvány szükséges. A kik ily iparral, az 1872. évi VIII. t.-cz. hatálya alatt, foglalkoztak a nélkül hogy iparigazolványnyal birtak volna, iparkihágást követtek el, és ez időszerint is, ha ezt az ipart folytatják, iparigazolvány váltására kötelezendők. A képesitési igazolásra vonatkozólag pedig megjegyeztetik, hogy az önálló iparüzés igazolása egyenértékü a műhelyben szakbavágó munkával töltött idő igazolásával.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 1934. sz. határozata.

Terménykereskedés alatt a kereskedelmi forgalomban a tüzifa és kőszénnel való kereskedés nem értetvén, terménykereskedésre szóló iparigazolvány alapján az emlitett czikkek nem árusithatók.

A m. kir. [illegible] ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 18,284. sz. [illegible]

[illegible] részéről hozott azon határozatokat, melyek [illegible] kereskedő azért, mert tüzifa és kőszén eladására [illegible] erre jogosultsággal birna, az ipartörvény [illegible] megfizetésére marasztaltatott, [illegible] terjedhető pénzbüntetés terhe [illegible] árusitására nézve külön bejelentés [illegible] közbevetett felebbezés folytán [illegible] s ennek eredményeként az emlitett [illegible] a panaszlott 5 frt pénzbüntetés [illegible] és őt ezen összeg fizetése [illegible] részeit azonban helyben[illegible] 5 frt pénzbüntetés meg[illegible] ügyvedje elismerte, hogy [illegible] tüzifa- és kőszén-árusitásra [illegible] és csak az ügyvéd hibázott. [illegible] szóló iparigazolvány [illegible] lesz jogositva.

az iparigazolvány kiadatását nem a meghatalmazó által kivánt értelemben kérelmezte; s miután az emlitett áruk árusitására szintén ügyvédje tanácsa folytán vélte magát feljogositva, ennélfogva a panaszlott, a szóban forgó cselekménye miatt büntetéssel méltányosan nem sujtható. A határozatok egyéb rendelkezései azonban annál is inkább helybenhagyandók voltak, mert a panaszlott terménykereskdésre szóló iparigazolványa alapján, tüzifa és kőszénnel kereskedni nincs jogositva, a mennyiben a kereskedelmi forgalomban, terménykereskedés alatt a tüzifa és kőszénnel való kereskedés nem érhető, és mert a mennyiben a panaszlott tüzifaraktárt is kiván tartani, e czélból a m. évi márczius hó 30-án 12,724. sz. alatt kelt körrendeletemhez képest, az ipartörvény 25. és következő szakaszaiban előirt telepengedélyezési eljárás megejtéseért is tartozik folyamodni.

A gabonakereskedő azon helyre iparigazolványt váltani nem köteles, hol csak gabonát vásárol és raktároz, de eladást azon helyről nem eszközöl.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 18,283. sz. határozata:

Az eljárt iparhatóságok részéről hozott azon határozatokat, melyek szerint K. A. és fia e—i gabonakereskedő czég, üzletének Ny.-án iparigazolvány nélkül való folytatása miatt az 1884. évi XVII. t.-cz. 156. §. *a)* pontja alapján 25 frt pénzbüntetés megfizetésére marasztaltatott és a gabonaüzletnek iparigazolvány nélkül Ny.-án való folytatásától nagyobb összegü pénzbüntetés terhe alatt eltiltatott, a nevezett czég részéről közbevetett felebbezés folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vettem és ennek eredményeként az emlitett határozatok megváltoztatásával a panaszlott czéget a határozatokban kiszabott büntetés alól ezennel fölmentem. Az ügyiratokból kitünik ugyanis az, hogy a panaszlott czég Ny.-án és környékén gabonát vásárol, illetőleg vásároltat és a vásárolt gabonát Ny.-án raktárba helyezi, honnét azt részint E.-ra, vagyis a czég telepére, részint pedig közvetlenül a különböző eladási helyekre szállittatja. Miután azonban — kivéve a ny—i gőzmalom részére állitólag néhányszor történt gabonaeladást — nem igazoltatott, sőt nem is állittatott, mintha a czég ott állandóan eladással is foglalkoznék; s miután a vásárlás és raktározás ténye még nem állapitja meg azon kötelezettséget, hogy a kereskedő minden helyen, hol bevásárlást eszközöl, iparigazolványt váltson; s miután a panaszlott czég Ny.-án állandó és üzletszerü teleppel birónak nem tekinthető, ennélfogva a panaszlott czég az ipartörvény 46. §-ában előirt bejelentést eszközölni nem tartozott.

Az ugynevezett kenyérsütő asszonyok, kenyerüket nemcsak a heti vásári napokon hanem a napi piaczon is árusitani jogositvák és e czélból iparigazolványra szükségük nincs.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 37,420. sz. határozata:

A k—i sütőiparosok kérelme folytán másodfokban hozott azon határozatot, mely szerint a kenyérsütő asszonyok áruikat a k—i napi piaczokon többé el nem adhatják s köteleztettek arra, hogy a mennyiben kenyerüket a heti vásári napokon kivül a mindennapi piaczon is akarnák elárusitani, e czélból iparigazolványt váltani tartoznak, B. S.-né és társai kenyérsütők-

nek közbevetett felebbezése folytán harmadfokban felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményekint az emlitett másodfoku határozat megváltoztatása mellett az elsőfoku iparhatóság határozatát, mely szerint a k—i sütőiparosok azon kérelmükkel, hogy az ottani kenyérsütő asszonyok a kenyérnek a mindennapi piaczon való elárusitásától eltiltassanak és az elárusitással csakis a heti vásári napokra szorittassanak, elutasittattak, helybenhagyom; mert midőn az ipartörvény 50. §-a megengedi, hogy élelmi szereket heti vásárokon bárki is áruba bocsáthat, ezen rendelkezés nem vonja maga után azon következtetést, mintha ezen czikkek árusitása a mindennapi piaczról el volna tiltható; sőt a mennyiben a helyi hatóságok szükségesnek vagy czélszerünek látják az élelmi szerek árusitását mindennap is megengedni, ezen árusitás a mindennap tartott piacz alkalmával is eszközölhető és nem vonja maga után azon kötelezettséget, mintha az illető napi piaczokon eladók — a kik iparukat különben is háziiparszerüleg üzik — e czélból iparigazolványt tartoznának beszerezni.

Ha a piaczon itcze, illetőleg liter számra való gabonavásárlás és eladás a közönséges kofaüzlet körét meg nem haladja, akkor ezen foglalkozás oly kereskedésnek, melyhez iparigazolvány volna szükséges, nem minősithető.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 3312. sz. határozata.

Az ugynevezett czigány-kovácsok házi iparukat iparigazolvány nélkül üzhetik; a hol képesitett kovácsmesterek vannak, a lovak vasalásától eltiltandók.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 48,390. sz. határozata.

Női ruháknak mások részére idegen segitség nélkül való készitése, házi ipart képezvén, ahhoz iparhatósági engedély nem kivántatik.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 41,202. sz. határozata.

A mészégetés és az égetett mésznek forgalomba hozatala csak akkor esik az ipartörvény határozmányai alá, ha nem mint az erdei vagy mezei gazdálkodás mellékiparága üzetik.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 10,712. sz. határozata:

Iparügyekben felmerült elvi kérdésekre határozott választ adni nem lehet, mivel a végelhatározás mindig az egyes eseteknél előforduló körülmények együttes mérlegelésétől függ, és a miniszterium, mint ily ügyekben harmadfoku hatóság, különben is csak az I. és II. foku határozat meghozatala után van hivatva a fenforgó concret esetre nézve harmadfokulag határozni. Mind a mellett, tekintettel az alispán ur által felvetett kérdés fontosságára és átalános érdekére, hajlandó vagyok ezuttal következő kijelentést

tenni: A mészégetés és az égetett mésznek forgalomba hozatala különböző megbirálás alá esik, a szerint, vajjon a mondott üzletek az erdei termeléssel vagy a mezőgazdasággal, szóval a földbirtokkal összefüggő mellék-iparágnak tekintendők-e vagy nem. Az előbb emlitett esetben ugyanis a mészégetés és a mésznek forgalomba hozatala is az 1884. évi XVII. t.-cz. 183. § *a*) pontja értelmében az emlitett ipartörvény rendelkezései alá nem esik; mig ellenben, ha akár a mészégetés, akár a kiégetett mésznek forgalomba hozatala nem az erdei vagy mezőgazdasági termelés mellékiparágaként üzetik, iparüzletnek tekintendő és mindenki, a ki ily üzlettel foglalkozik, az ipartörvény rendelkezéseinek magát alávetni köteles.

A szikviz iparszerü gyárthatására az iparigazolvány a képesités előzetes igazolása nélkül kiszolgáltatható.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 45,263. sz. határozata:

A szikviz gyártása körül követendő eljárást az 1869. évi január hó 27-én 649. sz. a. kibocsátott belügyminiszteri szabályrendelet közegészségi szempontból megállapitván, e rendelet határozmányaitól eltekintve, a szikvizgyártótól az ipartörvény 1. és 2. §-ai által előirt feltételek teljesitésén kivül, képesités igazolása nem követelhető.

Az ipari dijat az üzlethelyiség változtatása esetén is meg kell fizetni. Az ipartörvény 45. §-ának azon rendelkezése, hogy engedélyhez kötött iparnál minden ujabb üzleti hely engedélyezés alá esik, az üzlethely változtatása esetére is alkalmazandó.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 16,706. sz. határozata:

Gy. város tanácsának. N. Ferencz ottani kávémérő, kávémérési helyének áthelyezése iránti kérvénye tárgyában a város tanácsa részéről hozott s az elsőfoku iparhatósági határozattal egybehangzó másodfoku határozatot, mely szerint a bejelentő bejelentési kérvényének 3 frtos bélyeggel való kiegészitésére s 10 frt ipardij megfizetésére utasittatott, a törvényes határidőben beadott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági határozatot, a felhozott indokoknál fogva ezennel harmadfokulag annál is inkább helybenhagyom, mivel az ipartörvény 45. §-ának azon rendelkezése, hogy engedélyhez kötött iparnál minden ujabbi üzleti hely külön engedély alá esik, az üzleti hely változtatása esetére, midőn t. i. szintén ujabb üzleti hely nyittatik is, alkalmazandó.

A biztositó-társaságok ügynökei önálló iparosoknak nem tekinthetők, tehát iparigazolványra szükségük nincs.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 48,965. sz. határozata:

Valamennyi másodfoku iparhatóságnak. Több biztositó-társaság részéről panasz emeltetvén hozzám az iránt, hogy a folyamodó biztositó-társaságoknak ugynevezett helyi ügynökei és ügynökségei, kiknek, illetve melyeknek működési köre csak arra terjed ki, hogy az illető biztositó-társaságok részére biztositási ügyleteket szereznek és közvetitenek s igy minden önálló

iparüzési jogkör nélkül csakis az illető biztositó-társaságok megbizásából azok részére működnek, egyes iparhatóságok részéről iparigazolvány beszerzésére utasittatnak. Saját alkalmazkodása, valamint a hatásköre alá tartozó iparhatóságokkal való közlés végett értesitem az iparhatóságot, hogy miután a nevezett ügynökök önálló ipart általában nem üznek, hanem az illető biztositó-társaságok megbizottjai, illetve ezek alkalmazottjai, ezek magukat külön iparigazolványnyal ellátni nem tartoznak és iparigazolvány megszerzésére nem kötelezhetők.

A biztositási üzlet, mint kereskedelmi iparág, az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 6. §-a szerint az ipartörvény és igy az 1891. évi XIV. t.-cz. 2. §-ának *a)* pontja értelmében ezen törvény rendelkezése alá esik.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 75,700. sz. határozata:

K. város tanácsának. Az L. Henrik kassai lakos, mint a Gresham biztositó-társaság vezérügynöke ellen, alkalmazottjainak a kerületi betegsegélyző pénztárba való bejelentésének elmulasztása miatt inditott ügyben hozott másodfoku iparhatósági itéletet, mely vádlottat a terhére rótt és az 1891. évi XIV. t.-cz.-be ütköző kihágás és annak következményei alól felmentette, a kassai kerületi betegsegélyző pénztár által törvényes határidőben közbevetett felebbezés következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági itéletet megváltoztatom és az elsőfoku iparhatósági itéletet, mely vádlottat az idézett törvény 26. §-ába ütköző kihágás miatt ugyanazon törvény 83. §-ának *a)* pontja alapján pénzbüntetésre, behajthatlanság esetén elzárásra itélte, érdemileg érvényre emelem, mert a biztositási üzlet, mint kereskedelmi iparág az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 6. §-a szerint az ipartörvény és igy az 1891. évi XIV. t.-cz. 2. §-ának *a)* pontja értelmében ezen törvények rendelkezései alá is tartozik. A kiszabott büntetést azonban, tekintettel panaszlottnak jóhiszemüségére, 5 forintra, s ennek behajthatlansága esetében 1 napi elzárásra ezennel leszállitom.

A gyógyszerészet az állam felügyelete alatt álló közegészségügyi intézmény s mint ilyen az iparüzletek közé nem tartozik, minélfogva a gyógyszerész iparosnak nem tekinthető s az iparosok lajstromába fel nem vehető.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 28,315. sz. határozata:

G. G. k—i gyógyszerésznek az iparosok lajstromából való kitörlése tárgyában a város tanácsa részéről hozott és hozzám felterjesztett határozatot, a mely szerint nevezett gyógyszerész az iparosok lajstomából töröltetni rendeltetett, a hivatalból előterjesztett felülvizsgálati kérés következtében felülvizsgálat alá vettem, és ennek eredményéhez képest a szóban forgó határozatot a királyi belügyminiszter urral egyetértőleg ezennel jóváhagyom. Az 1876. évi XIV. t.-cz. 124. §-a szerint ugyanis a gyógyszerészet közegészségügyi intézmény, a mely közvetlenül az állam felügyelete alatt áll; ugyanezen törvény 128. §-a szerint pedig a gyógyszertárak, gyógyszerészi szakértők által, állami engedély folytán felállitott közegészségi intézetek, mint ilyenek az iparüzletek sorába nem tartoznak és ebből kifolyólag a gyógyszerész iparosnak nem tekintendő. Az 1884. évi XVII. t.-czikk 10. §-ának *h)* pontja tehát nem vonatkozik a gyógyszerészekre, hanem csakis

azon droguistákra és vegyeskereskedőkre, gyárakra és iparosokra, a kik gyógyszerféléket és oly vegyi anyagokat készitenek, esetleg árusitanak, a melyek gyógyszerekül feldolgozhatók és gyógyczélokra használhatók.

A megyei hitelszövetkezet, mint a megyei községi hitelszövetkezések szövetkezete, a kereskedelmi törvény 223. §-a kellékének megfelelvén, attól a czégbejegyzési jogosultság meg nem tagadható.

A budapesti kir. itélőtábla 1887. évi 2860. sz. határozata:

Pest-Pilis-Solt-Kiskunmegye kebelében alapitott megyei és községi hitelszövetkezet czégbejegyzéséért a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszékhez folyamodott. Kérelmével a törvényszék elutasitotta, a budapesti kir. itélőtábla a fenti elv alapján a bejegyzési kérelemnek helyt adott a következő indokoknál fogva. A bemutatott alapszabály I. pontja szerint felfolyamodó hitelszövetkezet czélja községi, nemzetgazdasági s ipari hitelszövetkezetek létesitése és támogatása utján, a megyei mezőgazdasági és s ipari érdekeket előmozditani s a kisbirtokos mezőgazdasági hitelét fejleszteni. Az 5. § szerint felfolyamodó hitelszövetkezet tagjaivá lesznek a hitelszövetkezettel hitelviszonyba lépett azon községi hitelszövetkezetek, melyeknek alapszabályait a szövetkezeti igazgatóság esetről-esetre jóváhagyja, a 2. § szerint ugyanezen községi szövetkezeteknek elsőbbségi joguk van a megürült alapitványokat, illetve a 6. és 10. §-ok értelmében megállapitott 200,000 frtnyi határig megüresedésben levő alapitványi összegből egy vagy több alapitványi részt átvállalni illetőleg jegyezni. Az alapszabályok ezen intézkedéseiből kitetszik, hogy a felfolyamodó hitelszövetkezet községi hitelszövetkezetek szövetkezete és mint ilyen a keresk. törvény 223. §-ában felállitott kelléknek, miután a keresk. törv. oly intézkedést nem tartalmaz, melynél fogva valamely szövetkezetnek tagja csak természeti személy lehetne, teljesen megfelel.

Az elhalt iparos áruhelyére kiskoru örököseinek, illetve annak, ki nevükben az ipart gyakorolja, joga van.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 74,253. sz. határozata:

M. P. szabadkai lakos késesmester panaszt emelt a miatt, hogy a vásári biztos által elmozdittatott az országos vásárok alkalmából néhai R. M. késesmester részére kijelölt árulási helyről, mely őt, mint az elhunyt R. M. kiskoru árvái mellé kirendelt gyámot, ki a késesüzletet az árvák nevében folytatja, megilleti. Az illetékes hatóságok panaszlót kérelmével elutasitották azon indokolással, hogy először panaszló az 1884. évi XVII. t.-cz. 178. §-ától eltérőleg, elmulasztotta bejelenteni azon körülményt, miszerint a kérdéses üzletet a kiskoruak nevében folytatja; másodszor, hogy az árulási sorrend tekintetében az iparigazolványok kelte irányadó, de jelen esetben éppen e körülménynél fogva volt panaszló helyéről eltávolitandó, mert nevezett iparigazolványának érvénye özvegye halálával — a ki egy ideig szintén folytatta a kiskoruak nevében a késesipart — megszünt. Az alsófoku hatóságok itéleteinek megváltoztatásával M. P. részére néhai R. M. árusitási helye mindaddig biztositandó, mig nevezett a jelzett üzletet néhai R. M. kiskoru gyermekei részére folytatja, illetve mig utóbb nevezettek nagykoruságukat el nem érik; mert az 1884. évi XVII. t.-cz. 41. §-a megengedi, hogy vala-

mely ipar kiskoruak részére is gyakoroltassék, ennek feltételéül csak azt kötvén ki, hogy az üzlet részére üzletvezető neveztessék s az iparhatóságnak bejelentessék. Maga a kiskoruak nevében üzött ipar tulajdonképen folytatása levén az elhalálozott iparos által gyakorolt iparnak, az általa kinyert iparigazolvány vagy iparengedély érvénye hasonló esetben mindaddig fenmarad, mig a kiskoruak nevében az illető ipar üzetik, avagy mig ezek nagykoruságukat el nem érik, mikor természetesen a kiskoruakat illető ebbeli jogkedvezmény önmagától megszünik. A miből következik, hogy az elhalt iparos részére annak iparigazolványa alapján biztositott áruhely is megilleti a fenti ideig az illető kiskoruakat, illetve azon személyt, ki nevökben az ipart gyakorolja.

Iparüzésnek nem tekinthető az, ha valaki saját háztartása folyományaként idegeneket kialkudott árért élelmez.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 46,564. sz. határozata:

A másodfokban hozott azon határozatot, mely szerint a B. szül. H. M. és W. szül. O. N. ellen étkezdének iparigazolvány nélkül való tartása miatt inditott eljárás beszüntetni rendeltetett s a nevezett panaszlottak igazolvány váltásának kötelezettsége alól felmentettek, a panaszosok T. J. és D. J. részéről közbevetett felebbezés folytán harmadfokulag fölülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként az emlitett itéletet a benne felhozott indokoknál fogva és azért is ezennel helybenhagyom, mert azon ténykedés, midőn valaki készpénzbeli fizetés vagy más egyenérték nyujtása mellett csak bizonyos személyeket élelmez, még sem vendéglői iparnak, sem általában iparüzésnek nem tekinthető.

---

2. Az ipar gyakorlása.

Az ipar fogalma alatt a kereskedés is értendő. Azon kérdés, vajjon a szatócs vagy kisebb vegyeskereskedő üzlete a kisipar körét meghaladja-e? ténykérdést képez, mely az egyes konkrét esetekben fenforgó körülmények alapján döntendő el. Ezen esetek megbirálására nem a közigazgatási hatóságok, hanem a kir. biróságok hivatvák.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1886. évi 66,554. sz. határozata:

Az 1875. évi XXXVII. t.-czikk 19. §-a a czégbejegyzési kötelezettséget a kereskedelmi törvényben meghatározott kereskedők közül csak azokra rója, a kik az 5. §-ban érintett kivétel alá nem esnek. Az 1875. évi XXXVII. t.-czikk 5. §-a szerint ezen törvénynek a kereskedelmi czégekre vonatkozó intézkedései a zsibárusokra, korcsmárosokra, közönséges fuvarosokra, hajósokra és más iparosokra csak annyiban nyernek alkalmazást, a menny ben üzletük a kisipar körét meghaladja. Minthogy a jelenleg érvényben álló 1884. évi XVII. t.-cz., valamint az 1872. évi ipartörvény 1. §-a szerint az ipar fogalma alatt a kereskedés is értendő: kétségtelen, hogy a szatócsok és kisebb vegyeskereskedők az 5. §-ban emlitett azon «más iparosok» közé tartoznak, a kikre a kereskedelmi törvénynek a kereskedelmi czégekre vonatkozó intézkedései csak akkor nyernek alkalmazást, ha iparuk a kisipar

körét meghaladja. Az a kérdés, vajjon a szatócs vagy kisebb vegyeskereskedő üzlete a kisipar körét meghaladja-e? ténykérdés lévén, általánosságban el nem dönthető és e részben az egyes konkrét esetekben fenforgó körülmények irányadók. Ily egyes esetekben is azonban nem a közigazgatási hatóságok, hanem a kir. biróságok hivatvák az illetékes határozathozatalra, a mint ez a kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és vezetése tárgyában 1875. évi deczember hó 1-én kibocsátott földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi, valamint igazságügyi közös miniszteri rendelet 3. §-ából is kitetszik.

A nyomdászok üzleti könyvek vezetésére és a nyomtatványok beszolgáltatására szintén kötelesek.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1884. évi 53,075. sz. határozata:

A ki nyomdászipart akar folytatni, mindenekelőtt erre az 1884. évi XVII. t.-cz. 4. §-a értelmében az illetékes elsőfoku iparhatóságtól iparigazolványt köteles szerezni és ha ezen igazolványt kinyerte, ennek előmutatásával jelentkezik az 1848. évi XVIII. t.-cz. 31. §-a értelmében az illető törvényhatóság elnökénél, vagyis ez idő szerint megyékben az alispánnál, törvényhatósági joggal biró városokban a polgármesternél. Az 1848. évi XVIII. t.-cz. 39. és 40. §-ai által elrendelt üzleti könyvek vezetése és a nyomtatványok beszolgáltatása épp ugy kötelező ez idő szerint is, mint az 1884. évi XVII. t.-cz. életbelépte előtt, mert e törvény 182. §-a értelmében az 1848. évi XVIII. t.-cz. továbbra is fentartatik.

A borkereskedők jogositva vannak, a mennyiben saját üzletük szükségletére állitják elő a hordókat, kádárságot üzni.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 21,659. sz. határozata:

A mennyiben csak arról van szó, hogy a borkereskedők saját iparuk folytatása czéljából szükséglik a hordókat, ezen áruk készitése végett az ipartörvény 48. §-a értelmében minden megszoritás nélkül segédmunkásokat is tartani jogositva vannak. Természetes azonban, hogy az ipartövénynek a segédszemélyzetre vonatkozó intézkedései ezen segédekre is alkalmazandók.

A czégtáblán, nyomtatványon és egyéb hirdetéseken a jelzők akként használandók, hogy a tényleges üzleti viszonyoknak és a valóságnak megfeleljenek és tévesztéseket szándékosan elő ne segitsenek.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 34,784. sz. határozata:

B—n J. K. b—i butorkereskedő panaszt emelt B—n H. K. b—i butorkereskedő ellen, hogy ez utóbbi, miután ugyanazon vezetéknévvel bir, keresztneve megjelöléseinél oly H betüt alkalmaztat, mely J. K.-nak is vehető. Az ipartörvény 58., illetőleg 157. §-ának *d)* pontjában foglalt következmények terhe alatt B—n K. H. kereskedőt nevének ilyszerü használásától

eltiltani kérte. Az elsőfoku, valamint a másodfoku iparhatóság dr. D. F. ügyvéd keresetére ezen kérelemnek helyt adott. További felebbezés folytán a m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez, mint harmadfoku iparhatósághoz vitetvén az ügy, hol fenti szám alatt ezen határozatokat a következő indokolással helybenhagyta: Az eljárt iparhatóságok azon határozatait, melyek szerint B. H. K. b—i butorkereskedő czég tagja az 1884. évi XVII. t.-cz. 157. §-ának *d*) pontjában foglalt következmények terhe alatt köteleztetett czégtábláján, nyomtatványain és hirdetésein oly H betüt használni, mely a J betütől teljesen megkülönböztethető legyen, nevezettnek felebbezése folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vett s ennek eredményeként emlitett határozatok az azokban felhozott és alább emlitett indokokból helybenhagyandónak találtattak. Miután ugyanis a jelen esetben is az ipartörvény 58. §-ában emlitett azon általános iparrendészeti szempontról van szó, hogy iparos vagy kereskedő czégén, nyomtatványain és hirdetésein csakis oly jelzőket, jelvényeket és adatokat használjon, melyek tényleges üzleti viszonyainak és a valóságnak megfeleljenek és tévesztéseket szándékosan elő ne segitsenek, ennélfogva az eljáró iparhatóságok határozatai a törvény intencziójának teljesen megfelelők.

Oly esetekben, midőn a zálogüzletekben némely tárgyak árverésénél az üzlet követelése sem fedeztetik, a tulajdonos ezen hiányt azon többletbevételekből pótolni, melyek más tárgyaknál éretnek el, nem jogosult.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 24,309. sz. határozata:

Oly esetekben, midőn a kézi zálogüzletekben megtartott árveréseknél egyes tárgyak eladása által az üzlet követelése fedezetet nem nyer, az üzlettulajdonos nincs jogositva ezen hiányt az eladott más tárgyaknál netalán befolyó többletekből fedezni, mivel ezen többletek a kézi zálogügyletről szóló 1881. évi XIV. t.-cz. 19. §-a értelmében az elzálogositót illetik s ha fel nem vétetnek, három év elteltével ugyanazon törvény 21. §-ának rendelete szerint a törvényhatóság által ipari czélokra forditandók.

Azon kérdés, hogy valamely üzlet mely idő óta áll fenn? nem a czég szövege szerint birálandó meg. Ha az üzlet előbb társas, utóbb pedig, ha egy évnél kevesebb ideig is, egyéni czég alatt folytattatott, végeladás engedélyezésekor az ipartörvény 52. §-a alkalmazandó.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 59,627. sz. határozata:

P. S. F. volt kereskedő végeladásra kért engedély tárgyában az eljárt iparhatóságok részéről hozott határozatok azon részét, mely szerint a kért végeladás az 1884. évi XVII. t.-cz 51. §-a alapján fizetendő 20 frt lefizetése, valamint azon feltétel mellett engedélyeztetett, hogy a kérvényező rendes könyveket tartozzék vezetni, melyekbe az eladott tárgyak és ezek eladási árai bejegyeztessenek, a nevezett kereskedő felebbezése folytán harmadfokban megváltoztatandónak, illetőleg felebbező P. S.-et az emlitett kötelezettségek teljesitése alól felmentendőnek találtam. Igaz ugyan, hogy a jelenlegi P. S. czég, mint egyéni czég, csakis 1884 óta, tehát két évnél kevesebb ideig áll fenn, de miután közjegyzői okmányokkal is igazoltatott, hogy a nevezett

kereskedő ugyanazon üzletét 1881 óta 1883-ig P. és M. czég alatt, 1884 óta pedig egyéni czége alatt folytatta, az üzlet tehát, habár különböző czégek alatt, tényleg már legalább 2 év óta áll fenn, ennélfogva a végeladás engedélyezése alkalmából az 1884. évi XVII. t.-czikknek nem 51., hanem 52. §-ában foglalt rendelkezések alkalmazandók.

Az ipartörvény (1884. évi XVII. t.-cz.) 52. §-a szerint oly üzletek részére, melyek már legalább két év óta állanak fenn, végeladás vagy árverés nemcsak üzletlebonyolitás czéljából, hanem oly áruk elárusitása végett is engedélyezhető, melyek régibb idő óta felhalmozódtak, megsérültek, divatból kijöttek, vagy más okból a kereskedőre nézve kevésbé értékessé váltak. Tartozik azonban az engedélyért folyamodó az elárusitásra szánt áruk pontos leltárát bemutatni az iparhatóságnak.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 34,581. sz. határozata.

A sónak megrendelésre házhoz való szállitása nem házalás.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 68,306. sz. határozata.

Az üzlet részére bizonyos czimnek választása, ha különben rendőri tekintetben kifogás alá nem esik, hatósági beavatkozás tárgyát nem képezi.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 70,269. sz. határozata.

A bucsuvásárok hetivásároknak nem tekinthetők. A házalók piaczokon, hetivásárokon nem rakodhatnak ki, ezen intézkedés a gyolcsos tótokra nem szól. Hetivásárokon csak a helybeli kereskedő és iparos árusithat. A mészáros a hentesipart az 1884. évi XVII. t.-cz. 47. §-a értelmében üzheti.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1884. évi 56,006. sz. határozata.

Állandó üzleti helyül az ipartörvény 45. § a szerint szétszedhető sátor is szolgálhat.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 24,015. sz. határozata:

Az eljárt iparhatóságok részéről hozott azon határozatokat, melyek szerint M. S. e—i kereskedőnő állandó üzlethelyiség nyitására utasittatott, illetőleg áruinak nyilt piaczon sátor alatti árusitásától mindaddig eltiltatott, mig állandó üzlethelyiséget nem nyit, a nevezett nő részéről közbetett felebbezés folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vettem és ennek eredményeként az emlitett határozatok megsemmisitése mellett utasitom az elsőfoku iparhatóságot, hogy az ipartörvény 45. §-a alapján M. S.-nek a tárgyalás folyama alatt tett azon bejelentését, hogy üzletét a H.-féle ház kapuja alatt

felállitott sátorból folytatja, vegye tudomásul. Az ipartörvény 45. §-a feltételezi, hogy az iparos, illetőleg kereskedő állandó üzleti helyet tartson, de ezen intézkedés nem azt jelenti, mintha ezen helyiségnek épitkezés szempontjából kellene állandó jellegünek lenni, hanem az iparos vagy kereskedő ezen szakasz szerint bejelentheti azt is, hogy bejelentett helyéről az árusitást szétszedhető sátorból eszközli. Azon kérdés megbirálása, vajjon közrendészeti szempontból megengedhető-e, hogy a nevezett ház kapujából eszközölhesse az árusitást, nem az iparhatóságok hatáskörébe, hanem a rendészeti hatóságok hatáskörébe tartozván, az iparhatóságok illetéktelenül utasitották el M. S.-t a sátorból való árusitásától.

Az osztrák-magyar monarchia egyik államának területén szabályszerüleg kiadott házalási engedély a megállapitott korlátok közt jogot ad a házalásnak a másik állam területén való gyakorlására; azonban az ausztriai hatóság által a házalástól való eltiltás tárgyában hozott határozatok a magyar korona területén hatálylyal nem birnak.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 16,129. sz. határozata: R. S. házaló ügyében felterjesztésére a mellékletek visszaküldése mellett értesitem a czimet, hogy az ausztriai hatóságok által, a házalástól való eltiltás tárgyában hozott határozatok a magyar szent korona országainak területére nézve nem birnak hatálylyal; ennek következtében azon indok, hogy R. S. az osztrák hatóságok részéről a házalástól eltiltatott, nem szolgáltathat alapot arra, hogy részére, Magyarország területére szóló házalókönyv ki ne állittassék; föltéve mindazonáltal, hogy a nevezett egyébként a házalási szabályzat 3. §-ában követelt kellékekkel bir.

Az 1884. évi XVII. t.-cz. 45. §-ának első bekezdése értelmében minden iparos engedélyhez nem kötött iparnál ugyanazon községben több állandó üzleti helyet (műhelyt boltot) tarthat, melyek az iparhatóságnál bejelentendők. Ezen bejelentés elmulasztása büntetést nem von maga után. Ha azonban az iparhatóságnál az illetőt, a bejelentésnek bizonyos záros határidő alatt leendő teljesitésére felhiván, az illető ezen felhivásnak meg nem felelne, a mulasztó ellen az ipartörvény 156. §-ának *a*) pontjában rendelt büntetés alkalmazható. Fióktelep alatt a lakhelyen kivül nyitott üzlet értendő, mely esetben az ipartörvény 46. §-ának rendelkezései irányadók.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1889. évi 3081. sz. határozata:

Az eljárt iparhatóságok részéről hozott határozatokat, melyek szerint Sz. M. és K. M. sz.-t—i lakosok, mészárosok bejelentés nélkül való fióküzlet tartása miatt az 1884. évi XVII. t.-cz. 156. §-ának *a*) pontja alapján 10—10 frt pénzbüntetés és 10 frt tanuzási és fuvardij megfizetésére marasztaltattak, továbbá a fióküzlet további nyitvatartásától eltiltattak, a panaszlottak részéről közbevetett felebbezés folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vettem, és ennek eredményeképp az emlitett határozatok megváltoztatásával a panaszlottakat a rájuk kirótt pénzbüntetés, valamint a tanuzási és fuvardij megfizetése alól felmentem; felhivandónak találom azonban a nevezetteket, hogy a lakásukban nyitott üzleti helyet az elsőfoku iparhatóság által megállapitandó záros határidő alatt és az ipartörvény 156. §-ának *a*) pontjában foglalt büntetés következménye mellett, az ipartörvény 45. §-ának rendelkezéséhez képest, az iparhatóságnál jelentsék be. Az ipartörvény 45. §-a szerint ugyanis

a panaszlottak az emlitett községben több üzleti helyet is jogositva lévén tartani, ezen törvényszakasz értelmében csak arra kötelezhetők, hogy a lakásukban nyitott üzleti helyet az iparhatóságnál jelentsék be. Miután pedig ennek elmulasztására nézve az ipartörvény büntető rendelkezést nem tartalmaz, a nevezett panaszlottak az ipartörvény 156. §-ának *a)* pontjában foglalt pénzbüntetéssel sujthatók nem voltak. Pénzbüntetésben csak abban az esetben marasztalhatók, ha az iparhatóság őket a bejelentésre felhiván, a nevezettek ezen felhivásnak záros határidő alatt sem felelnének meg. Téves volt továbbá az iparhatóságnak az a felfogása, mintha a jelen esetben fióküzletről volna szó, mert az ipartörvény értelmében «fióktelep» alatt a lakhelyen hivül nyitott üzlet értendő, a mely esetben ugyanis az ipartörvény 46. §-ának rendelkezései tartandók be.

Az áruknak a kereskedő üzleti helyiségében való bevásárlása semmiféle korlátozásnak nincs alávetve. Az u. n. elővásárlási tilalmak megszüntetendők.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 41,617. sz. határozata:

A. H. pancsovai lakos részére tojáskereskedés folytatására kiadott iparigazolvány tárgyában a czimnek határozatát, melylyel a kérdéses iparigazolványnak azon feltételét, hogy nevezett a tojásbevásárlást október hó 31-től április hó 1-ig reggel 9 óra előtt, a többi hónapokban pedig 8 óra előtt még üzleti helyiségeiben sem eszközölheti, helybenhagyja, a benyujtott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági határozatot ezennel megváltoztatom s elrendelem, hogy a felfolyamodó részére a tojáskereskedésre szóló iparigazolvány az emlitett korlátozás mellőzésével adassék ki. Az áruknak az iparigazolványnyal biró kereskedő részéről üzleti helyiségben való bevásárlása semmiféle korlátozásnak nem vethető alá; a piaczi és vásári forgalom tekintetében pedig az elővásárlási tilalom, mint a szabad forgalmat indokolatlanul korlátozó intézkedés, szintén megszüntetendő, és a piaczon vagy vásárokon a mennyiben a fennálló rendszabályok értelmében a forgalom megkezdése bizonyos órához van kötve, ezen időponttól kezdve az adás-vételben s a bevásárlásban bárki, minden különbség nélkül, tehát fogyasztók és tovább-eladók is, egyformán részt vehetnek. A folyó évi julius hó 2-án 7183. sz. a. kelt jelentésével fölterjesztett ügyiratokat megfelelő további eljárás végett leküldöm.

Egyik iparhatósági kerületben üzletvezetőként müködő egyén, mint ilyen más iparhatósági kerületben is folytathatja iparát a nélkül, hogy az ipari jogositvány ujból való megszerzésére kötelezhető volna.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 28,781. sz. határozata:

A. D. munkácsi lakos szappanfőző ipari jogositványa ügyében alispán ur részéről hozott és az elsőfoku iparhatósági határozatot megváltoztató másodfoku határozatot, mely P. E.-nek az elsőfoku iparhatóságnál üzletvezető gyanánt történt bejelentését nem vette tudomásul, a nevezett iparos által törvényes határidőben beadott felfolyamodása következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági határozat megváltoztatása mellett az elsőfoku iparhatósági határozatot, mely a bejelentést tudomásul vette, emelem érvényre, nem ugyan az abban

felhozott indokoknál fogva, hanem azért, mert üzletvezetőül bejelentett P. E. H.-on bir szappanfőzésre jogositó igazolványnyal s az üzletvezetői jogosultság nem eshetik szigorubb felfogás alá, mint maga az ipari jogosultság. Már pedig az 1884. évi XVII. t.-cz. 56. §-a értelmében képesitéshez kötött iparüzletnek más iparhatósági kerületbe való áttételénél is a képesités igazolása helyett elegendő az eddigi iparigazolvány bemutatása és igy P. E.-nek Huszton kiállitott iparigazolványa, mely őt a szappanfőző iparnak Munkácson való önálló gyakorlására is jogositaná, őt ugyanott szappanfőző üzletben üzletvezetői teendők végzésére szintén minősiti.

A czukrász üzletében theát és kávét kiszolgálni jogositva van.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1889. évi 766. sz. határozata;

Az eljárt iparhatóságok részéről hozott azon határozatokat, melyek szerint K. F. J.-né, k—i czukrászdatulajdonos, kávémérésnek iparengedély nélküli megkezdése miatt az ipartörvény 158. §-ának *a)* pontja alapján 100 frt pénzbüntetés megfizetésére, ez összeg behajthatatlansága esetén pedig 10 napi elzárás elszenvedésére marasztaltatott, a panaszlott részéről közbevetett felebbezés folytán harmadfokulag fölülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként az emlitett határozatok megváltoztatásával a panaszlott nőt az ellene emelt vádak következményei alól felmentem; mert a panaszlott a kideritett tényállás szerint kávémérést nem nyitott, sőt a kávéméréseknek fentartott jogokkal élni sem kiván, hanem czukrászüzletében theát és kávét szolgált ki; ezt pedig czukrászüzlete köréből kifolyólag tenni ép ugy jogositva van, a mint viszont a kávéházakban is fagylalt és más czukornemü bármikor kiszolgáltatható.

Fagylaltnak a város utczáin toló-kocsikon való árusitása házalásnak nem minősithető.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 40,735. sz. határozata:

Az elsőfoku határozattal egybehangzó másodfoku határozat, mely a panaszlott C. G.-et a fagylaltnak L. város utczáin kocsiról való elárusitásától eltiltja s l—i fióküzletének folytatását azon feltételhez köti, hogy nyilt üzleti helyiséget tartson, a nevezett részéről benyujtott rendkivüli felülvizsgálati kérelem következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku határozatot ezennel megváltoztatom, panaszlottat l—i fiók-czukrászüzletének az eddigi módon való tovább folytatásában meghagyom s a nyilt üzleti helyiség tartásának kötelezettsége alól feloldom; másfelől azonban arra köteleztem, hogy l—i fióküzletéhez az 1884. évi XVII. t.-cz. 46. §-a értelmében nyolcz nap alatt üzletétől való különbeni eltiltás terhe alatt üzletvezetőt jelentsen be. A panaszlott részéről benyujtott rendkivüli felfolyamodás az 1884. évi XVII. t.-cz. 181. §-a értelmében kellő időben benyujtott felfolyamodásnak volt tekintendő s a jelen ügy szabályszerü harmadfoku felülvizsgálat alá volt veendő, azon okból mert az idézett másodfoku határozatot a l—i járás főszolgabirája C. G.-nek csak f. évi junius hó 7-én hirdette ki; a panaszlott pedig folyamodását már két nap mulva, junius hó 9-én benyujtotta: és igy a főszolgabirónak a másodfoku

és jogerőre nem emelkedett határozat azonnal való végrehajtását kimondó rendelkezése törvényes alappal nem birt. A 21,368/87. számu alispáni határozat megváltoztatandó volt; mert a C. G. részére 1886. évi augusztus hó 12-én A/558. sz. a. kiállitott iparigazolvány a nevezettet feljogositja arra, hogy czukrászipari készitményeit az utczákon is árusithassa; mert továbbá minden iparosnak jogában áll iparüzlete körét tetszés szerint korlátozni s csak bizonyos készitmények előállitására és árusitására szoritkozni s igy az az eljárás, hogy a panaszlott lugosi fióküzletében kizárólag fagylaltot hozott forgalomba, a törvénynyel nem ellenkezik, mert az iparos nyilt üzleti helyiség tartására nem kötelezhető; s végül mert a fagylaltnak a város utczáin kis tolókocsikról való árusitása házalásnak nem minősithető; az pedig, hogy a panaszlott házról-házra jár, azaz készitményeinek árusithatása végett a házakba bement volna, a mi a házalás fogalmához megkivántatik, a jelen ügy irataiban sem állitva, sem bizonyitva nincs. Az 1888. évi julius hó 30-án 21,653. sz. a. kelt jelentésével fölterjesztett ügyiratokat megfelelő további eljárás czéljából még azzal a megjegyzéssel küldöm meg az alispán urnak, hogy az üzletvezető bejelentésére vonatkozó rendelkezésem az 1884. évi XVII. t.-cz. 46. §-ában leli indokát.

A szálloda-tulajdonos társaskocsija a szállóüzlet kiegészitő részét képezi. Ebbeli jellegét nem veszti el, ha a szállóbeli vendégek mellett más utasokat is szállit a vasuthoz vagy a vasuttól.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 40,633. sz. határozata:

A másodfokban hozott azon határozatot, mely szerint S. A. beszterczei lakos, fogadós, társaskocsi-üzletnek iparengedély nélküli gyakorlása miatt az ipartörvény 158. §-ának *a)* pontja alapján 15 frt pénzbüntetés megfizetésére marasztaltatott, a nevezett panaszlott részéről közbevetett felebbezés folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményeként az emlitett határozat megváltoztatásával a panaszlottat az ellene emelt vád és következményei alól felmentem, mert a nevezett fogadós társaskocsiját a fogadójába szálló vendégek s igy fogadós üzlete érdekében tartja készen a vasutnál s igy kocsija vendéglői üzletének kiegészitő részét képezvén, annak a vendéglő érdekében való használása önálló iparüzésnek nem tekinthető. Azon körülmény, hogy a szállótulajdonos fogatai, miután főképen a szállóbeli vendégek használatára vannak rendelve, egyes esetekben azonban nem szálló vendégeknek is rendelkezésre állanak, a közlekedés magánjellegét nem szünteti meg.

A bérkocsi-ipar üzésének fogalmához hozzátartozik, hogy a kocsi valamely közhelyen a közönség számára készen tartassék. A földmivesek által mellékkeresetképen üzött személyfuvarozás nem képez iparszerü foglalkozást.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 11,3[illegible] sz. határozata:

D. D. és P. M. b—i földmivesek ellen följelentést tettek az iparhatóságnál bérkocsi-ipar jogtalan gyakorlása miatt. A tárgyalás alkalmával egyrészt a vádlottak vallomása, másfelől a tanuk nyilatkozatai alapján megállapittatott, hogy az első vádlott egy esetről-esetre kölcsönkért hintóval szállitotta — ha vendége akadt — az idegeneket; neki magának csak lovai

vannak, kocsija nincs. A másik vádlott saját lovait és kocsiját használta; foglalkozásukra nézve mind a ketten földmivesek, a kik alkalmilag a vasuti állomáshoz, vagy a közeli fürdőhelyre való fuvarozással mellékkeresetre tettek szert. Az alsóbbfoku iparhatóságok e vádlottakat a bérkocsi-ipar jogtalan gyakorlása miatt fejenkint 100 frt pénzbüntetésre itélték. A vádlottak felfolyamodással éltek s a kereskedelmi miniszter a fenti sz. alatt ez ügyben a következő harmadfoku itéletet hozta: A D. D. és P. M. b—i lakosok ellen a bérkocsi-iparnak jogtalan folytatása miatt inditott iparkihágási ügyben, az alispán ur részéről mult évi november hó 19-én 6900. szám alatt hozott s az elsőfoku iparhatósági itélettel egybehangzó másodfoku itéletet, mely a vádlottakat az 1884. évi XVII. t.-cz. 10. §-ába ütköző kihágás miatt ugyanazon törvény 158. §-ának *a)* pontja alapján fejenkint 100 frt pénzbüntetéssel, illetőleg megfelelő elzárással bünteti, a törvényes határidőben beadott feltolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági itéletet ezennel harmadfokulag megváltoztatom s a vádlottakat az iparkihágás vádja s a reájuk kiszabott büntetés alól fölmentem, mert bérkocsi-iparnak az ipartörvény 10. §-ának *f)* pontjaértelmében csak azok ipara tekinthető, kik közhelyeken a közönség számára személyszállitó eszközöket (bérkocsikat) tartanak készen; a vádlottak azon cselekménye pedig, hogy a gazdaságuk czéljaira tartott lovak felhasználásával, mellékfoglalkozásképen — és kocsinak kikölcsönzése mellett — vendégeket szállitanak, fuvarozásnak minősitendő s földmiveseknél iparszerü foglalkozást nem képez. A mult évi deczember hó 29-én 862. szám alatt kelt jelentésével tévesen a belügyminiszter urhoz fölterjesztett és attól hozzám áttett ügyiratokat megfelelő további eljárás végett leküldöm.

A cséplési vállalkozás iparszerü üzésére adott iparigazolványban kiköthető azon feltétel, hogy a gőzcséplőgép felállitása helyét (tüzrendészeti okokból) az illető hatóság jelölheti ki.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 2100. sz. határozata.

A mü- vagy gőzmalom tulajdonosa, mint bármely más iparos iparkészitményeit tetszése szerinti módon értékesitheti és ebben a malomjoggal biró földesur által nem korlátozható.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 45,713. sz. határozata.

Gépkezelő nem czimezheti magát gépésznek.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 16,747. sz. határozata:

P. S. k—i lakos iparkihágása ügyében hozott másodfoku határozatot, mely szerint nevezett a valóságnak meg nem felelő czim használása miatt az 1884. évi XVII. t.-cz. 157. §-ának *d)* pontja alapján 10 frt pénzbüntetésben marasztaltatott, a beadott felebbezések következtében felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményéhez képest a szóban forgó itéletnek a büntetés

kiszabására vonatkozó részét feloldom és ennek folytán a vádlottat a büntetés és ennek következményei alól ezennel felmentem. Egyebekben pedig az itéletet jóváhagyom. Az iratok szerint a vádlott a gépkezelői vizsgát annak idején a müegyetem egyes tanácsaiból alakitott bizottság előtt letette és ennek alapján ré›zére bizonyitvány is adatott. A használt czimnek két jelzője tehát a valóságnak megfelel és csupán abban vétett a vádlott, hogy az őt jogosan megillető «gépkezelő» czim helyett «gépész» czimzést használt. És miután a másodfoku itélet is hangsulyozza azt, hogy a nevezett a szabályellenes czimzést nem rosszakaratulag, hanem tájékozatlanságból használta, a büntetés mellőzésével a nevezett a «gépész» czim használásától eltiltandó volt.

Az izraelita husvéti kenyér előállitásának feltételei.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1889. évi 14,040. sz. határozata:

1. Az izraelita husvéti kenyérnek (pászka, laska) a hitközségi tagok részére való szolgáltatása az izraelita hitközség kizárólag joga. Ennélfogva husvéti kenyeret előállitani, elárusitani, vagy a hitközség terület-körén kivül eső helyről szállitani csak az van jogositva, a ki erre az illető községben fennálló izr. hitközségektől engedélyt nyer.

2. Az izralita hitközség, autonom jogköréhez képest, önállóan és igényeinek megfelelő módon intézkedhetik a husvéti kenyérnek a hitközségi tagok részére való szolgáltatása tekintetében. A husvéti kenyér árusitását tetszés szerint vagy önmaga kezelheti, vagy bérbe adhatja, vagy megállapithatja azon feltételeket, melyek alatt az árusitást a jelentkező kereskedőknek vagy vállalkozóknak megengedi. Az izr. husvéti kenyér árusitásához iparhatósági igazolvány vagy engedély nem szükséges.

3. Az 1879. évi XL. törvény 1. §-a alapján ezennel kijelentem, hogy kihágást követ el és a rendőrhatóságok által 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel és ezenkivül a nála talált husvéti kenyér elkobzásával büntetendő az, a ki a nélkül, hogy arra az illető izraelita hitközség által feljogositva volna, husvéti kenyér készitésével foglalkozik, vagy husvéti kenyeret elárusit, vagy a hitközség területkörén kivül eső helyről szállittat.

4. A rendőrhatóságok által kiszabott pénzbüntetések a városi, illetőleg a községi szegényalapra forditandók.

5. Mindazon jogok, melyeket ezen szabályrendelet az izr. hitközségek számára biztosit, az izraelita hitközségek székhelyein kivül fennálló izraelita fiókhitközségeket és imaházi egyesületeket is saját területükre nézve megilletik.

A kóserhus árusitásának feltételei.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 48,151. sz. határozata:

1. A kóserhusnemüeknek az izraelita hitközségi tagok részére való szolgáltatása az illető izraelita hitközség kizárólagos joga. Ennélfogva kóserhust eladni csakis az van jogositva, a ki erre az illető községben fennálló izraelita hitközség által feljogosittatik; föltéve, hogy az illető az ipartörvényben előirt feltételeknek és kötelezettségeknek megfelel.

2. Az izraelita hitközség, autonom jogköréhez képest önállóan és igényeinek megfelelő módon intézkedhetik a kóserhusnak a hitközségi tagok részére való szolgáltatása tekintetében. A kóserhusárusitást tetszés szerint vagy önmaga kezelheti, vagy bérbe adhatja, vagy megállapithatja azon feltételeket, melyek alatt a kóserhus árusitást a jelentkező mészárosoknak megengedi.

3. Az izraelita hitközségeknek a jelen rendelet 2. §-ában biztositott joga korlátozást szenved oly helyeken, hol a marhahusmérés gyakorlása az 1884. évi XVII. t.-czikkben foglalt ipartörvény 53. §-a értelmében bizonyos számhoz köttetik, vagy egyébként korlátozásnak vettetik alá. Ez esetekben az izr. hitközség a kóserhusmérési jogositványt az ott tényleg működő mészárosnak, illetőleg mészárosoknak tartozik átengedni, a ki viszont az izraelita hitközség által a kóserhus árusitása tekintetében meghatározott föltételeket köteles megtartani.

4. Az 1884. évi XVII. t.-czikkbe foglalt ipartörvény 58. §., illetőleg 157. §-ának *a*) pontja alapján az iparhatóságok által 20—200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntettetik az, ki anélkül, hogy az árusitási helyre illetékes izr. hitközségtől kóserhusnemüek árusitására jogositványnyal birna, czégén, üzleti helyiségén, nyomtatványain vagy hirdetésein oly megjelölést használ, hogy kóserhust árusit. Ugyanezen büntetéssel büntetendő az is, ki habár nem kóserhus árusitási jelzőt, de olyszerü (például héber betükkel irt) felirást használ, mely által tévedést képes előidézni az iránt, hogy kóserhust árusit.

5. Kihágást követ el és a rendőrhatóságok által 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, ismétlés esetén pedig, ha előbbi cselekménye elkövetésétől számitandólag még két év el nem telt, 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az, ki anélkül, hogy kóserhus árusitására az illető hitközség által feljogositva volna, állatot az izraelita vallás által előirt szertartásnak megfelelő módon levág, vagy levágat. A hatóságok szakértők által állapittatják meg minden esetben, vajjon az állat levágása az izraelita vallás által előirtak szerint eszközöltnek tekintendő-e, és a mennyiben kiderülne, hogy az illető az izraelita hitközség kóserhus-szolgáltatási jogának kijátszása czéljából sakteri képesitést szerzett, vagy sakteri képességgel biró egyént alkalmazott, ezen körülmény a kihágás megbüntetésénél mint sulyosbitó veendő.

6. A rendőrhatóságok által kiszabott pénzbüntetések a városi, illetőleg községi szegényalapra; az iparhatóságok által kirótt pénzbüntetési összegek pedig a község ipari, illetőleg kereskedelmi czéljaira forditandók.

7. Mindazon jogok, melyeket ezen szabályrendelet az izraelita hitközségek számára biztosit, az izraelita hitközségek székhelyein kivül fennálló izraelita fiókhitközségeket és imaházi egyesületeket is saját területükre nézve megilletik.

Mindazon áruczikkek, a melyek a háztartás körül és a gazdaságban általános és sürü használatban vannak és ennélfogva a nép elsőrendü szükségleti tárgyai, a szatócsüzletekben forgalomba bocsáthatók.

A m. kir. földmivelési-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 20,638. sz. határozata:

F. J. szatócsot az iparhatóságok büntetés terhe alatt eltiltották attól, hogy üzletében a kötélverőiparhoz tartozó czikkeket árusitson s ebbeli határozatukat azzal indokolták, hogy a szatócs csakis háztartási, de nem gazda-

sági szükségletek kielégitésére szolgáló iparczikkeket árusithat. Az idézett harmadfoku határozat a következő: F. J. nagyváradi szatócs ellen a kötélverő-iparhoz tartozó iparczikkek árusitása miatt inditott iparkihágási ügyben az eljáró iparhatóságok részéről hozott egybehangzó itéletet, mely a panaszlottat a kötélverő iparczikkek árusitásától eltiltja, a benyujtott felfolyamodás következtében felülvizsgáltam s a szóban forgó itéletet a megejtett felülvizsgálat eredményéhez képest ezennel harmadfokban megváltoztatom s a panaszlottnak az üzletében áruba bocsátott kötélverő iparczikkek árusitását továbbra is megengedem; mert a felsorolt iparkészitmények, mint madzag, kötőfék, hámistráng stb. mind olyanok, a melyek a háztartás körül s gazdaságban általános és sürü szükséglet tárgyai s ennélfogva mint a nép elsőrendü szükségleteinek kielégitésére szolgáló áruk elárusitása a szatócsüzlet forgalmi körébe tartozik.

A vegyeskereskedők, ugy mint a szatócsok — bizonyos korlátok között — jogositva vannak a kenyérsütést gyakorolni.

A m. kir. földmivelési-, ipar- és keresk. miniszter 1884. évi 56,225. sz. határozata:

A miniszter kimondta, hogy ha a kenyérsütés a háztartás körül kisegitő családtagok által bár nem kizárólag a házi fogyasztás czéljára történik, ez még nem foglalja magában a pékmesterség iparszerü gyakorlását, hanem mint háziipar, az emlitett korlátok közt, iparhatósági igazolvány nélkül foglalható (ipartörvény 183. §-ának *b*); a kenyérárulást pedig gyakorolni a vegyeskereskedők és szatócsok jogositvák.

A ki vegyeskereskedésre, illetve liszt- és főzelékkereskedésre birt iparigazolványnyal, az terménykereskedést is üzhet.

A m. kir. földmivelési-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 54,006. sz. határozata:

R. L. sz—i lakost az ipartörvény 156. §-ának *a*) pontjába ütköző kihágás alól felmentendő volt, mert nevezett vegyeskereskedésre, valamint liszt- és főzelékkereskedésre birván iparigazolványt, ezen jogosultságánál fogva a terménykereskedést is mint rokon kereskedelmi ágat, üzleti körébe vonhatja.

A rövidáru-kereskedő kesztyüraktárt is tarthat.

A m. kir. földmivelési-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 7042. sz. határozata:

B. K. s—i rövidáru-kereskedő ellen czégén a valóságnak meg nem felelő adatok használata miatt inditott ügyben az elsőfoku itélettel egybehangzó másodfoku itéletet, mely a nevezettet arra kötelezi, hogy a «B. K. keztyüraktára» felirásu czégtáblát, mint a valóságnak meg nem felelő tartalmut, 24 óra alatt az 1884. évi XVII. t.-cz. 58. §-a értelmében távolitsa el, a nevezett részéről törvényes határidőben benyujtott felfolyamodás következtében felülvizsgáltam s ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku itéletet ezennel harmadfokban megváltoztatom és a kérdéses külön

czégtábla és felirás eltávolitásának kötelezettsége alól a panaszlottat felmentem; mert neki, mint iparjogositványnyal biró rövidáru-kereskedőnek joga van keztyüraktárt is tartani; mert továbbá a kérdéses felirat nem azt jelenti, hogy a panaszlott kesztyü-készitő, hanem csak azt, hogy a keztyüt is tart raktárban s miután a felirat semmi valótlanságot vagy hamis adatot nem tartalmaz, ennélfogva az 1884. évi XVII. t.-cz. 58. §-a rendelkezéseinek megsértése nom forog fenn.

A naptárak elárusitása a vegyeskereskedők és szatócsok üzleti köréhez tartozónak tekintendő.

A m. kir. földmivelési-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 13,730. sz. határozata:

S. E. b—i könyvkötő panaszos kérelme tárgyában, melylyel Sz. S. és társai b—i vegyes kereskedőket és szatócsokat a naptárak üzletszerü elárusitásától eltiltani kéri, az alispán urnak nevezett könyvkötőt emlitett kérelmével elutasitó határozatát, a benyujtott felfolyamodás következtében felülvizsgáltam s ehhez képest a szóban forgó alispáni határozatot ezennel harmadfokban jóváhagyom, mert a naptárak elárusitása a vegyeskereskedők és szatócsok üzleti köréhez tartozónak tekintendő.

Pékipar üzésének tekintendő, ha valaki az eladásra szánt süteményhez szükséges tésztát önmaga állitja elő, habár a sütést máshol eszközölteti is.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1889. évi 19,489. sz. határozata:

H. A. lisztkereskedő, kenyérárusitás czéljából a tésztát otthon, e czélra alkalmazott segédszemélyzet által állittatja elő; a sütést azonban más péknél eszközölteti. A b. sütők stb. ipartestülete H. A. ellen sütőiparnak igazolvány nélküli folytatása miatt panaszt emelt. Az elsőfoku iparhatóság a panaszosokat elutasitotta, mert a tészta elkészitése még nem képez pékipart. A másodfoku iparhatóság azonban a panaszlottat a pékipar igazolvány nélküli gyakorlása miatt 10 frtra büntette, indokolván, hogy vádlott H. A. lisztkereskedő önmaga bevallotta, hogy a kenyértésztát saját üzletében e czélra fogadott segédek által készitteti s a kenyérelárusitást egészen üzletszerüleg gyakorolja, s ekként a péküzlet gyakorlásának két főismérve, a kenyértészta-készittetés e czélra fogadott segédek által, s a kenyérnek napról-napra üzletszerüen elárusitása megállapitott tény lévén, mig ellenben azzal, hogy vádlott az általa készitett s elárusitott kenyér készitésével s elárusitásával a pékipar körébe tartozó czikkeknek csak egy nemét állitja elő s árusitja, s annak előállitásában a péküzlet szakmunkái közül a sütést nem maga eszközli, hanem üzletén kivül más pékek által teljesittetni, a péküzlet gyakorlásának tényálladéka alterálva nem lévén, vádlott ellen az iparkihágás az ipartörvény idézett szakasza alapján megállapitandó s a kihágó megbüntetendő volt. A másodfoku határozatot a fölmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter a fenti sz. a. a következő határozattal hagyta helyben: A város tanácsának másodfokban hozott azon határozatát, mely szerint az elsőfoku iparhatóság által hozott határozat megváltoztatásával, H. A. lisztkereskedő, a péküzletnek ipari igazolvány nélküli gyakorlása miatt, az ipartörvény 156. §-a alapján 10 frt pénzbüntetés megfizetésére marasz-

taltatott s a pékiparnak további igazolvány nélküli gyakorlásától eltiltatott, a panaszlott részéről bejelentett felebbezés folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként az emlitett másodfoku határozatot ezennel helybenhagyom.

A sütőknek az a kötelezettsége, hogy iparüzletüket tetszés szerint félbe nem szakithatják, s hogy ha üzletüket abbanhagyni szándékoznak, ezt bejelenteni, illetőleg iparukat még bizonyos ideig folytatni tartoznak, azokra, kik az ugynevezett fehérsütemények előállitásával foglalkoznak, nem vonatkozik.

A m. kir. földmivelési-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 65,878. sz. határozata:

A másodfokban hozott határozatot, mely szerint M. J. a—i sütőmester azon kérelmével, hogy B. F. ugyanottani sütőmester az ipartörvény 55. §-a alapján köteleztessék mindennap mindenféle süteményeket késziteni, továbbá, hogy B. az ipartörvény 42. és 55. §-aiban előirt kötelesség elmulasztása miatt megbüntettessék, elutasittatott, M. J. részéről közbevetett felebbezés folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményéhez képest az emlitett határozatot indokainál fogva jóváhagyandónak találtam. Igaz ugyan, hogy a panaszlott a sütőiparnak csakis egyik ágát, a kenyérsütést üzi folytonosan, s fehérsüteményt csak időnkint készit, vagyis akkor, midőn ennek kelete van, de mert ezen sütemények hiánya a fogyasztó közönségre érzékeny hátrányt nem hárit s igy az ipartörvény 55. §-ában foglalt intentiónak a sütőiparos teljesen megfelel, ha kenyérnemüt állandóan süt, ennélfogva a panaszlott az ipartörvény 5., illetőleg 158. §. *f)* pontja alapján annál is kevésbé büntethető, mivel egyáltalában nincs igazolva, mintha iparát kötelességének kijátszására szolgáló módon folytatná.

Élelmi szereket előállitó iparosok, igy a sütők is, az idegen községek hetivásárain áruikkal megjelenhetnek s ott azokat, tekintet nélkül azok finomságára elárusithatják. Ahhoz, hogy sütők megrendelésre idegen községbe árut szállitsanak, külön hatósági engedély nem szükséges.

A m. kir. kereskedelmi miniszter 1893. évi 85,731. sz. határozata:

Gy. F. és M. I. sütő iparosoknak a d. hetivásárok látogathatása ügyében nagyságod részéről hozott másodfoku határozatot, mely nevezetteket eltiltja attól, hogy a d. hetivásárokon luxus-süteményt árusithassanak, ellenben, megengedi, hogy rendeletre bármely községbe szállithassák azokat, Gy. F. részéről a törvényes határidőben beadott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest, az idézett másodfoku iparhatósági határozatot ezennel harmadfokulag megváltoztatom s a fent emlitett árusitási tilalmat megszüntetem. mert az ipartörvény 50. §-a értelmében élelmi szerek előállitásával foglalkozó iparosok, tehát a sütők is, idegen községek hetivásárain háboritatlanul megjelenhetnek, illetve czikkeiket árusithatják, még pedig tekintet nélkül e sütemények finomságára. Következésképp hetivásárok alkalmával luxus-sütemények szintén szabadon árusithatók. Ahhoz pedig, hogy megrendelésre szállithassanak idegen községbe péksüteményeket, külön engedélyre szükség nincsen, miután ebbeli joguk az ipartörvénynek ugyancsak 50. §-ában már biztositva van. Egyuttal hatá-

lyon kivül helyezem a dunavecsei főszolgabiró által m. évi márczius 22-én 2751. sz. a. hozott s D. községhez intézett azon rendeletet, melyben, hivatkozással a volt földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter ur 9291/888. szám alatt kelt rendeletére, a községet oda utasitja, hogy a hetivásárokon idegen községbeli sütőiparosokat tiltsa el kenyéren kivül más pék (luxussütemények) árusitásától, mert a főszolgabiró ezen intézkedése a fent idézett 9291/888. sz. rendeletnek félreértésén alapszik. Az idézett földmivelési-, ipar- és kereskedelmi miniszteri rendelet ugyanis egy házalási kihágási esetre vonatkozik, azt azonban, hogy országos és hetivásárokon bárki süteményeket ne árulhasson, ezen rendelet nem czélozta, de nem is czélozhatta, miután az 1884. évi XVII. t.-cz. 50. §-a hetivásárokon az élelmi szerek áruba bocsátásának eltiltását meg nem engedi.

Az ásványviz forrásának tulajdonosa tetszés szerinti elnevezés alatt hozhatja forrásának vizét közforgalomba. E tekintetben őt csak az áruvédjegyek, a közerkölcsiség és közrendészet szabályai korlátolják. Ő felsége a király s az uralkodó család tagjai, valamint a magánosok neveinek használatához előleges beleegyezés szükséges.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 37,611. sz. határozata:

Az ásványvizek elnevezése épp ugy, mint akármely más áruczikk elnevezése, egészen üzleti kérdés. Az ásványviz, ha iparszerüleg árusittatik, épp oly áruczikk, mint bármily más forgalmi tárgy és valamint ez utóbbiaknál az elnevezés nem esik hatósági engedély vagy jóváhagyás alá, épp ugy nem szükséges ez az ásványvizekre nézve sem. Ebből következik, hogy a forrástulajdonos tetszése szerinti elnevezés alatt hozhatja forrásának vizét forgalomba, feltéve, hogy ez által az áruvédjegyek, a közerkölcsiség és közrendészet tekintetében fenálló szabályokat, valamint egyáltalában a fenálló törvényeket és rendeleteket meg nem sérti. Csakis ő császári és apostoli kir. felsége és a felséges uralkodó család tagjai, valamint magánosok neveinek használata tekintetében áll fenn azon korlátozás, hogy e tekintetben az előzetes beleegyezés szükséges.

Ásványvizek ugyanazon egy kutból különböző elnevezések alatt kereskedelmi orgalomba nem hozhatók.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 14,642. sz. határozata.

A bádogos munkaköréhez a vaskemenczék és az ehhez tartozó vaslemezek árusitása is tartozik.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 16,822. sz. határozata:

Az eljárt iparhatóságok részéről hozott azon határozatokat, melyek szerint K. K. sz—i bádogos azért, mert öntött vaskemenczék és üstöket iparigazolvány nélkül árusit, az ipartörvény 156. §-a alapján 20 frt pénzbüntetés megfizetésére marasztaltatott és az emlitett czikkeknek iparigazolvány nélkül való további árusitásától 50 frt pénzbüntetés terhe alatt eltiltatott, a marasztalt fél részéről közbevetett felebbezés folytán harmadfokulag

fölülvizsgálat alá vettem és ennek eredményeként az emlitett határozatok megváltoztatása mellett a panaszlottat az ellene emelt vád és következményei alól felmentem; mert panaszlott a bádogosipar gyakorlására iparigazolványnyal bir és mert az általa készletben tartott vaskemenczéken bádogos munkák nagyobb mérvben szintén eszközlendők, K K. bádogos ebbeli munkaköréből kifolyólag és külön bejelentés nélkül vaskemenczék és ehhez tartozó vaslemezek árusitására is jogosult.

A targonczák előállitása a fakereskedő üzleti körébe tartozik, ennélfogva azok előállitása czéljából a fakereskedő segédszemélyzetet tarthat.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 48,821. sz. határozata.

Az érkező és induló vasuti vonatokhoz a vendéglősök háziszolgáikat, a hozzájuk szállásra betérő vendégek elé rendszerint kiküldhetik.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 57,228. sz határozata:

R. J. és S. Gy. vendéglősök ügyében a város tanácsa részéről hozott másodfoku határozatot, a mely szerint a nevezett vendéglősöknek megtiltatott az, hogy vendégeik málháit az érkező vagy induló vasuti vonatokhoz háziszolgáikkal szállithassák, a beadott felebbezések folytán felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményéhez képest a szóban forgó határozatot ezennel feloldom. Az illető háziszolgák ugyanis, a midőn a vendéglőbe érkező, vagy onnan távozó vendégek málháit szállitják, nem saját részükre és nem külön dijazásért tesznek szolgálatot, hanem az őket szolgálatban tartó iparvállalat tulajdonosának megbizásából járnak el. Az pedig, hogy a vendéglős saját vendégeinek málháit a vasutról a vendéglőbe vagy a vendéglőből a vasuthoz küldi: a vendéglős üzletszerü foglalkozásával nem ellenkezik, hanem vele szoros kapcsolatban áll és nem érinti a hordár-intézményt; ennélfogva a vendéglősnek meg nem tiltható az, hogy ilyféle málhák szállitását háziszolgáival eszközöltesse; de különben is az utazó közönség nagy előnyére szolgál, ha már a vasuti indóházban a vendéglősnek oly megbizottjával találkozik, ki málháinak a vendégszobába való szállitásáról gondoskodik, vagy ki az elutazónak málháit az indóházban átszolgáltatja.

A kézizálogüzlet-tulajdonosok az üzletükben a megtörtént árverés után visszamaradt tárgyakat külön iparbejelentés nélkül is elárusithatják.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 51,871. sz. határozata:

T. A. és érdektársai gy—i lakosok iparkihágási ügyében hozott s a panaszlottak közbevetett felebbezése folytán hozzám felterjesztett ügyiratokat felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményéhez képest az elsőfoku iparhatóságnak a másodfoku iparhatóság által helybenhagyott azon határozatát, mely szerint a panaszlott kézizálogüzlet-tulajdonosok az 1884. évi XVII. t.-cz. 4. §-a ellen az által elkövetett kihágás miatt, hogy az üzleteikben visszamaradt tárgyakat egy-egy esetben elárusitották, ugyanazon t.-czikk

156. §-ának *a)* pontja alapján egyetemlegesen 15 frt pénzbüntetésre s ennek behajthatlansága esetében fejenként 1—1 napi elzárásra itéltetett, harmadfokulag feloldandónak találtam s a panaszlottakat a reájuk kimért büntetés és ennek következményei alól ezennel felmentem; mert kézizálogüzlet-tulajdonosok a zálogüzletükben visszamaradt tárgyakat a nélkül árusithatják el, hogy erre külön iparbejelentés szükséges volna. A panaszlottak csak akkor volnának büntethetők, ha nem a zálogüzletükben visszamaradt tárgyakkal bejelentés nélkül üznének kereskedést, ez pedig a jelen esetben bebizonyitva nincs, söt nem is állittatott.

A papirkereskedő jogositva van nyomtatványok készittetésére megrendeléseket elfogadni és az igy készült nyomtatványokon czégét megjelölheti a nélkül, hogy ez nyomdaüzlet folytatását jelentené és valótlan adatok használatának kihágását állapitaná meg.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 34,502. sz. határozata:

»R. testvérek aradi papirkereskedő czég ellen a valóságnak meg nem felelő hirdetés közzététele és nyomtatványain hamis jelzők használata miatt inditott iparkihágási ügyben a város tanácsa részéről f. évi 5189. sz. alatt hozott s az elsőfoku iparhatósági itélettel egybehangzó másodfoku itéletet, mely a panaszlott czég tulajdonosait az 1884. évi XVII. t.-cz. 58. §-ába ütköző kihágás miatt ugyanazon törvény 157. §-ának *d)* pontja alapján 20 frt pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén 2 napi elzárással sujtja, a törvényes határidőben benyujtott felfolyamodás következtében harmadfoku felülvizsgálat alá vettem. A megejtett felülvizsgálat eredményéhez képest az idézett másodfoku itéletet ezennel megváltoztatom és a panaszlottakat az iparkihágás vádja s a reájuk kiszabott büntetés alól ezennel felmentem: mert az »R. testvéreknél Aradon« szövegü feliratnak használata a kérdéses nyomtatványokon a szóban forgó kihágás tényálladékát nem állapitja meg. Az említett feliratból ugyanis nem következtethető az, hogy R. testvérek nyomdaüzlettel birnak és a czég tulajdonosai meg az esetben sem követnek el jogellenes cselekményt, ha valaki náluk a szóban levő felhivás következtében nyomtatványok elkészitésére megrendelést tesz és a czég a megrendelést elfogadja, mert nyomtatványok megrendelésének fölvétele a papirkereskedő üzleti körébe tartozik. Megjegyzem végül, hogy azon kérdést, vajjon a panaszlottak a kérdésben levő nyomtatvány kiállitásának módja által nem követték-e el az 1884. évi XVII. t.-cz. 51. §-ába ütköző kihágást, a város tanácsa saját rendes hatáskörében tartozik megbirálni.

A könyv- és kőnyomdatulajdonosok, ugyszintén a sokszorositó gépek tulajdonosai óvadék letételére nem kötelesek.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 42,533. sz. határozata:

Az 1884. évi XVII. t.-cz. 182. §-a szerint a sajtótörvényt magában foglaló 1848. évi XVIII. t.-cz. a könyv- és kőnyomdák biztositékaira vonatkozó [illegible] Idézett szakasz ezen [illegible] a sajtótörvény 37. §-ának azon intézkedése, mely sze-

rint mindazok, kik nyomdát vagy kőnyomdát felállitani szándékoznak, 2000 frt óvadékot tartoznak letenni, hatályon kivül helyezettnek lévén tekintendő, a könyv- és kőnyomdatulajdonosok, ugyszintén a sokszorositó gépek tulajdonosai óvadék letételére nem kötelezhetők. Minthogy továbbá a sajtótörvény érvényben álló illető intézkedései, valamint az uj ipartörvény a nyomdaiparra nézve minden tekintetben irányadók, a sokszorositó gépek üzembe vételére nézve is az ezen törvényekben megszabott feltételek alkalmazandók.

A nyomdaiparra vonatkozó 1884. évi október hó 23-án 48,184. szám alatt kelt rendelet a magyar és erdélyi részekben egyaránt alkalmazandó.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 33,095. sz. határozata:

Az 1848. évi XVIII. t.-cz. a volt erdélyi részekre nem terjed ki, mert sem a Magyarország és Erdély egyesülését véglegesitő 1868. évi XLIII. t.-cz.-ben, sem az azóta keletkezett törvényeink egyikében sincs ezen kiterjesztés kimondva, sőt az 1871. évi május hó 14-én 1498/I. M. E. és az 1872. évi ápril hó 22-én kiadott bel- és igazságügyi közös rendeletek hallgatással mellőzve az 1848. évi XVIII. t.-czikket, egyes módositásokkal határozottan fentartották a hajdani Erdély területén az 1852. évi május 27-én kiadott sajtórendtartást. Ennélfogva az 1884. évi 48,184. sz. a. kiadott körrendeletem azon pontja, mely a nyomdát felállitani szándékozókat az 1848. évi XVIII. t.-czikk 37. §-ának követésére utasitja, a volt erdélyi törvényhatóságok területén nem alkalmazható, mig viszont a rendelet többi része, jelesül pedig azon intézkedése, mely szerint a nyomdaipart a Királyhágó innenső s tulsó oldalán egyaránt életbeléptetett 1884. évi XVII. t.-cz. rendelkezései alá esőnek mondja és a nyomdaipar megkezdését az ezen törvény 4. §-ában meghatározott feltételek teljesitésétől teszi függővé, a magyar és erdélyi részekben egyaránt alkalmazandó.

Különféle ruhaczikkek elárusitására jogositott vegyeskereskedő az ily czikkek elkészittetésére, a mennyiben azokat iparosok által késziteti, megrendeléseket elfogadhat.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 1553. sz. határozata:

Több a—i iparos panaszszal élt F. D. a—i vegyeskereskedő ellen, hogy a mennyiben nála ruhanemüek elkészitésére megrendelés tétetik, azok elkészitését elvállalja. Jogositatlan iparüzés miatt őt az 1884. évi XVII. t.-cz. 156. §-ának *a)* pontja alapján megbüntetni kérték. F. D. azzal védekezik, hogy vegyes áruüzlettel birván, ruhaszöveteket is árul, s igy ruhanemüek, kalapok, czipők és ruhák elkészitésére megrendeléseket elfogadhat, annál is inkább, mert ezeket az ottani iparosok által teljesitteti. Az elsőfoku iparhatóság a panaszlottat az ellene emelt kihágás vádja alól felmentette és a panaszosokat 130 frt eljárási, illetőleg tanuzási költség egyetemleges megfizetésére marasztalta. Az alispán, mint másodfoku iparhatóság az elsőfoku határozat megváltoztatása mellett a panaszlottat az 1884. évi XVII. t.-cz. 156. §-ának *a)* pontja alapján 50 frt pénzbüntetés és 51 frt tanuzási dij megfizetésére marasztalta. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter,

mint harmadfoku hatóság, ezen ügyben a fenti sz. a. következő határozatot hozta: F. D. a—i lakos kereskedő ellen czipész-, kalapos- és szabóiparnak iparhatósági igazolvány nélkül történt üzése miatt folyamatba tett ügyet a panaszlott felebbezése folytán harmadfokulag megvizsgálván, a megye alispánja által másodfokban ho-ott itélet megváltoztatása mellett az eljárt szolgabirónak azon itéletét, melynél fogva F. D. a panaszlott vád alól felmentetett, helybenhagyandónak találtam; mert a panaszlott, mint vegyeskereskedő, tehát mint czipők, ruhák és kalapok elárusitására jogositott vegyeskereskedő az emlitett czikkek elkészittetésére vonatkozólag is megrendeléseket elfogadhatott; azon panasz pedig, hogy ő maga iparszerüleg foglalkozott volna azon czikkek előállitásával, egyáltalán nem igazoltatott, a kihallgatott tanuk vallomásából csakis az tünvén ki, hogy az elfogadott megrendeléseket az üzlet székhelyén lakó különböző iparosok által készittette. A szolgabirói itéletnek, a költségekre vonatkozó részét akkép változtatom meg, hogy H. I. és társai mint feljelentők egyetemlegesen köteleztetnek F. D., valamint az itéletben felsorolt 10 tanu részére külön-külön egy-egy forint vasuti költséget megfizetni, ügyvédi dijat azonban fizetni nem tartoznak; mert egyrészt a felek, valamint a tanuk is csak a tényleges kiadások visszatéritésére tarthatnak igényt, mire nézve az általam kiszabott összeg elegendő, másrészt pedig a felek ügyvéd vállalására nem köteleztettek.

A marhahusmérés korlátozása a községi képviselőtestület határozatával nem mondható ki, hanem erre az 1872. évi VIII. t.-cz. hatálya alatt a törvényhatóságnak, az uj ipartörvény értelmében pedig az alispánnak határozata szükséges.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 69.940. sz. határozata:

V. J. m—i lakos H. megye M. községében bir mészáros üzlettel; ezenkivül egyes vevőinek több év óta a n.-k. megyei Ü. községbe is rendesen szállitott hust. Az 1883. évben V. J. az utóbbi helyen is mészárszéket akarván nyitni, azon év január 24-én iparigazolványért folyamodott, de kérésével a k—i járás szolgabirájától egy hónap letelte után elutasittatott azzal, hogy Ü. község képviselőtestületének határozata szerint a lakosságnak hussal való ellátása biztositva van, s ennélfogva uj iparigazolvány az 1872. évi VIII. t.-cz. 33. §-a alapján nem adatik ki V. J. ü—i üzletét megnyitotta. A k—i szolgabiró folyamatba tette ellene a kihágási eljárást, s 1883. évi junius hó 30-án határozatot hozott s V—t jogosulatlan iparüzés és egészségtelen hus árulása miatt 150 frt pénzbirság s 17 frtnyi költség lefizetésében marasztalta el. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter a fenti szám alatt a következő határozatot hozta: V. J. m—i lakos, mészárosnak kérvénye folytán az ellene jogosulatlan iparüzés és egyuttal közegészség elleni kihágás miatt még az 1883. év folyamában inditott ügyet rendkivüli felülvizsgálat tárgyává tettem, s ennek eredményéről — a közegészség elleni kihágás tárgyában a m. kir. belügyminiszter urral egyetértve — a következőkben értesitem czimet: A k—i járás szolgabirájának, másodfokon a megye alispánja, valamint a megyei közigazgatási bizottság részéről jóváhagyott marasztaló határozatát, ezennel egész terjedelmében hatályon kivül helyezem, s panaszlottat ugy a jogosulatlan iparüzés, mint a közegészség elleni kihágás vádja és következményei alól felmentem. V. J. ugyanis Ü. községben is mészárszéket akarván nyitni, 1883. év január hó

24-én iparigazolványért folyamodott és kérelmével a k—i járás szolgabirájától egy hónap letelte után azzal az indokolással utasittatott el, hogy Ü. község képviselőtestülete a marhahus-mérésnek a helységben leendő korlátozása iránt már határozatot hozott. E szolgabirói határozat, a melylyel V. J. részére az iparigazolvány kiszolgáltatása megtagadva lőn, kétszeresen törvénytelen; először, mivel a husmérés az akkor törvényben levő 1872. évi VIII. t.-cz. 33. §-a értelmében csupán törvényhatósági intézkedés utján, nem pedig a községi képviselőtestület határozatával volt korlátozható; továbbá, mivel az iparigazolvány iránt beadott kérvényt szabály szerint három nap lefolyása alatt tartozott volna a szolgabiró igenlő vagy tagadó végzésel elintézni s miután ez a fenforgó esetben nem történt, V. J.-nak a törvényben előirt 3 nap mulva jogában volt iparát megkezdeni. A mi a közegészség elleni kihágás vádját illeti, e tekintetben V. J. bizonyos meghatározott ténynyel vagy tényekkel vádolva nem volt s ellene a tárgyalás során oly konkrét adat vagy bizonyiték fel nem merült, melynek alapján a nevezett közegészségi kihágás miatt elmarasztalható lett volna.

Valamely mészáros üzletnek bejelentés nélkül való beszüntetése miatt az illető mészáros nem büntethető abban az esetben, ha a mészárszék beszüntetése folytán a lakosság marhahusszükséglete tekintetében hátrányt nem szenved és a beszüntetést a községi elöljáróság is kivánatosnak tartotta.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 66,234. sz. határozata:

Az eljárt iparhatóságok részéről hozott azon határozatokat, melyek szerint Sz. J.-né zs—i lakos azért, mert M. községben birt mészárszék üzletét bejelentés nélkül beszüntette, az ipartörvény 158. §-ának *f)* pontja alapján 100 frt pénzbüntetés megfizetésére, esetleg 10 napi elzárásra marasztaltatott, felebbezés folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményekép az emlitett határozatok megváltoztatásával panaszlottat az ellene emelt vád és következményei alól felmentem, mert az abbanhagyási cselekmény az ipartörvény értelmében csak akkor vonhat maga után büntetést, ha ‚az abbanhagyás folytán a közönségre, a napi szükséglet tekintetében hátrány következett be és ez iránt panasz emeltetik; jelen esetben azonban ily panasz nem fordult elő, sőt a községi elöljáróság maga kivánta ezen — nézete szerint — felesleges mészárszéknek bezárását.

A marhahusmérés korlátozása iránt az 1884. évi XVII. t.-cz. 53. §-ában emlitett intézkedések csakis az érdekelt község kivánatára lévén tehetők, ez intézkedések ugyancsak a község kivánatára meg is szüntetendők.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1889. évi 21,357. sz. határozata:

Az alispán urnak azon határozatát, mely szerint N. községet azon kérelmével, hogy a marhahusmérés korlátozása iránt 1885. évi 13,978. sz. alatt hozott alispáni határozat hatályon kivül helyeztessék s a husmérés szabad gyakorlása ismét visszaállittassék, elutasitotta, a K. G. és társai odavaló lakosok felfolyamodása következtében harmadfoku felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett 16,931/88. sz. alatt hozott

határozatot ezennel megváltoztatom s a nevezett község részéről előterjesztett kérelem teljesitését, illetőleg a marhahusmérés korlátozását kimondó 1885. évi 13,978. számu alispáni rendelkezés érvényen kivül helyezését rendelem el; mert a marhahusmérés korlátozása iránt az ipartörvény 53. §-ában emlitett intézkedések csak a község kivánatára lévén tehetők, ez intézkedések ugyancsak a község kivánatára meg is szüntetendők; a fenforgó esetben pedig az 1885. évi 13,978. sz. a. elrendelt korlátozó intézkedés annyival is inkább megszüntetendő volt, minthogy a megszüntetést a községi képviselőtestület egyhangulag kérelmezte és a korlátozó intézkedés fentartását senki sem kivánta; továbbá, mert a 16,921/89. számu alispáni határozatban felhozott indokok egyáltalában nem erőtlenitik meg a községi képviselőtestületnek a korlátozás megszüntetése mellett felhozott azon érvét, hogy az 1885. évben kimondott korlátozás a község viszonyaira nézve kedvezőnek nem bizonyult.

Az izr. hitközségek kóserhus-szolgáltatási joga a hitközség területén kivüli fogyasztásra szánt husnemüekre nem terjed ki.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 59,442. sz. határozata:

K. J. n.-sz—i hentes és mészárosnak kérvényét, melyben kéri, hogy a kivitelre szánt husnemüek után az ottani izraelita hitközség részére szolgáltatandó gabella-dij fizetése alól felmentessék, azzal a felhivással küldöm vissza, értesitse a folyamodót, hogy kérelmét ez idő szerint figyelembe nem vehettem, mert N.-Sz. város tanácsának a vármegye alispánja által felterjesztett jelentése szerint a folyamodó és az ottani izr. hitközség közt a sakter használata, illetőleg a szóban forgó czikkek után fizetendő dijra nézve még le nem járt szerződési viszony áll fenn. Ennek kapcsán azonban ugy a folyamodó czég, valamint az ottani izr. hitközség is a jövőben való miheztartás végett értesitendő, hogy az izraelita hitközségek kóserhus szolgáltatási joga csak a hitközség területén fogyasztásra szánt husnemüekre érvényesithető, de ezen jog a területén kivüli fogyasztásra szánt husnemüekre nem terjed ki, mivel a volt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1888. évi szeptember hó 18-án 48,151. sz. a. kelt rendelete a kóserhus-szolgáltatás jogát csakis az izraelita hitközségi tagokra szoritja; ez alatt pedig egy bizonyos hitközséghez tartozó tagok értendők s igy a menynyiben a folyamodó czég a kivitelre szánt husnemüek előállitásához szügségelt sakter átengedése iránt a hitközséggel meg nem egyezhetnék, ily czikkek előállitása czéljából esetleg külön saktert is tarthat.

A kaptafakészités az asztalos-, bognár- vagy esztergályos-ipar körébe is foglalható, mint a melyek szintén faanyagot dolgoznak fel iparczikkekké.

A m. kir. fölmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 33,163. sz. határozata:

M. J. v—i bognár ellen kaptafakészitésnek külön iparigazolvány nélkül folytatása miatt inditott iparkihágási ügyben a megye alispánja részéről hozott másodfoku itéletet, mely szerint panaszlott az 1884 évi XVII. t.-cz. 4., illetőleg 156. §-ának *a)* pontja alapján 20 frt pénzbüntetéssel, esetleg megfelelő elzárással lett büntetve, a benyujtott felfolyamodás következtében felül-

vizsgáltam s a szóban forgó itéletet, a megejtett felülvizsgálat eredményéhez képest, a felhozott indokokkól ezennel harmadfokban megváltoztatom s panaszlottat a jogosulatlan iparüzés vádja s az ezen alapon reá kirótt büntetés alul felmentem; mert a kaptafakészités az asztalos-, bognár- vagy esztergályos-ipar körébe is foglalható, mint a melyek szintén faanyagot dolgoznak fel iparczikkekké.

Az 1884. XVII. t.-cz. II. §-a alapján alkotott szabályrendelet szerint a zsibárusüzletekből uj ruháknak elárusitása megtiltható.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 31,675. sz. határozata:

Az alsóbbfoku iparhatóságok által hozott azon határozatot, mely szerint a magyar szabó-ipartársulat azon kérelmével, hogy a zsibárusok uj ruhák elárusitásától eltiltassanak, elutasittatott, a nevezett ipartársulat részéről közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vettem s az emlitett határozat megváltoztatásával az ottani zsibárusokat uj ruhatárgyaknak a zsibárusüzletben való árusitásától eltiltandóknak találom. Az ipartörvény a zsibárusipar megkezdését és gyakorlását nemcsak engedélyhez kötötte, hanem az emlitett törvény értelmében valamennyi törvényhatóság és rendezett tanácsu város is köteles volt már eddig az engedély alá eső iparok, tehát a zsibáruskodás tárgyában is szabályrendeletet hozni, mely szabályrendelet az emlitett iparok gyakorlása tekintetében a hatálya területén egyedül irányadónak tekintendő. Miután pedig a zsibáruskodásról szóló s általam jóváhagyott, ottani szabályrendelet 5. §-a szerint a zsibárus üzletben oly uj tárgyak, melyeket az üzlettulajdonos rendszeresen készit vagy készen vesz, nem tarthatók, ennélfogva a nevezett ottani zsibárusok uj ruhatárgyaknak a zsibárus üzletben való elárusitásától eltiltandók. Ezen intézkedés természetesen nem zárja ki azt, hogy a mennyiben a zsibárus uj ruhák készitésére vagy eladására is igazolványnyal bir, ezen utóbb nevezett ipart más, s az ipartörvény 45. §-a szerint bejelentett vagy bejelentendő helyiségben gyakorolhassa.

A védhimlőnyirk-termelő intézet közegészségügyi intézmény lévén, a védhimlőnyirk nyerése czéljából használt borjuk husának elárusitása iparüzést nem képez.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 44,072. sz. határozata:

Az eljárt iparhatóságok által hozott határozatokat, melyek szerint dr. P. D. t—i orvos azon kérelmével, hogy a védhimlőnyirk-termelő intézete részére leölt borjuk husát — a mennyiben az ottani mészárosok a hust kimérés czéljából tőle átvenni nem akarnák — önmaga kimérhesse, illetőleg a házi cselédje által kimérethesse el-, illetőleg iparigazolvány váltására utasittatott, a nevezett orvos részéről közbevetett felebbezés folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként az emlitett határozatok megváltoztatásával a nevezett orvost az ipartörvényben előirt kötelezettségek teljesitése alól felmentem. A szóbanforgó, bár haszonra alapitott védhimlőnyirk-termelő intézet nem az ipartörvény alá eső üzletnek, hanem közegészségügyi intézménynek tekintendő Felállitásához is — miként

az ügyiratokból kitünik — a kir. belügyminiszter ur, mint közegészségügyi hatóság adta meg az engedélyt. Miután az ezen intézet fentartásához szükséges anyag beszerzése czéljából az intézet tulajdonosa vagy megbizottja, élő borjukat is beszerezni kénytelen, ennélfogva a megmaradt husrészeknek rendszeres eladása nem esik a mészáros- vagy hentes-iparüzés körébe és igy az ipartörvény rendelkezései alá, megjegyezvén, hogy az állat- és husszemle iránt fennálló szabályok ezen borjuvágatásokra is érvényben maradnak.

Az izraelita rituális czélra szolgáló husvéti kenyér (máczesz) árulása a szabad ipar tárgyát nem képezvén, az egyházi önkormányzat tárgyai közé tartozik.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1876. évi 6671. sz. határozata:

A pesti izr. hitközségnek abbeli folyamodványa következtében, miszerint a rituális czélra szolgáló husvéti kenyerek (máczesz) elárusitása körül gyakorolt jogaiban megvédessék, a földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter, a vallás- és közoktatásügyi miniszter urral egyetértőleg létrejött megállapodás után Budapest főváros közönségét értesitette, hogy ezen kenyereknek mint rituális jellegü és ily használatra szánt élelmi szereknek elárusitása nem a szabadipar, hanem az egyházi önkormányzat tárgyai közé tartozik. Minélfogva a fővárosban ezen jog gyakorlását illetőleg, az egyes hitközségek vannak hivatva saját hiveikre nézve akként intézkedni, mint az 1875. évi május hó 21-éről 6731. sz. a. kelt miniszteri rendelettel a kóserhus árulására nézve megállapitva lett.

A munkakerületre jogosult kéményseprő a kerületben levő kémények rendszeres tisztitásáért felelős lévén, nem mellőzhető.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 71,362. sz. határozata:

Az a kérdés tétetvén, vajjon munkakerületek felállitása esetén egyesek, pl. uradalmak, alkalmazhatnak-e a kerületre jogosult kéményseprő mellőzésével más kéményseprőt, kimondatott, hogy a kerületre jogosult kéményseprő felelős lévén a kerületben levő valamennyi kémény rendszeres tisztitásáért, a jogosult kéményseprő nem mellőzhető; az illető uradalom e mellett esetleg más kéményseprőt is tarthat, tartozik azonban a munkakerületbeli kéményseprőnek az időközi vizsgálatokért a szabályrendeletben megállapitott dijat szintén fizetni.

A táncztanitás, habár iparszerüen gyakoroltatik is, az ipartörvény rendelkezése alá nem esik.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 31,887. sz. határozata:

N. J. d—i lakos ellen iparigazolvány nélkül való táncztanitás miatt feljelentés tétetvén, az iparhatóságok a panaszlottat az ipartörvény 156. §. *a)* pontjába ütköző kihágás miatt meg is büntették. A panaszlott felebbezése folytán a kereskedelemügyi miniszter az ügyet harmadfokban felülvizsgálat

alá vette s a fenti határozatával következőleg intézkedett: N. J. d—i lakatossegéd ellen jogosulatlan táncztanitás miatt inditott iparkihágási ügyben a város tanácsa részéről 1888. évi április hó 8-án 2805. sz. a. hozott s az elsőfoku iparhatósági itélettel a kihágás minősitése tekintetében egybehangzó másodfoku itéletet, mely a vádlottat az 1884. évi XVII. t.-cz. 4. §-ába ütköző kihágás miatt ugyanazon törvény 156. §-ának *a)* pontja alapján 5 frt pénzbüntetéssel, illetőleg megfelelő elzárással bünteti, a törvényes határidőben bejelentett felfolyamodás következtében harmadfoku felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági itéletet ezennel megváltoztatom s a vádlottat az iparkihágás vádja alól fölmentem; mert a tánez tanitása szabad foglalkozást képez s az ipartörvény rendelkezései alá semmi tekintetben sem tartozik; a vádlott tehát azon cselekménye miatt, hogy tánczleczkék adásával üzletszerüen foglalkozik, a mely körülmény egyébiránt az ügyiratokban kétségtelenül megállapitva nincs, ipari kihágás czimén felelősségre nem vonható.

A mely vármegyében a kéményseprési szabályrendelet munkakerületeket nem állapit meg, a kéményseprő-ipart az engedélylyel birók egyenlő jogosultsággal folytathatják.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 8720. sz. határozata:

B. vármegye közigazgatási bizottságának. A szentpéteri járás területén való kéményseprés ügyében a közigazgatási bizottságnak határozatát T. K. putnoki lakos, kéményseprő felebbezése következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett közigazgatási bizottsági határozatot ezennel megsemmisitem: mert az 1884. évi XVII. t.-cz. 166. §-a értelmében iparügyekben a harmadfoku hatóság a kereskedelemügyi miniszter, a közigazgatási bizottság tehát a jelen ügyben a másodfoku határozat felülvizsgálására illetéktelen volt. Egyidejüleg felülvizsgáltam B. megye alispánjának ugyancsak m. évi márczius hó 29-én 2091. szám alatt hozott másodfoku határozatát, mely szerint a beadott felebbezés elutasitásával, érintetlenül hagyta a szentpéteri járás főszolgabirójának azon intézkedését, hogy a nevezett járásban a kéményseprői munkák ellátására nyilvános pályázatot, illetve árlejtést eszközölt. A felülvizsgálat eredményéhez képest az idézett másodfoku határozatot az annak alapjául szolgáló elsőfoku intézkedéssel s a megelőzőleg tartott árlejtési tárgyalással együtt ezennel hatályon kivül helyezem, megjegyezvén, hogy mindaddig, mig a vármegye területén a munkakerületi rendszer szabályrendeletileg meg nem állapittatik, a szendrői járás területén a kéményseprő-ipart az ott iparengedélylyel ellátott kéményseprők egyenlő jogosultsággal folytathatják; e mellett nem lévén észrevételem az ellen, hogy egyes községi lakosok vagy egész községek a kéményseprés teljesitése iránt a járás területén iparüzési jogosultsággal biró valamelyik kéményseprővel szerződésre léphessenek. A megtartott versenytárgyalás hatályon kivül helyezendő volt, mert a vármegye területén a jelenleg érvényben levő kéményseprési szabályrendelet szerint munkakerületek nem lévén megállapitva, azon intézkedés, hogy az összes kéményseprési munkák árlejtés utján egy kéményseprőnek adatnának ki, nem tekinthető törvényesnek; annál kevésbé, minthogy a kéményseprési munkadijakat a szabályrendelet meghatározván, azok változtatása is csak a szabályrendelet módositása utján eszközölhető, e tekintetben verseny tárgyalásnak, illetve árlejtésnek nem

lehet helye; mert továbbá a hozott határozatok által T. K. közvetve iparüzési jogától fosztatnék meg, az pedig az 1884. évi XVII. t.-cz. 155. §-ának második bekezdésében emlitett czéltól eltekintve, nem engedhető meg. A vármegye alispánjának f. évi január hó 888. sz. a. kelt jelentésével felterjesztett ügyiratokat megfelelő további eljárás végett a bizottságnak ide csatolva leküldöm.

A telepengedélyek érvényére nézve megállapitott két évbe nem számitható be azon idő, mely alatt birói intézkedés folytán kell az üzemnek szünetelnie.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 8856. sz. határozata:

N. vármegye alispánjának. Jelentése csatolmányait visszarekesztve, értesitem az alispán urat, hogy határozatát, mely szerint helybenhagyta az elsőfoku iparhatóságnak abbeli határozatát, hogy a K. és N. czég tagjai ellen gőzmalomnak telepengedély nélküli üzemben tartása miatt inditott eljárás beszüntettetett, L. M. feljelentő részéről közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként az emlitett iparhatósági határozatokat annál is inkább helybenhagyom, mert az ipartörvény 42. §-ában foglalt azon rendelkezés, hogy a telepengedélynek érvénye elenyészik, ha annak kézbesitésétől számitott két év alatt az üzlet meg nem indittatik, vagy két éven át egyfolytában szünetel, nem vonatkozik azon esetre, midőn birói intézkedés, vagyis jelen esetben birói zár alkalmazása folytán kellett az üzemnek szünetelnie; különben is — miként az iratok tanusitják — a szóban forgó két éven belül a zárgondnok kérelmezte, hogy a malmot üzembe vehesse, de a városi tanács az üzembevételi jogot csak az árverési vevőknek tartotta fenn s a zárgondnok kérelmét elutasitotta. Ezen körülmény tehát nem válhatik a panaszlottak sérelmére.

A revolvertöltények árusitása az 1884. évi XVII. t.-cz. 10. §-a *i)* pontjában emlitett robbanó szerekkel való kereskedés fogalma alá nem esik.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 25,836. sz. határozata:

B. város tanácsának. Sz. és K. czégnek a belügyminiszter ur által illetékes elintézés végett hozzám áttett kérvényét, melyben a vadászfegyverekhez és revolverekhez való töltények elárusitásához iparigazolványt kérnek, azzal a felhivással küldöm meg a tanácsnak, utasitsa a nevezetteket, hogy iparigazolvány kiadása iránti kérelmüket, az ipartörvény 4. §-a szerint fölszerelten terjeszszék az illetékes iparhatóság elé; részemről egyébiránt kijelentem, hogy a szóban forgó áru nem esik az ipartörvény 10. §-ának *i)* pontja alá.

A fürdőtulajdonos vagy a fürdő-bérlő a vendégek számára péksüteményeket a nem helyben lakó sütőnél megrendelhet és ezen iparos megrendelés alapján áruit a fürdő helyén árulhatja.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 29,772. sz. határozata:

A st—i fürdő bérlőjének kérelmére az ottani szolgabiróság megengedte, hogy a fürdőben az m—i pékek süteményeiket árusithassák, mert az ottani

pék süteményei élvezhetlenek. Ez ellen L. A. st—i pék felebbezett. Az alispán az elsőfoku határozatot megváltoztatta, de a st—i fürdőbérlő felebbezése folytán a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium az elsőfoku iparhatóság határozatát állitotta vissza. A másodfokban hozott határozatot, mely szerint S. E. azon kérelmével, miszerint a m—i pékek a fürdő udvarán belül naponkint kész süteményeiket elárusithassák, elutasittatott, a nevezett fürdőbérlő felebbezése folytán felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként az emlitett határozat megváltoztatásával az elsőfoku iparhatóság által hozott határozatot hagyom helyben, mely szerint ugyanis a fördőbérlő kérelmének hely adatott. Az elsőfoku iparhatóság határozata volt helybenhagyandó, mert a fürdőbérlő ez esetben, mint megrendelő tekintendő, ki is a megrendelést a vendégek nevében eszközli. Ily megrendelés folytán pedig az emlitett pékek az árusitást a mondott helyen eszközölni jogositvák.

---

3. Gyáripar.

Iparvállalat vezetője felelősséggel tartozik ugyan az üzlet olynemü berendezése és kezeléseért, mely által senkinek élete és testi épsége veszélyeztetve ne legyen: de oly balesetek alkalmával, melyeket mások gondatlansága okoz, a bajba esettnek megmentése körül teendő cselekmények iránt, csak ugyanazon erkölcsi kötelesség terheli, mint bárki mást, és annak elmulasztásáért bünvádi uton felelősségre nem vonható.

A m. kir. Curia 1886. évi 870. sz. határozata:

A szegedi pénzügyigazgatóság a mult évben a szegedi gyártelep szeszfőző edényeinek vizsgálatára M. Mátyás titkárt kiküldötte. A vizsgálat foganatositására a gyártelep igazgatósága R. Károly rézmüvest és G. Ferencz gyakorlott munkást rendelte ki. A mint egy moslékmelegitő kád megvizsgálására került a sor, R. Károly inditványozta, hogy a kád tetején levő dugasz kihuzásával gyertyavilággal tekintessék meg a kád belseje. Ez inditvány elfogadtatott, s a vizsgálattal megbizott három egyén a kád tetejére hatolt. A gyertya meggyujtatván R. Károly maga vállalkozott a kádba menni, hogy ott a csöveknél megállva, annak belsejét megmutogassa. A gyertya azonban rögtön elaludt, mihelyt R. azt a kádba tette. Ekkor G. Ferencz minden tiltakozás daczára a kádba ugrott s magát a csöveken a 100 hektoliteres kád fenekére bocsátotta. Alig hogy leért, kiabálni kezdett, hogy erős a szag, mire a lehetséges mentést megtették, azonban sikertelenül, mert a kádbeli erős széngáz miatt megfuladt. A szegedi kir. törvényszék a felmerült eset folytán vizsgálatot inditott, azonban a vizsgálat folyamán oly terhelő adatot, melynek alapján bárkit is beszámitás alá eső gondatlanságért a G. megfuladása miatt fenyitő uton felelősségre vonni lehetne, nem derült ki; minélfogva a további eljárást beszüntette. További felebbezés folytán a budapesti kir. itélőtábla az első biróság határozatának megváltoztatásával a többek közt P. Imrét, mint az illető részvénytársulati szeszgyár igazgatóját a btk. 290. §-a alapján emberölés vétsége miatt vád alá helyezte azon indokból, mivel többek közt az igazgatóság a vizsgálat előtt az ártalmas gázok eltávolitása végett a kellő intézkedéseket nem tette

meg, G. fuldoklása idejében pedig a kád oldalának szétbontásával élete megmentését nem kisérlette meg. A kir. Curia fenti határozatával az abban foglalt elvek alapján a gyár igazgatóját a vád alól felmentette.

Bányamunkások részére munkakönyv nem állitandó ki ; mert a bányászat nem esik az ipartövény alá és a bányamunkások ipari munkásoknak nem minősithetők.

A m. kir. földmivelési-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 63,022. sz. határozata:

Az ózdi járás tiszti szolgabirájának a közvetlenül hozzám intézett felterjesztését, melyben a bányamunkásoknak munkakönyvvel való ellátása iránt kérdést tesz, ide mellékelve azzal az értesitéssel küldöm meg az alispán urnak, hogy az 1884. évi XVII. t.-cz. 183. §-ának *c)* pontja értelmében ezen törvény rendelkezései a bányászatra nem alkalmazhatók, ennélfogva a bányákban foglalkozó munkások részére munkakönyvek nem állitandók ki s bányamunkásokról az iparhatóság nyilvántartást nem vezet. A törvény ez intézkedése érvényben marad az esetre is, ha valamely bánya iparteleppel kapcsolatban, például valamely gyári vállalatnak kőszénnel való folytonos ellátása végett tartatik üzemben. Viszont azonban az ipartörvény 183. §-ának *c*) pontjának intézkedése csakis a szigoruan vett bányászatra és kohászatra vonatkozik és nem alkalmazható az ezekkel összefüggésben levő iparágakra. Vagyis az ipartörvény nem nyer alkalmazást e vállalatoknál ott és mindaddig, a hol és a mig kizárólag a nyerstermény nyerése képezi a vállalat egyedüli feladatát. Mihelyt azonban e vállalatok a nyerstermény feldolgozásával is foglalkoznak, vagy mühelyeket tartanak üzemben, elvesztik emlitett jellegüket s minden tekintetben az ipartörvény intézkedései alá tartoznak. Ha fölmerült esetben mégis egyes bányamunkások részére az iparhatóság tévedésből munkakönyvet állitott volna ki, a munkakönyv a bányamunkás jelentkezése alkalmával bevonandó s megsemmisités végett visszaküldendő annak az iparhatóságnak, a mely azt kiállitotta.

A kénsavgyár nem tekinthető kohászatnak. A kénsavgyár a kohászattal kapcsolatban üzött iparágnak lévén tekintendő, az abban foglalkoztatott munkások az ipartörvény szerint munkakönyvekkel látandók el.

A m. kir. földmivelési-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 63,554. sz. határozata:

A sz. o. m. a. vasuttársaság m—i kénsavgyárban alkalmazott munkásoknak munkakönyvvel való ellátása tárgyában a megye alispánja részéről hozott másodfoku határozatot, a mely szerint e munkásoknak munkakönyvvel való ellátása az 1884. évi XVII. t.-cz. 99. §-a alapján elrendeltetett, a benyujtott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem és ennek eredményéhez képest a szóban forgó határozatot ezennel helybenhagyom. Az 1884. évi XVII. t.-cz. 183. §-ának *b)* pontja szerint a bányászat és kohászat nem tartozik ugyan e törvény rendelkezései alá, ezen intézkedés azonban csakis a szigoruan vett bányászatra és kohászatra vonatkozik és nem alkalmazható az ezekkel összefüggésben levő iparágakra. Vagyis az ipartörvény nem nyer alkalmazást e vállalatoknál ott és mindaddig, a hol és a mig kizárólag a nyerstermény nyerése képezi az illető vállalat egye-

düli feladatát. Mihelyt azonban a vállalatok a nyerstermény feldolgozásával is foglalkoznak, vagy műhelyeket tartanak üzemben, elvesztik emlitett jellegüket és minden tekintetben az ipartörvény intézkedései alá tartoznak. A jelen esetben a m—i kénsavgyár nem nyersanyag nyerésével, hanem a nyert nyersterménynek kereskedelmi áruvá való feldolgozásával foglalkozik és ennélfogva, mint iparvállalat minden tekintetben az ipartörvény intézkedései alá tartozik.

A vasuti vállalat fütőháza a vasuti üzemnek szükségszerüleg kiegészitő részét képezvén, az ott alkalmazott munkásokra nézve az ipartörvénynek a munkások nyilvántartására vonatkozó intézkedései nem alkalmazhatók.

A m. kir. földmivelési-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 24,586. sz. határozata:

A m. é. k. vasut d—i fütőházában alkalmazásban volt S. L. géplakatos-segédnek sem a munkába való lépése, sem onnét való kilépése az illető iparhatóságnál be nem jelentetett. A d—i rendőrkapitány, mint elsőfoku iparhatóság e miatt L. J.-et, mint az illető fütőház főnökét, az 1884. évi XVII. tövényczikk 157. §-ának *a)* pontja alapján 20 forint pénzbüntetés megfizetésére marasztalta. A város tanácsa ezen elsőfoku itéletet helybenhagyta. A marasztalt fél érdekében a m. é. k. vasuttársulat fellebbezéssel élvén, a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter a fenti szám alatt a következő határozatot hozta: L. J. ellen inditott iparkihágási ügyben a város tanácsa, mint másodfoku iparhatóság által hozott itéletet, mely szerint nevezett L. J. azért, mert S. J. lakatos-segédnek munkába való belépését, illetőleg onnét való kilépését az 1884. évi XVII. törvényczikk 103., illetőleg 106. §-a értelmében az iparhatóságnál be nem jelentette, az ugyanezen törvényczikk 157. §-ának *a)* pontja alapján 20 forint pénzbüntetés megfizetésére marasztaltatott, a m. é. k. vasuttársulatnak L. J. érdekében történt felebbezése folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként az emlitett határozat megváltoztatása mellett, L. J.-ét az ellene emelt kihágási cselekmény vádja és következményei alól felmetendőnek találtam, mert a szóban forgó fütőház külön és önálló ipari vállalatot nem képez, hanem a vasuti üzemnek szükségszerüleg kiegészitő részét teszi; mint ilyen pedig az 1884. évi XVII. t.-cz. 183. §-ának *g)* pontja alá esik, melyre az ipartörvény 103. §-ának intézkedései nem alkalmazhatók

4. Ipari segédszemélyzet.

a) *Tanonczok.*

Az ipartörvény (1884. évi XVII. t.-cz.) 60. §-a értelmében iparos-tanoncz bárki lehet, ha életének 12. évét betöltötte; minélfogva az iparos-tanoncz képesitése más feltételhez nem köthető.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 10,306. sz. határozata:

Iparos-tanoncz bárki lehet, a ki életének 12-ik évét betöltötte s tekintettel az 1884. évi XVII. törvényczikkben foglalt ipartörvény 60. §-ára, az. hogy valaki iparos-tanoncz lehessen, a meghatározott életéven kivül semmi más feltételhez vagy képesitéshez kötve nincs, minélfogva a megye tanfelügyelőjének azon kérelme, hogy a tanoncz-iskolába fel ne vétessék az, a ki irni, olvasni nem tud, és hogy az iparügyek vezetésével megbizott iparhatósági tag utasittassék, hogy a tanonczszerződés kötésekor a keresztlevelen kivül a végzett elemi iskolák utolsó bizonyitványának bemutatását is követelje, nem teljesithető.

A tanonczszerződés nem a próbaidő leteltével, hanem a tanoncz fölvétele alkalmával kötendő, a ki ezt tenni elmulasztja, a törvény 157. §-a értelmében büntetendő.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 42,783. sz. határozata.

Azon iparos, a ki szerződés nélkül fogad fel tanonczokat, pénzbüntetéssel, sőt az ipartörvény 160. §-a értelmében tanoncztartási jogának megvonásával büntetendő. Az eljárás hivatalból inditandó meg.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1889. évi 7040. sz. határozata.

A tanidő befejezése után a munkakönyv kiadását az iparhatóság meg nem tagadhatja.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 38,825. sz. határozata:

Miután az ipartörvény 67. §-a kötelezőleg rendeli, miszerint a tanviszony befejeztével az iparhatóság (ipartestület) a tanoncznak bizonyitványt állitson ki, a 101. §-ának *b)* pontja szerint pedig munkakönyv adandó annak, a ki ezen bizonyitványnyal igazolja, hogy tanonczidejét (az iparosnál) befejezte, az iparhatóságoknak (ipartestületnek) nem állhat jogában a tanviszonynak, illetőleg tanidőnek befejezése után bárkitől is a 67. §-ban emlitett iparhatósági bizonyitványnak kiállitását s ennek alapján a 101. §. *b)* pontja értelmében a munkakönyvnek kiadását megtagadni. És miután a 67. §. az iparhatósági bizonyitvány kiállitását kizárólag és csakis a tanviszony befejezéséhez köti, nyilvánvaló, hogy azon további meghatározás, a mely szerint ezen bizonyitványban az iskolai bizonyitvány adatai stb. felemlitendők, csupán a bizonyitvány kiállitásának módozatára nézve bir hatály-

lyal, de a bizonyitvány kiállitásának kötelezettségét kérdésessé nem teszi. Ennek folytán a vallás- és közoktatási miniszter urnak f. évi junius hó 15-én 19,752. sz. a. hozzám intézett átirata értelmében, és azzal egyetértőleg, értesitem és felhivom a tanácsot, utasitsa az elsőfoku iparhatóságokat (ipartestületeket), hogy az ipartörvény 67. (végrehajtási rendelet 26.) §-aiban emlitett iparhatósági bizonyitványt mindazon iparos tanoncz részére, a ki tanonczidejét az iparosnál befejezte, akadálytalanul állitsák ki, előforduló alkalommal azonban ezen bizonyitványban részletesen emlitsék fel, hogy a tanoncz részére igazolatlan iskolai mulasztásai, vagy fegyelmi vétségei miatt iskolai bizonyitvány a szervezeti szabályok 12. vagy 23. §-ai értelmében kiadható nem volt, és igy iskolai minősitése meg nem állapitható. Ez alkalommal szintén a fentnevezett miniszter urral egyetértőleg, felkivánom még a tanács figyelmét hivni arra, hogy az iparos-tanonczok iskolai előmenetelét nagymértékben akadályozza azon körülmény, miszerint az iparosok tanév közben is vesznek fel tanonczokat s ezek a tanév különböző szakában iratván be a tanoncz-iskolába, ott miattuk a többi tanoncz előhaladásában fog visszaesés beállani, s ezen később beirtak sem mutathatnak fel kellő eredményt a tanév végén. Ennélfogva — habár az iparosokat e részben kötelezni nem lehet, — legalább az iparhatóságok ajánlólag hathatnak oda, hogy a tanonczok felvétele lehetőleg julius vagy augusztus hóban történjék s igy a tanév kezdetével a tanoncz is megkezdhesse az iskolai tanulást s a tanidő befejezése is a tanonczévek végére essék.

A szerződésileg megállapitott tanidő hatóságilag meg nem hosszabbitható.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 2404. sz. határozata:

B. főváros tanácsának. Az iparos-tanonczok elméleti kiképeztetésének előmozditására a tanács által javaslatba hozott tanidő meghosszabitást törvényellenesnek is, kivihetetlennek is tartom, mivel a tanonczviszony tartamát az ipartörvény nem állapitja meg, hanem aztépen azon szempontból, hogy egyik mesterségnél több, másiknál kevesebb idő szükséges az ipari kiképeztetésre, illetőleg a tanoncznak beálló fiatal ember képzettsége és kora szerint egy és ugyanazon mesterségnél is más-más időtartam indokolt, az iparos és szülő (gyám) kötött irásbeli szerződésben a szerződő felek szabad egyezkedésének tartja fenn. Ennélfogva a szerződésileg megállapitott tanonczviszonynak — a 69. §-ban emlitett esetek kivételével — bármi czimen rendeletileg való meghosszabbitása a szerződő feleknek a törvény által biztositott magánérdekeibe ütközőnek és törvényellenesnek volna tekintendő. A 69. §. rendelkezésének hasonlatosságára nem lehet hivatkozni, mert ezen §. oly esetekről intézkedik, a midőn a tanoncz távollét vagy betegség folytán a tanonczszerződésben kikötött időt az iparosnál ki nem töltötte, és ez alapon az iparosnak adatik meg azon jog, hogy a szerződés által reá nézve esetleg vagyonjogi szempontból fontos előnyt, melyre a tanoncz fölfogadása által üzletében számolt, érvényre juttathassa azáltal, hogy a szerződési idő betöltését követeli. De a tanviszonynak rendeletileg való meghosszabbitása kivihetetlen is, mivel egy iparost sem lehet kötelezni arra, hogy tanonczát a szerződés lejárta után akarata ellenére magánál tartsa, azt iparában továbbra is oktassa, s a tanoncznak iskolába járását ellenőrizze. Még kevésbé volna erre azon más iparos kényszerithető, a kihez a tanoncz — a tanács javaslata szerint — a meghosszabbitott tanidőre rendeltetnék. Felhivom egyébiránt a

tanács figyelmét arra, hogy habár magam részéről is az iparososztály elméleti kiképeztetését igen óhajtom, sőt azt szükségesnek is tartom, még sem zárkózhatom el attól, hogy az ipari fejlődés főtényezője, a gyakorlati kiképzés s a fősuly mindenesetre erre fektetendő. A jelenleg fennálló ipartörvényben mindkét irányban kellő intézkedések foglaltatnak. Rendezett viszonyokat létesitett az az iparosok és tanonczok között, gondoskodott arról, hogy a tanoncz tanviszonyának tartama alatt kizárólag iparában nyerjen foglalkozást s a mellett lehetőségig az elméleti képzettséget is megszerezhesse; de nézetem szerint téves és czélellenes volna minden oly intézkedés, a mely — mint már is jelenségeit tapasztaltam — legjobb iparosainkat magától a tanoncztartástól elidegenitené s ifju munkások alkalmazására kényszeritené, mindenesetre azonban az iparos magáról elháritaná azon kötelezettséget, hogy ő felelős a fiatal munkásért, ha iskolába nem jár. Az ipartörvény elegendő támpontot nyujt annak elérésére, hogy az iparosok kényszerittessenek tanonczaikat az iskolába járásra szoritani s ennélfogva mult évi augusztus hó 13-án 33,825. sz. a. a főváros tanácsához intézett rendeletemnek módositására vagy e részben ujabb intézkedések tételére magamat indittatva nem érezhetem. Végre figyelmeztetem a tanácsot, hogy a mennyiben az iskoláztatást elmulasztó iparos bármi okból az ipartörvénynek 157. §-a *a)* pontja alapján netalán felelősségre nem vonható, az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 4. §-a értelmében a tanoncznak szülője (gyámja) büntetés terhe alatt szoritható arra, hogy gyermekét (gyámoltját) a 15. életéve betöltéig iskolába járásra kényszeritse.

Az iparosnak, ha fiát veszi tanonczul, tanszerződést kötni nem kell, de a bejelentést a hatóságnak megtenni köteles.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 63,619. sz. határozata:

Az esetben, ha az iparos saját fiát veszi magához tanonczul, irásbeli szerződést nem köt ugyan, köteles azonban a bejelentést az iparhatóságnál szabályosan megtenni és mindazokat az adatokat, a melyek az 1884. évi 39,266. számu rendelet 18. §-a szerint vezetendő lajstrom rovataiba bejegyzendők, bejelenteni, magától értetődvén, hogy a «tanszerződés» rovatába a tanviszony, illetőleg a tanidőnek meghatározott tartama lesz bejegyzendő. Az iparos-segédnek vagy gyári munkásnak, ha atyjánál van is alkalmazva, munkakönyvel birnia kell.

A szerződésileg kikötött tanidő lejárta előtt az iparos csak az iparhatóság hozzájárulásával szabadithatja fel a tanonczot.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 64,717. sz. határozata:

Az ipartörvény végrehajtása iránt 1884. évi augusztus hó 26-án 39,266. sz. a. kiadott rendeletemnek 23. és 24. §-ai részletesen intézkednek a tanviszony megszüntetésére vonatkozó eljárás tekintetében. Ezen szakaszok szerint, még abban az esetben is, ha a tanviszony a tanévek befejezése folytán szünik meg, köteles a mester erről legalább két hóval megelőzőleg az iparhatóságnak jelentést tenni, mely jelentés véleménynyilvánitás végett azon iparhatósági megbizottaknak adatik ki, a kik a mühelyben viselt dolgok

ellenőrzésével vannak megbizva. Ugyanezen eljárás követendő az esetben is, midőn a mester, mivel a 15-ik életévét meghaladott tanoncz teljesen kitanult, az illetőt felszabaditani kivánja. A rendelet 23. §-a értelmében a mester ezt legalább két hóval megelőzőleg az iparhatóságnak bejelenteni köteles, mely jelentés az illetékes iparhatósági megbizottaknak kiadandó, a kik is ismételt és az ily esetekben még szigoritott vizsgálat alapján a tanviszony meg- vagy meg nem szüntethetése iránt véleményezőleg nyilatkoznak, és az elsőfoku iparhatóság a tanviszony megszüntethetése iránt e vélemény alapján hoz igenlő és tagadó határozatot.

Az 1884. évi XVII. t.-cz. végrehajtása tárgyában 1884. évi augusztus hó 26-án 39,266. sz. a. kiadott rendelet 128. §-a szerint némely községek javára kezelt pénzek, kellően indokolt körülmények között, az ugyanazon megyebeli más községek ipari, esetleg kereskedelmi oktatási czéljaira forditható.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 64,661. sz. határozata:

B. vármegyében csak három oly község van, hol iparostanoncziskola létezik, a többi községben pedig előreláthatólag ily czélu intézmények alig fognak keletkezni. Ennélfogva a tanfelügyelő azt a kérdést intézte, vajjon ez utóbbi községek nála kezelt ipariskolai pénzalapja az előbb nevezett községek emlitett intézményeinek fejlesztésére forditható-e? A keresk. miniszter a vallás miniszterrel egyetértőleg kijelentette, hogy a pénzalap ilyszerü felhasználásának mi sem áll utjában, ha ipari és keresk. ipari oktatási czélokat szolgáló intézmények létesitésére bizonyos községekben az alapfeltételek általában hiányzanak.

Azon időig, mig a kinevezett gyám vagy gondnok, a gyámhatóság intézkedése alapján müködését megkezdhetné; — vagy azon időig, mig a gyám vagy gondnok kirendeltetik, — a tanonczszerződés a kiskoru tanoncz nevében a községi közgyámmal köthető. A tanonczszerződés megkötése halasztást nem türő intézkedést igényelvén, a gyámhatóság, még illetéktelensége esetén is, köteles oly egyénekre nézve, kik a gyámsági eset felmerültekor területén tartózkodnak, ideiglenesen gyámot kirendelni, kivel a tanonczszerződés megköthető.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 34,599. sz. határozata:

Az eljárt iparhatóságok által hozott azon határozatokat, melyek szerint M. J. sz—i kovácsmester azért, mert kk. N. K. iparostanoncz fölvétele alkalmával irásbeli szerződést nem kötött, az ipartörvény 61., illetőleg 157. §-ának *a*) pontja alapján 20 frt pénzbüntetés megfizetésére marasztaltatott, a nevezett marasztalt részéről közbevetett felebbezés folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként az emlitett határozatok megváltoztatásával a panaszlottat az ellene emelt vád s következményei alól felmentem. Az ügyiratokból kitünőleg ugyanis, a panaszlott a tanonczszerződés megkötése végett még 1885-ben s kellő időben megjelent az illetékes iparhatóságnál, de a szerződés ekkor azért nem volt megköthető, mert a kiskoru tanoncz gyámi képviseletben nem részesült. Tekintve azonban, hogy a szerződés az 1877. évi XX. t.-cz. 170. §-ának 4. pontja alapján a közgyámmal megköthető lett volna; továbbá figyelemmel arra, hogy a szerződés meg-

kötése halasztást nem türő intézkedést igényel, az ugyanezen törvényczikk 201. §-a alapján az árvaszék által kirendelendő egy ideiglenes gyámmal is megköthető lett volna, az' iparhatóság járt el helytelenül, midőn a nevezett iparost a helyett, hogy felvilágositotta volna, odautasitotta, miszerint előbb gyám kinevezéséről ő gondoskodjék. Ily körülmények közt a nevezett iparos a tanonczszerződés megkötésének elmulasztása miatt annál kevésbé büntethető, mert mihelyt a kir. belügyminiszter ur 1886. évi április hó 10-én 19,222. szám alatt kelt rendeletével illetékes gyámhatóságul M. T. vármegye árvaszékét állapitotta meg és ugyanazon árvaszék azon évi julius hó 24-én 8625. szám alatt B. F. m.-r—i lakost rendelte ki kiskoru N. K. gyámjául, M. J. kovácsiparos és a kirendelt gyám a szerződés megkötése végett meg is jelentek az iparhatóságnál és a szerződés 1886. évi szeptember hó 25-én tényleg meg is köttetett.

Az iparüzők (iparosok és kereskedők) és tanonczaik között a tanviszonyt szabályozó felvételi szerződés a tanoncz felvétele alkalmával tekintet nélkül a kikötött vagy törvényes próbaidőre, azonnal megkötendő.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 43,783. sz. határozata:

T. város tanácsának felterjesztéséből kitünik, hogy czim is indokoltnak tartja azon nézetét, mely szerint az iparos (kereskedő) tanonczának felvétele iránt, csak az 1884. évi XVII. t.-cz. 68. §-ának megjelölt próbaidő elteltével volna köteles szerződést kötni. Ezen felfogás azonban téves: mert az emlitett törvény 61. §-a értelmében az iparhatóságnál a felvételi szerződés a tanoncz felvétele alkalmával kötendő s ezen intézkedést az ipartörvény 68. §-a nem módositja, mert a most idézett szakasznak czélja csakis az, hogy a felvétel alkalmával megkötött szerződés a próbaidő leteltekor, bármelyik szerződő fél által minden igazolás vagy kártérités nélkül felbontható legyen. Ennélfogva felhivom czimet, utasitsa a rendőrkapitányt, mint elsőfoku iparhatóságot, hogy az idézett s a fentebbiek szerint értelmezendő §-ok alapján az illető iparosokat (kereskedőket) figyelmeztesse, hogy a felvételi szerződés a tanoncz felvétele alkalmával kötendő s azok ellenében, kik ezen kötelezettségüket nem teljesitik, az emlitett törvény 157. §-ának *a)* pontjának büntető rendelkezése alkalmazandó.

Oly községekben, melyekben a tanonczok száma az 50-et el nem éri, azok az elemi ismétlő-iskolába kötelesek járni.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1890. évi 48,391. sz. határozata

Az évi szorgalom idő az iparos tanoncziskoláknál is tiz hónap.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1890. évi 33,844. sz. határozata:

Miután számos iparos tanoncziskolánál az 1884. évi XVII. t.-cz. 83-ik szakaszának azon intézkedése, mely szerint az évi szorgalom-idő tiz hónapig tart, nem vétetett figyelembe, a mennyiben gyakran előfordult, hogy az iskolai évet már junius hó elején, sőt május hónapban befejezik, vagy hogy a szorgalom-idő megkezdését szeptember hó végére, sőt októberre halasztják, a mi a rendelkezésre álló ugyis csekély óraszám mellett, ezen iskolák

taneredményét veszélyezteti, a tanfelügyelőségek felszólittattak, hogy a tiz havi szorgalom-idő pontos megtartását szigoruan ellenőrizzék és előforduló szabálytalanságokról esetről-esetre a vallás- és közoktatási miniszternek jelentést tegyenek.

Azon község, melyben az iparos (kereskedő) tanonczok száma az 50-et elérte, a tanoncziskolát felállitani köteles még azon esetben is, ha időközben a fenti szám ideiglenesen ujból csökkenést mutatna.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1889. évi 28,393. sz. határozata.

Azon iparos-tanoncz, ki oly helyen lakik, a hol tanoncziskola nincs, munkakönyvvel iskolai bizonyitvány nélkül is ellátható.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 33,771. sz. határozata.

A kereskedő tanonczok tanoncziskolai bizonyitványt kivenni nem kötelesek.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 72,089. sz. határozata: A kereskedő-tanonczokra nézve a tanoncziskolai bizonyitvány kivétele nem kötelező, mivel a kereskedő segédeknek az 1884. évi XVII. t.-cz. 99. §-a értelmében munkakönyvre szükségük nem lévén, az ennek megszerzésére szükséges tanoncz-bizonyitvány felmutatása tőlük nem követelhető. A kereskedő segédeknek a tanoncziskolai bizonyitványra csak a gyakorlati életben való alkalmaztatásuk esetében van szükségük s e tekintetben saját érdekükben áll, hogy tanonczi alkalmaztatásukat, illetve iskolai képzettségüket kiérdemelt bizonyitványaik felmutatása által igazolják.

A tanoncz tanidejének megállapitása az iparos és a tanoncz szülője vagy gyámja közötti megállapodás tárgya.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 57,658. sz. határozata:

A tanoncz tanidejének megállapitása azon egy megszoritás kivételével, hogy az a tanonczнak 15. életévét meg nem előzheti, az iparos és a tanoncz szülője vagy gyámja között egyetértő megállapodás tárgyát képezvén, a felvételi szerződésben megállapitott tanidő a felek kölcsönös megegyzése folytán röviditható vagy meghosszabitható is; de valamint az eredeti felvételi szerződésnek, ugy az azt netalán módositó utóbbi megállapodásnak is az iparhatóságnál (ipartestületnél) kell történni és a netaláni módositás is az általános végrehajtási rendelet 19. §-a értelmében az iparhatóságnál vezetett lajstromba szintén bevezetendő. Ha ily módositás a tanoncz-lajstromba be nem vezettetett, akkor az eredeti szerződés áll érvényben s miután az iparos az emlitett rendelet 23. §-a értelmében akkor, a midőn a tanviszony befejezéséhez közeledik, köteles azt, még pedig legalább két hóval a tanviszony megszünése előtt, az iparhatóságnál bejelenteni. Az iparosok (kereskedők) tehát tanonczaik tanviszonyát az iparhatóságnál való előzetes beje-

lentés nélkül meg nem szüntethetik, illetőleg azok, a kik előirt kötelességüket nem teljesitik, az ipartörvény 157. §-ának *a)* pontja értelmében megbüntetendők, az iparhatóság pedig az ipartörvény 67. §-a értelmében csak a tanviszony befejeztével lévén köteles a tanoncznak bizonyitványt kiállitani; azon esetben, ha a fennálló (esetleg módositott) tanonczszerződés értelmében a tanviszony befejezve nincs, ily bizonyitványnak, illetőleg munkakönyvnek kiállitását a 101. §-ának *d)* és *e)* pontjaiban emlitett esetek kivételével, meg is tagadhatja, a netalán mulasztó iparos ellen pedig a büntető eljárást hivatalból meginditani köteles. A kereskedőknél alkalmazott tanonczoknak irásbeli szerződés felvételére és tanviszonyuk befejezésekor részükre az iparhatósági bizonyitvány kiállitására nézve ugyanazon intézkedések mérvadók, mint a melyek e részben a többi iparosokra nézve fennállanak s ennélfogva a kereskedők is a végrehajt. rend. 23. §-ának rendelkezéseit teljesiteni kötelesek és a mulasztók szintén büntetendők.

Az iparostanoncz-iskolák felett az ipartörvény 86. §-ában megállapitott közvetlen felügyeletet ott is, a hol ipartestület van — a kerületi tanfelügyelővel párhuzamosan — az elsőfoku iparhatóság gyakorolja. Ennélfogva az ipartörvény 127. §-a értelmében az ipartestületre átruházott iparhatósági teendők közé az iparostanoncz-iskolák felett való felügyelet nem tartozik. Az iparostanoncz-iskolák azon tanulóinak minősitése könyve azonban, a kik képesitéshez kötött iparágban vannak alkalmazva, az ipartestülettel — ezen tanonczok iskolába járásának és előmenetelének kellő ellenőrzése végett — havonkint közlendő.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 17,371. sz. határozata:

A d—i ipartestület elöljárósága felterjesztést intézett hozzám, az ottani iparostanoncz-iskolára nézve, az ipartestületet megillető jogkör megállapitása tárgyában. E felterjesztésben az elöljáróság két tekintetben emel panaszt arra nézve, hogy az ipartörvény 127. §-a által a testületre ruházott iparhatósági jogok a felterjesztéshez mellékelt első, illetve másodfoku iparhatósági határozatok által az ipartestülettől megvonattak. A panasz első tárgyát az iparostanoncz-iskola fölötti felügyeleti jog, második tárgyát pedig azon sérelem képezi, hogy az ipartörvény végrehajtásáról szóló általános rendelet 21. §-a értelmében vezetett ipariskolai minősitési könyvnek az ipartestülettel való közlése megtagadtatott. Az első kérdésre nézve kijelentem, hogy miután az ipartestület csak a hozzátartozó iparosokra és segédszemélyzetükre nézve, kik közé a tanonczok is értendők, ruháztatott fel az idézett 127. §. által bizonyos hatósági teendőkkel, — ezen teendők közé nem sorozható azon közvetlen felügyeleti jognak gyakorlása, mely az ipartörvény 86. §-a értelmében az elsőfoku iparhatóságot is megilleti; mert a tanoncz-iskolát nemcsak az ipartestület kötelékéhez tartozó, hanem a képesitéshez nem kötött iparoknál foglalkozó tanonczok is látogatván, ezekre az ipartestület hatásköre ki nem terjed, — az pedig, hogy az iskola közvetlen felügyeletét, majd az elsőfoku iparhatóság, majd pedig az ipartestület gyakorolja, meg nem engedhető. A mi azonban az ipariskolai minősitési könyvnek az ipartestülettel való közlését illeti, figyelmeztetem alispán urat arra, hogy miután az ipartestülethez tartozó tanonczok nem az elsőfoku iparhatóság, hanem az ipartestület által tartatnak nyilván, az iparhatóság nem is lehet azon helyzetben, hogy az általa nyilván nem tartott tanonczoknak iskolába járását és előmenetelét kellőleg ellenőrizze; ennélfogva ezen ellenőrzés a képesitéshez kötött iparoknál foglalkozó tanonczokat ille-

tőleg, ott, a hol ipartestület van, ezen testület feladatát képezi. Ennélfogva felhivom alispán urat, u asitsa a * . . . . i járás főszolgabiráját, hogy a d—i iparostanoncz-iskola igazgatója által legkésőbben minden hó 8-ik napjáig vele közölt minősitési könyvet, hivatalos használat után, mindenkor legkésőbben ugyanazon hó 14-éig, az emlitett végrehajtási rendelet 21. §-ának két utolsó bekezdésében jelzett eljárás foganatositása végett a d—i ipartestület elöljáróságához küldje át, kötelességévé tévén egyszersmind a testületnek az érintett szakasz utolsó bekezdésében foglalt rendelkezésnek pontos teljesitését. Ilyképen módjában áll az ipartestületnek az is, hogy a hozzátartozó tanonczokra nézve, az általa kivánt felügyeletet és ellenőrzést gyakorolhassa. A hozzám benyujtott felterjesztést, mellékleteivel együtt, visszaadás végett azon felhivással küldöm le az alispán urnak, hogy a folyamodó ipartestületet tudomásvétel és ahhoztartás végett, a fennebbiekről értesitse.

A tanoncziskoláztatási kötelezettség (ipartörvény 62. §.) a próbaidő alatt is fennáll.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 34,626. sz. határozata:

Az ipariskolai bizottság, vagy annak elnöke, vagy pedig a tanoncz, illetőleg alsófoku kereskedelmi iskola igazgatója az iparos vagy kereskedelmi tanonczok iskola-mulasztásának általuk tett bejelentése folytán hozott első- és másodfoku határozatok ellen, ha azt törvény- vagy rendellenesnek tartják, szabályszerü időben felebbezési joggal birnak, a minthogy bir ezen joggal bármely magán panaszos is. Az ipartörvény végrehajtásáról szóló általános rendelet 95. §-ának a városi rendőrkapitányi hivatal által való értelmezése téves, mert ezen szakasz a panaszlott fél felebbezési jogának biztositására szolgál, de korántsem foglal magában oly intézkedést, a mely az emlitett hatóság, illetőleg egyének jogát szükebb körre szoritaná, a mint ez ugyanazon rendelet 60. §-a által magánfelek részére biztositva van. Azon kérdést illetőleg, vajjon az iparos- vagy kereskedő-tanoncz az ipartörvény 68. §-ában emlitett próbaidő alatt köteles-e iskolába járni, kijelentem, hogy az abban foglalt intézkedés feljogositja ugyan ugy az iparost, valamint a szülőt vagy gyámot arra, hogy a 61. §. értelmében megkötött szerződést a próbaidő alatt minden akadály vagy kártérités nélkül felbonthassák, de egyebekben az iparos és tanoncz közti viszonyt vagy a tanonczczal való bánásmódot illetőleg semmi kivételes határozatot nem tartalmaz, s ennélfogva az ipartörvény határozatainak s igy az iskolába járás kötelezettségének érvénye is a tanoncz felvétele alkalmával kötendő szerződés létrejöttével lép életbe.

Az iparostanoncz iskolamulasztása miatt nem büntethető s nem kötelezhető itéletileg arra, hogy utólag egy bizonyos ideig még iskolába járjon. A tanviszony befejeztével a tanoncznak az ipartörvény 67. §-a értelmében iparhatósági bizonyitvány adandó ki. Ha azonban a tanoncz iskolamulasztása miatt iskolai bizonyitványt nem nyert, az iparhatósági bizonyitványban megemlitendő, hogy a tanoncz minősitése iskolai mulasztása miatt megállapitható nem volt.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 41,154. sz. határozata:

Cs. F.-l—i lakos csizmadia iparkihágási ügyében felterjesztett ügyiratokat nevezettnek felebbezése folytán felülvizsgálat alá vettem s ennek

eredményéhez képest az eljáró hatóságoknak ez ügyben egybehangzólag hozott határozatát, a mely szerint a nevezett iparos M. P. és M. J. nevü tanonczainak nagy mérvü iskolamulasztásai által az ipartörvény 62. §-a ellen elkövetett kihágás miatt ugyanazon törvény 157. §-ának *a)* pontja alapján 20 frt pénzbüntetésre s ennek behajthatlansága esetében 2 napi elzárásra ítéltetett és a nevezett tanonczokra nézve kimondatott, hogy részükre a tanoncz-bizonyitványok ki nem adatnak és kötelesek mint tanonczok a jelen tanév végeig megmaradni és az iparostanoncz-iskolát látogatni, a hozott határozatoknak az emlitett iparosra vonatkozó részét indokainál fogva harmadfokulag jóváhagyandóknak találtam. A határozatoknak M. P. és M. J. nevü tanonczokra vonatkozó részét azonban harmadfokulag hatályon kivül helyezem, illetőleg megsemmisitem és elrendelem, hogy részükre — miután az ügyiratokból kitünik, hogy tanviszonyuk (az iparosnál) befejeztetett — az ipartörvény 67. §-ában emlitett iparhatósági tanoncz-bizonyitvány kiállittassék, mert egyfelől nem foglaltatik az ipartörvényben oly intézkedés, a mely a tanonczot a hozott itéletben kiszabott, vagy bármely más büntetéssel sujtani rendelné, másfelől pedig, miután az emlitett 67. §. az iparhatósági tanoncz-bizonyitvány kiállitását csakis a tanviszony befejezéséhez köti, az iparhatóságnak (ipartestületnek) nem állhat jogában oly tanoncztól, a kinek tanviszonya (az iparosnál) befejeztetett, az előirt bizonyitvány kiállitását megtagadni. Ezen szakasznak azon későbbi meghatározása, hogy a bizonyitványban az iskolai bizonyitvány adatai is felemlitendők, csak a bizonyitvány kiállitásának módozatára nézve bir hatálylyal, de az iparhatósági bizonyitvány kiállitásának kötelezettségét meg nem semmisitheti. Előforduló esetekben azonban az iparhatósági bizonyitványban határozottan felemlitendő, hogy miután a tanoncznak iskolai mulasztásai vagy fegyelmi vétségei miatt iskolai bizonyitvány nem adható, a tanoncznak iskolai minősitése megállapitható nem volt.

Tanonczokkal szemben a közigazgatási közegek által történő eljárás nem alkalmazható, mint fegyelmi büntetés. A mesterek azonban kötelezve vannak ily esetekben az őket megillető (1884. évi XVII. t.-cz. 66. §-a.) házi fegyelmet gyakorolni.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1890. évi 35,727. sz. határozata.

Akár tagja a gyáros valamely ipartestületnek, akár nem, felveendő tanoncza iránt az iparhatóság az ipartörvény 61. §-a alapján közbenjárni tartozik.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 37,424. sz. határozata:

Az ipartörvény 124. §-ának második bekezdése értelmében a gyárosok az ipartestületekbe lépni nem kötelesek. Mennyiben volna valamely iparágat nagyban üző iparos a testületbe vonandó, ez az ipartörvény emlitett szakaszának utolsó kikezdésében foglalt eljárás utján állapitandó meg. De függetlenül ezen eljárástól, valamint tekintet nélkül arra, vajjon valamely iparos vagy kereskedő az ipartestületnek tagja-e vagy sem, az iparhatóság az ipar törvény 61. §-a alapján a tanoncz felvétele körüli közbenjárását meg nem tagadhatja s az ipartörvény végrehajtása tárgyában kiadott rendeletem II.

fejezetében előirtakhoz képest eljárni tartozik. Felhivandók tehát azon iparhatóságok, melyek tanonczfelvétel körüli közbenjárásukat az emlitett gyárosoktól netalán már megtagadták volna, hogy alkalmat nyujtsanak a nevezett gyárosoknak az iránt, miszerint a tanonczszerződéseket az illető iparhatóságok előtt pótlólag megköthessék.

---

b) *Segédek.*

Vendéglőkben, fogadókban, kávéházakban vagy kávémérésekben alkalmazott pinczérek, iparossegédeknek tekintendők s igy az 1884. évi XVII. t.-cz. 103. és 106. §-aiban megállapitott iparhatósági bejelentés alá esnek még abban az esetben is, ha az illető üzletben italmérés gyakoroltatik.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 6719. sz. határozata.

Az ipartörvény végrehajtása tárgyában 1884. évi augusztus hó 26-án 39,266. sz. a. kiadott rendelet 12. §-a, a nyilvántartást illetőleg, a kereskedő-segédekre nem vonatkozik.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 49,304. sz. határozata:

Az ipartörvény 99. §-ának negyedik bekezdése azt rendeli, hogy a kereskedő-segédeknek munkakönyvre nincs szükségük, tehát ezen segédek a nyilvántartás tekintetében kivételt képeznek és az iparhatóságnál bejelentésük nem kivántatik. Ennélfogva az emlitett törvény végrehajtása tárgyában kibocsátott rendeletem 12. §-ában körülirt bejelentés, illetőleg a lajstromokból való kivezetés a kereskedő segédek nyilvántartására nem vonatkozik, hanem csak magukra a kereskedőkre, az általuk nyitott boltra és a kereskedők tanonczaira. A kereskedő-tanonczokra az ipartörvény semmi kivételt sem tartalmazván, ezek az iparos-tanonczokkal mindenekben egyenlőknek tekintendők s részükre a tanviszony befejeztével az iparhatóság által a törvény 67. §-a értelmében bizonyitvány állitandó ki.

Azon körülmény. hogy a segéd munkakönyvvel nem bir, az illető segédi minőségén nem változtat.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 23,937. sz. határozata:

S. M. s—i szabóiparosnak közvetlenül a miniszteriumhoz benyujtott kérvénye folytán az enyingi járás szolgabirája részéről és a megye alispánja által hozott iparhatósági határozatokat rendkivüli felülvizsgálat alá vevén, ennek eredményéhez képest az emlitett határozatok azon részét, mely szerint F. M. hátralékos bérének megtéritésére irányuló keresetével el lett utasitva, érintetlenül, azon felfolyamodással megtámadott részét pedig, melynél fogva T. M. munkakönyv váltásának elmulasztása miatt az 1884. évi XVII.

t.-cz. 157. §-ának *a)* pontja alapján 50 frt pénzbüntetéssel sujtatik, a kihágás minősitésére indokaiból helyben hagyom ugyan, de a büntetés mértékét tekintve, hogy semminemü sulyositó körülmény a panaszlottra nézve nem forog fönn, 20 frtra, esetleg megfelelő két napi elzárásra szállitom le. A szóban levő iparhatósági határozatoknak F. M. bérkövetelésére vonatkozó részét érintetlenül kellett ugyan hagynom, egyrészt, mivel fölülvizsgálat ez iránt nem kéretett, másfelől, mivel a határozat e része jogerőre emelkedvén, F. M. bérhátraléka iránti követelését már a rendes birói uton érvényesithette. Mindamellett megjegyzem, hogy a határozatok e része egészen téves indokra volt alapitva, mert a munkakönyv hiánya a munkaadó iparosra nézve kihágási eljárást von ugyan maga után, de a segédet segédi minőségéből nem vetközteti ki. Ennélfogva a közte és munkaadója közt keletkezett bérfizetési vitás ügy az ipartörvény 176. §-a alapján az elsőfoku iparhatóság által lett volna eldöntendő.

Csak azok a kávéházi alkalmazottak kötelesek munkakönyvvel birni, kik kizárólag vagy az üzletvezetésére, vagy a közönség szolgálatára, mint iparos-segédek alkalmaztatnak. A tüzelő segéd nem ipari segédnek, hanem cselédnek tekintendő.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1889. évi 74,909. sz. határozata:

Az eljárt iparhatóságok azon határozatait, melyek szerint F. L. kávéháztulajdonosnő azért, mert K. S. kávéházi tüzelősegédnek a munkából történt kilépését az iparhatóságnál bejelenteni elmulasztotta, az ipartörvény 157. §-ának *a)* pontja alapján 20 frt pénzbüntetés megfizetésére, esetleg két napi elzárásra marasztaltatott, felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként a panaszlott nőt az ipartörvény 106. §-ába ütköző mulasztási cselekmény kihágásának vádja és következménye alól, a m. kir. belügyminiszter urral egyetértőleg, ezennel felmentem; mert az 1884. évi XVII. t.-cz. életbe léptetése tárgyában 39,266. sz. a kiadott rendeletem 27. §-a szerint csak azok a kávéházi egyének kötelesek munkakönyvvel ellátva lenni, kik kizárólag vagy az üzlet vezetésére, vagy a közönség szolgálatára, mint iparos segédek alkalmaztatnak s mivel a tüzelő-segéd az előadottak szerint nem ipari segédnek, hanem cselédnek tekintendő, ennélfogva F. L. kávéháztulajdonosnő az ipartörvény emlitett rendelkezése ellen való kihágást el nem követhetett. A felmerült eset az 1876. évi XIII. t.-cz. 64., 79. és 80. §-ai szerint volt megitélendő.

A bérkocsi tulajdonos iparos lévén, az ipar gyakorlásához tartott segédszemélyzete iparossegédnek tekintendő.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 31,850. sz. határozata:

Az 1884. évi XVII. t.-cz. 10. §-a a bérkocsitartást engedélyhez kötött iparágnak minősiti, az üzlet gyakorlására iparengedélyt feltételez s ennélfogva a bérkocsi tulajdonos kétségkivül iparos lévén, az ipar gyakorlásához tartott segédszemélyzete iparossegédnek tekintendő. Ennélfogva a bérkocsi hajtáshoz rendszeresen alkalmazott és e czélra felfogadott egyén nem cselédnek, hanem az ipartörvény intézkedéseiből kifolyólag iparossegédnek tekintendő. Ennek megfelelőleg tartalmazzák az ipartörvény 11. §-a

értelmében alkotott szabályrendeletek azon intézkedést, hogy a bérkocsi tulajdonos részéről alkalmazott kocsisnak az 1884. évi XVII. t.-cz. 99. §-a által előirt munkakönyvvel kell birnia s ez alapon foglalkoznak a szabályrendeletek a kocsis minősitése, kellékei és kötelezettségeivel. Áttérve ezek után a konkrét esetre, ha F. H. részéről felfogadott egyén bérkocsisnak lett volna felfogadva, ez esetben iporossegédnek lett volna tekintendő. Miután azonban czimed konstatálta azt, hogy az illető egyén cselédnek fogadtatott fel és csak kivételesen bizatott meg bérkocsi hajtással, teljesen egyetértek czimeddel abban, hogy ez esetben az eljárás tekintetében a cselédtörvény intézkedései irányadók.

Az iparossegéd azon cselekménye miatt, hogy két munkakönyvet váltott, az ipartörvény szerint nem büntetendő ugyan, de sulyosbitó körülményt képez, ha a segéd valamely törvényellenes cselekményt a két munkakönyv fölhasználásával vitt véghez.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 33,630. sz. határozata.

Az iparossegédek a rájuk bizott munkát a mühelyen kivül otthon is elvégezhetik, azonban az ipartörvény 99. §-ának megfelelőleg munkakönyvvel kell ellátva lenniök.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 51,706. sz. határozata.

A munkaadó és a segéd közötti viszony jellegét nem változtatja meg az a körülmény, hogy a segéd a törvény ellenére munkakönyvvel ellátva nem volt sem az, hogy a munkaszerződés a segédnek az üzleti nyereségben való részesedésére van alapitva.

A. m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 63.677. sz. határozata.

Az iparhatóság az iparossegédnek munkába lépéséről történt bejelentést az ez alkalommal bemutatott munkakönyv illető rovatában aláirásával, a bejelentés keltének följegyzésével és az iparhatóság pecsétjével igazolni tartozik. Hasonló módon igazolandó a munkakönyvben a segéd kilépése is.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 66,386. sz. határozata:

Az iparossegédek bejelentésének nyilvántartására vonatkozólag Sz. város tanácsa, mint elsőfoku iparhatóság részéről követett eljárás tárgyában tett jelentése elintézéseül a nevezett iparhatóság utasitása czéljából a következőkről értesitem az alispán urat: Az Sz. város tanácsának felvilágositó előterjesztésében körvonalozott eljárás két tekintetében hiányos; nevezetesen először azért, mert az iparhatóság az iparossegédnek munkába lépéséről történt bejelentést a munkakönyvben magában nem igazolja, holott az

ipartörvény végrehajtása iránt 39,266/84. sz. alatt kibocsátott rendeletem 34. §-ának második bekezdése értelmében az iparos a végett tartozik a munkakönyvet a segéd munkába lépésének napjától számitott 14 nap alatt az iparhatóságnak bemutatni, hogy ez a munkakönyvbe tett bejegyzéseket s ily módon azt, hogy az iparos a bejelentési kötelezettségnek eleget tett, igazolja. Továbbá az az eljárás, hogy az iparhatóság a segéd kilépését előbbi munkaadójától csak az uj munkaadó részéről eszközölt bejelentés alkalmával igazolja a munkakönyvben, csakis az idézett végrehajtási rendeletem 36. §-ában kiemelt azon esetben helyes, ha a segéd a munkából kilépés bejelentésére kitüzött 8 napi határidő letelte előtt ugyanazon elsőfoku iparhatóság területén lép ismét munkába; ellenkezőleg akkor, ha ez be nem következik, az elsőfoku iparhatóság a szolgálati viszony megszünését a segéd részéről a munkából való kilépés után legkésőbb 8 nap alatt eszközlendő bejelentés alapján, nemcsak a nyilvántartó lajstromba bevezetni, hanem szabályszerü módon magában a munkakönyvben is igazolni tartozik.

Az iparossegédnek, ha atyjánál van is alkalmazva, munkakönyvvel birnia kell.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 63,619. sz. határozata.

A munkakönyv megszerzéséért nem az iparossegéd, hanem annak munkaadója tartozik felelősséggel. Ily mulasztás miatt az 1884. évi XVII. t-cz. 157. §-a értelmében csakis a munkaadó büntethető.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 11,779. sz. határozata:

G. M. ellen kőmüves-ipar jogosulatlan üzése miatt panasz tétetett. A tárgyaláson tiltakozott a vád ellen s csak azt ismerte be, hogy mint napszámos dolgozott P. J.-nál. Az I. foku hatóság jogositlan iparüzés miatt 20 frt pénzbüntetés megfizetésére marasztalta. A II. foku hatóság a jogtalan iparüzés vádja alól felmentette, de mivel kitünt, hogy, mint kőmüvessegéd dolgozott és munkakönyvvel ellátva nem volt, a panaszlottra kiszabott 20 frt pénzbüntetést az ipartörvény 157. §. *a)* pontja alapján helybenhagyta. A földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter e tárgyban a fenti sz. a. harmadfokban a következő határozatot hozta. G. M. cz—i kőmüves-segéd ellen kőmüves-iparnak jogosulatlan folytatása miatt inditott iparkihágási ügyben hozott másodfoku határozatot, mely szerint a panaszlott az 1884. évi XVII. t.-cz. 99. §-ába ütköző kihágás miatt ugyanazon törvényczikk 157. §-ának *a)* pontja alapján 20 forint pénzbüntetéssel, illetőleg megfelelő elzárással lett büntetve, másfelől azonban a kőmüves mesterség jogtalan folytatásának vádja s az e miatt az elsőfokban reá kiszabott büntetés alól fölmentetett, a törvényes határidőben benyujtott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként az idézett másodfoku határozatnak fölmentést tartalmazó részét, mert felfolyamodással különben sem lett megtámadva, érintetlenül hagyom; a munkakönyv megszerzésének elmulasztásására vonatkozó részében pedig megváltoztatom és G. M. kőmüves-segédet a reá kiszabott büntetés alól fölmentem; mert a munkakönyv megszerzé-

seért nem az iparossegéd, hanem annak munkaadója tartozik felelősséggel s az e tekintetben elkövetett mulasztás miatt az 1884. évi XVII. t.-cz. 157. §-a értelmében csakis a munkaadó büntethető.

A segédeknek a munkából való kilépése a kilépéstől számitott 14 nap alatt jelentendő be az iparhatóságnál. Ezen határidő lejártáig a bejelentés elmulasztása miatt az iparos nem büntethető.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 11,080. sz. határozata:

Az eljárt iparhatóságok részéről hozott azon határozatokat, melyek szerint B. Gy. kovács azért, mert Sz. S. segédjének a munkába történt be- és onnét való kilépését az iparhatóságnál be nem jelentette, az 1884. évi XVII. törvényczikk 157. §-ának *a)* pontja alapján 20 frt pénzbüntetés megfizetésére marasztaltatott; a panaszlott felebbezése folytán felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményeként a pénzbüntetést 10 frtra leszállitván, az emlitett határozatokat azzal a módositással hagyom helyben, hogy a panaszlott a hivatkozott törvénynek csakis 103. s nem egyszersmind 106. §-ába ütköző cselekmény elkövetése miatt volt büntethető, mert a 106. §-ban előirt bejelentés eszközlésére az 1884. évi 39,266. sz. alatt kiadott rendeletem 36. §-ában megszabott határidő, a segéd kilépésének napjától az eljárás meginditásáig számitandólag még le nem járt, s igy a mulasztási cselekmény az eljárás meginditásakor még véghezvittnek tekinthető s a mulasztás kihágásnak minősithető nem volt.

A hazulról munkakönyvvel már biró külföldi munkások munkakönyvvel ellátandók.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 7715. sz. határozata:

Az ausztriai illetőségü, de itt munkában levő iparossegédnek vagy gyári munkásnak, tekintet nélkül arra, vajjon illetősége helyéről bir-e már munkakönyvvel vagy nem, az 1884. évi XVII. t.-cz. 99. §-a értelmében kiállitandó munkakönyvvel kell birnia. A magával hozott munkakönyv egyike azon okmányoknak, a melyek alapján itt a munkakönyv részére kiállittatik. Ilyen munkakönyvek kiszolgáltatása körül a következő eljárás követtetik: Azon iparhatóság, illetőleg ipartestület, a mely idegen állam által kiállitott munkakönyv alapján uj magyar könyvet állit ki, a külföldi munkakönyvet az abban foglalt adatoknak a magyar munkakönyvbe bevezetése után visszatartja őrizetben mindaddig, mig az illető iparossegéd vagy gyári munkás a magyar korona országaiban tartózkodik. Az iparossegédnek vagy gyári munkásnak Magyarország területéről távozása esetében a külföldi munkakönyv a magyar munkakönyv átszolgáltatása esetében visszaadandó. E czélból azon iparhatóság vagy ipartestület, a melynek területén a segéd vagy munkás Magyarországban utoljára tartózkodik, a magyar munkakönyvet kiállitó iparhatóságot vagy ipartestületet a külföldi munkakönyv átküldése iránt megkeresi s azt, bejegyezvén abba a magyar munkakönyvben foglalt adatokat, a segédnek vagy munkásnak visszaadja, a magyar munkakönyvet pedig az azt kiállitó hatóságnak visszaküldi, hol az a munkakönyvekről vezetett lajstromba történt feljegyzés után megsemmisittetik.

Az iparos-segéd tettleges bántalmazása nem ipari, hanem rendőri kihágást, esetleg a büntetőtörvénybe ütköző sulyosabb beszámitásu büntetendő cselekményt képez.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 11,012. sz. határozata.

---

5. Ipartestületek.

Az ipartestületek hatósági működésüket csak jogérvényes megalakulásuk után kezdhetik meg s hatáskörük csak székhelyükre terjed ki.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 14,520. sz. határozata:

Az ipartestület a hatósági teendőket csupán azon város vagy község területén és azt is csak a hozzá tartozó iparosokra és segédszemélyzetükre nézve az 1884. évi XVII. t.-cz. 127. §-a szerint végzi, hol székhelye van; tehát a szolgabiró a többi iparosokra és kereskedőkre nézve még ott is, ahol ipartestület létezik, teljesitendi a törvény által rája szabott teendőket. Ha a szolgabirói járás területén több oly város vagy község van, a hol az ipartestületek létesitésére az 1884. évi XVII. t.-cz. 122. §-a által megállapitott feltételek megvannak, ez esetben mi sem áll utjában annak, hogy mindezen helyeken ipartestületek létesittessenek. Mindaddig, mig az ipartestület érvényesen meg nem alakult, az a hatósági teendőket nem végezheti. E teendők elintézését a törvény hatályba léptével az iparhatóság megkezdi és a mint az ipartestület alapszabályai jóváhagyattak és a testület ez alapon működni kezd, megbizza az iparhatóság a testületet a már általa megkezdett teendőknek az ipartestülethez tartozó iparosokra és segédszemélyzetükre nézve leendő szabályszerü folytatásával. A szükséges nyomtatványokról a testület maga gondoskodik.

Az ipartestületek az ipartörvény III. fej. *A) B) C)* betük alatt elősorolt teendők teljesitésére nézve hatóságnak tekintendő ugyan, de az emlitett teendőket nem állami, hanem önkormányzati hatóságok átruházott ügykörében teljesitik; miért is a magyar korona országai egyesitett czimerét, vagy az ország külön czimerét használni nincsenek jogositva.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 29,175. sz. határozata:

Az x-i ipartestületnek ama fölterjesztését, melyben ama kérdést intézte hozzám, vajjon jogositva van-e az ipartörvény 67., illetőleg 127. §-a alapján általa kiállitott tanonczbizonyitványokon a magyar korona országainak czimerét az 1883. évi XVIII. törvényczikkben megkivánt külön engedély nélkül használni, a folyamodó ipartestület értesitése szerint azzal küldöm meg, miszerint ipartestületek az ország czimerét az 1883. évi XVIII. t.-cz. által előirt külön engedély nélkül nincsenek jogositva használni, ily engedélyt pedig a m. kir. miniszterelnök f. é. 27,182. belügym. szám alatt kelt átirata-

ban kifejezett elhatározásához képest a folyamodó ipartestület részére megadni nem hajlandó, minthogy az állam czimerét ez idő szerint csakis oly hatóságok használhatják, melyek állami hatóságok jellegével birnak, s az ipartestületek az ipartörvény III. fej. *A*), *B*), *C*) betük alatt elősorolt teendők teljesitésére nézve hatóságoknak tekintendők ugyan, de az emlitett teendőket nem állami, hanem önkormányzati hatóságuk átruházott ügykörében teljesitik. Minthogy pedig az iparügyekben eljáró elsőfoku iparhatóság, mely az ipartörvény 166. §-a szerint községekben a szolgabiró, rendezett tanácscsal biró városokban a várostanács, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány, Budapest fővárosában a kerületi elöljáróság, akár a magyar korona országainak egyesitett czimerét, akár az ország külön czimerét maga sem használhatja: az iparhatóság teendőinek egy részében átruházott hatáskörben eljáró ipartestületet az emlitett czimereknek engedély nélküli használata még kevésbé illeti meg. Az ipartestület ezek szerint inkább magánjellegü testület, mely az országos czimerek valamelyikét csak miniszterelnöki engedély folytán használhatná. De miután az ipartestületek az ipartörvény korlátain belül iparhatósági teendőket is végeznek, a czimerengedélyezés csak fogalomzavart idézhetne elő, mivel az állami czimert ez időszerint oly hatóságok használhatják, melyek állami hatóság jellegével birnak.

Az ipartestület azon tagjai, kik egyidejüleg többféle ipart üznek, az ipartestületi és tagsági dijak fizetésére csak egyszeresen kötelezhetők.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 52,306. sz. határozata:

K. L. nagykállói lakos, külön-külön iparigazolvány alapján ács-, kőmives- és bádogos-ipart gyakorol. Ez alapon az ipartestület elöljárósága tőle, mind az ipartestületi belépési dijat, mind pedig az évi tagsági dijat háromszoros összegben követelte. Az iparhatóságok az ipartestület eljárását helyesnek jelentették ki. A keresk. miniszter azonban folyamodót a háromszoros belépési és tagdij fizetése alól felmentette s őt csupán egyszeri belépési és tagdij fizetésére kötelezte; mert a szóban forgó dijak az ipartestületi tagság és nem az iparüzlet után vettetvén ki, jóllehet K. L. többféle ipart folytat, az ipartestület kötelékében mégis csak egy tag s ennélfogva, valamint az ipartestületi tagsági jogokban többszörösen nem részesithető, ugy a tagsági kötelezettségeket is csak egyszeresen tartozik teljesiteni.

Az ipartestület tagjaivá csupán a képesitéshez kötött mesterséget üző iparosok lehetnek s minthogy az ipartestület a képesitéshez kötött ipart folytatóknak a kényszertársulás elvére alapitott egyesülete, az ipartestületbe más iparosok vagy pedig kereskedők önkéntes belépés alapján sem vehetők fel.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 61,827. sz. határozata:

Győr város tanácsának. A győri ipartestület felfolyamodása következtében harmadfoku felülvizsgálat alá vettem a város tanácsa részéről hozott másodfoku határozatot, mely R. és B. győri porczellán- és üvegkereskedő-czéget az ipartestületbe való belépés és a testületi tagsági dijak fizetése alól fölmenti. A felülvizsgálat eredményéhez képest az idézett másodfoku határozatot ezennel harmadfokban jóváhagyom; mert az 1884. évi XVII. t.-cz. 124. §-ának első bekez-

dése hatá
mesterség
hez nem
ipar üzése
mivel az i
társulás e
valamely
vehetők fe
sitéshez n
föl nem v

Az ip
ipartestület
járósági tag

A m
A—i
választotta
s jelenleg
alapszabál
maradhass
meg, az e
rozatot má
keztében
S. J. —i
tárgyában
említett v
előljáróság
tében felü
másodfoku
az aktiv v
testületnel
szabályok
passiv vál
ipartörvén
szabályok
a város
beismerése
év óta mi
testületi e

A bék
az iparható
141. §-ának

A m.
határozata
N. F.
követelést
ipartestüle

intézés végett. Az ipartestület békéltető bizottsága itélethozatal czéljából megalakulván, kitünt, hogy a bizottság két mester és csak egy segéd által volt képviselve, az iparhatósági biztos jelen sem volt és a jegyzőkönyvet is csak később irta alá; a békéltetést a bizottság nem kisérlette meg, sőt kisérletet sem tehetett, mert csak a panaszlott alperest idézte a tárgyaláshoz. Ily hiányos eljárás alapján a bizottság az alperest 144 frt megfizetésére marasztalta. A marasztalt e miatt az iparhatósághoz fordult panaszszal. Az alsóbbfoku iparhatóság a hozott békéltető bizottsági határozatot hatályon kivül helyezni rendelte. A másodfoku iparhatóság az elsőfoku iparhatóság határozatát helybenhagyta. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium a fenti sz. a. következő határozattal hagyta helyben az alsóbbfoku határozatokat: N. F. czipész-segédnek B. B. czipész elleni ügyében a másodfoku iparhatóság által felterjesztett ügyiratokat megvizsgáltam, s ennek folytán a tanácsnak határozatát, a mely szerint a fenn megnevezett ügyben történt összes eljárás hivatalból megsemmisittetett, a tanács által felhozott indokoknál fogva és még azért is jóváhagyandónak találtam, mivel a folyó évi junius hó 11-én 27/b. b. 1888. sz. a. felvett jegyzőkönyv szerint az ipartörvény 141. §-ának rendelkezései oly nyilvánvalólag figyelmen kivül hagyattak, hogy az ugyanott hozott határozat békéltető bizottsági határozatnak nem tekinthető s ennélfogva annak minden következményei semmisek.

A békéltető bizottságok az ipartörvény 176. §-a alapján csak oly magánjogi természetü ügyekben biráskodhatnak, a mely ügyekben hozott határozat ellen a meg nem elégedő fél a törvény rendes utján orvoslást kereshet. Szökevény tanoncz visszahozatala iránt előterjesztett kérés nem tartozik az ipartörvény 176. §-a szerint megbirálandó esetek közé.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 63,090. sz. határozata:

F. P. tanoncz S. Gy. fodrásznál volt alkalmazásban. Ez a tanonczot nemcsak az iparüzlethez tartozó munkára alkalmazta, hanem testileg is bántalmazván, a tanoncz sulyosan megbetegedett. Miután a munkába vissza nem tért, a fodrász a tanoncz visszahozatalát az ipartestület békéltető bizottságánál kérelmezte. Ez a tanoncz visszatérését, daczára, hogy erre betegsége folytán képtelen volt, elrendelte. A tanoncz atyja a vármegye alispánjához fordult panaszszal, ez a panaszt felebbezésnek vette s megváltoztatta a békéltető bizottság határozatát. Ezen határozat ellen az ipartestület felebbezett. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter a következő határozatot hozta: Az alispán részéről hozott másodfoku határozatot, a mely szerint a miskolczi ipartestület békéltető bizottsága részéről a nevezett tanoncz visszavezetése iránt hozott határozat elvetésével az S. Gy. fodrász és F. P. tanoncz között kötött tanviszony felbontottnak nyilvánittatott, az m—i ipartestület részéről közbetett felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem és ennek eredményéhez képest az ezen ügyben folyamatba tett egész eljárást ezennel megsemmisitem. Az ügyiratokból ugyanis az tünik ki, hogy az ipartestület békéltető bizottsága F. P.-t szökevény tanoncznak tekintette és mint munkából jogtalanul kilépőt, visszavezettetni rendelte. A békéltető bizottság azonban az ipartörvény 176. §-a értelmében csak oly magánjogi kérdésekben itélhet, melyek az itélettel meg nem elégedő fél kivánságára a törvény rendes utján is érvényesithetők, mely igények közé a tanoncz visszavezetése nem tartozik, miből világosan következik, hogy a

békéltető bizottság oly ügyekben határozatot nem hozhat, melyek ellen sem felfolyamodás utján, sem a rendes biróság előtt inditandó kereset alapján jogorvoslat nem létezik, miért is a békéltető bizottság részéről mult évi szeptember hó 13-án 85. sz. a. hozott, egyébiránt is szabályellenes és felületes határozat, mint törvényes alapot nélkülöző, megsemmisitendő volt.

Az ipartestületi békéltető bizottság ülésén való megjelenésben akadályozott iparhatósági biztos helyett az elsőfoku iparhatóság van jogositva helyettest kiküldeni.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 22,576. sz. határozata:

B. főváros tanácsának. Az iparhatósági biztosok helyettesitése tárgyában jelentése elintézéseül értesitem a főváros tanácsát, hogy az ipartestületi békéltető bizottság ülésén való megjelenésben akadályozott iparhatósági biztos helyett az elsőfoku iparhatóság, azaz a jelen esetben a kerületi elöljáróság van jogositva helyettest kiküldeni, még pedig, tekintve a békéltető bizottság előtt tárgyalt ügyek fontosságát, lehetőleg egyik az iparügyekben jártas elöljárósági tisztviselőt, vagy más oly nem hatósági egyént is, a kit az iparhatóság a biztos teendőinek ellátására alkalmasnak vél.

Iparhatóságok a tanonczok szerződtetése és felszabaditása körüli eljárás alkalmából dijakat nem szedhetnek.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 9375. sz. határozata.

Az ipartestület saját tagjait és ezek segédeit hivatalos ügyben megidézheti. Az iparhatóság a megidézettet pénzbirság kirovása mellett is kötelezheti a megjelenésre.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 16,200 sz. határozata:

Az eljárt iparhatóságok azon határozatait, melyek szerint R. V. könyvkötősegéd azért, mert az n—v—i ipartestület előtt, idéztetése, illetőleg az iparhatóságnak pénzbirság fenyegetése mellett történt meghagyása daczára hivatalos ügyben megjelenni vonakodott, s ezért 5 frt pénzbirság megfizetésére marasztaltatott, a nevezett részéről közbevetett felebbezés elutasitása mellett helybenhagyom.

Ipartestületeknek joguk van bizonyos meghatározott dologi kiadások megtéritéséül — ügyrendjük alapján dijakat szedni.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 58,851. sz. határozata.

A m—i ipartestület ügyrendjének 16. §-a akként intézkedik, hogy a tanonczok beiratásánál és a bizonyitványok kiállitásánál nyomtatványok ára és irodai munkaátalány czimén 20 krtól 1 frtig terjedő dijak szedetnek. A megye közönsége az ügyrendet azzal a kérdéssel terjesztette fel a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumhoz, vajjon az ügy-

rend emlitett intézkedése nem kifogásolandó-e? A miniszterium, mint harmadfoku iparhatóság a következő határozatot hozza: Tekintettel arra, hogy a m—i ipartestület ügyrendje 16. §-ának 7. alpontja értelmében szedendő dijak meghatározott dologi kiadások megtéritését képezik, e dijak szedése ellen elvben kifogás nem emelhető. Megjegyzem azonban, hogy a 7. pontban megállapitott, 20 krtól 1 frtig terjedő dijakat, tekintettel a felsorolt teendőknél előforduló valóban csekély kiadásokra és irodai munkára, tulmagasaknak tartom, miért is azok legalább felényire leszállitandók.

Az ipartestületi jegyző az iparhatósági megbizottak elnökévé nem választható.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 22,123. sz. határozata: K. város tanácsának B. J. szabó-iparosnak és az ottani ipartestület jegyzőjének az iparhatósági megbizottak elnökévé történt megválasztása tárgyában a város tanácsa részéről hozott határozatot, mely az emlitett választást az iparhatósági megbizottak elnöki állásának s az ipartestületi jegyzőségnek összeférhetetlensége miatt megsemmisiti, s a megbizottakat más elnök választására utasitja, a közbevetett felfolyamodás következtében felülvizsgálván, az idézett másodfoku iparhatósági határozatot a felhozott indokoknál fogva ezennel helybenhagyom. A felfolyamodásban felhozott azon indokolás, hogy B. J. az iparhatósági megbizottaknak a tanonciskolák látogatására kijelölt csoportjába osztatott be és egy másik csoportnak feladata az iparhatóság és ipartestület lajstromait vizsgálni, nem volt figyelembe vehető; mert az érdekeltség esete ily körülmények között is fennáll. A folyó évi márczius hó 31-én 4096. sz. alatt kelt jelentéssel fölterjesztett ügyiratokat megfelelő további eljárás végett leküldöm.

Az ipartestület jegyzője hivatalos állásánál fogva nem köteles magánmegbizások teljesitésére, minélfogva az ily megbizások nem teljesitéséből emelt panaszok az iparhatóságok hatáskörébe nem tartoznak.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 87,383. sz. határozata: A B. János és H. Lipót jánosházai lakosoknak panaszára Z. Samu ipartestület jegyzője ellen inditott ügyben az elsőfoku iparhatósági határozatot megváltoztató másodfoku iparhatósági határozatot, mely nevezett ipartestületi jegyzőt az 1884. évi XVII. t.-cz. 174. §-a alapján 20 frt pénzbüntetés megfizetésében s ennek behajthatatlansága esetén 2 napi elzárás elszenvedésében marasztalta el, s arra kötelezte, hogy a panaszosok ügyére vonatkozó iratokat s a tőlük felvett pénzösszegeket visszaadja, a törvényes időben beadott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az ezen ügyre vonatkozó egész iparhatósági eljárást megsemmisitem. Z. Sámuel ipartestületi jegyző ugyanis azzal vádoltatik, hogy a két iparostól az iparbejelentés teljesitése czéljából pénzt és okmányokat vett át a nélkül, hogy a bejelentést kellőleg eszközölte volna. Minthogy a vádlott hivatalos állásánál fogva ily magánmegbizások teljesitésére nem köteles, ezen ügy elbirálása az iparhatóságok illetékességi körébe nem tartozik. A mi pedig a II. fokban történt marasztalást illeti, az ipartörvény 174. §-ában emlitett pénzbirság, mely különben elzárásra soha át nem változtatható, csakis az idézett törvény 176. §-ban emlitett iparhatósági megbizottak ellen és a 186. §-ban körülirt teendők elmulasztásaért szabható ki.

Ehhez képest a szóban forgó eljárás iparhatósági megtorlás tárgyát nem képezi, szabadságában állván egyébként a sértett félnek akár az ipartestület elnökségénél, akár a törvény rendes utján tenni meg a szükséges lépéseket.

Az ipartestületek portómentességet csakis egymás közt, valamint a kereskedelmi s iparkamarákkal és az elsőfoku iparhatóságokkal «iparügyben» váltott és a boritékon igy jelzett levélpostai küldeményeikre élveznek, de a portómentesség pénzküldeményekre és csomagokra ki nem terjed.

A m. kir. közmunka- és közlekedésügyi miniszter 1888. évi 44,733. sz. határozata.

6. Iparkihágások.

Az 1879. XL. t.-cz. 12. §-ában, az 1878. V. t.-cz. általános rendelkezéseire való utalás az iparügyi kihágási esetekben is irányadóul levén tekintendő, az elévülés félbeszakitásának esete is az utóbb hivatkozott törvény alapján birálandó meg.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 45,683. sz. határozata:

A másodfokban hozott azon határozatot, mely szerint K. M. d—i lakos azért, mert juhainak husát iparszerüleg kimérte, az 1884. XVII. t.-cz. 156. §. *a*) pontja alapján 10 frt pénzbüntetés megfizetésére, esetleg egy napi elzárás elszenvedésére, valamint 4 forint tanudij megfizetésére itéltetett, a nevezett panaszlott részéről közbevetett felebbezés folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként a panaszlott ellen folyamatba tett eljárást megszüntetni rendelem; mert a szóban forgó ügyben 1886. évi január hó 12-én megtartott tárgyalás idejétől az itélethozatal napjáig, vagyis 1887. évi julius hó 1-ig semmiféle hatósági intézkedés nem történt. Miután pedig ezen idő alatt oly cselekmény nem foganatosittatott, mely a panaszlott ellen folyó elévülést félbeszakitotta volna, ennélfogva az iparügyi kihágások megbirálásánál szintén irányadóul követendő 1879. XL. t.-cz. 12. §-a, illetőleg 31. §-a értelmében a további eljárás már az elsőfoku iparhatóság által lett volna véglegesen beszüntetendő, illetőleg az eljárás megszüntetése kimondandó.

A pénzbüntetés az ipartörvényben meghatározott minimumon alul is kiszabható, ha az enyhitő körülmények oly tulnyomó számmal forognak fenn, hogy a cselekményre megállapitott büntetésnek legkisebb mértéke is aránytalanul sulyos lenne.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 14,212. sz. határozata:

N.-K—n több iparos az ipartörvény 157. §. *a*) pontja alapján 20—25 frtig terjedő pénzbüntetés megfizetésére marasztaltatott, mert tanonczaik az ipariskolai előadásokat több izben elmulasztották. A marasztaltak az itéleteket nem felebbezték. A n.-k—i ipartestület a marasztaltak érdekében később a határozatok megváltoztatását kérelmezte, kérvén egyuttal, hogy

hasonló kihágások megtorlására ne az ipartörvény szigorubb intézkedései, hanem a népoktatási törvénynek az iskolamulasztásra előirt enyhébb rendelkezései alkalmaztatnának. T. vármegye alispánja mint másodfoku iparhatóság a kérelmet a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter elé terjesztette és ez az alispánt a következőkről értesitette: A n.-k—i iparostanonczoknak az ipariskola előadásairól való indokolatlan elmaradása miatt hozott iparhatósági határozatok, illetőleg a nagykikindai ipartestületnek ez iránt hozzám beterjesztett kérvénye tárgyában f. évi márczius 6-án 7373. sz. alatt kelt jelentése folytán értesitem az alispán urat, hogy az 1879. évi XL. t.-cz. 12. §-a értelmében a büntettekről és vétségekről rendelkező 1878. évi V. t.-cz. általános határozatai a kihágások eseteiben is alkalmazandók lévén, s az idézett törvény 92. §-a azt határozván, hogy az esetben, ha a cselekményre meghatározott büntetés legkisebb mérv is' tekintettel a tulnyomó enyhitő körülményekre, túlmagasnak látszik, e legkisebb mérv is leszállitható: megadatik a törvényes alap arra nézve, hogy rendkivüli enyhitő körülmények fenforgása esetén az iparkihágásokra kiszabott pénzbüntetés az illető törvényszakaszokban megállapitott legkisebb összegre is leszállittassék.

Az iparhatóság által hozott itélet jogerőre emelkedése után is hivatalból megsemmisithető, ha kitűnik, hogy a hatóságok az elévülés tényét figyelembe nem vették.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 60,090. sz. határozata:

B. vármegye alispánjának. H. I. p—i mészáros azért, mert iparának beszüntetését be nem jelentette, 100 frt büntetésre, esetleg 10 napi elzárásra itéltetvén, a miniszter az alsóbb hatóságok eljárását vádlott felebbezése folytán hivatalból megsemmisitette, mert panaszlott ellen az eljárás akkor tétetett folyamatba, mikor a kihágási cselekmény már elévült.

A büntető törvénykönyvnek az elévülés félbeszakitására vonatkozó rendelkezése iparkihágási esetekben is követendő. Az iratok felkeresése iránt tett intézkedések a tettes ellen irányuló intézkedéseket nem képeznek.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 61,619. sz. határozata:

K. L. h.-f—i kereskedőt az ipartörvény 158. § *d)* pontjába ütköző kihágás miatt az alsófoku iparhatóságok 100 frt pénzbüntetés megfizetésére marasztalták. Az ügynek harmadfoku megvizsgálása alkalmából kitünt, hogy a másodfoku határozat kézbesitésétől az ügynek harmadfokulag leendő felülvizsgálata czéljából történt felterjesztéséig, több mint egy év mult el, mely idő alatt a hatóság oly intézkedést nem tett, mely a tettes ellen irányult volna. A harmadfoku hatóság tehát a további eljárás beszüntetését rendelte el. K. Sz. vármegye alispánja fölterjesztéssel élt, melyben kimutatta, hogy a panaszlott által beadott felebbezésnek a hivatalos kezelés alatt történt eltünése és a felebbezésnek keresése okozta a késedelmet; ennélfogva az ügynek harmadfokulag ujabban való vizsgálását és a már harmadfokban hozott határozat megváltoztatását kérte. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter ezen fölterjesztésre többek közt a következőket válaszolta: Jelentésében foglalt azon előterjesztésére, mely szerint a K. L. h.-f—i kereskedő ellen végeladás jogtalan eszközlése miatt inditott és általam harmad-

fokulag elbirált ügyet ujabb felülvizsgálat alá vétetni kéri, értesitem az alispán urat, hogy előterjesztésének helyt nem adhattam, mert a felterjesztésében előadott indokok még inkább megerősitik azt, hogy a másodfoku határozat kézbesitésétől az ügynek harmadfoku elbirálás czéljából történt felterjesztéseig eltelt több mint hat hó alatt, a panaszlott ellen irányuló intézkedés nem tétetett. Miután pedig a büntető törvénykönyvnek a kihágások eseteiben is követendő 108. §-ában foglalt rendelkezése szerint, az elévülést a biróságnak az elkövetett cselekmény miatt a tettes vagy részes ellen irányzott határozata vagy intézkedése szakitja félbe, az iratok felkeresése iránt tett intézkedések pedig a tettes ellen irányuló intézkedéseknek nem tekinthetők, ennélfogva emlitett határozatomat hatályában fentartom.

Iparügyekben hozott büntető itéletek a vádlott helyett másnak érvényesen nem kézbesithetők, hanem azok vagy kihirdetés, vagy kézbesités által közvetlenül a vádlottnak hozandók tudomására.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 64,099. sz. határozata:

S. J. sz—i mészáros ellen, iparüzletének iparhatósági bejelentés nélkül abbanhagyása miatt inditott ipari kihágási ügyben, az alispánnak azon határozatát, mely a panaszlott nejét, szül. P. M. sz—i lakost a k—i járás főszolgabirája részéről mult évi április hó 8-án, 1165. sz. a. hozott itélet kézbesitésének elfogadására kötelezi, illetőleg kimondja, hogy a ház ajtajára függesztett itélet kézbesitettnek tekintendő, a panaszlott neje által benyujtott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest a m. é. május hó 19-én 47. sz. a. hozott határozatot megsemmisitem s elrendelem, hogy az elsőfoku iparhatóság által 1165/88. sz. a. hozott itélet, mihelyt lehetséges, magának a panaszlottnak kézbesittessék, illetőleg a panaszlottnak hirdettessék ki s a panaszlott egyuttal felebbezési jogára is figyelmeztettessék. Mert a büntető itéletek a vádlott helyett másnak érvényesen nem kézbesithetők és vagy kihirdetés vagy kézbesités által közvetlenül a vádlottnak hozandók tudomására. Miután pedig a vádlott ismeretlen helyen tartózkodik, illetőleg egy büntető ügyben hozott itélet végrehajtása elől is szökésben van, a szóban forgó iparhatósági itélet kihirdetése is mindaddig függőben hagyandó, mig a vádlott előkerithető lesz.

A belügyminiszternek 1885. évi február 28-án 2466. szám alatt kiadott azon rendelete, hogy a közigazgatási felsőbb hatóság a hozzá intézett beadványokban használt sértő kifejezéseket, a mennyiben ezen kifejezések nem az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-ának sulyosabb beszámitása alá esnek, saját hatáskörében torolhatja meg, az iparügyi hatóságok által is követendő.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 60,498. sz. határozata:

A másodfokban hozott határozatot, mely szerint B. I. t—i kerékgyártó azért, mert Ö. D. segédének a munkában történt belépését az ipartörvény 103. §-ában előirt kötelezettség ellenére bejelenteni elmulasztotta, az ugyanezen törvény 157. §. *a)* pontja alapján 40 frt pénzbüntetés megfizetésére, esetleg ez összegnek megfelelő tartamu elzárás elszenvedésére marasztaltatott, a panaszlott részéről közbevetett felebbezés folytán harmadfokulag

felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként az emlitett határozatnak a bünösséget kimondó részét a határozatban felhozott indokokból helybenhagyom; a büntetési összegre vonatkozó részét azonban megváltoztatom, illetőleg a büntetést ezennel 20 frtra szállitom le, mely büntetés az összegnek behajthatlansága esetén 2 napi elzárásra lesz átváltoztatandó. Egyben pedig utasitandónak találom az elsőfoku iparhatóságot, hogy a panaszlott által felebbezésében használt sértő kifejezések megtorlása végett tegye át az iratokat 1880. évi XXXVIII. t.-cz. 42. §-a szerint illetékes hatósághoz. Leszállitandó volt a büntetés, mert a panaszlott mulasztási cselekményét sulyosbitó körülmények fenn nem forogván, a hivatolt törvényszakaszban előirt büntetés legkisebb mérvénél nagyobb büntetés kiszabására indok fenn nem forog. Miután azonban a panaszlott felebbezésében a városi kapitány személyére vonatkozólag illetlen kifejezéseket használt és miután ezen kifejezések minősége az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-ának sulyosabb beszámitása alá esik, ennélfogva a belügyminiszter urnak 1885. évi február hó 28-án 2466. sz. alatt kelt és iparügyekben is alkalmazandó rendelete szerint a panaszolt cselekmény megtorlása végett az ügyiratok az 1880. évi XXXVIII. t.-cz. 42. §-a szerint kirendelt hatósághoz teendők át.

Az iparhatósági itélet alapján kirótt pénzbüntetés a közadók módjára lévén behajtandó, ha a marasztalt adóját a községnél fizeti, a végrehajtást nem a szolgabiró, hanem a község elöljáróságának kell foganatositani. Az elsőfoku iparhatóság jogositva van a kiszabott büntetésre részletfizetést elfogadni.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1889. évi 19,986. sz. határozata:

Az M. körösmezei lakosra ipari kihágás miatt kiszabott 100 forintnyi pénzbüntetés behajtása tárgyában az alispán ur részéről mult évi julius hó 29-én 8052. szám alatt hozott másodfoku határozatot, mely a nevezettet a tiszavölgyi járás szolgabirája által foganatositott végrehajtás költségei fejében 29 frt 50 kr. megtéritésére kötelezi, a törvényes határidőben benyujtott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku határozatot ezennel a kir. pénzügyminiszter urral egyetértőleg megváltoztatom, és a felfolyamodót az emlitett eljárási költség megfizetése alól felmentem; mert M. az eljáró iparhatóságnak folyó évi január hó 26-án 104. szám alatt kelt s az iratok közt levő jelentés szerint adóját a községnél fizeti; azon adózok összes tartozásait pedig, a kik adójukat a községnél fizetik, az 1883. évi XLIV. t.-cz. 52. §-ának második bekezdése értelmében a községek a biró, illetőleg községi adópénztárnok által hajthatják be s minthogy a jelen esetben jogerős iparhatósági itélet alapján kirótt pénzbüntetés az ipartörvény végrehajtása után kibocsátott általános rendeletem 111. §-a, s az idézett 1883. évi XLIV. t.-cz. 52. §-a értelmében szintén a közadókra vonatkozólag megállapitott szabályok szerint hajtandók be, ennélfogva a végrehajtást M. ellen nem a főszolgabirói hivatalnak, hanem a mondottak szerint Kőrösmező község elöljáróságának kellett volna törvény szerint foganatositani, s ebből következik, hogy a nevezett az ellene szabályellenes módon folyamatba tett eljárás költségeit viselni nem tartozik. A folyó évi január hó 29-én 1622. szám alatt kelt jelentésével fölterjesztett ügyiratokat azzal a megjegyzéssel küldöm meg további eljárás végett az alispán urnak, hogy a nagy-bocskói főszolgabirónak a mult évi augusztus 15-én 1397. szám alatt kelt, az ügyiratokból kivehetőleg

azonban felfolyamodással meg nem támadott határozatának indokolása téves; mert az ipartörvény végrehajtása iránt 39,266/84. szám alatt kibocsátott általános rendeletem 105. §-ából kitetszik, hogy méltánylást érdemlő körülmények közt az elsőfoku iparhatóság jogositva van a kiszabott büntetés törlesztésére részletfizetést elfogadni, illetőleg a büntetési összegnek részletekben való lefizetését engedélyezni.

Iparügyekben kirótt pénzbüntetések behajthatlansága esetén az 1879. évi XL. t.-cz. 22. §-ának rendelkezése lévén követendő, 2 frt pénzbüntetés után legfeljebb csak 12 órai elzárás alkalmazható.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1889. évi 866. sz. határozata:

Az eljárt iparhatóságok részéről hozott azon határozatokat, melyek szerint Sch. K. z—i lakos és iparigazolványnyal biró fazekas azért, mert a sz—i hetivásáron fazekas-áruit árusitotta, az ipartörvény 156. §-ának *a)* pontja alapján 2 frt pénzbüntetés megfizetésére, esetleg egy napi elzárásra marasztaltatott, felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményeként az emlitett határozatok megváltoztatásával a panaszlottat a reá kirótt pénzbüntetés megfizetése alól felmentem; mert a panaszlott által előállitott és elárusitott czikkek Z. község elöljáróságának, valamint a város tanácsának jelentése szerint háziipar-czikkeket képezvén, ezek az ipartörvény 50. §-ának értelméhez képest a hetivásárokon bárki által is árusithatók. Ettől eltekintve, a pénzbüntetés megfizetése alól felmentendő lett volna azért is, mert az ipartörvény 50. §-ának utolsó bekezdésében foglalt azon rendelkezés ellen elkövetett cselekmény, az ipartörvény szerint oly kihágást nem képez, mely büntetést vonna maga után, s az emlitett rendelkezésnek foganat szerezhető az által, ha az azon rendelkezés ellen vétő, a hetivásáron való árusitástól annyiszor, mennyiszer eltiltatik. Megemlitem végül, hogy az 1879. évi XL. t.-cz. 22. §-ához képest a kirótt 2 frt pénzbüntetés után, behajthatlanság esetére legfeljebb csak 12 órai elzárás lett volna megállapitható.

A mészáros-ipar megszüntetésének be nem jelentése csak akkor képez büntetendő cselekményt, ha a megszüntetés által a közönségnek vagy egyeseknek kár vagy hátrány okoztatott és e miatt panasz lett emelve.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 2230. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az I—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. M. b—i lakos, borjunak a vágóhidon kivül levágása által elkövetett kihágás miatt az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-a alapján 30 frttal megváltható 3 napi elzárásban és 100 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében még 10 napi elzárásban, továbbá mészáros-iparüzlettel való felhagyásnak be nem jelentése miatt az 1884. évi XVII. t.-cz. 158. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, behajthatatlanság esetében 10 napi elzárásban, ezen felül 2 frt eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán, az iparkihágási részében a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszterium által, egyéb részében pedig e helyen fölülvizsgáltatván, megváltoztattatik és vádlott mind a két kihágás vádja és következményei alól felmentetik. Mert a községi birónak pótlólag tett vallo-

mása szerint a kérdéses borju általa, mint husszemlész által megvizsgáltatott és B. községben kővágóhid nincsen, igy tehát az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-a elleni kihágás tényálladéka fenn nem forog; továbbá, mert a mészáros ipar megszüntetésének be nem jelentése csak akkor képez büntetendő cselekményt, ha a megszüntetés által a községnek, vagy egyeseknek kár vagy hátrány okoztatván, e miatt panasz emeltetik, ily panasz azonban jelen esetben nem emeltetett: minélfogva vádlott az ipartörvény 55., illetve 158. §-a ellen elkövetett kihágás vádja alól is fel volt mentendő.

Azon mészáros, a ki iparigazolvány nélkül tyuk, tojás és vadakkal való kereskedést üz: az 1884. évi XVII. t.-cz. 156. §-ába ütköző kihágást követ el.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 121. sz. határozata.

A vármegye alispánjának II. foku itélete, mely szerint a külső járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet nem felebbezett részének érintetlenül hagyása mellett M. János nyéki lakos, mészáros, tyuk, tojás és vadakkal iparigazolvány nélkül való kereskedés miatt az 1884. évi XVII. t.-cz. 156. §-ának *a*) pontja alapján 5 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, mig ellenben az 1883. évi XX. t.-cz. 31. §-a alapján ellene emelt kihágás vádja alól fölmentetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán fölülvizsgáltatván: indokainál fogva az iparkihágási részt illetőleg a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter ur hozzájárulásával helybenhagyatik.

Tilos házalással elkövetett kihágásért a megbizó csak az esetben büntethető, ha a megbizás kétségen kivül bizonyitva van.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 2199. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a B. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával M. Jakab k—i lakos, alkalmazottja által müvészeti czikkek és árukkal való titkos házaltatás miatt a fennálló házalási rendszabályok 12. §-ának *a*) pontja és 19. §-ának *a*) és *c*) pontja alapján 25 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, végül a megbizottnál talált 11 darab, valamint már általa egyeseknek eladott még 12 darab, összesen 23 darab kép elkoboztatni rendeltetett, ezenkivül köteleztetett panaszlott az elkobzott képeket vásárolt felektől beszedett kötelezvényeket beszolgáltatni s ezeknek joghatálya megszüntnek kimondatott, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik és panaszlott a terhéül rótt kihágás vádja s annak összes jogkövetkezményei alól felmentetik; mert kétségtelen az, hogy a kérdéses kihágást nem az elmarasztalt, hanem tényleg R. Simon alkalmazott követte el, a ki ellen azonban az eljárás B. város tanácsa által hozott elsőfoku itéletnek alispáni határozattal illetékesség tekintetéből történt feloldása után többé meg sem indittatott és elévülés miatt most már meg sem indítható. Továbbá, mert a panaszlott a kihágási cselekmény elkövetése idejében nem is tartózkodott annak szinhelyén, másfelől pedig tagadásával szemben nem bizonyult be az, mintha ő a kérdésben levő házalásra, nevezett alkalmazottjának megbizást vagy utasitást adott volna

és maga az elsőfoku itélet indoklása kiemeli, hogy az alkalmazott a megbizójától nyert felhatalmazás korlátait is tulhágta, sőt az tünt ki, hogy ezen alkalmazott hatósági figyelmeztetés dacára és ellenére követte el a kihágást; ily körülmények között az elmarasztalt panaszlott sem közvetlenül, sem közvetve el nem követvén a terhéül rótt kihágást, annak vádja és összes jogkövetkezményei terhe alól felmentendő volt.

Az 1884. évi XVII. t.-cz. 58. §-ában emlitett hamis jelzés esete nemcsak akkor forog fenn, ha a hamis adat a czégtáblán, nyomtatványon vagy hirdetéseken használtatik, hanem akkor is, ha a hamis jelzés magán a gyártmányon fordul elő.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 8426. sz. határozata:

S. E. és fia pipagyáros ellen a valóságnak meg nem felelő jelvények és adatok használata miatt inditott ügyet harmadfoku vizsgálat alá vevén, a közbevetett felfolyamodás mellőzésével az eljáró iparhatóságok határozatát, mely szerint a nevezett az ipartörvény 58. §-a, illetőleg 157. §-ának *d)* pontja alapján 100 frt pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén 10 napi elzárással sujtatott, azzal a kiegészitéssel hagyom helyben, hogy a pénzbüntetésből befolyó összeg K. sz. kir. város ipari, esetleg kereskedelmi oktatási czéljaira fordittassék. Helybenhagyandó volt a marasztaló határozat nemcsak azért, mivel a panaszlott által gyári készitményein alkalmazott czége az ipartörvény 58. §-ában foglalt rendelkezéssel ellenkezik és czég alatt a kereskedelmi törvény értelmében nemcsak az üzlethelyiségnél alkalmazottt czégtábla, hanem bárhol használt üzleti név értendő; ezen kivül helybenhagyandó volt még azért is, mert a panaszlott hirdetésein a tényleges üzleti viszonyoknak s a valóságnak meg nem felelő adatokat és jelvényeket használt, midőn czégét mint s.-it tünteti fel és S. város czimerét alkalmazza.

Az üzletvezető a saját hatáskörében elkövetett kihágásért maga s nem a tulajdonos felelős.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3349. sz. határozata:

A megye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint Sz. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, H. S. mészáros, husnak hiányos sulybani kimérése és elárusitása által elkövetett kihágás miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 138. §-a alapján, 15 frt pénzbüntetésben, nem fizethetés esetében 2 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, feloldatik, és panaszlott a terhére rótt vád és annak következményei alól felmentetik s az ügynek megfelelő irányban leendő ujabb elsőfoku elbirálása rendeltetik el; mert beigazoltatott a tárgyalás során panaszlott azon védekezése, sőt kétségbe vonva sem lett, mely szerint ő mészáros üzletét a teljes felelősséggel együtt L. M. nevü üzletvezetője által gyakoroltatja, a ki ezt önmaga beismeri azzal, hogy a kérdésben levő kihágási cselekmény elkövetéséért is ő a felelős egyedül; s minthogy azon körülmény sem forog fenn, mintha az utóbbi a jelzett kihágást panaszlott, mint üzletfőnök s tulajdonos utasitására követte volna el, e miatt amannak elmarasztalása semmi törvényes alapon be nem következhetik.

Ha a mészáros iparüzletét kisebb mérvben folytatja, ez nem képez kihágást azon esetben, ha az illető községben a husellátás e miatt meg nem akadt.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 47,931. sz. határozata:

A G. M. n—i lakos mészáros iparos iparkihágási ügyében felterjesztett ügyiratokat a panaszlottnak felebbezése folytán felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményéhez képest az I. foku iparhatósággal egybehangzólag hozott határozatát, mely szerint a panaszlott G. M. az 1884 : XVII. t. cz. 55. §-a ellen, az által elkövetett kihágás miatt, hogy a mészáros-ipar-üzletét nem rendszeresen folytatta, ugyanazon t.-cz. 158. §-ának *f)* pontja alapján 100 frt pénzbüntetésre s ennek behajthatatlansága esetében 10 napi elzárásra ítéltetett, harmadfokulag ezennel hatályon kivül helyezem, s a panaszlottat a reá kiszabott büntetés alól felmentem; mert az ipartörvény 53—55. §-ai nem az egymással versenyben álló egyes iparosok, hanem a közönség érdekeinek védelmét czélozzák, a midőn a mészáros-ipar folytatásáról gondoskodnak; a jelen esetben pedig az, hogy akár a közönség, akár a hatóság részéről a panaszlottnak aránylag kisebb mérvben folytatott üzlete miatt panasz merült volna fel, illetőleg N. községben a hussal való ellátás megakadt volna, nem igazoltatott.

Kávéháztulajdonosnak azon cselekménye, hogy üzletében erkölcstelen életü pinczérnőt alkalmazott, sulyosabb beszámitásu kihágást képez. Első izben elkövetett ilynemü kihágásért az iparjog el nem vonható.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 3713. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a p—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával: Sch. Mór p—i lakos, kávéháztulajdonos, üzletében erkölcstelen életü pinczérnő alkalmazása miatt az 1886. évi 10,371. számu vármegyei szab. rendelet 16. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, és kávéháztartási jogától határozatlan időre megfosztatni rendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az iparjog megvonását kimondó része a kereskedelemügyi miniszter ur elhatározásához képest, tekintettel arra, hogy panaszlottnak ez az első ily minőségü kihágása, mint kellően nem indokolt, megsemmisittetik és panaszlott a terhére rótt kihágás miatt, tekintettel annak sulyosabb beszámitás alá eső természetére, 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban marasztaltatik el.

A próba-időre fogadott iparostanonczok iskoláztatására is az ipartörvény 61—65. §-ai kötelezők. Az azt nem teljesitő iparos a törvény 157. §-ának *a)* pontja alá eső kihágást követ el.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 15,483. sz. határozata:

A próbaidőre felfogadott iparostanonczok iskoláztatása ügyében azon körülmény, hogy az ipartörvény 61. §-a értelmében a tanoncz fölvétele alkalmával kötött szerződésben próbaidő lett-e megállapitva vagy nem, mely utóbbi esetben a 68. § rendelkezései lépnek érvénybe, sem az iparost, sem

a tanonczot a 61., 62., 63., 64., 65. és 66. §-okban körülirt kötelezettségek alól fel nem menti, hanem az idézett szakaszok az iparosra ép ugy, mint a tanonczra nézve a felvétel napjától kezdve, nem pedig csak a próbaidő lejárta után válnak kötelezőkké. Az idézett törvény 68. §-a csakis a tanszerződés kötelező erejére nézve tüz ki határidőt azon czélból, hogy ha a szerződésben megállapitott vagy az ezen szakaszban kitüzött határidő alatt akár az iparos, akár a tanoncz vagy ennek szülői, illetőleg gyámja, a tett tapasztalatok folytán a tanszerződést felbontani kivánja, ezt minden kárositás vagy más nehézség nélkül tehesse. Ezekből önként következik az, hogy azon iparos, a ki tanonczának felvételétől kezdve az idézett 61—65. §-okban előirt kötelességeit teljesiteni elmulasztja, vagy azok ellen vét, ez által a törvény 157. §-ának *a)* pontja értelmében büntetendő kihágást követ el.

Kávéházban ékszerekkel való üzérkedés a fönnálló kormányrendeletek alapján kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 970. sz. határozata:

A főváros főkapitányának itélete, mely szerint a ker. alkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával L. Mór és K. Antal kávéházban ékszerekkel való üzérkedés miatt a belügyminiszterium által 11,373/875. sz. alatt kiadott rendelet 6. bekezdésének *a)* pontja és a házalási szabályok 19. §-ának *e)* és 12. §-ának *k)* s a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszteriumnak 41,021/885. szám alatt kiadott rendelete alapján egyenkint 15 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban, továbbá az eljárási s a felmerülendő tartási költségek megtéritésében marasztaltattak el, a leltárilag felvett és lefoglalt ékszerek pedig elkoboztatni rendeltettek, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: indokaiból helybenhagyatik, a 15—15 frt pénzbüntetés azonban behajthatlanság esetében 2—2 napi elzárásra lesz átváltoztatandó.

A gyors-eladási kihágás már elkövetettnek veendő abban az esetben, ha a kereskedő az azon czélra szolgáló hirdetéseket az árusitás megkezdése végett üzletében kifüggeszti.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 5596. sz. határozata:

L. Zs. végeladásra kért engedélyt. Ezen kérelmével elutasittatott és az ebbeli határozatról junius végén értesitve lett. Időközben azonban, azaz május hó végén boltjában oly hirdetéseket függesztett ki, melyek azt tartalmazták, hogy áruit végeladás alá bocsátja. A panaszlott ezen hirdetést a hirlapokban is közzétette, tagadja azonban, mintha a végeladást már tényleg megkezdette volna, mert vevők még nem érkezhettek és nem is jelentkezhettek. Az alsófoku iparhatóságok L. Zs.-t 100 frt pénzbüntetés megfizetésére marasztalták. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter a fenti sz. alatt a következő határozatot hozta: Az eljárt iparhatóságok részéről hozott azon határozatokat, melyek szerint L. Zs. b—i kereskedő azért, mert áruinak gyors és tömeges módon való árusitását megkezdette, illetőleg eszközölte, a nélkül, hogy erre igazolványt nyert volna, az ipartörvény 158. §-ának *d)* pontja alapján 100 frt pénzbüntetésre, esetleg 10 napi elzárásra marasztaltatott, a panaszlott részéről közbevetett felebbezés folytán harmadfokulag

felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként az emlitett itéleteket azzal a módositással, hogy a pénzbüntetés 25 frtra szállittatik le, ezennel helybenhagyom. Az a körülmény, hogy panaszlott a tömeges és gyors eladásra ingerlő módon való árusitást tényleg megkezdette, be van igazolva az üzletben használt és kifüggesztett hirdetések s ezek tartalma, valamint az iratokhoz mellékelt hirlapban közzétett hirdetés által. Ezen tényekkel szemben panaszlottnak az a védekezése, hogy a gyors eladáshoz szükséges számban vevők még nem jelentkeztek, figyelembe nem volt vehető. A pénzbüntetés mérséklendő volt, mert panaszlott a végeladás engedélyezése iránti kérvényét még m. é. április hó 20-án az iparhatósághoz benyujtván, az iparhatóság ezen kérelem iránt csakis junius hó közepe táján intézkedett. Miután pedig panaszlott a végeladást junius hó elején alkalmasint abban a jó hiszemben vélte megkezdhetőnek, hogy kérvényét az iparhatóság tudomásul vette, ennélfogva az iparhatóság késedelmező eljárásának is tulajdonitható részben a panaszlott által elkövetett cselekmény.

Az iparos-segéd tettleges bántalmazása nem ipari, hanem rendőri kihágást, esetleg a büntetőtörvénybe ütköző sulyosabb beszámitásu büntetendő cselekményt képez.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 11,012. sz. határozata:

H. D. k—i lakatos P. J. segédjét tettleg bántalmazta; ez pedig munkaadója házán kárt tett. Az elsőfoku hatóság H. D.-t bántalmazás miatt 5 frt pénzbüntetés megfizetésére itélte, a segédet pedig 20 forintnyi kár megtéritésében marasztalta. A másodfoku iparhatóság a munkaadó büntetését 20 forintra emelte fel; a segédet a kártérités alól felmentette, mert a kár nem a munkaviszonyból eredt. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter azon felfogásból kiindulva, hogy a bántalmazás tényét az iparhatóság az ipartörvény 176. §-a alapján csak az ipartörvény 92. §. *b*) illetőleg 95. §-a *a*) pontjában foglalt esetek szempontjából van jogositva megbirálni, de a bántalmazási cselekményt a kihágási vagy a büntető törvény alapján minősiteni, vagy a miatt büntetést kiszabni nincs jogositva, az eljárt iparhatóságok által hozott határozatokat alábbi határozatával harmadfokulag hatályon kivül helyezte: A H. D. k—i lakatos mester ellen P. J. nevü segédjének tettleges bántalmazása miatt inditott iparkihágási ügyben hozott másodfoku határozatot, mely szerint a panaszlott az 1884. évi XVII. t.-czikk 95. §. *a*) pontjába ütköző kihágás miatt ugyanazon törvényczikk 157. §. *a*) pontja alapján 20 forint pénzbüntetéssel, illetőleg megfelelő elzárással lett büntetve, ellenben P. J. segéd az elsőfoku határozatban megállapitott 20 forintnyi kárösszeg megtéritése alól fölmentetett, s a munkaadó iparos e tekintetben a rendes biró elé utasittatott, a törvényes határidőben benyujtott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként az idézett másodfoku határozatot az annak alapjául szolgáló elsőfoku iparhatósági határozattal együtt ezennel megsemmisitem; első sorban azért, mert a segéd tettleges bántalmazása rendőri kihágást, esetleg a büntető törvénybe ütköző sulyosabb beszámitásu büntetendő cselekményt, nem pedig az 1884. évi XVII. t.-czikk rendelkezései alapján megbirálható ipari kihágást képez, ennélfogva a jelen ügy ezen része az iparhatóságok elé nem tartozik; továbbá, mert H. D. panaszlott külön kártéritési követeléssel az ipartörvény 176. §-a értelmében nem lépett föl; ebbeli igénye az ezzel semmi összefüggésben nem levő iparkihágási eljárással kapcsolatban megbirálható nem volt.

Ha
tást szen
a hatósá
elmarasz
elmarasz
helhetik,

A
1888. é
A
kereske
szám a
hogy h
itélet l
déseke
lefogla
nem l
azok
kötele
fárad
a vá
ugy
s bel
tozik
elma
sége
tosit
eset

bün
már

hat

pe
a l
pe
ug
sé
ke
za
b
tá
fr
d
s
l
e
t

hogy K. P. előbb, vagyis közvetlenül, mielőtt a panaszlottakhoz szegődött, valahol munkában állott, s igy a panaszlottak az által, hogy a nevezett segédet munkába fogadták, az ipartörvény 90., illetőleg 157. § *c)* pontjában foglalt rendelkezés ellen nem vétettek; továbbá L. és J. vádlottak az általuk munkában tartott K. P. nevü segédnek csavargás miatt történt elzáratása alkalmával felmerült 2 frt 40 kr tartási költség megtéritésére nem kötelezhetők, s ezen költség megtéritésére csupán az elitélt kötelezhető.

Az ipartörvény 50. §-ának bebizonyitott megszegése esetén az illető iparos az áruszállitástól eltitható ugyan, de kihágásért felelősségre nem vonható.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 9291. sz. határozata:

Az eljárt iparhatóságok azon határozatait, melyek szerint J. A. panaszlott az 1884. évi XVII. t.-cz. 50. §-ába ütköző kihágás miatt ugyanazon törvényczikk 156. § *a)* pontja alapján 15 frt pénzbüntetéssel, illetőleg megfelelő elzárással lett büntetve, a törvényes határidőben benyujtott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest az idézett határozatokat ezennel harmadfokulag megváltoztatom és panaszlottat az iparkihágás vádja, valamint a reá kiszabott büntetés alól felmentem és meghagyom, hogy az elkobzott sütemények elárverezéséből befolyt 60 krnyi összeg a panaszlottnak visszaadassék. Felmentendő volt panaszlott, mert szemben a tárgyalás folyamán tett amaz állitásával, hogy ő készitményeit megrendelés folytán szállitotta, senki sem igazolta az ellenkezőt, s ennélfogva magában véve az a tény, hogy süteményeit L—ó-T—a község területén áruba bocsátotta, elmarasztalás alapjául nem szolgálhat. Téves az alsóbbfokn határozatok rendelkezése azon okból is, mert az 1884. évi XVII. t.-cz. 50. §-a az országos és hetivásárok látogatására vonatkozik s az idézett törvényszakasz bebizonyitott megszegése esetén az illető iparos az árusitástól eltiltható ugyan, de kihágásért felelősségre nem vonható. Téves továbbá az elsőfoku határozatban felhozott azon indok, hogy az eladás oly módja, melynél a vevő egyik nap többet, másik nap kevesebbet vásárol, megrendelés foganatositásának nem tekinthető. E felfogás nem állhat meg azért, mert a megrendelésnek nem kell szükségképen az áru bizonyos meghatározott mennyiségére vonatkoznia, hanem szólhat a megrendelés egész általánosságban is, s ilyenkor, mint a jelen esetben is, mindenkor a napi szükséglet mérvének megfelelő árumennyiség vétetik át.

Azon körülmény magában véve, hogy a kereskedő czikkeinek árát szokatlanul leszállitja, az ipartörvény 51. §-ába ütköző tömeges és gyors eladásra ingerlésnek nem tekinthető.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 12,309. sz. határozata:

T. vármegye alispánjának P. L. ellen, engedély nélküli tömeges és gyors eladásra ingerlő módon való elárusitás miatt inditott iparkihágási ügyben az alispán ur részéről hozott s az elsőfoku iparhatósági itélettel egybehangzó másodfoku itéletét, mely vádlottat az 1884. évi XVII. t.-cz. 51. §-ába ütköző kihágás miatt, ugyanazon törvény 158. §. *d)* pontja alapján 200 frt pénzbüntetéssel, illetve megfelelő elzárással bünteti, a törvényes határidőben beadott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek

eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági itéletet ezennel harmadfokulag megváltoztatom, s vádlottat az ellene emelt kihágás vádja és következményeinek terhe alól felmentem. Felmentendő volt panaszlott a fenti kihágás alól, mert azon körülmény, hogy panaszlott F. H. vegyeskereskedésének általa megvásárolt áruczikkeit a közönséges árakon alóli áron adta el, mire mint kereskedő vagy iparos jogositva van, az ipartörvény 51. §-ába ütköző kihágásnak nem minősithető, minthogy annak feltételei, jelesül a tömeges és gyors eladásra ingerlés módozatai, mint végeladás jelzése dobszóval, hirlapok vagy falragaszok utján, vagy más a közönség ámitására alkalmas módon való hirdetése nem eszközöltetett. A folyó évi február hó 3-án 2047. sz. a. kelt jelentésével fölterjesztett ügyiratokat megfelelő további eljárás végett leküldöm.

Iparügyi kihágásban vétkesnek talált egyén nem terhelhető oly költséggel, mely a kihágás tényálladékának megállapitására nem okvetlenül szükséges eljárásból származott. Az érdemleges tárgyalásnak az eljáró iparhatóság székhelyén kivül való megtartása szabályellenes. A községi kötelékbe való felvétel az iparüzési jog elnyerése szempontjából nem követelhető. Iparkihágási ügyben hozott érdemleges hatósági intézkedés nem határozatot, hanem itéletet képez.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 67,223. sz. határozata:

Az N. A. ellen a czipésziparnak iparigazolvány nélküli folytatása miatt inditott iparkihágási ügyben az alispán ur részéről hozott s az elsőfoku főszolgabirói itélettel egybehangzó másodfoku itéletet, mely szerint a panaszlott az 1884. évi XVII. t.-cz. 4. §-ába ütköző kihágás miatt, ugyanazon törvényczikk 156. §. *a*) pontja alapján 10 forint pénzbüntetéssel lett büntetve; továbbá 5 frt szolgabirói napi- és fuvardij megtéritésére, valamint arra kötelezve, hogy Nagy-Lucska község kötelékébe való felvétele iránt a szükséges lépéseket megtegye, a törvényes határidőben benyujtott felfolyamodás következtében felülvizsgáltam. A megejtett felülvizsgálat eredményéhez képest az idézett másodfoku itéletnek az iparkihágás minősitésére s a büntetés kiszabására vonatkozó részét harmadfokulag azzal a kiegészitéssel hagyom helyben, hogy a kirótt pénzbüntetés behajthatatlanság esetén az 1879. évi XL. t.-cz. 22. §-ához képest egy napi elzárásra változtatandó át. A másodfokon helybenhagyott főszolgabirói itéletnek az eljárási költségek megtéritésére és a községi kötelékbe való felvételére vonatkozó rendelkezéseit a kir. belügyminiszter urral egyetértőleg ezennel hatályon kivül helyezem és a panaszlottat az emlitett rendelkezések teljesitése alól ezennel felmentem. A jelen esetben ugyanis az eljáró hatóság részéről költségfelszámitásnak helye nem lehet; mert annak megállapitása czéljából, hogy a panaszlott iparigazolvány nélkül üzi-e a czipészmesterséget, nem volt szükséges a főszolgabirónak a helyszinén megjelenni, eltekintve attól, hogy az érdemleges tárgyalásnak a szolgabirói székhelyen kivül való megtartása magában véve már szabályellenes. A mi pedig az itéleteknek azon részét illeti, mely szerint a panaszlott Nagy-Lucska község kötelékébe leendő felvétele iránt a szükséges lépések megtételére lett utasitva, az törvényes alappal szintén nem bir, mert az 1886. évi XXII. t.-czikkbe foglalt községi törvény szerint a községi kötelékbe település mellett vagy település nélkül való felvétel, az illetőnek szabad akaratára bizott kérvénye folytán történik; az 1886. évi XVII. t.-cz.-be foglalt ipartörvény 1. és 4. §-a pedig az iparüzés általános feltétele gyanánt

pedig szintén nem köti ki azt, hogy az iparos azon községben, melyben iparát folytatni szándékozik, a községi illetőséget megszerezze; hanem a honpolgárokra nézve az iparüzés feltétele gyanánt az idézett községi törvény 9. §-a értelmében csakis a községben való letelepedés kivánható meg; ennek pedig a panaszlott a jelen esetben eleget tett. A f. évi julius hó 12-én 6002. szám alatt kelt jelentésével fölterjesztett ügyiratokat megfelelő további eljárás czéljából azon észrevétellel küldöm meg az alispán urnak, hogy az iparkihágási ügyekben hozott érdemleges hatósági intézkedés nem határozatot, hanem itéletet képez és a büntető itélet szerkesztése tekintetében az eljáró elsőfoku iparhatóságok szabatosság végett az ipartörvény végrehajtása iránt 39,266/884. sz. a. kibocsátott rendeletem 92. §-ában körülirt formájához ragaszkodjanak.

Az iparossegéd azon cselekménye miatt, hogy két munkakönyvet váltott, az ipartörvény szerint nem büntethető ugyan, de sulyosbitó körülményt képez, ha a segéd valamely törvényellenes cselekményt a két munkakönyv felhasználásával vitt véghez.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 33,630. sz. határozata:

Azon kérdésére, hogy L. S. azon cselekménye, hogy maga részére két külön hatóságnál külön-külön munkakönyvet váltott s ezt a körülményt arra használta fel, hogy az egyik munkakönyvnek munkaadójánál való hátrahagyásával a másik munkakönyv alapján jogtalanul uj szolgálatba lépett, a ipartörvény, mely szakasza alapján volna megtorlandó, a m. kir. igazságügyminiszterrel egyetértőleg értesitem az alispán urat, hogy az iparossegéd azon cselekményeért, hogy két munkakönyvet váltott, fennálló törvényeink szerint nem büntethető ugyan, de ez a cselekmény mindenesetre sulyosbitó körülményt képez akkor, a midőn — mint a jelen esetben is a nevezett segéd — a szóban forgó körülményt a munkából való jogtalan kilépésre, illetőleg jogtalanul uj munkába való léphetésre használta fel.

Könyvkereskedő czég ügynökének azon cselekménye, hogy a megjelent szakmunkákat és épitészeti rajzokat, illetve azok mintáit a czéggel összeköttetésben álló szakférfiaknak — ezek megrendelése folytán — bemutatta, házalásnak nem tekinthető és kihágást nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 31. sz. határozata:

A főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a VI. ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával F. Ede, augsburgi lakos, ügynök, sajtó-termékekkel engedély nélkül való házalás által elkövetett kihágás miatt, a házalási szabályok 12. §-ának *o)* pontja és 19. §-ának *c)* pontja alapján 25 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban, továbbá az eljárási s felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, a kihágás elkövetésére szolgált sajtótermékek pedig elkoboztatni rendeltettek, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s panaszlott F. Ede az ellene emelt vád s következményeinek terhe alól felmentetik s ennek folyományaképen az elkobzott sajtótermékek visszaadatni rendeltetnek. Mert vádlottnak mint a L. és W. bécsi könyvkereskedő czég ügynökének azon

cselekménye
leg azok mi
összeköttetés
tatta, házalá
kezményei a
elrendelendő

Totalisat
lása házaló ke

A m. k
Panaszl
versenytéren
m. kir. minis
szerint, háza
nem házról-
alkalmas hel

Könyvek
termékekkel v

A m. k
A fővá
leti kapitány
ügynök, sajt
12. §-ának *b*
sében, nemf
felmerülhető
könyvek ped
által közbete
az ellene en
rendőr jelen
csak ajánlot
következmén

A kémé
seprést, kihág

A m. k
A várm
járás szolga
kéményseprő
a vizvári plé
be nem jele
szabályrende
esetében 3
ségek megfi
bezés folytá
csupán a viz

nem jelentése miatt az idézett szabályrendelet 5-a alapján mondatik ki vétkesnek s ezen mulasztásáért az idézett szabályrendelet 7. §-a alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 2 napi elzárásban marasztaltatik el. Az itéletnek azon része, mely szerint nevezett, minthogy a nagyatádi járásban is kéményeket söprött és ennélfogva az idézett szabályrendelet 1. §-a alapján bünösnek mondatott ki, és a 7. § alapján büntettetett, feloldatik, mert a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszter urnak e részben kikért és általam is osztott véleménye szerint a nevezett kéményseprő az által, hogy a nagyatádi járásba kebelezett vizvári plébánia-lak kéményeit rendesen tisztogatta, a jogosulatlan iparüzés kihágását nem követte el. Ily cselekvény általában nem büntetendő, mert a munkakerületek beosztása azon célból történik, hogy alkalmas kéményseprő legyen, ki a munkakerületben levő kémények kellő sepréseért jótállást vállaljon és azért kötelezőleg dijaztatik is. Az pedig nem zárja ki azt, hogy e kéményseprőn kivül valaki még más kéményseprőt is alkalmazhasson, a kit azonban még külön kell dijaznia. Ezen utóbbinak joga az ipartörvény 50. §-ának első bekezdésén alapul.

A munkaadótól eltávozó segédnek a hatóság előtti bejelentése elmulasztásáért nem az eltávozó segéd, hanem a munkaadó felelős.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 26,319. sz. határozata:

H. J. oly segédet fogadott fel munkába, ki az előbbi munkaadóval fennállott viszonyának megszüntét igazolni nem tudta. Kérdőre vonatván, illetlen kifejezéseket használt; miután a megintés után is illetlenül viselkedett, az eljáró elsőfoku iparhatóság egy régibb, hatályban már nem levő törvényre, valamint az 1870. évi XLII. t.-czikk 50. §-ára hivatkozással őt 27 frt birságra marasztalta; ezenkivül érdemleg az elsőfoku hatóság az ipartörvény alapján ugy H. J.-t, valamint a segédet is 20 frt pénzbüntetéssel sujtotta. Az alispán az elsőfoku hatóság érdembeli határozatát helyben, a birságolási intézkedést pedig a felebbezés mellőzésével érintetlenül hagyta. A földm., ipar- és keresk. miniszter a fenti sz. a. hozott határozatával az elsőfoku hatóságnak birságolási intézkedését a felebbezés visszautasitásával szintén érintetlenül, a munkaadó megbüntetését pedig helybenhagyta; a segéd megbüntetése iránti intézkedést azonban megváltoztatta, mert a munkaadóval fennállott viszony megszüntét nem a segéd, hanem maga az elbocsátó iparos tartozik a hatóságnál bejelenteni. Ennélfogva az elsőfoku hatóság itéletének ebbeli részét hivatalból felülvizsgálat alá vette s a segédet a büntetés alól felmentette. Egyuttal megjegyezte, hogy az illetlen magaviselet miatt történt marasztalás az 1884. évi 39,266. szám a. kiadott rendetet 94. §-ában leli törvényes alapját.

Képesitéshez kötött iparüzésénél, az üzletvezető személyében történt változás be nem jelentése, nem képez kihágást.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 597. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a mátészalkai járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával M. István mészárszéktulajdonos emberi élvezetre ártalmas romlott hus árulása

miatt az 1876. évi XIV. t.-cz. 8. és 7. §-ai alapján 100 forint pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 20 napi elzárásban az 1884. évi XVII. t.-cz. 8. §-ának megsértése miatt, pedig ugyanazon törvény 156. §-ának *a)* pontja alapján 20 forint, a 157. § *a)* pontja alapján szintén 20 forint pénzbüntetésben, továbbá 8 frt 41 kr eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el és a romlott hus elkoboztatni és megsemmisittetni rendeltetett, az elmarasztalt és panaszos által közbetett felebbezések folytán felülvizsgáltatván, a közegészségügyi kihágásra vonatkozó része indokainál fogva helybenhagyatik oly kiigazitással, hogy panaszlottnak szóban levő cselekménye a közegészségügyi törvénynek nem 8., hanem 14. §-a szerint minősül, az ipari kihágásokat illető része pedig a keresk. miniszter ur elhatározásához képest megváltoztattatik, és vádlott az ellene emelt ipari kihágások vádja és azok jogkövetkezményei alól felmentetik. Mert nem is tekintve azt, miszerint az 1884. évi XVII. t.-cz. 8. §-ának 2. bekezdésében előirt üzletvezető-változás bejelentésének elmulasztására az idézett törvényczikk büntetést nem szab, és igy a bejelentést elmulasztó iparos a bejelentés megtételére legfeljebb birság terhe alá szoritható, Sz. János üzletvezetőnek állandóan történt alkalmazását maga az elsőfoku iparhatóság 1892. évi augusztus hó 10-én tudomásul vette, és igy 1 év leforgása után a bejelentés ujbóli eszközlésének szüksége fenn nem forgott, Sz. Ferencz üzletvezető pedig, habár vádlottnak hentesüzletére nézve lett is üzletvezetőnek bejelentve, a felterjesztett munkakönyv tanusága szerint a mészárosiparra is bir képesittséggel, és igy vádlottnak mészárszékében is jogszerüen volt alkalmazható.

Azon kereskedő, ki valamely helyen már bejelentett iparüzlettel birván, ugyanott bejelentés nélkül fióküzletet nyit, iparügyi kihágást el nem követ.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 36,635. sz. határozata:

Az 1884. évi XVII. t.-cz. 45. §-a szerint a fióküzlet be nem jelentése kihágást nem képez. Ennélfogva a törvényszakasz azon határozott kitétele: «melyek (t. i. a fióküzletek) azonban az iparhatóságnak bejelentendők.» büntető sanctióval nem bir.

A korcsmai üzlettől való eltiltás kihágási eljárás során ki nem mondható, hanem ezen kérdés eldöntése az 1888. évi XXXV. t.-cz. s az ennek végrehajtása tárgyában 1889. évi 33,450. szám alatt kiadott utasitás szerint eszközlendő.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 1066. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a d—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával G. Jakab korcsmáros, a vármegyei 33,888. sz. szabályrendelet 9. §-a alapján 56 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban és a fölmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, s azonfelül az itélet jogerőre emelkedésének bekövetkezte után 15 naptól számitandó két évre a korcsmaüzlet gyakorlásáról is eltiltatott, az elmarasztalt által is bejelentett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: többi részében indokainál fogva azzal hagyatik helyben, miszerint a korcsmai üzlettől való eltiltást kimondó részében megsemmisittetik; mert ezen kérdésnek eldöntése, tekintettel az 1888. évi

XXXV. t.-czikkre, s illetőleg az annak végrehajtása tárgyában 1889. évben 33,450. sz. a. kiadott utasitásra, más eljárás alá tartozván, ezen itélet kihágás keretébe nem foglalható. Az itélet többi részében indokainál fogva helyben hagyatik.

Az iparjog elvonása a kihágási ügyben hozott itélettel nem eszközölhető, és annak elvonása csak az ipartörvény értelmében inditandó eljárás alapján hozandó itélettel mondható ki.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 6694. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint s—i járás szolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. J. K. városi vendéglős azért, hogy a nála megszálló vendégeket be nem jelentette és igazolvány nélküli egyéneknek is szállást adott, a 207/88. számu és a helyütt megerősitett szabályrendelet 8. és az 1879. évi XLVI. t.-cz. 73. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 5 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el; azonkivül tőle a szállodatartási engedély megvonatni, illetve megsemmittetni, a vendégkönyv pedig bevonatni rendeltetett, az elmarasztalt felebbezése folytán felülvizsgáltatván: büntető részében indokainál fogva helybenhagyatik, intézkedő részében azonban, miután az iparjog elvonása csak az ipartörvény 155. §-a értelmében külön inditandó eljárás és hozandó itélet alapján történhetik, megsemmisittetik.

Korcsmáros által nőcselédeinek fajtalansági üzérkedésre alkalmat szolgáltató kihágási esetben annak fokozatos elbirálása, vajjon az illető a korcsmárlási jogtól megfosztassék-e? a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1895. évi 714. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet B. Mária és N. Annára vonatkozó felebbezetlen részeinek érintetlenül hagyása mellett, K. Albert korcsmáros, azon kihágása miatt, hogy nőcselédeinek a fajtalansági üzérkedésre alkalmat szolgáltatott, a kéjházak és kéjhölgyek iránt alkotott városi szabályrendelet 25. §-a alapján 50 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban, továbbá az esetleg fölmerülő eljárási és tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, s köteleztetett 3 nap különben végrehajtás terhe alatt, B. Máriának ruháit kiszolgáltatni, egyuttal az 1884. évi XVII. t.-cz. 15. §-a alapján a város területén 10 évi időtartamra korcsma- vagy fogadótartás, illetőleg korcsmáltatási jogától is megfosztatott, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az emlitett kihágás miatt kiszabott büntetésre vonatkozó részében, ugymint a ruhák kiszolgáltatására vonatkozólag, indokainál fogva helybenhagyatik. A korcsmárolhatási jogtól leendő megfosztást illetőleg az ügyiratok illetékes fokozatos intézkedés végett, a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi magyar királyi miniszter urhoz tétetnek át.

Az o
áthelyezése

A m
rendelete
A v
pedig mi
délyezett
megszabo
országban
délyezett
rozmánya
önkényes
hogy a v
tatik meg
és zavar
hivatalból
ságoknak
eljárás te
közönség
1. A
meghallga
s ide mel
A törvény
tanácsa, a
alatt köte
vásárok r
tassanak
a vásárok
a szomsz
lik, kik u
sithetik.
megelőző
tartamán
2. A
ügyi min
miniszter
3. U
engedély
keresked
zése irán
delemügy
szem előt
határozot
mozgó ü
melléklet
területen
sultak az
engedély

végrehajtása iránt 40,000/88. sz. a. kiadott földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteri rendelet 30. s következő §-aiban foglaltak szerint betartandó állatvásártér tervrajzával; *c)* ha az uj vásáron piaczi helypénzszedés engedélyezése is kéretik, a piaczi helypénzdijszabályzat tervezetével, mely szabályszerüen kiállitott 4 egyenlő példányban terjesztendő fel. Megjegyzem, hogy 1891. évi XIII. t.-cz. határozmányára való tekintettel vasárnapokra és Szent István napjára uj vásárok nem engedélyezhetők.

4. Ha a vásár engedélyezett határnapjának állandó vagy kivételes áthelyezése mutatkozik szükségesnek, a folyamodó várostól vagy községtől 30 kilométernyi közterületen belől fekvő vásártartásra jogosult községek, vagy egyéb vásártartásra jogosultak e részbeni nyilatkozataival a kérvény, a közönség véleményes jelentése kiséretében, oly időpontban terjesztendő fel a kereskedelemügyi miniszterhez, hogy a kérvény beérkezése és az áthelyezendő határnap között legalább 21 napi időköz legyen.

5. Pótvásárok csak tényleg teljesen elmaradt vásárok helyett engedélyezhetők, az ily engedély iránti kérvények legkésőbben a vásárjegyzékben megállapitott, de elmaradt vásári határnaptól számitott 21 napon belől terjesztendők fel, ugy azonban, hogy az engedélyezendő ujabb vásári határnaphoz szintén 21 napi időköz maradjon. Az ilyen kérvényekben hatósági bizonyitvány által igazolandó, hogy az illető határnapra esett vásár egyáltalában nem tartatott meg, kirakodás nem történt s illetve, hogy állatok nem hajtattak fel és piaczi helypénz nem szedetett. Ezen kérvények is a közönség véleményes jelentésével terjesztendők fel és a folyamodó város, illetve községtől 30 kilométernyi közterületben belül fekvő vásártartásra jogosultak, a kérelemre vonatkozólag szintén meghallgatandók, s nyilatkozataik az illető kérvényhez csatolandók. Az 1891. évi XIII. t.-cz. határozmányaira való tekintettel vasárnapra és Szent István napjára sem vásár áthelyezés, sem pótvásár nem engedélyezhető.

Az országos vásárokon való árulhatáshoz iparigazolvány nem kell.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 37,774. sz. határozata:

A K. A. jelenleg n.-sz—i lakos ellen a kőedénykereskedésnek iparigazolvány nélkül folytatása miatt inditott iparkihágási ügyben az alispán ur részéről f. évi junius hó 15-én 16,820/128. szám alatt hozott másodfoku határozatot, mely szerint a panaszlott az 1884. évi XVII. t.-cz. 156. §-ának *g)* pontja alapján 25 forint pénzbüntetéssel, illetőleg megfelelő elzárással lett büntetve, a törvényes határidőben benyujtott felfolyamodás következtében harmadfokulag felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku határozatát ezennel megváltoztatom s a vádlottat az ipari kihágás vádja s a reá kiszabott büntetés alól fölmentem; mert a királyi kiváltság-levél, vagy kormányi engedély alapján tartott országos vásárokon az adás-vevést bárki, iparjogositvány nélkül is szabadon gyakorolhatja.

Vásár alkalmával a piacz területén kivül helypénz-illeték nem szedhető.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 698. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az Sz. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku büntető itélet megváltoztatásával F. S.

helypénzszedő, jogosulatlan helypénzszedés miatt elsőfokulag terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetett, panaszos G. J. t.-p—i lakos által bejelentett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik s az elsőfoku itélet a büntetésnek 5 frtra, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásra mérsékletével tartatik fenn; mert a tárgyalási jegyzőkönyvekből minden kétséget kizárólag megállapitható, hogy a panaszos borjuival rakott szekerével nem a piacztéren, hanem a mellett elvonuló közlekedési országuton és nem állandólag állott meg s igy a vásári helypénz-tarifa 6. §-a szerint helypénzfizetésre nem volt kötelezhető és ennélfogva F. S. helypénzbérlő kihágást követett el azon ténye által, hogy panaszos G. J.-től helypénzilletéket követelt. A büntetés azonban a kihágás csekély voltára való tekintettel a fenti összegre leszállitandónak találtatott.

Bucsuk alkalmával még az idegen helyen lakó bábsütők, szentképeket stb. árusi ók is szabadon árulhatják áruikat.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 47,859. sz. határozata:

Az eljárt iparhatóságok részéről hozott azon határozatokat, melyek szerint K. J. j—i bábsütő azon kérelmével, hogy a K-Cz.-ben, pünkösdünnepet megelőző szombaton tartott, illetőleg tartatni szokott bucsu alkalmával bábsütő-áruit árusithassa, elutasittatott, felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként az emlitett határozatok megváltoztatásával a nevezett bábsütőnek megengedendőnek találom, hogy a szóban forgó napon tartott bucsu alkalmából K-Cz.-ben bábsütő-áruit árusithassa; mert az országban fennálló régi gyakorlat szerint a bábsütők, szentképeket stb. árusitók bucsu alkalmával még más vidékről is jöve, áruikat szabadon szokták árusitani s igy ezen tárgyakra nézve ezen bucsu is vásár jellegével bir.

Az ipartörvénynek a végeladásokra vonatkozó határozmányai a vásárokon, illetve piaczokon történő árusitásokra nem alkalmazhatók.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 17,591. sz. határozata:

R. I. budapesti kereskedő a heti piacz alkalmával a Dunapartra kirakott árueczikkeit a közönségnek kiabáló hangon dicsérgetve ajánlgatta, a mi miatt az iparhatóságok megbüntették. Ezen ügyben a kereskedelemügyi m. kir. miniszter a következő harmadfoku itéletet hozta: R. I. ellen gyorseladásra ingerlő módon való árusitás miatt inditott iparkihágási ügyben, a főváros tanácsa részéről m. é. okt. 30-án 37,001. sz. a. hozott s az elsőfoku iparhatósági itélettel egybehangzó másodfoku itéletet, mely a vádlottat az 1884. évi XVII. t.-cz. 51. §-ába ütköző kihágás miatt ugyanazon törvény 158. §-ának *d)* pontja alapján 100 frt pénzbüntetéssel, illetve megfelelő elzárással bünteti, a törvényes határidőben beadott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági itéletnek, valamint az elsőfoku itéletnek megváltozásával a vádlottat az ipartörv. 51. §-a ellen elkövetett kihágás vádja alól felmentem, mert az idézett törvényszakasz vásárokon, illetve piaczokon történő elárusitásokra nem alkalmazható. A mennyiben azonban az illető által gyakorolt árusitás rendészeti szempontból esik kifogás alá, ez irányban a rendőri hatóságok vannak hivatva eljárni.

Az erdőtulajdonosok vagy erdőbérlők a saját maguk által előállitott erdőterményeknek (fa, deszka stb.) a hetivásárokon való elárusitásától el nem tilthatók.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 31,884. sz. határozata:

Az 1884. évi XVII. t.-cz. 183. § *a*) pontjának illető része akkép értelmezendő, miszerint azon erdőtulajdonos vagy erdőbérlő, ki az általa birt vagy bérelt erdőben, akár nyers erdei terményeket, akár fél vagy egész gyártmányokat állit elő, és azokat keresk. forgalomba bocsátja, az emlitett törvény rendelkezései alá nem tartozik; ellenben az, a ki az előállitott nyers terményeket fél vagy egész gyártmányokat az erdőtulajdonostól vagy bérlőtől oly czélból vásárolja meg, hogy azokkal további kereskedést üzzön, az ipartörvény rendelkezéseinek magát alávetni köteles.

Hentes iparosok által, idegen községben tartott hetivásárokon, husnemüek árulása kihágást nem képez, az általuk áruba bocsátott husnemüek azonban az egészségügyi hatóságok által megvizsgálandók.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 4627. sz. határozata:

Az 1884. évi XVII. t.-cz. 50. §-a értelmében élelmi szereket heti-vásárokon bárki is áruba bocsáthat. E mellett azonban érintetlenül marad az egészségügyi hatóságok azon joga, hogy közegészségügyi szempontból megfelelő ellenőrzési intézkedéseket létesithessenek.

A rendszeresen engedélyezett hetivásárokon kivüli napokon is szedhető helypénz, ha ezen napokon a piaczi adásvevés hatóságilag meg van engedve. Ha a helyi körülmények és a fogyasztó közönség érdekei az ily piaczi forgalmat nem kivánják, ennek betiltása iránt a törvényhatóság saját hatáskörében intézkedhetik.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 37,815. sz. határozata

A mennyiben rendszeresen engedélyezett hetivásárokon kivül más napokon is hatóságilag meg van engedve a piaczi adás-vevés, a vásártér fenn- és tisztántartásának, valamint a felügyelettel járó költségeknek fedezésére a helypénz az ily alkalommal annál inkább is szedhető, mert ellenkező esetben a vásárjogosultnak helypénzbeszedési jogositványa teljesen ki volna játszható, minthogy az eladók tudván, hogy a hetivásárokon kivül dijt nem kötelesek fizetni, nem a hetivásárra kitüzött, hanem bármi más napon jönnének a piaczra. Ha azonban a helyi körülmények és a fogyasztó közönség érdekei az ily napi piaczi forgalmat nem kivánják meg, annak betiltása iránt a törvényhatóság saját hatáskörében intézkedhetik.

A piaczi gabonavásárlások körüli visszaélések meggátlása iránt alkotott szabályrendelet hatálya nem terjed ki az oly gabonavásárlásokra, melyek valamely üzlethelyiségekben köttetnek.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 310. sz. határozata:

A város tanácsának másodfoku itélete, mely szerint a rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával H. A. gabonakereskedő, gabona bevásárlásakor nem a kijelölt helyen vásárlás által elkövetett piaczi rend megszegése miatt, a helybeli gabonapiaczon észlelt visszaélések meggátlása

iránt Gy. város közönsége által alkotott 147/890. k. gy. számu szabályrendelet 7. §-a alapján 12 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 2 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván megváltoztattatik s vádlott a terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetik; mert az idézett szabályrendelet 7. §-a a vásári adásvevés módozatait a vásári rend és helypénzfizetés kijátszásának kikerülése érdekében állapitja meg; a jelen esetben azonban nem vásári adásvevés eszközöltetett, hanem a vádlott üzlethelyiségében bonyolittatott le egy adásvevési ügylet; azt pedig, hogy a gabonakereskedő bármily gabonavételi ügyletet saját üzleti helyiségében meg ne köthessen, a szabályrendelet alapján, mely csakis a vásári forgalmat szabályozza, megtiltani nem lehet.

Helypénzszedési dijszabály áthágása, mint rendőri tilalom megszegését nem képező cselekmény, kihágássá nem minősithető, hanem ily esetben elzárássá át nem változtatható pénzbirság állapitható meg megtorlás gyanánt.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 19,904. sz. határozata:

A vásári helypénzszedés körül elkövetett visszaélések megtorlása iránt 954. sz. a. alkotott szabályrendeletre az az észrevételem van, hogy a helypénzszedési dijszabály áthágása kihágássá nem minősithető, mert az 1879. évi XL. t.-cz. 1. §-a értelmében kihágássá csak valamely rendőri tilalom megszegését lehet minősiteni. Ilynemü visszaélésekkel szemben tehát csak elzárássá át nem változtatható pénzbirság alkalmazható megtorlás gyanánt. A pénzbirság a megröviditeni avagy tullépni szándékolt dijtétel többszörösében avagy ezen dijtétel meg nem határozhatása esetében bizonyos meghatározott összegben állapitandó meg. Felhivom ennélfogva a czimet, hogy a szabályrendeletnek 3—6. §-ait megfelelőleg dolgozza át és azt az 1886. évi XXI. t.-cz. 11. §-a alapján ujból terjeszsze jóváhagyásom alá.

A vásári helypénz-dijszabályzatok felülvizsgálata és jóváhagyására nem a törvényhatósági közgyülés, hanem közvetlenül a kereskedelmi miniszter illetékes.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892.évi 34,171. sz. határozata:

Felterjesztésére értesitem a vármegye közönségét, hogy a vármegye törvényhatósági bizottsága által hozott s X. vásárjogosultnak, a piaczi helypénz-dijszabályzat állati dijtételének 5 krról 8 krra való felemelése iránti folyamodását elutasitó határozatot, a nevezett vásárjogosultnak felfolyamodása következtében felülvizsgálván, a fölmivelésügyi miniszter urral egyetértőleg az idézett határozatot feloldom s a folyamodó kérelmének helyt adok; mert a vásári helypénz-dijszabályzatok megállapitása kizárólag hatáskörömhöz tartozik, de különben is a törvényhatósági bizottsági határozatban foglalt indokolás jogi szempontból nem állhat meg, mert a vásártartásra jogosult, a törvény követelményeinek megfelelő vásártéri berendezés jelentékenyebb kiadásainak kárpótlását, illetve kompenzáczióját méltán igényelheti, tehát arra joga van. Fent idézett fölterjesztésének mellékleteit oly fölhivással küldöm tehát le a vármegye közönségének, értesitse a vásárjogosultat, hogy a mennyiben a dijszabályzatban foglalt állatdijtételeket megváltoztatni, illetve felemeltetni óhajtaná, az iránti kérelmét a vármegye közönsége utján hozzám terjeszsze föl.

Gabonakereskedőnek azon cselekménye, hogy más kereskedő által már megvásárolt gabonát saját számlájára megvett, azon esetben büntethető, ha a vásárrendtartási szabályrendelet által kihágássá minősittetett.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 1395. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az N. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával Sch. J. gabonakereskedő, idegen raktárba tartozó buza beraktározása és a vételárból eszközölt levonás miatt, az 1886. évi november hó 24-én alkotott városi szabályrendelet 7. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik, és panaszlott az ellene emelt kihágás vádja és következményeinek terhe alól felmentetik; mert vádlott terhére rótt azon cselekmény, mely szerint egy más kereskedő által megvett árut saját számlájára vett át, az érvényben levő vásári szabályrendelettel kihágássá minősitve nincs, ennélfogva az emlitett szab. rend. 7. §-a alapján nem is büntethető.

---

8. Iparhatósági hatáskör és eljárás.

Általánosságban tartott feljelentés alapján, az iparhatóság által az eljárás rendszerint meg nem indítható.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1889. évi 2265. sz. határozata:

A másodfokban hozott itéletnek Ch. P. és B. M. h—i lakosokra vonatkozó részét, tekintettel arra, hogy ezen itéleti rész senki részéről sem felebbeztetett, érintetlenül hagyom; a Ch. M.-re vonatkozó itéleti rendelkezést pedig, mely szerint ez utóbb nevezett, kutfurásnak iparigazolvány nélkül való gyakorlása miatt az ipartörvény 156. §-ának *a)* pontja alapján 15 frt pénzbüntetés megfizetésére marasztaltatott, a panaszlott által közbevetett felebbezés folytán harmadfokulag felülvizsgálat alá vettem és ennek eredményeképp a Ch. M.-re vonatkozó itéletet az 1884. évi augusztus hó 26-án 39,266. szám alatt kiadott rendeletem alapján feloldom és utasitom az elsőfoku iparhatóságot, hogy deritse ki azon eseteket, melyek szerint Ch. M. az 1886. évi 66,029. szám alatt kelt s az alispán urhoz intézett rendeletem kihirdetése óta tényleg kutfurást eszközölt, illetőleg kutakat csinált, és az ekként kideritendő tényálláshoz képest hozzon ujabb érdemleges határozatot. K. Gy. ugyanis azt panaszolta, hogy Ch. M. és két társa kutfurással foglalkozik, anélkül azonban, hogy egyszersmint megjelölte volna körülményesen azokat az eseteket, melyekből megitélhető lenne: vajjon Ch. M. és két társa a kutfurást és csinálást tényleg és iparszerüleg gyakorolják-e? Habár az ily általánosságban tartott panaszos feljelentés még az eljárás meginditására is alkalmatlannak tekintendő, mindazonáltal, ha az iparhatóság az ügy tárgyalásába bocsátkozott, az emlitett hiányos körülményt pótlólag felderiteni tartozott volna. Miután pedig igazolás nélkül maradt ily panaszszal szemben, a panaszlott azon általános beismerése, hogy kutfurással foglalkozik, az elmarasztalásra elegendő indokul nem szolgálhat, az eljárt iparhatóságok határozata Ch. M.-re vonatkozó részében feloldandó és az elsőfoku iparhatóság a tár-

gyalás kiegészitésére utasitandó volt. Ch. P. és B. M. az eljárt iparhatóságok határozatait nem felebbezvén meg, a határozatoknak reájuk vonatkozó része érintetlenül volt hagyandó.

Az iparigazolványért benyujtott kérvény szabálytalan vagy elégtelen fölszerelése nem menti föl a hatóságot azon kötelezettség alól, hogy a beadványt 3 nap alatt elintézze.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 39,111. sz. határozata:

P. János munkácsi születésü lakos, mézeskalácsos és gyertyakészitő ipar gyakorlására kért iparigazolvány ügyében tett jelentésének tudomásul vétele mellett utasitom, hogy a szóban forgó ügyben az illetékes iparhatóságtól az ipartörvény végrehajtása tárgyában kibocsátott utasitás 18., illetőleg 32. §-a értelmében vezetendő nyilvános kivonatainak beszerzése után, esetleg a tárgyalásnak az 1884. évi XIII. t.-cz. 6. §-a alapján leendő kiegészitésével most már okvetetlenül hozzon szabályszerü másodfoku határozatot, mely nevezettel, felebbezési jogára való figyelmeztetés mellett, a szokott módon közlendő. A mi azt illeti, miszerint nevezett egyén az ipari jogositványt kérvényének 3 napon tul történt elutasitása által az 1884. évi XVII. t.-czikk 4. §-a értelmében megszerezte, nagyságodat a felmerülhető hasonló esetekben a közérdek megóvása érdekében teendő intézkedésekre utasitsam, értesitem nagyságodat, hogy a képesitéshez kötött iparágak tekintetében nem áll feltétlenül az, hogy a bejelentő azért, mert bejelentésére 3 nap alatt választ nem nyert, az ipartörvény 4. §-a értelmében iparjogositványt nyerne, mert ezen szakasz világos tartalma szerint a bejelentő képesitését az ott körülirt módon igazolni tartozik, mi ha megtörtént, az igazolvány tőle meg nem tagadható és három nap alatt kiszolgáltatandó, különben t. i. azon esetben, ha a képesités tényleg igazoltatott és az iparigazolvány még sem adatott ki, a bejelentő a három nap eltelte után, bejelentett iparának üzését megkezdheti. A 4. §-ban megkivánt beadvány szabálytalan vagy elégtelen felszerelése azonban nem menti fel az iparhatóságot azon kötelessége alól, hogy a beadványt 3 nap alatt elintézze s ha mulasztása miatt a 3 nap leteltével a bejelentett ipar megkezdetnék s ezután az igazolvány kiadása törvényes kellékek hiánya miatt megtagadtatnék vagy később folyamatba tett eljárás alapján visszavonatnék, a felelősség a mulasztást elkövető, illetőleg eljárt tisztviselőt terhelendi. Ez okból felhivom nagyságodat, utasitsa az illető elsőfoku iparhatóságokat, hogy az ipartörvény 4. §-a alapján tett ipargyakorlás bejelentésére vonatkozó kérelmeket, figyelemmel az idézett törvény végrehajtása iránt kiadott rendelet 5. §-ára, három napon belül akár igenlőleg, akár tagadólag, okvetlenül intézzék el, mert az esetleg előforduló szabálytalanságokért a felelősség őket terhelendi.

Az elveszett iparigazolványok és iparengedélyek körözése, továbbá a megsemmisités kimondása nem szükséges, hanem az iparos kivánalmára az okmány másodlata adandó ki.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 21,061. sz. határozata:

A jogszerüen szerzett iparigazolványok s az iparjogositvány tekintetében történt minden változás az ipartörvény 177. és 178. §-ai értelmében

vezetett iparlajstromba beiktatva és nyilvántartva lévén, az elveszett iparigazolványok és iparengedélyek körözése és a megsemmisités kimondása nem szükséges; azonban az iparos kivánatára neki az iparlajstromból a reá vonatkozó bejegyzés kivonata, vagy az illető elsőfoku iparhatóságnál megőrzött eredeti iparigazolvány vagy iparengedély hiteles s kellő bélyeggel ellátott másodlata kiadandó.

Az ipar bejelentése, valamint annak jogtalan gyakorlása kérdésében való intézkedési jog és a kényszereszközök alkalmazása nem az ipartestületet, hanem egyedül az iparhatóságot illeti meg.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 7206. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint e k—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet büntetés mérvére vonatkozó részének megváltoztatásával, N. J. asztalos az ipartestület elnöksége irányában sértő kifejezések használata miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 46. §-a alapján 30 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 3 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt, valamint a j—i ipartestület elnöksége által bejelentett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik s vádlott a terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentetik; mert a j—i ipartestület elnöksége, az elnök és jegyző akkor, a mikor vádlottat az asztalos iparnak iparigazolvány nélkül való gyakorlása miatt maga elé idézte, és iparigazolvány megszerzésére utasitotta, nem az 1884. évi XVII. t.-cz. 127. §-ában az ipartestületre átruházott iparhatósági teendőt teljesitett. Az iparigazolványok kiadására, vagy az ipartörvény rendelkezéseinek áthágására vonatkozó ügyek ugyanis, az átruházott hatósági teendők közé nem tartoznak, sőt szorosan véve a hasonló természetü ügyekben a felekkel szemben eljárni, őket megidézni, utasitani stb. egyáltalában nem tartozik az ipartestület hivatalos hatáskörébe; mert az ipartestületnek egyik czélja ugyan az is, hogy az iparhatóságnak az iparosok közt fentartandó rendre irányuló működését támogassa, azonban az ipar bejelentése és a jogtalan ipargyakorlás kérdésében az ipartörvény I. és VI. fejezete szerint az intézkedési jog, valamint a kényszereszközök alkalmazása egyedül az iparhatóságot illeti meg; az ipartestület hatásköre tehát oly esetekben legfeljebb a jóakaratu figyelmeztetésig, vagy az iparhatóságnál való feljelentésig terjed. A j—i községi ipartestület tisztviselőinek fentebb emlitett eljárása tehát az imént emlitett okoknál fogva hivatalos eljárásnak nem tekinthető, s igy vádlottat az alsóbbhatóságilag terhére rótt kihágás vádja s következményei alól fel kellett menteni.

Végeladások, árverések és más tömeges eladások engedélyezésénél k vetendő eljárások.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 70,324. sz. határozata:

Ujabb időben az érdekelt iparos körök részéről ismételten panasz tárgyává tétetett az, hogy végeladások, árverések és más, tömeges és gyors vásárlásra ingerlő módon eszközölt eladások, daczára az 1884. évi XVII. t.-cz. 51. és 52. §-aiban foglalt korlátozó intézkedéseknek, ez idő szerint is fölötte nagy számban fordulnak elő, és hogy az ipartörvény idézett szakaszaiban a végeladások engedélyezésére vonatkozólag foglalt rendelkezéseket

akként értelmezik, mintha azoktól, a kik a végeladás stb. tartására jogositó iparhatósági engedély megadásáért folyamodnak, és azon feltételeket, melyek az illető törvényszakaszokban meg vannak állapitva, teljesitik, illetőleg az ott megjelölt kellékeknek megfelelnek, a kért engedély kiadása nem volna megtagadható. Erre vonatkozólag a felmerült kételyek eloszlatása czéljából értesitem a hatóságot, hogy az ipartörvény 51. és 52. §-ának világos szavai szerint az iparhatóságoknak nem kötelességük a végeladások stb. tartására kért engedélyt minden esetben feltétlenül kiszolgáltatni, még akkor sem, ha egyébiránt a kérvényező a törvény által megkivánt kellékeket birja is, illetőleg azoknak eleget tett; a törvény az elárusitás ezen módját épen azon oknál fogva tette az iparhatóság engedélyétől függővé, hogy oly esetekben, midőn a hatóság a fenforgó körülmények mérlegelése alapján azon meggyőződésre jut, hogy a végeladás, vagy árverés megtartása bármilynemü visszaélésre vezethetne, vagy csak ürügyül szolgálhatna arra, hogy egyes czégek áruikat a közönség ámitására alkalmas módon bocsássák áruba, s ez által a helyi iparosok és kereskedők rendes keresetét érzékenyen károsithatnók, az iparhatóságnak módjában álljon a kért engedély megtagadása által az elkövethető visszaélésnek elejét venni. Önként érthető, hogy az iparhatóságok, a midőn egyfelől indokolt szigort kell hogy alkalmazzanak, a nyilvánvalóan nem szolid és szédelgésre irányuló hasonló vállalkozások ellen, másfelől ügyelniök kell arra, hogy az egyes üzleteknél bekövetkezhető rendkivüli körülményeket, a melyek a végeladás tartását elkerülhetetlenül szükségessé vagy az üzlet érdekében állóvá teszik, méltányos figyelembe vegyék s oly esetekben, midőn a végeladásoknak az 51. vagy 52. §-a alapján való megtartása ellen sem a helyi ipari és kereskedelmi versenyviszonyok, sem a végeladás megtarthatását kérő vállalkozó üzleti szándékainak megbizhatósága tekintetében akadályok nem forognak fenn, az engedély kiadható. Ezekkel kapcsolatban különösen felhivom a hatóság figyelmét arra, hogy tapasztalás szerint gyakran előfordul, miszerint egyes czégek, melyek végeladási engedélyért folyamodnak, még mielőtt az erre vonatkozó engedélyt megkapták volna, a végeladás megtartását hirlapi hirdetmények, falragaszok stb. utján már előre közhirré teszik, a mely eljárás egyáltalán nem engedhető meg, miután az előzetes közhirré tételben a közönségnek a tömeges és gyors vételre való felhivása már benfoglaltatik, s előáll az illető üzletnek a rendesnél sürübb látogatása a vevő közönség részéről, a mi azon esetben, ha a végeladás utólag nem engedélyeztetnék, ezen engedélyezési jognak, ha pedig az engedély megadatik is, a törvényben megállapitott pénzügyi ellenszolgáltatás ellenőrzésének kijátszására vezet. A végeladásoknak ily előzetes hirdetése és megkezdése ennélfogva szigoruan tiltandó s előforduló esetekben ezen tilalom hatályos érvényesitése érdekében az ipartörvény 158. §-ának *d*) pontjában foglalt büntető rendelkezések teljes szigorral alkalmazandók.

Az ipartörvény 176. §-a alapján folyamatba tett eljárás hivatalból megsemmisithető, ha a tárgyalás a fél törvényes képviselőjének mellőzésével ejtettett meg, vagy ha az eljáró hatóság a panaszos kérelmén tulterjeszkedett.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 35,815. sz. határozata:

Az eljárt iparhatóságok részéről hozott azon határozatokat, melyek szerint a M. F. és Sch. M. közt Sch. K. tanonczra vonatkozólag létrejött tanoncz-szerződés felbontottnak jelentetett ki, egyuttal Sch. M. mint a kis-

koru tanoncz anyja, tandij fejében 38 frt megfizetésére itéltetett, s az iratok a büntető biróságnak átadatni rendeltettek, M. F. által szóval bejelentett, Sch. M. részéről pedig irásilag indokolt felebbezés folytán felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményeként az emlitett határozatokat, valamint az ezeket megelőzött eljárást ezennel megsemmisitem. Habár az ipartörvény 176. §-a szerint a munka- vagy tanviszony megszüntetésére vonatkozó keresetek az elsőfoku iparhatóság által minden felebbezés kizárásával döntendők el, mégis a szóban forgó határozatok megsemmisitését az alábbi indokokból annál is inkább ki kellett mondanom, mert a fölülvizsgálati jog természetes folyománya, hogy a felettes hatóság az alsóbbfoku hatóságok oly határozatait hivatalból megsemmisithesse, melyek törvényellenes alapon, tehát alakilag helytelen eljárás utján keletkeztek. A szóban forgó esetben ugyanis alperesi minőségben a kiskoru tanoncz anyja, mint természetes a törvényes gyám lett a tárgyalásra idézve, holott az iratok tanusága szerint gyámság esete egyátalán fenn sem forog, mert a tanoncznak atyja nemcsak életében, de atyai jogának élvezetében is van. Miután pedig ekként az atya tekinthető a kiskoru tanoncz törvényes képviselőjének, s a törvényes képviselőnek mellőzése az ipartörvény 176. §-a alapján megejtett eljárásoknál is oly oknak tekintendő, mely az eljárást semmivé teszi, ennélfogva a hozott határozatokat, valamint a megelőzött egész eljárást megsemmisiteni kellett. Az előadottak alapján nem volt figyelembe vehető a másodfoku iparhatóság határozatában felhozott azon indok, hogy az atya perbeidézése azért mellőzhető, mert a tanoncz-szerződést az anya kötötte meg. Az iparhatóság hibázott akkor is, midőn a tanoncz-szerződés megkötéséhez az atya jelenlétét meg nem kivánta. Egy további megsemmisitési okot képez az elsőfoku iparhatóság azon eljárása, hogy a panaszos kérelmén tul terjeszkedett, mert a panaszos panaszában tandijat nem is követelt, hanem az ipartörvénv 71. §-a alapján a tanonczviszony megszüntetésének kimondására hivta fel az iparhatóság közbenjárását, ezen kérését azzal indokolván, hogy a tanoncz által állitólag lopások követtettek el s hogy ezen lopások folytán a panaszos állitólag 150 frt kárt szenvedett. Az iparhatóság tehát jogkörén tul terjeszkedett, midőn a tanoncz anyját a panaszos által keresetbe sem vett tandij megfizetésében marasztalta. A másodfoku iparhatóság által hozott határozat pedig különösen megsemmisitendő volt azon okból, mert az ipartörvény 176. §-ának határozott rendelkezése daczára az ügynek érdemi fölülvizsgálatába bocsátkozott.

Az iparhatósági megbizott hivatalos eljárása alkalmával hatósági közegnek és eljárása hatósági eljárásnak tekintendő.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 69,966. sz. határozata:

A gy—i iparhatósági megbizottak mult évi augusztus 20-án tartott üléséről felvett, s a vármegye közönsége által ugyanazon évi október 24-én 9468. sz. a. kelt jelentéssel felterjesztett jegyzőkönyv utolsó tételét illetőleg, a magyar kir. igazságügyminiszter urral egyetértőleg további intézkedés végett értesitem a vármegye közönségét, hogy, miután az 1884. évi XVII. t.-cz. 168. §-a az iparhatósági megbizottak feladatát részletesen körülirja, és ugy ezen, valamint a 173. §-ban az iparhatósági megbizottak hatásköre tüzetesen meghatározva van, azon megbizott, a ki az iparhatóság (esetleg testület) lajstromait ellenőrzi, vagy a tanoncziskolákat látogatja, vagy a mühelyeket, gyárakat megvizsgálja, hivatalos eljárása alkalmával hatósági

közegnek s eljárása hatósági eljárásnak tekintendő ; minélfogva az, a ki az iparhatósági megbizottat az iparhatóság által a megbizott igazolására kiállitott okmány (1884. évi XVII. t.-cz. 173. §-a) felmutatása után hivatalos eljárásban sértő kifejezésekkel illeti, ugyszintén az is, a ki az iparhatósági megbizottak kiküldését — tudva ezt — hivatalos eljárásában sértő kifejezésekkel illeti: az 1879. évi XL. t.-cz. 16. §-ában meghatározott büntetéssel büntetendő.

A telepengedélyek megadásáért külön dij nem szedhető.

A m. kir. földmivelés-, ipar-, és keresk. miniszter 1887. évi 57,122. sz. határozata:

Az 1884. évi augusztus hó 26-án 39,266. sz. a. kelt rendelet 7. §-a szerint az iparigazolvány a telepengedélyhez kötött iparágaknál is a rendelet 5. §-a szerint állitandó ki. Ebből következik, hogy a telepengedélyhez kötött ipar, igazolvány alapján üzetvén, a kérvényre az 1. § értelmében alkalmazandó bélyegen kivül fizetendő még az 1884. évi XVII. t.-cz. 4. §-a szerinti dij. Magáért a telepengedélynek megadásáért külön dij nem jár.

A bányatulajdonosok ellen, azok alkalmazottjai által meginditandó perek nem esnek az 1884. évi XVII. t.-cz. 176. §-ában szabályozott eljárás alá.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 81,692. sz. határozata:

Minthogy V. E. raktárnoki minőségben R. M. kőszenbányájánál volt alkalmazva, a szóban forgó vitás ügy tekintettel az 1884. évi XVII. t.-cz. 183. §-ának *c*) pontjára, nem esik az ipartörvény rendelkezései alá, s arra a főszolgabirónak, mint iparhatóságnak hatásköre ki nem terjed; és tekintettel arra, hogy az R. M. bányatulajdonos és V. E. raktárnok közti viszony az 1876. évi XIII. t.-cz. rendelkezései alá sem vonható, a jelen ügy az általános magánjogi szabályok szerint itélendő meg és igy birói utra tartozik. Ily körülmények közt, miután az 1884. évi XVII. t.-cz. 176. §-a alá csak azok a határozatok esnek, melyeket az iparhatóság az őt megillető hatáskörben hoz, ehhez képest a kérdéses 176. § ama rendelkezése, hogy az iparhatóság minden felebbezés kizárásával dönt, és a határozatával meg nem elégedő fél csak a törvény rendes utjára léphet, ezen, a 176. § alá nem vonható ügyben nem alkalmazható.

Az iparosok és segédszemélyzetük között felmerülő azon vitás kérdések tárgyalásánál, a melyek az ipartörvény 176. §-a értelmében az elsőfoku iparhatóság, illetőleg az ipartestület békéltető bizottsága által döntendők el, az esküvel való bizonyitásnak helye nincs.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1889. évi 15,656. sz. határozata:

P. A. sz—i könyvkötő-segédnek, K. A. ugyanottani papirkereskedő és könyvkötő ellen, 379 frt 13 kr. munkabér, tőke és járulékai megtéritése iránt inditott keresete tárgyában az alispán ur részéről hozott határozatot, a K. A. által törvényes határidőben benyujtott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku

iparhatósági határozatot az alapjául szolgáló elsőfoku határozattal s a megelőző eljárással együtt s a K. A. panaszlott által szabálytalanul letett eskünek érvénytelenné nyilvánitása mellett ezennel megsemmisitem; mert az 1884. évi XVII. t.-cz. 176. §-a világosan rendeli, hogy az ezen törvényszakasz értelmében elintézendő ügyekben az iparhatóság határozatával meg nem elégedő félnek jogában áll igényeit a törvény rendes utján érvényesiteni, s ebből önként következik, hogy az ügynek az iparhatóság előtt való elintézése folyamán oly bizonyitási eszközök nem alkalmazhatók, melyek lehetetlenné teszik, hogy a határozattal meg nem elégedő fél jogorvoslatért a rendes biróhoz fordulhasson. Minthogy pedig a peres kérdésnek főeskü által való eldöntése a pert tökéletesen befejezi, s annak magánjogi uton való további tárgyalását kizárja, ennélfogva az ipartörvény 176. §-a alá tartozó ügyekben, melyeknél a törvény határozott rendelése szerint a rendes biró előtti jogorvoslat a felek részére fenhagyandó, a főesküvel való bizonyitásnak helye nem lehet, s a jelen ügy, az eskünek, mint bizonyitási eszköznek kizárásával, az elsőfoku iparhatóság által ujra tárgyalandó.

A rendezett tanácsu város kéményseprői munkakerületéhez tartozhatnak más községek is. Ha a vármegye törvényhatósága a vármegye területére kéményseprői munkakerületeket alakit, egyik vagy másik kerület a rendezett tanácsu város kerületéhez is csatolható.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1884. évi 44,533. sz. határozata:

A kéményseprők munkakerületére nézve, rendezett tanácsu városokban, az ipartörvény 11. §-a folytán, a városnak miniszterileg jóváhagyott szabályrendelete az irányadó. Ha azonban a megye törvényhatósága munkakerületeket állapitana meg a megye számára is, ez esetben nincsen kizárva annak lehetősége, hogy egyik vagy másik kerületre nézve a rendezett tanácsu város határos munkakerületével egységes kerületet állapitson meg. Ez által meg van adva a mód arra, hogy megfelelő nagyságu munkakerületek létesithetők, ugyhogy a kerület kéményseprője elegendő munkát, illetve jövedelmet nyerjen. Természetes azonban, hogy ily esetekben az illető kéményseprő a különben egységesnek feltünő munkakerület megyei részére az illető szolgabiró, városi részére pedig az illető városi tanács, mint elsőfoku iparhatóság illetősége alá tartozik.

A munkaviszonyból eredő kártéritési ügyekre nézve az ipartörvény 176. §-ában meghatározott illetőségtől való eltérésnek nincs helye.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 38,432. sz. határozata:

P. D. és P. J. gőzmalmi gépészeknek K. P. és társai ö—i gőzmalomtulajdonosok ellen 65 frtnyi munkabér s járulékai megtéritése iránt inditott keresetük ügyében, az alispán urnak az elsőfoku iparhatósággal egybehangzóan hozott másodfoku határozatát, mely a panaszosokat a felek között 1888. évi szeptember hó 20-án létrejött szerződés 4. pontja alapján keresetükkel a sz—i kir. járásbiróság elé utasitja, a törvényes határidőben közbevetett felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági határozatot, az alapjául szolgáló elsőfoku határozattal együtt ezennel feloldom s elrendelem, hogy

ván, azokat az 1886. évi XXI. t.-cz. 10. §-a alapján ezennel megsemmisitem, mert a kártéritési felelősség, de ez esetben sem a készpénzfizetésben való elmarasztalás, csakis a törvényszerü fegyelmi eljárás előre bocsátása után, annak eredményéhez képest mondható ki. Erről további szabályszerü eljárás végett oly felhivással értesitem, hogy a hátralékban levő, és a földm.-, ipar- és keresk. miniszter urnak hivatali elődömmel egyetértőleg egy konkrét eset alkalmából tett kijelentésének megfelelőleg, közigazgatási uton behajtandó kéményseprési dijaknak, az érdekelt lakosoktól leendő beszedetése iránt erélyesen intézkedjék, és a községi elöljárók elleni felelősség kérdését csakis a mulasztások következtében netalán behajthatatlanná vált dijak tekintetében állapittassa meg.

A vármegyei számvevő uti költségei, melyek a szolgabirói székhelyeken levő iparlajstromok megtekintése és a számvizsgálat teljesitése folytán felmerülnek, nem a megyei iparalapból téritendők meg.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 63,768. sz. határozata:

Felterjesztése elintézéséül értesitem az alispán urat, hogy az ipardijakból és pénzbüntetésekből befolyó összegek az 1884. évi XVII. t.-cz. 165. §-a értelmében első sorban ipari, esetleg kereskedelmi oktatási czélokra levén forditandók, a törvényben kijelölt e rendeltetésüktől nem vonhatók el, s ez okból nem adhatok engedélyt arra, hogy a megyei számvevőnek az első foku iparhatóságok székhelyére tett utazásai alkalmával felmerülő költségei a megyei iparalapból fedeztessenek, annál kevésbé, minthogy a számvizsgálat teljesitése általános közigazgatási teendő, mely nemcsak az ipartörvény alapján befolyt, hanem ezenkivül még más természetü pénzek kezelésének ellenőrzésére is kiterjed, s ennélfogva az e számvizsgálattal összekötött kiadásoknak a törvényhatóság költségvetésében kell fedezetet találniok.

Házalási rendszabályok elleni kihágások elbirálása, ha azok egyszersmind jövedéki áthágást is tartalmaznak, a pénzügyigazgatóságok hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 959. sz. határozata:

Budapest főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint az X. ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával F. József épitési vállalkozó, szeszes italokkal engedély nélküli házalás miatt, a házalási szab. 12. §-ának *b)* pontja és 19. §-ának *c)* pontja alapján 10 forint pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, a lefoglalt 3 üveg cognac elkoboztatni és értékesittetni rendeltetett, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az egész eljárással együtt illetékesség hiánya miatt a pénzügyminiszter urral egyetértőleg megsemmisittetik, és az iratok, nemkülönben az elkobzott cognac, mint a mely a házalási szab. 19. §-ának végpontja értelmében a kiszabandó pénzbüntetés biztositására zálogul szolgál, a jöved. vizsgálat megejtése s további illetékes eljárás czéljából a főv. pénzügyigazgatósághoz áttétetni rendeltetnek, mert panaszlott az által, hogy cognacot házalás utján 100 literen aluli mennyi-

ségben elárusitott, az 1852. évi szept. 4-én kelt s a magyar korona országai és Ő felsége többi királyságai és országai közt kötött vám- és keresk. szövetség értelmében még jelenleg is fennálló házalási nyilt parancs 19. §-a szerint büntetendő tiltott házalás által elkövetett kihágáson kivül, még az 1888. évi XXXV. t.-cz. 2. §-ába ütköző italm. jöved. kihágásban is vétkessé lett. A fenforgó esetben pedig mindkét kihágás elbirálására a földm.-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter urnak 1870. évi 12,357. sz. alatt kelt rendelete értelmében, tekintve, hogy jelen ügyben egyszersmind jöved. kihágás esete is fenforog, a pénzügyigazgatóság illetékes.

A hus árának az ipartörvény 53. §-a szerinti megállapitásánál, előbb a tényleges viszonyok puhatolandók ki.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 14,047. sz. határozata:

A marhahus árának időnkinti szabályozása tekintetében azon gyakorlat követtetik, hogy a marhahus átlagos ára próbavágás, illetőleg próbavétel utján állapittatik meg. Egy, a főszolgabiró közbenjárása mellett működő és az illető községben alakitandó bizottság megállapitja, hogy egy marhából hány százalék vehető eladható husnak. Általában a marha teljes sulyának 59—60%-a tekintetik ilyennek. Ugyanezen bizottság feladata szokott lenni az is, hogy évnegyedenkint kiszámitja a megvásárolt és próbaképen levágott marhák átlagos árát. Ebből levonva a marha egyéb részeiből értékesithető összeget, a husképen eladható rész kilogrammonkinti átlagos ára kiszámitható. Az ekként kiszámitandó, illetőleg megállapitandó árnál figyelembe veendő még a mészárosnak fogyasztásadóbeli s vágási költsége, valamint az is, hogy a mészárosnak egyéb költségei fedezése után illő polgári haszon jusson.

A husmérés szabad gyakorlatának korlátozása.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 29,920. sz. határozata:

1. Az ipartörvény 53. §-a *b)* pontja azon rendelkezésének, hogy a marhahus-mérés szabad gyakorlatának megszoritása esetén a husárak időnkint hatóságilag szabályozandók, amaz előrelátás szolgált alapul, hogy az illető községben korlátolt számban levő mészárosiparosok monopoliumszerü helyzetüket a közönség rovására ne használhassák fel, és tulcsigázott árakat ne követelhessenek. A mondott czél azonban csak akkor érhető el, és a fogyasztó közönség csak ugy védhető meg esetleges tulkapások ellenében, ha a hatósági árszabásban megállapitott husáraknál magasabbakat követelni a községben levő egy mészárosnak sem engedtetik meg s ez értelemben a hatóság által megszabott árak mint maximumok kötelezhetők azon mészárosokra is, kik a husmérés korlátozása előtt szerzett jogok alapján gyakorolják a mészárosipart. 2. Az 1884. évi XVII. t.-cz. 53. §-ában a marhahus-mérés szabad gyakorlatának korlátozására nézve felsorolt külön intézkedések nemcsak együttesen, hanem egymástól függetlenül is elrendelhetők: ennélfogva nem forog fenn nehézség az iránt, hogy oly községre nézve, a hol a hus ára a husmérő iparosok szövetkezése folytán a szomszédos

ken tul felcsigáztatot
ság az illető község
atóság, valamint a
örvény 53. §-ának
ausárakat időnkint h
ijon jogosultak-e a ı
endszeresen más k
i kihágást, a m.
néget, hogy a bor-
évi összeállitásán
kat a feltételeket, ı
ből szerezhetik l
iparosok érdeké
az egészségügy

alból a fölöttes h
határozat megvál

resk. miniszte

a része, mely
kozás megtorlá
ályon kivül h
tóság jogkör

3049. sz. ha

szony megs
z elsőfoku
és segéd k
örvény ren
zerződés a

nioiszter

dő, ez
kes csé

iiszte

hanem a közegészségügy rendezéséről szóló 1876. évi XIV. t.-cz. szabványaihoz van kötve; a gyógyszerészet tehát az iparágak sorozatából teljesen ki van véve, és az 1884. évi XVII. t.-cz. 10. §-ának *h)* pontja nem a gyógyszerészekre, hanem csakis azon droguistákra, vegyes kereskedőkre, gyárosokra és iparosokra vonatkozik, a kik gyógyszerféléket és oly vegyi anyagokat késziteneк, illetőleg árusitanak el, a melyek gyógyszerekül feldolgozhatók és gyógyczélokra használhatók.

Azon kazánrendőri kihágások felett, melyek nem az életbiztonságot és közegészséget veszélyeztetik, a közigazgatási hatóságok illetékesek eljárni.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 5426. sz. határozata:

A vármegye közigazgatási bizottsága által hozott itélet felülvizsgáltatván, az, illetékesség hiánya miatt az egész eljárással együtt megsemmisittetik s uj szabályszerü tárgyalás után uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el. Mert mindazon kazánrendőrségi kihágások, melyek nem az életbiztonságot és közegészséget veszélyeztetik, a közigazgatósági hatóságok hatáskörébe utaltattak, és ehhez képest reájuk nézve az eljárást, illetőleg a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások esetében követendő eljárás szabályozása tárgyában 1880. évben 38,547. sz. a. kibocsátott körrendelet határozatai érvényesek; minélfogva elsőfokban a jelen esetben nem a vármegye közigazgatási bizottsága, hanem az illető járás főszolgabirája illetékes az ügy elbirálására.

Iparkihágási ügyekben ügyvédi dijakat megállapitani nem lehet.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 34,563. sz. határozata:

Idősb K. P. verbóczi lakos ellen, K. J. B. molnárnál tanonczminőségben alkalmazott Béla fiának mesterétől történt megszökése miatt inditott iparkihágási ügyben, az alispán ur részéről hozott II. foku határozatot, mely az elsőfoku iparhatósági határozatnak a tanonczszerződés felbontását kimondó részét helybenhagyja, azon részét azonban, mely vádlottat 10 frt kötbér, 6 frt ügyvédi és 50 kr. tanuzási költség megfizetésére itéli, megváltoztatja és vádlottat ezen összegek megfizetése alól felmenti, a törvenyes határidőben beadott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek következtében az idézett másodfoku iparhatósági határozatot megsemmisitem és az elsőfoku iparhatósági határozatot érintetlenül hagyom. Megsemmisitendő volt a másodfoku határozat, mert az iparosok és tanonczok között felmerülő azon surlódások és vitás kérdések, melyek a tanviszony megszünésére, az ebből keletkező kártérítési követelésekre vonatkoznak, az ipartörvény 176. §-a értelmében az elsőfoku iparhatóság által minden felfolyamodás kizárásával döntendők el; mihez képest a benyujtott felfolyamodások elutasitásával az elsőfoku iparhatósági határozatot érintetlenül hagytam, megjegyezvén, hogy az iparhatóság határozatában meg nem nyugvó fél vélt jogát 8 nap alatt a törvény rendes utján érvényesitheti. Minthogy azonban az elsőfoku iparhatóság a vádlottat 6 frt ügyvédi dij megfizetésére is marasztalta, s miután az iparkihágási ügyekben a felek ügyvédet vallani nem kötelesek s csak tényleges költségek megtéritésére tarthatnak igényt, felhivom az alispán urat, utasitsa az elsőfoku iparhatóságot, miszerint jövőre

az iparkihágási ügyekben ügyvédi dijakat egyáltalában nem s csak a felek tényleges kiadását állapitsa meg; figyelmeztesse ugyanezen iparhatóságot, hogy «itélet» csak kihágási ügyben hozható. A f. év április hó 27-én 5250. sz. a. kelt jelentésével felterjesztett ügyiratokat megfelelő további eljárás végett idecsatolva leküldöm.

---

9. Ipari betegsegélyezés.

a) *Szervezet és ügyvitel.*

A kerületi pénztár azon tagjai, kik ipartestületi tagoknál állanak alkalmazásban, ha saját elhatározásukból a kerületi pénztárból kilépve az ipartestületi pénztárba lépnek át, a kerületi pénztár köteles ezen tagokat kebeléből elbocsátani.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 1770. sz. határozata:

M. G.-nak, mint a b—i asztalos ipartestületi betegsegélyző-pénztár elnök-igazgatójának, közvetlenül hozzám intézett kérelme ügyébeni jelentésére a város tanácsát a következőkről értesitem. Nevezettnek azon kérelmét, hogy a budapesti kerületi betegsegélyző-pénztárt utasitsam, miszerint azon tagjait, kik a budapesti asztalos-ipartestület tagjainál vannak alkalmazásban, a kerületi pénztár kötelékéből elbocsássa, hogy azok az ipartestületi pénztárba vétethessenek föl, teljesithetőnek nem találtam; mivel valamely, az ipartestület tagjánál foglalkoztatott, biztositásra kötelezett alkalmazott, ki az ipartestületi-pénztár müködésének megkezdésekor már tagja a munkaadó székhelyét magában foglaló kerületi, vagy más, az idézett törvény értelmében szervezkedett helybeli vállalati, vagy elismert jellegü betegsegélyző-pénztárnak, az ezen pénztárak egyikéből való kilépésre nem kötelezhető. Megjegyzem azonban, hogy a mennyiben a budapesti kerületi pénztár azon tagjai, kik az asztalos ipartestület tagjainál állanak alkalmazásban, saját elhatározásukból a kerületi pénztárból kilépve, az ipartestületi pénztárba lépnének át, akkor a kerületi pénztár az 1891. évi XIV. t.-cz. 33. §-a szerint köteles ezen tagokat kebeléből elbocsátani. Jelen rendeletem kérvényezővel, valamint alkalmazkodás czéljából a budapesti kerületi betegsegélyző-pénztárral, és az illetékes elsőfoku iparhatósággal közlendő.

A gyári betegsegélyző pénztárba való belépésre azon alkalmazottak, a kik az alapszabályok helybenhagyása idejében valamely kerületi vagy ipartestületi pénztárnak nem tagjai — nem kötelezhetők.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 39,374. sz. határozata:

Az L. K. zs—i posztógyárában létesült betegsegélyző pénztárnak czim által felterjesztett alapszabályait azzal a felhivással küldöm vissza (czimnek), hogy tekintettel arra, miszerint az ügyiratokból nem derül ki, hogy ezen alapszabályok az 1891. évi XIV. t.-cz. életbeléptetése tárgyában f. é. márczius 11-én 13,228. sz. a. kiadott miniszteri rendelet 30. §-a értelmében a zsolnai járási főszolgabiróhoz, mint az ottani kerületi betegsegélyző pénztár megalakitásával megbizott iparhatósághoz lettek volna beterjesztve; tekin-

tettel továbbá arra, hogy az iratokból az sem vehető ki, vajjon a nevezett iparhatóság a hivatolt rendelet 31. §-ának megfelelően vizsgálat alá vette-e az alapszabályokat; miután végre az emlitett iparhatóság nem nyilatkozott az iránt, vajjon a létesülő ezen pénztár által nem fog-e veszélyeztetni a kerületi pénztár fennállása, a jelen alapszabályok tekintetében a hivatolt rendelet 30. és 31. §-ai értelmében járjon el, és általán a betegsegélyzési pénztárak alapszabályainak kezelése tekintetében jövőben szorosan tartsa magát a hivatolt rendeletben foglalt utasitásokhoz, és figyelemmel legyen arra is, hogy az ott előirt rendelkezések az alsóbbfoku hatóság és a betegsegélyző pénztárak részéről szintén szorosan betartassanak. Az elmulasztott előleges vizsgálat megejtése okából nem bocsátkozhatom ugyan az alapszabályok vizsgálatába, de már ez alkalommal szükségesnek találom a nevezett gyárost arra figyelmeztetni, hogy az alapszabályok második §-át a következőleg szövegezze: «A betegsegélyző pénztárnak tagja minden ezen gyárnál alkalmazott, és az 1891. évi XIV. t.-cz. 2. és 3. §-ai szerint biztositásra kötelezett, a mennyiben a munkába lépés, illetőleg a jelen alapszabályok helybenhagyása idejében még nem tagja a gyár székhelyét magában foglaló kerületi vagy ipartestületi betegsegélyző pénztárnak. Azok, a kik a jelen alapszabályok helybenhagyása után alkalmaztatnak a gyárnál, a mennyiben biztositásra kötelezettek s a mennyiben nem tagja valamely, a gyár székhelyét magában foglaló, illetve annak székhelyén levő kerületi, ipartestületi vagy elismert jellegü pénztárnak, szintén tagjaivá válnak ezen betegsegélyző pénztárnak».

Azon betegsegélyző pénztárak tagjai, a melyek nem az 1891. évi XIV. t.-cz. értelmében müködnek, a mennyiben az 1884. évi XVII. t.-cz. hatálya alá eső iparral foglalkoznak, az előbb idézett törvény 28. §-ában fölsorolt pénztárak valamelyikébe is kötelesek belépni.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 36,450. sz. határozata:

Az u—i betegsegélyző és temetkezési egyletnek, a czim által a belügyminiszter miniszterelnök urhoz felterjesztett, a nevezett miniszter ur által pedig illetékes intézkedés végett hozzám áttett kérvényét, melyben a nevezett egyletet az 1891. évi XIV. t.-cz. szerint elismert jellegü pénztárak sorába felvétetni kéri, a vonatkozó iratokkal együtt a következő értesitéssel küldöm vissza a czimnek: Mindenekelőtt megjegyzem. hogy téves a nevezett egylet kérvényében foglalt azon feltevés, mintha az egylet, a hivatolt törvény 89. §-a értelmében átalakulni volna köteles; téves pedig ezen feltevés azért, mert ezen törvényszakasz szerint csak azon pénztárak tartoznak ezen törvény határozmányainak megfelelően alapszabályaikat módositani, mely pénztárak az 1891. évi XIV. t.-cz. értelmében óhajtanak működni. A mennyiben tehát a nevezett egylet a jelenlegi alapszabályok alapján kiván tovább működni, e tekintetben részemről észrevételt nem tehetnék, mely esetben azonban nevezett egyletet a következőkre kivánom figyelmeztetni: — Ha az egyletnek oly tagja van, ki az 1891. évi XIV. t.-cz. szerint, valamely, az ezen törvény 28. §-ában fölsorolt pénztárhoz köteles belépni, az ezen egyletbe lépés által az emlitett kötelezettség alól felmentve nincs, s igy ezen tag kettős járulékkal lesz terhelve, mert egyrészt a szóban forgó egylethez, másrészt pedig az 1891. évi XIV. t.-cz. 28. §-a alatt felsorolt valamely pénztárhoz [illegible]sz köteles járulékot fizetni. Nehogy tehát az ily alkalmazott kétszeres járu[illegible]fizetés kötelességének legyen kitéve, a jelenlegi alapszabályok 3. §-ában

világosan kimondandó lesz az, hogy ez egyletnek nem lehet tagja az, ki az 1891. évi XIV. t.-cz. 28. §. alatt felsorolt valamely pénztárhoz belépni köteles. Az ilykép módositandó alapszabályok jóváhagyás végett a belügyminiszteriumhoz terjesztendők fel.

Az oly gyári, vállalati vagy ipartestületi és magánegyesülés utján létrejött segélypénztárak tagjai, melyek az 1891. évi XIV. t.-cz. 88. és 89. §-ai értelmében alapszabályaik jóváhagyása iránt kellő időben folyamodtak, csak az esetre kötelezhetők a kerületi pénztárba való belépésre, ha az alapszabályok jóváhagyása végleg megtagadtatott.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1882. évi 77,366. sz. határozata:

Felhivom a város tanácsát, utasitsa az elsőfoku iparhatóság utján az ottani kerületi pénztár igazgatóságát, hogy a területén létező gyári, vállalati, ipartestületi és magánegyesülés utján létesült oly pénztárak tagjait, mely pénztárak a hivatolt törvény 88. és 89. §-a rendelkezései szerint alapszabályaiknak jóváhagyása iránt kellő időben folyamodtak, egyelőre a kerületi pénztárhoz való kötelező belépésre ne szoritsa, hanem ezekre nézve várja be, mig az illető pénztár alapszabályai jóbáhagyattak, vagy pedig azok jóváhagyása általam végleg megtagadtatott, s ennek eredményéhez képest, az illető tagokat a belépési kötelezettség alól mentse fel, vagy pedig azokat a kerületi pénztárba való belépésre kötelezze.

A mezőgazdasági gép- és mühelytelepek alkalmazottai, a kerületi betegsegélyző pénztárba belépni nem tartoznak.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 42,666. sz. határozata:

A gróf K. A. örököseinek uradalmi gép- és műhelyvezetősége által előterjesztett kérelem folytán, folyamodóval való közlés végett értesitem az alispán urat, hogy miután az emlitett gép- és műhelytelep, az illetékes község igazolása szerint iparszerüleg — vagyis idegenek részére — nem dolgozik, s mint ilyen az 1884. évi XVII. t.-cz. 183. §-ában megállapitott mezőgazdasági gép- és mühelytelepek közé tartozik, ezen telep alkalmazottjai az 1891. évi XIV. t.-cz. 2. §-ának *a)* pontja értelmében a kerületi betegsegélyző pénztárba annál kevésbé tartoznak belépni, mert az emlitett műhelyvezetőség állitása szerint, betegségük tartama alatt is a munkabér részükre minden levonás nélkül kiszolgáltattatik.

A takarékpénztári alkalmazottakra az 1891. évi XIV. t.-cz. határozmányai kiterjednek.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 14,286. sz. határozata:

A beszterczebányai kerületi betegsegélyző-pénztár mellékelt kérvényében kérdést intézett hozzám az iránt, vajjon a takarékpénztári intézetek azon tisztviselői, kik napi 4 frtnál kisebb fizetést élveznek, kötelezendők-e az illetékes kerületi, illetőleg az 1891. évi XIV. t.-cz. 28. §-ában emlitett valamely betegsegélyző-pénztárba való belépésre? Felhivom alispán urat, értesitse a nevezett pénztárt, hogy miután a takarékpénztárak üzletköre az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 259. §-ának 2. pontja alá esik s ugyanezen t.-cz. 6. §-a, illetve az 1884. évi XVII. t.-cz. 1. §-a értelmében a kereskedés is az ipar-

törvény rendelkezése alá tartozik, mint az egyébként hivatali elődöm 1891. évi junius 5-én 32,117. sz. a. kelt körrendeletben ki is jelentette, kétségtelen, hogy a takarékpénztárak működése ipari működésnek s alkalmazottaik ipari alkalmazottaknak tekintendők, következésképen rájuk, a mennyiben évi fizetésük 1200 frtnál, vagy napi fizetésük illetve bérük 4 frtnál csekélyebb, az 1891. évi XIV. t.-cz. vonatkozó rendelkezései, ha csak az idézett törvény 6. §-ában érintett körülmény fenn nem forog, szintén alkalmazást nyernek.

A biztositási intézetek alkalmazottaira az 1891. évi XIV. t.-cz. határozmányai kiterjednek.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 75,700. sz. határozata:

A. L. Henrik kassai lakos, mint a Gresham biztositó társaság vezérügynöke ellen, alkalmazottjainak a kerületi betegsegélyző-pénztárba való bejelentésének elmulasztása miatt inditott ügyben, a tanács részéről f. évi augusztus hó 31-én 78. szám alatt hozott és az elsőfoku iparhatósági itéletet megváltoztató másodfoku iparhatósági itéletet, mely vádlottat a terhére rótt és az 1891. évi XIV. t.-cz.-be ütköző kihágás és annak következményei alól felmentette, a kassai kerületi betegsegélyző-pénztár által törvényes határidőben közbevetett felebbezése következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku iparhatósági itéletet megváltoztatom, és az elsőfoku iparhatósági itéletet, mely vádlottat az idézett törvény 26. §-ába ütköző kihágás miatt, ugyanazon törvény 83. §-ának *a)* pontja alapján pénzbüntetésre, behajthatlansága esetén elzárásra itélte, érdemileg érvényre emelem, mert a biztositási üzlet, mint kereskedelmi iparág, az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 6. §-a szerint az ipartörvény, és igy az 1892. évi XIV. t.-cz. 2. §-ának *a)* pontja értelmében ezen törvénynek rendelkezései alá is tartozik. A kiszabott büntetést azonban, tekintettel panaszlottnak jóhiszemüségére, 5 forintra, s ennek behajthatatlansága esetében 1 napi elzárásra ezennel leszállitom.

Az épitőiparnál foglalkoztatott napszámosok alkalmazása 8 napnál tovább tartván, ezeknek betegsegélyző pénztárhoz kell tartozniok.

A m. kir. keresk. miniszternek 1893. évi 24,654. sz. határozata:

A budapesti ker. betegsegélyző pénztár igazgatóságának közvetlenül hozzám intézett felterjesztéséből értesültem arról, hogy a budapesti épitőmesterek, kőmives-, kőfaragó- és ácsmesterek ipartestülete, a tagjaihoz intézett körlevélben arra tanitja ki a tagokat, hogy a náluk alkalmazott napszámosokat egy betegsegélyző pénztárba sem tartoznak bejelenteni s ez esetben csak az szükséges, hogy a tagok minden héten a napszámosoknak felvételükkor világosan tudtul adják, hogy csak szombatig, esetleg rövidebb időre vannak felfogadva. Mindenekelőtt megjegyzem, hogy ezen körlevélnek emlitett tartalma nemcsak az 1891. évi XIV. t.-cz. 2. §-ának világos értelmével s humanistikus czélzataival ellenkezik, de ezen, az ipartestület tagjaihoz intézett körlevél már is azt eredményezte, hogy a szóban forgó iparosoknál iparuk körében állandóan alkalmazott napszámosok, mai napig kénytelenek voltak az 1891. évi XIV. t.-cz. által biztositani kivánt betegsegélyezés jótéteményeit nélkülözni. Az 1891. évi XIV. t.-cz. 2. §-ának utolsóelőtti bekezdésében foglalt rendelkezés értelmével szemben, szükségtelennek

látszik annak bizonyitása, mily törvényellenes az ipartestület emlitett kije tése. Mert ha az ipartestület értelmezése helyén való volna, az esetbe munkaadó, ha alkalmazottját 8 napról 8 napra szegődtetné, bármely a mazottját is kivonhatná a segélyezés jótéteményéből, bármily hosszu át állana is nála alkalmazásban. Az emlitett törvényszakasz világos ért szerint minden ipari és gyári alkalmazott, ki a munkaadó iparánál alkalmazva, a kinek egy munkanapra eső fizetése vagy bére 4 frtnál magasabb, biztositásra kötelezettnek tekintendő, ha azon iparosnál való lalkoztatása, illetve alkalmaztatása 8 napnál hosszabb ideig tart, s ezen tositási kötelezettség csak akkor nem áll be, ha az iparos munkaadó a kába álláskor világosan kikötötte, hogy az alkalmazás 8 napnál rövi időre fog terjedni, a mely kikötésnek következése az, hogy a munk 8 nap lefolyása alatt az alkalmazottat az alkalmazásból el is bocs Miután pedig köztudomásu, hogy az épitő-iparhoz tartozó iparosok és kások munkája rendszerint 8 napnál hosszabb ideig tart, s igy az ip körében foglalkoztatott alkalmazottak, tehát az u. n. napszámosok is szerint 8 napnál tovább tartó munkára alkalmaztatnak, ennélfogva az napszámosoknak, ha napi bérük 4 frtnál nem magasabb, az 1891. évi t.-cz. 28. §-ában felsorolt valamely betegsegélyző pénztárhoz kell tartoz s igy ezek irányában a munkaadó mindazon kötelezettségeket tartozik jesiteni, melyek az emlitett törvényben a biztositásra kötelezettek tekin ben a munkaadókra kiszabva vannak.

Községi jegyzők a betegsegélyző pénztári bizalmi férfiui állás elfogadására kötelezhetők.

A m. kir. kereskedelmi miniszter 1894. évi 31,984. sz. határozata

A v—i betegsegélyző pénztár igazgatósága f. évi április 25-én k közvetlenül hozzám intézett folyamodványát azzal küldöm le, hogy a zett pénztárt értesitse a következőkről: A pénztárnak az egyes hatós ellen, kellő támogatás hiánya miatt emelt panaszát, további eljárás tárg azért nem tehettem, mert a folyamodó pénztári igazgatóság e tekint konkrét adatokat fel nem emlitett. A mi a folyamodvány 1. pontjában tett azon kérelmet illeti, hogy a községi jegyzőségek rendeletileg kötel senek, hogy a kerületi pénztár bizalmi férfiui állását elfogadják, erre értesitendő nevezett pénztár igazgatósága, hogy ezen kérelmet nem tam teljesithetőnek. E folyamodvány ugyanezen pontjában foglalt panaszra nézve pedig, hogy némely községi jegyző, ki a bizalmi f állást elfogadta, kötelességének lelkiismeretesen nem tesz eleget, meg zem, hogy ez esetekben a pénztár igazgatóságának kötelessége az bizalmi férfiak ellen erélyesen eljárni, és ha ez czélra nem vezetne, a állásaiktól felmenteni, velük szabályszerüen leszámolni és a mennyibe illetők ezt tenni vonakodnának, ellenük az illetékes hatóságnál a törv lépéseket megtenni. Egyébiránt, nagyrészt a pénztár vezetőségének ta tosságától függ az, hogy a bizalmi férfiak kellő előreláttással választass meg, nehogy később velük nehézségek támadjanak. A folyamodvány 2. jára vonatkozólag, melyben a pénztár azt kéri, hogy V. város tanác pénztár kérvényeinek leggyorsabb elintézésére utasittassék, megjegy hogy a nevezett hatóságnak hivatali kötelessége az ügydarabok mie elintézése, azonban arra nézve, hogy a pénztár beadványai soron intéztessenek el, nyomós ok fenn nem forog. A folyamodvány ugyan

pontjában az iránt is foglaltatik panasz, hogy a bejelentések nem eszközöltetnek; erre nézve megjegyzem, hogy ilyenkor a pénztár kötelessége a kihágást elkövető munkaadót feljelenteni, a ki ez esetben a törvény teljes szigorával fog büntettetni. — A mi a folyamodvány 3. pontjának kérelmét illeti, hogy a v—i kerületi pénztár területén ujabb gyári betegsegélyző pénztárak létesitését ne engedélyezzem, mert ez által a kerületi pénztár fennállásában veszélyeztetnék, erre nézve megjegyzem, hogy felmerülő esetben fenti körülményt megfontolás tárgyává teszem. — A folyamodvány 4. pontjában az iránt tesz javaslatot folyamodó, hogy a pénztári járulékok végrehajtásával a késedelmes munkaadó terhére külön végrehajtási dij számittassék. Ezen javaslat elfogadható nem volt, miután az 1891. évi XIV. t.-cz. 24. §-a előirja, hogy a járulék-hátralékok közigazgatási uton, a közadók módjára hajtatnak be, ennélfogva tehát azok behajtásánál is a végrehajtás rendes szabályai követendők, és külön czimen semminemü összegek be nem hajthatók. Végül a pénztár igazgatósága azon kérelemmel is fordul hozzám, miszerint engedélyezzem, hogy a «Törzs» és «Egyéni főkönyv» mellőzésével, a budapesti kerületi betegsegélyző pénztár által használt «repülő főkönyvi lapokat» használhassa. E kérelem tárgyában nevezett pénztár igazgatósága értesitendő, hogy a «repülő lapok» használatát megengedem. Miután végre a szóban levő folyamodványban az is állittatik, hogy az eljárásra hivatott hatóságoknál a pénztári ügyek elintézésénél nehézségek merülnek fel, felhivom alispán urat, hogy az eljáró hatóságokat lehető gyors eljárásra utasitsa.

A néptanitók a betegsegélyző pénztári dijakat beszedő bizalmi férfiakul, a hol ez a tanitás kára nélkül lehetséges, alkalmazhatók.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1893. évi 5445. sz. határozata:

Az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetén való segélyezéséről szóló 1891. évi XIV. t.-cz. alapján szervezett kerületi betegsegélyző pénztárak székhelye, sokszor távol esik a pénztárhoz tartozó területen lévő egyes községektől. Szükségessé vált tehát, hogy a pénztár székhelyétől távol lakó tagok a járulékokat, az igazgatóság által kijelölendő ott lakó bizalmi személynél fizethessék be, ki is a nála begyült összegeket a kerületi pénztárba szolgáltatná be. A kerületi betegsegélyző pénztárak főleg azon irányban igénylik ily bizalmi személyek közremüködését, hogy a községbeli kisiparosok és kereskedők részéről, az alkalmazottak után fizetendő csekély heti járulékokat, az illető bizalmi személy összegyüjtené, és időközönként, egy vagy két hetenként a kerületi betegsegélyző pénztárhoz beszolgáltatná; esetleg a kerületi pénztár az illető községben megbetegedett tagnak ellenőrzésével s az ezen tagnak járó táppénz kifizetésével is megbizhatná a bizalmi férfit. Minthogy kisebb községekben a néptanitók hivatali kötelességüknek elmulasztása nélkül teljesithetik ezen teendőket s a részükre megállapitandó mérsékelt dijazással javadalmukat gyarapithatnák; ugy a tanitók, mint a betegsegélyző-pénztárak érdekében kivánatos, hogy ott, a hol a tanitás sikerének koczkáztatása nélkül lehetséges, az elemi népiskolák tanitói a kerületi betegsegélyző-pénztárak érdekében közremüködjenek, illetőleg, hogy az emlitett teendők végzését elvállalják. Az egyes tanitók megbizatása iránt majd a kerületi pénztárak igazgatóságai fognak intézkedni, szükséges azonban, hogy felekezeti iskoláknál az illető felekezeti hatóság, az állami és községi

iskoláknál pedig a kir. tanfelügyelő irásbeli engedélyét mutassák fel. Felhivom a tanfelügyelőséget, hogy az előadottakhoz képest a szükséges intézkedést tegye meg, s a tankerületben levő állami és községi elemi iskolai tanitók részére, minden esetben külön állitsa ki az irásbeli engedélyt. Megjegyzem, hogy mindig az illető pénztár igazgatóságának belátásától s a szükség beállásától fog függni, hogy mely községben bizassék meg a tanitó az emlitett teendőkkel. Ugyancsak az igazgatóság fogja megállapitani a dijazás nagyságát a fenforgó körülmények szerint, az elvállalt teendők kisebb vagy nagyobb mérvéhez képest.

A kerületi betegsegélyző pénztárak levelezései a pénztári bizalmi férfiakkal, orvosokkal és községi elöljáróságokkal portómentesek.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 70,500. sz. határozata:

Az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetén való segélyezéséről szóló 1891. évi XIV. t.-cz. alapján megalakult kerületi betegsegélyző pénztárak levelezéseire, 1893. évi január hó 23-án kelt 90,508/92. sz. rendeletemmel (P. és T. R. T. 1893. évi 11. sz.) engedélyezett portómentességet kiterjesztem: 1. A kerületi betegsegélyző pénztár által bizalmi férfiaihoz és orvosaihoz intézett, nyilt lapokon és e czélra a ker. betegsegélyző pénztárak által egyetértve előállitott nyomtatványokon szerkesztett közönséges (nem ajánlott) értesitésekre, ha azok a czimoldalra előre rányomatott «A.... kerületi betegsegélyző pénztár»-tól jelzéssel, továbbá.... bizalmi férfiaknak,» illetve «.... pénztári orvosoknak» czimirattal, és «Betegsegélyző ügyben portómentes» záradékkal el vannak látva, és ha azokat a kerületi pénztár hetenként egyszer bizonyos meghatározott és a posta- és távirdahivatalnak előre bejelentett napon együttesen adja a postára. 2. A ker. betegsegélyző pénztárak és a községi elöljáróságok közt váltott, továbbá a kerületi betegsegélyző pénztárak által egymás közt váltott közönséges (nem ajánlott) levelekre, ha azok a boriték czimoldalára előre rányomatott «A.... kerületi betegsegélyző pénztártól jelzéssel, továbbá «községi elöljáróságnak», illetve «kerületi betegsegélyző pénztárnak» czimirattal és «Betegsegélyző ügyben portómentes» záradékkal el vannak látva. Egyebekben fent idézett 90,508/92. számu rendeletem határozatai továbbra is érvényben maradnak.

A mennyiben a bizalmi férfiakat választó segélypénztári gyülésre egy érdekelt sem jelennék meg, a hatóság által javaslatba vett egyének megválasztottaknak tekintendők.

A m. kir. kereskedelmi miniszter 1892. évi 39,325. sz. határozata:

Az ottani kerületi betegsegélyző pénztár megalakitása tárgyában kelt jelentésére, melyben előadja czim, hogy a bizalmi férfiak megválasztása czéljából összehivott ülésen az érdekeltek oly kevés számban jelentek volna meg, hogy a bizalmi férfiak megválaszthatók nem voltak, értesitem czimet, hogy az illető elsőfoku iparhatóság részéről mulasztásnak tekintem azt, hogy a szóban forgó gyülés alkalmával a bizalmi férfiak megválasztását meg nem ejtette. A jelentésben hivatolt rendelet 8. §-ának világos rendelkezéséhez képest u. i. tartozott volna az illető iparhatóság a bizalmi férfiakat ajánlatba hozni s igy módjában állott volna az ott megjelenteknek, bármily csekély számban is lettek legyen ezek, a bizalmi férfiak iránt nyilatkozni, illetve

azokat esetleg felkiáltással megválasztani, mig a jelentésben előadottakból azt kell tapasztalnom, hogy az I. foku iparhatóság nemcsak a czélszerü módokat nem kereste a végből, hogy a kerületi betegsegélyző pénztár megalakitásához szükséges ezen első teendő és feladat könnyen megejtessék, hanem e rendeletben világosan előirt teendőt sem teljesitette, mert a bizalmi férfiakat ajánlatba sem hozta. Nehogy tehát a kerületi betegsegélyző pénztárak megalakitása további halasztást szenvedjen, felhivom czimet, utasitsa sürgősen az illető iparhatóságot, hogy pótlólag mielőbb gyülést hivjon egybe, ott hozza javaslatba a bizalmi férfiakat s ezek megválasztását, tekintet nélkül a megjelentek számára, ejtesse meg, s a mennyiben a gyülésre egy érdekelt sem jelennék meg, a hatóság által javaslatba hozni szándékolt bizalmi férfiakat, mint megválasztottakat tekintse s ezeket a hivatolt rendelet 9. §-a értelmében az átlagos napi bér és az alapszabályok megállapitása végett mielőbb ülésre hivja meg. Azon további kérdése tekintetében, vajjon mily intézkedések teendők az esetben, ha a többször hivatolt rendelet 14. §-a értelmében kinevezett igazgatósági és felügyelő bizottsági tagok, ebbeli tisztüket elfogadni vonakodnának, a következőket jegyzem meg. Mindenekelőtt azon reményemnek adok kifejezést, hogy azon iparhatóság, mely a kerületi pénztár megalakitásának fontos teendőjével megbizatott, a kerületi pénztár megalakitása körül kellő tapintattal fog eljárni és e czélból azon férfiakkal, kiket a szóban forgó állásra kinevezni szándékozik, érintkezésbe lépend azon irányban, hogy az illetők a tisztséget elfogadni hajlandók. Ha mindamellett a többször hivatolt rendelet 14. §-ában előrelátott azon eset következnék be, hogy a kinevezett tag tisztségét elfogadni vonakodnék, ezen tag helyett természetesen más lesz kinevezendő.

Oly esetekben, midőn a betegsegélyző pénztár kerülete több iparhatóság területére terjed ki, az 1891. évi XIV. t.-czikkbe ütköző kihágások esetében — az ipartörvény intézkedéseitől eltérőleg, — az illetékességet a pénztár székhelye, nem pedig a kihágás elkövetésének helye határozza meg.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 34,599. sz. határozata:

Az ipari és gyári alkalmazottak betegség esetén való segélyezéséről szóló 1891. évi XIV. t.-cz. 83. §-ába ütköző kihágások miatt tett feljelentések folytán, a mohácsi járás főszolgabirája, mint a mohácsi kerületi betegsegélyző pénztár székhelye szerint illetékes iparhatóság és a baranyavári járás főszolgabirája, mint a kihágás elkövetésének helye szerint illetékes elsőfoku iparhatóság között felmerült illetékességi összeütközés kérdésében kelt felterjesztésére értesitem az alispán urat, hogy e tárgyban 1893. évi október hó 29-én 75,466. sz. a. kelt leiratomban foglalt azon kijelentésemtől, mely szerint az emlitett kihágási ügyekben, noha a munkaadók, kik ellen az eljárás meginditandó, a baranyavári járás területén laknak, az 1891. évi XIV. t.-cz. 78. §-ának *b)* pontja alapján a mohácsi járás főszolgabirája lesz illetékes határozatot, illetve itéletet hozni; a belügy- és igazságügyminiszter urakkal egyetértőleg jelenleg sem térhetek el, és felhivom az alispán urat, hogy ezen illetékességi összeütközés esetében, minthogy az összeütközésben lévő elsőfoku hatóságok az alispán urnak, mint másodfoku hatóság hatásköréhez tartoznak, saját körében határozzon. Fentartandónak találtam idézett kijelentésemet azon indokokból, mert az 1891. évi XIV. t.-cz. 84. §-a határozottan kimondja, miszerint az emlitett törvényben körülirt kihágási esetekben az iparhatóságok ugyanezen törvény XIV. fejezetében megállapitott

hatósághoz, mint azt első helyen idézett rendeletem 3. §-a előirja, hanem közvetlenül az «Országos m. kir. statisztikai hivatalhoz Budapesten» terjesztendők fel. A 77,524/91. számu rendeletemhez képest egybeállitott pénztári számadás és mérleg pedig, ezen rendelet 46. §-ában előirt módon ugyan, de nem egy, hanem két-két példányban mutatandó be az illetékes elsőfoku iparhatóságnak, a mely azután hozzám való felterjesztése iránt intézkedik. A statisztikai kimutatásoknak közvetlenül az orsz. statisztikai hivatalhoz való felterjesztését, az adatok gyorsabb feldolgozása végett tartottam elrendelendőnek; a pénztári számadásnak és mérlegnek két példányban való felterjesztése pedig oly czélból vált szükségessé, mert azoknak egy felülvizsgált és esetleg helyesbitett példánya általam az orsz. statisztikai hivatalnak fog megküldetni, mig a másik példányt saját használatomra visszatartom.

---

b) *Segélyezés.*

A betegsegélyző pénztári tagoknak csak az esetleg 20 hetet meghaladott időn tul tartott gyógykezeltetésekért felmerülő ápolási költségei nyerhetnek az 1875. évi III. t.-cz. rendelkezései szerint fedezetet s igy a 20 heti időtartamon belül kórházilag gyógykezelt betegsegélyző pénztári tagok után ápolási költségek sem az országos vagy törvényhatósági alapokkal, sem illetőségi községekkel vagy magán-személyekkel szemben nem érvényesithetők.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 5703. sz. határozata:

Az 1891. évi XIV. t.-cz. 7. §-a a betegsegélyző pénztárakat arra kötelezi, miszerint beteg tagjaikat — tekintet nélkül azon betegség jellegére, a melyben szenvednek, — ingyen orvosi segélyban és a szükséges gyógykezelésben részesitsék, és a törvény egyáltalában nem jelöl meg egyetlen oly betegséget sem, a melynek gyógykezeltetése alól a betegsegélyző pénztárak felmentve lennének. De különben is a munkásoknak és munkaadóiknak kötelezett együttes anyagi hozzájárulásával fentartott betegsegélyző pénztáraknak egyik lényeges rendeltetését, a tagok szükséges kórházi gyógykezeltetéséből felmerülő költségeknek fedezése is képezvén, a pénztárak tagjai a pénztár fentartásához való anyagi hozzájárulásukért teljesen jogos igénynyel birnak ahhoz, hogy bármily jellegü betegségük eseteiben a pénztár költségén nyerjék szükséges gyógykezeltetésüket. Épen ezért a betegsegélyző-pénztárak tagjai után felmerült s kötelességszerüen az illetékes segélypénztár által fedezendő ápolási költségek érvényesitésénél, a betegek s családjaik vagyoni viszonyai figyelembe nem jöhetnek. A betegsegélyző pénztári tagoknak csak az esetleg husz hetet meghaladott időn tul tartott gyógykezeltetésekért felmerülő ápolási költségei nyerhetnek az 1875. évi III. t.-cz. általános rendelkezései szerint fedezetet, s igy a husz heti időtartamon belül kórházilag gyógykezelt betegsegélyző pénztári tagok után ápolási költségek sem az országos vagy törvényhatósági alapokkal, sem illetőségi községekkel vagy magánszemélyekkel szemben nem érvényesithetők. Egyedüli kivételt az 1891. évi XIV. t.-cz. 26. §-ának rendelkezésébe ütköző mulasztás esete képez, a melynél ipari vagy gyári alkalmazottnak kórházi ápolási költsége, a törvény 27. §-a értelmében a m[illegible]tással terhelt munkaadóra hárítható.

A betegsegélyző pénztárak közkórházakban ápolt tagjaik után felmerült és 20 hétig terjedhető gyógydijakat — tekintet nélkül a betegség nemére — megtériteni tartoznak.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 25,295. sz. határozata:

A H. József és társai kórházi és ápolási költségeinek megtéritése ügyében hozott két alsófoku egybehangzó határozat ellen, az ált. munkás betegsegélyző pénztár által benyujtott felebbezés a közig. bizottság részéről azon kéréssel terjesztetett fel hozzám, elvileg döntenék azon kérdés felett: vajjon a felebbező munkás betegsegélyző pénztár a bujakóros betegségből gyógykezelt tagjai után köteles-e a kórházi gyógydijakat megfizetni vagy nem? Eme kérelme folytán az 1876. évi VI. t.-cz. 59. §-a értelmében a két egybehangzó határozattal különben már végérvényesen elintézettnek tekinthető s további felebbezés tárgyát nem képezhető ezen ügyet, az 1886. évi XXI. t.-cz. 10. §-ában biztositott jogomnak kivételes alkalmazásával ezuttal felülvizsgálván, az ezen ügyben hozott határozatokat indokainál fogva helyeseknek és igy érvényben hagyandóknak találtam. Habár eme kijelentésemmel az elvi kérdésre utalt azon kérdés: vajjon a betegsegélyző pénztárak a bujakóros tagjai kórházi gyógykezeltetéseért felmerülő ápolási költségeket kötelesek-e megfizetni vagy nem? lényegében már is megoldottnak tekinthető, mindazonáltal a betegsegélyző pénztár fizetéskötelezettsége jogosult voltának bővebb indoklásául, czélszerünek tartom a közlemény visszaküldése mellett a következőket közölni: A betegsegélyző pénztárak fentartásához kötelezett arányában anyagilag hozzájáruló munkások, illetve ipari és gyári alkalmazottak, a segélypénztárral szemben feltétlenül jogos igénynyel birnak ahhoz, hogy bármily jellegü betegségük eseteiben mindig a pénztár költségén nyerjék szükséges gyógykezeltetésüket. Ezen igényüket az 1891. évi XIV. t.-cz. 7. §-ának rendelkezései határozottan biztositják is. Mert a most idézett törvényczikk a betegsegélyző pénztárakat beteg tagjaiknak ingyen orvosi segélyben és szükséges gyógyezeltetésben való részesitésére általánosságban, bármely kivételnek kizárásával kötelezi, s egyáltalában egyetlen oly betegséget sem jelöl meg, a melynek gyógykezeltetési kötelezettsége alól a betegsegélyző pénztárak felmenthetők lennének. A törvénynek 9. §-a, a melyen az ált. munkásbetegsegélyző pénztár alapszabályainak 19. §-a nyugszik s a melyre a nevezett segélyző pénztár felebbezését, helyesebben panaszát alapitja, a segélypénztárakat a törvényben megjelölt különleges esetekben, a beteg tagoktól csupán a segélypénznek mint a törvény 7. §-ában felsorolt segélyeszközök egyikének, s nem egyszersmind a szükséges orvosi vagy kórházi gyógykezelésnek is megvonására is jogositja, a mely segélypénz a törvény 12. §-ának rendelkezései szerint a kórházi teljes ellátásban részesülő pénztári tagoknak különben sem nyujtható. Az ipari és gyári alkalmazottakhoz tartozó betegsegélyző pénztári tagoknak szükséges kórházi gyógykezeltetéséből felmerülő ápolási költségeket tehát, a törvényben meghatározott 20 hét tartamáig, mindenkor az illetékes betegsegélyző pénztárak tartoznak fedezni. Fedezik arra való tekintet nélkül, hogy a pénztári tagok rendes betegségből avagy bujakór, trachoma, elmebaj vagy bármily jellegü járványos és ragadós betegségből gyógykezeltetnek. A kórházi ápolást szükségessé tevő utóbbi betegedési esetekben, a törvény 12. §-ának rendelkezéseiből folyólag a betegsegélyző pénztárak kötelesek tagjaikat saját költségükön kórházba küldeni, s ekkor a jelentkező betegeket az illetékes segélypénztárak terhére a kórházak is kötelesek felvenni, és pedig a nélkül, hogy a betegek a segélypénztárak kórházba rendelő utalványaival birnak-e vagy sem? Mert ily betegek a közegészségügy rendezéséről szóló törvény ren-

delkezései értelmében közegészségi és egészségrendőri szempontokból még hatóságilag is kórházba rendelhetők. Mindezek szerint a betegsegélyző pénztári tagok kórházi ápolási költségei nem az 1875. évi III. t.-czikknek ált. rendelkezései, hanem az 1891. évi XIV. t.-cz. értelmében lévén fedezendők, ezek ápolási költségeinek fedezésénél a betegek és családtagjainak vagyoni viszonyai figyelem, illetve tárgyalás alapját nem is képezhetik. S éppen ezért a betegsegélyző pénztári tagoknak 20 hét tartamán belül teljesitett kórházi gyógykezeltetéséből származó ápolási költségeivel, sem az orsz. alapok, sem az államkincstár, sem a törvényhatóságok vagy községek, sem pedig az 1891. évi XIV. t.-cz. 26. §-ába ütközött mulasztás folytán ily költségek megtéritésének kötelezettségében elmarasztalható munkaadón kivül más magánszemélyek meg nem terhelhetők.

A külföldön tartózkodó betegsegélyző pénztári tag után fölmerült ápolási költségek fedezésére az illető külföldi kórháznak a tagot megillető segélyösszegre jogos igénye van.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 7146. sz. határozata: Hivatkozással a soproni kerületi betegsegélyző pénztár igazgatóságának K. J.-re vonatkozólag felterjesztett azon kérdésére: vajjon köteles-e az 1891. évi XIV. t.-cz. alapján müködő bármely kerületi betegsegélyző pénztár azon tagja után, a ki a magyar korona országai területéről eltávozott, s más államterületen tartózkodik, alapszabályaiban meghatározott segélyt kiszolgáltatni, vagyis a kórházi ápolási kötségeket azon esetben megtériteni, ha az ilyen pénztári tag az utolsó befizetéstől számitandó 4 hét lejárta előtt más állam területén tartózkodik és megbetegszik, vagy azonnal megszüntnek tekinthető-e ily esetben a tagnak tagsági joga, mihelyt az illető tag Magyarország területéről más állam területére távozik s ezen körülmény a pénztár tudomásául jut, — felhivom a czimet, miszerint a nevezett pénztár igazgatóságát a következőkről értesitse. A felvetett kérdés megoldásánál különbség teendő azon esetek közt, midőn a távozó tag a biztositásra kötelezett foglalkozásból kilépve, oly foglalkozásra, mely őt valamely elismert pénztárhoz való belépésre nem kötelezi, átlépett, és a magyar korona országaiban maradt, vagy kilépve valamely biztositásra kötelezett foglalkozásból, az ország területéről távozott, és azon eset közt, midőn a pénztári tag keresethiány miatt, bárhol tartózkodjék is az, nem képes a tagsági dijakat fizetni. Az első esetben az idézett törvény 33. §-ának második bekezdése értelmében az illető addig marad a pénztár tagja, mig a magyar korona országaiban tartózkodik és a tagdijakat fizeti, és csak akkor szünik meg tagsága, ha vagy külföldre távozik, vagy a járulékokat négy egymásra következő héten át befizetni elmulasztja. A második esetben pedig a keresetképtelen tag, tartózkodjék bárhol is, tagsági jogait a törvény 25. §-a szerint az utolsó befizetéstől számitva, még hat hétig élvezi. Ezen utóbbi esetben nem volna méltányos a magyarországi iparnál alkalmazottat azért, mert szomszéd- vagy más állam területére talán munkakeresés végett átlépett, azonnal betegsegélyezésre való igényétől megfosztani, mely irányban az idézett törvényszakasz sem tesz különbséget, és csak a törvény szelleme, mely a munkások életének és testi épségének kimélését tüzi ki feladatául, ily különböztetésre nem jogosit. Ennélfogva a kérdéses konkrét esetben mindenekelőtt megállapitandó lészen, vajjon K. J., a soproni kerületi pénztár tagja, munkakeresés végett ment-e Radkersburgba és valjon ott tényl[illegible] munkanélkül volt-e. melv

esetben tagsági jogait még hat hétig élvezni jogositva maradt volna. Egészen más kérdés az, hogy az emlitett esetben a soproni kerületi pénztár a nevezett tagja számára a kórházi ápolási költségeket megtériteni köteles-e? A többször idézett törvény 7. §-a szerint a betegsegélyző pénztár megbetegedett tagjának csak az emlitett szakaszban, illetve alapszabályaiban körülirt segélyezést kell nyujtania és erre a tagnak fentemlitett idő alatt igénye fenn van tartva. A 12. §. értelmében a pénztár van jogositva az ott körülirt megszoritások alatt kórházi teljes ellátást nyujtani, a kórházi ápolási dijakat csak az esetben köteles tehát megtériteni, ha a pénztár megbetegedett tagját maga a kórházba helyezte el. Más esetben a pénztár csak tagja irányában tartozik a segélyösszeggel, a mi azonban ki nem zárja azt, hogy ezen segélyösszegre sürgős szükség esetén a betegápoló kórház jogos igényt ne támaszthasson.

A kereskedelmi alkalmazottaknak hat hétig, a mig t. i. alkalmazójuktól fizetésüket huzzák, táppénzre igényük nincs.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 38,925. sz. határozata:

A budapesti kereskedelmi betegápoló-egylet közvetlenül hozzám intézett beadványában kérdést intézvén az iránt, vajjon az 1891. évi XIV. t.-cz. szerint biztositásra kötelezett azon kereskedelmi alkalmazott, a ki megbetegedése esetében a kereskedelmi törvény 56. §-a szerint, hat heti időtartamra fizetést és ellátást huz főnökétől, jogositva van-e az ingyenes gyógykezelésben, a gyógyszerek és gyógyászati segédeszközök ingyenes igénybevételén felül, még táppénzt is igényelni az egylettől. Felhivom a tanácsot, értesitse nevezett egyletet a következőkről: Minthogy a hivatolt törvény 7. §-ának *c*) pontja a táppénz- nyujtás kötelezettséget csak az esetre irja elő, ha a betegség keresetképtelenséggel jár, s az csakis a keresetképtelenség tartamára nyujtandó, ennélfogva azon kereskedelmi alkalmazott, a kinek fizetési és tartási igénye a kereskedelmi törvény alapján betegsége esetén is kijár, azon időre, mig ezen fizetést élvezi, a betegsegélyző pénztártól táppénzt nem követelhet, mert az illető ezen idő alatt keresetképtelennek nem tekinthető, és mert továbbá a hivatolt törvény 8. §-a szerint, a mely a 7. §-nál nagyobb mérvü segélyzést is megenged, nem terjeszthető ki a táppénz nyujtása oly esetekre, midőn az illető beteg nem keresetképtelen, mert fizetést élvez.

A betegsegélyző pénztárak nem magyar honos tagjaik után is, közkórházaknak a magyar honosokra nézve megállapitott dijakat fizetik.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 40,103. sz. határozata:

A városi tanácsot a következőkről értesitem:

1. Ha a pénztári tag pénztári orvos utalványával vétetett fel a kórházba, ugy a pénztár köteles az ápolási költséget megtériteni, mert egyedül az orvos lehet hivatva arra, hogy megitélje, vajjon forog-e fenn kórházi ápolás szüksége vagy sem? Ennélfogva a pozsonyi kerületi pénztár alapszabályainak (14. §.) rendelkezése, mely szerint a kórházi költségek csak az esetben térittetnek meg, ha a tag a pénztári orvos és igazgatóság által kiállitott utalvány alapján vétetett fel a kórházba, a fentiek értelmében annál inkább módositandó lesz, mert a kórházzal, mint közintézménynyel szemben a pénz-

pénztár igazgatóságának természetesen
orvosokat oda utasitsa, miszerint, ha
rről esetről-esetre az igazgatóságnak

t arról, hogy f. évi február hó 20-án
i országos kórház igazgatóját utasi-
nak a nevezett kórházban gyógy-
ojai után is, a pénztárak terhére a
alacsonyabb napi ápolási dijakat

. határozmánya szerint, a beteg-
esetén a törvényszerü segélye-
mei között pedig különbség nem
betegek és bujakórosok kórházi
írozmányainak keretén belül, a
a pénztár orvosa vagy köz-
ít rendelte el.

laggal birók magasabb táppénz-
sitva határozni.

évi 46,154. sz. határozata:
sületi betegsegélyző pénz-
melyben utasitani kivánja
éreket olykép módositsa,
elelően többféle átlagok
tagok felvételénél csak a
elhivással küldöm meg
relmét figyelembe vehe-
ok felvételében a kért
s a járulékok alapját
saját pénztára s nem
l. Megjegyzem egyéb-
si viszonyai tényleg
tárban is a valóság-
leti pénztár kebelé-
nagyobb fizetéssel
irányban az alap-
ivatva, melyet ez

nzre igényt nem

sz. határozata:
zzám intézett
t.-cz. szerint
gbetegedése
mra fizetést
kezelésen, a

gyógyszerek és gyógyászati segédeszközök ingyenes igénybevételén felül még táppénzt is igényelni, felhivom a tanácsot, értesitse a nevezett egyletet a következőkről: Minthogy a hivatolt törvény 7. §-ának *c*) pontja a táppénz nyujtás kötelezettségét csak az esetre irja elő, ha a betegség keresetképtelenséggel jár, s az csakis a keresetképtelenség tartamára jár; ennélfogva az a kereskedelmi alkalmazott, a kinek fizetési és tartási igénye a kereskedelmi törvény alapján betegsége esetén is kijár, azon időre, mig ezt a fizetést élvezi, a betegsegélyző pénztártól táppénzt nem követelhet, mert az illető ezen idő alatt keresetképtelennek nem tekinthető és mert továbbá a hivatolt törvény 8. §-a szerint, mely 7. §-nál nagyobbmérvü segélyezést is megenged, nem terjeszthető ki a táppénz nyujtása tekintetében oly esetekre, midőn az illető beteg nem keresetképtelen, mert fizetést élvez.

Oly a segélypénztári tagságra kötelezett egyén, ki foglalkozásából kilépve önként megmaradt a pénztár tagja, de keresethiányból a tagsági dijat fizetni nem képes, temetkezési segélyben akkor részesül, ha az utolsó tagdij lefizetésétől számitott hat héten belül hal meg, vagy ha ezen hat héten belül megbetegedve, elhalálozása a 20 heti segélyzés tartama alatt következik be.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 12,167. sz. határozata:

A pozsonyi kerületi betegsegélyző pénztár igazgatóságának a temetkezési segély kiszolgáltatása tárgyában felterjesztett kérelmére, a folyamodó igazgatósággal való közlés végett a város tanácsát következőkről értesitem: Miután egyrészt az 1891. évi XIV. t.-cz. 7. §-ának határozmánya szerint, az ezen szakaszban felsorolt segélyezések a pénztár tagjainak nyujtandók; ennélfogva a temetkezési segély akkor fizetendő ki, ha az elhunyt egyén a pénztár tagja volt, illetve a pénztártól ellátásban részesült, miután másrészt az idézett törvény 25. §-a szerint azon pénztári tagok, kik keresethiány miatt a legcsekélyebb tagsági dijat sem képesek megfizetni, tagsági jogaikat az utolsó befizetéstől számitva még hat hétig élvezik, ennélfogva az ezen tagok után esedékes temetkezési segély akkor fizetendő ki, ha a tag az utolsó tagsági dij befizetésétől számitott hat héten belül hal meg, vagy ha ezen hat héten belül megbetegedvén, a pénztár őt a megbetegedéstől számitva, ujólag esetleg 20 hétig terjedő segélyezésben részesiti, ha az elhalálozás ezen segélyezés tartama alatt következik be. A fentiekben kifejtett elvnél fogva tehát világos, hogy a folyamodványban felhozott konkrét esetben Füszek Mátyás a temetkezési segélyre nem tarthat igényt, miután tagsági jogai a huszheti segélyezés lejártával teljesen megszüntek.

10. Vasárnapi munkaszünet.

Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t.-cz. alapján kiadott szabályzat azon iparnemekre nézve, a melyeknél az ipari munka a szabályzatban foglalt módozatok mellett vasárnap és Szent István király napján is végezhető.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 14,837. sz. általános rendelete:

Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t.-cz. 3. §-a alapján 1891. évi julius hó 1-én 37,892. sz. a. kiadott rendeletem I., II., III., IV., V., VI. pontjai alatt foglalt határozmányoknak hatályon kivül helyezésével, az időközben szerzett tapasztalatok alapján azon iparnemeket, melyeknél az ipari munka az alább előadott módozatok mellett vasárnapokon, valamint Szent-István király napján is végezhető lesz, a belügyminiszterium vezetésével megbizott miniszterelnök és a földmivelésügyi miniszter urral, illetve a horvát-szlavon-dalmát bán urral egyetértőleg, a következőleg szabályozom.

Végezhető lesz az ipari munka:

I. mert az üzem félbeszakitása lehetetlen

1. az agyag-, porczellán-, majolika- és kőedényiparnál, nemkülönben a mész-, fősz-, cement- és téglaégető iparnál — kizárólag az égetési munkák;

2. a bőriparnál a kavarási és bőrforgatási ipari munkák, de csak legfeljebb délelőtt 9 óráig;

3. a czukoriparnál a czukorgyártással és finomitással járó munkák;

4. az eczetiparnál a feltöltési és az erjedési műveletek körül végzendő ipari munka;

5. a fehéritési iparnál a chlorozási és lugzási munkák, legfeljebb dél előtti 10 óráig;

6. a kenderáztatási iparnál;

7. a keményitő iparnál;

8. a kőolajfinomitó iparnál azon ipari munkarész, mely a végzendő művelet természeténél fogva félbeszakitást nem tür;

9. a légszesziparnál kizárólag a légszesz előállitására, a lámpák meggyujtására és eloltására szükséges ipari munka;

10. a malmoknál az őrlési művelet;

11. a kertészi iparnál a termeléssel és miveléssel kapcsolatos félbeszakithatatlan és sürgős munka;

12. a papir-, papirpép- és cellulose-iparnál a félbeszakitást nem türő munka;

13. a pótkávé- és katangszáritó iparban ama ipari munka, mely őszszel a répa vagy gyökér feldolgozására és száritására elkerülhetetlenül szükséges;

14. a sajtkészitési iparnál és

15. a szalámi-gyártásnál a félbeszakitást nem türő munka;

16. a selyemiparnál:

a) a selyemgubók beváltásának ideje alatt a selyemgubók átvétele s továbbitása, fojtása és gondozása körüli munkák;

b) a selymérpete-készités általt igényelt munka;

17. a sörfőző-, maláta- és

18. a szeszipar, valamint a szeszfinomitás és élesztőgyártás, nemkülönben az élesztőnek elfuvarozása;

19. a szinnyomásnál és kékfestésnél végzendő ama munkák, melyek a folytonos üzem félbe nem szakithatása miatt szükségesek;

20. a tésztagyártásnál a száritással egybekötött munka déli 12 óráig;

21. az üveggyártásnál, a mennyiben a regenerativ fütőkészülékkel üzetik, a fütési, az üvegolvasztási és üvegfuvási — félbeszakitást nem türő munkák;

22. a vas- és aczél-gyárak üzem-ágainál mindazon munkák, a melyek félbeszakitást nem szenvedhetnek, jelesül a vas- és aczélolvasztó, kavaró, finomitó és csőforrasztó munkák, a hengerelő müvek munkái, az ezekkel kapcsolatban levő és üzemük folytonosságához szükséges összes műhelyek; a gáz- és gőzfejlesztő, szénégető, kokszégető, faaszaló, pörkölő és öntő üzemek, a helyi szállitópályák és egyéb mellékműveletek, valamint berendezések félbeszakitást nem türő munkái;

23. a vegyészeti iparnál az üzem azon egyes műveletei, melyek félbe nem szakithatók, pl. az izzó láng- és olvasztó kemenczéknél, ólomkamrák és retortáknál folyó munkák stb.;

24. a villamos erőt, illetve áramot előállitó telepeknél előforduló ipari munka;

25. a zománczozott vasedényiparnál az olvasztási, égetési és ónégetési munkák;

26. borkereskedőknél. illetve raktároknál és pinczészetnél a házilag végzendő sürgős javitási munkák;

II. mert a fogyasztó közönség igényei a folytonos üzemben tartást megkövetelik.

A) Vasárnapokon, és pedig

1. egész napon át:

a) a czukrász és mézeskalácsos iparnál;

b) a nyomdaiparnál a halasztást nem türő állami és hatósági nyomtatványok, szinlapok, műsorok, gyászjelentések előállitása és széthordása;

c) hirlapok elárusitása és széthordása;

d) a szódaviz gyártása, elárusitása és házhoz szállitása;

e) fürdőintézeteknél,

f) lakásoknak sürgős átalakitásánál a szükséges munkák, azonban csak a hatóságilag szabályozott költözködési időszakokban, valamint az ezeket megelőző és követő egy-egy hétben;

g) kenyér, péksütemény, tej és gyümölcs árusitása és házhoz szállitása;

h) természetes virágok árusitása;

i) a szálloda, vendéglő, sör-, pálinka- és bormérő, kávéház és kávémérő iparoknál, ideértve a házhoz szóló megrendeléseket is, vagy az ily üzletekben szokásos bármily étel vagy ital kiszolgáltatását;

k) bucsukon és ájtatosságra szolgáló egyéb gyülekezeteken, az ugynevezett bucsuczikkeknek, mint pl. imakönyvek, olvasók, viaszgyertyák stb. árusitása;

l) országos vásárok napján az ipari és kereskedelmi elárusitás, és pedig nemcsak a vásártéren, hanem a vásártartó város, illetve község egész területén; ugyancsak országos vásárok alkalmával a szállitás, illetve fuvarozás;

m) a kofák üzlete, a mennyiben az áruk üdülő és mulatóhelyeken, vagy városon, illetve a községen kivül sátrak alatt, vagy valamely szokásos módon állványon, asztalon vagy a földön kirakva árusittatnak;

n) élő állatoknak a szállitási eszközökből való kirakása és hazaszállitása;

lőállitása és árusitása.

ártól 10 kilométernél távolabb
'att nem emlitett minden ipari

yiségben, azontul csak magán-
alkalmából házhoz hiva;

n javitási munkák;
munkák;
llitása;
rnál az elkészités, elárusitás

ontja alatt meg nem neve-
és házhoz szállitás;
delmi és gyári alkalma-

éges anyagok szállitása,

azonban oly városok-
n 4. pont *a)*, *f)* alatt

s szállitás;

3. és a 4. *b) d)*
belől; valamint a
különben a szató-

nka megkezdhető.

ézve, a mennyi-

nél;

érdek, a folyto-

rda- és táv-

gy szállitási

int az illető
elkerülhe-

sság érde-

7. a hordár és targonczás ipar;
8. a temetkezési vállalatok.

IV. Az idézett törvény 3. §-ának *b)* pontja szerint ipari munkát végezhetnek a mondott napokon amaz önálló kisiparosok, kik maguk és pedig segédeik és tanonczaik, valamint más segédmunkások igénybevétele nélkül lakásukon dolgoznak.

V. Ha valamely üzlet állami egyedáruság tárgyát képező czikkek elárusitására fel van jogositva, e mellett más czikkek vételével vagy elárusitásával is foglalkozik, vagy a mely ugyanazon üzlethelyiségben más ipart is gyakorol, az ezen utóbbi üzletkörre nézve ugy az 1891. évi XIII. t.-cz.-nek hatálya, mint a jelen rendelet hatálya alatt áll.

Az egyeduraségi czikkek elárusitására jogositott üzletekben mindazonáltal az ezen árusitásra nézve megengedett időn belül gyufa, szivarkapapir, pipa, pipaszár s közönséges fa- és papirszipkak árusitása is meg van engedve.

VI. A jelen rendeletben az egyes munkákra, illetve műveletekre nézve engedélyezett kivétel csakis azon munkásokra és segédszemélyzetre vonatkozik, mely az illető munkánál, illetve műveletnél tényleg alkalmazva van.

VII. Azon iparnemeknél, melyeknél az ipari munka a fentiek szerint vasárnapokon is végezhető lesz, köteles az illető iparüző az ezen munkánál alkalmazott munkások olyatén felváltásáról gondoskodni, hogy a munkások legalább minden hóban egy teljes, vagy minden két hétben egy félvasárnapon munkaszünetet élvezzenek.

VIII. Az egyes községekre és egyes ipar- és kereskedelmi telepekre nézve általam külön engedélyezett, vagy még engedélyezendő kivételek ezen rendelet által nem érintetnek.

A pálinka a szállodák, vendéglők-, sör-, bor-. kávémérések- és kávéházakban a munkaszünet egész napján is elárusitható.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 29i3. sz. határozata:

Jelentésében előterjesztett kérdésére nézve értesitem a város közönségét, hogy a kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 37,892. számu rendeletének II. 9. pontja alatt felsorolt üzletekben, az azokban eladni szokásos italnemüek (tehát pálinka is) a törvényes munkaszüneti napokon egész nap elárusithatók.

Azon üzletekben, melyekben az 1891. évi XIII. t.-cz. értelmében az elárusitás délelőtt tizenegy óráig vasárnap is szabad; a mennyiben a tulajdonosnak szeszkimérésre jogosultsága van, a mondott határidőig szeszes italok is árusithatók.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3111. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az s—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, W. József szatócs, üzletében a megengedett czikkeken kivül pálinkának is árulása miatt az 1891. évi XIII. t.-cz. 6. §-a alapján 3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán és hivatalból felülvizsgáltatván, megváltoztattatik és miután panaszlottak a tárgyalási jegyzőkönyvbe felvett azon bemondása, hogy a szesz elárusitására rendes engedélylyel bir, az eljárt hatóságok által

dő, és a mennyiben panaszlott
't, ezen czikket vasárnap dél-
a 37,892/91. sz. kereskedelmi
a szóban forgó üzletekből az
onnét a szokásos czikkek,
ély mellett — szeszes italok
:ihágás vádja és annak jog-

a pálinkát vasárnap is eláru-
kár magukkal vihetik.

határozata:
szerint a rendőrkapitány
.ipót vendéglős, pálinká-
kimérése miatt az 1891.
ntetésben, nemfizethetés
›lmerülhető tartásköltsé-
't által közbetett feleb-
›rint P. Lipót mint ven-
eskedelemügyi minisz-
/endéglőkben szokásos
›ndéglőjéből vasárnap
különbséget nem tesz,
vagy esetleg maguk-
›tt kihágás vádja és
nentetik.

ɓ, miután a szódaviz
állitva is árusittatik.

zata:
szerint a kerületi
lix, szódavizgyár
a vevőhöz szál-
ıi alapján 15 frt
api elzárásban,
'ésében marasz-
án felülvizsgál-
; annak jogkö-
ı elárusitása a
ıiszteri rende-
ı üzlet vasár-
›s és az üzlet
›tben, hanem
›gva P. Felix
'a áruba, az
yába ütköző
ıelt vád és

A kizárólagosan pálinkaméréssel foglalkozó üzletek vasárnapi munkaszünete tekintetében, a 37,892/891. sz. kereskedelmi miniszteri rendelet kivételt nem állapit meg, ugy, hogy ezen üzletek a munkaszünet utáni napon reggeli 6 óra előtt fel nem nyithatók.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 3398. sz. határozata:

A főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával R. Henrik pálinkamérő, üzletének a Szent István napot követő reggelen 5 órakor kinyitása s abban a kimérésnek gyakorlása miatt, az 1891. évi XIII. t.-cz. 1. és 6. §-ai alapján 15 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: helybenhagyatik, mert a kizárólagosan pálinkaméréssel foglalkozó üzletek tekintetében a f. évi julius hó 1-én 37,892. sz. a. kelt kereskedelemügyi miniszteri rendelet kivételt nem állapit meg.

Munkaszüneti napon állatoknak kényszervágás czéljából a vágóhidra hajtása, az 1891. évi XIII. t.-czikkbe ütköző cselekményt nem képez.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 385. sz. határozata:

A főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint a ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet módositásával E. Lajos gyáros, a vasárnapi munkaszünet ideje alatt marhának vágóhidra szállitása miatt, az 1891. évi XIII. t.-cz. 1. és 6. §-ai alapján 12 frt pénzbüntetés megfizetésében, nemfizethetés esetén 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megtéritésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik, és panaszlott az ellene emelt vád és jogkövetkezményei alól felmentetik; mert a tehenek levágását kényszerhelyzet tévén szükségessé, a teheneknek e czélból a vágóhidra való szállitása a jelen esetben oly iparszerü foglalkozásnak, illetve ipari munkának nem tekinthető, a melyre a hivatott törvény alkalmazható volna.

A mészárosok, hentesek és kolbászsütők iparánál az előállitás és elárusitás, az 1891. évi 37,892 számu kereskedelmi miniszteri rendelet szerint a vasárnapi munkaszünet ideje alatt délelőtt 11 óráig meg van engedve.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3757. sz. határozata:

A főváros főkapitányának másodfoku itélete, mely szerint az illető ker. kapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával B. József mészáros, a vasárnapi munkaszünet ideje alatt husszállitás miatt az 1891. évi XIII. t.-bz. 1. és 6. §-ai alapján 15 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költség megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik, és panaszlott a terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei terhe alól felmentetik. A kereskedelemügyi miniszter urnak f. évi 37,892. sz. rendelete II. 4. pontja szerint ugyanis, a mészárosok, hentesek és kolbászsütők iparánál az elárusitás a vasárnapi munkaszünet ideje alatt d. e. 11 óráig meg van engedve. Minthogy azonban, tekintettel arra, hogy különben az eladásra jogositott iparos a szüksé-

lott árukat a vevőnek el
'yen át nem adhatná, az
os és az üzlet természete
árusittatik, és a szüksé-
n értendő, a marasztaló
zon cselekménye sulya
sin hust fuvaroztatott,
ndő volt.

**vényre vonatkozó keres-
s ezen pont alatt csakis**

ározata:
szerint a ker. kapi-
y papirkárpit-gyáros
miatt az 1891. évi
egfizetésében, nem-
i és a felmerülhető
z elmarasztalt által
ál fogva helyben-
, hogy kárpitpapir
lott kereskedelem-
y ezen pont alatt

szünet napján dél-

ta:
int a ker. kapi-
edő, Szt. István
onya szállitása
nzbüntetésben,
és a felmerül-
arasztalt által
m, és panasz-
. kelt keres-
zen szállitás,
t, a kihágás

**kül, hogy fát
napi munka-**

a kerületi
ros, fuva-

rozás által, az ipari munkának vasárnapi szünetéről szóló törvény megszegése miatt az 1891. évi XIII. t.-cz. 1. és 6. §-ai alapján 12 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 2 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik, és panaszlott a terhére rótt kihágás vádja és annak jogkövetkezményei terhe alól felmentetik, mert az, hogy faszállitás reggeli 6 óra előtt történt volna, bizonyitva, illetve megállapitva nem lett; panaszlottnak azon cselekménye pedig, hogy terhes szekérrel, anélkül, hogy fát szállitott volna, közlekedett, ipari munkának tekinthető nem lévén, büntethető sem volt.

lasság.

lat.

lendő, hogy abból ne csupán csak
m ugy, hogy a legelő gazdasági
megfelelő növelésére fordittassék.

sz. határozata:
n hagyta a városi képviselő-
te, hogy a tulajdonát képező
néből fedeztessék, illetve a
legelők, melyek eddig az
gyon a város kezelésébe
ottsági határozatot a vár-
részéről közbetett feleb-
i bizottsági határozatot
m, és az utóbbi hatá-
ros kezelésébe vétes-
lt évi april hó 10-én
nek a városi pénztár
s az 1892. évi költ-
tással tartom fenn,
t biztositó módon
éptettessék életbe,
894. évi költség-
ató legyen. Mert
onát, azok mint
ez által a városi
zélzata szerint
nek megfelelő
az ellen, hogy
nyos mérvig
ni törekvése
elhető, hogy
szántóföl-
öl teljesen
ies városi
nek szol-
tassék a

többi osztályok károsításával, a mi pedig eddigelé az eset volt, a midőn ezen, az iratok szerint 1000 kat. holdat jóval meghaladó birtoktest a város pénztárának mit sem jövedelmezett, és csak arra szolgált, hogy a marhatartó közönség állatai után, a fölterjesztett számadások szerint, feltünőleg csekély dijt fizethessen a közönség marhát nem tartó részének rovására. Ennélfogva a folyó évi márczius 19-én 5792. sz. a. kelt alispáni jelentésre, az iratok visszaküldése mellett a vármegye közönségét oly felhivással értesitem, hogy a város közönségét utasitsa, miszerint az eddig más tekintetben is helytelenül kezelt városi legelőknek, a városi pénztár számára lehető s azok értékével helyes arányban álló jövedelmező módon való értékesitése iránt az intézkedéseket mielőbb tegye meg, a mennyiben pedig a legelők szakszerü rendszeres kezelésének életbeléptetése érdekében teendő munkálatok végrehajtásánál netán szakemberre volna szüksége, a ki a helyszini viszonyok alapján utmutatásokat adna, a földmivelési miniszter ur késznek nyilatkozott, hogy egy alkalmas szakerőt a városnak, ha e végből hozzá fordulna, rendelkezésére fog bocsátani.

A telekbirtokosnak a telkére átnyuló és annak légüre fölött létező ágak levágásához joga van és tulajdonával járó ezen jog gyakorlata által birtokháboritást el nem követ.

A m. kir. Curia 1893. évi 5744. sz. határozata:

X. a szomszéd kertjéből az ő telkére átnyuló körtefaágakat levágta. Az e miatt folyamatba tett perben a következő itéletek hozattak: Az első biróság a felperes keresetének helyt adott, s őt a házhoz tartozó kertnek őt illető része, jelesül a peres két körtefának további békés birtokába és használatába az 1802. évi XXII. t.-cz. és az 1807. évi XIII. t.-cz. értelmében visszahelyezte. Mert felperes keresetét arra alapitja, hogy ő alperessel a házhoz tartozó beltelki kertre, illetve annak birtoklására nézve egyezségre lépett, s azt a hivatkozott egyezség s az ahhoz csatolt mérnöki vázlatrajz szerint egymásközt felosztották s ő ennek alapján a neki jutott kertet s az abban lévő gyümölcsfákat egészen 1892. évi ápril haváig békésen és kizárólag birtokában tartotta s haszonélvezte, s ekkor alperes felhasználva az ő távollétét, két körtefájának az ő t. i. alperes kertje felé nyuló ágait levagdalta és ez által a keresethez csatolt becslevél szerint neki 24 frtnyi kárt okozott. Alperes mindezeket beismerte, csupán azzal védekezett, hogy ő nem köteles türni, hogy felperes fáinak az ágai az ő telke fölé nyuljanak. Alperes eme védelme azonban figyelembe nem vehető, mert sommás visszahelyezési perben egyedül a birtoklás jő tekintetbe, melyet alperes maga is elismer. De eltekintve ettől, alperes ellenvetése s védekezése nem is bir kellő alappal, mert a hivatkozott egyezség szerint alperes a felperestől ép a gyümölcsfák miatt és gyümölcsfákért kiegyenlitéseül ugy térmértékben többet kapott, mint nem különben 12 frtot. Alperes tehát beismerése folytán a hivatkozott törvények értelmében marasztalandó s mivel a becslevelet nem kifogásolta, a kártérités is megállapitandó volt. A pozsonyi kir. itélőtábla az elsőbiróságnak itéletét megváltoztatta, a felperest kártérités iránti keresetével elutasitotta. Mert: A felperes kereseti előadása szerint az általa panaszlott birtokháboritást az alperesnek azzal a cselekményével állitja elkövetettnek, hogy az az ő kertjében létező két körtefának az alperes telkére átnyuló ágait önhatalmulag levágta; tekintve azonban, hogy az alperesnek az ő légüre felett létező ágak levágásához joga van és tulajdonával járó ezen jogi gya-

ís tekintve, hogy a kereset sze-
tokolt kert és az abban létező
ra, vagy azoknak őt illető hasz-
olt s ekkép a felperesileg pana-
n szolgálhat; tekintve továbbá,
birtokháboritás által okozott
ozat nem hozható: mindezek-
ntasitani kellett. A m. kir.
helybenhagyta.

**ját legelőjén megfogott, csak
vétségének ismérveit foglalja**

határozata:
mely szerint a t—i járás
ásával, P. J. felső-detre-
ihágás vádja és követ-
ntetett és az e czimen
gyszersmind pedig, a
intézkedés ellen irá-
nlás tartása és itélet
; felebbezés folytán
ész eljárással együtt
; illetékes kir. biró-
azon cselekmény,
tulajdonosnak csak
kiadatása csakis
vétségének tény-
sbiróság illetékes.

**mennyiben az álla-
bás, első sorban
tor vagyontalan-**

:
az x—i járás
K. M., B. G.
és a bünte-
t 85 kr kár-
ek megfize-
lytán felül-
gás M. A.
szerint a
: az eset-
. belügy-
ben csak
aló kellő
tetőjogi

felelősség, a ki a marhák őrizetéről való köteles gondoskodást elmulasztotta ; minthogy tehát a jelen esetben az, hogy a vádbeli mezőrendőri kihágás kit terhel, kellően ki nem fejtetett az eddigiekkel: a jelen másodfoku itélet az elsőfoku itélettel együtt feloldatik, s a fentiek figyelembe vételével uj szabályszerü tárgyalás és a kifejlendőknek megfelelő uj első foku intézkedés rendeltetik el.

Ha valaki a végrehajtásilag határjelzőkül levert czölöpöket azon czélzattal semmisiti meg, hogy az azon határon tul eső idegen földterületet a saját földjéhez elfoglalja, a btkv 407. §-ában meghatározott határjelhamisitás vétségét követi el.

A m. kir. Curia 1891. évi 28,816. sz. határozata:

A veszprémi kir. törvényszék B. G. földmivest a btkv 407. §-ába ütköző határjelhamisitás vétsége és az ezzel eszmei bünhalmazatban levő és a btkv 421. §-ába ütköző idegen ingatlan jogtalan elsajátitása vétségében, B. J. 19 éves, apai hatalom alatt álló takácsi lakost, a btkv 407. §-ába ütköző határjelhamisitás vétségében vétkeseknek mondta ki s B. G.-t nyolcz napi fogházra, B. J.-t pedig a btkv 92. §-a alkalmazásával öt forint pénzbüntetésre itélte. Mert: végrehajtási jegyzőkönyvvel, tehát közokirattal van igazolva, hogy azon perből kifolyólag, melyben bizonyos földbirtok tulajdonjoga id. B. G. ellenében B. D. javára lett odaitélve, 1888. évi április hó 26-án a nyertes fél javára birtokba bevezetés történt, mely alkalommal a birói kiküldött a földbirtokot a helyszinén kijelölte s határait jelző czölöpök hivatalos leverése által nyilvánossá tette. Ennek daczára id. B. G. és fia B. J. ezen jelzőczölöpöket a földből kiverték, kihuzkodták és eltüntették. A budapesti kir. itélőtábla és fenti számu határozatával a Curia az első biróság határozatát helyben hagyta.

A birtok vagy jogháboritás által szenvedett magánjogi sérelem, ha azt valamely község, mint erkölcsi testület képviseletére jogosult egyén követi is el, a birói hatáskörbe tartozik.

A m. kir. Curia 1891. évi 7102. sz. határozata:

A másodbiróság végzése megváltoztattatik, a kereset tárgya feletti rendelkezés a birói hatáskörbe tartozónak mondatik ki, s a másodbiróság a pernek érdemben megbirálása végett további szabályszerü eljárásra utasittatik. Indokok: A birtok- vagy jogháboritás által szenvedett magánjogi sérelmeknek orvoslása, a háboritás akár egyesek, akár községek mint erkölcsi testületek, s ezeknek képviseletére jogosult egyén vagy testület határozata alapján követtetik is el, tehát ugy egyesekkel, mint községekkel szemben a birói hatáskörbe tartozik. Ha ugy állana is tehát a dolog, hogy felperes juhai a képviselőtestületnek a község képviseletében tett intézkedése alapján tiltattak el a közlegelőről, az ez által szenvedett jogsérelem orvoslására a birói segély megtagadható nem lenne. A jelen esetben azonban a községi képviselőtestület azon határozat hozatalánál, melynek alapján felperes juhainak a közlegelőn legeltetése állitólag megtiltatott, nem mint közigazgatási hatóság, hanem mint a közlegelő miként használata felett intézkedő testület, vagyis, mint a volt urbéresek és zsellérek megbizottja járt, és minthogy az intézkedési jog a községi képviselőtestület hatáskörébe törvény szerint nem tartozik, járhatott el; ennélfogva annak a kérdésnek eldöntése, hogy a volt

dékessé vált bérösszegeket a csatolt letéti kérvény és postafeladó vevény szerint a lejárat után nehány napra megfizetni akarták, és igy feltünően késedelmes fizetőknek nem tekinthetők, a haszonbérlet csupán a késedelmes fizetés okából meg nem szüntethető.

Sem a bérbeadó, sem a bérlő halála egymagában nem szünteti meg a haszonbérletet ott, hol ez szerződésileg kikötve nincs, és ehhez képest, ha a szerződésben a halál felbontó feltételül ki nem köttetett, sem a bérbeadó, sem a bérlő, sem pedig örököseik nem követelhetik a haszonbérlet megszüntetését egyedül csak azon okból, mert a szerződő felek egyike vagy másika elhalálozott.

A m. kir. Curia 1882. évi 7636. sz. határozata:

Nincs hazai tételes törvény, mely akár a bérbeadó, akár a bérlő halálát egymagában azon okok közé sorolná, melyek a haszonbérletet megszüntetik. A vagyoni jogok és kötelezettségek pedig rendszerint átszállanak az örökösökre s ezen általános szabály alól a haszonbéri szerződés, mely a szerződő felek között vagyonjogi viszonyt állapit meg, sem képez kivételt.

A haszonbérleti szerződésnek az egyik bérlőtársra nézve megszünése nem vonja maga után a szerződésnek a másikra nézve is megszünését.

A m. kir. Curia, 1883. évi 1200. sz. határozata:

Minthogy jelen esetben a haszonbéri szerződés tárgya, sem az abból folyó jogok és kötelezettségek feloszthatlan dolgot nem képeznek, azon körülmény, hogy az egyik haszonbérlő társra nézve a haszonbéri szerződés megszüntnek volt kimondandó, szükségkép nem vonja maga után, hogy a szerződés a második haszonbérlőtársra nézve is megszüntnek kimondassék, mit figyelembe véve, semmi sem állott utjában annak, hogy a szerződés megszüntetése csupán az elsőrendü alperesre szorittassék, és igy ennek ellenében a másodbirósági itélet érintetlenül hagyassék, mig másodrendü alperesre vonatkozólag e részben a másodbirósági itélet megváltoztatásával az elsőbirósági itélet volt helybenhagyandó.

A haszonbérlő nincs jogositva a haszonbérelt földön termett takarmányból és szalmanemüekből természetes uton előállitott trágyát sem a haszonbérlés tartama alatt, sem a haszonbér leteltével elidegeniteni, vagy a haszonbérelt föld területéről elhordani.

A m. kir. Curia 1890. évi 2493. sz. határozata:

A földmivelési gazdászat általános elvei és a gyakorlat szerint, a trágya annak a földterületnek természetes növedékét képezi, melynek terméséből az természetes uton készittetik; a földnek ideiglenes birtokosa, a haszonbérlő tehát nincs jogositva a haszonbérelt földön termett takarmányból és szalmanemüekből természetes uton előállitott trágyát sem a haszonbérlés tartama alatt, sem a haszonbér leteltével elidegeniteni, vagy a haszonbérelt föld területéről elhordani; minthogy pedig felp. alperesektől annak a trágyának értékét követeli, melyet alperesektől bérelt birtokon termelt, azt azonban nem is állitja, hogy a kérdéses trágyát nem természetes, hanem más módon készitette volna, az *A)* alatt csatolt haszonbéri szerződésben pedig

tesen és évenkint egyenlő részletekben szedetnek is be, de a törlesztési évek lejártával végképpen elenyésznek: ezen fentjelzett költségek az emlitett szerződés 3. pontjában felvett s a haszonbérlők által teljesitendőnek elvállalt közterhek közé nem sorozhatók és a bérlő, illetve alperesnek, mint a szerződő haszonbérlő jogutódai, ezek viselésére nem kötelezhetők. Ennélfogva az elsőbirósági itélet megváltoztatásával felperes keresetével elutasitandó volt. Curia: Az itélő táblának itélete felhozott indokainál fogva, valamint azért is helybenhagyatik, mert árvizszabályozási kiadásokból a haszonbérleti birtokra eső hányad a haszonbérbe adó felperesnek oly magántartozását képezi, mely az *A)* alatti haszonbéri szerződés 3. pontja második részében elősorolt azon költségek közé sem sorolható, melyek az alperes haszonbérlők által felperes helyett viselendők, minthogy ily költségekként egyedül olyanok vannak elősorolva, melyek a haszonbérleti jogügylet megkötése folytán, részint mint a jogügylet megkötésével, részint mint jogügylet alapján felperes javára keletkezett jogok biztositásával járó kiadásokat képeznek; ezek közé azonban felperesnek árvizszabályozási hányadbeli tartozása nem tartozik.

---

3. Gazdasági adásvétel.

Földbirtok eladásánál, ha csak a szerződés kifejezetten mást nem mond, a holdanként megállapitott vételár a haszonvehetetlen terület után is fizetendő.

A m. kir. Curia 1882. évi 4261. sz. határozata:

Alperes a vizmedrekért és fenekekért járó 959 frt 44 kr iránti követelés megfizetésében is marasztaltatik. Indokok: Az *A)* alatti adásvevési szerződés szerint alperesek arra kötelezték magukat, hogy a nekik átadott kataszteri felvételben foglalt holdak mennyisége után fogják a holdaknak az ártérben vagy az ártéren kivül való fekvéséhez képest egy 1100□ öles hold után 300 frtjával, ismét egy 1200□ öles hold után 80 frtjával kiszámitandó vételárt megfizetni. A kataszteri fölvételben földadó alá nem eső 16 hold 134□ öl terület is foglaltatik, mely a tagositási térkép szerint 11 egész és $^{993}/_{1000}$ holdat tesz, kétséget nem szenved tehát, hogy ezen 11 egész és $^{993}/_{1000}$ hold is az adásvevés tárgyát képezte és hogy alperesek a *C)* alatti kimutatás szerint az ezen holdmennyiség után 80 frtjával kiszámitott vételárt is tartoztak volna megfizetni, és azon körülmény, miszerint ezen vizmedrekből vagy fenekekből álló terület hasznavehetetlen és a tkjkönyvbe felvéve nincs, őket fizetési kötelezettségektől nem mentheti föl, minthogy a szerződésben ki nem köttetett, hogy a vételár kiszámitásánál ama 11 egész $^{993}/_{1000}$ hold tekintetbe nem vehető.

A birtokba vett földbirtok vételára nem tartható vissza azért, mert vevő a mellékkötelezettségeket nem teljesitette.

A m. kir. Curia 1890. évi 1394. sz. határozata:

A másodbiróság itéletének megváltoztatásával, az elsőbiróság itélete hagyatik helyben különösen azért, mert a vásár tárgyának birtokba vétele által a szerződés teljesedésbe is vétetvén, alp. mint vevő a kikötött vételárt sem tarthatja többé vissza; mert továbbá felperesnek azt az állitását, hogy

lett alperesek azon védekezése birói figyelembe, hogy a rendes termő répamag a fattyurépamagtól nem levén közönségesen megkülönböztethető, ők is R. Salamontól jóhiszemüleg vették és jóhiszemüleg adták a kérdéses áruczikket tovább, tehát felelősséggel felp.-eknek nem ők, hanem R. Salamon tartozik, mert a növénymagkereskedő az általa forgalomba hozott növénymag azonossága és rendes viszonyok közti hozam és tenyészképességéért a vevő irányában felelősséggel tartozik, fenmaradván joguk alp.-eknek a jelen per keretén kivül beigazolandó kárukat, állitólagos magtermelőjük R. Salamon ellen külön per utján érvényesiteni. Az eladás természetéből kifolyó felelősségénél fogva az eladó felelős azon kárért is, mely a mag rossz minőségének tulajdonitható. A szakértők által felp.-nek a 12 hold 65 □ ölnyi területén a mag minőségének hiányossága miatt elmaradt haszna a helyszinén 1883. évi aug. 25-én felvett szemlejegyzőkönyv tanusága szerint összesen 1611 frtban lett megállapitva, ezen összeg azonban, mint elmaradt haszon ezen szakértői becsü alapján azért nem volt föltétlenül megitélhető és a perrendt. 237. §-a értelmében a becslőeskü odaitélendő, mert felp.-nek csak a tiszta, valóságosan elmaradt haszon levén megitélhető, a szakértői szemléről felvett jegyzőkönyvből minden kétséget kizárólag nem tünik ki, hogy a kár megállapitásánál minden beszámitást igénylő tényezők kellő gondos számitásba vétettek volna. A kir. tábla az itéletet helybenhagyta, valamint a kir. Curia is, a kárösszeg megállapitása iránt azonban uj eljárást rendelt el.

Lovaknál a keh és csira oly főhibák, a melyekért, ha azok az átvételtől számitott 30 napon belül az eladott állatokon mutatkoznak, a hazai jogszokás szerint az eladó a vevőnek felelősséggel tartozik.

A m. kir. Curia 1891. évi 7157. sz. határozata:

A bécsi cs. és kir. katonai állatgyógyintézetnél az intézet két tanára mint szakértők által 1889 jun. 7-ik napján kiállitott szemletanusitványokkal, mint közokiratokkal a prts 165. §-a szerint teljes bizonyitó erejüleg bizonyitva van, hogy a felp. által megfigyelés alá bocsátott lovak egyike száraz kehben, másik pedig csirában betegnek találtatott. A tanusitott hibák oly főhibák, a melyekért, ha azok az átvételtől számitott 30 napon belül az eladott állatokon mutatkoznak, a hazai jogszokás szerint az eladó a vevőnek felelősséggel tartozik. Ez alapon a lovak visszavételére és a vételár visszafizetésére alp. feltétlenül volna marasztalandó. Tekintve azonban, hogy alp. azzal védekezik, miszerint az eladáskor határozottan kiköttetett, hogy csak azért vállal felelősséget, ha a lovak nem fuldoklók; tekintve, hogy abbeli állitásának bizonyitása végett hivatkozott tanu vallomásával bizonyitékot nem szolgáltatott, s hogy felp. az állitólagos egyedüli feltétel bizonyitása végett az alp. által neki oda kinált főesküt elfogadta; az elsőbiróság itéletét e részben akként kellett megváltoztatni, hogy eme főeskü letételétől feltételezetten legyen alp. köteles a lovakat felp.-től ennek lakhelyén visszavenni s egyszersmind a vételárt s a beperlés napjától számitott törvényes kamattal visszafizetni, ugy az elsőbiróság indokai szerint igazolt szállitási és megfigyelési költséget felp.-nek megfizetni. Tekintve továbbá, miszerint alp. a lótartási költségre nézve azzal védekezik, hogy felp. a lovakat használta, azokkal dolgoztatott és ennélfogva tartási költséget nem igényelhet, és hogy ebbeli állitásának bizonyitása végett felp.-t a tagadó főesküvel megkinálta, felp. pedig az esküt elfogadta: az elsőbiróság itéletét abban a részben, mely szerint a kérdéses költség felp. pótesküjétől feltételezetten

4. Gazdasági alkalmazottak.

Gazdatiszt ezen állásából kifolyólag nemcsak a gabnakészletnek, hanem a várható termésnek is eladására és arra előlegnek fölvételére is jogositva van.

A m. kir. Curia 1887. évi 6494. sz. határozata:

Alperesek nem vették tagadásba, hogy az *A*) alatti áruszerzési kötést kiállitó M. József, birtokukon a gazdaságot vezető közös gazdatisztjük volt. Ennek folytán nevezett gazdatisztjük őket egyetemlegesen kötelezőleg az általa kezelt birtok gabonatermésére vonatkozólag, gazdatiszti állásánál fogva, nemcsak a gabonakészletnek, hanem a várható gabonatermésnek is eladására és arra előlegnek felvételére jogositottnak tekintendő. A miért is, minthogy az áruszerzési kötés szerint, alperesek nevezett gazdatisztje felperes czégtől az eladott buzatermésre 3000 frt előleget felvett, ezen felvett előlegből pedig, a szállitott buzamennyiség értékének levonásával a számolási okirat tanuságaként 1322 frt 41 kr fedezetlenül maradt, alpereseket ezen fedezetlenül maradt előleg-összegnek és attól a per kezdetétől számitandó 6% késedelmi kamatoknak felperes czég részére egyetemleges megfizetésére kötelezni kellett.

A gazdatiszteket egy félévi fölmondás illeti.

A m. kir. Curia 1886. évi 4886. sz. határozata:

A csatolt okirat szerint alperes felperest 1883. évi junius 1-én bocsájtotta el gazdatiszti szolgálatából, azt azonban, hogy az elbocsájtást szabályszerü felmondás előzte meg, avagy hogy felperes szolgálatát önként hagyta el és a felmondási időre követeléséről lemondott légyen, alperes a per során nem bizonyitotta. Minthogy pedig felperest mint gazdatisztet, ki alperes beismerése szerint is évi 300 frt pénzfizetés és ellátás mellett lett a szolgálatba felvéve, hat havi felmondási idő megilleti, annálfogva tekintve, hogy alperes felperest a mellékelt okirat tanusitása szerint 1883. évi junius havi illetményeire nézve önként kielégitette, a még hátralévő öt hóra az évi fizetésből eső 125 frt, valamint ennek a kereset beadásától számitandó 6% kamata megfizetésére alperest kötelezni kellett, annál inkább, mert azon körülmény, kapott-e felperes időközben szolgálatot vagy sem, alperes kötelezettségén mit sem változtat. Keresetének többi részével pedig felperes azért volt elutasitandó, mert az ellátás a tettleges szolgálattal kapcsolatos javadalmat képez, és igy az a felmondási időre, miután felperes ily szolgálatot eltávozása után alperesnél nem teljesitett, nem igényelhető.

Jövedéki kihágás nem képez oly tényt, a mely miatt a gazdatiszt szolgálatából fölmondás nélkül elbocsátható volna.

A m. kir. Curia 1890. évi 7027. sz. határozata:

A jövedéki kihágás, a melynek fenforgása és mérve különben is csak az illetékes hatóság által állapitható meg, magában véve nem képezvén

két alperes neki megfizetni tartozik. Alperes beismerte azt, hogy a pénzügyőrségi bizottságnál felperest, mint szeszégetőjét bemutatta s vele, mint ilyennel, a szokásos jkvet aláiratta; hogy pedig a javadalmazás a kereset értelmében állapittatott meg, azt bizonyitottnak kell tekinteni alperes abbeli beismerésével, hogy a felperes részéről előterjesztett javadalmazásról csakugyan szó volt, ugy azzal a kijelentésével, hogy ennek folytán a javadalmazás mennyiségének bizonyitására a főesküvel való bizonyitásnak szükséges fenn nem forog. Ily körülmények között a perdöntő kérdés az, hogy mennyi időre szerződött felperes az alperessel? Felperes a felfogadást a szeszégetési idényre kiterjedőnek állitván, ezzel, valamint azzal a körülménynyel szemben, hogy a szeszégetők az egész égetési idényre szoktak felvétetni, alperes ezt nem bizonyitotta s azt, hogy mennyi időre szerződött, elő sem adta. E szerint felperes szolgálati ideje egy szeszégetési idényre terjedvén, alperes az ez időre járó javadalmazást felperesnek megfizetni tartozik, mert azt, hogy felperes a szerződött időre más egyénnel müködött, vagy hogy máshoz saját hibája miatt nem szerződhetett, alperes nem bizonyitotta. A szeszégetési idény 3 hóval számittatott, mert szakértői vélemény szerint ennyi idő esik középszámitás szerint egy idényre, továbbá, mert P. Mór vallomása szerint alperesnél a szeszégetési idény 3 hóig szokott tartani.

Segéd-gazdatiszt szolgálati illetményei iránt inditott ügy elbirálása a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. minisztertanács 1894. évi márczius 11-én hozott határozata:

A kir. miniszterium K. Mór ujfehértói lakosnak Cs. Béla ugyanottani lakos ellen, segéd-gazdatiszti szolgálati illetmények fejében 158 frt és járulékai iránt inditott keresetében a nyiregyházi kir. jbiróság és Szabolcsvármegye alispánja közt felmerült hatásköri összeütközés esetét 1894. évi márczius hó 11. napján tartott tanácsában vizsgálat alá vevén, az 1869. évi IV. t.-cz. 25. §-a alapján a következőképen határozott: a jelen ügy a biróság hatáskörébe tartozik. Indokok: K. Mór, a kit Cs. Béla szegegyházi gazdaságában 1889. évi május hó 1-én segéd-gazdatiszti minőségben havi 20 frt fizetésért és teljes ellátásért két heti felmondási idő kikötése mellett fogadott fel, az 1889. év végén munkaadójával állitólag uj szerződésre lépett, a melynek értelmében előadása szerint őt Cs. Béla a következő egész esztendőre felfogadta és pedig évi 300 frt fizetésért, továbbá havi 15 frt élelmezési és mosatási pénzért. Minthogy azonban Cs. Béla 1890. évi január hó 4-én K. Mórt ennek nézete szerint jogos ok és szabályszerü felmondás nélkül a szolgálatból elbocsátotta: ennélfogva K. Mór három havi felmondási időre járó illetményei és az 1889. évről állitólag hátralékban maradt 35 frt, összesen 158 frt és járulékai iránt keresetet inditott Cs. Béla ellen a nyiregyházi kir. járásbiróságnál. A nevezett kir. járásbiróság 1890. évi 5742. p. számu végzése szerint a közigazgatási hatóságot, a közigazgatási hatóság pedig jelesül: Szabolcsvármegye alispánja, ki a nagykállói járás főszolgabirájának a közigazgatási hatáskört leszállitó 1893. évi 1657. számu határozatát 1893. évi 6682. szám alatt helybenhagyta, a biróságot tartja ez ügyben az eljárásra hivatottnak. Tekintve, hogy K. Mór a járásbirósághoz benyujtott keresetlevelében foglalt előadása s az általa bemutatott okirat szerint segédgazdatisztnek fogadtatott fel Cs. Béla által; tekintve, hogy a szolgálati

közönséget, hogy a területén a tenyésztésre engedélyezett magán-méneket községek szerint irassa össze, a tulajdonosokat pedig kötelezze, hogy köztenyésztésre használt magán ménjeiket a fedeztetési idény tartama alatt havonkint kétszer állatorvos által vizsgáltassák meg. Az állatorvos eme vizsgálatokért a szokásos, esetleg a szabályrendeleti uton megállapitott egyszerü beteg-látogatási dijra tarthat igényt. Végül utasitsa a tulajdonosokat, hogy a ménjeik által fedezett kanczákról rendes jegyzéket vezessenek a végből, hogy a ragadós betegség netáni fellépése esetén könnyen kinyomozható legyen, hogy mely lovak voltak az érintkezés által esetleges befertőztetés veszélyének kitéve.

Az, a ki egy darabban elkülönitve álló birtokán gazdálkodik és apaállatokat is tart, s igy a községi apaállatok tartásában érdekelve nincs, azok beszerzési költségéhez hozzájárulni nem köteles.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 64,904. sz. határozata:

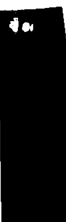
K. vármegye közönségének. A vármegye törvényhatósági bizottságának O.-Sz. község költségvetése fölött hozott határozata, M. A. ó-sz.-i birtokos által közbetett felfolyamodás folytán megfelebbezett részeiben felülvizsgálat alá vétetvén, a felfolyamodás azon részének, mely a költségvetés rendes kiadási rovata 7. tétele s a rendkivüli kiadás 8. t. sz. alatt községi ménmarhák és tenyészállatok fentartására és beszerzésére felvett kiadások s azokhoz való hozzájárulás ellen irányul, a földmivelés-, ipar- és kereskelemügyi m. kir. miniszter ur véleménye alapján hely adatik és a felfolyamodó M. A. a megyebizottsági határozat megváltoztatásával a panaszlott kiadásokhoz való hozzájárulás alól felmentetik. Mert a folyamodó birtokos egy darabban elkülönitve levő birtokán gazdaságilag minden tekintetben önmagáról gondoskodik, külön apaállatokat tart és igy a községi apaállatok beszerzése által érdekelve nincs, azoknak hasznát nem veszi, minélfogva az azok beszerzése által felmerülő költségek viseléséhez, az 1886. évi XXII. t.-cz. 130. §-a értelmében nem kényszerithető. A felfolyamodás többi részeiben ellenben, a megyei számvevői vélemény alapján a megyebizottsági határozat érintetlenül hagyása mellett, elutasittatik. (Ezen elvet az 1894. évi XII. t.-cz. végrehajtása tárgyában, 1894. évi 48,000 sz. a. kiadott rendelet 6. §-a föntartotta.)

Azon mulasztás, hogy valaki a tenyészállatvizsgáló bizottság által kiherélni rendelt ménjét ki nem herélteti, a vonatkozó bizottsági határozat jogerőre emelkedéséig kihágásnak nem minősithető.

A m. kir. belügyminiszter 1892. évi 1478. sz. határozata:

T. vármegye közönségének. A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a k—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával K. Antal, K. Jovan, K. Ferencz, Sch. Lőrincz, B. Kitya. M. Péter és Sz. Jovan, tenyésztésre alkalmatlannak talált ménjeiknek a kitüzött határidőre ki nem herélése miatt, a 29/84. számu szabályrendelet 11. és 12. §-ai alapján 5—5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 1—1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltattak el, az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felül-

;ás
;k ;
;ba
)a-
ré-
ott
az
;és
sz-
is

C) Erdészet.

1. Erdőhasználat.

A futóhomokon és feltétlen erdőtalajon álló erdők, ugy a véderdők felujitásának vagy beerdősitésének ellenőrzése, az erdősitési munkálatoknak elrendelése, valamint a káros legeltetésnek eltiltása, a törvényhatóságok közigazgatási bizottsága és a kir. erdőfelügyelőségek hatáskörébe esvén, azok iránt a szükséges intézkedéseket megtenni kötelesek.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1882. évi 36,016. sz. általános rendelete.

A kincstári erdőkben az egyházi személyeket megillető makkoltatási haszonélvezet személyes szolgalmi jogot képezvén, másra át nem ruházható, illetőleg el nem adható.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1882. évi 40,005. sz. határozata.

A volt urbéresek és zsellérek részére a faizási jog fejében kihasitott erdők csak akkor oszthatók föl, ha az erdők talajának más mivelési módra alkalmas voltát az illetékes hatóság megállapitja.

A m. kir. igazságügyi miniszter 1882. évi 14,778. sz. határozata:

A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszter ur több izben előfordult esetek alkalmából a miatt emelt nálam panaszt, hogy a volt urbéresek és zsellérek a faizási jog megváltása fejében részükre kihasitott közös erdőterületet sok helyütt maguk között egyénenként felosztván, s az urbéri perekben hozott itéletek és egyezségek végrehajtásával megbizott kir. törvényszékek ezen törvényellenes eljárást megakadályozni elmulasztván, az 1871. évi LIII. t.-cz. 32. §-ának világos határozatai ellenére ezen állapotot hitelesitették. Miután a kir. törvényszékek ezen eljárása azon kivül, hogy a most idézett 1871. évi LIII. t.-cz. 32. §-ába ütközik, ellenkezik az 1879. évi XXXI. t.-cz.-nek az erdők fentartásáról és kezeléséről rendelkező 2., 4. illetve 17. §§-aiban foglalt határozataival is, és ezen erdőknek a most idézett törvények értelmében való fentartását és gazdasági kezelését lehetetlenné teszi: figyelmeztetem a törvényszéket, hogy jövőre minden urbéri birtokrendezési itéletben és egyezségben az 1871. évi LIII. t.-cz. 32. §-ára való

hivatkozással határozatilag kimondandó lesz az, hogy a volt urbéresek és zsellérek a faizási jog megváltása fejében az 1871. évi LIII. t.-cz. 25-ik és következő §-ai értelmében kihasitandó erdőterületet maguk között fel nem oszthatván, az erdőt ezután is mint közös vagyont közösen tartoznak kezelni, és hogy annak netaláni felosztása csak akkor válhatik lehetségessé, ha a kérdésben forgó erdő talaja másnemü gazdasági mivelésre (szántóföld, rét, kert vagy szőlő) állandóan alkalmas, mi iránt az illető erdőrendészeti hatóság, illetve a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterium határoz.

Községi erdőkből nagyobb faeladások csakis az illetékes erdészeti bizottságok határozata, illetve a helyben hagyott üzemterv keretében kiállitott favágatási engedély alapján foganatosithatók, és mindig csak nyilvános árverés utján adhatók el.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1882. évi 24,303. sz. határozata.

A községek és volt urbéresek erdeiből 10 évet meghaladó időre való faeladásokra csak a földmivelésügyi miniszter előzetes jóváhagyásával köthető szerződés. Az ily erdőkből a faeladás rendszerint csak 10 évi időre engedélyezhető

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 3596. sz. általános rendelete:

Mindazon esetekben, melyekben a községek és volt urbéres közbirtokosságok által az üzemtervek elkészitésének napjától számitott 10 évet meghaladó időre kötött, fa, vagy más erdőtermény eladására vonatkozó szerződések jóváhagyása kéretik, mint községi vagyont illető kérdést községi háztartási szempontból csak akkor tegye birálat és elintézés tárgyává a vármegye törvényhatósága, ha a szóban forgó eladásra erdőfelügyeleti szempontból az engedély a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterium részéről már megadatott. Emlékezetébe hozom ez alkalommal a törvényhatóságnak a községi erdőségek értékesitése körüli eljárást szabályozó 1882. évi junius 5-én 28,794. sz. a. kibocsátott körrendeletemet, melynek szigoru megtartására ujolag utasitom azzal, miszerint a községek vagyoni érdekeit szem előtt tartva, kiváló figyelemmel legyen arra, hogy a faeladás nyilvános árverés utján és csak előleges becslés s a feltételek előleges jóváhagyása alapján eszközöltessék.

A szövetkezeti erdők csak azon esetben nem esnek az erdőtörvény 17. §-ában előirt rendszeres üzemterv szerinti kezelés kötelezettsége alá, ha azok törvényesen felosztattak s igy a magán erdők közé tartoznak.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 17,503. sz. határozata:

A vármegye törvényhatósági bizottságának határozatát, melyben a vármegye területén levő állami felügyelet alá tartozó erdők állami kezelésbe való átadása kimondatott, M. N. és társai felszólamlása folytán, a földmivelési miniszter ur meghallgatása után felülvizsgálván, helybenhagyom, mert M. N. és társainak az az állitása, hogy a tulajdonukat képező erdőrészletek, mint magán birtokok nem sorozhatók az erdőtörvény 17-ik §-ában emlitett erdők közé, még ha kétségbevonhatlanul beigazolva volna is, akkor sem nyujthatna alapot arra, hogy a kérdéses közgyülési határozat — miként a felebbezők kivánják — megsemmisittessék.

Mert ha
§-a alá
solhatják
ha az ille
jük, mint
esetben a
bezókre r
törvényes
egészen h
mikor sza
kezetből k
nevezett
nevezetes
külön sza

Az ö
közé nem t
üzemterv s

A m
Az i
az utóbbi
dés ügyé
hogy az
melyek a
hagyandó
szakaszáb
haszonélv
törvénybe
ket a ren
lehetne, a
1879. évi
Ezen kör
azon indo
erdők hitb
venni nem
bizományi
ügyeletére
ségének l
Miheztartá
erdők felt
XXXI. t.-c
bizottságn
hogy eze
kötött cse
mében be
minősitess
haladó na
veszélyezt
szempontb
tulajdonos

az erdők tartamos használatának biztositására közigazgatási uton nem kötelezhetők, és hogy az ottani erdészeti bizottság az erdők fentartásának veszélyeztetése nélkül kihasználható faanyagok kihasználásának betiltásától annyival inkább tartózkodjék, minthogy a haszonélvezet szolgalmával terhelt erdőknél, ép ugy mint más a haszonélvezet szolgalmával terhelt dolgoknál is, a szükséges ellenőrzés gyakorlása az állag tulajdonosának kötelességét képezi; és mivel fennálló törvényeink elegendő módot és eszközt nyujtanak arra nézve, hogy a tulajdonos, a haszonélvezettel járó jogokkal visszaélő és kötelességeit nem teljesitő haszonélvezőt jogainak törvényes és kötelességszerü teljesitésére az illetékes rendes biróság utján szoritsa.

Az erdőtulajdonosok vagy erdőbérlők a saját maguk által előállitott erdőterményeknek (fa, deszka stb.) a hetivásárokon való elárusitásától el nem tilthatók

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1885. évi 31,884. sz. határozata.

A gyérités és áterdőlésből származó s ipari czélokra alkalmas vékonyabb faanyagok, valamint az ily czélra felhasználható favégek és csucsok erdészeti szempontból tüzifának nem minősithetők.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 44,935. sz. határozata:

A közigazgatási bizottságnak 501. sz. alatt hozott határozata folytán, a vármegye területén felmerült gyakori falopások meggátlása czéljából, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 115. §-ában körülirt kivételes intézkedéseknek, a vármegye területén a tüzifa kivételével, az összes erdei termékekre nézve leendő életbeléptetését ezennel elrendelem azzal, hogy a fatermékek eladása és vétele csak az idézett törvényszakasz értelmében kiállitandó bizonyitványok mellett eszközölhető, megjegyezvén, hogy a gyérités és áterdőlésből származó s ipari czélokra alkalmas vékonyabb faanyagok, valamint az ily czélra felhasználható favégek és csucsok tüzifának nem minősithetők s igazolványok nélkül csakis a rendes hosszuságuhasáb, dorong, ág, gally, rőzse és tuskófa adható el.

Az erdőtörvény 16. §-ában érintett adókedvezmény, csak az illető közigazgatási bizottságnak, az üzemterv jóváhagyását tartalmazó értesitése alapján érvényesithető, és az erdőbirtokosok mindaddig, mig a közigazgatási bizottság az üzemterv jóváhagyásáról a törvényhatóságot és a községeket nem értesiti, az erdők után esedékes egész községi pótadót fizetni tartoznak.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 15,000. sz. határozata:

A B. község mult évi költségelőirányzata tárgyában hozott határozatát, melylyel elrendeltetett, hogy a rendes üzemterv szerint kezelt x—i érseki uradalmi erdőterület egyenes államadójának csak fele része vétessék a községi adókivetés alapjául, az ez ellen nevezett község elöljárósága által közbevetett felebbezés következtében felülvizsgálván, azt feloldom s elrendelem, hogy a kérdéses költségvetésbe az x—i érsekség terhére az erdők utáni esedékes községi adó 1889. évi október haváig egészben irassék elő. Mert tekintettel arra, hogy az x—i érsekség által jóváhagyás végett felterjesz-

lett üzemterv, a földmivelési m. kir. miniszter urnak mult évi október hó 11-én 39,043/888. sz. alatt kelt rendeletével hagyatott jóvá, X. község az 1889. évi XXXI. t.-cz. 16. §-a és az 1881. évi 10,092. sz. alatt kelt s a fennállott földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterium és ezen belügyi miniszterium közös megállapodásán alapuló utasitás III. szakaszának 4. pontja szerint, azon időpontig jogosan vetette ki a kérdéses erdőterület államadója után egészben a községi pótadót, mig az üzemtervek jóváhagyásáról a közigazgatási bizottságtól értesitést nem kapott. Miről a vármegye közönségét tudomás és további eljárás végett oly megjegyzéssel értesitem, hogy az erdőtörvény 16. §-ában megszerzett adókedvezmény csak az illetékes közigazgatási bizottságnak az illető üzemterv jóváhagyását tartalmazó értesitése alapján érvényesithető, s hogy az erdőbirtokosok mindaddig, mig a közigazgatási bizottság az üzemterv jóváhagyásáról a törvényhatóságot s illetve a községeket nem értesiti, az erdők után esedékes egész községi adót tartoznak fizetni.

---

2. Erdőrendészeti áthágások.

A közbirtokossági erdőkben elkövetett erdőrendészeti áthágások miatt az eljárás az áthágást elkövető birtokos ellen inditandó meg a közbirtokosság ellen csak akkor, ha a tilos cselekmény a közbirtokosság tudtával és engedélyével történt.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1890. évi 40,912 sz. határozata: Kerdes tetetett az iránt, hogy a közbirtokossági erdőkben, az általam jováhagyott üzemtervtől vagy a fennálló használati szabályoktól eltérőleg gyakorolt használatok, erdőrendészeti áthágásoknak vagy erdei kihágásoknak minősitendők-e oly esetekben, midón a tiltott cselekmények nem a közbirtokosság egyetemlegessége, hanem annak engedélye és beleegyezése nélkül, a közbirtokosság egyik vagy másik tagja által egyéni tulajdonjoga alapján lettek elkövetve. A m. kir. igazságügyi miniszter ur f. évi 26.993. sz. alatt hozzám intézett átiratában foglalt rendelkezésekkel egyetértőleg, értesitem a közigazgatási bizottságot (kir. adófelügyelőséget), hogy oly esetekben, midón a közbirtokosság felügyeleti kötelességét pontosan teljesitven, az erdőknek az üzemtervtől eltérő módon való használatáért felelősségre nem vonható, az erdőrendészeti áthágás iránti eljárás azon közbirtokos ellen inditandó meg, ki a tiltott cselekményt a közbirtokossági erdőhöz való egyéni tulajdonjoga alapján mint erdőbirtokos követte el. A közbirtokosság egyik vagy másik tagja által a gazdasági üzemterv vagy a használati szabályok ellenere gyakorolt használatok erdőrendészeti áthágásoknak minősitendők azert, mivel a közbirtokosság [illegible] csak akkor követ el lopást vagy kihágást, ha a [illegible] vagy mennyiségre nézve többet ide- [illegible] s mert azon cselekménye, hogy egyéni [illegible] helyen és [illegible] cselekménynek [illegible] egyik birtokosa [illegible] Utasitom ennélfogva a [illegible] hogy mutan a közbirtokossági [illegible] egyenként is [illegible] erdőrendészeti áthágások

tárgyalásánál esetről-esetre állapitsa meg azt, vajjon a közbirtokosság megtette-e a szükséges intézkedéseket arra nézve, hogy az erdők törvényszerü védelemben részesülvén, a jogosultak egyéni jogai csak az általam jóváhagyott gazdasági üzemtervek vagy használati szabályok korlátain belül gyakoroltassanak, és ha a közbirtokosság a közgazdaságszerü gondoskodást és felügyeletet megfelelően gyakorolni elmulasztotta, az áthágás iránti elárás az 1879. évi XXXI. t.-cz. 54. és 55. §-ai alapján a közbirtokosság ellen meginditandó.

Több urbéres birtokostól összevásárolt s vevő nevére telekkönyvezett erdőkben az érvényben levő üzemterv ellenére gyakorolt fahasználat erdőrendészeti áthágást képez.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 5436. sz. határozata:

A D. M. és neje e. p—i lakosok erdőrendészeti áthágása ügyében tett előterjesztésére, erdészeti bizottságának itéletét, mely szerint nevezetteket, a g. f—i volt urbéresek erdejére megállapitott erdőgazdasági tervtől eltérőleg eszközölt favágatás miatt, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 52. §-a alapján 675 frt pénzbüntetésben marasztalta el, s az eljárási költségek megfizetésére kötelezte, az elmarasztalt fél részéről benyujtott felebbezés következtében felülvizsgálván, azt, miután a több urbéres birtokostól összevásárolt és ezek beleegyezésével a vevő nevére telekkönyvezett erdő urbéres közbirtokossági jellege törvényes uton megszüntnek nem tekinthető, mivel csakis oly megosztás és elkülönités érvényes, mely a 28,589/890. sz. alatt kibocsátott körrendelet mellékletét képező 20,326/890. sz. igazságügyi miniszteri rendeletben szabályozott eljárás szerint történt, — jóváhagyom.

A fahasználatok megszoritása erdőrendészeti áthágást nem képez ; a községek a vágható famennyiség eladásánál követett szabályellenes eljárás miatt, a törvényhatóság által közigazgatási uton büntetendők.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1884. évi 16,223. sz. határozata:

Jelentésére értesitem a bizottságot, hogy az erdőbirtokosok a fahasználatok indokolt megszoritásaért s illetve az egy éven belül kihasználható fának több éven át való kihasználásáért felelősségre nem vonhatók, s hogy az erdőrendészeti szempontból vágható famennyiség eladásánál követett szabályellenes eljárás, nem erdőrendészeti uton, hanem az illető megye törvényhatósága által közigazgatási uton büntetendő, s illetve az eljárás a megye alispánja által inditandó meg.

Az erdőtörvény életbe lépése alkalmával fennállott erdőállagot, az adókataszteri átiratás meg nem változtatja, és az erdőtörvény végrehajtását akadályozó abból származott cselekmény vagy mulasztás erdőrendészeti áthágást képez.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 61,703. sz. határozata:

A miniszter jóváhagyta az erdészeti bizottság azon határozatát, melylyel S. községet a rend. gazd. üzemterv beterjesztésének elmulasztásáért az 1879. évi XXXI. t.-cz. 49. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben és az eljárási költségek megfizetésében marasztalta el, mivel az adókataszteri átiratás az

erdőtörvény életbe lépése alkalmával fennállott erdőállagot meg nem változtathatja, s illetve, miután az erdőtörvényben foglalt rendelkezések kijátszásával egybekötött átiratások meg nem engedhetők és erdőfelügyeleti szempontból jóvá nem hagyhatók, ez esetben pedig beigazolva lett az, hogy az erdő, melyre a község az üzemtervet az átiratásra való hivatkozással, beterjeszteni elmulasztotta, az adókataszter által a legelők közé, az erdőtörvény életbe lépése után és erdőfelügyeleti engedély nélkül iratott át.

Csemetekert gondozásának elhanyagolása erdőrendészeti áthágást képez.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 13,877. sz. határozata:

Erdészeti bizottságának azon határozatát, melylyel a l—i közbirtokosságot a csemetekert gondozásának elhanyagolásáért az 1879. évi XXXI. t.-cz. 53. §-a alapján 25 frt pénzbüntetésben és az eljárási költségek megfizetésében marasztalta el, a közbirtokosság részéről benyujtott felebbezés következtében felülvizsgálván, azt, miután beigazoltatott, hogy a közbirtokosság, az üzemtervi rendelkezésekből eredőleg telepitett csemetekertet, a megkivánt felügyelet és ápolás elmulasztásával megfelelően nem gondozta, a legelőmarhák ellen be nem keritette, s ennélfogva a csemetekertben eredmény nem éretett el, ezennel jóváhagyom s felhatalmazom a közig. bizottságot, hogy a felebbezést tagadó értelemben elintézvén, a pénzbüntetés sürgős behajtása iránt intézkedjék.

Usztatási engedély oly vizekre is szükséges, melyek az erdőbirtok kiegészítő részét képezik, s folyásukban csupán az erdőbirtokos tulajdonát tevő területeket érintik és az erdőbirtokos ily vizekre usztatási engedélyt másnak nem adhat.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 23,942 sz. határozata:

Előterjesztésére, erdészeti bizottságának azon határozatát, melylyel a J. patakon engedély nélkül gyakorolt usztatás miatt felelősségre vont feleket, az erdőrendészeti áthágás elkövetésének vádja alól felmentette, ezennel hatályon kivül helyezem s tekintettel azon körülményre, hogy B. erdőbirtokos akkor, midőn F. A.-t az erdőrendészeti áthágás cselekményét képező fausztatás gyakorlására irásbelileg felhatalmazta, az ezzel járó törvényes felelősséget is magára vállalta, B. erdőbirtokost, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 206. §-a alapján 100 frt pénzbüntetésben, és ugyanezen törvény 56. §-a alapján a felmerült eljárási költség megfizetésére kötelezem.

Magán birtokot képező homoki erdők irtása, ha az erdő talaja szőlő mivelésre állandóan alkalmas, erdőrendészeti áthágást nem képez.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 75,450. sz. határozata:

Erdészeti bizottságának azon határozatát, melylyel L. S. j—i lakost és erdőbirtokost, azért, mivel futóhomokon álló erdejéből $3^{108}/\ldots$ k. holdat szőlőmivelés czéljából kiirtott, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 47. §-ára való hivatkozással 307 frt pénzbüntetésben és az eljárási költségek megfizetésében marasztalta el, az elmarasztalt részéről benyujtott felebbezés következtében felülvizsgálván, azt, miután a kiirtott erdő talaja szőlőmivelésre állandóan alkalmas, a magán birtokot képező homoki erdők irtása pedig csak azon

esetben büntethető, ha az irtás által a futóhomok terjedésének ut nyittatik, illetve ilyen erdők szőlőmivelésre állandóan nem alkalmasak, ezennel hatályon kivül helyezem és L. S.-t az erdőrendészeti áthágás vádja és következményei alól felmentem.

Az erdőrendészeti áthágásért az erdőbirtokos felelős, ha felügyeleti kötelességének gyakorlását beigazolni nem képes.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1890. évi 48,119. sz. határozata:

Erdészeti bizottságának a p—i közbirtokosság erdejében elkövetett erdőrendészeti áthágás tárgyában hozott határozatát — A. J. és társai felebbezése következtében — felülvizsgálat alá vevén, azt oly változtatással hagyom jóvá, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 48. és 52. §-ai alapján kiszabott 869 frt 64 krnyi pénzbüntetést, valamint az eljárási költséget, a nevezett közbirtokosság mint birtokterület köteles megfizetni, mert igazoltnak nem tekinthető az, hogy a közbirtokosság a vád tárgyát képező s tudtával történt áthágást megakadályozni törvényszerü felügyeleti kötelességének megfelelő szigoru teljesitése mellett nem volt képes.

Erdőrendészeti áthágásoknál a bérlő is felelősségre vonható.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 14,413. sz. határozata:

Miután az ügyiratok tanusága szerint az erdőbirtokos család felügyeleti kötelességének az által, hogy a törvényellenes vágatást, annak betiltása végett, a hatóságnál azonnal bejelentette, eleget tett és a bérlő az elkövetett erdőrendészeti áthágásért ép ugy büntethető, mint a birtokos, akként változtatom meg, hogy a 200 frtnyi pénzbüntetést és az eljárási költségeket ne az erdőbirtokos család, hanem az áthágást elkövetett V. E. fakereskedő fizesse s illetve a pénzbüntetés és a költségek ezen kereskedőtől hajtassanak be.

Üzemterv beterjesztésének elmulasztásáért, az erdőrendészeti áthágás vádja alól az erdőbirtokos felmentetik, ha önhibáján kivül eső körülmények miatt követtetett el a mulasztás, s a mulasztásért a vállalkozó vonatik felelősségre.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 41,777. sz. határozata:

Előterjesztéseire az erdészeti bizottság 1891. évi 13. sz. a. hozott azon határozatát, melylyel Z. községet az erdők gazdasági üzemtervének elkésett benyujtásáért 50 frt pénzbüntetésben és az eljárási költségek megfizetésében marasztalta el, ezennel hatályon kivül helyezem, s a nevezett községet a pénzbüntetés és az eljárási költségek megfizetésének kötelessége alól felmentem azért, mert kétségtelenül lett beigazolva az, hogy a község az üzemterv elkészitése iránt kellően intézkedett, s hogy a munkálatok teljesitése iránt a járási erdőtiszttel szerződést kötvén önhibájából eredő tiltott mulasztást nem követett el. Az 1879. évi XXXI. t.-cz. 49. §-ában foglalt intézkedések alapján rendelem tehát, hogy Z. községet a jelen esetben az erdőrendészeti áthágás elkövetésének vádja alól felmentvén, az általa benyujtott felebbezést ezen leiratom értelmében intézze el. Az erdészeti bizottság azon határozatát azonban, hogy az üzemtervnek beterjesztésénél

követett késedelmes eljárásért a vállalkozó felelősségre vonassék, illetve R. Gy. erdőtiszt ellen a fegyelmi vizsgálat megindittassék, jóváhagyom oly feltétellel azonban, hogy miután nevezett erdőtiszt a községek szolgálatában álló községi tisztviselőnek minősitendő, a fegyelmi vizsgálattal ne a kir. erdőfelügyelőség, hanem a községi tisztviselők (körorvosok, járási erdőtisztek, körjegyzők stb.) fegyelmi ügyeinek intézésére hivatott közigazgatási tisztviselő bizassék meg.

Erdőrendészeti áthágásoknál, a törvényszerü használatokra jogosult társbirtokos is felelősségre vonható.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 27,043. sz. határozata:

Azon határozatát, melylyel a t—i volt urbéreseket a gazd. tervtől eltérő fahasználatért az 1879. évi XXXI. t.-cz. 53. §-a alapján 150 frt pénzbüntetésben s az eljárási költségek megfizetésében marasztalta el, a nevezett volt urbéresek részéről benyujtott felebbezés következtében felülvizsgálván, azt, miután beigazolva lett az, hogy az eltérő fahasználat D. M. társbirtokos s volt falusi biró mint a törvényszerü használatokra jogosult fél önhatalmu rendelkezésére foganatosittatott, azzal a változtatással hagyom jóvá, hogy a 150 frt pénzbüntetést és az eljárási költségeket D. M. volt falusi biró fizesse meg.

Erdőrendészeti áthágásért az erdőbirtok egyes haszonélvezői is felelősségre vonhatók.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 16,894. sz. határozata:

Erdészeti bizottságának azon határozatát, melylyel P. M. d—i lakost, mint D. sz. kir. város g—i erdejének szavatosát, illetve a haszonélvezet részesét, D. sz. kir. város erdejének 7 éves vágásában az erdei csemeték lekaszálásáért 25 frt pénzbüntetésben elmarasztalta, s az eljárás költségeinek megfizetésére és a lekaszált terület ujolagos beerdősitésénél felmerülő költségek megtéritésére kötelezte, az elmarasztalt nevében benyujtott felebbezés következtében felülvizsgálván, azt miután a lekaszált vágásterületre gazd. terv van érvényben, és meg nem engedhető az, hogy egyes kaszálóbirtokosok a szomszédos vágásterületeknek felujitását valamint az erdőbirtok határainak biztositását a beszántások és bekaszálások által meghiusitsák, egész terjedelmében jóváhagyom.

Az urbéri birtokrendezés alkalmával az iskola részére kihasitott erdő feletti felügyelet gyakorlása nem a tanitó, hanem az iskola fenntartó kötelességét képezi.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 47,637. sz. határozata:

A miniszter hatályon kivül helyezte az erdészeti bizottság azon határozatát, melylyel Z. L. f. …s—i róm. kath. tanitót, az ottani róm. kath. iskola erdejében teljesitendő volt erdősités elmulasztásaért az 1879. évi XXXI. t.-cz. 48. §-ára való hivatkozással 36 frt pénzbüntetésben és az eljárási költségek megfizetésében marasztalta el, mivel a szóban forgó munkálat teljesitése s egyáltalán az iskola erdeje feletti felügyelet gyakorlása a tanitó kötelességét nem képezi.

Tilos legeltetetés gyakorlásáért az erdőtörvény 53. §-a alapján a pénzbirság kiszabható.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 8394. sz. határozata:

A miniszter jóváhagyja az erdészeti bizottságnak azon határozatát, melylyel az a m—i volt urbéresek, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 52. §-a alapján, 500 frt pénzbirságban marasztaltattak el s az eljárási költségek megfizetésére köteleztettek azért, mivel nevezett volt urbéresek, a gazd. terv rendelkezései ellenére erdejükben, melynek területén a legeltetés, mint az erdőfenntartásra káros használat föltétlenül tiltva volt, a tilos legeltetést, mely miatt most már harmadszor büntettetnek, korlátlanul gyakorolták, és mivel az urbéreseknek a törvényes intézkedések elleni makacs ellenszegülése félreismerhetlen.

A erdőrendészeti ügyekben hozott határozatok az erdőbirtokosoknak és nem a vállalkozóknak adandók ki.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1882. évi 49,435. sz. határozata:

Előterjesztésére értesitem a közig. bizottságot, hogy az erdőrendészeti ügyekben hozandó határozatok mindenkor és feltétlenül az illétékes közigazgatási hatóságok utján az erdők birtokosainak adandók ki, s azoknak pontos betartásáért az erdőbirtokosok teendők felelőssé. Midőn tehát az ottani erdészeti bizottság azon határozatát, melylyel a Cs. nevü erdő üzemtervének elkészitésére s az erdő törvényszerü kihasználására, nem az erdőbirtokosait, hanem első sorban G. K. és társai vállalkozókat szólitotta fel, alaki tekintetekből ezennel hatályon kivül helyezem. Egyidejüleg utasitom a (czimet), hogy azon esetben, ha a kérdésben levő erdőben az erdő állagának megtámadtatásával egybekötött gazdálkodás folytattatik, ezen gazdálkodásnak beszüntetése iránt haladék nélkül intézkedjék, s a kir. erdőfelügyelő által ez ügyben teendő javaslatra vonatkozó határozatának meghozatalánál szintén legyen figyelemmel arra, hogy a határozat az erdőbirtokosoknak adatván ki, az erdők törvényszerü kezelésének elmulasztásáért nem a vállalkozók, hanem az erdőbirtokosok tétessenek felelőssé.

Idegenek altal elkövetett irtás nem erdőrendészeti áthágás, hanem erdei kihágási uton birálandó el, az irtások megakadályozásáról azonban az erdőbirtokos tartozik gondoskodni.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1883. évi 35,944. sz. határozata:

Erdészeti bizottságának határozatát, melylyel A. L. és társait az erdőrendészeti áthágás vétsége alól felmentette, ezennel jóváhagyom s felhatalmazom (a czimet), hogy az ezen határozat ellen a h—i városi biró által benyujtott felebbezést tagadó értelemben és oly hozzáadással intézze el, hogy a város azon esetben, ha az A. L. és társai által foganatositott erdőirtás a város tulajdonát képező erdőkben foganatosittatott, a nevezett kártevők ellen az erdei kihágás iránti eljárást annyival inkább inditsa meg, s az erdei kihágási eseteket az illetékes erdei kihágási biróságnak annyival inkább jelentse fel, minthogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 55. §-a értelmében az illető erdőbirtokos tartozik gondoskodni arról, hogy az erdő a kellő védelemben részesülvén, az erdőállagának megtámadtatásával egybekötött tiltott cselekmények, más idegenekkel szemben is lehetőleg megakadályoztassanak.

Az e

A m
H. v
hó 13-án k
rozatomm
leg elköv
gás miatt,
engedhete

Erdei
delkezése é
feljelentése

A m
Az e
esán értes
gási ügyb
azt helybe
folyamodv
tam s azt
határozott
a sértett f
erdőben k
kath. kápt
tandó, ille

Az er
büntető tör

A m.

Erdei
sorban nem
a tényleg fe
nem nyomoz
dönthető, a

A m.
U. G.
tott kihág
biró közt
erdei kihág
sel küldöm

esetét részemről fenforogni nem látván, az ügynek eldöntés végett a minisztertanács elé leendő felterjesztése iránt nem intézkedhetem. Mert, az ez ügyben eljárni hivatott főszolgabirónak az a kijelentése, hogy a szőnyegen forgó erdei kártételnél a tulajdonjog kérdésének elbirálása képezi a lényeget, és ennélfogva, miután a tulajdonjog elbirálása mint jogi kérdés nem a közigazgatási, hanem a birói hatáskörbe tartozik, magát ez ügyben illetékesnek nem tartja, tévedesen alapszik, a mennyiben jelen esetben a panasz erdei kihágás miatt emeltetvén, első sorban az eljárásra hivatott hatóságok feladatát nem az elkövetett cselekmény szinhelye tulajdonjogának megállapitása, hanem a tényleg fennálló birtokviszonyok megvédése képezi. Miből folyólag kötelességében áll az erdei kihágások elbirálására hivatott hatóságnak, ez esetben tehát a főszolgabirónak, ezen panasz tárgyában, eltekintve az illető erdőre nézve az érdekelt felek közt netán vitássá vált s a rendes biró elé tartozó tulajdonjogi kérdésektől, mindenekelőtt a lényeges birtokviszonyokat kinyomozni s az eredményhez képest az erdei kihágási ügyet elbirálni; ha pedig a tényleges birtoklás kideritése alap s nyomozás után sem sikerül, miután az esetben az a kérdés: követtetett-e el kihágás a törvénynek megfelelő értelemben? el nem dönthető, a feleket kölcsönös igényeikkel a törvény rendes utjára utasitani. Felhivom tehát a közig. bizottságot, hogy a főszolgabirót utasitsa, miszerint a kérdéses ügyet a fentebb kijelölt irányban tárgyalás alá vevén, az eredményhez képest megfelelő határozatot hozzon s azt a felekkel szabályos módon közölje.

Az erdei kihágási biróságok csak erdei lopás, tehát csak valamely erdőben létező élőfának, vagy ott létező levágott, de eladásra avagy felhasználásra még fel nem dolgozott fának lopása esetén járhatnak el; következőleg annak elbirálása, hogy valaki egy fürészmalomnál a földből kiásva levő több gerendafát tulajdonitott el, a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 75,086. sz. határozata.

A társaságban elkövetett erdei lopás tettesei a kártéritési összegben, mely alatt a lopott dolog értéke és ennek a törvényben megállapitott hányadrésze értendő, egyszeresen, de egyetemlegesen marasztalandók el; ellenben a pénzbüntetés minden egyes tettesre külön és egyetemleges felelősség nélkül szabandó ki.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 35,729. sz. határozata:

Az F. J. és társai ellen folyamatba tett erdei kihágási ügyre vonatkozó s a vármegye erdei kihágási másodfoku biróságának 380-ik szám alatt tett jelentésével felterjesztett tárgyalási iratokat, panaszlottaknak közvetlenül hozzám beadott felfolyamodványa folytán felülvizsgálat alá vevén, a jelen ügyben hozott itéletet törvényben gyökerező jogomnál fogva ezennel megsemmisitem. Megsemmisitendő volt az elsőfoku itélet, mert panaszlottak erdei lopás kihágása miatt egyetemlegesen 253 frt 20 kr. faérték, 63 frt 30 kr. kártérités és 316 frt 50 kr. birság megfizetésében marasztaltatván el, a jelen ügyben eljárt közigazgatási hatóság, mely az erdőtörvény 69. §-a értelmében csak 30 frtot meg nem haladó erdei kár esetében van hivatva eljárni, hatáskörét tulhaladó itéletet hozott. Azonfelül panaszlottakra az elsőfoku itélettel ugy a kártérités, mint pénzbüntetés egyszeresen és egyetemlegesen szabatott ki, holott pedig a m. kir. igazságügyi miniszter

ur által az 1879. évi XXXI. t.-cz. 75. §-a alapján valamennyi kir. ügyészhez intézett s az 1882. évi ápril hó 26-án 18,413. sz. a. kibocsátott itteni rendelettel valamennyi törvényhatósággal közölt körrendelet értelmében, a társaságban elkövetett erdei lopás kihágásának tettesei a kártéritési összegben, mely alatt a lopott dolog értéke és ezen felül ennek a törvényben megállapitott hányadrésze értendő, egyszeresen, de egyetemlegesen marasztalandók el, ellenben a pénzbüntetés minden egyes tettesre külön és egyetemleges felelősség nélkül szabandó ki, még pedig mindegyikre azon összegben, melylyel a törvény szerint büntetendő lenne azon tettes, a ki a társaságban elkövetett kihágást egyedül követte volna el.

Erdei kártértelért a büntető biró a btk. szabványai alapján nem a kár kétszeres, hanem csak annak egyszeres összegét itéli meg.

A m. kir. Curia 1889. évi 7248. sz. határozata:

P. Jakab a magyar államvasuti társulat erdejében 80 drb. hársfát hántott le, melyek ennek következtében elszáradtak. Ebből a társulatnak 37 frt kára keletkezett. A fehértemplomi kir. törvényszék a társulat panasza folytán tettest a btk. alapján nyolcz havi fogságbüntetésre itélte, és az 1879. évi XXXI. t.-cz. (erdőtörvény) 91. §-a alapján az okozott kár kétszeresének megtéritésében marasztalta. A kir. itélőtábla az enyhitő körülmények mérlegelésével a fogházbüntetést hat hóra szállitotta le. A kir. Curia azt két napi fogházra szállitotta le és tekintettel arra, hogy a btk. alá eső cselekményekért vádlott a kárnak csakis egyszeres értékében marasztalható el, vádlottat kártétel czimén 37 frtnak megfizetésére kötelezte.

Erdei legeltetési kihágások eseteiben a kártérités nem csupán az érték- és árszabályokban darabszám szerint felvett kár, hanem a legelőállatok által tényleg okozott kárositások megbecsülhető értéke szerint is megállapitható.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 833. sz. határozata:

Az S. J. és társai ellen folyamatba tett erdei kihágási ügyben a másodfoku erdei kihágási biróság itélete indokolásában azon kijelentést tette, hogy legeltetési kihágások esetében a birtokos által igényelhető kártérités az érték- és árszabályokban darabszám szerint felvett legeltetési kártérités megitélése által már kimeritve van, s ennek folytán a legelő-állatok által tényleg okozott kárositások megbecsülhető értéke meg nem itélhető. A másodfoku erdei kihágási biróságnak ezen kijelentése nem helyes, és nem indokolható, mert miként az erdei érték és árszabályok megállapitása iránt a földmivelésügyi miniszter ur által 1880. évi 24,432. sz. alatt kiadott s a Magyarországi Rendeletek Tára 1880. évfolyamának 682. lapján közzétett utasitás 15. §-ából, és az utasitáshoz csatolt minta utolsó tételeihez tartozó megjegyzésből egészen világosan kitünik, az érték- és árszabályzatokba legeltetési kihágások esetére felvett kártéritési összegek, az okozott kárnak csak azon közvetlenül meg nem becsülhető részét foglalják magukban, a mely a talajnak letaposásából, a lombtakarónak megbontásából, a termőföldnek felvágásából stb. áll; ellenben a tényleges közvetlenül megbecsülhető kár, mint pl. a csemeték levágása, fiatal fák megsértése, a fü legeltetése stb. az utasitás világos szavai szerint a megsértett, vagy megsemmisitett dolgok tényleges értéke szerint külön állapitandó meg, és ez nem is

lehet máskép, mert ha a kártérités fejében csak az érték- és árszabályokban kitüntetett, többnyire csekély összeget képviselő kártéritési összegek itéltetnének meg, a birtokos oly esetekben, midőn pl. a legelőállatok egész erdei csemetekerteket, vagy fiatal ültetvényeket tesznek tönkre, tényleges kárának csak egy igen csekély részéért nyerhetne kárpótlást.

Hat éven aluli sarjerdőben való tilos legeltetés által elkövetett kihágás az erdőtörvény 100. §-a értelmében nem háromszoros, hanem csak kétszeres pénzbüntetéssel sujtandó.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 37,142. sz. határozata:

A háromszoros összegre való felemelésnek csak oly esetekben van helye, a midőn az erdei legeltetés hat éven aluli mesterséges ültetvények, vagy ez idei vetések közt avagy faiskolában történt.

Községi biráskodással megbizott városi kerületi kapitány, tekintettel az 1879. évi XXXI. t.-cz. 125. §-ában hivatkozott 1877. évi XXII. t.-czikk 7-ik §-ának azon rendelkezésére, mely szerint a községi biráskodással megbizott közegeknél az előirt esküt az elöljárói eskü pótolja, az erdei kihágási ügyekben való biráskodhatás czéljából ujabb esküt letenni nem tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 46,579. sz. határozata:

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter urhoz iutézett és a nevezett miniszter ur által hozzám áttett azon főispáni felterjesztésére, melyben felvilágositást kér az iránt, hogy a város mezőrendőri alkapitány s közönségesen ugynevezett negyedik kerületi kapitány, ki a hozzá beosztott külsőségekben mint községi biró működik, az erdei kihágási ügyekben való biráskodhatás végett az 1879. évi XXXI. t.-cz. 125. §-a értelmében az 1877. évi XXII. t.-cz. 7. §-ában előirt esküt letenni tartozik-e? vagy pedig mint különben is községi birónak hivatali esküje elegendő-e arra nézve, hogy ennek alapján elsőfokulag az erdei kihágási ügyekben biráskodhassék? a földmiveles-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter urral egyetértőleg válaszolom, hogy a városi kerületi kapitány, ki a városi szervezési szabályrendelet alapján a községi biráskodással megbizva van, ezen minőségnél fogva, tekintettel az erdőtörvény 125. §-ában hivatkozott 1877. évi XXII. t.-cz. 7-ik §-ának azon rendelkezésére, mely szerint a községi biráskodással megbizott közegeknél az előirt eskü helyét a hivatali, illetőleg elöljárói eskü pótolja, az erdei kihágási ügyekben való biráskodhatás czéljából ujabb esküt letenni nem tartozik.

A szabad használatra kijelölt erdőrészből kivágásra nem engedélyezett és meg nem bélyegzett magfáknak levágása nem erdei falopást, hanem az erdőtörvény 108. §-ában körülirt faizási jog tullépte által elkövetett kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 37,593. sz. határozata:

A B—n György és társai ellen inditott erdei kihágási ügyet a vármegye erdei kihágási másodfoku biróságának jelentésével hozzám felterjesztett ügyiratok alapján felülvizsgálván, a S. járási főszolgabirónak ezen ügyben hozott itéletét, valamint az erdei kihágási másodfoku biróságnak az elsőfoku határozatot helybenhagyó másodfoku itéletét törvényben gyökerező

jogomnál fogva megsemmisitem s uj itéletek hozatalát és N. S., G. B. illetőleg a tárgyalásnál meg nem jelent vádlottakkal uj tárgyalás tartását rendelem el. Megsemmisitendők voltak a fentebbi itéletek azért, mert a szóban forgó ügyben eljárt főszolgabiró panaszlottakat az erdőtörvény 90. §-a alapján erdei falopás kihágása miatt marasztalta el, holott ugy a panaszos község képviseletében megjelent erdőtiszt állitása, valamint a tanukul megidézett erdőőrök vallomása szerint, panaszlottak a községi erdőnek szabad használatukra kijelölt részéből kivágásra nem engedélyezett, vagyis meg nem bélyegzett magfákat vágtak le; minélfogva jelen esetben nem az erdei falopásnak, hanem az erdőtörvény 108. § ában körülirt faizási jog tullépése által elkövetett kihágásnak jelenségei látszanak fenforogni, miért is panaszlottakkal szemben nem az erdőtörvény 90. §-a, hanem az utóbb idézett szakasz alapján lett volna itélet hozandó. Továbbá a szóban forgó ügyben eljárt főszolgabiró N. J., S. G. B. és N. S. G. vádlottakat, kik a tárgyaláson nem jelentek meg, a terhökre rótt cselekmény elkövetésében elmarasztalta a nélkül, hogy ezen cselekmény ténykörülményei iránt a tanukul megidézett erdőőrök vallomását kivette volna, holott pedig hivatali elődömnek 1881. évi augusztus hó 12-én 35,839. szám alatt kelt rendeletével kibocsátott ügyrendtartás értelmében, az erdei kihágási ügyekben mindig csak a szabályszerü bizonyitási eljárás után hozható itélet. Végül az elsőfokulag eljárt főszolgabiró a panaszlottakat az általuk társaságban elkövetett erdei kihágás miatt ugy a faérték és kártéritésben, mint a pénzbüntetésben egyszeresen és egyetemlegesen marasztalta el, már pedig a társaságban elkövett erdei kihágás esetében csak a faérték és kártéritési összeg róvható ki valamennyi vétkesre egyszeresen és egyetemlegesen, ellenben a pénzbüntetés mindegyik tettesre külön-külön oly összegben szabandó ki, mely összeggel a törvény szerint büntetendő lenne a tettes akkor is, ha a kihágást nem társaságban, hanem egyedül követte volna el.

Erdei kihágási ügyekben elsőfoku birói hatóság gyakorlására a járási főszolgabirák illetékesek; a főszolgabirák azonban csakis akkor tekinthetők az itélethozatalra feljogositottaknak, ha erre a törvényhatóság részéről külön megbizatást nyertek és az erdőtörvény 125. §-ában előirt esküt is letették.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 52,191. sz. határozata.

Kihágási ügyekben elsőfoku biráskodási joggal közigazgatási gyakornok meg nem bizható.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 59,000. sz. határozata.

A főszolgabirák ügykörébe utalt erdei kihágásoknál felmerülő birói érdekeltség esetén más birónak kijelölése az alispán hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 77,911. sz. határozata:

Azon főispáni felterjesztésre, melylyel a Z. M.-nak Sch. R. János és társai, illetőleg Z. A. a—i főszolgabiró ellen erdei kihágás miatt emelt panasza ügyében felvett tárgyalási jegyzőkönyveket, az ezen ügyben elsőfokban biráskodni hivatott a—i főszolgabiró érdekeltségénél fogva egy más biró delegálása iránti intézkedés céljából bemutatta, a csatolmányok vissza-

küldése mellett értesitem czimedet, hogy miután a törvény értelmében a főszolgabirák ügykörébe utalt erdei kihágásoknál felmerülő birói érdekeltség esetén, az ügynek egy más, de csak erdei kihágások feletti biráskodásra jogositott elsőfoku hatóság által leendő elintézése iránti intézkedésre a vármegye alispánja illetékes, ennélfogva a szőnyegen levő concret esétben is egy más birónak kijelölése czimed hatáskörébe tartozik.

Ha az erdei kihágási ügyekben eljáró főszalgabirák az érdekelt felek kivánsága folytán a szolgabirói székhelyen kivül fekvő községben helyszini szemlét tartanak, jogukban áll az illető felek terhére napi és fuvardijat felszámitani.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 20,872. sz. határozata.

Erdőkihágási ügyekben az erdő-törvény 69. §-a alapján a közigazgatási bizottság csak azon esetben hozhat jogerővel biró itéletet, ha az okozott kár összege 30 frtot nem halad meg, ezen értéken felüli kártétel a hivatkozott erdőtörvény 73. §-a szerint a királyi biróságok hatásköréhez tartozó vétséget vagy bűntényt képez.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 46,223. sz. határozata.

Erdőkihágási ügyek szabályozása és az azok iránti felügyeleti jog gyakorlására a belügyminiszter illetékes. Az erdei kihágási másodfoku biróságok határozatai végérvényesek és a belügyminiszter által csak akkor semmisithetők meg, ha a törvény határozott rendelkezései be nem tartattak.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 60,693. sz. határozata.

Erdőkihágási tárgyalásokra a tanuk és szakértők a vádlottal együtt idézendők meg, s vádló tanui a vádlott jelenlétében hallgatandók ki.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 12,665. sz. határozata.

Az erdei kihágási ügyekben hozott itéletek végrehajtása körül a végrehajtást teljesitő közeg eljárásának szabályszerüsége ellen beadott panaszok felett nem az erdei kihágási másodfoku biróság, hanem a közigazgatási bizottság van hivatva határozni.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 55,440. sz. határozata:

A vármegye erdei kihágási másodfoku birósága által hozott azon határozatot, melylyel V. P. és társai h—i lakosokat az ellenök folyamatba tett erdei kihágási ügyben hozott itéletek végrehajtása ellen beadott panaszukkal elutasitotta, a vonatkozó összes iratokkal együtt hozzám felterjesztvén, a szóban forgó határozatot részemről azon oknál fogva megsemmisitenem kellett, minthogy az erdei kihágási ügyekben hozott itéletek végrehajtása körül a végrehajtást teljesitő közeg eljárásának szabályszerüsége ellen beadott panaszok fölött az erdőtörvény 163. §-a értelmében nem a közigazgatási bizottság kebeléből alakitott erdei kihágási másodfoku biróság, hanem a közigazgatási bizottság van hivatva határozni. Miről a czimet az

iratok visszaküldése mellett oly felhivással értesitem, hogy V. P. és társainak a végrehajtás, illetve a végrehajtás körüli eljárás ellen beadott panasza iránt az idézett törvény értelmében elsőfokulag részéről határozzon, és határozatáról felfolyamodókat szabályszerü módon értesitse.

Az erdei kihágási ügyek tárgyalásánál felmerülő eljárási költségek a vármegyei házi pénztárnak az előre nem látott költségek rovata alatti javadalmazásából, vagy ennek elégtelensége esetében a többi rovatoknál eszközölt megtakaritásokból előlegezendők és ha azok a felektől bármely okból be nem hajtatnak, a házi pénztár terhére a fennálló szabályok értelmében véglegesen elszámolandók.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 58,398. sz. határozata.

Az erdőtörvény alapján kiszabott pénzbüntetések a törvény 208. §-ának rendelkezése szerint $^{1}/_{5}$ részben az illető községi szegény- vagy betegápolási alapra, $^{4}/_{5}$ részben pedig az országos erdei alap javára forditandók.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 41,423. sz. határozata.

Az erdei kihágási jogerős itéletek végrehajtását teljesitő közeg eljárása ellen felmerült panaszok felett elsőfokban a közigazgatási bizottság illetékes határozni.

A m. kir. belügyminiszter 1893. évi 1778. sz. határozata.

Erdei kihágási ügyben végrehajtást teljesitő közeg eljárása elleni panasz felett elsőfokban a közigazgatási bizottság, nem pedig az annak kebeléből alakult erdei kihágási biróság határoz.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 75.366. sz. határozata.

Erdőtermékek eladása vagy vétele iránti tilalom ellen vétőktől, az erdőtermékek külön büntetésképen el nem kobozhatók, sem pedig kocsijaik és marháik le nem foglalhatók, hanem az illetők csak az erdőtörvény 106. §-ában meghatározott büntetésekkel sujtandók

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 72,874. sz. határozata:

K. Adolf és társai fakereskedőknek, a privigyei járás több községeiben elrendelt faigazolvány mikénti használatának magyarázata iránti kérelem tárgyában hozott közigazgatási bizottsági határozat ellen beadott, s a f. évi julius hó 7-én 1728. sz. alatt kelt jelentéssel felterjesztett felfolyamodványát az összes tárgyiratokkal együtt további eljárás végett oly megjegyzéssel küldöm vissza a czimnek, hogy miután az 1879:XXXI. t.-cz. 115. §-ában körülirt kivételes intézkedéseknek az 1887. évi julius hó 12.-én 41,743. sz. alatt kibocsátott rendeletemmel a privigyei szolgabirói járásban levő Tuzsina, Gajdel, Német-Prina, Pajmócz és Privigye községek piaczaira nézve történt életbeléptetése által elérni kivánt azon czél, hogy a nevezett községek határaiban fekvő erdőségekben gyakorivá vált falopások megakadályoztassanak,

csak ugy érhető el, ha a kivételes intézkedések a legkiterjedtebb mérvben jutnak érvényre, s különösen, ha a törvény kijátszását czélzó visszaélések megakadályozása végett, az erdei termék jogos szerzésének igazolását, az illetékes rendőri és erdészeti közegek nemcsak az emlitett községek piaczain, hanem azok határában bárhol is követelhetik; ennélfogva K. Adolf és társai fakereskedőknek azon kérelmét, hogy az igazolványok előkivánhatásának joga csak a rendeletben emlitett községek piaczain áruba bocsátott erdei termékekre szorittassék, teljesithetőnek nem találtam. Egyébiránt, miután a szőnyegen levő felebbezésben azon panasz is foglaltatik, hogy az erdei termékeket igazolvány nélkül szállitóktól az ily termékek elkoboztatni, a kocsik és marhák lefoglaltatni szoktak, holott pedig a tilalom ellen vétőknek mily büntetéssel való megrovása iránt az 1879. évi XXXI. t.-cz. 116. §-a határozottan intézkedik, ily esetekben csupán az emlitett szakaszban meghatározott büntetésekkel való megtorlásnak lehet helye.

Az erdőőrök erdei kihágás esetén csak az illetékes hatóság végzése alapján tarthatnak házkutatást. Ilyen végzés nélkül tartott házkutatás esetén az ellenszegülés nem képez hatóság elleni erőszakot.

A m. kir. Curia 1891. évi 9552. sz. határozata:

Mind a két alsóbb foku biróság itéletét megváltoztatom és vádlottat az ellene emelt vád terhe alól felmentem. Mert az 1879. évi XXXI. t.-cz. 150. §-a szerint eltulajdonitott erdei termékek kutatása czéljából házmotozás csak a fenálló szabályok megtartása mellett foganatositható. — Az erdei kihágások eseteiben követendő, a közig. hatóság hatáskörébe utalt kihágásokra nézve kiadott eljárási szabályok 41. §-a szerint pedig házkutatás csak a kihágási ügyben eljáró hatóság által hozott végzés alapján foganatositható. Ezek szerint az erdőőrök által, habár a községi biró közbenjárásával, azonban az erdei kihágás elbirálására jogositott hatóság végzése nélkül foganatositott kutatási eljárás nem volt törvényszerü, tahát annak akadályozása nem állapitja meg a btkv 165. §-ában meghatározott hatóság elleni erőszakot.

Az erdőtörvény 136. §-a értelmében a sértett fél panaszára meginditható kihágási eljárás eseteiben, a panasz a sértett fél erdőkezelő tisztje által is külön meghatalmazás nélkül előterjeszthető.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 17,105. sz. határozata.

Az erdőtiszt a pénzbüntetés tekintetében csak azon esetben léphet a kártevővel egyességre, ha az erdei kihágási eset a biróságnál már bejelentetett. A még be nem jelentett erdei kihágási eseteknél a pénzbüntetésre nézve egyességnek helye nincsen.

A m. kir. belügyminiszternek a m. kir. föld-, ipar- és kereskedelmi miniszterhez 1887. évi 71,888. sz. átirata:

A közigazgatási bizottságoknak erdőrendészeti ügyekben való eljárására vonatkozó általános utasitás tárgyalása alkalmával az utasitásnak 3. §-ának *r*) pontjára nézve már az 1881. évi julius 3-án 28,222. sz. a. kelt itteni átiratban hangsulyozva lett, hogy a kérdéses pontban tárgyalt intézkedés egyedül azon esetre szoritható, ha a panasz már tényleg megtörtént, s a kiegyezés

tehát csak azután jön lét
vétetett, azon jogi szabály
panaszt nem emel, büntet
ságod hivatali elóde 1881.
szintén elfogadta és annak
r) pontja megfelelő oly sz
vagy azoknak megbizottja
oly esetben, midőn a pana
szeti biró közreműködésén
előtt, vagy azon kivül, a k
Ezek folytán tehát a Nagy
sitás 32. §-a is csak azon é
ségileg befejezendő erdei
tevő féltől az erdőtörvény
lefizetését, ha az elkövetet
hatóságnál a panasz már

b)

A közigazgatási erdésze
kötve nincs.

A m. kir. földmivelés
27,737. sz. határozata:

Kérdés tétetvén az
az erdészeti bizottságok a
mezendő, s illetőleg hány
a bizottság jogérvényes h
urral egyetértőleg értesite
ben valamennyi bizottsági
a bizottság határozatképes
nyesek, ha az ülésekről a

Az erdőfelügyelőségi sze
tésénél való közreműködéséért
megtéritését, ha eljárása az
tul terjed.

A m. kir. földmivelés
határozata:

A kir. erdőfeügyelős
megszabott erdőgazdasági
elkészitését sem közvetlen
ügyelőségi személyzetnek
csupán azon mértékig te
követendő eljárás ügyébe
ez esetben pedig, mint hi
tendő, az erdőfelügyelősé

sem fuvarköltség fizetését nem igényelhetik. Az esetre, ha valamely erdőbirtokos a részéről jóváhagyásra előterjesztendő üzemterv iránt, és annak az illetékes hatósághoz való beadása előtt, a királyi erdőfelügyelőség valamely tagjának szakértői véleményét, vagy tanácsát igénybe venni kivánja, szabadságában áll az illetőnek az esetre, ha hivatalos teendők különben nem akadályozzák, s a felügyelőség székhelyétől való távollét a fenforgó czélra 3 napnál hosszabb időre nem terjed, az erdőbirtokos irásbeli felkérésének kézhez vétele után a kivánt véleménynyel vagy tanácscsal szolgálni, mely esetben az erdőbirtokos az illetőnek az államtisztviselők utazásai és napidijai ügyében fennálló szabályzat szerinti napidijat és utiköltséget tartozik megtériteni, illetőleg előlegezni. Ha az előbbi pontban megjelölt szakértői vélemény vagy tanács megadhatása czéljából 3 napnál hosszabb időre lehet szükség, ez esetben a távozhatási engedély feletti határozat végett a ministeriumhoz esetről-esetre indokolt jelentés teendő.

Állami és megyei erdőtisztek kifuvarozására a fogatokkal biró községi lakosok szabályrendelet hiányában nem kötelezhetők.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 623. sz. határozata:

A rendőrkapitány, midőn vádlottat állami és megyei erdőtisztek fuvarozására akarta kényszeriteni, törvényes hatáskörét túllépte, miután sem törvény, sem kormány- vagy szabályrendelet alapján vádlott ily fuvarozás teljesitésére nem kötelezhető. Minélfogva a rendőrkapitánynak ezen eljárása hivatalosnak tekinthető nem lévén, az ez alkalommal történt kifakadások a kbt. 46. §-a alapján nem büntethetők.

Az erdőrendészeti ügyek elbirálásához szükséges szakértőkül csak is államvizsgázott erdőtisztek alkalmazhatók.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1882. évi 48,205. sz. határozata:

Az erdőrendészeti ügyek elbirálása alkalmával szükségessé váló szakvéleményeknek helyesebb elkészitése, s ezzel összefüggőleg a felmerült kérdés mielőbbi eldönthetése, és az illető feleknek minél kevesebb költséggel való terheltetése végett rendelem: hogy az erdőrendészeti hatóságok részéről az erdészeti ügyek tárgyalása alkalmával szakértőkül, valamint a netalán szükséglendő szakvélemények kidolgozására is, csak oly erdőtisztek alkalmaztassanak, kik kellő szakképzettségöket az 1879. évi XXXI. t.-czikk 36. §-ában megszabott államvizsga letételéről szóló bizonyitványnyal tudják igazolni.

A tutajozás és fausztatás czéljaira szóló vizimüvekre mind engedélyezés, mind rendőri felügyelet szempontjából az erdőtörvény intézkedései alkalmazandók.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 20,187. sz. határozata:

Az 1885. évi XXIII. t.-cz. 20. §-a szerint a tutajozás és fausztatás jogának megszerzésére és gyakorlására, az 1879. évi XXXI. t.cz. irányadó. Az 1885. évi XXIII. t.-cz. 193. §-ában az erdőtörvény semmiféle intézkedése hatályon kivül nem helyeztetett.

D) Vadászat.*)

1. A vadászat gyakorlása.

A Magyarországon tartozkodó külföldiek vadászati jogosultságára nézve ugyanazon szabályok irányadók, a melyek a magyar állampolgárokra nézve megállapittattak.

A m. kir. belügyminiszternek a cs. és kir. külügyminiszterhez intézett 1884. évi átirata:

Nagybecsü átirata nyomán, melyben a svájczi követ megkérése folytán értesitést méltóztatik kivánni azon föltételekről, melyek alatt a Magyarországon lakó svájczi alattvalók az ország területén a vadászatot gyakorolhatják, s nevezetesen, hogy vajjon azok e részben a belföldiekkel egyenlő jogosultsággal birnak-e? van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel értesiteni, hogy a vadászatnak a külföldiek által Magyarország területén való gyakorlását a fegyveradóról és vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-cz. 30. §-a szabályozza, és az itt a kültödiekre vonatkozólag foglalt rendelkezéseken felül, a vadászatot a magyar állam területén gyakorolni kivánó külföldinek még azon általános törvényes rendelkezéseknek is meg kell felelni, melyektől a vadászat gyakorlása a magyar állampolgárokra nézve egyébként függővé van téve, t. i. vagy vadászterületet kell birnia, vagy valamely vadászterület tulajdonosától vagy bérlőjétől vadászengedélyt köteles szerezni.

A kártékony vadak mérgezés utján való pusztitásánál a méreg megőrzése, hováforditása és ellenőrzéseért a mérgezést eszközöltető birtokos felelősséggel tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 9579. sz. határozata:

Gr. Cs. L. nagybirtokosnak hozzám közvetlenül benyujtott és tekintetes uraságodnak nyilatkozata által támogatott kérelmére ezennel megengedem, miszerint a következő vadászterületein, u. m. az Sz., a H. stb. erdőrészekben elszaporodott, a kérvényben felsorolt kártékony duvadakat strychnin méreggel pusztithassa. A mérgezés miképeni alkalmazásának meghatározása, valamint netáni balesetek megakadályozása végett szükséges óvintézkedések megállapitása és ezek pontos betartásának szigoru ellenőrzése az elsőfoku közegészségügyi hatóság feladatához tartozik, folyamodó azonban a méreg megőrzése, hovaforditása és ellenőrzése szempontjából, valamint a duvadak-

*) A vadászati kérdésekben hozott elvi jelentőségü határozatok többi része a községi czimben (I. kötet 502—533. lapjain) és kihágási czimben (II. kötet) van közölve.

nak a méreg által eszközlendő elpusztitásából származható károkért és veszélyekért felelőssé teendő. A kiszolgáltatandó méreg megőrzését illetőleg az 1869. évi junius hó 2-én 2789. szám alatt kibocsátott körrendeletemben foglaltak lesznek szem előtt tartandók; megjegyzem még, hogy a mérget az erdőtiszt tartozik maga kitenni és ismét beszedni és hogy a méreg künhagyása márczius hó 15-ike után szigoruan tiltva van.

A hivatalból való vadászatok a közigazgatási bizottság által a belügyminiszter előzetes kikérése mellőzésével engedélyezendők. A vaddisznók kiirtására, a hivatalból való vadászat engedélyezése előtt a terület tulajdonosa vagy bérlője felszólitandó.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 42,212. sz. határozata:

Jelentése nyomán, melylyel a morvai és szomszédos erdőségekben elszaporodott vaddisznók pusztitása czéljából engedélyezett hivatalból való vadászatra vonatkozó határozat jóváhagyás végett bemutattatott, válaszolom a vármegye közigazgatási bizottságának, hogy a hivatalból való vadászatok engedélyezésére vonatkozó határozatok hozzám, az 1883. évi XX. t.-cz. 19. §-a értelmében indokolt jelentés kiséretében minden egyes esetben bemutatandók ugyan, azonban az ilyen határozatok jóváhagyásomat törvény szerint nem igénylik. A bemutatott határozat indokából, melyben az 1876. évi XLIV. t.-cz. 1. §-ára történik hivatkozás, figyelmeztetnem kell a (czimet), hogy a hivatkozott törvény, valamint annak alapjául szolgáló 1872. évi VI. t.-cz. az 1883. évi XX. t.-cz. által hatályon kivül van helyezve. Egyuttal megjegyzem, hogy az 1883. évi XX. t.-cz. 13. §-ának második kikezdése értelmében azon területek tulajdonosai vagy bérlői, a melyekre nézve az elszaporodott vaddisznók kiirtása czéljából a hivatalból való vadászat szándékoltatik elrendeltetni, a vaddisznók kipusztitásának eszközlésére záros határidő alatt figyelmeztetendők lévén, jövőre a vaddisznók elpusztitása czeljából tartandó hivatalból való vadászatok engedélyezésénél, a törvény eme most figyelmen kivül hagyott rendelkezése is szigoran betartandó lesz.

Egy tagban legalább 50 holdat tevő s egymással területi összefüggésben levő földbirtokok tulajdonosai, a mennyiben ezen területek együttesen legalább a 200 holdat megütik, a vadászat önálló gyakorlására egyesülhetnek ugyan, de az ilyen egyesülés utján alakult önálló vadászterületek bérbe nem adhatók.

A m. kir. belügyminiszter 1883. évi 52,078. sz. határozata:

Az 1883. évi XX. t.-cz. 2. §-ának 3. pontja az egy tagban legalább 50 holdat tevő földbirtokok tulajdonosainak egymással összefüggő földjeikre nézve megadja ugyan azon jogot, hogy amennyiben ezen területek legalább a 200 holdat megütik, a vadászat önálló gyakorlására, de csakis erre egyesülhessenek, de az ilyen, csak egyesülés utján alakulhatott önálló vadászterületek bérbe nem adhatók, mert a törvény akkor, a midőn az ilyen kisebb területekre a vadászati jog gyakorolhatására való egyésülést megengedte, csakis a kisebb földbirtokokkal szemben gyakorolni kivánt azon méltányossági tekintetből intézkedett, hogy igy ezeknek is megadassék a mód, a vadászati jognak 200 holdnál kisebb, de legalább 50 holdat tevő s egymással területi összefüggésben levő saját birtokukon való önálló gyakorlására azon esetben, ha az igy egyesitett földbirtokok legalább is oly terjedelemmel birnak, mint a melyet a törvény a vadászat önálló gyakorlásának feltételeül megállapitott.

Ha a községi vadászterület iránt hozott községi határozat felfolyamodással megtámadtatott, a felfolyamodás joghatályu elintézése előtt, a vadászterület bérlője jogtalan vadászat czimén mások ellen panaszt nem emelhet.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 176. sz. határozata.

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával N. N. gyógyszerész a haszonbérlő engedélye nélkül való vadászás miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésben. nemfizethetés esetében még 2 napi elzárásban, továbbá 4 frt 50 kr. kártéritésben, 1 frt eljárási és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által irásban beadott felebbezés folytán felülvizsgáltatván: az egész eljárással együtt megsemmisitem; mert a panaszlott által az N. községi vadászterület jogtalan bérbeadása iránt a járás főszolgabirói hivatalához beadott panasz az N. N. által beadott feljelentéssel együtt nyert elintézést, holott a vadászati kihágás csupán akkor lett volna szabályszerüen letárgyalható, ha a vadászterület bérbeadása iránt kötött szerződés érvényességére nézve emelt panasz előzőleg érdemileg megoldást nyer.

A 200 holdnál kisebb olyan vadászterületek, melyek három aldalról önálló vadászterületet képező erdőségek által környeztetnek, ezen önálló vadászterület tulajdonosának kötelezőleg bérbeadandók, de ha a szóban levő nagyobb vadászterület, habár a körbeszögelt kisebb vadászterületet három oldalról környezi is, de nem mindenütt erdőségből áll: akkor a kötelező bérbeadás nem rendelhető el.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 61,309. sz. határozata:

Ama határozatot, mely szerint a F. D. község határához tartozó, de az I. községi volt urbéresek tulajdonát képező 83 hold és 1250 □öl erdőségnek, mint vadászterületnek, a tulajdonosok által gróf P. részére szabad kézből lett bérbeadásától a jóváhagyás megtagadtatván, a szóban levő vadászterülettel együttesen eszközlendő bérbeadása rendeltetett el, az az ellen gróf P. szomolányi lakos által közbevetett felfolyamodás folytán felülvizsgálván: azt a felfolyamodás elutasitása mellett különösen azon indokból találtam helybenhagyandónak, mert a szóban levő 83 hold és 1250 □-öl terület a vármegye alispánjának, illetőleg a szempczi járási főszolgabirónak nyilatkozata szerint nem környeztetvén három oldalról erdőterület által, hanem egy oldalra gróf P.-féle rétek, másik oldalt a felső-diósi gazdák földjei által határoltatván, nem sorolható azon területek közé, melyeknek a szomszédos vadászterület tulajdonosa részére való kötelező bérbeadását az 1883. évi XX. t.-cz. 3. §-ának negyedik kikezdésével elrendeli.

A már megkötött vadász-bérleti szerződés alapján, a vadászati jogot minden ellenszolgáltatás nélkül gyakorló vadászati jogbérlő, a szerződés m gerősitéséig még nem tekinthető jogosult vadászati jogtulajdonosnak s magán panaszvád emelésére sem jogosult.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 460. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a cs—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával, E. M., M. K. és W. K. l—i lakosok, ebeiknek idegen vadászterületre vitele miatt az 1883. évi XX. t.-cz. 32. §-a alapján 5—5 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés eseté-

ben 1—1 napi elzárásban és a felmerülhető tartásköltségek megfizetésében marasztaltattak el, — ellenben A. G., S. J. és G. A. felmentettek, illetve ellenük a további eljárás beszüntettetett, — az elmarasztaltak által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik, s vádlottak a terhükre rótt vadászati kihágás vádja s következményei alól felmentetnek; mert panaszos B. J. az 1889. évi október hó 15-én tartott árverésen haszonbérbe vette ugyan L. község vadászati jogát, s akkor, a mikor vádlottak ellen a panaszt emelte, a vadászati jognak gyakorlatában is volt, — ugy de, miután a bérszerződés meg nem erősittetett, hanem uj árverés rendeltetvén el, a vadászatjog bérletébe más lépett, B. J.-t, ki bár jóhiszemüleg és — minthogy haszonbért nem fizetett, sőt a bánatpénz is visszaadatott neki — minden ellenszolgáltatás nélkül gyakorolta a vadászati jogot: az id. t.-cz. 39. §-a értelmében panasz emelésére jogositottnak nem lehetett tekinteni.

---

2. Vadkárok.

Azon fővadtenyésztő, a ki a tenyésztést beszüntetni s a fővadak által okozott károk megtéritési kötelezettségétől menekülni szándékozik, a tenyésztés megszüntetéséről szomszédjait értesiteni köteles.

A m. kir. Curia 1884. évi határozata:

Ha alperes erdőségében fővadak tenyésztettek és felperes szomszéd a lelövetés jogáról irásbeli téritvény által lemondott, illetve a fővadak lelőhetési jogát magának fenn nem tartotta, alperes köteles az erdőségében tenyésztett fővadak által felperes vetésében okozott kárt megtériteni; a mennyiben pedig ezen kötelezettség alól menekülni és e tekintetből a fővadak tenyésztését beszüntetni szándékozik, köteles a tenyésztésnek beszüntetéséről felperest értesiteni és az ez által kiállitott téritvényt visszaadni.

Őzek által okozott károk megtéritése nem követelhető.

A budapesti kir. itélő tábla 1887. évi 2890. sz. határozata.

A mezei nyulak által okozott károkért kártéritést követelni nem lehet.

A m. kir. Curia 1891. évi 5268. sz. határozata:

A szabadkai kir. járásbiróság a következőleg itélt: Felperes keresetével elutasittatik és a perköltségek kölcsönösen megszüntettetnek. Indokok: Mert az 1883. évi XX. t.-cz. 8. §-ában a nyul nem emlittetik azon állatok között, melyek káráért a földbirtokos felelősségre vonható lenne, de ugyanazon törvény jogot ád felperesnek a kártékony állatok kiirtására; felperes azon védekezése, hogy a hivatkozott törvényben megszabott büntetés azt meg nem engedi, elfogadható azért nem volt, mert a tilalom csupán a vadászterületen tartandó vadászat ellen szólt, azonban nem irányul felperes bekeritett helyén eszközlendő irtásra, mindezeknél fogva felperest keresetével elutasitani és a költségeket a per körülményeinél fogva kölcsönösen beszün-

tetni kellett. A budapesti kir. itélő tábla az elsőbiróság itéletét helybenhagyta. A kir. Curia: A budapesti kir. itélőtáblának fentebbi számu és keletü itélete, indokolásánál fogva és még azért is helybenhagyatik, mert a mezei nyulak nem tartoznak azon kártékony vadak közé, melyeknek kártételéért az 1883. évi XX. t.-cz. értelmében azon birtokos vagy haszonbérlő, kinek vadászterületén az ily vad tenyésztetik, kártéritéssel tartoznék.

---

3. Vadorzás megakadályozása.

A belügyminiszter a vadorzás meggátlására vonatkozó kivételes intézkedéseket csakis az illető törvényhatóság felterjesztése alapján rendelheti el.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 13,420. sz. határozata.

Az elharapódzott vadorzás ellenében teendő hatósági intézkedések.

A m. kir. belügyminiszter 1883. évi 11,931. sz. határozata:

Az orvvadászat üzésének alapos gyanujával terhelt községekben, a fegyvertartási jogosultsággal nem biró, és mégis lőfegyver birtokában levő egyének, továbbá az orvvadászok és ezeknek orgazdái ügyesen kinyomozandók, az adó alól elvont fegyverek tulajdonosai az 1883. évi XXIII. t.-cz. értelmében megfenyités végett az illető hatóságnak bejelentendők, az orvvadászok és orgazdák névjegyzéke pedig az általam megfelelően utasitott csendőri őrparancsnokságokkal a folytonos ellenőrzés személyenkinti gyakorolhatása céljából közlendő. Továbbá közlendő a csendőrséggel a nevezett községekből amaz egyének névsora is, kik fegyvertartási jogosultsággal birnak, valamint azoké, kik vadászati jegy birtokában vannak, s ugy a csendőrség, mint a községi előljáróság által különösen ellenőrizendő lesz, hogy azok, kik vadászati jegygyel nem birnak, a vadászatot ne gyakorolhassák, s rajtakapatás esetében szigoruan büntettessenek. Minthogy pedig a vadorzás utján szerzett vad a tapasztalat szerint leginkább a nagyobb városok piaczain értékesittetik, különös figyelem lesz forditandó az e megye területén fekvő minden népesebb és kiválóan a szabad királyi városok piaczaira, s mindazon esetekben, a midőn a gyanus vadárulók és vadszállitók a vad jogos szerzését kétséget kizárólag igazolni nem tudják, ellenök vizsgálat inditandó, s a bünösség kiderülése esetén irányukban a törvény teljes szigora kérlelhetlenül alkalmazandó.

A vadak tilalmi időben való szállitásának, eladásának és fogyasztásának ellenőrzése.

A m. kir. pénzügyminiszter 1883. évben kelt rendelete:

A m. kir. belügyminiszter ur a vadászatról szóló 1883. évi XX. t.-cz. végrehajtása iránt velem egyetértőleg a hazai törvényhatóságokhoz 1883. évi junius 27-én 38,871. sz. a. kiadott körrendeletének 3. pontja szerint, az

idézett t.-cz. 9. és 10. §-aiban megállapitott tilalmak ellenében elkövethető visszaélések megelőzése és megakadályozása czéljából amaz intézkedést léptette életbe, hogy a szarvas, dámvad és őz csak ugy szállitható és elárusitható, ha azokon a nemzőrészek láthatólag meghagyattak; továbbá, hogy a tilalmi időszakokban a vadnak fentebbi 10. § szerint, az első 14 napot kivéve tiltott adásvevésén s nyilvános étlapra jegyzésén kivül, szállitása is szigoruan tiltatik, és hogy eme törvényszabta rendelkezés ellenére szállitott vadak lefoglalandók és a helyi szegények javára elkobzandók; egyuttal kijelentvén azonban, hogy eme rendelkezés nem vonatkozik a keritéssel, az 1883. évi XX. t.-cz. 18. §-a határozmányainak megfelelően elzárt helyeken bármikor lőhető vadak szállitására; de lehető visszaélések meggátlása végett elrendelte, hogy az ily helyeken lőtt vadak szállitása, a 9. és 10. §-okban megállapitott tilalmi időkben igazolványok mellett történjék. Ily igazolványul szolgál az illető vadászati terület tulajdonosának vagy bérlőjének, vagy ezek megbizottjainak, az illetékes községi elöljáróság által láttamozandó bizonyitványa, melyen, vagy a szállitó levélen a vad neme és mennyisége megjelölendő. A m. kir. belügyminiszter ur az eme rendelkezésének pontos végrehajtása tekintetéből, vonatkozással az 1883. évi jul. 14-én 42,553. sz. a. kelt körrendeletemre, utasitom a pénzügyigazgatóságot, miszerint a fegyveradóról és a vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-cz. végrehajtása iránt f. é. junius 25-ikén 39,280. sz. alatt kelt körrendelettel közölt utasitás 32—42. §-ainak megfelelő jegyzete értelmében, a pénzügyőrség számára nyomtatásban vagy kőnyomatban kiadandó «Oktatás» kapcsában a pénzügyi, illetve vám- és adóőrséget pótlólag a fentemlitett belügyminiszteri körrendelet határozmányairól azon további utasitással értesitse, miszerint a szolgálat teljesitése alkalmával szigoruan ügyeljen arra, hogy az 1883. évi XX. t.-cz. 10. §-ának ama rendelkezése, hogy az idézett törvény 9-ik §-ában megállapitott vadászati tilalmi időszakban — az első 14 napot kivéve — vadat általában, vagy ha a tilalom csak némely vadra vonatkozik, ilyet árulni, venni vagy nyilvános helyiségekben étlapra jegyezni nem szabad, kellőleg betartassék és eme törvényszabta rendelkezés ellenére vasuton, gőzhajón, esetleg kocsikon, illetőleg a fővárosba, annak bármily fogyasztási vámvonalon át szállitott vadakat foglalja le és azokat a helyi szegények javára leendő elkobzás végett a legközelebbi illetékes rendőri hatósághoz, átvételi elismervény mellett, rövid tartalmu tényleirás kiséretében azonnal szolgáltassa be, a lefoglalásról pedig a tényleirás másolatának bemutatása mellett a pénzügyigazgatóságnak szabályszerü uton jelentést tegyen, mely is az érintett t.-cz. 36. §-a értelmében, a feljelentőt megillető pénzbüntetés felerészét, a büntetések kiszabására illetékes biróságtól másolatban elkérendő itélet alapján nyilvántartani s a feljelentő pénzügyi közegnek leendő kiszolgáltatását ellenőrizni tartozik.

A vadak szállitása és eladása általában csak akkor köthető igazolványokhoz, ha az illető vidéken az orvvadászat nagy mértékben lábrakapott.

A m. kir. belügyminiszter 1885. évi 30,503. sz. határozata:

M.-Vásárhely város közigazgatási bizottsága a város területén elharapódzott orvvadászat megakadályozása czéljából a belügyminiszterhez azon kérelmet intézte, hogy az 1883. évi XX. t.-cz. 38. §-a alapján a marosvásárhelyi és vidéki vadász- és védegylet területére nézve azt, hogy a vadak

szállitása, eladása, az azok jogos szerzését bizonyitó igazolványok mellett történjék, rendelje el. A belügyminiszter ezen kérelem teljesitését megtagadta, a megtagadást azzal indokolván, hogy a szóban levő megszoritás csak akkor rendelhető el, ha beigazoltatik, hogy az orvvadászat már annyira elharapódzott, miszerint annak a törvény által megengedett rendes uton való megtorlással korlátozása eredményre nem vezet; arról pedig, hogy a szóban levő területen a vadorzás ez idő szerint a kivételes intézkedések elrendelésére indokul szolgáló mérveket öltött volna, sem a felterjesztésben felhozottakból, sem az ezen kérdésben meghallgatott főispán jelentéséből nem volt meggyőződés szerezhető.

E) Vizügy.

1. Igazolás, engedélyezés, vizhasználat.

Oly esetekben, ha egy vizimü igazoltatik, a nélkül, hogy az igazolás alkalmával a vizhasználat gyakorlásának föltételei szabályoztatnának, a gyakorlat szabályozása érdemében a vizjogi törvény 192. §-a alapján hozandó alispáni (polgármesteri) határozat ellen a vizjogi törvény 157. §-ában megállapitott fokozatos felebbezésnek van helye.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 59,174. sz. határozata.

Az igazolás végett bejelentett vizhasználatok gyakorlásának megállapitása czéljából a hatósági szakértő véleménye alapján müszaki tervek követelhetők; mindazonáltal a müszaki tervek beadására irányuló kötelezettség rendszerint nem akadályozhatja meg azt, hogy a vizhasználatok fennállásukra nézve a rendes igazolási eljárás alá vétessenek.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 64,566. sz. határozata:

Gróf d'H. I. t—i és b—i lakos által D. község területén az 1—4. és 11. szám alatti házaknál és telkeknél levő vizmüvek és vizhasználati jogositványok igazolása iránt folyamatba tett ügyben kelt alispáni határozatot, mely szerint a bejelentő felhivatott, hogy bejelentését f. évi julius hó 1. napjáig müszaki adatokkal szerelje fel, vagy pedig nyilatkozzék, hogy azokat saját költségén a kulturmérnöki hivatal által kivánja beszereztetni, a bejelentő által közbevetett felfolyamodás folytán felülvizsgálat alá vettem, s azt felhozott indokain felül azon okból is helybenhagyandónak találtam, mert a közigazgatási hatóságnak a vizjogi törvény 192. §-a szerint meg van adva az a jog, hogy a fennálló s igazolás alá eső vizmüveknek gyakorlását a vizjogi törvény rendelkezéseinek megfelelőleg rendezze, ez pedig müszaki adatok hiányában a legtöbb esetben nem eszközölhető, s mert a jelen esetben a müszaki tervek beadására irányuló kötelezettség megállapitása a hatósági szakértő nyilatkozata által indokolva van. A mennyiben azonban a fennálló s igazolás végett bejelentett vizimüvek és vizhasználatok nagy számánál s a müszaki adatokkal való felszerelés nehézségeinél fogva az igazolási eljárás befejezése szerfelett megnehezittetnék s hosszura nyulnék el, holott a vizjogi törvény intencziója az, hogy az igazolási eljárás mielőbb befejeztessék s az igazolt vizimüvek a vizikönyvekbe bejegyeztessenek; szükséges-

nek tartom, hogy addig is, mig a müszaki adatok megszerezhetők lesznek, legalább oly esetekben, midőn az illető vizhasználatok felszólalásra okot nem szolgáltatnak, a vizjogi törvény 190. §-ában előirt hirdetményes eljárás alá vétessenek, a jog fennállása igazoltassék s a vizikönyvbe bejegyeztessék; a vizhasználat gyakorlása pedig a szorosan vett igazolástól elkülönitve, a tervek elkészülte után rendeztessék.

Az 1885. évi XXIII. t.-cz. 189. és köv. szakasza nem alkalmazható oly vizmüvekre, melyek hasznossága kétségbe nem vonatott ugyan, de a melyek engedély nélkül s 20 éven belül állittattak föl.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 12,784. sz határozata:

A vizjogi törvény átmeneti intézkedései csakis azon vizimüvekre levén alkalmazhatók, melyek engedély mellett vagy engedély nélkül, de legalább 20 év óta tényleg fennállanak, oly esetekben, hol ezen föltételek betöltve nincsenek, a vizimüvek a törvény 189. és 190. §§-aiban szabályozott igazolási eljárás alá nem vonhatók s a vizikönyvbe sem jegyezhetők be. Ezen vizimüvek tulajdonosai kötelezve vannak a törvény 161. és köv. szakaszai értelmében szabályszerü engedélyezésért folyamodni.

Az 1885. évi XXIII. t.-cz. 192. §-ában gyökerező jogfentartásnak nincs helye a vizjogi törvény életbelépte előtt megszünt oly vizmüre nézve, mely a törvény életbeléptétől számitott 3 év alatt ujból föl nem épittetett.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 47,865. sz. határozata.

Mesterségesen létesitett belvizi csatornának egy részére nézve az igazolás nem mondható ki akkor, midőn az által a községen kivül lakó egyének érdekei is érintve vannak. Az igazolás a bejelentés alapján az egész vizimüre kiterjesztendő.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1890. évi 71,494. sz. határozata.

Ha a vizhasználat sem igazolás, sem engedélyezés végett be nem jelentetett, ennek eltávolitása oly fentartással mondandó ki, hogy a vizhasználat bizonyos kitüzött határidő alatt törvényesithető.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 58,324. sz. határozata:

M. J. és társa ellen folyamatba tett vizrendőri kihágási ügyben a másodfokban hozott itéletet, mely szerint a szolgabirói elsőfoku itélet részbeni módositásával M. J. és K. czég a viznek szeszgyári czélokra hatósági engedély nélkül történt elvezetésének azonnali megszüntetésére köteleztetett, a marasztalt czég részéről közbevetett felebbezés alapján felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest azt, az eljárási költségek viselésére vonatkozó részének helybenhagyásával akként változtatom meg, hogy a panaszlott czéget arra kötelezem, hogy a panasz tárgyát képező vizvezeték hatósági engedélyezése végett a vizjogi törv. 161. §-a értelmében kellőleg felszerelt kérvényét 3 hó lefolyása alatt az alispánnál nyujtsa be,

a mit ha elmulasztana, vagy ezen idő alatt a vizelvezetést meg nem szüntetné, az költségére hatóságilag haladék nélkül végrehajtandó. A czég vizhasználatát a vizjogi törvény átmeneti intézkedései értelmében sem igazolás, sem engedélyezés végett nem jelentette be, s igy az hatósági jogvédelemre nem számithatván, annak eltávolitása kimondandó volt, mindazonáltal oly fentartással, hogy a czégnek a vizhasználat törvényesitésére a mód s alkalom, az elfogadott általános gyakorlat értelmében megadatott; önként értetvén, hogy arra az esetre, ha a czég ezzel a jogkedvezménynyel élni nem kivánna, vagy a törvényesitésre kitüzött határidőt elmulasztaná, a vizhasználat eltávolitására nézve intézkedés teendő.

A vizjogi törvény átmeneti intézkedései értelmében nem igazolt vizhasználati jogositványnak régibb idő óta való gyakorlása miatt büntető eljárásnak helye nincsen, a jogositott azonban a régi gyakorlat törvényes alapjának megszerzésére a vizhasználat betiltásának terhe alatt utasitandó.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 2930. sz. határozata: T. község elöljárósága által D. H. és M. J. ottani lakosok ellen folyamatba tett vizrendőri kihágási ügyben m. évi... sz. a. kelt jelentésével felterjesztett iratokat idezárva oly értesitéssel küldöm meg alispán urnak, hogy a m. é... sz. a. másodfokban hozott itélet, mely szerint M. J. és D. H. az 1885. évi XXIII. t.-cz. 42. §-ába ütköző kihágás elkövetése miatt, az idézett törvény 184. §-ának 3. pontja alapján elmarasztaltattak, és egyuttal a szóbanforgó és a hatósági engedélyt nélkülöző kalló használatától eltiltattak s végre utasittattak, hogy azon esetben, ha a panaszlott kallóhoz tartozó vizhasználati jogot is gyakorolni kivánnák, az iránt az idézett törvény 161. §-ában foglaltak szerint hatósági engedelyért folyamodjanak, — a panaszlottak részéről közbevetett felebbezés alapján felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest azt, az eljárási költségekre vonatkozó rész kivételével megváltoztatom s panaszlottakat a terhükre rótt kihágás vádja és a kiszabott büntetés terhe alól felmentem, egyuttal azonban kötelezem, hogy a panasz tárgyát képező kalló hatósági engedélyezése, illetve az igazolt vizhasználati jogositványuk gyakorlatának szabályozása czéljából szükséges terveket 3 hó leforgása alatt az alispánnál nyujtsák be vagy nyilatkoztassák ki, hogy ezen terveket a kulturmérnökség által óhajtják elkészittetni, minthogy ellenesetben a szükséges tervek a kalló használatának betiltásával költségükre hatóságilag fognak elkészittetni. A felebbezett másodfoku itélet megváltoztatásával panaszlottak a kihágás vádja és a kiszabott büntetés terhe alól felmentendők voltak, minthogy a tárgyalás során kétséget kizárólag megállapitható volt, hogy a jelen esetben nem uj, hanem a tárgyalás megtartása előtt 5—6 évvel létesitett munkálat ellen irányul a panasz, ily esetben pedig az 1879. évi XII. t.-cz. 31. §-a értelmében bekövetkezett elévülés miatt büntetés meg nem állapitható. Tekintettel azonban arra, hogy a panaszlottak beismerése szerint a kallóhoz szükséges vizhasználati jogositvány a vizjogi törvény átmeneti intézkedései értelmében sem igazolás, sem engedélyezés végett be nem jelentetett; s igy a különben régi gyakorlat törvényes alapja eddig meg nem szereztetett, minthogy továbbá a malom vizmüveinek különböző helyre való áthelyezése is panaszoltatott; s igy a már igazolt vizhasználat s vizimüvek tüzetes meghatározása szükséges: az igazolt jog gyakorlatának szabályozása s ezzel együtt a kallóval kapcsolatos vizhasználat engedélyezése végett szükséges tervek beadása is elrendelendő volt.

A vizek természetes lefolyását módositó munkálathoz törvény szerint szükséges hatósági engedélyt, mások részéről adott engedély nem pótolhatja.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 60,109. sz. határozata.

Mig valamely vizimunkálat a vizjogi törvény értelmében hatóságilag engedélyezve nem lett, czéljaira kisajátitási jog nem adható.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 21,725. sz. határozata

Értesitem a város közönségét, hogy bár a kisajátitási jog megadása ellen elvi észrevételem nincs is, — miután azonban a kérdéses vizvezeték az 1885. évi XXIII. t.-cz. értelmében engedélyezve nem lett, — a kérelemnek ezuttal helyet nem adhatok. Az 1881. évi XLI. t.-cz. 5. §-a értelmében ugyanis a kisajátitási jog csakis azon munkálat törvényszerü engedélyezése után adható meg, mely munkálat czéljaira a kisajátitási jog igényeltetik; a vizjogi törvény értelmében pedig oly vizimunkálatok, melyek által a vizfolyás megváltoztattatik, vagy melyek által idegen érdekek érintetnek, vizhasználatok pedig (a szabad vizhasználatoktól s a szabad rendelkezés alá tartozó vizeknek szerzett jogokkat nem érintő használatától eltekintve) általában az idézett törvény 161. s következő szakaszaiban előirt eljárás szerint s az ugyanazon törvény 157. §-ában megjelölt hatóságok által engedélyezendők s az ily munkálatok, illetőleg vizhasználatok mindaddig, mig a fennebb megjelölt hatóságok által s a fennebb megjelölt törvényes formák mellett nem engedélyeztetnek, törvényes alappal nem birnak, igy azok czéljára kisajátási jog sem adható.

Valamely vizmü létesithetésére vonatkozó munkálatok még a hatósági engedély elnyerése után sem kezdhetők meg addig, mig az esetleg igénybe veendő idegen területekre nézve a szolgalom meg nem állapittatik, illetve mig a kártalanitás tekintetében az 1885. évi XXIII. t.-cz. 171. §-ában előirt feltételeknek engedélyes eleget nem tett.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 75,116. sz. határozata.

Törvényesen igazolt vizimünél a gyakorlat szabályozása körül a vizduzzasztó müvekről 66655/85. szám alatt kiadott rendelet 6. §-ának az uj gátak engedélyezésére vonatkozó rendelkezése alkalmazást nem nyerhet.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 49,325. sz. határozata:

Az N. G. és érdektársai, a V. patakon fekvő vizimalmukkal kapcsolatos vizhasználati jogositványuk igazolása és gyakorlatának szabályozása iránti ügyében hozott határozatot, mely szerint G. és társai a határozatban foglalt feltételek szoros megtartásának kötelezettsége alatt az 1885. évi XXIII. t.-cz. 190. §-a alapján engedélyt nyertek X. község határában a vizfolyás balpartján, az engedélyokirat-tervezet kiegészitő részét képező tervek alapján fenálló vizimunkálatokat fentartani, részint az engedélyesek részéről közbevetett rendszerinti felebbezés alapján, részint hivatalból felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményéhez képest azt az engedélyokirat-tervezet 1., 3., 9. és 10. §-ának alább közölt módositásával és a 8. §. kihagyásával helybenhagyandónak, nem felebbezett többi részében pedig érintetlenül hagyandónak

találtam. Az engedélyesek részéről közbevetett felebbezés figyelembevételével a 3. §. módositandó volt, mert a jelen esetben nem uj gát engedélyezéséről, hanem egy fennállására nézve törvényesen igazolt vizmü gyakorlatának szabályozásáról van szó, ily esetben pedig a vizduzzasztó müvekről 66,655/85. szám alatt kiadott rendelet 6. §-ának az uj gátak engedélyezésére vonatkozó rendelkezése alkalmazást nem nyerhet; a fennálló gát méreteinek a 3. §-ban történt megállapitása által pedig a káros kiöntések előreláthatólag meg fognak szünni.

Ha a hatóságilag engedélyezett vizmüvek felülvizsgálata alkalmával az engedélyokirattól eltérő épitkezések találtatnak, az illető, a felülvizsgálat eredményéhez képest, kiigazitásra utasitandó.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 65,023. sz. határozata:

Az U. Zs. ellen folyamatba tett vizrendőri kihágási ügyben másodfokban hozott itéletet, melylyel a polgármesteri elsőfoku itélet helybenhagyásával vádlottat, a vizjogi törvény 42. §-ába ütköző s ugyanazon törvény 184. §-ának 3. pontja szerint minősülő kihágásért 50 frt pénzbüntetésnek 15 nap alatt leendő megfizetésére itélte, s vádlottat vizimüvének az engedélyokiratban foglalt méretek szigoru betartása mellett 30 nap alatt leendő átalakitására kötelezte, a marasztalt részéről közbevetett felebbezés alapján felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest azt büntető részében megváltoztatom s vádlottat a kihágás vádja és következményeinek terhe alól felmentem; a munkálatok átalakitására vonatkozó részében pedig oly hozzáadással hagyom helyben, hogy az ott érintett határidőt 2 hónapban állapitom meg; a mennyiben pedig vádlott a vizimüvet ezen idő alatt az engedélyokirat követelményének megfelelően át nem alakitaná, esetleg a jelenlegi állapot további fentartása czéljából ezen idő alatt engedélyért nem folyamodnék, őt vizhasználatának gyakorlásától eltiltom. A másodfoku itélet büntető részének megváltoztatásával a vádlott a kihágás vádja és büntetési következményei alul felmentendő volt, mert oly esetekben, midőn hatóságilag engedélyezett vizmüvek felülvizsgálata alkalmával az engedélyokirattól eltérő épitkezések konstatáltatnak, a felülvizsgálat eredményéhez képest egyszerü megigazitásnak s nem büntető eljárásnak van helye; ebből kifolyólag a vizmü átalakitása záros határidő kitüzése mellett elrendelendő, illetőleg az engedélyokirattól eltérő munkálatok törvényesitésére az alkalom megadandó volt.

Vizimünek az engedély feltételeitől eltérő létesitése miatt a felülvizsgálat előtt vizrendőri eljárásnak helye nincs; hanem az esetleges eltérések a felülvizsgálat alkalmával helyesbitendők.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 15,941. sz. határozata:

A b—i ideigl. viztársulat által, az ottani kőolajfinomitó r. t. részére engedélyezett ideiglenes vizhasználati jogositványnak, az engedély feltételeitől eltérő gyakorlata miatt emelt panasz alapján folyamatba tett vizrendőri ügyben kelt határozatot, melylyel B. város polgármesterének a vizsgálat elrendelésére vonatkozó intézkedését hatályon kivül helyezte, az ideiglenes viztársulat részéről közbevetett felebbezés alapján felülbirálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest azt helybenhagyandónak, egyuttal azonban

alispán urat utasitandónak találtam, hogy az ideiglenes engedély alapján létesitett vizimüvek felülvizsgálata iránt sürgősen intézkedjék, s annak keretében a panasz érdemében is határozzon. Helybenhagyandó volt a felebbezett határozat, minthogy ez ideiglenes engedély alapján létesitett vizmüvek azon szempontból: vajjon azok az engedélyezési feltételeknek megfelelően létesittettek-e? az 1885. évi XXIII. t.-cz. 174. §-a értelmében hatóságilag megvizsgálandók, a vizsgálati jegyzőkönyv a vizikönyv okirattárában elhelyezendő s igy ezekkel szemben is minden tekintetben ugyanazon eljárás alkalmazandó, mint a véglegesen engedélyezett vizimunkálatoknál. Minthogy pedig az esetre, ha a munkálatok kivitele az engedélyezési feltételeknek meg nem felel, azok megfelelő átalakitása iránti intézkedés a felülvizsgálati lelet alapján az alispán hatáskörébe tartozik: a panasz érdemleges elbirálása annyival is inkább alispán ur illetékességi körébe volt utalandó, mert az engedélytől eltérő létesitmények miatt vizrendőri eljárásnak helye sem lehet, hanem az esetleges eltérések a felülvizsgálat alapján helyesbitendők.

Engedélyokiratban kihágások meg nem állapithatók.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 49,325. sz. határozata.

Az engedélyesek fölsorolása az engedély okiratnak lényeges kelléke lévén, az engedély okirat szövegezésénél nem mellőzhető, illetve az «X. és társai» féle kifejezés nem használható.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 49,325. sz. határozata.

Engedélyestől a jövőben beálló károsodások czimén biztositék letétele nem követelhető. Engedélyes vagyoni s erkölcsi megbizhatósága a vizjogi törvény által előirt eljárás során az engedély megadására vagy megtagadására indokul nem szolgálhat.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 42,102. sz. határozata.

Ha a gazdasági czélból eszközölt árkolások vagy töltések a viz lefolyását nem módositják, a munkálat létesitője vizjogi engedélyezés kérelmezésére nem szoritható.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 9104. sz. határozata.

Midőn a hatóság valamely vizimunkálatot az elébe terjesztett alakban engedélyezhetőnek nem tart, az egyszerü visszautasitás helyett közgazdasági szempontból szükséges, hogy megállapitsa azon módozatokat, melyek mellett a kivitel megengedhető.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 26,442. sz. határozata: Sz. G. az iránt folyamodott B. vármegye alispánjához, hogy birtokának elkülönitő töltésekkel való körülvételét engedje meg. A tárgyalás során az érdekeltek, hivatkozással az 1885. évi XXIII. t.-cz. 57. §-ában megállapitott törvényes szolgalomra, s tekintve, hogy az elkülönitő töltés bevallott czélja a lejtés szerint engedélyt kérő haszonbérletére folyó vizek visszatartása:

az engedély megtagadását követelték. A hatósági szakértő, tekintettel arra, hogy ugyanoly müvelet segélyével, mint mely müveletekhez az engedély kéretett, saját területeik csapadékvizeit szintén raktározhatják, a töltés engedélyezését javasolta. A hatóság azonban az engedélyt megtagadta, a nélkül azonban, hogy fontolóra vette volna, vajjon nem-e lehet a töltéshez lefolyó vizeket is elvezetni, s igy az engedélyt is megadni s mások érdekeinek sérelmét kikerülni? A földmivelésügyi miniszter harmadfokban azért az engedélyt megtagadó határozatot feloldotta és az alábbiak értelmében ujabb tárgyalás megtartását s annak alapján ujabb határozat hozatalát rendelte el. Mert bár azon keretben, melyben a tárgyalás mozgott, a kérdés teljesen helyes jogi felfogással biráltatott is el, az engedélyezési ügy tárgyalása nem felel meg azon követelményeknek, melyek az engedélyezési eljárás során törvény szerint támaszthatók, minthogy ezen eljárásnál a hatósági feladat lényegét nem egyedül az képezi, hogy azon körülmény, vajjon a tervezett munkálatok által mások érdekei sértetnek-e vagy sem? kipuhatoltassék, hanem, — mint az már az 1885. évi XXIII. t.-cz. 162. §-ának rendelkezéseiből is nyilvánvaló, — hogy azon módozatok, melyek mellett az engedélyeztetni kért vizimüvek létesitése által czélzott eredmény mások érdekeinek kárositása nélkül megvalósitható, lehetőleg szintén megállapittassanak. Kétségtelen ugyanis, hogy a hatóságnak az engedélyezéseknél mások jogainak védelme mellett azon közgazdaságilag fontos hivatást is szem előtt kell tartania, hogy a vizek használata minden megengedhető módon elősegittessék s midőn valamely munkálat bizonyos adott viszonyok között károsnak találtatik, de annak abszolut káros volta meg nem állapitható, az eljárás már kezdetben oly irányba terelendő, mely irány mellett az okszerü megoldás lehetséges. Sőt, ha bizonyos munkálatok mások kárositása nélkül egyáltalán nem lennének is létesithetők, de ezen munkálatok általános, egész vidékekre kiterjedő bajok részleges orvoslását czélozzák: a részleges orvoslási forma engedélyezésének megtagadása előtt, az általános orvoslás lehetősége is megkisérlendő.

Azon esetre, ha valamely vizhasználat engedélyezése alkalmával magánjogi czimeken alapuló kifogások tétetnek, a felek között barátságos egyezkedés megkisérlendő, mely ha nem sikerülne, a kifogást tevő fél a törvény rendes utjára utasitandó, a nélkül, hogy az ez érdemben hozandó birói határozattól a vizmü felállitásának engedélyezése függővé tétethetnék.

A m. kir. földmivelés-, ipar-, és keresk. miniszter 1886. évi 70,930. sz. határozata.

A vizhasználati jog tartama és terjedelmével összefüggésben álló vizrendőri ügyek — az igazolási eljárás befejeztéig nem, illetőleg csak azzal egyidejüleg dönthetők el.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 19,223. sz. határozata:

A K. A. és társai k.-l—i lakosok által L. J. ugyanottani lakos ellen folyamatba tett vizrendőri ügyben kelt alispáni határozatot, mely szerint a főszolgabirói határozat helybenhagyásával, L. J. az általa emelt mellékcsatorna gátjának 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett, saját költségén

való lebontásra, valamint a gát helyébe egy zsilip készitésére, illetőleg az előbbi állapot helyreállitására, s azonkivül 11 frt eljárási költség megfizetésére köteleztetett, a panaszlók pedig kártéritési s egyéb felszámitott költségeik iránti keresetükkel a rendes per utjára utasitattak, a L. J. által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vettem s mindkét alsófoku határozat feloldásával az alispánt uj eljárásra s ujabb határozathozatalra utasitom. Az alsófoku határozatok feloldandók voltak, mert az alispánnak jelentéséből kitünt, az, hogy a panaszlottak vizi müveiket igazolás végett a vármegye alispánjánál bejelentették, addig pedig, mig a vizi müvek igazolási ügye le nem tárgyaltatik, a panasz tárgyát képező mellékcsatornán fennálló gát fentartása, illetőleg eltávolitása iránt véglegesen intézkedni nem lehet.

A pataktisztogatás az 1885. évi XXIII. t.-cz. 40. §-ában gyökerező kötelezettség lévén, a pataktisztogatási munkálatok végrehajtása engedélyezést nem igényel, s mulasztás esetén arra az egyes érdekeltek hivatalból szoritandók,

A m. kir. fölmivelésügyi miniszter 1889. évi 7026. sz. határozata.

Későbbi vizhasználatokra engedély kárpótlás nélkül csak vizfeleslegre adható. A vizfelesleg pedig csak ugy állapitható meg, ha a már gyakorolt, illetőleg engedélyezett vizhasználatok által igényelt viz mennyisége ismeretes. A szolgalom a vizhasználattal együtt szünvén meg, a szolgalmi teher a vizhasználati engedély tartamával egyenlő időre állapitandó meg. A szolgalommal terhelt terület birtokosa türni tartozik, hogy az érdekeltek a szükséges tisztitásokat és javitásokat eszközölhessék.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 35,449. sz. határozata.

Fennálló vizhasználati jog gyakorlása ellen emelt panaszt, a mennyiben e joggyakorlása az 1885. évi XXIII. t.-cz. értelmében szabályozva még nem lett, nem vizrendőri, hanem a jog gyakorlás módozatainak megállapitása céljából folyamatba teendő, s az engedélyezési eljárás formái szerint lefolyandó tárgyalás keretében birálandó el.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 70,377. sz. határozata.

Oly védtöltésre, mely sem a vizjogi törvény 42. §-a értelmében hatóságilag engedélyezve, sem pedig a 159. §. szerint igazolva nincs, a 143. §. intézkedései nem alkalmazhatók. A védtöltés létesitése alkalmával fennállott tényleges állapot megváltoztatása a védtöltés engedélyezésével egyidejüleg eszközlendő, mert az ily változtatások az engedélyezési kérdés részleteihez tartoznak.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 56,566. sz. határozata:

B. városban F. A. épületfakereskedőnek a p—i védtöltés mellett levő félszere és keritése egy árviz alkalmával a védekezést akadályozván, és a városi mérnök jelentése szerint a védtöltés biztonságát is veszélyeztetvén, a rendőrkapitány, mint vizrendőri elsőfoku hatóság, s daczára annak, hogy sürgős veszély esete fenn nem forgott, határozatilag utasitotta F. A.-t, hogy ha félszerét és keritését fentartani kivánja, azok mellé 8 nap alatt téglafalat emeljen,

mert a vizjog az ő földesuri tulajdonát képezi. Az alispáni határozatot a közigazgatási bizottság helybenhagyta. A földmivelésügyi miniszter a közig. bizottsági határozatot jóváhagyta: Helybenhagyandó volt a felebbező határozat, mert a vizhasználatok engedélyezése alkalmával magánjogi czimen emelt kifogások elbirása a közigazgatási hatóságok illetékességi körébe nem tartozván, ily kifogások miatt a vizimü felállításának engedélyezése függőben nem tartható; s viszont ugyanezen okból a magánjogi igények birói uton való érvényesitését nem gátolhatja, másrészt engedélyes az esetleg megállapitandó kártéritési kötelezettség alól sem menthető fel.

Az 1885. évi XXIII. t.-cz. 36. § a a törvény életbelépte előtt szerzett vizhasználati jogositványokra is hatálylyal bir s oly jogsitványok, melyek a törvény életbeléptekor nem gyakoroltattak, s illetőleg a törvény életbeléptétől számitott 3 év alatt gyakorlatba nem vétettek, nem igazolhatók.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 64,325. sz. határozata.

A vizhasználati jog gyakorlása föltételeinek megállapitásánál az eljárás ugyanaz, mint az uj vizmüvek engedélyezésénél; ha tehát a vonatkozó tervek 30 napi közszemlére ki nem tétettek, az eljárás semmis.

A m. kir. földmivelésügyi miniszternek 1891. évi 66,220. sz. határozata.

Hatósági rendelkezés alatt álló vizbe torkolló házicsatorna, ha az védmüvet érint, s kezelése árvédelmi szempontból szabályozást igényel, vizimü jellegével bir, s arra nézve ugy az engedélyezést, mint a gyakorlat szabályozását illetőleg a vizjogi törvény határozmányai alkalmazandók.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 34,407. sz. határozata:
A sz. kir. város mérnöki hivatala jelentést tett a tanácshoz, hogy W. V. házából az M. folyó védtöltése alatt a házi csapadék és szenyvizek levezetésére engedély nélkül csatornát épitett. A tanács W. V.-t a csatorna befalazására s a védtöltés helyreállitására kötelezvén, e végzést a közigazgatási bizottság is jóváhagyta. W. V. felebbezett. A földmivelésügyi miniszter mindkét határozatot megsemmisitette s a város rendőrkapitányát uj eljárásra s annak alapján uj elsőfoku határozat hozatalára utasitotta. Mert a kérdéses csatorna a M. menti védtöltést átmetszi s hatósági rendelkezés alatt álló vizbe torkollik, mihez képest az kétségtelenül vizmü jellegével bir s az 1885. évi XXIII. t.-cz. rendelkezései alá esik.

Valamely vizszabályozásnak esetleg jövőben szándékolt keresztülviteléhez való hozzájárulás kötelezettsége, más vizimü engedélyezése alkalmából eleve meg nem állapitható.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 11,620. sz. határozata:
G. község birája igazolás czéljából bejelentvén az Ér vizfolyás jobbpartján levő s a közbirtokosság tulajdonát képező régi védtöltést, mivel a tervekben e töltés szándékolt magasbitása és meghosszabitása is jelezve volt,

a hatósági eljárást kettős alapon, tehát ugy is mint igazolást s ugy is mint engedélyezést tették folyamatba. Az engedélyező alispáni határozat az engedélyokmány feltételei közé felvette azon kikötést is, hogy engedélyes köteles az esetre, ha valamikor az Ér vizfolyás szabályoztatnék, a szabályozás mellett igennel szavazni. A határozatot egyéb kérdések miatt közbevetett felebbezések folytán a közigazgatási bizottság s utóbb a földmivelésügyi miniszter is felülbirálván, az helybenhagyatott ugyan, de a jelzett föltételt fenti számu határozattal törlendőnek mondta ki, mert az Ér szabályozásának esetleg jövőben szándékolt keresztülviteléhez való hozzájárulás kötelezettségét ezen engedélyezési ügy keretében megállapitani nem lehet s ily kötelezettség megállapitása egyáltalán törvényes alappal nem is bir.

Ideiglenes engedély megadásának azon czélból, hogy egyesek valamely haszonhajtó vállalatot mielőbb megkezdhessenek, csakis akkor van helye, ha műszakilag kétségtelenül igazolva van, hogy a vizhasználat gyakorlása által mások érdekei sérelmet nem szenvedhetnek.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 40,133. sz. határozata:

Sz. vármegye alispánjának: K. S. p—i lakosnak P. S. és P. J. m—i lakosok ellen emelt vizrendőri panasza ügyében a .... sz. a. kelt jelentéssel elém terjesztett iratok visszaküldése mellett értesitem alispán urat, hogy a panaszt elutasitó főszolgabirói határozat indokainál fogva helybenhagyó ... sz. végzését — oly módositással, hogy a malom vizművei ellen irányuló panasz s ezzel együtt a felmerült eljárási költségek kérdésének elbirálása a végleges engedély iránt folyamatba tett eljárás keretébe utaltatik, hogy továbbá panaszlott a vizhasználat engedély nélküli gyakorlása miatt ellene emelt kihágás vádja s következményei alól fölmentetik, s végül panaszos esetleges kárainak a törvény rendes utján való érvényesitésére az ut nyitva tartatik, - helybenhagyandónak, egyuttal pedig alispán urat utasitandónak találtam, hogy K. S. malomtulajdonost a végleges engedély megszerzéséhez szükséges adatok felmutatására, a vizhasználattól való eltiltás veszélye mellett rövid záros határidő kitüzésével kötelezze. Figyelmeztetni kivánom egyuttal alispán urat, hogy ideiglenes engedélyek csak rendkivüli esetekben adhatók s egyszerüen azon alapon, hogy egyesek valamely hasznot hajtó vállalatot mielőbb megkezdhessenek. Az általános rendelet 25. §-án alapuló ezen kedvezményt csak az esetben tartom kiterjeszthetőnek, ha, — mi jelen esetben éppen az engedélyt kérő malomtulajdonos mulasztása következtében meg nem történt, — műszakilag kétségtelenül igazolva van, hogy a vizhasználat gyakorlása által mások érdekei sérelmet nem szenvedhetnek.

Idegen tulajdonon a tulajdonos beleegyezése nélkül vizimunkálatok csak hatósági engedély mellett létesithetők.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 53,002. sz. határozata:

H. vármegye közönségének: A b—i tiszaszabályozó társulat igazgatósága által N. A. b—i lakos, mint K. N. b—i gazdaságának kezelője ellen folyamatba tett vizrendőri kihágási ügyben felterjesztett iratokat, oly értesitéssel küldöm meg alispán urnak, hogy II-od fokban hozott itéletét, mely szerint N. A. a talajviznek a kezelése alatt levő b - i gazdaság «Bálint tó» eréből hatósági engedély nélkül s a társulati csatornapart és előtér 160 cm.

mély s 100 cm. szélességbeni átvágásával eszközölt leeresztése miatt az 1885. évi XXIII. t.-cz. 184. §-ának 3. pontja értelmében s az 1878. VIII. t.-cz. 2. §-ában megjelölt czélokra forditandó 100 frt pénzbüntetésnek megfizetésére itéltetett stb. felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményéhez képest azt oly módositással találtam helybenhagyandónak, hogy panaszlott 25 frtnyi, nemfizetés esetén 3 napi elzárásra átváltoztatandó s az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában megjelölt czélra forditandó pénzbüntetésre itéltetik. Felebbezőnek a büntetés alól való felmentése érdekében felhozott azon érvelése, hogy a társulat a csatornába való vizleeresztést elvileg engedélyezte, a társulat panaszával szemben s azon okból, mert az általánosságban adott engedély feltételei betartva nem lettek, figyelembe vehető nem volt; s miután az 1885. évi XXIII. t.-cz. 142. §-a értelmében a vizimüvek mindennemü rongálása tilos s mert idegen tulajdonon a tulajdonos beleegyezése nélkül vizimunkálatok törvényes alapon csak hatósági engedély mellett létesithetők, panaszolt s a társulati érdekeket is könnyen veszélyeztethető önkényes ténykedése a közrend megóvása végett megtorlás nélkül hagyható nem volt.

A hozzájárulási arány, — a mennyiben egyezségi uton nem rendezhető, — az engedélyező hatóság által a vizjogi törvényben szabályozott engedélyezési eljárás utján állapitandó meg.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 18,303. sz. határozata:

Az alispáni elsőfoku határozat, mely szerint a K. csatorna folytatását képező vizfolyás K. község határába eső szakaszának kitisztogatására és a karban tartás költségeinek viselésére a partbirtokosok, partbirtokaik hosszarányában köteleztettek, felebbezés következtében a vizjogi törvény 108. §-a alapján megsemmisittetik, s az alispán a tisztogatás mérvének és a hozzájárulási aránynak a kulturmérnöki hivatal közbejöttével a vizjogi törvény 40., illetőleg 162. s következő szakaszai értelmében megtartandó uj eljárás alapján leendő megállapitására utasittattatik; mert a tisztogatás mérve és a hozzájárulási arány, — a mennyiben ez utóbbi egyezségi uton nem rendezhető, — az alispán mint engedélyező hatóság által a vizjogi törvényben szabályozott engedélyezési eljárás mellett állapitandó meg.

Vizpartnak a vizfolyás megváltoztatása nélkül eszközölt kiigazitása hatósági engedélyt nem igényel. A viz lefolyására elegendő mederszelvény előállitása, s általában a medertisztitásnak a vizfolyási viszonyok által megkövetelt mérvü teljesitése az érdekeltek kötelességét képezi, s ezen kötelezettség merve és foganatositásának módozata a hatóság által hivatalból állapitandó meg.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 58,262. sz. határozata:

U. vármegye alispánjához: K. B.-né h—i lakos által T. F. és társai ugyanottani lakosok ellen folyamatba tett vizrendőri kihágási ügyben felterjesztett iratokat oly értesitéssel küldöm meg alispán urnak, hogy másodfokban hozott itéletét, — mely szerint a panaszló vizrendőri kihágás miatt emelt panaszával s 49 frt 20 kr kártéritési összeg megitélése iránti kérelmével elutasittatott, — panaszló részéről közbevetett felebbezés alapján felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest azt nem felebbezett részében érintetlenül, felebbezett részében pedig oly kiegészitéssel, illetve módositással találtam helybenhagyandónak, hogy az E—patak füztől és gaztól való

megtisztitása iránt tett rendelkezésen felül, a patak rendezetlen vizfolyási viszonyainak javitása érdekében szükséges tisztitási munkálatok kivitele iránt az 1885. évi XXIII. t.-cz. 40. §-a alapján az eljárás hivatalból meginditandó s az idézett törvényszakaszban általánosságban kimondott meder és part jókarban tartás kötelezettségének mérve az alispán által az engedélyezési eljárás szerint az érdekelteket terhelőleg külön-külön is meghatározandó. Helybenhagyandó volt a felebbezett határozat, mert a kifogásolt töltés a viz természetes lefolyását nem módositja, hanem csak a part bemélyesztését szünteti meg. A partnak a vizfolyás megváltoztatása nélkül eszközlendő kijavitása pedig hatósági engedélyt nem igényel, s kihágásként nem minősithető. A viz lefolyására elegendő meder-szelvény előállitása s általában a meder tisztitásának a vizfolyási viszonyok által megkövetelt mérvü teljesitése viszont az érdekeltek kötelességét képezvén, ezen kötelezettség mérve s foganatositásának módozata a hatóság által adott esetekben hivatalból állapitandók meg.

A tulajdon alapján a viz használatához jog nem formálható.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 17,013. sz. határozata.

A vizhasználat, eltekintve a szabad vizhasználatoktól, csakis a hatóság által kijelölt helyeken, ily kijelölés hiányában pedig — a rendőri tilalmak figyelembevételével — mindenki által, minden arra alkalmas helyen gyakorolhatók.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 17,013. sz. határozata.

A viznek használatáért az 1885. évi XXIII. t.-cz. 10. §-ában emlitett vizek kivételével — egyesek dézsmát, vagy más czimen dijakat nem szedhetnek.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 17,013. sz. határozata.

A vizjogi törvény értelmében a vizhasználatok után dijfizetés nem állapitható meg. A jégtermelésért, a vizjogi törvény életbelépte előtt, sőt jelenleg is gyakorolt dijszedés többé nem eszközölhető.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 14,313. sz. határozata.

A vizjogi törvény 25. §-a csakis természetes vizfolyásokra vonatkozik, oly esetben ellenben, midőn a viz mesterséges műveletek segélyével vitetik valamely helyre a 25. §-ban emlitett szabad vizhasználatok szintén csak hatósági engedély mellett s a hatóság által megállapitott feltételek alatt gyakorolhatók.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 15,815. sz. határozata:

Az u...i kincstári műmalommal kapcsolatos vizhasználati jogositvány igazolása s a joggyakorlat szabályozása ügyében másodfokon hozott határozatát, mely szerint az alispáni határozat a vizhasználat igazolására vonat-

kozó részének érintetlen hagyásával s az engedélyokirat-tervezet 12. §-ának módositásával egyebekben helybenhagyatott, a máramarosszigeti kir. kincstári ügyészség részéről, a kincstár gazdasági és erdészeti ágazata részéről külön-külön beadott felebbezések alapján felülbirálat alá vettem s annak eredményéhez képest azt, az engedélyokirat-tervezet 5. és 12. §-ainak — ugyszintén *D)* és *E)* ponjainak hatályon kivül helyezése s a 8. §-ban emlitett pénzbirságnak pénzbüntetésre való helyesbitése mellett helybenhagyom, s a kincstárt a malomárok vizét netalán használó más érdekeltek hozzájárulása tekintetében a használat mérvének s általában a hozzájárulási aránynak megállapithatására szükséges adatok benyujtása mellett megfelelő ujabb eljárás folyamatba tételére utalom. Mert az engedélyokirat-tervezetben felsorolt vizművek által a vizhasználat terjedelme kellőleg meg van határozva, azon legkisebb viztömeg pedig, mely a vizhasználathoz szükséges, ezen vizhasználatot is érintő jogosultságok engedélyezésénél lesz helyesen a tényleges állapot figyelembe vételével megállapitható. Mert továbbá az usztatási csatorna igazolása már jogerős befejezést nyervén, az azzal kapcsolatos jogok és kötelezettségek megfelelően rendeztettek s igy általában sem volna helyén a malomcsatorna-tulajdonos jogainak és kötelezettségeinek megállapitása keretében a már jogerős rendelkezéseknek módositása; a fenforgó esetben pedig az usztató- és malomcsatorna vizhasználatának gyakorlata egymás között megállapitást már azon okból sem igényel, mert a tulajdonos mindkettőnél a kincstár levén, azon gyakorlatot tetszés szerint s a leggazdaságosabb alakban tulajdonosi jogánál fogva berendezheti; tulajdonos változás esetén pedig ezen berendezésnek megfelelő érdekvédelem az adásvételi szerződésben minden nehézség nélkül kiköthető. A határozat *E)* pontjának hatályon kivül való helyezése abban találja indokát, mert a vizjogi törvény 25. §-a csakis természetes vizfolyásokra vonatkozik, oly esetben ellenben, midőn a viz mesterséges müveletek segélyével vitetik valamely helyre, a 25. §-ában emlitett szabad vizhasználatok szintén csak hatósági engedély mellett s a hatóság által megállapitandó feltételek alatt gyakorolhatók.

A hatósági rendelkezés alatt álló vizek használatához a telek tulajdonosának engedélye törvényes jogczimet nem képez. Midőn tehát a bérbeadó és bérbevevő között közjegyzőileg megkötött szerződés, valamely viznek — a törvény korlátain belül — öntözési czélokra való felhasználását megengedi, a tulajdonosi felhatalmazáshoz még hatósági engedély is szükséges. Azon körülmény, hogy a telektulajdonos a hatósági engedély megszerzését szerződésszerüleg magára vállalta, de ezen kötelezettségének meg nem felelt, csupán magánjogi követeléseknek s a mulasztásból származott károsodás megtéritési kötelezettségének képezheti alapját, de nem szolgálhat ellenben alapul a kihágást elkövetett egyén felmentéséhez.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 58,110. sz. határozata.

5. Medertisztitás.

Valamely csatorna kitisztitása nemcsak az érdekeltek kérelmére, hanem a hatóság felügyeleti jogából folyólag még az érdekeltek akarata ellenére hivatalból is elrendelhető.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 42,663. sz. határozata.

A vizrendőri hatóságok a vizjogi törvény 177. §-a értelmében medertisztogatási ügyekben rendelkezési joggal birnak, és ha a rendőri intézkedés felszólamlásra okot nem ad, az érdekeltek a tisztogatás tényleges keresztülvitelére kötelezhetők, és csak oly esetekben tartozik az eljárás az idézett törvény 157. §-ában megjelölt engedélyező hatóságok hatáskörébe, midőn a rendőri intézkedés akár a tisztogatás mérve, akár a hozzájárulási kötelezettség megállapitása tekintetében felszólamlásra okot ad, mely esetben a vizrendőri hatóság az eljárás beszüntetésével a további hatósági ténykedés foganatositása czéljából az engedélyező hatósághoz köteles az ügyet áttenni.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 19,237. sz. határozata.

Az érdekeltség szegénysége esetén a meder tisztitási kötelezettségből származó teher legkönnyebb lerovásának módja tőlük meg nem tagadható; nehogy azonban a munka kivitele ez által koczkáztassék, a kellő biztositékokról az esetre is gondoskodni kell, ha az illetők a rájuk eső részt nem kellő módon hajtanák végre.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 7825. sz. határozata: A k...i patak medrének kitisztitása iránt folyamatba tett ügyben hozott határozat, mely szerint a K...d pataknak N...ü, D...a és Sz...r határán áthuzódó, a k... d— sz...i országut és a Krasznába való beömlés közötti szakaszának a VI. kerületi kulturmérnöki hivatal tervezetének megfelelőleg eszközlendő kitisztitása elrendeltetett, egyuttal a tisztitási költségek a tervezet mellékletében kitüntetett érdekelt területek szerint haszonaránylagosan megállapittattak, végül kimondatott, hogy a tervezett munkálatnak vállalatba adása előtt a VI kerületi kulturmérnöki hivatal közbejöttével az alispán által megállapitandó azon munka értéke, melyet N... ü község felebbezése szerint általa végzettnek állit, az Sz... r község részéről közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vettem, és ennek eredményéhez képest azt, a hozzájárulás iránt rendelkező részben megsemmisitem s az alispánt elsőfoku határozat vonatkozó rendelkezését érintetlenül hagyva, felebbező községeket e részben a további jogorvoslattal a törvény rendes utjára utasitom; egyebekben pedig azt oly módositással hagyom helyben, hogy a kivitel nem vállalati uton, hanem házi kezelésben a VI. kerületi kulturmérnöki hivatal vezetése alatt lesz eszközlendő olyként, hogy mindazok, kik a hozzájárulásuknak megfelelő munkamennyiségnek természetbeni ledolgozására ajánlkoznak, és a községi elöljáróságnál ezen szándékukat bejelentik, hozzájárulásukat ily alakban róvhatják le; megjegyeztetvén, hogy a mennyiben a munkába állás idejét illetőleg a kulturmérnöki hivatal javaslata alapján kiadandó főszolgabirói rendelkezésnek eleget nem tennének, a készpénz kivetés rajtuk behajtandó; a mennyiben pedig a reájuk eső munkálatot kellőleg nem teljesitenék, a pótmunka költségükre végrehajtandó. A felebbezett

határozatnak a kivitelre vonatkozó intézkedése azon okból volt módositandó; mert az illető érdekeltek szegénysége mellett, a teher legkönnyebb lerovásának módja tőlük meg nem tagadható; nehogy azonban a munka kivitele ez által koczkáztattassék, a kellő biztositékokról az esetre is gondoskodás történt, ha az illetők a rájuk eső részt, nem kellő módon hajtanák végre.

A medernek füzültetvényektől való megtisztitására az engedélyt a vizrendőri hatóságtól kell kérni.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 16,223. sz. határozata.

3. Malmok.

Közös tulajdonba tartozó malomnál annak jókarban tartási kötelezettsége a társtulajdonosokat egyetemleg terheli s ezen kötelezettségnek elmulasztása miatt a törvényes következményekért a tulajdonostársak mindenike szavatol.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1890. évi 10,850. sz. határozata.

A vizi malmok czéljaira szolgáló viznek rétöntözésre való felhasználása a vizjogi törvény 30. §-a értelmében kártalanitás nélkül engedélyezhető.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. minister 1889. évi 64,070. sz. határozata:

A Br. St. A. sz.-u—i nagybirtokos által l—i patak völgyében tervezett rétöntözés engedélyezése iránt folyamatba tett ügyben másodfokban kelt határozatot, mely szerint a kért munkálatok engedélyeztettek, br. St. A. b—i nagybirtokos részéről közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest azt a felebbezés elutasitásával helybenhagyandónak találtam, mert a vizjogi törvény 30. §-a értelmében az ipari vállalatok czéljaira szolgáló viznek öntözésre való felhasználása, a törvényben megállapitott feltételek alatt kártalanitás nélkül engedélyezhető.

Malomépités engedélyezése tekintetében a magánjogi czimen emelt kifogások a közigazgatási engedély kiadását nem gátolhatják.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 30,019. sz. határozata:

A közigatási bizottságnak másodfokban kelt határozatát, mely szerint a kérelmezett malomépitési engedély csak azon esetben határoztatott kiadatni. ha a kérelmező a kételyt minden kétséget kizárólag igazolja, hogy N. községben osztatlan önálló malom-regalejoggal bir, a megejtett felülvizsgálat folytán ezennel feloldom s a hivatkozott elsőfoku alispáni határozatot nem felebbezett részében érintetlenül, felebbezett részében pedig oly változtatással találtam helybenhagyandónak, hogy az engedélyezési ügy tárgyalásánál

felemlitett s a kifogásoló fél által fenn is tartott malom-regalejog ez által nem érintetik. A kérdéses vizimű felállitása engedélyezendő volt, mert az engedélyezés ellen közérdek szempontjából akadály nem létezik. Ámbár a tárgyalás során a malom regalejogra vonatkozó oly vitás kérdések merültek fel, a melyek egyezségileg elintézhetők nem voltak, a vizimű felállitása mégis engedélyezendő volt, oly kikötéssel azonban, hogy az ügy tárgyalásánál felmerült és kifogásoló fél által fenn is tartott malom-regalejog a vizimű engedélyezése által nem érintetik; mert a malom-regalet érdeklőleg felmerült vitás kérdések eldöntése nem a közigazgatási hatóságok, hanem a biróságok hatáskörébe tartozik, a közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartozó engedélyezési ügyeknél pedig a magánjogi czimen emelt kifogások a közigazgatási engedély kiadását nem gátolhatják.

Malomtulajdonos a fausztatás kényelmesebbé tételét czélzó munkálatokra nem kötelezhető; mert a törvényes alapon fennálló vizművek ily czélu átalakitását az 1879. évi XXXI. t.-cz. 200. §-a szabályozza, s e szakasz átalakitását a tutajozók és fausztatók terheként irja elő.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 57,198. sz. határozata.

A vizjogi törvény alapján az örlőmalom nem, hanem csak az annak üzemben tartásához szükséges vizhasználat s vizművek engedélyezhetők, s az engedélyezett vizhasználati jog a malomregale czimén emelhető magánjogi igényekkel szemben jogvédelmül nem szolgálhat.

A m. kir. földmivelésügyi ministernek 1892. évi 48,244. sz. határozata:

Az M. J. és társa t—i lakosok által vizhasználat engedélyezése iránt folyamatba tett ügyben, az N. vármegyei közig. bizottság határozatát, mely az elsőfoku alispáni határozat helybenhagyásával nevezettek részére T. község határában a T. vizfolyás balpartján vizi őrlőmalom felállitását engedélyezte, M. J. és társai felebbezése folytán a földmivelésügyi miniszter fenti szám alatt oly helyesbitéssel, illetve kiegészitéssel hagyta helyben, hogy nevezettek részére létesitendő őrlőmalom üzembentartásához szükséges viz használatára s az ezen használati jogositvány gyakorlatára szükséges s az engedélyokmányban felsorolt vizművek létesitésére adatik engedély, s hogy ezen engedély által a malomregale-jog nem érintetik; a mennyiben pedig engedélyesek a vizhasználati engedélylyel a malomregale-jog alapján támasztható kérdéseknek egyezségi vagy birói uton való eldöntése előtt élnek, azt csak saját veszélyükre és felelősségükre tehetik.

A malomtulajdonosok által régebbi idők óta rendszeresen gyakorolt töltésemelés s javitás, mindaddig, mig ezen joggyakorlat az 1885. évi XXIII. t.-cz. 192. §-a értelmében szabályozva nincs, kihágásnak még az esetben sem minősithető, ha az által mások érdekei sérelmet szenvednek; ezeknek azonban joguk van a gyakorlat oly szabályozását követelni, hogy károsodásuknak eleje vétessék.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 52,911 sz. határozata:

W. B. panaszos W. J. ellen hatósági engedély nélkül létesitett vizimunkálatok miatt vizrendőri kihágás czimén panaszt emelt, mely ügyben az

első és másodfoku hatóságok határozata ellen emelt felebbezés folytán a földmivelésügyi miniszter a következőkép határozott: Az alispánnak másodfokban hozott itéletét, a joggyakorlat megállapitása s az eljárási költségek iránt rendelkező részének helybenhagyásával, egyéb részeiben feloldandónak panaszlottat a vizrendőri kihágás vádja s annak következményei alól felmentendőnek találtam. Panaszlott a kihágás vádja s annak következményel alól fölmenendő volt, minthogy, — mint az a tárgyalás során kihallgatott tanuk vallomása s a panaszlott jogelőde által tett nyilatkozatból is határozottan kitünik, — a panasz tárgyát képezett töltésemelés és javitás már régebbi idők óta rendszeresen gyakoroltatott a malomtulajdonosok által, s igy ezen joggyakorlat mindaddig, mig az 1885. évi XXIII. t.-cz. 192. §-a értelmében nem szabályoztatik, kihágásnak még az esetben sem minősithető, ha az által mások érdekei sérelmet szenvednek; joguk van azonban az érdekelteknek a gyakorlat oly szabályozását követelni, hogy jogos érdekeik megvédessenek s a károsodásnak jövőre eleje vétessék.

Oly vizimalmok, melyek bár hajóra épitvék, de parthoz vannak kötve s fenékgátakkal és duzzasztókkal birnak, hajómalmoknak nem tekintetnek, s ezekre nem a hajómalmokra vonatkozólag fennálló rendszabály, hanem a vizjogi törvény határozmányai érvényesek.

A m. kir. közmunka- és közlekedésügyi miniszter 1887. évi 1049. és 7357. sz. határozata.

Hajómalomtulajdonos, a hajómalom részére kijelölt helyről más helyre engedély nélkül hajómalmát át nem helyezheti.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 20,525. sz. határozata:

Az m—i molnárok hajómalmaik részére kijelölt helyeket nagy viz alkalmával malmaik veszélyeztetése nélkül be nem tarthatván, a községi biró tudtával malmaikat 100 méterrel feljebb vontatták, s azokat a nagy viz multával előbbi helyeikre ismét visszabocsátották. A járási utbiztos azonban följelentette őket s a szolgabiró a hajómalmi rendelet 25. §-ába ütköző hihágás miatt ugyanezen rendelet 63. §-a alapján 50 frtnyi, illetőleg 30 frtnyi birságot szabott rájuk, melyet felebbezésük következtében az alispán 25, illetőleg 15 frtra mérsékelt. A földmivelésügyi m. kir. miniszter fenti számu határozatával helybenhagyta a másodfoku határozatot. Marasztaltakat egyuttal figyelmeztetni rendelte, hogy mennyiben a részükre kijelölt malomhely bizonyos vizállás mellett veszélyes volna, a fentebb idézett miniszteri rendelet 25. §-ának 7. pontja értelmében a folyammérnöki hivataltól megfelelő váltóhelynek oly módon leendő kijelölését kérelmezzék, hogy malmaikat szükség esetén külön engedély nélkül is áthelyezhessék.

4. Partjog.

Hatóságilag megjelölt helyen kivül a parti birtokos engedélye nélkül csak azon esetben szabad kikötni a vizi jármüvet, ha azt oly veszély vagy esemény éri, mely az utazás folytatásában gátolja.

A m. kir. földmivelésügyi minister 1893. évi 67,056. sz. határoza:

A P. S. m—i uradalma részéről N. Gy. és társai m—i lakosok ellen a hatóságilag kijelölt szabad kikötőn kivül eső partrészen, a tulajdonos engedélye nélkül történt kikötés miatt folyamatba tett kihágási ügyben másodfokban hozott itéletet, mely szerint a főszolgabirói itélet helybenhagyásával N. P. P. P. és Sz. a 39,507/1888. számu volt közmunka és közlekedésügyi rendelet 9. §-ába ütköző és ugyanazon rendelet 18. §-ának 4. pontja szerint minősülő kihágás elkövetésében vétkesnek mondattak ki, helybenhagyom. Mert azon körülmény, hogy a nevezettek a parttulajdonos engedélye nélkül, a szabad kikötőn kivül eső területen kötöttek ki, kétségtelenül megállapittatott; az idézett 39,507/1888. sz. miniszteri rendelet szerint pedig, a hatóságilag megjelölt helyen kivül a parti birtokos engedélye nélkül csak azon esetben szabad kikötni, ha valamely vizi járművet oly veszély vagy esemény érne, mely azt az utazás folytatásában gátolja. Nevezetteknek azon védekezésük, hogy a csolnakok megállóhelyéül a szabad kikötőn kivül eső kérdéses területet a tulajdonos jogbérlője jelölte ki, és hogy a kikötési dijra nézve ezen jogbérlővel egyezségre is léptek, a tényeknek megfelelnek ugyan; ezen körülmény mindazonáltal a büntetés alól való felmentésükre alapul nem szolgálhat, minthogy D. S. a kérdéses helyen való kikötést csak 1892. évi ...hó ..napjáig engedte meg, holott a panaszolt kihágás a most emlitett határidő letelte után követtetett el. Nem vehetők figyelembe panaszlottaknak azon védekezésük sem, hogy arról, miszerint 1892. évi ...hó ..napján kikötniök nem szabad, a kellő időben értesitve nem lettek; mert egyrészt a köztük és a partbérlő között létrejött egyezség lejártáról tudomással kellett birniok s mert a panasz csak az után adatott be, midőn a tilos helyen való kikötést az uradalom ismételt tiltakozása daczára sem szüntették be.

A partbirtokot a vontatóuti szolgalom a vizen való közlekedés érdekében terheli s a vontatóutaknak a rendes közlekedés czéljaira való felhasználása ezen törvényes szolgalom alapján egyesek által nem követelhető.

A m. kir. földmivelésügyi mister 1893. évi 76,039. sz. határozata:

A Dr. Kr. L. b—i lakos n—i birtokos által tiszai átmetszés mentén szükségelt hajóvontató ut megnyitása iránt folyamatba tett ügyben hozott határozatát, mely szerint a...sz. főszolgabirói határozatnak a régi czigándi ut megnyitását megtagadó, továbbá felebbezőt az eljárási költségekben marasztaló része változtatás nélkül, a Tisza törésnek közlekedési czélokra használandó vontató utul leendő kiadását megtagadó része pedig azon módositással hagyatott helyben, hogy a kérdéses terület vontató utul leendő használatra kijelöltetik ugyan, de az csakis vontatási czélokra használható fel, annak a vontatóut kijelölésére vonatkozó s felebbezéssel meg nem támadott részét érintetlenül, ezen vontatóutnak kocsiközlekedésre való használatát megtagadó rendelkezést pedig jóváhagyom, mindkét alsóbbfoku határozat-

nak a régi czigándi ut megtagadó részét megsemmisitem, s felebbezőt ezen ut megnyitása iránti kérelmével az 1879. évi XXXI. t.-cz. 179. §-ában megjelölt hatósághoz utasitom. Mert a partbirtokot a vontatóuti szolgalom a vizen való közlekedés érdekében terheli, s a vontatóutaknak a rendes közlekedés czéljára való felhasználása ezen törvényes szolgalom alapján egyesek által nem követelhető.

A szabad kikötőkben a hajókról kiszállitott vagy azokba beszállitott áruk után, ha az áruk a rakhelyen el nem helyeztettek, földesuri jogczimen dijak nem szedhetők.

A m. kir. közmunka- és közlekedésügyi miniszter 1886. évi 29,083. sz. határozata.

A szabad kikötőkben szedhető dijak a kikötőterületnek tulajdonosát illetik.

A m. kir. közmunka- és közlekedésügyi miniszter 1887. évi 6979. sz. határozata.

Szabad kikötőhelyek a hajózható és tutajozható folyamok mentén levő minden község területén, tehát oly községekben is kijelölendők, hol eddig vizjárművek kikötni nem szoktak.

A m. kir. közmunka- és közlekedésügyi miniszter 1886. évi 12,963. sz. határozata.

A hol a vizjogi törvény 66. §-a alapján a kikötésre alkalmas helyet a hatóság ki nem jelölte, ott a dijszedés a parttulajdonos és a hajozók között kölcsönös megegyezés tárgyát képezi.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 17,358. sz. határozata:

B. vármegye alispánjának: A k—i zárda mint parttulajdonos, továbbá A. N. mint a zárda halászati jogának bérlője részéről a k—i Dunaágban kikötött hajók után szedett kikötői dijak ügyében az iratokat oly értesitéssel küldöm le alispán urnak, hogy másodfoku határozatát, mely szerint A. N. és S. M. az ellenük emelt kihágás vádja és következményei alól felmentettek, egyuttal azonban A. N. a forgalmi eszközök után minden néven nevezendő dijszedéstől eltiltatott, s a főszolgabiró a szabad kikötőnek kijelölésére utasittatott, hivatalból felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest az idézett határozatokat, az alapul szolgált eljárással együtt megsemmisitem, egyben pedig a további eljárást a kereskedelemügyi miniszter urral egyetértőleg beszüntetem. Megsemmisitendők voltak a határozatok, minthogy az eljárás s az annak alapján hozott határozatok a törvényes követelményeknek meg nem felelnek, a mennyiben a határozatok panaszlókkal nem közöltettek, s az eljárás általában a panaszosok meghallgatása s tárgyalásra való megidézése nélkül foganatosittatott. Viszont a további eljárás beszüntetendő volt, minthogy a vizjogi törvény s az annak alapján kiadott 39,507/85. sz. volt közmunka- és közlekedésügyi miniszteri rendelet értelmében, kihágást csakis a hatóság által kijelölt szabad kikötő helyeken gyakorolt önkényes

s a hatóságilag megállapitott dijszabályzattól eltérő dijszedés képez, ellenben ott, hol a hatóság részéről az idézett törvény 66. §-a alapján a kikötésre alkalmas hely kijelölve nincs, a dijszedés a parttulajdonos és a hajózók közötti kölcsönös megegyezés tárgyát képezi, s igy panaszlottak büntethetősége az ujabb eljárás során a fennebbiekhez képest különben sem lenne kimondható.

Partbirtokos engedélye nélkül történt kikötés csakis a partbirtokos panaszára büntethető.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 16,589. sz. határozata:

K. G. m—i lakost és társait a főszolgabiró a vontató utak és a szabadkikötés tárgyában 39,507/885. sz. a. kiadott miniszteri rendelet 9. §-ába ütköző kihágás elkövetése miatt elitélte. Felebbezés folytán az alispán helybenhagyta az itéletet; a földmivelésügyi miniszter vádlottakat az ellenük emelt vád és következményei alól fölmentette következő indokokból: Az alsófoku itéletek föloldandók voltak, mert a tárgyiratok szerint beigazolt azon ténynyel szemben, hogy a vádlottak a m—i határban, — a s—i szabadkikötő czéljaira kijelölt helyen kivül, — tehát oly területen kötöttek ki, mely a t—i járás főszolgabirája alá tartozik, az elsőfokon eljárt t. t—i főszolgabiró itélete már illetékességi szempontból is kifogás alá esik; feloldandók voltak továbbá az alsófoku itéletek azon okból is, mert az a körülmény, hogy vádlottak a szabadkikötő helyen kivül kötöttek ki, egymagában még kihágást nem képez; mert a hajósok a szabadkikötőn kivül a parti birtokosok engedélyével bárhol is kiköthetnek s a parti birtokos engedélye nélküli kikötés csak az esetben képezheti kihágás, illetőleg büntetés tárgyát, ha az engedély nélküli kikötésre irányuló panaszt a parti birtokos terjeszti a hatóság elé.

Kikötői dijszedés szabályellenes gyakorlása s a kikötői rend megsértése miatt emelt panaszok elbirálására az 1885. évi XXIII. t.-cz. 177. §-ában megjelölt hatóságok illetékesek.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 327. sz. határozata.

Utszolgalom megállapitása révátjáró igazoló határozat keretében helyet nem foglalhat.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 18,524. sz. határozata:

Az E. S. és társai t-i lakosok által S. és F. községek között a B. folyón levő gyalogátjáró igazolása iránt folyamatba tett ügyben, a földmivelésügyi miniszter az alispáni határozatot, mely a révátjárót igazolta, az F. község tulajdonát képező legelőt a révátjáróhoz vezető félméter széles ut szolgalmával megterhelte s a helyszini tárgyalás 30 frtnyi költségeiben B. F. és O. M. f—i lakosokat elmarasztalta, utóbbiak, és az f—i biró s a kulturmérnöki hivatal felebbezése következtében az utszolgalom megállapitására vonatkozó részében feloldta, egyebekben pedig oly módositással hagyta helyben, hogy az összes eljárási költségek megfizetésére a bejelentőket kötelezte, továbbá addig, mig a szolgalom kérdése a rendes törvényes uton megoldást nyer, a

tényleges állapotot hatóságilag fentartatni rendelte, B. F. és O. M. kártéritési igényeit a törvény rendes utjára, az alispánt ellenben az 1890. évi I. t.-cz. 116. §-ában megjelölt joggyakorlási módozatok pótló megállapitására utasitotta; mert az utszolgalom a jelen határozat keretében megállapitható nem volt, a mennyiben e részben a vizjogról szóló 1885. évi XXIII. t.-cz. intézkedései alkalmazást nem nyerhetnek.

A szabad kikötőn kivül történt kikötés miatt panasztételre nemcsak a kikötőtulajdonosnak van joga, hanem az ily kikötés már magában véve kihágást képez, ha az az igénybe vett terület tulajdonosának engedélye nélkül történik, s ez iránt a terület-tulajdonost kereseti jog illeti meg. A meder lejtőjébe vert cövekekhez kötött tutajok csak a dijfizetési kötelezettség alól vannak felmentve, de ha az anyagok idegen területen, s igy a part igénybevételével szállittatnak át, kihágás alóli felmentésnek nincs helye. Azon körülmény, hogy a part és a magán tulajdonba tartozó telek közötti terület vontató utat képez, csak korlátozza a tulajdont, de meg nem semmisiti.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 67,548. sz. határozata.

---

5. Csapadékvizek.

A háztetőkről lefolyó esővizek és az udvarokon összegyülő vizek levezetése körüli intézkedések a vizjogi törvény hatálya alá tartoznak.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 34,586. sz. határozata: E. városban két szomszéd háztulajdonos között pör támadt a miatt, hogy a szomszédos háztetőn, udvaron és kertben összegyülemlő vizek az egyik birtokos telkére folynak át. A földmivelésügyi miniszter fenti számu határozatával az alispán másodfoku határozatát, melylyel az elsőfoku tanácsvégzés megváltoztatásával panaszlott felet csatornájának a szomszédos telektől legalább 1. m. távolban, önköltségén, 15 nap és különbeni végrehajtás terhe alatt saját telkére leendő áthelyezésére s a csapadék felfogására szánt hordónak eltávolitására, továbbá csapadék vizeinek mások kárositása nélkül való levezetésére, végül 15 frt eljárási költség megfizetésére kötelezte, felperesi ügyvédet pedig költség felszámitásával saját fele ellenében birói utra terelte, az elsőfoku végzéssel s az alapul szolgált eljárással együtt hivatalból megsemmisitette; mert eltekintve attól, hogy a panaszolt másodfoku határozat meg sem jelöli azon módozatokat, melyek által a panasz tárgyát képező vizek levezetendők lesznek, miután az 1885. évi XXIII. t.-cz. 177. §-a értelmében az engedélyezést nem igénylő vizi ügyekben rendezett tanácsu városokban a polgármester van hivatva eljárni, a városi tanács a fenforgó ügyet mint vizrendőri kérdést törvényesen nem tárgyalhatta, s abban határozatot sem hozhatott, s a miniszter utasitotta a polgármestert, hogy a panasz ügyében a ker. kulturmérnöki hivatal és a városi mérnök közbenjöttével uj tárgyalás tartása után, saját illetékességi körében hozzon elsőfoku határozatot: a mennyiben a panasz pedig a fennálló épitkezési rendszabályok áthágása ellen is irányulna, e sérelem az illetékes épitkezési hatóság külön tárgyaljon és határozzon.

Csapadék vizvezetési szolgalom a vizjogi törvény alapján beltelkekre közigazgatási uton meg nem állapitható. Magánjogi alapon fennálló ily szolgalom türésére irányuló követelés csak a törvény rendes utján érvényesithető. Természetes lefolyás türésére azonban a beltelek tulajdonosát közigazgatási uton is lehet kötelezni.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 50,770. sz. határozata:

U. J. s—i lakos panaszt emelt G. P. ugyanottani lakos ellen, hogy az udvarán gyülemlő esőviz természetes lefolyását meggátolja, kérvén az előbbi állapot helyreállitását. A helyszini szemlén konstatálták, hogy a viz egy levezető árokban gyüjtetik össze s annak természetes lefolyását a lejtő fölemelése megakadályozza. A főszolgabiró kötelezte panaszlót a birtokjogának megsértése miatt inditandó polgári kereset beadásával igazolni azt, hogy az áteresz által panaszos őt birtokában háboritotta; ellenkező esetben, valamint pervesztés esetén is a vizjogi törvény 42. és 57. §-a értelmében köteles 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett a vizlevezetésre szolgáló árok folytatását képező s általa önhatalmulag betömött átereszt előbbi állapotába visszahelyezni. Az alispán részben megváltoztatta az elsőfoku határozatot s G. P.-t az akadályok eltávolitására s a felső telekről lefolyó viz akadálytalan átbocsátására kötelezte. A földmivelésügyi miniszter az alispáni határozatot feloldotta s az eljárt hatóságot a kulturmérnöki hivatal közbenjöttével ujabb tárgyalás megtartására s ennek alapján ujabb határozat hozatalára utasitotta. Mert azon körülmény, hogy a viz természetes lefolyása a panaszlott telkén lenne, a tárgyalás folyamán meg nem állapittatott, valamint nem lett konstatálva, hogy a viz természetes lefolyása lett e a panaszolt tény következtében akadályozva; sőt a hivatalos leletből az tünik ki, miszerint panaszló által a viz mesterséges csatorna közvetitésével vezettetik a panaszlott telkére, mely esetben pedig nem a törvény 57. §-ában szabályozott természetes vizlefolyási szolgalom, hanem vizvezetési szolgalom forog kérdésben, mely szolgalom a vizjogi törvény alapján beltelkekre közigazgatási uton meg nem állapitható; a mennyiben pedig magánjogi alapon állott, vagy áll fenn, ezen szolgalom türése iránti követelését panaszló csak a törvény rendes utján érvényesitheti. Ha azonban a viz természetes lefolyása a talaj lejtési viszonyai szerint tényleg a panaszlott telkén lenne s a panaszlott ténykedése következtében ezen természetes vizlefolyás akadályoztatnék, annak türésére közigazgatási uton kötelezhető, miért is a hatóság által a panasz elbirálása czéljából ezen körülmény kétséget kizárólag megállapitandó.

Ha valaki a szomszéd telken lévő folyadéklevezető csatorna ellen nem pusztán közegészségi szempontból emel kifogást és kivánja annak kiépitését, hanem azért is, mert a csatorna ezen állapota a házában lévő lakást és pinczét hasznavehetetlenné teszi: akkor a kereset polgári peruton a biróság előtt megindítható, még az esetben is, ha a közigazgatási hatóság közegészségügyi tekintetben már határozott.

A m. kir. Curia 1893. évi 7659. sz. határozata:

A másodbiróság végzése megváltoztattatik, a jelen keresetre nézve a birói illetőség megállapittatik és a kir. itélő tábla ez ügyben érdemi határozat hozatalára utasittatik. Indokok: Felperes keresetében a közegészségi szempontokat is felemliti ugyan, de az alperes telkén lévő folyadéklevezető csatornát nem pusztán az arra vonatkozó okokból, hanem főleg azért támadja meg, mert az a közelség miatt s állitólag megrongált állapotban a felperes szomszédos házában lévő lakást és pinczét teljesen hasznavehetetlenné tette;

minélfogva
XIV. t.-cz.
ezen hatósá
utját annak
alá sem es
szorgalmazl
az alperes
tében előá
peres által
kiválóan a
vonatkozó
a közigazga
itélő tábla
birálását a
másodbirósá

A laká
dések nem k
alapján birál

A m.
X. ált
eltiltása irá
határozatát
hez képest
megsemmis
zetése körü
azok az 18
a fenforgó
ból okvetle
végett az i

Valakit
folyamán két
telkén keresz

A m.
Az X.
alispáni ité
iránti igény
való tekint
gyülő csap
vetlen szon
ebből szárm
állapitott e
Y. részéről
eredményét
nak és a f
tam. A hat
folyamán a

dandó volt, mert Y.-t szolgalmi jogi igényével feltétlenül elutasitani nem lehetett akkor, midőn a tárgyalás folyamán kétségtelenül beigazoltatott az, hogy telkéről a csapadékvizeknek természetes lefolyása a panaszló X. kertjén keresztül van s végül feloldandó volt azért, mert a határozatban semmiféle rendelkezés nem foglaltatik arra nézve, hogy Y. minő munkálatok teljesitésére és X. a természetes szolgalomnak mily módoni türésére köteleztetik. Az által ugyanis, hogy Y. telkének udvarára épületeket emelt, a telek ezen természetes szolgalmi joga, hogy a telekre, illetve a telken levő épületekre hulló esővizek — ugy mint korábban — azután is a természetes uton, t. i. X. kertjén keresztül vezettessenek le, megszüntnek tekinthető nem volt, valamint az X. alább fekvő telkére nézve sem szünt meg azon kötelezettség, hogy az Y. telkére hulló csapadékvizek lefolyását türni tartozik, minélfogva a változott helyzetre való tekintettel csak a szolgalmi jog gyakorlására, illetve türésére vonatkozó határozmányok lettek volna megállapitandók, feltéve, hogy a felek között megkisérlett egyezség létre nem jött volna.

Csapadék vizvezetési szolgalom mindaddig, mig a szolgalom fentartásának vagy megszüntetésének kérdése birói uton el nem döntetik, a közigazgatási hatóságok által védelmezendő. A ki a fennálló szolgalom ellenében a viz folyását megváltoztatja, az első sorban az eredeti állapot visszaállitására kötelezendő.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1890. évi 1854. sz. határozata:

A főszolgabiró előtt K. panaszt emelt Z. ellen, hogy telkéről a csapadékvizek levezetésére szolgáló csatornát elzárta, Z. beismerte, hogy a csapadékvizek K. udvaráról az ő udvarán keresztül folytak az utczára, de tagadta a további vizlevezetést, miután az csakis az ujonnan épitett pajtáján volna eszközölhető. A főszolgabiró a csapadékvizek lefolyásának biztositására s e czélból a csapadékvizek mennyiségéhez arányitott méretü csatornának 100 frt pénzbüntetés terhe mellett s 90 nap alatt leendő készitésére, valamint a panaszló által felszámitott 23 frtnyi költségnek s a 12 frtban megállapitott eljárási költségeknek 15 nap, végrehajtás terhe alatti megfizetésére kötelezte. Ezen elsőfoku itéletet az alispán helybenhagyta. A földmivelésügyi miniszter fenti határozatával oly módositással hagyta helyben a másodfoku határozatot, hogy Z.-t a vizfolyásnak az előbbi állapotba leendő visszahelyezésére, vagy az elsőfoku itéletben körülirt csatorna létesitésére kötelezte; a panaszlók részére megállapitott képviseleti költségek megfizetése alól pedig felmentette s a szolgalmi jogviszony megszüntetése iránti magánjogi igényeivel a törvény rendes utjára utasitotta. A harmadfoku határozatban kiemeltetett: hogy az elsőfoku itéletben körülirt csatorna létesitésére panaszlott azon okból volt vagylagosan kötelezendő, mert a vizjogi törvény értelmében senki sem szoritható másnak érdekében álló vizimunkálat létesitésére, ha az előző állapot helyreállitásánál azt érdekeire hátrányosabbnak tartja; viszont azonban nem lehet elzárni az utat a sérelem orvoslásának oly módja elől, mely mód mellett panaszlottnak az előző állapot helyreállitásából származó tulságos megkárositása, a panaszló érdekeinek figyelembe vétele mellett és hátránya nélkül elkerülhető.

6. Vizfertőzés.

Minthogy a kenderáztatás a viz fertőzését előidézheti s a viz használatára, valamint a halászatra kártékonyan hathat, az csakis a hatóság által jogerősen megállapitott módozatok mellett gyakorolható.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 69,908. sz. határozata.

A viz ártalmas anyagokkal való megfertőzésének minősitendő a zárt vizben eszközölt kenderáztatás is, mert az 1885. évi XXIII. t.-cz.-nek idevonatkozó 24. §-a különbséget a zárt és nyilt vizek között nem tesz.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 42,074. sz. határozata.

A kenderáztatás feltétlen tilalom alá nem esik; hanem a hatóság által megállapittatik azon módozat, mely szerint az gyakorolható és a mi által annak káros hatása megszüntethető.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 17,013. sz. határozata.

---

7. Vizi társulatok.

Társulati érdekeltek gyanánt tényleges birtokosok tekintendők s az adókataszterben már kitüntetett birtokváltozás az ártelekkönyvben hiteltelekkönyvi átiratás előtt is keresztülviendő.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 28,114. sz. határozata:

A pancsovai m. kir. államjószágigazgatóság bizonyos területeket folyó évi junius hó 1-én a felső-muzslyai telepesek részére adván át s az egyenes állami földadót is a telepesekre iratván: térképek és földkönyvi adatok csatolása mellett megkereste a nagybecskereki tiszai ármentesitő társulat igazgatóságát, hogy az ármentesitési járulékokat a kincstári uradalom nevéről leirásba hozza, s a tényleges birtokállapothoz képest a telepesekre irassa át és azoktól követelje. Az igazgatóság az átjegyzést saját administrativ hatáskörében ártértelekkönyvileg nem eszközölte, hanem az ügyet a választmány elé terjesztette s ez akként határozott, hogy ő a társulat érdekeltjeiként csakis telekkönyvi tulajdonosokat tekinthet, s az uradalom kérelmét, mint időelőttit, nem veheti figyelembe. A földmivelésügyi miniszter feloldotta a panaszolt határozatot; mert a felső-muzslyai telepesek a kimutatás által átengedett telepitési földeknek mult évi november hó 1. óta tényleges birtokában vannak s az állami egyenes földadó f. évi január hó 1-től a telepesekre van irva s tőlük szedetik be, és téves a határozatnak abbeli állitása, mintha a társulat érdekeltjei gyanánt csakis telekkönyvi tulajdonosok lennének tekinthetők.

tőleg az abból folyó kötelezettségek és jogok megállapitására nem illetékes, s az érdekeltséget s annak hozzájárulási arányát csak az 1885. évi XXIII. t.-cz. által megadott alapon határozhatja meg. Ezen érdekeltség s hozzájárulási arányának megállapitása képezheti tehát a jelen esetben a közigazgatási hatóság által megoldandó feladatot, s csak az 1885. évi XXIII. t.-cz. 40. és 43. §-aiban lefektetett elvek képezhetik a társulat s érdekeltség közötti vitás ügy elintézésének alapját.

A vizhasználati társulat az általa fentartott csatornákon magánvizhasználat (öntözés) létesitéseért dijakat nem szedhet.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 59,662. sz. határozata:

Tekintettel arra, hogy a társulat által fentartott csatornák az 1885. XXIII. t.-cz. 10. §-a szerint magánvizeknek nem tekinthetők; tekintettel továbbá arra, hogy a vizmüvek engedélyezésére a törvény 157. §-a értelmében a közigazgatási hatóságok s nem a társulatok illetékesek, ennélfogva a társulat vizmüveknek vagy vizhasználatoknak a csatornákon való engedélyezéseért dijat követelni jogositva nincs, és ily vizmüveknek hatósági uton leendő engedélyezése esetén csakis az 1885. évi XXIII. t.-cz. 37. §-ában meghatározott feltételek teljesitése követelhető.

A m. kir. földmivelésügyi miniszterium hatásköre alatt álló vizitársulatok jogviszonyának szabályozása.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 21,250. sz. határozata:

1. A társulatok felterjesztéseiket a törv.-hatóság alispánja (polgármestere) utján tartoznak a miniszterhez felterjeszteni, viszont annak rendeleteit ugyanazon hatóság által veszik. 2. A földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter hatásköre alá tartozó vizrendező társulatokra ugyanazon határozatok alkalmazandók, melyeket a törvények és rendeletek a lecsapoló társulatokra nézve megállapitanak. 3. Csupán a közgyülési jegyzőkönyvek mutatandók be a miniszternek. 4. A miniszter előzetes jóváhagyása csak azon közgy. határozatokra nézve tartatik fenn, melyek az alapszabályok megállapitása vagy módositására, kölcsönök felvételére s a társulat feloszlására, vagy más társulattal való egyesülésére vonatkoznak.

A törvényhatóságok felügyeleti joga a vizrendező társulatok müködése felett csak oly mérvü lehet, mint a mily mérvben a törvényhatóságok területükön müködő s közvetlen törvényhatósági felügyelet alatt nem álló más társulatokra felügyelni hivatva vannak.

A m. kir. közmunka- és közlekedésügyi miniszter 1886. évi 42,945. sz. határozata:

Az 1871. évi XXXI. t.-cz. 10. §-a ugyan a vizrendező társulatok feletti felügyeleti jogot közvetlenül a törvényhatóságokra ruházta, az ezen törvényczikk idézett szakaszának határozmánya azonban már az 1879. évi XXXIV. t.-cz. 11. §-a által módosittatott, a mennyiben a társulatok védtöltései feletti

felügyelettel a folyammérnöki, illetve az államépitészeti hivatalokat bizta meg, mig az 1885. évi XXIII. t.-cz. a közvetlen felügyeleti jogot a közmunka- és közlekedésügyi miniszterre ruházta, ki ezen felügyeletet az idézett törvény 117. §-a értelmében megbizottak által gyakorolja. A vizjogi törvény 124. §-ában emlitett s miniszteri biztos kinevezése esetén felfüggesztett felügyeleti jog alatt csakis azon felügyeleti jog érthető, melyet a törvényhatóságok a törvényhatósági jogban gyökerező feladatuknál fogva bármely, a törvényhatóság területén müködő, közvetlen törvényhatósági felügyelet és ellenőrzés alatt nem álló társulatra vagy testületre gyakorolnak.

Lecsapolási munkálatok, az érdekeltek egy részének ellenzésével szemben, az érdekeltek többsége által csakis társulati uton vihetők keresztül.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 67,668. sz. határozata: Egy község belsőségei felett elterülő mocsáros helyek lecsapolása iránt engedélyezési eljárás tétetett folyamatba, melyet az illetékes alispán az érdekeltek egy részének határozott ellenzése daczára engedélyezett. A közigazgatási bizottság azonban az alispán határozatát feloldotta. A földmivelésügyi miniszter a közigazgatási bizottság határozatát következő indokokból hagyta helyben: Jóllehet az érdekeltek a mult évi ápril hó 13-án tartott helyszini tárgyalásról fölvett jegyzőkönyv tanusága szerint társulattá alakulni nem kivántak; tekintettel mégis arra, hogy a tervezett lecsapolási munkálatok a vizjogi törvény 130. §-a értelmében egyes érdekeltek ellenzésével szemben, az érdekeltek többsége által csak társulati uton hajthatók végre, a vármegye alispánját figyelmeztetendőnek tartom arra, hogy az ez iránt megfelelőleg utasitott kulturmérnöki hivatal által átdolgozandó, illetőleg kiegészitendő tervezeteknek 30 napon közszemlére leendő kitétele mellett, a vizjogi törvény végrehajtása tárgyában 1885. évi 45,689. sz. a. kiadott átalános rendelet 71. és következő szakaszai értelmében, az érdekelteknek lecsapoló társulattá leendő megalakitását ujból kisérelje meg, s ha az ekként megtartandó tárgyaláson megszavaztatandó érdekeltség többsége saját jól felfogott érdekében a társulattá való alakulást elhatározná, az alapszabályokat jóváhagyás végett hozzám terjeszsze föl, az alapszabályok jóváhagyása után pedig a tervezett lecsapolási munkálatok engedélyezése iránt hozzon uj határozatot. A mennyiben azonban az érdekeltek többsége a társulat alakulása mellett az ujabban megtartandó tárgyaláson sem volna elérhető, akkor nem marad más hátra, mint az elhanyagolt vizfolyásoknak s az ezzel kapcsolatos medermélyitéseknek és vizrendezéseknek a vizjogi törvény 40. §-a alapján hatósági kényszerrel leendő keresztülvitele. E czélból a kulturmérnöki hivatal által átdolgozandó tervezet, valamint a hozzájárulási kérdés, a fentebbiek szerint összehivandó érdekeltségi gyülésen megfelelőleg tárgyalandó s a vizfolyások iránya és tisztogatásának mérve, valamint a hozzájárulási kérdés is, határozatilag megállapitandó.

8. Vizikönyv.

Engedély nélkül fennálló vizhasználat vizikönyvbe való bevezetés tárgyát nem képezheti.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 67,102. sz. határozata:

A G. B. ellen folyamatba tett vizrendőri kihágási ügyben másodfokban hozott itéletet, mely szerint a főszolgabirói elsőfoku határozat tudomásul vétele mellett, a vádlott ellen egy vizimalomnak hatósági engedély nélkül történt épitése miatt folyamatba tett kihágási eljárást beszüntette, ezuttal azonban vádlottat azon okból, mert vizhasználatának a vizikönyvbe való bejegyzését elmulasztotta, a vizjogi törvény 182. §-a alapján 50 forint pénzbirságban elmarasztalta, s azonkivül a vádlottat vizhasználatának engedélyezésére irányuló kérelmének 30 nap alatt leendő benyujtására kötelezte, a vádlott által közbetett felebbezés alapján felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest a panaszlottat az engedélyezési eljárásra utasitó s nem felebbezett résznek érintetlenül hagyása mellett, egyéb részeiben az elsőfoku határozattal együtt feloldom s az illetékes elsőfoku hatóságot az elrendelt, azonban nem foganatositott helyszini szemle alkalmazásával ujabb tárgyalás megtartására s a kifejlendőkhöz képest ujabb itélet hozatalára utasitom. A másodfoku itélet érintetlenül hagyott részének kivételével többi részében az elsőfoku határozattal együtt feloldandó volt, mert a tárgyalási iratokból kitünt, hogy a szóban levő vizhasználat 1879-től 1890. évig szünetelt, s igy eltekintve attól, hogy a vizjogi törvény átmeneti intézkedései értelmében be nem jelentetett, az idézett törvény 36. §-ának 2. pontja értelmében is megszüntnek tekintendő, s a vizhasználat ujabbi igénybevétele csakis a törvény 42. §-ában emlitett hatósági engedély mellett lett volna foganatositható; minthogy pedig a panaszlott beismerte azt, hogy vizhasználatát minden ujabb hatósági engedély nélkül kezdte meg, a kihágás alanyi tényálladéka tisztázva van ugyan, azonban az elrendelt, de nem foganatositott helyszini szemle hiányában nem állapitható meg a tárgyi tényálladék, vagyis nem tudhatni, hogy panaszlott az R. patakból minő müvek segélyével veszi ki a vizet? s ezen vizlevezetéshez az alsó u. n. Cz.-féle malomnak esetleg nincs-e már szerzett joga? valamint azt sem lehet megállapitani, hogy ujabban hatósági engedély nélkül igénybe vett vizelvezetés netáni beszüntetése más idegen érdekekre nem fog-e káros következményekkel járni? Minthogy továbbá egy engedély nélkül fennálló vizhasználat a vizkönyvbe való bevezetés tárgyát nem képezheti, ez okból a panaszlottnak a vizjogi törvény 182. §-a alapján 50 frt birságban történt marasztalását is feloldani s a panaszlottat ezen birság alól felmenteni kellett.

Magánjogok a vizikönyvbe be nem vezethetők. Az ily jogok czimén emelt kifogások a vizimü igazolására vonatkozó határozat kiadását nem gátolják.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 22,913. sz. határozata:

Az L. nevü patakon fennálló malmának igazolása iránt T. F. által folyamatba tett ügyben hozott határozatot, mely szerint az emlitett malomhoz tartozó vizimü igazoltnak jelentetett ki, B. város közönsége részéről közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest azt oly hozzáadással hagyom helyben, hogy a B. város által igényelt magán-

jogok ezen határozat által nem érintetnek, és hogy jogositott az igazolt jog korlátlan gyakorlását ezen érintetlenül hagyott jogokkal szemben csakis saját felelősségére eszközölheti. Mert a magánjogok a vizikönyvbe való bevezetés tárgyát nem képezik s az ily jogok czimén emelt kifogások a vizimü igazolására vonatkozó határozat kiadását nem gátolhatják ; viszont ezen közigazgatási intézkedés által a magánjogok nem érintetvén, ennek kimondása mellett figyelmeztetendő volt egyuttal jogositott azon körülményre, hogy a mennyiben jogát mások magánjogainak sérelmével korlátlanul gyakorolná, ezen gyakorlat jogossága a jelen határozatban alapot nem talál.

A vizhasználati bejelentések vizikönyvbe való bevezetése nem szükségképen feltételezi azt, hogy azt megelőzőleg a vizhasználat gyakorlása is szabályoztassék, magának pedig az igazolásnak tárgyalásához, ha annál az előirt kellékek meg vannak, a hatósági szakértőnek meghivása nem okvetlenül szükséges.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1890. évi 1361. sz. határozata:

Az X. által zúzdagátján mozgógerenda felállitásának engedélyezése iránt folyamatba tett ügyben másodfokulag hozott határozatot, mely szerint a VII. ker. kulturmérnöki hivatalnak azon kivánsága, hogy a kérelem tárgyalása előtt az igazolási eljárás tartassék meg, figyelembe nem vétetett, hanem tekintettel arra, hogy folyamodónak igazolási bejelentése a hatóság által tudomásul vétetvén és a vizikönyvbe bevezettetvén, az elsőfoku határozat helybenhagyásával X. utasittatott, hogy az iránt, miszerint eredeti kérése mellett marad-e, nyilatkozzék, illetőleg részletesebb terveket mutasson be, ugyancsak nevezett hivatal részéről közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményéhez képest azt helybenhagyva, az alispánt, a mennyiben az érdekelt fél eredeti kérése mellett megmaradna, a mozgógerenda felállitására nézve a vizjogi törvény 161. és következő §-aiban előirt engedélyezési eljárás megtartására találtam utasitandónak, mert a vizhasználati bejelentések igazolása és vizikönyvbe való bevezetése nem szükségképen feltételezi azt, hogy azt megelőzőleg a vizhasználat gyakorlása is szabályoztassék, magának pedig az igazolásnak tárgyalásához, ha annál az idézett elvi határozatban előirt kellékek meg vannak, a hatósági szakértőnek meghivása nem okvetlen szükséges.

A vizjogi törvény 181. §-a értelmében vezetendő vizikönyvbe csak létező (nem pedig megszünt vagy eltávolitott) vizimüvek és vizhasználatok jegyzendők be. Ha nem létező vizimüvekkel és használatokkal együtt tényleg létezők is jelentetnek be, a bejelentés a létezőkre nézve — ha különben a szabályszerü kellékeknek megfelel, de csakis ezekre nézve tárgyalás alá veendő.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 5537. sz. határozata:

Az N. birtokos által vizhasználati jogositványainak igazolása iránt folyamatba tett ügyben, miután a bejelentésben megjelölt t—i malom zugó szerkezete a vármegye közönségének határozata folytán eltávolittatott, s jelenleg ezen malom gőzerővel müködvén, vizimünek nem tekinthető; továbbá a vizjogi törvény 181., illetőleg 189. §-a értelmében csakis a létező vizimüvek és vizhasználatok képezik az igazolási eljárás, illetőleg a vizikönyvbe való bejegyzés tárgyát, s igy ezen nem létező vizimü sem igazolási eljárás alá

nem vehető, sem a vizkönyvbe nem vezethető be; végül a malom-regale és a halászati jog a vizjogi törvény 189. §-a értelmében előirt igazolás és a vizikönyvbe való bejegyzésnek tárgyát egyáltalán nem képezi, ennélfogva a vármegye alispánjának első fokban kelt határozatát, az N. által közbevetett felebbezés elutasitásával, a vizjogi törvény 190. §-a alapján másod, illetőleg végső fokban helybenhagyom s egyuttal a felfolyamodónak a gőzmalom müködéséhez szükséges vizmeritésre, valamint az öntözésre vonatkozó bejelentését kellő időben beadottnak elfogadva, a vármegye alispánját felhivom, hogy ezen két rendbeli bejelentésre vonatkozólag a felfolyamodót a szükséges igazoló helyszini és müszaki adatok beterjesztésére kötelezze, s ezen bejelentésekre nézve a vizjogi törvény 190. §-a értelmében járjon el.

A fennálló vizmüvek és vizhasználatok igazolása, illetőleg engedélyezése alkalmával a vizikönyvbe való bevezetésért járó dijak a törvényhatóság pénztára javára csak azon esetben fizetendők, ha a bevezetés végleges, vagyis ha az igazoláson kivül egyuttal a gyakorlás is szabályozva van.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1889. évi 19,483. sz. határozata.

Fürdők és uszodák felállitásánál a vizhasználatokra és vizimunkálatokra nézve a vizjogi törvényben előirt hatósági engedély megszerzése nem igényeltetik és azoknak a vizikönyvbe való bevezetése nem szükséges.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1886. évi 28,121. sz. határozata.

Csónakok által közvetitett átkelések (révek) a vizikönyvbe bevezetendők.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 63,190. sz. határozata.

9. Vizrendőri kihágások.

A vizjogi törvény életbelépte előtt fennállott vizhasználatoknál, melyekre nézve engedélyokirat nem állittatott ki, a vizduzzasztás magasságának megállapitására nézve a hatóság, a régi gyakorlat, vagy az érdekeltek megegyezése által szabályozott állapot tekintendő irányadónak s az ettől való eltérések a vizjogi törvény 52. §-a és 148. §-ának 5. pontja alapján büntetendők.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1890. évi 58,448. sz. határozata:

X. malmánál a malomcsatorna feneke illetve a malom küszöbe felett 52 cm.-re engedélyezett vizmagasságon felül duzzasztotta a vizet. Bepanaszoltatván, alsó fokokon az 1885. évi XXIII. t.-cz. 184. §-ának 5. pontjába ütköző kihágásban elmarasztaltatott. A földmivelésügyi miniszter az alsófoku itéleteket a következő indoklással hagyta jóvá: Ámbár az 1885. évi XXIII. t.-cz. 52. §-a és 184. §-ának 5. pontja az engedély-okiratban megállapitott legmagasabb, illetve legalacsonyabb vizszin meg nem tartása esetén

hogy X. malmára, illetve vizhasz-
ɿm létezik; ő a meghatározott viz-
zett törvényszakasz alapján volt
:atala előtt fennállott vizhaszná-
tattak ki, hanem a vizhasználat
ɿgtöbb esetben a régi gyakorlat,
intézkedések által szabályozta-
régibb vizhasználatok tulajdo-
mig az igazolási eljárás be-
ıérve engedélyokiratokban fog

ˢszakonként való bevezetése, ha ngedély közbevetett felebbezés ɿrőre nem emelkedett, — ható- 42. §-ába ütköző cselekményt ɿtől eltiltandó.

60,196. sz. határozata.

.ültetés gyakorlatban van, l létesitett faültetésekért ʻg részéről, hogy a viz- zükégessé teszi.

:2. sz. határozata:
és társai ugyanottani
yben hozott itéletet,
helybenhagyásával
ɿttek, hogy a part
'yezett s káros ha-
vizrendőri kihágás
ésnek terhe mel-
olitsák, s egyuttal
1885. évi XXIII.
ɿnaszlók részéről
ennek eredmé-
ɿkon gyakorolt
rendelem s a
'yancsak ezen
rók faültetés-
bbá a vizjogi
33. §-a értel-
ɿnnak utolsó
lhető; azon
és meny-
atokból ki-
tényleges
rbantartá-

Vizlefolyást akadályozó füzesek fentartása miatt a vizjogi törvény 42. illetőleg 112. §-a alapján büntető eljárásnak helye nincs, a 40. §. alapján pedig csak az esetben, ha a meder és part kitisztogatásának mérvét a hatóság előzetesen megállapitotta.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 62,424. sz. határozata.

Habár valamely gátnak átvágása által harmadik személyek tulajdonát képező földekre viz hatolt is, ha a szakértők nyilatkozata szerint a vizáradás főoka más körülményben rejlik, ugy nem a btk. 429. és 430. §-ában körülirt vizáradás büntettének, hanem a kbt I. 143. §-a alá eső kihágásnak tényálladéka forog fenn, mivel a btk. 429. §-ában jelzett büntett fő alkotó eleme a vizáradás okozás által való megkárositás.

A m. kir. Curia 1885. évi 1244. sz. határozata.

Vizrendőri kihágás tényének megállapitásához nem szükséges, hogy valamely vizlefolyás egészben elzárassék, vagy hogy mások károsodása tényleg bekövetkezzék, ahhoz elégséges az önkényes részleges elzárás is, mert vizi munkálatok, melyek által idegen érdekek érintetnek, csakis hatósági engedély mellett létesithetők.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 64,018. sz. határozata:

Sz. J. panaszt emelt Cs. A. ellen, hogy a belvizek természetes utját a vizfolyás felett épitett hidátereszt önhatalmulag betömte. Az alsófoku hatóságok panaszlottat vétkesnek mondták ki és 20 frt pénzbüntetésre itélték. A földmivelésügyi miniszter az elsőfoku határozatokat következő indokolással hagyta helyben: Azon védekezése nem volt felebbezőnek figyelembe vehető, hogy a viz lefolyását a panaszolt elgátolás nem akadályozta, minthogy a részleges eltöltés, tehát e részletes akadályozás igazoltatott, s ahhoz, hogy a kihágás ténye megállapittassék, nem szükséges, hogy az egész vizlefolyás elzárassék, vagy hogy mások károsodása bekövetkezzék; mert vizi munkálatok, melyek által általában idegen érdekek érintetnek, csakis hatósági engedély mellett létesithetők; hogy pedig az elgátolás által a felsőbb birtokosok érdekei érintve voltak, azt tagadásba venni nem lehet.

Utasitás folytán elkövetett vizrendőri kihágásért nem a tettes, hanem az vonandó felelősségre, a ki a tettest a kihágás elkövetésére utasitotta. — A büntethetőség elévülése által a törvényellenes vizhasználat megszüntetésére irányuló kötelezettség módosulást nem szenved.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 29,640. sz. határozata:

P. község elöljárósága panaszt emelt J. M. uradalmi intéző ellen, a miatt, hogy a V. patakon sertésfürösztés czéljából trágya és dudvából gátakat emelt s a patak vizét felduzzasztotta A főszolgabiró vádlottat saját beismerése alapján a vizjogi törvény 42. §-ára való hivatkozással 20 frt pénzbüntetésben marasztalta el; az alispán pedig az itéletet oly változással hagyta jóvá, hogy vádlottat ezen költségek viselése alól fölmentette, mert vádlott beismerésével szemben helyszini szemlére szükség nem volt. A földmivelésügyi miniszter póttárgyalást rendelt el annak czéljából: igaz-e vádlott ama védekezése, hogy a panaszolt gátakat az uradalmi kormányzóság utasitására létesitette? E védekezés valódinak bizonyulván, a miniszter vádlottat fölmentette s az emlitett költségek viselésére az uradalmi kormány-

zót kötelezte, következő indokokból: Panaszlott J. M. a terhére rótt cselekvényt utasitás folytán követte el, azért a felelősség nem őt terheli; tekintettel azonban arra, hogy a büntető eljárás elévülés miatt a nevezett kormányzó ellen nem inditható meg, e részben a további eljárás elrendelhető nem volt. Minthogy azonban az eljárás során kétséget kizárólag igazoltatott, hogy az elgátolás hatósági engedély nélkül eszközöltetett, s az uradalomnak azon állitólag régi gyakorlaton alapuló viz használata, hogy a patakot időnkint sertésfürösztés czéljából földuzzaszthassa, a vizjogi törvény átmeneti intézkedései értelmében igazolva nem lett; minthogy továbbá a büntethetőségnek elévülés utján való megszünése által a törvényellenes vizhasználat megszüntetésére irányuló kötelezettség, a vizjogi törvény 187. §-a értelmében módosulást nem szenved: ennélfogva a nevezett uradalmi kormányzót a jelzett vizhasználat jövőben való gyakorlásától annyival is inkább eltiltani kellett, mert a kérdéses vizlefolyás nem bir magánvizi, hanem közvizi jelleggel; közvizeken pedig a viz felduzzasztására irányuló munkálatok a vizjogi törvény 43. §-a értelmében hatósági engedély alá esnek.

Cselédnek vizrendőri kihágást képező cselekvényeért a gazda csak az esetben büntethető, ha igazoltatik, hogy a cselekvény az ő rendeletére történt.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 7325 sz. határozata.

Árviz elleni jogos önvédelem vizrendőri kihágásnak nem minősithető.

A m. kir. közmunka- és közlekedésügyi miniszter 1889. évi 47,968. sz. határozata:

X. által Y. és társai ellen árömlésnek feltartóztatása czéljából hatósági engedély nélkül emelt gátolások, valamint a már régebben fennállott töltéseiknek hatósági engedély nélkül történt erősbitése és magasitása miatt emelt panaszos feljlentések tárgyában, az alispán által hozott másodfoku határozat első részét, mely szerint Y. és társai az általuk létesitett, illetőleg az árviz következtében erősitett és magasitott gátak eltávolitására, illetőleg oly mérvben leendő lehordására köteleztettek, mint a mily mérvben a mult évi árviz alkalmával emeltettek, indokainál fogva helybenhagyom; ellenben a határozatnak azon részét, mely szerint vizrendőri kihágás miatt fejenkint 200 frt pénzbüntetés megfizetésére köteleztettek, feloldom. A tárgyalás során beigazoltatott ugyan, hogy a panaszlottak birtokaik mentén határárok-töltéseiket magasitották s illetőleg birtokaik határán töltéseket emeltek, valamint az is, hogy a fennállott ártereket betömték; beigazoltatott továbbá, hogy ezen munkálatok következtében a kiöntött árviz továbbfolyásában megakadályoztatott, s hogy e miatt panaszlók birtokain az árviz részben ezen munkálatok következtében károkat okozott; beigazoltatott azonban egyuttal az is, hogy a kérdéses munkálatok a kiömlött árviz elleni önvédelem czéljából az árviz által okozható károk megelőzése érdekében létesittettek. Minthogy pedig a kitört árviz elleni jogos önvédelem vizrendőri kihágásnak nem minősithető, a határozatnak azon része, mely az engedély nélkül létesitett munkálatok miatt vizrendőri kihágás czimén büntetéssel sujt, feloldandó volt. Ez alkalommal egyébként értesitem, hogy egyeseknek az önvédelem által indokolt hasonló cselekvényeivel szemben a hatóságnak is meg vannak a rendkivüli viszonyok által parancsolt gyors intézkedésre vonatkozó jogai, minél-

fogva a hatóság az egyesek által önvédelmi czélokból létesitett munkálatokkal szemben, nincs kötve az 1885. évi XXIII. t.-cz. által előirt eljárás megtartásához, hanem minden hosszadalmas tárgyalás mellőzésével jogában áll mindazon intézkedéseket megtenni, a melyekre szükség van, hogy a kiöntött árviz egyeseknek minél kisebb károsodása mellett a rendes mederbe levezethető legyen, mely czélból az önvédelem végett létesitett munkálatokat széthányattathatja, ideiglenesen fentartathatja, vagy ideiglenes vizi munkálatokat (töltést, árkolást stb.) létesittethet, s hogy mindezt megtehesse, nem szükséges mások panaszát bevárni vagy az érdekelteket kihallgatni, hanem ha a veszély elháritása gyors intézkedést igényel, saját felelősségére, a helyzet és a viszonyok által parancsolt irányban legjobb belátása szerint intézkedik, és határozatát azonnal végrehajthatja.

Valamely régóta fennálló töltésnek fentartása vizrendőri kihágásnak nem minősithető.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 66,935. sz. határozata:

A Cs. S. h—i lakos által O. J. ugyanottani lakos ellen folyamatba tett vizrendőri ügybeni itéletet, melylyel az elsőfoku rendőrkapitányi itélet megváltoztatása mellett panaszlott O. J. 5 frt pénzbüntetésben s 9 frt eljárási költség megfizetésében lett elmarasztalva, felülvizsgálat alá vettem, s panaszlottat a vizrendőri kihágás vádja s következményei alól felmentendőnek találtam. Panaszlott a kihágás vádja és következményei alól felmentendő volt, mert a panasz tárgyát képező uttöltés mint a közlekedési ut kiegészitő része már régi idő óta fennáll, s annak a közlekedési érdekeknek megfelelő karban való fentartása vizrendőri kihágásnak ezuttal már azért sem minősithető, minthogy a fenforgó esetben a kihágás tényálladékát azon magassági különbözet képezné, mely különbség a régi s a magasitott állapot között fenforog; minthogy pedig a régi állapot annak idején jogerősen megállapitva nem lett, az 1889. évi állapot viszont a régi jogon fentartható magasság megbirálásánál iránytadónak nem tekinthető, s egyszerüen azon az alapon, mert a töltés ezen elhanyagolt s javitást igénylő állapothoz képest emeltetett, a kihágás ténye megállapitottnak nem tekinthető.

Valamely vizmü jókarban tartására irányuló általános kötelezettség teljesitésének elmulasztása vizrendőri kihágást csak akkor képez, ha a kötelezettség tartama vagyis a jókarban tartás módozatai hatóságilag megállapittattak.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 5465. sz. határozata:

Az alispánnak az elsőfoku itéletet részben megváltoztató, részben pedig helybenhagyó itéletét, melylyel vádlottat a vizjogi törvény 38. §-ába ütköző kihágás vádja s következményei alól fölmentvén, őt a 40. §-ba ütköző kihágásban vétkesnek mondotta ki s a 185. §-ának 3. pontja alapján 15 nap. s végrehajtás terhe alatt megfizetendő és behajthatlanság esetén a vádlott önköltségén eltöltendő 4 napi elzárással helyettesitendő 40 frt pénzbüntetéssel fenyitette, egyben pedig a Kanyapta-part 3 frt 20 krnyi helyreállitási költségeinek s 1 frt tanuzási dijnak 15 nap, különben végrehajtás terhe alatti megfizetésére kötelezte, — oly módositással hagyta helyben, hogy panaszlott a kihágás vádja s következményei alól fölmentetik, egyuttal pedig az alispánt utasitotta, hogy a több izben áttört partbetömés módozatait az

1885. évi XXIII. t.-cz. 40. §-a alapján a kulturmérnöki hivatal közbejöttével pótlólag állapitsa meg. A kihágás vádja s annak következményei alól panaszlott fölmentendő volt, minthogy az idézett törvény 40. §-ában megállapitott általános kötelezettség elmulasztása, csak a jókarban tartás ki által való eszközlésének hatósági megállapitására nyujt alapot, s az általános jókarban tartási kötelezettség teljesitésének elmulasztása csak az esetben minősithető kihágásként, ha ezen kötelezettség tartama vagyis a jókarban tartás módozatai hatóságilag megállapittattak. Már pedig az ily kötelezettség megállapitására különben is illetéktelen községi birónak a szakadás betömése iránti rendelkezése oly törvényes intézkedésnek, melynek nem teljesitése kihágást képezne, nem tekinthető.

Árvizvédelmi szerek lopása vizrendőri kihágást nem képez, ezen cselekvény elbirálása a kir. biróságok hatáskörébe tartozik.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1890. évi 58,001. sz. határozata:

Az X. által Y. ellen folyamatba tett ügyben felterjesztett iratokat idezárva, oly értesitéssel küldöm meg az alispán urnak, hogy Y-nak ama cselekménye, miszerint a nevezett társulat védszerei közül két kévevesszőt saját beismerése szerint is eltulajdonitási czélzattal elvitt, kétségtelenül nem vizrendőri kihágásnak, hanem az 1878. évi V. t.-cz. 333. §-ába ütköző lopásnak megállapitására mutatkozik alkalmasnak s igy ezen cselekvény elbirálása a kir. biróságok hatáskörébe tartozik.

Partbiztositó párhuzammüvek hatósági engedély nélküli létesitése kihágást nem képez.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1890. évi 70,893. sz. határozata:

D. M. n.-b—i lakos hatósági engedély nélkül partbiztositó 1—$2^1/_2$ méternyire beugró rőzse-párhuzammüveket, és egy sarkantyut létesitett. Bepanaszoltatván: első- és másodfokulag a vizjogi törvény 43. §-ába ütköző kihágásban elmarasztaltatott. A földmivelésügyi miniszter fenti számu határozatával panaszlottat a kihágás vádja s következményei alól felmentette, mert a tárgyalás folyamán kitünt, hogy a panaszolt védekezési munkálatok párhuzammüvek jellegével birnak s mint ilyenek az 1885. évi XXIII. t.-cz. 41. §-ában emlitett vizi müvek közé sorozandók, a mennyiben azok épen ugy, mint a szoros értelemben vett partburkolat, csak a part rongálását akadályozzák, a nélkül, hogy a viz folyására változtatólag vagy gátlólag hatnának.

Vizrendőri kihágási ügyekben a panaszló fél, a vizjogi törvény 169. §-a alapján nem kötezhető arra, hogy a tárgyalási költségeket előlegezze.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 14,269. sz. határozata.

Vizrendőri kihágásoknál a vizjogi törvény végrehajtása tárgyában kiadott rendelet 21. §-a értelmében a felebbezési határidő 15 nap.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1888. évi 7513. sz. határozata.

Vizrendőri kihágási ügyekben a hatóság felületes eljárása következtében szükségessé vált ujabbi eljárás költségei a felek terhére meg nem állapithatók.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 10,435. sz. határozata.

Az a körülmény, hogy a vizrendőri kihágási ügyben hozott itélet felmentő, a költségek viselésére kötelezett felet a tanuzási költségek viselése alul nem menti fel.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 57,967. sz. határozata.

Vizrendőri kihágási ügyekre nézve a felebbezés korlátozása tekintetében az 1890. évi 2608. sz. belügyminiszteri utasitás nem nyer alkalmazást; mert a vizjogi törvény 177. §-ának utolsó bekezdése értelmében, tekintet nélkül a büntetés mérvére, felebbezésnek az első- és másodfoku hatóságok egybehangzó határozatai ellen is van helye.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 14,902. sz. határozata.

Kihágási ügy elbirálása czéljából a hatóság jogositva van helyszini szemlét tartani s ennek költségei azon felet terhelik, a melyik az eljárásra hibája által okot szolgáltatott. A kihágás tárgyi tényálladékának időközben való elenyésztetése által a kihágási cselekmény büntethetősége meg nem szünik.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 59,466. sz. határozata:

A K. M. k—i lakos panasza folytán D. F. ugyanottani lakos ellen folyamatba tett vizrendőri kihágási ügyben másodfokban hozott itéletet, mely szerint a főszolgabirói itélet helybenhagyásával D. F. az 1885. évi XXIII. t.-cz. 42. §-ába ütköző kihágásban vétkesnek kimondatott, de miután az általa önhatalmulag emelt vizlevezető akadályokat időközben eltávolitotta, a büntetés alól fölmentetett, ellenben az eljárási költségeknek megfizetésére köteleztetett, felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményéhez képest azt, nem felebbezett részében érintetlenül, felebbezett részében pedig helybenhagyandónak találtam. Az alispáni határozat, nem felebbezett részének érintetlenül hagyása mellett helybenhagyandó volt, mert a panaszlott önkényes ténykedése folytán inditott kihágási ügy megbirálása czéljából a hatóság jogositva volt helyszini szemlét tartani, ezen szemléből felmerült hatósági költségeket pedig azon fél tartozik viselni, ki az eljárásra hibája által okot adott. Végül megjegyzem, hogy a hihágás tárgyi tényálladékának időközben való elenyésztetése által, a kihágási cselekmény büntethetősége meg nem szünik.

Ha a kihágás természetével biró cselekvény elkövetésének ideje meg nem állapitható, a kihágást elévültnek kell tekinteni.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 6189. sz. határozata.

10. Vizügyi hatósági hatáskör és eljárás.

A községek belterületén levő mocsarak lecsapolásánál követendő eljárásra nézve az 1885. évi XXIII. t.-cz. alkalmazandó.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1887. évi 38,512. sz. határozata:

Az 1876. évi XIV. t.-cz. 159. §-ának *b*) ponja, valamint az 1885. évi XXIII. t.-cz. végrehajtása iránt 45,689/85. sz. alatt kiadott általános rendelet 84. §-a semmi kétséget nem hagy fenn az iránt, hogy a kérdésben levő mocsarak levezetésének elrendelése a törvényhatósági közgyülésnek áll jogában, mely azt az érdekelt magánfelek, községek vagy a hatósági közegek felszólamlására nézve mondhatja ki. A lecsapolások keresztülvitelénél azonban csakis az 1885. évi XXIII. t.-cz. határozatai lehetnek irányadók, és pedig annyival is inkább, mert e tekintetben az 1876. évi XIV. t.-cz. utasitásokat nem tartalmaz, de czéljánál fogva nem is tartalmazhat. A törvényhatósági közgyülés tehát minden ilyen előforduló esetben utasitani fogja az alispánt, hogy az egészségi szempontból szükségesnek mutatkozó lecsapolások tekintetében az eljárást hivatalból meginditván, a továbbiakra nézve az 1885. évi XXIII. t-cz. VI. fejezete értelmében járjon el. Abban az esetben, ha a vizjogi törvény 59. §-a alapján igénybe vehető szolgalom elégséges nem lenne, az 1881. évi XLI. t.-cz. 1. §-ának 5. pontja értelmében kisajátitásnak van helye.

Az engedélyezett vizi müvek felülvizsgálásánál, valamint azoknak magassági jegyekkel való ellátásánál a rendőri hatóság illetékes eljárni.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 25,420. sz. határozata:

Annak megállapitására, vajjon valamely engedélyezett vizi mű, az engedélyokiratokban foglalt feltételeknek megfelelően létesittetett-e? ugyszintén a magassági jegyek elhelyezése a felügyelet keretébe tartozik s rendőri feladatot képez-e, értesitem a vármegye alispánját, hogy a vizi művek felülvizsgálásánál, valamint magassági jegyek elhelyezésénél a vizjogi törvény 177. §-ában megjelölt rendőri hatóság illetékes eljárni.

A medertisztitási kötelezettség megállapitása s az e czélból szükséges előmunkálatok megtétele hivatalból történik.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1890. évi 7817. sz. határozata.

A vizjogi törvény 41. §-a alapján létesitett vizi müvek, ha károsak, a vizrendőri hatóságok és nem az engedélyező hatóságok (157. §.) által igazitandók meg.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1888. évi 886. sz. határozata.

Sz. A. vizrendőri kihágás miatt bepanaszolta B. F.-t, hogy partvédelmi munkálataival neki kárt okoz. A panaszlott a kihágás vádja alól a két alsófokon fölmentetett. A földmivelésügyi miniszter az alsófoku itéleteket oly változtatással hagyta helyben, hogy a panaszlott partvédelmi müvön átalakitások rendeltettek el, fentartatik azonban mind a panaszlónak, mind a

panaszlottnak az a joguk, hogy abban az esetben, ha a jelen vizrendőri intézkedések helyett saját érdekük szempontjából más alkalmas munkálatot kivánnának létesiteni, jelen elhatározás kézbesitésétől számitandó 30 nap alatt a vizjogi törvény 161. §-a értelmében szabályszerü műszaki tervekkel felszerelendő kérvényben, a vizi münek más módozatok mellett leendő engedélyezése, illetőleg az 50. §-a alapján átalakitása iránt a vármegye alispánjánál kérvényezhessenek. Azon esetben, ha a kitüzött határidő lejártáig az érdekeltek a vizi mü engedélyezése, illetőleg átalakitása czéljából nem jelentkeznek; a vizi mü a panaszlott által az előirt módon átalakitandó, különben a fennálló vizi mü az elmarasztalt költségére hatóságilag elbontandó. Az alsófoku határozatok az elősorolt változtatásokkal helybenhagyandók voltak, mert a fenforgó esetben a panasz tárgyát képező sarkantyu és párhuzammü oly vizi münek tekintendő, melynek felállitására a vizjogi törvény 41. §-a értelmében hatósági engedély nem szükséges, ennélfogva a panaszlottnak az ezen vizi mü létesitésére irányuló cselekménye kihágást nem képezhetvén, annak vádja s következményei alól fel volt mentendő. A vizi mü átalakitása a vizjogi törvény 50., illetőleg 161. §-ában foglalt rendelkezések fentartásával vizrendőri uton azon okból volt elrendelendő, mert a hivatkozott törvény 41. §-a alá tartozó munkálatok engedélyezési eljárás nélkül lévén felállithatók, megigazitásuk elrendelésére a vizrendőri hatóság illetékes.

A vizjogi törvény 13. §-a értelmében törvényes jogalapon végzett és mások által sérelmesnek talált vizi munkálatnak esetleges megváltoztatása, a vizjogi törvény 180. §-ában emlitett eset kivételével nem a 177. §-ban emlitett vizrendőri, hanem a törvény 157. §-ában megjelölt hatóság jogkörébe tartozik.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 60,945. sz. határozata.

A medertisztitási költségekhez való hozzájárulás arányának megállapitására, a mennyiben az érdeltek társulattá nem alakithatók, vagy közöttük egyezség létre nem hozható, első fokban az alispán (polgármester) illetékes.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1886. évi 30,582. sz. határozata.

Medertisztogatási kötelezettség megállapitása az 1885. évi XXIII. t.-cz. 157. §-ában megjelölt hatóságok hatáskörébe tarozik s mindaddig, mig ezen az idézett törvényczikk 40. §-ában megjelölt általános kötelezettség terjedelme s teljesitésnek módja egyénenkint meg nem állapittatik, egyesek vizrendőri uton és e czimen a mederrendezésre nem kötelezhetők.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 50,224. sz. határozata.

Az S. J. k—i lakos által K. L. ugyanottani lakos ellen folyamatba tett vizrendőri kihágási ügyben az első és másodfoku itéletek K. L.-t az 1885. évi XXIII. t.-cz. 40. §-ába és 185. §-nak 3. pontjába ütköző kihágás elkövetésében vétkesnek mondották ki s kötelezték őt a belsőségének határát képező közös árok rendbehozására s a költségnek megfizetésére. A földmivelésügyi miniszter fenti határozatával az alispán itéletét feloldotta s utasitotta, hogy a kérdéses vizfolyás tisztogatására köteles érdekeltség, ugyszintén a tiszto-

gatási kötelezettség mérvének s kivitel módozatainak megállapitása iránt a a ker. kulturmérnöki hivatal közbejöttével a törvényes formák betartásával ujabb eljárást tegyen folyamatba, s ennek keretében a jelen panaszt is tárgyalja és intézze el. Mert a medertisztogatási kötelezettség megállapitása az 1885. évi XXIII. t.-cz. 157. §-ában megjelölt hatóságok hatáskörébe tartozik s mindaddig, mig ezen az idézett törvényczikk 40. §-ában megjelölt általános kötelezettség terjedelme s teljesitésének módja egyénenkint meg nem állapittatik, egyesek vizrendőri uton és e czimen a mederrendezésre nem kötelezhetők, s ezen általános kötelezettség teljesitésének elmulasztása miatt kihágásban vétkesnek ki nem mondhatók; mert végül az árok egy részének jókarba helyezése a kivánt eredménynyel csak az esetben járhat, ha az alább eső, vagy felettes szakaszok is kellőleg jó karban tartatnak; miből folyólag mellőzhetlen, hogy a fentartás módozatai az árok egész hosszára kiterjedőleg egyöntetüen állapittassanak meg.

Jóllehet sem az 1885. évi XXIII. t.-cz., sem a végrehajtása tárgyában kiadott általános rendelet, az érdekelt hatóság helyettesitése iránt nem intézkedik, az általános közigazgatási gyakorlatból kifolyólag a delegálás joga az esetben, ha elsőfoku hatóság van érdekelve, a II. foku hatóságot illeti, még pedig akként, hogy érdekelt szolgabiró helyett egy másik szolgabiró, érdekelt polgármester helyett egy másik polgármester bizandó meg az eljárással. A másodfoku hatóság érdekeltsége esetén a delegálás jogát a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter magának tartotta fenn.

A m. kir. földmilés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 42,004. sz. határozata.

A vármegye alispánjának valamely malomárok tisztogatásához az érdekeltek részéről való hozzájárulás kérdésében hozott határozata a vizjogi törvény 108. §-a alá tartozik, minélfogva ellene felebbezésnek csakis a törvény meg nem tartása vagy helytelen alkalmazása miatt van helye. A magát jogaiban sértve érző fél birói uton kereshet orvoslást.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 63,703 sz. határozata.

Vizrendőri hatóság valamely vizmü végleges fentartása iránt határozni nem illetékes.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 25,096. sz. határozata:

N. E. panaszt emelt a főszolgabiró előtt a miatt, hogy S. Gy. szomszédbirtokos árkot ásatván, vizét az ő földjére zuditja. Kérte az árok betömését s panaszlott megbüntetését. A tárgyaláson S. Gy. kijelentette, hogy árkot nem ásatott, hanem csak egy évtizedek óta létező árkot tisztittatott ki. A főszolgabiró tehát a panaszolt vizlevezetési munkálatot az 1885. évi XXIII. t.-cz. 10. §-a alapján helybenhagyta s a panaszt elutasitotta; mert az árok régi volta térképpel igazoltatott, s mert a birtokos a talajvizből származó vizek fölött saját birtokán szabadon rendelkezik és árkait nagyobbithatja. Az alispán másodfokon a főszolgabiró határozatát annál is inkább helybenhagyta, mivel valamely ingatlannak csapadék- és talajviztől való mentesitése a 42. §-nak értelmében engedélyezést nem igényel. A földmivelésügyi miniszter

fenti szám alatt, mind a két határozatot hivatalból megsemmisitette s utasitotta a főszolgabirót, hogy a ker. kulturmérnöki hivatal közbenjöttével uj tárgyalást tartson s az ügyet itélettel fejezze be. Mert az 1885. évi XXIII. t.-cz. 10. §-a az ott megjelölt vizeknek csupán használati jogát állapitja meg; a használat vagy ily vizek által okozható károk megszüntetése érdekében teljesitendő mindenféle munkálatok pedig, már a 13. §. hatálya alá esnek, mely szerint viszont ezen munkálatok minden oly esetben hatósági engedélyt igényelnek, midőn azok által a viz természetes lefolyása mások érdekeit érintőleg változtattatik meg.

Vizmüvek épitési és fentartási költségeinek ki által való viselése ügyében határozni az 1885. évi XXIII. t.-cz. által előirt eljárás szerint a közigazgatási hatóságok hivatvák.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 38,125. sz. határozata.

A közigazgatási bizottság csak oly hozzájárulási kérdésekben illetékes határozni, melyekben a hozzájárulás ármentesités czimén állapitandó meg; egyébként pedig a hozzájárulás megállapitása a vizjogi törvény 110. §-ában megjelölt épitmények után is a munkálat engedélyezésére illetékes hatóság jogkörébe tartozik.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 28,805. sz. határozata

Cs. vármegye közig. bizottsága a sz—i ármentesitő és belvizlevezető társulat min. biztosa által W. S. és társai gyártulajdonos czégeknek, a társulati munkálatok költségeihez való hozzájárulásra leendő kötelezteté se iránt beadott kérvények alapján hatósági tárgyalásokat rendelt el. Ezen végzéseket a miniszter megsemmisitette s a bizottságot utasitotta, hogy a kérdéses ügyre vonatkozó iratokat illetékes további eljárás végett a vármegye alispánjához küldje át. A közigazgatási bizottság csak oly hozzájárulási kérdésekben illetékes, melyekben a hozzájárulás ármentesités czimén állapitandó meg; egyébként pedig a hozzájárulás meghatározása a 110. §-ban megjelölt épitmények után is, az általános szabályok szerint illetékes hatóságok hatáskörébe tartozik; ezen általános szabályok szerint pedig, valamely munkálat kölségeihez való hozzájárulás kérdése, a munkálat engedélyezésére illetékes hatóság által döntendő el.

Azon módozat megállapitására, mely mellett a vizek okszerü és mások megkárositása nélkül való levezetése lehetséges, a vizjogi törvény 157. §-ában megjelölt hatóságok illetékesek.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 14,315. sz. határozata:

A B. A. és érdektársai m-i lakosok által a m. kir. államvasutak ellen emelt panasz alapján folyamatba tett ügyben hozott alispáni határozatot, melylyel panaszlók az 1885. évi XXIII. t.-cz. 177. §-a értelmében panaszukkal el, s az illetékes szolgabirói hatósághoz utasittattak, közbevetett felebbezés alapján, megsemmisitem, s a panasz elbirálására alispán illetékességét állapitom meg, utasitván egyuttal, hogy a panaszolt helyzet orvoslása iránt az V. ker. kulturmérnöki hivatal szakvéleménye alapján a szükséges intézkedéseket mielőbb tegye meg. Mert a panaszkérvényben a vaspálya töltése,

mint vizlefolyási akadály van megemlitve s e czélból uj áteresz létesitése, egyuttal pedig az iszapolások eltávolitása, továbbá a viz lefolyását akadályozó egyik áteresz kijavitása s általában a viz levezetése czéljából szükéges munkálatok elrendelése kéretik; mert továbbá a müszaki véleményéből kitetszőleg a panasz alapoka abban keresendő, hogy a Dusa patak s mellékvizfolyások az érdekeltek által elhanyagolt állapotban tartatnak; ezen kérdésekben pedig az intézkedési jog az 1885. évi XXIII. t.-cz. 157. §-ában megjelölt hatóságokat illeti.

A vizjogi törvény 156. §-a a közigazgatási hatóság illetékességét általánosságban s a birói hatáskörrel szemben jelöli meg; különböző közigazgatási hatóságok közötti illetékességre nézve azonban csak a 157. és 177. §-ok iránytadók.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 28,270. sz. határozata:

A. és R. ut rendezése ügyében hozott közigazgatási bizottsági határozatot, mely szerint a tanácsi határozat jóváhagyása mellett, az érdekelteknek az R. rendezése iránti kérelmük elutasittatott, az A. ut kikövezése a fő- és székváros terhére elrendeltetett s leomlással fenyegető partjainak megerősitése végett a szomszédos telektulajdonosok a mérnöki hivatal által közelebbről meghatározandó módon védő falak kiépitésére köteleztettek, a V. S. részéről közbevetett felebbezés alapján felülbirálat alá vettem, s annak eredményéhez képest azt, felebbezéssel meg nem támadott részeinek érintetlen hagyása mellett, felebbezett részében a tanácsi határozat vonatkozó rendelkezéseivel együtt megsemmisitem. Mert a fő- és székváros tanácsa az 1885. évi XXIII. t.-cz. alapján felmerült ügyekben elsőfoku hatóságot nem gyakorolhat, a mennyiben az idézett törvény 157. §-a alapján a fő- és székvárosban elsőfoku hatóság a polgármester, a 177. § alapján pedig a kerületi elöljaró; mert továbbá a vizjogi törvény 175. és 176. §-ai értelmében a fő- és székváros területén levő vizmosások meggátlása iránt folyamatba tett ügyekben a fő- és székváros polgármestere illetékes, az eljárás pedig az engedélyezési formák szerint ejtendő meg.

A vizrendőri ügyekben illetékes hatóságok csak hatósági engedély nélkül vagy a hatósági engedélytől eltérőleg létesitett munkálatok miatt emelt panasz elbirálására hivatvák; engedélyezett munkálatok megváltoztatása tárgyában csakis az engedélyező hatóság hozhat illetékesen határozatot.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 9547. sz. határozata:

Az M. község elöljárósága által R. J.-né, illetve birtokelődje B. A. zs—i birtokos ellen rőzsegátaknak hatósági engedély nélkül való létesitése miatt folyamatba tett vizrendőri ügyben, a közigazgatási bizottságnak másodfokban hozott határozatát, R. J. részéről közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest azt, valamint az elsőfoku alispáni határozatot megsemmisitem, s az a—i járás főszolgabiráját illetékes elsőfoku határozat hozatalára utasitom. A határozatok megsemmisitendők voltak, mert a vizjogi törvény 177. §-ában vizrendőri ügyekre vonatkozólag megállapitott fokozatos eljárás figyelmen kivül hagyásával hozattak. Az idézett szakasz 1. pontja értelmében ugyanis az ily ügyeknek elsőfokban való ellátására a járási főszolgabiró illetékes, s igy a kérdéses ügynek az alispán által elsőfokban, a közigazgatási bizottság által pedig a másodfokban történt

elbirálása a törvényben megállapitott hatásköröknek meg nem felel, s ezen hatósági fokozat szerinti elbirálás csak az esetben lett volna helyén, ha valamely engedély alapján fennálló müvelet megigazitásáról, illetve megváltoztatásáról lett volna szó, vagy ily vizmü káros hatása ellen emeltetett volna panasz.

A közigazgatási bizottság vizrendőri kihágási ügyben határozni nem illetékes.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 7173. sz. határozata.

Annak elbirálása, hogy valamely vizmeder tisztán tartandó-e, s mily módozatok mellett használható a nélkül, hogy a vizek szabad lefolyása gátolva ne legyen, nem a községi képviselőtestület avagy a törvényhatósági bizottság, hanem az 1885. évi XXIII. t.-cz. 177. §-a értelmében, a járási főszolgabiró mint elsőfoku hatóság illetékességi körébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 70,686. sz. határozata.

A kihágások hivatalból lévén üldözendők, a magánfelek részéről emelt panasz visszavonása, a folyamatba tett eljárás beszüntetésére indokul nem szolgálhat. Magánszakértő alkalmazása nem kötelező s a hatóság által el sem rendelhető.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 58,261. sz. határozata.

A bányakapitányság hatáskörébe csakis a védterületen való kutfurás engedélyezése tartozik, midőn tehát az engedélytől eltérő, avagy engedély nélkül történt furásról van szó, az 1885. évi XXIII. t.-czikk 177. §-ában megjelölt hatóság illetékes.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 23,620. sz. határozata: A b—i gyógyfürdő és ásványvizforrások igazgatósága által, B. I. ellen a védőterületen való kutfurás miatt folyamatba tett panaszos ügyben felterjesztett iratokat idezárva, oly értesitéssel küldöm meg a bányakapitányságnak, hogy az emlitett ügyben intézkedéseit, melyek szerint a panaszolt kutnak betömését elrendelte, B. I. részéről közbevetett felebbezés folytán illetékesség hiányában megsemmisitem, s a bányakapitányságot egyuttal oda utasitom, hogy a vonatkozó iratokat a kutásás által veszélyeztetett érdekek megóvása céljából szükséges intézkedések megtétele végett, az illető járás főszolgabirájához tegye át.

Csak a vizjogi törvény 14. és 15. §-aiban megjelölt távolságon belül tervezett kutak létesitése van hatósági engedélyhez kötve, egyéb esetekben azonban kutakat a terület tulajdonosa — mások szerzett jogai sérelme nélkül — szabadon létesithet, ennélfogva az ily munkálatok kihágásként nem minősithetők, s esetleges panaszok esetén a netáni sérelem elbirálása nem a vizrendőri, hanem az engedélyező hatóság jogkörébe tartozik.

A m. kir. fölmivelésügyi miniszter 1893. évi 76,035. sz. határozata.

A kulturmérnöki közegek utazási átalánya és napidija, ha egy napon ugyanazon községben s ugyanazon hatósági szakértő részvétele mellett több tárgyalás tartatik is, csak egyszeresen számitható fel.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1888. évi 1327. sz. határozata.

A vizjogi törvény által a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter hatáskörébe utalt ügyekben hatósági szakértőkül az illetékes kulturmérnöki hivatalok alkalmazandók.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1888. évi 11,140. sz. határozata.

11. Vegyes.

Koleraveszély elháritása érdekében teljesitendő lecsapolási munkálatokra szükséges területek a kisajátitási terv megállapitása előtt igénybe nem vehetők.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 66,082. sz. határozata:

H. nagyközség járványbizottsága a beltelkeken összegyült csapadékvizek lecsapolásához szükséges területek megszerzése érdekében a kisajátitási jog megadását s egyuttal tekintve, hogy a mocsarak kigőzölgése által a közegészségügy veszélyeztetve van, s a lecsapolás a kolerajárvány következtében felette sürgős intézkedéseket igényel, a lecsapolási tervezet szerint igénylendő területeknek, a kisajátitási törvény 86. §-a alapján, a kisajátitási terv megállapitását megelőzőleg való elfoglalásának engedélyezését kérte. A kereskedelemügyi miniszter, kinek hatáskörébe tartoznak a kisajátitási ügyek, a kisajátitást megtagadta, mert idegen területnek még a kisajátitási terv megállapitása előtt leendő igénybevétele az 1881. évi XLI. t.-cz. 86. §-a értelmében, csakis háboru vagy árvizveszély idején, honvédelmi és biztositási szempontokból, valamint hegycsuszások, területsülyedések vagy árvizek által megszakitott közlekedés gyors helyreállitása czéljából engedélyezhető, minden egyéb esetben pedig a terület igénybevételét az idézett törvény 45. §-ában előirt feltételek teljesitésének kell megelőznie.

A községek által létesiteni kivánt artézi kutak munkálataihoz szükséges szakértőket a községek kérelmére a földmivelésügyi miniszter kirendeli.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 58,943. sz. általános rendelete:

A községeknek egészséges ivóvizzel való ellátását ugy közgazdasági, mint közegészségügyi szempontból fontosnak tartván, ezen czélt artézi kutak furása által vélem leginkább megvalósithatónak; hogy pedig ily kutaknak minél nagyobb számban való furatását lehetővé tegyem, ugy geologiai, mint müszaki közegeimet szaktanács adása végett, az érdekeltek rendelkezésére kivánom bocsátani. Az ily kutakat furatni óhajtó érdekelteknek kérelmére intézkedni fogok az iránt, hogy a geologiai szakértő a helyszinén megjelen-

vén, a talaj- és vizviszonyokra vonatkozólag az érdekelteknek a szükséges felvilágositásokat megadja. Az érdekeltek feladata leend ezután a geologus szakvéleménye alapján a kutfuró vállalkozókkal megegyezésre jutni. Ezen feladatot azonban megkönnyitendő, gondoskodni fogok arról, hogy a vállalkozókkal való versenytárgyalás feltételeinek, nemkülönben a kiviteli módozatok megállapitása, valamint az egész müszaki müvelet keresztülvitele a közegészségügyi szolgálattal megbizott kulturmérnök utmutatása mellett és felügyelete alatt eszközöltessék. Felhivom a törvényhatóságot, hogy erről az egyes községeket azzal értesitse, hogy a mennyiben ily kutat furatni óhajtanának, ez iránti kérvényöket közvetlenül hozzám terjeszszék fel. Jóllehet a vizjogi törvény ily artézi kutak furását már meglevő hasonló müvektől megállapitott távolságon tul hatósági engedélyhez nem köti, tekintettel azonban arra, hogy a különböző földtani és forrásviszonyoknál fogva, az ujabb müvek létesitése a már meglevőket ugy minőségben, mint mennyiségben veszélyeztethetné, az érdekeltek egyuttal figyelmeztetendők, hogy ily kutak furásának engedélyezése iránt saját érdekükben a szükséges lépéseket előbb tegyék meg.

A hozzájárulás kérdésében tartott tárgyalásra meghitt és megjelent szomszédos alispán vagy polgármester utiköltségei az érdekeltség által az eljárási költségekkel együtt téritendők meg.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 52,010. sz. határozata.

Ha valaki egy már régibb idő óta fennálló védgátat magára nézve károsnak tart, annak átalakitása iránt a közigazgatási hatósághoz tartozik fordulni, s nincs jogositva azt önhatalmulag átvágni. Ha ezt mégis megteszi, a károsult, tekintet nélkül azon a közigazgatási hatóság elé tartozó kérdésre: vajjon jogositva volt-e gátat emelni — kártéritéssel tartozik.

A m. kir. Curia 1892. évi 2129. sz. határozata:

Felperes kártéritést követel azon az alapon, hogy alperes a felperes földbirtokát körülvevő gátat átvágta, ekként a szomszédos földön meggyülemlett vizet felperes földjére bocsátván, ez által nemcsak az abban volt buzavetés semmisült meg, hanem annak következtében, hogy a viz tartósan felperes földjén maradt s annak használata az 1888. év folyamán lehetetlenné vált. Ezen az alapon azonban felperes kártéritést csak abban az esetben követelhet, ha alperes azáltal, hogy a gátat átvágta, jogellenes cselekményt követett el. Jogellenesnek pedig alperesnek ezt a cselekményét csak akkor lehet tekinteni, ha felperes jogositva volt a kérdéses földbirtokát gáttal körülvenni és a már meglevő gátat magasitani. Annak a kérdésnek elbirálására azonban, hogy ez a jog felperest megilleti-e vagy sem, az 1885. évi XXIII. t.-cz. 13., 42. és 147. §-ai értelmében nem a biróság, hanem a közigazgatási hatóság van hivatva, s kötelezően a kártéritési kereset addig meg nem inditható, mig a kártérités jogalapja közigazgatási uton jogérvényesen meg nem állapittatik. E tényállás alapján felperest, az illetékes kir. járásbiróság, keresetével feltétlenül, a budapesti kir. itélőtáblát pedig időelőttiség indokából elutasitotta. A királyi Curia fenti szám alatt a kir. táblát, határozatának megváltoztatásával utasitotta, hogy a keresetet érdemben birálja el. Indokaiból kiemeljük: Felperes keresetét azon kárának megtéritése iránt indi-

totta, melyet alperes azáltal okozott neki, hogy a felperes birtokát körülövedző gátat átvágván, a földjén összegyülemlett belvizet felperes földjére bocsátotta. Habár kétséget nem szenved, hogy a felperes birtokát körülövedző gát a viz által okozható károknak megszüntetésére szolgáló munkálatnak tekintendő, ennélfogva annak létesitéséhez, a mennyiben az által alperes érdeke érintetnék, az 1885. évi XXIII. t.-cz. 13. és 42. §-ához képest hatósági engedély volt szükséges, tekintve azonban, hogy ezen gát már régibb idő óta fennáll, az sem szenvedhet kétséget, hogy ugyanazon törvény 50. §-ához képest alperes kötelességében állott, mennyiben ezen gátat magára nézve károsnak tartotta, annak átalakitását a hatóságnál kieszközölni, annál inkább, mert az okozott kárért a gát tulajdonosa a törvény szerint felelős lévén, alperes önhatalmu eljárását érdekének védelme sem mentheti. Minthogy azonban alperes önhatalmulag járt el, a mennyiben felperesnek kárát valóban és kizárólag alperes jogellenes cselekménye okozta, az okozott kárért ő felelős, s a miatt, hogy alperes a törvény 50. §-ához képest a közigazgatási hatóság intézkedését igénybe nem vette, felperes keresetével nem volt elutasitható.

Arvizvédelemnél eszközölt gátvágás betömési költségei, azon fél által viselendők, kinek a gátvágás érdekében állott.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1890. évi 65,711. sz. határozata.

Azon elv, mely szerint a kutak létesitése csak az esetben van hatósági engedélyhez kötve, ha azok a vizjogi törvény 14. és 15. §-aiban megjelölt távolságokon belől terveztetnek, mások előbb szerzett jogai által korlátolva van, minélfogva ha mások joga a kutásás által károsan érintetik, az hatóságilag be is tiltható. A kutásás, ha a rendőri feltételek betartatnak, a terület tulajdonosa által szabadon létesithető, s kihágást még az esetben sem képez, ha az által mások érdeke károsan érintetnék. Kutaknak ipari czélokra való kihasználásának fokozása csak a mások tényleges használatának kárositása nélkül engedhető meg.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 76,035. sz. határozata:

A B. P. s érdektársai által D. A. ellen, hatósági engedély nélkül foganatba vett kutásás beszüntetése végett folyamatba tett ügyben a városi tanács határozatát, mely szerint mint elsőfoku vizrendőri hatóság, D. A.-nak a kutásás folytatása s az esetleges károk megtéritése iránti kötelezettség kifejezett fentartása mellett megengedtetett, és panaszlók a kihágási eljárás megindítása iránti kérelmükkel, ugyszintén 50 frtnyi ügyvédi költség megállapitása iránti keresetükkel el-, kártéritési iránti igényüket illetőleg pedig oda utasittattak, hogy azt a kár tényleges fenforgását igazoló adatok bemutatása mellett ujitsák meg: a panaszlott részéről közbevetett felebbezés alapján felülvizsgálat alá vettem, s annak eredményéhez képest azt, a vizrendőri kihágás iránt rendelkező részben oly változtatással, hogy panaszlott a kihágás vádja s következményei alól felmentetik, helybenhagyom; egyebekben pedig feloldom s az ujabb kihágásokra vonatkozó panasz érdemi elbirálása végett az ügyet a város polgármesteréhez, mint elsőfoku engedélyező hatósághoz utalom, s tekintve, hogy az iratok között levő geologiai szakvélemény szerint, a kutakat tápláló földalatti viztartány vizbősége az eddigi adott viszonyok mellett gyakorolt vizfogyasztással sem áll arányban, a használat foko-

zását czélzó munkálat sorsa iránti határozatnak sürgős meghozatalára utasitom, megjegyezvén, hogy annak keretében lesz eldöntendő az előző eljárás során felmerült, valamint a még netán felmerülendő költségek ki által való viselésének kérdése is. Panaszlott a kihágás vádja alól felmentendő volt, mert kutak létesitése csak az esetben van kötve hatósági engedélyhez, ha azok az 1885. évi XXIII. t.-cz. 14. és 15. §-aiban megjelölt távolságokon belől terveztetnek; egyéb esetekben azonban kutak a terület tulajdonosa által szabadon létesithetők. Ezen rendelkezési szabadság ugyan nem korlátlan, a mennyiben mások szerzett jogai által korlátoltatik, s ha mások joga a kutásás által károsan érintetnék: az hatóságilag be is tiltható; tekintve mindazonáltal, hogy a törvény az ily müveletet általánosságban nem tilalmazza, a részben pedig, hogy az idegen érdekek védelmére mily intézkedések teendők, ugyanazon törvényes szabályok az irányadók, mint melyek egyéb vizi munkálatok létesitésénél megállapitvák, mig egyrészt az ily munkálatok kihágásként nem minősithetők s azok létesitői e czimen büntetésben el sem marasztalhatók, másfelől esetleges panaszok esetén, a sérelem tényleges fenforgásának megállapitása s azon feltételek meghatározása, mely feltételek mások jogainak védelmében kikötendők, szintén nem a vizrendőri, hanem az engedélyező hatóság jogkörébe tartozik, s annak kötelességét képezi. Végül még tájékozásul megemlitem, hogy azon törvényes elv, mely szerint kutaknak ipari czélokra való kihasználása csak mások tényleges használatának kárositása nélkül engedhető meg, a tényleges használatok fokozásával s az ily czélból tervezett mindenféle munkálatokkal szemben is hatályos, s a törvény fennebbi intézkedésének czélja nemcsak az, hogy a rendes házi czélokra szükséges viz használata az ipari használattal szemben megóvassék, hanem, hogy a földalatti vizekre vonatkozó tényleges jogok biztositékot nyerjenek.

A vizek természetes lefolyását megváltoztató munkálatok tulajdonosai a vizek rendszeres levezetésére is kötelezhetők.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 41,839. sz. határozata: S.-Németi község volt urbéresei részéről a m. kir. államvasutak, mint a volt tiszavidéki vaspálya jogutóda ellen azon panasz emeltetett, hogy a vasut a pályatest által megváltoztatott vizfolyási viszonyok káros következményeinek meggátlása czéljából a szükséges intézkedéseket meg nem teszi, s panaszosok ennek folytán örökös vizkároknak vannak kitéve. A panasz alapján megejtett tárgyalás során konstatáltatott, hogy a vasut a pályatest által lefolyásukban feltartóztatott vizeket, a pálya innenső oldalán összegyüjtve hozza át egy vasuti áteresz segélyével, az átereszen átfolyó vizeknek tovavezetéséről és élővizfolyásba való levezetéséről nem gondoskodik, daczára annak, miszerint jogelődje, a volt tiszavidéki vaspálya részéről, a levezetés czéljából a megfelelő terület ki is sajátittatott. A vasut részéről kiemeltetett, hogy az átereszen átjövő vizek a vasut területén rendszeres levezetést nyertek, s igy azok további levezetéséről nem a vasut, hanem az érdekelt birtokosok kötelesek gondoskodni, s hogy a vasut a viz levezetésére vonatkozó kötelezettség alól 1865. évben hatósági határozattal felmentetett. Az alispán tekintettel arra, hogy a vizek természetes lefolyását megváltoztatni engedély nélkül nem szabad, s hogy a megváltoztatás hatósági engedély mellett is csak mások érdekeinek sérelme nélkül engedhető meg, hogy továbbá a vasut által megváltoztatott vizfolyás által az adott

viszonyok között panaszlók tényleg károkat szenvednek, s igy ezen káros következmények elháritásáról törvény szerint a vasut gondoskodni köteles; tekintve végül, hogy régi iratokból kétségtelenül megállapitható, miszerint a volt tiszavidéki vasut felépitése alkalmával a vizlevezetés tervbe vétetett, sőt e czélból a szükséges terület a vasut által meg is szereztetett, a m. kir. államvasutakat a vizek kártalan levezetése czéljából szükséges munkálatoknak záros határidő alatt leendő foganatositására kötelezte. Ezen, a közigazgatási bizottság által is jóváhagyott határozatot a földmivelésügyi miniszter is helybenhagyta.

Az ásvány- és gyógyforásokra és vizekre nézve a vizjogi törvény 16. §-ában emlitett védterületek megállapitásánál követendő eljárás.

A m. kir. földmivelés-. ipar- és keresk. miniszter 1887. évi 20,955. sz. határozata:

Habár a vizjogi törvény végrehajtása tárgyában 1885. évi 45,689, sz. alatt kiadott általános rendelet 42. §-ának, illetőleg 3—32. §-ának rendelkezéséhez képest, ezen védterületek megállapitásánál az illető kerületi kulturmérnöki hivatal, mint hatósági szakértő volna alkalmazandó, mégis tekintettel arra, hogy a védterületek megállapitásánál vizépitészeti kérdések alig fordulhatnak elő s a kérelemnek geologiai és bányászati szempontból leendő megbirálása végett a kerületi kulturmérnöki hivatal minden esetben a rendelet 8. §-a szerint más szakértő alkalmazását volna kénytelen a bányakapitányságnak javaslatba hozni, — ennélfogva, az ügymenet egyszerüsitése és gyorsitása szempontjából a védterületek megállapitásánál mindazon esetekben, midőn vizépitészeti kérdések nem forognak fenn, a kerületi kulturmérnöki hivatalnak a 3—32. §§. által rendelt igénybevételét szükségesnek nem tartom. A védterületek megállapitása végett általam küldendő kérvények tárgyalásánál, hatósági szakértő kijelölése iránt. a kulturmérnöki hivatal mellőzésével saját hatáskörében intézkedjék.

Oly esetben, midőn egy felsőbb birtokos saját belvizeit egy, a többi birtokosokkal közös csatornába csatornázás által szándékozik bevezetni, az alantabb fekvő többi birtokosok pedig belvizeiknek gyorsabb lefolyása tekintetében mit sem szándékoznak foganatositani, s a midőn rendszeres belvizrendezés nem hajtatik végre, nem lehet ugyan egyesek által tervbe vett parczialis belvizrendezést megakadályozni, de szükséges a fokozatos vizlevezetés elvét lehetőleg alkalmazni.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 58,176. sz. határozata:

T. K. g—i birtokos a gy—i pusztáján tervezett csatorna kiépitéséhez és belvizeinek a határcsatornába szivattyu segélyével való beemeléséhez engedélyt kérvén, az alispán helyszini tárgyalás után az engedélyt megadta. Az engedélyező határozat ellen két felfolyamodás nyujtatott be. Egyik az ármentesitő társulat részéről, mely azért kéri az engedély megtagadását, mert a társulat nem kötelezhető arra. hogy belvizeknek a határéri csatornába való mesterséges bevezetését türje. Másik a szomszédos uradalom részéről adatott be azért, mert az engedélyezett vizimunkálatok által a határéri alsóbb birtokok helyzete sulyosbittatik, s mert a hirdetmény B. községben nem volt kifüggesztve. A közigazgatási bizottság másodfokon jóváhagyta az alispán elsőfoku határozatát. A földmivelésügyi miniszter következőleg rendel-

kezett: A T. K. g—i lakos által N. Gy. pusztáján létesittetni szándékolt vizimunkálatok engedélyezése tárgyában másodfokban hozott határozatot, mely szerint a kérelmezett vizimunkálatok az engedélyokirat-tervezetben megállapitott feltételek alatt engedélyeztettek, felülvizsgálat alá vettem. s ennek eredményéhez képest azt feloldom, s az alispánt ujabb eljárás megtartására s uj határozat hozatalára utasitom. Mert oly esetben, hol egy felsőbb birtokos saját belvizeit egy a többi birtokosokkal közös csatornába csatornázás által szándékozik bevezetni, az alantabb fekvő többi birtokosok pedig belvizeiknek gyorsabb lefolyása tekintetében mitsem szándékoznak foganatositani, s a midőn egy annyira kivánatos és az összes belvizes területekre kiterjedő, összefüggő, rendszeres belvizrendezés nem hajtatik végre, — nem lehet ugyan az egyesek által tervbe vett parcziális belvizrendezést megakadályozni, — mint azt egyik felebbező fél kérelmezi, — de szükséges a fokozatos vizlevezetés elvét lehetőleg alkalmazni. A fokozatos vizlevezetés elvének teljesen megfelel a hatósági határozat értelmébeni vizgyüjtő tartány; de ezen elv csak akkor érvényesülhet, ha ezen tartány képes mindennekelőtt a csatornázott terület összes kártékony vizeinek befogadására; másrészt pedig, ha ezen tartány kiüritése oly időben történik, midőn az alantabb fekvő és nem csatornázott terület belvizei már legnagyobb részt a közös csatornában lefolytak. De a vizgyüjtő kiüritése is csak oly nyiláson vagy zsilipen történik, melyen keresztül csak annyi vizmennyiség folyhat ki, hogy a levezető közös csatorna azt képes legyen befogadni és elvezetni.

A mennyiben valamely fennálló vizmü ellen a miatt emeltetik panasz, mert állitólag károkat okoz, a kár a panaszló által elkészitendő müszaki felvételek által igazolandó.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1886. évi 27,579. sz. határozata:

Miután a fenforgó esetben a panasz tárgyát a K. meder eliszapodása folytán keletkező elöntések képezik, s ennek okául az S. község tulajdonát képező malomgát állittatik, a nélkül azonban, hogy ezen malomgátnak a város vizi bajaira való káros befolyása a müszaki felvételek által igazoltatott volna; minthogy továbbá az eljáró hatóság ily nagy terjedelmü müszaki munkálat elkészitésére nem kötelezhető, ily felvételek nélkül pedig a panasz érdemére nézve nem határozhat: a panaszló fél a káros befolyásoknak müszaki munkálatok alapján leendő igazolására köteleztetett.

F) Halászat.

1. Halászat gyakorlása.

A halászatra jogositott engedélye nélkül bármily eszközzel, tehát a horoggal való halászat is tilos.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 71,246. sz. határozata.

A halászatnak horoggal való gyakorlásához is halászjegy szükséges.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 62,483. sz. határozata: Miután a halászatról szóló 1888. évi XIX. t.-cz. 8. §-a átalánosságban kimondja, hogy a ki halászni akar, halászjegyet váltani és azt halászás közben magával vinni köteles: ebből önként következik, hogy a halászatnak bármely eszközzel, tehát horoggal való gyakorlásához is halászjegy szükséges.

Azon partbirtokos, a ki az egész meder tulajdonát szerzett jog alapján nem birja, a halászatot az 1888. évi XIX. t.-cz. 1. §-a alapján csakis az 1885. évi XXIII. t.-cz. 4. §-ában megjelölt határon belül gyakorolhatja, s azon tul az átellenes partbirtokos engedélye nélkül gyakorolt halászat a halászatra jogositott engedélye nélkül való halászat tényálladékát állapitja meg.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 50,647. sz. határozata: A B. G. uradalmi tiszttartó által W. A. képviseletében K. J. és társai sz—i lakosok ellen folyamatba tett halászati kihágási ügyben hozott ítéletet, mely szerint K. J., G. J. és P. F. a terhükre rótt halászati kihágás vádja és következményei alól felmentettek, a B. G. részéről közbevetett felebbezés alapján felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményéhez képest azt oly változtatással hagyom helyben, hogy K. J.-t a halászatra jogositott engedélye nélkül nyereségvágyból való halászás által elkövetett kihágás miatt az 1888. évi XIX. t.-cz. 64. §-ának *b)* pontja alapján a 68. §-ban megjelölt czélokra 15 nap s végrehajtás terhe alatt lefizetendő 25 frt pénzbüntetésre, ennek behajthatlansága esetén saját költségen kitöltendő 3 napi elzárásra itélem; B. J.-sal és K. Gy. F.-czel szemben pedig a további kihágási eljárást megszüntetem. Mert K. J. a tárgyaláson beismerte, hogy a halászterületről a p—i uradalom részét is emberei által hálóval átfogatta s az ura-

dalom részén is halásztatott. Minthogy pedig a halászati törvény a halászati jog tulajdonát a meder tulajdonához köti, s ebből folyólag a halászati jog kiterjedését is a medertulajdon terjedelme állapitja meg, ezen határon tul a jog gyakorlásának önkényes kiterjesztése a jogositott engedélye nélkül való halászat kihágásának tényét állapitja meg.

A halászatra jogosult, ha mások által halásztat, a halászok részére halászjegyet köteles váltani.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 54,730. sz. határozata.

Az 1888. évi XIX. t.-cz. 12. §-a értelmében az okozott kárért a halászatot gyakorlók teljes kártéritéssel tartoznak, ha a hatóságnál a tulajdonos kárait 8 nap alatt bejelenti; de nem jogositott a tulajdonos a használatot kártétel czimén megakadályozni.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1892. évi 70,092. sz. határozata

A halászati jogosultság megállapitása keretében a jog haszonélvezetének megállapitása helyt nem foghat.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 1002. sz. határozata:

Az F.-csatornán gyakorlandó halászati jog megállapitása ügyében hozott határozatát, mely szerint a határozatban kitüntetett vizterületeken, a halászati jogot a bejelentő kir. kincstári uradalom, illetve Sz.-T., T. és T. községek részére igazolta, egyuttal pedig a kir. kincstár által gyakorolt halászati jog haszonélvezetét az F.-csatorna részvénytársulat részére megállapitotta: hivatalból felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményéhez képest annak a halászati jog haszonélvezetét a nevezett társulat részére megállapitó részét megsemmisitem. Mert a halászati törvény alapján az alispán illetékesen csakis a halászati jog tulajdonának megállapitása tekintetében határozhat, s midőn a halászati jog haszonélvezetére, vagyis a kir. kincstár és az F.-csatorna részvénytársulat között fennforgó s közigazgatási uton egyáltalában el sem birálható szerződéses viszonyra is kiterjeszkedett, hatáskörét tullépte.

Halnak származási igazolvány nélkül való árusitása csak tilalmi időszakban képez kihágást.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 42,982. sz. határozata.

A tilalmi idő alatt szállitott vagy eladott halak vagy rákok befogatási idejének igazolására csupán az első kézből elárusitókat kell kötelezni.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 44,703. sz. határozata:

Az M. F.-né szül. Sz. Rozália sz—i lakos ellen folyamatba tett halászati kihágási ügyben hozott itéletet, mely szerint a rendőrkapitányi itélet bün-

tető részének módositásával M. F.-né, a tilalmi idő alatt pontyhalfajnak származását igazoló s községi elöljáróság által kiállitott bizonyitvány nélkül való nyilt piaczoni eladásával elkövetett kihágás miatt, az 1888. évi XIX. t.-cz. 65. §-ának *b)* pontja értelmében 5 frt pénzbüntetésre, nemfizethetés esetén megfelelő elzárásra itéltetett, végre az eladásra készen tartott s nála talált pontyok pedig a váczi szegények javára elkoboztatni rendeltettek, — a marasztalt részéről közbevetett felebbezés alapján felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest azt megváltoztatom s panaszlottat a terhére rótt kihágás vádja és következményei alól felmentem, és az elkobzott halak elárvereztetése folytán befolyt összegnek panaszlott részére való kifizetését elrendelem. Mert a budapesti IV.—V. ker. rendőrkapitányság által pótlólag kihallgatott M. I. budapesti halászmester vallomása megerősiti nevezettnek azon vallomását, hogy az elkobzott pontyhalak Budapestről vásároltattak, s hogy az illető halak még a tilalmi idő beállta előtt fogattak, s mert a törvény a 28. §-ában érintett feltétel nyilván csak az első kézbőli elárusitásokra értelmezhető, minthogy csak ezeknek áll módjukban a befogatási időt megfelelően igazolni.

Halászati jogosultság szempontjából azon körülmény, miszerint az átmetszések mesterséges uton létesittettek, figyelembe nem jöhet.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 66,902. sz. határozata.

A halászatot is károsan érinthető cselekvényeket csakis hatóság által jogerősen megállapitott módozatok szerint szabad gyakorolni, s ezen elv a törvényben kifejezetten meg nem jelölt azon vizhasználatokra is irányadó, melyek az 1885. évi XXIII. t.-cz. 25. §-ában felsorolt szabad vizhasználatok közé nem tartoznak.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 69,908. sz. határozata.

2. Halászati kihágások.

A halászati törvény 66. §-a alapján a halászjegy nélkül halászó külön el nem marasztalható akkor, ha az illető ugyanazon esetben más halászati kihágást is követett el.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 4543. sz. határozata:

Az S. halászati bérlő által T. és társai ellen szabálytalan hálóval történt halászás miatt folyamatba tett halászati kihágási ügyben másodfokban hozott itéletet, mely szerint a rendőrkapitányi itélet részbeni módositásával T. és társait az 1888. évi XIX. t.-cz. 23. és 66. §-aiba ütköző kihágás miatt elmarasztalta, panaszlottak részéről közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest azt olykép módositom, hogy panaszlottakat a halászati törvény 23. §-ának *b)* pontjába, valamint az idézett törvény 18. §-ába ütköző kihágás miatt, a törvény 63. §-ának *b)* pontja alapján 3—3 frtnyi, 15 nap különbeni végrehajtás terhe alatt megfizetendő,

behajthatlanság esetén 1—1 napi elzárásra átváltoztatandó pénzbüntetésben, a törvény 63. §-ának *a)* pontja alapján pedig 2—2 frtnyi ugyancsak fennti idő és végrehajtás terhe alatt megfizetendő, behajthatlanság esetén 12—12 órai elzárásra átváltoztatandó pénzbüntetésben marasztalom el. Panaszlottak ugyanis a tárgyalás folyamán beismerték, hogy m. évi julius 12-én szabálytalan hálóval halásztak, azon kifogásuk pedig, hogy csak mulatságból tették, a halászati törvény 23. §-ának *b)* pontjának tiltó rendelkezésével szemben figyelembe vehető nem volt; beismerték továbbá, hogy ez alkalommal potykákat is fogtak, minthogy pedig a többször hivatkozott törvény a potykára nézve julius 15-éig tilalmi időszakot állapit meg, panaszlottak a törvény 18. §-ába ütköző kihágás miatt is marasztalandók voltak. Viszont azonban a halász-jegy nélkül való halászás miatt panaszlottak a törvény 66. §-a alapján marasztalhatók nem voltak, mert ezen §-a alapján marasztalás csak akkor foghat helyt, ha egyéb ezen törvény szakaszaiba ütköző kihágás esete nem forog fenn.

A felebbezés korlátozására vonatkozólag 2608/90. sz. a. kiadott belügyminiszteri rendelet a halászati kihágási ügyekre nézve — a halászatról szóló 1888. évi XIX. t.-cz. 61. §-ára való tekintettel — alkalmazást nem nyerhet.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 60,248. sz. határozata.

Azon cselekmény, hogy valaki a halászatra jogositott engedélye nélkül a halászást segédekkel üzletszerüleg gyakorolja, a nyereségvágyból üzött halászás által elkövetett kihágás tényálladékát képezi.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 64,444. sz. határozata:

Az Sch. J. m—i lakos által B. P. ugyanottani lakos ellen folyamatba tett halászati kihágási ügyben másodfokban kelt itéletet, mely szerint a rendőrfőkapitányi itélet megsemmisitésével panaszlót panaszával a rendes birói utra utasitotta, az Sch. J. által közbevetett felebbezés alapján felülvizsgálat alá vettem s ennek eredményéhez képest annak feloldásával az elsőfokban hozott rendőrfőkapitányi itéletet, mely szerint B. P. m—i lakos az 1888. évi XIX. t.-czikk III. fejezetébe ütköző kihágásért, ugyanazon t.-cz. 64. §-ának b) pontja alapján, a hivatkozott törvény 68. §-ában megjelölt czélokra fizetendő 50 frt pénzbüntetésre itéltetett, oly változtatással találtam helybenhagyandónak, hogy a vádlottat a halászatra jogositott engedélye nélkül nyereségvágyból üzött halászatért marasztalom el a hivatkozott t.-cz. 64. §-ának *b)* pontja alapján, a fent kitett büntetésben; ezen kivül panaszlót kártéritési igényével a törvény rendes utjára utasitom. — A másodfoku itélet feloldandó s az elsőfoku itélet a fentebb jelzett módositással felhozott helyes indokain kivül azon okból is helybenhagyandó volt, mert a fenforgó esetben a biróság elé tartozó vitás tulajdonjogi kérdések nem forognak fenn; vádlott pedig a tárgyalás során nem tudta igazolni azt, hogy a panasz tárgyát képező területen a halászati jog őt illeti meg; a vádlottnak felebbezése során kifejezésre hozott azon kérelme, hogy e czélra megnevezett tanui kihallgattassanak, mellőzendő volt, mert a m—i alsó részi közbirtokosságnak választmányi üléséből felvett jegyzőkönyv szerint maga a bérbeadó birtokosság megczáfolja vádlottnak azt az állitását, hogy ő a medren

kivüli halászást is bérbe vette volna. Az elsőfoku itélet minősitő részében módositandó volt, mert a fenforgó esetben a halászati törvény III. fejezetébe ütköző kihágás esete forog fenn, s igy tekintettel arra, hogy a vádlott a halászást üzletszerüleg gyakorolja, s tekintve, hogy a kérdéses területen több segéddel s több izben halásztatott, a büntetés a halászatra jogositott engedélye nélkül nyereségvágyból üzött halászásért volt megállapitandó.

Ha a halászati kihágás miatt folyamatba tett eljárás keretében a kifogott halak fajok szerint meg nem állapittatnak, a halászati törvény 63. §-ának *a*) pontja alapján büntetés ki nem szabható.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 48,574. sz. határozata:

Az S. N. és S. Sz. a—i lakosok ellen folyamatba tett halászati kihágási ügyben másodfokban hozott itéletet oly módositással hagyom helyben, hogy panaszlottak az idézett törvény 62. §-ának *a*) pontjába s 65. §-ának *a*) pontjába ütköző kihágásokban mondatnak ki vétkeseknek, s azok alapján egyénenként, és pedig a 62. §-ának *a*) pontja alapján 20—20 frt, a 65. §-ának *a*) pontja alapján ugyancsak 20—20 frt pénzbüntetésre, ennek behajthatlansága esetén mindkét czimen kiszabott pénzbüntetés után külön-külön 2—2, tehát összesen 4—4 napi elzárásra itéltetnek; ellenben az idézett törvény 63., 64. és 66. §-aiba ütköző kihágás vádja alól felmentetnek. Mert a vádlottakat tetten érő A. P. felesketett uradalmi erdővédnek azon vallomása alapján, hogy panaszlottak egy edényből valamit a L. vizébe dobáltak s hogy a vizből elkábitott halakat szedtek ki, továbbá H. M. és K. I. kihallgatott tanuknak azon vallomása alapján, hogy a tett szinhelyén nagyobb mennyiségü apró halakat láttak, azon körülmény, hogy vádlottak halásztak s a halászathoz kábitó szereket használtak, beigazoltnak tekintendő s ez alapon, s miután a panasz a halászatra jogositott által tétetett, nevezetteket az idézett törvény 62. §-ának *a*) pontja s 65. §-ának *a*) pontja alapján büntetni kellett. Ellenben panaszlottak az idézett törvény 63., 64. és 66. §-ai alapján rájuk rótt pénzbüntetések alól felmentendők voltak, mert a méretek a törvény 20. §-ában csak bizonyos halfajokra s külön-külön vannak megállapitva; miután pedig a kifogott halak panaszló által fajilag meg nem határoztattak, a 63. §-ának *a*) pontjára alapitott büntetés alkalmazásának helye nem lehet; mert továbbá panaszlottakra a nyereségvágyból történt halászás vádja be nem bizonyittatott; mert végül a törvény 66. §-a alapján pénzbüntetés csak abban az esetben szabható ki, ha a törvény többi büntető szakaszaiban meghatározott kihágási esetek valamelyike fenn nem forog.

Más által haszonbérelt vizben a halfogás lopást képez.

A m. kir. Curia 1889. évi 1981. sz. határozata:

S. Damján és társai az Sch. és társa által haszonbérelt halászterületen halásztak és halászás közben a kifogott s 50 frt értéket meghaladott halmennyiséggel tetten érettek, miért is a zombori kir. törvényszék által lopás vétsége czimén több heti fogházra itéltettek. A kir. tábla vádlottakat a lopás vétsége alól felmentette, és pedig azon főindokból, mivel a halak mindaddig, a mig a vizből kiemelve és megfogva nincsenek, meghatározott személy birtokában levő olyan ingó dolognak, melyen lopás elkövethető, nem tekinthe-

tők. A vádlottak terhére megállapitott tilosbani, nevezetesen az Sch. J. és társai által haszonbérelt vizekbeni halászás ténye tehát sem a btk. 333. §-a alá eső lopás büntette vagy vétségének tényálladékát meg nem állapitja, sem azon törvény más rendelkezése alá nem vonható, és károsokat egyedül kártéritési igényeiknek más utoni érvényesitésére jogositja fel. A Curia a kir. tábla itéletét megváltoztatta és az első biróság határozatát hagyta helyben, mivel azon indok, hogy halakat lopni nem lehet, és hogy károsok igényeiknek más utoni érvényesitésére jogositva vannak, ugy köz- és vagyonjogi, valamint büntetőjogi szempontból is határozottan téves, minthogy vádlottak tiltott és jogtalan cselekményük által a kezeikhez keritett halakat, az azokra egyedül jogos igénynyel biró bérlőktől, elvontak és nekik tényleg kárt okoztak, az által lopást követtek el.

G) Állategészségügy.

a) Állatorvosi gyakorlat.

A régi rendszer szerint minősitett gyógykovács az állatorvosi gyakorlatra jogositva van.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 7071. sz. határozata:

Azon régi rendszerü gyógykovácsok, a kik a bécsi cs. kir. katonai állatgyógyintézettől nyert végbizonyitvány (absolutorium) alapján folytatták eddig az állatorvosi gyakorlatot, az 1888. évi VII. t.-cz. 117. §-ának második bekezdése értelmében ezen gyakorlatukban továbbra is meghagyandók.

Tényleges katonai állatorvosok tényleges katonai szolgálatuk tartama alatt magánállatorvosi gyakorlatot az esetben is üzhetnek, ha magyar állampolgár-joggal nem is birnak.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 13,530. sz. határozata:

Tényleges katonai állatorvosok, tényleges katonai szolgálatuk tartama alatt magánállatorvosi gyakorlatot az esetben is üzhetnek, ha magyar állampolgár-joggal nem birnak is. Ha azonban a bécsi vagy lembergi cs. kir. állatorvosi tanintézeten oklevelet nyert katonai állatorvosok, a tényleges katonai szolgálatból kilépve, Magyarország bármely vidékén, mint állatorvosok telepednek le, az állatorvosi gyakorlatot az 1888. évi VII. t.-cz. végrehajtásához kiadott 40,000/88. számu utasitás 298. §-a értelmében csak ugy üzhetik, ha előbb a magyar állampolgár-jogot megszerzik.

A gyakrabban előforduló állatbetegségek körüli segélynyujtásra igen helyes, ha a községben mindig kéznél levő egyének a megyei állatorvos által kioktattatnak, de ezen oktatásnyeréről igazoló okmány kiállitása nem foghat helyet.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1883. évi 25,437. sz. határozata:

Értesitem a vármegye közönségét, hogy csak helyeselni tudom, ha arra alkalmas egyének az érintett czélból a megyében erre oktattatnak. Azt azonban meg nem engedhetem, hogy ezen egyének a nyert oktatást igazoló okmányokkal

láttassanak el, melyre, eltekintve egyéb fontos okoktól, már csak azért sincs szükség, mert a községek amugy is maguk választják meg ezen egyéneket, e szerint tehát tudomásával birnak annak, hogy az illetők oktatásban részesültek. Ugyanezért felhivom czimet, miszerint jövőben ilyen egyének részére bármilyen okmánynak kiszolgáltatásától tartózkodjék, a már kiadott bizonylatokat pedig haladéktalanul ide terjeszsze fel.

A gyógykovács a patkolást iparszerűen csak iparigazolvány alapján űzheti; a katonai gyógykovács katonalovak patkolását iparigazolvány nélkül is eszközölheti.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1885. évi 22,881. sz. határozata:

A mennyiben a gyógykovácsság csak a potkolásra vonatkozik, ez esetben ennek iparszerü gyakorlása csak iparigazolványnyal biró iparos, illetőleg kovácsmesternek engedhető meg. A tényleges szolgálatban álló gyógykovács a katonalovak patkolását iparigazolvány nélkül is üzheti, mert ezen üzletgyakorlás az ipartörvény 183. §. *e*) pontja szerint itélendő meg, de ez szorosan csak a katonaság körében teljesitendő munkára vonatkozik. Ha tehát a katonai gyógykovács illetékes katonai hatóságának beleegyezésével más polgári egyének részére is iparszerüleg üzi mesterségét, ezt csak az ipartörvény szabványai alapján teheti.

Az állatorvos felhivásra az anthraxban (lépfene) megbetegedett állathoz megjelenni köteles. A szükséges segélyt még azon okból sem tagadhatja meg, hogy korábbi eljárásáért díját nem kapta meg.

A m. kir. Curia 1894. évi 3641. sz. határozata:

H. Györgynek egy tehene gyanus körülmények közt mult ki. Erre ő Cs. József állatorvost marhaállományának megvizsgálására, esetleg a szükséges óvintézkedések megtételére hivta fel. Cs. József azonban ismételt felhivásra is megtagadta a közremüködést és pedig azon okból, mivel H. György korábbi időből fennálló tartozását nem fizette meg, és a korábbi esetből kifolyólag hozzá oly levelet intézett, melyben hanyagsággal és kötelességének mulasztásával volt vádolva, de a fenforgó esetet megelőzőleg is fenyegető levelet küldött hozzá. H. György ezek után közegészség elleni kihágás czimén vádat emelt Cs. József állatorvos ellen. Az elsőbiróság azonban a vád és következményei terhe alól felmentette. A budapesti kir. tábla és a kir. Curia fenti számu határozatával azonban vádlott állatorvost az elsőbirósági itéletnek megváltoztatásával a kbtk.-nek az 1888. évi VII. t.-czikk 147. §-a által érvényben tartott 97. § 1. pontjába ütköző közegészség elleni kihágásban bünösnek mondta ki, s ezért a hivatkozott szakasz 1. pontja alapján, az itélet jogerőre emelkedésétől számitandó 15 nap, különbeni végrehajtás terhe alatt fizetendő, és az 1888. évi VII. t.-cz. 156. §-ában megjelölt czélra forditandó s behajthatlanság esetében egy napi elzárásra átváltoztatandó tiz forint pénzbüntetésre itélte. A határozat indokaiból kiemeljük a következőket: A kbtk.-nek az 1888. évi VII. t.-cz. 147. §-a által fentartott 97. §-ának 1. pontjában ütköző kihágást az az állatorvos követi el, ki sürgős esetben a hivatásával járó szolgálatot alapos ok nélkül megtagadja. Tekintve, hogy H. György tehenének gyanus jelenségek között kimulása folytán vádottat állatállományának megvizsgálására s esetleges óvintézkedések meg-

tételére hivta fel, s igy kétségtelenül tudnia kellett vádlottnak, hogy szolgálata sürgős esetben kivántatik; tekintve, hogy vádlottnak az a védekezése, hogy szolgálatát alapos okból tagadta meg, el nem fogadható, mert ha korábbról származó állitólagos követelését a sértett fél megfizetni vonakodott, ezt a törvényes uton kellett volna érvényesiteni; mert továbbá a sértett féltől kapott szemrehányást tartalmazó levél sem képezhet alapos okot a hivatásszerü szolgálatmegtagadásra; mert végre Sz. Anna tanunak egyedül álló vallomása nem képez elegendő bizonyitékot arra nézve, hogy sértett fél vádlott irányában fenyegetéssel élt, és pedig annál kevésbé, mert a nevezett tanu csak azt állitja, hogy sértett fél őt kidobással fenyegette; ez okokból vádlottat a fentebb körülirt kihágásban bünösnek kellett kimondani. Vádlott büntetése, tekintettel azokra az enyhitő körülményekre, hogy büntetlen előéletü, hogy a vonakodásra némileg a sértett fél magatartása szolgáltatott okot, fenti mértékben volt megállapitandó.

---

b) Hatósági állatorvosi szolgálat.

Azon esetek, melyekben az állatorvosi vizsgálat alóli mentességnek helye van.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 6416. sz. határozata:

1. azok a törvényhatósági állatorvosok, kik f. évi január hó 1-én vármegyékben, törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu városokban állandó és rendszeresitett évi javadalmazással összekötött állásban alkalmazva voltak; 2. a IX. rangosztályu valóságos állami állatorvosok általában, és azok a vesztegintézeti igazgatók, kik f. évi január hó 1-én tényleg kerületi állami állatorvosi teendőket láttak el az 1887. évi 40.000 sz. a. kiadott rendeletben előirt tiszti vizsgálat alól mentesek. Ez okból az itt emlitett kategoriákba nem tartozó bármily állásu állatorvosok. törvényhatósági vagy állami állatorvosi állásra csak akkor pályázhatnak, ha a törvényben előirt egyéb feltételeken kivül, az állatorvosi tiszti vizsgálat letételéről szóló bizonyitványnyal birnak.

A községi állatorvosok, ha az 1888. évi VII. t.-cz. 132. §-ában körülirt állatorvosi tiszti vizsgálatot letették, a törvényhatósági állatorvosi teendőknek, a székhelyöket képező község területén való ellátásával megbizhatók.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 22,470. sz. határozata.

Rendezett tanácsu városok állatorvosai, az állatorvosi tiszti vizsgálat letételére nem kötelezhetők.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1889. évi 61,635. sz. határozata:

A vármegye azon felterjesztésére, melyben utasitást kér arra nézve, vajjon Sz. D. okleveles állatorvos, L. rendezett tanácsu város állatorvosává megválasztható-e, annak daczára, hogy az 1888. évi VII. t.-cz. 133. §-ában

előirt állatorvosi tiszti vizsgálatot le nem tette, a következőkről értesitem a közönséget. Az idézett törvény 133. és illetőleg 136. §-a az állatorvosi tiszti vizsgálat letételére csak a törvényhatósági, illetőleg az állami állatorvosokat kötelezik. Minthogy tehát a törvény határozmányai szerint a községi` állatorvosok az állatorvosi tiszti vizsgálat letételére nem kötelesek, a rendezett tanácsu városok pedig az 1886. évi XXII. t.-cz. 1. §-a értelmében a községek közé soroltatnak, kétséget nem szenvedhet, hogy a rendezett tanácsu városok állatorvosai sem kötelezhetők az állatorvosi tiszti vizsgálat letételére.

A körállatorvos, vármegyei állatorvosi teendőket végezni jogositva van.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 4183. sz. határozata:

Az 1888. évi VII. t.-cz. 132. §-ának szelleme szerint körállatorvos saját körének területén a törvényhatósági állatorvosi teendőkkel megbizható az esetben, ha az ilyen körállatorvos az idézett t.-cz. 133. §-ában megjelölt minősitéssel bir.

A körállatorvos illetményeinek az egyes községek között való felosztására az alispán illetékes. Az 1888. évi VII. t.-cz. 133. §-ában előirt minősitéssel biró állatorvos, a törvényhatósági állatorvos akadályoztatása esetén, ennek teendőivel kivételesen megbizható.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 47,366. sz. határozata:

A vármegye közönségének azon határozatát, melylyel a t—i járás községei az 1888. évi VII. t.-cz. 127. §-a alapján körállatorvos tartására köteleztettek, s ennek javadalmazása 600 frt fizetésben, 100 frt lakpénzben és 240 frt uti átalányban állapittatott meg, a földmivelésügyi miniszter urral egyetértőleg jóváhagyólag tudomásul vettem. Az idézett határozat azon részét, melylyel az egyes községeknek a javadalmazáshoz való hozzájárulása megállapittatott, B. községnek e részben emelt felebbezése indokából felülvizsgálván, hatályon kivül helyezem és az állatorvos illetményeinek az egyes községek között való felosztására, az 1888. évi VII. t.-cz. 129. §-ának második pontja alapján az alispánt utasitom. Végül, a földmüvelésügyi miniszter urral egyetértőleg kijelentem, hogy az ellen, hogy a t—i körállatorvos, a törvényhatósági állatorvos akadályoztatása esetén, egyes kérdésekben törvényhatósági állatorvosi teendőkkel kivételesen megbizassék, feltéve, hogy az illető állatorvos az 1888. évi VII. t.-cz. 133. §-ában előirt minősitéssel bir, kifogás nem forog fenn.

A körállatorvos nem köteles a müködési körében tartott állatvásárokon, a vásári állatorvosi teendőket hivatalból minden dijazás nélkül ellátni, hanem a menynyiben mint vásári állatorvos müködik, őt a vásárjogosult, illetve a vásárjogbérlő dijazni köteles.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 57,246. sz. határozata:

A közigazgatási bizottság azon határozatát, melylyel helybenhagyta O. község határozatát, mely szerint F. János körállatorvos a községben tartott állatvásárokon teljesitett vásári állatorvosi müködéséért emelt

napidijigényével elutasitott, F. János körállatorvos panasza folytán, a földmivelésügyi miniszter urral együttes rendkivüli felülvizsgálat alá vonván, az idézett egybehangzó határozatokat, mint a törvényes rendelkezésbe ütközőket, az 1886. évi XXI. t.-cz. 10. §-a alapján megsemmisitem, és F. János állatorvosnak dijazás iránti jogosultságát megállapitván, O. község képviselőtestületét ezen kijelentésem szemmel tartása mellett leendő uj határozat hozatalára utasitom. Mert az 1888. évi VII. t.-cz. 11. §-a szerint, állatvásárokon a vásártartásra jogosultak kötelesek gondoskodni, hogy az állategészségrendőri felügyelet czéljából a vásárokon állatorvos alkalmaztassék, és mert az 1888. évi VII. t.-cz. végrehajtása iránt ezen törvényczikk alapján kibocsátott 40,000/888. számu miniszteri rendelet 37. §-a értelmében az állatorvos alkalmazásával járó költségek a vásárjog tulajdonosát, illetve bérlőjét terhelik. Ezen törvényes rendelkezésekből következik, hogy a körállatorvos nem köteles a működési körében tartott állatvásárokon a vásári állatorvosi teendőket hivatalból, minden dijazás nélkül ellátni, hanem amenynyiben az állatvásárokon mint vásári állatorvos működik, őt a vásárjogosult (ez esetben tehát O. község), illetőleg a vásárjogbérlő dijazni köteles.

Körállatorvosi állás nem tölthető be az alispán által azon indokból, hogy az ügy elintézése annak sürgős természeténél fogva a legközelebbi közgyülésig függőben nem maradhat.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 78,806. sz. határozata:

Azon felterjesztésére, melyben arra kér, miszerint a vármegye közönségéhez kibocsátott rendeletem megváltoztatásával, a f—i körállatorvosi állás betöltését megsemmisitő és az általam az 1886. évi XXII. t.-cz. 81. §-a alapján illetékességi szempontból hatályon kivül helyezett alispáni határozatot hagynám jóvá, és az uj választás sürgős megejtését rendelném el, illetőleg az ügynek a közgyülés részéről leendő tárgyalását mellőzném, mindenekelőtt megjegyzem, miszerint a törvényhatósághoz intézett leiratom módositása iránti tárgyalásoknak törvényszerü alapja csak azon esetben lenne, ha az 1886. évi XXI. t.-cz. 19. §-a szerint maga a közgyülés szólalna fel, avagy ha az idézett törvény 68. § *c*) pontjához képest, a törvényhatóság első tisztviselője rendeletemet törvénybe ütközőnek, vagy a helyi szempontból czélszerütlennek vélvén, ebbeli nyilatkozatát kellő időben előterjesztette volna. Mindazonáltal megnyugtatására tájékoztatás végett a következőket kivántam a felterjesztésében felhozottakra vonatkoztatva, figyelembe ajánlani. Azon körülmény, miszerint a vármegye közönsége határozatával az alispánt az ilynemü ügyek elintézésére felhatalmazta, rendelkezésem törvényes jellegét egyáltalában nem érintheti. Mert a törvény az egyes hatósági szerveknek bizonyos meghatározott hatáskört azért jelölt ki, mivel azt akarta, hogy ama teendőket maguk az illetők, és ne mások teljesitsék; közjogi felfogás szerint sarkalatos elv, miszerint a hatóságok, a törvény által reájuk ruházott jogkörüket még saját elhatározásukból sem változtathatják. Igaz ugyan, miszerint beállhatnak a törvényhozó által előre nem látott, a normális viszonyok körén kivül eső rendkivüli esetek, a midőn a törvénynek a közjó megóvására irányzott legfőbb czéljából kifolyólag, a tételes rendelkezések helyébe, a kényszeritő szükségességnek még magasabb rendü szempontja lép, midőn az intézkedésre hivatott hatóságnak rögtön be nem következhető elhatározását a közérdek koczkáztatása nélkül bevárni nem lehet; ámde az ily kivételes rendszabály jogosultságához nemcsak az tartozik, hogy azt az illetékes

hatóság, melynek nevében elrendeltetett, magáévá tegye, hanem még az is, hogy valóban elkerülhetlen, és eképpen csakugyan indokolt lett légyen. Már most, egy ujonnan rendszeresitett, tehát eddigelé nem létezett körállatorvosi állás betöltésének ügyét oly halaszthatlan sürgős természetünek, hogy annak elintézése a legközelebbi közgyülésig függőben ne maradhatna, részemről nem tekinthetem.

Tiszteletbeli hatósági állatorvosok utiköltségük megkimélése végett lakásuk helyén kivül nem küldendők ki.

A m. kir. belügyminiszter 1880. évi 22,511. sz. határozata:

Értesitem a vármegye közönségét, hogy miután a tiszteletbeli tisztviselőket az általuk teljesitett hivatalos teendőkért semminemü dijazás nem illeti meg, a tiszteletbeli állatorvosok marhavizsgálatok, vagy egyes elhullási eseteknél bonczolások eszközlésére lett kiküldetésük alkalmából sem napidijak, sem fuvarköltségek felszámitására nincsenek feljogositva, valamint az általuk véghezvitt bonczolás alapján hivatalból kiállitandó szakvéleményért, illetőleg leletért sem tarthatnak számot külön dijakra. Egyébiránt nem is tartom szükségesnek azt, hogy utazással egybekötött ilynemü kiküldetésekre tiszteletbeli állatorvosok alkalmaztassanak, mert ezek elvégzésével az erre első sorban hivatott, uti átalánynyal ellátott megyei állatorvosok akadályoztatása esetén, szintén uti átalányt élvező megyei járási orvosok is megbizathatnak, kellő tájékozás végett megjegyezni kivánván, hogy a tiszteletbeli állásuk elfogadása által kötelezettséget vállaltak ugyan, bármely hatáskörükhöz tartozó teendők elvégzésére, mindazáltal méltányosnak mutatkozik, hogy azok, az utiköltségektől való megkimélésük tekintetéből, a megye részéről leginkább a lakásuk helyén teljesitendő állategészségügyi szolgálatra alkalmaztassanak.

Az állatorvosoknak és más hatósági személyeknek állategészségügyben hivatalból teljesitendő eljárásaikból kifolyólag felmerült, bár uti átalányaikban fedezetet már nem talált rendkivüli kiadásai (utiköltségei), nem sorolhatók az 1888. évi VII. t.-czikk 114. és 115. §-aiban emlitett elzárolási, állatelkülönitési, hullaeltakaritási s más ily intézkedésekből felmerülő rendőri költségekhez, melyek az illető községet vagy gazdát terhelik.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 427. sz. határozata:

A vármegye alispánjának azon határozatát, mely szerint N. N. főszolgabiró által, állategészségügyben tett utazások alkalmával felszámitott utiköltségeknek és napidijaknak kifizetését, illetőleg behajtását megtagadta, egyuttal azonban, a megyei állatorvos által felszámitott hasonló költségek behajtása iránt intézkedett, az ellen, a nevezett főszolgabiró által közbevetett felfolyamodvány folytán felülvizsgálat alá vevén, ennek eredményeként, a szóban levő határozatnak, a főszolgabiró utiköltségeire és napidijaira vonatkozó elutasitó részét helybenhagyom, miután a földmivelési miniszter urnak m. évi deczember hó 7-én 64,069. sz. a. kelt átiratában tett kijelentése szerint, az állatorvosoknak, és más hatósági személyeknek, állategészségügyekben hivatalból teljesitendő eljárásaikból kifolyólag felmerült, bár uti átalányaikban fedezetet már nem talált rendkivüli kiadásai (utiköltségei), nem sorolhatók az 1888. évi VII. t.-cz. 114. és 115. §-aiban emlitett elzárolási, állatelkülöni-

tési, hullaeltakaritási stb. intézkedésekből felmerülő rendőri költségekhez, melyek az illető községet vagy gazdát terhelik. Ellenben a neheztelt határozatnak azon részét, melylyel a szóban levő eljárás alkalmából az állatorvos javára a költségek terhére napidijak állapittattak meg, ugyancsak a fentemlitett indoknál fogva ezennel feloldom.

Állategészségügyben hivatalból teljesitett eljárásból kifolyólag, sem a hatósági állatorvosnak, sem más hatósági személyeknek napidij és utiköltség nem jár.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3149. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a miskolczi járás szolgabirája által hozott itélet megváltoztatásával, K. A., M. S., K. F., P. J. és B. J. állatbetegedési eset be nem jelentése miatt, az 1888. évi VII. t.-cz. 23. és 151. §-ai alapján, egyenkint 2 frt pénzbüntetésben marasztaltattak, ellenben a 10 frt 08 kr. eljárási költség megfizetésének kötelezettsége alól felmentettek, az eljárási költségekre vonatkozó része ellen, az m—i járás főszolgabirája által irásban beadott felebbezés folytán felülvizsgáltatván, nem felebbezett részében érintetlenül, felebbezett részeiben indokainál fogva annál is inkább helybenhagyatik, mert az állatorvosoknak, és más hatósági személyeknek, az állategészségügyben hivatalból teljesitendő eljárásokból kifolyólag, napidij és utiköltség nem jár, a kiküldött közigazgatási gyakornok utiköltségei pedig az uti átalánynyal ellátott felebbező főszolgabiró terhére esnek, mivel ennek képezte volna kötelességét a vizsgálat megejtése.

A tavaszi állatvizsgálatot oly községekben, hol az állatorvosi állás betöltve még nincs, a vármegyei állatorvos látja el; másutt a községi állatorvosok vizsgálatait ellenőrzi és a községi elöljáróságnak e részbeni sommás kimutatásait a törvényhatósághoz beterjeszti.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 10,911. sz. határozata:

A vármegye törvényhatósági bizottságának jóváhagyás végett felterjesztett azon határozatát, melyben kimondatott, hogy az 1888. évi VII. t.-czikk 17. §-ában, a közös legelőre kihajtandó szarvasmarhákra, lovakra, juhokra és kecskékre nézve előirt, és eddig kizárólag a vármegyei állatorvos által teljesitett tavaszi állatvizsgálatot, ezentul mindazon községekben, melyekben a községi állatorvosi állás rendszeresitve és betöltve van, a községi állatorvos, illetőleg az illető körállatorvos teljesitse, azon községekben pedig, a hol az állatorvosi állás még nincs betöltve, a törvényhatósági állatorvos köteles ellátni, de ezen utóbbi a községi állatorvosok által teljesitett ezen vizsgálatokat felülvizsgálni, illetve ellenőrizni, és az állategészségügyi törvény végrehajtása tárgyában kiadott utasitás 56. §-ában megszabott sommás kimutatásokat, a községek elöljáróságaitól bekivánni, és azokat 10 nap alatt a vármegye alispánjához jelentés kiséretében beterjeszteni köteles, továbbá, hogy egyuttal a fentiekhez képest megfelelően módosittatik az itteni jóváhagyott vármegyei szervezési szabályrendeletnek a törvényhatósági állatorvos teendőit szabályozó 12 §-ának első bekezdése, és e helyütt kimondatik, hogy a kérdéses vizsgálatok alkalmával ragadós betegségben talált, és ilyenekül bejelentett állatokat, valamint az ezen alkalomból elrendelt és foganatositott intézkedéseket a törvényhatósági állatorvos a helyszinén felülvizsgálja: a

földmivelésügyi miniszter urral egyetértőleg, mint az 1888. évi VII. t.-czikk határozmányaival összhangzó határozatot indokainál fogva ezennel jóváhagyom.

Hatósági állatorvos, a ragadós betegségek alkalmával teljesitett időszaki vizsgálatoknál felmerült költségeinek megtéritését, az illető községtől rendszerint nem követelheti, hanem utiköltségeinek némi pótlására az 1888. évi VII. t.-cz. 156. §-a alapján befolyó pénzbüntetések veendők igénybe.

A m. kir. belügyminiszternek a m. kir. földmivelésügyi miniszterhez intézett 1889. évi 56,528. sz. átirata:

Nagybecsü átiratára van szerencsém tisztelettel válaszolni, hogy teljesen osztozom abbeli nézetében, mely szerint nem fogadhatja el szabály gyanánt azt, hogy a hatósági állatorvos, a ragadós betegségek alkalmával teljesitett időszaki vizsgálatoknál felmerült költségeinek megtéritését az illető községtől követelhesse, s hogy a község ilyetén költségek megtéritésére csakis az átiratban jelzett rendkivüli esetekben kötelezhető; nem különben hozzájárulok azon nézetéhez is, hogy a nagyobb mérvben igénybe vett hatósági állatorvosok uti költségeinek némi pótlására, az 1888. évi VII. t.-czikk 156. §-a alapján befolyó pénzbüntetések vétessenek igénybe; önként értetvén, hogy ezen pénzbüntetésekből a községek javára eső résznek hasonló czélra leendő felhasználását csak az esetben tartom eszközölhetőnek, ha a vármegye által e részben alkotandó szabályrendelethez az érdekelt községek hozzájárulása is kieszközöltetik.

Minthogy az álletegészségügyi törvény 17. §-ában, és az ennek alapján kiadott rendelet 56. §-ában előirt tavaszi állatvizsgálat első sorban közérdekből történik, ennélfogva a vizsgálatból felmerült költségekkel az állattulajdonosok nem terhelhetők.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 45,624. sz. határozata:

A vármegye bizottsági közgyülésének azon felterjesztésére, melyben annak engedélyezését kéri, hogy a megyei állatorvos, az állatoknak a legelőre való kihajtása előtt leendő tavaszi megvizsgálásáért, egy-egy szarvasmarha, illetőleg tiz darab juh vagy kecske után, az állattulajdonostól 1 krnyi dijat szedhessen, tudomás és miheztartás végett értesitem a vármegye közönségét, hogy miután az állategészségügy rendezéséről ujabban alkotott 1888. évi VII. t.-cz. helyes végrehajtása csak ugy lesz biztositva, ha az érdekeltek állataik megbetegülési és hullási eseteit azonnal bejelentik, ezen bejelentési készség azonban az esetben, ha a tulajdonosoknak állataik megvizsgálásáért dijat kellene fizetni, nemcsak hogy nem mozdittatnék elő, de sőt könnyen oda is vezethetne, hogy az állatok pontosan elő nem vezettetvén, az állatbetegségek eltitkolva maradnának: ezen körülménynyel szemben, valamint tekintettel a f. évi január hó 1-én életbe lépett fennemlitett törvény rendelkezéseire is, annál kevésbé adhatom beleegyezésemet ahhoz, hogy a megyei állatorvos az állatoknak a legelőre való kihajtása előtt leendő megvizsgálásáért, az állattulajdonosoktól dijakat szedhessen, mert az idézett törvény 17. §-ában és az ennek alapján kiadott végrehajtási rendelet 56. §-ában előirt tavaszi állatvizsgálat elsősorban közérdekből történik, e szerint tehát a vizsgálatból felmerülő költségekkel az állattulajdonosok nem terhelhetők.

A közös legelőre való kihajtást megelőzőleg foganatositandó tavaszi általános marhavizsgálatok, a hatósági állatorvosok által hivatalból s dijfelszámitás nélkül eszközlendők.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 3141. sz. határozata:

A törvényhatósági bizottság által hozott határozatnak azon részét, melylyel a hatósági állatorvosok által magángyakorlatuk alkalmával szedhető dijak állapittattak meg, ezennel jóváhagyom. Ellenben a határozatnak a legelőre kihajtandó állatok megvizsgálásáért szedhető dijak megállapitására vonatkozó részét jóváhagyhatónak nem találtam; mert az 1888. évi VII. t.-cz. 17. §-a és a végrehajtási utasitás 56. §-a szerint, a közös legelőre való kihajtást megelőzőleg foganatositandó tavaszi általános marhavizsgálatnál, illetve a szarvasmarha, lovak, juhok és kecskék számbavételénél, és különösen egészségi vizsgálatánál, a hatósági állatorvosok ezen minőségükben tartozván eljárni, ezen müködésük magán gyakorlatnak nem tekinthető, ennélfogva részükre ezen teendőkért közvetlenül a marhatulajdonosok terhére külön dijak nem állapithatók meg.

Hatósági állatorvos, a mennyiben hivatali kötelességét hanyagul teljesitette, jelesül az állategészségügy rendezéséről szóló törvény 130. §-ának *c)* pontjában előirt teendőinek pontosan meg nem felelt, e miatt nem kihágási, hanem fegyelmi uton vonandó felelősségre.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 5994. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a H. r. t. város rendőrkapitánya által hozott elsőfoku itélet módositásával, Sch. Mór mészáros, szarvasmarhának közvágóhidon kivül eszközölt levágása miatt, az 1888. évi VII. t.-cz. 154. §-ának *c)* pontja alapján 100 frt pénzbüntetésben, N. Dániel városi állatorvos az 1888. évi VII. t.-cz. 147. §-ával kifejezetten fentartott kbtk. 97. §-ában körülirt kihágás miatt 100 frt pénzbüntetésre itéltetett, érintetlenül hagyatott, Sch. Mór és N. Dániel által közbetett felebbezés folytán hivatalból is felülvizsgáltatván, a földmivelési miniszter urral egyetértőleg, D. Gábornéra vonatkozó nem felebbezett részének érintetlenül hagyásával, N. Dánielre vonatkozó része megsemmisittetik, mert nevezett N. Dániel hatósági állatorvos, a mennyiben hivatali kötelességét hanyagul teljesitette, jelesül az állategészségügy rendezéséről szóló törvény 130. §-ának *c)* pontjában előirt teendőinek pontosan meg nem felelt, e miatt nem kihágási, hanem fegyelmi uton vonandó felelősségre.

---

2. Marhalevél.

A marhaleveleken a különböző nemü és szinü állatok száma a nem, illetve szinek szerint külön-külön tüntetendő föl.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 67,441. sz. határozata:

Ismételten tapasztaltam, hogy a marhalevelek kezelésével megbizott közegek, az 1888. évi VII. t.-cz. végrehajtására kiadott rendelet 18. §-ának határozott utasitás ellenére, az állatok darabszámát, faját, leirását és külö-

nös ismertető jeleit igen felületesen vezetik be a marhalevelek illető rovataiba, mi által nemcsak az állatok forgalmának állategészség-rendőri szempontból való ellenőrzése nehezittetik meg, hanem az állattulajdonosok is gyakran nagy mértékben károsodnak. Különösen gyakoriak az ilyen szabályellenességek oly marhalevelek kezelésénél, a melyek több állatról szólnak, és a melyekben, az állatok leirására szánt rovatok alatt, gyakran látunk a szükséges ellenőrzést majdnem teljesen lehetetlenné tevő ilyen kifejezéseket, mint pl. vegyesnemü, különböző idejü, szinü és jegyü, stb. Az ily általános kifejezésekből eredhető hátrányok megelőzése czéljából fölhivom a közönséget, hogy: 1. utasitsa összes marhalevélkezelőit, hogy a különböző nemü és a különböző szinü állatok számát, a nem, illetve szinek szerint külön-külön tüntessék föl; 2. figyelmeztesse a közönséget, hogy másként kiállitott marhaleveleket senki se fogadjon el, s a netán mégis szabályellenesen kiállitott marhalevelek kezelőit, az illetékes I-ső foku hatóságnál jelentsék fel; 3. utasitsa összes állategészség-rendőri közegeit, hogy a marhalevelek kezelése tekintetében bármely uton tudomásukra jutott szabályellenességet, a vonatkozó marhalevél kiállitási helyének, a marhalevél iktatókönyvi számának, a tulajdonos nevének s ha lehetséges, magának a marhalevélnek bemutatása és a szabályellenes kezelés lényegének közlése mellett, az illetékes I-ső foku hatóságnak jelentsék fel; ez utóbbiak pedig az illető marhalevélkezelőt az idézett rendelet 17. §-a alapján büntessék meg.

Az állatok egészségi állapotát jelző egyes kifejezéseknek a marhalevélre való följegyzése büntetendő cselekményt képez.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1894. évi 64.449. sz. határozata:

Valamennyi törvényhatóságnak. Tudomásomra jutott, hogy egyesek a marhaleveleknek az állatok leirására szánt rovatába, az állatok egészségi állapotát jelző egyes kifejezéseket (pl. kehes) beiratnak, arra számitva, hogy a vevő vagy irástudatlan vagy ily bejegyzésekre nem ügyel s igy a szavatosság alól megmenekülhetnek. Tekintettel arra, hogy a marhalevél kezelők, egyes állatok bizonyos kóros állapotának a marhalevelekben való igazolására jogositva és hivatva nincsenek, s ily igazolásnak a marhalevélben egyáltalán helye sincsen, ezennel megtiltom, hogy a marhalevélkezelők az állatok egészségi állapotára vonatkozólag a marhalevelekbe egyebet beleirjanak, mint a mi a marhalevél-ürlapokra nyomtatott egészségi bizonyitvány által a fennálló szabályok értelmében igazolandó. A jelen rendeletembe ütköző eljárás megtorlása iránt az 1888. évi VII. t.-cz. végrehajtására kiadott rendelet 17. §-a iránytadó. Erről a közönséget tudomásvétel és illető közegeinek megfelelő utasitása végett értesitem.

Marhalevélre az előirt bélyegmennyiségnél kevesebb jegynek felragasztása kihágási uton nem büntethető, hanem ily esetben a kiállitó községi közeg ellen a pénzügyi törvények alapján az adóhivatal által megfelelő lelet veendő fel.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 451. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint B. Nándor községi biró, marhalevélre, az előirt bélyegmennyiségnél kevesebb jegynek felragasztása miatt, az állategészségügy rendezéséről szóló 1888. évi VII. t.-czikk végrehajtása tárgyában, a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi

miniszter ur által 1888. évi 40,000. sz. a. kibocsátott utasitás 11. §-a alapján 3 frt pénzbüntetésben marasztaltatott el, felülvizsgáltatván: az egész eljárással együtt, illetékességi kör- és törvényes jogalap hiánya miatt. a pénzügyminiszter urral egyetértőleg megsemmisittetik, és az iratok, a hiányosan felbélyegzett marhalevéllel együtt, szabályszerü eljárás végett, az illetékes l—i kir. pénzügyigazgatósághoz rendeltetnek áttétetni. Megsemmisitendő volt, törvényes jogalap hiján az egész eljárás az alsóbb foku itéletekkel együtt, mert a büntetés kiszabásának alapjául vett miniszteri rendeleti szakasz, az annak második pontjában előirt felbélyegzési kötelezettség megszegésére büntető határozmányt nem tartalmaz, illetékességi kör hiányában pedig azért, mert a felbélyegzési kötelezettség megszegése miatt, a bélyeg- és illetékre vonatkozó törvények és törvényesitett szabályok némely határozatainak módositásáról szóló 1887. évi XLV. t.-cz. végrehajtása iránt, az 1887. évi deczember hó 26-án 72,927. sz. a. pénzügyminiszteri körrendelet VII. pontja értelmében, a hiányosan bélyegzett marhalevélről a kiállitó községi közeg ellen hivatalos lelet veendő fel, és az illetékes illetékkiszabási hivatal, illetőleg jelenleg az adóhivatal által, a megröviditett egyszeres, valamint az 1875. évi XXV. t.-cz. 16. §-ában megállapitott birság irandó elő.

Marhának levágatása előtt az azonosság megállapitására szolgáló marhalevél mindenkor bemutatandó, és az ezzel ellenkező eljárás, még ha tudvalevőleg egészséges marha vágandó is le, meg nem engedhető.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 441. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint K. M., az ellene egy üszőnek megvizsgálás és járlat be nem szolgáltatása nélkül történt levágatása miatt emelt vád, és az elsőfokulag kiszabott büntetés alól felmentetett, B.-Ujfalu elöljárósága és a megyei állatorvos által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, megváltoztattatik, és panaszlott 1. azért, hogy egy üszőt orvosi megvizsgálás és bejelentés nélkül levágott, az elsőfoku marasztaló itélet indokaiból az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-ának 1. pontja alapján, a 21. §. alkalmazásával 20 forinttal megváltható 2 napi elzárásban, és 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén még 10 napi önköltségü eljárásban marasztaltatik el, 2. azért, hogy a járlatot a levágás előtt be nem szolgáltatta a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszter ur e részbeni elhatározásához képest az 1874. évi XX. t.-cz. végrehajtása tárgyában 1064/875. sz. alatt kibocsátott utasitás 25. §-a alapján, 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 3 napi önköltségü elzárásban marasztaltatik el; mert ezen kihágás, a fennebbi önbeismeréssel és a kihallgatott tanuk vallomásával beigazoltatott.

A marhalevelek kiállitási dijai a községet illetik ugyan, de az azoknak kiállitásával megbizott egyén dijazásáról a község tartozik gondoskodni.

A m. kir. földmivelésügyminiszter 1888. évi 60,005. sz. határozata:

A vármegye alispánjának felterjesztése folytán értesitem a közönséget, hogy az állategészségügy rendezéséről szóló 1888. évi VII. t.-cz. végrehajtása tárgyában f. évi október hó 14-én 40,000. sz. a. kiadott rendeletemnek 27. §-a szerint, a marhalevelek kiállitási dijai a községet illetik ugyan, de a marhalevelek kiállitásáról a község lévén köteles gondoskodni, az ezen teen-

dők ellátásával megbizott egyént vagy előre megállapitott dijazásban részesiti, vagy pedig annak dijazásáról akként gondoskodik, hogy őt ezen teendők ellátásaért, a marhalevelek kiállitásáért a felektől beszedett dijak egész összegében, vagy pedig ezen összeg bizonyos hányadában részesiti.

Marhalevélben foglalt adat önkényes megváltoztatása csak akkor képez közokirathamisitást, ha az a járlat eladásánál használtatott is.

A m. kir. Curia 1891. évi 2225. sz. határozata:

Sz. Juon 1888. évi márczius hóban részeg állapotban marhalevelében a 7. szám elé egy 1-es számot tett, miáltal eme járlat nem 7, hanem 17 sertésről kiállitottnak látszott, azon czélból, hogy az egy ujabb járlat kiállittatásával járó 5 krnyi költséget megtakaritsa. Noha tettes ezen hamisitás által senkinek kárt nem okozott, mert ezen marhalevéllel disznóit el nem adta, mindazonáltal, a temesvári kir. törvényszék vádlottat közokirathamisitás büntettében bünösnék mondta ki, őt a fennforgó enyhitő körülmények figyelembevételével tizenégy napi fogházra itélte. A kir. tábla az első biróság itéletét, megváltoztatott indokokból ugyan, de helyben hagyta. A kir. Curia fenti számu határozatával a két első biróság itéletét megváltoztatta, s a vádlottat a vád és következményeinek terhe alól felmentette; mert a bünvádi eljárás rendén egyáltalán nem merült fel semmi adat arra nézve, hogy vádlott a megváltoztatott szövegü marhalevéllel sertéseket tovább adott vagy tovább adni megkisérlett volna; ennek hiányában pedig jóhiszemü harmadik személynek (vásárlónak) esetleg megkárositásáról sem lehet szó; tekintve továbbá, hogy a kir. kincstár részére uj marhalevél kiállitásáért járó 5 kr illeték, szintén csak az esetben vonatott volna el, ha vádlott sertéseinek eladására uj marhalevél helyett az inkriminált marhalevet használta volna, a mi pedig a fentiek szerint nem forog fenn; tekintve végül, hogy S. Balázs körjegyzőnek, a végtárgyaláson tett vallomása szerint, Sz. Juon vádlott a megváltoztatott marhalevelet M. Juon utján uj járlat kiállitása végett mutatván be, ebből a cselekményből másra jogsérelem szintén nem háramolhatott, mert ugyancsak a nevezett körjegyző vallomása szerint uj járlat kiállitása ellen akadály nem forgott fenn; és minthogy vádlottnak annyi sertése, a hányat a megváltoztatott marhalevél feltüntet, valóban meg volt: mindezeknél fogva a btk. 391. §-ában meghatározott okirathamisitás büntettének tényálladéka a jelen esetben megállapitható nem volt.

Marhalevél meghamisitása azon czélból, hogy ez által jogtalan vagyoni hasson szereztessék, a btk. 392. §-a szerint minősülő okirathamisitást képez.

A m. kir. Curia 1892. évi 938. sz. határozata:

Tekintve, hogy M. P. Antal két külön marhalevelet hamisitott meg, s tekintve, hogy ezen két rendbeli közokiratnak hamisitását azon czélból követte el, hogy ez által magának jogtalan vagyont szerezzen, egyrészről azzal, hogy az uj marhajárlatokért járó dij fizetésétől szabaduljon, másrészről pedig, hogy a járlatok segélyével a lovakért magasabb vételárt kaphasson, ellenében a btk. 392. §-a szerint minősülő kétrendbeli közokirathamisitás büntettének tényálladéka tekintendő megállapitottnak; de miután a kir. ügyész csak a btk. 391. §-a alapján emelte a vádat, a 392. §-ban meghatározott fegyházbüntetés nem alkalmazható ugyan, a nevezett vádlott cselekménye azon-

ban ezen sulyosabb minősités folytán, és még azért is szigorubb beszámitás alá veendő, mert két rendbeli okirathamisitás miatt a btk. 99. §-ában meghatározott magasabb büntetési tételből szabandó ki a bünösség fokának megfelelő összbüntetés; ennélfogva mindkét alsóbb biróság itéletének részben való megváltoztatásával vádlott M. P. Antal, a btk. 391. §-ába ütköző s a 3. 2. §. szerint minősülő két rendbeli közokirathamisitás büntettében mondta ki bünösnek, s ezekért, és az alsóbb biróságok által terhére megállapitott megvesztegetés vétségeért a btk. 392., 393., 470., 96., 98. és 99. §-ok alapján, összbüntetésül az itélet foganatba vételétől számitandó két évi börtönre itéltetik, az 1888. évi VII. t.-cz. 154. §-ba ütköző kihágás miatt kiszabott 10 forint pénzbüntetés, ugyanazon törvény 156. §-ában megjelölt czélokra fordittatni rendeltetik, s ezen pénzbüntetésnek behajtatlansága esetén szabadságvesztésre leendő átváltoztatására nézve, a kir. itélő tábla itéletének e részben való megváltoztatásával, az elsőbiróság itélete hagyatik helyben, egyebekben a kir. itélő tábla itélete M. P. Antalra vonatkozó felebbezett részében, az elsőbiróság itéletéből elfogadott indokoknál fogva helyben, nem felebbezett részben pedig érintetlenül hagyatik.

A marhalevelekben (járlatokban) foglalt adatok meghamisitása, a mennyiben azokból valakire jogsérelem háramolhatik, mint közokirathamisitás büntetendő.

A m. kir. Curia 1890. évi 9296. sz. határozata:

K. Mihály beismerte, hogy egy alkalommal czigányoktól lovakat vásárolt. Mivel lólevet nem kapott, lefogott a vételárból 20 forintot. A czigányokat többet nem látta, gondolta tehát, hogy jó lesz lóleveleket szereznie. Elment a községházához s azon állitással, hogy lovai saját nevelésüek, lólevelet kért. Meg is kapta, később vette észre, hogy herélt lovai kanczáknak vannak feltüntetve. Ismét elment a község házához s a jegyzőtől nyert utasitás folytán két tanut B. István és B—y Istvánt vitte magával annak bizonyitásául, hogy lovai nem kanczák, hanem heréltek. K. Mihályt azért ugy az alsóbb biróságok, mint a kir. Curia közokirathamisitásban mondta ki bünösnek, és az enyhitő körülmények tekintetbe vételével 14 napi fogház büntetésre itélte.

Marhajárlatban a marha egészségére vonatkozó bejegyzés megváltoztatása közokirathamitást képez.

A m. kir. Curia 1892. évi 6901. sz. határozata:

E. Imre sajátkezüleg több marhajárlatot meghamisitott a végből, hogy a marhalevelekre vezetett hivatalos egészségi bizonyitvány érvénye meghosszabbitottnak tünjék fel. Ezen cselekményéért közokirathamisitás miatt büntető biróság elé állittatott, s a nagyváradi kir. törvényszék őt egy havi fogházra itélte. A nagyváradi kir. itélőtábla azonban. a közokirathamisitás büntettének vádja és jogkövetkezményei alól felmentette. A kir. Curia a kir. itélőtábla határozatát megváltoztatta, az első biróság itéletét hagyta helyben a következő indokolással: Tekintve, hogy az államnak közjoga az, hogy az egészségtelen marhának eladása megakadályoztassék, s e czélból rendeli az 1888. évi VII. t.-cz. 9. §-a, hogy valamely marhának eladása, s más községbe való elhajtása, csakis a marhalevélre reá vezetendő egészségi bizonyitvány folytán eszközölhető; tekintve, hogy e szerint az állam közjoga sérte-

tetik meg az által, ha az állategészségügy megóvására vonatkozó törvényszerü intézkedések mellőztetnek, s azoknak sikeres végrehajtása meghiusittatik, következésképpen az államra minden esetben jogsérelem háramlik abból, ha az 1888. évi VII. t.-cz. 9. §-ában kötelezőleg rendelt egészségi bizonyitvány, az erre hivatott községi közegek mellőzésével állittatik ki, illetőleg a bizonyitvány tartamának meghosszabbitása s további felhasználása czéljából a bizonyitvány lényegében változtatás eszközöltetik, és ez által az meghamisitattik; tekintve, hogy vádlott E. Imre beismeri, hogy az ügyiratokhoz bünjelként becsatolt két rendbeli marhalevél hatlapján levő megujitott egészségi bizonyitványok keltét azon czélból változtatta meg, illetve az egyiket kidörzsölés által azon czélból távolitotta el, hogy a már lejárt bizonyitványokat le nem jártaknak s érvényeseknek tüntesse fel, s e szerint két rendbeli közokiratot hamisitott meg; tekintve, hogy ezen hamisitásból az államra jogsérelem háramlik: a kir. itélőtábla itélete megváltoztattatik s az elsőbiróság itélete hagyatik helyben indokainál fogva.

3. **Husvágás.**

Az állatorvos nincs jogositva megengedni, hogy a községben létező vágóhid mellőzésével valaki marhát vághasson le.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 4027. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az elsőfoku itélet helybenhagyásával, V. T. f—i lakos, mészáros, marháknak előleges megvizsgáltatás nélküli levágása által elkövetett közegészség elleni kihágás miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-a 1. pontja alapján 5 napi elzárásban és 100 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 10 napi elzárásban és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, indokainál fogva helybenhagyatik. Miről a megye közönsége a folyó évi október hó 3-án 9242. sz. alatt kelt alispáni jelentés csatolmányainak visszaküldése mellett további eljárás végett azon felhivással értesittetik, hogy miután az 1874. évi XX. t.-cz. 25. §-a határozottan rendeli, mikép a szarvasmarhák csakis a vágóhidon vághatók le, s F. I. állatorvos ennek daczára is több izben megengedte panaszlott W. F.-nek, hogy marhát a vágóhidon kivül is vághat le, nevezett állatorvos ellen, jelzett cselekménye miatt a fegyelmi eljárás meginditása iránt intézkedjék.

Egyletek, körök stb. által rendezett társas étkezéseknél felhasznált juhok, kecskék és sertések a vágatási biztos jelenléte nélkül is leszurhatók.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1889. évi 19,957. sz. határozata:

Fölterjesztésében az iránt kér tőlem utasitást, vajjon az egyletek által rendeztetni szokott társas ebédeknél felhasznált apróbb állatok levágásánál a vágatási biztos jelen lenni tartozik-e, és vajjon az ilyen alkalommal is átadandó-e a vágatási biztosnak a marhalevél? Ezen felterjesztése folytán

értesitem az állami állatorvos urat, hogy miután az ilyen társas étkezéseknél felhasznált juhok, kecskék és sertések leszurása, nem mint ipar üzetik, és az e czélra leszurt állatok nem a közfogyasztásnak, hanem csak egy bizonyos szükebb körnek vannak szánva, az 1888. évi VII. törvényczikk 14. §-a, illetőleg ezen törvény végrehajtására kiadott itteni rendelet 45. §-a, az ilyen eseteknél alkalmazásba nem jöhet, vagyis az állatok a vágatási biztos jelenléte nélkül is levághatók, annál is inkább, mert az egylet tagjainak érdekében amugy is felügyel arra, hogy csakis egészséges állatok szurassanak le. Azon esetben azonban, ha az ilyen társas étkezést nem maga az egylet rendezi, hanem annak előállitását olyan egyénre bizza, a ki az állatok leszurását, mint ipart üzi (mészáros, hentes), vagy pedig az állatok leszurása iparának, üzletének folyományát képezi (vendéglős), a törvénynek hivatkozott §-ai, és a folyó évi márczius hó 27-én 7733/V/889. sz. alatt kelt itteni elvi határozat értelmében, az állatok leszurása csak a vágatási biztosnak jelenlétében történhetik. A mi pedig azon kérdést illeti, hogy oly esetekben, midőn az egyletek rendezik a társas étkezést, a leszurt állatoknak marhalevéllel el kell-e látva lenniök, megjegyzem, hogy az esetben, ha az egyletnek esetleg saját nevelésü állatai szuratnak le, azokról a végrehajtási rendeletnek 46. §-a értelmében nem szükséges marhalevéllel birni; ellenesetben csakis a tulajdon átruházása utján juthatván a leszurandó állat az egyletnek tulajdonába, arról az egyletnek a törvény 8. §-a értelmében marhalevéllel kell birnia, melyet az állat leszurása után a helyi hatóságnak beszolgáltatni tartozik.

A korcsmárosok és vendéglősök juhokat, kecskéket és sertéseket csak a vágatási biztos jelenlétében vághatnak le.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. miniszter 1889. évi 7733. sz. határozata:

A korcsmárosok, vendéglősök helyiségeiben, a vendégeknek ételnemüket, tehát hust is kiszolgáltathatnak. Ugyancsak a korcsma-üzleti czélokra az állatokat levághatják, leölhetik a nélkül, hogy erre külön iparigazolványnyal ellátva kellene lenniök, mert az állatok levágása a korcsmáros üzlethez tartozik és annak folyományát képezi. Minthogy pedig az 1888. évi VII. t.-cz. végrehajtása iránt kiadott rendeletnek 45. §-a értelmében. juhok, kecskék és sertések, ha közfogyasztásra vannak szánva, csak a vágatási biztos jelenlétében szurhatók le, nem szenved kétséget, hogy a korcsmárosok, vendéglősök, vagyis mindazok, a kik a husnemüeket közfogyasztásra árusitják, juhokat, kecskéket és sertéseket a vágóhidon kivül, vagyis saját házukban leszurhatnak ugyan, de a vágatási biztosnak a leszurásnál jelen kell lennie. A borjuk azonban a rendelet 40. §-a értelmében csakis közvágóhidon vághatók.

A közfogyasztásra szánt állatok megvizsgáltatásának elmulasztása közegészség elleni kihágást képez s az 1888. évi VII. t.-cz. 151. §-ának 1. pontja alapján büntetendő.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 73,848. sz. határozata:

A vármegye alispánja másodfoku itéletét, mely szerint az elsőfoku itélet helybenhagyásával, S. F. m—i lakos mészáros, vágómarha megvizsgáltatásának elmulasztása által elkövetett kihágásban vétkesnek mondatván ki,

azért az 1888. évi VII. törvényczikk 154. §-ának c) pontja alapján 10 frt pénzbüntetésre itéltetett, az elmarasztalt felebbezése folytán felülvizsgálat alá vevén, mindkét alsófoku itéletet feloldandónak, s az elsőfokon eljárt főszolgabirót uj s szabályszerü elsőfoku itélet hozatalára utasitandónak találtam; mert a kihágás helytelenül minősittetett, s a vizsgálat hiányos. A közfogyasztásra szánt állatok megvizsgáltatásának elmulasztása ugyanis nem az idézett törvényczikk 154. §-a alapján, hanem a 151. §-ának 1. pontja alapján minősülő, s a most idézett szakaszban jelzett mérvben büntetendő közegészség elleni kihágást képez. A vizsgálat pedig annyiban hiányos, a mennyiben nincsen kideritve a vágatási biztos feljelentéséből és panaszlott nyilatkozatából is következtethető azon körülmény, hogy panaszlott mészáros, az 1888. évi VII. t.-cz. 12. §-ának rendelkezése ellenére az idegen községből hozott szarvasmarhák járlatait a községi elöljáróságnál bemutatni elmulasztotta. Ezen körülmény megállapitása végett pótvizsgálat tartandó, s annak eredményéhez képest az 1879. évi XL. t.-cz. 31. §-ának szem előtt tartásával, panaszlott esetleg az 1888. évi VII. t.-cz. 12. §-ába ütköző, s a most idézett törvényczikk 154. §-ának b) pontja alapján minősülő állategészségrendőri kihágás miatt is elmarasztalandó lesz.

Közvágóhid hiányában a mészáros arra, hogy ideiglenes vágóhidat emeljen, vagy egy már ott levő magánvágóhid tulajdonosával megegyezzen, főszolgabirói végzéssel nem kötelezhető, illetve ennek nem teljesitése kihágást nem képezhet.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3409. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az r—i járás szolgabirája által hozott I-ső foku itélet helybenhagyásával, K. Mór mészáros, marháknak kertjében levágása miatt, az 1879. évi XL. t.-cz. 104. §-a alapján 25 frt pénzbüntetésben marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: megváltoztattatik, és panaszlott a fentebbi kihágás vádja és annak következményei alól felmentetik; mert az elmarasztalás alapjául különösen ama főszolgabirói végzés szolgált, a mely szerint elsősorban A. községe utasittatik egy közvágóhid felállitására, és másodsorban a panaszlott addig is, vagy egy ideiglenesnek emelésére, vagy egy már ott lévő magánvágóhid tulajdonosával, az ennek vágóhidján való vágathatás iránti megegyezésre. Minthogy azonban az illető községben közvágóhid máig sincs, a végzésnek azon része pedig, melylyel panaszlott ideiglenes vágóhid emelésére, esetleg arra köteleztetett, hogy a helybeli magánvágóhid tulajdonosától magának vágatási engedélyt eszközöljön ki, törvényes alappal nem bir, panaszlott az ellene emelt vád és következményei alól felmentendő volt.

ok.

kijelentett állat levágását kihágást, hanem fegyelmi

tározata:
ly szerint az x—i járás ásával, M. M. mészáros, zegése által elkövetett 10 frt, S. D. hites 10 i tagok pedig a fentebb zbüntetésben, nemfizet- el, az elmarasztaltak tán felülvizsgáltatván: tlenül hagyatik, feleb- rgó közegészség elleni I. A. és Sz. P. képvise- . §. 1. pontja alapján, enkint 12 órai elzárás t pénzbüntetésben, be- altatnak el. Ezen kivül elrendeltetik. Mert az va, minden elárusitás es szemle alá levén melynek levágását a ogy pedig M. M. azon husmérésről szóló vár- vizsgálat eszközlésére lynek emberi élelemre s annak husát elárusi- ozó szabályokat szegte tettest, a képviseleti hágás elkövetését elő- eket büntetni kellett. elrendelése a kihágás-

az elöljáróság e részben cz. 154. §-ának *f)* pontja elöljáróság által az állat- ézkedés megszegése bün-

ározata:
ly szerint J. J., K. J., elásták a nélkül, hogy evárták volna, az 1888. ben marasztaltattak el, t megsemmisittetik, és

szabályszerü uj elsőfoku itélet hozatala rendeltetik el. Mert vádlottak az által követtek el kihágást, hogy elhullott sertéseiket a hatósági bizottságnak a kórlelet felvétele végetti megjelenését, daczára az e részben a községi elöljáróságtól az 1888. évi VII. t.-cz. 23. és 53. §-a értelmében nyert felhivásnak be nem várva, a községi dögtéren elásták, s a mennyiben a kiásatáskor csak a sertések belei találtattak meg, az állatbetegség nemének megállapitását lehetetlenné tették, illetőleg a községi elöljáróság által az állategészségügyi törvény végrehajtása czéljából tett előleges intézkedést szegték meg. Ezen tényállás pedig az elmarasztalás alapjául vett 1888. évi VII. t.-cz. 154. §-ának f) pontja alá épenséggel nem vonható, minthogy az e pontban idézett 18. § az iránt tartalmaz rendelkezést, hogy a vágómarha és a kereskedésre szánt szarvasmarha a vasutra és hajón kivül, csak a hatóság által kijelölt uton hajható, miről a fenforgó esetben szó sincsen.

A vásárterek tisztán tartása körüli teendők elmulasztása kihágást képez.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 60,832. sz. határozata:

Az 1888. évi VII. t.-cz. végrehajtása tárgyában, a volt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium által 1888. évi október hó 15-én 40,000/88. sz. a. kiadott, és jelenleg is érvényben lévő rendelet 36. §-a értelmében, a vásártartásra jogosult (vásárjogtulajdonos vagy bérlő), minden vásár után a vásártéren visszamaradt trágyát és hulladékokat összetakarittatni és fertőtlenittetni tartozik. Ezen teendők elmulasztását az 1879. évi XL. t.-cz. 1. §-a alapján kihágásnak minősitem, mely kihágás előforduló esetben 100 frtig terjedhető és az 1888. évi VII. t.-cz. 156. §-ában megjelölt czélra forditandó pénzbüntetéssel büntetendő.

Azon körülmény, hogy valamely tehenészet tulajdonosa rendes állatorvost tart, nem menti fel őt azon kötelesség alól, hogy a marhaállományban előforduló elhullási eseteket bejelentse; és habár tehenészetét eladta is, a felelősség addig, mig az átadás meg nem történt, az eladót terheli.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 6025. sz. határozata:

A vármegye alispánjának II-od foku itélete, mely szerint az elsőfoku itélet N. N.-re vonatkozó nem felebbezett részének érintetlenül hagyásával, s felebbezett részének részbeni megváltoztatásával, N. N. budapesti lakos és K. K. tököli lakos, az emberekre és állatokra veszedelmes állatbetegedési esetek bejelentésének elmulasztása miatt, az 1888. évi VII. t.-cz. 149. §-a, illetve az 1879. évi XL. t.-cz. 102. §-a alapján, N. N. 50 frt pénzbüntetésben K. K. pedig 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban marasztaltattak el, N. N. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: nem felebbezett részében érintetlenül s felebbezett részében indokánál fogva annál is inkább helybenhagyatik, mert a póttárgyalás során N. N. maga sem tagadja, hogy a betegedési, illetve elhullási esetek, habár késedelmesen, de tudomására ne jutottak volna, de hogy ha kereken tagadná is, teljesen kizártnak tekintendő, — mint az elsőfoku itélet indokolásában is megemlitve van — az, hogy a tehenészetét ért azon lényeges veszteségről, miszerint egy hó alatt három darab tehén hullott el, állandóan birtokán nem lakott is, hanem csak gyakorta megjelent, tudomást ne szerzett volna. Tény, hogy N. N. beteg tehenét gyógykezeltette, — állittatik, hogy rendes állat

orvost tartott, ezen körülmény azonban, ha felmentettei s őt, — az 1888. évi VII. t.-cz. 23. §-a hatályba lépte óta, — attól, hogy a betegedési eseteket bejelentse, de nem mentette fel azon kötelezettség alól, mely szerint gondoskodni tartozott arról, hogy az elhullási esetek haladéktalanul bejelentessenek.

Lépfenében elhullott lovak megnyuzása és megnyuzott bőrének eladása állategészségrendőri kihágást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 3651. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az sz—i járási főszolgabiró által hozott elsőfoku itélet módositásával, L. Antal lovai járványos betegségben elhulltának a hatóságnál be nem jelentése miatt, az 1888. évi VII. t.-cz. 149. §-a alapján a 156. §-ban meghatározott czélra forditandó 50 frt pénzbüntetésben marasztaltatott el, felülvizsgálván: a földmivelésügyi m. kir. miniszter urral egyetértőleg, tekintettel arra, hogy miután az iratokból kitünik az, hogy a kérdéses lovak lépfenében hullottak el s azokat panaszlott saját vallomása szerint megnyuzta, bőreiket pedig Sch. B. bőrkereskedőnek, kitől elvétettek, eladta, és ennélfogva 1888. évi VII. t.-cz. 61. és 62. §-aiba ütköző állategészségrendőri kihágás miatt is, az idézett t.-cz. 153. §-ának *d)* és 154. §-ának *j)* pontja alapján elmarasztalandó: mindkét alsóbbfoku itélet feloldatik és megfelelő uj eljárás és az ügynek uj szabályszerü elbirálása rendeltetik el.

Az állategészségügyi kihágások után befolyó pénzbüntetésekről, valamint a községi állategészségügyi alapokról szóló számadások, közvetlenül a földmüvelésügyi minisztérium számvevőségével tárgyalandók.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 62,519. sz. határozata:

Az állategészségügyi kihágások után befolyó pénzbüntetésekről, valamint a községi állategészségügyi pénzalapokról szóló számadások felülvizsgálata és ellenőrzése körül eddig követett eljárást egyszerüsiteni akarván, utasitom a törvényhatóságot, hogy jövőben a kérdéses számadásokra vonatkozó jelentéseit közvetlenül számvevőségemhez intézze, melyet egyuttal felhatalmaztam, hogy a szóban forgó számadásokat illető észrevételeit vagy kifogásait, a törvényhatóságokkal közvetlenül közölhesse, illetőleg, hogy a vonatkozó levelezéseket saját hatáskörében láthassa el. Erről azzal értesitem a törvényhatóságot, hogy egyidejüleg az 1888. évi VII. t.-cz. végrehajtása tárgyában kibocsátott 40,000. sz. alatti rendeletem 331. és 332. §-ainak idevágó rendelkezései a fentieknek megfelelő módositást szenvednek.

5. Vegyesek.

A bivalyvész-betegség fellépése esetén, az ezen vészben beteg, illetőleg elhullott állatra nézve, az 1888. évi VII. t.-czikkben a lépfene betegségre nézve előirt szabályok és intézkedések alkalmazandók; kivéve a 60. §-nak a beteg állatok kiirtását elrendelő intézkedését. Az elhullott állatok mindenestől azonnal elásandók és semmiféle testrészük fel nem használható.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1891. évi 63,832. sz. határozata:

Tekintettel az ország királyhágóntuli részében, a bivalyvész név alatt ismert állati betegségnek egy előfordult esetére, és tekintettel arra, hogy az ezen betegség ellen teendő állategészségügyrendőri intézkedések, az 1888. évi VII. t.-cz.-ben külön felsorolva nincsenek: szükségesnek találtam — az idézett törvény 24. §-ában nyert megbizatásom alapján, — a bivalyvész betegségek ellen a következő intézkedések alkalmazásba vételét rendelni el. A bivalyvész betegség föllépése esetén, az ezen vészben beteg, illetőleg az abban elhullott állatra nézve, az 1888. VII. t.-cz. V. fej. *A)* betü alatt, a lépfene (anthrax) betegségre nézve előirt szabályok és intézkedések alkalmazandók: kivéve a 60. §-nak ama rendelkezését, mely szerint ezen betegségben szenvedő állatok leöletése elrendelendő, miután a bivalyvészben beteg állatok kiirtását a betegség természete nem indokolja. Az ezen betegségben elhullott állatok azonban, az elhullás okának megállapitása után, azonnal, szőröstől-bőröstől elásandók; és igy az ilyen állatok semmiféle testrészének akár ipari, akár másféle czélokra való felhasználása meg nem engedhető; tehát az állatok bőrét sem timártelepre szállitani, sem más módon forgalomba hozni nem szabad. Az ezen rendelet ellen vétők az 1888. évi VII. t.-cz. 149. §-a illetőleg a 153. §-a *d*) és a 154. §-a *j*) pontja értelmében minősülő kihágást követnek el, mely kihágás az idézett szakaszokban megszabott büntetéssel sujtandó.

A herélés gyakorlásától senkit eltiltani nem lehet.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 6178. sz. határozata:

A herélés gyakorlása sem ipari, sem állategészségrendőri, sem állattenyésztési vagy más szempontból bizonyos minősitéstől föltételezve nem lévén, attól a fennálló szabályok alapján, senkit eltiltani nem lehet.

Nemcsak külföldről, de a Horvát-Szlavonországból érkező szarvasmarhák, illetőleg kérődzők is, a lerakodáskor szakértőileg megvizsgálandók.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1888. évi 67,072. sz. határozata:

Fölterjesztésére, melyben kérdést tesz az iránt, hogy a megszállott tartományokból érkező szarvasmarha «más országból» érkező, tehát oly szarvasmarhának tekintendő-e, mely az 1888. évi VII. t.-cz 20. §-ának *f)* pontja, illetőleg az idézett törvényczikk végrehajtására m. évi október hó 15-én 40,000. sz. a. kiadott rendeletem 7?. §-ának *g*) pontja értelmében csak a

miniszterium által engedélyezett rakodó állomáson, és az arra kirendelt szakértő vizsgálata mellett rakható ki, értesitem az állami állatorvos urat, hogy az idézett törvények és rendeleti intézkedések, ugyszintén az idézett törvény 20. §-ának *c*) pontja, illetőleg az idézett rendelet 70. §-ának *g*) pontja alatt foglalt intézkedések is, mindazon országokból érkező szarvasmarhára, illetőleg kérődzőkre vonatkoznak, mely országokban az 1888. évi VII. t.-cz. érvénynyel nem bir, s igy nemcsak a megszállott tartományokból, de Horvát-Szlavonországból és Ausztriából érkező szarvasmarhákra, illetőleg kérődzőkre is alkalmazandók.

A bivalyvész föllépése esetén előirt állategészségrendőri intézkedések a sertésekre is kiterjesztendők.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1893. évi 25,802 sz. határozata:

Valamennyi törvényhatóságnak. Minthogy a gyakorlat terén szerzett tapasztalatok és a tudományos alapokon megejtett vizsgálatok azt deritették ki, hogy a bivalyvész néven ismert betegség iránt a sertések is fogékonyak, illetve ezen betegségnek felmerülése alkalmával, az óvórendszabályok be nem tartása esetén a sertések is hasonló tünetek közt betegednek meg és pusztulnak el: az 1891. évi deczember hó 2-án 63,832. III/8. sz. a. kelt körrendeletemmel kapcsolatosan ezennel elrendelem, hogy a bivalyvész föllépése esetén, az ezen körrendeletemben előirt állategészség-rendőri intézkedések és forgalmi korlátozások a sertésekre is kiterjesztendők.

A tejsavóval csávázott, vagy korpával történt dörgölés által puhitott, különben nyers állati bőrök állati nyersterményeknek tekintendők.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 8183. sz. határozata:

A tejsavóval csávázott, vagy korpával történt dörgölés által puhitott, különben nyers állati bőrök állati nyerstermékeknek tekintendők, s ilyenekként kezelendők, minthogy a tejsavóval 2—3 napon át való csávázás vagy korpával való egyszerü ledörgölés, semmiképen sem tekintendő oly eljárásnak, mely a bőrökön netalán levő ragályanyag megsemmisitésére alkalmas volna; és mert a mellett, hogy sem a tejsavó, sem a korpa semmiféle desinficziáló hatással nem bir, az ezekkel való kezelés elégtelensége abból is kitetszik, hogy az még a husrészek és a trágyadarabok teljes eltávolitására sem alkalmas, és a gyapju mosatlan szennyes kinézését megtartja.

A kőbányai sertés-szállásokban szokásos kényszerszurások, hatósági állatorvos jelenléte nélkül is foganatosithatók.

A m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 23,587. sz. határozata:

Minthogy a fővárosi tanácsnak jelentése szerint, a kőbányai sertésszállásokban elhelyezett összes sertések, a hatósági állatorvosok által egészségi állapotuk iránt naponkint megvizsgáltatnak, és ily módon a sertések egészségi állapota folyton világlatban tartatik, az emlitett sertéspiacz külön-

leges viszonyainak érdekében, a m. kir. miniszter urral egyetértőleg megengedem, hogy a kőbányai sertés-szállásokban gyakran előfordulni szokott kényszerszurások, a hatósági állatorvos jelenléte nélkül eszközöltessenek, megjegyzem azonban, hogy az ilyképen leszurt állatok husa a közfogyasztásra való bocsátás előtt, a rendes husszemlének vetendő alá.

A szarvasmarha nyilvántartásával járó összes költségeket az illető község viseli, és a törzskönyvezési dijak megállapitására nézve sem az állategészségügyi törvény, sem az annak végrehajtása iránt kiadott rendelet korlátozó intézkedést nem tartalmaz. Ezen dijak összege ellen akkor tehető kifogás, a midőn azok képviselőtestületi határozattal megállapittattak.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 78,715. sz. határozata:

H. vármegye főispánjának. L. Sándor és társai u—i lakosoknak, az ottani jegyző elleni panasza, illetve ennek kapcsán az U. községben szedett marhatörzskönyvezési dijak leszállitása tárgyában kelt jelentése kapcsán értesitem (a czimet), hogy a panasz jogerős elintézését tudomásul vettem. Ama javaslatát illetőleg pedig, hogy az U.-ban szedett marhatörzskönyvezési dijak leszállitása iránt intézkedés tétessék, a m. kir. földmivelési miniszter ur véleményének meghallgatása után kijelentem, hogy ily intézkedésre magamat indittatva nem érzem, mert az 1888. évi VII. t.-cz. végrehajtása tárgyában 40,000/88. sz. a. kiadott földmivelésügyi miniszteri rendelet 118. §-a értelmében, a szarvasmarha nyilvántartásával járó összes költségeket az illető község viseli, és a törzskönyvezési dijak megállapitására nézve sem az idézett törvény, sem pedig a végrehajtó rendelet korlátozó intézkedést nem tartalmaz; és mert szemben azon körülménynyel, hogy U. községnek képviselőtestülete f. évi julius hó 17-én tartott üléséből hozott s felebbezéssel meg nem támadott határozattal a törzskönyvezési dijakat mérsékelten 5—5 krra leszállitotta: ezen határozat megváltoztatására, illetve a hivatalból való beavatkozásra mi ok sem forog fenn. Megjegyzem azonban, hogy a szóban forgó dijak ujbóli megállapitása iránt hozott fenti községi határozat, mint szabályrendelet jellegével biró, törvényhatósági bizottsági jóváhagyásra szorulván, ez iránt, a mennyiben meg nem történt volna, pótlólag intézkedés lesz teendő.

A község a vágatási biztos dijazása czéljából, vágatási és szemledijakat szedhet, mely dijak alatt ott, a hol közvágóhid létezik, az annak használhatásáért járó dijak értendők, csakhogy ezeknek meghatározása a törvényhatóság jóváhagyását igényli.

A m. kir. belügyminiszter 1891. évi 7677. sz. határozata:

Határozatát, melylyel N. községnek a közvágóhid használatáért járó dijakat megállapito határozatát feloldotta, felülvizsgálván, azt hatályon kivül helyezem, és a czimet oda utasitom, hogy a község által megállapitott dijak mérve tekintetében uj, és pedig érdemi határozatot hozzon. Mert az 1888. évi 40,000. sz. végrehajtási rendelet 51. §-a értelmében, a község a vágatási biztos dijazása czéljából vágatási és szemle-dijakat szedhet, mely dijak alatt, ott, a hol közvágóhid létezik, a közvágóhid használhatásáért járó dijak értendők, csakhogy ezeknek meghatározása a törvényhatóság jóváhagyását igényli.

z állategészségügyre vonatkozó fonto-

1890. évi 18,314. sz.
ás megujitása tárgyában. 1893. évi

l ellátása tárgyában. 1891. évi

lküli szállitása iránt. 1891. évi

okkal való bánásmód szabályozása

ése tárgyában. 1889. évi 3640. sz.
gyában. 1891. évi 32,636. sz.
n. 1890. évi 38,907. sz.
16,583. sz.
másparancsnokságokkal való köz-

és körömfájás esetén. 1890. évi

nfájás uralgása esetén. 1890. évi

römfájás uralgása esetén. 1891. évi

vi 65,667. sz.
bánez elleni védőoltások szabályo-

vácsoknak védőoltásokra való föl-

ában. 1891. évi 27,490. sz.
. évi 24,062. sz.
alkalmával tüzetes látlelet, illetőleg
8,631. sz.
yzőkönyvek kiállitása tárgyában.

szolgálata tárgyában. 1890. évi

ában. 1894. évi 16,392. sz.
lt szakértők dijainak felszámitása
sz. és 1893. évi 13,662. sz.

H) Közutak és vámok.

1. Törvényhatósági közutak.

a) *Közigazgatás.*

A közutak érdekében eszközlendő faültetés, a mennyiben a faültetésre szükséges terület mások tulajdona volna, csakis az érdekeltek beleegyezése, esetleg kártalanitása mellett hajtható végre.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 2030. sz. határozata: A közigazgatási bizottság határozatában idézett körrendelet, a közutakkal határos birtokok szabad használatát korlátozó, s azokat a közutak javára terhelő faültetési szolgalmat meg nem állapitanak. Az 1867. évi 3266. sz. körrendelet 27-ik §-a ugyanis csak azt rendeli, hogy a faültetést nem az ut koronáján, hanem az ut-árok külső partján kell eszközölni; a mit ezen kivül mond, hogy t. i. «minthogy az árok külső partja rendesen már idegen birtokhoz tartozik, ugyanezért ottan a kérdéses fasort a földbirtokos saját maga is ültethetné ugyan, ha azonban azt, az utépitő alap teljesitené, a fa mindamellett is az illető földtulajdonos használata alá lenne helyezendő, ezen haszonvételért azonban meg lehetne tőle várni, vagy követelni, hogy a fasort kellően ápolja és őrizze: mint magából a szöveg szerkezetéből is látható, nem rendelkezést, hanem csak azon kivánságnak kifejezését tartalmazza, hogy a faültetés érdekében a határos birtok tulajdonosai is közremüködjenek. Különben a rendelet a közigazgatási bizottság határozatának elegendő alapjául azon oknál fogva sem szolgálhatott, mert foglalt volna bár a faültetés türési- kötelezettsége tekintetében imperativ intézkedést, minthogy magánjogok rendeleti uton nem változtathatók, annak magánjogokra kiható érvénye nem lett volna. A mi az 1890. évi I. t.-cz. 134. §-át illeti, e törvényszakasz csak azt állapitja meg, hogy a közutak mentén a fák az utárok külső szélétől $^1/_2$ mtr távolságban ültetendők, de teljesen érintetlenül hagyja azon kérdést, hogy a faültetésre szükséges terület, a mennyiben az uttesthez nem tartozik, miként lesz megszerzendő; minthogy pedig a távolság meghatározása csakis az ültetés módjára vonatkozik, s ezen előirt szabály teljesithető a nélkül, hogy mások tulajdonjogaik szabad gyakorlatában korlátoztassanak olyképen, hogy a tulajdonosok beleegyezése bármely módon kieszközöltetik, vagy pedig a faültetésre szükséges terület kisajátitás utján megszereztetik: nincs semmi ok annak föltevésére, hogy az idézett § rendelkezése a közuttal határos birtokok tulajdonosait használati jogban bármi tekintetben kártérités nélkül korlátozni szándékozott

hogy jóváhagyásom fentartásával a kivitel és végrehajtásra nézve közgyülésében határozzon. Ugyanezen elvet kell követni a minimalistákkal szemben is, kik tehát a reájok kirótt utadótartozást, illetve kézi vagy igás napszámot, esetleg az ennek megfelelő váltságösszeget egyénenként, vagy egészen természetben, vagy egészen pénzül tartoznak leróni.

Azon vármegyei utmesterek (utbiztosok), kik az 1890. évi I. t.-cz. hatályba lépte idejében már ezen állásokban voltak, képesitési vizsga letételére nem kötelezhetők.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894 évi 50,104. sz. határozata:

F. é. május hóban kelt felterjesztésére, melyben a kitüzött határidő alatt képesitési vizsgát nem tett törvényhatósági utmesterek (utbiztosok) ellenében követendő eljárásra nézve kérdést intéz hozzám, a m. kir. belügyminiszter urral egyetértőleg következőkről értesitem: Miután előterjesztése szerint a vármegyei utmesterek az 1890. évi I. t.-cz. életbeléptetésekor ebbeli állomásukban tényleg már alkalmazva voltak, ezen körülménynél fogva nevezett utmesterek, az 1883. évi I. t.-cz. 34. §-ának analogiájához képest a vármegyei törvényhatósági utmestereknek szolgálati viszonyairól, minősitéséről és hivatalos teendőiről szóló, a hivatali elődömnek 11,611/1892. sz. rendeletével jóváhagyott szabályrendelet 3. §-ában előirt képesitési vizsgát letenni nem tartoznak, illetőleg azon utmesterekre, kik az 1890. évi I. t.-cz. hatályba léptekor utmesteri minőségben már alkalmazva voltak, a mennyiben ugyancsak utmesteri minőségben továbbra is alkalmaztatnak, az emlitett szabályrendelet 3. §-a nem alkalmazandó.

Az utadótartozás teljesitésének elmulasztása kihágást nem képezhet.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 58,621. sz. határozata:

Az 1890. évi I. t.-cz. 25. §-ában meghatározott tartozás a közadó jellegével birván, a teljesités elmulasztása kihágásnak nem minősithető. Ennélfogva a szabályrendelet 15. §-ának azon intézkedését, mely szerint a természetbeni utadó-tartozást a kitüzött határidőben nem teljesithetők pénzbüntetéssel s behajthatatlanság esetén elzárással büntetendők, nem hagyhatom jóvá. Ezen rendelkezés helyett a törvény 24. §-ában foglalt intézkedésekhez alkalmazkodva czélszerübbnek vélném azt kimondani, hogy az ily egyénektől, az általuk teljesiteni elmulasztott természetbeni utadó-tartozással egyenértékü váltságösszeg kétszerese követeltetik, s ezen birság rajtuk az utadó módjára fog megvétetni. Behajthatlanság esetében a tartozásnak megfelelőleg természetben való leszolgálására kényszer utján köteleztetnének.

A vizhasználatra jogositottak, a mennyiben valamely közuti hid fentartása érdekükben áll, az 1890. évi I. t.-cz. alapján, a fentartási költséghez való hozzájárulásra kötelezhetők.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 28,366. sz. határozata:

Az n—i közuton P. község belterületén, az ottani malompatakon levő közuti hid helyreállitási és fentartási kérdésében hozott másodfoku határozatot, mely szerint a szóban forgó közuti hid helyreállitására és fentartására az 1885. évi XXIII. t.-cz. 63. §-a alapján ifju P. J., idősb P., H. M., K. I.

ötelezte, Id. P. J. és
:ő eljárással együtt
megsemmisitem, s
ınal végrehajtandó
ényhatósági utalap
izottságot, miszerint
ányok letárgyalása
1885. évi XXIII.
ısával szemben a
rjedelemben álla-
ımben ezen köte-
:te, minthogy az
az eddiginél ter-
·, hogy a hidfen-
:sakis a vizjogi
ıinthogy a pud-
földmivelésügyi
iőltéig, s annak
·eghatározásáig,
leges megálla-
latok pedig a
terhére foga-
ulajdonosainak
ötelezettségük,
ıen áll, s oly
ási kötelezett-
a vizhaszná-
lenne is, az
ısuk, a hid-
n tekinthető.

ık két éven-
n szükséges.

ıatározata:
értesitem
ılterületén
znek vagy
. 14. §-a
ıs aránya
ıtleg elő-
zat meg-
ég nem
oz való
alapján
ızonban
'nt köz-
vegyék

b) *Utadó.*

Az állami adót fizető utadóköteles egyén az esetben sem vehető be az egyenes adót nem fizető utadókötelezettek lajstromába, ha tartozása behajthatlanná válik.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 41,137. sz. határozata: A vármegye közönségének szabályrendeletére vonatkozólag, melyben a három kézi napszám, utadóminimummal megrótt némely egyénnek fizetésképtelensége esetébeni eljárás módozatait állapitotta meg, észrevételeimet következőkben közlöm: A szabályrendeletet jelen alakjában jóvá nem hagyhatom, mert a vármegye közönsége által alkotott szabályrendeletben életbeléptetni szándékolt eljárás, mely szerint a nagyon csekély állami egyenes adó alapján az 1890. évi I. t.-cz. 23. §-ában megállapitott három kézi napszám folyó árának megfelelő utadóminimummal megrótt, 18. évet betöltött, de 60. évet el nem ért férfi utadókötelezettek, azon esetben, ha a végrehajtási módozatok legszigorubb alkalmazása mellett is fizetésképtelennek bizonyulnának, a törvény 25. §-ában emlitett három kézi napszám váltságárával, vagy ennek megfelelő természetbeni munka teljesitésével megrovandó utadókötelezettek sorába veendők fel, a törvény 23. és 25. §-aiban foglalt határozmányokkal s az ezen határozmányokban lefektetett elvekkel össze nem egyeztethető. Azon utadókötelezettek ugyanis, kik állami egyenes adó alapján rovatnak meg a három kézi napszám utadóminimum folyó árával, a törvény 25. §-ában emlitett és állami egyenes adót nem fizető utadókötelezettek közé nem sorozhatók. A szabályrendeletben érvényre emelni szándékolt eljárás helyett kivánatosabbnak tartanám, ha a behajthatlanság, vagy fizetésképtelenség esetére, a vármegye közönsége szabályrendeletileg akként intézkednék, hogy a nemleges zálogolási jegyzőkönyvek alapján kimondaná, miszerint az ily utadókötelezettek, a mennyiben munkaképesek, a terhükre rótt pénzbeli utadónak megfelelő, azzal egyenértékü természetbeni munkát tartoznak teljesiteni, melyre szükség esetén hatósági kényszer utján kötelezendők. Önként értetendő, hogy a mennyiben az illetők munkaképtelenek volnának, és a természetben teljesitendő munkának helyettes által való teljesitése sem volna eszközölhető, a terhükre rótt, de behajthatlannak bizonyult utadó törlésbe hozatala, az 1890. évi I. t.-cz. 26. §-a, valamint a hivatali elődöm által kiadott 1890. évi 21,802. sz. végrehajtási rendelet *c*) mellékletét képező utasitás 21. §-a értelmében elrendelendő.

A cselédek, ha az utadó alapját képező, az 1890. évi I. t.-cz 23. §-ában emlitett egyenes adók valamelyike terhükre közigazgatásilag előirva volna, utadóval szintén megrovandók. A cselédadót fizető gazdának a cseléddel szemben az utadóra nézve is megvan azon joga, hogy azt a cseléd béréből levonhassa.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 41,256. sz. határozata: A vármegye alispánjának felterjesztésére vonatkozólag értesitem a vármegye közönségét, hogy miután az 1890. évi I. t.-cz. 25. §-ában felsorolt mentességek, csakis az ezen szakaszban megállapitott utadó-kötelezettségre nézve állanak fenn, a törvény 25. §-a alapján megállapitandó adó alól pedig nincs felmentve, ennélfogva a cselédek is, ha az utadó alapját képező, a törvény 23. §-ában emlitett egyenes adók valamelyike terhükre közigazgatásilag előirva volna, utadóval a törvény utóbb idézett szakasza értelmében

szintén megrovandók. Megjegyzem azonban, hogy miután a cselédek után a kereseti adó az 1875. évi XXIX. t.-cz. 11. §-a értelmében a gazdára rovatik ki, ennélfogva az ezen egyenes adó alapján előirt utadó is a gazda által fizetendő. A gazdának az 1875. évi XXIX. t.-cz. 11. §-ában fenhagyott azon joga, hogy az általa fizetett adót az illető béréből levonhassa, az utadóra nézve is alkalmazást nyer.

Az utadó százalékának kiszámitása.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 50,862. sz. határozata:

A bemutatott indokolás szerint, az utadószázalék megállapitásánál, a vármegye évi szükségletének összege s az vétetett alapul, hogy ezen szükségleti összeg a vármegye területén fizetett egyenes adók összegének hány százalékát képezi; holott a 21,802/90. sz. alatt kiadott végrehajtási rendelet X. és XI. lapján foglalt utasitás értelmében, az uti adószázalék megállapitásánál mindennek előtt ki kellett volna számitani azt, hogy az 1890. évi, vagyis a folyó évi közmunkatartozás váltsági árral számitott pénzértéke, az utadó kivetésének alapul szolgáló 1890. évi, illetve a mennyiben 1890. évre még megállapitva nem volna, az előirányzatnál alapul veendő 1889. évi egyenes adónak hány százalékát képezi, s ennek alapján lett volna az utadószázalék hozzávetőleg tervezendő.

Horvát-Szlavon országi lakosok, a mennyiben magyarországi törvényhatóságok területén egyenes állami adót fizetnek, utadóval megrovandók.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 948. sz. határozata.

Utadó-felszólamlási küldöttség, törvényhatósági joggal biró városokban az 1883. évi XV. t.-cz. 12. §-ának analogiájára alakitandó.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 6072. sz. határozata

Értesitem a közigazgatási bizottságot, hogy az utadónak egyénenként történt kivetése ellen beadandó felszólalások, és időközben kérhető kiigazitások elintézésére, az 1890. évi 1. t.-cz. 23. §. alapján hivatott küldöttség, az 1883. évi XV. t.-cz. 12. §. rendelkezéseivel analog módon a városra alkalmazva alakitandó meg.

Az utadó minimum, az esetben ha a kötelezett több helyen is fizet adót, csak egyszer vethető ki. A több törvényhatóság területen adózók minden törvényhatóság területén külön-külön rovandók meg utadóval.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 185. sz. határozata:

Azon kérdésre nézve, hogy több községben utadó-kötelezettekre nézve utadójuk lerovása miként történjék, válaszom az, hogy minden egyenes adót fizetőre uti adója, az uti adó alapját a törvény 23. §-a értelmében képező összes egyenes adók után vetendő ki azon százalékkal, mely törvényszerüen megállapittatott. Ha egynél több helyen fizet az illető egyenes adót, akkor a megállapitott százalék önként érthetőleg minden helyen, az ott fizetett

egyenes adójára külö
tőre összes egyenes
vényszerü uti adó m
minimumok önként é
helyen is fizet egyen
vényhatóság területé
külön-külön, az ezen
állami adó után rova

Az utadó hibás k
idő után is kiigazitható
ség hivatalbeli kötelessé

A m. kir. keres

Azok a tévedés
mitásából erednek, a
zithatók. Ez irányba
választott felszólamlá
egybevágó rendelkez
czélzata, hogy az ut
ki. Tekintve azt, hog
állami adó szolgál, e
ban előállott változás
közben is ez alapon
a kiigazitásnak akko
vevőség észleli, mely
küldöttség határoz. I
fogva az imént vázo
hogy azok felett az
ha az utadónak nem
hanem annak leszálli
mények indokolnák,
ha azt a felszólamlás
be, az 1890. évi I. t.
sz. a. kiadott rendele
ott megjelölt korláto

Templomi alapitv
utadóval is megrovandó

A m. kir. keres

Miután az 1890
szakaszban felsorolt
utadó, százalék, vag
kivetendő, s ebből f
zett §-ban emlitett á
ennélfogva a vármeg
ingatlansága után áll
Tekintettel arra, mis
lezetteknek ezen köt

nem lehet; tekintet-
tt és az ezen sza-
ható mentességek,
adót nem fizetőkre
kötelezettség tekin-
artom összeegyez-
alispánnak adott,
rint az adótárgya-
szabályrendelet-
nek leendő bemu-
letnek alkotását
egye közönségét,
tal benyujtott s
felhozott körül-
viszonyai külö-
vagy elengedé-
ban előirt eljá-
lelet *c*) mellék-
lőtt tartásával

a végérvénye-

határozata
lbirálásával
vi I. t.-cz.
nnak alap-
megfelelő
y az emli-
om kérel-
kivetett
iigazitás-
érvénye-
23. §-nak
, hanem

a meny-

ozata:
-t az
tadó-
eleti
nlási
rgy-
ójját
és
ele-

zett ezen tartozását F. M. t.-sz—i körjegyző 1892. év végén irta át Z.-re azon indokból, mivel ez S. P. ingatlanát megvette. Ezen tényállásból s a vármegye bizottságának előidézett jelentésében felemlitett azon körülményből, hogy az S. P. terhére kirótt utadó biztositva nem volt, világosan következik, miszerint a szóban forgó utadóátirásnak jogalapja nincsen, s hogy a nevezett körjegyző törvényellenesen járt el akkor, midőn a hátralékos utadót a helyett, hogy azt kellő időben behajtotta, vagy annak kellő biztositása iránt a törvény- és szabályszerü lépéseket megtette volna, Z.-re önkényesen átirta. Miután pedig sem az igazság, sem a méltányossággal meg nem egyezik az, hogy a tényleges adóssal szemben, annak tartozása attól hajtassék be, ki véletlenül az ingatlan birtokosává lett, a helytelen nyugvó alapon felszólamlási küldöttségi határozatot fel kellett oldanom.

A tényleges katonai szolgálatot teljesitő egyén, a mennyiben egyenes állami adót fizet, utadóköteles.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 31,073. sz. határozata:

A bizottság felszólamlási küldöttségének azon határozatát, melylyel U. A.-t, a tényleges katonai szolgálatban álló Zsigmond nevü fiára, ennek egyenes állami adója után 1892. és 1893. évekre kivetett és már befizetett törvényhatósági utadóösszegnek visszatéritését czélzó felszólalásával elutasitotta — felülvizsgálat alá nem vehettem, mivel az ily felszólalási ügyekben, a felszólamlási küldöttség az 1890. évi I. t.-cz. 23. §-a értelmében végérvényesen dönt, s igy e tárgyban hozott határozatai ellen felebbezésnek helye nincsen. Az elmondottak alapján U. A.-nak a határozat ellen irányuló felebbezését elutasitom, megjegyezvén, hogy az idézett határozatot, tekintettel helyes indokaira, főfelügyeleti jogom alapján sem változtathattam meg.

A magánvállalatoknál és társulatoknál állandó fizetéssel alkalmazott egyének IV. oszt. kereseti adójuk után kivetett utadó azon törvényhatóság uti pénztárát illeti meg, a melybe az ily alkalmazottak lakhelye közigazgatásilag tartozik. Áthelyezés esetében, a már kivetett utadóösszeg, azon törvényhatósági pénztár javára számolandó el, a melyhez eddigi hivatali lakása szerint tartozott, s a melynek javára a kivetés történt, mindaddig, mig a kivetés közigazgatási éve le nem telt.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 25,656. sz. határozata:

A vármegyei közigazgatási bizottság felszólamlási küldöttségének ama határozatát, melylyel a nevezett társulati főmérnököt, a reá B.-U.-ban 1892-re kirótt törvényhatósági utadója ellen irányuló felszólamlásával elutasitotta, főfelügyeleti jogom alapján felülvizsgálván, azt ezennel megsemmisitem, s a szóban forgó utadónak törlését és a megnevezettnek a b.-u.-i utadólajstromból való kihagyását rendelem el. Az 1890. évi I. t.-cz. végrehajtása iránt 15,322/92. sz. a. kiadott utasitás II. csoport 15. § 10. pont utolsó és utolsó előtti bekezdései szerint ugyanis, a magánvállalatoknál és társulatoknál állandó fizetés mellett alkalmazott egyének IV. osztályu kereseti adója után fizetendő utadó tekintetében, a 34,157/90. számu körrendeletben foglalt határozmányok irányadók. Ezen hivatkozott körrendelet pedig akként rendelkezik, hogy a fentebb nevezett egyének utadója azon törvényhatóság uti pénztára javára fizetendő, a melynek területéhez az illetők lakhelye közigazgatásilag tartozik. Ha pedig valamely ily alkalmazott lakását évközben

más törvényhatóság területére tenné át, azon esetben a reá hivatalnok fizetése után már törvényszerüen kivetett utadóösszeg, azon törvényhatóság uti pénztára javára számolandó el, melyhez addigi hivatali lakása szerint tartozott, s a melynek javára a kivetés történt mindaddig, a mig azon közigazgatási év, melyre ez az adó kivettetett, le nem telt. A jelen esetben, mivel T. Z. 1891. év november havában tette át lakását B.-U.-ból N.-re s miután az 1891. évre kivetett utadó tartozását 2562/91. számu felszólamlási küldöttségi határozat tanusága szerint lefizette, s igy B. vármegyével szemben fennállott utadó kötelezettségének teljesen megfelelt, nevezett 1892. évben a vármegye területén IV. osztályu kereseti adója után utadóval megróható nem volt.

Törvényhatósági joggal biró városok, mint — erkölcsi testületek, — más törvényhatóságok (vármegyék) területén közigazgatásilag elöirt állami egyenes adóik után utadóval megrovandók.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 71,240. sz. határozata:

A pótadó felszólamlási küldöttség, az utadó kivetése ellen irányuló felszólamlások felett az 1890. évi I. t.-cz. 23. §-a értelmében végérvényesen dönt, s igy ily ügyekben hozott határozatai ellen felebbezésnek helye nincsen. A beadott felebbezést tehát elutasitom, megjegyezvén, hogy a felebbezett határozatot, melylyel nevezett várost a reá nem saját területén kivetett utadó törlése iránti kérelmével elutasitotta, helyes indokára való tekintettel, főfelügyeleti jogomból kifolyólag sem változtathattam meg, mert, habár a törvényhatósági joggal felruházott városok, mint erkölcsi testületek egyenes állami adójuk után esedékes utadó fizetése alól az 58,754/93. sz. a. kelt körrendeletemmel az abban részletezett okoknál fogva felmentettek is, az ekként nyert utadómentesség természetszerüleg csakis a saját területükön előirt állami adó alapján kivetett utadóra vonatkozhatik, s általánosságban nem magyarázható. Egy más törvényhatóság területén fizetett állami adó alapján esedékes utadóra, azon mentesség már csak azért sem terjedhet ki, mert a városnak, mint erkölcsi testületnek, oly helyeken levő birtokai után, — melyeken az utadó jellegével, tehát nem — mint az idézett rendeletben foglalt megokolásban is érintettem, — községi pótadó jellegével bir, — az utadót, minthogy e tekintetben az 1890. évi I. t.-cz. 23. §-a kivételt nem enged, megfizetnie kell épugy, mint bármely más utadókötelezettnek.

Magánfelek és városok között esetleg fennálló szerződések utadómentességet nem adnak, s az ily szerződésekből eredő vitás kérdések közigazgatási uton el nem dönthetők.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 86,377. sz. határozata

R. E. légszeszgyár igazgatójának ama kérelmére, hogy a gyár utadómentesitési ügyében hozott közigazgatási bizottsági határozatot, s az ezt jóváhagyó 37,289/94. számu rendeletemet hatályon kivül helyezzem, továbbá, hogy a város tanácsát a gyár ez ügybeni első beadványára hozott határozatának az igazgatósággal leendő közlésére utasitsam, a következőkről értesitem a közigazgatási bizottságot: A kérelem utóbbi részének teljesitése ellen nem foroghatván fenn akadály, felhivom a közigazgatási bizottságot, hogy a hozott határozatot nevezett részére kézbesitse, megjegyezvén, hogy felteteleztem, miszerint a határozat annak idején nevezett gyárnak kézbesitve

lett. A mi ezen határozatot illeti, fentartom most is az arra vonatkozólag 37,289/94. sz. a. kiadott rendeletem azon részét, melynek értelmében a gyár terhére 1891., 1892. és 1893. évekre kirótt utadó egy része leirandó. Fentartom továbbá az érintett rendelet azon intézkedését is, mely szerint jóváhagytam a közigazgatási bizottsági határozatnak a gyár utadókötelezettségére vonatkozó részét. Ezen jóváhagyást a közigazgatási bizottság határozatának azon helyes indokára alapitom, miszerint a szóban forgó gyár nem tartozik azon gyárak közé, a melyek az 1881. évi LXIV. t.-cz. (illetve az 1890. évi XIII. t.-cz.) határozmányai alapján állami kedvezményekben részesithetők, s ez alapon a törvényben felsorolt adók alól felmenthetők, s igy a gyár az 1890. évi I. t.-cz. 159. §-a értelmében utadómentességet nem is igényelhet, illetve közigazgatásilag előirt egyenes állami adói után, az 1890. évi I. t.-cz. 23. §-a értelmében utadóval megrovandó. A mi a határozatnak a város és a gyár között fennálló szerződés pontozataira és értelmezésére fektetett indokolását illeti, az e részben felmerülő vitás jogi kérdések eldöntése önként érthetőleg hatáskörömön kivül esik, s a gyár utadókötelezettségét csak az 1890. évi I. t.-cz.-re a szerződés határozatainak figyelmen kivül hagyásával fektetem, miután a szerződésből folyólag eredő vitás kérdések, mint a magánjog körébe vágók, közigazgatási uton el nem birálhatók.

A 300 frtot meg nem haladó fizetéssel biró tanitók, ha egyenes állami adót fizetnek, utadóval feltétlenül megrovandók. Az állami iskoláknál alkalmazottak azonban sem fizetéseik, sem nyugdijaik után utadófizetésre nem kötelezhetők.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 35,588. sz. határozata:

A 300 frtot meg nem haladó fizetéssel biró tanitókra, a mennyiben ezen fizetésük után az 1890. évi I. t.-cz. 23. §-ában felsorolt állami egyenes adók valamelyikével meg volnának róva, a törvény idézett szakasza értelmében az utadó kivetendő; mert a törvény 25. §-ában felsorolt mentességek csakis azokra alkalmazhatók, kik állami egyenes adót nem fizetnek, és állami egyenes adót nem fizető férfiakra nézve megállapitott három kézi napszám, vagy annak váltságárával volnának megróva. Egyébként felhivom (czim) figyelmét az állami tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeinek szabályozásáról szóló 1893. évi IV. t.-cz. 15. §-ára, melynek alapján az állami alkalmazottaknak jellegével biró, és állami iskoláknál alkalmazott tanitók fizetéseik és nyugdijaik után utadó fizetésére nem kötelezhetők.

A nyugdijazott katonatisztek, nyugdijaikra kivetett IV. osztályu kereset adó után utadóval feltétlenül megrovandók.

A m. kir. kereskedelemügyminiszter 1893. évi 50,675. sz. határozata:

A vármegye alispánjának felterjesztésére, melyben az 1893. évi IV. t.-cz. 15. §-ában biztositott utadómentesség mikénti alkalmazása iránt felmerült kételyeknek eloszlatását, és utbaigazitást kért, következőkben értesitem a közönséget: Az 1893. évi IV. t.-cz. 15. §-a értelmében, a fizetésre, valamint a nyugdijra és ellátásra kivetett állami adó után, a törvényhatósági, vagy községi adó, s utadó nem vethető ki, s az állami tisztviselők, altisztek és szolgák, e minőségükben, az 1890. évi. I. t.-cz. 25. §-án alapuló három kézi napszám teljesitésére, illetve megváltására sem kötelezhetők. A törvény ezen világos rendelkezése szerint, nemcsak a tényleges szolgálatban álló,

hanem a nyugdijat és ellátás élvező állami tisztviselőkre, altisztekre és szolgákra is kiterjed az idézett törvény 15. §-ában megállapitott mentesség. A nyugalmazott katonatisztek azonban, a nyugdijaikra kivetett IV. oszt. kereseti adó alapján utadóval megrovandók, mert az 1893. évi IV. t.-cz. a fegyveres erőhöz tartozó egyénekre, katonai alkalmazottakra nem vonatkozik; továbbá mert a fegyveres erőhöz tartozó tényleges szolgálatban álló személyek, ugyszintén azok családjai, a nyugállományba és rendelkezési állapotba helyezett tisztek és katonai hivatalnokok és azok családjai, továbbá a katonai ellátást élvező rokkantak, csakis az 1890. évi I. t.-cz. 25. §-ában megjelölt tartozás alól vannak felmentve, a mennyiben tehát az 1890. évi I. t.-cz. 23. §-ában felsorolt állami egyenes adók valamelyikét fizetik, ezen adó alapján utadóval szintén megrovandók. E szerint tehát az 1893. évi IV. t.-cz. életbe lépte után 1893. évi junius 2-án 30,904. sz. a. kiadott körrendelet, melyben a közönség a nyugdijas egyének IV. oszt. kereseti adója ... kivetett utadónak a nyugdijból 12 havi egyenlő részletben leendő levonására figyelmeztetve lett, jövőben is szemelőtt tartandó, mert a katonai nyugdijasok utadóval a jövőben is megrovandók.

---

c) *Utadómentességek és kedvezmények.*

Az 1868. évi XXII. t.-cz. alapján ideiglenes adómentességet élvező épületek tulajdonosai, — a mennyiben egyéb egyenes állami adót nem fizetnek, s reájok a törvény 25. §-ban foglalt határozmányok alkalmazhatók, ezen §. értelmében rovandók meg utadóval.

A m. kir. kereskedelemügyminiszter 1891. évi 32,396. sz. határozata:

Felterjesztésére értesitem, hogy a házbérjövedelmi adónak azon része, mely az 1868. évi XXII. t.-cz. 23. §-a értelmében ideiglenes adómentességet élvező épületek tulajdonosait terhelné, de mely adó az adóhivatal által elő nem iratik, csak nyilvántartatik, — utadó alapját nem képezheti. A mennyiben tehát ily háztulajdonosok az 1890. évi I. t.-cz. 23. §-ában felsorolt és az uti adó alapját képező más egyenes adóval megróva nem lennének és reájuk a törvény 25. §-ában foglalt határozmányok alkalmazhatók volnának, az esetre azokra a törvény 25. §-ában előirt három kézi napszám, vagy annak megfelelő váltság ára lesz utadó gyanánt kirovandó. Önként érthető, hogy azon esetben, ha az illetők az emlitett házbérjövedelmi adón kivül más, az utadó alapját képező egyenes állami adót fizetnének, akkor ezen egyenes adó alapján lesznek a megállapitott százalékkal, vagy minimális utadóval megrovandók.

A fő- és székvárosban, valamint a törvényhatósági joggal felruházott városokban lakó állami tisztviselők, állandó illetményeikre, illetőleg nyugdijaikra eső állami adó után községi utadóval meg nem róhatók.

A m. kir. pénzügyminiszter 1892. évi 59,558. sz. határozata:

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter urral egyetértőleg kijelentem, hogy miután az 1890. évi I. t.-cz. 23. §-a alapján fizetendő utadó az 1872

évi XXXVI. t.-cz. 19. §-a és 1886. évi XXI. t.-cz. 14. §-a értelmében községi adó természetével bir, a fővárosban és a törvényhatósági joggal felruházott városokban lakó állami tisztviselők állandó illetményeikre, illetőleg nyugdijaikra eső állami adók után az 1886. évi XXII. t.-cz. 138. §-a rendelkezésénél fogva utadóval meg nem róhatók.

Az önálló törvényhatósági joggal felruházott városokban, valamint Budapest fő- és székvárosban lakó állami tisztviselők és katonatisztek özvegyeit nyugdijaikra nézve utadómentesség meg nem illeti.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 80,381. sz. határozata:

Egyik törvényhatóság által elém terjesztett kérdés alkalmából — f. évi május hó 22-én 36,801. sz. alatt kiadott körrendeletem kapcsában, — értesitem a közönséget, hogy önálló törvényhatósági joggal felruházott városokban, valamint Budapest fő- és székvárosban lakó állami tisztviselők és katonatisztek, özvegyeit nyugdijaikra nézve utadómentesség meg nem illeti. Az utadó ugyanis az önálló törvényhatósági joggal felruházott városokban, ugyszintén Budapest fő- és székváros területén is, a községi pótadó jellegével birván, az adófizetési kötelezettség kérdése ez utóbb emlitett adónemre vonatkozó törvényes határozmányok szerint birálandó el. És minthogy ezen egyének nyugdijas özvegyeinek a községi pótadó fizetése alóli mentességét sem az 1875. évi XXIX. t.-cz. 27. §-a, sem az 1886. évi XXII. t.-cz. 138. §-a, sem pedig az 1872. évi XXXVI. t.-cz. 104. §-a nem biztositják, ugy nem adható az meg az utadóra nézve sem. Az állami tisztviselők özvegyei ezenfelül még azért sem részesithetők ebben a kedvezményben, mert azt részükre az 1893. évi IV. t.-cz. 15. §-a sem biztositotta.

A törvényhatósági tisztviselők, kezelő- és szolgaszemélyzet ezen minőségükben élvezett fizetésök után kivetett utadó alól nem mentesithetők.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 11,352. sz. határozata:

A vármegye közgyülésében hozott azon határozatát, melyben kimondotta, hogy a törvényhatósági tisztviselő, segéd-, kezelő- és szolgaszemélyzetet, a fizetésre, nyugdijra vagy ellátásra kivetett állami adó után kirótt utadó alól 1894. évi január 1-től kezdve felmenti, felülvizsgálván, azt, mint az 1890. évi I. t.-cz. 23. §-ával ellentétben álló határozatot ezennel megsemmisitem. Az 1890. évi I. t.-cz. 23. §-a utadómentességet egyáltalán nem ismer, sem pedig, a mint ez a törvény 25. §-ában történt, ilyenek megállapitására hatóságot nem jelöl meg s nem is hatalmaz fel, a miből tehát önként következik, hogy az e részbeni mentességek megállapitása vagy utadónak elengedése, miután ez a jelen esetben nem más a törvény rendelkezésének megváltoztatásánál, más módon mint törvényhozás utján nem is lehetséges. Igy történt ez az állami tisztviselők és egyéb állami alkalmazottak utadómentességének megállapitásánál az 1893. évi IV. t.-czikkben. Ezekből tehát világos, hogy a közönség fenti határozatában foglaltak megállapitásával hatáskörén tul ment, s hogy határozata a törvény rendelkezéseivel össze nem egyeztethető. Igaz ugyan, hogy 1892. évi október 20-án 58,753. sz. a. kiadott körrendeletem értelmében, az önálló törvényhatósági joggal felruházott városok területén lakó, s ott adózó törvényhatósági tisztviselők és hivatalnokok, néptanitók és közjegyzők a hivatalaik után járó jövedelmeikre nézve

utadó alól felmentettek; az az irányban történt intézkedés azonban abban találja magyarázatát, hogy az utadó az emlitett városokban községi pótadó jellegével bir, ily adó alól pedig nevezettek az 1886. évi XXII. t.-cz. 138. §-a alapján mentesek lévén, utadó fizetésére sem kötelezhetők. Ez tehát nem mentesség megállapitása, hanem csakis a törvény helyes alapon való végrehajtásának következménye.

Azon vállalkozókra, kik tartásra kincstári lovakat vettek ki, mindaddig, mig a kiadott lovak korlátlan tulajdonukba át nem mennek, az utadó-igás-minimum ki nem vethető.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 96,107/893. sz. határozata: Felmerült kérdés alkalmából, tudomás és alkalmazkodás végett értesitem a közönséget, miszerint az egyenes állami adót fizető vállalkozók, kik kincstári lovakat tartásra vettek ki, midaddig, mig ezen lovak a kiadott téritvény értelmében korlátlan tulajdonaikba át nem mentek, azaz, mig az ideiglenes használat ideje tart, oly igavonó állatok birtokosainak nem tekinthetők, a kikre az 1890. évi I. t.-cz. 23. §-a 6. kikezdése értelmében az igás-minimum kivetendő.

Törvényhatósági joggal biró városokban lakó katonatisztek állandó tiszti illetményeik után utadóval meg nem róhatók.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 36,801. sz. határozata: Felmerült eset alkalmából tudomásul s ahhoz alkalmazkodás végett értesitem a közönséget, hogy miután az önálló törvényhatósági joggal felruházott városokban, ugyszintén Budapest fő- és székváros területén is, az 1890. évi I. t.-cz. értelmében kivethető utadó községi adó jellegével bir, a községi adó alól pedig az 1886. évi XXII. t.-cz. 138. §-a szerint, a katonatisztek, honvédtisztek, hivatalaik után járó fizetéseiktől, illetőleg nyugdijaiktól községi adót nem fizetnek, ennélfogva 1892. évi október 20-án 58,753. s 1893. évi február hó 15-én 8391. sz. a. kiadott körrendeleteimnek kiterjesztéséül ezennel kijelentem, hogy a fő- és székvárosban, s a törvényhatósági joggal felruházott városokban lakó katonatisztek és honvédtisztek, állandó illetményeikre, illetőleg nyugdijaikra eső állami adó után utadóval s az 1890. évi I. t.-cz. 25. §-ában szabályozott három kézi napszámmal, vagy annak váltságárával meg nem róvhatók. Ebből eredőleg ezen egyénekre az 1891., 1892., 1893. és 1894. évekre előirt utadó leirásba hozandó, s az általuk már befizetett utadóösszegek részükre visszafizetendők. Az illetőkre nem az illetményeik vagy nyugdijaik után, hanem más czimen kivetett állami egyenes adó alapján azonban, az utadó szintén kivetendő és behajtandó. Ezen rendeletem csak az önálló törvényhatósági városokban lakó s ott adózó katonatisztek és honvédtisztekre alkalmazandó, megjegyezvén, hogy a megelőzőleg kiadott összes utasitásoknak, vagy rendeleteknek ezzel ellenkező, illetve össze nem egyeztethető határozmányai hatályukat vesztik. Jelen körrendeletem a törvényhatóság területén közhirré teendő.

2. Vasuti állomásokhoz vezető összekötő közutak.

Az előmunkálati engedély közutaknál azon hatóság részére adható meg, a mely a közut kezelésére a törvény értelmében hivatott.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 9739. sz. határozata:

A törvényhatósági közutból M. község határán kiágazólag, a vasuti állomásig létesiteni tervezett összekötő közut tárgyában tett felterjesztésére, a következőkről értesitem a bizottságot: Mult évi julius hó 3-án tartott ülésében a fenti ügyben hozott II. foku határozatát, — melylyel az ezen ügyben M. község kérvényére hozott elutasitó alispáni határozat megváltoztatása mellett, tőllem a szóban forgó közut megépitéséhez szükséges műszaki tervek előmunkálataira engedélyem megadását kérelmezi, R. E. felebbezése következtében felülvizsgálván, azt ezen felebbezés és kérvények elutasitásával indokai alapján helybenhagyom, illetve a szóban forgó közut megépitéséhez szükséges műszaki tervek előmunkálataira az engedélyt, az 1890. évi I. t.-czikk 55. §-a 3. kikezdése alapján a vármegye közönsége részére, ezennel megadom. Az előbb emlitett törvényszakasz idézett kikezdésében foglaltak alapján, a kérdéses engedély M. község helyett, a vármegye részére volt megadandó, — miután vasuti állomáshoz vezető közut létesitése forog szóban.

A vasuti hozzájáró utak kisajátitási költségei a vasutat kizárólagosan csak akkor terhelik, ha erre nézve az engedélyezési okirat, vagy a közigazgatási bejárások alkalmával keletkezett határozatok rendelkezést tartalmaznak, különben pedig az 1890. évi I. t.-cz. 29. §-a alkalmazandó.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 26,734. sz. határozata:

1. Nem helyes az idézett határozatoknak azon intézkedése, mely szerint kimondatott, hogy a kérdéses közut kiépitéséhez szükséges földterület kisajátitási költségei, valamint az összes eljárási költségek a bihari h. é. vasutak részvénytársaságát terhelik, mert az 1890. évi I. t.-cz. 23. §-a nem csak az összes épitési, kezelési és fentartási költségeket, hanem a kisajátitási költségeket is, a határozatokban megállapitott érdekeltek egyenlő arányban tartoznak viselni. A kisajátitási költségekkel külön és egészben azért nem lehet az érdekelt vasuttársaságot terhelni, mert az engedélyokirat és közigazgatási bejárás alkalmával keletkezett határozatok erre külön kötelezettséget nem tartalmaznak, ennek hiányában tehát a törvény általános rendelkezése a mérvadó. 2. Közérdekü intézkedésről lévén szó, a vasuti összekötő közutak tekintetében tartandó helyszini tárgyalások, illetve az e czélból teljesitendő utazások alkalmával felmerülendő költségek ugyanazon, tekintet alá esnek, mint az alispán egyéb hivatalos teendőiből felmerült utazási költségek; e részben tehát a törvényhatóság szervezeti szabályai és az általános évi költségvetés a szabályozó. Ugyanis, ha a szervezeti szabályok szerint az alispán utiátalánynyal bir, akkor tartozik a vasuti összekötő közutak érdekében tett utazásainak kiadásait is fedezni, ha pedig utiátalánynyal nincsen ellátva, akkor az évi költségvetésnek e czimen felvett rovatára történik az utalványozás. Azon esetben pedig, ha eme kiadásoknak honnan való fedezésére az évi költségvetésben nem lett gondoskodva, ugy ezen költségek fedezési módjának megállapitását a törvényhatósági közgyülés elé kell utal-

ıgy a vasuttársaság az el-
ık. 3. A bemutatott terve-
elem. a részletekre nézve
ellőállitandó fahid 5·0 m
tervezett 5 tartógerenda
ıdó, hogy azok közül kettő
gi joggal felruházott város,
áró ut területét nem érinti,
örtént, a törvény 29. §-a
ıez képest érintett hatá-
ıt épitési, kezelési és fen-
ısben uj törvény szerinti

ıti összekötő (hozzájáró) köz-
ı kik ezen közutak fentartásá-

évi 51,059. sz. határozata:
t az elsőfoku alispáni hatá-
az 1890. évi I. t.-cz. életbe
vasuti összekötő közutak
kik ezen közutak fentartá-
Ha tehát ezen közutak a
ık, azoknak fentartása és
ıgét képezi, s a felmerült
ni. Ha pedig ezen közuta-
községek tartották volna
azoknak fentartásáról és
meg kellett változtatnom
ó kötelezettségekre nézve
ı melyek épitése, kezelése
valamely más czimen már
ıem alkalmazhatók. hanem
ni mindaddig, mig a közut
ly vitás kérdés nem merül
t igazolná.

ı egyéb érdekeltek hiányában
eli.

évi 69,339. sz. határozata:
ı előadottakra való tekin-
ıyhatósági bizottsága által
ı részét, mely szerint az
jászladányi és szászberki
ıában létrejött egyességet
en utak kiépitési költségei
pedig a vármegyei köz-
ogy a jászladányi ut költ-

ségeit a vasut, a szászberki ut költségeit pedig a törvényhatóság fizeti ki a vállalkozónak, s hogy a teljesitett fizetések elszámolása, illetőleg kiegyenlitése mindkét ut teljes elkészülte és átvétele után fog eszközöltetni. Ellenben a határozatnak azon részét, melylyel kimondotta, hogy ezen állomási utak fentartása a helyi érdekü vasutat üzemben tartó m. kir. államvasutakat terhelendi, hatályon kivül helyezem, és az 1890. évi I. t.-cz. 29. §-a értelmében s tekintettel arra, hogy jelen esetben községek és egyéb érdekeltek nincsenek, a szóbanforgó hozzájáró utak fentartási költségeinek viselésére fele részben a vármegyét, fele részben pedig a nevezett vasuttársaságot s illetve az üzletkezelő államvasutat kötelezem.

Vasuti hozzájáró utak kiépitési és fentartási költségei tekintetében azon törvényhatóságok (községek), melyek területét a közut nem érinti, érdekelteknek nem tekinthetők.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 5882. sz. határozata:

A város közigatási bizottságának a B. nevü vasuti állomáshoz vezető ut fentartási költségeinek mikénti fedezése tárgyában hozott azon II. foku határozatát, melylyel K. város polgármesterének, ezen ügyben hozott, s a szóban forgó ut évi 14 frt 53 krban megállapitott kezelési és fentartási költségeinek hozzájárulás czimén leendő viselésére $^1/_3$ részben K. várost, $^1/_3$ részben a k—t-i h. é. vasuti társaságot és $^1/_3$ részben pedig B. községet kötelező I. foku határozatát, indokai alapján helyben hagyta, A. T. vármegye alispánjának felebbezése következtében felülvizsgálván, az 1890. évi I. t.-cz. 29. §-a alapján III-ad fokban a következőleg határozok: Mind a két alsó foku határozatot megváltoztatom s a szóban forgó hozzájáró ut kezelési és fentartási költségeihez való hozzájárulásra két egyenlő részben K. sz. kir. város közönségét és a k—t-i helyiérdekü vasuttársaságot kötelezem. Az előlidézett 10. számu jelentéséből bemutatott helyszinrajzból s a tárgyiratokból nagyon is meggyőződtem arról, hogy a szóban forgó hozzájáró ut, teljesen K. sz. kir. város területén fekszik, illetve, hogy B. község s igy A. T. vármegye területét egyáltalán nem érinti; továbbá, hogy a k—t-i vasutnak B. községben külön megálló helye van a község használatára, végül, hogy a kitérő állomás. mely a h. é. vasut és a m. kir. államvasutak által közösen használtatik, teherforgalomra berendezve nincsen; minélfogva B. községet a szóban forgó kitérő állomáshoz vezető ut tekintetében érdekeltnek nem tekinthetem. Miután pedig a tárgyiratok szerint más érdekelt nincsen, a hozzájárulási költség az általam megállapitott arány szerint volt felosztandó.

A vasuti megállóhelyekhez vezető közutak, vasuti hozzájáró közutak jellegével nem birnak s igy ezekre az 1890. évi I. t.-cz. 29. és következő §-ai nem alkalmazhatók.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 2709. sz. határozata:

Az 1890. évi I. t.-cz. 1. §-ának 3-ik pontja világosan kimondja, hogy a vasuti állomásokhoz vezető utak azok, melyek egy állomást kötnek össze a legközelebbi közuttal vagy községgel, s ezek azok, melyeknek fentartása, illetve megépitése iránt az idézett törvény határozatokat tartalmaz. A nátafalvi megállóhely még csak rakodó vagy kitérő vágánynyal sem bir, áruforgalmat nem közvetit, s tisztán a közönség fel- és leszállására szolgál, hogy az ne legyen kénytelen N. M. vagy Ö.-re menni, a miért is ezen megállóhely, mely őrháznál van, vasuti állomásnak egyáltalán nem nevez-

ármikor beszüntethető. Mind-
em kellett. Egyuttal elrende-
állomáshoz vezető, de a tör-
tkozó határozatok szerint tör-
itandó jellegéhez képest lesz

alis) közutak.

az elnöki tisztet a szolgálatban

894. évi 15,736. sz. határozata:
kelt felterjesztésére értesitem
19. §-ának rendelkezése, mely
több főszolgabiró venne részt,
jelölendő ki, a ki régebben
nőségben, vagyis mint főszolga-
ak.

polgármester is lehet. A községek
átkelési szakaszt nem képeznek,

893. évi 11,617. sz. határozata:
tésére értesitem a vármegye
és következő §-ai, melyekben
fentartása és kezelése iránt
sokra is alkalmazandók, miután
-cz. 1. fejezet 1. §-a értelmé-
ők, melyek ezen törvény 63.
890. évi I. t.-cz. 44. §-a utolsó
intézkedik. E szerint tehát az
alakitására vonatkozó rendel-
rjeszkednek, és ezen városok,
dók, mint a kis- és nagy köz-
tanácsu város külön hatósági
, mint a szolgabirói járás és
mint ilyen uti-bizottsági elnök
rendezett tanácsu városok és
ő) közutak közé sorozandók-e?
pitására, hogy valamely közut
keinek szolgálván, a községi
agy sem, az 1890. évi I. t.-cz.
pviselő-testület illetékes, mely-
a pedig a közigazgatási bizott-
nyesen dönt. Ebből következik,

hogy a felvetett kérdés általános elvi kijelentésselmeg nem nem oldható. Szükségesnek tartom egyuttal a közönséget minden félreértés kikerülése végett arra figyelmeztetni, hogy a hivatali elődöm által m. é. julius hó 11-én 45,380. sz. a. kiadott végrehajtási rendelet, harmadik csoport II. fejezet 1. §-ának második bekezdésében foglalt azon rendelkezés, mely szerint a város belterületén átvonuló utczák és közterek, ha csak valamely közutnak átkelési szakaszát nem képezik, a város közköltségvetésének terhére tartandók fenn, csakis az önálló törvényhatósági joggal felruházott városokra vonatkozik, mint az idézett §-nak első bekezdésében foglalt rendelkezéséből is kitünik. Ezen rendelkezés tehát nem szolgálhat indokul arra nézve, hogy valamely utcza vagy tér rendezett tanácsu városban, nagy- és kisközségben a községi (közdülő) közutak hálózatába fel ne vétessék, vagy a községi (közdülő) közutak hálózatából kihagyassék.

Azon nagybirtokosok, a kik belterjesebb gazdálkodással, erdei termeléssel vagy mezőgazdálkodással kapcsolatos gyárüzemmel birnak, a községi közlekedési közutak kiépitéséhez és fentartásához, mint külön érdekeltek bevonandók.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 40,930. sz. határozata:

A Sz. községi közlekedési közut kiépitési, fentartási és kezelési költségeihez való hozzájárulás arányának megállapitása ügyében tett fölterjesztésére vonatkozólag következőkről értesitem a közigazgatási bizottságot: Az 1890. I. t.-cz. 36. §-a a községi közlekedési közutnak épitése és föntartása kérdésében, az érdekeltség és hozzájárulás arányára nézve hozott határozat hozzám csak akkor felebbezhető, ha a közigazgatási bizottság határozata az alispánétól eltér. Jelen esetben panaszlóra nézve a határozatok egybehangzók levén, a benyujtott panaszt fokozatos felebbezés alakjában felülvizsgálat alá nem vehettem. Főfelügyeleti jogom szempontjából azonban, a felterjesztett panaszt vizsgálat tárgyává tettem, és a sérelmesnek állitott intézkedéseket egybevetettem a rendelkezésemre álló adatokkal, a vármegye alispánjának pótló jelentésében felhozott körülményekkel, s azokkal a méltányolást érdemlő szempontokkal, a melyek az ottani helyi viszonyokból következnek. Mindezekből arra az eredményre jutottam, hogy nem forog fenn elegendő ok arra, miszerint a főfelügyeleti jogomnál fogva panaszolt határozatokat megsemmisitsem, avagy eltérő rendelkezéseket tegyek. A panaszló ugyanis lényegében két okot emel ki, melyek miatt a határozatokat magára nézve sérelmeseknek tartja, és pedig *a)* azért, mivel mint községbeli birtokos és mint külön érdekelt külön-külön vonasson be az érdekeltségbe, tehát kétszeresen lett hozzájárulással megterhelve, *b)* azért, mivel nézete szerint a mezőgazdasággal foglalkozó nem tekinthető külön érdekeltnek, kit a közut fokozottabb használásáért külön hozzájárulás terhel. Ámde a törvény a felhozott okok egyikét sem támogatja, mert a törvényben kifejezett gyüjtő fogalom alá esnek nemcsak a kereskedelmi és iparvállalatok, hanem azok a nagybirtokosok is, a kik belterjesebb gazdálkodás, akár erdei termelés vagy mezőgazdasággal kapcsolatos gyárüzem, — milyen a szeszgyártás — következtében a közutat fokozottabb mérvben veszik igénybe. A felterjesztésben felsorolt adatok azonban azt is igazolják, hogy a panaszló mint ottani nagybirtokos és szeszgyáros, joggal tekinthető ilyen külön és nagyobb érdekeltnek. Igaz ugyan, hogy a törvény rendeli, miszerint a hozzájárulási arány megállapitásánál mindig számitásba veendő az a tehertöbblet, a melyet a külön érdekeltek a községi kivetés alapján fizetni kötelesek. Ámde a

szlóra nézve megtörtént, mert a községi
okozottabb használat egyenértékét. Nem
gy a gyakorlat az alsóbbfoku határo-
ja minden részletében igazolni, mind-
em érezhetem magamat arra indittatva,
yi viszonyok közvetlen ismeretére ala-
, mielőtt a gyakorlat a jogtalanságot
habár a közuti terhek vizsgálásánál
ndők, a felterjesztésben vázolt nehéz
ıak annak a mérlegelésére is, hogy
nagyobb előnyt a panaszló nagy-
ıyokkal küzdő szegénysorsu lakos-
zszal megtámadott alsófoku hatá-
kijelentéssel, hogy e határozatok
hozzájárulás aránya a viszonyok
mértékben állapittassék meg.

a viczinális utnak tényleg történő
. Az érdekeltség és hozzájárulási
ató és helyesbithető.

94. évi 30,655. sz. határozata:
gyában hozott azon II. foku
kiépitéséhez az érdekeltek
itotta, P. G. panasza követ-
lvizsgálván, azt az elsőfoku
az eljárt elsőfoku hatóságot
hajtása iránt 45,380/92. sz.
§-ában foglalt határozmá-
tárgyalás megtartására, s
a utasitom. A bemutatott
lap nélkül lett az érde-
bbá az egyes külön érde-
egállapitásának alapjául
leendő igénybevétele,
való használata véte-
tben áll. Az 1891. évi
en kivül más nagyobb
latok stb. — az érde-
§-a eléggé világosan
tja alatt felsoroltak)
igénybevétele alap-
kötelezhetők hozzá-
l az utnak rendes
hozzájárulási ösz-
esetben panaszló
levő 63 holdnyi
zóban forgó utat
a tárgyiratokból
génybe, s igy a
zott azon indok,

hogy nevezett 50 év mulva fogja az utnak nagyobb hasznát venni, s hogy akkor csak csekély fentartási költség fedezéséhez lesz hozzájárulásra kötelezhető, ez alkalommal figyelembe vehető körülményt egyáltalában nem képez, mivel a törvény a nagyobb érdekeltek bevonását a közutnak ténylegesen történő fokozottabb mérvü igénybevételétől teszi függővé, továbbá mivel a törvény egyáltalában nem akadályozza azt, hogy az érdekeltség és hozzájárulási arány a változott körülményekhez és helyi viszonyokhoz képest módosittassék vagy helyesbbittessék.

Községi közlekedési közutak fentartásához a m. kir. államvasutak érdekeltség czimén be nem vonhatók. Az önként vállalt hozzájárulási kötelezettséget a törvény rendelkezése nem érinti.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 56,918. sz. határozata: A vármegye közig. bizottságának a t. községi közlekedési közut kiépitése és fentartása tárgyában hozott azon másodfoku határozatát, mely szerint az ezen ügyben hozott elsőfoku alispáni határozatot oly módositással hagyta helyben, hogy a megállapitott hozzájárulási összegek nem 4 fél évi, hanem 4 évi előleges részletekben lesznek megfizetendők, s hogy a törvényhatóság ezen közutak kiépitéséhez 4 éven át 500—500 frttal, azaz összesen 2000 frttal lesz köteles hozzájárulni, a m. kir. államvasutak igazgatósága, továbbá némely hozzájárulásra kötelezett birtokos részéről közbevetett felebbezések folytán felülvizsgálván, ennek eredményéhez képest következőleg határozok: Mind a két alsófoku határozatot feloldom, az eljárt elsőfoku hatóságot az 1890. évi I. t.-cz. 36. §-ában s ezen törvény végrehajtása iránt 1892. évi 45,380. sz. a. kiadott utasitás III. csoport, I. fej. 5. §-ában foglalt határozmányok szemelőtt tartása mellett, ujabb helyszini tárgyalás megtartására, s az eredményhez képest ujabb határozathozatalra utasitom. Feloldanom kellett az idézett határozatokat az alábbi okokból. 1. Mind a két községi közlekedési közut a szomszéd vármegye területét is érinti, s igy a kiegészités és fentartás kérdésében az 1890. évi I. t.-cz. 36. §-a értelmében, ezen vármegye alispánjával illetve közigazgatási bizottságával egyetértőleg lettek volna a határozatok meghozandók, vagy, a mennyiben eziránt megállapodás létre nem jöhetett, a határozat hozatalára illetékes hatóság kijelölése tőlem lett volna kérelmezendő. A tárgyiratok között ugyan van nyoma annak, hogy az érdekelt vármegye alispánja ez ügyben megkerestetett, de hogy vele a tervezett utak ügyében végleges megállapodás jött volna létre, az a tárgyiratokból ki nem vehető, sőt mivel a nevezett vármegye alispánja az alispáni határozat ellen felebbezést adott be, az érintett megállapodás létre jöttét kizártnak kell tekintenem. 2. Az 1890. évi I. t.-cz. végrehajtása iránt 1892. évi 45,380. sz. a. kiadott utasitás I. fej. 5. §-ában foglalt, s jelen ügyben is követendő eljárást szabályozó határozmányok, ugy a helyszini tárgyalásnál, mint a határozatok meghozatalánál figyelembe nem vétettek. Az egyes külön érdekeltek érdekeltségének hozzájárulása megállapitásánal ugyanis a szóban forgó utak teljes mérvbeni igénybevétele, nem pedig a közutaknak a rendesnél fokozottabb mérvben való használata vétetett alapul. Ezenkivül bevonattak s hozzájárulásra kötelezettek a m. kir. államvasutak is, — noha 1894. évi 36,305. sz. a. kiadott rendeletemben világosan kijelentettem, hogy a m. kir. államvasutak az 1890. évi I. t.-cz. 36. §-ában emlitett kereskedelmi vagy ipari vállalatnak nem tekinthetők, s ezen czimen az érdekeltségbe be nem vonhatók. A törvény azon rendelkezése ugyanis,

hogy a községeken kivül más nagyobb érdekeltek, — milyenek a kereskedelmi- és ipar vállalatok — stb. az érdekeltségbe bevonandók, a többször hivatkozott utasitás idézett §-a szerint akként alkalmazandó, hogy a külön érdekeltek (a 6 pontban fel van sorolva, hogy a külön érdekeltek kik lehetnek) csakis a közutak a rendesnél fokozottabb mérvben való igénybevétele alapján s ehhez arányban vonhatók be az érdekeltségbe, s kötelezhetők hozzájárulásra; ez különben méltányos és igazságos is, mivel az utnak rendes használatáért a községi adófizetők a községre kivetett hozzájárulási összegben bizonyos arányban már szerepelnek is. Az adott esetben tehát sem az államvasutak, sem pedig azon egyének, kiknek birtoka a 20 holdat meghaladja, a mennyiben az utóbbiak a fenti 6 pontban megjelölt kereskedelmi vagy iparvállalattal nem birnak, hozzájárulásra kötelezhetők nem voltak. Végül megemlitem, hogy az önként vállalt hozzájárulási kötelezettségeket jelen rendeletem nem érinti.

Teljesen uj csatornán épitett hidra az 1881. évi 20,818. sz. a. kiadott közmunka- és közokt. miniszteri rendelet nem alkalmazható.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 80,351. sz. határozata:
A vármegye közigazgatási bizottságának határozatát, mely szerint, a folyóvizszabályozó társulat által Nyiregyháza r. t. város határában, a Nyiregyháza h.-dorog-nánási községi közlekedési közuton épitett hidat a társulattól átvenni, s az 1881. évi szeptember hó 7-én 20,818. sz. a. kiadott közmunka- és közlek. miniszteri rendelet értelmében jövőben fentartás végett Nyiregyháza r. t. városnak átadni rendeli, — az utóbb nevezett város fellebbezése következtében felülvizsgálván, azt feloldom és az 1890. évi I. t.-cz VII. fejezetében foglaltak szem előtt tartásával ujabb határozat hozatalát rendelem el. Tekintettel ugyanis arra, hogy a tárgyalási iratok szerint szóban forgó hid az 1887-ben tervezett társulati pótcsatornázási munkálatok keretébe tartozik, a jelen esetben oly hid fentartásáról van szó, a mely egy teljesen ujonnan létesitett csatornán lett felépitve, melynek helyén hid azelőtt nem volt, ennélfogva ezen hidra nézve a határozatban érintett közmunka- és közlekedésügyi miniszteri rendelet határozmányai egyáltalán nem alkalmazhatók. Azon körülmény, hogy N. város a bemutatott szerződés értelmében 26 hid épitésére és fentartására van kötelezve, holott tényleg csak 25 hidat épitett s tartott fenn eddig, egymagában nem elegendő jogalap arra, hogy a város előzetes meghallgatás nélkül a szóban forgó hid fentartására is köteleztessék, hanem az 1885. évi XXIII. t.-cz. 63. §-a rendelkezésének figyelembevételével szükséges, hogy az érdekeltek az 1890. évi I. t.-cz. 63. §-ának rendelkezéséhez képest meghallgattassanak, s a mennyiben egyezség létre nem jönne, a kérdés felett az idézett törvények szerint elsőfokon a törvényhatóság első tisztviselője hozzon határozatot.

Községi közlekedési utakon épitett hidaknál első sorban az döntendő el, hogy a fentartási kötelezettség, mely községeket terhel s ha ez tisztáztatott, s az érdekeltség a hidépités és fentartás által érintett vizi érdekek bevonását is szándékolja, a bevonás az 1885. évi XXIII. t.-cz. értelmében eszközlendő.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 28,366. sz. határozata:
A p—i hid épitési költségeinek fedezése érdekében, a költségvetési

arány megállapitása iránt 1892. évi 10,477. sz. a. az alispán által első fokon hozott, és a bizottság által 1892. évi 2367/1062. sz. a. másodfokon jóváhagyott határozatokat, az érdekelt községek által közbevetett felebbezések következtében felülvizsgálván, a földmivelésügyi miniszter urral egyetértőleg következőleg határozok: Az alispáni határozatnak azon részét, melylyel a T. folyó 18. számu átmetszésén épitendő hid terveit megállapitotta, és annak 14,720 forint 21 kr. költséggel megépitését engedélyezte: tekintettel arra, hogy a szóban forgó hid a vármegye főispánjának mult évi julius hó 12-én 2822. szám alatt kelt jelentése szerint, a törvényhatóság közuti alapjából előlegezett költséggel fel is épült, érintetlenül hagyom. Mindkét határozatban a költségvetés kérdésére kimondatott, hogy *a*) a T. s—b—a völgyi vizszabályozó társulat a költségek fedezéséhez az önként felajánlott 2000 forinttal köteles hozzájárulni, és hogy a társulat, vagy annak jogutódja ugy ezen, mint a T—s folyó 18. számu átmetszésén a jövőben netán létesitendő hid épitéséhez és fentartásához való minden egyéb hozzájárulástól mindenkorra felmentetik, továbbá, hogy *b*) a fenti összegen felül maradó költségek fedezéséhez a vármegye törvényhatósága 20%-al, P—c község 40%-al és ezenkivül több — állitólag érdekelt — községek a határozatban feltüntetett arány szerint tartoznak hozzájárulni. A határozatoknak ezen utóbb emlitett rendelkezését, feloldom és elrendelem, hogy az érdekeltség és költségviselés aránya, ujabb tárgyalás eredménye alapján, az érdekelt községek közlekedési és egyéb helyi viszonyainak kellő mérlegelése mellett, az 1890. évi I. t.-cz. 63. §-a értelmében ujabb határozattal állapittassék meg, megjegyezvén, hogy a vizszabályozási társulat hozzájárulási kötelezettsége, és a hozzájárulás az 1885. évi XXIII. t.-czikkben lefektetett elvek és az ott előirt eljárás szerint, külön határozatban állapitandó meg. Feloldandók voltak a határozatok azért, mert a nevezett vizszabályozási társulat által önkéntesen megajánlott hozzájárulás, a többi érdekeltek által méltányosnak nem találtatván, az érdekeltségnek és a hozzájárulási arány mérvének a törvényes határozmányok figyelembe vételével ujból való megállapitása vált szükségessé.

---

4. Községi (közdülő) közutak.

Az uttörvénynek a községi közmunkára vonatkozó intézkedéseit az 50. §-ban előirt szabályrendeletnek hiánya nem érinti.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891 évi 13,191. sz. határozata:

Értesitem a közig. bizottságot, hogy a W. A. nagybirtokos által, a reá kivetett községi közmunka mérvének megállapitása tárgyában, a bizottságnak harmadfokban hozott határozata ellen beadott rendkivüli felülvizsgálati kérvényét, az 1890. évi I. t.-cz. 50. §-ának, a felebbviteli hatóságokra vonatkozó rendelkezésével szemben felülvizsgálat alá nem vehettem; főfelügyeteti jogomnál fogva pedig nem találtam okot eltérő intézkedésre, mert az 1890. évi I. t.-cz. 1890. évi május 1-én életbe lépvén, a törvénynek a községi közmunkára vonatkozó intézkedései is érvénynyel birnak, azoknak alkalmazását tehát az 50. §-ban előirt szabályrendelet meg nem alkotása fel nem függeszti, megalkotása csupán kiegésziti; a kötelezetség mérvére sem találtam jogsérelmet, a mennyiben az összes állatok igavonó rendeltetését a felterjesztett hivatalos adatok igazolják.

A tehénfogatok a községi közmunka tartozás kirovásánál fél fogatul elfogadhatók.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 72,705. sz. határozata

A törvényhatósági bizottságnak azon határozatát, melyben kimondotta, hogy a tehénfogatok a községi közmunka kötelezettség lerovása tekintetében csakis fél fogatoknak tekintendők, és egy tehénfogat után az egy igás fogatra eső munkának csakis fele része szabható ki, s ehhez képest egy tehénfogat egyes fogatnak irandó össze, indokainál fogva, s tekintettel arra, hogy ezen határozat ellen felebbezés beadva nem lett, ezennel jóváhagyom.

A községi közmunkaváltság összege, a községi közlekedési közutak (viczinális) fentartási és kiépitési költségeihez készpénzben teljesitendő hozzájárulásra nem forditható.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 71,170. sz. határozata:

A községi közmunka összeirása, megváltása, a váltságösszeg behajtása, felhasználása tárgyában alkotott szabályrendeletet átvizsgálván, azt a 14. §. második bekezdésének törlésével ezennel jóváhagyom. Az idézett §-nak második bekezdésében foglalt azon határozmányok, melyek szerint a viczinális ut fentartási költségei egészben vagy részben a községi közmunka váltsági összeg átengedése által fedeztetnének, az 1890. évi I. t.-czikkel ellentétben állanak, mivel egyrészt a törvény 48. §-a a közmunkaváltság összegét a községi (közdülő) közutak épitésére, kezelésére és fentartására rendeli, másrészt pedig a 37. §-a határozottan kimondja, hogy a községi közlekedési közutak épitéséhez, kezeléséhez és fentartásához a község által készpénzben teljesitendő hozzájárulási összegről a községnek évi költségelőirányzatában kell gondoskodnia; ha pedig az ily hozzájárulás fedezéséről évközben kellene intézkednie és ez a költségvetésben előrelátott bevételekből nem telnék, községi pótlékot vet ki. Önként érthetőleg érvényben marad az 1890. évi I. t.-cz. 37. §-ának azon rendelkezése, mely szerint a természetben teljesitendő hozzájárulás lerovására, betudás mellett községi közmunkaerő forditandó.

Ha a közmunkaköteles egyén igavonóit más községben is használja, s azon körülmény, hogy az igavonókat állandóan hol tartja, kétséges, — községi közmunkával csakis lakóhelyén rovandó meg.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 91,278. sz. határozata:

A vármegye közigazgazgatási bizottságának határozatát, mely szerint B. M. és társai, a vármegye alispánja által hozott határozat megváltoztatásával a rájuk kivetendő összes közmunkatartozásnak, illetve a tartozás megváltási összegének, felerészben M. B., fele részben pedig B. községben leendő leszolgálására, illetve befizetésére köteleztettek, M. B. község elöljáróságának közbetett felebbezése következtében főfelügyeleti jogom alapján felülvizsgálat alá vevén, azt ezennel feloldom és a vármegye alispánjának határozatát, mely szerint a fentnevezett, igavonó jószágai után Békésben előirt közmunkatartozása töröltetni rendeltetik, helybenhagyom. A közmunkatartozás kirovásánál ugyanis első sorban mérvadó azon körülmény, hogy az illető kötelezettek igavonóikat hol tartják állandóan; a midőn pedig ezen körülmény — miként jelen esetben — kétséget kizáró módon nem állapitható

meg, az 1890. évi I. t.-cz. 49. §-ának azon rendelkezése, hogy «községi munkára a község minden lakosa köteles», olyképen alkalmazandó, miszerint a közmunka tartozás ott irandó össze s ott vetendő ki, a hol a kötelezetteknek állandó lakásuk van.

A községi közmunkaváltság összege a helyi érdekü vasutak segélyezésére nem forditható.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 243. sz határozata:

U. város képviselő testületének hozott határozatától, mely szerint kimondatott, hogy a tervezett helyi érdekü vasut segélyezésére felajánlott 15,000 forintnyi összeg valamely pénzintézettől veendő kölcsön, s annak törlesztési részletei és kamatai a községi közmunkaváltság megfelelő hányada által lesznek törlesztendők; továbbá a vármegye törvényhatóságának határozatától is, mely az előbb idézett képviselőtestületi határozatot oly feltétellel hagyta jóvá, hogy a városi községi közmunka értékének legfeljebb egy harmada forditható a felveendő 15,000 frtnyi kölcsönösszeg után járó kamatok és törlesztési részletek fedezésére, jóváhagyásomat megtagadom. Az 1890. évi I. t.-cz. ugyanis 37. és 48. §-aiban határozottan intézkedik aziránt, hogy a községi közmunkaerő, annak válságösszege mily czélokra használandó fel, s ugy ezen, mint az 1886. évi XXII. t.-cz. 130. §-ában foglalt határozatok folytán a községi közmunkaerőnek, illetve a válságösszegnek a községi helyi érdekü vasut részére állandó lekötése meg nem engedhető. Ugyanez következik az 1888. évi IV. t.-cz. határozataiból is, mert a 7. §. szerint a községek a községi jövedelmeik, illetőleg vagyonuk terhére, vagy végül községi adó kivetése utján segélyezhetik a helyi érdekü vasutakat, továbbá a községek ebbeli elvállalt kötelezettségeik teljesithetése czéljából, emlitett jövedelmeik illetve alapjaik lekötésével hosszabb lejáratu kölcsönöket köthetnek, de az nincs megengedve, hogy ily czélokra községi közmunka erejüknek váltságösszegét leköthessék. Ehhez képest felhivom a közönséget, hogy Ungvár város közönségét utasitsa, miszerint a hozzájárulás, illetve segélyezés mikénti fedezésére nézve ujabb határozatot hozzon, s a mennyiben a felajánlott segélyösszeg beszerzését kölcsön utján szándékoznék eszközölni, a kölcsön feltételeinek elbirálása végett a kölcsönről kiállitandó kötelezvényt, illetve annak tervezetét a közönségnek ezen tárgyban hozott határozatával együtt, ugyancsak a közönség utján terjeszsze elém. A felterjesztés mellékleteinek visszaküldése mellett megjegyzem egyuttal, miszerint nem tennék észrevételt az ellen, ha a város azon községi erőt, mely törvényszerü rendeltetésére fel nem használható, esetről-esetre és évről-évre azon természetbeli munkálatok teljesitésére forditja, melyet a város, a helyiérdekü vasutak segélyezésére az 1888. évi IV. t.-cz. 7. §-a értelmében nyujtani kiván.

Közérdekü ügyben (hidfentartás kötött egyezség magánjogi jelleggel felruházott szerződéseknek nem tekinthetők.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 67,948. sz. határozata:

A J. község határában épitett «Rimoczai» hid költségeihez való hozzájárulás tárgyában, a közigazgatási bizottság harmadfoku határozatát, melylyel a II-od foku határozat jóváhagyása mellett J. község volt urbéres gaz-

dáit, az 1876. évi szeptember hó 3-án létrejött egyezség értelmében, a szóban forgó hid épitése körül felmerülő költség $^1/_3$ részének viselésére kötelezte, s a r.-sz—i járási főszolgabirót a J. községből F. felé vezető utvonalnak osztályozására, s annak s a rajtalevő műtárgyak fentartásának tárgyában 84056/92. sz. a. kiadott rendeletem alapján saját hatáskörében leendő intézkedésre utasitotta. B. I. és társai felülvizsgálati kérvénye következtében a m. kir. belügyminiszter urral egyetértőleg felülvizgálván, ez ügyben következőleg határozok: Az idézett harmadfoku határozat azon részének, mely szerint a főszolgabiró 84056/92. számu rendeletem alapján a j—i és f—i utvonal osztályozására, s ennek, valamint a rajtalevő műtárgyak fentartása iránti intézkedések megtételére utasitva lett, érintetlenül hagyása mellett, ugy a szóban forgó, mint a többi alsóbb foku határozatokat az első eljárással együtt megsemmisitem, s a nevezett főszolgabirót, a már hivatkozott 84056/92. sz. a. kiadott rendeletem végrehajtására utasitom. Érintetlenül kellett hagynom a határozat idézett részét s meg kellett semmisitenem egyéb részeiben azért, mivel a hidépitési, tehát közérdekü ügyben korábban történt egyezkedések magánjogi jelleggel felruházott szerződésnek nem tekinthetők, továbbá mivel az ezen ügyben hozott összes határozatok jóval az 1890. évi I. t.-cz. életbeléptetése után hozattak, minélfogva a kérdés megoldásánál ezen törvény határozmányai lettek volna követendők, még pedig annál inkább, minthogy éppen a jelen ügyre vonatkozólag a követendő irányelveket a II. és III-ad foku határozatok meghozatalát megelőzőleg a többször hivatkozott rendeletemben már jeleztem volt.

---

5. Kompok és révek.

A szabad révfentartási,illetve komp felállitási jog, a mint egyeseknek külön-külön jogát képezi, — ha egyébként a törvényes feltétel fenforog — jogát képezi az egyeseknek az esetre is, ha a kompot összeállva létesitik, s azt a kérvényben megengedett czélból együttesen használják.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 29,843. sz. határozata: Nincs észrevételem az ellen s érintetlenül hagyom nevezettek azon jogát, hogy a sajátjukat képező kompon, a törvényes feltételek betartása mellett, önmaguk közlekedhessenek, azokon szolgálatban álló embereket, barmokat és terményeket, de csak is sajátjukat, dijnélkül szállithassák. A menynyinben azonban a fenti kérelem azt czélozza, hogy nevezettek, mint komptársaság jelenlegi szervezetükben továbbra is fennállhassanak, illetve, hogy bizonyos évi dijat fizető részvényeseiket továbbra is szabadon szállithassák, ugy a kérelmet az alispáni felterjesztésben hozott indokok alapján is elutasitom s a komphasználatnak ezen érintett módját meg nem engedem Félreértések elkerülése végett s nehogy a törvény illető szakaszai akként értelmeztessenek, mintha azok alapján közös komphasználat fentartható nem lenne, megjegyzem, hogy a szabad révtartási, illetve kompfelállitási jog, a mint egyeseknek külön-külön jogát képezi, — ugy, ha egyébként a törvényes feltétel fenforog — jogát képezi az egyeseknek az esetre is, ha a kompot összeállva létesitik, s a törvényben megengedett czélból azt együttesen használják.

A rév tulajdonjoga iránt felmerülhető vitás kérdés, a kompnak, mint vizimünek engedélyezését nem érinti.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 53,290. sz. határozata: A közigazgatási bizottságnak másodfoku határozatát megsemmisitve, a város polgármesterének mult évi julius havában hozott elsőfoku határozatát megváltoztatom és a kir. kincstár képviselete által bejelentett kompnak, mint viziműnek fennállását igazoltnak jelentem ki, és annak a vizi könyvbe való bejegyeztetését avval a kijelentéssel rendelem el, hogy a kir. kincstár és P. város között, a tulajdon és birtok szempontjából felmerült vitás kérdést jelen határozatom nem érinti, s annak eldöntését a biróság elé tartozónak nyilvánitom. Indokok: Az 1885. évi XXIII. t.-cz. 190. §-a s annak életbeléptetése tárgyában 1885. évben 45,689. sz. alatt kiadott rendelet 88. §-a értelmében, a törvényhatóság első tisztviselőjének határozata ellen közvetlenül az illetékes miniszterhez kell folyamodni, ennélfogva a közigazgatási bizottság nem volt illetékes a polgármesternek elsőfoku határozatát felülvizsgálni. A kir. kincstár képviseletének azon kérelme, hogy a szóban forgó komp, mint vizi mű jogosan fennállónak mondassék ki és a vizi könyvbe bevezettessék, indokolt, mert kétségbe nem vonható tény, hogy a szóban forgó komp a bejelentést megelőző 20 év óta háboritatlanul fennáll, miért is a kérelem az 1885. XXIII. t.-cz. 189. §-a és az 1890. évi I. t.-cz. 80. §-ának megfelelően teljesitendő. Másfelől a rév tulajdona iránt felmerült vitás kérdést a jelen közigazgatási intézkedés nem érintheti. Önként értendő, hogy a vizi jogositvány kérdése a vámszedési jogot sem érinti.

A gyalogrévek is törvényszerü engedélyezés alá esnek.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 78,840. sz. határozata: Értesitem a törvényhatóságot, hogy L. község által a K. folyón fenntartott időleges gyalogrévre nézve, az 1890. évi I. t.-cz. VIII. fejezetében előirt törvényszerü engedélyezési eljárás foganatositandó; mert a község beadványa szerint a szóban forgó, a község tulajdonát képező gyalogrév a község lakosainak forgalmát közvetiti, és mint ilyen közhasználatra szolgáló vizi műnek tekintendő; melyre nézve a törvényben előirt közforgalmi és közbiztosági intézkedések feltétlenül alkalmazandók.

A vizjogi igazolásnak, illetve engedélyezésnek a vámigazolási eljárást és határozatot meg kell előznie.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 85,554. sz. határozata: Utalással hivatali elődömnek 1891. évi 46,679. szám alatt a törvényhatóságok első tisztviselőihez intézett körrendeletére felhivom, a törvényhatóságot, hogy a mennyiben a vármegye területén fennálló révek, mint viziművek, a fennebb idézett törvény VIII. fejezete értelmében a törvényszabta határidő alatt igazolva, vagy ugyanazon törvény alapján engedélyezve nem lettek volna, azoknak most már az 1890. évi I. t.-cz. 70. és következő §-ai értelmében leendő engedélyezése iránt, a törvényszerü eljárás meginditandó, s az illetékes hatóságok által az engedélyezés kérdésében határozat hozandó. Azon felvetett kérdésre, hogy a vizhasználati jogositvány szempontjából leendő igazolási eljárás, a vámszedési jogositvány igazolása iránti eljárásnak befejezéséig elhalasztható volna-e? értesitem, hogy miután

a vámtárgynak, mint vizimünek igazolása, illetve engedélyezése iránti eljárásnak a természetes sorrend szerint is meg kell előznie a vizimű, illetve vámtárgy használata fejében gyakorolt vámszedési jognak igazolása iránt az 1890. évi I. t.-cz. 92. §-értelmében foganatositandó eljárást, ennélfogva meg nem engedhető az, hogy a vizimüvek igazolása, illetve engedélyezése iránti eljárás a vámigazolási eljárás befejeztéig elhalasztassék. Előbb ugyanis engedélyezve, vagy törvényszerüleg igazolva kell lenni azon vizimünek, vizhasználatnak, a melynek használata, igénybe vétele czimén a vámszedés gyakoroltatik.

Annak kötelező megállapitása, hogy valamely komp megállapitott dijszabályzat szerint tartozik szállitani, a komp engedély-okmányában helyet nem nyerhet.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 61,888. sz. határozata:

A vármegye alispánjának a Temesfolyón A. község által fenntartott komp engedélyezése ügyében hozott határozatát, valamint az ezt helybenhagyó közig. bizottsági határozatot, a község elöljáróságának felebbezése következtében felülvizsgáltam, mihez képest azokat feloldom s a következőket rendelem el:

1. Az érdekelt község meghallgatása, és a tulajdonjog igazolására vonatkozó okmányoknak bekivánása mellett deritse fel azon körülményt, hogy a kérdéses komp a községnek kizárólag saját területén szándékoltatik-e felállittatni, illetve, hogy a komp kikötő helyéül használt partrészletek, valamint a komphoz vezető utak a nevezett községnek kizárólagos tulajdonát képezik-e ?

2. Felderitendő azon körülmény is, hogy mire alapitja F. község a szóban forgó komp igénybevételének megengedésére irányuló igényét. Ezen ténykörülmények felderitése és annak eredménye alapján ujabb határozat lesz hozandó, megjegyezvén, hogy annak kötelező megállapitása, miszerint a komp tartozik minden személyt, fuvart, állatot és eszközöket hatóságilag megállapitott dijszabályzat szerint átszállitani, az 1885. évi XXIII. t.-cz. alapján gyakorolt vizi jogositvány igazolása, illetve engedélyezése tárgyában határozat hozatalára illetékes hatóságnak hatáskörén kivül esik, s ezen feltételnek kikötése az engedélyokiratban helyt nem nyerhet. Ezen intézkedés ugyanis egyértelmü volna a vámszedési jognak engedélyezésével, ezt pedig a közutakról és vámokról szóló 1890. évi I. t.-cz. 81. §-a értelmében csakis én vagyok feljogositva, a törvényben előirt feltételek alatt s eljárás mellett engedélyezni. A határozatoknak feloldását az ügynek fennebb jelzett irányban elrendelt kiegészitése tette szükségessé.

6. Vámok.

a) *Engedélyezés, igazolás, vámszedésről való lemondás.*

Vámos jellegét valamely hidnak az adja meg, ha a hid az 1890. évi I. t.-cz. 1. §-ában felsorolt közutak valamelyikét köti össze, és azon kir. kiváltságlevél vagy más engedély-okirat, avagy a törvény 92. §-a által törvényesitett 20 éves gyakorlat alapján vám szedetik.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 16,940. sz. határozata: Valamely hid vámos jellegét az 1890. évi I. t.-czikk határozmányai értelmében az a körülmény állapitja meg, ha az, az idézett trk. 1. §-ában felsorolt közutak valamelyikét köti össze, és azon kir. kiváltság-levél, vagy más engedély-okirat, avagy a 92. §-a által törvényesitett 20 éves gyakorlat alapján vám szedetik. Minthogy a felterjesztett kérvényből nem tünik ki azon utnak jellege, a melyet a szóban levő hid össze köt, sem a vámszedés jogalapja nincs megjelölve, utasitom alispán urat, hogy folyamodót a fentebbi irányelvek alapján tájékozza. Megjegyzem még, hogy a vám fejében nyujtott ellenszolgáltatás módja, a vámszedés jogosultságára befolyással nem bir és az 1890. évi I. t.-cz. 92. §-ában kitüzött határidőn túl, az államnak tövényesen elismert jogán kivül, közuton csak a törvényesen igazolt, vagy a kereskedelemügyi miniszter által engedélyezendő vámszedés lesz gyakorolható.

Ha valamely vámjog nem nyugszik azon rendi alapon, melyen régibb törvényeink bizonyos kiváltságos osztályok részére vámmentességet biztositottak, hanem a vámjog viszontkötelezettség fenhagyása mellett adományoztatott, akkor az 1890. évi I. t.-cz. 99. §-a alapján a vámmentesség megszünése ki nem mondható. A vámmentesség élvezetével szemben a viszontkötelezettségek magánjogi elbirálása nem közigazgatási, hanem birói utra tartozik. A biróság határozatáig a tényleges állapot fentartandó.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 82,416. sz. határozata: Folyó évi felterjesztése folytán az N. N. vámokon N. község általt igényelt vámmentesség kérdésében hozott másodfoku határozatát, a nevezett község részéről közbevetett felebbezés következtében felülvizsgáltam, és ennek eredményéhez képest az igazságügyi m. kir. miniszter ur e részbeni veleményével egyetértőleg határozatomat következőkben közlöm alispán urral: Az alispáni határozatot, melylyel N. községet a község egész lakosságára, valamint a vámmentességi igazolványnyal biró lakosokra nézve az emlitett vámokon élvezett vámmentesség érvényben tartására irányuló kérelmével elutasitotta, valamint N. N. főszolgabiró elsőfoku határozatának, a község általános vámmentességének elutasitására vonatkozó részét megváltoztatom és elrendelem, hogy N. község lakosságának tényleg gyakorolt vámmentessége közigazgatási uton továbbra is érvényben fentartassék, fenhagyván a vámtulajdonosnak vélt jogai érvényesitésére a rendes birói utat. Önként következik ebből, hogy a község lakosaitól a vámbérlők által bár jóhiszemüleg, de illetéktelenül beszedett vámdijak az illetőknek visszatéritendők. A vámtulajdonos és a község között ugyanis nem képezi vita tárgyát

az, hogy a község lakosai a szóban levő vámtárgyon az 1890. év életbeléptéig tényleg vámmentességet élveztek, és ennek jogalap királynak 1676. évi augusztus hó 14-én kiadott kiváltságlevele kép lyel N. mezőváros lakosai mindennemü adók, dijak és jobbágyi s teljesitése alól felmentettek, köteleztetvén a vámtárgyat képező h tani és megujitani. Tekintve, hogy ez a vámmentesség nem nyug alapon, mely szerint régibb törvényeink bizonyos kiváltságos osztály vámmentességet biztositottak, hanem ngyanazon jogforráson, a n vámtulajdonos vámszedési jogositványa származik, melynek vagyc mészetét az 1890. évi I. t.-cz. 92. §-a továbbra is biztositotta; tekin a vámmentesség bizonyos viszont kötelezettség fenhagyása mellet nyoztatott: ennélfogva azt, mint szintén vagyonjogi természetü jog az idézett törvényczikk 99. §-ának rendeleténél fogva megszünt tekinthetem. Minthogy azonban annak a kérdésnek elbirálása, hog mentesség élvezete mennyiben van feltételezve a viszontkötelezett sitésétől, és a község, illetőleg a vámmentességet élvezők szorith mennyiben valamely teljesitésre, a teljesités eddigi elmulasztása i következményeket vonhat maga után? a magánjog körébe tartozil felett a biróság van hivatva itéletet mondani: ennélfogva emez ut vételét a vámtulajdonos részére fenn kell hagynom, addig pedig, n ság a kérdések felett máskép nem itél, az idézett törvényczikk 9 utolsó bekezdéséhez képest a tényleges gyakorlatot kell fentartanom

Réven gyakorolt vámszedési jog, ha a rév helyett hid létesül, ujbóli er alá esik.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 43,566. sz. h

A rév-vámszedési jogot a vármegye közönsége vásárlás u szerezvén, és a rév helyén a cs—i határban a M. folyón egy uj h tetvén, a vármegye közönségét 1890. évi I. t.-cz. 81. §-a alapjá feljogositom arra, hogy a megváltott rév-vámszedés helyett a cs—i annak a forgalomba helyezése napjától számitott egy éven át vá gyakoroljon a kiszabott feltételek alatt és dijtételek szerint.

Közérdekből nem engedhető vámszedési jog, ha már egyféle vámszedé s a kért vámszedési jog megadása esetében a kétszeres megadóztatás kizá tekinthető.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 10,987. sz. h

Értesitem alispán urat, hogy nevezett községnek kérelmét ne hetem s részére követett vámszedési jogot nem engedélyezhetek. kérvényének tartalma szerint ugyanis a községen átvonuló több utczáját is képező közutakon, a b—i uradalom gyakorol vámszed minek fejében ezen utszakaszok általa tartatnak fenn. Minthogy község a müszaki leirásból kitetszőleg, az imént érintett vámos u letti járdák követete, továbbá a már kikövezett és még kikövezend és közterek előállitási és fentartási költségeinek fedezése érdekébe kivánná a vámszedést gyakorolni, hogy a vámdijak ugyanazon vám nál szedetnének, a hol az uradalom szedi a vámot, ez esetben p

lehetne elkerülni azt, hogy a közönség kétszeres vámilletékkel ne terheltessék akkor is, midőn tényleg csak egy vám tárgyat vesz igénybe: ennélfogva a kért vámszedést annál kevésbé találtam engedélyezhetőnek, mivel a közigazgatási bizottság javaslatát tartalmazó mult évi deczember 13-án 2090. sz. a. határozat szerint, V. község rendezett viszonyok között vezetheti háztartását a nélkül, hogy polgárait jelentékeny pótadóval kellene megterhelnie. Ezeken kivül nem látom indokolva azt, hogy a községnek a vámszedés életbe léptetésére és a vámjövedelemre szüksége volna, mert a községet átvezető utak egy jelentékeny részét a b—i uradalom mint vámtulajdonos tartja fenn, másik része pedig, — melyre az uradalom vámjogosultsága ki nem terjed, — már is jó részben ki van kövezve az ezen utak fentartási költségei pedig a községben tartott 9 országos vásár és 104 hetivásár alkalmával szedett helypénzekből bizonyára számbavehető fedezetet nyernek.

Vámszedésnél az engedély-okiratban megállapitott életbeléptetési idő, közgyülési határozattal nem odázható el.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 28,680. sz. határozata:

A város törvényhatósági bizottságának közgyülésében hozott, s a város polgármestere által elém terjesztett határozatot, mely szerint kimondotta, hogy a vámdijszabályzat módositása tárgyában hozott s általam jóváhagyott határozatát, illetve az idézett rendeletemmel engedélyezett kövezetvámszedési jogot, csak 1895. év január hó 1-én lépteti életbe, a város főispánjának az 1886. évi XXI. t.-cz. 57. §-ának *k)* pontja alapján tett előterjesztése következtében, az életbe léptetés idejére vonatkozó részében felülvizsgálván, azt a belügyminiszter urral egyetértőleg hatályon kivül helyezem s a 95,113/93. számu rendeletemmel engedélyezett vámszedési jognak azonnali életbeléptetésére utasitom. Feloldandó volt a határozat elől hivatkozott része, mivel a vámszedés engedélyezése iránt hozott közgyülési határozat, előbb hivatkozott jóváhagyó rendeletem által jogerőre emelkedett, s igy azonnal végrehajtandó volt; másrészt pedig azért, mivel a végrehajtás elodozására egyáltalában semmi indok felhozva nem lett; továbbá mivel az engedélyezett vámszedés azonnali gyakorlása a város háztartására előnyös leend.

A vámfizetési kötelezettség az 1890. évi 1. t.-cz. 99. §-a alapján a gyalogosokra is kiterjeszthető.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 38,531. sz. határozata:

A vármegye tulajdonát képező M—i hidon alkalmazandó vámdijszabályzat megállapitása tárgyában hozott határozatát, a beadott felebbezések figyelmen kivül hagyásával ezennel jóváhagyom, illetve a vámdijtételeket és köztük a gyalogosok megvámolását is, a közutakról és vámokról szóló 1890. évi I. t.-cz. 90. §-a értelmében meghallgatott közigazgatási bizottsági nak indokolt javaslata alapján 1891. évi julius hó 1-ig terjedőleg ezenne engedélyezem. A közigazgatási bizottság határozatának azon indokára azonban, mely szerint B. B. utasitassék el, mivel állitólagos kiváltságos szolgalmi jog a vármegyét a rév-vámjog megvásárlása és megszüntese után sem a magánjogi, sem más közigazgatási törvények szerint nem terheli, megjegyzem, miszerint a közigazgatási bizottság magánjogi szempontból

a törvény 99. §-a utolsó
ló mentességek nem érin-
t törvény 99. §-ában fel-
apján ezennel kivételesen
zerint a gyalog személyek
es hidon vámmentességet

nek kérelmezésére.

i 47,989. sz. határozata:
es a vámdijtételek fel-
eljárás követendő, mint
i I. t.-cz. 82. §-a a vám-
nyekre nézve előir. A
viselőtestületének kell
s után, felszerelve az
felterjesztendő.

belül hid épül, a vám-
lanitásnál, kell, hogy a

604. sz. határozata:
n határozatát, mely-
—i törvényhatósági
ncsak az A—s vizen
rmegye egy hidat
eget nyujt ezennel
ősités végett hoz-
atokból az tünik ki
. L. van, de meg-
és felterjesztésével
ne és az, hogy a
át képezi.

vételét bármikor

. sz. határozata:
osztályhoz tar-
kről értesitem a
váltságos osztá-
sség hatályon
ezik, hogy tör-
alapon, hogy
eknél fogva a
pontjában fen-
ességére nem

vonatkozik, hanem összetüggésben áll az ugyanazon §-ban taxative felsorolt törvényen alapuló vámmentességekkel, valamint a 21. pontban felsorolt esetekkel, mert a törvényhozásnak nem lehetett czélja. hogy midőn a kiváltságos osztályokra nézve a leirt módon rendelkezett, ugyanazt az ellenkező gyakorlat fentartásával merőben hatálytalanná tegye. A kir. kiváltságlevelek olynemü rendelkezései, hogy a kiváltságos osztályok vámmentességben részesitendők, az erre vonatkozó régibb törvények kifolyása levén, az idézett ujabb törvény következtében szintén hatályukat veszitették, s a törvény e helyett a kereskedelemügyi m. kir. minisztert ruházta fel azzal a joggal, hogy a hid- és révvámmentességeket korlátozhassa vagy kiterjeszthesse, ez által szabályoztatván egyfelől a vámtárgy fentartására szükséges bevételeket, másfelől a közforgalom igényeit. A mennyiben pedig az egyes vámszedési jogoknál a bevételek az 1890. évi I. t.-cz. 85. §-ában jelzett czélt meghaladnák, vagyis a vámbevétel több volna, mint a mennyi a vámtárgy fentartására az idézett §. értelmében szükséges, e részbeni panaszával az érdekelt sértett fél, az illetékes hatósághoz fordulhat s kérheti a vámdijtételeknek felülvizsgálat alá vételét.

A törvényhatóság első tisztviselője az 1890. évi I. t.-cz. 92 §-ában jelzett, s a vámszedési jognak 20 éven át való folytonos gyakorlatát igazoló bizonyitvány kiállithatás czéljából, az ez iránt hozzáfordulók kérelmére, mindazon adatokat összegyüjteni tartozik, a melyek a folyamodó állitásait támogatják, vagy azok ellen szólanak.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 80,527. sz. határozata:

A közigazgatási bizottság azon határozatát, melylyel a k—i határban az R. folyón lévő, s K. I. által fentartott időleges gyalogréven gyakorolt vámszedési jognak igazolását, az 1890. évi I. t.-cz. 92. §-a alapján megtagadta, s egyuttal utasitotta a vármegye alispánját, hogy a további eljárás iránt az idézett §. értelmében intézkedjék, a nevezett részéről közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vevén, azt ezennel feloldom, s a vármegye alispánját az alantabb megjelölt irányban leendő eljárásra utasitom, melynek eredményéhez képest a közig. bizottságnak ujabb határozatot kell majd hoznia. Az 1890. évi I. t.-cz. 92. §-a szerint, midőn valamely tényleg gyakorolt vámszedési jog kir. kiváltságlevéllel vagy más engedélyokirattal nem volna igazolható, ez esetben az igazolási kérvényhez a törvényhatóság első tisztviselője által kiállitandó bizonyitvány csatolandó, mely azt igazolja, hogy a kérdéses vámjog a törvényhatóság tudtával és ellenmondása nélkül 20 éven át folytonosan gyakoroltatott. A tényleges gyakorlat bizonyitását a törvény a törvényhatóság első tisztviselőjének hatáskörébe utalván, ebből következik az a kötelessége is, hogy az ez iránt hozzáforduló felek kérelmére egybe kell állitani mindazokat az adatokat, a melyek a folyamodó felek állitásait támogatják vagy azok ellen szólanak. Az adott esetben az alispán az igazolást kérőnek az iratok közt fekvő folyamodására nemcsak a megfelelő bizonyitási eljárást folyamatba nem tette, de arra sem teljesitőleg, sem tagadólag nem is határozott, mi által az igazolást kérő a törvény által megengedett bizonyitástól elüttetett a nélkül, hogy állitásának valótlansága minden kétséget kizáró módon megállapitható volna. Ezeknél fogva a vármegye alispánját utasitom, hogy folyamodó kérelme folytán eleve tegye folyamatba a bizonyitási eljárást, jelesül hivatalból szerezze be mindazokat az adatokat, a melyek a szóban levő vámra nézve a törvényhatóság rendelkezésére állanak, s ha ezek a 20 éves gyakorlatra kellő világot nem vetné-

nek, szólitsa fel folyamodót a még netalán szükséges adatok bemutat s ezután a bizonyitás ekkép egybegyüjtött anyagára alapitva, a tén hoz hiven állitson ki bizonyitványt, melyből a bizottság a tények mérlegelésével megitélhesse, hogy a vitatott gyakorlat igazolás al szolgálhat-e vagy sem? Czimed további feladatát fogja képezni, ho ekkép kiállitandó bizonyitvány alapján az igazolás kérdésében ujabb foku határozatot hozzon.

Az igazolás bejelentésére kiszabott törvényes határidő, az 1890. évi I. t.- §-ában jelzett hirdetménynek a községekben történt közzétételétől számitandó. vények benyujtására a vámtulajdonosok s nem a vámbérlők hivandók fel.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 7150. sz. határ

A közigazgatási bizottság azon határozatát, mely szerint X-nek a szedési jog igazolására irányuló bejelentését mint elkésettet, a törv határidő elmulasztása indokából elutasitotta, a vámtulajdonos felebb folytán felülvizsgálat alá vevén, az alábbiakban foglalt indokokra való tettel ezennel megváltoztatom, és a bejelentést törvényes határidő ala adottnak kimondván, utasitom, hogy az igazolás végett történt bejel az 1890. évi I. t.-cz. 92. §-a értelmében érdemleges tárgyalás alá veg részben érdemleges határozatot hozzon. E jelentés szerint a törvényh területén fennálló vámszedési jogok igazolás végetti bejelentése tárg az alispán által kibocsájtott hirdetmény S. község elöljárósága által detve nem lett, hanem a vámtulajdonos bérlőjének kézbesittetett, tov hirdetmény közzétételére nézve az 1886. évi XXI. t.-cz. 7. §-ában eljárás nem követtetett. Minthogy pedig az 1890. évi I. t.-cz. 92. §-ának dik bekezdése szerint a hirdetményben az igazolási kérvények benyuj a vámtulajdonosok hivandók fel, ebből folyólag a kibocsájtott hirde nem a vámbérlőnek lett volna kézbesitendő, hanem az 1886. évi XXI. 7. §-ának megfelelő módon kellett volna közhirré tenni, vagy közvetlen sités esetében magának a vámtulajdonosnak kézbesiteni, mi meg ne ténvén, az igazolási kérvénynek a törvényes határidő elmulasztása miat elutasitását annál kevésbé lehet kimondani, mivel az alakszerüségek törv elmulasztása következtében nem lehet vélelmezni, hogy a bejelentés idejének lejártáról a vámtulajdonos kellő időben és módon tudomá rezhetett.

Azon vámszedési jogok igazolása, melyeknek engedélyezési ideje idő lejárt, felesleges.

A m. kir. kereskedelmügyi miniszter 1894. évi 7731 sz. határozat

Az S. Antal által a K. vizén P. községnél épitett hidon gyakorolt vám jog hivatali elődöm rendeletével az engedély kelte napjától számitott ö engedélyeztetvén, f. é. január 3-án lejárt. A közigazgatási bizottság az ezen vámszedési jogot határozatával igazolta. Ezen határozat, a mely az államépitészeti hivatal főnöke felebbezést is adott be, általam még vizsgálva és tudomásul véve nem lett, hanem az 1892. évi november 79,881. sz. a. kiadott rendelettel pótlások eszközlése végett visszaküld azótafel nem terjesztetett. Minthogy pedig mint fentebb jeleztem, a vá

dési jog engedélyének határideje időközben lejárt, s e szerint most már vámtulajdonos csakis uj engedélyt, illetve az engedélynek meghosszabitását kérelmezheti, ennélfogva nem volna értelme annak, hogy a vámszedési jog igazolására vonatkozó és a pótlások eszközlése után a bizottság által a mult évi deczember 5-én tartott üléséből 734. sz. a kelt jelentése szerint felterjesztendő határozata általam felülvizsgáltassék, illetve jóváhagyassék. Vámtulajdonos ugyanis azon esetben, ha az alispánhoz intézett rendeletben az ideiglenes engedélyt meg nem adtam volna, az engedély lejárta után vámszedési jogot törvényszerüen nem is gyakorolhatna, minélfogva a bizottságnak a vám igazolása tárgyában hozott, s fennebb idézett határozatát most már tárgytalannak tekintem, s ezen vámszedési jog igazolása ügyében folyamatban levő eljárást és tárgyalásokat megszüntetem.

A vámdijtételek fentartása, esetleg módositása az igazolás alá eső vámoknál ezen kérdéssel kapcsolatban tárgyalandó; e tekintetben a keresk. miniszterhez javaslat teendő. A vámszedési jog külön jövedelmi vagy kereskedelmi forrást nem képezhet.

A m. kir. kereskedelügyi miniszter 1890. évi 65,077. sz. határozata:

A szóban forgó hid vámtételeit a tett javaslat alapján meg nem állapithatom, illetve nem engedélyezhetem, hanem a következőket rendelem el: 1. Mindenek előtt szükséges, hogy a vámszedési jog, az 1890. évi I. t.-cz. 92. §-ában előirt eljárás alkalmázásával igazoltassék. 2. Ha a vámszedési jog igazoltnak mondatnék ki, azon esetre a vámdijszabályzat, illetve a vámdijtételek megállapitása iránt, — nem mint a közig. bizottság jelentésében emlittetik, a százados gyakorlat, hanem az idézett törvény 85. §-a értelmében szem előtt tartandó tényezők, valamint azon körülménynek számba vételével, hogy a vámszedési jog külön jövedelmi vagy kereseti forrást nem képezhet, — ujabb tárgyalás lesz megindítandó, s ennek eredménye alapján, a törvény 99. §-ában megállapitott vámmentességek figyelembe vétele mellett, az összes tárgyalási iratoknak, ugyszintén a tárgyalásnál alapul szolgált összes adatoknak bemutatása mellett, hozzám ujabb indokolt javaslat lesz előterjesztendő.

A vámtárgy átvételének kérdése, ha annak fentartását a közforgalom szükségessé teszi, lemondás esetében, még az esetben sem odázható el, ha a vámtárgy tulajdonjoga iránt per van folyamatban.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 71,655. sz. határozata:

Azon határozatát, mely szerint a Sz. hármas kőrösön fennálló vámoshid átvételére vonatkozó tárgyalások, a szarvasi regále javak tulajdonjoga iránt folyamatba tett per eldőltéig, illetve a hid tulajdonjogának valamelyik fél által való beigazolásáig elhalasztatnak, az ellene H. D., mint az ottani regále közbirtokosság elnöke által benyujtott felebbezés következtében felülvizsgálván, miután czim f. évi julius 5-ikéről 37,122. sz. a. kiadott rendeletem egyik pontjának sem tett eleget, határozatát ezennel feloldom és idézett rendeletem teljesitésére ismételve utasitom. A felterjesztett iratok igazolása szerint ugyanis a H.-Kőrös egyik holt medrén épült hid törvényhatósági közutat köt össze, a mennyiben tehát annak fentartását a közforgalom szükségessé teszi, a fentartás nemcsak a vámtulajdonos érdeke, de oly közczél, a mely elől kitérni nem lehet. Az 1890. évi I. t.-cz. 96. §-a meg-

adja a vámtulajdonosnak a jogot, hogy arról lemondhat, mi által megszünik a vámtárgy fentartása iránti kötelezettsége is. Az elém terjesztett tényállás szerint a szóban levő hidon a vámszedést tényleg a sz—i közbirtokosság gyakorolja, de a vámtárgy és vámszedésre igényt tart Sz. község is, e vitás kérdésre nézve per van folyamatban. Ugyde a felterjesztett iratok szerint e vámszedésről kész lemondani ugy a közbirtokosság, mint a község, mi ha megtörténik, ezzel a vámszedésre nézve a vita tárgytalanná válik és előállt czimnek az a kötelessége, hogy a vámtárgy fentartásáról és kezeléséről gondoskodnia kell. Tekintettel a kir. államépitészeti hivatalnak az ügyiratok közt levő jelentésére, mely szerint a hid amugy is rozzant állapotban van és ujból való épitése már soká el nem odázható, a közforgalom érdekéből kivánnom kell, hogy a joglemondás és átvétel kérdése ne halasztassék el, hanem a megjelölt irányban oldassék meg, minek a folyamatban lévő per nem áll utjában, ha a felperes is, az alperes is lemond a vámtárgyról és vámszedési jogról. Minthogy a vámszedési jog kir. kiváltságon alapulónak állittatik, idézett rendeletem értelmében ismételve utasitom czimet: *a)* hallgassa meg jegyzőkönyvi tárgyalás utján a sz—i közbirtokosság és Sz. község képviseletét a joglemondás és az átadás feltételeire nézve és hivja fel, hogy a vámszedési jogosultságra vonatkozó adataikat mutassák be; *b)* készittessen megfelelelő térrajzot a hid és környékéről és világitsa meg azt a kérdést, hogy bár a hid holt medren van, a közlekedés czéljából fentartása mulhatlanul szükséges-e vagy nem? Az ekkép beszerzett adatok alapján a vámszedési jogról való lemondás és a vámtárgy átvétele tárgyában hozzon az 1890. évi I. t.-cz. 96. §-ának megfelelő határozatot, és ha czim azt találná, hogy a vámtárgy fentartása érdekéből a vámszedés gyakorlása továbbra is indokoltnak mutatkozik, ez iránti kérelmét az idézett t.-cz. 82. §-ának megfelelően az előirt adatokkal támogatva hozzám terjeszsze fel.

Vámról való lemondás, illetve annak átvétele esetében a vámszedési jog és a vámtárgy átengedésének keretén kivül álló magánjogi kötelezettségek, a mennyiben ez irányban egyezség létesithető nem volt, a vámtulajdonosra közgyülési határozattal ki nem róhatók.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 56,301. sz. határozata: A határozatot felvizsgálván, a felebbezésekben előadottakra való tekintettel azzal a változtatással hagyom helyben, hogy a vámháznak és ahhoz tartozó területnek átadása és átvétele mellőzendő, továbbá, hogy a hid fölösleges nyilásainak betöltésére szükséges földnek, a hid melletti területeikről kellő mennyiségben leendő átbocsátására, az átadó szarvasi közbirtokosság és Szarvas község nem kötelezhető. A határozat egyéb részeinek érintetlenül hagyásával tehát, annak a szóban forgó vámház és ehhez tartozó terület átadására, illetve átvételére, nemkülönben a hidnyilások betömésére szükséges földnek szolgáltatására vonatkozó rendelkezéseit hatályon kivül helyezem; megjegyezvén, hogy miután a szóban forgó hidon való vámszedés csak 1892. évi január 1-től fog megszünni, addig pedig a vámbérlőnek a vámházra szüksége lehet, ennélfogva a községgel, illetve közbirtokossággal az átadás és átvétel alkalmával oly megállapodásra jutni igyekezzék, mely szerint azok a szóban forgó vámháznak 1892. évi január hó 1-jéig leendő használatába beleegyezzenek. A hidnyilások betömésére szükséges földanyag megszerzéséről szükség esetén az 1881. évi XLI. t.-cz. alkalmazásával maga a törvényhatóság tartozik gondoskodni, mert a vámszedés-jog és

vámtárgy átengedésének keretén kivül álló magánjogi kötelezettségek, a mennyiben ez irányban egyezség létesithető nem volt, a vámtulajdonosokra közgyülési határozattal ki nem róhatók. A vámháznak és ahhoz tartozó területnek átadása és átvétele azért mellőzhető, mivel a határozat szerint a hidon jövőben vámszedés gyakoroltatni nem fog, és igy a vámházra a vármegyének szükége nem leend, másrészről pedig mivel Sz. községnek a szóban forgó vámházra a felebbezés szerint nélkülözhetlen szüksége van.

Vámszedési jogról való lemondás elfogadása, ha a jogosultság kétes, az igazolás kérdésének eldöntéséig függőben tartandó.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 67.450. sz. határozata: A következőkről értesitem czimet: A szóban forgó ügyben az 1890. I. t.-cz. 96. §-ában foglalt határozatok szem előtt nem tartattak. Az érintett §. értelmében tartozik vámtulajdonos vámszedési jogosultságának kimutatásával lemondását azon hatóságnál benyújtani, mely azon közutnak, melyen a vámtárgy fekszik, fentartására és kezelésére hivatva van. A vámszedési jogosultság a tárgyalási iratok, illetve a vámszedést állitólag jelenleg gyakorló által be nem igazolható. A törvény érintett határozatainak érvényt szerzendő, a szükséges nyomozások, esetleg kihallgatások megejtendők lesznek annak megállapitása végett, hogy a kérdéses vámszedés jogosultsága legalább hosszabb gyakorlat által beigazolható-e? Ugyancsak a fennebbi törvényes határozat folytán szükséges megállapitása azon közut jellegének, melyen a szóban forgó vámtárgy fekszik, mert csak ehhez képest lesz meghatározható, hogy a lemondás mely hatóságnál nyujtandó be. Ugyancsak ezen hatóságnak lesz a 96. §-nak harmadik kikezdése értelmében feladata a vámtárgy feltételeit megállapitani s azt mindaddig, mig a törvényes eljárás meg nem történik, a szóban forgó ügyben a vámtulajdonos önkéntes lemondása alapján nem dönthetett, illetve az alispánnak jelentését tudomásul nem vehetem; önként értetvén, hogy az átvétel megtörténtéig a többször idézett 96. §. negyedik kikezdésében foglalt határozatok a vámszedést gyakorló ellenében érvényesitendők. Figyelmeztetem végül czimet, hogy ezen vámszedés ügye az 1890. évi I. t.-cz. 92. §-a alapján is rendezhető, illetve rendezendő lesz.

---

b) *Vámmentességek és kedvezmények.*

Vámok (mentességek) tekintetében Ő Felsége többi királyságaival és országaival mint külön állammal szemben, a visszonosság elvei követendők és tartandók meg.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 53,046. sz. határozata: Általánosságban megjegyzem, hogy az 1887. évi XXIV. t.-cz. a közuti vámokat nem érintvén, e tekintetben Ő Felsége többi királyságai és országaival, mint külön állammal szemben a viszonosság elvei követendők és tartandók meg. Az 1890. évi I. t.-cz. csupán Magyarország területén birván érvénynyel, annak rendelkezései önként érthetőleg a határon tul a másik állam területén nem alkalmazhatók. Minthogy az idézett t.-cz. 99. §-a 17. pontja szerint a mezőgazdasági czélból közlekedő fogatok vagy hajtott állatok csak

lenne megegyeztethető, hogy egyéb kötelezettekkel szemben a fizetés alól ezek mentesittessenek. Ha azonban a városi képviselőtestület e részbeni határozatát fentartani kivánja, az ellen, tekintettel az engedélyokirat II. 19. pontjában foglaltakra, kifogást nem teszek. A mennyiben oly fogatokról volna szó, melyek a város közigazgatási területén lakók teher és személyforgalmát közvetitik, vagy vasuti-kövezet-vámdijszabás alá tartozó idegen teherárut szállitanak, azok az engedélyokirat II. 20. pontja értelmében feltétlenül vámmentesek. A vasuton érkezett s ott kövezetvámmal már megrótt forgalom közvetitésére szolgáló fogatok, a piaczra érkezésük alkalmával szintén vámmentesek. 3-szor. Azon szekér, s ennek igavonói, mely idegen községből terhet szállit a vasuthoz, hol a feladott teher métermázsánként vasuti vámmal terheltetik, a piaczon külön kövezetvámmal meg nem róhatók; mert az engedélyokirat fennebb idézett határozmánya értelmében, a vasuthoz irányitott, vasuti kövezet vámdijszedés alá tartozó idegen teheráruforgalom vámmentes. 4-szer. A vizen érkezett és a kövezet érintésével tengelyen a városba vagy a vasuthoz irányitott szállitmányok, illetve ezeket közvetitő jármüvek és állatok a piaczon gyakorolt kövezet-vámdij fizetése alól csak akkor mentesek, ha a szállitmányok vasuti kövezetvámdij-szedés alá tartoznak, s mint ilyenek vasuti vámmal megrovatnak, avagy ha a város közigazgatási területén lakók teher- és személy-forgalmának tárgyát képezik s végül, ha azok átviteli szállitmányoknak tekintendők.

Az 1890. évi I. t.-cz. 99. §-ának 5. pontja a törvényhatósági tisztviselők és az azokat szállitó fogatok vámmentességét minden korlátozás nélkül, tehát azon esetre is biztositja, ha az illető tisztviselő nem hivatalos kiküldetésben jár el. A törvény ezen rendelkezésével szemben minden előbb szerzett jog érvénytelen.

A m kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 37,113. sz. határozata:

P. vármegyei tisztviselő panasza folytán, S. fogyasztási adófelvigyázó ellen jogosulatlan vámszedés miatt folyamatba tett kihágási ügyben határozatomat következőkben közlöm: A tanácsnak határozatát, melylyel a rendőrkapitány elsőfoku határozatának helybenhagyásával, nevezett fogyasztási felvigyázó a jogosulatlan vámszedés kihágásának vádja és következményei alól fölmentetett, a panaszos részéről bejelentett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest mindkét alsóbbfoku határozatot megváltoztatom, és nevezett fogyasztási adófelvigyázót az 1890. évi I. t.-cz. 143. §-ának első bekezdésében körvonalozott utrendőri kihágás elkövetése miatt, a tényleg beszedett vámdijak tizszeres összegének, vagyis 80 krajczárnak megfizetésében, a törvény 153. §-a értelmében a város törvényhatóságának közuti alapja javára, valamint a jogtalanul beszedett 8 krajczár vámdijnak megtéritésében panaszos javára elmarasztalom. Mert az 1890. évi I. t.-cz. 99. §-ának 5. pontja értelmében, a törvényhatósági tisztviselők és az azokat szállitó fogatok vámmentessége minden korlátozás nélkül, tehát azon esetre is biztositva van, ha az illető tisztviselő nem hivatalos kiküldetésben jár el. Az elsőfoku határozatban felhozott az az ok, hogy a törvény 98. §-ának utolsó bekezdése szerint az idézett szakaszban megállapitott hid- és rév-vámmentességek által, a már jogszerüen fennálló vámmentességek, illetve vámszedési jogositványok nem érintetnek s hogy ezen alapon a törvény életbelépte előtt kormányhatóságilag jováhagyott vámszabályzatban meghatározott vámmentességek a törvény életbelépte után is alkalmazandók, panaszlottnak a vád alól való felmentésére alapul nem szol-

gálhat, mert a törvény idézett rendelkezése az állami és törvényhatósági tisztviselőknek köztekintetből biztositott vámmentességet nem érinti, és az 1890. évi I. t.-czikk 162. §-a erejénél fogva a törvény életbelépte idejétől feltétlen érvénynyel bir. Minthogy pedig egy törvényhatósági tisztviselő a jelen esetben jogtalanul lett megvámolva, ezért a vámot beszedő fogyasztási adófelvigyázót a törvény alapján az elől jelzett kihágásban vétkesnek kellett nyilvánitanom. A felterjesztett összes tárgyalási iratokat oly felhivással küldöm vissza, hogy ezen határozatomat az érdekelt felekkel közölje.

Ha a fennálló gyakorlat szerint egyesek vámmentességet élveznek, a közigazgatási hatóságok eljárására nézve a gyakorlat irányadó akkor is, ha a vámmentesség a vámtárgy tulajdonosa által kétségbe vonatott. A vitássá vált vámmentesség végleges eldöntése végett panaszló a bírósághoz utasitandó, s az ez alkalommal az 1890. évi I. t.-cz 140. §-ába ütköző cselekmény miatt emelt panasz, a kérdés jogerős birói eldöntése előtt érdemleges tárgyalás alá nem vehető.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 19,011. sz. határozata

Az sz—i vámoshidnál X. ottani lakos által jogosulatlanul követelt vámfizetése miatt emelt panasz nyomán folyamatba tett kihágási ügyben másodfokon hozott határozatot, melylyel helybenhagyatott, az elsőfoku főszolgabirói határozatnak azon része, melynélfogva panaszlott az 1890. évi I. t.-cz. 140. §-ába ütköző kihágás miatt 5 frt pénzbüntetésben marasztaltatott, s 4 frt 10 kr. vámdij visszafizetésére köteleztetett, felülbirálván, annak eredményekép következőleg határozok: Az alispán másodfoku határozatának azon részét, melylyel panaszlottat Y. részére 4 frt 10 kr. vámdij visszatéritésére kötelezte, harmadfokban is megerősitem annak kijelentésével, hogy a tényleges gyakorlat ellenében vitatott vámszedési jogositványát a vámtulajdonos a biróság előtt érvényesitheti; ellenben azt a részét, a melylyel panaszlottat az 1890. évi I. t.-cz. 140. §-ába ütköző kihágásban vétkesnek itéli, és ezért 5 frt pénzbüntetésben elmarasztalja, főfelügyeleti jogomnál fogva megsemmisitem. Y. benyujtott panasza ugyanis két irányban és két különböző szempontból tesz hatósági intézkedést szükségessé. Az a kérése, hogy a vámhatóság gyakorlata továbbra fentartassék és a lefizetett vámösszeg neki visszatérittessék, az idézett t.-cz. 102. §-a alapján birálandó el, ellenben a panaszolt kihágás megtorlására irányzott kérelem a 140., illetőleg 143. § alá esik. A mi az előterjesztett panasz előbbi ágát illeti, panaszló a vámtárgygyal rendelkező tulajdonos ellen jogszerüen fennálló vámmentességet vitat azon az alapon, hogy Sz. község lakosait, mint a vámtulajdonos, illetőleg jogelődének volt urbéreseit, az urbéri jogviszonyt szabályozó 1773. évi okirat 18. czikkelyénél fogva a vámmentesség megilleti, melyben a vámtulajdonos jobbágyainak szabad választására lett hagyva, hogy a vámot készpénzzel avagy közuti szolgálattal róvják le. Jóllehet az urbéri jogviszonyt szabályozó emez okirat a vámtulajdonos volt jobbágyai részére vámmentességet egyáltalán nem biztosit, mindazonáltal ugy a felek egyező előadásából, mint a megtartott vizsgálat adataiból kétségtelen, hogy Székelyhid község lakosai az 1890. évi I. t.-cz. életbelépteig tényleg vámot nem fizettek, ilyet a vámtulajdonos nem követelt, a vámmentesség tehát — tekintve annak forrását — jogszerüen fennállott. Nem tagadható ugyan, hogy a volt urbéreseknek ama szabad választása, hogy a vámot akár készpénzzel, akár uti munkával leróvhatják, a beérkező törvények intézkedései folytán kérdéssé vált, a mennyiben az utóbbi teljesités már a közteher jellegével bir; tekintve mind-

azonáltal azt, hogy annak a kérdésnek eldöntése: vajjon a vámfizetés helyett kikötött munka teljesitésnek van-e ma még helye és minő alakban, hogy az urbéri kapcsolat megszüntetése folytán a tényleges gyakorlat a vámtulajdonos visszavonható rendelkezésén alapszik-e, s végre, hogy a székelyhidi volt urbéresekre vonatkozó ama kikötés a politikai község kötelékébe tartozókra általában kiterjed-e? a biróság hatáskörébe tartozik: mindezeknél fogva magának a vámmentesség kérdésének megitélését és végleges eldöntését a biróság elé tartozónak kellett kijelentenem. Tekintve azonban az idézett t.-cz. 99. §-ának utolsó kikezdésében foglalt rendelkezést, miután a vitatott vámmentesség jogforrásra vezethető vissza és tényleg fennáll, eme tényleges állapot fentartásától nem vonható meg a rendőri oltalom mindaddig, mig a biróság maga a jog lényege, további fennállása vagy a tényleges gyakorlat alapjául szolgált jogviszony megszünte felett jogérvényesen nem itél, ennélfogva panaszló vámmentességére nézve a fennálló gyakorlatot közig. uton fenn kell tartani, s ez okból részére a vámtulajdonos által követelt vámdijat visszatérittetni. Ami a panasz másik ágát illeti, a másodfoku határozatnak a kihágást tárgyazó rendelkezését főfelügyeleti jogomnál fogva meg kellett semmisitenem, mert a vámszedési jog igazolása az idézett t.-cz. 92. §-ában előirt törvényes határidő lejártáig még függő kérdést képez, s miután panaszlott a törvény életbeléptével a vámszedést tényleg gyakorolta, az a kérdés pedig, hogy jogositva van-e panaszlótól vámot szedni, birói uton még tagadólag eldöntve nincs: eljárása a 140. §-a rendelkezése alá nem esik, hanem a panasz tárgya csupán a 102. § alá eső rendőri intézkedést vonhatja maga után.

A részben, hogy a tényleg gyakorolt vámmentesség alapjául szolgáló magánérdekü jogvisszony egyoldalulag megszüntethető-e, a biróság határoz, s a kérdésnek jogerős birói itélettel való eldöntéséig az 1890. évi I. t.-cz. 99. §-ának végső pontja értelmében a jogszerüen fennálló vámmentességek a közigazgatási hatóság részéről oltalomban részesitendők oly mérvben, a mint azt a tényleges gyakorlat igazolja.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 36,310. sz. határozata:

A vármegye alispánjának a j—i vámon J. O. községek által igényelt vámmentesség kérdésében hozott határozatát, az ez ellen herczeg W. A. és gróf A. G. vámtulajdonosok részéről beadott felebbezés következtében, az elsőfoku főszolgabirói határozat kapcsán felülvizsgáltam. Ennek eredményéhez képest alispán ur másodfokban hozott határozatát azzal a kiegészitéssel, hogy J. és O. községek lakosainak vámmentessége közigazgatási uton mindaddig fentartatik, a mig az alapul szolgáló magánjogviszony jogerős birói itélettel megszüntnek nem nyilvánittatik, helybenhagyom a következő indokokból: A felterjesztett tárgyiratokból az tünik ki, hogy a panaszt emelő két község lakosai a szóban levő vámos hidakon hosszu időn keresztül megszakitás nélkül tényleg a vámmentesség élvezetében voltak. Nincs eltérés a felek előadásában arra nézve, hogy a vámmentesség jogalapját bizonyos magánjogi megállapodás képezi, mely szerint a községek lakosai viszont teljesités fejében részesittetnek vámmentességben. Ezzel szemben a vámtulajdonosok a vámmentesség megszüntetését arra állapitják, hogy az eddig nyujtott kedvezmény tetszéstől függő egyoldalu igéret következménye, melyet a viszontteljesités megszüntetése mellett visszavonni jogukban áll. Annak megitélése, hogy a tényleg gyakorolt vámmentesség alapjául szolgáló magánérdekü jogviszony egyoldaluan megszüntethető-e, a biróság fel-

adatát képezi, addig is azonban, mig ez a kérdés jogerős birói itélettel eldöntetnék, az 1890. évi I. t.-cz. 99. §-a végső pontjának rendeleténél fogva a jogszerüen fennálló vámmentességek a közigazgatási hatóság részéről oltalomban részesitendők oly mérvben, a mint azt a tényleges gyakorlat igazolja. Minthogy pedig az adott esetben ez ideig a vámmentesség jogos alapon nyugvónak tekintendő, fennállását pedig a vámtulajdonosok sem vonták kétségbe, a másodfoku határozatot kellett helybenhagynom. Tekintve pedig azt, hogy a vámtulajdonosokkal szerződő felek a községek és nem az egyes lakosok voltak, az elöljáróságot a tényleges állapot védelmére feljogositottnak kell tekinteni.

A mezőgazdasági czélból közlekedő fogatok és hajtott állatoknak az 1890. évi I. t.-cz. 99. §-ának 17. pontjában biztositott vámmentessége mind a gazdasági, mind a közigazgatási határra kiterjed, s ezen dolgon nem tesz változást azon körülmény, hogy ezen két határnak területe véletlenül kivételesen egybe nem vág.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 2151. sz. határozata:

A vámmentességről intézkedő 1890. évi I. törvényczikk 99. §-a 17. pontjának értelme, vagyis az vizsgálandó, milyen értelem tulajdonitandó az e potban foglalt «azon határon belül, melyhez tartoznak» szavaknak. A törvény nem állapitja meg, hogy a «határ» kitétel alatt a gazdasági vagy közigazgatási határ is értendő-e? de a vámmentességet csakis a mezőgazdasági czélból közlekedő fogatok vagy hajtott állatoknak adja meg, s másoknak nem. Tehát a könnyitést tisztán a mezőgazdaság részére kivánja a törvény megadni; ez a czélzata pedig csak ugy érhető el, ha a határ alatt a gazdasági határ is értetik, mert, bár a gazdasági határ rendszerint a közigazgatási határban bent foglaltatik, mégis előfordul, hogy a gazdasági határ nem egyezik a közigazgatási határral, ha tehát a vámmentesség kedvezménye csakis a közigazgatási határra szorittatnék, a törvény czélja nem lenne elérhető ott, hol a gazdasági határ a közigazgatásival nem egyezik, s a mezőgazdaság oly terhet volna kénytelen viselni, mitől a törvény nyilvánvalólag megakarta kimélni. Eltekintve a törvény szellemétől és szavainak közönséges értelmétől, még a tudományos törvénymagyarázat elvei is a mellett szólnak, hogy a «határ» kitétel alatt ugy a gazdasági, mint a közigazgatási határ értendő; mert a «határ» kifejezés gyüjtő-fogalomnak felel meg, mely a «határ»-nak most emlitett mind a két válfaját magában foglalja. Már pedig a «lege non distinguente, nec nostrum est distinguere» értelmezési szabálynál fogva, hol a törvény nem tesz megkülönböztetést, ott azt a magyarázat sem teheti, s a gyüjtő fogalomba mindaz egybefoglalandó, mi a «határ» kitételnek megfelel. Ezeknél fogva a vámkedvezmény mind a gazdasági, mind a közigazgatási határra kell, hogy kiterjedjen, s a dolgon nem tehet változást azon körülmény, hogy ezen két határnak területe véletlenül kivételesen egybe nem vág. Ezen magyarázat helyességét a fölmerült konkrét eset is igazolja. A panaszlott, J. falva s a többi urbéres községek, mint Károlyfalva, Trautzon, Aradó és Petrahó a sárospataki herczegi uradalomnak, s később a magát megváltott sárospataki közbirtokosságnak jobbágyai voltak, tehát az urbéri kapcsolat megszünte előtt még közigazgatásilag sem képezhettek külön határokat, hanem telkeik gazdasági hovatartozandóság tekintetében azon elbánás és elbirálás alá estek, mint a volt földesur kezei közt levő majorsági földek. A megtartott urbéri rendezés alkalmával felvett egyezség szerint a j.-falvaiak, mint a s—i közbirtokosság job-

bágyai szerepeltek, s mint ilyenekkel lett az egyezség velük megkötve; urbéri szempontból, tehát a j—falvaiak az s—i közbirtokossággal, mint egy határbirók szerepeltek s az egyezségnek az volt a czélja, hogy ezen gazdasági közösség a törvény értelmében megszüntettessék. Minthogy pedig a jobbágyok mindig azon község határához tartoztak, hol a földes ur majorsági földjei léteztek, s az urbéri közösség megszüntetéséig, mint egymáshoz tartozó közös birtokosok szerepeltek, nem képzelhető, hogy J—falva az urbéri közösség megszüntetése előtt akár gazdaságilag, akár közigazgatásilag külön határral birt volna; s ha most közigazgatásilag külön határral bir is, az nem lehet sérelmére azon állapotnak, melybe az urbéri rendezés helyezte. Az urbéri egyezség I. pontja szerint a $16^5/_8$ j—i jobbágytelek utáni legelő-illetmény a s—i alsó határban, tehát más közigazgatási határban lett kiadva, még pedig valószinüleg azon oknál fogva, mert a j—falvi közigazgatási határ csekélysége folytán az ott nem volt kiadható s mert a földesur a legelőilletményt valahol mégis kiadni köteles; igy keletkezett ezen egyezség, mely szerint a s—i alsó határban kiadott $166^1/_4$ holdnyi legelő-illetmény a j—falvi jobbágyak területét nagyobbitotta s vele egy gazdasági területté, illetve határrá vált. E mellett szól az urbéri egyezség I. 3. pontjának 2-ik bekezdése is, mely szerint J—falvának engedélyeztetik, hogy a tárgyazott birtoktestnek közigazgatási tekintetben a maga határához leendő kebelezését kieszközölhesse. Ezen egész tényállásnál fogva a j—falvi urbéreseknek átadott s a sárospataki alsó határban fekvő $166^1/_4$ hold legelő a j—falvi jobbágytelkekkel egy gazdasági határt képez, s a volt jobbágyak joggal követelhetik, hogy az ezen legelőre közlekedő fogatok s hajtott állatok vámmentességben részesüljenek. A vámmentesség természetesen csak a megállapitott vámdijak fizetése alól mentesit, s a j—falvaiak által elvállalt s a többször emlitett egyezség I. 3. pontjában emlitett szolgáltatások pedig ezentul is teljesitendők; mert ez oly magánjogi természetü egyezségnek tekintendő, mely az utakról és vámokról szóló törvény által hatályát nem vesztette. A szolgáltatások minősége és mennyisége, ha a felek között az egyezség nem sikerül a 46,380/92. sz. körrendelettel kiadott utasitás II. részének 16. §-a alapján lesz megállapitandó. Magától, értetik, hogy a fennebb vázolt vámmentesség csak a mezőgazdasági czélból való közlekedést illetheti meg, mig a közbirtokosság vámos hidjának más czélból való igénybe vételére a vámmentesség kedvezménye ki nem terjedhet, s erre nézve a fennálló gyakorlat marad irányadó.

A kik a jégen átkelve a vámtárgyat kikerülik, vámfizetésre nem kötelezhetők.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 3761. sz. határozata:

Miután az 1890. évi I. t.-cz. 81. §-ában a vámszedés joga csak közutakon és közforgalomra szolgáló hidakon, kompokon (réveken) és hajóhidakon, továbbá a városok kövezetének használata fejében gyakorolható, illetve engedélyezhető, továbbá miután a hatóságilag megállapitott vámdijak csakis azoktól követelhetők, kik valamely vámtárgyat tényleg használnak, és végül miután az idézett törvény 143. §-a szerint csak azok marasztalandók el, kik a vámtárgyat használják, de nem fizetnek, mindezeknél fogva azok, kik a jégen átkelve a vámtárgyat kikerülik, vámfizetésre nem kötelezhetők. Ha pedig a jégen való átkelés létesitése a közlekedés szempontjából szükségesnek mutatkoznék és a vármegye közönsége erre nézve szabályrendeletet nem alkotott volna, az illetékes járási főszolgabiró feladatát képezi az életbizton-

ság szempontjából esetről-esetre a megfelelő óvrendszabályokról gondoskodni. A feltételek, melyek mellett az átkelés megengedhető, az egyes felmerülő konkrét esetek természete szerint változnak, és ehhez képest azok a szakközegek által eszközölt alapos vizsgálat alapján lesznek megállapitandók. Önként érthetőleg a jégut fentartására az kötelezendő, ki azt létesiti.

Középitkezésnél a vállalat által szállitott anyagok vámmentesek.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 70,591. sz. határozata:

A kérvényező vámbérlő 333 frtban felszámitott követelését hidvám czimén azon fuvarok után követeli, a melyeket B. vármegye törvényhatósága a gy—i 33. számu átvágásán létesitett hid felépitésénél használt. Jóllehet a szóban levő vámtárgy használatáért a vámfizetés kötelezettsége kétségen felül áll, az általános kötelezettség mellett nem szüntek meg azok a vámmentességek, a melyek törvényen, hatósági rendelkezésen avagy magánjogi alapon nyugosznak, mint ez a felmutatott kir. kiváltságlevélben is világosan ki van fejezve. Törvényen alapuló vámmentességeket, nemcsak az 1890. évi I. t.-cz. állapit meg, de ilyeneket régibb törvényeink is tartalmaznak, ilyen az 1609. évi XLVII. t.-cz. rendelkezése a hidak épitése és javitása tárgyában, melyet az 1723. évi XV. t.-cz. 15. §-a azzal erősit meg, hogy ily épitkezéseknél még a parasztok sem kötelezhetők vám fizetésére, melyen alapszik ama kifejlett törvényes gyakorlat, hogy az ily közczélu épitkezéseknél a szállitott anyagokért vám nem fizettetett. Nem eshetik más szempont alá, a vámmentesség a miatt, hogy a hidépitéséhez az anyagok vállalat utján szállittattak, mert a vámmentességet maga a közérdekü épitkezés czélja szabályozza. De nem alaptalanul hivatkozott a vármegye alispánja az 1853. évi február 10-iki császári nyilt parancsra sem, mert habár eme rendelet hazánkban törvényerejünek nem tekinthető, a dijtételek szempontjából annyiban fennállónak kell tartani, a mennyiben a hatósági rendelkezést hivatkozás folytán kiegésziti. A kir. kiváltságkép adományozott révjogot az adományozás az illető hatóság által meghatározott s a körülményekhez képest változtatható rév-vámszabályzat szerint gyakorolhatja; ámde, hogy e részben más szabályzat léteznék, mint a mely 1853. évi decz. 24-én állapittatott meg, a vámkövetelő maga sem állitja, mindaddig tehát mig azt az illetékes hatóság meg nem változtatja, a vámfizetés mértékére nézve kötelezőnek kell tekinteni.

Mindazon fogatok, a melyek a mezőgazdasági üzem folytatására közlekednek· mezőgazdasági czélból közlekedő foganatoknak tekintendők s igy az 1890. évi I. t.-cz. 99. §-a értelmében vámmentesek.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 90,633. sz. határozata:

A vármegye alispánja által helyben hagyott főszolgabirói határozatot, mely szerint B. A. a 45 frt 90 krnyi vámdijnak, valamint az okozott 6 frt költségnek megtéritésére az 1890. évi I. t.-cz. 100. §-a alpján köteleztetett, hatályon kivül helyezem, mert a földmivelésügyi miniszter urnak mérvadó nyilatkozata szerint mindazok a fogatok, a melyek a mezőgazdasági üzem folytatására közlekednek, mezőgazdasági czélból közlekedő fogatoknak tekintendők s mint ilyennek itélendők meg; mihez képest a gazdaságban működő cséplőgép fütésére szükséges, valamint a mezőgazdasági cselédek termény

beli járandóságát képező fának saját fogatain való szállitása alkalmából közvetlen a mezőgazdasági üzem érdekében teljesitett fuvarozásra az 1890. évi I. t.-cz. 99. §-ának 17. pontjában a mezőgazdasági czélból közlekedő fogatokra, vagy hajtott állatokra nézve megállapitott vámmentesség biztositandó. Minthogy pedig panaszlott nagybirtokos a tűzi fát a mezőgazdaságban cséplőgép fűtésére, cselédek konvencziós járandóságaira, — a gazdasági gépek javitását végző konvencziós kovácsnak a faszén előállitására saját fogatain szállitotta: ennélfogva őt a mezőgazdasági czélból közlekedő fogatok mikénti értelmezése iránt fennebb előadottakra tekintettel vámdijfizetésre kötelezni nem lehet.

Vámdij visszatérités iránti igény, a mennyiben az ebből eredő vitás kérdés nem került az 1890. évi I. t.-cz. 102. §-a értelmében az ott megjelölt hatóságok eldöntése alá, közigagatási nem uton állapitható meg.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 8067. sz. határozata:

A város közönségének hozzám áttett jelenlésére vonatkozólag, melylyel M. J. mint a K. Fr., K. J. czég tulajdonosának, követezetvám visszatéritérités ügyében hozott közgyülési határozat ellen beadott felebbezését felterjesztette, következőről értesitem a város közönségét: Tekintettel arra, hogy folyamodó czég a törvényhatóság mint vámtulajdonos elé kérelmezőleg járult és a panaszában foglalt vitás kérdést nem az 1890. évi I. t.-cz. 102. §-a értelmében bocsátotta az ott megjelölt hatóságok eldöntése alá, — a város törvényhatósági bizottságának . . . sz. a. hozott határozatát, — melylyel kimondotta, hogy M. J. által visszatériteni kért 105 frt 54 krnyi vámdijból 8 frt 40 kr. vámdij visszatéritendő, a többi összeg pedig, miután nevezett folyamodó ez iránt támasztott igénye a fennálló vámszabályzat értelmében elévült, vissza nem fizettetik, továbbá, melylyel azt is kimondotta, hogy a nyers agyagföld után, melyből a tégla készül, jövőre a dijszabályzat 1. tétele alatt megállapitott métermázsánkénti ½ krnyi vámdij lesz fizetendő, — a közbevetett felebbezés visszautasitása mellett ezennel érintetlenül hagyom.

Katonai czélokra történő fuvarozásoknál a vámmentesség kérdésénél tartandó szemelőtt, hogy a szállitott tárgy mily czélra szükséges, illetve hol lesz az átvéve.

A m. kir. keresdelmügyi miniszter 1894. évi 2658. sz. határozata:

A tanács másodfoku határozatában kimondotta, hogy N. N. azon fogatai, melyek a lovassági laktanya részére, nevezettnek a kincstárral kötött szerződéséhez képest szalmát szállitanak, az 1890. évi I. t.-cz. 99. §-ának 4. pontja s az 1879. évi XXXVI. t.-cz. 7. és 31. §-ai értelmében vámmentesek, ellenben mindazon fogatai, melyek a laktanyában felgyülemlett trágya kiszállitása végett a sorompón beérkeznek, vámkötelesek; továbbá, hogy a jelzett fogatok után a multban már beszedett vámdijak vissza nem térittetnek. Ezen határozatot N. N. felebbezése következtében felülvizsgálat alá vettem s annak eredményéhez képest következőleg határozok. 1. A határozatnak a nevezett által a kaszárnyába szalmát szállitó fogatok vámmentességét megállapitó s nem felebbezett rendelkezését érintetlenül hagyom, mert N. N. és a laktanya parancsnoksága között kötött szerződés szerint a szállitandó szalma nevezettnek birtokán vétetik át, és ugy akkor, midőn a vámsorompón keresztül, akár saját, akár fogadott fuvarosokkal a városba szállittatik, már a fegyve-

res erő tulajdonát képezi, s mint ilyen az 1890. évi I. t.-cz. 99. §-ána pontja értelmében vámmentes. 2. A határozatnak azon részét, mely sz N. N.-nek a kaszárnyában elhasznált szalma és trágya kiszállitása vég sorompón üresen bejövő fogataira nézve a vámfizetési kötelezettség állapitatott, — nevezett részéről közbevetett felebbezés visszautasitása lett ezennel jóváhagyom, mert habár az 1879. évi XXXVI. t.-cz. 31. §- utolsó előtti bekezdése szerint a trágya — közös beszállitásánál, — a ka igazgatásé, azért mégis vállalkozó azon fogatai, melyek ezen trágya els tása végett üresen jönnek be a vámsorompóval határolt területbe, oly toknak, melyek a fegyveres erő szükségleteit szállitják, annál kevésbé te hetők, mivel ezen trágya akkor, midőn kiszállittatik, már átengendés, il eladás utján a katonai igazgatás tulajdonából a vállalkozó tulajdonába át. A városból kimenő fogatok pedig különben is vámmentesek. 3. A rozatnak felebbezéssel megtámadott azon részét, melylyel kimondatott, a vámmenteseknek nyilvánitott fogatok után, a multban már beszedett dijak visszafizetése iránti kérelem elutasittatik, — a felebbezés figyel vételével ezennel hatályon kivül helyezem és elrendelem, hogy N. N. az érintett szerződés alapján a fegyveres erő szükségletére szalmát s tott fogatok után a multban, vagyis a szerződés kelte, azaz 1892. évi ber 3-tól kezdve lefizetett vámdijak, — a mennyiben azok lefizetését zett megfelelően igazolja, — neki visszatérittessenek. Ezen intézked azon körülményben találja indokát, hogy az emlitett fogatoknak vámme sége az 1890. évi I. t.-cz. 99. §-a 4. pontja alapján törvényszerüleg b sitva lévén, a multban jogtalanul beszedett vámdijak visszatéritése jog követelhető.

Az iparvágányokon a városi kövezet érintése nélkül továbbitott szállitmá vámmentesek.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 55,037. sz. határo:

A vármegye közönségének ama határozatát, mely szerint kimond hogy a H. gőzmalom részvénytársaság, a vámszedés tárgyát képező S. v kövezet érintése nélkül, vasuti vágányon továbbitott szállitmányai után v fizetni nem köteles, egyrészt a határozatban felsorolt indokoknál fogv másrészt s főleg azért is helybenhagyom, mert ezen rendelkezés az 1 évi I. t.-cz. 81. §-ának azon határozmányán alapszik, melynek értelméb vámszedés csakis a vámtárgy használata fejében engedélyezhető és korolható, miből önként következik, hogy a ki a vámtárgyat nem haszn vámfizetésre nem kötelezhető. A határozatnak ezen rendelkezésből e többi intézkedéseit is helyeslem. Ezen ügygyel kapcsolatban Sz. panaszára a H. gőzmalom részvénytársaság és P. J. műépitész ellen vá fizetés elmulasztása miatt folyamatba tett, és a vármegye alispánja hozzám felterjesztett kihágási ügy másodfoku itéletét, melyben a rendőrkapitánya által . . . . sz. alatt hozott elmarasztaló elsőfoku megváltoztatásával panaszlottakat a kihágás vádja alól felmentette, és t. város polgármesterét vélt kárai iránti követelésével a törvény re utjára utasitotta, jóváhagyom. A felebbezés elutasitása mellett bel hagytam az idézett másodfoku itéletet azon törvényen alapuló indokból, szerint a panasz tárgyává tett szállitmányok a vasuti vágányokkal össz tetésben álló iparvágányon szállittattak és igy vámtárgyat képező köve nem érintvén, azok után vámfizetési kötelezettség meg nem állapit

7. Közuti rendészet.

a) *Eljárás.*

A közlekedési utak feletti felügyelet és rendelkezés a közigazgatási hatóság jogköréhez tartoznak. Az ily utból elfoglalt terület visszabocsátása iránt inditott perben a biróság nem itélhet.

A m. kir. Curia 1890. évi 6180. sz. határozata:

A Curia fenti határozatát következőkép indokolta: Mindkét alsóbiróság itélete az egész perbeli eljárással együtt az 1881. évi LIX. t.-cz. 39. §-ának *b*) pontja alapján hivatalból megsemmisittetik, s a keresetlevél az azt benyujtónak visszaadatni rendeltetik, mert: a per tárgyát képező földterület a kereseti előadás szerint a «marosi», a válasz szerint pedig a «marosi» és «verőczés» utból lett alperes által elfoglalva, a kereset tehát nyilvános közlekedési utból elfoglalt terület visszabocsátására van irányozva. Miután pedig a közlekedési utak feletti felügyelet és rendelkezés a közigazgatási hatóság jogkörébe tartozik, e pernek tárgya felett a biróság nem itélhet, mit sem változtatván ezen az a körülmény, hogy a XVIII. alatti tárgy jegyzőkönyvhöz mellékelt ideiglenes szerződés, mely szerint a verőczei és a Kismaros községi utvonalból elfoglalt területnek felperes község által eladása a vármegye által jóváhagyatott, mivel ezzel a közigazgatási hatóság jogköréhez tartozó rendelkezési jog meg nem szünt, annál kevésbé ruháztatott a biróságra, a minthogy az át sem is ruházható.

A hidak és kompok műszaki megvizsgálása a törvényhatóságok kötelessége s az iránt, hogy az ilyen vizsgálatok alkalmával felmerülő költségek ki által fedeztessenek, az egyes konkrét esetek alkalmával felmerülő körülmények figyelembe vételével a törvényhatóság illetékes határozni.

A m. kir. belügyminiszter 1887. évi 77,098. sz. határozata:

A vármegye közönségének azon felterjesztésére, melyben a közmunka és közlekedésügyi miniszter urnál érvényesitendő közbenjárásommal annak kieszközlését kéri, hogy a vármegye területén levő hidak és kompok műszaki megvizsgálása alkalmából felmerülő költségek viselésére a különben is mindenfelől igénybe vett megyei házipénztár megkimélése érdekében a hidak és kompok után vámot szedő tulajdonosok köteleztessenek, a közmunka- és közlekedésügyi miniszter urral egyetértőleg a következőkben válaszolok: A közuti közlekedésnek a hidakon és kompokon leendő fentartása iránt f. évi julius 15-én 28,963. sz. alatt kiadott szabályrendelet czélja mindazon intézkedések végrehajtását biztositani, melyek a hidakon és kompokon fennálló közlekedésnél a közbiztonsági érdekek megóvása végett szükségesek s megelőzni lehetőleg azt, hogy az érintett közlekedési eszközök használatánál balesetek és szerencsétlenségek előforduljanak. A most érintett czélnak közérdekben, a személy- és vagyonbiztonság érdekében fekvő elérése végett szükséges kiadások fedezetéről való gondoskodás a törvényhatóság feladatát képezi, mert az érintett intézkedések a törvényhatóság kötelességében álló rendészeti, illetve közigazgatási teendők köréhez tartoznak, s törvényszerüleg a törvényhatóság van hivatva az önkormányzat és közigazgatás költségeit megállapitani, valamint azok fedezetéről gondos-

hatóságok alperest arra kötelezték, hogy a B. a. alapján ezen utat jövőre nézve a telekkönyv kiigazitásáig fentartsa, ez tehát arra nézve, hogy a felmerült költségeket ki tartozik viselni, bizonyitékul el nem fogadható, azoknak visszaható hatály nem tulajdonitható. Végül az alperes által becsatolt s a miniszterium által jóváhagyott jegyzőkönyvből kétségkivül kitünik, hogy ezen ut fentartását felperes magára vállalta, miért is ezen tényével szemben jogi igényt a költségek visszatéritése iránt nem indithat. Felperes tagadja ugyan, hogy ezen ut fentartását magára vállalta volna, de a 4'/. a 5. pontjának azon kitétele: «tekintve, hogy Nagy-Kanizsa város éppen a fent érintett átjárónak elzárása miatt a vasuti pályaudvarhoz vezető mindkét utat megépittetni és fentartani kénytelen» stb., a felperes ellen bizonyit. Miután pedig az alperesi területen épitendő ut, továbbá annak fentartása iránti megállapodásokat tartalmazza, az a fennállott m. kir. közmunka- és közlekedésügyi miniszterium által jóváhagyva lett s igy oly szerződés természetével bir, mely felek jogait és kötelezettségeit szabályozza, ebben pedig az, hogy felperes a többször érintett kötelezettséget magára vállalta volna, nem foglaltatik, felperest keresetével elutasitani kellett. A budapesti kir. itélő tábla: Az első biróság itéletét indokaiból helybenhagyta. A m. kir. Curia: Mindkét alsóbiróság itéletét megváltoztatta, alperest a Nagy-Kanizsa város határában fekvő Kongó-ut végétől a nagykanizsai vasuti indóházig vezető s a keresethez A. alatt csatolt vázrajzon Z. betüvel jelült ut fentartására felperes által 1883—1888. években forditott költséget felperesnek megtériteni kötelezte s az elsőbiróságot utasitotta, hogy a megtéritendő költség összege iránt hozzon határozatot. Indokok: Zalavármegye közigazgatási bizottsága és a m. kir. kereskedelmügyi miniszter a keresethez C. és D. a. csatolt határozataikban kimondották, hogy a kérdéses ut fentartásának kötelezettsége alperest terheli s egyuttal felperest azon kérelmével, hogy alperes az ut eddigi fentartási költségének megtéritésére köteleztessék, a birósághoz utasitották. Ezen határozatokban az is ki van mondva, hogy alperes az ut további fentartására azért köteleztetett, mert ebbeli kötelezettsége már korábban is fennállott. Az a kérdés tehát, hogy alperest az ut fentartásának kötelettsége a multban is terhelte, az illetékes közigazgatási hatóságok által már jogérvényesen eldöntetett s a közigazgatási hatóságok ezen határozataival szemben a biróságok annak vizsgálatába, hogy alperes köteles volt-e az utat fentartani egyáltalában nem bocsátkozhatnak, mert ezen kérdés eldöntése kizárólag a közigazgatási hatóságok hatásköréhez tartozik. A közigazgatási hatóságok C. és D. a. határozatainak azon rendelkezése folytán tehát, melynél fogva felperes az ut eddigi fentartási költségének megtéritése iránt támasztott követelésével a birósághoz utasittatott, a biróságoknak más feladatuk nem lehet, mint annak megbirálása, hogy felperes az ut fentartására tényleg forditott-e költséget és mennyit?

Az a körülmény, hogy valakinek keritéssel ellátott telke előtt az államut árkának kellő szelvény nem adható, nem szolgálhat okul a keritésnek a földtulajdonos rovására való beljebb helyezéséhez.

A m. kir. belügyminiszter 1890. évi 2103. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a f—i járási főszolgabiró által hozott elsőfoku itélet megváltoztatásával P. A. s társai Cs. községi lakosok, államut mellett keritéseknek engedély nélkül eszközölt javitás által elkövetett kihágás miatt, a vármegyei utrendőri szabályrendelet

9. és 21. §-ai alapján elsőfokulag terhükre rótt kihágás vádjának k
ményekép kiszabott büntetések alól felmentettek, az X. vármegyei :
tészeti hivatal által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván,
nál fogva helybenhagyatik. A mi az államépitészeti hivatalnak az
jegyzését illeti, hogy a K. J. által keritéssel ellátott telek előtt az
árkának kellő szelvény nem adható, ezen körülmény a kereskedelm
ter ur kijelentése szerint nem szolgálhat okul a keritésnek a földtu
rovására való beljebb helyezésére, mert a rézsüknek kővel való b
által a jelenlegi hátrányos állapot, t. i. a meredek partok beomlá
akadályozható a nélkül, hogy a kerités beljebb helyeztetnék és me
hogy az ároknak enyhébb rézsüvel való ellátására olcsóbb módot
tat, nem következik, hogy az emlitett rézsü előállitása a birtokos
történjék; de különben is annak talán szüksége sem áll fenn, mert
a vázrajzból kitünik, az *a*), *b*), *c*)-vel jelzett keresztszelvényeknél a
utárok partja még meredekebb, mint a K. J. telke előtt felvett *d*), *e*)
szelvényeknél, pedig az *a*), *b*), *c*) keresztszelvényeknél az államut
rendes szelvény szerinti kiemelését kerités nem akadályozza. Nem
figyelembe az államépitészeti hivatal által felemlitett azon körülmé
hogy a B. E. által felállitott kerités miatt a vázrajzon feltüntetett
ványnél az államut-ároknak 1·0 m.-vel való mélyitése nem lehetség
az államut árka oly különleges czélra, mint a minőt a hivatal a
leirásban felemlit, nevezetesen hogy a közeli 46. számu áteresz alat
viz az egy kilométer távolságra fekvő község használatára az utár
községbe vezettetik, csak felsőbb engedélylyel használható és az
megadásakor e nehézség elháritása kérelmező terhére róható.

**Azon kérdés elbirálása, vajjon valamely terület magántulajdont képe
közuthoz tartozik, első sorban közigazgatási eljárás tárgyát képezi.**

A m. kir. Curia 1887. évi 5859. sz. határozata:

Tekintve, hogy a kereset tárgyát községi viczinális utból elfog
let kiadása, igy tehát nyilvános utnak a megfelelő szélességben val
állitása képezi; tekintve, hogy az ez iránti eljárás első sorban a
gatási hatóság hatáskörébe tartozik s csak ezután van jogositva a
gatási hatóság végérvényes határozatával meg nem elégedő fél vé
polgári birói uton érvényesitni; tekintve, hogy felperes a közigazgat
eljárást meg sem kisérelte: ennélfogva az elsőbiróság itéletét az
előző eljárással az 1881. évi LIX. t.-cz. 39. §-ának *b*) pontja alapján h
megsemmisiteni kellett.

**Ha vamely birtokrész közigazgatási uton végérvényesen a közönség sza
nálatára szolgáló közutnak mondatott ki, ennek hatálytalanitása birói s il
törvényi uton nem eszközölhető.**

A m. kir. Curia 1893. évi 12,166. sz. határozata:

Mindkét alsóbb foku biróság itélete megváltoztatásával felpere
setükről elutasittatnak; mert azok a területek, a melynek birtokukl
tását felperesek kérelmezik, a kereset mellett *B*) és *D*) alatt bemuta
igazgatási határozatok szerint közigazgatási uton végérvényesen a
szabad használatára szolgáló közutnak mondattak ki, és ekként e

toknak oly módon való hatálytalanitása, hogy az azokkal a közutba bevont területek, mint felperesek tulajdona azok birtokába bocsáttassék, birói s illetve köztörvényi ügyuton nem eszközölhető. Igaz ugyan, hogy a *D)* alatti belügyminiszteri határozattal felperesek magánjogi természetü igényeinek a törvény rendes utján való érvényesitése fenhagyatott, de mivel e rendelkezés csupán a vonatkozó területeknek közuttá történt megállapitásából netalán eredhetett kár megtéritése iránti igényre vonatkozhatik, ily kártéritési igényt azonban felperesek nem érvényesithettek: e tekintetben határozat sem volt hozható.

Nyilvános közlekedési utból elfoglalt terület visszahelyezési per tárgyát nem képezheti. A közlekedési utak feletti felügyelet és rendelkezés a közigazgatási hatóság ügykörébe tartozik.

A m. kir. Curia 1892. évi 684. sz. határozata:

A kir. Curia fenti szám alatt a győri kir. itélőtábla határozatát helybenhagyólag következőleg határozott: A tárgyalás folyamán kideritettek szerint alperes a kőfal emelésével a közlekedési utból foglalt egy részt, illetve az utat szükebbé tette, e szerint a per tárgyát a nyilvános közlekedési utból elfoglalt terület képezi. Minthogy pedig a közlekedési utak felett való felügyelet és rendelkezés a közigazgatási hatóság ügykörébe tartozik, ennélfogva szabálytalanul járt el az elsőbiróság akkor, a mikor a hatáskörébe nem tartozó keresetet elfogadta, annak alapján tárgyalást tartott és itéletet hozott, miért is itéletét és eljárását az 1881. évi LIX. t.-cz. 39. §-ának *b*) pontja alapján hivatalból megsemmisiteni kellett.

A mennyiben a főszolgabiró utazási átalányt élvez, utrendőri kihágások esetében eljárási költségek felszámitására nem jogosult.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 66,118. sz. határozata:

Értesitem az alispánt, miszerint N. L. ellen folyamatban volt utrendőri kihágási ügyben eljárt főszolgabiró a 9 frt 60 krnyi eljárási költséget illetéktelenül számitotta fel: mivel a nevezett főszolgabiró 200 frtnyi utiátalányt élvez s az érintett kihágási ügyben — elitélt fél nem lévén — oly egyén, kit az eljárási szabályzat 93. §-a értelmében az eljárási költségek viselésére kötelezni lehetne, nincs; mert ezenfelül a helyszini szemle a járás területén állami közeg feljelentésére közérdekben történt.

Az erdőtermékeknek a közutak igénybevételével való szállitására több évre kiterjedőleg is lehet engedélyt adni

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 9480. sz. határozata:

Valamennyi törvényhatóságnak: Utalással hivatali elődömnek az erdőtermékeknek a közutak igénybevételével való szállitása iránt 1891. évi márczius hó 17-én 13,519. sz. alatt kiadott körrendeletére, felmerült kérdés alkalmából a földmivelésügyi miniszter urral egyetértőleg a jövőbeni alkalmazkodás végett értesitem a közönséget, miszerint oly erdőbirtokosok, kik egy bizonyos meghatározott közutmentén fekvő, csak több év alatt kihasználható erdejük faanyagait kivánják a fentebb idézett körrendelet kedvez-

ménye alapján kiszállitani, az esetről-esetre való folyamodás helyett, az illető erdőnek pontos megjelölésével és az évenkénti kiszállitás mennyiségének tüzetes kitüntetése mellett, egyszerre több, de csakis meghatározott évre kérhetnek engedélyt a kiszállitásra. A kérvények a vármegye első tisztviselőjénél nyujtandók be, ki azokat véleményes jelentése kiséretében hozzám terjeszti fel. Az eljárás egyébiránt teljesen ugyanaz ily esetekben is, mint a mely az 1891. évi 13,519. sz. körrendeletben meg van állapitva.

Gyalogut elfoglalása nem képez utrendőri kihágást.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 58,260. sz. határozata:

Az L. J. k—i lakos ellen, egy gyalogut elfoglalása miatt folyamatba tett utrendőri kihágási ügyben hozott másodfoku itéletét, melylyel nevezettet az elsőfoku itélet megváltoztatásával, az 1890. évi I. t.-cz. 125. és 130. §-aiba ütköző utrendőri kihágásban mondotta ki vétkesnek, s őt ezen §-ok alapján 30—30 frt összesen 60 frt pénzbüntetésre itélte, nevezett felebbezése folytán felülvizsgálván, azt, valamint az elsőfoku itéletet is feloldom, s az eljárt elsőfoku hatóságot ujabb eljárásra s ennek eredménye alapján ujabb itélet hozatalára utasitom. A panasz tárgyát képező gyalogut, a mint ez a tanácsnak jelentéséből kitünik, a 1890 évi I. t.-cz. 1. §-ában felsorolt közutak közé nem tartozik, a miből tehát világosan következik, hogy nevezett az idézett törvénybe ütköző kihágást nem követett el, s igy ez alapon nem is büntethető, sem általában ezen ügy az idézett törvény rendelkezései alapján el nem birálható. A jelen esetben első sorban a gyalogut jellege állapitandó meg, illetve kideritendő az, vajjon a gyalogut közhasználati forgalmi utat képezett-e vagy sem? s ehhez képest az ut jellegének megállapitásáig a törvény végrehajtása iránt az 1892. évi 45,380. sz. a. kiadott utasitás III. fejezet 5. §-a értelmében az előző állapot fentartása vagy megszüntetése iránt hozandó határozat.

A gazdának felelőssége (utrendőri kihágás) cselédjeért pusztán a szolgálati viszony alapján ki nem terjeszthető.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1895. évi 581. sz. határozata:

A főszolgabirónak felebbezéssel megtámadott itéletét, mely szerint N. N. orsz. képviselő, az 1890. évi I. t.-cz. 112. §-ába ütköző kihágásban vétkesnek mondatott ki, s ezért az idézett törvény 152. §-ának rendelkezéséhez képest a vármegye törvényhatósági közuti alapja javára 2 frt pénzbüntetésnek 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe melletti megfizetésére, behajthatatatlanság esetén 12 órai elzárásnak önköltségen való kiállására itéltetett, valamint az ezen kihágási ügyben követett eljárást főfelügyeleti jogom alapján alaki szempontból fenforgó hiányok miatt ezennel megsemmisitem, és az eljárásnak a kihágás elkövetője Sz. J. kocsis ellen leendő meginditását illetve keresztülvitelét rendelem el. Az itéletnek B. J. lakost érintő része, minthogy az ellen semminemü felebbezés nem adatott be, érintetlenül marad. Ehhez képest a Czimnek N. N. felebbezését visszautasitó . . . számu végzése tárgytalanná vált. Meg kellett semmisitenem az elsőfoku itéletet azért, mert főszolgabiró szabályellenesen járt el akkor, midőn daczára annak, hogy a kihágásnak állitott cselekmény elkövetésével nem N. N., hanem annak cselédje Sz. J. vádoltatott s idéztetett meg, őt ki sem hallgatta és nem a

kocsist, mint az állitólagos kihágás elkövetőjét, hanem annak képviseletében megjelent gazdáját, N. N. orsz. képviselőt itélte el. N. N.-nek a kihallgatás alkalmával adott s a jegyzőkönyvbe foglalt nyilatkozatából nem tünik ki az, hogy cselédje eljárásáért a felelősséget, vagy kezességet elvállalta volna, már pedig a gazdára a felelősség cselédjeért — büntetőjogi szempontból — pusztán a szolgálati viszonynál fogva ki nem terjeszthető. Egyébiránt megjegyzem, hogy a nevezett orsz. képviselő törvénybiztositotta mentelmi jogának felfüggesztése, illetve ennek előzetes kieszközlése nélkül különben sem lett volna elitélhető.

Körjegyző az őt kizárólag ezen minőségben megillető napi és fuvar illetményeket hivatalos állásával összefüggésben nem álló utazásai alkalmával (pl. utrendőrf kihágásnál mint tanu) nem igényelheti.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 79,161. sz. határozata:

A V. M. gy—i lakos ellen G. G. ugyanottani lakos panaszára folyamatba tett utrendőri kihágási ügyben hozott másodfoku itéletet, mely szerint V. M. a terhére rótt utrendőri kihágás vádja és következményeinek terhe alól felmentetett, G G. pedig az eljárási költségek megtéritésére itéltetett, s ezzel kapcsolatban O. J. körjegyző költségeit 10 frtban állapitotta meg, O. J. felebbezése következtében, felebbezett részében belügyminiszter urral egyetértőleg felülvizsgálván, azt e részében változatlanul helybenhagyom, s nevezettet felebbezésével elutasitom. A nevezett körjegyző ugyanis a községek szervezési szabályrendeletében megállapitott és őt kizárólag körjegyzői minőségében tett utazása után megillethető napi és fuvardij illetményeket, — minthogy fenforgó eset hivatalos állásával semmi összefüggésben nem áll, — nem igényelheti, minélfogva felebbezése figyelembe vehető nem volt.

Vámkihágások eseteiben első sorban annak kideritése szükséges, hogy a panaszolt vámszedés szándékosan vagy jogtalanul történt-e, s hogy panaszlót illeti-e vámmentesség vagy sem?

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 56,954. sz. határozata:

Az F. L. ellen vámdij nemfizetés következtében, az 1890. évi I. t.-czikkbe ütköző kihágás miatt folyamatba tett ügyre vonatkozólag hozott másodfoku itéletet, melylyel a főszolgabiró elsőfoku itéletének jóváhagyásával nevezettet utrendőri kihágás miatt, az 1890. évi I. t.-cz. 143. §-a alapján 72 kr vámdij megfizetésében, 7 frt 20 kr pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén egy napi elzárásban, továbbá 24 frt ügyvédi és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztalta el, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés következtében az 1890. évi I. t.-cz. 102. §-a, 103. §-ai alapján felülvizsgálat alá vettem, azt a kihágásoknál követendő eljárás 79. §-ához képest feloldom, egyszersmind az alább megjelölt irányban tárgyalást és bizonyitékok kiegészitését, annak alapján pedig ujabb itélet hozatalát rendelem el. A panaszlott a tárgyalás során, valamint felebbezésében arra hivatkozott, sőt annak bizonyitására is ajánlkozott, hogy S—r község lakosságát vámmentesség illeti meg, a község és a korlátközi uradalom fennálló magánjogi szerződés alapján, mely szerződés szerint a község az uradalom részére a vámmentesség fejében a vámtárgyak felépitéséhez és fentartásához szükséges kézimunkát és fuvarokat szolgáltatta. Valamely jogtalannak vélt vámszedés

nemcsak az utrendőri kihágás szempotjából képezheti hatósági intézkedés tárgyát, hanem az 1890. évi I. t.-cz. 102. §-a értelmében akkor is, ha a panaszolt cselekmény a büntethető kihágás alkotó elemeit nem foglalja magában. Az ilynemü panaszoknál fontossággal bir tehát annak felismerése, hogy a cselekmény az 1890. évi I. t.-cz. 106. §-ához képest 1879. évi XL. t.-cz. 12. §-a értelmében a szándékosság szempontjából bir-e büntető jogi jelleggel, avagy a vitás kérdés csupán az 1890. évi I. t.-cz. 102. §-a alapján közigazgatási uton vonja maga után az intézkedés szükségességét? A bizonyitásnak elém terjesztett anyaga nem nyujt elegendő alapot arra, hogy a panaszolt cselekvény a szándékosan elkövetett jogtalan vámszedés ismérveit tenné bizonyossá; sőt ellenkezőleg a vámszedési jog vitatható voltát támogatja, ennélfogva a kihágás szempontjából sérelmesnek tartott itélet ellen további felebbezés helyt nem foghatna; mindazonáltal az 1890. évi I. t.-cz. 102. §-a alapján a kiemelt körülménynél fogva felülvizsgálati jogomat gyakorolnom kellett. Az előadottakból következik, hogy az utrendőri kihágás megokolására irányzott panasz vizsgálatánál első sorban annak kideritése szükséges, hogy a panaszolt vámszedés szándékosan és jogtalanul történt-e? mi kapcsolatban áll annak megitélésével, hogy a panaszlót illeti-e a vámmentesség avagy sem? Minthogy pedig az 1890. évi I. t.-cz. 99. §-ának értelmében a már jogszerüen fennálló vámmentességek, illetve vámszedési jogositványok nem érintetnek, s ezek között első helyen azon vámmentességek értendők, melyek magánjogi szerződésekben, vagy egyezségekben alapulnak: ennélfogva mindenekelőtt a bizonyitási eljárás során esetleg hivatalból beszerzendő adatokkal azon kérdés lesz felderitendő, vajjon a szóbanforgó vámmentesség jogszerü alapon megilleti-e a község lakosait, illetve a panaszlót, csak ez alapon lehet azután megállapitani, hogy a jelen esetben a szóbanforgó kihágás esete fenforog-e, vagy a 102. §-a rendelkezéséhez képest kell-e a hozott panasz felett határozni?

Vámszedési jog szempontjából üzletre szánt áruknak azon ingó dolgok tekintendők, a melyek az illető ipari foglalkozásánál fogva természetben át- vagy feldolgozva továbbadásra vannak szánva.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1890. évi 75,686. sz. határozata:

G. és társainak L. Y. hid-vámbérlő ellen szabályellenes vámszedés miatt inditott panaszos ügyében az alispánnak felterjesztése következtében a panaszlott felebbezését illetőleg felülvizsgálat alá vettem a másodfoku határozatot. Tekintve hogy a panaszlók a panaszlott megbüntetését nem kérték és a felebbezés jogorvoslásával ,sem éltek, egyedül a panaszlott által felebbezett másodfoku határozatot hagyom helyben a következő okokból: A felterjesztett vámdijszabályzat *a)* pontja szerint vámmentesek a t..-városi adófizetők, kivéve az üzletre szánt, s a városból ki, vagy a városba beszállitott árukat. E vámmentesség az 1890. évi I. t.-cz. 99. §-a szerint mint jogszerüen fennálló, az idézett t.-czikk életbelépte után is érvénynyel bir. A panaszlott vitatott vámszedési jogát arra alapitja, hogy a panaszlók bár t—i adófizetők, a beszállitott fát itteni foglalkozásuknál fogva üzletükben használják fel, s ennélfogva az üzletre szánt áru. Ez a felfogás azonban helytelen, mert üzletre szánt áruknak azok az ingó dolgok tekintendők, a melyek az illető igazi foglalkozásánál fogva természetben át- vagy feldolgozva továbbadásra vannak szánva, nem pedig azok, a melyek tüzelés, tehát fogyasztás czéljából hozatnak át a vámon. Minthogy pedig panaszos a kihallgatás során nem is állitotta, hogy a panasz-

lók továbbadási szándékkal szállitották volna a fát, vagy hogy ipari foglalkozásuk erre engedne következtetést vonni, a panaszlók helyesen hivatkoztak a szabályzatban foglalt vámmentességre.

Az 1890. évi I. t.-cz. 1. §-ában fel nem sorolt közforgalmi utakon utrendőri kihágás el nem követhető.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 24,887. sz. határozata: Az N. N. ellen utfoglalás miatt folyamatba tett utrendőri kihágási ügyben hozott másodfoku itéletet, melylyel nevezettet az elsőfoku főszolgabirói itélettel egybehangzóan, az 1890. évi I. t.-cz. 125. §-a, illetve 130. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésre, behajthatlanság esetén 1 napi elzárásra s a felmerült 12 frt ejárási költség viselésére itélte, s az elfoglalt ut felnyitására és átadására kötelezte, főfelügyeleti jogom alapján felülvizsgálván, azt az elsőfoku itélettel és az előző tárgyalással együtt a földmivelésügyi miniszter urral egyetértőleg ezennel megsemmisitem. A bemutatott tárgyiratokból ugyanis meggyőződtem, hogy a panasz tárgyát képező ut az 1890. évi I. t.-cz. 1. §-ában felsorolt közutak egyikének sem tekinthető, mivel azok egyikének sem bir jellegével, hanem — a mint ez az elöljáróság jelentéséből világosan kitünik — oly közhasználatu mezei gazdasági ut, a mely az 1840. évi IX. t.-cz. 36. §-ainak rendelkezései alá tartozik; minélfogva a jelen panaszos ügyben az 1890. évi I. t.-cz. alapján eljárni vagy itéletet hozni nem lehet.

A szerződésre alapitott vámmentesség esetében, ha ez vitás, a tényleges gyakorlat tartandó fenn, a vitás kérdés pedig birói útra terelendő.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 24,502. sz. határozata: A J. L. révhaszonbérlő panasza folytán, V. N. dékán és társai ellen révvámcsonkitás miatt folyamatba tett kihágási ügyet, nevezett rév-vámbérlő felebbezése következtében felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest határozatomat következőkben közlöm: Alispánnak ezen kihágási ügyben hozott másodfoku határozatát, melylyel az elsőfokon hozott elmarasztaló főszolgabirói határozat feloldásával, helyesebben megváltoztatásával panaszlottakat a terhükre rótt vámcsonkitás vádja és következményei alól felmentette, s panaszló J. L. vámbérlőt alaptalan panasza által okozott 12 frt 44 krajczárnyi eljárási költség 15 nap, különbeni végrehajtás terhe alatt leendő megfizetésében elmarasztalta, a költségek kölcsönös megszüntetése mellett harmadfokulag helybenhagyom, azzal a kiegészitéssel, hogy ugy a vámtulajdonosnak, mint a bérlőnek jogában áll a szerződésre alapitott igényét a biró előtt érvényesiteni, ennek jogerős itéletéig azonban közigazgatási uton a tényleges gyakorlat fentartandó. A tárgyalás során ugyanis a panaszló nem vonta kétségbe, hogy a vámtulajdonos és D—r község között oly tartalmu szerződés áll fenn, mely szerint 70 frtnyi évi átalány fejében a község lakosai vámmentességben részesülnek, mit tényleg ugy gyakorolták, hogy nem tétetett különbség a között: maguknak szállitanak e terhet vagy másnak? — ennélfogva az 1890. évi I. t.-cz. 99. §-ának végső bekezdésében emlitett vámmentességet jogszerüen fennállónak kell tekinteni és az illetékes biróság jogerős itéletéig rendőri oltalomban részesiteni. Minthogy azonban magánjogi szerződésre alapitott jogok és kötelezettségek felett

itélni a biróság hatáskörébe tartozik, fenn kellett hagynom az utját hogy a vámtulajdonos illetőleg bérlője a szerződés alapján vitatott jc illetékes biróság előtt érvényesithesse.

---

b) *Utrendőri kihágások.*

Az 1890. évi I. t.-cz. 107. §-ának rendelkezései a városok és községek beltei alkalmazást nem nyerhetnek.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszternek 1892. évi 22,486. sz. határ

A D. A. ellen, sebes és rendetlen, illetve mások személyét veszély hajtás miatt folyamatba tett kihágási ügyben hozott másodfoku határ melylyel D. A.-t az 1879. évi XL. t.-cz. 120. §-ába ütköző kihágá vetése miatt 10 frt pénzbüntetésre, behajthatlanság esetén 1 napi rásra, s külön 1 napi elzárásra itéli, nevezettnek felebbezése követke felülvizsgálat alá vevén, mind a két alsófoku itéletet megváltoztatom é lottat az 1890. évi I. t.-cz. 107. §-ába ütköző kihágásban nyilvánitom vétl és őt 10 frt pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén egy napi elz fenyitem. A feljelentés szerint ugyanis a panasz tárgyává tett eset nyos-Maróth és H. között a közuton történvén, nem az 1879. évi XL. t.-c §-a, illetőleg az 1890. évi I. t.-cz. 124. §-a alá esik, hanem a 107. §. birálandó el, panaszlott gondatlanságát tehát eszerint minősitem és bür

Szándékosság hiányában az 1890. évi I. t.-cz. 125. §-ában előirt külön eljárási tés ki nem róható.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 52,252. sz. határ

A másodfoku itéletet ezennel megváltoztatom, s az elsőfoku it mely szerint G. az 1890. évi I. t.-cz. 125. §-ába ütköző utrendőri gásban mondatott ki vétkesnek, s ezen §. alapján 1 napi elzárásra pénzbüntetésre s a felmerült eljárási költség megtéritésére itéltetett el módositással hagyom helyben, hogy nevezettet az 1 napi elzárás al mentem, továbbá, hogy a pénzbüntetés nem az állampénztár, han 1890. évi I. t.-cz. 152. §-a értelmében a törvényhatósági utalapba tendő be. A marasztalt által elvitt széna értékének erejéig a kárt igény is a törvényhatóságot illeti meg. A bemutatott tárgyiratokból u kivehető, hogy G.-t a jelen esetben rosszhiszemüség nem terheli, illetve ez esetben lopási szándék meg nem állapitható, mivel a kaszálás T. délyéből és a terület kijelölése nélkül történt, minélfogva az idézett n foku itélet megváltoztatásával, az első fokban hozott itéletet kellett a lam jelzett módositással s egyébként helyes indokaiból jóváhagyno érintett módositás szintén abban találja indokát, hogy ez esetben s kosság fenn nem forgott, minélfogva a törvény 125. §-ának a külön rást elrendelő része itt alkalmazható nem volt, továbbá, hogy a s forgó terület a t—r-b—i törvényhatósági közutnak képezvén tartozékát, a büntetés a törvény idézett §-a értelmében a törvényhatóság közuti a illeti meg.

Utrendőri kihágásnál az uj perfelvétel kizárva nincsen.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 65,993. sz. határozata:

A J. L. M. n—i lakosnak az ellene folyamatba tett s elsőfoku jogerős itélettel befejezett utrendőri kihágási ügyben beadott ujra felvételi kérvénye tárgyában hozott s az elsőfokuval egybehangzó másodfoku határozatát, mely szerint nevezettet kérelmével elutasitotta — a közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálván, azt, valamint az elsőfoku határozatot is feloldom s az eljárt elsőfoku hatóságot a kérelem érdemleges elbirálására utasitom. A jogerős itélettel befejezett kihágási ügyekben, ugyanis az 1880. évi 38,547. sz. alatt kiadott belügyminiszteri rendelet 95. §-a alapján az ujrafelvétel, minthogy az előzőleg is gyakorlatban volt, — helyet foghat, és egyéb intézkedés hiányában az 1880. évi 2265. számu igazságügyminiszteri rendelet 100. és következő §-ai veendők a közigazgatási hatóságok, mint kihágási biróságok által az ujrafelvételi kérelem elbirálásánál irányadóul. Ezen alapon tehát a hozott határozatok feloldása mellett a kérelem érdemleges elbirálását kellett elrendelnem.

Hid jókarban tartásának elmulasztása, — a mennyiben ez a közuton van, — nem az 1885. évi XXIII. t.-cz. 63. §-ába, hanem az 1890. évi I. t.-cz. 118. §-ába ütköző kihágást képez, s ez utóbbbi szerint büntetendő.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 48,511. sz. határozata:

A G. község elöljárósága és K. J. ugyanottani lakos által A. I. d—i lakos, mint a f.-sz—i ármentesitő társulat igazgatója ellen a Lónyay csatornán átvezető «N—i» hid jókarban tartásának elmulasztása miatt folyamatba tett kihágási ügyben kelt felterjesztésére vonatkozólag, határozatomról következőkben értesitem alispán urat: Mult évi határozatával alispán ur a d—i felső járási főszolgabiró által hozott határozatot helybenhagyván, a nevezett ármentesitő társulat igazgatóját, A. J.-t, az 1885. évi XXIII. t.-cz. 63. §-ába ütköző s 185. § 5. pontja szerint büntetendő kihágásért 10 frt pénzbüntetés, 34 frt kártérités és 14 frt 24 kr. fuvar- s napidij megfizetésére kötelezte. Alispán urnak ezen határozatát, valamint az ez ellen kötelezett részéről közbevetett felebbezést érdemleges elbirálás alá nem vehettem, mert a belügyminiszter ur által 1890. évi julius 28-án 2608. eln. sz. a. a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágási ügyekben való felebbezési jognak korlátozása tárgyában kiadott körrendelet 2. pontja szerint, a másodfokban hozott itélet ellen további felebbezésnek csak akkor van helye, ha a másodfokon hozott itélet, az elsőfoku itéletnek akár megváltoztatása, akár helybenhagyása mellett, elzárás vagy 10 frtot meghaladó pénzbüntetést állapitott meg, vagy ha az itéletben bünjelek elkobzása vagy az elitéltnek valamely foglalkozástól való eltiltása mondatott ki, a mi pedig a jelen esetben fenn nem forog. Minthogy azonban a szóban forgó mulasztás tévesen lett az 1885. évi XXIII. t.-cz. 63. §-ába ütköző s a 185. § 5. pontja szerint büntetendő kihágásnak minősitve, mert fennebb nevezett ármentesitő társulat által a Lónyay csatornán épitett és fentartandó hid, a dadai főszolgabiró felvilágositó jelentése szerint az 1890. évi I. t.-cz. rendelkezései alá tartozó községi közdülő-utnak tartozékát képezi, ennélfogva főfelügyeleti jogomnál fogva a határozatoknak a kihágás minősitésére irányuló részét hivatalból megváltoztatom és a fenforgó mulasztást az 1890. évi I. t.-cz. 118. §-ába ütköző kihágásnak minősitem s a pénzbüntetést a törvény ezen §-a alapján megállapitottnak nyilvánitom. Felhivom alispán urat, hogy ezen határozatomról az

érdekelteket értesitse, a nevezett társulat igazgatóját pedig a közforgalom igényei és a közlekedés biztonsága szempontjából szükséges intézkedéseknek végrehajtására záros határidő alatt kötelezze. Megjegyzem még, hogy a megállapitott pénzbüntetés nem az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában jelzett czélra, hanem az 1890. évi I. t.-cz. 152. §-a értelmében a község pénztárába lesz beszolgáltatandó.

Hófuvás, hegyomlás stb. esetében a hatósági meghagyásoknak nem engedelmeskedők, a mennyiben törvényhatósági közutról van szó, — az 1890. évi I. t.-cz. 123. §-a szerint csak akkor büntethetők, ha a törvényhatóság ezen § alapján megalkotott s jóváhagyott szabályrendelettel már bir. Ezen § a községi közlekedési és községi közutakra nem vonatkozik.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 44,689. sz. határozata: L. R. és társai b—i lakosok ellen, hófuvás eltakaritásának elmulasztása miatt az 1890. évi I. t.-cz. 123. §-a alapján folyamatba tett utrendőri kihágási ügyben a következőket jelentem ki: Minthogy a tárgyalási iratok nem nyujtanak kellő tájékozást arra nézve, hogy a hófuvás eltakaritására nevezettek állami vagy törvényhatósági közutra voltak-e kirendelve; ennélfogva mielőtt a kiállás elmulasztása miatt nevezetteket marasztaló határozatot érdemlegesen tárgyalnám, felhivom az alispánt, hogy ez irányban felvilágositó jelentést tegyen. Erre főleg azért van szükség, mivel nevezettek csak azon esetben marasztalhatók el kihágásban, ha a kirendelés állami közutra történt volna, mig törvényhatósági közutakon a hóhányásra való kiállás elmulasztása miatt csak akkor lesznek mulasztók elmarasztalhatók, ha az 1890. évi I. t.-cz. 123. §-a értelmében alkotandó szabályrendelet általam már jóváhagyatott és életbeléptettetett volna; a mi pedig nem történt meg, mert az e részbeni szabályrendelet vissza lett a vármegye közönségéhez kiigazitás és ujbóli felterjesztés végett küldve. Községi-közlekedési és községi stb. az idézett törvény I. §-ában felsorolt közutakon hóhányás eltakaritásának elmulasztása, illetve megtagadása az 1890. évi I. t.-cz. 123. §-a alapján kihágásnak nem minősithető s erről a közut fentartására kötelezettek tartoznak gondoskodni. A mennyiben azonban a helyi viszonyok a községi közlekedési és a községi közutakra nézve a törvény büntető határozatainak kiegészitését követelik, ez a kérdés az 1890. évi I. t.-cz. 153. §-ának keretében alkotandó szabályrendelettel oldható meg.

A közut rosszasága és kényszerhelyzet bizonyos esetekben enyhitő körülmény. A törvény egyes §-aiba ütköző utrendőri kihágások halmazat esetében, külön-külön sujtandók.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 87,917. sz. határozata: Itéletét, melylyel a járási főszolgabirónak H. K. gazdatisztet az 1890. évi I. t.-cz. 125. §-án minősülő kihágás elkövetéseért 15 frt pénzbirsággal és az utkaparó javára megállapitott 2·50 kr. megfizetésével sujtó itéletét helyben hagyta, továbbá rendeletében kifejezést nyert intézkedését, mely szerint a nevezett által az alispánnak határozata ellen beadott felebbezést visszautasitani rendelte, marasztalt félnek közvetlenül hozzám benyujtott felfolyamodása következtében, főfelügyeleti jogom alapján felülvizsgáltam. Ennek eredményéhez képest, minthogy a panaszlottat nem az 1890. évi I. t.-cz.

125. §-án, hanem az ugyanezen törvény 126. és 129. §-án alapuló kihágásokban találtam vétkesnek, — az alispán előbb idézett itéletének a kihágást a 125. §-a alapján minősitő részét megváltoztatom, s őt az utóbb emlitett törvényszakaszokon minősülő két rendbeli kihágás elkövetéseért — figyelemmel az 1879. évi XL. t.-cz. 29. §-ára — külön-külön 2—2 frt pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetében 1—1 napi elzárással sujtom, megjegyezvén, hogy határozatának egyéb rendelkezéseit érintetlenül hagyom. Ebbeli határozatom indokát abban leli, hogy: ugy a tárgyalás eredménye, mint a vonatkozó tárgyiratok tartalma szerint két rendbeli kihágás esete forog fenn, a melyért vádlott az 1879. évi XL. t.-cz. idézett rendelkezése szerint külön-külön büntetéssel volna sujtandó, hogy továbbá 2—2 frt pénzbüntetéssel az elkövetett kihágási cselekményt -- különösen annálfogva, hogy az ut rosszasága miatt és a szántóföldre való juthatás tekintetében kényszerhelyetben volt, s végre, s hogy az árkot a munka befejezése után azonnal kihányatta, — eléggé meg torolva látom.

Utrendőri kihágások eseteiben az utmester, esetleg az utkaparó vallomása, — más alkalmas tanuk hiányában, bizonyitó erejünek nem vehető.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 70,908. sz. határozata:

K. W. v—i lakos utrendőri kihágási ügyében értesitem az alispán urat, hogy a szolyvai járás főszolgabirájának itéletét helybenhagyó itéletet, mely szerint nevezett K. W. az 1890. évi I. t.-cz. 137. §-ába ütköző azon kihágás miatt, hogy lovait az állami ut árkaiban s az uttesten legeltette, 30 frt pénzbüntetésre, ennek behajtatlansága esetén pedig 3 napi saját élelmén eltöltendő elzárásra, és 2 frt 50 kr. elzárási költség megfizetésére itéltetett el, — vádlott közbetett felebbezése következtében felülvizsgálván — azt ezennel megsemmisitem és K. W.-t a kihágás vádja és következményei alól felmentem. Az itélet megsemmisitendő és vádlott felmentendő volt, mert a kihallgatott utmester a kihágás elkövetésénél jelen nem volt, s igy vallomása figyelembe nem vehető, az utkaparó vallomását pedig egymagában vádlott tagadásával szemben elégségesnek nem tartom.

Az 1890. évi I. t.-cz. 136. §-ába ütköző utrendőri kihágást az követ el, s büntethető ezen §. alapján, a ki az ezen §-on alapuló hatósági meghagyás ellen vét.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 32,058. sz. határozata:

Többrendbeli utrendőri kihágási ügyben a következőkről értesitem az államépitészeti hivatalt. Idezárt felterjesztése folytán felhivtam volt a vármegye alispánját, hogy a kihágásokra vonatkozó tárgyiratok felterjesztése mellett, az ügyek állására nézve jelentést tegyen; mely felhivásomnak az alispán tett jelentésével meg is felelt. A bemutatott tárgyiratokból arról győződtem meg, hogy a járás főszolgabirója a jelzett kihágási esetekben teljesen törvényszerü itéleteket hozott, s igy eltekintve attól, hogy az itéletek ellen a 2608/90. eln. belügyminiszteri rendelet értelmében felebbezéseknek különben nem lenne helye, s igy azok felülvizsgálatába nem bocsátkozhatnám, azok megváltoztatása iránt nem intézkedtem. De másfelől meggyőződtem a tárgyiratokból arról is, hogy az illető utmester feljelentései az 1890. évi I. t.-cz. 136. §-ának téves értelmezésén alapulnak. Az idézett törvény § alapján ugyan is csak az követ el kihágást és büntethető 20

frtig, a ki a hatóságnak az ezen §-on alapuló meghagyásai ellen vét, mig az, ki a közutak tartozékait rongálja, a törvény 125. §-a értelmében büntetendő. Minthogy pedig a felterjesztett tárgyiratokból az is kivehető, hogy a vádlottak szántóföldjei az állami utról hid hiányában csak az árkon keresztül voltak megközelithetők, ezen esetben tehát a törvény 125. §-a sem nyerhetett alkalmazást, s igy ezek mérlegelése mellett, az utmesternek illetve az államépitészeti hivatalnak is kötelessége lett volna megkeresni az illetékes hatóságot az iránt, hogy az illető földbirtokosokat a törvény 136. §-a értelmében az összekötő átereszek felállitására utasitsa. Ezek alapján felhivom az épitészeti hivatalt, miszerint az utmestert ily értelemben tanitsa ki, továbbá, hogy a mennyiben az állami közut érdeke ezt még megkivánja, az illetékes hatóságokat keresse meg az iránt, hogy a közutat a szántóföldekkel összekötő átereszek felállitására az érdekelteket mielőbb hivják fel. Végül felhivom a hivatalt, hogy a történt károkat, a mennyiben azokat az uti személyzet helyre nem állithatná, — rendelkezése allatt álló utfentartási előleg terhére állitassa helyre — és a felmerülő költségeket hivatkozással jelen rendeletemre, a rendes havi pénznaplóban számolja el.

A kár nagysága a pénzbüntetés kiszabásánál sulyosbitó körülmény gyanánt nem vehető.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 61,261. sz. határozata:

A T. M. és társa k—i lakosok ellen szabálytalan hajtás miatt folyamatba tett utrendőri kihágási ügyben hozott másodfoku itéletet, mely szerint nevezetteket az elsőfoku itélet megváltoztatásával, az 1890. évi I. t.-cz. 107. §-ába ütköző utrendőri kihágásban mondotta ki vétkeseknek, s őket e §-a alapján 20—20 frt pénzbüntetésre, behajthatlanság esetén pedig 2—2 napi elzárásra itélte, a beadott felebbezés következtében felülvizsgálván, azt a kihágást minősitő részében változatlanul, mig a pénzbüntetést kiszabó részben azon módositással hagyom helyben, hogy a kirótt pénzbüntetést egy napi elzárással helyettesithető 10 frtra szállitom le; továbbá, hogy a pénzbüntetés az 1890. évi I. t.-cz. 152. §-ában megjelölt pénztár javára számolandó el. Leszállitandó volt a kirótt pénzbüntetés azért, mivel a kihágás által okozott kár nagysága a kártérités megállapitásánál s nem a büntetés kiszabásánál veendő figyelembe, s igy az sulyosbitó körülménynek nem is vehető, továbbá, mivel nem helyeselhetem azt, hogy oly egyénekkel szemben, kik utrendőri kihágásért büntetve még nem voltak, mindjárt az első esetben a törvény által megengedett legmagasabb pénzbüntetés alkalmaztassék.

Az esetben, ha a közutba való beszántás, a földtulajdonos tudtán kivül és nem szándékosan történt, az utrendőri kihágásban nem mondható ki vétkesnek s nem is marasztalható, köteles azonban az ut testét saját költségén helyreállitani.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 87,069. sz. határozata:

A D. M. cs—i lakos ellen, a d.-f—i állami közut tartozékát képező nyári utnak fölszántása miatt folyamatba tett utrendőri kihágási ügyben hozott elsőfoku főszolgabirói itéletet jóváhagyó másodfoku itéletet, mely szerint a D. M. cs—i lakost, az emlitett nyári utnak felszántása miatt, az 1890. évi I. t.-cz. 130. §-a alapján 20 frt pénzbüntetésre, behajthatlanság esetén önköltségen kiállandó 2 napi elzárásra itélte, marasztalt fél felebbezése következ-

tében felülvizsgálván, ezennel hatályon kivül helyezem, és panaszlottat a kihágás vádja és annak a büntetésre irányuló következményei alól felmentem. Köteles lesz azonban panaszlott, a mennyiben ez még meg nem történt volna, a cselédjei, munkásai, vagy albérlői által felszántott nyári utat helyreállitani és saját költségén az államépitészeti hivatal közbenjöttével és utmutatása szerint előbbi állapotába visszahelyezni. Fel kellett mentenem panaszlottat a kihágás és annak következményei alól, mert habár nevezett maga is beismerte, hogy emberei a szántásnál egy helyen a nyári utra kihatoltak, mindazonáltal nem hagyható tekinteten kivül azon körülmény, hogy ezen, az ő emberei által, kétségtelenül tévedésből vagy tudatlanságból elkövetett cselekménye az ő tudtán kivül és nem szándékosan történt, továbbá, hogy panaszlott késznek nyilatkozott, a különben be sem vetett, de fölszántott darabot azonnal kihasitani és a határvonalon mély barázdát huzatni. Minthogy tehát a jelen esetben az uthoz tartozó területnek magánczélra való elfoglalására irányuló szándék kizártnak tekintendő, ennélfogva panaszlottat az 1890. évi I. t.-cz. 130. §-ába ütköző kihágásban marasztalni és a törvény idézett §-ában meghatározott büntetéssel sujtani nem lehet.

Önhatalmulag elzárt közlekedési utnak kinyitása közigazgatási utra, az ezen cselekvény által elkövetett, s az 1840. évi IX. t.-cz. 35. §-ába ütköző kihágásnak elbirálása pedig a kir. biróságok hatáskörébe tartozik.

A m. kir. belügyminiszter 1886. évi 1596. sz. határozata:

Az alispánnak másodfoku itélete, mely szerint a zentai rendőrkapitány által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával V. József az 1840. évi IX. t.-czikk 35. §-ába ütköző kihágás miatt 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében két napi elzárásban és az eljárt utfelnyitásában, illetőleg előbbeni állapotába visszahelyezésében és továbbá 10 frt kártéritésben és 9 frt 80 kr. vizsgálati dij és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván: helyreállitására vonatkozó része helybenhagyatik, mert a jogtalanul elzárt közlekedési utak kinyitása a közigazgatási hatóságok teendőit képezi; ellenben az itéletnek büntetést megállapitó része az elsőfoku itéletnek ide vonatkozó részével együtt megsemmisittetik s az ügyiratok illetékes elintérés végett a kir. birósághoz áttétetni rendeltetnek, mert az 1840. évi IX. t.-czikkbe ütköző kihágások elbirálása a kir. biróság hatáskörébe tartozik.

Utfoglalás miatt inditott kihágási ügyben az előbbi állapot visszaállitása közrendészeti intézkedést képez, ennek harmadfoku elbirálására nem a kihágási ügyben itélő hatóság, hanem a közigazgatási bizottság illetékes.

A m. kir. belügyminiszter 1889. évi 1259. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint az x—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával ifju N. N. utfoglalás által elkövetett kihágás miatt a megyei közrendőri szabályok 24. illetve 56. §-a alapján 2 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 12 órai elzárásban marasztaltatott el, Cs. K., B. M., H. F. és Cs. S. pedig ezen kihágás vádja alól felmentettek, továbbá Cs. K., Cs. L. és ifju H. A. köteleztettek keritésüket a kijelölt vonalra visszahelyezni, Cs. L. azon felül az átjárást telkén át, az ugynevezett templomba járó utczán át megtürni, Cs. L. és ifju

H. A. által közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván, büntető részében feloldatik, és ifju H. A. ellen az eljárás beszüntettetik, többi részében pedig illetékes harmadfoku intézkedés végett, a megyei közigazgatási bizottsághoz utasittatik. Az ifju H. A. ellen kihágás miatt inditott eljárás be volt szüntetendő, mert a helyszini szemléről felvett jegyzőkönyvben foglaltak szerint nevezett uj keritésének felállitása, mely alkalommal utolsó izben foglalás történt, 1887. év tavaszán történt, az eljárás ellene azonban csak 1888. év május havában indittatott meg, minélfogva ezen cselekménynek büntethetősége az 1879. évi XL. t.-cz. 31. §-a értelmében megszünt. Végül minthogy az előbbi állapot visszaállitására vonatkozó része az itéletnek közrendészeti intézkedést képez, melynek harmadfoku elbirálására a közigazgatási bizottság illetékes, az ügy ezen része illetékes felülbirálás végett, ezen hatósághoz volt utasitandó.

Utfedanyagul szolgáló homoknak elhordása nem utrendőri kihágást, hanem lopást képez.

A m. kir. belügyminiszter 1888. évi 1848. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a f—i járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet módositásával M. Zs. utfedanyagul szolgáló homoknak elhordása által elkövetett utrendőrségi kihágás miatt, az 1869. évi 2570. és 13,998. számu közmunka- és közlekedési miniszteri körrendelettel ujból kihirdetett utrendőrségi szabályok alapján 25 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetén 5 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, tekintettel arra, miszerint a vád tárgyát képező cselekmény a btk. 333. §-ában körülirt lopás tényálladékának jelenségeit képezi, s ennek elbirálására a királyi biróság illetékes, jelen másodfoku itélet az elsőfoku itélettel s az azt megelőző eljárással együtt hatósági kör hiánya miatt megsemmisittetik, s az ügyiratoknak az 1880. évi XXXVII. t.-czikk értelmében illetékes kir. birósághoz leendő áttétele elrendeltetik.

Ha a cseléd nem gazdája utasitására vagy parancsára legelteti az állatokat az államut árkában, e cselekményéért a cseléd és nem a gazda vonandó büntetőjogi felelősségre.

A m. kir. belügyminiszter 1894. évi 2797. sz. határozata:

A vármegye alispánjának másodfoku itélete, mely szerint a járás főszolgabirája által hozott elsőfoku itélet helybenhagyásával R. K. b—i lakos az államut árkában való legeltetés miatt az 1890. évi I. t.-czikk 137. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében 1 napi elzárásban; azért, mert 14 éves cselédje által legeltette 3 db marháját, a vármegyei szabályrendelet 2. és 4. pontjai alapján 3 frt pénzbüntetésben, nemfizethetés esetében még 1 napi elzárásban, továbbá az eljárási és a felmerülhető tartási költségek megfizetésében marasztaltatott el, az elmarasztalt által közbetett felebbezés folytán felülvizsgáltatván, az elsőrendü kihágásra vonatkozó része a kereskedelemügyi miniszter ur elhatározásához képest megváltoztattatik és R. K. az 1890. évi I. t.-cz. 137. §-ába ütköző utrendőri kihágás vádja, s az ez alapon kirótt pénzbüntetés terhe alól felmentetik; ellenben nevezettnek cselédje, névszerint H. B. a törvény idézett szakaszába ütköző utrendőri

kihágásban vétkesnek mondatik ki, s ő e szakasz alapján 2 frt pénzbüntetés lefizetésére itéltetik. Mert a tárgyalás során H. B. beismerte azt, hogy a borjukat nem a gazdája parancsára legeltette az állami közut árkában, s így miután a gazda cselédjeinek oly cselekményeiért, melyeket nem az ő utasitására vagy parancsára tesz, büntetőjogi szempontból felelősségre nem vonható, az utrendőri kihágásban az azt elkövető cseléd s nem a gazda volt bünösnek kimondandó s büntetendő. A pénzbüntetésnek 2 frtra való leszállitása a kihágást elkövető gyermekkorára való tekintettel találtatott indokoltnak; az alkalmatlan őrző általi legeltetésre vonatkozó része azonban, miután az emlitett szabályrendelet 2. pontjában foglalt azon rendelkezésnek megszegéseért, hogy legeltetni csak rendes pásztor vagy más alkalmas őrző által szabad, a 4. pont szerint az őrzőn kivül a gazda is felelős, indokainál fogva helybenhagyatik; a 2 frt pénzbüntetés helyébe 12 órai elzárás, a 3 frt pénzbüntetés helyébe 1 napi elzárás lép nemfizethetés esetében.

---

c) *Vámszedési jog gyakorlása körüli kihágások.*

Az, ki idegen fogaton megy a hidon át, a gyalogdij fizetésére nem kötelezhető.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 84,144. sz. határozata:

A G. I. t—i vámbérlőnek panasza következtében M. M. i—i lakos ellen idegen ismeretlen lelkésznek az ő vámmentes fogatján a trencséni vámterületen történt átszállitása s a követelt vámdijnak meg nem fizetése miatt, folyamatba tett vámkihágási ügyben másodfokon hozott felmentő itéletet, vámbérlő bejelentett felebbezése következtében felülvizsgálat alá vettem, s ennek eredményéhez képest az idézett itéletet ezen módositással hagyom jóvá, miszerint M. M.-t az idegen és ismeretlen lelkész gyalog-dijának megtéritési kötelezettsége alól is felmentem. Az itélet felmentő részének jóvá hagyása annak helyes indokain alapul, és panaszlott a gyalogdij megfizetésére azért nem volt kötelezhető, mivel az érvényben álló vámszabályzat szerint ily vámdij csak is gyalog átmenő, nem pedig kocsin átszállitott embertől szedhető; továbbá, mert a vámszabályzat nem tartalmaz oly intézkedést, mely szerint, valamely fogaton vagy szekéren átszállitott emberek vámot tartoznának fizetni.

A vámdij fizetés tekintetében nyujtott hitelezés esetén, vámkihágás esete fenn nem foroghat.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 81,227. sz. határozata:

Az Ozv. B. F.-né szt.-p—i lakos vámbérlő által ifj. M. Gy. ellen 224 frt és 24 kr.-nyi vámdij megfizetése és vámkihágásban való elmarasztalás iránt folyamatba tett ügyben az alispánnak másodfoku határozatát felülvizsgálván, következő határozatomat közlöm. A másodfoku határozatnak megváltoztatásával, az eljáró főszolgabiró elsőfoku határozatát az abban foglalt indokok alapján helybenhagyom. Az elsőfoku hatóság helyesen járt el, midőn panaszlót pénzbeli követelésével birói utra utasitotta, a kihágás vádjára nézve pedig megszüntető határozatot hozott, mert az utrendőrségi kihágásoknál

az idézett törvény 106. §-a szerint a büntető, illetőleg kihágásokról szóló törvénynek általános rendelkezései lévén alkalmazandók, annak 12. és 28. §-ai szerint csak a szándékosan, vagy gondatlanságból elkövetett cselekmények illetőleg mulasztások büntethetők. A felmerült esetnél pedig ez ki van zárva, mert a panaszlevélhez mellékelt számla és panaszlónak a tárgyalás során tett nyilatkozata azt igazolják, hogy panaszlott a vámfizetést nem tagadta meg és az alól magát kivonni nem szándékozott, hanem a panaszló a panaszlott részére hitelt nyitott, az átutazásokról számadást vezetett, az e czimen felszaporodott adóság részbeni törlesztésére a panaszlott egy összegben 50 forintot fizetett is, illetve a panaszló e részletfizetést elfogadta. Ezek szerint tehát a rendőrileg büntethető cselekmény, illetőleg mulasztás egyik lényeges alkotó eleme hiányozván, a panasz tárgya további rendőri eljárásra nem alkalmas. A 242 frt 25 krban felszámitott vámtartozás megfizetésének kötelezésére a közigazgatási hatóságot nem tekinthetem illetékesnek azért, mert habár a vámszedés körül felmerült panaszok feletti határozathozatal az idézett törvény 102. §-a szerint az abban megjelölt hatóságok ügykörébe tartozik, azzal, hogy panaszló a panaszos részére hitelt nyitott, a kérdés a magánjog terére vitetett át; hitelező és adós közt keletkezett ama jogviszonyból származó követelés elbirálása pedig már a biróság hatáskörébe tartozik.

A kik a vámtárgyat jégen vagy gázlón át menve kikerülik, vámkihágást nem követnek el.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1893. évi 19,187. sz. határozata:

A P. J. és társai u—i lakosok ellen, a Maros jegén át történt fuvarozás, illetve a vámdij fizetése alóli kivonás miatt folyamatba tett ügyben hozott másodfoku határozatot, mely szerint nevezetteket az 1890. évi I. t.-cz. 143. §-ába ütköző vámkihágásban mondotta ki vétkeseknek, s ezen §. értelmében P. J.-et 44 frt 40 kr., H. A.-ot 44 frt 40 kr., H. F.-et 55 frt 50 kr., T. J.-t 37 frt és D. P.-t 44 frt 40 kr. pénzbirságra, behajthatlanság esetén megfelelő napi elzárásra itélte — nevezettek felebbezése következtében felülvizsgálván, azt az elsőfoku határozattal együtt megsemmisitem, s nevezetteket a terhökre rótt kihágás vádja és ennek következményei alól felmentem. Meg kellett e határozatot változtatnom, mivel az 1890. évi I. t.-cz. 81. §-a szerint vámszedés joga csak közutakon és közforgalomra szolgáló hidakon, kompokon és hajóhidakon, továbbá városok kövezetének használata fejében gyakorolható; továbbá miután a hatóságilag megállapitott vámdijak csakis azoktól követelhetők, kik valamely vámtárgyat tettleg használnak; mert a törvény 85. §-a szerint a vámdijtételek oly arányban szabályozandók, a milyenek a vámtárgy igénybevételének és használatának mérve, illetve különbözősége által indokoltatnak, s a 143. §-a szerint csak azok marasztalandók el, kik a vámtárgyat használják, de nem fizetnek. Az elmondottak alapján tehát azok, kik akár jégen, akár gázlón átkelve a vám tárgyát kikerülik, vámfizetésre nem kötelezhetők. A jelen esetben egyébiránt a 143. §-ba ütköző kihágás nem is forog fenn, miután a tárgyalás során az lett beigazolva, valamint az eljárás is azért lett folyamatba téve, mivel nevezettek a vámtárgyat nem használták.

d) *Közforgalmu, de az 1890. évi I. t.-cz. rendelkezései alá nem eső utak vitás kérdései.*

A törvény szerint illetékes elsőfoku hatóság mellőzése s az eljárásnak más elsőfoku hatóságra bízása, az illetékes hatósági személy érdekeltsége esetén foglalhat helyet. A rendes illetékességtől azonban csak akkor lehet eltérni, ha főszolgabiró és a szolgabiró is érdekelt.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 14,354. sz. határozata:

A B.-né, szül. T. J. p—i nagybirtokos által inditott vitás ügyben hozott III. foku határozatot, melylyel az ezen ügyben másodfokon hozott, a főszolgabirói határozatot megsemmisitő ujabb eljárást és ennek alapján ujabb határozat hozatalát elrendelő alispáni határozatot azon módositással hagyta helyben, hogy az eljárás foganatositásával megbizott M. S. főszolgabiró helyett az eredetileg eljárt Cs. Gy. főszolgabirót utasitotta eljárni, K. I. plébános felebbezése következtében felülvizsgálván, a következőkről értesitem a hivatalt: A törvény szerint illetékes elsőfoku hatóság mellőzése és az eljárásnak más elsőfoku hatóságra bizása, csak az illetékes hatósági személy érdekeltsége esetén nyerhetne helyet. De az érdekeltség esetében is csak akkor lehetne hely a rendes illetékességtől való eltérésnek, ha az érdekeltség ugy a főszolgabiró, mint a szolgabiró személyére vonatkoznék, mert ha csak a főszolgabiró van érdekelve, eljárhat helyette a szolgabiró. Minthogy pedig a jelen ügyben az érdekeltség esete fenn nem forog, az ügy elintézése más elsőfoku hatóságra át nem ruházható. Megjegyezvén, hogy a mennyiben az illetékes járási főszolgabiró a felsőbb hatóságnak utasitásait az eljárás körében be nem tartja, e miatt az 1886. évi XXIII. t.-cz. értelmében fegyelmi uton vonandó felelősségre. Mindezek folytán a közigazgatási bizottságnak szóban forgó határozatát a felebbezés elutasitása mellett, indokai alapján ezennel helybenhagyom.

A magánuton eszközölt árkolás, bár ez által valamely mezei ut használata gátoltik is, közigazgatási uton nem büntethető.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 68,761. sz. határozata:

A vármegye alispánjának B. F. sz—i lakos ellen utelárkolás miatt folyamatba tett kihágási ügyben hozott másodfoku itéletét, mely szerint nevezettet a főszolgabirói elsőfoku itélettel egybenhangzóan az 1890. évi I. t.-cz. 104. §-ába ütköző s ennek 125. §-a szerint minősülő utrendőri kihágásban mondta ki vétkesnek s ennek értelmében őt 20 frt pénzbüntetésre s a felmerült eljárási költségek viselésére itélte, s a kiásott árok behuzására kötelezte, B. felebbezése következtében felülvizsgálván, azt az elsőfoku itélettel s az ezt megelőző eljárással együtt ezennel megsemmisitem s panaszosokat keresetükkel a rendes birói utra utasitom. A jelen esetben ugyanis nem az 1890. évi I. t.-cz. I. §-ában felsorolt közut valamelyikéről van szó, minélfogva a panasz az 1890. évi I. t.-cz alapján el nem birálható s ez alapon B. az elárkolás miatt nem is büntethető. A panasz tárgyát képező ut a sz—i községi elöljáróság jelentése szerint ugyanis mezei gazdasági ut; de a mint a tárgyalásokból kivehető, a nyitott árok nem ezen a mezei uton van, hanem K. A. birtokán, illetve annak magánutjain fekszik, azon a helyen, a hol K. A.

határárka volt, s a hol a jelzett mezei ut jelenleg végződik; ezen indol jelen panasz az 1840. évi IX. t.-cz. 36. §-a alapján sem oldható meg, l mint a magánjog körébe vágó kérdés, a rendes birói utra volt utasi

Magánutak használatából eredő kérdések a közigazgatási utra nem tart

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 83,054. sz. határ

A Zs. P. b—i lakos ellen az ottani g. kel. templomhoz és temetőhöz ut elzárása miatt folyamatba tett ügyben hozott harmadfoku határozatot, lyel Zs. P.-t a panasz tárgyát képező uton való átjárást türni kötelező a másodfoku határozatot indokaiból jóváhagyta, G J. b—i g. kel. lelkész modványa következtében felülvizsgálván, azt, nem különben a másod- és foku határozatokat a megelőző eljárással együtt megsemmisitem, s O. F. P.-t, mint az ottani g. kel. hitközség képviselőit, keresetükkel é nyeikkel a rendes birói utra utasitom. A bemutatott tárgyiratokból u meggyőződtem, hogy a panasz tárgyát képező ut közutat nem k hogy a b—i hitközség azon csupán a tulajdonossal kötött magánjogi eg alapján közlekedett. Minthogy pedig a magánjogi egyezségen alapuló szo jog gyakorolhatásának kérdése közigazgatási uton el nem birálható, is ide, hanem a birói utra tartozik: a hozott alsófoku határozatokat eljárást meg kellett semmisitenem s panaszosokat keresetükkel a biro kellett utasitanom.

Azon körülmény, hogy valamely mezei ut a tagositási térképen feltüntet csen, annak mezei közös használatu dülőuti jellegét kétségessé nem teszi.

A. m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 70,998. sz. hatá

Értesitem a közigazgatási bizottságot, miszerint harmadfoku hatá melylyel az F. A. által a másodfoku alispáni határozat ellen beadott bezést, tekintettel az 1876. évi VI. t.-cz. 59. §-ának rendelkezésére figy nem vette, felülvizsgálat alá nem vehettem, mivel ezen harmadfoku h zat ellen felebbezésnek helye nincs. Főfelügyeleti jogom alapján p határozat megváltoztatását indokoltnak nem találtam, mivel a tárgyir nevezetesen a járási főszolgabiró által tartott helyszini szemle alka tett egybehangzó tanuvallomásokból világosan kitünik, hogy a kérdé mint a tagositási térképen is feltüntetett közdülő utnak folytatása, az 18 IX. t.-cz. 6. §-a alá tartozó mezei ut, mely a sármasági lakosok által emlékezet óta szabadon használtatott egész addig, a mig F. A. azon a kedést be nem tiltotta. Az a körülmény, hogy a tagositási térképen déses ut feltüntetve nincs, ezen utnak mezei közös használatu dülőut j kétségessé nem teszi, mivel a kérdéses erdőterület tagositva nincs.

Közforgalmi utaknál a tényleges állapot fentartásának kimondása a vitá biróság előtti megoldásának nem praejudikálhat.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 95,510. sz. hatá

A vármegye főispánja jelentésével, D. P. és társai t—i lako panaszára S. d—i lakos, kincstári haszonbérlő ellen, egy közlekedésr gáló mezei ut elzárása miatt folyamatba tett ügyre vonatkozó irato

1876. évi VI. t.-cz. 61. §-a alapján felülvizsgálat végett a belügyminiszter urhoz terjesztette fel. A nevezett miniszter ur az ügyet illetékes intézkedés végett hozzám elküldvén, tekintettel arra, miszerint jelen esetben egy haszonbérben levő kincstári birtokot érintő utról van szó, ezen ügyet a pénzügyminiszter urral egyetértőleg felülvizsgálat alá vettem és határozatomat következőkben közlöm: A m—i járás főszolgabirája által hozott és a vármegye alispánja által másodfokon helybenhagyott határozat szerint a t—i határban «d. s. Cs.» nevezetü dülőben található és a kir. kincstár tulajdonát képező kaszálón átvezető mezei ut, az előbbi állapotnak megfelelőleg a közlekedésnek fentartatik, köteleztetvén a kir. kincstár és haszonbérlői az érintett uton a t—i lakosoknak háboritlan és szabad átkelést engedni. Ugyanezen határozatban panaszlott L. S. volt kincstári alhaszonbérlő, továbbá a kir. kincstár és d—i F. S. mint jelenlegi haszonbérlő az az eljárásnál felmerült költségeknek panaszlók részére, felszámitott tanudijaknak pedig, a megnevezett tanuk részére leendő megtéritésére egyetemlegesen köteleztetnek. Ezen határozatot, illetve azt helybenhagyó fentebb idézett alispáni határozatot, miután a pénzügyminiszterium vezetésével megbizott miniszterelnök ur a kir. kincstár nevében egyelőre ezen intézkedésbe megnyugodott, érintetlenül hagyom oly határozott kijelentéssel azonban, hogy ezen, az előbbi tényleges állapotnak fentartására és biztositására irányuló elhatározás a jelen vitás ügy biróság előtti érdemleges végmegoldásának nem praejudikálhat.

Azon utak, melyek az 1890. évi I. t.-cz. életbelépte előtt nyilvános közlekedésre használtattak, az összes közutaknak a törvény 1. §-ában körülirt osztályozás szerinti végleges megállapitásáig, minden esetben fentartandók.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 59,589. sz. határozata: A főszolgabirónak a vármegye alispánja által is jóváhagyott azon rendelkezését, hogy a panasz tárgyát képező ut megnyittassék, s a forgalomnak átadassék, érintetlenül hagyva, az összes elsőfoku határozatokat feloldom s az alább megjelölt irányban a vizsgálat és tárgyalás elrendelése s annak alapján ujabb elsőfoku határozat hozatalát rendelem el a következő okokból: Az 1890. évi I. t.-cz. jelenben már fokozatos végrehajtás tárgyát képezvén, a közigazgatási hatóságok egyik kiváló feladata, hogy a közutak a törvény 1. §-ában körülirt osztályozás szerint állapitassanak meg. Hogy e részben a végrehajtás akadályokba ne ütközzék, szükséges, hogy addig is, a mig a közutak hálózata végleg meg fog állapittatni, azok az utak, melyek a törvény életbe lépte előtt nyilvános közlekedésre használtattak, a közforgalom czéljaira minden esetben fentartassanak. Az adott esetben megtartott vizsgálatokról felvett jegyzőkönyvekből arról győződtem meg, hogy a panasz tárgyát képező utnak felszántása, illetve elfoglalása előtt L. és B. községek nyilvános közlekedésre használták; e meggyőződésemet megerősiti az, hogy a helyszini tárgyalás alkalmával, a meghivott szakértők az ut létezésének nyomait határozottan megállapitották, továbbá, hogy a kérdéses ut B. község határában 800 öl hosszban jelenleg is megvan és használtatik, L. község határában pedig 100 öl hosszban teljesen kiépitve található, s hogy ezen ut elfoglalt 400 ölnyi hosszat beleszámitva, a lehető legrövidebb és legelőnyösebb összeköttetése a nevezett két községnek. Ugyancsak e mellett bizonyit a l—i határt tagositó mérnök hit alatt tett vallomása is, ki a jegyzőkönyv szerint határozottan vallja, hogy a panasz tárgyát képező ut tago-

sitás előtt s után is létezett, s hogy az a tagositás alkalmával senki il ségébe beszámitva nem lett. Ezen vallomással szerintem F. A.-nak v mását és az iratok között található nyilatkozatát figyelembe vennem lehet, minthogy nevezett panaszlottnak, mint az a nyilatkozatból is kit jogelődje vala. Azon körülmény alapján pedig, hogy a szakértők ha zottan nem nyilatkoztak arra nézve, vajjon a panasz tárgyát képez községi közlekedési, avagy községi közút volt-e? a panaszlókat panaszı elutasitani nem lehet, mivel az út jellegének megállapitása, mint azt fentebb is jeleztem, a közigazgatási hatóságok kötelességét képezik. Eze folyólag tehát az 1890. évi I. t.-cz. 53. §-ának rendelkezéseihez ke kötelessége volt a főszolgabirónak, hogy az elfoglalt utat közforgalom jaira megnyittassa, illetve, hogy azt az elfoglalás előtti állapotba addi visszahelyezhesse, a mig ezen közut jellege hivatali elődömnek foly julius hó 11-én 45,380. sz. alatti körrendelete értelmében meg fog áll tatni. Az eljáró főszolgabirónak feladata lesz tehát a vizsgálatot kiteı teni annak megállapitására, hogy a panaszos tárgyat képezett utat a közö nyilvános közlekedésre használta-e és mily terjedelemben? Ha igen, annak ideiglenes fentartása iránt a rendőri intézkedéseket meg kell te s a községek képviselőtestületeit utasitania, hogy ha az ut a tör 1. §-ában felsorolt közutak valamely más osztályába nem tarto vagy a községi közlekedési közutak közé fel nem vétetnék a több hivatkozott törvény 46. §-a értelmében határozzanak a felett, hogy mint községi közutat, vagy mint gazdasági közutat akarják-e fentartani azonban a kiegészitő vizsgálat azt igazolná, hogy a vitás ut magántula tárgyát képezi, az esetben az idézett körrendelettel közölt utasitás III. zete értelmében járjon el.

A községi közutak hálózatának megállapitásáig a közforgalom czéljaira has utak változatlanul fentartandók.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. évi 75,507. sz. határo: Mindkét alsófoku határozatnak azt a részét, a melyben panas F. D.-né az 1890. évi I. t.-cz. 130. §-ába ütköző kihágásban mondatik ki kesnek, megsemmisitem, ellenben azt a részét, melylyel az elzárt utnak nyitására és 28 frt 72 kr költség megfizetésére köteleztetik, helybenhag Előző határozatomban kiemeltem ugyanis, hogy a felmerült vitáskérdé büntetőjogi részében, a belügyminiszter ur határozatával már végérvé sen döntött, ennélfogva itélt dologra visszatérni annál kevésbé lehet, m a panaszlott cselekvény az 1890. évi I. t.-cz. életbe lépte előtt követte el, arra a törvény büntető határozatai nem alkalmazhatók. A vizsgálat a azonban azt is igazolják, hogy a panaszlott által elzárt ut Cs. és K. k gek között az egyetlen járható közlekedési ut és megszakitás nélkül lekedésre használtatott a közönség által, ennélfogva a nevezett két kö közlekedésére szükséges. Jóllehet az 1890. évi I. t.-cz. 47. §-a intézke hez képest a községi közutak hálózata még megállapitva nincs és a kö képviselőtestülete csak a jövőben lesz hivatva annak felvétele vagy gyása iránt határozni, hogy azonban ezt a jogát gyakorolhassa, annak gedhetlen feltétele addig is a közforgalom czéljaira használt utakna eddigi állapotban való változatlan fentartása mindaddig, mig a közutak zata a törvény czélzata szerint az 1. §-ában felsorolt osztályok mindegy nézve meg lesz állapitva, s ezáltal közlekedésük ezen eszközére határ

alapuk lesz, hogy melyek a közutak, melyek az 1840. évi IX. t.-cz. 36. §-ával szabályozott gazdasági utak, s melyek a magán vagy szolgalmon nyugvó, tehát szintén magánjogi szempont alá eső utak. Minthogy pedig a közutak ilyetén rendezése szükségessé teszi addig is a közforgalom czéljaira használt utak változatlan fentartását, ennélfogva az alsófoku hatóságoknak erre irányuló intézkedését meg kellett erősitenem, s a költségek megtéritését elrendelnem, melyekre a panaszlott önhatalmu cselekvényével okot szolgáltatott. Hogy mennyiben illetheti panaszlottat kártalanitás a községgel szemben? az a biróság elé tartozó kérdést képez.

A gazdasági érdekben felmerülő szükséghez képest időközönként vert csapás-ut, sem közutnak, sem pedig mezei utnak nem minősithető.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 76,409. sz. határozata:

Az S. G. s—i lakos Zs. R. gazdatisztje panaszára Cs. J. és társai ellen folyamatba tett ut-foglalási ügyben hozott, az elsőfokuval teljesen egybehangzó azon másodfoku itéletet, mely szerint S. G.-t panaszával és kártéritési igényével elutasitotta s Cs. J. s társait a kihágás vádja s következményei alól felmentette, az elől nevezett gazdatiszt részéről közbevetett felebbezés folytán, a földmivelésügyi miniszter urral egyetértőleg felülvizsgálván, azt a felebbezés elutasitása mellett ugyancsak a nevezett miniszter urral egyetértőleg, helyes indokainál fogva, jóváhagyom. A szóban forgó ut ugyanis a helyszinén felvett jegyzőkönyv s a többi iratokból kivehetőleg, nem rendes mezei közlekedésre használt mezei dülő-ut, hanem a határnak tagosithatlan részén át időnkint gazdasági érdekben felmerülő szükséghez képest határozatlan irányban, majd itt, majd amott vert csapás, mely sem az 1890. évi I. t.-cz. első, sem pedig az 1840. évi IX. t.-cz. 36. §-ában emlitett utak közé nem tartozik, minélfogva a felebbezett másodfoku itélet jóváhagyandó volt.

A mezei utakból történő foglalások megállapitásánál az esetleg meglevő határ kövek elhelyezése veendő figyelembe.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. évi 83,619. sz. határozata:

A T. A. p—i lakos ellen utfoglalás miatt folyamatba tett ügyben hozott másodfoku itéletet, melylyel nevezettet az elsőfoku határozattal egybehangzóan a p—i felső határba kivezető dülő ut mentén felállitott keritésének a két határkő által jelzett egyenes határvonalba leendő áthelyezésére s a felmerült költségek viselésére kötelezte; s ezenfelül őt az 1890. évi I. t.-cz. 130. §-ában ütköző utrendőri kihágásban vétkesnek mondva ki, e §. alapján 5 frt pénzbüntetésre itélte; továbbá ugyancsak ezen ügyben hozott másodfoku határozatot is, melylyel az előbb hivatkozott itélet ellen beadott felebbezést elutasitó főszolgabirói végzést helybenhagyta, T. A. részéről közbevetett felülvizsgálati kérvény folytán a földmivelésügyi miniszter urral egyetértőleg rendkivüli felülvizsgálat tárgyává tevén, egyetértve a nevezett miniszter urral, a következőleg határozok: A szóbanforgó ügyben hozott másodfoku itéletnek, nemkülönben a főszolgabirói végzésnek s az ezt jóváhagyó alispáni határozatnak megváltoztatásával T. A., az 1890. évi I. t.-cz .130. §-ába ütköző utrendőri kihágás vádja és következményei alól felmentem s az elsőfoku határozatot, illetve az itéletnek ezt jóváhagyó részét hagyom helyben, s egyuttal nevezettet az uj eljárás és határozathozatal elrendelését czélzó

kérelmével elutasitom. Az első s ezt helybenhagyó másodfoku határozatokkal szemben T. A. felterjesztésében egyetlen oly körülményt sem hoz fel vagy bizonyit be, a minek alapján az első s illetőleg másodfoku határozat megsemmisitendő volna. Az eljárás folyamán, az o—i főszolgabiró által tartott vizsgálat alkalmával felvett jegyzőkönyvben foglalt tanuvallomások T. A. p—i lakos állitásával szemben bizonyitják, hogy nevezett szántóföldjét mielőtt bekeritette volna, mindig a szomszédos földek határa által képezett egyenes utszélig szántotta. De minden kétséget kizárólag mutatják a kérdéses ut szélességi kiterjedését azok a határkövek, a melyek az egész ut mentén vannak s egy egyenes vonalat képeznek. Ezek alapján az ó—i járás főszolgabirája által hozott s a H. vármegye alispánja által jóváhagyott határozat, a mely szerint T. A. p—i lakos keritését abba a vonalba tartozik áthelyezni, a melyet az ut mentén levő határkövek jelölnek, indokainál fogva jóváhagyandó volt s ujabb eljárás ez ügyben szükségtelen. A másodfoku itéletnek a kihágást minősitő s büntetést kiszabó része ellenben megváltoztatandó volt, mivel a szóbanforgó foglalás az alispán jelentése szerint mezei közös dülő uton (1894. évi XII. t.-cz. 36. §.) történt, s igy a jelen esetben az 1890. évi I. t.-cz. alkalmazást nem nyerhet, minélfogva nevezett cselekménye az utóbb idézett törvény 130. §-ába ütköző utrendőri kihágásnak nem minősithető s igy ez alapon nem is büntethető.

A MÁSODIK KÖTET TARTALMA.

I. Gyámügy.

II. Közrendészet.

A) Rendőri kihágási ügyekben hozott határozatok.

I. ALAKI RÉSZ.

II. ANYAGI RÉSZ.

B) **Rendőri jog.**

III. Népoktatás.

IV. Katonaügy.

V. Közgazdaság.

A) Iparügyek.

B) Mezőgazdaság.

C) Erdészet.

D) Vadászat.

E) Vizügy.

F) Halászat.

G) Állategészségügy.

H) Közutak és vámok.

